

204918

BIBLIOTECA
NACIONAL
REPUBLICA DE CHILE

Katalog Główny III

ESTREICHER.

BIBLIOGRAFIA POLSKA.

TOM XXIX: Lit. Sok—Sk.

W KRAKOWIE 1933

NAKŁADEM POLSKIEJ AKADEMJI UMIEJĘTNOŚCI
SKŁAD GŁÓWNY W KSIĘGARNIACH GEBETHNERA I WOLFFA
WARSZAWA — KRAKÓW — LUBLIN — ŁÓDŹ — POZNAŃ — WILNO —
ZAKOPANE

- ESTREICHER KAROL.** Bibliografia polska. 120.000 druków. Część I. Stulecie XIX. Katalog 50.000 druków polskich lub Polski dotyczących od roku 1800, ułożony abecedowo według autorów i przedmiotów, z wyrażeniem cen księgarskich. Lit. A—F (*wyczerpany*).
- Tom II. Stulecie XIX. Lit. G—L (*wyczerpany*).
- Tom III. Stulecie XIX. Lit. L—Q (*wyczerpany*).
- Tom IV. Stulecie XIX. Lit. R—U (*wyczerpany*).
- Tom V. Stulecie XIX. Lit. W—Z (*wyczerpany*).
- Tom VI. Stulecie XIX. Dopelnienia. Lit. A—O (*wyczerpany*).
- Tom VII. Stulecie XIX. Dopelnienia. Lit. P—Z (*wyczerpany*).
- Tom VIII. Chronologiczne zestawienie 73.000 druków polskich lub Polski dotyczących od r. 1456 do 1799 włącznie (*wyczerpany*).
- Tom IX. Zeszyt I—II. Stulecie XVIII i dopelnienia do wieku XV—XVII, str. 1—288. 20—
- Tom IX. Zeszyt III i IV, str. 289—576. 20—
- Tom IX. Zeszyt V—VII, str. X i 577—803. Dodatek III i IV do tomu VIII i IX. Dzieła z XV do XVIII wieku, str. CCII—CCOXLIV. 20—
- Tom X. Zeszyt I—II. Stulecie XIX. 1800—1870, str. 1—296. 20—
- Tom X. Zeszyt III—IV. Stulecie XIX. 1800—1870, str. VIII i 297—489. — Dodatek, str. I—COVII. 20—
- Tom XI. Zeszyt I—III. Stulecie XIX. 1871—1889, str. 1—372. 20—
- Tom XI. Zeszyt IV—V. Stulecie XIX. 1871—1889, str. VI i 373—400. — Dopelnienia i sprostowania do tomów VIII—XI, str. 1—187. 20—
- Tom XII. Zeszyt 1—3. Stulecie XV—XVIII w układzie abecedowym Lit. A—Beb., str. XIX i 424. 20—
- Tom XII. Zeszyt 4. Lit. Beb.—Bez., str. 425—532. — Dodatki i sprostowania do t. XII, str. I—XII. 20—

BIBLIOTECA MUSEO HISTORICO NACIONAL

(Compendio de la historia de Chile)
TOMO I

1175

153 w2

69

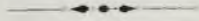
1175

IMPRESA EN CHILE EN EL AÑO 1900

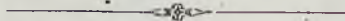
BIBLIOGRAFIA POLSKA

CZĘŚĆ III.

(Obejmująca druki stuleci XV—XVIII
w układzie alfabetycznym).

CZĘŚCI III TOM XVIII: LITERA Sok—St.

KRAKÓW.

CZCIONKAMI DRUKARNI UNIwersYTETU Jagiellońskiego
pod zarządem Józefa Filipowskiego.
1933.

BIBLIOGRAFIA POLSKA

KAROLA ESTREICHERA.

OGÓLNEGO ZBIORU TOM XXIX.

Wydawca STANISŁAW ESTREICHER.

Nakładem Polskiej Akademji Umiejętności.

Biblioteka Jagiellońska

1000646332

KRAKÓW.

CZCIONKAMI DRUKARNI UNIwersYTETU JAGIELLOŃSKIEGO

pod zarządkiem Józefa Filipowskiego.

1938.

BIBLIOTEKA POLSKA

KRAJOWA BIBLIOTEKA

OGOLNIEJ SZKOLNYM I NAUCZELNICZYM
CZYTELNIOM

204918
III katal 195

582 33/34
P.N. 195

Tom niniejszy, obejmujący opis dzieł od litery *Sok* do *St*, drukował się daleko wolniej aniżeli poprzedzający, co tłumaczy się trudnościami finansowymi, na jakie wszystkie wydawnictwa Polskiej Akademii Umiejętności natrafiają. Trzeba było druk w ciągu kilku miesięcy w r. 1931 i w r. 1932 przerywać, przez inne zaś miesiące składać arkusze dużo wolniej niż zazwyczaj. W każdym razie dzięki życzliwości Zarządu P. Ak. Um. ciągłość druku jest na najbliższe miesiące zapewniona; a rękopis dalszego tomu, mającego przynieść dokończenie litery *S* (*Su—Sz*), zostaje oddany do druku równocześnie z wypuszczeniem w świat tomu XXIX.

Tom XXIX przynosi opracowanie wielu ważnych autorów i kwestyj naukowych. Po raz pierwszy opracowaną tu została bibliografia pisarzy tak doniosłe posiadających dla XVI wieku znaczenie jak Stanisław Sokołowski, Dymitr Solikowski lub Maciej Strykowski. — Dla dziejów ruchu dysydenckiego powinno mieć znaczenie opracowanie bibliografii Stankara, Stegmanów, Staphylusa, Statoriusów-Stojeńskich. Dla dziejów nauczania w Polsce opisanie podręczników Spangenberg'a i Sturina. — W zakresie polityki, publicystyki i nauki XVII wieku wysuwa się w tomie niniejszym na pierwszorzędne miejsce postać Szymona Starowolskiego, przewyższającego wszystkich innych pisarzy płodnością, wszechstronnością i erudycją, jednego z największych polihistoryków, jakich Polska kiedykolwiek wydała. Bibliografia jego prac, licząca przeszło 100 pozycji, oczyszczona z wielu dotychczas popełnianych błędów, pozwala dopiero należycie zorientować się w całej jego twórczości i stanie się może dla któregoś z przyszłych badaczy podstawą do monografii o tym pisarzu. — Dla dziejów nauk przyrodniczych, matematycznych i filozoficznych w Polsce przynosi ten tom nowe przyczynki przy sposobności opisu dzieł Hier. Spiczyńskiego, Jana ze Stobnicy, J. Strusia, Stan. Solskiego. — Dla prawa polskiego będzie miała znaczenie pierwsza próba wyczerpującej bibliografii Statutu Litewskiego (z opisem 10 wydań, z których niemal każde liczy po kilka warjantów) i Statutów synodalnych. Tom następny przyniesie opracowanie reszty tych statutów (pod hasłem »Synodus«), tak że historycy otrzymają niebawem kompletny opis wszystkich dawniejszych druków obejmujących ustawodawstwo synodalne polskie — rzecz, na którą nauka polska dotychczas się nie zdobyła. — Dla literatury z końca XVIII wieku będzie miała doniosłość bibliografia pism obu Strojnowskich i Staszycy, oraz cały szereg innych przyczynków do epoki wielkiego sejmku (jak np. Katechizm Sterne'a lub publikacje obu Sołtyków). Oczywiście wskazuję tylko przykładowo niektóre pozycje z pomiędzy opracowanych w niniejszym tomie.

Tomowi XXVIII »Bibliografii« poświęcił obszerniejszą recenzję prof. Aleks. Brückner (w Pamiętniku literackim XXX, 1933), dorzucając jak zawsze mnóstwo ciekawych spostrzeżeń do opisywanych przezemnie dzieł i wykrywając niejedną fakt ważny i nowy (jak np. nazwisko właściwego autora »Listów moralnych«, tłum. przez Siarczyńskiego). — Zaś oba wydane w roku 1929 i 1930 tomy (obejmujące opis druków od *S—Soj*) wywołały w roku zeszłym nader życzliwą

ocenę dyrektora Wierczyńskiego w »Przeglądzie bibliotecznym« (rok 1932, zeszyt 1—2). Wypowiedzianym tam niektórym postulatom np. co do zwrócenia uwagi na księgozbiory prywatne nie mogę niestety zadość uczynić, bo nie mam na to ani funduszków ani dostatecznego czasu — a rozpraszenie swej energii i pracy mogłoby tylko zahamować bieg przygotowania reszty dzieła do druku. Muszę to zadanie pozostawić tak licznym w Polsce towarzystwom bibliofilskim i bibliofilom, którzy mogliby mieć w tem bardzo piękny cel dla swego zapału, gdyby zechcieli zbiory prywatne opisywać i wyniki swych prac ogłaszać. Natomiast życzenia p. dyr. Wierczyńskiego dotyczące rozwiązania skrótów używanych przezemnie przy cytowaniu literatury przedmiotu są najzupełniej słuszne i do zrealizowania możliwe. Mam zamiar w ostatnim tomie »Bibliografji« zamieścić rozwiązanie skrótów wszystkich części cytowanych dzieł i bliższe oznaczenie bibliotek (razem około 100), z których czerpię materiał. Skrótów muszę używać z konieczności, gdyż inaczej rozmiary i koszta dzieła bardzoby rosły. To samo odnosi się do odsyłaczy: muszą być możliwie zwięzłe, jeśli rozmiary dzieła nie mają urósć.

Postulat uzupełnienia »Estreichera« materiałem z niewyzyskanych jeszcze bądź w całości bądź częściowo bibliotek omawia również w tymże »Przeglądzie bibliotecznym« (Rocznik III zeszyt 2 str. 120) p. Stanisław Bodniak: »Wyobrażam sobie — pisze — że należałoby do tego zadania wydelegować kilku znawców i praktyków-bibliotekarzy, którzyby zwiedzili wszystkie stare zasoby i ujęli je w ewidencję, zdobywając tem samym materiał do rewizji Bibliografji Estreichera«. Jestem mu bardzo wdzięczny za tę dbałość o doskonałość »Estreichera«, ale muszę zauważyć, że ekspedycje tego rodzaju byłyby niesłychanie kosztowne, a przyniosłyby dość małe w stosunku do kosztów rezultaty. Jak sam wspomina, porównał on 5000 druków kórnickich XVII wieku z tomem XXVII »Bibliografji« i odnalazł między niemi zaledwie trzy »zupełnie nowe« pozycje, to znaczy w »Estreicherze« nieopisane. Zaznacza równocześnie, że są to pozycje podrzędniejszej wagi. W innych bibliotekach byłby stosunek »druków nieznanych« do opisanych nierównie jeszcze mniejszy, gdyż Biblioteka Kórnicka, doniedawna zupełnie nieskatalogowana, była do wyzyskania najtrudniejsza. (W dwóch tomach ostatnich uwzględniam ją zresztą w całej pełni, o ile chodzi o druki XVI w., a to dzięki znakomitemu katalogowi p. Piekarskiego). Toteż narazie o wiele pilniejszym i ważniejszym może postulatem byłoby zapewnić brakujące dotąd fundusze na ukończenie dzieła, dość dalekiego jeszcze do końca, aniżeli rzuć dziesiątki tysięcy złotych na ekspedycje naukowe dla udoskonalania w podrzędnych bądźcobądź szczegółach tego, co może łatwo pozostać nieukończonem. Wszak nie mam już długiego życia przed sobą.

Specjalnie co się tyczy zasobów kórnickich, to przed ukończeniem inwentaryzacji druków XVII i XVIII wieku przez dzisiejszy zarząd Biblioteki niema mowy o ich wyzyskaniu w całej rozciągłości. Skoro ta inwentaryzacja będzie gotową, radbym zrobić (choćby nawet sam jeden) wyprawę do Kórnik, a mam nadzieję, że przyniesie ona takie same plony dla »Bibliografji«, jak projektowana zbiorowa ekspedycja »znawców i praktyków-bibliotekarzy«. W każdym zaś razie będzie mniej kosztowna.

Aby usunąć nieporozumienia na punkcie tak silnie podkreślanych przez p. Bodniaka luk, zachodzących tu i ówdzie przy wymienianiu w »Bibliografji« zasobów bibliotek polskich, muszę jeszcze raz powtórzyć to, co widocznie nie wszyscy chcą uwzględnić w swojej krytyce »Bibliografji«, a mianowicie, że »Bibliografja Polska« niema być wcale w założeniu swoim katalogiem polskich bibliotek. Nie to jej jest głównem zadaniem (i nie może być przy

dzisiejszym stanie naszych zbiorów), aby przy każdej książce podała w s z y s t k i e biblioteki, w których dany druk się znajduje. Jej głównem zadaniem jest opis książki pod względem bibliograficznym i historyczno-literackim i to zadanie staram się spełniać w granicach moich możliwości. Niemal każdy druk znam z autopsji, a dla każdego cytuję i wyzyskuję całą literaturę przedmiotu polską i obcą, zajmując wobec niej dość często nie tylko sprawozdawcze ale i krytyczne stanowisko. Czytam i wyzyskuję literaturę naukową oduoszczając się nie do jednego działu, ale do całego piśmiennictwa polskiego, i dążę do utrzymania »Bibliografji (nawet, o ile chodzi o tomy wydane przed śmiercią mego ojca) w ciągłym kontakcie z obecnym stanem nauki. Na niewyzyskać przez nikogo druki, a takich jest niemało, staram się zwrócić uwagę świata naukowego i podkreślić problemy naukowe z drukiem związane. Oto idealny cel wytknięty »Bibliografji«, który w granicach danych możliwości pragnę osiągnąć. Ponadto notuję wprawdzie przy każdym druku biblioteki, w których on się wedle moich informacyj znajduje, ale tylko biblioteki znane i dostępne (to znaczy w pierwszym rzędzie: uporządkowane). Kusić się o wyliczenie zasobów w s z y s t k i c h bibliotek byłoby w dzisiejszych warunkach niemożliwością, bo większość polskich bibliotek nie jest uporządkowana, a do tego stan zasobów bibliotecyjnych jest płynny. Wielu dzieł, jakie były nawet w uporządkowanych księżnicach za czasów mego ojca, szukam w nich dziś napróżno; naodwrot przybywają do zbiorów książki, których tam przed czterdziestu kilku laty (gdym rozpoczynał się druk tomu XII) nie było albo też, jeśli były, nie były skatalogowane. Trudno też robić dziełu zarzut, że pewnego druku znajdującego się dzisiaj w danej bibliotece nie wymieniło, zwłaszcza gdy chodzi o druki świeżo nabyte lub od niedawna w katalog włączone. Zwłaszcza druczki ulotne, oprawiane zwykle razem z rękopisami, nie są dotąd jeszcze prawie w żadnej bibliotece wciągnięte do inwentarza druków, stąd też ciągle — a bardzo oczywiście pożądane — odkrycia druków i drobnych druczków »nieznanych Estreicherowi«.

Oczywiście muszę znowu zaznaczyć, że nie wszystko, co ten lub ów pisarz lub katalog antykwarski określa jako »nieznane Estreicherowi«, jest mi naprawdę uieznane. Przeważna część tych »odkryć« to druki »Estreicherowi« znane, a tylko nie odszukane przez autora odnośnej notaty — mógłbym na to powołać bardzo drastyczne dowody, gdybym chciał wielu młodym i starszym autorom wytykać brak wprawy i usterki w korzystaniu z »Bibliografji«. Nie mam jednak wcale tego zamiaru.

Jeśli do tego dodam, że nawet te biblioteki, które mają katalogi (jak np. bibl. Zamojskich lub Uniw. warsz.), nie mają ich jeszcze opracowanych naukowo, to tem samem wskażę na ważną przyczynę istnienia pewnych luk w »Estreicherze«. Druki bywają w obecnych katalogach zamieszczane często pod fałszywemi nazwiskami lub pod fałszywemi hasłami. Nawet wyzyskanie istniejących katalogów dla celów »Bibliografji« natrafia przeto na ogromne trudności. Dużo lat upływie, zanim wydanie »Katalogu polskich bibliotek« — na wzór wychodzącego obecnie zbiorowego katalogu pruskich bibliotek — będzie rzeczą realną a nie utopją marzoną przez gorliwych udoskonalaczy »Estreichera«.

Dlatego w obecnym stanie naszych bibliotek uważam za rzecz pilniejszą zdążyć do końca dzieła, tak jak zostało zgóry pomyślane, aniżeli organizować wyprawy do nieuporządkowanych jeszcze »zasobów«, które musiałyby odwlec termin doprowadzenia dzieła do kresu, a w każdym razie krzyżowały mocno możliwość zdobycia funduszków na ukończenie dzieła, choćby w tej jego dzisiejszej, wcale nie doskonałej postaci.

Niemniej jestem wdzięczny i Szan. autorowi i innym bibliotekarzom czy bibliofilom za okazywaną gorliwość dla sprawy coraz większego doskonalenia

wydawanego przezemnie dzieła; ale byłbym o wiele jeszcze wdzięczniejszy, gdyby odnalazłszy jakiś druk nieznanymi zechcieli poprostu sporządzić jego opis i mnie go zakomunikować. Takich skorych do czynnej pomocy przyjaciół dzieła niema ono niestety wielu.

Pisząc to, nie mam bynajmniej zamiaru przeczyć, że »Bibliografja« ma luki — podkreślam to w przedmowach nieustannie — i że pożądanem byłoby zdążyć do ich zmniejszenia. Po zakończeniu pracy nad całością, gdy już będzie się można należycie w tem, co znamy, rozejrzeć, przyjdzie najwłaściwszy czas na usuwanie luk i błędów; a więc na poszukiwania w bibliotekach prywatnych, dziś mało znanych, i bibliotekach zagranicznych, w »Bibliografji« tylko dorywczo wyszukiwanych. Ileż te ostatnie kryją w sobie »ignotów« — na to wskazują choćby prace Brücknera, Kota, Piekarskiego! Spieszac się ku ukończeniu dzieła, mimoto w granicach moich sił i moich bardzo skromnych, prywatnych środków, staram się luki dzieła — nawet o ile chodzi o wydane już tomy — uzupełniać. Notuję każdą informację, pojawiającą się w naukowych i nienaukowych czasopismach czy dziełach o »nieznanych Estreicherowi« drukach. Notuję i składam w osobnych tekach wszelkie spostrzeżenia cudze i własne o popełnionych przy opisie dzieł przez mego ojca i przezemnie błędach. Zaniechałem wprawdzie ogłaszania na końcu nowych tomów uzupełnień do tomów dawniejszych, ale tylko dlatego, że urosły one do znacznych rozmiarów i że wobec zbliżania się ku końcowi dzieła mam co do ich publikacji inny plan. Nagromadził się mianowicie już dotąd materiał na trzy spore tomy »Uzupełnień i Sprostowań«, które zapewne ogłoszę — o ile dzieło ukończę — po zamknięciu całego jego druku albo które jakiś mój następca ogłosi. Niemalą liczbę uzupełnień zawdzięczać należy temu, że od ćwierć wieku tj. od objęcia dzieła przezemnie (1908) wyszukuję bez przerwy pewną liczbę nowo uprzystępnionych bibliotek. W ostatnich trzech latach wyzyskałem co do litery S Bibliotekę Kopersnika w Toruniu, przy bardzo życzliwej pomocy jej dyrektora p. Z. Mocarńskiego, który przesłał mi także dawniej wydane katalogi dwóch bibliotek toruńskich; również mogłem wyzyskać dzięki pomocy zarządu Bibliotekę Uniwersytecką w Wilnie, którą ojciec mój znał tylko w małej części. Osoby korzystające z tomu niniejszego spostrzegą zapewne, ile nowych i cennych przyczynków zawdzięczam tym obu bibliotekom. W Wilnie odnalazło się zgorą 1000 druków sądowych z końca XVIII w., zupełnie »Bibliografji« nieznanych, przedstawiających duży interes dla dziejów prawa i kultury polskiej. Druki te w kilku wielkich skrzyniach przysłał mi z całą uprzejmością zarząd Biblioteki Wileńskiej do Krakowa, gdzie mogłem je w spokoju i bez pośpiechu należycie wyzyskać.

Pan pułkownik Łodyński, dyrektor Wojskowej Biblioteki Centralnej w Warszawie — jeden z czynnych przyjaciół »Bibliografji« — spisał dla mego użytku spory zasób dawnych druków znajdujących się w tej bibliotece, a także znaczną liczbę druków z Biblioteki Narodowej w Warszawie (z Raperswyłu). Dzięki temu obie te biblioteki są w niniejszym tomie »Bibliografji« dość gęsto cytowane. Serdecznie mu za tę życzliwość dla »Bibliografji« dziękuję, a ufam, że nie odmówi pomocy także na przyszłość.

O. Stanisław Bednarski S. J. podczas pobytu swego w Rzymie spisał dla mnie łaskawie kilkadziesiąt drukowanych programów teatralnych jezuitów z XVII i XVIII w., znajdujących się w rzymskiej bibliotece OO. Jezuitów — przeważnie nieznanymi. I temu pracownikowi bardzo dziękuję.

Przy tej sposobności pragnę wyjaśnić pewną kwestję dotyczącą życzliwych pracowników uczących pewnej pomocy dziełu. Tworzy się mianowicie legenda, której wyraz dał w ostatnich latach p. Gabrjel Korbut w przedmowie

do I tomu »Literatury polskiej« (1929), jakoby «Estreicher» powstawał przy pomocy jakiegoś »sztabu współpracowników«, w przeciwstawieniu do dzieła p. Korbuta, które opracował autor sam jeden. Pisze on mianowicie co następuje: »Proszę pamiętać, że materiał zebrałem i ułożyłem sam bez pomocy sztabu współpracowników, jakich mieli pp. Estreicher i Finkel«. Ojciec mój wielokrotnie i bardzo stanowczo zaprzeczał takiej legendzie. Materiał zbierał i układał sam, bez żadnego »sztabu«. Subwencji na zbieranie materiału nie otrzymywał żadnych (dopiero w trzech ostatnich latach jego życia przyznał rząd monarchji austryackiej po 1000 koron rocznie na pracę nad »Bibliografją«). Zbierał więc materiał przez lat blisko 60 własnym trudem i kosztem. Jeśli używał jakiej pomocy, to tylko do mechanicznej czynności przepisywania gotowego rękopisu lub wypisywania skrótów tytułów z katalogów, ale to czyni każdy autor każdego dzieła, a niewątpliwie i p. Korbut. Zapewne, że ten i ów z badaczy i bibliofilów dorzucał tu i ówdzie swoją cegiełkę do tych kilkudziesięciu tomów »Bibliografji«, z jakich się dzieło składa, ale i p. Korbut, jak wynika z jego podziękowań, z takiej doraźnej pomocy życzliwych mu osób korzysta. Takiej pomocy nie można ujmować jako »sztabu współpracowników« i niedoceniać pracy mego ojca w porównaniu do pracy swojej. Bardzo mi przykro, że muszę ze zdaniem zasłużonego autora polemizować, ale nie mogę pozostawić takiej »legendy« nie sprostowanej.

W »Przeglądzie bibliotecznym« (rok VI, zeszyt 1—2, str. 38) ogłasza znowu p. Jerzy Czarnecki, iż wilnianin Wład. Korotyński był jednym z »nieznanych współpracowników Estreichera«. Jako żywo, wiadomość mylna. Ojciec mój ze skrupulatnością, dochodzącą nieraz aż do przesady, notował w przedmowach nazwisko każdego życzliwego, kto dostarczył mu choćby najdrobniejszej informacji, choćby najmniejszego przyczynku nieznanego. Jakżeżby mógł utaić nazwisko Wład. Korotyńskiego, gdyby ten w jakimkolwiek kierunku »współpracował« z nim przy pracy nad »Bibliografją«? O współpracy stałej p. Korotyńskiego nie może być zresztą mowy, bo byłbym ją pamiętał, sam od r. 1890 pomagając memu ojcu i dzień w dzień z nim o przeszłości i przyszłości »Bibliografji« rozmawiając. Jesliby W. Korotyński dorzucił kiedy jakiś swój przyczynek, a ojciec mój — przypuśćmy — zapomniał o tem wspomnieć, to i tak trudno by go jeszcze pasować na »nieznanego współpracownika« Bibliografji. Termin: »współpracownik« jakiegoś dzieła — nie może przecież oznaczać tego, kto do cudzej pracy całego życia dorzucił miedziany czy nawet złoty pieniążek. Tem mniej nie może oznaczać takiego, który i grosza swojej myśli i swojej wiedzy nie dorzucił. W r. 1905 — na trzy lata przed śmiercią mego ojca — obchodził ktoś w Warszawie jubileusz 40-letniej pracy literackiej, przyczem powoływano się, że w r. 1862 brał udział w pracach przygotowawczych nad »Bibliografją«. Pokazało się potem, że jako płatny kopista przepisywał przez parę miesięcy gotowy już do druku rękopis jednego z tomów. Kto wie, czy i udział innych »nieznanych współpracowników« nie redukuje się do takich skromnych rozmiarów? Byłbym bardzo wdzięczny, gdyby tak życzliwi dla »Bibliografji« bibliofile, jakim z całego swego artykułu okazuje się p. Czarnecki, zechcieli liczyć się z faktem, że »nieznanych« współpracowników nawet w szerokim tego słowa pojęciu być nie może, bo ani mój ojciec ani ja nie taimy żadnej pomocy, okazanej autorom dzieła, dokonanego w ciągu lat zgórą osiemdziesięciu (*magnum aevi spatium*) wysiłkiem dwóch tylko ludzi.

Bynajmniej przez to nie twierdzę, że mój udział, nawet po ukończeniu druku, jeżeli tego doczekam — będzie równy z udziałem ojca, który obmyślił plan dzieła i wybudował pod całość fundamenty.

Po śmierci śp. Barana, zaszłej w r. 1931, trud sprowadzania potrzebnych mi dzieł z bibliotek krakowskich i pozakrakovskich objął jego następca na stanowisku dyrektora Biblioteki Akademii, p. dr Karol Piotrowicz. On także kopiuje dla mnie tytuły dzieł, które w materiałach pozostałych po ojcu znajduję niedokładnie przepisane, a takich jest ogromna większość. Do mnie należy zadanie opisu dzieła i zestawienia oraz wyzyskania literatury przedmiotu, zwłaszcza nowszej. Wszystko, co drukowane jest *petitem*, wyszło z pod mojej ręki — z nader małymi wyjątkami, jakie przejąłem z tymczasowych notat mojego ojca. Korekty prowadzę sam. Panu dyr. Piotrowiczowi pragnę podziękować za nader energiczne i gorliwe wyszukiwanie potrzebnych dla mojej pracy a trudnych często do odszukania dzieł.

Jeśli jeszcze złożę gorące podziękowanie Zarządowi Polskiej Akademii Umiejętności za dostarczenie funduszy na pokrycie wielkich kosztów, jakie druk dzieła pociąga — oraz jeśli wyrażę wdzięczność zarządom polskich bibliotek za wielką uprzejmość w chętnym dostarczaniu książek do mej pracowni w bibliotece Akademii, to — zdaje mi się — uczyniłem zadość tym wszystkim długom wdzięczności, jakie w ciągu trzechletniej pracy nad niniejszym tomem zaciągnąłem.

Kraków, 2 kwietnia 1933.

Stanisław Estreicher.

(Sokał). Actus coronationis imaginis
8 Septemb. 1729... ob. Actus.

Zaśluski Conspect. legum str. 56.

— Apparatus Solemnissimi Actus
Coronationis B. V. Mariae Socaliensis.
w 4ce, 7 ark.

Jocher 9027.

— [Druk bez karty tytułowej. Za-
czyna się:] Socaliensis Tuae Deipara
Virgo sacrae et miraculosae imaginis
historiam tibi do, dedico; memento
mei nunc et in hora mortis (1618?).
w 4ce, 1 ark.

Podpisał cenzurę do druku Jakób Jani-
dłowski, rector, auctoritate Martini Szysz-
kowski episc. crac.

Janidłowski umarł 1619, Szyszkowski był
biskupem od r. 1616. Druk więc z lat
1616—9.

Na końcu egzempl. Jag. dopisany pięcio-
wiersz: Stan. Gomoliński Episc. Luceo-
riensis; podpisany Joan. Comes ab Ostrorog
Pal. Posuan. Epitaphium hoc ponit A. D.
MDCII die XII Decemb. aetatis. LV. —
Ta data nie zgadza się z rokiem śmierci
Gomolińskiego, i z datą życia Ostroroga.

Jagiell. (bez tyt.) — Krasinś. (bez tyt.).

— Pieśń o najświętszej Maryi
panni (tak) w Obrazie Sokalskiem (tak).
w 8ce. Jagiell.

— Wieczność nieustającej pamiętki
w Koronach złotych nayprzecudowniey-
szego Obrazu N. Maryey Panny przy
iego Koronacji w Sokalskiej Bazylice
wystawiona 1724 d. 8 Sept. Pannie
Potockiej przyzuana. W druk. Akad.
Zamoyskiej. fol.

Porów. Weisłowski Wal. — Orłowski Ignacy.
Jocher 9038.

Sokałski obraz M. Boskiej ob. Actus
(coronationis 1729) — Apparatus —
Barszczewski Andrzej (1724) — Bry-

gitta św. (Skarby 1698) — Chwała
(1726) — Franciszek X. (Korona
1724) — Jabłonowski Jan (Historja
obrazu 1724) — Józefowicz Jan To-
masz (Adoracya M. Boż. 1724) — Kie-
remowicz Mik. (Głowa) — Luszczynski
Fabian (Bukiet 1724) — Misiaczkiewicz
Paweł — Okolski Jan (Królowa 1724) —
Orłowski Ignacy (Mocna straż 1727) —
Pieśń — Puzyna Stef. (Kazanie 1724) —
Rozmarynowski Ant. J. (1727) — Ser-
jewicz Adryan (Dyalog albo komedya
1738) — Sprawa Koron (1727).

Finkel III 2002. — Estreicher Bibl. IV 307.

Sokalscy Bernardyni ob. Barsz-
czewski Jędrzej (1725) — Jezierski
Rajmund.

Soki ob. Lekarstwa (1616).

Sokół (Sokuł) Bartłomiej, minister
zboru czyżowskiego. Bankiet duszny
(1617)... ob. Kraiński Krz. w tomie XX
str. 205.

Leleweł II 222. — Maciej. II 623. — Jo-
cher 7317. — Łukasz. Wym. helw. 327.

SOKOL (Sokuł) Jan. Momvs Fa-
cetvs siue Qvorvndam Memorabilivm
Antiqvi Temporis Exemplorvm Iocovs
reprehensor. In gratiam Magnifici Ac
Generosi Domini Mathiae Smogolecki.
S. M. R. Secretarij Bydgostensq̄ etc.
Capitanei A Ioanne Sokol. Latino
Polonicoq̄ Epigrammate concinnatus,
et pro Bacchanalium dierum hilaritate
eulgatus. Cracoviae. Anno Domini 1603.
w 4ce, k. tyt., k. 10 nlb. (sygn. C₃).
Druk Wiersbięty.

Na odwrocie tytułu wiersz: Aphoristicon.
Tu wychwala Smogoleckiego.

W egzemplarzu Jagiell. brak karty A₁ idącej
po tytule, która miała nawierać — wedle

notaty mego ojca — dedykację Maciejowi Smoguleckiemu, star. bydż., o ile ta notata jest prawdziwą? Być może bowiem, że kartę A₁ tworzy karta tytułowa.

Utwór jest interesujący. Składa się z 8 wierszy Iac. w których autor streszcza pokolei różne poglądy starożytnych (Sokrates, Demostenes, Dionizy Syrak., Temistokles, Crassus, Kserkses itp.). Poczem przekłada je na polskie lichym wierszem. W każdym razie wykazuje dużą znajomość literatury starożytnej Herodota, Plutarcha, Val. Max., Plinjusza, Cicerona etc. Na końcu wierszyk In Zoilum.

Juszył. II 199 nie wiem na jakiej podstawie pisze go Sokoł. — Jego pióra jest zapewne wierszyk w Threni in obitum (1596). — Był również współcześnie Falconius, Litwin; o którym ob. tom XVI str. 162 — ale to dysydyent, podczas gdy Sokoł musiał być katolikiem, będąc sekretarzem Smoguleckiego.

Siarcs. Obr. I 214. — Wiszn. VI 310.

Czartor. — Jagiell. — Krasinś.

Sokoł (Falconius? Sokolowicz) Tomasz ob. t. XVI, str. 163.

Lelwel I 196.

Sokolicz ob. Cortecelli Szymon (Przypieszenie).

Sokolińska Anna ob. Kiernowski Krzysztof (1595).

Sokolińska Konstancja ob. Skarb-nica (1671).

Sokolińska Drucka Regina ob. Orłowski Stanisław (1616).

SOKOLIŃSKI Jacobus. Polonia In Flore Id est Ex Florentissimis in Pur-puras Szembeciorum Rosis Orthodoxae Fidei et Aureae Libertatis Ver Continuum In ipso Sacri Honoris Ascensu Illustrissimi, Excellentissimi, Reverendissimi Domini Domini Christophori In Słupow Szembek Post Chelmensis Infulas Premissiensis Episcopi Praepositi Generalis Miechoviensis A Devinctisajma Societate Jesu Diocesana Demonstratum Anno Iessei Floris Plantati in Nazareth MDCCXIX. Typis Collegij Sandomiriensis S. J. (1719). fol., k. tyt., k. 21 nlb. (sygn. M₁).

Cały panegiryk prozą wypełniony pochwałami Saembeka.

Na egzemplarzu Bibl. Jag. przypis: Reverendo Patri Josepho Andrzejewicz Soc. J. domus probationis Rectori em aeternis obsequiis. Dopisano współcześnie: P. Jacobus Sokoliński Ant.

Jagiell. — Kijows. — Opatol.

Sokoliński Jan i Sokolińska Marja ob. Ostrożański X. Stanisław (Kaz. po-grzebowe 1640) — Rajceki.

Sokoliński Drucki Jerzy ob. Chrząstowski Andrzej (1594) — Poselstwo (1588).

SOKOLIŃSKI DRUCKI Krzysztof (Michałowicz), kasztel. Połocki († 1640). D. O. M. Ex Autoritate R. P. D. Mutii Vellii Ro. Sac. Consist. Aulae Advocati, Et Almae Urbis Gymnasii Rectoris deputati. Christoph. Drucki Sokolinski Has Conclusiones juridicas de legatis publice tueri conabitur. Cum Licentia Superiorum. Romae, Ex Typographia Nicolai Mutij M.D.XCVIII (1598). w 4ce, k. tyt. i k. 9 nlb.

Dookoła tytułu i każdej strony ramki.

Na k. 1 odobnie szychowany herb; a pod nim wiersz Iac. Na k. 1 verso dedyk. Leoni Sapiehae, cano. M. D. L. — Autor podpisany: Studiosus utriusque juris. Sławi mądrość (Sapieha est Sapientiae princeps). Mówi, że Sapieha wydał wielu młodzieńców zagranicę do szkół, nazywa go też swym patronem. Wspomina jego syna Jana. Od k. A₂ idzie Ordinis ratio. Jest to XL przepisów prawniczych, zaczerpniętych z Inst. Just., z glossatorów (Accursius) lub z późniejszych pisarzy. Odnoszą się one wszystkie do jednej kwestji prawniczej (legatum i legatarius), gdyż jak autor we wstępie zaznacza „non titulum titulo, sed materiam materiae subordinat“. W ten sposób dał monografię legata wedle pr. rzyms.

Na k. ost.: Parerga, 3 tezy prawnicze (do dyskusji) i powtórzone: Romae, Apud Nicolaum Mutium. 1598; Cum Licentia Superiorum.

Wierzbow. III 3059. — Święcki Hist. Pam. — Piekarski Kat. Kór. 1929 nr 376. — Hbert w Encykl. Orgelbr. T. VII s. 446—7. — Wiszniew. IX 328. Kórnik.

Sokolniccy z Boguszyc ob. Bejowski X. Ludwik (1762).

SOKOLNICKI Dyaryusz wesela Nayiasniejszego Karola obojga Sycylii Krola, z Nayiasniejszą Królowną Jey Meią Polską w Dreźnie solennizowanego, w Roku 1738. (B. w. m. i r.). w 4ce, k. 4.

Zauński Bibl. hist. 74 pisze: Sokolnicki anonim pod Dyaryusza tytułem Amelii Neapolitańskiej królowej, a królowy naszej akt weselny opisał wierszami roku 1738 w Kaliszu 1738. w 12ce.

Jagiell.

Sokolnicki Adam ob. Czarnocki Franciscus (1658) — Flores laurei — Theoremata (1666).

SOKOLNICKI Benedykt. Libertas Conscientiae à Praejudiciis Vindicata, Seu Tractatus Theologicus, De Conscientia Recta In Obscuris Menti V. Joannis Duns Scoti, Doctoris Subtilis Accommodatus. Auctore. P. Fratre Benedicto Sokolnicki, Polono, Ordinis Min: S P N. Francisci Reformatorum, Sacrae Theologiae Lectore. Annò Salutis MDCCXLVIII (1748). Posnaniae Typis Academicis. w 8ce, k. tyt., k. 7 nłb., str. 392, k. 4 nłh. (sygn. Bb₈)

Na odwrocie tytułu trzy cytaty. Poczem dedykacja Józ. Kierskiemu, sufrag. pozu. Był on siostrzeńcem Stan. Hosiusa. — Dalej idą cenzury i licentia J. Pawłowskiego, officjała. Wreszcie: Intentio auctoris.

Treścią dzieła jest traktat teol. o wolności sumienia, podzielony sposobem scholastycznym na disputatio i na dwie quaestiones (pierwsza na str. 90—371; druga 3/2—8; poczem Appendix). Cytuje chętnie jezuitów hiszpańskich. Powołuje się na przykłady polskie np. na str. 66 na fakt nie przybycia Augusta III do Pomorza. — Cytuje też często zdania prawników np. na str. 323 i nast. Antonina de regulis juris. (Antoninus jest dla niego powagą w rzeczach prawa). Autor chętnie cytuje teksty prawa kanon. i przeciwstawia je rzymskiemu.

Na str. 363, 367 i 544, 552, mówi o wojnach słusznych i niesłusznych. Na str. 81 i 110 zwalcza Jansenistów.

Kończy: Index alphabeticus. Na ostatnich dwóch stronach errata.

Janoc. Lexic. I 156—7. — Joher 4147.

Jagiell. — Ossol.

— Ogłos Śmierci Jasnie Wielmożnego Jmci Pana Alexego Hrabi na Skrzynnie Dunina Knehmistrza W. X. Litewskiego Chęcińskiego Starosty Polskiemu Narodowi y przyległym krajom Załosny Rzetelnieyszemi o życiu dowodami Pod czas Pogrzebu Jego W Kościele Miedniewickim WW. OO. Reformatorow Ztłumiony w Kazaniu X. Benedykta Sokolnickiego Zakonu O. S. Franciszka Reformata, Prowincyi Wielko-Polskiej Definitora y SS. Kanonow Lektora. Roku Pańskiego 1750. Dnia 1. Października. w Warszawie w Drukarni J. K. Miei y Rzeczypospo-

litey in Collegio Societatis Jesu. fol., k. 27 nłb. (sygn. N).

Na odwrocie tyt. drzeworyt herbów (Zabędź i Pogoń) oraz trzy sześciowersze. Dedykacja Barb. Sanguszkowej, marsz. lit. — W kazaniu wychwala Duninów. Na karcie E₂ powołuje się na Ant. Maks. Fredrę i pochwała jego stanowisko wobec Librum Veto. — Na końcu cenzury.

Aprobaty a lutego 1751, a więc druk w tym roku.

Czartor. — Dzików — Jagiell. — Krasina. — Ossol. — Warsz. uniw.

SOKOLNICKI Franciszek, stolnik Gnieźnieński, poseł poznański. Głos Sokolnickiego Stolnika i Posła z województwa Poznańskiego miany dnia 15 grudnia (1789) w materyi starostw. w 8ce, str. 19.

Popiera sprzedaż starostw — starostowie to ruina kraju, aniszczenie włości i włościan. Jagiell.

— Głos J. W. ... na sessyi seymowej d. 28 października 1791 roku miany. 1791. fol., k. 2.

Branic. — Krasina.

— Głos ... 14 kwietnia 1791. fol. Czartor.

— Głos ... 2 maja 1791. fol.

Czartor.

— Zdanie ex turno in ordine podwoynego w Kamieńcu Podolskim odprawionego seymiku przez JW. ... podstolego poznańskiego a posła kaliskiego dane. Warszawa, druk P. Dnfour 1778. fol., 1 k. Czartor. — Jagiell. — Ossol.

Sokolnicki Gabrjel ob. Redwitz Joan. (Ode 1675).

Sokolnicki Jan, sekretarz Zygm. III ob. Zamojska Ostrogska Kat. (Vas aureum 1643) — Zamojski Jan (Salutatio J. Zam. 1646).

Ob. o nim Niemojewski Pamiętnik (wydał Hirschberg 1899).

Sokolnicki Ksawery ob. Herzan (1772).

Sokolnicki Piotr (I), pisarz grodzki walecki ob. Pisarski (Mowca 1676 II 191—193) — Załuski And. (Mowy Sejmowe 1718).

SOKOLNICKI Piotr (II), poseł kaliski. Głos JW. ... Posła kaliskiego na sessyi Seymowej dnia 3 listopada 1788 ex turno miany. Warszawa, Dufour. fol., 2 karty. Czartor.

— Głos JW. ... posła z Wetwa kaliskiego w materji podatku w skurach na sessyi seymowej dnia 22 octobra 1789 miany. fol., 1 k.

Czartor.

(Sokolnicki Piotr). Odpowiedź Na Pismo Prześwintnym Stanom Rzeczypospolitey Pod Tytułem Proźba Ur. Sokolnickiego Podkomorzego Kaliskiego Podane, Następniąca. fol., k. 2.

Bibl. T. P. N. w Poznaniu.

— ob. Ofiara (1788) — Projekt — Propozycja (1791—2) — Suchozewski Jan (Ofiara 1788) — Zasady.

Sokolnik Rafał ob. Podberescy (Sprawa 1799).

Sokolowicz (Falconius) Tomasz ob. Artomius (Kancjonał 1601) — Biblja (Buduego 1568; był jego pomocnikiem) — Falconius (w tomie XVI str. 163) — Katechizm (1563, 1564) — Sobór skrzyński (1567).

O jego współdziałale w Kancjonale (1601) ob. Esias w Reform. w Polsce I (1921) str. 312. — O jego współautorstwie w Katechizmie (1563—4) ob. Kawecka w Reform. w Polsce IV 180.

Do literatury, jaka się do niego odnosi, podanej w tomie XVI, 163 należy dodać: Dalton Lasciana — Mercyzng w Mon. Reform. X 1 (akta Zacyusza) (1913) — Mercyzng Polscy Deści w Przegl. hist. XI str. 262.

Sokolowska Anna ob. Cezary od N. P. Maryi (1853).

Sokolowska Elźbleta ob. Konitzer Piotr (1779).

Sokolowski Adalbert ob. Sokolowski Wojciech.

Sokolowski Aleksander ob. Puteanus.

Sokolowski Andreas (I) ob. Ros-tworowski Jak. (Technopaegnuion 1619).

Sokolowski Andrzej (II) ob. Wolski Kaz. Mich. (Nummus 1686).

SOKOŁOWSKI Andrzej (III) Kanty, kanon. kujawski. Kazania Ná niektore Świętá Chrystusa Pana, Najswiętszey Bogá-Rodźciey Maryi, SS. Páńskich y Niedźielne; w Kościele Káthedrálным Włocławskim y kędyndźiey. Przez X. Andrzeia Kantego Sokolowskiego. Filozofij y Práwá oboygá Doktora, Kannonika Káthedrálnego, y ná ten czas

Namiestniká y Officiala Generálnego Kujáwskiego Miane. á potym dla publicznego pożytku do Druku Podane. Roku 1728. w Warszawie w Drukárni I. K. M. y Rzeczypospolitey Scholarum Piarum. w 4ce, k. tyt., k. 11 nlb. (sygn. C₄), str. 407 (sygn. Ccc₃), k. 2 nlb.

Dedykacja: Pannie Marji, z prośbą, aby go broniła od nagłej śmierci. Opisuje tu, jak go ocalił trzymany w ręku różaniec przed utopieniem w Drwęcy. — Poczem następuje prapypis biek. kujaw. Krz. Szembekowi — oraz prapypis prałatom i kanonikom kujawskim (głównie wychwała Mostowskiego, Korneckiego, Wysockich, Narzyskiego, Dębskiego itd.). Wreszcie idą 2 pozwolenia na druk.

Dzieło zawiera około 100 krótkich kazań na różne uroczyste dni. Na str. 169 wyrzUCA szlachcie zabójstwa, nieznanowanie dóbr duchownych, opuszczanie ojczyzny itp. Ale wogóle aluzje do konkretnych wykroczeń są rzadkie, czętniej obraca się w ogólnikach. Na s. 328 wyraża się niechętnie o podrózach za granicę. Na str. 179 o obawie absoluti dominii. Na str. 75 zwalcza tańce światowe. Na str. 97 o złym zarządzie państwa, o stratach różnych ziem, o nędzy polskiej. — Na końcu: Rejestr materji.

Czartor. — Jagiell. — Wileńs. uniw.

— ob. Jakrzewicz Mich. (Arcus 1690).

Sokolowski Antoni (I) ob. Korona Marek (Rozmowa teologa 1645).

SOKOŁOWSKI Antoni (II). Dissertatio in qua evincitur genuina Divi Thomae Aquinatis Angelici Ecclesiae V. Doctoris, Omniumque Antiquorum sinceræ Notae Thomistarum Sententia, Deum nempe causas secundas Liberas ad suas actiones Physicè prædeterminare. Usui, commodoque Tyrorum compilata Atque Sub Auspiciis Perillustris Magnifici Domini D. Caroli Orzeszko Praefecti Vincensis Publicae propugnatiōni sub tempus Comitiorum Provincialium Provinciae S. Hyacinthi in Russia Ord. Praed. Anno 1762. Piusci ad aedes S. P. Dominici in Suriano tradita à P. Fre Antonio Sokolowski ejusdem Ord. et Provinciae in Studio Formali Pincensisi S. Theologiae Professore. Varsaviae Typis S. R. M. et Reipublicae in Collegio Scholarum Piarum (1762). w 4ce, k. tyt., str. 28.

Cytuje liczne dzieła up. Molina (Concordia 1588). Ferd. Bastidy itp. Zna je z bibliotek rzymskich. Polemizuje ostro z jakimś warszawskim metafizyki i matematyki profesorem (zapewne Jezuitą, bo cała teza jest skierowana przeciw jezuitskiemu wykładowi św. Tomasza). Ossol.

— ob. Arnay (1766) — Sierakowski Wacław (Academia 1756).
Barącz Rys zakon II 259.

SOKOŁOWSKI Augustyn. Merckzeichen... dass die Catholische die rechte unfehlbare Kirch und in dero allein die Seeligkeit zu erlangen sey... Zusammengesetzten aus vielen alten und unserer Zeit Hochgelehrten Scribenten. Durch Augustinum Sockolovium Priester in Deutscher Sprach beschrieben... Gedruet in... Nevss durch Augustinum Gründer. Anno M.DC.XV (1615). w 4ce, str. 7.

SOKOŁOWSKI Bartłomiej, kustosz Kolegiaty Uniejowskiej. Addytament Różnych Cudow poprzysiężonych, których Ludzie doznali za wezwaniem Intercessyi Bogumila S. po przeniesieniu Ciała tak w Uniejowie przy Grobie Jego, iako też y w Dobrowie, gdzie dni Zycia swego w wielkiej świętobliwości ná Puszczy zakończył, przez świadkow zápozwaných ná Kommissyi zá S. P. Theodora Potockiego Arcy-Biskupa Gnieźnieńskiego Zeznanych, z Przydawkim różnych świezo doznanych Cudow, y Łask w Uniejowie, za Przyczyną Tego S. Pátrona z opisaniem Grobu Jego tak w Uniejowie iako też y w Dobrowie, y zebraniem różnych Autorow o nim piszących w Księgách swoich wydanych. Przez Xiędza Bartłomieja Sokołowskiego oboyya Prawa Doktora Kustosza Kolegiaty Uniejowskiej z wszelką pilnością Zebrany. w 4ce, k. tyt., str. 146, k. 1 nlb.

Obacz pod Damalewicz St. (Historia Świętobliwego życia Bogumila) w t. XVI. 19. Nie jest to osobna całość, lecz stanowi dodatek do dzieła Damalewicza. — Wyd. tytułowe: Cuda y znakomite łaski... (1748) ob. niżej.

— Cuda Y Znakomite Łaski Za przyczyną Błogosławionego Bogumila Arcy-Biskupa Gnieźnieńskiego Tak

przy Grobie Tego Świętego Patrona, w Kollegiacie Uniejowskiej. Jako też y Dobrowie, gdzie dni życia swego w wielkiej świętobliwości ná Puszczy zakończył. Przez Różnych roznoego Stanu Ludzi, częścią poprzysiężone, częścią pod summieniem Zeznane á Teraz Jasnie Oświeconemu Xiążęciu JMci Adamowi Na Komorowie Komorowskiemu Z Bozey Łaski, y S. Stolicy Apostolskiej, Arcy-Biskupowi Gnieźnieńskiemu Legato Nato, Prymasowi, y Pierwszemu Xiążęciu Korony Polskiej, y wielkiego Xięstwa Litewskiego, Opatowi Tynieckiemu, przez Xiędza Bartłomieja Sokołowskiego. Oboyya Prawa Doktora: Kanonika Płockiego, Kustosza y Officwała Uniejowskiego. Dedykowane. W Kaliszu, w Drukarni Kolleg: Soc: J. Roku 1748. w 4ce, k. tyt., k. 9 nlb. (sygn b₄), str. 146 i k. 2 nlb. (razem sygn. I₄).

Na karcie drugiej Censura Theologorum tj. Placidiusa a S. Joseph i Ambrózego a S. Laur., obu z łowickiego koll. Sch. Piarum. Datum Lovicii 28 oct. 1747. — Na odwr. Approbatio biskupa Szembeka z 30 okt. 1747.

Potem na 8 k. nlb. przedmowa autora do Ad. Komorowskiego, w której wychwala jego przodków i krewnych. (Daty niema). Rzecz dzieli się na IX rozdziałów. Opisuje pokolei przeniesienie ciała św. Bogumila z kościoła dobrowskiego do koll. uniej. przez M. Prażmowskiego (1668 r.) — oraz cuda (głównie w ostatnich 20 latach) doznane. Liczni świadkowie zeznają, że święty zawsze skutecznie pomagał, zeznawali cudów prostaczekowie i dygnitarze (biskup Szembek, woj Szembek i wielu in.). Udanie się do świętego pomagało w chorobach, w ruzach kradzieży, przy topieniu się itp.

Na str. 75 o pielgrzymkach ze wsi okolicnych i dalszych; o festynach na jego cześć. Na str. 91 w rozdz. VI: Dokumenty różne o Bog. św. (opis wotów, inskrypcje, ołtarze, obrazy i obrazki). W rozdz. VII opis grobu świętego Bog. i statuy z mosiądzu. W rozdz. VIII opis kość. dobrowskiego; w rozdz. IX opis kaplicy; w rozdz. X zebranie autorów, co pisali o świętym. Na str. 141: Przydatek do rozdz. IV cudów. Kończy: Regestr do Addytamentu służący, protestacja autora i Errata (2 k.).

Jest to ta sama edycja, co „Addytament“, tylko pierwsze karty dodrukowane a tytuł zmieniony na „Cuda“. W ten sposób so-

stało tu niejako zatarte, że dziełko to było pierwotnie dodatkiem do dzieła Damałowicza.

Czartor. — Daików. — Jagiell. — Wileńs. uniw..

— Exorty Ná przywitánie Kompaníy przychodzących do Unieiówá do Grobu cudotwórnego Błogosławionego Bogumilá w dzień dziewiáty, y dziesiátyw miesiáca Czerwea przy Doroczney Pámiątce śmierci Tego B Patrona, Tákże przy dziękowáníu zá złożone u Groba iego Wota oraz przy pożegnáníu odehodzących Tychże Kompaniy. Przez Tegoż X. Bartłómieia Sokołowskiego Oboyya Práwá Doktorá. Kustoszá Kollegiáty Unieiówskiej Miane. Roku Panskiego 1747. w 4ce, str. 39 (sygn. a, Aa, itd.).

Stanowi dalszy ciąg poprzedniego dziełka, skoro na tytule náyto wyrażenia: przez Tegoż. — Exorty były wypowiedziane na przywitánie różnych kompanii: warskiej, szadkowskiej, łaskiej, sieradzkiej, parzeńczewskiej itd. Każda kompanja składała votum na kondekorację grobu.

Czartor. — Jagiell.

— Barwa Przedniego Gátunku y wysokiego Koloru ná Kroy Niebieski Zrobiona Wszystkim u Dworu Naywyższej Monárchini Niebieskiej Nayswiętszey Maryi Panny Zostájącym Dworzánom y wiernie się Iey dosługuiącym To iest Braci y Siostróm w Bráctwie Szkaplerza Świętego zostájącym oraz przy tey Bárwie, Pensya y punktuálna Zapláta Rozdana. Albo Kazanie Ná Wielką Wroczystość Nayśw: Maryi P. Szkaplerskiej przy Solennym ludu kongressie, w Kościele Topolskim á mieyscu S. wielkimi Łaskámi y Cudámi słynącym w Topoli pod Łęczycą zá Brodem, á teraz Iásnie Oświeconemu Xiążęciv IMéi Theodorowi ná Potoku Potockiemu, Arcybiskupowi Gnieźnińskiemu, Primásowi Korony Polskiej y Wielkiego Xięstwa Litewskiego, Opatowi Tynieckiemu przy Doroczney Pátroná Revolucyi Wielkiego tu in Militia vita hominis super terram Káwalerá y Tryumfátorá Teodora Świętego przy Tryumfálnych cáley Polski ápprekacyách Iáko osobliwszemu Mieyscá támtęyszego Protektorowi Konfe-

derowane Przez X. Bartłómieia Sokołowskiego, W Przesławney Akadémij Krákowskiej Juris Prudencyj Audytora, Káznodzieyską Mowá Miane. W Krakowie w Drukárni Jákuhá Mátyaszkiwicá. J. K. M. y Jáśnie Oświeconego JMéi X. Biskupa Krakowskiego Xiążęcía Siewierskiego, Ordynáryinego Typogr: A. D. 1731. fol., k. tyt., k. 12 nlb. (sygn. g), k. 21 nlb.

Na odwołanie tyt. wiersz na klejnot, poczem dedyk. Teod. Potockiemu. Następnie Kazanie — poczem na ostatnie 8 kartach, mających u dołu sygn. 1—8, idzie wiersz p. t. Applans tryumfalny albo życzliwe wota... ominowane. Wysławia tu Potockiego i jego braci (zwłászcza działalność na terenie Warmii, szkoły, nowe świątynie etc.). Wiersz nader lichy, w guście barokowym. Jagiell. — Ossol.

SOKOŁOWSKI Bazyli. Sprawa Szła: Sokołowskiego Burmistrza Wileńskiego z Szła: Magistratem i Gminem Wileńskim. B. m. (Wilno 1788). fol., str. 20.

Z powodu usunięcia go z burmistrzostwa za intrygę Paszkiewiczów i Minkiewicza. Jagiell.

SOKOŁOWSKI Damascen Jan, X. Dominikan († 1640 w Smoleńsku). Niebieskich Farb z Ziemskimi przywitánie. Albo Obraz Niebieski Dominika S. Svrjanski. Od Náswiętszey Bogárodzicy dárowány z zupełną Historiá, z Włoskiego na Polskie przetłumáczoną. Przez Wielebnego Oycá Iana Damascena Zákonu Dominika ś. wydány, y nowo Kráiom Północnym vkázány. z Pozwoleniem Stárszych. w Wilnie Roku 1639. w 4ce, k. tyt., k. 40 nlb. (sygn. J.).

Cały tytuł w ramce.

Bibl. Ossol, ma dwa różne wydania. Różnią się tem, że w jednym z nich jest na odwr. tyt. herb Potockich i dedykacja: Piotrowi z Potoku Potockiemu, wojewódzicowi bractawskiemu, dat. 9 listop. 1639. W dedykacji pochwały Jak. i Stefana Potockich. Poczem na ost. stronie dedykacji wiersz: Votum Clientis.

Natomiast w drugim egz. na odwr. tytułu herb M. Kalinowskiego woj. czernih., poczem idzie dedykacja Marc. i Krystynie Kalinowskiej. Tu wychwala ich oboje. Krystyna Kal. wyrządziła w r. 1638 cześć obrazowi św. Dom. — Dat. 10 listopada 1638.

Jocher 9137 znał egzemplarz z dedykacją Al. Słuszcze, wojew. nowogr.

Dalsze arkusze wspólne we wszystkich wydaniach.

Rozpoczyna: Czytelnikowi nabożnemu. Aprombaty (z r. 1635—8). Rycina: św. Dominik (sculpsit Z. S. — w monogramie niepewnym co do odczytania). Wiersz na obraz św. Dom. — Historia obrazu w Strykanie (w dwóch częściach). Cuda które się dzieją przy obrazie. Hymny. Devotus affectus (wiersz Iac.).

Na k. G₄ i nast. opisuje kilka oudów doznanych w Polsce w latach 1628—35. Czartor. — Ossol.

SOKOŁOWSKI Jan X. (I). Kondemnatiae albo Rozmyślenia Tajemnic odprawowania odkupienia rodzaju ludzkiego które obchodzą ludzie z nabożeństwem na gruntach zebrzydowskich przez X: Jana Sokołowskiego. w Krakowie, w Drukarni Woyciecha Kobylńskiego 1613. w 8ce, str. 174.

Inne prace odnoszące się do Kalwarji ob. w tomie XIX str. 71. Warsz. uniw.

— Historia imaginis S. Dominici Leopoliensis.

Przytacza Jabłonowski Mus. pol. str. 46.

Maciej. Piśm. III 149, 818. — Kraszewski Okruszyny 1856 I 210. — Barącz Rys dziejów II 141—2.

Sokołowski Jan (II), stud. akad. zam. ob. Radziwiłłowa Regina (1637) — Zdobicki Waw. (Nexus 1647).

Sokołowski Jan (III) z Bystrca ob. Bielański Tomasz (1595) — Sobór skrzyński (1567).

SOKOŁOWSKI Jan Kazimierz. Otivm negotiosum Quies sub lauru Academica VI. V. D. Primae Laureae Candidatis dum post praemissum examen ab Illustri Clarissimo et Admodum Reverendo Domino D. M. Josepho Popiołek, Philosophiae Doctore, eiusdemq; et Matheseos Professore, Collega Minore, Eccles. S. Adalberti in Circulo Crac: Praeposito, Geometra Jurato et Strzałkov: iuterea, Philos; Facultatis Decano in frequenti Illustrium Hospitum Corona, Prima in Artibus Liberalibus et Philosophia Laureâ ritu solenni in D. Jagellonis Archilycaeo Capesserent, in vim fraterni affectus et gratulationis ergo a Joanne Casimiro Sokołowski, Ejusdem Laureae primae Candidato in

solatium Oblatum. Anno Negotiosae in terris vitae Christi 1731. Cracoviae, Typis Universitatis. fol., tyt. i kart 8.

Dedyk.: Josepho Remer. — Na karcie tyt. herb Remerów. Na odwrocie tytułu rycina herbu. Zaczyna Oda do S. Jana Kantego. Wiersze ad: Sim. Ciepłowski, Jac. Augrocki, Franc. Kłosiński, Joan. Woźniakowski, Thom. Knapiński, Joan. Cam. Sokołowski. Jagiell. — Czartor.

Sokołowski Jerzy (Georgius) ob. Seckerwitz Joannes (Elegia).

Ob. rękop. Czart. nr 1499.

Sokołowski Józef ob. Sierakowski Wacław (Academia 1756).

SOKOŁOWSKI Kasper Kanty. Academia Scientiarum, Divinissima Virgo et Martyr Catharina, In Augustiniana Eremono Plantata. Redeunte annuâ suae festivitatis Die In Basilica Casimiriensi, Celeberrimi Ordinis Cracov: Sancti Augustini, Praesente Amplissimâ Illustrissimorum Hospitum Coronâ A Gasparo Cantio Sokołowski, In Alma Universitate Cracoviensi AA. LL. et Philosophiae Bacalaureo. Cultû Panegyricô. Extructa. Anno, Quô Sapientia Aeterna, professionem Salutis humanae caepit. 1721. Die verò 25. Novembris. Cracoviae, Typis Universitatis. fol., k. 9 nlb. (sygn. D₂).

Na odw. tyt. herb Róta. Dedykacja na 2 k. Jakóbowi Arakielowiczowi, rektorowi akad. Zam.

Bibl. Przypkow. — Czartor. — Dzików — Jagiell. — Krasinś. — Ossol. — Uniw. wileńś. — Zamojs.

— ob. Golański St. (Spolia 1720) — Tomaszkievicz Joz. (Arbor 1723).

Sokołowski Kazimierz ob. Hulewicz (Zbiór 1788).

Sokołowski Łukasz X. od S. Tomaszka Pijar (1739 † 1770) ob. d'Arnay (Życie rzymian 1768, 1771) — Ezop (1769, 1779, 1793) — Galland (Awantury arabskie 1772—1774).

Horanyj Scriptores Piarum II 715 i 16. — Encykl. Org. XXIII 797. — Bentkowski I 465 i 6. — Bielski Vita Piarum 159.

Sokołowski Maciej (I) z Warzymowa ob. Heidenstein Jan (Manip.) — Sławieński Stanisł. (Assertiones 1618) — Weizenegger (Assertiones 1618).

Sokołowski Maciej (II) ob. Jaskrzewic (1690).

SOKOŁOWSKI Marcin. Grammaire Françoise Abregée. Faite Par Demanet Reponses, Avec La Traduction Russe. Quatrieme Edition, Corrigée Et Augmentée. [Tu czcionkami rosyjskimi:] Sokraszczennaja Francuzkaja Grammatika s Rossijskim Perewodom, Raspołożennaja Po Woprosam I Otwjetam. Wnow Isprawlena, Czetwertym Izdaniem, S Pribawleniem Słow, Razgoworow, I Pisem. Martynom Sokołowskim. Peczatana w Uniwersitetskoj Tipografii U N. Nowikowa, 1788 Goda. w 8ce, k. tyt., k. 3 nlb., str. 401.

Druk przeważnie w dwóch kolumnach: po jednej str. tekst rosyjski, po drugiej francuski, Od str. 354 rozmowy; od str. 384 listy. Mieszczę tutaj ze względu na nazwisko autora, ale nie ma w książce dowodu, aby autor był Polakiem. Ossol.

SOKOŁOWSKI (Sokołowski) Marcin Jerzy. Bonae spei Promontorium albo o morowym powietrzu Nauka z różnych autorów osobliwie niemieckich przez Marcina Jerzego Sokołowskiego S. M. P. K. C. M. a teraz miasta J. K. M. Kalisza obywatela y archiatra zebrana y w polskim ięzyku nowo do druku podana. W Kaliszu Roku Pańskiego 1679. w 4ce, kart 6 nlb. i 126 stron.

Na karcie 2-iej jest rycina (na blasze) emblematyczna i u dołu nazwisko rytownika I. S. Autor przypisał prozę Janowi z Bułna Opaleńskiemu wojewodzie brzesko-kujawskiemu; poczem idzie przemowa do czytelnika, gdzie mówi o Galenie i Teofraście. Dzieli się na 5 części. Na końcu jest przydatek o płodności i nie-płodności matron.

Giedroyé Źródła do dziejów med. w Polsce (1911) str. 742 oraz: Mór (1899) str. 18 streszcza to dzieło, wobec czego nie przytaczam treści. Jagiell. — Warsz. uniw.

Sokołowski Mikołaj ob. Firlej (Leopardus 1624).

SOKOŁOWSKI Serafin Rafał. Głos J. W. Serafina Rafała Sokołowskiego Starosty Nieszawskiego, Posła Inowrocławskiego Na Sessyi Seymowej Dnia 27. Października R. 1788. Miany. fol., k. 2 nlb.

Czy władza nad wojskiem ma dependować od króla? O departamencie wojskowym. Oświadcza się za nim.

Branic. — Czartor. — Dzików — Jagiell. — Ossol. — Zielińs.

— Głos... Starosty Nieszawskiego Kawalera Ord. S. Stan. posła Inowrocławskiego dnia 22. Marca 1790 r. miany. fol., kart 2.

Czartor. — Krasinś.

— Głos J. W. Serafina Rafała Sokołowskiego Starosty Nieszawskiego, Kaw: Ord: S. Stanisława Posła Inowrocławskiego. Dnia 10. Czerwca R. 1790. (Na końcu:) w Drukarni P. Dufour Kons: Nadw: J. K. Mci Dyrektora Drukarni Korp. kad. mieszkającego w Yrku Miasta Starey Warszawy Nr. 58. fol., k. 2.

Powołuje się na przykład Ameryki. Przemawia przeciw projektowi o sejmikach. Mówi, że elekcje są przywilejem narodu leez nie z terminem perjodycznym. Dużo deklamaeji. Czartor. — Jagiell.

— Toż:... 10 Septembris 1790. fol. Czartor.

— Mowa Imci Pana... Chorażyca bidgowskiego, pułkownikowicza husarskiego w woysku Rzczpltey koronnym, sekretarza gabinetowego J. K. Mci posła od województw Kujawskich, do Nayiaśnieyszego Pana dnia 14 czerwca miana przy oddaniu instrukcyi (1772?). w 4ce, str. 4. Branic.

— Mowa Jaśnie Wielmożnego Imci Pana Serafina Sokołowskiego Posła Woiewództwa Inowrocławskiego na seymie. Dnia 23 Września 1776 ex turno miana. w 4ce, 4 k. nlb.

Domaga się ściśnienia powagi ministrów i poddania Radzie Nieustającej.

Czartor. — Jagiell. — Uniw. wil.

— Mowa JW. IMci P. Serafina Sokołowskiego, Posła Woiewództwa Inowrocławskiego Na seymie Dnia 23 Septembra 1776. ex Turno miana. fol., kart 2.

Branic. — Czartor. — Krasinś. — Ossol.

— Odwołanie Się JP. Serafina Sokołowskiego Posła Woiewodztwa Inowrocławskiego Do Publiczności Względem Nietykalnej Mocy i Świętości Praw Kardynalnych Narodu. w Stanach Zgromadzonych na Sessyi Seymowej Dnia 4. Kwietnia 1791. fol., k. 2. Odwołuje się imieniem woiewództwa inowrocławskiego. Uderza nz tych, co godzą się na ceaje terytorjalne (chodzi o Gdańsk). Zwalcza propozycję Herzberga. Mówi

o gwarancji Anglii i odwołuje się do Anglii. Cała mowa w tonie patosu i oburzenia.

Czartor. — Jagiell. — Krasinś.

— Oświadczenie... posła inowrocławskiego w Stanach Seymowych na Sessyi dnia 19 Grudnia ex Turno Woiewództwa Inowrocławskiego uczy-nione (1791). w 4ce, k. 10.

Oświadcza się przeciw sprzedaży starostw.
Czartor. — Jagiell. — Warsz. uniw.

— ob. Dyaryusz Seymu ordyn. (1779) — Warunek dobrowolnej trans-akcyi (1778).

Bentk. Hist. lit. II 169.

SOKOŁOWSKI Stanisław (I) Goz-dawa (1536 † 7 kwiet. 1593). Censvra Orientalis Ecclesiae. De praecipuis no-stri seculi haeticorum dogmatibus: Hieremię Constantinopolitano Patriar-chę, iudicij, et mutę communionis caussa, ab Orthodoxę doctrinę aduer-sarijs, non ita pridem oblatis. Ab eo-dem Patriarcha Constantinopolitano, ad Germanos Graecę conscripta: A Sta-nislao autem Socolovio, Serenissimi Stephani Poloniae Regis Theologo, ex graeco in latinum conuersa, ac qui-busdam annotationibus, ad proprias Graecorum opiniones respondentibus illustrata. Ad Gregorium XIII. Ponti-ficem Maximum. Cracouiae, In offi-cina Typographica Lazari. M.D.XXCII (1582). fol., k. tyt., k. 5, str. 235 (sygn. Ff).

Na odwrocie k. tytułowej drzeworyt por-tretowy Grzegorza XIII.

Z dedykacją do Grzegorza XIII, datow. Cracouiae 3 Idvs Aprilis 1581.

W przedmowie tłumaczy powód napisania dzieła. Wspomina o pobycie swym we Lwowie w r. 1579, gdy podróżował wraz z królem. Tam się spotkał z archimandrytą i dysputował z nim.

Poczem idzie Index praec. capitum (na 1 k.) oraz na dalszej karcie Epistola Theolipti Archimandritae cum qua Constantinopoli opus istud ad nos huc est perlatum (po grecku).

Od k. 1 rozpoczyna się list pat. Hieremiasa do Marc. Crusiusa, zajmujący 1 kartę; poczem Hieremias Doctrina exhortatoria ad Germanos (str. 3—6).

Od str. 7—284 idzie tekst właściwego dzieła, podzielonego na 24 capita.

Na str. 114 Gennadii Scholarii Patr. Const. defensio de primatu papae.

Cały ten traktat opatrzoney licznemi anno-tacjami Sokołowskiego, które na str. 235 są wyliczone w osobnym spisie rzeczy: Capita eorum rerum quae in annot. continetur.

Na ostatniej str. Errata.

Druk antykwą i kursywę. — Kilka wnie-t. Obacz opis w t. XVIII 187, pod Hieremias, gdzie nie wspomniano egzempl. Jag. — Egzemplarz ten ma na tytule własno-ręczną dedykację autora: Univ. Crac. matri suae A.(uctor) D.(onavit).

Egz. bibl. T. Prx. Nauk w Pozn. ma mieć wedle Katalogu Dobrzyckiej datę 1583(?) oraz ma posiadać własnoręczną, kaligra-fowaną dedykację autora dla rajców m. Lwowa, dat. w Krakowie 5 lutego 1582. (Zapewne data podana przez antorkę jest mylna).

Na egz. bibl. Mogilekiej wyciętna data 1582 i herb z literami A. G.

Cytowane czasem wydanie z r. 1581 nie istnieje.

Dzieło wywołało długotrwałą i obszerną li-teraturę polemiczną. Podaję o niej wie-domość pod odpowiednimi nazwiskami w Biblijografji. Dla zorientowania się w tej polemice zestawiam poniżej jej tok, roz-poczynając od „Censury“ Sokołowskiego: 1) Cenzura z r. 1582 — i jej przedruki. 2) Przekład niem. Ficklera (Censur oder Urtheil 1583). 3) Broszurka Scherera i Lindanusa, sterszczająca Sokołowskiego (1583). 4) „Ultima responsio“ prof w Ty-bindze, wydana w Krak. (1583) z adno-tacjami Sokoł. (Przełożył ją z rękopisu). 5) Acta et scripta Theol. Wirt. (1584). Zredagował je Crnsius. 6) Sokołowskiego odpowiedź: Ad Wirt. theol. inuectivam brevis resp. (1584). Są 3 wydania. 7) Crusius Turco Graecia (1584) 8) Odpowiedzi teologów wirt z lat 1585 i 1586 przeciw Schererowi. 9) Dalsza odpowiedź Scherera (1586). 10) Ficklera wyd. II części Censury (1585). 11) Rozprawa Sunobbigiusa (Sen-tentia 1586). 12) Górskiego Animad-versio (1586).

Wiersb. I 443. — Morawski w Rozpr. Akad. filolog. XVII (1893) str. 281. — Kotula Właściciele ręk. (1929) nr 281 (egzempl. z dedyk. Jomcinius a r. 1586). — Sło-miński w Przegl. powsz. 1892. XXV. — Malyszewskij M. Pigas (1872).

Obszerną monografię o tej książce ogłosił ks. Cichowski (St. Sokoł. a kościół wschodni 1929). Podaje rozbiór i genezę tego dzieła, oraz bliższy opis wydań. Na str. 43 mówi o rękop. tej pracy w Watykanie, zachowa-nym. — O projekcie wydania tego dzieła po grecku ob. Wiersb. Materiały I nr 342 i Cichowski l. o. str. 138.

Przedruk ob. w „Opera“. Tu jest nieco przerobione w stos. do pierwszych wydań. Akad. — Bawor. — Bibl. Augustj. w Krak. — Bibl. w Mogile — Branic. — Czartor. — Działosz. — Jagiell. — Kat. lwowa. — Kraśń. — Ossol. — Pawlik. — Pozn. T. P. N. — Sangusz. — Warsz. uniw.

— *Censura Orientalis Ecclesiae De Praecipuis Nostri Saeculi Haereticorum Dogmatibus. Hieremiae Constantinopolitano Patriarchae, iudicii et mutuae communionis causa, ab Orthodoxae doctrinae adversariis, non ita pridem oblati. Ab eodem Patriarcha Constantinopolitano, ad Germanos Graece conscripta: A Stanislao autem Socolovio, Serenissimi Stephani Poloniae Regis Theologo, ex greco in latinum conuersa, ac quibusdam annotationibus, ad proprias Graecorum opiniones respondentibus, illustrata. Ad Gregorium XIII. Pontificem Maximum Ioannis V. Vos misistis ad Ioannem: V (sic) testimonium perhibuit veritati. Cum facultate Superiorum. Dilingae Excudebat Ioannes Mayer c. l. o. l. XXXII (1582). w 8ce, k. nlb. 8 i str. 399.*

Joher 9530 b. — Wierzb. I 423. — Dobrzycka Katalog T. Pr. N. 1929. — Cichowski l. c. — Ob. w Bibl. tom XVIII 187 i XIII 75.

Czartor. — Pozn. T. Pr. N. (2 egz.) — Przędz. — Warsz. uniw.

— *Censura Orientalis Ecclesiae. De Praecipuis nostri saeculi haereticorum dogmatibus, Hieremiae Constantinopolitano Patriarchae, iudicij et mutuae communionis causa, ab Orthodoxae doctrinae adversariis, non ita pridem oblati. Ab eodem Patriarcha Constantinopolitano, ad Germanos Graece conscripta. A Stanislao autem Socolovio Serenissimi Stephani, Poloniae Regis Theologo, ex Graeco in Latinum conuersa, ad proprias Graecorum opiniones respondentibus, illustrata. Ad Gregorium XIII. Pontificem Maximum. Coloniae, Apud Maternum Cholinum. M.D.LXXXIII. Cum gratia et Priuilegio Caes. Maiest. w 8ce, k. nlb. 8, str. 417 (sygn. Dd₈).*

Ponieważ druk ukończono przed samym N. Rokiem więc znany jest egz. z datą 1582 (w bibl. Kórń.).

Wiszń. VIII 286. — Dobrzycka Katalog 1929. — Wierzb. I 445. — Cichowski l. c. str. 41.

Czartor. — Kórń. — Ossol. — Pozn. Tow. Pr. N. — Warsz. uniw.

— *Toż:... Parisiis (1584)... ob. tom XVIII, str. 187.*

Tu dołączono jego kazanie De Euch. Sacramento. — Wydawcą był Fovardentius. Cichowski l. c. str. 91.

— *Toż:... (po niem. p. t.): Censur oder Urtheil... Cöln, M. Cholinus, 1582. w 8ce.*

Taką datę (a nie 1583) nosi jeden z egz. bibl. Kórń. wedle opisu Piekarskiego Katalog bibl. Kórń. (1929) str. 82 nr 625. Ale są też egzemplarze z datą 1583 (np. drugi egz. Kórnicki).

Dokładniejszy tytuł podano w Bibl. XVII str. 187. — Ob. X. Słomiński w Przegl. pow. 1892 XXV str. 41.

Druga i trzecia część wyszły w r. 1585, ale stoją tylko w pośrednim związku z pracą Sokołowskiego. Ob. t. XVIII 187.

W Reszki 5yciu Hożjusza tłumaczonym na niemieckie przez Jana Fiklera (Ingolet, u Wolfa Edera 1591) jest list Reszki do tłumacza, z którego okazuje się, iż to Fikler tłumaczył Censurę na niemieckie.

— *Compositio Sive Pro Dote Ecclesiastica Et Haereditate Christi Ad Ordines Poloniae Regni, Stanislai Socolovii Concio. [Tu winieta prostokątna, w owalu środkowym ręka trzymająca kaganiec, wokół owalu napis „Divini Mea Spes Fidesque Verbi, Praeelycente Face Ad Polym Feratvr“; w dolnej części winiety napis „Ingenio Et Arte“]. Cracoviae In Officina Lazari: Anno Domini, M.D.LXXXII (1582). w 4ce, k. tyt., k. 3 nlb., str. 94, k. 1 nlb. (sygn. N₄).*

Na odw. tytuł herb Karnkowskiego i 4-o wiersz podp. B. G. (oliński). — Dedykacja Stan. Karnk., dat. 18 sept. 1582. Tu wspomina jego dobrodziejstwa. (Karnkowski wraz z J. Zamojskim zalecili go królowi).

Na ost. stronie dedykacji godło: Reddite argo... caesari, poczem od k. B idzie Concio. Wywodzi dziesięcinę ze St. Testamentu; cytuje konst. apost., prawa cesarzy, zdania ojców kościoła. Stosunków polskich nie dotyka. — Na końcu: Gratiarum actiones in primitiva ecclesia haberi solite... i Oretur pro auctore. — Przedruk znajduje się w zbiorze pism Sokoł. pt. Opera (1891)... oraz w Orationes VII. Traktat ten ma wprawdzie na tyt. „Concio“, ale nie jest kazaniem,

Jocher 7357 i 8738 a. — Wierzbow. I 425. — Dabrzycka Katalog T. P. N. (1929). — Biblijoteki W. Polskie (1929) str. 186.
O tej i o następnych Concionea por. X. Słomiński w Przegl. pow. XXV. 1892.
Bibl. w Lubiniu. — Czartor. — Dziękó — Jagiell. — Kórnik — Ossol. — Pawlik. — Pozn. Tow. P. N. — Szembek — Warsz. uniw.

— Toż... Cracoviae, in officina Andreae Petricovii S. R. M. Typographi Anno Domini MDCXXII (1632). w 4ce, k. 1, str. 64.

Jocher 2921, 7358, 8738 b, II 212, III 291, 367, 468.

Wydanie to jest częścią zbioru, który ma tytuł osobny:

Opuscula tum ecclesiastici quam iquestriis ordinis virorum compositionis inter status negotio servientia. Cracoviae 1632.

Opis tego zbioru ob. pod Stephanides, który był jego wydawcą.

— [Toż... pod tytułem:] Stanisłai Socolovii, Magni Olim Stephani Regis Poloniae Theologi. Oratio Ecclesiastica, Pro dote Ecclesiae Dei, et haereditate Christi. [Tu winieta podłużna w formie paska]. Cracoviae, In Officina Andreae Petricovii. S. R. M. Typographi. Anno Domini M.DCXXXIII (1632). w 4ce, k. tyt., str. 64.

Ded. Karnkowskemu, jak w ed. pierwszej. Osobne odbicie ze zbioru Opuscula tum. eccl.

Melchioria Stephanidae 1632.

Jocher 2921, 7358.

Branic. — Chrept. — Czartor. — Jagiell. — Krasin. — Ossol.

— Concio De Vestitu Et Fructu Haereseon. Stanisłai Socolovii Concionatoris Regii. [Tu sygnet druk.: Orzeł spadający po zdobycz na dolinę]. Leopoli Anno Domini M.D.LXXVII [1578]. w 4ce, k. nlb. 16.

Druk. Mik. Scharffenbergera. Jest to obok „Dryas“ Koch, druga książka tłoczona we Lwowie.

Podobnie tytuł podają Biegeleisen Dzieje liter. III 241 oraz Jędrzejowska Książka polska (1928).

Cytatami z Pisma św. zwalcza skutki herezji jak inoboedientia, blasphemia majestatis, luxuria, religio exitium itp. Jak zwykle tak i tu pomija wyraźniejsze aluzje do stosunków polskich, a ogranicza się do ogólnikowych uwag.

Przedruki por. niżej: 1) De verae et falsae (1583); 2) Conciones IV; 3) Conciones

duae (1578); 4) w Opera I; 5) również przedruk w Praelectiones Jacobi Górnicki (1580), obacz tom XVII str. 261.

Tłumaczył na polskie Białobrzęski M. (ob.). Ptasnik Cracovia impressa. 1922 str. 59. — Jocher 8158 a. — Dobrzycka j. w. str. 75. Krasin. — Ossol. — Pozn. Tow. P. N. — Szembek.

— Concio De Vestitu Et Fructu Haereseon Stanisłai Socolovii Concionatoris Regii. [Tu winieta okrągła w kształcie pieczęci z napisem otokowym „Est — Nostra — Victoria“; w środkowym kole winiety Chrystus na krzyżu, po obu stronach postacie N. Marji P. i św. Jana]. Nissae Silesiorvm. Excudebat Ioannes Cruciger, Anno 1578. w 4ce, k. tyt., k. 13 nlb. (sygn. Diiij).

Na odwr. tyt. drzeworyt Ukrzyżowanego, po bokach M. Boska i św. Jan z wniecionymi w górę rękami (inny drzeworyt jak w ed. lwowskiej!).

Wierzbow. I 371. — Bandtke Hist. dr. III 137. — Jocher 8158 b.

Jagiell. — Ossol. — Warsz. uniw.

— Stanisłai Socolovii Concionatoris Regii Conciones Dvae. Altera de vestitu Hereticorum, et fructu haereseon. Altera de causis supremi excidij Hierosolymitani. [Tu winieta prostokątna, przedstawiająca św. Stanisława w stroju pontyfikalnym, wskrzeszającego Piotrowina]. Leopoli, Anno Dni M.D.LXXVIII (1578). w 4ce, karta tyt., k. 31 nlb. (sygn. Hiiij).

Na końcu: Impressum, In officina Nicolai Scharffenbergii, Typographi Sac. Regiae Maiestatis, M.D.LXXXVIII.

Na odwr. tytuł na całej stronie drzeworyt przedstawiający scenę ukrzyżowania. Na przodzie M. Boska i św. Jan. (Podobnie tego drzeworytu ob. Jędrzejowska Książka polska 1928 str. 14).

De vestitu idzie do k. E. — Od k. Eij: De causis supremi excidii Hierosolymitani (bez osobnego tytułu). Tu przedstawia przyczynny upadek Jerzolimy; na samym końcu awaleca Arjan jako bezbożników.

O kasaniu de causis excidii ob. niżej pod: Excidium.

Kotula Właśc. ręk. str. 137. — Dobrzycka Katalog (1929). — Jędrzejowska j. w. podaje reprodukcję strony tytułowej, pierwszej i ostatniej.

Akad. — Czartor. — Dziedn. — Jagiell. — Kórnik — Krasin. — Ossol. — Pozn. T. P. N. — Uniw. lwowsk.

— Stanisłai Socolovii, Serenissimi Regis Poloniae Theologi, Conciones Quatuor apud eiusdem Maiestatem habitae, praesenti huic nostro saeculo imprimis accommodatae. I. Epithalamion Episcopi, cum sua sponsa Ecclesia, siue de Consecratione Episcopi, in qua ritus, vetustas, mysteria et vsus Consecrationis Episcopi explicantur. II. Pro cultu et adoratione Iesu Christi Eucharistiae Sacramento. III. De ultimo excidio Hierosolymitano. IIII. De vestitu haereticorum, et fructu haereseon. [Tu winieta okrągła nakształt wieńca, który trzyma ręką, wyłaniająca się z obłoków; wewnątrz wieńca napis: Benedices Coronae Anni Benignitatis Tvae. Psal. 64]. Coloniae, Apud Maternum Cholinum Anno MD LXXXIII (1583). Cum gratia et Priuileg. Caesar. Maiest. w 8ce, k. tyt., k. 2 nlb., str. 296 (sygn. T7).

Dedyk. Joan. Andr. Caligario Episc. Brittonensi, Nuncio ad Steph. I Pol. Reg. Cracoviae 16 April. 1580. Piase, że pierwsze a ogłoszonych tu kazań odbyło się nroesyście w obecności nuncjusza, króla, senatu.

Kazanie de Consecr. idzie do str. 127; od 128—186 Pro Cultu; od 187—230 De censis excidii; od 231—281 De vestitu. — Od str. 282—296 idą: Documenta utilia pro instructione pastorum... (Instrukcja dla duszpasterzy, dostosowana do nakazów soboru tryd.).

Jocher 4684. — Wierzbow. I 444. — Barycz w Silva Rerum 1928 str 71 opisuje egz. bibl. nniw. holoń. (niegdyś Aldobrandniego).

August. w Krak. — Czartor. — Jagiell. — Krasinś. — Ossol.

— De consecratione Episcopi... ob. niżej: Epithalamion.

Tu opisane wydanie z r. 1580 (pierwsze), z r. 1590 (drugie), z r. 1602.

— Pro Cultu Et Adoratione Iesu Christi, In Eucharistiae Sacramento. Stanisłai Socolovii apud Serenissimum Stephanum Regem habita Concio. Cracoviae, In Officina Lazari: Anno Domini, M.LXXXII (1582). w 4ce, k. tyt., k. 2 nlb., str. 43 (sygn. FIII).

Rozpoczyna dedyk. Jacobo Bieleński snffr. plocensi, factori et educatori suo, Wyrzuca mu swoją wdzięczność. — Poczem idzie rozprawa „Pro cultu”. Na pierwszych 4 kartach wspomina nazwiska heretyków (Zwingli, Kalwin, Luter, Hus, Piotr Mar-

tyr etc.). Druk kursywą, ale liczne i długie cytaty z ojców kościoła antykwą. Na końcu: Oretur Deus pro aegro capite Authoris.

Wspomina o tem dziełku Broscius w Gratiasie.

Przedruk ob. Epithalamion Episcopi... oras Conciones quatuor. — Także w Orationes septem... i w Opera I. — O przedrunku przy paryskim wydaniu „Censura“ cb. wyżej.

Wierzbow. I 424. — Jocher 3927 a.

Branic. — Czartor. — Jagiell. — Krasinś. — Ossol. — Pozn. T. P. N. — Szembek. — Warsz. nniw.

— Toż... Eucharistiae Sacramento, Concio. Denuo recognita et aucta. Cracov. in offic. Lazari. Ao. Dni 1584. w 12ce, str. 103.

Jocher 3927 b.

Dzied. — Jagiell. — Ant. Moss. — Ossol.

— [Toż... po polsku:] Jego Miłość X. Stanisława Sokolowskiego o czci y chwale Pana Christusa: w Naświetszym Sakramencie: na przeciw dżisieyszego wieku błędom potieszne Kazania. Przez M. Daniela Sigoniusa z Lelowa na Polskie przełożone. W Krakowie Drukowano v Woyciecha Kobylińskiego Roku 1590. w 4ce, k. tyt., k. 22 nlb. (sygn. F III).

Tłumacz przypisał: Sławnemu y Uczciwemu Panu Marcinowi Wacławowicowi, Mieszczaninowi Krakowskiemu. Tu piase, że podczas corocznej procesji nasłuchali się dużo bluźnierstw i natrząsał a Najśw. Sakramentu. — Na końcu: Errata albo omelki. Poczem dwuwersz lań.: Joan: Kos: Chęćnefi: pio Lectori.

Egzemplars posiadał w r. 1926 antykwaryjat Wildera.

Maciej. Piśm. III 339. — Wierzbow. II 732. Dzików — Jagiell. — Ossol. — Semin. katol. warsz. — Wileń. nniw.

— De Verae Et Falsae Ecclesiae Discrimine, Ad Serenissimum Stephanum I. Polonię Regem, Stanisłai Socolovii Libri tres. Ex sacris Scripturis, vetustissimorumque Patrum sententijs collecti ac concitati. Quibus adiecta est, pro dignoscendis et fugiendis falsis dogmatibus, eiusdem Concio. [Tu sygnet Łazarza przedstawiający obelisk]. Cracoviae, In Officina Lazari. Anno Domini: M.D.LXXXIII (1583). Sumptu et impensa Regia. fol., k. tyt., k. 7 nlb., str. 238, k. 1 plb.

Dedyk. Stefanowi Bator. u którego od lat sześciu pozostawał jako kasnodzieja; teraż zaś dla zdrowia oddalił się od dworu.

Wysławia nauki Stefana dla katolicyzmu, zwłaszcza w Transylwanii. Datow. Idib. Febr. — Pocsem idise Summa capitum quae in hoc libro continentur (3 strony).

Na nast. karcie wiersz grecki Bas. Goliuensis in ecclesiam — oraz 2 wierszyki tegoż po łacinie.

Cały ten traktat podzielony jest na 3 części. Od str. 199—210 idzie Peroratio operis. Zaś od str. 211—238: Stanisłai Socolovii, Serenissimi Stephani Poloniae Regis, Theologi, pro cognoscendis et fugiendis falsis Prophetis et eorum doctrina Concio. (Jest to przedruk: De vestitu...).

Na ost. k. Errata i Rector Officinae Lazariana Lectori S. (Tu dyrektor drukarni tj. Janusowski skarży się: nec animi nec otii satis).

Praedruk w Opera I.

Cichowski Stan. Sokołowski (1929) str. 127 przytacza list ks. Wilh. bawarsk. w sprawie tego dzieła z ręk. Jag. nr 41. Miał na to odpowiadać Turuovius Szymon, o caem Wotschke w Aus Posens Kirchl. Vergöngenh. 1918 str. 68. — Morawski Nidecki (1893) str. 331.

Ob. Ex libris 1925 VI 120 (o kosztach oprawy, cytat z rachunków dworu Stefana Batorego).

Exemplarsze oprawione kosztem Batorego doobowiąły się: mianowicie Baran w Sprawod. poszuk. na Węgrzech str. 262 pisze: Przyczynkiem do propagandy katolicyzmu przez Stefana Batorego w Siedmiogrodzie są zachowane w Bibliotece Bruckenthalskiego Muż. w Sybinie dwa egz. (z 3 tam istniejących) Sokołowskiego Stan. De verae et falsae ecclesiae discrimine... libri tres. Crac. 1583, oprawne w pergamin miękki z paskami perg. do zawiązywania. Jeden z nich posłał Stefan Batory Joachimowi Kokowi z własnoręcznym dopiskiem na cyszej karcie przed kartą tyt.: Stephanus rex Poloniae Joachim Kok magistro civium Megesinensi dono dat. Na karcie tyt.: Matthias Miles Mediensis anno 1665 die 15 Novembris Cibinii. — Drugi egz. również wysłany był przez Stefana Batorego z własnoręcznym dopiskiem na karcie cyszej (verso) przed k. tyt.: Stephanus rex Poloniae Alberto Synregi iudici regio Cibinensi ad cognoscendam lutheranę sectę vanitatem etc. donavit, u dołu tejsze karty w rogu oberwanej; [Datum in arce Neopoliticensi, trium miliarium a Cracovia [die...] anno Domini 1584.

Egz. bibl. w Mogile jest dedykowany temuż klasz. orowi ręk. Białobrzaskiego.

Wiszu. H. lit. IX 70. — Wierzbow. I 445. — Jocher 2920 a. — Kotula l. c. str. 137. — Dobrzycka Katalog. (1929) opisuje egz.

z bibl. Birgela. — Wilder Katalog (1914) cenil 15 rs.

Bibl. w Sybinie (3 egz.) — Bran. — Czart. — Celiński — Dzików — Dzed. — Jagiell. — Kórnik — Krasin. — Mogiła — Ossol. — Pawlik. — Pozn. T. Prz. N. — Samg. — Uniw. lwow. — Warsz. uniw.

— De Verae Et Falsae Ecclesiae Discrimine, Ad Serenissimum Stephanum I. Poloniae Regem Stanisłai Socolovii Libri Tres. Ex Sacris Scripturis, vetustissimorumque Patrum sententijs collecti ac concinnati. Quibus adiecta est pro dignoscendis et fugiendis falsis dogmatibus, eiusdem concio. Aeditio secunda, ab ipso Auctore priori et emendator, et locupletior reddita. Coloniae. Apud Maternum Cholinum. M.D.LXXXIII. Cum Gratia et Privilegio Caes. Maiest. w 8ce, kart 6 i str. 437.

Po dedykacji idą wierszyki Golińsk. jak w poprzedniej edycji.

Wierzbow. I 465. — Jocher 2920 b. — Dobrzycka Katalog 1929.

Augustjanie w Krak. — Czart. — Kórnik. — Ossol. — A. Mosz. — Popiel. w Krak. — Pozn. T. P. N. — Warsz. uniw.

— Toż... ejusdem Concio Altera.

Editio ab Ipso Autore et emendator et castigator priori nuper reddita. Cum Indice Rerum Praecipuarum Vtilissimo insuper addito. Ingolstadii Ex officina Typographica Wolfgangi Ederi Anno MDLXXXIII (1584). w 4ce, k. nlh. 8, str. 248 i 7 str. nlb.

Czartor. — Jagiell. — Kórnik — Ossol. — Raczynś.

— De Verae Et Falsae Ecclesiae Discrimine, Ad Serenissimum Stephanum I. Poloniae Regem, Stanisłai Socolovii Libri Tres: Ex Sacris Scripturis, Vetustissimorumque Patrum Sententijs collecti ac concinnati Quibus Adiecta Est, Pro Dignoscendis et fugiendis falsis dogmatibus, eiusdem Concio. Tertia Editio Ab Ipso Auctore Multo Emendator et castigator priori nuper reddita. Cvm Indice Rerum Praecipuarum Vtilissimo insuper addito. Ingolstadii. Ex officina Typographica Wolfgangi Ederi. Anno M.D.LXXXVI. w 4ce, k. 4, str. 249 i 7.

Wierzb. I 502.

Warsz. uniw.

— Epithalamion Episcopi, Cvm Sva Sponsa Ecclesia, Sive De Consecratione

Episcopi Sermo: Apud Serenissimum Stephanvm Polonorum Regem, In Consecratione Reuerendiss. Domini Joannis Andreae Caligarij, Brittonoriensis Episcopi, Sanctae Sedis Apostolicae Nuncij: Per Stanislavm Socolovivm, Sacre Theologiae Doctorem, in Comitijs Warsoviensibus habitus. In quo ritus, vetustas, mysteria, et usus consecrationis Episcopi, ex sententijs et auctoritate Sanctorum Patrum explicantur: functio item et dignitas Episcopalis tota. Cracoviae In Officina Lazari, Anno Domini M.D.LXXX (1580). w 4ce, k. tyt., k. 3 nlb., str. 120, k. 1 nlb. (sygn. Q₄)

Rezpoczyna dedykacja J. A. Caligario, episc. Britt., nuncio apost., dat. 18 apr. 1580. — Druk piękny, marginesy duże, wydanie staranne. Jak zwykle w dziełach Sokół, antykwa pomieszana z kursywą.

Bibl. uniw. warsz. ma dwa egzemplarze Na jednym własnoręczny przypis autora: Matthaeo Borzeuio Abbati Landensi autor dedit discipulo. — Na drugim: Excelestissimo viro Dn. Simoni Sirenio, Philae et Medicinę Doctori Joannes Lazari Janusovius in pignus veteris amicitie d. d.

Przedruk ob. w Conciones quatuor... oraz w Orationes septem... i w Opera I.

Ob. Monom. Pol. Vatic. IV nr 192. — Jocher 7319 a. — Wiszniew. IV 260. — Wierzb. I 989. — Kotula l. c.

Brauc. — Chrept. — Czart. — Dzików — Jagiell. — Kórnik. — Krasinś. — Mosz. Ant. — Ossol. — Pawlik. — Uniw. lwows. — Warsz. uniw.

— Epithalamion Episcopi, Cvm Sva Sponsa Ecclesia. Sive, De Consecratione Episcopi Sermo: Apud Serenissimum Stephanvm Polonorum Regem, In Consecratione Reuerendiss: Domini Ioannis Andreae Caligarij, Brittonoriensis Episcopi, Sanctae Sedis Apostolicae Nuntij: Per Stanislavm Socolovium, Sacrae Theologiae Doctorem, in Comitijs VVarsoviensibus habitus. In quo ritus, vetustas, mysteria, et usus consecrationis Episcopi, ex sententijs et auctoritate Sanctorum Patrum explicantur: functio item et dignitas Episcopalis tota. Nissae Silesiorvm. Excudebat Ioannes Cruciger. Anno M.D.LXXX. w 4ce, k. 4, str. 106.

Str. 103—106 błędnie oznacz, jako 303—306. Przypis X. Nuncjuszowi Caligari.

Wierzbow. III 2686. — Jocher 7319.

Ossol. — Warsz. uniw. — Zamojs.

— [Toż... p. t]: De Consecratione Episcopi Auctore Stanislao Socolovio sacrae Theologiae Doctore. Opusculum vere aureum, in quo ritus, vetustas, mysteria, vsus consecrationis Episcopi, functio item et dignitas Episcopalis explicantur ex sententijs et auctoritate Sanctorum Patrum. Ad Reuerendissimum D. Ioannem Andream Caligarium Brasighelleusem, Episcopum Brittonoriensem, sanctae Sedis Apostolicae apud Serenissimum Stephanum Polonorum Regem Nuntium. Quo antem ordine quare ratione singula tractentur propria pagella indicabit. [Tu winieta: serce I H S. w promieniach, z boku dwa aniołki — godło Jezuitów]. Romae, Apud Haeredes Mutij MDCII. Ioannis Martinelli expensis. Superiorum Permissu. w 4ce, k. tyt., k. 3 nlb., str. 72 (sygn. I₄).

Na odwrocie tyt. dwa imprimatur (Gyssipus i Baronius).

Dedykacja: Papiro Picedio, ntr. sign. referendrio, Placientiae ducis a consil. is, datow. Romae 1601, przez Jana Martinella. Mówi, że książka Sok. jako drukowana w Krak. przed 20 laty była w Włoszech prawie nieznaną. Wychwała Picedia jako doradcę Faruzych.

Druga dedyk. Caligaremu przez Sok. z r. 1580 (jak w pierwszej edycji).

Poczem: Quaedam capita, quae in hoc epithalamio continentur (związała treść strona za stroną) i Errata.

Od str. 1—72 (sygn. A—I₄) idmia Sermo. Na końcu objaśnienie, że sygnatury sunt integra folia. Poczem powtórzone miejsce druku, drukars, rok i Sup. perm.

Jocher 7319 b.

Czartor. — Jagiell. — Zielinś.

— Epithalamion. Sive Benedictiones Nuptiales, Ad Serenissimum Sigismundum III Poloniae Regem, et Annam Austriacam, coniugem eius. A. S. Socolovio C. C. missę. Psal: CXXVII. [Tu napis czcionkami hebrajskimi: J^o wārekhkhā Jahwe mic-Cijōn U-r^eeh b-tūw J^r-rūsālaim Kōl j^mē obajjekhā: U-r^eeh bnē l-bānekhā Szalōm'al Iisraēl]. Cracoviae in Architypographia Ecclesiastica et Regia Lazari. 1592. w 4ce, k. tyt., str. 31.

Na odwr. dwuwiersz ład.: In Epithalamion Stan. Sok. Poczem przemowa do oblubieńców. Od str. 11: Benedictiones veterie

Legis (ze St. Test.), Benedictio sponsalium (oras nuptialium) per calicem benedictum. Na str. 17: Benedictiones catholicae. — Na str. 23: Mulier fortis (ustęp ze St. Test.). Idem carmine explicatum (podp. Seb. Felstinus). — Toż po polsku przez Szym. Simonidesa. — Pozem dwa wiersze greckie Seb. Felst. i Piotra Arkudesa (Euche epital.). — Martini Slachciński votum nuptiale. — Andreae Schonei votum nuptiale.

Na uwagę zasługują teksty benedykcji i piękny wiersz Simonidesa, zawierający pochwały dobrej żony.

Bibl. warsz. 1843. T. X s. 449. — Wiszn. VI 322. — Wierszow. II 1768. — Słomiński w Przegl. pow. 1892 XXV s. 227. Branic. — Czartor. — Petersb. publ. — Warsz. uniw.

— *Excidiū Hierosolymitanū: Sine de Causis ultimi Excidij urbis illius: Ad Serenissimū Stephanū Poloniae Regem: Stanislai Socolouij Concio.* [Tu winieta prostokątna, w środkowym owalu ręka trzymająca kaganiec; wokół owalu napis: „Divini Mea Spes Fidesque Verbi, Praeclucens Face Ad Polvm Feratr“; u dołu winiety napis „Ingenio et Arte“]. Cracoviae In Officina Lazari: Anno Domini 1580. w 4ce, k. tyt., str. 43 (sygn. E₈).

W mowie tej daje niby to obraz Jerosolimy, ale pisze to jako przestrożę dla Polski, gdzie nieśk kościoła i szerzący się arjanizm dostrzega.

Kazanie to, dla nas dzisiaj mówiące niewiele, zyskało ogromne pochwały Hożusza, o czem obacz niżej pod: Orationes.

Przedruk obacz pod: 1) Conciones qnatnor... oraz 2) Conciones dnae... 3) Orationes VII... i 4) w Opera I.

Wierszow. I 390. — Jocher 8117.

Bibl. Inbiska — Czartor. — Dziednsa. — Kórnik — Jagiell. — Ossol. — Pawlik. — Szembek — Warsz. uniw.

— *Ivstvs Ioseph. siue In Iesv Christi Domini nostri mortem et passionem, Stanislai Socolovii Sereniss. Stephani Regis Poloniae Theologi, Meditationes.* IN quibus non magis Iudaica perfidia, quam Ariana refutatur impietas. [Tu winieta okrągła nakształt pieczęci z napisem otokowym „Lavs Christi — Semper Lavs Tva Sit, In Ore Meo. Lavs Tva“. Wewnątrz wizerunek Chrystusa na krzyżu, po obu stronach postacie N. Marji P. i św. Jana]. Cracoviae In Officina Lazari Anno Do-

mini, 1586. w 4ce, k. tyt., k. 5 nlb., str. 236, k. 1 nlb.

Druk antykwa i kursywa, jak zwykle w dziełach Sokołowskiego.

Dedyk. do biskupa kuj. Hier. Rozdrażowskiego. W dedykacji tej mówi o stosunkach Rozdr. z Piusem V i królem Henr. franc. Datow. idibus Martii 1586.

Poczem wiersz: Periocha, id est, summa operis — podp. Andr. Schonens Glogov.

Rozpocyna traktat Paraceve sive clavis negotii (do str. 28). Pozem idą Meditationes in Christi mortem, podzielone na pięć „teorii“. Od str. 217 Epinicion sive gaudiam paschale. Na ost. k. Corrigenda.

Na str. 101 cytuje Sibyllae vaticinium wierszem.

Przedruk w Opera I.

Dobrzycka Katalog (1929). — Jocher 5797 podaje z datą 1588, co chyba błędne? — X. Słomiński w Przegl. pow. 1892 XXV str. 53.

Borkowski J. — Chreptow — Czartor. — Czetw. — Dzików — Jsgiełl. — Kras. — Łopac. w Kraśniku — Ossol. — Pawlik. — Pozn. T. P. N. — Sanguszk. — Warsz. uniw.

— [Toż... po polsku:] *Sprawiedliwy Iozeph, albo O Męce Y Smierci Pana Naszego Iezvsa Krystvsa Rozmyślania.* W których sie tak wiele Zydowska niewiernosc, iako téz Arianska niezboznosc przekonywa y wytyka. Po Lacinie napisány, przez Xiędzã Stanislawa Sokolowskiego, świętęy pamięci, Kánonikã Krakowskię, y Stephanã I. Królã Polskię, niegdý Káznodzieie. A teraz ná Polskię przetłumáczony, przez X. Janã Bogusławskię. W Krakowie, W Drukárni Łázárzowęy, Roku Pánskiego 1596. w 4ce, k. tyt., k. 9, str. 315 (sygn. Rr_{II}).

Na odw. tytułu drzeworyt, przedstawiający 4 herby Jadwigi Mieleckiej (Baranek, Jednorożec, Trzy kopje, Nak-cz). Pozem na k. a iij (sic) wiersz: „Na herb zcunego Domn Panów z Kormanic“, a na nast. stronie: Na te cztery herby Jadw. a Kormanic Mieleckiej, sand. starościny. — Na nast. k. aij (sic) dedykacja tejsza, zajmująca 7 kart, dat. w Miebcocynie albo w Tarnobrzegu 20 lutego 1594, a podp.: Bogomodca X. Jan Bogusławski.

W dedyk. tej cytuje przysłowie: „Nie podejmuj się Szaszkn legawego pola“ i nawiązując do tego wyjaśnia trudności przekładania na język polski. Mówi, że białogłowy po łacinie nie umieją a się raeczy jest które powinny czytać — dla nich tłumaczy. Szaszkiwi od nas pod wagłę-

dem polskich ksiągtek są odszczepieńcy. Wymienia prace polskie Kudzborskiego (sic), Stan. Orzechowskiego, Białobrzezkiego. Sama starościna raczyła go na tłumaczenie obrócić. — Ważna to przedmowa do dziejów, jak powstała literatura w języku polskim.

Od str. 1: Przygotowanie albo klucz do sprawy. Od str. 39 Sprawiedliwy Iozeph. Na str. ostatniej (316): Do Pana Obmowińskiego Tłumacz (8 wierszy). (Jest to wiersz do Zoila).

Egz. Mus. Nar. pochodzi z Bibl. pińskiej conv. ord. Praed., potem był własnością Ant. Moszyńskiego, Gieyszтора, Czapskiego — dziś Mus. Nar.

Baran w Spraw. z posz. na Węgrzech pisze o egz. Bibl. Pijarów w Koloszwarcze: Ma on u dołu karty tyt. pod miejscem druku i rokiem notatkę: M. Francisco Weselini S[ecretario] R[egio], najprawdopodobniej ręką tłumacza, wyżej zaś: Residentiae Claudiopol. S. J. 1701 i Bibl. R. Lyc. Claud. 1833.

Wierzbow. II 1835. — Jocher 4759 i 5798. Akad. — Czapa. — Dzików — Kórnik — Mus. Nar. — Ossol.

— Stanislaus Socolovius, Serenissimi Stephani Poloniae Regis Theologus, R. D. Thomae Natali Rhacusano, Reverendissimi Episcopi Cracoviensis Excellentissimo Medico et Canonico Cracoviensi etc. suo observatissimo. Cracoviae, in officina Lazari Anno Domini 1584, w 4ce, k. 4.

Zawiera oprócz listu Sok. dwa wierszyki łac. — List obejmuje pochwały patr. Jeremiasza.

Tytuł i przedruk całego listu podaje Cichocki Stan. Sokoł. 1929 str. 137-139.

Egz. bibl. Uniw. boloń. (niegdyś Aldobrandiniego) opisuje Barycz w Silva Rerum 1928 str. 71.

Bibl. Kasanateńska w Rzymie — Bibl. Uniw. Bol.

— Stanislaus Socolovii Canonici Cracovien; Serenissimi Olim Stephani Primi Regis Poloniae Theologi, In Evangelia Matthaei, Marci, et Lucae Notae. [Tu sygnet Łazarza: obelisk]. Cracoviae, In Architypographia Regia et Ecclesiastica Lazari, editae, M.C.XCVIII (sic, zam. 1598), fol., k. 1 nlb., k. tyt., k. 2 nlb., str. 751, k. 14 nlb. (sygn. Vvv₆).

Przed tytułem karta z cytacją z psalmu 118. Na odwr. tyt. subjectio autora.

Dzieło nie jest ukończone z powodu śmierci autora, o czym mówi Birkowski (Oratio). Na końcu od str. 746-751: Odae funebres de laudibus Socolovii... Andreae Schonaei.

Wreszcie na 14 k. Index locuples Tomi secundi Operum. Jak z tego widać, jest to odbicie tytułowe z II tomu „Opera“ (oh.). Na ostatniej stronie: Series Alphabeti.

Kotula l. c. str. 137. — Jocher 2512, 2612. — Wierabow. I 663. — Dobrzycka Katalog (1929).

Egz. Czart. był własnością Pawła Kurdwanowskiego.

Akad. — Chrept. — Caartor. — Kazim. Dolna Klasztor. — Krasina. — Ossol. — Płockie seminar. — Pozn. Tow. P. N. — Uniw. lwows. — Warsz. uniw.

— Nvntivs Salvvtis, Siue De Incarnatione, ad laudem Dñi nostri Iesu Christi, eiusque gloriosissimae matris honorem. Ad sereniss. Sigismundum III. Poloniae Regem etcaet. Stanislai Socolouij, Canonici Cracouien. Sermones quinque. [Tu sygnet Łazarza: obelisk]. Cracoviae, Ex Officina Lazari. Anno Domini, M.D.LXXXVIII (1588), w 4ce, k. tyt., str. 203, k. 1 nlb.

Na odwr. tyt. dwie cytaty.

Rozpoczyna przypis Zygm. III. — Tu wychwala Zygmunta Starego, podnosząc jego kult dla M. Boskiej. Wymienia „celeberimum sacellum in honorem B. Virg.“ na Wawelu. — Wychwala też Annę Jag. i jej ofiarność dla katedry.

Poczem: Causae cur Dens homo, ex libro Athausii. — Wreszcie: Capita rerum.

Cała rzecz składa się z pięciu kazań (sermones). — Omawia pokolei: Wcielenie, łaski, prerogatywy M. Bos., dziewiczość, imię Jezus, tron Dawida, Eucharystję itp. — Całe przeniknięte kultem dla M. Boskiej.

Cytuje wiele ojców kościoła, między nimi hymny św. Grzeg. Nuzj. — Na końcu na 3 stronach: Andreas Schonaei Ode Magnae Matri Virgini Pro Saranata. Wspomina tu Schonaeus o chorobie Sokołowskiego.

Przedruk w Opera I.

Brückner w Przewodn. naukow. 1902. — Wierabow. I 536. — Jocher 8499. — X. Słoniński w Przegl. pow. 1892 XXV str. 216.

Branic. — Celiń. — Czartor. — Dzików — Jagiell. — Glogier — Kras. — Pawlik. — Uniw. w Bolonii (ze zbiorów Aldobrand.) — Uniw. lwow. — Warsz. uniw.

— [Toż... po polsku:] Posel Wielki O Wcieleniu Syna Bożego, Na czeso y chwałę Pána nášzego Iezusa Krystusá, y przeczystéy Pánný Máryiéy Mátki iego, Przez Ie M. X. Stánisláwa Sokołowskiégo Kánoniká Krákowskiégo po łácinie písány: A Przez Janá Já-

nuszowskięgo ná Polskie przelożony. [Tu sygnet Łazarza: obelisk]. (W Krakowie) W Drukárni Łazarzowej Roku 1590. w 4ce, k. tyt., str. 321 (sygn. Pp).

Dedykacja X. Konst. Ostroskiemu, wojew. kijow., marsz. woł. — Jannaszowski wspomina tu nieszczęsną elekcję i konwokację, oraz walki z Maksymilianem pod Krakowem. W owym to czasie chwytając się częścią miecza, częścią piórka przekładał tę książkę. Tłumaczy, dlaczego ją dedykuje Ostroskiemu. Dat. 1 marca 1589. — Druk kuraywą.

Potem idzie przedmowa Sokoł. do Zyg. III. Na nast. karcie: Pracyzny, czemu Bóg człowiekiem się stał — oraz: Rzeczy co główniejsze w tych książkach (spis rzeczy).

Wierzb. I 556. — Dobrzycka Katalog 1929. — Maciej. III 393. — Jocher 4757.

Czartor. — Jagiell. — Kłaryski w Krak. — Kórnik — Krasin. — Ossol. — Pozn. T. P. N. — Uniw. boloń. — Warsz. niw.

— Officia Propria Patronorum Provinciae Polonae, Per R/en: Stanislaum Socolovium, Sereniss. olim Stephani Polonae Regis Theologum, Can. Cracouien. ex mandato Synodi Petricouien: conscripta, Auctoritate Avtem Illustriss: Cardinalis Georgii Radzivili Episcopi Craco: Edita. [Tu owalua winieta, wokół napis „Veritas. Et. Vita. Ego. Sum. Via“; w środkowym owalu winiety popiersie Chrystusa] Cracoviae, Ex Officina Lazari, Anno Domini M.D.XCVI (1596). w 4ce, k. tyt., k. 3 nlb. str. 74 (sygn. G₃).

Druk tytułu, jak i całego dzieła, czarny i czerwony.

Na odw. tyt. 6-wiersz: Ad Poloniam.

Druk i papier ozdobne.

Rozpoczyna: Calendarium na 3 k., na ostatniej z nich drzeworyt biskupa, podp. S. Adalbertus (biskup z mieżalem na poduszce). Od str. 1 idą Officia. Rozpoczynają się od dnia 4 marca, kończą 19 nov. Poczem na 5 stronach dodatek: Officia quaedam Sanctorum diocesis Gnesnensis, quae omnia sunt in Martio.

Na str. 3 św. Wojciech. — Na str. 17 św. Florjan (z hymnem). — Na str. 26 św. Stanisław (z hymnem: Gaude mater Polonia). — Na str. 57 św. Jacok. — Na str. 60 św. Wacław. — Na str. 64 św. Jadwiga. — Na str. 66 pięciu eremitów męcz. — Na str. 71 św. Cyryl i Metody. Uwzględnia wszędzie odmienne nabożeństwo w djecaji gnień. i innych.

Wszystkie hymny, modlitwy i żywoty są pióra Sokołowskiego.

Jocher 6560 a ma mylnie rok 1580, powołując Niesieckiego, który ma datę 1585. — Tenże 6560 b. — Piekarski Kat. Kór. 1929 nr 1025. — Wierab. nr 1884. — X. Słomiński l. c. str. 224.

Porównaj tak o tej jak i co do następnych edycji: Officia, w tomie XXIII str. 272.

Nie opracowano dotąd Officjów polskich i ich wzajemnego stosunku między sobą. — Dlatego nie można na razie ustalić, o ile Sokołowski jako autor Officjum był samodzielny, i o ile dalsze Officja były oparte na jego pracy. — To samo dotyczy Off. patr. Sueciae, o którym ob. niżej pod r. 1701.

Czart. — Kór. — Ossol. — Tor. Kopern.

— Officia Propria Patronorum Provinciae Polonae, Per Ren: Stanislaum Socolovium, Serenis: olim Stephani Poloniae Regis Theologum, Canon: Cracou: ex mandato Synodi Petricouien: conscripta: Auctoritate autem Illustriss: Cardinalis Georgii Radzivili Episcopi Craco: edita. [Tu sygnet Łazarza: obelisk]. Cracoviae, In Officina Lazari, Anno Domini, M.D.XC.IX (1599). w 8ce, k. tyt., str. 102.

Druk antykwa czarny i czerw. (napisy). Na odw. tytułu 6 wierszy łac. Ad Poloniam.

Rozpoczyna: Calendarium Patronorum Regni Poloniae.

Egz. Jag. był ongi własnością domn probantów jez. w Krak.

Wierzb. III 3090. Jagiell.

— Toż:.. Cracoviae in officina Lazari Anno 1603. fol.

Wiszniew. IX 201.

— Toż:.. Venetiis apud Ivntas 1603. w 4ce, str. 45. Warsz. uniw. (?)

— Toż:.. Patronorum Regni Poloniae Ex Decreto Synodi Petricouien. Conscripta Per R. Stanislaum Socolovium Canonicum Cracouien. Sereniss. olim Stephani Poloniae Regis Theologum: Et auctoritate Illustrissimi Et Reverendissimi D. Georgii Radzivili S. R. E. Card. et Episc. Cracouien. Edita. [Tu winieta kwadratowa, przedstawiająca symbol Europy]. Venetiis. MDCIII (1603). Sub Signo Europae. w 4ce, k. tyt., k. 24.

Tekst jak w wyd. z r. 1596. Cwartor.

— Toż:.. Antverpiae 1604. w 8ce Jocher 6560 c. Bibl. turańska Kop.

— Toż... Antverpiae ex officina Plantiniana 1611. w 8ce.

Wydanie takie cytuje Friese w Peregrinus z bibl. Załusk.

— Toż... Antverpiae, ex officina Plantiniana, apud Viduam et filios Joan. Moreti 1613. w 8ce, str. 47.

— Officia Propria Patronorum Provinciae Polonae, Per Reu. Stanislavm Socolovim, Sereniss. olim Stephani Poloniae Regis Theologm, Canon. Cracouieñ. ex mandato Synodi Petricouieñ. conscripta, Auctoritate autem Illustriss. Cardinalis Georgii Radzivilii Episcopi Craco. edita. [Tu winieta prostokątna, w jej środku w owalnym polu czerwony bukiet na białym tle]. Venetiis, Apud Ivntas. MDCXIII (1613). w 8ce, k. tyt., k. 1 nlb., str. 45.

Na odwr. tyt. blakup z księgą na wzór św. Wojciecha w edycji z r. 1596. Pod tem ten sam co zwykle 6-wiersz. Druk piękny, w 2 kolumny. Jagiell.

— Toż... conscripta Autoritate Illustrissimi Cardinalis Georgii Radzivilii Episcopi Cracoviens. edita. Accessit officium Sancti Casimiri Confessoris ex decreto S. D. N. Clementis VIII Pont. Max. Antverpiae Ex officina Plantiniana Apud Viduam et filios Ioannis Moreti 1615. w 4ce, str. 56.

Jocher 6560 d.

Ossol.

— Toż... Georgii Radzivilii episcopi Cracoviensis edita. Coloniae Agrippinae, sumptibus Corneli ab Egmond et Sociorum M.DC.XXIX (1629). w 8ce, str. 48.

Jagiell.

— Toż... Venetiis apud Iuntas M.DC.XXIX (1629). w 8ce, k. 2, str. 44.

Jagiell. — Warsz. univ.

— Officia Propria Patronorum Regni Poloniae, Per R. Stanislavm Socolovim, Serenissimi olim Stephani Poloniae Regis Theologum, Canonicum Cracouiensem, ex mandato Synodi Petricouienensis conscripta, Auctoritate Illustrissimi Cardinalis Georgii Radzivilii Episcopi Cracouienensis edita. Accessit huic editioni Officium Gratiarum actionis pro victoria ex Turcis obtenta anno M.DC.XXI. die X. Octobris, a S. Rituum Congregatione recognitum, et approbatum. Antverpiae, Ex officina Plantiniana Bal-

thasaris Moreti. M.DC.XXXVII (1637). w 8ce, k. tyt., str. 54, k. 1 nlb.

Na tyt. winieta: tarcza herbowa, podzielona na cztery pola; Orzeł Polski; herb kapituły krakowskiej — trzy korony; Pogon; lew, zwrócony w lewą stronę.

Wiersz Ad Poloniam idzie tutaj na końcu. Na ost. k. sygnet Plantyna (ręka z oyrklem) odbity czerwono.

Na str. 45: Officium grat. actionis pro victoria ex Turcis a. M.DC.XXI eodem die (X Oct.) obtenta. Zawiera wiersze: Superne regum rex...; opis zwycięstwa i hymn: Rex magne, rex altissime. (Wiersze te są być może pióra Nuceryna; dawniej uchodziły za wiersze Sarbiewskiego).

Zdaje się, że ten dodatek pojawił się dopiero w edycji z r. 1637. Wątpliwem jest, aby istniała edycja z r. 1627, również antwerska, mieszcząca ten dodatek; ale jeden z katalogów cytuje taką.

W edycji tej są uwzględnione jak i w poprzednich zwyczajne diecezjalne gnieźd., wrocławskiej, krakowskiej i plockiej przy różnych świętaach.

Jocher 6560 e.

Chrept. — Czartor. — Ossol.

— Toż... Coloniae Agrippinae Sumptibus Corneli ab Egmond et Sociorum 1641. w 8ce, str. 48.

Warsz. univ.

— Toż... Episcopi Craco. edita. Officium pro gratiarum actione sub die 10 Octobris, officinmq; pro octava Concept. B. M. V. sub die 9 Decembris in finem libelli sunt posita Venetiis M.DC.XXXXII (1642), apud Cieras sub signo Europae. w 8ce, k. 2, str. 44.

Jagiell.

— Toż... Accessit huic editioni Officium gratiarum actionis pro victoria ex Turcis obtenta anno M.DC.XXI die 10 Octobris a S. Rituum Congregatione recognitum et approbatum. Antverpiae, ex officina Plantiniana Balthasaris Moreti, M.DC.XLIII (1643). w 12ce, str. 53.

Jagiell.

— Toż... Auctoritate Eminentissimi Cardinalis Georgii Radzivilii Episcopi cracoviensis edita. Pars aestiva. [Tu herby Polski i Litwy]. Antverpiae, ex officina Plantiniana Balthasaris Moreti M.DC.XLIX (1649). w 4ce, str. 32.

Na końcu sześciowiersz: Ad Poloniam. Zapewne istnieją także i Officia na inne pory roku z tegoż roku. Jagiell.

— Toż... Venetiis 1653. w 4ce,

— Toż:... Cracoviae in officina Typographica S. R. M. Schedeliana 1661. w 4ce, k. 2, str. 76.

Pam. rel. mor. T. XXXII str. 666.

Warsz. uniw.

— Toż:... edita. Pars autumnalis. Coloniae Agrippinae sumpt. Balthasaris ab Egmond et Socior. MDCLXV (1665). w 12ce, str. 20.

Zapewne istnieją także i Officia na inne pory roku z tegoż roku.

Jagiell.

— Toż:... Cracoviae ex officina Schedeliana S. R. M. 1673. w 8ce.

Warsz. uniw.

— Toż:... Antverpiae Ex officina Plantiniana apud Viduam et Haeredes Balthasaris Moreti 1676. w 8ce, str. 53.

Warsz. uniw.

— Toż:... pro victoria ex Turcis obtenta anno 1621, die X Octobris, a S. Rituum Congregatione recognitum et approbatum. Coloniae Agrippinae, sumptibus Balthasaris ab Egmont et Sociorum (1680). w 12ce, str. 46.

Jagiell.

— Toż:... Coloniae Agrippinae sumptibus Balthasaris ab Egmond. 1682. w 8ce.

Zarazem: Officia Patr. Reg. Sueciae.

Jagiell.

— Toż:... Antverpiae, ex officina Plantiniana Balth. Moreti 1683. w 12ce, str. 58.

Jocher 6560 f.

— Toż:... conscripta. Auctoritate Illustrissimi Cardinalis Georgii Radzivi Episcopi Cracoviensis edita. Accessit huic editioni Officium Gratiarum actionis pro victoria ex Turcis obtenta anno 1621 die 10 Octobris, à S. Rituum Congregatione recognitum, et approbatum. Venetiis Anno Domini M.DC.XCV (1695). w 4ce, str. 87.

Zarazem: Officia propria SS. Patronorum Regni Sueciae.

Jagiell.

— Toż:... Antverpiae, off. Plantin., 1697.

Katal. Jolowicza r. 1886.

— Officia Propria SS. Patronorum Regni Poloniae. Per R. Stanislavm Sokolovym, Serenissimi olim Stephani Poloniae Regis Theologum, Canonicum Cracoviensem, ex mandato Synodi Petricoviensis conscripta. Auctoritate Il-

lustrissimi Cardinalis Radzivi Episcopi Cracoviensis Edita. Accessit huic editioni Officium Gratiarum Actionis pro victoria ex Turcis obtenta anno M.DC.XXI. die X. Octobris à S. Rituum Congregatione recognitum, et approbatum. [Tu winieta podłużna w formie paska przez 2/3 długości tytułu]. Venetiis. Anno Domini M.DCCI (1701). w 8ce, k. tyt., str. 143.

Druk w dwie kolumny. Wiersz „Ad Poloniam“ dany jest nie na odwrocie tytułu, lecz na końcu dziełka.

Na str. 116—127: Die X. Octobris Officium gratiarum actionis pro victoria ex Turcis a. M.DC.XXI obtenta.

Są dwa odmienne edycje z jedną datą i liczbą stron.

Razem z tem wydane, ale z osobnem liczbowaniem:

Officia Propria SS. Patronorum Regni Sveciae, Ex Vetustis Breviariis ejusdem Regni deprompta: Ad instantiam Serenissimi Sigismundi III. Sveciae et Poloniae Regis, à Sac. Rituum Congregatione, Auctoritate Apostolica, recognita et approbata, atque omnibus tam in dicto Sveciae, quam etiam Poloniae Regno habitantibus concessa, ut libere et licite translatis vel omissis aliis Officiis, quae eadem die occurrunt, recitari possint et valeant. [Tu winieta podłużna]. Venetiis. Anno Domini M.DCCI (1701). w 8ce, k. tyt., str. 77 i 1 nlb.

Officium to wyszło drukiem po raz pierwszy w r. 1618 (ob. tom XXIII str. 272—4, gdzie opisanych jest kilkanaście jego wydań). — Niema wskazówki, aby autorem „Off patr. Sueciae“ był Sokółowski; wszak umarł on 1593 — w każdym razie układ obu zbiorów jest identyczny. Widocznie naśladowano jego pracę.

Na odwr. tytułu: Kalendarium SS. patr. Sueciae. — Od str. 1 idą Officia (św. Eryk, Ansgar, Sigfridus, Catherina, Brigitta etc.). — W tekście kilka bymnow. — Na str. 77: Vidi, emandavi et retuli... card. Bellarminus. — Na str. ost.: Sueciae regni episcopatus (jeden archiep. i 6 biskupów).

— Toż:... Augustae Vindelicorum typ. Christiani Deckardt. w 8ce. Pars hiemalis str. 30; Pars vernalis str. 47; Pars aestivalis str. 52; Pars autumnalis str. 52.

Ossol. — A. Wołański.

— Toż... Antverpiae 1723. w 8ce. Jocher 6560 h.

— Toż... Coloniae Agrippinae 1725. w 8ce.

Jocher 6560 i.

— Toż... Patronorum Regni Poloniae per Stanislaum Socolovium. Accessit huic editioni Officium gratiarum actionis pro victoria ex Turcis obtenta anno 1621 die 10 Octobris... Pars Hyemalis. Augustae Vindel. et Graecii, sumptibus Philippi et Martini Veith. A° 1728. w 8ce, str. 64.

Warsz. uniw.

— Toż... ex mandato Synodi Petricoviensis conscripta. Autoritate Illustrissimi Cardinalis Georgii Radzivilii Episc. Crac. edita 1728. w 8ce, ark. V₃.

Warsz. uniw.

— Toż... Accessit huic editioni Officium gratiarum actionis pro victoria ex Turcis obtenta anno 1621 die 10 Octobris. Vratislaviae typis Academicis Coll. Soc. Jesu 1735. w 12ce, str. 140.

Inne edycje Officjów omaw. pod: Officia w t. XXIII.

Czartor. — Warsz. uniw.

— Officium militare auctore Stanislao Socolovio. Cracoviae 1589. w 12ce.

Dedyk. Janowi Zamojskiemu (Ad J. Zamoscium, Regni Cancellarium Exercituumque Ducem fortissimum).

To cytuje Reszka w liście s r. 1690 oraz Friese w przedmowie do swego wydania „Peregrinus“ (r. 1759) na podstawie egzemplarza z bibl. Żaluskich. — Dzisiaj nie znane.

— Stanislaei Socolovii Canonici Cracovien: Apud Stephanum I. Poloniae Regem, concionatoris Opera. [Tu sygnet Łazarza: obelisk]. Liberalitate, multorum doctrina et pietate praestantium hominum, quorum memoria sit in benedictione, et nomina in libro vitae. Cracoviae, In Architypographia Regia Et Ecclesiastica Lazari, edita, M.D.XCI (1591) fol. k. tyt., k. 4, k. 2 nlb., str. 789, k. 16 nlb. (Index).

Sygnatura biegnie od A—zzz; nadto pierwsze 6 kart sygn. gwiazdkę. Druk wstępu i ostatnich kart (od 785 poczynając) krzywą.

Na ostatniej karcie recto: Series Alphabeti (czyli wyliczenie sygnatur, z objaśnieniem: Omnes sunt terniones, praeter Yyy et Zzz, qui sunt duerniones).

Na odwrocie tytułu subjectio autora cenzurze kościelnej. — Rozpocyna dedykacja Zygm. III; tu wychwala mądrość. — Po czem list Grzegorza XIII do autora (dat. 12 maja 1584) i fragmenty listów Honoriusza do króla Stefana i do autora (s r. 1579). Te same listy w całości są wydrukowane w jego Orationes (ob. niżej).

Poczem idzie „Catalogus librorum“ tj. spis rzeczy tu zawartych.

Wedle tego spisu tom ten obejmuje następujące prace: 1) Censura orientalis Ecclesiae de praecipuis nostris seculi haereticorum dogmatibus; 2) Ultima responsio Tubingensium ad tertium Patriarchae scriptum; 3) Ad Virthemorgen. Theologorum invectivam, quam snis cum Ieremia Patriarcha Constantinopol. de Augustana Confessione actis et scriptis praefixerunt, responsio; 4) De veras et falsae Ecclesiae discrimine Lib. III; 5) Orationes Ecclesiasticae septem; 6) Nuntius salutis, seu de Incarnatione Domini N. I. Chr. Sermones; 7) Iustus Ioseph, sive in Iesu Christi D. N. mortem et passionem meditationes; 8) Partitiones Ecclesiasticae; 9) Quaestor, sive de parsimonia et frugalitate; 10) Naenia funebris Simonidae.

„Naenia“ powyższe idą od str. 784—9 i mają nast. tytuł: Naenia funebris ad Stan. Socolovium Theologum Regium. De morte Iacobi Gorscii, Theologi et Jureconsulti, Simonis Simonidae Leopoliensis. (8 strof, antistrof i epod).

Index locuples jest indeksem rzeczowym; na końcu: Laus Christo Optimo Maximo. Egz. Bibl. Jag. ma przed tytułem obszerniejszą własnoręczną dedykację: Adamus Juraskovic Rzesovins lihrum huic possidet A. D. 1595 a Joanne Gladis in pignus amoris dono datus (sic). — W r. 1611 Juraskovic darował egzemplarz Bartł. Fusorio.

Jeden egz. T. P. N. w Pozn. kupiony był z Lubinia (gdzie były wówczas 2 egz.) przez ks. J. Koźmiana za 20 talarów.

W bibl. Kórń. są dwa różne odbicia. Odbicie drugie różni się sygnaturą ostatnich kart. O czem Piekarski Katalog Kórń. (1929) nr 1381.

Niektóre egzemplarze mają w karcie tytułowej błąd: Ckacovien. zamiast Cracovien. Jocher 2612 (podaje mylnie liczbę stron na 889).

Tom II ma tytuł:

Stanislaei Socolovii Canonici Cracovien: Apud Stephanum Primum Poloniae Regem, concionatoris, operum Tomus Secundus. [Tu sygnet Łazarza]. Cracoviae. In Typographia Regia Et Ecclesiastica Lazari, editus, M.D.XCVIII. (Na końcu:) Cracoviae. In Architypo-

graphia Regia Et Ecclesiastica Lazari. Anno Domini M.D.XC.VIII. fol., k. 4 nlb., str. 751 (właściwie 752), k. 15 nlb. (sygn. A—Vvv).

Na odwr. tytułu: subjectio cenzurze.

W kilku egzemplarzach tego dzieła (np. Kórn. i Akad.) jest T. II pod następującym tytułem: In Euangelia Matthaei, Marci, et Lucae Notae. Cracoviae in Architypographia Regia Ecclesiastica Lazari, editae, M.C.XCVIII (1198). Ten błąd poprawiono w egz. Akad. atramentem współczesnie.

Dzieła tego nie dała mu śmierć ukończyć. Obaca wyżej pod: Notae.

Rozpoczyna przedmowa Sokoł. ad Capitulum Crac., dat. 20 marca 1593. — Poczem: Eruditi Commentarii in Eoan. Marci incerto authore Prologus. (Nieznanym ów autor wyjaśnia, kiedy została napisana ewang. św. Marka). Od str. 1—155 idzie komentarz do św. Mateusza. Od str. 556 do św. Marka. Od str. 666 do św. Łukasza.

W komentarzu tym walczy z interpretacją heretyków, np. Kalwina. Powołuje się nieustannie na pojmowanie ojców kościoła. Jest to ciągła walka z pisarzami dysydenckimi ale zagranicznymi. Polskich nie wymienia. Cytuje też teksty greckie, np. na str. 417.

Od str. 746—751 idą: Odae tres funebres de laudibus Stan. Socolovii... Andreae Schonaei, pnbl. in Acad. Crac. phil. professoria. — Oda I ma 15, oda II 26, oda III 16 ósmiowerszowych strof.

Poczem idzie: Index locuplet Tomi secundi... (znowu indeks rzeczowy, druk kursywą). Na ostatniej jego stronie: Series alphabeti, wyjaśniający następstwo sygnatur od A—Vvv. Sygnatury są ternionami „praeter (.). Sss Ttt, qui sunt duerniones”. Tylko ostatnia karta nie sygnowana (należała się jej sygnatura Zzz).

Egz. Akad. „post fata J. Bujakowic” przeszedł do bibl. wikarzy w N. Sączu.

Dzieło: Bibl. W. Polskie (1929) str. 186. Tu opisany egzemplarz bibl. benedykt. w Lublinie. — Dobrzycka Katalog bibl. Pozn. T. P. N. (1929). — Wierzb. I 664. — Słomiński w Prs. pow. 1892. — Ks. Dmochowski w Enc. kość. XXVI 134.

Akad. — Celiń — Caartor. — Dzików — Jagiełł. — Kórnik — Krasifis. — Ossoł. — Pawlik. — Pozn. T. P. N. — Raczyń. — Ben. w Lub. — Sangusz. — Warsz. uniw.

— Oratio pro Dote.. (1632) ob. wyżej: Concio.

— Oratio de ratione studiorum ad Nicolaum Wolscium (Cracoviae 1619)... ob. niżej: Posthumus.

— Stanislai Socolovii Sereniss. Stephani Poloniae Regis Theologi, etc. Canonici Cracoviensis. Orationes Ecclesiasticae septem. Qvarum Seriem post praefationem offendes. Ioannes Cochanovivs, Corpore non magno est Socolovius: at loquitur sic — Ut Laertiadem, Nestoraque aequiparet. — Felix qui praesentem audit, felix quoque et ille est — Qui legit eximij scripta diserta viri. Coloniae. Apud Maternum Cholinum M.D.LXXXVII (1587). Cum Gratia et Priuilegio Caesareae Maiest. w Sce, k. tyt., k. 8 (z tego 1—5 liczbowane), str. 589, k. 3 nlb. (sygn. Pp₂).

Na czele na 6 kartach listy Grzegorza XIII (Romae 12 maii 1584). Stan. Hozjusza do Batorego (Romae 27 martii 1579) i Stan. Hozjusza do autora (Ferratae 22 maii 1579).

Hozjusz wychwala Sokoł. jako kaznodzieję, choć zna tylko z lektury jego kazania (o końcu Jeruzolimy). Nazywa go Tullianus loquentem. Wychwala też pobożność wodzów w wojnie przeciw Moskwie: „eximius est Christi cultor, insigni pietate praeditus, quam Romae cum esset ab anno jubilaeo... declaravit D. Sania”. Prosi, aby król nie tolerował kultu Antychrysta i djabła po miastach, zwłaszcza w Elblągu.

Poczem na 1 k. Series Orationum — oraz wiersz lac.: Series Heptachordi Socoloviani, podp. Ant. Eumorph. (Jest to chyba pseud. Schoneusa?).

Następuje od str. 1—6 dedyk.: Petro Miacovio, Crac. episc., dat. Calendis Junii 1584. Tu porównuje się do Kassandry, przepowiadającej upadek a nie znajdującej wiary.

Zbiór ten mieści nast. kazania (przedrukowane potem razem w jego „Opera“ 1) a mianowicie: 1) Pro religione Catholica ad Petrum Miacovium, episc. Crac. (Dedykacja Myszk. dat. Cal. Junii 1584). Zduje się że osobno nie wyszło, chociaż tak twierdzi Friese w Peregrinus pod nr VI (obacz niżej pod Peregrinus). — 2) Pro cognoscendis et fugiendis falsis prophetis. — 3) De causis excidii Hierosolimitani. — 4) Epithulamion Episcopi. — 5) Pro cultu et adoratione. — 6) Pro dote. — 7) Pro vera et catholica libertate cum praefatione ad J. Zamoscium, Supremum Regni Poloniae Cancell. exercituumque ducem.

To ostatnie kazanie jest w tym zbiorze po raz pierwszy drukowane. Druku jego osobnego nie znam. Ze wszystkich kazań Sok. ma ono najwięcej treści politycznej (co to jest wolność, nadużycia wolności, po-

trzeba praw i władzy królewskiej). Stanowisko regalistyczne bliższe Skardze. W przedmowie do Zam. mówi o zawiści, jaką budzą powroty Zam. i o jego przywiązaniu do Batorego.

O Sok. jako kaznodziei istnieje praca ks. Słomińskiego w Prz. pow. 189², gdzie powyższe kazania są bliżej omówione (str. 356). — Pokrótko streszcza je Enc. kośc. XXVI 138.

Z tej to edycji przedrukowano powyższe Septem Orationes w Opera I.

Jocher 4685. — Wierzbow. I 519.

Bibl. Potock. w Brzeż. — Bibl. uniw. boloń. (Aldobrandinięgo) — Branice. — Chrept. — Czartor. — Daik. — Dued. — Jagiell. — Kras. — Ossol. — Pawlik. — Szembek. — Warsz. uniw.

— Stanisłai Socolovii, Stephani I. quondam Regis Poloniae Theologi. Partitiones Ecclesiasticae. Ad Petrum Costam, Episcopum Culmeń. virum Amplissimum. [Sygnet Łazarza, przedstawiający obelisk] Cracoviae, Ex Officina Lazari: Anno Domini M.D.LXXXIX (1589). w 4ce, k. tyt., str. 38, k. 1 nlb.

Na odwrocie tyt. 4-wiersz And. Sebonensa Dedykacja do Kostki, zakończona dwuwierszem łac. podp. S F. — Mówi, że zetknął się z Kostką w Toruniu.

Rozmawiają ze sobą Andreas (Sebonensa) i Sokolovius na temat sutki ebrzejskiej i skiej wymowy. Na str. 13 powołuje się na Łukasza Dominikanina „vir quoniam in dicendo magnus“. Na str. 34 na Melchiora Domin. — Jest to więcej traktacik o teorji kaznodziejstwa naśladowujący analogiczne dzieło Cicerona o wymowie.

Kończy wiersz: Simon Simonides Leopoliens. (na cześć autora).

Przedruk w Opera I.

Meczeżyński Hist. wym. pol. II 90—104. — Jocher 4890 a. — Wierzbow. I 54 — Kotnia l. c. str. 137. — Heck w Rozpr. Akad. (filol.) t XVIII z r. 1901 str. 284 i n. — X. Słomiński w Przegl. pow. 1892 str. 218 — O przedruku z r. 1817 ob. Estr. IV 309. — Rozbiór tego przedruku ogłosił Stachowski J. Fr.

Bibl. kat. Iwów — Branice. — Celińs. — Czart. — Czetw. — Daik. — Jagiell. — Kóruik — Krasń. — Ossol. (2 egz.) — Pawlik. — Warsz. uniw.

— Stanisłai Socolovii Peregrinus Sive Laesae Virtutis Quaerela, Nunc Primum Ex Manuscripto Publicae Luci Exposita Adiecta Autoris Vita Eiusque Operum Notitia Cura Et Sumptu Christiani Theophili Friesii. [Tu winieta]. Varsaviae Ex Typographia Mizleriana

1759. w 4ce, k. tyt., k. 1 nlb. str. 51 (sygn. E₃).

Dedyk. Leonowi Rauchowi S. J., spowiednikowi króla.

Rozpoczyna przedmowa Friesego, zawierająca krótką biografię Sokola i obszerny wykaz jego pism. Wylicza ich XVIII (z tego siedem niezawartych w jego Opera). Wymienia także przedruki.

Treść polega na rozmowie przybysza z obywatelom polskim (civis). Rzecz sama pisana w r. 1587. Zaczyna od pochwał Stefana Bat., świeżo zmarłego. Civis chwali jego pobożność, dbałość o kościoły i szkoły. Zaprzecza, aby nastawał na wolność; bał się naruszać nawet nimiam libertatem (cytuje rozmowę ze Stefanem). Był oszczędny ale nie skąpy. Dla czego go więc zwalczano? Kończy „klogium“ (stylem nakamiennym) oraz „Epitaphium“. To ostatnie ułożył Jan Zamojski „pro exequiis funebribus“. (Istotnie piękne atylistycznie).

Na końcu imprimatur Turskiego.

Jocher 9534. — Wilder Katalog z r. 1914 cenil 3 rs 50 kop. — X. Słomiński w Przegl. pow. 1892 str. 54.

Branic. — Czartor. — Jagiell. — Ossol. — Przeźdz. — Wil. uniw.

— Posthvmus Stanisłai Socolovii, Apvd Stephanum I. Poloniae Regem Concionatoris, De Ratione Stvdii. per M. Iacobvm Ianidlovivm I. V. D. et Professorem, Canonicum Sandeceni: Aca-demiae Cracoviens: Procancelarium, et pro tunc Generalem Rectorem, luce donatus. Cracoviae, In Officina Andraeae Petricovij, S. R. M. Typographi Anno D. 1619. w 4ce, k. 12 nlb. (sygn. C₄).

Na odwrocie tyt. ded. Nicolao Wolski de Podhaycze... marszałko, której autorem jest Jac. Janidlovius, I. V. Doctor, datow. e Coll. Jurisc. die Translationis S. Stan. 1619. — Tu pisze, że wunk Wolskiego wpisał się świeżo do Akad. Rękopis traktatu zosiał „inter schedia per me reptus“.

Poczem przypis Sokołowskiemu do Wolskiego z r. 1572, oraz traktat „De Studio“, dzielący się na 10 rozdziałów.

W rozdz. piątym zaleca pisarzy greckich (Herodota, Sofoklesa, Hesjoda, Pindara, Arystofanosa) obok łacińskich; ale zaleca jako źródło przykładów moralizujących. Do studjowania dialektyki zaleca J. Górskiego. Do retoryki Cicerona. Zaleca „studja nad historją i geografją „sine qua historia coeca est“. Daje też dużo przepisów praktycznych o sposobach uczenia się. Zaleca corporis exercitia. Książka zasługuje na opracowanie przez historyków wychowania.

Jak wynika z przypisu z r. 1572 rzecz sama była wówczas pisana dla użytku dwóch braci Wolekich, wówczas młodocianych (Mikołaj był starostą krzepickim).

Wiész. IX 474. — Jocher 978. — X. Słomiński w Przegl. pow. 1892 str. 229 i 381. Jagiell. — Ossol.

— Stanisłai Socolovii Quaestor, Siue De parsimonia atque frugalitate. Ad Martinum Lesnovolscium, Castellatum Podlachiae. [Sygnet Łazarza przedstawiający obelisk]. Cracoviae, In Officina Lazari: Anno Domini 1589. w 4ce, k. tyt., str. 53 (sygn. G₂).

Na odwołanie tytułu dwuwiersz łac. (M. Johannes Foxius) i caterowiersz (Andreas Schoeneus). — Przedmowa Ad Martinum Lesnovolscium castell. Podl. (dopisano w egz. Jag.: quondam suum discipulum). Chwali go za zamiłowanie do książek i na pamięć o potrzebach Sokołowskiego.

Od str. 7 rozpoczyna się Quaestor. Ujęte w formę rozmowy między Quaestorem a Memsimoerusem. Treścią jest pochwała oszczędności i prostoty obyczajów. Na str. 20 wspomniany Mielecius palatinus Podoliae. Na str. 25 o przywozie zbytkowych towarów z Francji, Niemiec, Anglii, Węgier, Moldawji, z Bizancjum. Na str. 49 powołuje się na leges sumpt. w Wenecji i Genui.

Przedruk w Opera I.

Z pracy tej korzystał wiele Wętyk Widański (obaca).

X. Piasecki w Pzm. rei. mor. VI 302—7. — Szelągowski Pieniądz i przewrót cen 1902 str. 23. — Tarnowski Pis. polit. II str. 62. — Wierzbow. II 1710. — X. Słomiński l. c. str. 219.

Branic. — Czapa. — Czartor. — Dzików — Dzied. — Jagiell. — Kórnik — Lubels. Gimnaz. — Ossol. — Pawlik. — Petersburg. publ. — Przeźda. — Raes. — Wilanów.

— [Toż po polsku, pt.:] Szafarz albo O pobawowaniu wtrat niepotrzebnych: Dialog. Przez Ie^oM. X. Stanisława Sokołowskiego, Kánoniká Krakowskiego, et cast. po łacinie pisány: A przez łaná Iáunszowskiého, ná Polskie przełożony. W Krakowie W Drukárni Łá-zárzowéy, Roku Páńskiego 1589. w 4ce, k. tyt., str. 62 (sygn. Hiii).

Dedyk. Mikołajowi Zebrzydowskiemu. dat. 4 Julij 1589. Januszowski mówi w niej, że dzieła Sokołowskiego są po niem. i franco. ziemi rekidowane a niektóre z nich na iczhe jászki przełożone (?). Mówi też, że przekłada Szafarza na polskie nie oglądając się na przymówki. Wszak nawet Janz Kochanowski

szczypią niektórzy! Przełożył już dziełko „Nuntius salutis“. Zwraca się do Zebrza, któremu go polecił król Stefan.

„Quaestor“ przetłumaaczył jako „Szafarz“ — a drugą osobę dialogu (Memsimoerusa) nazwał „Skarga“.

Egz. bibl. Jagiell. był własnością domus prof. S. J.

W ręk. Ossol. 1317 jest inny przekład pt. „Podekarbi czyli o oszcz. i młerności do M. Leśniowolskiego“.

Maciej. III 392. — Bandt. H. dr. krak. 205. — Wierzbow. I 545.

Czartor. — Dzików — Dzied. — Kórnik — Ossol. — Warsz. uniw.

— Vltima Responsio Protestantivm Ad Censvram et iudicium Patriarchae Constantinopolitani, de articulis Confessionis Augustanae. Stanisłao Socolovio Serenissimi Stephani Regis Theologo, interprete, cum eiusdem in margine annotationibus. Constantinopoli ex Patriarchio allata, ipsorumque protestantium manu subscripta. Ad Pet. Miscoium Epis. Crac. [Tu obelisk, sygnet Łazarza]. Cracoviae. In Officina Typographica Lazari: Anno Domini, 1583. w 4ce, k. tyt., k. 9 nlb. (sygn. Cij).

Na odwołanie tyt. herb P. Myszkowskiego i czterowiersz.

Ded. Myszkowskiemu na 1 k. — Od k. Aij idzie list prof. tybing. do Jeremiasza, Novae Romae et univ. patriarchae; pod pisany: J. Andrae, Eberh. Videnbachius, J. Magirus, Th. Snephius, J. Heerbrandus, L. Osiander, J. Brentius, Gvil. Oldererus, J. Echopbius, M. Crnsius, St. Gerlachius. Do tego ich listu dodał Sokołowski na marginesie króciutkie noty polemiczne.

Ich podpisy opatrzył nast. uwagą: Mirum est in religionis negotio Episcoporum et Presbyterorum, ad quos potissimum haec causa spectat, nullam fieri mentionem.

Ogłosił ten list Sokołowski, otrzymawszy go w rękopisie, zanim go sami autorowie drukiem publikowali, co nastąpiło dopiero w r. 1581 (Acta et scripta).

Na ostatniej stronie cytaty z Pisma św. Jocher 9401, 9531. — Wierzb. I 446. — Ciebowski St. Sok. (1929) str. 129.

Obacz ręk. Ossol. nr 551.

Czartor. — Czetwert. — Dzików — Ossol. — Szembek — Warsz. uniw.

— Stanisłai Socolovii Serenissimi Stephani Poloniae Regis Theologi: Ad Wirtembergensivm Theologorum inuectivam, Quam actis et scriptis suis, cum Hieremia Patriarcha Constantinopolitano, de Augustana Confessione, per

eos Graecè et Latinè editis, praefixerunt: Brevis responsio. Modestia Vestra Nota Sit Omnibus Hominibus: Dominus Enim Prope Est. Philip. 4. [Sygnet Łazarza: obelisk]. Cracoviae In Officina Typographica Lazari. Anno Domini M.D LXXXIII (1584). fol. k. tyt., k. 1 nlb., str. 52, k. 2 nlb.

Na odwrocie tytułu cytata z listu do Kor. — Dedykacja: Jacobo Gorscio praefectori suo. Nazeka na swój brak zdrowia. Powołuje się na przykład Sokratesa. Dat. Idib. Augusti 1584.

Drukuje tu synoptycznie: z jednej strony antykwą odpowiedź teologów Wirt., w drugiej swoje nad nią uwagi (kursywą).

Od str. 52 idzie: Ieremias... Archiep. Constant. et Oecumenicus Patriarcha (list wyjęty z pism teol. wirtemb.). Początek dopełnienia p. t. Praetermissa vel immutata suis locis restituenda (kursywą).

Jest to odpowiedź na dzieło prof. wirtemb. pt. „Acta et scripta theologorum Wirt.“ 1585, o którym ob. pod Wirtembergenses... oraz pod Crusius.

Cichowski Stan. Sok. a kościół wsch. 1929 str. 149 omawia to dzieło a zarazem całą polemikę (Scherer, Crusius, Górski etc.), jaka się z tem wiąże. — Na str. 150 opisuje różnice między wydaniami. — Na str. 166 mówi o stosunku dziełka Sunobbigiusa (ob. niżej) do pracy Sokoł. Jocher 9524 a. — Wierzb. I 466.

Przedruk obacz Opera I.

Czartor. — Dzików — Jagiell. — Rac. — Warsz. uniw.

— Stanisłai Socolovii Serenissimi Stephani Poloniae Regis Theologi: Ad Wirtembergensium Theologorum Invectivam; Quam Actis Et Scriptis Suis, Cvm Hieremia, Patriarcha Constantino-politano, de Augustana Confessione, per eos Graecè et Latinè editis, praefixerunt: Brevis responsio. Modestia vestra nota sit omnibus hominibus: Dominus enim prope est: Philip. 4. Ingolstadii, Ex Officina Typographica Wolfgangi Ederi. Anno c. l. o. l. o. XXCV (1585). w 4ce, k. 6 i str. 60.

Na tytule sygnet Edera.

Wydanie Jana Feliksa Herburt, który je przypisał Wilhelmowi Xciu Bawarskiemu, dat. Ingolstadii XIV Cal. Octobris.

Jocher 9532 b. — Wierzbow. I 486.

Celiński — Kórnik — Ossol. (Czarn.) — Pozn. T. P. N.

— Stanisłai Socolovii Serenissimi Stephani Poloniae Regis, Theologi. Ad

Virtembergensium Theologorum Invectivam. Quam actis et scriptis suis, cum Hieremia Patriarcha Constantino-politano, de Augustana Confessione, per eos Graecè et Latinè editis, praefixerunt: Brevis Responsio. Philip. 4. Modestia vestra nota sit omnibus hominibus: Dominus enim prope est. Augustae Trevirorum, Apud Viduam Emundi Hatoti. c. l. o. l. o. LXXXVI (1586). Cum gratia et Privilegio Archiep. w 8ce, k. tyt., str. 50.

Dedyk. Górskiemu.

Tekst Wirtembergczyków drukowany jest tu kursywą, a pod nim (nie synoptycznie) odpowiedź Sok. antykwą.

Brak na końcu listu Jeremiasza — i brak „Praetermissa vel immutata“, bo te wciągnięto do tekstu.

Równocześnie z tą edycją wydaną przez Sunobbigiusa (obacz), wyszła broszura tegoż Sunobbigiusa, pomyślana jako uzupełnienie powyższej rozprawy Sokołowskiego. Broszura ta ma tytuł: Sententia Definitiva Jeremiae Patriarchae (Trewir, w 8ce, str. 84). Opis jej podam pod Sunobbigiusem. Bywa ona mylnie przypisywana Sokołowskiemu.

Wierzb. I 504.

Czart. — Jag. — Ossol. — Warsz. uniw.

— ob. Albertus M. (Summa 1587) — Birkowski Fab. (Orationes, 1632, str. 415—437) — Cezary od N. M. P. (1703) — Crusius (1585) — Friese (Beyträge) — Górski J. (Praelect. 1580) — Grzepski Stan. (1572) — Hieremias patr. (1582) oraz Jeremi (w t. XVIII 535) — Janson J. (1643) — Januszowski (Poprawa kal. 1628) — Lesius (Narada 1616) — Lindanus — Natalis Racusanus — Officia — Powodowski Hieron. (1588) — Reszka — Scherer Jerzy — Schoneus Andreas (Nikespaeen 1595, Odae 1595) — Stephanides Melchior (Opuscula 1632) — Sunobbigius — Szymonowicz Szymon (Casta Joseph 1587, Naenia funebris 1586) — Telokiewicz Marcin (Illustr. 1740) — Turnowski (Odpowiedź) — Wirtembergenses professores.

Miał pisać dzieło o poprawie kalendarza; dziś ono nie znane. Obacz Januszowski (Poprawa kal.).

Ojciec mój w Bibl. XV—XVI w. (1876) oraz w Bibl. VIII str. 74, podaje nadto tytuły dwóch dzieł Sokołowskiego, a mianowicie:

Tractatus orthodoxus de sanctorum reliquiis. Colouiae, 1581.

Diatribe evangelica. Colon. 1581.

Oba na podstawie katalogu bibl. Moszyńskiego w Krak. Jest to niewątpliwie jakaś pomyłka; podobnej treści traktaty Sokoł. nie są znane.

Również przypisanie Sokołowskiemu zbiorku „Horae diurnae propriae“, o którym ob. tom XVIII, 265 — polega na pomyłce.

Starowski De claris orator. str. 32 oraz

Elogia et vitae 1627 str. 142 — Friese

Beyträge (1776) tom II 181 — Janoc.

III 61 i Excerpt. 57 — Chodyncki III

154 — Bentkowski II 253 — Sołtykowiec

O Akad. krak. 52 i 372—98 — Siarczyński

Obraz II 214 — Joher II 50 — Bielski

Joachim 1851 str. 192 — Osiński Życie

Czackiego 176 — Rocznik Tow. krak. I

220 i 4 — Muczkowski Statuta 201 —

Miesięcznik Połocki 1818 I 43—53 —

Święci Histor. Pamiąt. IV 124—5 —

Łętowski Katalog IV 65—72 — Encykl.

Orgelb. T. XXIII s. 796—7 — Bandt,

Hist. druk. Kr. P. I 300 — Wiszn. IX

71, 474 — Mechers. Hist. wym. II 90—

104 — Piasecki w Pamięt. rel. mor. T.

XXXII s. 666 — Wisłocki Katalog ręk.

bibl. Jag. str. LXVII — Tenże Liber

Dilig. str. 496 — Heck Sz. Szymon. 1901 —

Wielewiczki Diarium — Wierzb. Mater. I

nr 226 — Monum. Pol. Vat. IV nr 197

i 251 — Tbeiner Annales 1856 str. 733 —

Podłowski Wraszki — Tarnowski Pisarze

polit. II — Słomiński X, w Przewgl.

pow. 1892 tom 24 i 25 — Dzieduszycki

Skarga I — Pelczar Zarys kazn. 1896 II

str. 113 — Windakiewicz Skarga 1925

str. 9 — Grabowski Skarga str. 646, 174 —

Chrzanowski Kazania sejm. Skargi s. 17 —

Ciebowski Stan. Sokoł. a kościół wschodni

1929 — Pam. liter. XV str. 342 (list do

Piskorzewskiego) — Listy Reszki do So-

kołowskiego w ręk. petersb. ob. Korze-

niowski w Arch. do dziejów lit. XI nr

380 — Raskome dziełko Sokołowskiego

pt. „De electione regia adhortatio“ z r.

1572—3 w rękop. petersb. ob. Korze-

niowski w Arch. XI pod nr 331.

W ręk. Jag. nr 41, 59, 2363 I 2528 jest

dnio materiałow do niego się odnoszą-

cych (jego praca „Vaticinia“ z r. 1587;

jego „Zdanie o Jesnitch“; jego listy).

SOKOŁOWSKI Stanisław (II), uczeń
akad. S. J. we Lwowie. Fausta omina
Perillustribus Dominis D. Andreae et
D. Procopio de Potok Potocki Palati-
nidis Podoliae, etc. etc. Bonarum artium
Studiosis. A Stanislao Sokołowski Phi-
losophiae in Collegio Leopoliensi So-
cietatis Iesu Auditore. Prompta animi
deotione dono oblata dicataque. Leo-

poli, Ex Officina Michaelis Sloska Anno
Domini 1638. w 4ce, k. tyt., k. 3 nlb.
I tytuł i reszta kart w osobnej ramce.

Na odwr. tyt. Omeu Sokołowskiego. Poczem:

1) Votum unj et trino Deo; 2) Votum ad

Musas; 3) Ślubne proroctwo o ocnocie

y sławie (wiersz polski); 4) Planus aeter-

nitatis,

Banckie Hist. dr. I 402. Ossol.

(Sokołowski Stan. z W. Wrzącej, III).

Illustrissimus et Excellentissimus Do-

minus D. Stanislaus de Magna Wrząca

Sokołowski Succamerarius Inovladisla-

viensis Cataphractae Cohortis S. R. M.

Colonellus, ex Palatinatu Inovladisla-

viensi Commissarius Tribunalis The-

sauri Regni Mareschalcus. Panegyrico

cultu a devinctissimo suis Honoribus

et Nomini Collegio Radomiensi Schol-

arum Piarum. Adoratus. Anno Domini

1740. Varsaviae Typis Sacrae Regiae

Majestatis et Reipublicae in Collegio

Scholarum Piarum. fol., k. tyt., k. 15 nlb.

Na odwr. tyt. herb i wiersze łac. — W tekście

duzo genealogji rodu Sokołowskich. — Na

końcu: Conclusiones ex nuiversa Logica

D. Thomae. Poczem: Defenduntur publ.

in Collegio radomiensi Sch. P. & Martine

Telakiewicz, praeside Bonifatio & Matre

Dei act. phil. prof. A. D. 1740.

Zapewne więc ów ks. Bonifacy jest autorem

panegyryku.

Jagiell. — Ossol. — Uniw. wil.

SOKOŁOWSKI Teofil X. Kazania

Wielkopostne O Męce Páná Nászego

Jezusa Chrystusa Chwałą Nayświęt: Sá-

krámentu uwielbioney Miane. W Czwar-

tki Wielko-Postne W Kollegiacie Krá-

kowskiey Wszystkich Świętych Roku

Pániskiego 1770. przez X. Teofila So-

kołowskiego, S. T. Lektorá Zakonu

Káznodzieyskiego á potym Czdi y Uszá-

nowaniu WW. SS. mianowicie Kro-

lestwá Polskiego Pátronow Poswięconá.

Y Do Druku Podané. Roku tegoż Dnia

13. Sierpnia. W Krakowie w Drukarni

Seminarium Akadémic: (1770). w 8ce,

k. tyt., k. 5 nlb, str. 120.

Dedyk. Virgini Mariae na 3 k., poczem

aprob. i licencyje. Kazani jest sześć; treści

czysto dewocyjna.

Joher 5077.

Drohob. — Jag. — Ossol. — Uniw. wil.

SOKOŁOWSKI Wojciech Jerzy, dzie-

kan Koleg. olkuskiej. Na uroczyste

imieniny Jaśnie Wielmożnego Jmci

Księżda Ignacego Augustyna Saryusza z Kozierogów Kozierowskiego Biskupa Adrańskiego, archikatedralnego gnieźnieńskiego Kanonika, teyże archidyecezyi generalnego Administratora, Mstowskiego Pralata pana y dobrodzieja R. P. 1777. dnia 31. lipca. w 8ce, k. 4 nlb.

Na końcu podpis: M. Wojc. Jerzy Sokołowski w Akad. krak. filozofii doktor, bursy Jeruzalem Senior.

Wedle notaty C. Walewskiego (zapewne z bibl. Zam. lub Uniw. warsz.).

— Kazanie Na Dzień S. Jana Chrzciela przez X. M. Wojciecha Sokołowskiego, w Akademii Krakowskiej Filozofii Doktora, Dziekana Koleg: Olkuskiego, Bursy Jeruzalem Seniora. Miane. w Koscielu Dnia 24. Czerwca Za Pozwoleniem Zwierzchnosci. W Krakowie R. 1783, w Drukarni Szkoły Głównej. w 8ce, k. t., k. 7 nlb.

Na odwrocie herb i 4-wiersz na cześć Russockich. Dedyk. Florj. Russockiemu kanonikowi krak. (1 karta).

Joher 5100. Jagiell. — Ossol.

— Kazanie na dzień B. Kazimierczyka w kościele II. XX. Kanoników Laterańskich pod tytułem Najswiętszego Bożego Ciała na Kazimierzu miane. przez X. M. Wojciecha Sokołowskiego filozofii Doktora, dziekana olkuskiego, plebana chroszczobrodzkiego, bursy Jeruzalem seniora. Za pozwoleniem Zwierzchności do druku podane. W Krakowie 1785 w drukarni Szkoły Głównej koronney, w 8ce, k. 19 nlb.

Dedyk. X. Ign. Augustynowi Saryuszowi Kozierowskiemu biskupowi adrańskiemu archi-katedr. gnieźn. kanon. pralutowi Mstowskiemu ord. S. Stan. Kawał. — Podpisany autor dzieła. — Na 3ciej karcie tytuł:

Kazanie na uroczystość znalezienia S. Krzyża, w którą przypada pamiątka uroczysta błogosławionego Sługi Bożego Stan. Kazimierczyka, professa y kanonika regularnego laterańskiego w kościele tychże Kanoników pod tytułem Najsłw. Bożego Ciała pod Krakowem na Kazimierzu.

Dedykacja do Ign. Augustyna Sarjusza Kozierowskiego. Jagiell. — Uniw. wil.

— Kazanie na uroczystość Serca P. Jezusa w Kobylance. Miane. przez... Filozofii Doktora, Dziekana Olkuskiego, Plebana Chroszczobrodzkiego, Bursy Jeruzalem Seniora. Za Pozwoleniem Zwierzchności do druku Podané w Krakowie 1785. w Drukarni Szkoły Głównej Koronney. w 16ce, kart 12 nlb.

Na odwr. tyt. herb Trzy trąby i wiersz polski. Dedyk. X. Janowi z Zakliczyna Jordanowi Drowi fil. w Krak. Akad. Mówi tn, że od niego powziął edukacyą w młodocianym jeszcze wieku.

Jagiell. — Uniw. wileń. — Warsa. uniw.

— Kazanie w Wigilię Niepokalanego Poczęcia Najswiętszey Maryi Panny. Miane Na Złóbku u WW. Jmć XX Franciszkanow Obserwantow Przez X. W. Wojciecha Sokołowskiego W Akademii Krakowskiej Filozofii Doktora, Dziekana Olkuskiego, Plebana Chroszczobrodzkiego. Za Pozwoleniem Zwierzchnosci. W Krakowie Dnia 7. Grudnia Roku P. 1787. w 8ce, k. tyt., k. 8 nlb.

Na odwr. tyt. herb i 4-wiersz. Dedyk. Winc. i Józefom Szembekom, edukującym się w szk. łach krak. W domu Szembeków trawil swe lata ojciec autora.

Bran. — Jag. — Krasin. — Uniw. wil.

— Ogłos. Szczerozyczliwych Chęci Przy Powrotnych Prymicyach Jasnie Wielmożnego Jegomości Xiędza Ignacego Kozierowskiego Biskupa Adrańskiego Kawalera Orderu Świętego Stanisława Dnia 28 Czerwca R. P. 1782. Wydany. w 4ce, k. 4 nlb.

Zawiera kilka wierszy, z nich jeden na cherbowoy (sic) klejnot (z miedaiorytam). Są też frazy łacińskie z przekładem polskim. Ostatni wiersz: a okol. orderu św. Stan.

Razem z tem oprawne:

Oda Przy Odebraniu Orderu S. Stanisława Przez JW. IMCi Xiędza Ignacego Kozierowskiego Biskupa Adrańskiego, w Działoszyne Dnia 19. Maia 1782. w 4ce, k. 2 nlb.

Zarazem: Oda Do JW. IMCi Xiędza Kosmowskiego Opata Trzemeszkiego Na podziękowanie za łaskawą przytomność na Popis z Nauk w Działoszyne. — Na jej końcu litery J. M. Jagiell.

— Ku Pamiątce Uroczystego Obchodu Primicyy Drugich Jasnie Wielmożnego JMCi Xiędza Ignacego Au-

gustyna Saryusza z Kozierogow Kozierowskiego Biskupa Adratenskiego, Archi - Katedralnego Gnieznienskiego Kanonika, Prałata Mstowskiego, Kawalera Orderu Świętego Stanisława Po Spełnieniu Lat 50. Kapłanstwa Dnia 29. Czerwca 1782. Roku. W Kosciele Mstowskim Odprawionych. W Krakowie w Drukarni Seminarium Biskupiego Akademi: w 4ce, k. tyt., k. 3 nlb.

Na odwrocie tyt. miedzioryt herbu i czterowiersz, poczem oda. W niej wspomina, że król udarował biskupa orderem św. Stau. Mój ojciec notuje, że istnieją dwa odbicia odmiennie, ale ich nie opisuje.

Dzików — Jagiell. — Ossol.

— Powitanie. J.W. Adama z Korzwek Męcinkiego; Kasztelana Spicimierskiego Kawalera Orderu S. Staniława, Nepomucena Grodzickiego, Krążczego Koronnego, Kawalera Orderu S. Stanisława; Woyciecha, Bartochowskiego; Podczaszego Widlunskiego; Felixa Skorupkę; Łow. Krak: Rocha z Lubrańca Godziemby Dąbskiego; B. Z. K. Szymona z Janowic Chwalibogą, P. G. K. Kommissarzow, Od Najjasnieyszego Pana I Przeswieitnych Stanow Skonfederowanych Do Xięstwa Siewierskiego Obywateli. Wyznaczonych Miane. Przez M. X. Woyciecha Sokołowskiego. Filozofii Doktora, Dziekaną Olkuskiego, Plebana Chroszczoborskiego w Xięstwie Siewierskiem. Dnia 4. Lipca R. P. 1790. fol., 2 k.

Wita tu delegatów sejmowych z zapalem: „Słodko łączyć się z Naj. Rzeczpospolitą“.

Razem z tem oprawna broszura:

Wiadomosc o Xięstwie Siewierskim y Szlachcie Tegoz Xięstwa. (R. m. i. r.). fol., k. tyt., k. 3 nlb. (sygn. B).

Broszurę tę omówiłem w t. XXVIII str. 84; nie znalazłem wówczas egz. Jag. — Wspólna oprawa pozwalałaby przypuszczać, że Sokołowski jest może autorem obu pisemek? Drugie z nich jest pisane po wizycie delegatów. W dochodzeniach tej delegacji brał zapewne Sokołowski udział, skoro on ją witał przemową. Jagiell. — Ossol.

— Wiadomosc Obrządkow, Praw i Ustaw Krolestwa Polskiego w trzechletnich Cwiczeniach Przechacney Szkoły Grammatyki Młodzi Przez M. Woyciecha Jerzego Sokołowskiego, teyże Professora Szkoły Podana. á ku pu-

bliczney Kosprawie w porządnym na części rozebraniu Oyczystym od Uczniow ięzykiem Opowiedziana. R. 1776. Dnia 3. Kwietnia. (Na końcu:) Typis Collegii Majoris Universitatis Cracoviensis. w 4ce, k. 4 nlb.

Rozpoczyna list do przyjaciela, podpisany: Ignacy Potocki chorążyc wielmożski. Zaprasza w nim na popis Adama Paprockego, chorążycy czernichowskiego — a ten odpisuje mu obiecując przybycie. (Ignacy Potocki, to przyszyły marszałek litewski. W ten sposób odszukaną została jego pierwsza praca, którą wymieniłem w tomie XXV str. 146, idąc za Kollatajtem; ale której bliżej nie nmlałem wówczas wskazać. Mój ówczesny domysł okazuje się błędnym — Autorstwo Potockiego polegało na tem, że na popisie odpowiadał na pyt nia ułożone przez profesora). Poczem: Przedmowa, podpisana przez J. K. Paczka i XXXVII pytań, dotyczących ustroju Polski wreszcie chronologja królów i Zakończenie, podpisane: Wojc. Litowski

Pytania dotyczące ustroju rzucają światło na nełowania, aby zmodernować sposób uczenia w gimn. nowodwarskiem.

Jagiell. — Ossol.

— Wiersz na portret, J. W. JM. Panny Zofii z Kanarskich Romiszowski, Kasztell. Sandeckiej Damy pięknych przymiotów przez M. Woyciecha Sokołowskiego Dnia 19 Kwietnia 1793. fol., str. 1. Ossol.

— ob. Waxman And. (Imago 1772). Estreicher Bibl. IV 309.

(Sokołowskie Starostwo). Kommissya Do Rozgraniczenia Starostwa Sokołowskiego y Ekonomii Słonimskiej. fol., k. 1.

Bibl. T. P. N. w Poznaniu.

Sokrates polski (przed 1559).

Jakaś książka pod tym tytułem jest zanotowana w inwentarzu księgarza lwowskiego Piotra Poznańczyka. — Ob. Łoziński w Kwart. hist. IV 453.

— Wiesniak Albo Opisanie Zycia Gospodarskiego y Cnotliwego Filozofa Rolą Bawiącego Się. Przez JJ. WW. Jmę Panny Katarzynę y Ludwikę Sosnowskie Pisarzowny Polne W. X. Litewskiego z Francuskiego na Polskie Przetłumaczony. w Warszawie w Drukarni J. K. M. y Rzpłtey Coll: Soc: J. 1770. w 8ce, k. tyt., k. 4 nlb., str. 206.

Na odwołanie pozwolenie na druk, dat. 9 junii 1769, a wydane przez biskupa Młodziejowskiego.

Zaczyna: Do czytelników... Prof. X. Ign. Nagurczewski. Tu wychwala język przekładn, zarazem podziwia piękności listów matki, a ojca zowie Cyceronem polskim. — Francuski tekst był ofiarowany Margrabiemu Mirabeau (z Bazylei 1762). — Z następującej po tej dedykacji „Przymowy“ (przełożonej również z franc. str. 1—20) dowiadujemy się o wielkiem znaczeniu literatury szwajcarskiej zwłaszcza rolniczej (Haller). Autor „Przymowy“ podkreśla potrzebę literatury rolniczej, która więcej służy niż romans. Dowiadujemy się też, że tekst franc. został przełożony z niemieckiego a mianowicie z memoriałów Tow. fiaycan. w Zürichu (księga pierwsza), którego założycielem był sławny fiayk Jan Gesner z Berna, Sawajcar, profesor w Zürichu. — Autor tekstu niem. nie nazwany tu; jest to Hirsael, głośny agronom szwajcarski, wspomniany dopiero na str. 40.

Często cytowany Haller i Zimmerman. Na str. 104 dużo o uprawie tartofii (sic). Książka jest natobnieta duchem fajokratyzmu (str. 175). Bobaterem książki (owym Sokratesem) jest niejaki Kliyogg, wzór wieśniaka, figura symboliczna.

Ob. Hirsael (w Dopełnieniach).

Jagiell. — Przędz.

— ob. Górnicki (1624) — Grotowski Jan (albo o Szlachectwie) — Hirzel M. (1770) — Sokol (1603).

Sokratyczne rozmowy ob. Zabłocki F. (Rozmowy 1776).

Istnieje też przekład Bazylego Popiela z r. 1808.

Sokuł ob. Sokol.

SOKULSKI Stanisław S. J. (1678 † 1740). Jus Plenum religionis Catholicae in Regno Pol. et M. D. Lith. jure praetenseo dissidentium in supplicii libello et supplemento privilegiorum ad comitia generalia congregatis ordinibus praesentato (1719)... ob. tom XII str. 142 (pod Aneuta).

Nie jest wyjaśnionem, kto był autorem tego dzieła. — Jerzy Kaz. Aneuta istniał i pisywał, więc to nie był pseudonim. — A jednak w katalogu wileń. dopisano (na podstawie tradycji?), że autorem był Sokulski, prefekt szkół niższych Akad. wil. — Być może, że on pomagał Aneucie, który był oficjałem wil., a więc dygnitarzem kościelnym.

W r. 1767 wyszedł przekład polski tegoż dzieła, w r. 1721 wyszła dalsza rozprawa

polemiczna w sprawie omówionej w Jus Plenum. — Ob. tom XII str. 142.

Brown Bibl. pis. str. 386. — Kraszewa. Wilno IV.

Sol in libra... Vilnae 1733. fol.

Notatka mego ojca, z dodatkiem: djalog scen.

— justitiae Christus Jesus nube mortalitatis velatus primum in monte Thabor tribus discipulis gloriae suae jubare apparens demum in Cracoviensi Patrum Scholarum Piarum ecclesia... exoratus. Anno 1731. Cracoviae typis Jacobi Matyaszkiewicz S. R. M. typographi. w 12ce, kart 16.

Dedykacja Piotrowi z Granowa Wodnickiemu podatalemu krakowskiemu.

— ob. Druźbicki G. (in virtute 1662) — Dymaniewski Stan. (Sarmaticus 1649) — Gałczyński Ioan. (in agno in Borgia 1712) — Gostumiowski Joan. (1666) — Haryszewski St. Ig. (obortus 1648) — Humiecki Stef. (Podoliae in signo agni 1737) — Kalimon J. (post occasum 1641) — Korzyński Kaz. (doctorum 1749) — Kortycelli S. (1788) — Kudaszewicz And. J. — Kwiatkiewicz Joan. (Marianus 1701) — Łaszcz A. M. (in Leone 1711) — Pawłowski Dan. (1701, ob. Kwiatkiewicz) — Poniatowski Stan. (in Tauro 1732) — Pszonka Paw. (exortus 1653) — Regis Joan. Fr. (Franciae 1738) — Rutka Th. (Marianus 1701, ob. Kwiatkiewicz) — Setkowicz (academicus 1584) — Słowakowicz J. A. (sanguinis 1703) — Smogulecki J. N. (illustratus 1626) — Turczewski Jan. (in Cunis 1686) — Wojsznarowicz J. K. (in coelo) — Wolski Adalb. (Quaestio astronom. 1686) — Zajączkowski Emer. (Andreoviensis 1656).

Sól ob. Actum (1775) — August III (1736) — Czacki Tad. (Poszukiwania 1788) — Edict (1722) — Kopalnie — Oblata (1775) — Ossowski (sól w Busku 1788) — Poniatowski Stan. (Uniw. 1788) — Publicandum — Saltzwesen — Siarczyński Fr. (Wiadom. 1788) — Steiner Christ. Theoph. (1787) — Uniwersał (1783) — Użytek — Wieliczka.

Solaczewski Albertus ob. Epicedia (1580).

Solański Franciszek ob Włoszkiewicz Romuald (Synowie koronni 1728).

SOLARSKI Jan Wawrzyniec. Abryss stateczney cierpliwości. w Żwociu S. Katarzyny Panny y Męczenniczki aktem publicznym wystawiony a przy oddaniu należytey nslugi Wielce Sławnemu Jego Mści Panu P. Franciszkowi Antoniemu Przedborskiemu, natenczas barmistrzowi y zacień sławnym Ichmościom PP. Panom Radnym z całą Rzeczpospolitą miasta I. K. M. Wielicki przez... w sławney Akademii Krakowskiej Nauk Wyzwolonych, y Filozofiiy Bakałarza, szkoły Wielickiey Seniora dedykowany, Roku jako Marya Dla świata całego LUBy fruKt WypUściła z KVViati Pan Jezuskiego dnia 27 miesiąca listopada (1688?). w 4ce, k. nlb. 4.

Dedykacja Franc. Przedborskiemu. — Sztuka w aktach 9ciu i jednym intermedjum.

Zielina. (obecnie T. N. Płock).

— **Wizerynk Dobrotliwey Miłości Boskiey Zguby grzesznego niechcący zwyocie y pokwcie S. Maryey Magdaleny Iawnogrzecznicze Przy Chwalebney Jey Wroczytosci Aktem Publicznym Reprezentowany.** A Przy powinszowaniu dorocznego Patronki S. Festn Szlachetnie Urodzoney Jeymosci Paniey, P. Magdaleny Grzymaliny, Zupp I. K. M. Pisarzowej y Kassyerowej etc. etc. Przez Jana Wawrzynca Solarskiego, w Sławney Akademii Krakowskiej, Nauk Wyzwolonych, y Filozofiiy Bakałarza, Szkoły Wielickiey Seniora Dedykowany. Roku Pańskiego 1686. Dnia 22. Lipca. w 4ce, k. tyt., k. 3 nlb.

Dedyk. M. Grzymalinie na 2 str., poczem: Prolog rzecz całego aktu namienienia y opilno (sic) uprasza słuchanie. Rzecz podzielona na 5 aktów i epilog. Występuje św. Magdalena, Ayzdi, Chrystus, Anioł, Marta, Łazarz — żydzi w akcie 5 wypędzają chrześcijan, Magdalena umiera na puszocy. Każda scena w paru słowach streszczona.

Jocher 8542.

Ossol.

— ob. Margowski Andr. Rud. (Floralia 1683).

Solarus Hieronymus ob. Zdanowski Juanes (1762).

Solary Bonawentura, architekt ob. Wizya (1786).

SOLARY (Sollari) Plus, dominikanin († 1723). Krolewskie Zprzysiężoney z Cnotą Mądrości Kleynoty. w Skárbnicy Przeswietney Akademii złożone przy dorocznym Wroczytosci B. Iana Kantego, Patrona Korony Polski, Kazaniem Pánegirycznym w Kościele Poznan: Naśw: Panny in Summo nazwanym. Ogłoszone. Przez O. Piusa Sollarego, S Th: Lektora, Káznodzieie Konwentu Poznańskiego Zak: Kaznod: Z dozwoleń Stárszych. W Drukarni Akademii Poznańskiej. R. P. 1689. w 4ce, k tyt., k. 10 nlb.

Na odwrocie herb Zalasowskiego, z wierszykiem: Nie sztuka, że świat osły w ludziach wystawia... — Poczem dedyk. Mik. Zalasowskiemu, kanon. kat. posn. i kazanie na cześć św. Jana Kantego.

Branic. — Jagiell.

— **Phase id est Transitus Domini Tryvmfalne Przesie z Poraiu do Raiu Świętych Pátryárchow Pátryárchy, y Oycow Oycá Benedykta Wielkiego,** Przy dorocznym Wroczytosci, po Solenney Oktawie Wielkonocney w Kościele Płockim Woyciecha Świętego Kazaniem Panegirycznym Ogłoszone. Przez Oycá Piusa Solarego Dominikaná Roku od wyścia z niewoli czártowskiey národu ludzkiego przez przyście Syná Bożego 1701. w Warszawie, w Drukarni Oycow Scholarum Piarum. fol., k. tyt., k. 7 nlb.

Na odwr. tyt. herb Róza i 8 wierszy pol. —

Dedyk. Szym. Sylw. Szarzeńskiemu i porajskiego konw. płockiego benedykt. zgromadzeniu. Poczem kazanie o św. Benedykcio.

Program Dominik. 1828 s. 46. — Barącz Dzieje Zak.

Krasińs. — Ossol. — Warsz. uniw.

Solatium ob. Makowski (parentalium 1646) — Mogilnicki Aleks. (in ingressu 1657).

Solchin Amplias Joannes ob. Sozzyński J.

SOLCIUS (Szolcius) Jan. Epithalamium na wesele Ich Mości JMPana Zygmunta Olesznickiego y Jey M. P. Magdaleny Misiowskiej. W Krakowie 1615. w 4ce. 2 ark.

Maciej. III 603. — Muezk. Statuta 271, 277. Por.: Schultz, Sualc.

Solcius (Schultz) Kasper ob. Schulz Kasper.

Soldadini Franciszek ob. Liebmann Franc. (Okazalność aktu 1770).

Soldadini Paweł (I) ob. Materski Fr. (Civis 1707).

SOLDADINI Paweł (II). Columnae Virtuti et Honori VII. VV. DD. Primae Laureae Candidatorum. Dum In Alma Universitate Cracoviensi, Per Clarissimum et Admodum Reverendum Dominum D. M. Antonium Zołędziowski, Philosophiae Doctorem et Professorem, Collegam Minorem, Publicum Sacrâ Autoritate Apostolica Notarium Praesente Magnorum Hospitum Corona Artium Liberalium et Philosophiae Baccalaurei Ritu solenni crearentur. A V. Paulo Soldadini, Ejusdem Laureae Candidato Artificio Poëticô Erectae. Annô Domini 1745 Die 23tia Mensis Octobris. [Tu winieta podłużna tj. wąski pasek przez całą długość tytułu]. Cracoviae Typis Universitatis. fol., k. tyt., k. 4 nlb.

Na odwr. miedzioryt: św. Jan Kanty (z podp. P. Andrzejowski sc. Zamoscij). Pod tem wiersz. — Poczem wiersz na cześć św. Jana K. — Dedyk. egzaminatorów (A. Zołędziowski, K. Stęplowski, M. Iwański) i wiersze na cześć kandydatów: T. Wilczyński, M. Sławski, S. Krnzel, B. Krzyszkowski, A. Jagielski, P. Trojanowicz. Wreszcie wiersz Krnzela na cześć autora. Janoc. Lexic. II 65. — Jocher 1558.

Czartor. — Jagiell. — Ossol.

— Manipulus Laureas Jagellonicas Complectens; Quibus, Aspirante Protectione Celsissimi, Illustrissimi et Reverendissimi Principis, D. Andreae Stanislai Kostkae in Załuskie Załuski, Episcopi Cracoviensis, Ducis Severiae, Equitis Aquilae Albae, Almae Universitatis Cracoviensis Cancellarii Faventissimi. XIX. VV. DD. Secundae Laureae Candidati; Dum nempe a Perillustri et Reverendissimo Domino, D. M. Matthia Ziętkiewicz, S. Theologiae Doctore et Professore, Collegii Majoris Seniore Patre, Ecclesiarum; Cathedralis Cracoviensis Canonico, Parochialis Zarnovicensis Praeposito, Contubernii Geloniani Provisore, Librorum per Dioecesim Cracoviensem Censore, Canonizationis

B. Joannis Cantii Procuratore, Studii Generalis Universitatis Cracov: Pro-cancellario. Iisdem VV. DD. Candidatus Magisterii in AA. LL. et Philos: Doctoratû Licentia, In Publica Magnorum Hospitum frequentia, ritu solemnî conferretur; Exornanter à Paulo Soldadini, Ejusdem Laureae Candidato, In documentum Fraternalis Propensionis Oblatus. Annô, Quâ Granum Caeleste in terram decidens optatum salutis messem attulit, 1747. Die 25. Maii. fol., k. tyt. k. 17 nlb.

Na odwr. herb Załuskich i wiersz. Dedykacja And. Załuskiemu — Od k. C: Plantatori lanrearum... J. Cantio. — Poczem wiersze na cześć M. Ziętkiewicza, prof. teol. i innych egzaminatorów. Od k. D: Manipulus lanreas jag complectens. Są to wiersze na cześć kandydatów: I. Joanni de Matha Kotański. II. Laur. Koczanowski. III. Bonaw. Trąbski. IV. Ant. Czerebawski. V. Andr. Szopiarski. VI. Stan. Dobrakowski. VII. Mart. Zabiegalski. VIII. Paulo Dzidowski. IX. Casimiro Antonio Czerwieński X. Joanni Woskowicz. XI. Thom. Wilczyński. XII. Seba-t. Krnzel. XIII. Barthol. Krzyszkowski. XIV. Adamo Jagielski. XV. Gaspari Thom. Szaster. XVI. Joan. Nep Hyacintho Bajera. XVII. Jos. Czechowicz XVIII. Frane Mąsiorski. Przy każdym wierszu herb (raczej godło mieszczańskie). Na samym końcu wiersza na cześć autora przez Szastera i Bajera, a przytem miedzioryt herbu Soldadinių. Kończy: sub ausp. J. Lukini.

Jagiell. — Krasin. — Ossol.

SOLDAN Narcyz X. Augustynian. Nowa Koronacya podczas oktawy uroczystości narodzenia Najświętszey Maryi P. w cudownym obrazie Częstochowskim od stolicy Apost. solenną pompą koronowaney panegirycznym kazaniem w kościele Jasnogórskim OO. Paulinów 1717 roku.

Umieszczone w zbiorze Ant. Nowakowskiego p. t. Nowa Korona (1718).

Soldat ob. Echema Abr. (Der Kranke 1690) — Skarga P. (Pobożny 1634).

Soldatesca ob. Relation (1656).

Soldato Christiano ob. Possevinus A. (1583, 1604).

Soldenhoff ob. Stroński Andrzej (1788).

Sole (di) Sigismondo ob. Puccitelli Virgilius (1636).

Solea ob. Bełęcki St. (Zapolszciana 1646) — Laskowski G. F. (Brzezinszciana 1683) — Prażmowski M. (in honoris 1667) — Teiner Lud. (Vestigium 1671) — Wosiński St. (equitis 1663) — Wylamowski Math. (Veritatis 1619).

Solec ob. Czaplic Cel.

Solecius ob. Solecki.

Solecka (Heidensteinowa) Katarzyna ob. Brudzyński Jak. (Zal. upadek 1647).

Solecki Adalbertus ob. Ratta (1762).

SOLECKI Alexander. In Pervetustae Basilicae Miechoviensis Sacrosancti Dominici Sepulchri Instaurationem Alexandri Solecki Canonici Regularis Hierosolymitani, Curati Urzejovicensis ad Premishiam Galliciae. Carmen. Superiorum permissu Cracoviae, Typis Antonii Grebel Anno MDCCXCI (1791). w 4ce, k. tyt., k. 5 nlb.

Jest to wiersz heksam. łac., zaopatrzonej w liczne przypisy. Wychwala Stan. Poniatowskiego, Macieja i Jakóba Bujdeckiego. Wspomina relikwie przechowywane w kościele miechowskim i opisuje starożytny krucyfiks. Powołuje się na kazanie Lasiewiczza.

Jagiell. — Ossol. — Zielińsk.

SOLECKI Gregorius. Monile Sevigne Inclytas Civitatis Leopoliensis, Lapidibus Sacrae Scripturae preciosis, et Theologicarum Sententiarum gemmis ornatum. Amplissimo illius Senatui, Ab Admodum Rńdo Patre, F. Gregorio Solecio, S. Theologiae Doctore, Necnon Conuentus Crac: B. M. Virginis in Arenis Ord: Carmelitarum, Regularis Observantiae Priore: Tempore Capituli Provincialis eiusdem Ordinis, in dicta Ciuitate celebrati; Ex pectore oblatum ac consecratum, Anno M.DC.XXXIX. Mense Maio, Die... Hora... Cracoviae. In Offic: Andr: Petricouij, S. R. M. Typogr. Anno 1629. w 4ce, k. tyt., k. 10 nlb.

Na odw. tyt. herb i 4-wiersz In stemma civitatis Leopoliensis. Dedykacja senatui leopol. na 5 stronach; poczem: In stemma Religionis (wierszyk na cześć Karmelu). Wreszcie panegiryk na temat Leo, gdzie Lwów porównuje do Lwa — i omawia motyw bramy i wień miejskich (w herbie).

Jagiell. — Ossol.

— Quaestio De Avxilio, Ac Efficiacia Divinae. Gratiae. A R. P. F. Gregorio Solecio, in Alma Academia Cracoviensi Sac. Theologiae Licentiato, necnon Priore Conuent. B. V. M. in Arenis Ordinis Carmelitarum, de Regulari Observantia, ad disputandum proposita. Dum Insignijs Doctoratus Sacrae Theologiae in dicta Uniersitate, et in Templo S. Mariae Carmelitarum publice solemniter ornaretur. Anno Domini, M.DC.XXXIX (1629). Mense Ianuario. Die... Cracoviae. Ex Officina Typographica Francisci Caesarij. (1629). w 4ce, k. tyt., k. 5 nlb.

Na tytule dopisano: Die XXII. Hora XV.

Na odw. tyt. herb Zebrzydowski i 4-wiersz.

Dedyk. Janowi Zebrzydowskiemu.

Na k. A, Quaestio, poczem Conclusiones (jest ich sześć) i Corollaria.

Jagiell. Museum s. 237.

Ossol.

— Sacrum Stemma Vel monile Carmelitarum Octo. Gemmis Sacrorum Symbolorū Insignitum, ac Conclusionibus succinetè elucidatum. In Solennitate Comitiorum Provincialium Vilnae, Anno 1683. Mense Aprili, Die... celebrandorum. Publicae Theologorum Palaestrae à Rńdo P. F. Gregorio Solecio S. Th. D. eiusdem Ord. Professore Expositum. Crac: Typis Matthiae Andreouiensis (1638). w 4ce, k. tyt., k. 91 nlb. (sygn. Z₄).

Na pierwszych 2 k. dwa herby i cytaty, poczem dedykacja Jan. Danielowiczowi, supr. regni tesarario (4 kasty). Poczem rozprawa o zakonie Karmelitów, która dzieli się na 8 symbola. Po kolei mówi o św. Eljaszu, o górze Karmelu, de monachismo Eliae, de regula Eliae, de successione Carmelitarum ab Elia, de habitu Carm., de Carm. persecutionibus itd. Materiału historycznego nie podaje. Tekst przepłany wierszami łac.

Na końcu: Assumptus in respondentem P. F. Calixtus Durbowicz resoluēt Argumenta. Jocher 9243.

Czartor. — Dzięk — Jagiell. — Krasinś. — Uniw. lwow. — Uniw. wileńś.

— ob. Burszowicz Mat. (Oculus 1629).

Solecki Jakób ob. Makowski Simon Stan. (Solatium 1646).

Solecki Jan ob. Cezary Franc. (Konjunktaja 1650) — Kuczankowicz Mathias (1645) — Makowski Simon Stan. (1646).

SOLECKI Jan Aquilinus. Arrha theologica ad aram Theologi Thaumaturgi B. Stanislai Casimiritani in Alma Univ. Cracoviensi Sacrae Theol. Bacal. Devoto sibi Studio ejusdem Domus Canonico-rum Regularium Lateranensium in Conclusionibus theologicis de Deo Trino et Uno appensa... Cracoviae typis Viduae et Haeredum Franc. Cezary 1720. fol.

Warsz. univ.

— ob. Tomicki Gaudenty (Conclusiones).

Solecki Krzysztof z Solczy ob. Dębolecki Andrzej (Otucha 1637).

SOLECKI (Zolecki) Maciej. Copia listu utrapioney Oyczyzny do rycerstwa Lissowskiego. Roku Pańsk. 1621.

Maciej. II 678 nazywa autora Zolecki. Treść tego piśmka podaje w nast. sposób: „Polska wzywa rycerstwo do obrony przeciwko Turkom, wyrzucając temuż, że za cudzą sprawę (Austrii prowadzącej wojnę z Czechami) wojuje z zapomina o obronie własnego kraju. Na odwrotnej stronie tytułu, w króciuchnej przemowie do czytelnika, powiedział Zolecki: „że trochę przedtem wydał Pohudkę żołnierza koronnego do potrzeby z Turkami“.

— Pohudka abo napominanie rozbudzające żołnierza Koronnego do potrzeby z Turkami R. 1621. w Krakowie w drukarni Antoniego Wosińskiego. w 4ce.

Maciej. I. c. — Bandt. Hist. dr. krak. str. 461. — Siaracz. Obraz II 217. — Wiszn. VIII 103.

Być może, iż dziełko to jest też samo co: Otucha na Pogany, drukowane kolejno przez S. J. (1594), przez Dęboleckiego (1637) i przez Piątkowskiego (1637). — Obaca Bibl. XXVIII 249 i XXVII 2.

Solecki Reinhold ob. Heidenstein.

Solecki starostwo ob. Przebendowski Ignacy (1776).

Solemnia (Ad) invitatio... 1725. fol.

— Toż... Ad solemnia consueta die Parasceves a iuventute instituenda invitatio. Thorunii, imprimebat I. Kimmel Sen. et Gymn. Typogr. 1791. fol. Jocher 1724.

— Toż... 1793. fol.

Bandtke Hist. dr. Kr. P. II 169. — Jocher 1725. — Zapewne wychodziło co roku.

— ob. Schurzfleisch Konr. S. (gratulationis 1697) — Sienkiewicz Pet. (primitiarum 1686).

Solemnia publica nomini Krivesiano dicata, oratione anniversaria D. VIII Maii, A. 1703 H. L. Q. C. obsunda, decenter et officiose indicunt Rector et Professores. Thorunii imprimebat Theophilus Ehrenfried Waetzoldt Nobil. Senat. et Gymn. Typogr. (1703). fol., kart 2 nlb.

Wspomniane tu dziełko: Orationes X quarum aliae in actu examinis anniversariae aliae in inauguratione habitae in gymn. thorunensi 1594. Thorunii excud. A. Cotenius 1595. Jagiell.

Solemnita dell entrata in Roma... ob. Ossoliński Jerzy (1633).

Solemnitas Coronationis Beatissimae Virginis Mariae In antiquissima sua Ad Praepositalem Palatino Trocensis Civitatis Basilicam, à temporibus Alexandri, Vitoldi Magni Lituaniae Ducis, gratijs et miraculis, clara Icone, è Clementissimo Sanctissimi Domini Nostri Clementis XI. placito, cum Indulgentia Plenaria per decursum octo dierum, ab Illustrissimo ac Reverendissimo Domino, Domino Constantino Casimiro Brzostowski Episcopo Vilnensi, ejusdem Sanctissimi Dñi Nostri Praelato Domestico, et Pontificij Solj Assistente. Anno Domini Millesimo Septingentesimo Decimo Octavo, die quarta Septembris, Donnicę 13tia post Pentecosten, ritu ac Ordinatione hic describenda instituta. Et Feliciter Celebrata. Vilnae Typis Universitatis Societatis Jesu, Anno Domini 1719. w 4ce, k. tyt., str. 33.

Zawiera opis korony, procederu aktu koronacji, bramy triumfalne, strzelanie z dział, obchody w następnych dniach (między innymi litwanico idiomate concionatus est Greg. Ryzakiewicz, z nast. dnia Joannes Poszakowski). Na końcu: Sermo Mart. Szaniawski.

Jest w tem materiał do dziejów obyczajów religijnych. Czartor. — Ossol.

— ob. Herdenius Joh. (nuptiarum 1659) — Jaski A. (Coronationis 1669).

Solemnitäten der Huldigung (1773) ob. Fryd. Wielki.

Soles duo ob. Hosius Adalb. (1660).

— gemini ob. Poniński Ant. (1728).

Solesclus (Solecki) ob. Heidenstein.

Soleum nuptiarum ob. Herbinus (1658).

Solfa Joannes ob. Solpha.

Soli decus ob. Białowicz (1669).

Soli (o) wiadomość ob. Siarczyński Fr. (1788).

Solicki Ceslaus ob. Acta (1681).

Solida vindicatio ob. Dreyer Chr. (1654).

Solidometria ob. Słupski M. Franc. Salesius (1775).

Solibowski Ludwik ob. Morawski J. (1677).

Soliditate (De) virtutis ob. Drużbicki G. (1690).

Solidus (Schilling) Joannes, Cracoviensis ob. Faber Jacobus (Introductio 1511) — Lazareli L. (Crater Hermetis 1505) — Mercurius (1505).

Solidus jest to zlatynizowane Schilling. — Blżej o nim mówi Kot Frycz-Modrzewski str. 307 oraz w Arch. ob bist. filoz. (1921) II 153.

SOLIGNAC Piotr Józef (1686 † 28 lutego 1773). Abrégé de l'Histoire de Pologne. 1762. w 12ce.

Tak podaje jeden z Katal. ksiąg. — Ale może to raczej dzieło J. A. Schmidta, opisane w t. XXVII, 224.

— *Eloge Historique De Stanislai I. Roi De Pologne, Duo De Lorraine Et De Bar, etc. etc.* Prononcé le 11 Mai 1766. en la séance publique de l'Academie Royale des Sciences et Belles-lettres de Nancy, Par M. le Chevalier de Solignac, Secrétaire perpétuel. [Tu winieta]. A Nancy, Chez la Veuve et Claude Leseure, Imprimeur ordinaire du Roi (1766). w 4ce, k. tyt., str. 44.

Winieta na tytule pięknie sztuczowana wyobraża: tarczą herbową, u szczytu korona; tarcza podzielona na cztery pola, w których mieszczą się: Orzeł i Pogoń (po dwa razy); w miejscu, gdzie stykają się wszystkie pola herb Wieniawa. Te tarcze stanowią obłoki, wokół niej pomieszczone są: z lewej strony płaczące dziecko oraz orzeł z głową przekrzywioną w prawą stronę; z prawej u góry śmierć z kosą, u dołu płaczące dziecko. — Również na pierwszej karcie piękna winieta: w środku portret Stanisława, dookoła płaczące niewiasty i dzieci — nadto postać wiedzy z pochodnią w ręce.

Zaczyna od wysławiania Polaków, którzy podobnie jak Sycy nieznają jeszcze wielu

wad rozpowszechnionych gdzieś indziej. Opowiada życie Stan., chwali jego zamiłowanie do sztuki, wymowę — powołuje się na Załuskiego. Wyohwała żonę jego. Opisuje stosunek do Augusta i Karola XII. Działalność w Lotaryngji zbyta ogólnikami (str. 35—9). Na str. 43 o długotrwałem zdrowiu Stan. oraz opis jego śmierci.

W wydaniu tem na str. 26 wiersz 10 od góry opuszczono po słowie „des jours“ przymiotnik „ignorés“. Bibl. nar. war. (zb. raper.) — Czartor.

— *Toż... à Lyon chez les freres Perrisse rue Merciere MDCCLXVI (1766). w 8ce, str. 56. Czartor. — Ossol.*

— *Histoire Générale de Pologne par M. le chevalier de Solignac... à Paris chez Herissant. 1740 (?) w 8ce, tom I, II, III.*

Tak podaje notatka nieznaney ręki. Takiego wydania nie znam.

— *Histoire Générale De Pologne. Par M. le Chevalier De Solignac, Secrétaire du Cabinet et des Commandemens du Roi de Pologne, Duc de Lorraine et de Bar. Tome Premier. [Tu winietka]. A Paris Chez Jean-Baptiste Coinard, Imprimeur du Roi. M.DCC.XLVII (1747). Avec Approbation et Privilège du Roi. w 8ce, tom I... (?); t. II k. tyt., str. XII, 403; t. III k. tyt., str. XII, -413.*

Nie znam tomu I tego wydania. — Sądząc po tomie II i III wydania z datą 1747 i 1750 są identyczne (cała różnica w karole tytułowej). Widocznie druk rozpoczęto na długo przed r. 1750; ale ukończono go dopiero w r. 1750. W r. 1747 wypuszczono już z nazwiskiem drukarza Coinarda pierwsze tomy (trzy?); zaś w r. 1750 wypuszczono wszystkie pięć z nazwiskiem wydawcy Herrisanta. Czy istnieje jakaś edycja z datą 1740, nie udało mi się sprawdzić. Czartor.

— *Histoire Générale De Pologne, Par M. le Chevalier De Solignac, Secrétaire du Cabinet et des Commandemens du Roi de Pologne, Duc de Lorraine et de Bar. Tome Premier. A Paris, Chez Jean Thomas Herissant, rue S. Jacques, à S. Paul et à S. Hilaire. M.DCC.L (1750). Avec Approbation et Privilège du Roi. w 8ce, k. tyt., str. 387, k. 1 nb. (Errata); t. II k. tyt., str. XII, 403; t. III k. tyt., str. XII, 413; t. IV*

k. tyt., str. XXIV, 430; t. V k. tyt., str. XII, 493, k. 1 nlb.

Wydanie to nie różni się w treści od przedruku amsterdamskiego z r. 1751, niżej opisanego.

Bibl. nar. war. (zb. rap.) — Branic. — Czartor. — Jagiell. — Kraś. — Przędz. — Raczynś. — Wileńś.

— Histoire Générale De Pologne, Par Mr. le Chevalier De Solignac, Secrétaire du Cabinet et des Commandemens du Roi de Pologne, Duc de Lorraine et de Bar. Tome Premier. [Tu piękny sztych, przedstawiający zakład drukarski; u góry napis „Vitam Mortuis Reddo“]. A Amsterdam, Chez Henri Du Sauzet, M DCC.LI (1751). w 12ce, k. tyt., str. VIII, XLII, 256; t. II k. tyt., str. X, 266; t. III k. tyt., str. III, 275; t. IV k. tyt., str. XX, 284; t. V k. tyt. str. XVI, 320.

Tom I dedyk. A mons. le Dauphin. Tu pochwały Marji Leszczyńskiej (razem str. VII). Na str. I—XLII idą po sobie: 1) Preface (tu wspomina dawniejsze dzieła franc. o Polsce). — 2) Liste des principaux auteurs cités dans cette Histoire (tu charakteryzuje Kadłbka, Długosza, Kromera, Sarniekiego i t. d. aż do Hartknocha, oraz Annales Silesiae). — 3) Liste des ducs et rois. — 4) Wreszczie Table des sommaires (spis rzeczy I tomu).

Tom I obejmuje w 4 księgach czasy od 550—1102. Na końcu anneks p. t. Recherches sur quelques points importants. Tu dowodzi niezawisłości Polski od Niemiec.

Tom II obejmuje Table des somm. oraz snouw w 4 księgach (V—VIII) czasy od 1102—1306. — Na końcu anneks: Digression sur l'origine, les moeurs et les usages des Tartares. Tu opisuje Tatarów głównie na podstawie źródeł polskich.

Tom III obejmuje znów Table des somm. i 4 księgi (IX—XII) od r. 1306—1434. — Na końcu anneks: Caractere, moeurs et usages Polonois. Opiszje sejm, veto, skład senatu, konfederacje, wojsko, taktykę wojenną. Opis odnosi się do stosunków XVIII w. (dnno korzystą z Załuskiego, Hartknocha, Załusowskiego). Całe w duchu dla ustroju polskiego życziwym.

W tym tomie na str. 139 wspomina pracę Załuskiego, zbijającą legendę o t. zw. rokoszu glinińskim.

Tom IV obejmuje Table des somm. i ksiąg sześć (XIII—XVIII) od r. 1434—1548.

Tom V obejmuje Table des somm. i ksiąg pięć (XIX—XXIII) od r. 1548—1575.

Dla wieków średnich głównem jego źródłem jest Długosz; dla w. XVI późniejsi polscy

i niemieccy kronikarsze. Do dokumentów i źródeł archiwalnych nie sięga. Kompiluje jednak zrzęcanie i pisze barwnie.

W trzydzieści lat później został dopiero wydany tom VI dzieła, przez innych autorów i pod innym tytułem:

L'Histoire Générale De Pologne, de Mr. le Chevalier de Solignac, continuée jusques a nos jours, par les Auteurs de la grande Edition de Hollande de l'Histoire Universelle. Six Volumes in 12°. [Tu winieta: alegorja nauki, u dołu napis: „Sibi Constans Pluribus Intenta“]. A Amsterdam et A Leipzig, Chez Arkstee et Merkus. M.DCC.LXXX(1780). w 12ce, k. tyt. 2, str. XXIV, 960.

Tom ten ma także drugi tytuł:

Continuation De L'Histoire Générale de Pologne, de Mr. le Chevalier De Solignac par les Auteurs... Ou Tome Sixieme. [Tu winieta, jak powyżej]. A Amsterdam et A Leipzig, Chez Arkstee et Merkus. M.DCC.LXX (1780).

W niektórych katalogach bywa tom VI podawany z datą 1781.

Rozpoczyna na str. I—XV Avertissement des Libraires. Tu księgarze żalą się na konfrakcje, jakiej przedmiotem jest ich całe przedsięwzięcie „Histoire universelle par une soc. de gens des lettres“. Przytaczają też dowody popelnionej konfrakcji, odnoszące się do tomów uprzednio wydanych.

O tem, kto jest właściwym autorem kontynuacji Solignaca, nie dowiadujemy się. Od str. XVII—XXIV Table des somm., poczem idą księgi XXIV—XXVII, obejmujące czasy od 1575—1774. Wbrew swyczejowi Solignaca autor swoich źródeł nie cytuje. Nazwiska polskie są błędnie pisane (Malackowski, Czartorinski, Makranowski i t. p.). Autor obszerniej opowiada wypadki dotyczące konfederacji barskiej w duchu życziwym Polsce.

Od str. 221—260 idą dwa dodatki: 1) Réflexions d'un gentilhomme polonois sur les lettres patentes et pretentions des trois puissances alliées. — 2) Manifeste de la confed. de Bar contre tout ce qui s'est fait a Varsovie.

Bibl. nar. war. (zb. rap.) — Branic. — Chrept. — Czartor. — Daikow — Jag. — Ossol. — Przędz. — Toruń. — Uniw. lwows. — Uniw. wileń.

— [Toż... po niem.:] Ritter von Solignacs Staatssecretsairs Stanislai, Königs von Polen, Herzogs von Lothringen und Bar. algemeine (sic) Geschichte von Polen. Erster Band. Genau durchge-

sehen, bis auf gegenwärtige Zeit fortgesetzt und mit einer Vorrede begleitet von D. Carl Friedrich Pauli des Staatsrechts und der Geschichte öffentlichen Lehrer. [Tu winieta: ul i pszczoły]. Halle, 1763. Verlag und Druck Christoph Peter Franckens. w 4ce, k. tyt., k. 14 nlb., str. 542, k. 8 nlb.

Rozpoczyna: Vorr. zur deutschen Uebersetzung. Autor wykazuje korzyści ze znajomości dziejów polskich dla Niemców. Przynajmniej dużo dzieł niemieckich o Polsce. Oświadcza, że w przypiskach chciał poprawiać błędy Sol., o ile one dotyczą Niemiec, ale odstąpił od tego. Wskazuje na rozprawę Böhmeo: De ortu regiae dignitatis in Polonia (1764).

Tom I obejmuje przekład po r. 1445 oraz trzech aneksów Solignaca (z tomu I, II, III). — Na ostatnich kartkach: Register der merk. Sachen.

Tom II został wydany w dwa lata później, ale już przez innego autora. Nosi on tytuł:

Ritter von Solignacs (j. w.)... allgemeine Geschichte von Polen. Zweiter und letzter Band. Bis auf gegenwärtige Zeit fortgesetzt und mit einer Vorrede begleitet von D. Johann Friedrich Joachim, öffentlichen ordentlichen Professor der Geschichte, Bibliothekarius der Universitätsbibliothek, Mitglied der herzoglichen jenaischen teutschen Gesellschaft und Ephorus der landschaftlichen Freitische des Herzogthums Magdeburg. [Tu winieta: ul i pszczoły]. Halle, 1765. Verlag und Druck Christoph Peter Franckens. w 4ce, str. 8, str. 918 i k. nlb. 6 (reg.).

W przedmowie (3 karty) wyjaśnia Joachim, jak nęgił księgarzowi i namowom Paniego, aby dzieło wykończył. Mniał w tym celu odłożyć inne swoje roboty. Chciał napisać dokończenie obszernie (w dwóch tomach), ale nakładca nie pozwolił. Pisał zgodnie z prawdą, bez fantazji, bez podwiania anegdot. Datuje Halle 1 maja 1765.

Do str. 821 idzie przekład Solignaca, odtąd (str. 622—918) dopełnienie pióra Joachima. Składa się ono z ks. XXIV—XXVI i dobiegł do r. 1736. Wydarzenia z lat 1736—1763 są abyte krótką wzmianką na 3 stronach.

Joachim opiera się niemal wyłącznie na Lengnichu i na Załuskiego Epist. (wypisane z arch. Gdań.), co zresztą w przedmowie zaznacza. Układ jego jest roznikarski, języka polskiego widocznie nie

zna; to też praca, pisana pośpiesznie, nie ma większej wartości.

Czartor. — Dzików — Jagiell. — Ossol. — Raczyns. — Toruńs. — Uniw. lwows. — Uniw. wileńs.

— [Toż... po polsku:] *Historia Polska Napisana W Języku Francuskim Przez J. P. De Solignac Sekretarza Króla JMci Polskiego, Xiążęcia Lotaryńskiego y Baru. Tom Pierwszy. [Tu winieta]. w Wilnie w Drukarni J. K. M. y Rzeczyposp. XX. Schol. Piarum. Roku 1763. w 8ce, k. tyt., k. 5, 16 nlb., str. 292; Tom Drugi. k. tyt., str. 378, k. 1 nlb. (Omyłki); Tom Trzeci w Wilnie... 1767. k. tyt., str. 375; Tom Czwarty w Wilnie... 1766. k. tyt., str. 408; Tom Piąty w Wilnie... 1767. k. tyt., str. 442.*

Dedykacja Pawł. Brzostowskiego, który (ob. Kosz. Monogr. I 40) nakładał na druk. — W dedykacji powiedziano, że Brzostowski przed laty trzema wydał książkę nabożną i że tłumaczył Gracjana Człowiek uniwersalny. Mówi też o pomyślnym Brzostowskiego w Rzymie. — Podpis: Naj. Słudzy XX. Scholarum Piarum Coll. Wil. (Jak twierdzi Załuski: Syruć i Pokubiatta).

Rozpoczyna: Do Czytelnika, gdzie tłumacze pochwalili autora. Poczem aprobaże Trzeszozowskiego i Horaina.

Przekład zaczyna się od „Opisania znaczeń historyków“. Na str. 261: Uwaga nad niektórymi punktami... Zmian w przekładzie nie wprowadzono.

O przekładzie tym (i o Solignacu) pisze Załuski Bibl. bistor. 77—8 co następuje: „Solignac, mój przyjaciel, króla Stanisława sekretarza, za namową moją i z mych książek zebrał i wydał tomów pięć swej bistorji, od początku królestwa aż do Henryka. Ma kontynuacją aż do czasów naszych. Miałem w ręku, czytałem, lecz nie chcę, aby w druk poszła, aż po śmierci, nie chcąc się narażać. Mnie się narażał w tem że dużo(?) mnie pochwalił, pod królem Ludwikiem z przyczyny rokossu (Gliniański). Przyjaźni to przypisał autor, którego kreowałem w kaplicy Linne-wilekiej Christi ordinis Kawalerem (1742). On mię w lat czterdzieści przyjął do akademii w Nancy jako sekretarz (1756). Mam tę historję po polsku wydaną przez księży bezimiennych tłumaczy Pijarów. A ci są docieklm: Syruć, Pokubiatta. Wydał ją po niemiecku Karol Fryderyk Pani, profesor publicznego prawa w Halli, w trzech tomach. Obiecuje nam kontynuacją swą dać i annotacya moje też przydaje“.

Z notatki tej możnaby wnosić, że Solignac doprowadził swoje dzieło do poł wy w. XVII, choć ogłosił tylko po r. 1575. W każdym razie „Continuation“ wydana w r. 1780, jako tom VI, nie jest jego pióra, bo różni się techniką pisania — a nadto jest doprowadzona do I rozbioru. Bibl. nar. warsz. — Czartor. — Czetwert. — Jagiell. — Ossol. — Uniw lwow. — Uniw warsz. — Wileń. — Zieliń.

— *Istoria polskaia. — Historia polska. Soczyneniye... Perewod s francuskago... Teodor Emin. Petersburg 1766. w 8ce (2 tomy).*

Emin żył od 1735 do 1770 r. Zieliń.

— *Katechizm Diecezji Paryskiej z wielu przykładami, y nowymi podziałami. dla pożytku dusz Chrześcijańskich. Za rozkazem Jaśnie Wielmożnego y Nayprzewielebniejszego JKM. Xiędza Antoniego Ostrowskiego Biskupa Infantskiego, Officyała Generalnego Warszawskiego etc. etc. Navprzód z francuskiego po łacinie przez X. Jana Piotra Solignac Theologa Paryskiego y Kapellana Królewskiego francuzkiego w Normandyi a potem po polsku przetłumaczony. Roku P. 1775. w Warszawie, w Drukarni J. K. M. y Rzplitey Schol. Piarum. w 12ce, str. 112.*

Warsz. uniw.

— *Katechizm albo Nauka Chrześcijańska Dyecezji paryskiej z wielu przydatkami i nowemi podziałami oraz z przykładami czyli hystoryami z poważnych autorów zebranemi i tu przyłączonemi, przez X. Jana Piotra Solignac Kapellana Król. Francuskiego... a potym po polsku przetłumaczony w Drukarni J. O. X. Prymasa przedrukowany. W Łowiczu 1765. w 8ce, str. 216 y k. 2.*

Dodane tu: *Historie albo przykłady rozmaite dla pożytku duchownego wszelkiego stanu ludzi oraz do nauk katechizmowych stosujące się. Łowicz 1765.*

Jocher 2818.

Warsz. uniw.

— *Lettres sur l'histoire du roi de Pologne. Nancy 1741. w 12ce.*

— *Lettre du Secretaire du Cabinet du roi de Pologne duc de Lorr. à Mr. le Baron de... à Londres. Janvier 1741. w 4ce.*

— ob. Ferlet (1774) — Leszczyński

Stanisław (Voix libre) — Poniński Antoni (1728)

Z jego dzieła wyjęta jest treść dramatu p. t. Casimir le Grand (ob. Bibl., t. XV s. 347), o czem Bernacki Teatr II 213. Miał być współpracownikiem Leszczego opracowaniu „Głosu wolnego“. Udział jego omawia Rembowski Pisma III 155 i n. — Boyé przypuszczał (ale bez podaww), że Solignac i Tercier byli właścicielami autoram a Leszczyński miał tylko zredagować myśli podniete mu przez Francuzów. Hipoteza nie prawdopodobna i nie uwiarygodniona.

Lelewel Polska I 26. — Enc. Org. t. XXIII s. 813. — Gółgiewski O dziejopisach 281. — Bentkowski II 733—4. — Finkel Bibl. hist. I nr 9087 i III str 1830.

Solikowski Hieronim ob. Skrobiszewski Jakób (Quaestio 1606) — Solikowski Jan Dymitr (Meditatio 1597).

SOLIKOWSKI Jan Dymitr X., sekretarz król., kanonik włocł., arcybiskup lwowski (1539 † 1603). Acta Et Constitutiones Synodi Dioecesanæ Leopoliensis. Anno Domini Millesimo quingentesimo nonagesimo tertio, die decima quarta mensis Februarii, quae fuit Dominica Septuagesima, celebratae. Leopoli M.D.XC.III (1593). (Na końcu:) Mathias Bernarth excudebat. w 4ce, k. 22 (sygn. G₂).

Tytuł w ozdobnej ramce. — Na odwrocie tytułu herb Solikowskiego. — Tytuł i herb na odwrocie są reprodukowane w pracy A. Jędrzejowskiej Książka polska we Lwowie 1928 str. 37. Wedle niej Bernart był typografem arcybiskupim.

Dalej: Acta et constitutiones synodi dioec. Leopoli. per Joannem Demetrium Solikowski archiep. leopol. habitae. — Na D₄: Concio R. P. Murtini Laternae S. J. sub initium synodi postriedie Dominicæ septuagesimæ habita 1593. — Na F₃: Oratio a R. D. Valentino Wargocki caonico leopolitensi, in ipsa conclusionē synodi eiusdem leopolitane recitata. — Na G₂: Mathias Bernarth excudebat.

Ob. tom XII str. 29. — Jocher III 7550. Bawor. (Czarn.) — Bibl. Barber. w Rzymie — Ossol.

— Acta Et Constitvtiones Syuodi Dioecesanæ Leopoliensis. Anno Domini Millesimo Quingentesimo Nonagesimo Tertio. Die decima quarta mensis Februarij, quae fuit Dominica Septuagesima, celebratae. [Tu winietka]. Cracoviae, In Officina Andreae Petricouij.

M.D. XCIII (1794). w 8ce małej, k. tyt., k. 43 nlb. (sygn. F₄).

Na odw. tyt. herb Jednoróżec z infułą bisk., z godłem: Sic enrrite, ut comprehendantis. Rozpoczyna protokół synodu p. t.: Acta et Constituciones... Wylczenie osób biogrychych udział; treść przemowy Solikowskiego; potem przebieg inkwizycji: in ea quae superiori synodo decreta fuerant. ex-quisitioni demandata fuerint; wreszcie składanie przysięgi prawowierności. Od k. B₅ przebieg drugiego dnia: kazanie M. Laterny S. J.; sprawozdanie Palickiego; druga mowa Solikowskiego (o szymatych, szkołach, misjach etc.); skargi duchowieństwa.

Poczem idą uchwały synodu, podzielone na 4 capita (De ordinatione eccl. metr., De ord. eccl. per dioecesis; De reformatione; Vicariorum Designatio).

Następuje od k. D₃: Concio in ecclesia metr. sub initium Synodi.. habita (jest to kazanie Laterny, ale tu jego imię zatajone). — Wreszcie: Oratio a R. Valentino Wargocki, can. leop. in ipsa conclusionem synodi recitata. Na końcu: Soli Deo honor et gloria.

Czartor. — Dziedusz. — Warsz. uniw.

— Adiunctum Testamenti, ILL^{mi} Et REVER^{mi} In Christo Patris Et Domini, D. Ioannis Demetrii Solikowski, Archiepiscopi Leopoliensis, etc. etc. Cnm Paraphrasi Mathiae Sisinii S. Theol. Doct. C. S. [Tu winieta]. Argentum electum lingua iusti, cor autem impiorum pro nihilo. Prouerb. X. Cracoviae, In Officina Iacobi Sibenecher, Anno Domini, 1603. w 4ce, k. tyt., k. 12 nlb. (sygn. C₄).

Ark. A liczy pięć kart.

Na odw. tyt. herb Bończa oraz 4-wiersz: In arma J. D. Solikowski.

„Testament“, który potem się zaczyna, jest to ten sam tekst, jaki ogłoszono przy Commentarzu (ob. niżej). Jest to jednakże nie testament we właściwym tego słowa znaczeniu (rozp. majątnością), ale „dodatek“ do niego, zawierający pewne przypomnienia i pouczenia treści moralnej. Bardzo zresztą piękny jako utwór literacki. Dzieli się na nast. części: Quorum non deheo nec volo oblivisci (o swoich przyjaciółach i współpracownikach). — Gratias etiam ago (dobroczyńcy). — Prośby do przyjaciół i krewnych.

Na końcu wiersz p. t. „Echo“, przeciw herajom (może pobra samego Solikowskiego, może wydawcy?).

Od k. B idzie z osobnym tytułem:

Paraphrasis In Adiunctum Testamenti Ill^{mi} Et Rever^{mi} In Christo Patris Et Domini,

D. Joannis Demetrii Solikowski Archiepiscopi Leopoliensis, etc. etc. Authore Mathiae Sisinii S. Theologiae Doctore C. S. Na odw. tego tytułu dedyk. Sisiniusa Hieronimowi Solik. opatowi wąchock., w której mówi: assolent comediarium actores in extremo actu optimos sese praestare. Tu sławi testament Solikowskiego. Datow. Leopoli Kal. Iul 1603.

Poczem krótki wierszyk Sisiniusa do zmarłego biskupa... oraz Paraphrasis strofą sáfica (podz. na 18 następów).

Ob. Żyżniewicz (Sisinius).

Nehring O życiu Solik. (1860) str. 92. —

Przedruk Testamentu oh. przy: Commentarius... oraz u Krzystanowicza (Moguntiae 1606). Jagiell. — Ossol.

— Apocalipsis [Facies perturbatae Reipublicae? Idea apocaliptica?]. 1580(?).

Wydanie nieznanne. — Wspomina o druku z przed lat 80 dedykacja Lipowskiego w edycji „Idea apoc.“ z r. 1660.

Jeśli „Apocalipsis“ w tym roku istotnie wyszł, to chyba tylko bezimiennie, skoro ją później — t. j. od r. 1612 (o czym ob. niżej) — poczytywano za dzieło Stan. Orzechowskiego. Tego problematycznego pierwszego wydania nie znamy. Natomiast dochowały się do naszych czasów trzy rękopisy 16 wieczne tego pisma, z których dwa noszą nazwisko Solikowskiego:

- 1) Rękopis bibl. Jag., opisany przez Ossolińskiego Wiad. III cz. 2 str. 252 (znany już przedtem Peuzlowi r. 1780 w Brosciuza De litterarum vetust.). Ossoliński przedrukował z niego wierszyk wstępny i dedyk. Zygm. Aug., podpisana „fidele mancipium J. D. Solikowski“ a datowana 5 Aug. 1564. — O rękopisie tym oh. Wiślicki Katal. ręk. (1877) nr 59.
- 2) Rękopis bibl. miej. gdańskiej, o którym obacz Katalog der Danziger Stadtbibliothek II 270, oraz Brückner Dzieje liter. I (1922) str. 138. Są tu podobno rysunki i wiersze Łań. Solik., gdzie oskarża możnowładców. Ma hyć też portret Zyg. Aug.
- 3) Rękopis bibl. Petersb. publ. z zakończeniem: Finis Faciei Reipubl. impositus 18 aug. 1575 V. N. B. et N. P. (cyfry kopisty?). — Oh. o nim Zowaciński w Spr. kom. hist. sztuki VII (1902) str. 277 oraz Brückner w Rozpr. Ak. Wydz. filolog. III s. tom XII (1919) str. 18.

Ponieważ rękopisy te mają za tytuł: Facies pert. Rep., przeto hyć może, że jest to pierwotny, autorski tytuł dziełka.

Autorstwo Solikowskiego nie ulega wątpliwości — zwłaszcza, gdy się porówna z jego pierwszą młodocianą manierą pisarską, np. z dziełkiem Hamaxa.

W dedykacji do Zyg. Aug. podnosi obawę przed tyranami rozpowszechnioną w Polsce; wychwala pocucie ohowigzku cechującego króla; wspomina o wojnie z Moskwą;

tłumaczy swoją suchwałość co do dawania rad królowi; wspomina o mężobójstwach i innych zbrodniach zalewających Polskę — wszystko to odpowiada r. 1564, który jest zapewne datą napisania książki.

— Stanisłai Orechovi Apocalipsis. [Tu winieta: ręka trzymająca pochodnię]. Cracovia, Anno Domini 1626. [Cały tytuł zamknięty ozdobną prostokątną winietą]. w 4cc, k. tyt., k. 27 ulb. i tablica z napisem: „Arx Foelicitatis“ (33 × 23 cm).

Sygnet druk. oznacza Szeligę, o czem ob. przy edycji nast.

Na odwr. tyt. herb Rogala i 6-wieras.

Dedykacja Martino Krasicki. casztellano (sic) leopol... patrono meo Nicolans Orechovins. Nazywa tu Stan. Orzech. swoim stryjcem; bronił on zarasem i wolności i kościoła Rzymkiego. Powołuje się na Kromera, Starowolskiego i Frycza (choć ten tyle książek przeciw niemu napisał).

Poczem rzecz sama, podzielona na 20 rozdziałów. — Treść jest następująca: Opisuje swe przybycie na Patmos; obóz wrogów Polski, jaki tam napotkał; widok zniszczonego „Domu Rzeczypospolitej“ i „Domu prywatnego dobra“; wós Rzeczypospolitej s pobożnością i sprawiedliwością (ten sam motyw opracował w „Hamaxa“); różne inne postacie alegoryczne; króla i radę. W rozdziale X dsją różni radcy wskazówki królowi, co należy czynić, aby Rzeczyposp. dopomóc (karności, poprawa skarbu, namiętności zwyciężać — rady na ogół ogólnikowe). Radcy ci to postacie aleg. (Voluntas, Retorica). Retoryka dąży do odwieczenia naprawy. Mówią o niezgodzie stanów, o sporach religijnych. Najsilniej s radców przemawia „Timor Dei“. Następnie przechodzą do króta trzy panny (cnoty), wolność, alegorje różnych przywar i wad społecznych i t. p. Wreszcie przybyszą posłowie obcych narodów. Wojsko polskie szykuje się do boju, wrogowie się cofają, orzeł polski trjumfuje... „Arx Foelicitatis“ ma po obu stronach u góry wierszyki łac. — U dołu „Mons Reipublicae Polonae“ — w środku wykaz polskich przywar i wyobrażenie jakiegoś monstrum pół ptaka pół człowieka (Szatan) ze wstęgą: Crede sicut vis vel in me. — Tablicę tę (wedle wyd. z r. 1630) reprodukuje Łopaciński w Sprawozd. Kom. hist. sntki VII str. 284, twierdząc, że powstała ona pod wpływem opublikowanego przezeń obraska ze sziorów Lipińskiego, będącego również dowodem ogromnej popularności Apokalipsy.

Sam rysunek Szatana jest zamieszczony w „Seymie piek.“ (1622); Bański Lit. mieszcza, str. 318 zamieszcza jego podobiznę.

Ossol. Wiad. III cz. 2 str. 250 nr LVIII. — Nehrigo O ąycin Solikowskiego (1660) str. 85. — Starowski Script. pol. pod nr LVIII podał to wydanie s datą 1625, co niewątpliwie mylnie — za nim powtórzyli tę myłkę inni. Ossol.

— Stanisłai Orechovi Apocalipsis Nunc primum recognita ac emendatius iterum expressa. [Tu sygnet drukarza: ręka trzymająca pochodnię]. Leopoli, Anno Domini 1630. w 4cc, k. tyt., k. 26 ulb. (sygn. F₂) oraz osobna karta (40 × 33 cm) z tytułem: Arx Foelicitatis.

Ten sam sygnet znajduje się w druku Szeligi z r. 1628 p. t. Vitae episc. Hal. et Leop. — Szeliga był poprzednio drukarzem w Dobromilu n Herbartów.

Na odwr. tyt. herb Należcz Ostrorogów. Dedykacja Mikołajowi Ostrorogowi, palatinidae posnaniensi... Joannes Seligá, typogr. Tu wychwala pracę Orzechowskiego i prosi, aby ją umieścić „inter pracclaros tui Myrohilihi codices“.

Ossol. l. c. błędnie pisze, jakoby przy tem wydaniu opuszczono „Mons Reip.“

Czartor. — Dziaków — Jagiełł. — Ossol.

— Idea Apocaliptica Seu Apocalipsis Stanisłai Orechovi, In qua Facies perturbatae et afflictatae Reipublicae ejusq. restaurandae ratio repraesentatur ex Recognitione Blasii Lipowskii. Cracoviae In Officina Typographica Viduae et Haeredum Fr. Cezary. 1660. w 12cc, str. 93.

Ded. Georg. Bogusl. et Joan. Petro Paulo Fredriis, Andreae Max. Fredro Filiis... Lipowski.

W dedyk. mówi, że czytał rzecz w edycji s przed lat 80 (r. 1580?) pełnej błędów. Jabłonow. Mnsacum 173. — Ossol. Wiad. II cz. 2 str. 250. Ossol.

— Idea Apocaliptica Sev Apocalipsis Stanisłai Orechovi. [Kartę tytułową stanowi drzeworyt, przedstawiający ulicę; po lewej jej stronie widać nędzne domy i napis nad nimi „Domus Reipublicae“, po prawej wspaniałe pałace nad nimi napis „Domus Privatae“]. (Poczem na drugiej karcie:) Idea Apocaliptica Seu Apocalypsis Stanisłai Orechovi. In qua Facies perturbatae et afflictatae Reipublicae, eiusque restaurandae ratio. Repraesentatur. per Fr. Paulum Antonium Radzinski Gvardianum Sanocensem. Om permissu Su-

periorum. Varsaviae, Typis S. R. M. In Collegio Schol. Piar. Anno 1696. w 8ce. k. tyt., k. 5 nlb., str. 84.

Na odwr. pierwszego tytułu censura Laur. Czepańskiego z 30 grudnia 1695. Na odwr. drugiego: herb Oksza i 6-wiersz łac. Dedyk. Hieronimo Orzechowski, poco. bielc., jndici capt. Sanoensii... Tu sławi go jako godnego prawnuka Stanisława Orz. Mówi o jego stosunku do Jana Sobieskiego i Jakóba. Wysławia też i innych Orz.

Jablón. Museum str. 178. — Bentk. Hist. lit. II 82. — Wilder Kat. 1914 cenil 3 rs.

Przedruk w Ostrowskiego Śnada statist. 1747 fol. T. II s. 74—89.

Jagiell. — Ossol. — Przeźda.

— Idea Apocalyptică Seu Apocalipsis Stanislai Orechovii in qua Facies perturbatae et afflictatae Reipublicae ejusque restaurandae ratio repraesentatur. Varsaviae, Typis S. R. M. et Reipublicae in Collegio Regio Schol. Piarum Anno Domini 1763. w 8ce, str. 82.

Z mową Przyłuskiego (str. 62—82) wyjętą z edycji z r. 1553.

Jest to dodatek do wydania Orzech. Fidelis subditus (z r. 1763); obacz tom XXIII str. 457. Ossol.

— Toż [przekład polski, pod tyt.:] Sen na Jawie Albo Widowisko. Stanisława Orzechowskiego, w którym; Postawa zamieszanej i uciemiężonej Rzeczypospolitey, tudzież naprawienia iey sposób okazuje się Przez M. Zygmunta Alexandra Włyńskiego, w Akademii Krakowskiej Filozofii Doktora, w Szkołach Nowodworskich Professora, Szkół Kazimierskich Seniora, z Łacińskiego na Polskie Przetłumaczone. w Roku Pańskim 1767. w Krakowie: w Drukarni Seminarjum Biskup: Akadem: w 8ce, k. tyt., k. 5 nlb., str. 86, k. 1 ulb.

Są egzemplarze z drugim tytułem satyho-wanym (takim jak w Idea 1696), którego podobiznę podaje Łopaciński w Spraw. Kom. hist. sztuki VII 278.

Tłumacz dziękuje na odwrocie tytułu Kazim. i Marji Jordanom, Starostwa Siedmichowskim. W dedykacji wychwala ród Krasieńskich i pisze, że nakładem Jordanowej to dzieło wychodzi.

Poczem idzie: Do czytelnika (3 strony), gdzie sachtwa daieleko i pisze, że od lat przeszło stu kilkakroć razy było przedrukowane (pod nazwyszem Fredra). Widociane

tłumaczy z wydania 1696, z którego za-pożyczył satych na tytule.

Na końcu: Permissu Jan. Marciszowski Rectoris.

Ten przedruk natchnął Kollataja do napisania pisma p. t. „Tron dla próżnej po-wagi, Ślachta do poddaństwa“. Jest to alegoryja wypadków poprzedzających sejm 4-letni. Dochodzi do przymiera z Pru-sami. W „uwiadomieniu“ jest podana in-formacja, jakoby to był rzekomo stary rękopis „Solikowskiego sławnego Wido-wiskiem Orzechowskiego“ (ręk. Akad. 231).

Bran. — Czartor. — Czetw. — Dzików — Jagiell. — Krasień. — Ossol. — Uniw. lwows. — Wileńs.

— Toż... przetłumaczone a dla nie-dostatku exemplarów przedrukowane w Drukarni Nadworney J. K. Mci 1779. w 8ce, str. 84.

Strona 56 dwa razy bita.

Branic. — Ossol. — Zielień.

— Sen na Jawie Albo Widowisko Stanisława Orzechowskiego W Którym Postawa Zamieszanej Y Ciemiezoney Rzeczypospolitey, Tudzież Naprawienia Jey Sposob Okazuje się. w 12ce, k. tyt., k. 2 nlb., str. 74.

Roapoczyna przedm. Do czytelnika, jak w ed. 1767.

Włyński przedrukował to wreszcie w „Dziełach Orzech.“ (1826).

Czartor. — Jagiell. — Warsa. uniw.

— [Przeróbka wierszowana, pod tytułem:] Wizerunek Wtrapienei Rzeczypospolitei I Naptawa. Piotra Grzegorz-kowica. Z Ksiąg Stánisławá Orzechow-skiego wzięta. Przy tym. Hercules Słowiński, Kaspra Miaskowskiego. Tenze DD. W Dobromilu, Roku Pań-skiego, 1612. w 4ce. k. tyt., k. i nlb., str. 66.

Wizerunek idzie do str. 22. Od str. 23—41 idzie: Hercules słowiński Miaskowskie-go. — Odtąd (str. 41—62): Tenze z For-taną i Cnotą (utwór Herburta). — Strona 41 liczbowana 2 razy. — Wreszcie Pieśń Miaskowskiego (s. 62—6).

Skrót na tytule: „Tenze i. D.“ oznacza: Tenze (Hercules) D(ziedzica) D(ohromil-skiego) — t. j. Herburta.

Obacz w tomie XVI str. 447 (Grzegorzko-wic) i tom XXI (Miaskowski).

Rozpoczyna Przedmowa p. t.: Czytelniku; dana w Dobromilu. Tu wydawca saviadania, że pracę tę napisał nieboszczyk Piotr Grzegorzkowic zaraz po koronacji (1589) a to o utrapieniu, które widział w interregnum i o restunku, jakiego się

spodziewał po lekonnacji. „O sławie jego więcej nie rzekę“.

Od k. A idzie „Wizerunk“, poprzedzony 6 wierszem. Dzieli się on na X rozdziałów, które są przewieszszowaną pracą Solikowskiego (mocno skróconą). Osobno idzie prozą na str. 20—2: Lekarstwo na wzdrowienie Rzeczypospolitei (odpowiadające radom w cap. X Apokalipsy). Jest tych lekarstw 14, każde dla innego członka ciuła Rzeczp. (na piersi, ręce, głowę, serce etc.). Można się w niektórych dopatrzyć alnaji do epoki rokokowej, gdyby nie to, że autor czerpał widocznie z tekstu Apokalipsy, tyle od rokoku starszej. I tak pisze: „Te lekarstwa przywinąć takimi potatkpi, ktoreby się z pobożnością chrześcijańską, z prawem polskim, z rozumem ostrożnym zgadzały“. Ta ostatnia uwaga (prawo polskie) skierowana przeciw królowi.

Antorstwo (rzekome) Orzechowskiego zaznaczono przeto po raz pierwszy na tem wydaniu dobromilskim. — Czy autor „Wizerunku“ przerabiał Apokalipsę z rękopisu, czy może z jakiego nieznanego druku (1680?) — tego dzisiaj dojść trudno. — Tem mniej wiadomo, skąd wzięto wiadomość o antorstwie Orzechowskiego? Można tylko zanważyć, że skoro Solikowski pozostawał w bliskiej przyjaźni z Herburtem J., to rękopis „Apokalipsy“ mógł znajdować się w bibliotece dobromilskiej. Być może, że legenda o Orzechowskim stąd powstała, iż obok „Apokalipsy“ znajdowały się w owym rękopisie (znanym Grzegorzkwicowi czy Herburutowi) utwory Orzechowskiego. Tak jest np. w petersb. ręk. znanym Brücknerowi.

Praca Grzeg. nyskała (jeszcze przed publikacją w Dobromilu) popularność. Czubek znalazł ją w rękopisach i ogłosił (częściowo) w zbiorze literatury rokokowej (nr XLVII). Tak samo już Rembowski. Jest to omyłka, którą wytknął Brückner w Rozpr. Akad. Um. (filolog.) III serja, XII tom (1919) str. 14. Na str. 16 zaznacza on pewne różnice między ręk. tekstem „Wizerunku“ a drukowanym. Różnice te przypisuje Herburutowi. (Pewne niedokładności Brücknera w przedstawieniu stosunku Grz. do Sok. sprostowałem powyżej). — Brückner Dzieje liter. I (1922) str. 139.

Kap. gniezn. — Ossol. — Petersb. — Uniw. lwows. — Warsz. uniw.

— Toż:... w Dobromilu, Roku Pańskiego 1613. w 4ce, k. 2 i str. 66.

Maciejows. Piśmienn. III 317—321.

Czartor.

— Wizerunk Vtrapioney Rzeczypospolitey Y Naprawa Piotra Grzegorzkwica Z Książ Stánisława Orzechow-

skiego wzięta. Przy tym, Hercules Słowiewski, Kaspra Miaskowskiego. Tenże D. D. w Dobromilu, Roku Bożego, 1616. w 4ce, k. tyt., k. 1 nlb., str. 58 (ale w egz. Ossol. brak końca).

Tekst, jak w edycji poprzedniej.

Potem idzie od str. 20 do końca: Hercules Słowiewski Kaspra Miaskowskiego. — Ob. pod Miaskowski.

Dzienn. wil. 1818 II 191. — Leleweł Bibl. ksiąg I 139. Ossol.

— [Toż? pod tytułem:]... Obraz utrapioney Rzeczypospolitey. Z łacińskiego na wiersz polski przełożony. Kraków, 1628. w 4ce.

Wydął Seb. Krz. Rola.

Obacz tom XXVI str. 345.

Cytuje Siarcz, Obraz II 182. — Miało się znajdować w bibl. dzikowskiej. (Poszukiwałem tam, ale nie znalazłem. W r. 1928 biblioteka dzikowska uległa spaleni).

Tylko wedle tytułu wnosząc byłby to przedruk Grzegorzkwica?

— [Toż pod tytułem:]... Vtrapioney Rzeczypospolitey Polskiej Wizerunk, Skvtieczna Naprawa z Pism Stánisława Orzechowskiego, Hieronym Bozardowski ná Świat podał. Odmiáná szkodliwa, Poprawá wątpliwa. Ea Ciuitas, id regnum aeterno ingradu facile steterit, vbi minimum virium superbia, luxuria, atque auaricia sibi vendicaerint. Roku od przyscia Messyasza prawdziwego 1629. w 4ce, k. tyt., k. 11 nlb.

Na odwr. k. tyt. rycina: dwaj aniołowie, trzymają miecz, dookoła którego wstęga z napisem Obrona. Rycina ta bywa w niektórych drukach Łazarzkwich (Statuta Sarnieckiego str. 122). A więc to drnk Łazarza.

Rozpoczyna: Czytelnik (dan w Krakowie). Jest to przedruk przedmowy z r. 1612, a więc na początku jej jest powiedziane, że to pismo Grzegorzkwica. — Bozardzewski nie jest może wymysłem drukarza, podobnie jak na druku z r. 1632 (ob. tom XII 306).

Ossol. III 500. — Maciej. III 317.

Branic. — Jagiell. — Krasinś. — Ossol. — Warsz. uniw.

— [Toż, przeróbka łacińska p. t.:] Monitor somnians seu somnium praesentem Reipublicae Polonae statum referens simulque ejusdem melioris reddendi consilium exhibens. (Bez m. dr.) MDCCLXX. w 4ce, 10 kart nlb.

Zański Bibl. hist. 117 pisze: Apocalypsis in qua perturbata Reipublicae facies,

Ta najprzód we Lwowie wyszła, a zaś powtórnie w Warszawie, trzeci raz pod tytułem: Monitor Somnians, bez miejsca z przytłumieniem własnego imienia.

W rzeczywistości jest to skrót „Apokalipsy“, z opuszczeniem zwłaszcza rozda. I i ostatniego. Na egz. bibl. Jagiell. zanotowano nazwisko wydawcy: Hnusz Monitoris nomen Martinus Świątkowski. — Umarł w r. 1790. Był on kustoszem skalmierskim (ob.). Jagiell.

— Ioannis Demetrii Svlikovii Archiepiscopi Leopoliensis Commentarius Brevis Rerum Polonicarum A morte Sigismundi Avgvsti Poloniae Regis, Anno M.D.LXXXII Mense Iulio Knisinis mortui. Dantisci, Sumptib. Georgii Fürsteri Bibliopolae Regii A. 1647. Cum Privilegio S. R. M. Poloniae et Suec. etc. [Cały tytuł w prostokątnej winiecie: u góry popiersia królów, od lewej ku prawej Henryka, Stefana, Zygmunta III; boki winiety tworzą nakładane na siebie tarcze; na nich, z lewej strony Orzeł polski, z prawej litewska Pogoń; u dołu tarcze stykają się z owalem, w którym wpisane m. i. nakładca i r. druku]. w 4ce, k. tyt., k. 7 nlb., str. 231.

Tytuł ma być szychem Falcka (o czem ob. Block Jer. Falck 1890 str. 157).

Rozpoczyna dedykacja: Adamo à Casanov... Curiae Regni Mareschalco... Domino meo gratiosissimo, datow. Gedani 2 maj 1647, podp. G. Fürsterns. Tu podnosi wartość dzieła Sol. i wychwala Kazanowskiego.

Commentarius idzie do str. 224. Druk piękny i staranny, ale są błędy ważne, n. p. na str. 64 i 65 wydrnkowano dwukrotnie Stanislaum Solikovium zam. Sokolovium (chodzi o kaznodzieję Stan. Sokółowskiego).

Na str. 226 idzie: Eiusdem J. D. Solikovii Arch. leop. Testamentum. Są to życzenia i podziękowania wyrażone przed śmiercią dla króla, biskupów, kapituły, senatorów, akad. krak. i krownych, nanczyeli, patronów, przyjaciół; piękny to twór literacki i ładne świadectwo jego charakteru. — Obacz wyżej: Adjunctum testamentum (str. 37).

Przedruk Komentarza znajduje się w Sor-niza Scriptores rerum polonic. I (Amstelodami, 1698). — Rękopis jest w bibl. Brahego w Szwecji. — Przekład polski (Syrokomla z r. 1855) ob. w Bibl. tom IV str. 310.

Hoppius Schediasma s. 76. — Brown s. 107. — Wiszn. VIII 122. — Nehring l. c. str. 94 i 97 (tu podaje charakterystykę dzieła). — J. Bartoszewicz Bibl. warsz. 1856 T. 64

s. 388—94. — Benth. II 752. — Finkel I nr 7519.

Kat. ant. Wildera w r. 1914 (cenił to dzieło na 15 rs.).

Bran. — Centr. B. Wojsk. — Chrept. — Czartor. — Jagiell. — Miejska gdańska — Ossol. — Raczyń. — Toruń. — Wileń. — Zieliń.

— Discours d'un Polonais Catholique sur la fuite de Henri III de Valois hors du Royaume de Pologne. Paris André le Coq 1574. w 4ce.

Będzie to zapewne przekład pisma „Probi... viri oratio“ (ob. niżej pod Oratio). — Solikowski pisał niewątpliwie po łacinie i łac. tekst jest oryginałem. Ale przekład franc. wyszedł o parę miesięcy wcześniej i o nim to zapewne Solik. twierdzi w swym Comm., iż go wydał Junio 1574.

Porównaj: Declaration des seigneurs Polon. (1574)... w tomie XV str. 104.

Bibl. Nar. paryska.

— Christianorum Fastorum Disticha. Ab Alberto Solikowski à Solki, collecta: in ordinem digesta: saepius perdiligenter reuisa, et sub incudem, nunc primum data. [Tu winieta: tarcza herbowa z Jednorożcem]. Cracoviae, In Officina Iac. Sibeneycher Anno Dni 1602. w 4ce, k. tyt., k. 35 (sygn. I₄).

Na odwr. tyt. herb Ciołek Ber. Maciejowski, bisk. krak. i 6-wiersz, podp. A. S.(ehonens). — Dedyk. Mac. dat. Crac. Nonis Novemb. 1602, pochodząca od Alberta Solikowskiego a Solki et in Ostrow (bratanka biskupa). Opowiada, że stryj dyktował te Dystychy sub secivis horis. Są to dwuwiersze łac., złożone porządkiem kalendarza od Adwentu do końca listopada: na każde ważniejsze święto po kilka lub kilkanaście dystychów. Treść dewocyjna lub moralizująca. — Na końcu: Vni Deo honor et gloria.

Juszyń. Dykcjon. II 203 (ma z datą 1607). — Joher 5733 (podaje tytuł: Ephemeris sacra). — Nehring l. c. str. 94.

Czartor. — Dzików — Jagiell. — Ossol. — Warsz. uniw.

— Facies perturbatae Reip... ob. wyżej Apocalipsis.

— In Fvnerē D. Sigismvndi Avgvsti Poloniae Regis, Magni Dvcis Litvaniae, etc: Oratio. IOan. Demetriij Soliconij à Solki Regii Secretarii. [Tu drzeworyt, przedstawiający Zygmunta Augusta w stroju koronacyjnym]. Sigismundus moriens coelos abiturus in altos; Cum gemitu et Lachrymis talia verba dedit:

Haec duo Sarmatiae regno, quod re-
ximus, opto: Primum, vt perpetuo libera
colla gerat. Alterum, vt eueniat cunctis,
quod quisque meretur: Haec duo sunt
regni vita salusque mei. (Na końcu:)
Impressum Cracouiae in officina Ni-
colai Scharfenberger. Anno Domini
1574. w 4ce, k. tyt., k. 38 nlb. (sygn. K₃).

Na odwr. tyt. orzek polski z cyfrą S. A.
i dwoma lwami. Pod nim wiersz: Ad In-
clytam Lachiam ANdree TRICESII... Agate
Tyche.

Oratio rozpoczyna się na k. Aij. Wylicza
nieprzyjaciół Polski (jak na początku
Apokalipsy). Opowiada o Niemcach, Tur-
kach, Tatarach (tu wspomina Jazłowiec-
kiego). Poczem: Morbi Reipublicae — które
dotyczą: religio, iustitia, honestas. Sławi
Zygm. I i Bonę. O wychowaniu Zygm.
Aug. O P. Opaleńskim jego wychowawcy
(od tego się uczył po niem.). Małżeństwo
(o tych b. dyplomatycznie). Wojny i zwy-
cięstwa. Egzekucja praw. Unja z Litwą
i Prusami. Sprawy Gdańska. Sprawy zagr.
Przymioty króla. Wykształcenie, dar ję-
zykowy. Stosunek sióstr. Troška o na-
stępstwo. — Jak z tego streszczenia widać,
ważne to źródło do charakterystyki króla.

Na k. Iij verso: In obitum S. A. carmen
Jacobi Heliae Galli.

Na k. Iiij: Epicedion... na 3 stronach. Jest
to zapewne wiersz Solikowskiego kończący
się zwrotem do Henryka Walezego. Tuż
po nim idzie wiersz: Rex mortuus ad
subditos... oraz: Ad Henricum successorem.
Poczem bezpośrednio dwa wierszyki greckie,
jeden łac. (Carmen epitaphion, supremum
uale) podpisane: Andreas Tricesius
Agate Tyche.

Przedruk tej Oratio znajduje się u Kromera
Polonia 1589 str. 701. — Jest też w Ju-
niana Orationum (1598).

Egz. Czart. był własnością Conv. SSS. Tri-
nitatis crac.

Wiszn. VI 186. — Wierzbow. II 1513. —
Nehring l. c. str. 91. — Piekarski Kat.
Kórń. 1929 nr 1398. — Miała to w r.
1926 antykw. Wildera.

Chrept. — Czapski — Czart. — Dzików —
Jagiell. — Kórnik — Krasin. — Ossol. —
Petersb. — Raczyń.

— Ioan: Demetrii Solikowski Ham-
maxa, Sive Religionis et Reipublicae
Currys: Iacobo Vchanicio, Antistiti
Gnesnae amplissimo, Legato nato, Regni
Primati: verę et orthodoxae Religionis,
atque adeo vniuersae Reipublicę Polonę
Assertori vigilantissimo: Archiepiscopa-
tum ingressuro, in Gratulationem ob-
latus. Cracouiae Lazarvs Andreae Im-

pressit. M.D.LXIII (1564). w 4ce, k.
tyt., k. 18 nlb. (sygn. Eijj).

Na k. 2 herb Radvanus seu Wierzbowa
(w otoku pieczętnym), a pod nim 6-wiersz.
Na odwrócie k. Aij: Summa, Sive Pictura
Hamaxae (w formie listu do czytelnika —
jest to krótkie streszczenie). — W po-
łowie k. Aij recto ozdoba druk. a na
odwrócie: Joanni Kostka a Stangenberg
castell. Gedanensi... Jo: Dem: Sol. S. D.
(wiersz, w którym twierdzi, iż Kostka
dostarczył mu materiem ad scripta). —
Poczem na k. A, herb Dambrowczyk
i 8-wiersz na cześć Kostki.

Od k. B: Joan: Demetrii Solikowski Ham-
maxa, sive Religionis et Reipublicae cur-
rys Jac. Uchanicio .. in gratul. oblatu. —
Na końcu na k. Eijj plecionka drukarska.
Jest to poemat alegoryczny. Opisuje Wóz.
Na przodzie zasiada Religia z kielichem,
w tyle Rzeczp. Ma on 4 koła (sprawie-
dliwość, wiedza... i t. p.). Na k. B po-
tępia herezje; na k. Cij mówi o susten-
tatio studiosorum. Sławi miłość ojezjany,
zgode, Dei timorem. Na k. Eijj opisuje
nrbem Kinofeliam, do której Rzeczposp.
powinna zmierzać.

Ob. Łopaciński na Sprawozd. hist. sztuki VII
(1902) str. 281 (tu podana podobizna ty-
tułu) i str. 290.

Czartor. — Dzików (spalone) — Ossol.

— Ad Livones R/dissimi In Christo
Patris Et D. Ioannis Demetrii Soli-
kowski, Dei, Et Apostolicae Sedis
Gratia, Archiepiscopi Leopolien. et R.
P. ac M. D. Lithvanię, in Liuania, cum
aliis Collegis, Generalis Commissarii: Pa-
terna et amica Paraenesis. [Tu winieta:
wieniec; wewnątrz rumak w skoku, na
nim husarz w pełnej zbroi, na planie
dalszym miasto u podnóża pagórków].
Samosci In Typographia Academię.
Anno D. 1600. w 4ce, k. tyt., str. 49
(sygn. G).

Na k. 2 powtórzony tytuł: Ad Livones. Za-
czyna od swej działalności w Rydce, gdy
był komisarzem król. i kilkakrotnie potem.
Wychwala znaczenie Infant. O ich chry-
stjanizacji. Zaleca katolicyzm. Amate Ger-
mani Polonos et Lituanos (et vos Poloni
et Lit. Germanos) Przymioma im kul-
turę polską: a więc oglądę J. Zamojs-
kiego (twórcy Akad. Zam.), wskazuje na
Stan. Żółkiewskiego — i na J. F. Her-
burta (iuuenis ingenio ornatissimus). Sławi
Akademję wileńską i wielkie rody litew-
skie. Przymioma że Stefan wyswobodził
ich z niewoli moskiewskiej. Mają teraz
Infanty swych własnych dygnitarzy (wy-
mienia dużo z nich po nazwisku). Wy-

mienia też swoich przyjaciół Niemców infl.: Tecnona, Sterbeliusa, D. Hermana (poetę). Kończy: Ad dominos collegas suos, L. Sapieha, G. Schenkinge, M. Leniek, P. Ostrowski, Bertram Holtschur, J. Wilczek, D. Hilcken — którzy razem z nim odbywali komisję. Datow. Rigae 28 sept. 1599.

Celem listu jest zjednać obywateli Inflant Niemców dla polityki polskiej. Stąd duch tolerancji silnie podkreślony,

Katalog Puławsk. nr 5751. — Journal littéraire de Pologne 1744 s. 234. — Batowski Niektóre rękopisma w księg. Ossol. 352. — Wierzb. II 1917. — Piekarski Kat. Kórń. (1929) nr 1399. — Brückner w Pam. liter. 1904 str. 88. — Nehring l. c. str. 92. Caartor. — Dzików — Kórńik — Mus. Nar. (Czapski) — Ossol. — Petersb. publ.

— [Toż, po polsku, p. t.]: Do Obywatelów Inflantekich Jásnie Wielebnego w Bodze Oycá y pána Jego Mości Księdzjá Janá Dimitrá Solikowskiego z láski Bożey Arcybiskupá Lwowskiego y Korony polskiej y Wielkiego Księstwa Litewskiego z inszemi Collegámi Wielkiego Commisarzá w Inflancích. [Tu winietka]. Oycowskie y Zyczliwe Napomnienie z łacińskiego ięzyká ná Polski przełożone. Roku. 1599. [Tu winieta]. We Lwowie Drukował Paweł Zelázo. Rokv P. 1600. w 4ce, k. tyt. i k. 13 nlb.

Na odwr. herb Bończa w ozdobnym wieńcu. — Na końcu: Do Collegow swych pana Kancel. lit. y drugich, datow. 5 octobr. 1599.

Nawiąsko tłumacza nie wymienione, ale zapewne jest to przekład samego autora, tak doskonale władającego polszczyzną. Por. Suski (Deklaracja).

Joher 7606. — Bandtk. Hist. druk. I 396. — Wisan. IX 339. — Wierzb. II 1918. — Jędrzejowska Książka polska (1928) s. 63. Tu reprodukcja k. tyt.

Ossol. — Petersb. publ.

— Lukrecya Rzymska y Chrześcijańska. [Tu dwa drzeworyty, przedstawiające: 1. Lukrecję Rzymską, przebijającą się sztyletem; 2. L. Chrześcijańską, rzucającą się z balkonu pięknego renesansowego pałacu]. I. D. S. Bez r. (około 1570). w 4ce, k. tyt., k. 7 nlb.

Druk gocki.

Na odwrocie (na 2 stronach): Do iey miłości Pániey Doroty Krzysztoperskiej, Kasztelanki Wielunskiej, krotka Przedmowa. — Tu nazywa swój wiersz „Rzymską Historją“. Piszę, że trudnoby się takowa

teraz naleść miała, coby więcej o cnotę niż o żywot dbała. — Pod tem cyfry A. T. (Trzeciecki?) i herb Nowina z cyframi D. K. K. W. po bokach.

Poczem idzie na 8 str. poemat, pod nim znów I. D. S. oraz herb Bończa (Solikowskiego), a wreszcie: Omyłki tak poprawisz.

Wiersz o Lnkr. Rzym. idzie do k. Bij. — Odtąd: Lukrecya Chrześcijańska. Wiersz liche, niewprawny, częste błędy w rytmie np. „Miała panę chowając ją nie w drogim ubierze“. Kończy się: Jakoż już u nas w Polsce snadź wszystko zwłószalo, Bo peño wszeteczeństwa wstydu barzo mało. Narzeka na czytanie poetów przez panny (zamiast modlitw), na tańce, na niewstydlivych malarzy. Obrurza się na obyczaj włoskie.

Na ost. str. egz. Uniw. warsz. współczesna zapiska z życzeniami po polsku dla jakiegoś Stanisława i 5 strof wiersza łac. Autorstwo Solikowskiego, o którem wątpił Mac. III 60 nie ulega wątpiwości (to co mówi Mac. o cyfrach jest całkiem błędne). Cyfry A. T. mogą oznaczać Trzecieckiego, który i w innych dziełach Solikowskiego umieszczał wiersze. Iborca Krzysztoperska — to córka Jana (ob. Poemata 1560) przyjaciela autora. Pisał i Trzycki wiersze (1567) dla niego. Druk nie około 1600 (jak w Bibl. XXI 525), ale około 1570. W r. 1581 Krzysztoperski postąpił z kaszt. wielunskiej na sieradzką. W inwentarzu po księgarzu lwowskim z r. 1573 jest już Lukrecya wspomniana (Łoziński w Kwart. hist. IV).

Należy porównać z „Hist. o Lukrecji rzymskiej“, przypisywaną Lateranie; obacz tom XVIII str. 214. Znany dziś przedruk jej pochodzi z w. XVII. Ta druga Lukrecya zaczyna się: Pod południe Rzym miasto w ziemi włoskiej leży... A kończy się: Niech sływie niewinnej jej żywota strata. Wisan. VII 204. — Windakiewicz Padwa 1891. Warsz. uniw.

— Meditatio seu Explicatio Psalmi lxvij. Exvrgat Deus, Et Dissipantur inimici Eivs. Ad Illustrissimum Cardinalem Radziwilm, Episcopvm Cracovien: Dvcem Nesviesianvm, Olicen: Et Severien: etcęť. etcęť. Cracoviae, In Officina Lazari. Anno Domini M.D.XCVII (1597). w 4ce, k. tyt. i k. 26.

Rozpoczyna dedykacja Hieronima Solikowskiego, archidjakona lwowskiego Georgio Radziwilm, kard. i bisk. krak., datow. XXI mensis Novemb. M.D.XCVI (1596). Tu potępia herezje i Turków. Gdzie są Grecja, Sławonia, Węgry? Wspomina przyjaciół Radziwilla względem stryja (której do-

wiółł w Infantach i w Rzymie). Poznał Radz. będąc w Akad. krak. ukończywszy szkołę jeźnickie. Wspomina Mik. i Stan. Radziwiłłów.

Następuje egzegeza psalmu LXVII, najprzód profrastryczna, potem mistyczna (sensus profundiores).

Wierzb. III 3032. — Jocher 2418. — Juszc. II 204.

Dzików — Jag. (def.) — Ossol. — Zamoj.

— Monitor somnians (1776)... ob. wyżej: Apocalipsis.

— Do obywatelow ziemi infl. (1600)... ob. wyżej pod Livones (Ad).

— Probi Et Galliae Ac Poloniae Amantis Viri, Ad Gallos Et Sarmatas Oratio. Accessit insigne et peruetus vaticinium de liliorum et aquilae septemtrionalis coniunctione. [Tu winieta: dwie tarcze herbowe nad niemi korona; na lewej lilje andegawęskie, na prawej Orzeł i Pogoń]. Psal. 62. Rex vero laetabitur in Deo: laudabuntur omnes qui iurant in eo: quia obstructum est eos loquentium iniqua. Basileae. 1575. w 8ce, k. tyt., k. lb. 27 (sygn. D₃).

Na k. 26 brak cyfry.

Na odw. tyt. te same dwie tarcze herbowe i 4 wiersze łac.: De gemino Henr. III insigni.

Na k. 3: Oratio...

W mowie tej, pisanej zapewne w Paryżu 1574 (czerwiec) zachęca Francuzów, aby oświadczyli się za zatrzymaniem przez Henryka korony polskiej — a od k. 9 zachęca Sarmatów, aby pozwolili Henrykowi przebywać we Francji. Między argumentami przytacza ten, iż król oddalony od Polski nie będzie mógł być libertatis oppressor. — Na k. C wspomina grób Wład. Białego w Dijon, oraz Ludwika Andegawena.

Na k. 20 charakteryzuje wady i przynioły obu narodów oraz różnice w urządzeniach zachodzące. Wykasuje, że oba narody uzupełniają się.

Na k. 24: Vaticinium de coniunctione Liliorum cum Aquila, desumptum ex antiquis praedictionibus Joannis Lichtemburgij, quod adscribit D. Brigittae Sueciae Reginae. (Tu drzeworyt: ręka z proporcem, na nim Lilje i Orzeł). Po tekście prorocstwa dał Solikowski od siebie „Explicatio“, która wykazuje, że oznacza to wybór Henryka III. Henryk złączywszy oba kraje może się zasłużyć chrześcijaństwu.

Solikowski w Commentar. str. 35 pisze, iż wydał: Oratio probi viri de inopinato discessu Henrici e Polonia a. 1574, mense

Junio. (Ma zapewne na myśli przekład franc.). Ob. wyżej pod Discours.

Przedruk w Kromera Kronice (Coloniae 1589) s. 726. — Także w Czubka „Pisma z czasów bezkr.“ (1906) str. 594 (ale bez Vaticinium).

Bandt. H. dr. Kr. P. II 33. — Placcius Theatrum anonym. str. 287.

Czartor. — Jagiell. — Krasinś. — Ossol. — Szembek — Uniw. wrocł.

— Ioan: Demetrii Solikowski Poëmata. De Natali Iesu Christi. De Tribus Magis. Iconica meditatio passionis et Resurr: Doicę. Craco. LXII. (1562). [Tytuł zamknięty w prostokątnej winięcie, zdobnej w amorki i liście; w dolnej części winiety litery: L S i ligaturowy monogram z liter I S H Y]. w 4ce, k. tyt., k. 47 nlb. (sygn. Niiiij).

Litery L. S. na tytule oznaczają może rytownika?

Druk kursywą (z wyj. 2 kart). Na k. Cij drzeworyt: M. Boska; na k. Eij Trzej Królowie; na k. I: Chrystus z krzyżem; na k. Liij: Laetitia; na k. Mij: Chrystus zmartwychwstały.

Na k. 1 herb z wierzchem: In arma gen. Joannis Christophoraki, S. M. R. secretarii et gen. sirad. notarii; podp. Jo: Dem: Sol. Następuje na 2 k. wiersz Solikowskiego do tegoż Christophorskiego (patrono suo). Wspomina tu wspólny pobyt w Witemberdze (Melanchton) i swoją ciężką chorobę. — Od k. B idą poematy.

Zbiór ten zawiera w sobie: a) Carmen in natalem Jesu Christi Nazareni filii Dei et Virginis. — b) Oratio ad Jesum in Cunis jacentem (9 kart). — c) De Tribus Magis, qui ob orientali parte mundi infantem Christum natum Bethleemae, stella ducente, convenerant. Et de antiqua naturali magia securitia, tum et de Herodis saevitia. — d) Meditatio passionis et resurrectionis Dominicae. — e) Poczem na k. M₄ Errata, oraz verso: list łaciński wierszowany pisany z Wittembergi do Jana Krzysztoporskiego oraz De S. Joanne Baptista ode.

Egz. Kór. na własnoręczną ded. autora: Domino Simoni amico (może Hagenow?). Wierzbows. III 2419. — Wiszn. VI 304. — Piekarski Kat. Kór. (1929). — Nebring l. c. str. 86.

Dzików — Jagiell. — Kórnik — Ossol. — Petersb. — Raczynś. — Szembek — Warsz. uniw.

— Prvssia Regi Optimo Maximo, Patri Patriae, Foelicitatem. Ioan. Demetrii Solikowski [Tu drzeworyt, przedstawiający króla w płaszczu z koroną na głowie, który szyje z łuku psy,

ssące piersi obnażonej niewiasty]. M.D.LXVI (1566). w 4ce, k. tyt. i k. 3 nlb.

Niewiasta na tytule to — Prusy, psy — to heretycy.

Druk kursywą.

Na odw. tytułu rozpoczyna się poemat z napisem: Prussia Regi. Wspomina ks. Albrechta starszego i młodszego. Ogólnikowo wspomina res pericli, quas nunc Prussia dolet. Omawia wysłanie komisji, złożonej z J. Służewskiego, P. Zhorowskiego, Jana Kustki, Mik. Firleja, Wspomina podburzającą działalność Osiandra. Całe ujęte w formę przemowy Prus do króla.

Wierzb. III 2491. — Piekarski Kat. Kórń. 1929 nr 1401. — Wiszn. VI 304. — Nehring l. c. 1860 str. 88.

Czartor. — Kórnik — Ossol.

— Toż... Rigae (ed. Daniel Hermann) 1599. w 4ce.

Wydanie to wspomniane w przedruku z r. 1602.

Gadebusch Livl. Bibl. III 180 wspomina, że w Rydze 1599 wyszedł przedruk „Ad Livones“. Ale może to onyłka, zamiast „Prussia“?

— Prussia, Sigismvndo Avgvsto Regi Opt. Max. Ioanne Dem. Solikovio Avthore, M.D.LX.VI. Regiomonti. Ab Alberto Solikouio eius nepote refricata 1602. Crac. [Tu winieta: herb Bończa]. Cracoviae, In Officina Iac. Sibeneycher, Anno Dni 1602. w 4ce, k. tyt.. k. 5 nlb.

Na odw. tyt. herb Tylickiego i wiersz: In stemma.

Dedyk. Piotrowi Tylickiemu, dat. Cmcov. Idibus Nov. 1602. Tu mówi o przedruku w Rydze przez D. Hermana.

Niesiec. IV 162. — Nehring l. c. str. 88 zna jakiś egzemplarz, gdzie zamiast 1602 jest mylnie 1902. W każdym razie w egz. Ossol. jest data dobra. Egz. Kórń. jest fragmentem; mówi o nim Piekarski l. c. Kórń. (?) — Ossol.

— Querimonia Calamitosi Dvcatvs Litvaniae, Ad Serenissimam Regem Poloniae Sigismvndum Avgvstum. [Tu winietka: ozdoba plecionka]. Bez r. (1564?). w 4ce, k. tyt., k. 11 nlb.

Druk kursywą.

Na odwrotnej stronie tyt.: IO. Demetrius Solikowski ad Georgium Albinum episcopum Methonensem, ob eruditionem et virtutem laudatissimum. Poczem 10 wierszy do tegoż Albina. — Następnie zaczyna się rzecz właściwa (z powtórzeniem tytuła: Querimonia): Ipsa ego deplorans mea nunc Lituania fata, Hos elegos obiter Rex tibi magne cano.

Pisane z okazji napadn Moskwy (a więc zapewne 1564?) na Litwę. Litwa skarży się przed królem i wzywa pomocy: ne tibi quid laudis detrahat hostis afrox. Należy sprzeciwić się złemu w początkach. Pokój jest następstwem wojen. Stawia mu za przykład ojca. Pod koniec uderza na heretyków, na brak sprawiedliwości, na zhytek. Całe utopione we frazeologii humanistycznej. Egz. Ossol. silnie od góry obcięty.

Wierzb. III 3183. Akad. (?) — Ossol.

— Rossadek o Wárszawskich spráwach ná Electiey przeszley, do Coronaciey należącey. [Tu w prostokacie Orzeł Polski z koroną z liljami andegawęskimi na piersiach]. W KRÁkowie v Mátheuszá Sibeneycherá. w 4ce, k. tyt., k. 10 nlb. (sygn. Ciiij).

Drnk gocki. — Na końcu ozdoba plecionka drukarska. — Na początku jeszcze raz powtórzono: Rossadek... należący (sic).

Pisane z wiedzą króla i Karnkowskiego, ob. Kuntze w edycji Orzelskiego (1917 s. 205). Jest mocno niechętny artykułom henr.

Z powodu tej broszury dostał się drukarz M. Sibeneycher do więzienia i tylko przyniesienie się Solikowskiego do antorstwa uwolniło go. — Ob. Solikowski Commentarius 1647 str. 48.

Przedrukował Czubek w Pismach z czasów bezkrólewia (1906). (Tu we wstępie str. XXVI wiadomość o przekładzie łac. w ręk. Bibl. nar. par.)

Są i przedruki w ekscerpce, mianowicie: 1) Załuski Dwa miecze. — 2) Ancnta Jus plenum (1719) str. 227. — 3) Memorjał (1731) (ob. tom XXII 283).

Joher 9770 i III 668. — Wierzb. III 3184. — Bandtkie Hist. dr. krak. 348. — Wiszn. VIII 113. — Nehring l. c. str. 91. — Tarnowski Pisarze polit. II. — Sobieski w Historji polit. (Encykl. pol.) II 134. Bibl. pols. w Paryżu — Czarn. — Czart. — Ossol.

— Sen na jawie... ob. wyżej pod Apocalipsis.

— Series legationum... ob. Solikowski Jan Teodor (1603).

— Wizerunek utrapioney Rzeczp... ob. wyżej pod Apocalipsis.

— Ioannis Demetrii Solicovii A Solki Regii Secretarii Vrania: Sive Coelestis Electio. DNN. Stanislao Et Bernardo Macieioviis Clariss. Poloniae Patricijs, amicitiae et amoris mutui ergo. S. B. M. [Tu winieta w kształcie pieczęci, w jej środku na tarczy Ciolek, herb Maciejewskich]. (Na końcu:) CRAcouiae

in officina Scharfenbergiana Anno 1574. w 4ce, k. tyt., k. 15 nlb. (sygn. D₄). Na odw. tyt.: Ad Sacrum Musarum costum.

Andreas Tricesius (16 wierszy na cześć Walezego i Solik.). Na końcu: Agate Tyche.

Od k. 1: Uraniae Argumentum (na 3 stroinach). Jest to streszczenie poematu prozą. Na końcu ozdoba druk.

Sam poemat rozpoczyna się na k. Aiiij verso. Występuje Jowisz i bóstwa Febus, Mars etc. — Pochwały Henryka. — Bogowie obypują go darami. Fama donosi, że Walezy jest z nieba przeznaczony dla Polski. Polacy wysyłają przeto do Paryża poselstwo po niego. Na k. D sławiony J. Zamojski, Zborowski, Proński, Tęczyński, Herbut, Kryski, Firlej.

Na k. Diiij verso: Andreae Tricesii... Ad Henricum... Carmen, quo illi faelicem (sic) adventum gratulatur (z akrostychem b. sztucznym). Poczem: Elogium ejusd. Majestatis i dwa dwuwiersze.

Na ost. stronie: Ad J. D. Solicovium Andreae Tricesius (dwa wierszyki).

Czubek Pisma (1906) nie przedrukował. Nehring l. c. str. 90. — Wiersz. II 1514. — Piekarski Katalog Kórn. (1929).

Czartor. — Czetwert. — Jagiell. — Kórnik — Ossol. — Petersb. — Razyń. — Szemb. — Wilanow.

— Vervs Martini Lvtheri Trivmphys. Contra Thrasonicum eiusdem Triumphum, à quodam Lutherano confictum, Anno Domini, Millesimo Quingentesimo, Sexagesimo Octauo. Ab Illustriss: et Reuerendiss: piae memoriae Ioanne Demetrio Solikowski, Archiepiscopo Leopolień, olim conscriptus, nunc verò in lucem editus. Opera et studio Matthiae Sisinii, S. Theologiae Doctoris, C. S. Memoria iusti cum laudibus, et nomen impiorum putrescet. Prouerb: x. Cracoviae, In Officina Andreae Petricouij. Anno Domini, 1604. w 4ce, k. tyt., k. 9 nlb. (sygn. C₁).

Na odwrocie: In arma Sim. Rudnicki, maj. Regni secretarii. Tu herb i 4 wiersz lae. Dedykacja Rudnickiemu przez Sisiniusa (Żywniewicz, obacz), datow. 4 Non. Jan. 1604 na 7 stronach. Sisinius opowiada tutaj, że przed laty 36 wyszła ze szkoły M. Lutra broszura sławiąca jego trjuna. Solikowski, wówczas młodzieniec 28 letni, poznał ją bawiąc w Królewcu i odpisał na nią. Ale że był skromny, nkrył odpis. Tu pochwały zmarłego biskupa i jego prac. Sisinius poznał Rudnickiego na dworze kard. Radz.

Następuje wiersz podp. M. S. (isinius): Ad manes J. D. Sol. — Poczem idzie poemat Solikowskiego p. t.: Verus Triumphus. Pokolei porusza to różne zamieszki wywołane przez reformacje: Germania bellia ardens, Rnastica rebelles, Gallia civili bello eversa, Condeus occisus, Anglica caedes, Seditio prassica et scotica, Turca propinquet. Soboles Lutheri discors. — Kończąc apostrofa do Luteranów, podp. M. S. Na k. C: Duo consona Lutheri elogia ab Andrea Frusio S. J. (De Lutheri vita et morte. — In ejus iactantiam).

Siarcz. II 387. — Nehring l. c. str. 89.

Czartor. — Jagiell. — Ossol.

— Ziemiąnin, Albo Rozmowa Oycá z Synem, O Spráwie Polski (1563)... ob. Orzechowski Stan. (tom XXIII str. 458).

Przedrukował z rękopisu Pauli w r. 1859; zaś w r. 1922 Gaertner (w Bibl. niow. lubelsk.), a następnie ogłosił o tem rozprawę w t. LX Rozpraw Wydz. filolog. Akad. 1922. — Zbiya on przypuszczenie Ossol. jakoby to był utwór Orzechowskiego i windykuje go dla Solikowskiego. Posługuje się argumentami filolog. i historyczno-literackimi. Z nich najbardziej przekonujący, że Ziemiąnin w kilku sprawach zajmuje stanowisko zgodne z polityką stron. katolickiego i Zygm. Aug. (np. w sprawie uuj), a przeciwnie niż Orzechowski. Tak np. podziela stanowisko Rotuudusa, który wykazuje wobec Orzechowskiego duży rozbrat w zapatrywaniach. Język jest jednak inny, mniej wprawny niż w broszurach Solik. z epoki bezkrólewia.

W broszurze jest Orzechowski pochwalony, a właśnie w tym czasie (1562—3) był Solikowski z Orzechowskim w przyjaźni. Rzecz powstała i była drukowana 1563. Pauli dał błędną datę 1565.

Pod tyt. „Ziemiąnin“ wyszła też w r. 1595 broszura, ale odmienna od powyższej.

Brückner w Reform. w Polsce IV 230 podnosi co do autorstwa Solikowskiego pewne zastrzeżenia.

Dalszą polemikę ob. w Pam. lit. 1928 str. 374, 678. Czartor. — Ossol.

— ob. Anna Święta (Societas 1590, 1642) — Bractwo Bożego Ciała (1618) — Caselius (1740) — Cerażyn Seb. (1601) — Czechowicz Jan (1601) — Frusius Jędrzej (1604) — Ghilini (1647) — Gorecki (1592) — Grochowski (Androcy Scieszka 1601) — Hagenow Szym. — Herbest Jan (Poemata 1601) — Hilchen Dawid (1604) — Holzschner (Ode 1598) — Junius Melchior (1598) —

Klonowicz Fabian Sebast. (Honos 1600) — Kobylieński Krzysztof. (1558) — Kromer M. (1589) — Krzistanowicz Stanisław (1600) — Lipsius Jan (Epistol. 1605, 1607) — Lubeccyusz Andrzej (1597) — Maczyński Jan (1563) — Manutius — Montluc (Legacya 1573) — Mysław (1599) — Possewin — Rarzewski Fr. — Reszka (Epist.) — Rosselli (Asclepias Mercurii 1590) — Sisinus Math. — Skrobiszewski (Vitae, tu jego nagrobek) — Solikowski Albertus — Solikowski J. T. — Starowski Szymon — Sorniz (Scriptores 1572) — Szarffenberger Marek (Na pogrzeb 1601) — Szymonowicz Szym. — Trzeciński Andrzej (Epigrammatum Liber II 1565, Sylvarum; tu są wiersze do niego).

Solikowski odegrał dużą rolę w okresie I i II bezkrólowia dzięki swojemu talentowi pisarskiemu. (Ob. o tem Czubek: Pisma polit. 1906 str. XXIV i n.). Na pewne można mu przypisać trzy broszury polityczne:

- 1) Rossądek o warsz. sprawach (druk 1575).
- 2) Probi et Galliae et Pol. amantis viri Oratio (druk 1575).
- 3) Skrypt popularny za ks. Alfonsem Ferrarskim (zaginione).

Do tych broszur przysnał się w swoich komentarzach.

Popierał w nich srazu kandydaturę Habsburga, potem Walezego, wreszcie (po ucieczce Henryka) ks. Alfonsa Ferr. — Czubek oznaczył jednak cały szereg innych broszur jako przez niego napisane. Są ogłoszone teras drukiem w jego zbiorze. Najobszerniejszą i najlepszą z nich jest „Rozmowa kruszwieka“, w której polemizuje z Dudyczem. Rasem przypisuje mu Czubek 19 broszur politycznych, częścią łacińskich ale przeważnie polskich.

W broszurach tych rysuje się Solikowski jako pisarz popularny, trafiający z łatwością do uosów tłumów szlacheckich, doskonały stylistą. (Część ich była znana dawniej jako bezimienna, ob. Plater Pam.). Tłumaczenie „Legacyi“ Montluc'a jego pióra z r. 1573 ob. tom XXII str. 545.

Jego mowa na sjeździe warsz. 1573 jest streszcz. u Orzelskiego po łac., w Niemcew. Pam. I 116 po polsku. Wiszn. IX 434 zamieścił ją z rękopisu Ossol. po polsku.

Jego mowę do papieża z r. 1586 ob. Wierzb. Mater. I. — Prowadził m. i. korespondencję z Lipsiusem (ob. tegoż Opera 1675). — Mac. Dodatki s. 220 (list Karnkowskiego).

Wierszyki łac. Solikowskiego (prócz ogłoszonych osobno) są drukowane w kilku dziełach powyżej w odsyłaczach wskazanych (Maczyński, Orzechowski, Trzeciński i t. p.).

Nie jest on autorem „Hist. o przygodzie Jana finl.“, co stwierdza Bodniak w Pam. lit. 1930 str. 84 (ob. tom XVIII 434).

Starowski (De claris orat.) znał jego rękopisy dziś już nie istniejące. Por. tegoż Script. Pol.

Wiersze łac. rzekomo Solikowskiego (jak twierdzi Załuski) a właściwie Gołębińskiego z r. 1615 były w bibl. petersb., o czem Korzeniowski w Arch. dz. lit. XI nr 211. — Akta do niego się odnoszące ob. Korzeniowski l. c. XI nr 131, 231 itd. — Duże o nim w rękopisach Kras. (Pułaski Opis str. 881). Jego listy są w rękop. nr 205. — W ręk. Jag. 1140 jest jego Colloquium cum Krowicki (z r. 1569). W ręk. Jag. 949 odpis Wiszn. przemowy z r. 1573 w imieniu dworzan król. W ręk. 37, 56, 41 jego listy. — Ojca jego list do Melanchtona ogłosił Wotschke w Archiv für Ref. Geschichte 1909.

Nehring O życiu Solik. (w zbiorze O historykach polskich). Poznań 1860. — Bibl. warsz. 1852 i 1856. — Chodynicki III 158. — Bandtkie H. dr. I 395. — Braun De scriptor. polon. 1739 s. 107. — Gołębiński O dziejopisach 125. — Siarczyński Obram H 217. — Wiszniewski VII 439—442. — Niemcewicz Panow. Zygmunta II. — Freitag Analecta 875. — Starowski Monument. 276. — Freheri Theatrum I 60. — Recke i Napiersky IV 227 i 8. — Napiersky Liv. Comm. — Gadebusch Livland. Bibl. III 160—183. — Mecherzyński H. w. I 521—6. — Ziemiomyśl 1830 II. — Puszczela polska 1820 I. — Zubrzycki Kronika 1844 s. 209. — Łukaszczyk Hist. szkół IV 105. — Ossol. Wiadom. IV 293—302. — Rzepnicki Vitae praesnl. I 224—6. — Święcki Hist. pam. II 126 i 447. — Ciampi Bibl. critica I 262. — Akta Podkancl. Krasińskiego 1869 s. 21, 34—40. — Wieniec Warszawa 1872 II 594. — Wielewicki Diarium. — Wierszowski Krz. Warsz. 1887 (passim). — Likowski Unia 1906. — Encykl. kośc. XXVI 150. — Encykl. Org. XXIII. — Treliak Skarga 1912 (passim). — Tarnowski Piszarze polit. I. — Załęski Jezuiti I. — X. Ant. Chmielowski Życiorys 1889 (ręcos poplarna na 23 str.). — Grabowski Skarga 1913 str. 157, 598, 646. — Barycz w Ref. w Polsce 1924 str. 40 (M. Krowicki). — Kot Helmstedt i Zamość 1929 str. 10 (o jego stos. z Caselusem). — Lempicki Polski Medycens 1929. — Korbut I (1928) 236, 581. — Finkel nr 7519—7525.

SOLIKOWSKI Jan Teodor, bratanek Jana Dym. Series Legationvm. III^{ma} Et

Revernd Domini, D. Ioannis Demetrii Solikowsky Archiepiscopi Leopold: etc. etc. Cum Tbraenodia Adiuncta A Ioanne Theodoro Solikowsky A. F. Callissii, In Officina Typographica Ioannis Wolrabj. Anno Dñj. M.DC.III (1603). w 4ce, k. tyt. i k. 8 nlb. (sygn. B₄).

Przypis Georgio Mniszek de Koneczyce, palatino sandom... J. Theod. Solikowsky. Nazywa Jana Dym. Sol. stryjem. Wspomina tu jego legację do Sykatsna V i do Infant. Wychwała przymioty stryja.

Poczem idzie spis poselstw Solikowskiego, przez niego samego sporządzony, od r. 1564—1598, z podpisem: Haec ego pro patria.

Od k. B₂: Threnodiae monocelos. J. D. Solikowsky à Solki (wiersz Jana Teodora). Na końcu: Dicata piis cum lacrymis a Joanne Theodoro Solikowsky Nepote A: F: in Collegio Caliss. S: I: Studioso Gratit: et P: D: M.

Nehring O życiu Solik. (1860) str. 93—4. — Dziennik warsz. 1852 nr 190. — Święcki II 448. — Wojciechowska Z dziejów książki 1927 str. 239.

Jagiell. — Kórnik — Zamoj.

Solikowski Mikołaj ob. Sulikowski.

Solikowski Wojciech (Albert) ob. Solikowski Jan Dym. (Christianorum 1602, Prussia 1602).

Nehring O życiu Solikowskiego (1860) str. 94.

Soliloquia ob. Augustinus Aurelius S. (1745) — Henckel J. (Precatio 1535) — Jan à Jesu Maria (Żal Jezusa 1777) — Tylkowski Adalbert (Soliloquia 1680, 1694, 1699, 1707, 1713).

SOLIMAN II (1520 † 1566). Ein Sendbrief des Türkischen Kaisers Königlicher Majestat zu Polen im M.DXXXI. iar zugeschriben Das ernstlich fürnehmen seiner Kriegsz rüstung betreffend, etc. w 4ce, k. 2 nlb.

Druk gocki. List zaczyna się na odwołanie tytułu. Daty brak. Soliman powołuje się na to, że Zyg. posłał do niego poselstwo (Potschaft) z przyjaźnią. Ale inni panowie złamali tę przyjaźń. Stąd Soliman zebrał wielkie wojsko 200.000 ludzi i wysłał je pod Aleksandrem Funanum-Waszu (sic) a za radą Salomona (wezyra?). Donosi to Zygmuntovi jako swemu przyjacielowi. Pokój z Turkami był zawarty 1533, a więc druk około tego czasu, zapewne w Lipsku. — Acta Tomicianana XIII (1915) pod r. 1531 przynoszą listy Solimana do Zygmunta.

Czartor. — Jagiell. — Pawlik.

— Absagung des Türkischen Keyser den König von Polen belangende. 1542 (?). w 4ce, k. 4.

Kat. Rosenhala 1910 (cenił 200 marek).

— ob. Busbequius — Osculum (1732) — Reusner (1599) — Strasz (1562). Jego żoną była Romolana (ob.).

Soliman (Selim) ob. Beschreibung (1576) — Busbequius Aug. (Drogi 1597) — Gorecki L. (1578) — Komorowski Adam (1630) — Reusner (1599) — Selim (tom XXVII s. 369).

SOLIMAN III (1687 † 1691). Mandat Mahometa sułtana Solimana teraz panującego cesarza tureckiego, który d. 30. septemb. z Belgradu wysłał do Konstantynopola po straconem wojsku w Węgrzech pod Centą R. 1697. w 4ce.

Solio biceps Otho Tertius Romanorum Imperator et sapientum Regno ad Quirinale assumptus Solium In utroq; Caesar Augustissimus. Nunc vero post literarium Imperium conferente Augusto mense Lechicae Juventuti Vacunae scepra ab Illma Peril. Magnificae Praenob: Palaestra ligatae eloquentiae in Regio Athenaeo Varsaviensi Soc: Jesu Actu metagymnastico erudito Orbi propositus Anno Dni MDCCXXI (1721) Die 1 Mensis Augusti, fol., k. 2 nlb.

Na egzemplarzu zanotowano: Rzecz P. Ignatij Giertowicz. Mieści treść 3 aktów. Jagiell. — Uniw. wil. — Warsz. uniw.

— ob. Poniński Hier. (biceps Stanisl. I. 1705).

Solis Aqvinctici Naturae Zodiacum decurrentis: Radius Reflexvs Seu Philosophia, Naturalis In sua Principia Communia Aristoteleo-Thomistica scientificè resoluta. Et A. FF. Carmelitis Discalceatis Conu: Crac: Philos: Studiosis Publicae eruditorum censurae Exposita. Anno 1660. Mense... Die... Hora... Cracoviae, In Officina Viduae Lucae Kvpisz, S. R. M. Typographi (1660). w 8ce, k. tyt., k. 2 nlb., str. 112.

Na odwr. tyt. herb Akademji (berła) i 4 wiersz łac.

Dedyk. rektorowi Adamowi Ramzewiczowi i profesorom przez Karmelitów konw. krak. Tu wychwalają mądrość i nabożność Akademji.

Poczem od str. 1: Resoluciones philosophiae naturalis, oparte na Libri I—VIII. Physic: (Aristoteles). Wykład w duchu tomistycznym.

Na egz. bibl. Uniw. warsz. dopisano: Octobris 7 hora 2.

Jagiell. — Uniw. wil. — Warsz. uniw. — motus ob. Brozen J. K. (1666).

SOLIS Franciszek. Lettres de Francois Solis en Pologne 1572 r.

Wiszn. VIII str. 115. (Ale może myłka?).

Solitaryusz ob. Hozeasz (1559) — Proteus (1564).

Soliterka. (Niżej rycina kaczki, pod drzeworytem wydrukowano: Gradowski). 1787. w 8ce, k. 15 nlb.

Jest to rodzaj gry, w której kręgielki wyjmują się w krzyżu a inne osadzają na ich miejsce. Jest ich 45. Główna zasada: Sam środek wybić, jeden zostawiwszy.

Jagiell.

Solitudo popularis et solitaria caelestis Academi Universitatis sub laureato Japoniae capite, minorenni Constantio ob constanitem in oppugnanda idollatria, animum, in exilium relegato ibiq. confluentem populum divinae sapientiae dogmata edocente ab Illustrissima, Perillustri, Praenobili ac Magnifica Juventute Collegij Varsaviensis Soc. Jesu in Scenam actus metagymnastici data anno a Nativitate exulis in Patria Dei Hominis 1713 Kalendis augusti. Varsaviae Typis Collegij Scholarum Piarum (1713). fol., 2 k. nlb.

Program dialogu.

Jagiell. — Uniw. wileńs.

— ob. Kraus Mich. (animae 1706).

Solium regnantis a Ligno Dei olim a Divis Japoniae Martyribus cum sanguinis et vitae dispendio occupatum, nunc vero ab academico oratoria Juventute Viln: Societatis Jesu inter lugubres crucifixi Dei ferias, maesto spectatori scena tragica exhibitum, Anno e Crucis solio imperantis Orbi Salvatoris 1681. Jam vero De Throno Praesepij mundum gubernantis 1714 die 24 Martii. fol., 2 k. nlb.

Program dialogu.

Jagiell. — Uniw. wil. — Warsz. uniw.

— ob. Januszowski Jan (Dawid) —

Kuczankowie Mich. (Themidis 1696) — Łapczyński Ant. (Polonia 1710) —

Schroeter Ad. (caesareum 1559) — Stephanowicz A. (honoris 1667).

Sollary Pius ob. Solary.

(**Sołłohub Antoni Józef.** Aspekt Orła Jaśnie Oświeconych Xiążąt Radziwiłłów Na dnięący Luminarz we Lwie Herbowym, Prawdziwszy z Prawdzica Płomieńczyk Jaśnie Wielmożnych Sołłohubów, Przy Hymeneusza pochodniach Jaśnie Wielmożnego Imci Pana Antoniego Sołłohuba Podskarbica W. X. L. Starosty Jezierzyskiego y Jaśnie Oświeconey Xiężny Brigidy z Radziwiłłów Woiewodzanki Nowogrodzkiej Upatrzony, A Zrzenicy Państw wolnych Sarmackiemu Światu w Kastaliyskich źródłach na oko pokazany. B. w. r. i m. (1744). fol., k. 6 nlb.

Na odwr. karty tytułowej herb Sołłohubów Płomieńczyk i Radziwiłłów Trąby. Wierszem. Uniw. wil. — Warsz. uniw.

— Oratio epithalamica... Antonio Dowoyna Sołłohub, Thesauraridae M. D. L. Praefecto Jezierzyscensi necnon... Brigidae Radivilia, Palatinidi Novogrodensi. Vilnae, typis S. J. 1744. fol., kart 18 nlb.

Czerw. Dwór.

— Sidus Sarmatae Splendore Familiae et virtutum Ornamentis Conspicuum Illustrissimus Excellentissimus Dominus D. Antonius Josephus Comes in Ila, Iwieniec, Horyhorki Ursinus Dowoyna Sołłohub Capitaneus Jezeriscensis In conjunctione cum magno sidere Celsissima Illustrissima Domina D. Brigida Principe Radivilia Palatinide Novogrodensi inter publica Communis laetitiae signa esigno lumine Orationis Auctum Ab Obligatissimo Collegio Academico Vilnensi Societatis Jesu Anno Domini M.DCC.XLIV (1744) Vilnae Typis S. R. M. Academiae Societatis Jesu. fol., kart 20.

Tow. Przyj. Nauk w Pozn.

— Żal po śmierci Jaśnie Wielmożnego JMci Pana Antoniego z Ursynów Dowoyna Sołłohuba Generała Artylerji W. W. X. L. Starosty Jezierzyskiego... (Na końcu:) Vilnae typis Acad. Soc. Jesu. Anno 1760. w 4ce, kart 6.

Są tu wiersze z dopisanemi nazwiskami autorów Jezuitów: X. Kazimierza Naruszewicza, X. Adama Kłockockiego, X. Mar-

cina Szyszłowskiego, X. Dawida Pilehowskiego.

Krasińa. — Przeźdz. — Uniw. wil.

— ob. Assertiones (ex theol. 1747) —

Kochanowski Mat. (Głosy wolne 1750) —
Kollekeya — Lipski Jan — Radziwił-
łówna Bryg. (Wieniec 1744, Wota
1744) — Rydzewski Waw. (1768) —
Sołłohub Jan — Sołłohub Jan — Sołłohubowa Barbara — Sołłohubowa Brygida — Wilkoszowski Ant. (Navigium 1736) — Wołodkowiczowa (Prodnkt) — Zagórski Ostoja (Wiersze 1760).

SOŁŁOHUB Jan Michał, woj. brzeski, podskarbi lit. († 1749). Copia literarum Illustrissimi Joannis Sołłohub, Supremi Thesaurarii M. D. Lith. respons. ad Illustrissimum Stanislaum Ciołek Poniowski Palatinum Masoviae Anno Domini 1734. fol., k. 2.

Po polsku, względem elekcji króla; oświadcza się za Stanisławem I.

Jagiell. — Krasińa. — Ossol. — Warsz. uniw.

(**Sołłohub Jan Michał**). Joannes In Vinculis Mortis, Illustrissimus, Excellentissimus Dominus, D. Comes in Ila, Iwaniec, Horyhorki Ursinus Dowoyna Sołłohub Palatinus Brestensis, Olim Famae, Honoris, Magnitudinis Praecursor Nunc Communis Mortalium Fortunae Successor, Illustrissimo, Excellentissimo Domino Josepho, Ursino, Dowoyna Sołłohub Castellano Samogitiae, ac Illustrissimo, Excellentissimo Domino Antonio, Ursino, Dowoyna Sołłohub Generali Artilleriae, Capiteano Jezierzyciensi, Haeredibus Paterni Nominis & Honoris, Sub citratam Parentalis luctus Pompam, Maestissimis Filiis, in viva posteritatis memoria, post fata superstes Praesentatus, atq; uti Patriae, Religiosisq; ppilla, lachrymis populi, voce lugubris svadae, minimae Societatis Jesu Collegii Minscensis Deploratus, Annō Domini MDCCXLIX. Vilnae Typis S. R. M. Academiae Societatis Jesu. [Część polska ma tytuł oddzielny:] Podział Lamentow Nierozdzielnych Przy rozdzieleniu Duszy od Ciała Jasnje Wielmożnego Imci Pana Hrabi na Ili, Iwiencu, y Horyhorkach Jana Ursyna Dowoyny Sołłohuba Wo-

iewody Brzeskiego, Na dwa wielkiey dzielności Serca Jasnje Wielmożney Jey Mei Pani Antoniny z Oginskich Sołłohubowey Kasztelanowey Zmudzkiey, I Jasnje Oswieconey Xiężney Jey Mei Brygidy z Xiążąt Radziwiłłów Sołłohubowey Generalowey Artilleryi W. X. L. Przez zażawione(?) Parki Uczyniony, Przy funebralnym akcie kondolencyjnym Apollina głosem Sarmackiemu światu Pnblikowany Od wespół Lamentującego Mińskiego Kollegium Societatis Jesu. w Wilnie w Drukarni J. K. M. Akademikey Soc. Jesu 1749. fol., str. nlb. 54. A. Wolański.

— Carmen Lugubre in Parentalibus Illustrissimi & Excellentissimi Domini, Domini Joannis Ursini Dowoyna Sołłohub Palatini Brestensis, Comitis in Ila, Iwaniec, & Horyhorki, Officio dolentis Musae Collegii Vilmensis Scholarum Piarum Decantatum, Atque Illustrissimae Posteritati pro aliquo doloris levantato, Oblatum Anno 1749. Vilnae Typis S. R. M. Academicis Societatis Jesu. [Część polska ma tytuł oddzielny:] Żalność Przy Pogrzebie Jasnje Wielmożnego Jego Mosci Pana P. Jana Ursyna Dowoyny Sołłohuba Woiewody Brzeskiego, Hrabi na Ili, Iwienciu, y Horyhorkach, Stylem obligowanego Osobliwemu Dobrodzieiowi Collegium Wileńskiego Scholarum Piarum, na ulgę publicznych żalow Wyrażona Roku Pańskiego 1749. w Wilnie w Drukarni J. K. M. Akademikey S. J. fol., str. nlb. 32.

Dedykacja: Ad Josephum Ursinum Dowoyna Sołłohub Castellanam Vitebsensem, Praefectum Sanuicensem, Nec non D. Antonium Ursinum Dowoyna Sołłohub Generalem Artilleriae M. D. L. oras: Do Antoniny z Oginskich Sołłohubowey Kasztelanowey Witebskiey, Starościny Sannickiey, y Brygidy z Radziwiłłów Sołłohubowey Generalowey Artilleryi. A. Wolański.

— ob. Denisewicz Bazyli (1730) — Eyszyckie starostwo — Kielczewski Edmund Wojciech (1750) — Rosolecki Ł. — Rodkiewicz Sam. (1747, 1749) — Szamowski Daniel (Pożegnanie 1719) — Włocki Jan (Prawdzie 1730).

SOŁŁOHUB Jan (syn Ant.). Mowa na pogrzebie JW. JM. Panny Barbary

Sołłohubowny Generałowny Artyleryi W. X. L. przez JW. JMP. Jana Sołłohuba generałowicza i maiora artyleryi W. X. L. w kościele XX. Missyonarzów w Wilnie d. 22 Grudnia 1761 r. miana. w Wilnie w drukarni JKM i Rzpłtey Scholarum Piarum. fol., 1 ark.

Wypowiada swą żalóć na pogrzebie siostry. Uniw. wileńs.

— ob. Jendrzejewski (1774) — Gduell (Clementia 1752) — Montier (1760).

SOŁŁOHUB Jan Chrzciel. Materia Examinis, Qvod Ex Ivre Natvrae, Gentivm, Et Pvblico Vniversali, In Academia Nobilivm Dvcali Sabavdica Publice subit Illvstrissimvs Dominvs Ioannes Baptista Comes de Sollohvb Litvanvs Die X. Mensis Julii A. D. MDCCLXVI (1766). Vindobonae, E Typographeo Kaliwodiano. w 4ce, k. tyt., str. 27.

Na osiełe winieta (kobieta z księgą). Rozpoczynają tezy z prawa natury w liczbie 44 (obow. względem Boga i lndzi, pojęcie własności, kontrakty, małżeństwo, rodzice etc.). Potem tezy z Jus gentium i Jus publicum universale (pojęcie zwierzchnictwa monarszego, następstwo na tron). Zapewne czerpał z pism jakiegoś swojego profesora, ale ten nie nazwany.

Czartor. — Jagiell. — Ossol.

SOŁŁOHUB Jerzy. Mowa JW. JM. Pana Jerzego hrabi Sołłohuba Eyszyckiego y Jezierzyskiego Starosty Posła z Woiewodztwa Mińskiego na Seymie dnia 4. Octobra 1776 miana. fol. k. 1. Branic. — Krasień. — Ossol. — Uniw. wil.

(Sołłohub Jerzy). Na przenosiny Jerzego y Maryanny z Potockich Sołłohubów... wiersz imieniem życzliwego sługi 1775. w 4ce. Uniw. wil.

— ob. Eyszycskie Starostwo — Montier (1762).

SOŁŁOHUB Józef Antoni Dowojna († 5 maja 1781). Panegyricvs Illustrissimo et Excellentissimo Domiuo D. Josepho Dowojna Sołłohub Palatino Vitebscensi etc. cum ad ineundum Palatini munus Vitebecum urbem sui Palatinatus metropolim ingrederetur a Litwana Provincia Scholarum Piarum consecratus An. D. MDCCLIII (1753).

Vilnae Typis Acad. S. Jesu. fol., 7 ark. (proza). Krasieńs.

— ob. Bohomolec Franc. S. J. (1753) — Hilaryon (Relacya 1761) — Kucharzewski J. (1754) — Lubomirski Stan. Herakl. (Księgi 1771) — Rosożeccki Łuk. (1737) — Spirydyon Edmund (Kazanie 1772) — Wołodkowiczowa (Produkt).

(Sołłohubowa Antonina z Ogińskich). J. W. Pani Antoninie z Ogińskich Sołłohubowy, wojewodziny witebskiey... z okazji solennego do województwa witebskiego ingressu... applauz imieniem Prowincyi Litewskiey Szkół Pobożnych czyniony. Wilno 1753. fol., k. 6. Uniw. wileń.

— ob. Hilaryon od S. Grzegorza (Relacya 1761) — Kałowski Marcin (1754) — Lubomirski Stan. Herakl. (1771) — Spirydyon Edmund (Kazanie 1772).

(Sołłohubowa Brygida z Radziwiłłów). Na pogrzebie ciała ś. p. Brygidy z XX. Radziwiłłów Sołłohubowy Generalowy Artyl. głos iey ostatni z grobu do żywych (1773). w 4ce, k. 4.

Jest to wiersz. Uniw. wileń.

— ob. Karpowicz M. (1773) — Malinowski Ant. (1773) — Radziwiłłówna Brygida (tom XXVI str. 101) — Sołłohub Antoni.

Sołłohubowa Helena z Szamowskich ob. Madejski (1727).

(Sołłohubowie Kamil i Antoni). [Wiersze na zgon Kamilla Sołłohuba i na cześć Antoniego, co wojował w Korcyce, Genui z szwadrony francuskiemi przeciw Austryakom]. fol., ark. C.

Brak tytułu. Ale czy to nie wiek XIX?

Tyżsk. w Czerw. Dw.

Sołłohubowie ob. Korsak Jan (Punkt 1750).

Boniecki Poczet rodów 1887.

(Sołłohubowa Teresa z Ogińskich). Kommissya Na rozsądzenie Sprawy o dyspozycye y inskrypcy Teresy z Ogińskich Sołłohubowey. Woiewodziny Brzeskiey dla Domu WW. Masalskich wydane (1773). fol., k. 1.

Bibl. T. P. N. w Poznaniu.

Sołłohubowna Anna ob. Wysocki A. Wal. (1622).

SOŁŁOHUBOWNA Barbara. Życie sługi Bożego Tobiasza, wyjęte z Pisma S. Starego Zakonu z Łacińskiego języka wytłumaczone przez w Bogu zesłałą J. W. Jey MC. Pannę Barbare Sołłohubownę, Generalównę Artyleryi W. X. L. Wilno. w Drukarni J. K. M. i Rzeczypl. Sch. Piar. 1762. w 8ce, str. nlb. 4, str. 79. Krasńs.

— ob. Montier (Listy) — Sołłohub Jan (Mowa na pogrzebie 1761).

Sołłohubowna Józefa ob. Romanus Abrah. (Replika 1784).

Sołłohubowna Katarzyna ob. Montier — Pocię L. (1769).

Solo Mahomet ob. Mahomet (1640).

Solokay Isaac ob. Pac Nicolaus (1589).

Solomerecki Bogdan ob. Berkowski Jan Pawłowicz (1605).

SOŁOMERECKI Władysław. Cupressolaurus Joanni Car, Chodkiewicz... funebri ipsius die a studiosa juventute Collegii Luceoriensis S. J. oblata anno 1622. Zamoscii, in typ. Acad. w 4ce, k. nlb. 20. Dzików — Zamojs.

— ob. Chodkiewicz J. Kar. (w tomie XVI, 179).

Solomirecki ob. Molytwy (1595).

Solomski ob. Ślaski Szymon (1605).

Solon ob. Czacki Mich. (Rozmowy) — Curaeus (Diadema 1570; tu jego Elegia).

Solotwiński Rafał ob. Abratowicz Antoni (1755).

(Solowieccy). Istorja o otcach i stradelbach Solowieckich. Supraśl 1788. w 8ce.

Undolski N. 2911. Czapski (Mus. Nar.).

SOLPHA Benedicti Joannes (Trebul, Treubel) z Głogowa, dr. medycyny, pleban bocheński (ur. 1490? † 1564). De visionibus... (1549)... ob. tom XII str. 463.

Tam opisane i inne jego dzieła, a mianowicie:

- 1) De humatione corporum (1564).
- 2) Libellus novus de causis (1521, 1552).
- 3) Historica narratio (1560, 1562). — Wydanie z r. 1560 jest w Korn.
- 4) Regimen de novo morbo (1580).

— Panegyricus in familiam Transurthiam atque Odrovonsiam... Ferrarae 1573.

Ob. tom XXIII str. 262 (jemu przypisuje autorstwo Ciampi).

— ob. Cicero (Partitiones; on jest wydawcą i autorem dedykacji Bonarowi) — Mylius (Poemata 1568) — Raygoza (Observationes Joh. Benedicti, przed r. 1556).

Oprócz literatury podanej w t. XII obacz o nim: Birkenmajer Ludw. Kopernik 1900 str. 482—3 — Birkenmajer Aleks. w Arch. do dziejów filozofji II 163 (o egz. Jag. De visionibus) — Gedroyć Źródła 1911 oraz Mór str. 5 (Libellus) — Lachs Lekarze 1905 — Wisłocki Liber dilig. str. 496 — Epistolae Hosii (tu dużo jego listów) — Kot Koresp. Mariciusa 1929. — Korr. A. Zebrzydowsk. 1878 str. 558. — Jego list do Er. Roterd. z r. 1531 obacz w Kwartaln. hist. IV 817.

Solska Kolumba ob. Norses Antoni (1744).

Solska Małgorzata i Jan, prezydent Lwowa ob. Norses Ant. (Ofiara 1744).

Solski Jan ob. Racianek Szymon (1654) — Solski Stan. (Konterfet).

Solski Kasper ob. Schultz.

SOLSKI Stanisław Soc. J. (1623 † 7 września 1701). Architekt Polski to iest Navka Vlenia Wszelkich Ciężarów Vżywania potrzebnych Máchin, ziemnych y wodnych. Stáwiánia ozdubnych Kościółow máłym kosztem O Proporeyi rzeczy wysoko stojących. O wschodách y pawimentách. Czego się chronić i trzymać w budynkách od fundamentow aż do dachu. O Fortyfikacyi. Y o inszych trudnościách Budowniczych. Do Drvkv Podany. [Tu winieta: godło Jezuitów, t. j. wieniec a w jego środku w płomykach litery „I H S“]. Przez X. Stanisława Solskiego Societatis Jesv. w Krakowie Roku MDCLXXXX (1690). w Drukarni Mikołajia Alexandra Schedla J. K. M. Ord: Typogr. fol., k. tyt., k. 2 nlb., str. 200 i tablic 38 (na 20 kartach).

Na odwrocie tyt. aprobaty K. Cieńskiego i Stan. Brańnickiego Soc. J. — Bywają też egz. w których na odwrocie herb Nałęcz a pod nim 6 wierszy. Poczem przypis Janowi Małachowskiemu bisk. krak. (tego brak w egz. Jag.). Dalej „Kontenta“ (treść

dzieła), i Do Czytelnika. Tu tłumaczy się, dlaczego pisze po polsku i dlaczego pisze o architekturze (nieodstatak dobrych rzemieślników!). Wreszcie idą: Prestrogi.

Rzecz sama dzieli się na trzy „zabawy“: 1) Około zmniejszenia i ulżenia ciężarów przy ich przeprowadzaniu, wciąganiu etc. (str. 1—48).

Druga „zabawa“ o machinach prędkich (młyny wodne, piły, zegary) na str. 49—129. Tu na str. 112 o sztucznych kłódkach i o różnych mechanicznych sztuczka; na str. 117 o zegarach, o instrumentach podróży.

Trzecia „zabawa“ (od str. 130—200): O wodzie. Tu o fontannach i innych sztuczka.

Poczem idą tablice z różnemi figurami; jest figur 38. — W tekście są liczne rysunki. Na końcu: Poprawa figur w tablicach i tekstu z okazji tychże figur. — Na tablicy 33 podpis: J. Alex. Gorczyński sculpsit. Jest to tablica po jednej stronie karty szczególnie starannie wykonana. Gorczyński jest autorem rysunków także w Geometrze.

Dzieło nie jest skończone. Kończy bowiem autor temi słowy:

„Wiele opiszę własności używania wody, i doświadczenia sekretów wodnych służących do szukania nieustannego biegu, dla wielkiego kosztu; którego jeżeli Pan Bóg nie opatrzy, mnie więcej czasu zostanie na gotowanie się do szczęśliwej śmierci. Ty czytelniku prajmiesz z rąk Opatrzności Boskiej, że ani wtorej, ani trzeciej księgi Architektury nie oglądasz“. Treść reszty dzieła miała być następująca: Rozporządzenie pięciu różnych ozdób kościelnych; stawianie perspektyw dla ozdoby świątyń; oznaczenie wielkości krzyżów, wiotrzników, posągów, obrazów i inszych sztuk materialnych dla wież i facyat kościelnych;estrogi i szczegóły w budowaniu gmachów począwszy od fundamentów aż do dachów; robota schodów, stawianie i zmocnienie fortec.

Na k. 13, mówiąc o nadzwyczajnej sile szruby, przytacza przykład następujący: W roku 1686 sławny Piotr Beber, budowniczy królewski (Jana III) całą wieżę ratuszną krakowską, nie według godności tego miasta, przed kilkunastą lat postawioną, wyniósł z sześciu pomocników, na łokci 12, od murów, nie opuszczając z niej dwóch wielkich cymbałów zegarowych, po kilkadziesiąt centnarów (1) ważących; i znacznej jej wspaiałości przydał, z ochroną znaczniejszą czasu i kosztów rozlicznych, na jej rozbiieranie, spuszczenie, powtórne ciągnięcie i stawianie. (O tym Beberze ob. Kołaczkowski w Przew. nauk. i lit, 1884).

Krzyżanowski Posiedz. Uniw. warsz. s r. 1822. — Kucharzewski O poca. piśmien. technicznego 1899 str. 42—5.

Brauc. — Czartor. — Jagiell. — Ossol. — Uniw. wileń.

— Geometra Polski To jest Navka Rysowania, Podział, Przemieniania, y Rozmierzania Liniy, Angułów, Figur, y Brył pełnych. Podany do Drvkv. [Tu winieta: wśród płomyków serce, nad niem litery „I H S“]. Przez X. Stanisława Solskiego, Societatis Jesu. w Krakowie Roku MDCLXXXIII (1683). w Drukarni Gerzego y Mikołaja Schedlow, I. K. M. Ordynareynych Typogr: w 4cc, k. tyt. 2, k. 13 nlb., str. 288, tablic 3.

Księga II. Zawierająca Zabaw V. ze XIII. w Krakowie Roku MDCLXXXIV (1684). k. tyt., k. 2 nlb., str. 152, tablic 9 (IV—XII).

Księga III. Zawierająca ostatnie Zabawy Geometry: XII. XIII. y XIV. wespół z Supplementem Zabawy VII. poprzedzającej w Księdze Wtorey: y z Nauką osobliwą używania Tablice Mierniczey, bez przestawiania karty, na igielkę w centrum Tablice Mierniczey, bez przestawiania karty, na igielkę w centrum Tablice stojąca, w Krakowie Roku MDCLXXXVI (1686). k. tyt., k. 1 nlb., str. 204, tablic 12 (XIII—25 oraz nlb. przy str. 201).

I Księga. — Przed właściwym tytułem t. I idzie karta: Geometra y Architekt Polski. — Z cytatań św. Chryz. na odwrocie. Na odwrocie II tytułu dwie aprobaty z r. 1682 (Cieńskiego i Branickiego). Dzieło drukowało się więc 4 lata.

Rozpoczyna: Przemowa. Tu wylicza przeszkody, które dociępy polercowniejsze odrażają od praktykowania geometrii (nieodstatak ksiąg, brak terminów). Charakteryzuje swoje nowotwory. — Potem na 1 k. Omyłki.

Następują 3 k. (wklejone wstecznie później po zakończeniu całego dzieła):

Najśnieszszemu y Niezwyciężonemu Janowi III. Królowi Polskiemu y Zyczliwy Prognostyk pewnego nad Turczyńnem zwycięstwá. w Roku M.DC.LXXXIII. [Tu Tarca i Księżyc z podpisem:] Cyrkuł na Tarczy rowny Księżycowi. *Zrownał Polak, na Tarczy eyrkuł Księżycowi, Tarca Krola Polskiego zdoła Turczyńnowi. *Geometra Polski w Nauce CXI. Zabawy 5. (k. tyt. i 2 k. po łacinie pochwał Sobieskiego).

Następuje: Index Zabaw (tj. rozkład treści w XIV zabawach, na które się dzieli dzieł), oraz: Generalny Index y Rozporządzenie Nauk... w księdze I (kart 8, sygn. d₁).

Poczem idzie właściwe dzieło na liczb. stronach. Pierwsza Księga (obejmująca teorję geometriji) ma 6 głównych działów nazwanych Zabawami, które przedzielają się na części, a te na rozdziały. Zabawa I zawiera nazwiska i definicje geometryczne, II O rysowaniu linii, III O kreśleniu kątów i ich dzieleniu na części i stopnie, IV O rysowaniu figur, V O przemienianiu figur, jednej w drugą, VI składa się z 12 Części z których pierwsze siedm planimetrją a pięć dalsze części stereometrją zamykają.

II Księga. — Zawiera ona Geometrię praktyczną, z tytułem: Geometyr Polskiego, Księga II zawierająca zabaw 5. VII W której uczy rozmierzania wszelkich odległości, wysokości i głębokości, bez arytmetyki i bez zwyczajnych kosztownych i trudnych do zrobienia instrumentów. — VIII W której mierzy obwód każdej figury płaskiej, bez synusów, tangensów i sekansów. — IX W której znajduje pole figur płaskich. — X W której granice, grunty, miasta, fortece, obozy, bndynki eta. na mapy przenosi zaraz na gruncie, bez igielki magnesowej, i one z abrysów na gruncie stawia. — XI Dzieli place i figury wszelkie na części równe i nierówne: także wydziela grunty na łany, pół łanki i ewierci, w statucie koronnym opisane. Krom figur przy naukach ma tablic osobnych z figurami 9. Podana do druku [tn godło Jezuitów] przez X. Stan. Solskiego Soc. Jesu. w Krakowie Roku MDCLXXXIV (1684). w Drukarni Mikołaja Alex. Schedla.

Poczem zaczyna się Index Księgi IIgiej i Przestrogi — oraz sam tekst (str. 152).

Trzecia Księga p. t.: Geometyr Polskiego Księga III zawierająca ostatnie zabawy Geometyr XII, XIII i IV wespół z Supplementem zabawy VII poprzedzającej w księdze wtórej, i z nauką osobliwą używania Tablicy mierniczej, bez przedstawiania karty na igielkę w centrum Tablicy stojącej. — Zabawa XII podaje modelusze figur pełnych, mierzy ich objętość powierzchowną i pełność; one przemienia jedną w drugą, dzieli na części i na płaszczyźnie rozciąga. — Zabawa XIII Zegary słoneczne prędko i snadno stawia, i daje sposób poznania południa i godzin innych bez kompasu i zegaru, znalezienia linii... wysokości... nocnych godzin bez zegarów, itp. — XIV Zabawa arytmetyczne reguły wierzem polskimi krótko przypomina... — Supplement zabawy VII ułatwia wymierzanie kwadratu

i kwadransu... opisuje instrument abrysowy, rysowanie map granicznych, wymierzanie odległości, tablicę mierniczną, astrolabium, planimetrum, etc. (Tu nazwisko autora i drukarnia).

Na pierwszych trzech stronach indeks nauk; potem tekst dzieła na 204 stronach. (Z tego na str. 202—4 omyłki).

Figur w tekście jest 625; nadto tablic z figurami 25 (w ks. I trzy, w ks. II 9, w księdze III 13 i osobno dodana 1).

Są egzemplarze a dedykacją Janowi III na odwrocie księgi II. W takich egzemplarzach koniec Cz. I (str. 287) jest odmienny i nie ma w nim „Supplementu własności o angułach, tryangułach“ ale tylko w siedmiu wierszach oznaczono treść części drugiej, a na odwrocie jest doniesienie, iż po Geometrze nastąpi Architekt polski w którym jego treść w X Zabawach zawartą wyłożono. — Nie ma też w niektórych innych egzemplarzach spisu omyłek. Z dzieła tego korzystał w swej „Geometyri“ Bystrzycki w wydaniu Ekonomiki Haura z r. 1744 (obacz).

Kueharzewski O poca. piśm. techn. 1899 str. 42—5 (gdzie streszcza dzieło). — Tenże Piśm. polskie miernicze 1927 str. 12. — Krzyżanowski w Posiedz. T. P. N. warsz. 1822.

Wyjątek przedrukowane w r. 1863 (ob. Bibl. Estr. IV 311).

Branie — Chrept. — Czart. — Dzików — Jagiell. — Krasin. — Przeźda. — Uniw. lwow. — Wileńs. — Zielińs.

— Machina motum perpetuum exhibens sine ullo adminiculo atque naturaliter decurrentis, absque ullo animali, absque sole, igne, vento, fumo, argento vivo, et si qui est quid, quo aliae machinae agitate solent; per solam duorum ponderum artificiosam pugnam, ita gravitate inter se certantium, ut unum alio alternatum, sit nunc gravius, nunc levius, authore P. Stanislao Solski Societatis Jesu. Varsaviae Anno MDCLXI (1661). w 4ce, kart 2.

Na odwr. str. tytuł figura ryta z napisem n dołu: P. Stanislans Solski S. J. inventit Anno salutis 1660. Varsaviae Joannes Alexander Gorczyn sculps. die 22 Octob. Do tego przydana jest odesza Gorczyzna po łacinie i podpis Joan. Al. Gorczyn sculptor et typographus Varsav.

Zobawski Bibl. mat. 311—315.

— Machina Exhibendo Motvi Perpetvo Artificiali Idonea Mathematicis ad examinandum et perficiendum proposita. A P. Stanislao Solski Societatis Jesv. Anno Salutis M.DC.LXIII (1663).

Cracoviae, In Officina Viduae et Haereditum Francisci Cesarij S. R. M. Typogr. w 4ce, k. tyt. 2, k. 5 nlb., str. 68, tablic 3 (z 6 figurami).

Pierwszą kartę tytułową stanowi szych, Jana Aleks. Gorczyzna, wyobrażający portyk, w którego perspektywie pomieścił szycharż maszynę (perpetuum mobile), podobną do studni z czerpakiem; u podstaw maszyny napis „Cado Vt Ascendam”. Po rogach, nad i u stóp portyku części maszyny z napisami; na lewym od góry „Arte Et impetu versor”, na prawym „Vna Pro Mvltis” na lewym od dołu „In Parvo Mysteri Ruinae”, na prawym „Eadem Gravior Et Levior”. U podstawy portyku w środkowej części k. tyt.: Machina Exhibendo Motvi Perpetuo Artificiali Idonea. Mathematicis ad examinandum proposita A P. Stanislao Solski Polono Soc. Iesv. Na skraju dolnym: Joan. Alexan. Gorczyzn sc. Na odw. tyt. herb Zamojskich i 4 wiersz. Dedyk. Janowi Zam., gdzie wspomina hetmana: Mars Polonus fuit. Poczem aprobaty z r. 1668; Ad Mathematicos; Ad Lectorem. Wyjaśnia, że chodzi mu o maszynę dla motus perpetuus, poruszającą wodę.

Opisuje obszernie tę maszynę (wyobrażoną dokładnie na pierwszej tablicy). Ma ona podnosić i spuszczać na dół nieustannie sitalam suspensam.

Na końcu: Ad bibliopagos... i Errores typi. Bywają egzemplarze z dedykacją: Mathiae Joan. Gołacki pccilatori ploceni.

Wilder Katal. ant. 1914 cenil 10 rs. i podaje: tablic 7 (pierwszej brak).

W dziele Kaspra Schotta Technica curiosa są 2 listy Solskiego pisane w tej sprawie do Schotta (1682) oraz opis maszyny Solskiego.

Kucharzewski Piśm. miernicze 1927 s. 13. — Żebrawski l. c. — Przegląd nankowy 1843 I 354—7.

Branic. — Chrept. — Czart. — Droboh. — Dzików — Jagiell. — Ossol. — Uniw. lwow. — Uniw. wilsńs.

— Navka O Częstym Vzywaniu Nasviętszego Sakramentu. Y Sto Sposobow czczenia Pána Iezvsa, W Nasviętszym Sakramencie X. Stanisława Solskiego Societatis Iesv Theologá. Z Pozwoleniem Stárszych. W Krakowie, W Druk: Dziedziców Krzysztofa Schedla, I. K. M. Typographá, R. P. 1671. w 8ce, k. tyt., k. 7 nlb., str. 208.

W końcu mylnie liczbowanie, bo po 199 idzie str. 100 do 108, zamiast 200—208. Druk gocki. Na odw. tyt. cytata z Jana św. Dedyk. Helonie Tekli Lubomirskiej, woj. krak., hrabiance z Tęczyna. Tu wysławia

jej ojca. Poczem aprobatą X. Liberyusa, rzecz: Do Czytelnika i Regestr rozdzielów. Omawia dowody za częstością prajmowania komunji, naukę św. Tomassa, objawienia św. Gertrudy i Mechtlydy, onda, przygotowanie, sto sposobów czczenia Jezusa. Dużo modlitw jego układu.

O przedruku z r. 1871 ob. Estr. Bibl. IV 311. (Ob. także: Czytelnia katolicka). Dzików — Jagiell. — Ossol.

— Praxis Nova et Expeditissima Mensurandi Geometricè, qua suis distantias, altitudines, et profunditates, plerumq; sine Vsu Ordinario Regulae proportionum, quam Auream seu Trium vocant: Delineandi in ipso loco Limites, Fundos, Castra, Vrbes, Aedificia, Hortos, Viuaria et his similia: absqvè Acu Magnetica praeterquam in sylvis: et Librandi inaequales Altitudines ope solius Tabulae simplicis cum Dioptra. Accesserunt huic praxi duae aliae praxes multò faciliores, si Tabulae addantur gradus fixi, vel mobiles Item modus mensurandi quamvis longitudinem, et delineandi mappas per simplicissimum Asserculum. Denique industria mensurandi altitudines per Vmbram tam extensam in horizonte, quam per fractam super plano verticali. Avthore P. Stanislao Solski, Polono Societatis Iesv. Anno Domini M.DC.LXXXVIII (1688). Cracoviae, Ex Officina Francisci Cezary, S. R. M. Illustriss. ac Rndiss. Dñi Episcopi Crac: Ducis Seneriae, Necnon Schol. Nouoduorsc. Typogr. w 4ce, k. tyt. 2, k. 6 nlb., str. 136, tablic 8 (I—XVI).

Na odw. tyt. herb Lanckorońskich i 4 wiersz. Dedyk. Janowi Lanckorońskiemu z Brzesła, Tu wspomina Stanisł. Lanckorońskiego, który niegdyś przebywał w szkołach w Paryżu i przyjaźnił się z Kondensem, ks. Bullon, Nivers. Wymienia też innych Lanckorońskich. Stanisław wstąpił z Kantymirem i Gałgą.

Poczem idzie: Ad Lectorem, gdzie podaje rozkład dzieła oraz Synopsis Propositionum (jest ich 58). Wreszcie: Nota... oraz aprobaty.

Część I: De formandis lineis, angulis etc. — Cz. II: Usus Tabulae simplicis et divisae. — Cz. III: Tabula artificialia. — Cz. IV: Tabula simplicissima. — Cz. V: De mensuratione altitudinum. W tekście rysunki oraz XVI tablic (po 2 na karcie) doklejonych na marginesach.

Krzyżanowski j. w. (cytuje lipskie Acta eruditum 1692 str. 523 i J. B. Rohr Haushaltungs Bibliothek 1765 str. 670). — Kucharzewski O pocz. piśm. techn. str. 46. Chrept. — Czartor. — Dziaków — Horod. — Jagiell. — Ossol. — Uniw. wileń.

— Prognostryk życzliwy Janowi III królowi Polskiemu pewnego nad Turczynem zwycięstwa w r. 1683. fol., kart 3 nlb.

K. M. Górski Pisma Liter. 1913 str. 139 (ale Górecki ana to tylko z Geometry). — Ob. wyżej: Geometra polski. Krasinś.

— Rozmyślenia, codzienne na rok cały W Niedziele, y święta wroczyste, z ich własnych Ewangeliy: a we dni powszednie, z Ewangeliy Niedzielnych; przysposobione tygodniowym obrotem Do nabycia, y zachowania Miłości Boskiej: Chęci y tęsknice ku szczęśliwey wieczności: Nabożeństwá ku męce Pańskiej, Naświętszemu Sakramentowi y Bogarodzicy Pannie Maryi: politowania nád Duszami w Czyscu: obrzydzenia grzechow: Ukontentowania w stanie od światá oddzielonym: y Przygotowania do pobożney śmierci. Na pięć części rozłożone, y do Druku podane przez X. Stanisława Solkiego Soc. Jesu. Z pozwoleniem Starszych. W Krakowie w Drukarni Franciszka Cezarego J. K. M. typ. Roku Pańskiego 1676. w 8ce, k. 19 i str. 415.

Część Wtora: Rozmyślenia codzienne od niedziele starozapustney, aż do niedziele trzeciej po Wielkiency. Podane do druku przez X. Stanisława Solkiego Societatis Jesu. Z pozwoleniem Starszych. W Krakowie, w druk: Franciszka Cezarego J. K. M. Typ. Roku Pańskiego 1677. w 8ce, str. 462.

— Część trzecia: Rozmyślenia codzienne od niedziele trzeciej po Wielkiency do niedziele iedenastej po świątkach. Podane do druku przez X. Stanisława Solkiego Societatis Jesu. Z pozwoleniem Jaśnie Oswieconego Jego Mosci Księdza Andrzeia Trzebickiego biskupa krakowskiego, książęcia siewierskiego. W Krakowie, w druk: Franciszka Cezarego J. K. M. typ. Roku Pańskiego 1677. w 8ce, od str. 463—918,

Część czwarta: Rozmyślenie codzienne od niedziele iedenastej po świątkach do niedziele pierwszey adwentowej. Podane do druku przez X. Stanisława Solkiego Societatis Jesu. Z pozwoleniem Starszych. W Krakowie w druk. Franciszka Cezarego J. K. M. typ. Roku Pańskiego 1681. w 8ce, od str. 919—1354.

Piątej części nie ma.

Czartor. — Jagiell. — Krasinś. — Ossol. — Warsz. uniw. — Wileńś.

— Prawdziwego Wesela Doznany Konterfet Przy Znacomitych Slubinách Slawetnego Pana, P. Jana Solkiego y P. Jadwigy Foltynowney w Pleszewie, Roku Pańskiego 1654. B. m. (Kalisz 1654). w 4ce, k. 8 nlb.

Tytuł i reszta kart w obłamec.

Przemowę nowożeńcom podpisał: uniżony sługa Simon Ráciánek.

Zawiera kilka wierszy polskich. Na odwr. tyt.: Do Oblubieńców. Na k. A₃: Pierścień małżeński. Hymenem weselne. Na k. B₂: Dostateczne wesela. Rytmowe votum. Powinszowanie nowego związku.

Szymon Raciánek był dyrektorem drukarni jezuickiej w Kaliszu. Nie on więc pisał powyższe wiersze. Na egz. Akad. dopisano współcześnie na tytule: Author R. P. Solski à So. M. (?). On jest więc autorem. Miał wówczas lat 32, a więc był zapewne starszym bratem Jana? Podpisał pod utworem drukarza, jako że mu nie wypadało podpisywać Himeneusza. Wiersze pisywał i później.

Ob. tom XXVI str. 6.

Akad.

— ob. Haur (1744).

Katalog ręk. Ossol. nr 743. — Brown Bibl. pis. str. 386. — Alegambe Bibl. scrip. S. J. 1677. — Zedler Grosses Univ. Lexicon. — Krzyżanowski w Posiedz. Uniw. warsz. 1822 (i w Dawnej Polsce). — Przegląd Nauk, 1843. — Koczniki T. warsz. P. N. XII 196. — Enc. Org. XXIII 819. — Diekstein w Enc. wych. (pod Geometria). — Żebrawski Bibl. matem. — Biernacki w Tyg. ilustr. 1884. — Zaleski Jezuici III 1144. — Birkenmajer Udział Polski (1917) str. 22. — Kucharzewski j. w. — Korbut² I 525.

Solstitium ob. Cybulski Piotr (1703).

Sołtan Hossein Bek ob. Sierakowski W. (Szkoła muzyki 1796).

Sołtan Adalbert ob. Rybiński Jan (Na wesele 1593).

Sołtan Jan ob. Burniewicz Szym. Kaz.

O tym i innych Sołtanach z XVII w. (Aleksander, Daniel) obacz Arch. Kom. hist. I.

(O prześwieatnej familji Sołtanów) — Przegład pozn. 1862 — Kronika żałobna Żychlińsk. 1877 str. 411—5 — Boniecki Poczest rodów 1887.

Sołtan Józef Iwan, podskarbi ob. Pocięj Hip. (Poselstwo 1605).

Kojałowicz Miscell. s. 245. — Jabłonows. Museum polon. s. 238 (przycaca: Liber de unione rituum). — Święcki Hist. pam. II 129. — Wiszniew. H. lit. VIII 312.

SOŁTAN Stanisław. Głos JW. Sołtana Chorążęgo WW. X. Lit. Starosty Sądowego i posła Słonimskiego in Turno na Sessyj Seymowej d. 19. Stycznia 1789. miany. w Warszawie w Drukarni J. K. M. y Rzpłtey u XX. Schol. Piarum. fol., k. 1.

Branic. — Czartor. — Warsz. uniw. — Zielińs.

— Głos Stan. Sołtana... w materyi seymików, na sessyi seymowej dn. 31 stycznia 1791 r. miany... Warszawa 1791. fol. Uniw. wileńs.

— Głos od JWJP. Stanisława Sołtana... przeciwko JXX. Dominikanom Wileń. (B. m. i r.). fol.

Bibl. war. narod. (Rapersw.).

— *Materia tentaminis publici quood ex anni hujus praelectionibus subibit in Academia regia Theresiana illustrissimus dominus Stanislaus Comes Soltan die (20) mense augusto anno MDCCLXXIV. Vindobonae, typis Joan. Thom. nob. de Trattner, Caes. Reg. Aulae typogr. et Bibliop. (1774). w 8ce, ark. B₃ i str. 23.*

Zaczyna: Ex logia. Kończy: Ex sectionibus conicia. Jagiell.

— Mowa Wielmożnego JMCi Pana Stanisława Sołtana Postolica Infantskiego, Generała Adjutanta Buławy Poln: W. X. Lit. Na Pogrzebie Ciała S. P. Jannie Oswieconey Xięzney JMCi Teodory z Sołtanow Sapiezyney Wojewodziny Mscisławskiej. Dnia 12. Grudnia. 1774. Roku miana w Kościele JJXX. Dominikanow Wileńskich pod Tytułem S. Duch. w 4ce, k. 2 nlb.

Dziękuje krewnym, gościom pogrzebowym, biskupowi etc. i zaprasza na pogrzebową stypę. Jagiell. — Uniw. wileń.

— Obwieszczenie Policji obojga Narodów. Warszawa, d. 12. czerwca 1792. fol., 1 karta.

Obwieszczenie w sprawie przeciw Obniskiemu i Bojanowskiemu. Czartor.

— Sprawa JW. JP. Stanisława Sołtana Marszałka Nadwor. Wielkiego Xstwa Litt. Kawalera Orderow Polskich z JW. JP. Pawłem Grabowskim bywszym Starostą Sądowym Wołkowyskim, oraz JP. Józefem Smoniewskim Obywatelalem niegdy warszawskim: tudzież z Starozakonnymi Abramem, Wulfem, Hirschem i Piotrem Bracia, Ultryką Siostrą Successorami Alexandra Moyżesza, niegdy Kupca Krolewieckiego. (Wilno 1799). fol., k. 3 nlb.

Dopis: Jerzy Lipnicki podstoli Infant. in dukował w Grodnie 1799 Julii 6/17. — W roku 1790 Paweł Grabowski wziął od Józ. Smoniewskiego faciendarza warszawskiego czerw. złotych 9,890 za poręką Sołtana z prowizją po 7 od sta.

Jagiell.

— Sprawa JXX. Dominikanów Wileńskiego Konwentu... z... Stanisławem Sołtanem. (B. m. i r.). fol.

Bibl. war. narod. (Rapers.).

— ob. Kamieński J. (1788) — Pac Ludw. (Sprawa 1778).

Mantenfel Cywil. i lit. nad Bałtykiem (1897).

SOŁTANOVIVS Krzysztof. Genethlia ad Cvnas infantuli Casimiri Basilii eximia virtutis conjugum Magnifici Domini M. Basilii Rudomicz Lith. Philosophiae Doct. Med. Cand. ejusdemque in Alma Acad. Zamoscen. Ord. professoris et Generalis Studii. Rectoris ac lectissimae Matronae Christianae Hidmerownae Spectabilis Domini Andreae Hydmer viceadvocati Socaliensis filiae, filioli primogeniti a Christophoro Soltanovio cum applausu exhibita. Zamosci ex typographia Academiae excudebat Andreas Jastrzembski Anno Domini MDCLVII (1657). w 4ce, kart nlb. 4.

Na odw. tytułu: *Metryka prywatna 1657 d. 3 marca w dzień S. Kasimierza infantulus... natns. — W marcu był ochrzczony przez Jakuba Skwarskiego dziekana Infułata Zamojskiego. — Kumami byli Jan Zamojski Podczasowy kor. i żona jego. — Potem wiersz łaciński i wiersz polski; oto jedna strofa:*

Niemilo patrzeć na opadłe drzewa, Z których list gęsty, gesta leci plewa, Milej pogłedać na wstydliwe kwiecie Gdy się purpurą zafarbuje lecie. Zamojs.

Soltar (Szekely Istvan) ob. Dawid (1548).

Soltquella (Schediasma) ob. Hoppe.

Soltky Feliks ob. Branicki Franc. — Brzozowska Salomea — Gozdzka Barb. (Zaspokojenie).

SOŁTYK Ignacy (I) Soc. J., potem kanonik krak. († 7 grud. 1761). Mikador Krol Kasztylji Tragedya Jasnje Wielmozney Jeymosci Pani Helenie Z Potockich Morsztynowy Woiewodzie Infiantskiej, Wiślickiej, Radoszyckiej Staroscinie, Przy doroczney Patronki Świętej Uroczytosci Oddana. Od Prześwietney Młodzi Cwiczącey się w Poétycznych y Geograficznych Naukach, Na publiczney Sáli Szkolney Collegium Lubelskiego Societatis Jesu, Na Widok Dan Roku 1750. w Lublinie w Drukarni J. K. M. Col. Soc. Jesu. w 4ce, k. tyt., k. 3 nlb., str. 68.

Na odwrocie herb i 4-wiersz polski.

Dedykację podpisał Ignacy Sołtyk. — Tu mówi, że Morsztynowa jest wnuczką Wacława Potockiego. Powiada Sołtyk że „Inbo nie z authora piora, z wspólnego przynajmniej innym tragedyi nazwiska ozdobioną, do należytey wykonania powinności obrałem pracę“. Niejaane to przyznanie się do jakiegoś plagjatu? Powołuje się na przykład Metastazego, Ottoboniego, Pallavicina (w kaliskich szkołach poetyckich profesora), Malaperciusa, który pisywał sztuki i dedyk. Wład. IV.

Na końcu dedykacji Argument (zaczepany z Manaforejusza) i osoby w scenach mówiące.

Cała sztuka wierszem białym 13 zgłoskowym. Od czasu do czasu są rymy.

U dołu stron odsyłacze kursywą zawierają instrukcje dla grających, jak się mają zachować. (Ma to znaczenie dla odtworzenia techniki teatru, XVIII w.).

O wspomnianym Pallavicinim ob. t. XXIV str. 36. — Był to zapewne profesor Sołtyka. Może to jego tekst przerabiał Sołtyk? Bentk. I 516. — Brown 387. — Załuski Bibl. poet. str. 20.

Jagiell. — Krasinś. — Warsz. uniw.

— ob. Nowiński Krzysztof (Mors 1757, Święty Stan. 1758) — Wąsowicz Florjan (Militia 1762).

Sołtyk Ignacy (II) ob. Kopciński Antoni (Excellentia 1582).

SOŁTYK Józef X. (I). Kazanie przedseymowe na dzień Seymu Walnego przypadającego w Roku Pańskim 1760

w Warszawie miane przez X. Józefa Sołtyka Reformata Prowincyi Małopolskiej Definitora i S. Teologii aktualnego profesora na wotywie solenney przedseymowej w Katedrze Krakowskiej podane zaś do druku za Dozwoleniem Starszych R. P. 1761. W Krakowie w drukarni Seminar. bisk. Akadem. w 4ce, 5 arkuszy.

Przypisał prozą X. Kajetanowi Ignacemu Sołtykowi biskupowi krak.

Czartor. — Krasinś. — Ossol.

SOŁTYK Józef (II) († w Wiedniu 1773). Secunda orbis lechici Aquila regnis regibus; fortunata. In illustrissimo et excellentissimo domino D. Josepho Sołtyk castellano lublinensi; pro sorte Lechia ad publici honoris solem evolans, officiosa penna et prono cultu inter auspiciatissimos regni applausus a devinctissimo sibi et honori suo Collegio Lublinensi Societatis Jesu adorata, Anno fortunati in orbem adventus Hominis Dei 1732. Typis Collegii Lublinensis Societatis Jesu (1732). fol., kart 38 nlb.

Zaczyna wiersz: Placide polona Themis. Całe genealogiczne.

Czartor. — Jagiell.

— ob. Załuski Józef Andr. (Wiersz).

SOŁTYK Kajetan Ignacy, biskup kijowski (od 1756) i biskup krak. (od 1759) (1715 † 30 lipca 1788). Allocazione al Rè ed Ordini del Regno di Polonia interno al non doversi in esso permettere ai Dissidenti dalla Religione Cattolica il publico esercizio delle di loro Sette fatta nella Dieta generale di tutto dello reguo in Varsavia il di 11. Ottobre 1766 e tradotta dall' Idioma Polono in Latino. e da questo in Italiano. In Roma 1767 nella Stamperia del Chracas, presso S. Marco al Corso. w 4ce.

Ob. niżej: Mowa z 11 oct. 1766.

Jocher 9694.

Czartor.

— Copia della lettera di Vescovo di Crac. alla Sua Santità. — Przetłumaczenie listu bisk. krak. do O. S. — Vener. fratri Caj. Clemens XIV 1773. Copia responsi Episc. Crac. w 4ce.

Blizszy opis tego listu ob. w tomie XIX str. 293 (Venerabili). — W dziele: Listy

papieża Klem. XIV (2 tomy 1778) są przedrukowane jego listy i odpowiedzi papieża.

— Dekret o zamęczeniu przez Żydów dziecięcia katolickiego w grodzie żytomierskim. A naprzód Kopia listu JW. JM. X. Kajetana Sołtyka. W Krakowie 1753.. ob. w tomie XV 121.

O całej tej sprawie rzucającej niesłychanie penury cień obacz Rdnicki Biskup Sołtyk (Mon. Askenazego V) 1906 str. 15—8 i 249. — Schorr Żydzi w Przemysłu 1903. — Por. pod Złość żydowska (list do Sołtyka) — oraz Pikulski Gaudenty (przeciwko Bogu 1758).

— Doniesienie o obraniu Oycy Świętego z przepisem modlitw przez Kajetana Sołtyka Biskupa krakowskiego 1775. fol., str. 1. Ossol.

— Doniesienie o mającym się odprawiać Jubileuszu (sic) wielkim w Krakowie. Kraków 24 lutego 1776. fol., 1 str.

Ob. niżej: Ogłoszenie — Instructio — Jubeljahr. Jagiell.

— Doniesienie Biskupa Krakowskiego de Altaribus privilegiatis 19 Lipca 1780. w 4ce.

Jocher 7940. Ossol.

— Dyarjusz (1765).. ob. niżej: Informacja.

— Dziękowanie J. W. Jmci Xiędza Biskupa Kijowskiego za toż biskupstwo na senatus consilium w Warszawie, dnia 30 8bra 1758 i Zdanie tegoż Biskupa na propozycye od thronu. fol., 1 ark.

Czartor. — Ossol.

— Dziękczynienie za przebyte szczególne interregnum i obranie N. Króla. Dat. w Kielcach 4 paźdź. 1764. fol., 1 ark.

— Edictum Ordinativum quatenus Regulares praevio examine approbentur... per Cajetanum Sołtyk editum 1763. fol., 1 str.

Ossol.

— Edictum premonitivum Regularium in quibusdam articulis per Cajetanum Ignatium Sołtyk editum 1763. fol., k. 1.

Ossol.

— Edictum praescribens jejunium, supplicatio... pro successu congressus in ordine ad Compositionem inter status celebrandi per Cajetanum Ignatium Sołtyk Episcopum Cracov. De dato Promnik 21. Aug. 1765. fol., k. 1.

Ossol.

— Edictum de tabellis specificantibus numerum Baptisatorum, Copulatorum etc. sub qualibet Parochia Officio Curiae transmittendis. (Dat. 1766 31 stycznia). fol., 1 karta.

Na przykład podaje, że w parafji Bertów było w r. 1765 30 chłopców ochrzczonych a 20 dziewcząt. Wypowiadało się na Paschę 800 osób. Ślubów było 30, zmarłych 30 mężczyznu i 20 kobiet. Jag.

— Epistola Celsissimi Principis Cajetani Sołtyk Nominati Episcopi Cracoviensis. Ad Venerabile Capitulum Cracoviense, Die 21. Decembris 1758. Varsaviae. fol., 1 karta.

Przytem w dalszym ciągu:

Responsum Venerabilis Capituli Cracoviensis de die 29. Decembris 1758. fol., 1 strona.

O zgonie Załuskiego bisk. krak.

Akad. — Bibl. war. narod. (Rapera.) — Jagiell. — Krasinś. — Warsz. uniw.

— Epistola pastoralis ad clerum dioecesis crac. Lublini sub tempus Visitationis nostrae generalis d. 16. febr. 1760. fol., 1 ark. rozłoż.

— Episcopus Cracoviensis Dux Saveriae. fol., 1 karta.

Zawiera formułę pozwania przed sąd biskupi. Jocher 7978.

— Indulgentiae plenariae Clementis XIII pro quadraginta horarum oratione ecclesiis urbis Cracoviae ad decennium concessae. Opatoviae 14. Lutego 1762. fol., k. 2. Jagiell.

— Indult na odprawienie Mszy św. w kaplicach domowych. fol., str. 1.

Jest to blankiet z okienkami. Ossol.

— Indultum exponendi Ssmum Sacramentum in Ecclesia. 1777. fol., str. 1. Ossol.

— Informacya Krotka O Akademii Krakowskiej Nayiasnieyszemu Stanisławowi Augustowi Krolowi Polskiemu, Wielkiemu Xiążęciu Litew: &c: w Wárszawie Roku 1766. podána. przez Iásnie Oswieconego Xiążęcią Kajetana Sołtyka, Biskupá Krakowskiego, Xiążęcią Siewierskiego, teyże Akademii Kánclerzá, oraz Apostolskiego i J. K. Mci Wizytátorá. w 4ce, k. 8 nlb.

Tekst zaczyna się na odwr. k. tyt. Opisuje najprzód prowentá ogólne, a potem prowentá in particulari Facultatam. Podnosi smatny stan Akademji i ubóstwo. Pro-

venta in communi wynosily na cały rok circiter złotych 4147 na utrzymanie czterech kolegiów i 14 kolonii (w Poznaniu, Pinczowie itd.).

Facult. Theologica ma 12 professores laborantes, ci mają stoł wspólny i płacę wspólną 9650 złot. — Fac. juridica (osób 8). Intrata 4222 złotych. — Fac. philosophica 16 mieszkających i ze stołem oraz kilkunastu nie mieszkających. Intrata dla nich 1650 złot. — Fac. Mathesis profesorów 12; participat razem 181 złot. — Pierwsi profesorowie mają podszawkę niejaką z wydawania kalendarzów, reliqui vere esuerunt. — Fac. medica z 6 doktorów zesłała na dwóch. Ci participant tylko 270 złotych.

Humaniora profesorów 6; ad diemembrandum tylko flor. pol. 700, — ale i te nie dochodzą (z czynszów na dobrach). Bywa też prowent od promocji i doktorowania oraz od aniwersarzów i kanonii. Podnosi, że mimo to są w Akademii wielkie ingenia; że niektóre sciencje się trzymają, że teologiczne i juredyczne studia nieźle stoją. Nie dokonano dotąd revisio archivi i nie uregulowano ekonomji w wioskach. Potrzeba reformy Akademii. — Ważny to dokument do dziejów Uniw. przed Kollątajem. Obacz niżej: Dyaryusz wizyty (1766).

Leniek Raport Kollątaja w Arch. do dziejów liter. XIII str. 181. — Jocher 1319. — Rudnicki Kaj. Sołtyk str. 91 i 119.

Czartor. — Dziak. — Jagiell. — Ossol. — Zielińs.

— Toż... w 4ce, kart 6 (ark. B₂).

Tu są skrócenia w tekście. W tytule różnice: &c.,... Xiążęcia,... Xiążęcia (oba razy bez kreski nad a). Jagiell.

— Instructio super Jubilaeo magno per Sanctissimum Dominum nostrum Dominum Pium PP. VI ad universum orbem catholicum in anno 1776 extenso ad Parochos, Concionatores et Confessarios dioecesis Cracoviensis. w 4ce, 8 k. nlb.

Na czele jest list pasterski X. Kajet. Ign. Sołtyku Bisk. krak., dat. w Krakowie 11 marca 1776, a na końcu: Romae 1776, ex typographia reverendae Camerae Apostolicae recusum Cracoviae typis Seminarii Episcopalis academico dioeciesani. Ostatnie kart 4 mają z osobym oznaczeniem arkusza A: Extensio Universalis jubilaei anno Domini millesimo septingentesimo septuagesimo quinto.

Jagiell. — Krasinś. — Ossol.

— Instruction du Prince Sołtyk évêque de Cracovie à son neveu Stanislas Kastellanie de Varsovie, écrite

a Kałnga dans la detention du dit Prince l'an 1771. w 4ce, kart 4 nlb.

Chłędowski Spis dzieł 54.

Bran. — Jag. — Ossol. — Warsz. uniw.

— Instrukeya Jasnie Oswieconego Xiążęcia JMCi Sołtyka, Biskupa Krakowskiego, Swemu Synowcowi Stanisławowi Kasztelanowicowi Warszawskiemu Pisana w Kałudze. W Czasie Niewoli Tegoż J. O. Xiążęcia JMCi Roku 1771. w 4ce, k. tyt., k. 11 nlb.

Każę mu kochać religję, pilnować postów i medytacji, unikać złych książek, podróżować; wspomina o podróży drugiego synowca X. Kantora (Michała) do Neapolu. — Trzeba unikać złych kompanji, gry itp. Duch rad i maksym czysto moralizujący.

O innej jego „Instrukeyi dla synowca“ Mich. S. z r. 1765 ob. Przegl. Kat. 1866 str. 438. Ob. Baliński Pam. J. Śniad. II 47—54. — Rudnicki Kaj. Sołtyk str. 188.

Branic. — Jagiell. — Krasinś. — Ossol. — Uniw. lwows. — Zielińs.

— Interdictum et Inhibitio contra V. Capitulum Cathedrale. Datum Cracoviae die 11 Mensis Februarii Anno 1782. fol., 1 strona.

Przeciw Franc. Ossowskiemu i kapitule.

Jocher 7981. — Balińs. Pam. o Śniadec. II str. 22.

Na co wyszło:

Obwieszczenie o objęciu rządów Dyecezyi krakowskiej przez Xięcia koadiutora d. 20 lut. 1782. (Podp.:) Michał (Jerzy Poniatowski) Biskup. — X. Jan Nep. Modzelewski kancel. biskupiey Regens. fol., ark. plakat.

Ob. wyżej: List. Akad. — Jagiell.

— Allgemeines Heiliges Jubel-Jahr unter dem Pabst-Thum dero Pabstlichen Heiligkeit Pii des VI dieses Nahmens welches Anno 1775, zu Rom celebrieret, ietzt aber in allen Catholischen Oertern durch die gantze Welt verbreitet worden, Promulgiret zu Krakau, wie auch in dessen gantzen Gebiet anno Domini 1776. von Ihro Durchlaucht Caietano Ignatio Sołtyk von Gottes Gnade und dessen H. Römischen Apost. Stuhle Bischof zu Krakau, Hertzog von Severien etc. etc. mit Erlaubnuss der Obrigkeit. Gedruckt zu Krakau, in der Collegii

Majoris Druckerey (1776). w 8ce, k. 16 nlb.

Ob. tom XVIII 655.

Jocher 7858. Jagiell. — Ossol.

— Kopia Listu J. O. Xcia JMci Kajetana Sołtyka Biskupa Krakowskiego Xcia Siewierskiego, do Woiewodztw y Ziem de Datt. w Warszawie Die 15. Augusti 1767. na Seymiki Przedseymowe. fol., k. 2 nlb.

Chwali deklarację Imperatorowej za to, że nie chce nas niewolić co do dysydentów, a chce mieć zachowane panowanie religii katolickiej.

Interesa kraju nad wyraz godne podziwienia i uszanowania wszystkich potomnych wieków w deklaracji Najjaśn. Imperatorowej całej Rosji zamknięte, które jawnie pokazują tę wielką Monarchinię na uszczęśliwienie narodów, na przykład ludzkości i dobrze czynienia światu daną i t. p.

Akad. — Branic. — Jagiell. — Krasin. — Ossol. — Uniw. wileń.

— List okólny do Duchowieństwa, zawierający rozmaite przepisy, tyczące się wykonywania obrządków religijnych. Dan w Krakowie w pałacu naszym Biskupim d. 18 kwietnia 1761. fol., k. 1. Warsz. uniw.

— Cajetanus Ignatius Sołtyk... univ. verso clero... [List pasterski, dat. 18 Mensis Julij 1760]. fol., ark. plak.

Wzywa kler do stałości w wierze i do modłów za zdrowie Ang. III. Jagiell.

— List pasterski o kanonizacyi S. Jana Kantego. W Krakowie 27 maja 1775. fol., arkusz plakatowy.

Jagiell. — Ossol.

— List okólny do Duchowieństwa, zaprowadzający odprawianie uroczystego nabożeństwa z powodu podwyższenia na stolicę apostolską Piusa VI. Dan w Krakowie d. 17 marca 1778. fol. 1 k. Warsz. uniw.

— List J. O. Pasterza cum Monitione ad Capitulum. Datum Cracoviae die 11ma Februarii A. D. 1782. fol., 1 k.

Tu gani kapitułę za limitowanie jej do piątku. Groni jej interdyktem, powiada że są wszyscy prawie obrani z rozumu. Mówi, że wchodzą w niegodziwe ślady Kollatajowskie.

Akad. — Bibl. war. nar. (zbiory Rapers.) — Branic. — Jagiell.

Jest to odpowiedź na równocześnie ogłoszony przez Sołtyka „List“ kapituły pod tyt.:

Kopia Listu albo raczej głupiego, nierozumnego, ze wszech miar niedziwego (a od Całego Swiata z wielką wzdargą, i urąganiem się nad temi Głupcami co ważyli podpisać go) Paszkwilu, Kapituły Krakowskiej, do J. O. Xiążęcia JMci Kajetana Sołtyka Biskupa Krakowskiego de Die 8. Februarii Annō 1782. in Stuba Capitulari. fol., k. 2 nlb.

Przytoczony tu najprzód list Kapituły; m. i. podpisani: F. Potkański, T. Gorzeński, Józ. Gorzeński, J. Olechowski, Wacław Sierakowski, Antoni Żołędziowski. List wytyka brutalne postępowanie biskupa; „jesteś nad przepaścią“. Osoby kapitulne nie mogą już u niego bywać po wielu despektach; musi kapituła do niego pisać.

Na k. ost. verso: Decretum Capituli die 8ta Febr. latum contra coadjutorias nuper inscriptas. Kapituła zapowiada, że wnosi protest do Rzymu przeciwko mianowanemu bezprawnie koadjutorowi.

Widocznie Sołtyk kazał ten list wydrukować równocześnie i łącznie ze swoją odpowiedzią.

Ta bezprzykładna polemika między biskupem (istotnie już chorym) a kapitułą zakończyła się tem, że arch. J. Olechowski ogłosił obwieszczenie kapituły a dnia 23 lutego 1782, w którym kapituła zawiadamia o objęciu koadjutorji przez „dawniej od Stolicy św. postanowionego“ X. Michała Poniatowskiego, — Por. o tem pod Olechowski J. — Na egz. bibl. Jag. dopisek współczesny, porównujący Olechowskiego do Lucycpera:

Razem doprawione pismo X. Garnysza, naznaczonego komisarzem dla załatwienia tej sprawy (z dnia 2/ febr. 1782).

Ob. wyżej: Interdictum.

Rudnicki Kaj. Sołtyk str. 207 i 211. — Przedruk pisma kapituły w Balińsk. Pam. o Śniad. II 22. — Jocher 7980.

Jagiell.

— Literae mutatae eum Pontifice Max. Clemente XIV. 1773. w 4ce. Uniw. lwowa.

— Mowa Xiążęcia JMci Sołtyka Biskupa Krakowskiego podczas Senatus Consilium miana, Anno 1761. Die 13. Maij w Warszawie. fol., k. 4.

Zaczyna od pochlebstw królowi. Opowiada o mnożeniu się złej monety; otworzenie mennic i gór Olkńskich jest konstytucyami zabronione. Przeciwie się redukcji monet. Żąda zwołania sejmu extraordinarynego

nuice dla monet. — Por. Rudnicki Kaj. Sołtyk str. 41 i 263. Jagiell. — Ossol.

— Mowa J. O. Xcia JMc Biskupa Krakowskiego na Senatuz Consilium miana w Warszawie die 25. Octobris Anno 1762. fol., 1 ark.

Zdanie na propozycje od Tronn. O porwaniu się do oczów w Izbie poselskiej. Żąda by odłączyć arbitrów od posłów, przez wystawienie ganków górnych jak i chórna otwartego circuz circa z ławami niższemi wyższemi. Tym sposobem tumultant będzie widzialny. Zrobiły to sławny Fontanna sa kilkanaście tysięcy. Mówi o złej monecie.

Akad. — Jagiell. — Krasiańs.

— Mowa J. O. Xcia JMc Kajetana Sołtyka Biskupa Krakowskiego. Xiążęcia Siewierskiego miana w Warszawie na Senatuz Consilium 7. Martij 1766. fol., 2 ark.

W materji Kurlandji, o Janie Ern. Bironie. Radzi wysłać do Petersburga podk. Borcha jako praw wiadomego, któryby przełożył temerarios ansus.

Akad. — Branic. — Czartor. — Krasiańs. — Jagiell. — Ossol.

— Mowa J. O. Xiążęcia JMc Kajetana Sołtyka Biskupa Krakowskiego na Seymie Coronationis króla JMc Stanisława Augusta, miana dnia 7. miesiaca Grudnia Roku Pańskiego 1764. fol., kart 2.

Tu pochlebstwa królowi jako najdoskonalszej encocie i najenotliwszej doskonałości. Porusza potrzeby Krakowa i Akademji. — Uwielbia pamięć Augusta III.

Branic. — Jagiell. — Krasiańs. — Ossol.

— Mowa J. O. Xcia JMc Kajetana Sołtyka Biskupa Krakowskiego, Xiążęcia Siewierskiego, na Seymie Ordynarynym Warszawskim miana dnia 11. Miesiaca Października R. P. 1766. fol., 6 k. nlb.

Przeciw dysydentom. Wnosi projekt o ubezpieczeniu wiary.

O tej i o dalszych jego mowach na sejmie 1766 ob. Rudnicki Kaj. Sołtyk str. 100, 120—137; oraz Djarjusz sejmu 1766 (w Bibl. tom XV, 428).

Jego mowy przeciwko dysydentom z r. 1766, żądające „ubezpieczenia wiary“ przedrukowane są także w dziele „Dowody gorliwości polskiej o świętą wiare“ (1766), o którym ob. Bibl. tom XV, 302.

Por. także: Zbiór mów różnych (1782).

Wyszło i po włosku (ob. wyżej: Alloc.).

Akad. — Branic. — Jagiell. — Krasiańs. — Uniw. wileńs.

— Mowa... dnia 21-go 8bris Roku 1766. fol., kart 2.

Bran. — Kras. — Ossol. — Uniw. wil.

— Mowa... dnia 22 go 8bris Roku 1766. fol., kart 2. Ossol.

— Mowa J. O. Xcia JMc Kajetana Sołtyka Biskupa Krakowskiego, Xiążęcia Siewierskiego, na Seymie Ordynarynym Warszawskim miana dnia 30. 8bris 1766. fol., 1 ark.

Przeciw podatkom nowym, po zniesieniu głównego żydowskiego i przeciw odpuszczeniu znacznych sum snkcesorom Siednickiego podskarbiego z administr. skarbu pozostałych. Był dng 2 miljony 700 tys. Akad. — Czartor. — Jagiell. — Krasiańs.

— Toż:... 6 Novembris 1766. fol., kart 2. Ossol.

— Mowa J. O. Xcia JMc Kajetana Sołtyka Biskupa Krakowskiego, Xiążęcia Siewierskiego, na Seymie Ordynarynym Warszawskim miana. Dnia 12. 9bris 1766. fol., k. 4 nlb.

Z okazji głosu kasztel. Bełzkiego de fundatione Miroszewciana w Akademji Krakowskiej; o fundowanin szkoły ryeerskiej w Akad. w r. 1676. Dalej mówi o nienieszczęśliwych in re monetaria skutkach z powodu nowej ewalnacji. Żąda odrzucenia projektu.

Akad. — Czartor. — Jagiell. — Ossol. — Uniw. wileńs.

— Mowa J. O. Xcia JMc Kajetana Sołtyka Biskupa Krakowskiego, Xiążęcia Siewierskiego, na Seymie Ordynarynym Warszawskim miana. Dnia 20. Novembris 1766. fol., 1 ark.

O prawie obierania posłów.

Akad. — Branic. — Czartor. — Jagiell. — Krasiańs. — Ossol. — Uniw. wileńs.

— Mowa J. O. Xcia JMc Kajetana Sołtyka Biskupa Karkowskiego (sic), Xiążęcia Siewierskiego, na Seymie Ordynarynym Warszawskim miana Dnia 22. 9bris 1766. fol., k. nlb. 4.

Przeciw dysydentom. O religji. Żąda podpiu Projektu wiary.

Akad. — Branic. — Jagiell. — Ossol.

— Mowa... 27 9bra 1766. fol., 1 ark.

Branic. — Dzików — Krasiańs. — Ossol.

— Mowa J. O. Xcia JMc Kajetana Sołtyka Biskupa Krakowskiego, Xiążęcia Siewierskiego, na Seymie Or-

dynaryjnym Warszawskim miana dnia 28. 9brisa 1766. fol., k. 2.

O ordynacji Ostrogskiej.

Akad. — Branic. — Jagiell. — Ossol. — Uniw. wileńs.

— Mowa... 29 Novembr. 1766. fol.

— Mowa J. O. Xcia JMci Kajetana Sołtyka Biskupa Krakowskiego, miana na Seymie Extraordynaryjnym 5. 8brisa Roku 1767. fol., 1 ark.

Sprzeciwia się traktowaniu z Replinem w sprawie dysydentów.

• tej i o innych jego mowach na sejmie z r. 1767 ob. Rudnicki l. c. str. 171—3; oraz Djarjusz sejmu 1767 (wydany w r. 1866 przez Ant. Sozańskiego). — Obacz także dzieło: Zbiór mów różnych (1782).

Akad. — Czartor. — Jagiell. — Kijows. — Krasińs.

— In negotio praetensae ab acatholicis administrationis sacrae. (1767)... ob. w Bibl. XXIII str. 75.

Akad. — Czartor. — Cz. Dwór — Jagiell.

— Obwieszczenie względem nabożeństwa z oktawą na cześć ś. Jana Kantego dnia 15 i 16 lipca 1775 r. odprawiać się mające. Kraków, 1775. fol. plakat. Jagiell.

— Obwieszczenie o mającey się odprawiać Wizycie Kościołów w dień świętu dekanatach. Kraków 28 Stycznia 1782. fol., k. 2.

Wizyta miała badać: Stan osobisty dneh., stan fary, inwentarz sprzętów, summarjusz dokumentów, stan ekonomiczny. — O wyhorze wizytorów.

Jagiell. — Krasińs. — Ossol.

— Obwieszczenie ex officio curiae episcopalis crac. aby duchowni opisali, co i wiele tracą w Galicyi w dziesięcinach, mesznym, wyderkach, zapisach, pensyach. W Krakowie 20 listop. 1782. fol. 1 karta.

Oh. niżej: Process.

— Ogłoszenie i rozrządzenie jubileuszu wielkiego dla Dyecezyi Krakowskiej w Galicyi leżącej. Dan w Krakowie d. 3 Kwietnia 1776. fol., str. 4 nlb.

Jagiell. — Krasińs.

— Toż:... w Polsce leżącej, 3. Kwietnia 1776. fol., k. 2. Jagiell.

— Ogłoszenie po całej Dyecezyi w Królestwach Polskim i Galicyjskim zrzucenia z Urzędu Audytorskiego JMci Xiędza Olechowskiego Archidyakona

Krakowskiego. Dat. Kraków 10. Lut. 1782. fol., plakat.

Zarzuca mu urodzenie podłe chłopskie w Lubartowie u Sanguszków. X. Czerny wziął go za kapelana; nadużył zaufania biskupiego. Jagiell.

— Okólnik. W Kielcach 15 czerwca 1759. fol., 1 k.

— Toż:... Kielcis 20 aprilis 1759. fol., 1 k.

— Toż:... w Warszawie 10 decembr. 1759. fol., 1 k.

Oh. Processus.

— Oratorium privatum. fol., 1 k.

— Ordynacya Processyi w Oktawy Bożego Ciała. De dato Kraków 16 Maja 1762. fol., k. 2. Ossol.

— Proces względem żydów wydany przez Kajetana Ignacego Sołtyka Biskupa Krakowskiego r. 1759. fol., str. 1. Ossol.

— Proces względem wypłacenia podatku publicznego Woysku Koronnemu przez Cajetana Sołtyka Biskupa Krakowskiego wydany. 1759. fol., k. 1. Ossol.

— Proces nakazujący msze, dzwonicie i modlitwy za duszę Naya króla Aug. III. Dat. 18 paźdź. 1783. fol., k. 1. Rudnicki l. c. str. 51 i 264. Ossol.

— Proces nakazujący suplikacye o szczęśliwy sukces sejmu konwokacyi i elekeyi. Dat. Kielce 14 stycznia 1764. fol., str. 1.

Rudnicki l. c. str. 57 i 266. — W związku z tem stoi rękop.: List do województwa lubelsk. 28 stycznia 1764.

Oh. niżej Processus. Ossol.

— Proces przedsejmowy nakazujący Supplikacye y modlitwy o szczęśliwy sukces. 1766. fol., 1 ark. plak.

Rudnicki str. 108 i 271 prytacza tytuł inaczej: Process... przed sejmikami przedsejmowemi do dyecezyi swoiey wydany. Dat. z Bodzentyna 8 lipca 1766.

Może więc są to dwa odrębne Procesy?

Oh. Processus.

Akad. — Jagiell. — Ossol.

— Proces o exekwie y msze za duszę JW. Michała Sołtyka Kasztelana Siewierskiego. Dan w Horzęcinie w Pałacu biakupim 14 lipca 1766 fol., 1 str. Jagiell.

— Proces obwieszczaący Artykuły Nieunitom y Dyssydentom ostrzeżenie. Dat. 13 stycznia r. 1767. fol., k. 2.

Ossol.

— Proces nakazujący Modlitwy &c. o szczęśliwy sukces Seymu. Dan w Warszawie... dnia 28. Sierpnia Roku 1767. fol., 1 ark. plak.

Rudnicki l. c. str. 163.

Akad. — Jagiell.

— Proces obwieszczaący Dyecezyą o powrocie do oyczyzny. Dan w Warszawie 13. lutego 1773. fol., ark. plak.

Branic. — Jagiell. — Krasinś.

— Process nakazujący msze i modlitwy za duszę woiewody łęczyckiego (Tom. Sołtyka brata). Dan w Krakowie d. 12 lipca 1773. fol., 1 ark. plak.

— Proces uakazujący dzwonięcie i Modlitwy za X. Szeptyckiego Biskupa... Dnia 19 sierpnia 1773 w pałacu biskupim. fol., 1 ark.

Ossol.

— Proces za duszę JW. J. Pana Chorążego Margrabi Pińczowskiego Karola Myszkowskiego Wielopolskiego Dan w Krakowie 1 stycznia 1774. fol., 1 karta,

Ossol.

— Proces za duszę JW. Woiewody Sandomirskiego Jana Wielopolskiego d. 14 marca 1774. fol., str. 1.

Ossol.

— Proces za duszę JW. JM. X. Załuskiego Biskupa Kijowskiego przez Kajetana Sołtyka Biskupa Krakowskiego. Dnia 17 stycznia 1774. fol., 1 str.

Ossol.

— Proces nakazujący Modlitwy z dzwonieniem za zmarłego Oyca Ś. Klemensa XIV i o szczęśliwe obranie nowego Papieża przez Kajetana Sołtyka Bisk. Krakow. 4 października 1774. fol., str. 1.

Ossol.

— Proces W Krakowie 17 marca 1775. fol., 1 karta.

Donosi o obraniu nowego Papieża.

— Proces obwieszczaący świąt zmniejszenie... D. 6. lipca r. 1775. fol., k. 2.

Obwieszcza rozp. Piusa VI. — Rudnicki l. c. str. 282.

Jagiell. — Ossol.

— Proces rozrządzający Lustracye wszystkich Intrat Duchownych w dyecezyi Krakowskiej w Polsce leżacey (20 Paździer. 1775 r.), fol., k. nlb. 4.

Komunikuje uchwały zjazdu biskupów. Trzeba dać subs. char. 600.000 zł. po 6 zł. od komina. W tym celu należy, przedtem przeprowadzić lustrację. Dokładne przepisy co do jej dokonania. Ważne dla dziejów skarbowości.

Ob. niżej: Proces o składkę. Jagiell.

— Proces o składkę po 6 zł. od komina pro Subsidio Charitativo. Dat. 1 paźdz. 1775. fol., kart 2.

Warsa. univ.

— Proces o składkę pro Subsidio Charitativo po 6 zł. i groszu srebrnym od komina. 23 listopada 1776. fol., k. 1.

Por. wyżej: Proces rozr. lustracje.

Jagiell. — Ossol.

— Proces za Duszę JO. Xcia JMci Prymasa Gabryela Podoskiego 22 kwietnia 1777. fol., str. 1.

Ossol.

— Proces nakazujący modlitwy za duszę wojewodziny łęczyckiej (Antoniny z Małachowskich Tomaszowej Sołtykowej). Dau w Krakowie 6 listop. 1778. fol., 1 karta.

— Proces rozrządzający dzwonięcie i modlitwy za dusze ś. p. JO. JMP. Wacława Rzewuskiego Kasztelana Krak. D. 6 listopada 1779. fol., str. 1.

Ossol.

— Proces rozrządzający dzwonięcie i modlitwy za Duszę śp. JW. JM. P. Kasztelana Warszawskiego Macieja Sołtyka. 1780. fol., k. 2.

Ossol. — Warsz. univ.

— Proces za duszę JW. JMX. Młodziejowskiego biskupa poznańskiego, kanclerza WK. w Krakowie 27 marca 1780. fol., k. 1.

Ossol.

— Proces za duszę JW. JMP. Jacka Ogrodzkiego Sekretarza W. Kor. w Krakowie 16 czerwca 1780. fol., k. 1.

Ossol.

— Proces o modlitwy za JW. Józefa Sołtyka kawalera Orderu Lwa Pruskiego. W Krakowie 24 lipca 1780. fol., karta 1.

Ossol.

— Proces rozrządzający dzwonięcie i modlitwy za duszę śp. JW. JMX. Wacława hr. Sierakowskiego Arcy-Biskupa Lwowskiego... w Krakowie 30 października 1780. fol. k. 1.

Ossol.

— Proces o wyderkach, zapisach, długach kość. na dobrach ziem. w Ga-

licy, w Krakowie 30 listopada 1780. fol., 1 karta.

Por. t. XXIII, 320.

Ob. wyżej: Obwieszczenie.

— Proces nakazujący dzwonicie, exekwie, msze i modlitwy za Nawiśniejszą Maryę Teresę Cesarzową, Królową Apostolską. W Krakowie 10 grudnia 1780. fol., 1 ark.

Por. t. XXIII, 320. Jagiell. — Ossol.

— Proces względem zachowania postu. W Krakowie 10 lutego 1782. fol., 1 karta.

— Processus per Cajetanum Ignatium Sołtyk Episcop. Cracov. editus Kielciis Die 20 Mensis Aprilis Anno 1759. fol., karta 1. Ossol.

— Processus ad clerum pro implo-rando divino auxilio comitiis regni generalibus. Dat. Varsaviae d. 18 Iulii 1760. fol. 1 ark. plak.

Ob. wyżej: Proces.

— Processus supplicationum pro felicissimo successu Ordinum regni sub tempus comitorium extraord. Dat. Varsav. 11 martii 1761. fol., 1 ark. plak.

Ob. Proces przedseymowy.

— Processus supplicationum pro felici successu consiliorum tempore Comitiorum Generalium Ordinariorum per Cajetanum Ignatium Episcop. Cracov. editus 1762. fol., k. 1. Ossol.

— Prohibitio gestandorum distinctionum per Canonicos gratiales. Cracoviae, 15 Mensis Martii 1775. fol., 1 str. Jagiell.

— Przydanie do porządku Jubileuszowego przez Kajetana Ignacego Sołtyka Biskupa Krakowsk. 1776. fol., 1 karta. Ossol.

— Przywilej na Kanclerstwo Xięstwa Siewierskiego, Dat. w Krakowie 13. lutego 1782. fol., ark. plakat.

W miejsce Gorzeńskiego nominuje Franc. Ossowskiego kanclersem, Za powód usunięcia tego głupiego i szalonego człowieka podaje, że Wszchmocność Boska odmieniła Gorzeńskiego i rozum mu odjęła: kiedy poszliśmy ad visitationem SSmi in Cathedrali, postrzeżliśmy jego psa pudelka, jego faworyta i assystenta onemuż do Mazy S. Pies mu assystował na gradusach leżący. Ludzie powinni się gromadzić na uwielbienie Boga, a nie bestye pry do smrodzenia i paskudzenia Świątynicy Pańskiej.

Mimo nakazu trzeba było świątynikom wypędzać tę bestye — gdy totus clerus cum capitulo odprowadzali do grobu S. Stanisława; proh dolor! znowu tę bestye widzieliśmy, co nas do sprawiedliwej cholery przyprowadziła; cum indignatione rzekliśmy: A co bestya tu robi, wziąć ją kamień i szyi uwiązać i utopić. Insuper X. Gorzeński uznajemy że oszalał, kiedy błażeński ten list do nas pisany, w którym nas szalonymi czyni, śmiał zuchwale i głupio zapamiętałe podpisać.

Jocher 7979.

Jagiell.

— Rozporządzenie, dat. w Warszawie d. 5 marca 1773. 1 ark. wielki. Krasiań.

— Rozporządzenie porządku jubileuszowego w Krakowie i na przedmieściach. Dnia 14. marca 1776. fol., plakat. Jagiell.

— Votum Xcia Kajet. Sołtyka biskupa krakowsk. na Senatus consilium 8 marca 1763. fol., k. nlb. 4. Krasiań.

(Sołtyk Kaj. Ign.). Anioła z obronną ręką... Relacja (1754). fol., 10 ark.

Dokładniejszy opis w Bibl. XII str. 159. —

Tu jego mowa i kazanie.

— Carmen gratulatorium in optatissimo ad suum gregem reditu Celsissimi Excellentissimi Illustrissimi Reverendissimi Domini D. Cajetani Ignatii Sołtyk Dei & Apostolicae Sedis gratia Episcopi Cracoviensis Ducis Severiae equitis aquilae albae a studiosissima suo nomine Soc: Jesu Cracoviensi oblatum. Cracoviae, typis Cas. Jakowski. 1773. w 4ce, k. 6.

Obejmuje 3 ody. Jagiell. — Ossol.

— Denuntiatio a Venerabili Capitulo Cathedrali Cracoviensi, celebratae ad nominationem & commendationem Regiam electionis Celsissimi Principis Cajetani Sołtyk, ex Episcopo Kijoviensi Nominati Episcopi Cracoviensis Ducis Severiae; per Illustriss: & Rndissimum Dominum Martinum Comitem Załuski, Episcopum Dresdensensem, Suffraganum Plocensem, ejnsdem Cathedrae Cantorem, & à dicto Venerabili Capitulo delegatum Anno Dñi 1759. die 8. Februarii Varsaviae facta. fol., k. nlb. 4.

Na k. 2: Gratulatio eidem Cels. Princ. Episc. Crac. per Franciscum de Schwartzemberg Comitem Czerny Canon. Crac. a Capitulo delegatum. Responsum Episcopi.

Akad. — Jagiell. — Warsz. uniw.

— Józef Olechowski kanonik katedralny krakowski donosi o powrocie J. O. Xcia Jmci pasterza y o nadanych odpustach, nabożeństwach w tey okazji odprawiać się mającym. w Warszawie 13 lutego 1773. fol., 1 ark.

Ob. Olechowski (t. XXIII, 321), gdzie podana treść.

— Doniesienie ex officio Curiae J. O. Xiążęcia JMci Biskupa Krakow. przez Jm. XX. Dziekanów Dyecezyi krakowskiej. Kraków 1780. fol.

Ob. j. w. — Także i inne odeawy ka. Olechowskiego tam opisane odnoszą się do Sołtyka. Ossol.

— Dyaryusz Wizyty Akadémii Krákwskiej Przez J. O. Xiążęcia IMci Kajetana Ignacego Sołtyka z Bozey y Stolicy Apostolskiej Łaski Biskupa Krakowskiego, Xiążęcia Siewierskiego, Teyze Akademii Kanclerza, y Wizytatora. Od S. Stolicy Apostolskiej. Y Nayiasnieyszego Krola IMci Stanisława Augusta Szczęśliwie Panującego Delegowanego. Dnia 8. Miesiącá Lipcá, w Roku niniejszym 1765. w Krakowie záczytey. fol., k. 6 nlb.

Zaczęła się wizyta od uroczystości w kośc. św. Anny. Są tu po polsku i po łacinie wypowiedziane mowy X. Wojc. Biegaczewskiego, X. K. Stęplowskiego i odpowiedzi Sołtyka. Sołtyk wysławia mądrość krola. Powołuje się na słowa Platona, że Rzeczp. winni rządzić filozofowie. Na końcu wymieniono nazwiska komisarzy do badania uniw., sskoły św. Anny i kolonii. — Porównaj wyżej na str. 62 Informacya. Jocher 1815. — Rudnicki l. c. str. 268.

Jagiell. — Ossol. — Uniw. wileńs.

— Celsissimo Et Reverendissimo Principi Caietano Soltyk Episcopo Cracoviensi Dnci Severiae Felicis ad Cathedram Cracoviensem Anno Domini M.DCOLIX. Die Maji ingressus Gratulatio A Scholis Pii Cracoviensibus totaque ejusdem Congregationis Provincia Polona. Typis Varsaviensibus S. R. M. et Reipublicae in Collegio Scholarum Piarum. (1759). w 4ce, k. tyt., k. 16 nlb.

Wysławia m. i. jego działalność jako bisk. kijow. i senatora.

Panegiryk z podobnym tytułem ale folio i z datą 1760 była cytowany jako praca Mirzeńskiego Bernarda. — Ob. o tem tom XXII str. 416.

Ossol. — Uniw. lwows.

— Celsissimus Princeps Illvstrissimus Excellentissimus ac Reverendissimus Dominus Dominus. Cajetanus Ignatius Soltyk Episcopus Cracoviensis, Dux Severiae, Eques Aquilae Albae, Majorum claritudine, Meritorum suorum gloria, Religioni Antistes, Reipublicae Senator, Populo Dvx, et Princeps. Exoptatus. Par votis, et expectationi omnium Declaratus. Cui in auspiciatissimo ad Cathedram ingressu, festivam gratulationem et se totam cum tribus Cracoviensibus Collegiis; Provincia Majoris Poloniae Soc. Jesu. Dat, et Dedicatio Annō ingressus Christi 1759. [Tu wignetka podłużna]. Cracoviae Typis Fatiani et Sebastiani Hebánowski S. R. M. Typographi et Bibliopolae Varsaviensis. fol., k. tyt., k. 45 nlb.

Na odwr. tyt. orzeł z mieczem i wierszyki łac. Poczem dedykacja i panegiryk z pochwałami różnych Sołtyków, Sołtykowych i Sołtykówien. W części II dużo faktów z życia biskupa (pobyt w Żytomierzu, stosunek do Lipskiego).

Bandt. Hist. dr. krak. 437.

Branic. — Czartor. — Jagiell. — Krasin. — Ossol.

— Odezwa popiołów J. O. Xięcia Biskupa Krakow.

Wiersz: Nie z krzesła ale z trumny, nie z izby lecz z grobu. — Ob. opis w t. XXIII str. 254.

— Oratio ad plenos ordines pro Cajetano Soltyk Episcopi Cracoviensi Duceque Severiae 1782. w 4ce, str. 16. Jagiell.

— Do Jaśnie Oświeconego książęcia Jegomości Kajetana Sołtyka... Do J. W. Imci Józefa Żaluskiego... Do J. W. Imci P. Waclawa Rzewuskiego... Do W. Imci Pana Rzewuskiego starosty Dolnickiego z okoliczności nwołnienia i powrotu do oyczyzny. Oda (1773). w 4ce.

Branic.

— 'Ονομαστῶν Celsissimi Principis Caietani Soltyk Episcopi Cracoviensis Ducis Severiae... w 4ce, 1/2 ark.

Uniw. wileńs.

— De principe in Regno Poloniae pontificatu in Celsissimum principem Cajetanum Soltyk Cracoviensem, nec non totius Minoris Poloniae Sacrorum Antistitem, Ducem ac Dominum Se-

veriae, pro magnis in publicum pro-
meritis collato, gratulatio facta nomine
Minoris Poloniae provinciae Soc. Jesu.
Anno 1759. w 4ce, str. 82.

Bibl. Popielów.

— Proźba do najsławniejszych Sta-
nów Rzeczypospolitey skonfederowa-
nych i obiaśnienie pokrzywdzenia Sól-
tyków Sukcessorów ś. p. Biskupa Kra-
kowskiego. fol., k. 1.

Bibl. XX. Mis. — Krasinś.

— Responsum Venerabilis Capituli
Cracoviensis de die 29. Decembr. 1758.
fol.

Jagiell.

— Rozmowa między Sóltykiem Bi-
skupem Krakowskim y Dekiertem Pre-
zydentem miasta Starey Warszawy na
Polach Elizeykich. 1780.

Ob. Rozmowa w t. XXVI 419, gdzie bliżej
opisano.

— ob. Anioła z obroną ręką
(1753) — Antonello (1760) — Aquila
(1763) — Banackowski Symon (1760) —
Bednarski Marcin (1773) — Biegacze-
wicz Adalb. (Via aquilae 1758) — Cle-
ment (Rozmowy 1761) — Dyjarjusz
sejmu (1764) — Garnysz Książd (1782) —
Gorzeński — Grzegorz od S. Duchy
(1765) — Herka Klem. St. (Quaestio
1759) — Janowski Jakób (1775) —
Kaszewicz Kazim. (1766) — Klemens
XIII (Literae 1759) — Klemens XIV
(1773) — Kociński Ant. (1764) —
Korczyński Kasyan (Kazania 1764) —
Kowalski Jan (Godność hisk. 1750) —
Lesniewski Fr. (1759) — Linowski
Zygm. (1773) — Lipiewicz Andrzej
(1762) — Mamezyński Stan. (1759) —
Maruszowski Jakób (1765) — Mazenski
B. A. (1768) — Miłkowski Władysław
(Regnum Sapientiae 1760) — Nowiński
Krzysz. (S. Stanisław 1758) — Ole-
chowski Józef — Pałaszowski Jan
Józef (1762) — Plenipotenci (1789) —
Poniatowski Michał (Zalecenie modlitw
1788) — Potkański Fr. (Universale
1765) — Preis Fr. Er. (Jasne dowody
1766) — Projekty — Propositiones
(1760) — Putanowicz Józ. Al. (Vivat
juventuti 1759) — Repnin (1767) —
Responsum (1758) — Rezolucyach —
Rotter Xaw. (1761) — Rubricella

(1780) — Rudimenta musicae choralis
(1761) — Słeczkowski A. C. (De S.
Stanisław 1773) — Sóltyk Józ. (Kazanie
1761) — Stęplowski Kaz. J. (Exerci-
tium 1750) — Stobiecki (Powinś.) —
Trembiński Al. J. (1759, Uwagi nad
pismem) — Tryśniewski (1767) —
Wężyk (1765) — Wielhorski — Wil-
koszewski Ant. Fr. (Quaestio 1760) —
Virtuti et erudit. (1771) — Wysocki
Samuel (Nauki homilijne 1770) — Za-
łuski Marcin (Denuntiatio 1759) —
Zbiór mów różnych (1782) — Zole-
dzowski Ant. (Virtuti 1771).

Rnhierre Histoire de l'anarchie II. — Bandtkie
Hist. bibl. Uniw. krak. 90. — Lelewel II
129. — Janocki Excerpt. Pol. 32—46,
357—61, 362, 369, 375. — Łukasiewicz
Kościoły br. Czesk. 252. — Łętowski Ka-
talog II 242—257. — Rzepniński Vitas
praesul. I 382—4. — Moszczeński Adam
Pamiętniki Poznań 1858. — Tyg. II 1862
V 216. — Wójcicki w Encykl. Org. XXIII
822. — Lelewel O monecie polskiej 1862
str. 43. — Baliński Pamiętniki o Janie
Śniadeckim 1865 str. 22—47. — Niesiecki
Herbarz IV. — Korytkowski Pałacii III
(1883) str. 558 i n. — Żychliński Złota
księga XVII (1895). — Enc. kośc. XXVI
160. — Bużeński Żyw. arc. gn. V (Mali-
nowski). — Kraszewski Polska I 290. —
Sozański Dyjarjusz sejm 1767. — Kos-
sakowski Monogr. I—III. — Łubieńska
Sprawa dysyd. 1911 str. 79 i n. — Rud-
nicki Sóltyk (Monogr. Askenazego V). —
Askenazy Nowe czasy 1911. — Skał-
kowski O cześć imienia 1908. — Kranshar
Repnin i Polska. — Kalinka Ost. lata I
110. — Broglie Le sécret du roi. — Kol-
lątaj Stan oświecenia. — Mejsbaum O tron
Stan. Aug. 1914. — Smoleński Przewrót
umysł. (passim). — Konopczyński w Kwart.
hist. 1910 III. — Tenże Polska II 11. —
Tenże Mrok i świt 1911. — Potoski Stan.
Mowa 1812. — Starczewski Widma prze-
szołości 1929. — Ka. Chotkowski Hist.
kośc. w Galicji tom I i II (1909). —
Finkel Bibl. hist. III 1861.

SÓŁTYK Kajetan (II), ord. S. Pauli
Eremitae. Aquila in montibus myrrhae
et thuris quiescens sive Christus pa-
tiens in documentum debiti obsequii
ob munificentias copiosas Celsissimo
Principi Illustrissimo Reverendissimo
Domino Domino Cajetano Sóltyk Epis-
copo Cracoviensi, Duci Severiae, Equiti
Aquilae Albae praesentatus et oblatas
a Fr. Cajetano Sóltyk O. S. Pauli Ere-

mitae AA. LL. et Philosophiae doctore, et actuali Studij Theologici Varsaviensis Professore. Anno Domini 1763. diebus Octobris Varsaviae. w 4ce, k. 3.

Dedykacja na 1 karcie. Poczem 1 k.: Conclusiones theologicae ex tractatu de poenitentia Menti D. Thomae conformes. (Na końcu:) Disputabuntur in conventu Varsaviensi. Objectis satisfaciens Chrysostomo Kozbiałowicz, Praeside Cajetano Sołtyk.

Por. niżej: Sołtyk Michał (Propos. 1763).

Razem oprawione: Xaw. Rotter Conciones quadragesimales VI de Christi passione, aliae VI de Peccatore. Typis Clari Montis Czestochoviensis Anno MDCCCLXI (1761). w 4ce, str. 190, Index proposit. k. 2. — Autorem jest Harnischer, a Rotter tłumaczył (ob. tom XVIII 45). Jagiell.

(Sołtyk Maciej I), sufragan chełmski. Regnum integrum in Illustr. M. Sołtyk (1731)... ob. Waligórski Michał Jan.

Nazwisko autora tego panegiryku dopisane jest na egz. bibl. Kijow.

— ob. Chryszkiewicz Aur. (Aquila 1719) — Nierembergicus (1740).

(Sołtyk Maciej (II) Kajetan), wojew. sandom. Ad Illustrissimum Excellen-tissimum Dominum Mathiam Sołtyk Palatinum Sandomiriensem Szydlovi-censem etc. Capitaneum, Ordinum Aquilae Albae et Sancti Stanislai Equitem die Magno ejus Nomini Sacra 25 februarii Anno Domini 1780. w 4ce, k. 4.

Ob. tom XXI str. 5, gdzie wskazany jako autor Adam Łabęcki. Ossol.

— Indemnizacya W. Macieiovi Sołtykowi Wojewodzie Sandomirskiemu. fol., karta 1.

Bibl. Tow. P. N. w Poznaniu.

— Oddana Sprawiedliwość zasługom y cnotcie JW. Imci Pana M. Sołtyka wojewody Sandomirskiego, starosty Szydłowskiego, orderów orła Białego, y ś. Stanisława kawalera. Od umiających czcić cnotę y zasługę Obywatelów Wojewodztwa Sandomirskiego, powiatów Sandomirskich. W dniu poświęconym uroczystości Imienin tego pełnego wielkich przymiotów męża. Oświadczona R. P. 1779. w 4ce, k. ulb. 14.

Zawiera oprócz dedykacji: Głos JW. Pana Jana Michała hrabi z Nagłowic Reja, starosty Nowomiejskiej, kawalera ord. S. Stan. przy reasumpey sądow ziemskich sandomirskich w Wiślicy dnia 29 czerwca

1778 mianych; Mowa Wielm. sędziego ziemskiego sandom.: Mowa W. Imci Pana Jozefa Brzeskiego, podsejdmki ziem. sand. w Wiślicy 30 czerw. 1778; Mowa W. Imci Pana Mikułowskiego, przy wykonanej na piśarstwo ziemskie przysiędze miana; Mowa W. Imci Pana Kajetana z Postawic Ankwicza; Mowa urodz. Romana Radoszewskiego, wicesgerenta; Mowa urodz. Józefa Sosnowskiego, przy zaczęciu juryzdykcyi ziemskiej w Wiślicy 30 czerwca 1778 roku imieniem pałestry miana.

Krasińs., — Zielińs.

— Wartość Zasług Dostąpioney Godności Wojewodztwa Sandomirskiego w Jasnie Wielmożnym Jmści Panu P. Macieju Sołtyku Wojewodzie Sandomirskim Kawalerze Orderow Białego Orła y Świętego Stanisława, Starości Szydłowskim Pieśnią Polską Uczczona. Przez Nayobowiązaniszego Pańskiemu Imieniowi X. J. K. K. (1774). w 8ce, str. 8.

Litery w tytule oznaczają zapewne: Xiądz Jan Kanty K...

Por. tom XIX str. 2.

— ob. Chrzanowski Tomasz (Kazanie 1790) — Popisy (1783) — Ry-maszewski Stanisław (1774) — Sołtyk Kajetan Ignacy (Proces 1780).

Łętowski Katalog IV 72—3. — Rodnieki Kaj. Sołtyk 1906.

SOŁTYK Maciej (III), kasztelanica. Mowa Przy Otwarcu Publicznych Popisow Uczącey Się w Szkołach Wydziału Krakowskiego Młodzi. Miana Przez J. P. Macieia Sołtyka Kasztelanica Wislickiego Ucznia Klasy II. 1783. w 4ce, k. 2.

Dziękuję mouarsze nauk wskrzesicielowi.

Razem z tem drukowane, choć zuaczone osobną sygnaturą A—D:

Popis Uczniow Klasy II, w Szkołach Wydziałowych Krakowskich z Nauki moralney, z Językow, Narodowego i Łacinskiego, z Arytmetyki, z Nauki Charakterz, z Historji Naturalney, i z Nauki Chrzescianskiej, Albo Historji Dawnego i Nowego Testamentu. Pod Dozorem M. Michała Kureszowskiego. Roku 1783. w Miesiącu Lipcu. w 4ce, k. 16.

Zestawione (zarazu po polsku i po łac., synoptycznie) tezy i pytania z pięciu wymienio-nych nauk. Z nauki moralnej: obo-wiązki uczniow i nauczycieli; służycey i panow. — Na k. C₂: Tłumaczenie łacidskich autorow (Cycero, Seneka, Plin-tarch, Terencjusz, Kwintyljan, Fedr, Ko-lumella, Nepos). — Na k. 2: Charakter

(to znaczy pisownia). — Pierwsze wiadomości z hist. naturalnej. — Wreszcie z nauki religij (Stary i N. Test.).

Końcy wyliczenie uczniów klasy II. Było ich 29; w tem 7 o nazwiskach szlach. (Chwalibóg, Łodziński, Podowski, Sołtyk, Strowski, Wiktor, Żarski) — reszta sdaje się synowie mieszczańscy.

Jagiell. — Ossol. — Uniw. lwows.

Sołtyk Michał (I), kasztelan sandomierski († 1767) ob. Domański Wojc. (Rękojmia górna 1767).

SOŁTYK Michał (II), dziekan kat. krak. († 20 paźdz. 1814). Czyny Niektóre Działane w Polsce Przez Osoby Stanu Duchownego, Religij, Społeczeństwu Ludzkiemu Y Kraiowi Pożyteczne. Roku 1790. w 8ce, k. tyt., k. 15 nlb.

Przechodzi pokrótce dodatnie działania biskupów i kleru od najd. czasów. — Na k. 7 o Kajetanie Sołtyku i o Załuskich. — O prymasie Ostrowskim. — O bezpoczyściwstwie w kraju na skutek nauki kościola. — O potrzebie plebanów. — O szpitalach (o szpitalu św. Barb. w Krakowie, od którego lepszego w krajach obcych nie ma). — O moście na Prądniku.

Pisane widocznie dla celów polemiki z ówczesnemi broszurami, ale tych nie wymienia. Dziaków — Jag. — Ossol. — Warsz. uniw.

— Encyklopedia Wiadomości Elementarnych Czyli Pierwsze Rysy I Wyobrażenia Nauk I Kunsztów Dla Użytku Młodzieży Przez X. Michała Sołtyka Dziekana Katedralnego Krakowskiego Kawalera Orderu Orła Białego I S. Stanisława. W Częściach Dwoch Pracą i Kosztem Autora. [Tu cztery litery V, ułożone w formie krzyża]. W Krakowie W Drukarni Szkoły Głównej Roku M.DCC.XCVIII (1798). w 8ce, k. tyt., k. 3 nlb., str. 119.

Na odwrocie ofiarowuje autor pracę młodzieży, a w szczególności Janowi Kant. Potulickiemu. Składa się z XL rozdziałów króciutkich. Część I o naukach, a więc: O religij, językach, literach, druku, wymowie, rymotwórstwie, metafizyce i innych naukach, żeglarstwie, o monetach, mitologii itp. — Część II o kunsztach: o rolnictwie, budownictwie, sztychu, snycerstwie, odlewaniu posągów, muzyce, tańcu itp. O każdym przedmiocie po kilka najbardziej elementarnych informacji.

Na str. 35 wymienia poetów: Kochanowscy, Sarbieski, Krasicki, Narnszewicki, Trembecki, Karpiński, Przybylski.

Bentk. II 68. — Joher 2004.

Czartor. — Jagiell. — Ossol.

— List pasterski Elleona Biskupa Tulońskiego do wiernych swych dycezanów w roku 1790 pisany, przez X. Michała Sołtyka wyłożony (1795)... ob. tom XVI str. 49.

Bentk. II 587. — Joher 7666.

Czartor. — Drohob. — Dziaków — Jagiell. — Ossol. — Wileńs. — Zielina.

— Mowa Jasnie Wielmożnego Imci Xiędza Michała Sołtyka koadjutora kantora gnieźnieńskiego, dziekana katedralnego krakowskiego, Prezydenta Trybunału koronnego, przy zaczęciu Trybunału w Piotrkowie miana dnia 1 września roku 1785. fol., kart 2.

Powoduje Cesarza Augusta, Filipa Macedońskiego, Aristidesa — i szczyli się że kraj nad wszystkie inne wymierza sprawiedliwość bez opłaty i bez przymusu tylko dla dobra publicznego. Jagiell.

— Mowa J. W. Jmci... Koadjutora, kantora gnieźnieńskiego, Dziekana krakowskiego, Prezydenta trybunału koronnego, kawalera orderu S. Stanisława miana w Lublinie przy limicie Trybunału r. 1786 meca grudnia dnia 20. w 8ce, kart nlb. 8. Branic.

— Ocalenie Prawdy Poswięconey Przyszłości. (Kraków, 1790). w 12ce, k. tyt., k. 5 nlb.

Jest to odpowiedź na pismo „Co się dzieje z nieszczęs. Ojczyzną“. Mówi o uwiezieniu Senatorów przez Moskwę, o konfed. radomskiej. „Od jednego zabranego do Kąlnigi“ (Kaj. Sołtyka) miał autor wiadomość, jak był ów napastowany, aby do konfederacji radomskiej przystąpił. Poseł mosk. obiecywał mu, że Moskwa dysydentów odstąpi. Dlatego to przystąpił do konfed. radomskiej. Teraz poseł mosk. „utworzył pismo chcąc przeciwnych ukazom swoim w czarny płaszcz przybrać“. Jest wymysłem jego, jakoby uwiezieni senatorowie chcieli króla detronizować. — Mówi też o konfed. barskiej i o stosunku Francji do niej. Obce gabinety zwodzą nasz naród. Pismo „Co się dzieje“ (ob. XIV, 310) bywa przyznawane Kofłatajowi lub Jezierskiemu. Bentk. II 102. Dziaków — Jagiell.

— Propositiones Theologicae quas Celsissimo et Reverendissimo principi Caietano Ignatio Sołtyk Episc. Cracov. publice propugnandas exponit Michael Sołtyk 1763. Varsaviae typis S. R. M. Schol. Piarum. w 4ce, sygn. F4.

Ob. wyżej pod Sołtyk Kaj. II.

Dziaków — Krae. — Un. wil. — Warsz. un.

— Series Monumentorum Ecclesiae Cathedralis Cracoviensis. (B. r. i m. dr., ale Kraków 1785). w 8ce, str. 130 i 3 k. nlb. (Index Monumentorum).

Strony 1—9 nieliczbowane.

Na str. 3 nadpis: Series... Na str. 4: Idque factum et studio et labore Michaelis Soltyk Decani Eccl. Cath. A. D. 1785. Poczem krótki opis kościoła i napis na tablicy Kmity. Na str. 9: Statua marmorea ejusdem cum inscriptione. — Na str. 12: Memoriae Jndithae (1082). Następują opisy i napisy innych nagrobków. Odczyt napisów bywa często widocznie wadliwy. — Na str. 129: spis pamiątek, które „conservantur penes hanc ecclesiam“ (tria vexilla, campana Sigism.). — Na str. 130: inskrypcje wierszowane na kaplicy Zygm. i Jagiell. — Razem spisał 107 tablic grobowych, z tych znaczna część dzisiaj nie dochowana.

Kluczycki Pamiątki polskie 1835 str. 124. — Chłędowski Spis 117. — Joerber 8911.

Branic. — Czart. — Czew. — Jagiell. — Ossol. — Przesdz.

— Troski Prywatne O Dobro Publiczne. Qui Virtute animos instruit, is in privato Publicum negotium agit. Quint. w Warszawie 1791. w 8ce, k. tyt., str. 71.

Rozpoczyna dedykacja: Ofiara cnocie Stan. Małachowskiego. Porównuje go do Aristidesa.

Broni zdania, że w Polsce powinny być tylko dwa prawa kardynalne: 1) Religja katol. jest panująca, 2) Rząd republikański.

Omawia prawidła wychowania młodzieży: edukacja w religii, płace nauczycielom, ćwiczenia w zręczności (szkoła konna), podróże zagranicę tylko za zezwoleniem zwierzchności (kobietom podróży zabronić). Radzi nrządzić sądownictwo na wzór angielski; omawia trybunały prowincjonalne; upadek Krakowa; radzi anieść wolność palestry, czysty i bankiety; o reformie postępowania sądowego; o komisjach cywilno-wojskowych; o reformach wojskowych; bezkrólewie i elekcja; monopolja; reformy poddańcze (bez zniesienia poddaństwa, choć to byłoby najsprawiedliwsze); spolonizowanie Ensi.

Bentkowski II 104.

Branic. — Czart. — Dzików — Jagiell. — Ossol.

— ob. Domański Wojciech (1766) — Ordiuatio (1786) — Penzel Abr. (Triga observ. 1780) — Petitjeau abbé — Refutation (1795) — Soltyk Kajetan (Proces 1766).

W ręk. bibl. Zamoj. nr 1096 jest jego antybiografia. Tu między swojemi pismami

wymienia list: Do redaktora staropolskiej gazety, który wyszedł w formie dodatku pół ark. do Gazety warsz.

Posiadał wspaniałe zbiory, których katalog ogłosił z pocz. XIX w. (bez daty) p. t.: Ewent oka na zbiór gabinetowy (jest w Bibl. Ossol.). Był to zbiór minerałów, konch, bursztynów, korali, medali, monet, szkielec fizycznych, sztuk mechanicznych, mebli. Kopersztychów było z górą sztuk 15.000 (widoki miast, portrety etc.). Był także „zbiór malowań“ (oryginał Rafaela: portret kobiecy, Corregia, Alberta Duro, Battoniego, Caraccia, miniatury, mozajki, landszafty). Co się z tem stało?

Bibl. Estr. IV 312. — Janoski Excerpt. 109. — Dziennik wil. 1815 II 573. — Łętowski Katalog II i IV 73. — Grabowski Amb. w Bibl. warsz. 1859 T. 74 s. 182. — Enc. kośc. XXVI 162. — Ks. Siarkowski w Przegl. kat. 1886 nr 28—30. — Korytkowski Prażak III (1885). — Rudnicki Kaj. Soltyk 1906. — Smoleński Przewrót umysł. w Polsce str. 353. — Tenże w Przegl. hist. 1912 str. 317 (Public. anon.).

Soltyk Mikołaj ob. Kasprzycki Hilarius (Universitas 1729).

SOLTYK Stanisław, poseł wojew. krak., kasztelan warsz. (ur. 1751). Głos.. dnia 20 Grudnia 1790. fol., k. 3. Czartor.

— Toż... 7 Stycznia 1791. fol.

Czartor.

— Toż... 14 Lutego 1791. fol.

Czartor.

— Głos Jaśnie Wielmożnego St. Soltyka posła z województwa krakowskiego orderów polskich kawalera. dnia 23 lutego 1791 r. ua sessyi seymowej miany. fol., 2 karty. Jagiell.

— Głos.. Posła z wwdztwa krakowskiego orderów polskich kawalera d. 28 lutego 1791 roku na sessyi seymowej miany. fol., str. 4. Branic.

— Głos J. W. Stanisława Soltyka posła woiewództwa krak. ord. polskich kawalera z okoliczności miast koronnych y litewskich na sessyi seymowej 5 kwietnia 1791 miany. W drukarni wolney. fol., sygn. B₁. Czartor.

— Głos Jasnje Wielmożnego IMC Pana Stanisława Soltyka Posła Województwa Krakowskiego Orderów Polskich Kawalera. Na Sessyi Seymowej Dnia 31 Października (1791). Miany.

(Na końcu:) W Drukarni Wolney. fol., k. 2 nlb.

O starostwach, za ich sprzedaż. O projekcie Pinińskiego.

Mówi o swoim wniosku: Zasady do sprzedaży starostw. Powiada że Konstytucja 3-go Maja temu się nie przeciwia.

Bran. — Czart. — Dzików — Jagiell. — Krasiań.

— Głos Jasnie Wielmożnego Jmci Pana Stanisława Sołtyka Posła z Woiewodztwa Krakowskiego Orderów polskich Kawalera, na Sessyi Seymowej dnia 24 Listopada 1791 roku w materji Starostw miany. (Na końcu:) W Warszawie w drukarni uprzywil. Michała Grölla księgarza nadw. J. K. Mci 1791. w 4ce, kart 8.

Powiada że starostwa czynią dochodu 10 milionów a sprzedau na dziedzictwo czynią drugie tyle. Po pięciu latach uczynią 25 milionów. Domaga się stworzenia papierów publicznych. Daje za wzór Francję i Amerykę.

Czartor. — Jagiell. — Krasiań. — Ossol. — Uniw. wileńa.

— Głos... posła z woiewodztwa krakowskiego orderów polskich kawalera na sessyi seymowej d. 21 maia 1792 miany. fol., k. 2. Bran. — Czartor.

— Głos Stanisława Sołtyka Posła z woiewodztwa krakowskiego orderów polskich kawalera na sessyi seymowej dnia 29 maia 1792 miany. (Na końcu:) W drukarni Zawadzkiego. fol., k. 1.

Odpowiada na odczwę króla: „Dzieci albo żyjmy niepodlegli i poważani, albo gińmy wszyscy z honorem“. Sądzi, że alians z Prusami stanie w obronie ojczyzny.

Bran. — Jagiell. — Ossol.

— Kopia listu J. W. Sołtyka Posła Woiewództwa krakowskiego do J. W. Żelińskiego kasztelana Bidzkiego z Warszawy dnia 6 Aprilis 1791 pisanego. fol., 1 strona. Jagiell.

— List do JW. Józefa Chwaliboga Wojskiego Krakowskiego z Warszawy 16 Kwietnia 1791 pisany. w 4ce. Czartor.

— Materia tentaminis ex logica et metaphisica in Academia Sabaudica 30 Aug. 1769. per Stanisl. Sołtyk pertractata. Viennae apud Iahn. w 4ce.

Ob. niżej: Positiones physicae.

— Miasta duchowne w kraich rzeczypospolitey (Projekt sejmowy). fol., karta 1. Bibl. XX. Misjon.

— Mowa Jasnie Wielmożnego IMci Pana Sołtyka Posła Woiewodztwa Krakowskiego Wraz z Projektem Zasad Przedaży Starostw, i explikacyą niektórych punktów tychże Zasad Na Sessyi Seymowej Dnia 27. Października R. 1791. Miana. fol., k. 2 nlb.

Przedkłada: Zasady do Urządzenia Królew-szczyzn, ujęte w 11 punktów. — Te bliżej wyjaśnia.

Brauc. — Czartor. — Jagiell.

— Porządek izby seymowej. (Projekt do prawa). fol., 1 k. Czartor.

— Positiones physicae, quas illustrissimus Dominus Stanislaus comes de Sołtyk publico tentamini exposit in caesareo-ducali nobilium Academia Sabaudica die XXV Augusti anno 1770. Viennae, typis Josephi Kurzböck Caes. Reg. Aulae Illyrico Orientalis nec non Incl. Inf. Aust. Ordinum typographi, 1770. w 4ce, k. 5 nlb. Jagiell.

— Projekt JW... posła krak. Przyspieszenie obywatelskiego bezpieczeństwa. fol., 1 karta. Czartor.

— Projekt przez JW... posła krak. podany a w deputacyi do urzdzenia na przedaż wieczystą królew-szczyzn. fol., 2 karty. Czartor.

— Projekt przez JW... posła krakowskiego podany a w deputacyi konstytucyiney poprawiony. Zasady do urzdzenia na sprzedarz wieczystą królew-szczyzn. fol., kart 2 (sygn. B₃).

Bran. — Czartor. — Krasiań.

— Projekt JW... posła krakowskiego. Odmiana podatku skurowego. fol., 1 karta. Czartor.

— Projekt JW... w deputacyi... podawaiącym roztrząsany i zgodnie ułożony. Ochrona czasu seymowego. fol., 1 karta. Czartor.

— Projekt... posła krakowskiego z dodatkiem J. W. Kicińskiego co do projektu o seymikach. fol., kart 2 (pagina fracta). Brauc. — Czartor.

— Zasady do urzdzenia na przedaż wieczystą królew-szczyzn, przez JW. Sołtyka posła krakowskiego podane,

prawem dnia 19 grudnia r. 1791 uchwalone. (Warszawa, druk Ig. Grölla), w 8ce, kart 4.

Gaz. Nar. i Obca 1792. (Cena gr. 15).

Branic. — Jagiell. — Zielińs.

(Sołtyk Stanisław). Oda do Wielmożnego JMP. Stanisława Kostki Sołtyka Kasztelana Warszawskiego w dzień Imienia Jego przez Z. L. w 4ce. k. 2. Ob. tom XXI 3. Branic. — Ossol.

— Plenipotenci miast duchownych do JW. Sołtyka posła krakowskiego (1789), w 8ce, str. 14.

Wykazują nieciężenie miast przez duchowieństwo. Mówią że dobra duchownych nie są ich dziedzictwem lecz należą do narodn, bo ich nie odziedzicza syn po ojcu, wnuk po dziadku.

Pilat str. 91.

Branic. — Czartor.

— Uwagi nad pismem Plenipotencji miast duchownych do JW. Sołtyka Posła Krakowskiego (1789), w 8ce, str. 48.

Bibl. war. Nar. (Zb. rapers.) — Ossol.

— Powinszowanie Seymującym Stanom Po przemienionych w Prawo Zasadach przez JW. Sołtyka Posła Woiewództwa Krakowskiego, Orderow Polskich Kawalera, względnie Krolewsszczyn podanych, Wierszem Polskim Napisane, w Warszawie, w 4ce, str. 3.

Branic. — T. P. N. w Poznaniu.

— ob. Kruszyński Stanisław (Wiersz na imien.) — Penzel Abrah. (De arte historica 1782) — Recueil (1792).

Estr. Bibl. IV 311 (tu o jego procesie sejm. 1828). — Smoleński Ostatni rok 1897. —

Kossakowski Monogr. III. — Rudnicki Kaj. Sołtyk 1906. — Kraushar Tow. warsz. P. N. I 1900 str. 118 - 121.

Katalog jego bibl. jest zachowany w ręk. bibl. Kras. (z r. 1790) nr 3348.

Sołtyk Teodor ob. Łańcucki X. (1797).

SOŁTYK Tomasz († 1772). Wotum J. W. JMéi Pana Sołtyka Woiewody Łęczyckiego na Senatus Consilium w Warszawie dnia 8. Marca 1763 miane. fol., k. nlb. 4.

W sprawie Birona. Przeciw jego roszczeniom. O krzywdach przez przechody wojsk obcych. O gratyfikację dla Hubecha za usługi kupcom podejmowane u Porty. Szpital staraniem Bodouina wystawiony poleca protekcji króla.

Akad. — Branic. — Jagiell.

— ob. Sołtyk Kajetan Ig. (Proces 1773).

Rudnicki Kaj. Sołtyk 1906.

Sołtykiewicz An. ob. Sałtykiewicz. **Sołtyków (Z)** ob. Winnicka.

Sołtykowa Antonina ob. Sołtyk Kajetan Ignacy (Proces 1778).

Sołtykowa Katarzyna ob. Murczyński And. (Obraz godności 1743).

(Sołtykowa Salomea). Stan sprawy z strony ur. Salomei z Brzozowskich niegdy urodzonego Felixa Sołtyka starosty Zwinogradzkiego rozwiedzionej żony, starostwa Zwinogradzkiego posesorki powodowej; przeciwko Wielmożnym Franciszkowi Xaweremu Branickiemu Hetmanowi wielkiemu koronemu, Franciszce Wiktorii z Xiążąt Worowieckich Jabłonowskiej pozostałej wdowie, y successorom niegdy Wielmożnego Xiążęcia Jabłonowskiego woiewody Nowogradzkiego pozostałym, w przyzwoitey assysteucyi pozwanym. fol., kart 12 nlb.

Szła sprawa o dobra Olchowiec po r. 1785. Jagiell. — Krasinś.

— Doniesienie o prawie do dzierżawy czyli starostwa Zwinogradzkiego, urodzonej z Brzozowskich Sołtykowej służących (po r. 1778). fol., k. 2.

Jagiell.

— Dowody objaśniające dobroć y ważność przywileju Juris communicati na starostwo Zwinogradzkie dnia 13 Augusta danego (1775). fol., k. 2.

Jagiell.

— Kontynuacya Summaryuszu w interesie Zwinogradzkim (1780). fol., 1 str.

Jagiell.

— Replika ze strony urodzonej Sołtykowej Starosciny Zwinogradzkiej na odpowiedź J. W. Branickiego Hetmana W. koron. w sprawie o naturę dóbr klucza Olchowieckiego uczyniona. fol., str. 20 i nlb. ark. C.

Rzecz o najazd przez Branickiego klucza Olchowieckiego w r. 1780. Jagiell.

— Dowód nieważności prawa Juris communicati na starostwo Zwinogradzkie przez W. Sołtykową pretendowanego, w sprawie w Sądach J. K. Mei agitującej się. fol., k. 4. Jagiell.

— ob. Branicki Fr. (Odpowiedź).

SOŁTYKOWICZ Józef, prof. Akad. (ur. 1762 † 25 kwietnia 1831). Głos Na Przędce Do Stann Mieyskiego (1790). w 8ce, str. 15.

Autor występuje ostro przeciw szlachcie. Krytykuje pogląd, jakoby masowe nobilitacje mieszczańskie mogły zaradzić upośledzeniu miast. Mieszczenie muszą dążyć do równouprawnienia śladem „wielkiego Dekkierta”. Pisane widocznie przed r. 1791.

Czy istotnie Sołtyk jest autorem „Głosu”? Zarówno Pilat jak i Smoleński Pisma II str. 328 przyznają to piemko Fr. Jezierskiemu (istotnie pewien radykalizm w ujęciu za tem przemawia). Na str. 367 omawia Smoleński polemikę wywołaną tą broszurką. Taksamo Kalinka Sejm II 570 (Rozbiór dorywczy Głosu na przedce). W tym to właśnie „Rozbiorze” wskazany jest X. Jezierski jako autor „Głosu” (na str. 58). Naswisko Sołtykiewicza wymienia natomiast Katalog księgarski Cypcera, mający co prawda mełne informacje o autorach a wydany dopiero w r. 1840. Jednak należy zwrócić uwagę, że Kollataj wymieniające pisma X. Jezierskiego milczy o tej broszurze, a autora musiał znać.

Obacz także: Zdanie obywatela litewskiego (1791). Czartor. — Jagiell. — Zieliń.

— Ja Lepiej Trzymam O Krolu (1793). w 8ce, k. tyt., str. 15.

Pisane we formie pytań i odpowiedzi. Autor broni króla od zarzutu, jakoby podpisując rekonfederację odstąpił od konst. 3 maja. Na nowym sejmie będzie wszystko zmodyfikowane. Moskwa chce tylko wprowadzenia na tron Konstantego zamiast domu saskiego. Konstanty ożeni się wtedy z infantką saską. Prusy nie dopuszczają do upadku Polski, bo chcą mieć bufor od Rosji. Gdańsk przedstawia dla Polski mały interes. — Piemko wystawia nadzieje partji Kollatajowskiej, żywione mimo obalenia ustawy rządowej i akcesu króla do Targowicy.

Odpowiedź na to piemko wyszła p. t.:

Czytałem — A Ja Wcale Trzymam Lepiej o Królu. w 12ce, k. tyt., str. 15.

Rozpoczyna się: A ja wcale. To jest, tak, po prostu: Jak widzę, słyszę i pojmuję. Ziemiannin.

Autor mówi, że mieszka na wsi. Opowiada swe uczucia po uchwale 100.000 wojska. Dorachowano się go tylko trzecią częścią. Mimo to dzielnie się biło. Wspomina Dubienkę. Broni króla, który nie miał ani dość wojska ani skarbu. Nie budujemy zamków na powietrzu. Po co żenimy kogoś? (widoczna aluzja do broszury Sołtykiewicza). Niech ustają niezgody. — Ob. pod Ziemiannin.

W związku z tą broszurą stoi piemko: Raczej piórem niż orężem (autor Kapostaa, ob. tom XXIV, 288 i XXVI, 13). Bentkow. Hist. lit. II. — Porównaj Bibl. tom XVIII, 334.

Akad. — Branic. — Jagiell. — Kijów — Krasiań. — Ossol.

— Ich habe eine bessere Meinung vom Könige. Eine Unterredung über die jetzigen Vorfälle in Polen. 1792. w 8ce. Branic.

— Wywod O skutecznym sposobie zaprowadzenia i ugruntowania dobrych Obyczajów. Na Obchod Roczny Pamiętki Wolney Konstytuocyi Dnia 3go Maja 1791 Roku. I Jmienia Oycy Oyczyzny Nayiasnieyszego Stanisława Augusta z Woli Narodu Krola Polskiego i W. X. L. Na Amfiteatrze Szkół Krakowskich Czytany. Oswieconym Prawodawcom Poswięcony. Przez J. Sołtykiewicza Nauczyciela Obyczajów i Prawa w Krakowie w Drukarni Antoniego Grebla. w 8ce. k. tyt., str. 118.

Dzieli się na VI rozdziałów, których treść podana jest na str. 3—4. O konstytucji 3 maja wprost nie mówi. Treścią są rozważania na temat społecznej natury człowieka, stann moralnego ludzkości i obecnej Europy, znaczenia „społecznych obyczajów” dla postępu ludzkich społeczeństw i oparcia tych obyczajów na prawdzie i sprawiedliwości przy pomocy stosownych prawodawstw. Takim prawodawstwem jest ustawa rządowa 3 maja. — Dużo polemizuje z Monteskiuszem swłaścza z poglądami jego o sbytku. Sołtykiewicz widocznie studiował ekonomję finjokratyczną. Cała rozprawa jest okazem literatury ze szkoły prwa natury, popieranej przez Kollataja. (Sołtykiewicz był jednym z jego ludzi).

Branic. — Czaps. — Czart. — Jagiell. — Ossol. — Uniw. lwows. — Wileńs. — Zielińs.

— Przemowa Jozefa Sołtykiewicza Nauczyciela Prawa w Szkołach Przygłównych Koronnych Do Dyrektorów przy tychże Szkołach domowy dozór nad Młodzią sprawujących; przed odebraniem od Niech Przysięgi na Ustawę Dnia 3. i 5. Maja 1792 Roku w obecności zgromadzonéj na Amfiteatr wszystkich Młodzi Szkolney. Dnia 15. Lutego 1792 Roku Miana. fol., k. 1.

Dziękuję królowi i stanom za odzyskaany porządek. Wzywa nauczycieli do słozenia

przysięgi na Konstyt. 3 maja. Zwraca się do młodzieży: pójdź z nami przed zebrane obywatelstwo wojew.

Jagiell. — Ossol.

— Roztrząśnienie przyczyn dla których stan miejski do prawodawstwa przypuszczony być nie może. Toruń 1791. w 12ce, k. 56 nlb. i 1 tablica.

Katalog J. Cypcera z r. 1840 str. 142.

Wedle niego druk. w Krakowie u Grebla. Cypcer cenil na zp. 5. — Egzemplarz nie jest mi znany. Zapewne więc zachodzi jakaś pomyłka w tytule? Porównaj analogiczne prace Mędrzeckiego (w t. XXII str. 262).

— ob. Rydułski J. (Lectio 1777, Series 1780).

Bentk. I 64—5. — Ossolin. Wiadom. I

s. IX. — Rocznik Tow. Nauk. krak. XI

90—124; XV 81; XII 90—150. — Ju-

szczyński Dykc. I s. XIII. — Gaz. warsz.

1859 N. 181. — Wójcicki w Enc. Org.

T. XXIII. — Themis II 16. — Gaz. krak.

1821 nr 2. — Gonicz krak. 1831 dodat.

do N. 99 (biografia). — Wiszniew. Hist.

lit. I 136. — Pamiętn. warsz. 1815 T. I

172—8. — Estr. Bibl. IV 312—3 (tu

jego pisma z XIX w.). — Leniek Książka

pam. 1888 str. 160. — Rychter w Bibl.

warsz. 1886 IV. — Straszewski Dzieje

myśli I 367. — Sto lat myśli II (Krze-

miński). — Stolarzewicz w Przegł. powz.

1916. — Tokarz Ost. lata Książka II

Korbut Liter. II 259. — Finkel III 861.

Liczne jego rękopisy są w bibl. Jag. — I tak:

nr 148 (listy do Przyb.); nr 3748 (wiersze);

nr 3751 (Prawo polit., hist. narodu); nr

3750 (Przyczyny nędzy włościan); nr 2840

i 3031 (mowy); nr 3398—3400 (Ekonomia

polit. z r. 1797). — W nrze 3028 jest

jego życiorys pióra Kojśiewicza.

Sołtys z klechą ob. Sołtys.

Solutio problematum ob. Kochański

Ad. (1682).

Sombor (Sambor?) Aleksander ob.

Crellius Fort. (1590).

Sommalre ou abregé de l'histoire

de rois de Pologne... ob. Le Clerc J.

(1614).

— discours... ob. Svenkfeldius J.

(1600).

Sommallus Henricus ob. Tomasz

z Kempis (1606).

Sommer-Gedichte ob. Schultz Sim.

(1659).

SOMMER Albert. Complementier

Büchlein, Und Teutscher Anführer zu

Anmuthigen und zierlichen Conversa-

tions-Gesprächen. Bestehende in 70
freundlichen Bespräch und Beantwortungen, so wol für Frauens-als Mannes
Personen: auff vielerhand Begebnissen
bey Freudens- und Traurzeiten ge-
richtet: verfertiget und zusammen ge-
tragen Durch Albertum Sommern N.
P. und Bürgern in Hamburg. Dantzig,
Werden verkaufft bey Christian Mans-
klap. 1664. w 12ce, k. tyt. 2, k. 7 nlb.,
str. 196.

Pierwszą kartę tytułową stanowi sztych De
Brinckmana, przedstawiający trzy portyki,
na których sztucharz uwidocznił sceny
rodzajowe z XVIII w. U góry, w owalu
napis „Alberti Sommer Annuehtige vnd
Zierliche Conservationsgespreche“. Danzig
Bey Christian Mansklap.

Przedmowa pisana w Hamburgu 1662 wy-
jaśnia pożytek tej książki. Są to rozmowy,
jak je należy prowadzić w różnych okolic-
nościach. Dzieli się na 3 części. O Polsce
nie ma tu wzmianki, widocznie rzecz pi-
sana w Niemczech i dla Niemców.

Jagiell.

Sommer Aleksander (i Małg. Fark-
warówna) ob. Wonszel Andrzej (Ukon-
tentowanie 1698).

SOMMER Caspar. Des... Christian
Lerchenbergers... Seelen-Sorgers in
Gross-Saul Aeltesten Herrn Sohne
Iosna Gottlieb... Der Gutten Künste,
Sprachen und Wissenschaften in Bress-
lau beym Gymnasio Mariae Magdaleneae
ergeben, Dasselbat den 17. August seelig
erblasset Und folgenden 19. zu St. Bar-
barae beygesetzt... Abdankungs-
Rede... In der Frey-Herrl. Stadt Schlich-
ttingsheim, druckts Johann Christoph
Wild. w 4ce, str. 23. Wrocław. miej.

— Eines Evangelischen Christen
Glaubens-Schild. In welchem Der Edlen
von Schweinitz Wapenbild, Bey... Ber-
erdigung Des... Hanns Friedrich von
Schweinitz... gewissen, Des Evangeli-
schen Glaubens Eigenschaft... In der
Frey-Herrl. Stadt Schlichtingsheim,
druckts Johann Christoph Wild (1704).
fol., str. 72. Wrocław. miej.

— I. N. J. Davids Glück seelige
Waffen wieder die Feinde des Herren
Bey Des Allerdurchlauchtigsten, Gross-
mächtigsten und Unüberwindlichsten
Monarchen und Herrens Leopoldi Pii,

Felicis, Augusti, Triumphatoris P. P. Erwehltten Röm: Kayser, auch zu Hungarn und Böhmen Königs. Unsers Allergnädigsten Kayser, Königs- und Erb-Herrns wieder den Erb-Feind Glückseelige Waffen. An dem Hoch-eyerlichen Danck-Fest Wohlenischen Fürstenthumbs, So am H. Fest-Tage Michaelis Anno 1686. Dem Höchsten vor glückliche Eroberung der Haupt-Festung Ofens zu dancken, gehalten worden. In einer Danck-Predigt auss dem 18 Psalm und dessen 30. Verss einfältig Auf den Königl. Cammer-Guthe Geischen Im Hermstädtischen Creyss Zu betrachten vorgestellt Und auf Begehren Derer Hoch-Adelichen Gross-Ober- und Niedertschierkischen Herrschaften, so Selbte mit angehoret, Zum Druck übergeben Von M. Caspar Sommern Wratislaviensi Göttlichen Worts Diernern daselbst. In der Königl. Stadt Fraustadt druckts Johann Christoph Wilde Anno 1687. w 4ce, k. sygn. G₃. Wroclaw. miej.

— Einem höchstvergnütten Diener Gottes, in dem. Matthaeo Hansi, Hojerswerda Lusato Der Evangelischen Teutschen Kirch-Gemeine zu Koblin in Gross-Pohlen Treuverdient gewesenem Pastore, Gedächtnüss-Predigt... Schlichtingsheim, Gedruckt bey Johann Gottfried Haasen (1714). fol., str. 24.

Wroclaw.

— Donner vom Donner, Oder Zwey auss Göttlichem Wörte, Bey Gelegenheit zweyer zu unterschiedlichen Zeiten entstandenen zorniger Donner-Wetter, gehaltene Donner-Predigten, Zu Geischen, Im Wolanischeu Fürstenthum. In der Frey-Herrl. Stadt Schlichtingsheim, druckts und verlegts Johann Christoph Wild 1706. w 4ce, str. 98.

Wroclaw.

— Gott in den Winden, Bey Gelegenheit des den 16. Decembr. Anno 1703. zu Nacht stürmenden Windes gezeigt... In der Frey-Herrl. Stadt Schlichtingsheim, druckts und verlegts Johann Christoph Wild, 1704. w 4ce, str. 76.

Wroclaw.

— Das in Gott reiche Hertze,... An der... Hedewig Helena, Verwitbiten von

Schweinitz, gebohrnen von Stosch... Bey Ihrem... Leich-Begängnttes, den 8. Mart. Anno 1713. In einer Leichen-Predigt... vorgestellt von... In der Frey-Herrl. Stadt Schlichtingsheim, druckts Johann Christoph Wild (1713). fol., str. 60.

Wroclaw.

— Emblematisches Grab-Mahl, Nach Anleitung der Worte des Propheten Esaiæ Cap. LVII. v. 1. 2. Auffgerichtet, Der weyland Hoch-Edel-Gebohrnen, Hoch-Ehr- und Tugend Reichen, Frauen, Frauen Helenæ von Schweinitzin, Gebohrnen von Stoschin, Frauen auff Gross-Nieder-Tschirna und Crain, nummehro Seeligen. Und mit V. Emblematis oder Bildern Bey Christ-Adelicher Leichen-Bestattung, In gewöhnlicher Leich-Predigt in dem Gottes-Hause zu Geischen, den IX. Decembr. An. M.DC.LXXXII. einfältig ausgezieret und auff Begehren zum Druck uebergeben von M. Caspar Sommern, Wratislav. Diernern göttlichen Wortes daselbst. Lissa, gedruckt durch Michael Bucken (1682). w 4ce.

Wroclaw. miej.

— I. N. J. Des Geistlichen Menschen Und Einer sich mit Iesu tragenden Seelen unnatürliches aber heiliges und seeliges Lüstern nach dem Tode. Auss den Worten Pauli Phil. I. v. 23. Bey Hoch-Adelichen Exequien Der weyland Hoch-Edel-Gebohrnen Frauen, Frawen Ursula Catharina Gebohrnen von Stoschin, Frau auff Grossen Tschirna, Elgut, Katschke, Sulke, Neusorge, Wirchwitz, Karitsch, Neugobel, etc. In gewöhnlicher Leichen-Predigt, Den 18. Octobris des 1684igsten Jahres in dem Gottes-Hause zu Geischen einfältig gezeiget, Und auff Begehren zum Druck überreicht Von M. Caspar Sommern, Wratisl. Diernern Göttlichen Wortes auff dem Königl: Kammer-Gute Geischen. Gedruckt zur Lissa durch Michael Bukken (1684). w 4ce, str. 55.

Wroclaw.

— Die rechte den Artzt erhöhende Kunst, An dem Beispiel, Des... Elise Nitschkens, Philos. et Medic. Doctoris, Ihro weyl. Hoch-Gräfflichen Excellence,

des Herrn Generals in Gross-Polen, und Cron-Gross-Schatzmeisters, Hochvêrdienten Leib-Medici bey der Hoch. Löbl: Stadt Lissa Physiici... In einer Gedächtniss-Predigt... Am IX. Sonntage nach Trinitatis Anno 1711. gesehen, Von M. Caspar Sommern, Vratisl. In der Frey-Herrl. Stadt Schlichtingsheim, druckts Johann Christoph Wild (1711). fol., str. 67.

Wrocław. miej.

— Die ihrer Seeligkeit gewisse Gläubigen, Bey... Leich-Begängntuss, Des... George Abraham von Stosch,... Welches den 10. Junii, des 1605sten (sic) Jahrs gehalten worden... In der Frey-Herrl. Stadt Schlichtingsheim, druckts Johann Christoph Wild. (1705). fol.

Osobno pagin. na końcu: *Lebenzlauff Des Seel. Herrn von Stosches (1707). fol., str. 31.*

Wrocław.

— Das Sinnbild des achten und rechten Christenthums,... Bey Christ-Adelicher Beerdigung, Der... Fräulin Mariae Elisabeth von Niebelschütz... In einer Stations-Rede Auff dem Hoch Adelichen Hofe Fellendorff vorgestellt, Den 4. Mart. 1700. Von M. Caspar Sommern, Vratislaviens. Dienern des Wortes zu Geischen. In der Frey-Herrl. Stadt Schlichtingsheim, druckts Johann Christoph Wild. 1700. fol., str. 24.

Wrocław.

— ob. Adami J. G. (1730) — Krebs (1730).

SOMMER Fridericus Wilhelmus. Regnum Vannianum antiquam Silesiam complectens. Accedunt eiusdem Lemmata Historica ad ducatum et urbem Vratislaviensem pertinentia optimorum autorum, manuscriptorum et documentorum fide adornata et Steni Bregensis Descriptio Silesiae imprimis Vratislaviae sub initium saeculi XVI confecta nunc primum ex mscto codice edita et notis quibusdam instructa. Vratislaviae 1772 apud Mich. Hubertum. w 4ce, str. 234.

Por. Sten. Branick. — Uniw. lwow.

— Friderici Wilhelmi Sommeri Vratislaviensis. Silesia Ante Piastum: Carmen Epicum: Elaboratum Antea,

Jam Recognitum Et Auctum. [Tu wianietka]. Vratislaviae, Apud Michaelen Hubertum, c1010ccxx (1720). w 8ce, k. tyt., k. 3 nlb., str. 80, 1 rycina.

Rycina przed tytułem przedstawia medalion z portretem ces. Karola i z napisem: *Erit ille mihi semper Deus. Medalion ten trzyma w ręku allegorja Sławy. U dołu Silesia i 4 postacie meskie (C. Winckler fecit).*

Dedyk. G. Kranzio et Chr. Stiffio, na jej odwołanie: *Bibliothecis ad aedem Elis. et Magdal. Vratislaviae publicis.* — Na nast. karcie: *Praefatio*, gdzie wyjaśnia, że pisze poemat o Śląsku najdawniejszym za śladami Statiusa, Marona, Owidego i Claudiana. — Dalej idzie *Argumentum carminis* (treść poematu). Pozem na str. 1 winieta z widokiem Wrocławia i poemat. Na str. 77: *Index historicus*; na str. 79: *Index poeticus*... i errata.

W *Argumentum* powołuje się jako na swe źródła na prace Marc. Hankego. Ale cytuje także w uwagach Długosza i Gwagnina.

W tekście poematu pochwały ces. Karola (str. 2); najście Kwadów i Markomanów (str. 15); przybycie Słowian (str. 27); Lech (str. 35); Krak (z pochodzenia Germanin, jak twierdzi za Hankem) i Wanda (str. 45—51); Leszek (str. 64); Popiel i Piast (str. 73). — Jest to więc poemat Niemca oparty na motywach wniętych z legend kronikarzy polskich.

Chrept. — Dzików — Jagiell. — Ossol.

— Friderici Wilhelmi Sommeri Vratislaviensis Serenissimi Ducis Wirtembergici-Olsnensis Consiliarii Et Reipublicae Patriae Senatoris Tabulae Genealogicae Dvcm Superioris et Inferioris Silesiae Ab Initio Saeculi XII. Ad Praesens Vsque XVIII. Fide Diplomatum Mstorvm Lapidvm Et Nvmorum Confectae: Accedvnt Diplomata Ad Silesiam Pertinentia Adhvc Inedita. Vratislaviae c1010ccxxiv (1724). Apud Michaelen Hvbervtm. w 4ce, k. tyt., k. 3, str. 128, k. 1 nlb., XXVII tablic.

Rozpoczyna na 2 k. *Praefatio*, pozem *Index autorum* quorum fide liber hic conscriptus est. Cytuje i manuskrypty. Z Polaków zna Długosza i Kromera.

Dzielo składa się z XXVII tablic (względnie XVII) genealogicznych, z których I przedstawia potomków Wład. II i Adelajdy; II linję żegańską i krosn.; III oleśnicką itd. itd. Tablica XXV—XXVII przedstawia genealogję Piastów od legendarnego Piasta aż po koniec w. XV (Ziemowit masow. i Wład. plocki, um. 1461).

Tablice są podwójnie numerowane, bo najprzód każda tablica ma własny numer

u góry po prawej stronie, a następnie niektóre tablice bliżej ze sobą związane mają wspólny numer w środku u góry. Stąd można liczyć albo XXVII albo XVII tablic. Po każdej tablicy idzie Explicatio, zawierająca bardzo dużo dyplomatów oraz inskrypcji nagrobkowych. Dokumenty są z XIV i XV wieku. Na końcu na osobnej karcie errata i addenda.

Bibl. Nar. (zb. rap.) — Dzików — Jagiell.

SOMMER Jan (pseud. Therinus) († 1573). Theses VIII De Deo Papano trino... ob. Lubieniecki (Hist. reform. Pol. ks. III).

Bawił w Polsce (w Krak.) w r. 1572, potem działał w Siedmiogrodzie. Obacz o nim Book I 888—94, gdzie wyliczone są jego prace. — Wilbur Our Unitarian Heritage 1926.

SOMMER Marcin, Silesius. Disputatio de jure singulari. 1613. w 4ce. Ded. Felici Przylbnsky.

Sommerfeld Daniel ob. Witscher A. (1668) — Wold T. (1668).

SOMMERFELD Georgius. Ecloga de nuptiis Magnifici Amplissimique Viri nobilitate, virtute et prudentia Spectatissimi Dn. Eggerti a Kempen inclutae Reip. Dantiscanae Pro Consulis et Praesidis dignissimi, secundum sponsi et Lectissimae Pudicissimaeque Virginis Dorotheae Praestantissimi et honoratissimi Viri Dn. Gabrielis Schumans, Civis quondam itidem apud Gedanenses primarii, relictae filiae sponsae. celebrandis pridie Id. Decembris, Anno ab Epocha Christiana MDCCXXIII. oblata a Georgio Sommerfeld Rosenh. Bor. Dantisci typis Rhetianis (1623). w 4ce, kart 4. Gdańsk. — Wrocław.

— Festivitati nuptiarum Michaelis Hoevens et Sophiae von Genten. Dantisci 1625. w 4ce.

SOMMERFELD (Sumerfeld, Aesticampianus) Joannes, starszy (pseud. Terinus Janus), mag. i bak. w Krak. w latach 1487—1501, senior bursy niem. i węg. († 1501). Grammatica Petri Heliae utilissima veri Prisciani imitatoris cum magistris J. Sommerfeldt quadam commentatione (1499)... ob. Helias (tom XVIII, str. 85) oraz tom XXIV (Dopełnienia).

Krókowski w „Kult. Starop.” 1932 str. 398. Bibl. miej. wrocł. — Jagiell.

— Modus Epistolandi Magistri Joannis Aesticampiani viginti genera epistolarum complectens. Cuius primum genus est Comendaticium quod tribus speciebus constat, quarum prima est Epentica id est laudativa... [Na końcu karty przedostatniej:] Impresum est hoc Epistolarum opusculū Cracouie ab Floriano Vnglerio, et Vuolgango Lern. Anno M.DXIII (1513). w 4ce, k. 17 (sygn. A—Dii i 3 k. niesygn. na końcu).

Tytułu osobnego nie ma. Na pierwszej karcie osobna litera S. Na karcie 17: Epitaphium Ioannis Aesticampiani per Joannem Lupulum Bodmanensem (sześć wierszy łac., w których sławi jego biegłość w logice, a nadto mówi że był postrachem sofistów i że czytał co jest fas a co jura hominum). Epitafium to ujęte w dwie osobne winiety; poniżej herb miasta: brama i trzy baszty.

Tekst rozpoczyna się w bezpośredniej łączności z powyższym tytułem, a mianowicie: ...quarum prima est Epentica id est laudativa... Propositio... Commendet Rector Vrsinus doctor Medicine Oratorque pro auxilio prestando.

Całe dziełko składa się z 20 rozdziałów, z których każdy obejmuje pewien „genus” listów, a te genera dzielą się znowu na jeden, dwa lub trzy „species”. Genera są następujące: Genus commendaticum, petitorium, munificum, demonstrativum, encharisticum, amatorium, lamentatorium, consolatorium, expositivum, gratulatorium, exhortativum, dissuasivum, invectivum, expurgatorium, domesticum, iocosum, commissivum, de proprio statu, regium, mixta species.

Na każdy rodzaj listu przytacza kilka przykładów. Wszystkie listy są zapewne przez niego napisane. Niektóre mają fikcyjnych wystawców i odbiorców (Cicero Cnroni, Quintilianus, Piramus ad Thisen, Batillus, Scipio Ciceroni, Apus Ciceroni) — inne są pisane przez osoby współczesne (rector Ursinus, Calimachus orator apud Joh. duccem Misnensem, Joh. Vulpinus, Curio Vratislaviensis, Joh. Cracovianns, mag. Johannes ad Ursinum, Marcus ad Joh. Crac., Calimachus Joanni Aretino, Callimachus Hier. Aretino, Ferdinandus dux Misnae, Kasimirus Joh. Callimacho suo secretario, Kasimirus Vladislavs regis Ungariae, Fredericus card. Joanni Crac., Fredericus Joanni Mario, Marcus Proto astrologus, canon, Barocius, Paulus de Castro ad Bart. legum doctorem).

Przypuszczalnie i te są tworem autora, a nie rzeczywistymi listami osób, których nazwiska uoszą.

Ale nawet i w takim razie jest w nich dużo materiału interesującego naukowo. Są listy studentów i magistrów oraz profesorów uniwersyteckich, dotyczące stosunków w Akademii krakowskiej (petant subsidium a patre pro gradu baccal.; expositio amorem erga magistrum; testimonium de filio Crae. morante; Calimachus exponat conditionem universitatis Crae.; tu sławi matematyków krakowskich np. Alb. Vigellusa; dużo skarg na dyffamacje i krzywdy z kół studenckich i profesorskich; urąganie z przechwałek profesorskich co do liczby studentów; prośby o przysłanie książek naukowych np. o Legum volumina). Są i listy politycznej treści na k. 15—16 up. Kasimirus Vladislao filio ut cum Joanne Alberto pacem ineat. Gdyby to nawet były listy czyste fikcyjne, wytwory humanistyczne — kryje się mimo to w nich doniosły materiał dla scharakteryzowania epoki i ludzi. Nie są one dotąd bliżej wyszukane.

Często występuje w tych listach nazwisko Callimacha, ale jest to Joannes Callimachus medicus Kazimiri regis Pol. (a nie Filip Callimach † 1496); dalej Joannes Cracoviensis, co może oznacza Jana (Heydeke) kaznodzieję niem. w Krakowie?

Egzekutorami testamentu ustanowił Jana Kaznodzieję i Mich. Wrocławczyka, zapewne więc jeden z nich (Wrocławczyk?) był wydawcą tego pisemka. Stoi ona w związku z wykładami „Artis epistolandi”, jakie Sommerfeld kilkakrotnie ogłaszał, komentując Filelfa i Fr. Nigra.

Ars epistol. Nigra była wydana w Krakowie (1503—1521) — ob. Bibl. XXIII s. 154. — Epistolae Philolphi w latach 1505—1517 (ob. Bibl. XXIV s. 220). Należałoby te trzy zbiory porównać i na tem tem tle pracę Sommerfelda opracować.

Morawski Hist. uniwers. II 198 nazywa nieśluszenie listy Somm. „jałowemi”. — Gauszyniec Polskie listy miłosne 1925. — Piekarski Pierwsza Drukarnia Unglera (1926) pod nr 40.

Czartor. — Jagiell. — Ossol.

— Modus Epistolandi Magistri Ioannis Esticampiani alias Sumerfelti Vingtinti genera Epistolarum complectens. [Tu drzeworyt: św. Florjan w bercecie na głowie, z chorągwią w ręce lewej, a w prawej: naczynie z wodą, którą zlewa palący się budynek; u podnóża św. Florjana napis:] Per me Florianū impressum. 1515. [Na karcie D₄ recto u dołu:] Impressum est hoc epistolarum opusculū Cracouie a Floriano Unglerio. Anno dni. M.D.XV (1515). w 4ce, k. tyt., k. 15 nlb. (sygn. Diii).

Na k. D₄ verso: Epitaphium... per Joannem Lupulum Bodmanensem (ten sam 6 wiersz, co w ed. popr.). Ujęty jest w renesansową ramkę, u której dołu dwa aniołki, jeden z nich gra na trąbce. — Dużo osobnych niejął.

Treść i układ odpowiadają edycji z roku 1513. — Egz. Jag. z obszernymi głosami na marginesie.

Janozki Nachricht IV 161. — Lelewel Bibl. ka. (tabl. VI). Czartor. — Jagiell.

— Toż... complectens castigatissime impressus, mendis quibusdam emaculatus, distinctionibus sub distinctionibusq. ut quisque locus exigebat, diligenter appositis ut vel mediocriter eruditus, in hoc opusculo privata lectione proficere possit. Rudolfus Agricola Hydroburgius Rhetus. Si blesae uitio linguae, calamique labora, Aere nec absque tuo quis cataplasma dabit. Ut tibi praesenti morbus, faciliq. medela, Et citra noxam cedat et exitum. Huc propra, linguae medicū, calamique fidelem Consule, non grandi pharmaca lector emes. Illic plura leges aestiui gramina campi Quis tibi, quis aliis causa salutis eris. Cum Epitaphio Joannis Aesticampiani per Rudolfum Agricolum Hydroburgium Rhetum pie reposita. (Na końcu:) Hieronymus Vietor Viennae 1515 men. Mar. w 4ce, k. 16.

Na odwr. k. tyt. Rudolfus Agricola Rhetus Marco Scharffenberger Bibliopolae Cracouiensi suo salutem optat. — Tu opowiada co następuje: Scharffenberger przysłał do Vietora dziełko Aest. niegdys swego nauczyciela. Sommerfeld nauczał posticam facultatem cum omnium admiratione. Agricola był w Krakowie i studjował filozofję u Mich. Wrocławczyka, a tenże pokazał mu bibliotekę zwanego tymczasem Sommerfelda. „Ex quibus in margine adnotationibus quae lectores mirum in modum iurant, non quod pueri in faba se reperisse clamitant, deprehendi”. Podnosi usługi, jakich doznał od Scharffenbergera. Potem idą listy w tym samym układzie tylko z poprawą błędów druku. — Jest to widocznie wydanie konkurencyjne dla Unglera. Na końcu u k. 16 verso: Epitaphium Joannis Aesticampiani per Rudolphum Hydroburgium (10 wiersz łcz., gdzie powiada: in suo corde dulcis Mathesis erat).

Janoz. Nachr. IV 131, 161. — Jauocjana I 9.

Ossol.

— Modus epistolandi Magistri Ioannis Esticampiani alias Sumerfelti,

viginti genera epistolarum cōplectens. (Na końcu:) Impressvm Cracoviae In Edibvs famati viri dñi Ioannis Haller, ciuis Cracouiensis. Anno redemptionis humanę. 1519. w 4ce, k. tyt., k. 17 nlb.

Tytuł w ozdohnej winiecie (przedstawiającej łuk w stylu renesansu), a góry sygnet Hallera.

Na odwrotnej stronie tytuła: Epitaphium... per Ioanem Lupalum Bodmanensem, ujęte w winietę.

O winietkach zamieszczonych w tem wydaniu ob. Betterówna Polskie ilustr. 1929 str. 303.

Od k. 1wzej: Modus Epistolandi Magistri Ioannis viginti genera epistolarum complectens.

Egzemplarz Jag. silnie współcześnie głosowany (głosa marg. i interlinearna). Głosy podają warjanty stylistyczne.

Bibl. Bodlej. — Brau. — Czart. — Jag. — Ossol. — Płockie Sem.

— Modus epistolandi Magistri Ioannis Esticampiani, alias Sumerfelt, viginti genera epistolarum complectens. (Na końcu:) Impressum Cracovie in edibus famati viri Domini Ioannis Haller, ciuis Cracouiensis Anno redemptionis... [rok niewybity]. w 4ce, k. 18.

Poprzedza wiersz a Jounne Lupulo Bodmanensi. — Janozki Nachr. IV 160 domyśla się iż rok druku będzie 1515(?).

Raczej przypuszczam, że jest to wydanie z r. 1519, a tylko przez błąd techniczny nie wybito w tym egz. który znał Janozki (z bibl. Zał.) roku.

— Modvs Epistolandi Ioannis Aesticampiani. Viginti genera epistolarū cōplectens castigatissime impressus, mendis quibusdā emaculatus, distinctōibus, substinctionibusq; ut quisque, locus exigebat, diligenter appositis, ut uel mediocriter eruditus, in hoc opusculo priuata lectione proficere possit. Rudolphus Agricola Hydroburgius Rhetus... [Tu ten sam 8 wiersz, co w edycji 1515]. (Na końcu:) Impressum Cracouiae per Hieronymum Vietorem. 1522. w 4ce, k. 16 (sygn. d₄).

Tekst strony pierwszej zamknięty w prostokątnej ozdohnej winiecie; w dolnej jej części sygnet Hieronima Vietora.

O tym sygnecie ob. Lelewel Bibl. I 93 i II (na tabl. 7).

Jest to przedruk wydania wiedeńskiego z r. 1515. Na czele tak samo idzie list Rud. Agrikoli do M. Scharffenbergersa. Na końcu

10 wierszowe Epithaphium per Rud. Hydroburgium.

Egz. Jag. słabo głosowany. Są także głosy polskie, wskazujące na zmianę w nauczaniu. Przy tytułach Kaz. Jag. dopisano Magnus Dux Lituaniae itd. czego Sommerfeld zaniedbał dać.

Piekarski Kat. Kórnik. (1929) nr 1404. — Badecki Lit. mieszc. (1925) str. 103.

Jagiell. — Kórnik — Ossol. — Płoc. Sem. — ob. Cebes (Tabulae 1507) —

Coxus (De laudibus 1518) — Helias Petrus (Grammatica 1499) — Libanius (Epistolae 1504).

Bandtkie H. druk. K. P. III 60, 215. —

Wiszn. Hist. lit. III 304, 316, 334, 60. —

Freytag Analecta 532. — Jocher I s. VII, IX. — Bibl. warsz. 1859 tom 75 s. 726. — Janozki Nachricht IV 160. —

Wisłocki Liber dilig. (1886) str. 496 oraz

Katalog ręk. bibl. Jag.; wreszcie Incunabula (ob. Lihanii Epistolae). — Katalog

ręk. Ossol. nr 451. — Pilat Hist. liter. I, część II (1926) str. 125. — Morawski

Nidecki (1893) str. 6. — Tenze Hist. uniw. II str. 203. — Fijałek Studja do

dziejów (1900). — Bauch w Archiv für Lit. Gesch. tom XIII. — Tenze Deutsche

Scholaren in Krakau 1901. — Korhut² I str. 56. — Finkel III 1861.

SOMMERFELD (Rhagius, Rak?) Jan (młodszy), ur. 1457, w Krakowie 1490—1499? († 1520). Septem divi Hieronymi epistolae... Lypczk, Lotter, 1508. w 4ce. — Epigrammata... Lipsiae. 1507. w 4ce.

Te i inne jego pisma nie należą do Bibliografii polskiej; w Krakowie bawił tylko kilka lat i nie wykładał. Często mylono go z Sommerfeldem starszym.

Obacz o nim Dahlman-Waitz Quellen-Kunde (1906) str. 431. — Morawski Hist. uniw. II 207. — Ob. też dzieła przy Somm. starszym wymienione (Fijałek, Wisniewski, Wisłocki etc.). — Bauch Bibl. der schles. Renaiss. (w Silesiaca 1898) nr 61. —

Tenze w Archiv für Lit. Gesch. XIII. —

Clemen w N. Jahrb. für das klass. Alt. tom II.

SOMMERSBERG Fryd. Wilhelm. Silesiacarum Rerum Scriptores Aliquot Adhuc Inediti. Accederunt Codicis Silesiae Diplomatici Specimen, Et Diplomatarium Bohemo-Silesiacum, Quibus Ut Historia Ab Origine Gentis Usque Ad Imperium Augustissimi Ac Invictissimi Caroli VI. Rom Imp. Germaniae, Hispaniae, Hungariae, Bohemiae etc. etc. Regis Potentissimi Illustratur Et

Confirmetur Inseruntur Dissertationes Duae Quarum Prior Historiae Silesiacae Diplomaticae Specimen, Altera Historiam Genealogicam Ducum Silesiae Sistit. Confecit Opus Non Silesiae Modo Sed Et Vicinarum Gentium Res Adornans Fridr. Wilh. de Sommersberg, Eques Silesius. Lipsiae, Sumptibus Michaelis Huberti, Biblioplae VVratislaviensis, A. O. R. c1806cxxxix (1729). fol., k. tyt., k. 3 nlb., str. 1084, k. 14 nlb.

Rozpoczyna: Praefatio. Poczem idzie:

- 1) Chronica Polonorum (str. 1—12).
- 2) Chron. principum Poloniae (str. 16—63).
- 3) Rositii Chronica episc. Vrat. (z r. 1478) (str. 64—97).
- 4) Rapoldi Hist. Silesiae, z r. 1560 (str. 98—113).
- 5) Excerpta z kroniki Heneliusza (str. 114—256).
- 6) Dissertatio quae res Silesiae illustrat (str. 257—297).
- 7) Tabulae geneal. a Piasto duce et Premislao Ottocaro (str. 298—773). Tu w objaśnieniach dużo dokumentów cytowanych. W tablicach dużo błędów, z których niektóre są poprawione piórem w egzempl. bibl. Jag.
- 8) Cod. dipl. Specimen (od str. 774—916) Zawiera 152 dokumentów od r. 1335—1524; z tego wiele nigdzie więcej nie ogłoszonych.
- 9) Diplomatarium Bohemo Silesiacum (od str. 917—1084). Zawiera 208 dok. od r. 1207—1369 do dziejów Czech, Moraw, Śląska.
- 10) Wreszcie na 14 k. nlb.: Index omnium litterarum et diplomatum. Tu zaznaczono, które są wydane, a które dotąd inedita.

Tom II p. t.:

Silesiacarum Rerum Scriptores Aliquot Adhuc Inediti: Quibus Historia Ab Origine Gentis Ad Obitum Usque D. Imperatoris Rudolphi II. Germaniae: Hungariae: Bohemiaeque Regis Potentissimi Speciatim Recensetur: Accedunt Tabulae Genealogicae Serenissimae Gentis Lotharingicae: Quae Ducatum Superioris Silesiae Tessenensem: Celsissimae Familiae Lichtensteinensis: Quae Ducatus Superioris Silesiae Opaviensem Et Carnoviensem: Celsissimae Familiae Lobkowitziae: Quae Ducatum Silesiae Inferioris Saganensem: Et Celsissimae Familiae Auersbergicae: Quae Ducatum Silesiae Inferioris Monsterbergensem Habet: Ex Monumentis Fide Dignis-

simis: Confecit Tomum Hunc II. Non Silesiae Modo Sed Et Vicinarum Gentium Res Illustrantem Frider. Wilh. de Sommersberg: Eques Silesius. Lipsiae: Sumptibus Michaelis Huberti: Biblioplae VVratislaviensis. A. O. R. c1806cxxx (1730). fol., k. tyt., str. 484, tabl. 1, str. 90, k. 1 nlb.

Rozpoczyna spis rzeczy, poczem Praefatio. Zawiera: 1) Chron. Sil. vetust. fragm. (str. 17—18).

- 2) Boguphali Chr. Pol. cum contin. Baczkonis (str. 18—77).
- 3) Archid. Gnesn. Brevior Chronica (str. 78—155).
- 4) Vita Thomae I (str. 155—8).
- 5) Lonini (sic) sive Długosii Episc. Smog. et Pitzinensis, quae nunc Vrat. eccl. Historiae et Acta (str. 158—172).
- 6) Annales Vrat. (str. 172—6).
- 7) Vitae episcoporum eccl. Vratial. (str. 177—196). Dochodzi do r. 1562. Przytem na osobnej karcie większej niż folio rycina z herbami biskupów wrocł.
- 8) Henelii Annales Silesiae (do r. 1612) (od str. 197—484). Cytuje dużo dokumentów, epitałów etc.
- 9) Tabulae geneal. (Lotar., Lichtenst., Lobkowiców, Auerspergów) (str. 1—71).
- 10) Statuta Svidnicensis civit. (Jest to awód wilkierzy świdnickich z w. XV oraz wilkierz Vom Zoll) (str. 73—6).
- 11) Mantissa diplomatum (w liczbie dziwięciu 1356—72 r.); Index litter. ex Diplomata. MSc Poloniae; Regni Hung. et Boh. litterae, ducatus Silesiae litterae; Addenda; Naehricht an den Buchbinder. — Z jakiego rękopiśmiennego dyplomatarjusza Polski autor podał zawarte tu regista dokumentów, odnoszących się do dziejów Polski i Śląska, nie wyjaśnia (str. 77—90).

Wreszcie idzie dodatek p. t.:

Silesiorum Rei Historicae Et Genealogicae Accessiones, Quibus I. Nicolai Henelii Vitae Episcoporum Vratislaviensium. II. Diplomatarii Bohemo-Silesiaci Continuatio. III. Illustrissimarum, Quibus Liberae Silesiae Dynastiae Parent: Ab Iisve Nomen, Familiarum Tabulae Genealogicae: Denique IV. Historiae Genealogicae Ducum Piastorum Supplementum Continentur. Clusit Hoc Suam In Colligendis Scriptoribus Rerum Silesiacarum Adhuc ineditis Operam Fridricus Wilhelmus à Sommersberg, Eques Silesius. Lipsiae A. O. R. c1806cxxxii (1732) Sumptibus Michae-

lis Huberti, Bibliopolaе Wratislaviensis. fol., k. tyt., k. 5 nlb., str. 336, k. 75 nlb. (indeksu).

Rozpoczynają: Vota... pro aeternitate Austr. Gentis... oraz Argumenta Capit. Poczem:

- 1) Od str. 1—28: Nicolai Henelii Series episc. Vratisl.
- 2) Od str. 29—160: Diplomatarii bohemico silesiaci continuatio (202 dyplomaty z lat 1314—1509).
- 3) Od str. 161—336: Stammtaffeln siedmin magnackich rodów śląskich (Schaffgotsch, Dohna, Maltzahn, Promnitz, Hatzfeld, Henckel, Schönauich). W dodatkach dużej dokumentów, wierszy, nagrobków etc. Genealogie doprowadzone do w. XVIII.
- 4) Od str. 337: Index rerum memorabilium (do trzech tomów).

Pod Bolko, Boleslaus, Casimirus, Cracovia, Ladislaus, Ludovicus, Masovia, Mieslaus, Miecislaus, Polouia, Posnania, Frimislans, Rutheni, Sigismundus, Silesia, Stanislaus, Vladislaus, Zemovitus, itd. należy przedewszystkiem szukać wiadomości odnoszących się do Polski.

Poczem idzie: Index serenissimarum familiarum (tu zajmują Piastowie najwięcej miejsca); dalej Errata typographica; wreszcie: Coronidem imponere iuhet Diplomatum affluentia (tu poprawki co do niektórych pomieszczonych w dziele dyptomatów).

Ob. Markgraf Entw. der schl. Gesch. w Zeitschrift des Ver. G. Schl. 1888 XXII. — Małecki Lechici str. 88. — Finkel Bihl. III 1861.

Branic. — Czartor. — Dzików — Jagiell. — Krasins. — Ossol. — Raczyńs. — Uniw. lwows. — Warsz. nniw. — Zielńs.

— Zur Historie und Genealogie von Schlesien auch denen im Jahre 1729. im Druck gegebenen Geschichtschreibern von Schlesien gehörigen Zusätze von nicht bekannten Urkunden, Stammtafeln, Geschichtschreibern und andern Nachrichten woraus die Geschichte und Geschlechtsregister von Schlesien und der angränzenden Ländern je mehr und mehr erläutert werden können. Breslau, bey W. G. Korn 1785. w 8ce.

Wyszło 9 numerów. Uniw. wrocł.

— ob. Mitzler Wawrz. (1761) — Sachs (1785).

SOMMIER Jan Kludjusz, arcybiskup cesarski. Eloge funèbre de Marie-Éléonore d'Autriche reine de Pologne et duchesse de Lorraine prononcé à Re-

miremont le 7. avril 1698. Toul. Alex. Laurent 1698. w 4ce.

Quérard La France littéraire IX 209.

Somnia Danielis... Cracovia, Ungler 1514... obacz Daniel (tom XV, 33 oraz Dopełnienia).

Bernacki Pierwsza książka 1918 str. 112. — Piekarski Pierwsza Druk. Unglera 1926 nr 9 i 13. — X. Miaskowski w Pam. lit. 1910 str. 72—73.

— Interpretationes somniorum... ob. tom XV, 33.

SOMNITZ Laurent. Christoph. Hendecas Positionum ex 3. lib. Pol. Arist. De Fundamento Reipublicae, & in specie De Monarchia, quam D. O. M. A. Sub Praesidio Basilii Czölneri ConR. Disputationi usitatae in Gymn. Thor. Subjicit Laurent. Christoph. Somnitz. Nobil. Pom. d. 15. Jan. horis et loco consvetis. Anno M.DC.XXXI (1631). Thorunii, Excudebat Franciscus Schnellboltz. w 4ce, k. tyt. i k. 5 nlb.

Na odwr. k. tyt. dedyk. Hedvigi Brunsvic., ducissae Pomeraniae.

Zawiera XI tez o istocie państwa i prawa publ.: Tres sunt species politicae, Republica in virtute, Tyrannis non est Republica, Ex multitudine imperantium estimandae sunt respublicae, Monarchiae norma est regnum, Regni species plures esse possunt; wreszcie o nast. kobiet na tron. — Ostatni ustęp: An vivae imperanti successor designandus?

Z literatury powołuje się na Lipsiusa Polit. — Stosunków polskich nie uwzględnił, ale ustrój mosk. wspomina. Jest zwolennikiem ludowładztwa. Czartor.

Somnium ob. Balde J. (vitae humanae 1689, 1697, 1733) — Cicero (Scipionis) — Libicki Jan. (prodigiosum 1647).

Somorok Andreas ob. Threni in obitum (1596).

Sondermajer S. Th., rytownik ob. Kostka Stanisław (1731) — Miaskowski A. (Deus 1723) — Naramowski Adamus (1724).

Soner Ern. ob. Sonner.

SONER Jerzy. saCra senIorVM Corona SeV VIGIntI qVatVor senes qVos per eXtasIn VIDERat Ioannes * tot qVoqVè InCLIta MetroPoLIIs CraCoVIa reCenset et VeneratVr ConsVLes, Vt-pote popVLI totIVs SenIores * hIs

praesens annVs MVltas protendit
prosperitates, qVae Vt IVXta Vota
feLICItter Veniant * preCatVr VerVs
Coronae hVIVs aestiMator, et Vener-
ator eX asse DeVotVs * Annò qVò
neonatVs SaLVator beneDIXIt Cor-
nae anni benIgnItatIs sVae VIRTVte.
MVLta * (1752). (B. m. dr.). fol., k.
tyt., k. 9 nlb.

Dziwacany ten druk ma następującą treść:

- 1) Na odwr. tyt.: Strena dominis senatoribus nobis Crac. (herb Krakowa i 4 wiersz na jego cześć).
- 2) Annus currens Christi (tablica z liczb, której wszystkie pozycje dodane wazemz osy wzdluz daja cyfry 1752).
- 3) Dedicatio... (wierszem).
- 4) Anagrammata i Epigrammata na cześć ówczesnych rajców krakows. (J. Zaleski, Awedyk, Dzianoty, Schaster, Soldadini, Derjakubowie, Tocjami, Kikulin, Gałeczka, Szostakiewicz, Treffler, Florłowski, Las-kiewicz, Eihberger, Jungling, Schule, Bartsch, Wolhman, Hinc, Faistmantl, Tuschek). Składają się na to wierszyki i różne kombinacje układane z cyfr urodzin kabalistycznie. Z nazwiska każdego radcy układa anagramat.
- 5) Tabula cellularum (igrazski matema-tyczne).
- 6) Paraenesis ad magistr. Crac.

Tu mówi autor, że już w roku ubiegłym wydał podobne anagramata, ale wkrađło się tam duzo błędów. Wyjaśnia tu zna-czenie cyfr kabalistycznych, powołując się na magów egipskich (teste Kirchero de mirabilibus). Wynika z tego, że autor wszystkie swoje kombinacje z cyfr urodzin bierze serjo.

Wyszło bezimiennie. Ale na karcie E, jest jakiś Anagrammat, pod którym podpisany jako autor książki: Geerosus Rigo. Współ-czesne ręka dodała do tego objaśnienie: Georgius Soner. Istotnie żył wówczas tego nazwiska księgarz krakowski.

Czy ta książeczka nie stoi w jakim związku z wolnomularstwem? Wskazywałoby na to powołanie się na teorię magów egip-skich i układanie anagramatów z nazwisk, które były w łozach późniejszych rzeczą awyczejną. Ossl.

Sonnette ob. Opitz Sal. (1686).

(Sonetti). Alle glorie sopragranti della Sacra Real Maesta di Maria Gio-seffa Regina di Polonia, ad Elettrice di Sassonia &c. &c. Sonetti. Alle glorie sopragranti della Sacra Real Maesta de Frederico Augusto terzo Re di Po-

lonia ad electore di Sassonia etc. So-netti (1734). fol., po 1 stronie.

W dwóch arkuszach poprzecznych.

Jagiell.

— ob. Descrizione (1683) — Stoll (1690).

(Sonetty). Historya o sławnych so-nettach Benserada i Toitura... ob. Za-luski (Zbiór III).

Songs in Lodoiska ob. Lodoiska (1794).

* Sonitus (Dulcis) de philosophico horologio... Antonio Michalski 1761. Cracoviae. [Na końcu:] Defenduntur publice in conventu Neocorcinensi in Capitulo Provinciali a P. Josepho Re-klewski philosophiae studente, sub as-sistentia. R. P. B. Laurentii Wilkowski lectoris Philosophiae Ord. M. S. P. Fran-cisci Conventualium. w 8ce, k. 32 nlb.

Na k. 5 nadpis: Elenchus disputationum, quaestionum et assertionum ex universa philosophia selectarum. In omnibus gym-nasiis ordinis minorum S. Francisci Con-ventualium. De mandato Reverendissimi Patris Magistri Joannis Baptistae Con-stantii dicti ordinis Ministri generalis percurrentibus.

Porów.: Michalski Antoni.

Jagiell.

Sonn- und Festagsordnung ob. Toruń.

Sonnen Wunder ob. Fehlau G. (1661).
Sonner Ernest, prof. w Altorfie,
kryptosocynjanin ob. Sandius — So-cinus Faustus i Laelius (Aliquot tractati 1654) — Zeltner (Cryptosoc. 1729).

Jego przyjaciółmi byli Osterodt i Wojdow-ski. — Jego uczniem był Crellius Jan i M. Gittich.

Ob. o nim Beck I 894—903 (tn wyliczone jego pisma druk. i rękop.). — Fock Der Socinianismus 1847 str. 195, 235. — Br-ucker Hist. phil. critica, tom IV p. 1. — Chmaj w Rozpr. Akad. Umiej. filolog. XXXVII (1921). — Tenże w Reform. w Polsce (1928) str. 104.

SONNTAG Jakób. Bey des Ehren-Wohl-geachten Herrn Christoph Jar-cken, Bürgers Kauff- und Handels-Manns, mit der Viel-Ehr-Sitt- und Tugend-begabten Jungfrauen Christina Des Weyland Wohl-Ehrwürdigen, Gross-achtbahren und Wohlgelehrten Herrn Martin Oloffs, Wohlverdienten Seelsergers der Evangelisch. Poln. Ge-

meine zu St. Marien in Thorn, Eheleiblichen Jungfer Tochter Hochzeit-Feste Anno 1723. d. 4. Febr. Legten ihre schuldige Gratulation ab Innen benannte Freunde. Thorn, Gedruckt bei Joh. Nicolai, E. Edl. Hochw. Raths u. Gymn. Buchdr. fol., k. 2.

Wiersae z podpisami: Samuel Gottlieb Oloff, Lib. Art. Cultor; Daniel Liebelt, Gymn. Thor. civis; Jacob Sonntag.

Bibl. tor. Kop.

SONNTAG Karol Gotti. Beyträge zur Geschichte und Kenntniss der rigischen Stadt-Bibliothek. Riga (1792). w 8ce.

— Geschichte der Belagerung von Riga unter Alexei Michailowitsch. Riga 1791. w 4ce.

Finkel III 1861.

Sophi Ismael ob. Zeitung (Persische 1580).

Sophia (Mądrość) ob. Galatowski J. (1862).

Sophia Amalia ob. Brackel F. (1689) — Zofia Amalia.

Sophianus Arsenius ob. Wiszowaty Andrzej (Religion 1703).

Sophiopolis ob. Potocki Jan.

Sophista Aphthonius ob. Agricola Rudolfus (1566).

Sophistica larva ob. Herbinus Johannes (1663).

Sophonias ob. Wingler (1568).

SOPOCKO (Sobocki?) Stefan. Stephanomata In Honorem Insignivm Et Nobilivm Adolescentum D. Petri Gracki. D. Gregorij Salicaei D. Athanasij Hieronymi Ciechanovvicz Camoenarum arte plexa. Et Eidem Qvo Die Vilnae In Alna Societatis Iesv Academia Svprema Philosophiae laurea solenniter sunt redimiti, trophaei loco. A Generoso Dno Stephano Sopocko Philosophiae in eadem Academia auditore beneuole dedicata [Tu krzyżyk]. Vilnae. Academicis Societatis Iesv Typis, Thomas Leuicki Anno D. M.DC.V (1605). w 4ce, k. tyt., k. 9 nlb.

Cały tytuł otoczony prostokątną winiętą. Na odw. licha rycina s wierszem: Ad Magnam Matrem. Przedstawia swiastowanie. Praefatio ad magistros Petrum Gracki, Gregorium Salicaeum, At. Hier. Ciechano-

nowicz. Tu wychwala ich pobecność wględem Matki Boskiej. Byli członkami Sodalicji.

Następują pochwały trzech nowych magistrów. Przed każdą pochwałą lichy miedzioryt herbu. Przy Grackiego pochwałe rycina lwa i pochwała mądrości wierszem. — Salicaeus pochodził z Siedmiogrodu; przy jego pochwałe jest jego herb, rycina lampy oliwnej i wiersz. — Pochwała Ciechanowicza zatytułowana: Russia suo Magistro (gdź był natione Ruthenus). Pochwale jego towamy herb, rycina jeża i wiersz łac. — Na końcu dłuższy wiersz pt. Vilnaeus Apollo. Tu wychwala Akademię wil. i nowego jej rektora Mich. Orchiausa.

Autorem był zapewne nie Sopoćko, ale któryś z jezuitów profesorów.

Jocher II 198 pisze go Soboeki. — Święc. Pamięt. II 129. — Jus. II 198.

Czartor. — Ossol.

Sopwściecluchy ob. Błędy Talmudowe (1773, 1784).

Sorabałta Sophronius ob. Olsavszky Mich. Manuel (1769).

Sorabi ob. Acta societatis Jablonovianae (1772, 1773).

Soran ob. Magnus Johann (Historische 1709).

Sorbière Sam. ob. Crellius (Junius Brutus, Vindiciae 1637).

Ob. o nim i o jego stosunkach z Polakami Chmaj w Reform. w Polsce 1928 str. 110.

Sorbona paryska ob. Sendschreiben (1719).

Tu jej opinja w sprawie Unruge.

Sorgen Lägerin ob. Weichmann Joh. (1648).

SORNATOWICZ Marcin Jacek. Epithalamium albo wiersz ślubny Je. M. Panu Adamowi Tagoborskiemu z Ludyniey; i Jey M. Pannie Zofyi Stradomskiej z Kempanowa przez Marcina Hiacynta Sornatowica Nauk Wyzwolonych y Filozofyi Bakałarza, w Chęcinach uprzeymie uczyniony na dzień 19 października Roku Pańskiego 1614. w Krakowie drukowano. w 4ce, k. 6 nlb.

Na odw. str. tyt. herb Srzeniawa Tęgoborskich a pod nim na pochwałą 10 wierszy pol., podpisał Maciej Jedliński. — Dalej wiersz ślubny.

Bentk. I 276. Krasin. — Warsz. uniw.

— Laureae philosophicae Virtute morumque integritate insignitis, ac inauguratis, novem adolescentibus eas-

demque obtinentibus in alma Academia Cracoviensi oblatę (sic) a Martino Sornathovic Chęcinen. Stud. Crac. e Contubernio Pauperum. Cracoviae In officina Bazylis Skalski Anno Domini M.DC.IX (1609). w 4ce, ark. 1.

Na odwrocie tyt.: In stemma Math. Posth Parochi Chęcin.

Studenti byli: Math. Woniejski, Chr. Sapalius, Andr. Samboriensis, Joan. Brodovius, Mart. Skąpski, Ad. Opatovius, Nic. Staniszewski, Bartł. Miechowida, Mat. Sepecius.

Czartor. — Jagiell. — Ossol.

— ob. Hippolytus Joannes (Honori eruditae 1610).

SORNIZ Christianus Theophilus Ludovicus. *Scriptores Rerum Polonicarum, ex recentioribus praecipui quotquot extant Latini In unum corpus nunc primum congesti et In III. Tomos distributi, Collectore, C. T. L. Sorniz: Misn: Tomus Primus, Auctorum nomina et materiam proxima indicabit pagina.* [Tu winieta: Kosz owoców]. Amstelodami, Sumptibus Gysberti van Valck, M.DC.IIC (1698). w 4ce, k. tyt., k. 1 nlb., str. 231 i 304.

Na pocz. tomu I: Elenchus authorum (na 1 k.). Tom I zawiera: 1) Sulikowskiego (sic) Commentarius. — 2) Fredro Gesta. W niektórych egzempl., np. Czartor., jest Solikowski, ale niema poprawionego Fredry.

Tomus Secundus. [Tu winieta: Kosz kwiatów]. Amstelodami Sumptibus Gysberti van Valck, M.DC.IIC (1698). w 4ce, k. tyt., str. 952.

Zawiera 11 ksiąg Kobierzyckiego Historji.

Tomus Tertius. [Tu winieta jak w t. II]. Amstelodami, Sumptibus Gysberti van Valck, M.DC.IIC (1698). w 4ce, k. tyt., 1 rycina, str. 163; 1 rycina, k. tyt., 1 rycina fol., str. 7—220.

Zawiera w egz. Czart. dwa dzieła: 1) Kobierzyckiego Obsidio Clari Montis (z piękną ryciną obrazu oraz obleżenia Jasnej Góry in folio; u jej dołu podpis: Joh. Benschheimer. Rycina ta wykonana Dantisci, sumptibus Försteri).

2) Poczem idzie z osobnym sztychowanym tytułem Benschheimera, przedstawiającym obelisk z krzyżem, obwieszony bronią, obok sceny wojenne: Andreae Maximiliani Fredro Castellani Leopoliensis Militaria. (U dołu): Amstelodami in Bibliopolio Forsteriano Sumptibus Viduae Secretarij Wistenhof Heredis eius Bib. Cum Privi-

legio S. R. M. Poloniae et Sveciae. Anno 1668. [Druga k. tyt.:] Andreae Maximiliani Fredro Castellani Leopoliensis Militarium Seu Axiomatum Belli Ad Harmoniam Togae Accomodatorum Libri Duo. Accessere minutiora quaedam, ejusdem Antoris scripta (str. 220).

Te mniejsze pisma są to 1) Politico Moraliū Complementum (datow. 1666). — 2) Praerogativa popularis status. — 3) Discursus de impudentia.

Na ost. str.: Addenda.

W egz. Ossol. jest skład III tomu inny, bo po Kobierzyckim idzie Zawadzkiego Historia arcana seu Annalium polon. libri VII... Cosmopoli 1699 (str. 415).

Jeden z katalogów antykw. (Rosenthala r. 1880) notuje egzemplarz, w którym na czesle III tomu była oprawna Kojalowicza Hist. Litwana.

Jest to zbiór luźnych prac osobno wydanych a potem dla lepszego zbycia razem pod wspólnym tytułem oprawnych i w niewielu egzemplarzach, po odjęciu tytułów szczególnych w świat puszczonych. Autorem tego fabrykatu jest zapewne jakiś drukarz Gdański a może nawet sam Förster; lecz użył do tego pseudonimu: C. T. L. Sorniz, co niektórzy opuszczając pierwszą literę, wytłumaczyli Teofil Ludovici, księgarz wirtemberski. Tak właśnie sądzi Krause w przedmowie do t. II. edycji Lipskiej Długosza (str. 11) którego Bentkowski cytuje niby na poparcie swego mniemania. „Minus adhuc operae fuit pretium, qui Scriptores rerum polonicarum edere se finxit... qui libris istis dudum apud Försterum Gedanensem bibliopolam excusis, novam modo inscriptionem istam praefixit“.

Hepp str. 18 pisze: „Collectio isthaec non continet nisi libros dudum apud Foersterum excusos, prioribus titulis resectis“.

Goar we Frankfurcie w r. 1886 żądał 600 marek za ten zbiór (!). — Wieszniw. H. lit. T. VIII s. 43 (z datą 1598 zamiast 1698).

Berliń. królews. — Czartor. — Ossol.

Soroczyński Isidorus ob. Propositiones (1771).

(Soroczyna Marcyanna). Przełożenie sprawy WJP. Marcyanny Soroczney Strażnikowey wołkowskiej, oraz WJP. Tadeusza Brynka Rotm. wołkowskiego z JX. Antonim Pańkowskim i JP. Jackiem Rozynkowskim w sprawie aktorami a WW. JP. Benedyktem Boufałem Sędzią, Ignacym Chreptowiczem Pisarzem, Urzędnikami ziem. grodzień. od nich do złego tradowania użytymi (r. 1785). fol., str. 5.

Bibl. war. Nar. (zb. rap.) — Jagiell.

— ob. Białobłocki Bog. (Sprawa (1799) — Koziello (1799).

(Soroka Aleksander). Stan sprawy WW. JPP. Alexandra względem starszeństwa małżeńskiego, a Maryi z Borodziejów jako aktorki Soroków Mieczn. Powiatu Oszmiańskiego małżonków z WW. JPP. Zuzanną matką, Jakubem, Ignacym, Tadeuszem, Benedyktem, Stanisławem i Józefem synami, Dorotą córką, Hryncewiczami jako stroną a WW. Franciszkiem Morykonim ziem: Józefem Piotuchem Grodzkim Pisarzami Urzędnikami Pttu Wilkom: Tadeuszem Kurminem Regentem ziem. Wilkom: de officio powinności, tudzież z JW. Zyberkiem Wojewodą Inflant qua Opiekunem i W. Tomaszem Podstol. Brasław. (1776). fol., 1 ark. Jagiell.

— ob. Kojalowicz D. — Soroka Konst.

(Soroka Hieronim). Sprawa JXX. Karmelitów Głębockich przeciwko W. JP. Hieronimowi Soroce regentowi mińskiemu (1790?). fol., k. 1 nlb.

— Sprawa JP. Hieronima Soroki Regenta Ziemskiego Minskiego z JW. Xawerym i Zofią z Tyzenhauzow Chominskimi, Woiewodami Mscisławskimi i Ignacym Tyzenhauzem Starostą Posolskim (1779). fol., k. 1.

Dopis.: Stanisław Sikorski (wnosił).

Uniw. wileńs.

(Soroka Ignacy). Sprawa JW. JP. Ignacego Soroki Podkomorzego Pttu Słonimskiego, z W. JP. Józefem Pustowskiem Szambelanem Dworu Pols: (1799). fol., kart 7. Uniw. wileńs.

— Głos za usprawiedliwieniem... na przeciw WJP. Piotrowi Zaborowskiemu... (B. m. i r.). fol.

Bibl. war. Nar. (zb. rap.).

— Krótka wiadomość o sprawie WJP. Ign. Soroki. z... Krzyżanowskim, Kollupayłą, Krupowiczem oraz JP. Pietrasieńskim. (B. m. i r.). fol.

Bibl. war. Nar. (zb. rap.).

— ob. Boreyszyna (1795) — Iwaszkiewicz (Sprawa 1786) — Potocki Piotr (Produkt 1780).

Miał należeć do wydawnictwa „Korrespondenta warsz.” jak przypuszcza Smoleński w Przegl. hist. 1912 str. 317.

Soroka Józef ob. Sorokowa Marja — Sorokowie.

(Soroka Konst.). Sprawa W. JP. Konstantego Soroki Sędziego Grodzkiego Powiatu Wilkomirskiego, z WW. JPP. Aleksandrem i Marją z Borodziejow Sorokami Miesz: Pttu Oszmiań: (1798). fol., k. 3.

Dopis.: Ben. Puciłowski (wnosił).

Chodzi o wieś Dziewałtów.

Uniw. wileńs.

Soroka Michał ob. Kojalowicz D. — Potoccy Piotr i K. (Produkt 1780).

(Sorokowa Marja). Sprawa W. Jeymć Pani Maryi z Borodziejow Sorokowej... z Wm JPM Krzysztofem Koziellem Prezydentem Grodzkim Wileńskim o poprawienie Tradycyi w Ru 1798 7bra 26. n. s. w dobrach Dziewałtowie nastaley... (1799). fol., k. 5.

We wstępie powiedziano, że proces trwa już lat 20. Wzrost przyniósł Sorokowej 113.000 zł., ale urzędnik grodzki Kociell przez błędnie poprowadzoną egzekucję odebrał jej prawie wszystko.

Uniw. wileńs.

— ob. Soroka Konst. — Sorokowie.

(Sorokowie). Sprawa W. JP. Maryi z Borodziejow Sorokowej Mieczney Oszmiańskiej z dokładem JWW. Opiekunow. Przeciwno WW. JPP. Leonowi... jako Opiekunowi pozostałego potomstwa i Dóbr aktorowi po zeszyłym śp. Jozefie Soroce pisarzu ziemskim Oszmiańskim, Józefacie... Edwardowi... Teresie... Konstantemu Sorokom, a... Krystynie z Mikuliczow... Stefanowi, Stanisławowi, Józefowi Gruzewskim, majątność Dziewałtów pod procederem będącą, niewolnie kupuiącym (1798). fol., k. 8.

Uniw. wileńs.

Sors ob. Gebauer G. (Christi 1693) — Podgórski (divina 1691).

Sortes ob. Sweeneyus Johann (In urnam 1630).

Soschinus ob. Soszyński (Amplias) Jan.

Soscius ob. Soski.

Sosenkowski Maciej ob. Popis — Ślęczkowski And. (Vende pallium 1775).

Sosiński Juljan ob. Zabawy przyj. i pożyteczne tom VII str. 285 (wiersz).

Sosius Thomas ob. Mirowski Andreas (1596).

SOSKI (Soscius) Bartłomiej. Pallas Academica, Venerabilibus XII. Secundae Laureae Licentiatiss, Perpetuo virentes Coronas elargiens. Dum in frequentissima, Clarissimorum Hospitum, Coronam publicam, ritu solenni Opera Excellentissimi ac Doctissimi Viri, M. Martini Radyminski, Collegae Maioris, Artium Magistri, et Philosophiae Doctores renuntiarentur. Per Bartholomaeum Soscium Rauem. Eiusdem Laureae Licentiatum, virentibus metri corymbis, exornata. Anno à Puerperio Virginis, M.DC.XLVIII (1648). Mense April. Die 27. Crac. In Officina Typographica Francisci Ceesarij, S. R. M. Typog. w 4ce, k. tyt., k. 9 nlb.

Na odwr. tytułu herb Romiszowskich i 5 wiersz. — Dedyk. Joanni Romisz. praep. Lascensi, scholast. Crac. — Poczem wiersze na cześć Akademji i kandydatów, a mianowicie: Jan Smoleński, Andr. Muchowiecki, Marc. Niemirowski, Joan. Rękawowic, Nic. Grzebiński, Joan. Sliwinski, Valent. Gniewisz, Stan. Grudowicz, Samuel Michniewicz, Andr. Korzeniowski, Chryz. Racki, Hyc. Dyadowic. — Kończą wiersze na cześć Soseiusa pisane przez kolegów. Czartor. — Jagiell. — Ossol.

SOSNOWICZ Mikołaj Ambroży († 1682). Modlitwy na przygotowanie się do Świętej Spowiedzi y Komunii przez ś. p. Mikołaja Ambrożego Sosnowicza Spowiednika Klasztoru Norbertanek w Żukowie napisane a teraz dla pożytku wiernych Chrystusowych przedrukowane. 1681. w 12ce.

Jocher 6834.

(**Sosnowicz Mikołaj**). Pamiątka drogiej przed okolicznością Pańską śmierci w Panu Chrystusie J. M. X. Mikołaja Sosnowicza Surrogata Oficjalą Gdańskiego, spowiednika panien zakonnych pod regułą Norberta, w klasztorze Żukowskim zostających, od jednego z kapłanów napisana 1682. w 4ce, k. 20 nlb (ark. E₄).

Druk gocki. — W 20 artykułach wierszem polskim nakreślił bezimienny autor żywot X. Sosnowicza, który był spowiednikiem panien Żukowskich.

Zaluski Bibl. 26 pieze: Sosnovitii Nicolai confessarii monialium (Cisterciensium) Zu-

koviae vita, ab anonymo edita... In aliquot exemplaribus nullum reperi titulum, hinc scriptum hoc incipit: Rok pański.. Istotnie na k. Ai zaczyna się: Żywot P. H. Mikołaja Sosnowicza § 1. Wielkie w ostatniej chorobie, o jego zdrowie staranie. Rok pański tysiąc sześćset ósmnadsięsty wtóry.

Jocher 8693. — Maciej. Polska I 415. — Wiszn. H. I. VIII 149. — Święc. Pamiąt. II 130. Krasin. — Ossol. — Zieliń.

Sosnowska Katarz. i Ludwika ob. Sokrates (1770).

(**Sosnowska Tekla z Zenowiczów**). Do J. W. Im. Pani Tekli Sosnowskiej wojewodziny smoleńskiej w dniu uroczystych imienin 1775. w 4ce, kart 2. Krasin.

— ob. Kłossowicz Wojciech (Instrukcja 1758) — Popis (1787).

SOSNOWSKI Antoni, Franciszkanin. Leo signum coeleste in firmamento sraphicae religionis a Patre Luminum accensus, quem ingrediens Sol Justitiae, Sacris inflammavit radiis Dr. Smus Bonaventura S. R. E. Cardinalis Archiepiscopus Albanensis ad annuam festivae lucis revolutionem in Basilica S. Mariae in Arenis Conventus PP. min. S. Francisci Convent. Vilnae a devotissima tanto sideri Urania, erectis debita Sanctorum cultui pietatis et affectis parapegmatibus observatus, et a Studio Generali Vilnensi ejusdem ordinis stylo oratorio demonstratus A. 1717, pridie iduum Julii. Cum licentia Praesidis ac Maecenatis sui Antonii Orda Ministri Provincialis et Commissarii glis prov. Lithuaniae et Albae Russiae Ord. Min. Conv. S. Francisci. Vilnae Typis Univers. Soc. J. fol, k. 9 nlb.

Na odwr. str. tyt. herb Biegańskich a pod nim 6 w. Iac.

Przypis Janowi Kasimierzowi Biegańskiemu podkoniussemu i regentowi kancelaryi M. X. L., staroście starodubowskiemu, kierownskiemu, fundatorowi konwentu w Postawach. Podpisał X. Antoni Sosnowski Franciszkanin.

Jest to mowa miana na cześć S. Bonawentury. Jocher 5404. Warsz. uniw.

Sosnowski, burgrabia żytomirski ob. Poniatowski St. A. (Powitanie 1787).

SOSNOWSKI Józef, wojew. smoleński, hetman polny († 31 grud. 1783). Mowa kondolencyjna Pułkownika Sos-

nowskiego miana na pogrzebie księcia Michała Korybuta Wiszniowieckiego etc. w Wiszniowcu d. 6. Octobr. Anno 1745 od wojska. fol., k. 2.

Toż w Swada polska Ostrowskiego 1755 f. I 95—97. Krasiań.

— Mowa J. W. JMCi P. Sosnowskiego Pisarza W. W. X. Litt, na Sessyi Seymowej pod czas Konwokacyi Stanow Skonfederowanych Roku 1764. Maia 30. miana. (B. m. dr.). fol., 2 k. nlb. (sygn. A₂).

Mówi za znaczeniem Stanu Rycerskiego, którego przez lat 28 nie widziano w Senacie. Występuje przeciw Bironowi jako księciu Kurlandji.

Akad. — Czartor. — Ossol.

— Mowa JW. JMP. Sosnowskiego Pisarza WW. X. Litewskiego Starosty sądowego y Posła Woiewodztwa Brzeskiego na Seymie Konwokacyjnym 18 Junij 1764 miana. fol., k. 2. Ossol.

— Mowa JW. JMP. Józefa Sosnowskiego Hetmana Polnego Wielkiego Xięstwa Litewskiego miana na Sessyi dnia 7 Września 1776. fol., k. 1.

Branic. — Kijows. — Krasiań. — Ossol. — Uniw. wileńs.

— Mowa JWJP. Józ. Sosnowskiego, hetmana poln. W. X. Lit., na sessyi d. 25 Sbris 1776 miana. fol.

Branic. — Czartor. — Kijów — Krasiań.

— Toż... 27 octobris 1776. fol.

Uniw. wileńs.

— Ordynans Hetmana względem transmarszów, leży, furazów, podwód i ożywienia sprawiedliwości 1776. fol. pół arkusza.

Warsz. nni w.

— Ordynans Hetmanów Koronnego i Litewskiego względem mundurów dla Generałów (1777). fol., k. 2.

Warsz. uniw.

— Regulamen musztry dla regimentów pieszych Koronnych i W. X. Litt. wydany w Warszawie 1777. w 8cc.

Bliższy opis podany w tomie XXVI str. 169.

(Sosnowski Józef). Approbacya Dekretu (1775). fol., k. 1.

Idzie o dekret ziemski krzemieniecki r. 1774 Augusta 20 między W. Sosnowskim Wojewodą Smoleńskim a XX. Lubomirskimi, Wojewodami Kijowskiemi, o dobra Szarogrod i inne... ferowany...

Bibl. Posz. T. P. N.

— Nomen inclytum Illustrissimi Excellentissimi Domini D. Iosephi in Sosnowica Sosnowski M. D. Lithuaniae majoris Notarii et Exercituum gravioris armaturae praefecti. In solenni ejusdem ad Praefecturam Brestensem ascensu gratulatione publica celebratum a devinctissimo honori suo collegio Brestensi Soc. Iesu. Anno salutis MDCCLIX (1759). fol., k. nlb. 20.

Czartor. — Jagiell. — Uniw. wileńs.

— ob. Cicero — Hirzel (1770) — Klossowicz Wojc. (Instrukcja 1758) — Nagurczewski Ignacy (1763) — Sołtyk Maciej (Oddana 1778) — Zienowicz Mich. (Węzeł 1757).

Finkel III 1861. — Bartoszewicz w Piśmie Ohryzki 1859.

SOSNOWSKI Mikołaj Tadeusz. Selectae conclusiones ex libris Aristotelis, De mundo, coelo, meteoris breviter de-cisae. w 8cc, k. 17 nlb.

Brak tytułu. — N. Th. Sosnowski dedykne Thomae de Rupniow Unieyski Episc. Chi-viensi et Czernichov. — Mieści: Con-clusiones 1—43 i Propositiones Mathematicae (k. 1). Jagiell.

Sospes votum ob. Šperonowicz (1638).

SOSSIUS Wilhsm. Gvlielmi Sossi De Vita Henrici III Francorum Polo-norvmqve Regis et Principvm Vale-siorvm Vltimi, Libri nouem inscripti Mvsae. Parisiis Excud. Dionysivs Lan-glaeys monte Diui Hilarij, sub Pelicano M. I. CXXVIII (1628). w 8cc, k. tyt., k. 7 nlb., str. 476.

Na dwóch pierwszych kartach wiersze łac. na cześć autora, a mianowicie: 1) Votum... (podp.) Paulus Thomas; 2) Frid. Morellus; 3) L. Turnetus; 4) Ph. da Valius; 5) P. Sylvius; 6) P. Bertius geographus prof. reg. — Poczem na 1 karcie Errata.

Rozpoczyna się dzieło od: Operis Argumen-tum (wierszem łacińskim, potem greckim). Poczem idzie: Praefatio, gdzie nazywa Henryka Henricus Magnus i z ogromną przesadą go wysławia.

Dzieli się na 9 ksiąg, nazwanych za śladem Herodota imionami Muz (Clio, Euterpe etc.). W Enterpe na str. 49—111 opisuje Polaków i Polaków (feros non esse Polonos, feroces quidem, ensi natos). Mówi o sabiegach Montlueca i o elekcji. O przybyciu do Krakowa, o Pibracu, o ucieczce Walezego. Na str. 90 o gwieździe Walezego obja-wionej na niebie, z czem łączy astrolo-

giczne wnioski. Na str. 111 o zabiegach, aby Walezy wrócił do Polski

Źródła swoich nie wymienia. W szczególności mało wchodzi, zastępując to humanistyczną retoryką nader wytworną ale pustą.

Na końcu od str. 467—476: Valesiana parallela (por. z dziejami Rzymu).

Egzemplarz bibl. Jag. ma datę 1628, ale egzemplarz Czartor. 1627. Widocznie kończono druk pod koniec r. 1627 i stąd niektóre egz. otrzymały datę roku 1628. Wiszniewski VIII 119.

Czartor. — Jagiell.

(Sostmann Emanuel). *Epicedia auf Emanuel Sostmann. Dantisci 1703.* fol.

Soszinski Ignacy ob. Soszyński Ign.

SOSZYC Jakób († 1654). *Quaestio De Natura Materiae Primae In Alma Academia Cracoviensi publice ad disputandum. Mense Aprili Die... Hora.. A. M. Iacobo Soszyce, Seniore Scholae ad Aedes SS. Corporis Christi. Proposita. Permissu Magnifici Domini Rectoris. Cracoviae, In Officina Typogr. Matth. Andreouensis, Anno D. 1635.* w 4ce, k. tyt., k. 5 nlb.

Na odwr. tyt. berła Akad. w ozdobnej winiecie, oraz wiersze Iac. J. Cybarskiego i Joach. Speronowica. Poczem dedykacja rektorowi i profesorom, podp. w kwietniu 1635: J. Soszyce (sic).

Następuje *Quaestio: Materia prima... sit pura potentia nec ne?*

Pytanie to rozbiiera przez cztery konkluzje i corollaria. — Na końcu: *Sub ausp. J. Naymanowicz rectoris.*

Egzemplarz bibl. Jag. opatrzoney licznymi glosami.

Jagiell. — Krasins. — Ossol.

— *Testimonium Observantiae, Illustrissimo et Reuerendissimo Domino, D. Andreae Gembicki Episcopo Lyceoriensi, Abbati Trzemesnensi. Quum Primo Ac Favente Cathedram Lyceoriensem Ingredientibus Exhibita Coram Vniuersali Proborum Ac Virtuti Faventium Iudicio. A. M. Iacobo Soszyce Collega Min. et Collegij Bialensis Directore. Cvm Officioso Novi Honoris Cultu Et Debita Veneratione. Depositum. Lvblini, Ex Officina Typographica Annae Viduae, Anno Domini, M.DC.XXXIX (1639). fol., k. tyt., k. 16 nlb. (sygn. H).*

Na odwr. tyt. herb Zamojskich oraz wiersze Iac. Jana Brzoski i Zb. Urowieckiego. Potem dedyk. Janowi Zamojsk. (synowi Tomasz), podpisana w styczniu 1639 ex

Collegio Bialensi przez Soszyca. Mówi, że kończył nauki w Akad. krak. i zam.

Panegiryk zaczyna się na k. A. Wylicza zasługi Gembickiego (legatio Romana, opieka nad Akad. krak.). Przypomina Wawrz. Gembickiego. Wskazuje na szerzące się w Polsce sekty. Poleca mu Kollegium bialskie i opowiada o jego założeniu. Sam sprowadził do Białej profesorów z Krakowa. Kończy pochwałami East. Wołłowicza, Piotra Uszyńskiego, Bog. Radoszewskiego. Ossol.

— ob. Canevesi T. (Votum 1635) —

Herka Paul. (1626).

Mucz. Statuta 295. — Wadowski Wiadomość (1900) str. 319.

Soszycki Stanisław ob. Rydalski

X. Sebastjan (1768).

SOSZYŃSKI (Soschinius) Amplias

Jan. Johannis Ampliae Soschirii Doct. Medici. Oratio De natura & viribus Aquarum Acidarum. In Actu Inaugurali proprio habita Basileae 23. Junij. 1597. Designatore Viro Clarissimo Felice Platero Archiatro Basiliense. [Tu winietka]. Basileae, Typis Conradi Waldkirchii. MDCVII. (1597). [Cały tytuł w renesansowej winiecie]. w 4ce, k. tyt. i k. 8 nlb.

Na odwrócie tyt. dedykacja Jerzemu wojewodzicowi wil. oraz Januszowi wojewodzie nowogrodz. Radziwiłłom, braciom stryjecznym. Mówi, że w roku ubiegłym leczyli się wodami intra sylvam Hercyniam. W mowie zastanawia się nad naturą wód leczniczych (aquae acidae) i główny ich składnik upatruje w metalach: *succum aliquem metallicum esse naturam illam.* Powołuje się na Pliniusza.

Na egz. Kórn. przypis ręką autora: *Generoso D. Alberto Stanisenicchio obseruantiae ergo mittit autor.*

Arnold De monumentis hist. nat. 78. — Piekarski Kat. Kórn. (1929) nr 23.

Kórnik.

— *Oratio Qua Christi Dvae Naturae In Vna Hypostasi, Item Vita, Et Virtutes Eius Breviter enarrantur, ad eiusdem Genethliakon exornandum conscripta Et recitata in celeberrima Noricorum Altorphiana Academia. A Ioanne Amplia Ostrorogense Polono, divinarum & humanarum artium studioso. [Tu winietka]. Altorphii. Typis Gerlachianis. Anno MDXXCIV (1584). w 8ce, k. tyt. i k. 23 nlb. (sygn. A—C₈).*

Dedyk.: *Ad generosum Albertum Witoslavium, którego był preceptorem.* Mówi że

w Polsce ci najwięcej znaczą, co sese facultati oratoriae dederunt. Polskę nazywa Regnum nostrum (a więc uważa się za Polaka, nie za Czecha). Napisał tę mowę w celu obrony religji naszej (katol.). Datow. in Musaeo nostro academ. 6 cal. Febr. 1584.

W tekście powołuje się na Ricarda de Trinitate, na św. August., Ambrożego, J. Chryzost., na Cicerona, na Suidasa — a głównie na teksty Ewangelji.

Wotschke w Aus Posens Kirchl. Verg. 1914 str. 25. Czartor.

— Joannis Ampliae Soszynski, Equitis Posnaniensis Sarrapiae Palatinus sive Oratio de dignitate Palatinorum in Regno Poloniae Gratulationis loco conscripta et oblata Perillustri et Magnifico Domino D. Andreae Comiti a Leszno, Domino in Baranow etc. cum fascis Palatinatus Brestensis Cuiaviensis olim a S. R. M. sibi delatas caperet. MDCXIX (1619). w 4ce.

Janociana III 300 (zapewne z bibl. Zał.).

— Panegyricus Ad Illvstrem D. Joannem Jacobvm Comitem De Ostrog Solemniter In Ordinem Equestrem Gallicvm S. Michaelis Dictvm A Rege Galliarum Henrico III. ob virtutem militarem ascriptum. Die 14 Nouemb: Anno D. 1597. Lvgdvui Anno M.D.XCVIII (1598). w 4ce, k. 8.

Del. datow. Arguatorati, Cal. Januar. 1598: Henrico Stephano S... Joan. Amplias Sosch. Jusz. II 29. — Siarcz. II 48. — Wierzb. II 1858.

Dzików — Petersb. — Uniw. lwows.

— Theses de lve pestifera. Ad quas Decreto et autoritate amplissimi Medicorum Collegij, in inelyta Basiliensi Academia Deo duce, Praeside. Pro doctoratus privilegija, publicè respondebit Joannes Amplias Soschinius Polonus, Adolescentiae III. ac G. G. Raphaelis et Andreae de Lessno, Palatinidum Brestensium tum moderator. 17. Junij loco et horis consuetis. Basileae, typis Conradi Waldkirchij. c1610XCVII (1597). w 4ce, k. 6 nlb.

Tytuł w ramce. Na odw. tytułu również w ozdobnej ramce przypis Deo O. M. — Potem 36 tez. Powołuje się w nich na Caellusa Rhodigiunna. Stara się określić naturę morn oraz terapię. Na końcu kilka recept.

Wiszn. IX 561. — Piekarski Kat. Kórń. (1929). Jagiell. — Kórńnik.

— ob. Amplias (tom XII, str. 139). Pisze o nim Wotschke Die poln. Studenten in Heidelberg w Jahrb. für Gesch. der Slaven 1926.

SOSZYŃSKI Ignacy ks., Dominikan.
Iasny Nad Naiasnieyszemi Splendor Pogrzebu Przeświętej Pamięci Jaśnie Oświeconego Xiążęcia Jego Mści Páná Alexandra Ludowika Rádziwiłá Xiążęcia Ná Olyce y Nieswieżu Hrábi ná Szydłowcu, Mirze y Krożách Márszałká Náywyzszego W. X. L. Woiewody Połockiego Stárosty Szádowskiego Jurhorskiego Nowwowolskiego Olyckiego Száwelskiego Administratora etc. Wyrażony Przez Xiędza Ignacego Soszynskiego W Roku 1655. B. m. dr. (Wilno, 1655). w 4ce, k. tyt., k. 11 nlb.

Druk gocki.

Na odw. tyt. 4 wiersz polski.

Dedyk. Joannie Kat. Walerowey Radziwiłówni, podp. X. Ignatius Soszynski, kapelan Xcia, Dominikan.

W broszurze tej wspomina Janusza Radziwiłła i innych Radziwiłłów. — Opisuje obszernie „imprezę pogrzebową“, a opis ten jest ważnym przyczyńkiem do historii obrzędów pogrzebowych i do panującego w nich zbytku.

Na końcu: Inscriptio Epitaphii... super tabulam argenteam... (Umarł Radz. w Bononii 20 marca 1654, lat mając 60).

Czartor.

— Zywa A Niewmarła Smierec Publikowana z Ambony, przy żalobney Ofierze Pańskiej, Za Iasnie Oświeconego Xiążecia Jego Mosci Alexandra Lvdowika Radziwiłá Xiążecia Na Olyce Y Nieswieżu Hrabi Na Szydłowcu Y Mirze Marszałka Náywyzszego W. X. L. Woiewody Połockiego etc. W Kościele Dominikanskim Dwcha Svwiętego W Wilnie. Dnia 22. Miesiąca Septembra. Roku 1654. Przez X. Ignacego Soszynskiego Ordynalnego Tegoż Zakonu Káznodzieię. w 4ce, k. tyt., k. 16 nlb.

Tytuł zamknięty w prostokątnej winiecie. Bez żadnych szczegółów biograf.

Akad. — Krasinś.

Sotarevius Bart. ob. Szotarewicz Bart. (Byssus et purpura 1693, Schemá regulare 1694).

Właściwe jego nazwisko jest Szotarewicz i tak się podpisał pod dedykacją w Byssus et purp.

Soteria ob. Nowowiejski Łukasz (1601) — Racki Jan. (P. Mucharski 1654) — Vitelius J. (St. Lubomirski 1630).

Soteronus Gulielmus, Anglik ob. Eucharolicius Jacobus (Oratio 1594) — Parentalia (1595) — Threni (Parthenicae sodalitatatis 1594).

Soterus ob. Galenus Claudius (1558).

Sotnia astronomska (1707)... ob. Dybliński (tom XV, 342 i Dopelnienia). Krasz. Wilno IV.

Sotro Fr. ob. Destouches.

(Sotter Teodor). Applawy Wesole Ná Przezacny Akt Weselny, Iego Mości Theodora Sottera, Mieszczániná, y Rodzicá Gdańskiego Z Iey Mością Pánną Helzbieta Pipanowną Vkochána Córka Iego Mości Páná Hyacintha Pipana Y Iey Mości Pániey Zofiey Pipanowey. Dla Wesoley Muzyki skomponowane, y Przezacnym Oblubieńcom z powin-szowaniem Ofiarowane. fol., k. 2 nlb.

Druk gocki, wydanie ozdobne, każda karta w ramce, bez osobnego tytułu.

Applana pierwszy strofá sofická: „Darmo na gdańskie nimfy się obzierasza, Wszystkie ich chwały w Helzbiecie odbierasza: Y same słyby a Morza Bałtyckiego, Do Aktu tego“.

Applauz drugi wysławia Pipanów i Cyrusów; pannę młodą nazywa osobą miasta sto-cznego, kochaniem bogiń Rolifskiego, Satametów i Zalaszwakich lanrem ozdobi-onych. Wychowaną była w jasnym słońcu Kościoła rzymskiego.

Jusz. Dyke, II 392.

Jagiell.

Sottszewicz Laurentius ob. Ma-lyszko Thomas (1738).

SOTZMANN D. F. Charte von Pohlen nach der Zanonischen Special-Charte verjüngt, gezeichnet und nach den jetzigen Grenzen abgetheilt, verbessert. Berlin, J. W. Scheuen. 1788.

Arkuszy 29 prócs tytułu.

Callier Spis map Tow. P. N. Pozn. s. 21, 33.

— Charte von Gross-Polen, enthaltend die Woywodschaften Posen, Gnesen, Kalisch, Siradien, Plotzk, Brescie, Inowroclaw. Breslau 1791.

— Karte von Polen und den an-grenzenden Provinzen. Berlin 1793. fol. Składa się z 16 tablic.

Żebr. Bibl. nr 1984.

Branic.

— Grenzkarte der Preussischen, Russichen und Oesterreichischen Mo-

narchien in 14. Blättern entworfen von D. F. Sotzmann G. Secret. beyrn Ob. Kr. Coll. u. Geogr. der Königl. Acad. der Wissenschaften zu Berlin. Berlin 1796. fol., tablic 11.

II. F. Penning fecit Berolini 1793.

— Karte von Polen und den ehe-mals dazu gehörigen Provinzen... Carte de la Pologne. May 1794. entworfen, und mit Genehmigung der Kön. Acad. der Wiss. herausgegeben 1796.

Callier Spis map Tow. Prayj. N. Pozn. s. 22. — Finkel III 1861.

Soupponneux (Le). Comédie en trois actes. à Varsovie de l'imprimerie P. Dufour privilegiée du roi 1776. w 8ce, stron 90.

Ob. w Dopeln. pod Brühl (on był autorem?). Bernacki II 303. Uniw. wileńs.

Soupirs de la France ob. La Ges-sée (1573).

Sowa i Ziemia ob. Niemcewicz Jul. Ursyn (1789).

SOWCZYŃSKI Walenty ks. Bractwo Przenayświętzey Maryi Panny Bo-lesney, wielkiemi przywilejami y od-pustami od Stolice S. apostolskiey na-dane a na pomnożenie czci teyże matki y na pociechę wszystkich wiernych do kaplicy w kościele Nieparskim wprowadzone. Przez X. Walentego Sowczyńskiego promotora Bractwa tego. R. P. 1737. w Poznaniu drukarni Aca-demii. w 8ce, karty sygn. C₁.

Dedyk. Mikołajowi z Wybranowa Swinar-skiemu. Czartor.

SOWENITZIUS Johannes. Disputatio ordinaria ethica nona, ex Aristotelicis fontibus. De tribus homileticis virtuti-bus affabilitate, veracitate, et urbani-tate. Quam Deo auspice praeside M. Andrea Aidio, Philosophiae Professore. In celebri Gedanensium Gymnasio tueri conabitur Johannes Sowenitzius Leucoviensis Scip. Anno 1612. Pridie Calend. Aprilis. Loco & Horis solitis. Dantisci Typis Hünefeldianis. w 4ce. Szabó III 1109. Bibl. Debreczayń.

Sowiński Kazmierz ob. Sawicki Ba-silius (Serenuni 1699) — Zapartowicz Florjan (Coronamentum 1699).

SOWIŃSKI Krzysztof Franciszek († 1699). Quaestio Physica. De Con-

cursu Causae Primae cum Secundis, Sub Felicissimis Auspicijs, Magnifici, Perillvstris, et Admodvm Reverendi Domini, D. Alberti Łancvecki I. V. Doctoris Et Professoris, Ecclesiae Cathedralis Cracouiensis Canonici Electi, Collegiatarum Pilecensis Archidiaconi, SS. Omnium Cancellarij, S. Michaelis in Arce Cracoviensi Canonici, S. R. M. Secretarij, Vniversitatis Cracoviensis, Generalis, Et Vigilantissimi Rectoris, M. Christophoro Sowiński Philosophiae Doctore et Professore, Contubernij Philosoph. Seniore, Publice ad disputandum, In Peravgvsto D. D. Theolovm Lectorio, Proposita. Anno Domini 1674 Die 25. Ianuarii. Hora 15. Cracoviae, Apud M. Iacobum Mościcki S. R. M. Typ. fol., k. tyt., k. 1 nlb.

„Quaestio“ rozpoczyna się na odw. k. tyt. i dzieli się na 4 Konkluzje i Corollaria. Na końcu: Permissu rectoris.

Jagiell. — Ossol. — Zamojs.

— Quaestio theologica de praedestinatione, ex 1. p. Doctoris Angelici, q. 23. a M. Christophoro Francisco Sowiński, Sacrae Theologiae professore, Collega Majore, Ecclesiarum collegiatarum, S. Floriani Decano, custode Pilecensi, Cancellario Posnaniensi, Curato Prossovicensi, Contubernij Philosophorum et Scholarum Novoduorscianarum Provisore, publice ad disputandum in augusta D. Vladislai Jagellonis Aula, Lectorio DD. Theologorum proposita. Anno Domini 1691. Die 15. Martij. Cracoviae, typis Universitatis. fol., kart 2.

Na k. Snb fel. auspicijs Fr. Jos. Przewoski Rectoris. Jagiell.

— Quaestio theologica de visione Dei ex 1. p. Doctoris Angelici q. 12. a M. Christophoro Francisco Sowiński, Sacrae Theologiae Doctore et Professore, Ecclesiarum Collegiatarum, S. Floriani Decano, Crstode Pilecensi, Cancellario Posnaniensi, Curato Prossovicensi, Contubernij philosophorum & scholarum Novoduorscianarum Provisore, pro loco inter Clarissimos S. Theol. Doctores publice ad disputandum in augusta D. Vladislai Jagellonis Aula,

Lectorio DD. Theologorum, proposita, Anno Dom. 1691. Die 12. Junij. Cracoviae, typ. Univ. fol., 2 karty.

Jagiell.

— Srzeniawa Żalem obfitym Płynąca Albo Threny Żalose, Ná Smierć Przecháney niegdy Mátrony, Wielmożney Iey Mosci Paniey, Maryanny z Zmigroda Śicinskiey, Sędzinye Ziemie Przemyskiey, Przy oddaniu ostatniey zmarłemu Ciálu vsługi, Podczas Aktu Pogrzebowego, W Kościele Katedralnym Przemyskim, Ná zasłużoną Cnot Iey Nieśmiertelnych pochwałę, y ná iákąkolwiek Przechacnego domu poćiechę, ku Wieczney Pámieći, Przez M. Krzysztofa Sowińskiego, W Przesławney Akadémiey Krákowskiey, Filozofiey Doktora y Professorá, Bursy Philosophorum Seniorá, Podane. Roku Páńskiego, 1674 Dnia 29. Stycznia. W Krakowie, W Drukarni Dźiedzicow Krzysztofa Schedla, I. K. M. Typogr. fol., k. tyt., k. 9 nlb.

Na odw. tyt. herb Śicińskich a pod nim 8 w. pol.

Przypisał autor promą Stanisławowi z Śitna Śicińskiemu, sędziemu przemyskiemu mężowi zmarłej.

Poemat ten pisany oktawami dzieli się na 3 części. W pierwszej wysławia dom Śladnickich (Marcina, Jakóba, Marka etc.). — W drugiej słaui „cnoty domowe“ zmarłej. W trzeciej chwalebne go życia i śmierci pobożnej pámieć. Wartości poetyckiej nie ma żadnej; taksamo nie ma tu szczegółów obyczajowych.

Ossol. — Warsz. uniw.

— ob. Bielecki (Salve 1699) — Borowicz Waw. (Gasophylacium 1682) — Castelli Dan. (Famae 1666) — Charzyński C. I. (1686) — Dzielski I. A. (Majestas 1691) — Jedliński Seb. (Coronamentum 1681) — Malinowski Stan. (Constitutiones 1685) — Margowski Andrzej Rudolf (1691) — Margowski J. (Gemma 1641) — Miroszewski Fr. J. (Quaestio 1687) — Moskalski Aleksy (1696) — Olszowski Kaz. (1681) — Ormiński Thom. Franc. (Apsis summa 1691) — Piskorski Seb. (Sacratiss. 1698) — Podgórski Samuel Jan (Sublimitas 1691) — Prokopowicz Casim. (Splendor 1691) — Sawicki Baz. (Se-

renum 1699) — Słowikowski Marcin (Quaestio 1693) — Topiński Gasparus (Aeternus virtutum 1699) — Zapartowicz Flor. (Coronamentum).

Sowiński Marcin ob. Suchowski Franz (Theses 1764).

SOWIŃSKI Piotr. Quaestiones Ethicae. Ex Aristotelis Morali Philosophia, Decem Comprehensa Libris, Excerptae: Quas Coelestis fauente Numine In Inclyta Argentoratensium Academia Praeside Viro Clarissimo Ac Doctissimo, Dn. Ioanne Lvdoxico Havvenrevtero, Doctore Medico, Philosopho: Publici Exercitij causa discutiendas proponit Petrus Sovvinski. Nobilis Polonus. Mense Nouembri. [Tu winietka]. Argentorati, Excudebat Antonius Bertramus, Academiae Typographus M.DC (1600). w 4ce, k. tyt., k. 27 nlb.

Na odwr. tyt. cytaty z Cic. i św. Hier.

Dedyk. Lucae Sovvinski parenti (na 2 kartach). Dziękuję ojcu, że go wysłał w obce kraje nie dla poznania obyczajów, ale nauk i sztuk.

Następnie idzie 126 kwestji etycznych. Dotyczą one przymiotów i wad ludzkich; pojęcia sprawiedliwości; czy ius naturale jest immobile?; o ważności, mądrości i roztropności (która ważniejsza?); przyjaźń; oligarchja i demokracja; beatitudo activa i passiva etc.

Kończą wiersze przyjaciół: Nicolaus Szajski, Daniel Basilicus, Bern. Wideman Ambergensis.

Wierzbowski III 3115.

Jagiell. — Zamojs.

SOWIŃSKI Tomasz Jan. Magnitudo animi, sapientiae, ac virtutis, theologico honore coronata, in Perillustri, Clarissimo et admodum Reverendo Domino, D. M. Paulo Ioanne Woiewodzki, Sacrae Theologiae Doctore et Professore, collega majore, ecclesiarum collegatarum, S. Floriani custode, Pilecensi canonico, Łenczyceiensi cancellario, in cathedrali ecclesia Cracoviensi, pro solennitatibus Christi Domini, et Beatissimae Virgini Mariae, concionatore, curato Minogensi. Dum in alma ac celeberrima Universitate Cracoviensi, pro loco, inter Perillustres, Sacrae Theologiae Doctores, solenni actu, responderet, triumphans: et a M. Thoma Joanne Sowiński, Phi-

losophiae Doctore et Professore, Seniore Scholae ad S. Annam, inter publicos gratulantium animorum plausus, debitae venerationis ergò luci publicae demonstrata. Anno Salutis 1691. Die 27. Augusti. Cracoviae, Typis Universitatis. fol., kart 5.

Czartor. — Jagiell. — Ossol.

— Novum Posthymae Memoriae Monumentum, Venerandis Patrum, Almae Academiae Cracoviensis Cineribus, in Nova S. Annae Basilica, Erectum; Festo, Transportationis Ossium Eorum Die, Ab Universis Ordinibus Academicis, Pietate Lugubri Celebrato, ad gratam recordationem, imitationemq; Posterorum, Filiali erga Patres cultu, ac obsequio parentali A M: Thoma Joanne Sowiński, Philosophiae Doctore, ac Professore, Collega Minore, Consignatum. Anno Domini 1696. Die 19. Novembris. Cracoviae, Typis Universitatis. fol., k tyt., k. 4 nlb.

Panegiryk stylem nakamiennym. Pochwały Samborczyka, A. Opatowczyka, J. Piotrowickiego, J. Viteliona, M. Sulikowskiego, Seb. Piskorskiego i i.

Jocher 1310.

Bran. — Jagiell. — Ossol. — Uniw. wil.

— In Nomine Domini, Amen. Quaestio logica, de substantia sub Felicissimis Auspiciis Magnifici, Perillustri & Reverendissimi Domini, D. M. Martini Winkler Sacrae Theologiae Doctoris & Professoris, Collegii Majoris Senioris Patris Ecclesiarum, Cathedralis, Cracoviensis Canonici Sandomiriensis Praepositi, Kielcensis Scolastici Curati Premykoviensis Contubernij Hierosolymitani Provisoris, Almae Universitatis Cracoviensis Generalis & Vigilantissimi Rectoris: A. M. Thoma Joanne Sowiński Philosophiae Doctore & Professore Contubernij Philosophorum Seniore, Pro Loco in Collegio Minori obtinendo Publicè ad Disputandum In Peraugusto DD. Theologorū Lectorio, Proposita. Anno Domini 1696. Die 31. Mensis Martij. Horâ 13. Cracoviae, Typis Universitatis. fol. k. 2. Jagiell.

— ob. Dzielski W. J. (Auspiciatum 1688) — Łopuszyński Jan (1697) — Napolski Tom. (Manubiae 1686).

SOWIŃSKI Walenty. Wiersze Po Zgasiłym Zakonie Jezuickim, w Rzymie nayprzod, a potym we wszystkich Państwach sławne, teraz na Polskie Przez JMC P. Walentego Sowińskiego Wytlomaczone. w Warszawie Dnia 25. Octobris, Roku Pańskiego 1776. w 6ce, k. tyt., k. 5 nlb.

Po jednej stronie tekst łac., po drugiej polski zaczyna się: Na Ruinę Jezuitów. — Wielkim gmachom stać długo ten sam los przeskądza, Co sypie i największym królestwom mogiły, Gdy Rzym z niebem zaezyna walczyć sam się zdradza, I swoje nadwątłone już poddaje sily...

Wychwała prace misjonarskie i szkoly Jezuitów.

Sowiński jest tylko tłumaczem.
Smoleński Pisma II 108.

Krasinś. — Ossol.

Sowita wino ob. Rutski Józ. (1621).

Sowizrał (może p. t.: Sownościardko?)... (wydanie I i II, około 1530—60). Kraków, Wietor(?) w 4ce(?).

Już w inwentarzu Szarffenberga z r. 1547 wymienione jest jakieś wydanie Sowizdrzała (Bonis Materjały nr 431 i 773); taksamo w inwentarzu ksiąg Piotra Poznaczyka we Lwowie (Łoziński w Kwart. hist. IV 45).

Jakiś fragment, z połowy w. XVI, odkrył i opisuje Piekarski w Ex libris (1914) V str. 28. W fragmencie tym mowa o „Sownociardku“ (nie Sowizdrzałe), co wskazuje na przekład z czeskiego(?). — Jednakże Brückner w Zeit. für slav. Phil. I 261 przeczy tej hipotezie Piekarskiego. Zaś Zibrt w kilku swoich artykułach dotyczących Sowizdrzała w literaturze świątowej i czeskiej (Starodawna prostondrudni 1926; Spiglovska literatura cizi i czeska 1927) nie wypowiada stanowczego zdania w tej kwestji.

W każdym razie oryginał Sow. napisany około 1480, dialektem dolno-niem. został przełożony na język górno-niem przez Murnera z końcem w. XV i ogłoszony drukiem w r. 1515. — Anegdoty są pochodzenia częściowo włoskiego, częściowo francuskiego, częściowo niemieckiego. — Tłumacz polski opuścił anegdoty drastyczniejsze i spolonizował wiele nazwisk. Z „Möln“ zrobił np. Molińskiego (w anegdocie 95). Ziokalizował też wiele anegdot w Polsce.

Nie wiemy ani kto był tym pierwszym tłumaczem w Polsce (Jan z Koszyczek?) ani ile wydań polskich wyszło w w. XVI. — Drzeworyty z jakiegoś 16 wiecznego wydania ob.: Thragedya żebacza (1552)

oraz „Zbiór odcisków“ Muczkowskiego 1849 (sa to dwa drzeworyty, drugi powtórzony w Silva Rerum III 1927 nr 2). O pierwszych edycjach polskich Sowizdrzała obacz nadto: Badecki Literatura mieszcza. (1925) str. 495—501. — Krzyżanowski J. Z dziejów Sowizdrzała w Polsce (Lublin 1927 w książce ku czci Ign. Chrzan.). — Tenże Powieść o Marchołcie w Pamięt. liter. XXII. — Piekarski w Silva Rerum 1927 nr 2.

Por. także literaturę zestawioną na końcu na str. 98. Jagiell.

— Toż... w 8ce, sygn. K (k. 80?). Jakieś nieznanne dziś wydanie z XVI w. (?) opisuje Maciej. III 172—3 z egz. będącego własnością Józ. Łukaszczyka w Poznaniu. — Brak mu było tytułu; zaczęło się: Napierwsza historia iako się Sow. narodził i trzykroć iednego dnia krzeszon był. — Nie ma pewności, czy to było wydanie istotnie jeszcze z XVI w.

Sowizdrzał Krotoflny y Smieszny.

Vrodzenie, żywot, postęпки, y dokonanie iego dziwne. W Brumszwiku na Brámie taką osobą, y postacią iest málowany. Z poprawą, słowy naywybornieyszemi do Druku Podany. [Tu rycina, przedstawiająca tors młodzieńca w berecie i ze sztyletem w ręku; głowa otoczona wstęgą; u dołu liście]. Sowizrał Stary. Znjdzie się w dary. w 8ce, k. 80 nlb. (sygn. K₂).

Druk. w Krakowie, około połowy w. XVII. Na odwr. tyt 6 wiersz polski, w którym wydawca mówi, że w żartach nie powinno być wykroczenia — ale że Sowizdrzał nikogo nie zepsuje.

Na końcu tekstu dwuwiersz: Kamień grobowy niech żaden nie rusza, Pod którym odpoczywa Sowizrała dusza. Koniec. (Tu winietka: rozeta).

Druk gotykem, nagłówki niektóre kursywą. Kustosz A₂ pod się, B pod o ł, C pod ię, D pod yta, E pod od, K pod pr.

Reprodukcja tytułu oraz dokładne wyliczenie 95 anegdot o Sowizdrzałe, które składają się na tekst dzieła — znajduje się w dziele Badeckiego Literatura mieszcza. (1925) nr 136 (str. 347—352).

Egz. Czarn. (obecnie Bawor.) nabyte od ant. Gieysztorza za 3 rs. około r. 1880. Bawor. — Stan. Michalski (def.).

— Toż... słowy wybornieyszemi do Druku Podany. w 8ce, k. nlb. 80 (sygn. K₂).

Jest zgodne z poprzedniem odbiciem; tylko ark. A, B, K zostały na nowo przedrukowane. — Druk po roku 1650 w Krakowie.

Kustosza A₂ pod *się*, B pod *in*, K pod *rz*.

Winiетка druk. na końcu inna niż w odbiciu poprzednim (ślodziejce).

Badecki l. c. nr 137.

Pawlik.

— Krotofilny y Smieszny. Wrodzenie, żywot, postępki. y dokonanie iego dziwne. W Brunszwiku ná Bramie iáką osobą y postacią iest malowany. Z poprawą, słowy wybornieyszemi do Druku Podany. [Tu rycina: Sowizdrzał ze stojącą czupryną, w jednym ręku sowa, w drugim zwierciadelko]. Sowizdrzał Stary. Zeydzie się w dary. w 8ce, k. 88 nlb.

Rycina na tytule wykazuje bliskie podobieństwo z klockiem drzeworytu, odbitego w Muczkowskiego Zbiór odcisków (1849) nr 858.

Druk (krakowski?) z końca w. XVII.

Tekst przedrukowany z wydania poprzedniego.

Badecki l. c. nr 138. — Maciej. w Bibl. war. 1841 III (uznaje to za druk XVI w.). — Wissn. H. lit. VII 207.

Kraśnińs. (def.) — Ossol.

— Toż... (około 1732) w 8ce.

Wymienione w kat. księgarskich Gerh. Thomaşa i J. Chr. Laurera w Toruniu (ob. Bibl. w Dopełnieniach). — Niewątpliwie wydań z XVII w. było więcej niż te, które się dochowały.

— Krotofilny Y Smieszny Urodzenie, żywot, postępki y dokonanie Iego Dziwne. W Brumszwiku na Bramie taką osobą, y postacią iest malowany. [Tu w ramce rycina Sowizdrzała jako dojrzałego i brodatego męża z kiściami winogron w ręku i z koszem]. Z poprawą, słowy wybornieyszemi do Druku Podany. Sowizdrzał Stary, znidzie się w dary. w 8ce, k. nlb. 64 (sygn. H₈).

Druk. krzk. z przed r. 1774, z drugiej połowy XVIII w. — Na egzemplarzu Bibl. Jag. zapewne współcześnie zapisany posiadca: Ex libris Angeli Byczki Soc. Jh. Lubliu 1774.

Na karcie A₂ nadpis: *Historja o Sowizdrzale. Sygnatury idą: A₂ pod nie, B pod za, C pod mi, D pod ot, F pod g, G pod ich, H pod ie.*

Egz. Jag. z daru bisk. Kraśnińskiego. — Egz. Bran. z bibl. An. E. Koźmiana.

Ob. Ex libris 1924 (tabl. XX). — Badecki Lit. mieszc. (1925) str. 502—3 (repr. tyt.).

Wydania i przeróbki „Sowizdrzała“ z wieku XIX ob. w Bibliografji XIX w. (pod Sowizdrzał, Awantury, Maerhand) oraz Badecki Lit. mieszc. (1925) str. 503—4.

Branic. (def.) — Jagiell.

— Kulhawiec cały w żartach (1786)... ob. w tomie XX 368 (pod Kulhawiec).

Jest to przeróbka Sowizdrzała. — Egzemplar jest w bibl. J. Michałkiewicza w Warszawie. W tomie XX podano tytuł mylnie: Kulhawiec.

Sowizdrzał Nowy. Abo ráczey Nowyżrzał, nie pátrzęć ia iak sowy. Dosyć ia też pięknie pátrzęć swoim ślicznym okiem, Właśnie iako Bazyliaszek co zabił wzrokiem. Ná dziewczkę ci ia był poszedł, á mátká plákála, Zem się dziewczką nie vrodził, by dyabeł mnie-mála [Tu winietka]. Tegoż to roku kobyły piechotą chodziły, Niewiasty cknęły bez iáiec, bo się nie zrodziły. Ziemiá się ná ten czas trzęsła cále dwie Niedzieli, Kiedy iá chłop wiozł ná takich, coście niewiedzieli. [Winietka]. W Krakowie, Roku Páńsk: 1614. w 4ce, kart 20(?), z tego dochowanych 9 (sygn. D).

Tytuł w ramce szerokiej z motywów renesansowych.

Druk podobny jak w drukach wdowy Jak. Syheneycera.

Na odwr. tyt.: Autor tych Káiążek (16 wierszy) i: Do casytelniuka paskudni!...

Zawiera anegdota wierszowana o różnych rzemieślnikach i rzemieślnikach, o niewiastach, o lekarzwach, o sowizdrzałach. Pewna część tych fraszek nie została powtórzona w następnych edycjach.

Brückner w Bibl. warsz. 1900 (listopad) s. 222 rzucił hipotezę, czy autorem nie był Kasper Twardowski, gdyż w przedmowie do swej Łodzi (1618) wysnaje, że pisywał rymy gorszące. Nie brak tej hipotezie typograficznego poparcia. — Tenże Daleje liter. I 238. — Tenże w Ks. dla Orzechowicza I str. 170.

Opis, wykaz fraszek, repr. tytułu ob. Badecki Liter. mieszc. (1925) nr 139. — Tenże w Pam. liter. 1925 str. 676.

W indeksie bisk. Szysak. z r. 1617 jest wymienione jako zakazane.

Niektóre fraszki stoją w związku z wierszami Śmiadeckiego (ob. tom XXVIII, 293). Pawlik. (def.).

— Toż... Abo ráczey Nowyżrzał, Nie pátrzęć ia iako Sowy. Dosyć ia też pięknie patrzę swoim ślicznym okiem Właśnie iako Bazyliaszek co zabił wzrokiem. Ná dziewczkę ci ia był poszedł, á mátká plákála, Zem się dziewczką nie vrodził, by dyabła mnie-mála. [Tu winieta: głowa w zawoju

w medaljonie]. Tego Roku kobyły piechotą chodziły, Niewiasty cknęły bez iałaec że się nie zrodziły. Ziemia się na ten czas przesłała całe dwie niedzieli, Kiedy ją chłop wziął ná takách toście nie wiedzieli. w 4ce, k. nlb. 20 (sygn. E).

Bez daty, ale również u Siebeneyerowej około 1618.

Na odw. tytułu 16 wiersz: Autor tych książek... oraz: Do czytelnika paskudnika... (jak w edycji poprzedniej). Tu wspomina różne brednie: jak się piekło spaliło w zapustny wtorek, jak je gaszono smołą, jak się spaliła prątem luterska szkoła, jak się urodził w czącju a nożył w Paryżu, służył we dworze i był pudczaszym królewskim a kazano mu krowy poić, kołatać w bębny u króla Francuza — ten wziął wreszcie z Polski weniją (Walewy). Wreszcie został kantorem.

Następuje 75 anegdot wierszowanych; niektórych a I edycji tutaj brak. Wylicza je, oraz podaje repr. tytułu, Badecki l. c. str. 366 pod nr 140. — Na samym początku fraszki o zwierzętach, które się nie dochowały w I edycji. Potem o rzemieślnikach, o chorobach, Disticha Cantonia, o kobietach itp. Są tu i bardzo dramatyczne: Lament młodej paniej z starym mężem, Mąż z żoną jedno ciało, Pauieńska pokora — dla nich to biskup Szyszkowski pomieścił to dziełko w Indeksie 1617.

Kończy się „Zamknieniem“, gdzie mówi, że mieszka pod Bieszczadami, ma przymierze z wilki i niedźwiedziami, wychwała swoje jawory, kamienie, ziola, a „nikomu nie nie wydarł“. Kamieniami mógłby i Paryż rozwalić.

Druk gocki, podobny jak w Łodzi Twardowskiego (Kraków, 1618).

Brückner j. w. — Maciej. Piśm. I 275. —

Juszyński Dyke. II 439. Kórnik.

— Toż... toście nie wiedzieli. w 4ce, k. 20 (sygn. E₃).

Bez roku. Przedruk tu poprzedniego wydania, nie o wiele późniejszy. Są odmiany pewne w tekście.

Badecki Lit. mieszc. (1925) nr 141 podaje opis i repr. tyt. Bibl. król. w Sztok.

— Toż... w 4ce, k. nlb. 20 (sygn. E₃).

Druk z końca w. XVII.

Różni się tylko drobnymi szczegółami od poprzedniej edycji. — Badecki l. c. nr 142 (wraz z repr. tytułu). — Brückner w Pam. liter. 1903 str. 64 i 1905 str. 50.

Zamoja.

(Sowizrzał). Fraszki Sowizrzała Nowego. Jan z Kijan Fraszki te wszystkim ofiaruje, Kto chce mieć, niech Drukárzá za pracę dárue: Kiedy Druku nie bylo

pewnieś się vdyszał, Anizeliś Książkę ku swoiey potrzebie spisał. [Tu winieta]. W Krakowie, Roku Páńskiego, 1614. w 4ce, k. 14 nlb. (sygn. D).

Tytuł w ramce. Druk gocki. Na odw. tyt.: Do Czytelnika (18 w.), gdzie mówi, że z pisania nie ma zyków: dasz mi grosz, ja z nim do piekarni i do jatek, ledwie papier mogę mieć. Praczytawszy książczkę możesz mieć z niej błonki do szyl) i Iadnnki.

Mieści około 40 fraszek wierszem; pierwsza z nich: Co ludnie robią na áwiecie. Inne: Respons na synod klechów podg., Most krakowski, Orgauy krośnieńskie, Chmieie sądeckie, Różność nacji (tu charakterystyka różnych narodów i wyznań), Jarmark w Łącznej, Zegar bobowski, Cech krakowiecki, Żalosa pamiętka po śmierci Zamojskiego, Dedicatio operis. Poczem: Koniec fraszek Sowizrzałowych.

Jan z Kijan to oczywiście pseudonim, ale jest kilka wsi w Polsce noszących tę nazwę. Wynika z fraszek, że zna Kraków, Krosno, Bobowę, Sącz, Łączną, Krakowiec — a więc zapewne pochodzi z Małopolski i to z podgórze. — Mógł to być Jan Jurkowski, który w r. 1616 wydał „Poselstwo od Sowizrzała“ albo Jan Dzwonowski?

Siarczyński Obraz I str. 208 przypuszcza, że autor pochodził z Lubelskiego (istotnie są w Lubelskiem Kijany).

Beutk. I 588 mylnie przypuszcza, że I wyd. wyszło w w. XVI. — Maciej. Piśm. III 593. — Brückner w Bibl. warsz. 1900 list. str. 220 przypuszcza autorstwo K. Twardowskiego. — Tenże w Pam. liter. 1907 str. 266. — Tenże w Księdze Orzech. Tom I str. 170, 186. — Badecki Liter. mieszc. (1925) nr 49 z repr. tytułu. — Wiszn. VII 166. Kórnik (def.).

— Fraszki Nowe Sowizrzałowe.

Frászki które są w druku, przedkomi był wydał, Ażem się z owym końcem sámych niewiast wstydał. Nie mogłem sie rozszerzyć choćiem długo myślał, W kołom śródokám báduwał ládá-iákom kryślał: Bom też niebył pozytiw, y tym sie to estáło, Przetoż gwoli támtemu ten sie przypis dáło. [Tu winietka]. w Krakowie, Roku Páńskiego, 1615. w 4ce, k. nlb. 28 (sygn. G₃).

Na odw. rycina wędrownika z kijem w rękę i z pakunkiem na plecach, poczem wiersz: Do Czytelnika (jak w popr. wydaniu). W tekście wprowadzono nowy porządek fraszek oraz dodano dużo nowych fraszek, gadek, kołęd, wierszy dla chłopów, panów, rzeźmieślników, Winnica krosieńska, Spi-

chlers jasielski, psalmy, nowiny podgórskie, myślistwo sowizrzałowe. Wszystkie te dodatki wskazują znowu na podgórze małopolskie. Brak kilku fraszek z pierwszego wydania. Przed końcem: Sowizrzał do poety... i Wypowiedź (proza). Tu nazywa się starym bajanem, który musi pod kościół z pacierzami. Na końcu: Koniec fraszek Sowizrzałowych.

Egz. Mocarskiego pochodzi z bibl. Kurysa w Odessie (brak w nim 2 kart).

Badecki Liter. mieszc. nr 50 podaje opis i repr. tytułu oraz rycinę wędrownika. Bibl. Mocarskiego — Kórnik (def.).

— Fraszki Sowirzała Nowego. Jan z Kijan Fraszki te wszystkim ofiaruie, Kto chce mieć, niech Drukárzá za pracą daruie: Kiedy Druku nie było, pewnieś sie vdyszał, Anizeliś Książkę ku swoiey potrzebie spisał. [Winieta]. Roku 0000000000. w 4ce, k. 16 (sygn. D₂).

Tytuł w szerokiej ramce koronkowej. Jest to przedruk edycji z r. 1614 (stąd egzemplarze tego wydania uzupełniają nasze wiadomości o tej pierwszej edycji, nie-dochowanej w komplecie).

W egz. bibl. Cieńskiego doprawiono przy tem kartę tytułową: „Kiermasz wieśniaczki albo Rozgwara Kmośiá s Bártozem ná Zawiaślu“. Jest to karta tytułowa pierwszego wydania utworu Jana z Wychylówki (ob. Bibl. XVIII str. 440), który wyszedł z druku około 1618 r. Ob. o nim Badecki Lit. mieszc. (1925) nr 58.

Badecki l. c. nr 51 (opis wydania i repr. tytułu).

Cieński w Oknie — Krasinś. (def.).

— Fraszki Sowirzała Nowego Młodziana Wesolego Krotkozebráne. Prędko wydáne. Jan z Kijan Fraszki te wszystkim ofiaruie, Kto chce mieć niech Drukárzá za pracą daruie. Kiedy Druku nie było pewnieś się vdyszał, Anizeliś Książkę ku swey potrzebie spisał [Ozdoba]. w 4ce, k. 16.

Jest kilka fraszek nowo tutaj dodanych.

Dużo błędów druku, druk niedbały z drgiej połowy w. XVII. W klocek sztokh. oprawne razem ze „Zwróceniem Mat. z Podola“ i z „Nowym Sowizrzałem“.

Badecki Lit. mieszc. (1925) nr 52 podaje opis i repr. tytułu. Opis klocka sztokh. podaje na str. 477. — Sprawozd. s poz. w Szwecji (1914) str. 330.

Bibl. król. w Sztok.

— Fraszki nowe Sowizrzałowe. Jan z Klian (tak) Fraszki te wszystkim ofiaruie, Kto chce mieć niech Drukárza za pracą daruie. Kiedy Druku nie było

pewnieś się udyszał, Niżliś książkę ku swoiey potrzebie napisał. [Ozdoba]. w 4ce, k. nłb. 14.

Tytuł w osłobnej ramce. Druk gocki, z końca XVII w. W tekście są pewne zmiany (opuszczenia) w porównaniu do poprzedniej edycji. — W egz. warsz. kilka ustępów zamazanych umyślnie lub wyoistych. Na tytule zanotowano na końcu pismem dawnem: „Confer Stan. Grzepscii De numero arithmetico praefationem“. Takiego dzieła Grzepskiego uie znamy.

Na końcu doklejona karta (drnk późniejszy) z wierszem: Podymne, o którym obacz w Bibl. XXIV str. 415.

Bentk. I 588: — Badecki Liter. mieszc. (1925) str. 129 (z wytką; Jan z Kijan, podczas gdy na tytule jest: z Klian).

Warsz. uniw.

— Dworskie Minweye Nowe Sowizrzałowe (1614? oraz 1685?)... ob. Trzyprztycki Maurycejusz.

Jest to autor zbiorku „Co uowego“. Ob. Badecki l. c. oraz Sprawozdanie z posz. w Szwecji (pod nr-em 153).

— Poselstwo z Dzikich Pol, Od Sowizrzała, Do Małocnotliwey Drużyny (1606)... ob. Jurkowski J. (t. XVIII str. 681 i w Dopelnieniach).

Jest to dialog między Sowizrzałem a Marchołtem. — Obacz Badecki Lit. mieszc. (1925) nr 98.

— Sejm białogłowski... ob. Sejm (w tomie XXVII, 349).

Wedle Badeckiego Lit. mieszc. (1925) str. 533 miał podpisać „Sejm“ Jan Sowizrzał, ale egzemplarza z tym pseudonimem nie znam.

— Walna Wyprawa Ministrów do Wołoch na wojnę (1617)... ob. Wyprawa.

Juszyński II 461 twierdzi, że znał egzemplarz, na którym autor nazwany był Jan Sowizrzał. Było to zdaje się i wydanie (dzisiaj nie znane). My dziś znamy tylko wydanie „z poprawą“ (będące przeróbką „Wyprawy plebańskiej“ i stojące w pewnym związku ze „Zwróceniem Matjasza z Podola“) — ale na tem drugim wydaniu pseudonim Sowizrzała nie jest podany. Dlatego opisuje tę broszurkę pod: Wyprawa.

Ob. Pollak w Pam. liter. 1929 str. 83—7. — Badecki Polska kom. rybałt. 1931 (przedruk).

SOWIZRALIUS January (Dzwonowski Jan?). Peregrinacya Działowska: Zwłoczzą owych Jarmárczników trzęśi-głowow; w który sposób zwykli bywáć ná miejscách świętych. Nie tykaiąc

tych, którzy sprawiedliwym karaniem Bożym nawiedzeni, przy Kościelech albo w Szpitalach siedzą. Facite vobis amicos de mamona iniquitatis, vt cum defeceritis, recipiant vos in aeterna tabernacula. Czyńcie sobie dobre przyjaciół, Ze złych groszów, których bårzo wiele: Iż gdy dobrej monety nie zstanie, Przynamniey zła v Dziadów zostanie. Ianuarius Sowizralius. Annus Dominus, 831954730. [Ozdoba]. Roku Pańskiego, 1612. w 4ce, k. 24 nlb. (sygn. F₃).

Tytuł w dwulinjowej obwódce. — Drnk goetycki (w Krakowie).

Zaczyna: Do Czytelnika (38 wierszy); poczem opis wierszowany jakoby wiecn dzia-dowskiego, odbywającego się w Jodłowej pod Pilzнем na kiermaszn. Dziady i dziadówki radzą o swych sprawach. Każdy opowiada zdarzenia ze swych podróży po Polsce i po sąsiednich krajach. Dużo w tem materiału etnograficznego (wierzzenia o latawicach, zbiór i pakunki dziadów, czary, wilkołaki, leczenie chorób, stypa).

Opis drogi z Bochni przez Kraków, Skawinę, Kulwarję, Oświęcim — ku Wiedniowi i Rzymowi prowadzącej (k. A₄).

Na k. B₂ o Lutracz. Na k. B₃ o Socynianach i o Lnsławicach. Na k. C₁ o Wołochach i Michale Waydzie. Rzecz godna bliższego opracowania. — Kończy się dwuwierszem: Zamknienie (...Com pisał to prawdziwe, bom sam tego świadom).

Od k. E₂ idzie druga część p. t.: Peregrinacya Maćkowa: z Chodawki Karpetowego syna, a Nawłokowego brata, którą opisał Koperá, co dupy lata wołową golenią, na kobyli pergáminie. Na końcu: Napomnienie do somsiadów... i: Do Czytelnika Maciek... z podpisem Ianuarius Sowizralius pede propria Anno Domini 91073526000.

Jest to opis fantastycznych przygód jakiegoś łazika, który bywał w Węgrzech koło Dukle po Jaśliśka, w Podolu po Kańczagę, na Wołyniu pod Próchnikiem, w Mazosz (sic) koło Opatowca, w Niemczech koło Bieca, na Śląskn po Grybów. Opisuje pobyt niby to u jakiegoś króla. Całe pisanie djalektem Indowym (mazurnjącym??). W „Napomnieniu do sąsiadów“ ostrzeżę przed wędrowkami. Lepiej wziąć w rękę widlatn i wozatn z obory gnojatus. Utwór powstał widocznie na Podgórzcu, jako owoc niewybrednego dowcipu jakiegoś pół inteligenta.

Peregr. Maćk. omawia J. Krzyż, w Lndzie 1930 (tom VIII) i zestawia z analogiczną literaturą zagraniczną. Wedle niego autor

pozostał kotroszę z dwóch prac niem. (Policarp Kiolarissa 1560, Krüger Hans Clawert 1887).

Czy Jan Sowizzał, Jannarius Sowizralius, Jan z Wychyłówki i Jan z Kijan są trzema różnymi autorami, czy też może jedną osobistością — jest dotąd rzeczą nie badaną przez nikogo. Tylko analiza treści i stylu tekstów pozwoliłaby na to pytanie odpowiedzieć. Psendonimem „Januarius Sowizralius“ posługiwał się Jan Dzwonowski (Statnt). Mógłby więc i ten twór być jego pióra.

Por. Tragedja żobracza (1552).

Juszyński II 442. — Barwiński Studja I 8. — Kraszewski Wędrowki (1836) str. 65 oraz Pomniki 1843 (str. 57, przedruk). — Kondratowicz Dzieje III 160. — Grabowski w Atenem 1884 tom XXXIV (porównuje z utworami czeskiemi). — Chmielowski Hist. lit. pol. (wyd. Koszowski) I 335 (tu repr. tytułn). — Brückner wielokrotnie do tej broszury powraca (w Wiśle VI oraz XII 658; Atenem 1896; Bibl. warsz. 1895 I oraz 1900 listop.; Literatura relig. I str. 46; w Pamiętn. liter. 1902). — Badecki Liter. mieszcz. (1925) nr 87. — Krzyżanowski w Ludzie 1930. — Bartoszewicz Księgi humoru 1897 (przedruk Peregr.). — Badecki Polska komedja rybałt. 1931 (przedruk Peregr.).

Przeważna część autorów nie zna jednak wydania z r. 1612, tylko drugą edycję. Bibl. akad. petersb. (z bibl. nieśw.?) — Bibl. kat. w Strängnass (def.).

— Peregrinacya Dziadowska: Zwłaszcza owych Jarmarczniczków trzęsigtłowow: w który sposób zwykli bywać na miejscach świętych. Nie tykając tych, którzy zpráwiedliwym karaniem Bożym nawiedzeni, przy Kościelech albo w Szpitalach siedzą. Facite vobis amicos de mamona iniquitatis, vt cum defeceritis, recipiant vos in aeterna tabernacula. Czyńcie sobie dobre przyjaciół ze złych groszów, których bårzo wiele: Iż gdy dobrej monety nie stanie, Przynamniey zła v Dziadów zostanie. Ianuarius Sowizralius. Annus Dominus, 831954730. [Tu winiетка]. Roku Pańskiego, 1614. w 4ce, k. tyt., k. 23 nlb. (sygn. F₄).

Wierny przedruk z drobnymi zmianami. — Maćkowa Peregrinacya ma tytuł: „Maćkowa. Peregrinacya Maćkowa“. — Na końcu: Do Czytelnika Maciek... z podp.: Ianuarius Swizralius (sic) pede propria. Anno Domini 91073526000.

Badecki Lit. mieszcz. (1925) nr 87 (opis i repr. tytułn). Czartor. (def.).

— Toż:… Ianuarius Sowizralius pede propria. Anno Dominus 920000000007. [Ozdoba]. Roku Pańskiego. 1616. w 4ce, k. nlb. 24.

Reprodukuje tytułu podaje Chmielowski Hist. liter. (Kosowski) I 335. — Badecki I. c. nr 88 (podaje opis i repr. tytułu). Przypnacza, że druk w Lubczu u P. Blastusa, gdyż istnieje podobieństwo typogr. z broszurą Władisławusza Przygody.

W tekście są różnice z popr. wydaniem, z których kilka wylicza Badecki.

Kórnik.

— ob. Dzwonowski Jan (Statut, Nieposp. ruszenie, Sejm domowy) — Fraszki — Jurkowski Jan (Poselstwo 1606) — Kulhawiec (1786) — Niedzwiel — Paszkowski M. (Dzieje 1615) — Pięknorzycki (Z nowinami 1645) — Sejm białogłowski — Sejm piekielny — Trzyprztycki Maurycy — Twardowski Kasper — Wychylówki (z) Jan — Wyprawa walna — Żarty 1695) — Zwrócenie Matjasza.

Brückner ochrzcił nazwą „literatury sowizdralskiej“ całą grupę licznych, ludowych broszurek XVII wieku, pisanych przez zwykle bezimiennych autorów (głównie bakałarzy krak.). Tylko niektórych nazwiska znamy. Kolportowaną ona była po jarmarkach a kupowaną przez mieszczanństwo i chłopów. Cechą jej jest rubaszna satyryczność na tematy codziennego ludowego życia. Tu zaliczyć można m. i.: Łopeski (Coll. 1633) — Potkanie (1646) — Mizerja szkolna — Synod klechów (1609) — Komedja rybałt. (1615) — Biesiady rozk. Baltzera — Sejm domowy (1625) — Wychylówki (z) Jan — Siokanka — Sekrety — Sejm pan. — Ruszenie — Burleszki — Pieśń nowa — Peregrynacja (1612) — Koznabales (1626) — Wyprawa (1606) — Ochota wesoła (1647) — Pieśni dworskie — Kozaczek dnohwny — Tragedja żebracza — Danieckiego i Dzwonowskiego pisma — Włodziaławczyka pisma — Naenia na śmierć — Peregrynacja Małkowa — Co nowego.

o Sowizdrzale częste wzmianki lub próby naśladownictwa w literaturze; ob.: Academia Crac. (1637 — ob. Bibl. XIII s. 18) — Gawatowicz (Tragoedia 1619) — Grodzicki (Prawidło 1592) — Rej (Zwierzytniec; tu dużo naśladowań z Sowizdrzała) — Zygrowiusz (Papopompe 1611).

Oprócz cytowanej przy poszczególnych utworach literatury należy uwzględnić jeszcze następujące prace, odnoszące się ogólnie do roli motywu Sowizdrzała w piśmiennictwie polskiem:

Maciejowski (Sow. — Twardowski) w Bibl. warsz. 1841 III. — Tenże Polska IV 376. — Tenże Piśm I str. 224 i II 896.

Wójcicki Zarysy domowe I 107. — Tenże Obrazy starod. I.

Dembowski Podania o Sowizdrzale w Przegl. nauk. 1842.

Brückner M. Rej (str. 255 i 261 (o żartach Sowiz. n Reja). — Tenże w Encykl. polskiej tom XXI str. 248. — Tenże w Dziejach liter. I 238. — Tenże w Księdze dla Orzech. (1916) tom I (Cechy). — Tenże w Atenem 1895 (Przysłowia). — Tenże w Bibl. warsz. 1900 IV i 1901 I (tu najlepszy dotychczas rozbiór utworów sowizdralskich). — Wreszcie: Brückner Dzieje kultury II (1931) str. 571 i nast.

Chmielowski Hist. liter. (Kosowski) I. — Tarnowski Hist. liter. I 326.

Hartleb Początki poezji barok. w Polsce w „Studja starop.“ 1928 str. 492.

Lepszy Lud wesołków str. 35 i 57.

Ciszewski Krakowiaczy I (1894) podaje kilka anegdot lud. pochodzących z Sowizdrzała. Bibliograficznie najważniejszym jest Badeskiego Liter. miesięcz. (1925) oraz tenże w Pam. liter. 1925 (dopełnienia). — Por. Korbut I² str. 441—456.

Sownociardko ob. Sowizdrzał.

SOXO Benedykt z Grenady Soc. J. (1587 † w Antwerpii 18 grud. 1658). Claves Ivris Academicis Vlnensibus A R. P. Benedicto De Soxo. S. I. Sacrae Theologiae Doctore & Academiae Vicecancellario Porrectae. Vilnae Typis Academicis Societatis Iesu. 1648. w 12ce, k. tyt., k. 4 lb, k. 142 nlb. (sygn. A—Q₃; arkusze G—M po 6 kart).

Karty nie są numerowane, co autor składa na drukarza.

Na odwr. tyt. Ad lectorem, gdzie mówi, że Lew Sapieha ufundował w Wilnie katedrę prawa, a dzieło to jest przeznaczone dla młodzieży tam studjującej. — Poczem na 4 k. treść dzieła (Index clavium).

Na treść tę składa się szereg rozpraw zatytnłowanych Claves. Mówi więc najprzód o pojęciu i podziałach prawa i prawnoznawstwa; dalej o źródłach prawa kanon. rzym. i polskiego (także prawo magdeb.); o interpretacji prawnej; o władzy sądowej i legiślatywnej (prawie wyłączenie o ustawod. władz kościelnych); o rubrykach ustaw; o proaemium legis; o glosach; autorytet uczonych; prejudykaty; o nazwach nadawanych ustawom; o różnych formułkowych zwrotach przez prawników używanych; o klauzulach. Na k. O₃: Series axiomatum et reglarum utr. juris; dalej Series nominum appellativorum (wzrazy techniczne); Series dictionum, adverbiorum... in utroque jure. — Kończą:

Generales ultimae ad praxim studentii juris (rady dla studentów).

Wykład obejmuje więc naukę o źródłach prawa. Jest elementarny i praktyczny. Teorji unika. Dużo cytuje glossatorów średniowiecznych i pisarzy jezuickich. Najczęściej cytuje Borbosam. Książka jest zupełnie wolna od wpływu wszelkich prądów współczesnych, jakie w połowie XVII wieku zrodziły się na Zachodzie.

Jocher 1902, 7303. — Załęski Jezuita II 640, 699. — Kot A. A. Olizar (1929) str. 5. — Schulte Gesch. der Quellen II (1880) str. 743. Ossol. — Zieliń.

— Praecepta grammaticae Linguae Polonicae.

O wydaniu dzieła tego mówi Rostowski s. 456.

— ob. Olizarowski A. A. (Assertiones 1647).

Siarczyński II 221. — Backer II 576. — Jocher I 356. — Kraszewski Wilno II 458. — Baliński Dawna Akad. s. 147. — Eucykl. Org. XXIII 36, 855. — Brown Bibl. 388.

Spa ob. P. G. (Epitre 1776).

Spaadomme (Märkwärdige) ab en Gammel katholish Geistlig i Polen... Kiobenhavn, 1794. w 8ce.

Bibl. nar. warsz.

SPADA M. Fabrycy, kardynał. Decisio Rotae Romanae. Signatura Iustitiae, coram Audit. Spada. Plocen. Canonicatus. Pro r. Baldassare Klonouski contra r. Albractum Garczynski (ratione provisionis ad Canonicatum cathedr. Plocen. fundi Radzvie-Bak). Facti. (Romae), typ. Comitibus, 1712. fol., kart 2; Summarium, k. 4; Responsio kart 2. Ossol.

— Decisio Rotae Romanae, Congregatione Signaturae Iustitiae, coram Audit. Spada. Varsavien. Decimarum. Pro Andrea Miasinski parochi Vrociszewiensi contra Nicolaum Michalowski (haeredem). (Romae) typ. de Comitibus, 1713. fol., Facti, kart 4; Summarium kart 4; Facti (propos. d. 14 Decembr. 1713) kart 4; Summarium (coram Ni-grono) kart 4. Ossol.

— Toż... Responsio ex gratia videnda, cum Summario additionali. (Romae) typ. de Comitibus, 1714. fol., k. 4. Chodzi o wrociszewskie dziesięciny.

Ossol.

— Congregatione Signaturae Iustitiae R. P. D. Spada Varsav. Decima-

rum pro Andrea Miasinski parochi Vrociszewiensi contra Nicol. Michalowski 1713. Romae 1714. w 4ce.

Zarazem:

R. P. D. Scotto Varsavien. Decimarum pro eccles. Vrociszov. eiusque Rectore Andrea Miasinski contra N. Michalowski. Facti 1715. Summarium 1715. w 4ce.

— Signatura Iustitiae R. P. D. Spada Plocen. Pro R. D. Canonico Josepho Zawadzki Contra Oppidanos Stanislavonienses et subditos Villae Regalis Ciszonka, Proponam die Iovis 15 Aprilis 1717. F. M. Spada Pro R. D. Canonico Josepho Zawadzki Summarium. (Romae) Typis De Comitibus 1717. w 4ce, kart 2. Jagiell.

— ob. Miasinski (1713, 1714, 1715) — Węgrzynowicz Ant. (Alphabetum 1710).

Epistola responsoria ad Joannem Sapieha ob. Ostrowski Suada Epist. lat. 1747 f. II 50—51.

Spadkowe umowy ob. Bucky Joan. (1731).

Spagnoli (Hispaniolus) Jan Bapt. ob. Mantuanus (tom XXII, 130).

SPALATEŃSKI (Spalato) arcybiskup. Kazanie arcybiskupa Spalateńskiego, na pierwszą adwentową niedzielę, które miał w Londynie naprzędniejszym w Anglii mieście roku cIo.IoC.XVII. O szczęśliwym ewangelii s. dniu, którym Pan Bóg rozliczne ciemności, aż y noc błędów ostatnich wieków spędzić miłościwie raczył: z włoskiego na niemiecki, z tego zaś na polski język przełożone, roku Naświętszego Pana N. cIo.IoC.XXIIIX. w Toruniu drukował Augustin Ferber (1618). w 4ce, k. tyt., 1 k. przedm. i 18 k. nlb. Czartor.

SPANDKO Paweł. Abitui, et reditui, felicibus e Polonia, in Germaniam et Liouoniam, S. Sancti(?) Polonorum Legati, vere nobilis ac disertii viri, D. Daudis Hilchen, Regiae civitatis Rigensis, Patriae suae, Syndici clarissimi, Euphemiam. Rigae, Apud Nicolaum Mollinum, Anno 1596. w 4ce.

Spékke Alt-Eiga 1928 str. 250 (zapewne z bibl. ryskiej?).

SPANGENBERG Cyriak. *Wider die Bösen Siben ins Teuffels Karnöffelspiel.* M. Cyriacus Spangenberg. [Tu drzeworyt: Djabel grający w kości z trefniem]. M.D.LXII (1562). Na końcu: Gedruckt zu Franckfurt am Mayn durch Nicolaum Basse. M.D.LXII (1562). w 8ce, k. tyt., k. 402 nlb. (sygn. A—Bviii; A—Z₈; a—z₈; Aa—Cc₄).

Od karty z₇ do końca: *Wider den offentli-chen Feind Göttlicher warheit, Stanislaum Hosium, Bischoff zu Ernelandt.*

Książka wymierzona przeciw bulli Piusa IV, przeciw Staphylusowi, Contarenusowi, Gennepowi... wreszcie przeciw Hozjuszowi. Polemizuje z jego pracą *De expresso verbo Dei* — głównie atakując jego twierdzenie, że z heretykami nie należy dysputować. Hosius peccat in Spiritum Sanctum. Broni autor stanowiska lutereckiego. Czartor.

— ob. Hesshusius F. (*Gründliche* 1564).

Leuckfeld Vita Cyr. Spang.

SPANGENBERGIUS Everardus, Antverpiensis, Aryanin († 30 kwiet. 1620). *Brief von Antorff geschrieben an eine Schwester der gemein die man nennet die polnischen Brüder.*

Wątpliwe, aby to był druk?

Univers. Lexicon Tom 38 str. 1095. — Sand. Bibl. Antitritinit. s. 88.

— *Theses de duabus bestiis Apocalypsis, ad quas F. Socinus notas fecit.* Ob. pod Socinus, jak niżej (1618).

— ob. Socinus (*Breves tractatus* 1618, *Briefven* 1666).

Bawił dłuższy czas w Polsce, potem w Siedmiogrodzie, wykluczony przez Braci pols. Zostawił następujące rękopisy:

Lamentatio super miserabili statu Ecclesiae Fratrum Polonorum, scripta Racoviae 1610. Manifestatio quinam ejus accusatores fuerint. De negotio excommunicationis suae a Fratribus Polonis.

Rationes cur a Fratribus Polonis excommunicatus sit, una cum apologia.

Pisma jego i życie omawia Bock I 905. — O jego książce i o jego Postylli ob. Hosius *Epistolae* II str. 1107. — Sandius *Bibl. autitr.* 88. — Zeltner *Hist. Cryptosocinismi* str. 1214. — *Wiszn.* IX 116.

SPANGENBERG Joannes Herdesianus (1484 † 13 czerwca 1550). *Bellvm Grammaticale. Cracoviae per Mathiam Scharffenberg.* 1538. [Cały tytuł wpisany w winiętę w kształcie portyku; u jego stóp oraz na poszczególnych

kondygnacjach dzieci-muzykanci z rozmaitymi instrumentami]. (Na końcu:) *Impressum Cracoviae per Mathiam Scharffenberg.* Anno M.D.XXXVIII (1538). w 8ce, k. tyt. i k. 27 nlb. (sygn. A—Evii; arkusze B, C, D po 4 karty).

Na odwr. tytułu 12 wiersz łac. pt.: *In bolulum grammaticale J. Spang. hexastichon.* Zaczyna od wyjaśnienia, że są 2 królowie w kraju gramatyki: *Verbum et Nomen. Verbum nuneupatur Amo, Nomen Poeta.* Ci dwaj rozmawiają ze sobą, objaśniając reguły gramatyczne. Otrzymują listy od swoich poddanych (participia). Wybuchają między poddanymi wojny, pojedynki, iotrowstwa (tj. błędy gramatyczne). Na końcu zostaje wydana *Sententia diffinitiva* (K. D.).

Od k. Dii verso idzie: *Xenophontis Hercules carmine redditus a J. Spangenberg* (4 karty). — Od k. Eii verso: *Dialogus J. Spangenbergii in quo colloquuntur Hutenus et Febria.* — Od k. E₄ verso: *In laudem novae scholae quam Senatus Northusianns erexit autore Gerh. Loriechio Hardemario...* Dalej wiersz tegoż *Loriechia ad J. Spang.* oraz: *Veris descriptio Joannis Spangebergu* (sic).

Piekarski *Kat. Kór.* (1929) nr 1405.

Kórnik.

— *Computvs Ecclesiasticus In Pveriles questiones redactus, Manu, Scalii, Rotulii, et Figuris illustratus, omnibus studiosis vtilis et necessarius.* Autore Ioanne Spangebergio Herdesiano, apud Northusianos verbi Dei ministro. Nunc primum auctus et recognitus. (Na końcu:) *Impressum Cracoviae in edibus Hieronymi Vietoris: Anno salutis nostrae. 1543.* w 8ce, k. nlb. 46.

Dedyk. Joanni Holtegel, abbati Walkaredensi. Datov. Northusiae 10 martii 1539. *Wierzb. III 2222.* — *Joher 7881 a.*

Czartor. — Kórnik. — Petersb. publ.

— *Comptvvs Ecclesiasticvs In Pveriles questiones redactus. Manu: Scalii, et Figuris illustratus, omnibus studiosis vtilis et necesararius.* Autore Ioanne Spangenbergio Herdesiano apud Northusianos verbi Dei ministro. Nunc primum auctus et recognitus. *Cracoviae Typis Matthiae Scharffenbergij Anno M.D.XLVI.* (Na końcu:) *Cracoviae In Officina Matthiae Scharffenbergii Anno Domini M.D.XLVI (1546).* w 8ce, k. 44 (sygn. H₂).

Druk kursywa.

Sygnaturę dwie po 8, inne po 4 kart obejmują. Sygn. H mylnie oznaczona na pierwszej karcie arkuszyka jako G.

Na odw. tytułu spis treści: Docentur hoc libro infra scripta, Tempus et partes temporis. Cyclus solaris, lunaris et indictionis. Aureus numerus. Litera Dominicalis. Intervallum. Concurrentes. Anni bisextilis et communes. Embolismus. Versus Calendarii. Calendae, Nonae et Idus. Feste mobilia, et immobilia. Coniunctiones et oppositiones solis et lunae. Gradus solis. Facies lunae. Eclipses solis et lunae. Horologium manuale. Baculus Jacobi.

Rozpoczyna dedyk. Joanni Holtegel abb. Vualkaradensi, dat. Northusiae 1539 10 Marcij.

Potem idą wiersze Jac. Joannis Spang. Herdesiani, Erasmi Benedicti Silesii, Joannis Longosilvii.

Na odw. k. A₃ rozpoczyna się tekst dziełka, będący popularnem przedstawieniem wiadomości astron. i metereolog., o roku, jego istocie (stos. do obrotu słońca), podziale na miesiące i pory, o własnościach miesięcy, o godzinach, planetach, złotej liczbie, int-rvallum, concurrentes, o embolismie, zmianach księżyca, sposobach oznaczania dni miesiąca (Calendae, Nonae etc.), o świętach ruchomych, o zaśmienianach księżyca i słońca także i przyszyłych (1547—1567), o wiatrach i deszczach, horologium manuale to jest o mierzeniu godzin za pomocą ręki (z odpowiednią figurą), o sztuce mierzenia (baculus Jacobi), o paschacie. Kończy: De Paschate Canon ex Joanne de Monte Regio; oraz wiersz: De diversitate Annorum et Bisexto, ex Silva Jo. Spa. Zapewne większą część wierszy, jakimi jest tekst niestannie przepłatawy dla celów mnemotechnicznych, jak np. cizojany, jest utworn Spangenberg.

W tekście dużo figur i rycin. Np. na k. B₅ ręka, mająca ułatwić zrozumienie cyklu solarnego itp. (z dodatkiem: Anno 1532 incepta est praxis hujus manus depictae). — Na k. H₃: Eclipsis lunae. — Na k. H₆ znowu ręka z napisami. — Na samym końcu rycina mężczyzny z astrolabium w ręku.

Na k. A₃ nazwy polskie miesiący i dni.

Również i w dalszym tekście częste wyrazy polskie: annus bisextilis, przestępny rok; solsticium estivum, nadszyszy dzień w roku; solsticium hibernum, nakrotszy dzień w roku; dies naturalis sive civilis, dzień z nocą złączony; dies artificialis, dzień między wschodem słońca a schodem; diluculum, świtanie; mane, zaranie; meridies, południe; serum diei, wieczor; vesper, czas czo dzień y noc dzieli; festi, święte dni; profesti, dni powszednie; intercijsi, czyste dzieła; fasti, sądowe dni; nefasti, w kthorych nie sądzą; atri, zakłęte dni; comi-

tales, seymowe; preliarses, waleczne dni; critici, w kthorych o niemoci sądzą, jako jesth siodmy a czternasty dzień etc.; prima fax, zamińsk; concabium, pirwosp; coticinium, z pulnoci; gallicinium, kurzopoy; dubia lux, świtanie; horizon terminatur visus et horoscopus latine ascendens, wstępująca strona nieba przeciw zaraniu.

Wierzbowski II 1243. — Żebrawski Bibl. mat. nr 2699.

Jagiell. — Ossol. — Petersb. — Wolański w Rudce.

— Compvts Ecclesiasticvs In Pveriles questiones redactus, Manu, Scalii, Rotulis, et Figuris illustratus omnibus studiosis vtilis et necessarius, Autore Ioanne Spangebergio Herdessano apud Northusanos verbi Dei ministro. Nunc primum auctus et recognitus. (Na końcu:) Cracoviae. Typis Hieronymi Vitoris, Anno Christianae salutis 1546. w 8ce, k. tyt. i k. 46 (sygn. Fij).

Tytuł w ramce z aniołków i floresów. Druk częściowo gocki, częścią kursywą. W tekście figury.

Dedyk. Joanni Holtegel, jak w poprzednich edycjach. — Po dedykacji jak zwykle wiersze Erasmi Benedicti Silesii i Joannis Longosilvii.

Żebrawski l. c. 2698. — Jocher 7881 a. — Wiszniews. IV 149. — Wierzb. II 2243.

Czarnec. — Jagiell. — Ossol.

— Compvts Ecclesiasticvs In Pveriles questiones redactus: Manu: Scalii, Rotulis: et Figuris illustratus: omnibus studiosis vtilis et necessarius. Authore Ioanne Spangebergio Herdessano apud Northusanos verbi Dei ministro. Nunc primum auctus et recognitus. Cracoviae. Matthias Scharffenbergus. Anno M.D.XLVII (1547). w 8ce, k. nlb. 44.

Dedyk. Joanni Holtegel jak w popr. ed. Druk tekstu kursywą.

Na końcu drzeworyt: popiersie astronoma z astrolabium.

Wierzbows. III 2216. — Żebrawski Bibl. mat. nr 2701. Czarnec. — Jagiell.

— Toż... Cracoviae apud Hieronymum Scharffenberg 1550. w 8ce, k. nlb. 44.

Wierzb. I nie wymienia między drukami Uniw. warsz. — Było tam jeszcze za bibliotekarstwa mego ojca.

Dzików — Ossol. — Warsz. uniw. (?)

— Compvts Ecclesiasticvs In Pveriles questiones redactus Manu: Scalii, Rotulis: & figuris illustratus: omnibus

studiosis utilis et necessarius. Authore Joanne Spangeberio (sic) Herdessiano apud Northusianos verbi Dei ministro. Nunc primum auctus & recognitus. Cracoviae Hieronimus Scharffenbergus. Anno. M.D.LII (1552). w 8ce, k. nlb. 44 (sygn. H₈).

Na końcu drzeworyt: popiersie astronoma z machiną obrotów niebieskich. — W tekście figury np. na k. B, Bij, Gilj, Hij, Hiij, Hvi (ręka).

Dedykacja Joanni Holtegel Abbati Northusiae 1539 10 Martii.

Mieści: Joan. Spang. Hexastichon, Erasmi Benedicti Silesii Decastichon, Joan. Longosyluij Hexastichon.

Jocher 7881 d. — Żebrawki Bibl. mat. nr 2702. Branicki. — Jagiell. — Ossol.

— *Compytvvs Ecclesiasticvs In Pveriles Quaestiones Redactus, Manu, Scalio, Rotulis et figuris illustratus, omnibus studiosis utilis et necessarius.* Authore Ioanne Spangenbergio Herdessiano, apud Northusianos Verbi Dei ministro. Nunc primum auctus et recognitus. Cracoviae Lazarus Andreae excudebat, Anno MDLIII (1554). w 8ce, k. nlb. 35(?).

Druk antykwa i kursywa.

Dedyk. J. Holtegel.

Żebrawski l. c. i Wierzb. I nr 1314. podają 40 k. nlb. — Jocher 7881 e.

Czartor. — Jagiell. — Petersb. publ.

— *Compytvvs Ecclesiasticvs In Pveriles Quaestiones Redactus, Manu, Scalio, Rotulis, et Figuris illustratus, omnibus studiosis, vtilis et necessarius.* Autore Ioanne Spangeberio Herdessiano. Cracoviae In Officina Hieronymi Schar. Anno a Christo nato 1556. w 8ce, k. nlb. 44.

Ded. Joanni Holtegel jak w poprz. edycji. Wierzb. nr 1316. Petersb. publ.

— *Compytvvs Ecclesiasticvs In Pveriles Quaestiones Redactus Manu, Scalio, Rotulis, et Figuris illustratus, ac in annos sequentes renouatus, omnibus studiosis vtilis et necessarius.* Authore Joanne Spangenbergio Herdessiano, apud Northusianos Verbi Dei ministro. Nunc primum auctus et recognitus. Cracoviae, Per Matthaeum Siebeneycher, Anno M.D.L.IX. w 8ce, k. 36 (sygn. H₈).

Wierzb. I 194. — Żebraw. Bibl. mat. nr 2703.

Ossol. — Szembek — Warsz. niw.

— *Computus ecclesiasticus in pueriles questiones redactus Manu, Schalis, Rotulis et Figuris illustratus, ac in annos sequentes renovatus, omnibus studiosis utilis et necessarius.* Authore Joanne Spangenbergio Herdessiano, apud Northusianos Verbi Dei ministro. Nunc primum auctus et recognitus. Cracoviae per Matthaeum Siebeneycher, Anno MDLIX (1559). w 8ce, k. nlb. 44.

Żebrawski l. c. nr 2704.

Akad.

— *Compytvvs Ecclesiasticvs In Pveriles Quaestiones Redactus Manu, Schalis, Rotulis, et Figuris illustratus, ac in annos sequentes renouatus, omnibus studiosis vtilis et necessarius.* Ioanne Spangenbergio Herdessiano apud Northusianos Verbi Dei ministro. Nunc primum auctus et recognitus. Cracoviae, Apud Matthaeum Siebeneycher: Anno M.D.LXVIII (1568). w 8ce, k. nlb. 64.

Ded. Joanni Holtegel, jak w poprz. edycjach. Wierzb. III 2522.

Raczyńa.

— *Toż...* Authore Joanne Spangenbergio Herdessiano, apud Northusianos Verbi Dei Ministro. Nunc primum auctus et recognitus. Cracoviae apud Matthaeum Siebeneycher. Anno MDLXXII (1572). w 8ce, k. nlb. 44.

Jocher 7881 f. — Bandt. Hist. dr. krak. 197. Czart. — Jag. — Ossol. — Uniw. wileń.

— *Dialectica Ioannis Spangenbergij.* (Na karcie 2:) In Officina Ungleriana Typographica 1544. Calendis Februarij w 8ce, k. tyt., k. 55 lb. i k. 2 nlb.

Tytuł wpisany w sygnet drnkarza; ob. Hałaciński Sygnety polskich drukarzy... tabl. 61.

Bibl. Jag. posiada egz. bez tytułu.

Na odwr. tytułu rozpoczyna się dedykacja: Joanni Lubomelski, bonae indolis, która przechodzi na k. 2^a. W zakończeniu jej Dialectica nazwana jest „secunda Trivii pars”. Podpis: In officina Ungleriana Typographica 1544. Calendis Februarij. Gregorius Typographus.

Treść obacz przy opisie ed. Szarf. z r. 1548. Na k. 55 recto rozpoczyna się Index locorum et quaestionum, na końcu: Finis huius indicis. — Druk pytań antykwa, odpowiedzi kursywa. Liber secundus na k. 19, quintus na 47. — Na końcu Index drzeworyt św. Stanisława (a Piotrow.). Egzemplarz Jag. silnie glossowany.

W r. 1550 po śmierci Unglerowej pozostało 80 egz. (Estreicher G. Zainer 1866).

Ob. niżej: Trivii Erotemata (1544), do którego to dziełka w egz. Kór. doprawiono powyższy druk. Jagiell. — Zamoj.

— *Dialectica Ioannis Spangenbergii*. [Tu plecionka, znak że z drukarni M. Scharf.] w 8ce, k. tyt., k. 53 lb. i k. 3 nlb. (sygn. A—Gviii).

Układ treści identyczny z edycją z r. 1548.

Tylko w tej edycji tekst przechodzi na kartę 53 verso (pięć wierszy), podczas gdy w r. 1548 zamyka się na karcie 53 recto. Jagiell.

— Toż... *Cracoviae, in officina Matthiae Scharffenbergii*. 1547. w 8ce, k. 53 i 3 nlb. Ossol.

— *Dialectica Ioannis Spangenbergii*. *Cracoviae. In Officina Hieronymi Scharffenbergi*. M.D.XLVIII (1548). w 8ce, k. tyt., k. 53 lb. i k. 3 nlb. (sygn. A—Gviii).

Na odw. k. tyt. rozpoczyna się przedmowa: *Bonae indolis adolescentibus Sigism., Vnolfg., Hier. Pulcherio* — dat. Northusie MDXLI Cal. Nov. Mówi tu, że książka przeznaczona jest ad secundam Trivii partem, jako dalszy ciąg post Gram. rudimenta.

Dzieło składa się z pięciu części, w formie pytań i odpowiedzi. Jest to elementarny podręcznik logiki. Często przeplata rzecz mnemotechnicznymi wierszykami. Dnzo przykładów dobrego i złego rozmowiania.

Od k. 4 idzie: *Dialectica* (o pojęciu dialektyki), poczem zaraz *Liber I* (individuum, species, arbor Porphyrii, praedicamenta, relatio etc.).

Od k. 16 *Liber II* (propositio, oppositio). — Od k. 24 *Liber III* (de argumentatione, de syllogismo, de modis, de enthymemate, inductione, exemplo). — Od k. 36 *Liber IV* (de locis dialecticis). — Od k. 45 *Liber V* (de fallaciis, de disputatione). — Od k. 54 na siedmiu stronach nlb.: *Index locorum et questionum Dialecticae*.

Traktat de disputatione zawiera reguły dysputacji; ważny dla tego, kto by opracowywał problem dysputacji religijnych w Polsce XVI i XVII wiekn.

Na k. 45 między przykładami złego wnioskowania (fallacia) przytacza przykład: *In Decalogo praecipitur non occides, ergo non licet in magistratibus occidere...* Wykazuje, w czem tkwi błąd tego rozmowiania (quia antecedens loquitur de privata vindicta, sed consequens de publica).

Dialectica ta jest naśladowana z wykładów Melanchtona.

Wierzb. II 1260.

Jagiell. — Pawlik. — Zamoj.

— Toż... 1552. w 8ce.

Ob. Trivii Erotemata (niżej). Ossol. (?)

— [*Erotemata... de Dialectica*]. *Cracoviae. Scharffenberg.* w 8ce, k. 53 i 3 nlb.

W bibl. Jag. jest egzemplarz bez tytułu. Zaczyna przedmowa Spangenberga dat. 1541, jak w dalszych edycjach. Ale od dalszych wydań są różnice: 1) Arbor Porphyriana ma tu kształt ozdobny, w późniejszych prosty. 2) Na k. 20 verso na dołu jest tu mały drzeworyt, przedstawiający 2 młodzieńców i 2 panny; na k. 23 r. błazen, za nim postępuje para małżeńska, za nimi dwóch muzykantów. Tych drzeworytów nie ma w żadnym innym wydaniu. 3) Są także pewne różnice w tekście. Tak np. na k. 5 v. „*Silna propriorum*“ rozpoczyna się tutaj: *Equi binnire, Vaccae mugirae...*; podczas gdy w innych edycjach dodano na początku: *Hominis proprium est ridere, loqui*. — *Kustos* aiiij wypada pod „*am qnand*“.

Ze względów typogr. i ze względu na pewne omyłki zdaje się, że to jest edycja wcześniejsza. Druk niewątpliwie Scharf.

Jagiell.

— *Erotemata Ioannis Spangebergii*. *De Dialectica Sive Arte disserendi*. [Tu ozdobna winieta, a w niej napis:] *Cracoviae In Officina Scharffenbergiana*. B. r. (1553?). w 8ce, k. tyt., k. 53 lb., k. 3 nlb.

Wydanie najbardziej zbliżone do poprzedniego. Ta sama ozdobna Arbor Porph. na k. 7 verso. — Ale brak dwóch rycin. *Sylva propriorum* na k. 5 v. ma zwrot: „*Hom. proprium est ridere, loqui*“. — *Kustos* aiiij wypada pod „*us imag*“.

Winiетка na tytule jest ta sama, co w *Erot. de Rhetorica*, z datą 1553.

Kórnik — Ossol.

— *Erotemata... Rhetoricae... ob. niżej: Rhetorica*.

— *Trivii Erotemata Hoc Est Grammaticae. Dialecticae. Rhetoricae. Questiones, Ex doctissimorum nostri seculi virorum libris, in puerorum vsu congestae, Per Ioannem Spangenberg, Hendersianum, apud Northusianos Verbi Dei ministrum*. [Tu w sygnecie drukarza:] *Cracoviae evcusum apud Viduam Floriani*. An. 1544. w 8ce, k. tyt., k. 66 lb., k. 5 nlb. (sygn. A—I).

Na odw. tyt. „*Ad bonae indolis pueros J. Spang. pentastichon*“. Poczem na 1 k. dedykacja *Joanni Meyenburgo... Michaelis Meyen. filio*, dat. *Northusiae 1541 ad Idus Nov.* W niej wychwala naukę gramatyki

jako primam trivii partem. — Na dalszej stronie 2 wiersze ad puerum i ad pueros. Od k. 2 verso idzie „gramatyka“ bez osobnego tytułu. Mówi, co to jest gramatyka, ortografia, litery, etymologia, poczem podaje reguły gramat. w formie pytań i odpowiedzi. Na k. 25 v: De Syntaxi. Na k. 49 v: De prosodia. Na ost. 5 k. index. Reguły gram. układa w wiersze oraz często przytacza przykłady wierszowane.

W egz. Zamoj. poprawiono razem (tak, jakby tworzyły organiczną całość) druki następujące ale z osobnemi tytułami: 1) Dialectica Joannis Spangenbergii — 2) Rhetorica Joannis Spangenbergii.

Widocznie obok wydań osobnych wyszło także odbicie łączne ze wspólnym tytułem i s datą 1544.

Wierzb. II 1225.

Zamojs.

— Trivii Erotemata Hoc Est. Grammaticae. Dialecticae. Rhetoricae. Quaestiones Ex Doctissimorum nostri saeculi uirorum libris, in puerorum usum congestae, Per Ioannem Spangebergivm Herdessianum, apud Nortusianos uerbi Dei ministrum. Cracoviae In Officina Hieronymi Scharffenbergi. Anno à Christo nato 1552. w 8ce, k. nlb. 64 i 2 oraz 1 czysta.

Dedyk. J. Mayenburgo 1541, jak poprzednio. Jest to nowy tytuł do złączonych w całość poprzednich wydań Dialektyki (1548) i Retoryki (1550), których dawniejsze karty tytułowe pozostawiono.

Wierszows. II 1298.

Zamojs.

— Quaestiones Musicae in usum Scholae Northusianae per Ioannem Spang. Collectae. 1544. Graecichoniae, ex officina Matthiae Scharffenberg. [Cały tytuł wpisany w winiętę w kształcie portyku; u jego stóp oraz na poszczególnych kondygnacjach dzieci-muzykanci z rozmaitymi instrumentami]. w 8ce, k. tyt. i k. 34 nlb. (sygn. A—Fvij); arkusze C, D, E po 4 karty).

Nazwisko drukarza powt. na ost. karcie. Por. opis k. tyt. w wydaniu Bellum gram. s r. 1548.

Treść zgodna z nast. wydaniem. Na odwr. k. tyt. pod wierszem Spang. mały drzeworycik (Chr. ukrzyżowany). Na końcu drzeworyt: mąż błogosławi kobietę śpiącą i dziecko. U góry słońce, księżyc i gwiazdy.
Kórnik — Zamojs.

— Quaestiones Musicae in usum Scholae Northusianae per Ioannem Spangenberg collectae Summa cum diligentia auctae, castigatissime aeditate.

[Cały tytuł między kolumnami renesansowego portyku; w górnej jego części Orzeł Zygmuntowski; po bokach Pogoń i Wąż Bony; nieco niżej herb Kapituły krak. oraz dwa berła uniwersyteckie. U samego spodu herb m. Krakowaj. (Na końcu w sygnecie druk.) Apud viduam Floriani Unglerij. Anno 1546. w 8ce, k. tyt., k. 35 nlb. (sygn. A—Evij); arkusz C zawiera 4 k.).

Na odwr. tytułu: Joannes Stigelius Juventuti (10 wiersz). Poczem: Georgio Khav Typographo Vittembergensi Salutem; podpisał też dedykację J. Spang. z datą: Northusiae pridie Idus Augusti, Anno XXXVI. W przedmowie tej nazywa książkę Erotemata Musicae. Wychwala system pisanania w formie pytań, który wypróbował jako najlepszy przy swej Dialektyce i Retoryce. Wspomina Melanchtona i G. Majora (na ich wzór pisał powyższe dwa podręczniki). — Rhava nazywa Musicorumpraesae. Rhav i Mart. Agricola pomagali mu przy pisaniu tego dziełka. Przedmowa ta zajmuje k. Aij recto.

Na dalszych 4 stronach szereg wierszy na temat „pochwał muzyki“. Poczem wykład zasad muzyki: Definitio musicae, de divisa musicae, de clavibus, scala musicalis, de mutatione vocum, de ambitibus tonorum, de tropis tonorum. W teście kilka tablic i wzory nut. — Kończy wiersz: Domino J. Sp. ecclesiastici (sic) North. Joannes Stigelius.. oraz na ostatniej karcie: Encomion Scientiae, Joan. Spangenbergij (wiersz).

Naśladował to dzieło Starowolski: Musicae Erotemata (1650).

o dziele tem obacz: Poliński Dzieje muzyki str. 65. — Chybiński Stosunek 1909 str. 23. — Sikorski w Bibl. warsz. 1866 T. 63 str. 663. — Reiss Ex libris VI (1924) str. 103 i 117. — Żebrawski Bibl. matem. Jagiell. — Dzików.

— Quaestiones Musicae in usum Scholae Nortusianae per Ioannem Spangenbergivm collectae. 1550 Impressvum Cracoviae Per Hyeronimum Scharffenbergum. w 8ce, k. tyt., i k. 31 nlb. (sygn. A—Giiij; tylko arkusz A ma k. 8, reszta po 4).

Treść zgodna z edycjami poprzednimi.
Czartor. — Kórnik.

— Toż... Cracoviae, in officina Hieronymi Scharffen. Anno Domini 1554. w 8ce, k. nlb. 32.

Tytuł w rycinie, jak w wydaniu wdowy Unglera z r. 1546 (pomimo że to wyd. Scharffenberga).

Na podstawie notaty Haana (z początku XIX wieku). Znal on dużo wydań dzieł XVI w. dziś nie znanych.

— Toż:... Cracoviae in officii. Stanislai Siradien. Anno 1577. w 8ce. Żebrawski Bibl. mat. nr 2696.

— Toż:... collectae diligenterque ab autore recognitae. Crac. typis Mathiae Garvotii a. 1584. w 8ce.

Band. H. dr. Kr. P. I 186. Dzików.

— Quaestiones Musicae, In usum Scholae Northusianae, Per Ioanuem Spangenbergium Herdess. collectae. [Cały tytuł otoczony jest prostokątną ozdobną winietą; w górnej jej części w środku, w owalu, sygnet drukarza z napisem „Salvs Vitae“, zaś w dolnej „Cracoviae“]. w 4ce, k. tyt., k. 25 nlb. (sygn. A—G₂).

Druk z drugiej połowy w. XVI, wygląda na oficynę Wierzbicki?

Na odw. k. tyt. wiersz: Joannes Stigelius Inventuti. Poczem przedmowa: Georgio Rhav Typographo Vittembergensi S. P. D., podp. Joannes Spangenberg. Datow. Northusiae, anno (15)86. — Poczem, jak w edycji z r. 1546 (ale kilka błędów poprawiono, np. Joanni Spang. ecclesiastae w wierszu Stigeliusa na końcu; brak Encomion Scientiae).

Omawia i podaje reprodukcję tytułu Reiss w Ex libris VI (1924) str. 103. Datuje: około 1560.

Żebrawski Bibl. mat. 2697.

Jagiell. — Łopaciński w Kraśniku(?).

— Rhetorica, Ioannis Spangenbergij. B. m. i r. (ale Crac., Ungler, 1544). w 8ce, k. tyt., k. 31 lb., k. 1 nlb.

Tytuł wpisany w sygnet drukarza; oh. Halaćciński Syguety polskich drukarzy... tabl. 61.

Jest to sygnet Unglera. Druk widocznie z roku 1544, jak wynika z porównania z edycją Dialektyki z tegoż roku.

Egz. Zamoj. oprawny razem z Gramatyką i Dialektyką pod wspólnym tytułem (Trivii Erotemata).

W r. 1551 pozostało 24 egzempl. po sgonie Unglerowej.

Estreicher G. Zainer str. 65. Zamoj.

— Rhetorica Ioannis Spangenbergij. Cracoviae. M.D.L (1550). w 8ce, k. nlb. 32 i 3.

*Dedyk. Henrico Holtegel, datow. Nortusiae, Nonis Decembr. 1541.

Ossol. — Zamojs.

— [Toż pod tytułem:] Erotemata Ioannis Spangenbergij De Rhetorica

Sive Bene dicendi scientia. [Tu winieta a w niej napis: „Cracoviae Apud Haere: Marci Scharffenberger“]. Anno Domini. M.D.LIII (1553). w 8ce, k. 32 lb., k. 3 nlb. (sygn. aa—ee, nadto 1 kartą czystą).

Kustosz aaiij wypada pod „et his simi...“, bb₂ pod „ite re“...

Rozpoczyna: Studioso adolescenti Heurico Holtegel, podp. Northusię 1541. Nonis Decembris. — Tu nazywa ten podręcznik „tertia trivii pars“.

Poczem od k. 2 v idzie sam tekst, podzielony na 5 ksiąg, a mający formę pytań i odpowiedzi. Zatytułowany: De Rhetorica. Liber I: Quid est rhetorica, De genere judiciali, lex, consuetudo, legum controversiae, de genere demonstrativo, loci communes, dispositio.

Od k. 10: Liber II. De elocutione, figurae, tropi, schemata i inne pojęcia retoryki. Na k. 12 v Quaelra Crucis ex Ganifredo, De prosopoieia (wiersz).

Od k. 18: Liber III. De memoria, loci, imagines, inscriptio, nocumenta memoriae (na k. 24 recepty na środki lekarskie wzmacniające pamięć).

Od k. 26: Liber IV de pronntiatione, gestus, ordo, numerus.

Od k. 29: Liber V de conficiendis epistolis (wykład o istotnych częściach listu, bez przykładów). Caetera docebit Computus ecclesiasticus.

Kończy od k. 32 v: Index locorum et quae stionum Rhetoricae. Jagiell.

— Toż:... w 8ce, k. lb. 32 (?) i 3 nlb. Jest w bibl. Jag. fragment, bez tytułu. Sygn. aa, bb... jak w poprzedniej edycji. Sygn. aaiij wypada również pod „et his simili“; sygn. bbv pod „mos“.

— Erotemata Ioannis Spangenbergij. De Rhetorica Sive de Scientia bene dicendi. [Tu sygnet drukarza: w winiecie owal, w nim na cokole kolumnienka, a po jej stronach 2 ptaszki, zwrócone głowami do wewnątrz; wokół owalu napis: „Concordia Parvae Res Crescunt“]. B. m. i r. (Crac.). w 8ce, k. lb. 32 (?) i 3 k. nlb. Indexu (sygn. A—Eiij).

Jest w bibl. Jag. egz. defektowy, nie wykazujący większych zmian w porównaniu do poprzednio opisaney edycji. Sygn. Aiij wypada pod „similibus“; Bij pod PIS. Jagiell.

— Toż:.. (Cracoviae, Scharf.?) w 8ce, k. 31 lb. i 3 nlb. Indexu (sygn. A—E). Jest w Bibl. Jag. defekt bez tytułu. — Kustosz A₂ pod „tionis Rhe“. Jagiell.

— *Erotemata Ioannis Spangenbergii. De Rhetorica sive bene dicendi scientia. Cracoviae In officina Scharfenbergiana Anno Domini 1561. w 8ce, k. lb. 32 (?) i Index kart 3 nlb. Jagiell. — Osqol.*

— *Supputationis Ecclesiasticae Rudimenta. (Na końcu:) Impressum Cracoviae in edibus Hieronymi Vietoris. Anno salutis nostrę 1543. w 8ce.*

Dedyk. Ioanni Holtegel Abbati Walkaradensi... Ioannes Spange(berg) Northusiae 1539 10 Martii.

Jocher 7880.

— *ob. Melauchton.*

Wisniewski Hist. lit. VII 363, IV 149. — Univ. Lexicon (1743) T. 38 str. 1096. — Kwart. hist. IV 109. — Benis Materj. w Archiwum do hist. lit. VII s. 69 i 239.

SPANGENBERG Ioannes (II). *Auslegung des LI Psalm Davids. Dantzig. 1679. w 12ce.*

Zapewne to inny Spang. jak poprzedni.

Jocher 2493.

SPANHEMIUS Fr. *Introductio ad selectiores controversias cum hodiernis Pontificiis, Anabaptistis, Enthusiastis, Graecis et Orientalibus. Lugd. Batav. 1677. w 12ce.*

— *Selectiorum de religione controversiarum etiam cum Graecis et Orientalibus. Lugd. Batav. 1687. w 12ce.*

— *ob. Pawłowski Daniel (1702).*

SPANKAU Jakób. *Zwey Einladungsschreiben, welche bey Gelegenheit der dritten Jubelfeyer, über den von den Kreutzherren geschehenen Abtrit des Landes Preussen in Thorn und Danzig herausgekommen ihres würdigen Inhalts halber aus dem Lateinischen in Deutsche übersetzt von Johan Jacob Spankau. Danzig 1754. bey Gottfr. Hartmann. fol.*

SPANOCCHI Horacy (1552—1620), sekret. Bolognetego. *Discorso Dell' Interregno di Polonia Dell' Anno 1587. Di Horatio Spanorchii. — De Interregno Poloniae Anni 1587. Divinatio Horatii Spanorchii.*

Zamieszczono na str. 511—551 w dziele: Praxis Prudentiae Politicae, hoc est, Selectiores Tractatus, Monita, Acta, Relationes, & Discursus pluriuarias, & exquisitas Regiae prudentiae, & Principum, Rerum publicarum, Gentiumque documenta suppeditantes vniuersis prudentiae ciuilibus

& politicarum rerum studiosis, quive domi militiaeque; cum gloriae & honoris fama versari, & in Magunatum Procerumque Aulis dignitatem, & et in Legationibus auctoritatem obtueri cupiunt, peritiles, & omnino necessarii... Opvs collectum Ex Italicis cum pblicatis tum manuscriptis variis variorum Ambassatorum obseruationibus & dediscursibus accurate cum delectu concinnatum, & in gratiam Politicę sapientię, & linguarum studiosorum nunc Latine simul & Italice editum. A Philippo Honorio I. V. D.... Francofurti, Impensis Ioan. The. baldi Schönvvetteri, Typis Matthiae Beckeri M. DC. X (1610). w 4ce.

Rozpoczyna „Divinatio“ w dwóch kolumnach (po włosku i po łac.). Jest to memoriał, w którym opisuje stan Polski, spory religijne, stronnictwa polityczne, walki magnatów, działalność króla Stefana; dlaczego heretycy chcą mieć królem katolika; stanowisko Zamojskiego; niechęć do obcych; wybór Piasta; przegląd kandydatów Piastów (charakterystyka wybitniejszych magnatów); widoki Zygmunta; Andrzej Batory; inni kandydaci cudzoziemcy.

Od str. 544 idzie: De novo in Polonia rege eligendo dissertatio (albo Discorso sopra l'elezione da farsi del nuovo Re di Polonia 1587). Tu zachwala wybór Zygmunta III. Discorso było też drukowane w dziełach: Bordone Tesoro politico (1589, 1600) — Philippi Tesaurus politicus (1617) — G. Greco Tesoro politico (Vicenza 1602). Ventura (1600) i w kilku innych tego rodzaju wydawnictwach. — Oba są też przedrukowane w dziele Respublica Pol. (1627). Niesiecki III 39. — Windakiewicz Wypr. nauk. do Rzymu 1887 i 1888. — Rykaczewski Relacje nuncjusów o Polsce T. I 459—475 (a podług łac. egzemplarza od str. 522—539). — Kot Raczep. polska str. 75. — Script. rerum Pol. XV 288. — Finkel III 1861 oraz pod nr 3229 (tom I str. 123).

— *ob. Bolognetti.*

SPAROTIUS Johannes. *In nuptias Caroli Schachmanni cum Catharina Rosenbergin. Dantisci 1655. fol.*

SPARRE Eryk († 1610). *Oratio Nominis Serenissimi Ac Potentissimi Principis Ac Dn. Dn. Iohannis III. Svecorum, Gothorum Wandalarumque Regis, Magni Principis Finlandiae, Caraeliae, Wotschouiae & Ingriae Ruthenorum, Esthoniaeque Liounum Ducis &c. Nec non Eius Maiestatis Carissimi Filii Serenissimi Principis Sigismundi, eorundem dictorum Regnorum proximi Principis hereditarij & Regis electi, &c.*

Per Illvstres, Generosos Magnificos, Dn. Ericvm Sparre, Dominum de Sundby, &c. Regni Sueciae Consiliarium & Procancellarium, Gubernatorem Wesmaninae, Dalekarlorum & Montanorum: & Dn. Ericvm Brahe, Comitem a Winsingsburg, Baronem a Ridboholm & Lindholm, Sereniss. Principis Sigismvudi Consiliarium & Aulae magistrum, dictae Maiestatis & Serenitatis, ad Comitua Warsouiensia, noui Regis electioni XXIX. Iunij Anno M.D.LXXXVII (1587). stylo nouo indicta, Legatos habita D. XV. Augusti. (B. m., zapewne Stockholm). w 4ce, k. tyt i k. 11 nlb. (sygn. A—C₄).

Są dwa odbicia. — Piekarski Katalog Kórn. 1929 nr 1411 i 1412 pisze co następuje: Wyd. A trudne do wyróżnienia od wyd. B... Położenie sygnatur w obu takie samo. Wydaje się jednak, że nie są to warjanty korektowe, lecz dwa bardzo podobne, może równoczesne składy drukarskie.

Jest tu tylko mowa Sparrego miana w dniu 15 sierpnia 1587 r. na sejmie elekcyjnym w Warszawie. — Mowa ta jest także wydrukowana w dziele p. t. Menckenii Sigismundi Augusti Epistolae legationes et responsa 1703 od str. 689—712 — oraz w Låniga Orat. I 457.

Porusza sprawę wyboru Piasta, niebezpieczeństwo moskiewskie, cytuje Herbersteina. Maluje silnemi barwami wzrost potęgi moskiewskiej. Wychwała Jagiellonów i Zygmunta.

Wierszows II 1670. — Wiszn. VIII 123. — Script. R. polon. XI (Djarjusz 1587). — Finkel nr 3226.

Akad. — Czapski — Czartor. — Dzików — Jagiell. — Kórnik — Krasin. — Ossol. — Petersb. publ. — Pawlik. — Raczyń. — Semin. kat. warsz. — Szembek.

— ob. Sentens — Sententia (1605, 1610) — Zygmunt III (1587).
Finkel III 1861.

Sparre Gottlieb ob. Coschwitius G. D. (Gloriosa 1639).

Sparta Polska ob. Kownacki Ign. (1703).

Spartani ob. Wernsdorf Theophilus (Oratio 1744).

Spartmann Andrzej ob. Forster Georg. (Florulae 1786).

Spas Święty ob. Chronologia (1782) — Stebelski Ignacy (Dwa wielkie światła 1781).

Spasabas giedoima nabażnas Miszias szwiętas... Sposob nabożnego śpiewania Mszy ś. z wvznaniem rzetelney Wszzechmoenosci Boga, z dodatkiem niektórych pieśni, Roku po Narodz Chrystusa Pana 1790. w Wilnie w Drukarni Akademickiey.

Dzien. wil. 1824 I 387. — Jocher 7016. — Ob.: Sposób.

SPAVENTI. Dissertatio medica de frequentioribus cordis... morbis... 1772. w 8ce.

Szumowski Galicja pod wzgl. med. 1907 str. 283. — Finkel Hist. uniw. 1894 s. 37.

Speccovius (Specovius) ob. Spekowski.

SPECHT Nicolaus. Oratio de Livonia publice in celeberrima et florentissima Wittenbergensi Academia habita et recitata a... Revalia Livono, in auditorio majori Collegii Friderici V. Kal. Jan. M.DC.XXIX Wittebergae, exscribebat Joh. Hake M.DC.XXX (1630). w 8ce.

— Toż... (Na końcu:) Tota haec Oratio descripta et recognita est ex manuscripto ad exemplar impressum bibliothecae Vinariensis. Gustavus Bergmann. 1796. w 8ce, str. 5b.

Specht Samuel ob. Holfeld Joh. (Mars 1649).

Species (Facti) pro palatino electorali et Sultzbaciensi... Joan. Casim. Sapiaha (1718) ob. Neoburg.

— (Wahrhafte und gründliche) facti von dem Thornischen Tumult, welche der enthauptete Herr Präsident Roeszner noch vor abgefasstem Polnischen Decret an einen guten Freund in D. selbst überschrieben hat, anno 1725. w 4ce. Branic. — Jagiell.

— arithmeticae ob. Glareanus H. (1538—64).

— triumphorum ob. Arakielowicz Jak. (1736).

Specification på de Muscowitiske Stycken, hwilka i den skarpa Täffninggen wijdh Muren Hoff i Churland den 16 Julij 1705. af de Swänske eröfrade, och sedermera igenom Rijga hijt til Stockholm brachta. Stockholm, w 8ce, karta 1.

Dodatek do „Post Tijender“.

— derer Schwedischen Truppen, so an Ibro Durchlaucht d. Fürsten Meuzikow bei Perewolozna als Kriegsgefangene sich ergeben haben (1709). w 4ce.

Ob. niżej: Specyfikacja.

— uppå de metall trophéer som riksens ständers contoír i Stockholm uppå stadsens auctions cammare dersammastådes den 18 Aprill st. v. nästkommande och de föliande dagar igen offentlig Auction till den måstbindande emot redbart mynt will låta förfällia, hwilka Kiöparen frije om bord för Tull, Licent och de öfrige wänlige umgielderne, som på Siötuls Contoíret pläga beräknas, undantagandes hwad Staden deraf, efter privilegierne tillkommer, efter Metall-Jern-eller lätt wicht å 400 marck på Skp. räknade, skola lefwerade blifwa, Nembligen. B. m. dr. (1721). w 8ce, k. 8 nlb.

Jest to spis przedmiotów, zabranych z arsenalów w Polsce. Jagiell.

— so wohl der Dännem. als Holländischen Kriegsschiffe, die sich ietzo auff der Danziger Reede befinden 1656. w 4ce k. 2.

Specimen ex eloquendi arte collecti profectus ab alumnis scholae rhetorices Universitatis Zamoscensis publice coram insigni dignissimor. hospitem frequentia sub assistentia sui professoris anno 1779 d. 25. Januar. exhibitum. Typis Univ. Zamosc. w 4ce, 1 ark.

Ob. Series.

Zamojs.

— publicum ex Mathesi. 1782. w 4ce.

Zamojs.

— publicum ex primo semestri. 1785. w 4ce.

Zamojs.

— seu formulae instrumenti Catholicae pacis. (B. m.). 1658. w 4ce.

Bibl. nar. warsz.

— Exercitationum Hebraicarum magnam partem ex Propheticorum Voluminum explanatione In Universitate Leontopolitana Soc. Jesu Tradita, Depromptorum Specimen in publica disputatione Exhibitum Anno Domini 1767. Cum Permissu Superiorum. w 8ce, str. 14.

Ossol.

— laboris scholastici altero semestri exhibitum a studiosis Rhetorice in in-

clyto c. r. Leopolino gymnasio a. d. 1776 mensis Julii. Leopoli typ. Ant. Piller. w 4ce, k. 4 nlb. Ossol.

— Musae Latinae Vatis Poloni... (1792) ob. Minasowicz J. E.

Notatka Jochera: Drobne poezyjki po największej części na pochwałę króla Stanisława.

— publicum exercitationum scholast. a Grammaticis infimae classis in incl. C. R. Leopoli. gymnasio an. 1776 datum, mensis mai. w 4ce. Ossol.

— scholastici exercitii ex computo ecclesiastico per Nobilissimos Scholae Dialectices Auditores; In Collegio Vladislaviano Almae Universitatis Cracoviensis Intra Amplissimam Literatissimorum Hospitem frequentiam Sub Assistentia M. Nepomuceni Martini Trajski etc. Demonstratum Anno quo dixit Dominus: Fiant Luminaria in Firmamento Caeli, dividant diem et noctem, Ge. 1. 14. Die 20 Aprilis (1769). Typis Academicis Coll. Majoris Universitatis Cracoviensis w 4ce. k. 2 nlb. Jagiell.

— mathematicum... (Wilno) 1753. Czartor.

— Publicum Progressus Annui In Logica, Ontologia, Cosmologia, Psychologia, Theologia Naturali, Mechanica, Hydrostatica, Hydraulica, Physica Generali Et Particulari, Optica, Dioptrica, Catoptrica, Jure Politico Et Gentium Ab Auditoribus Philosophiae Datum In Aula Academica Vilnae Anno 1781 Mense Julio. w 4ce, k. 4 nlb.

Ujęte w formę tez, które rozwijać musieli uczniowie filozofji. Całość daje obraz, czego w Wilnie uczono. W zakresie pr. publ. np.: Origo summi imperii, Praecipuae civitatis formae, Majestas atque eius officia. Czartor.

— ob. Arnd Joan. (de Grotio 1712) — Boym M. (medicinae 1632) — Fabricius Joh. (arabicum 1638) — Komeniusz Jan. (Lutheranismi 1692) — Laubanus M. (certaminum 1586) — Leibnitz Got. (demonstrationum 1669) — Maukisch Jan. (philolog. 1659) — Neufeld A. (Lutheranismi per Comenium 1692) — Schelguigius Sam. (biblo sophistarum 1675) — Załuski J. And. (historiae 1735).

Specovius ob. Spekowski.

Spectaculum ob. Auratus (in Henricum 1573) — Brocki (in Węgrzynowicz 1684) — Locher Jac. (de morte 1502, in quo reges 1522) — Lubomirski Aleksander (1703) — Walezy Henryk (1573) — Victor coronatus (1722).

Spectator (angielski)... ob. Monitor (Bohomolea).

Tu dno przekładów i naśladowań o czem bliżej Krček (O stosunku rocznika 1765) oraz Chrzanowski w Pam. lit. 1902 s. 243 (ale tłumaczono z przekładu franc.). — Pam. liter. 1929 str. 391 — Krzyżanowski Jul. we wstępie do wydania „Pana Podstolego“ Krasickiego w Bibl. narod.

Spectres ob. Spookgeschiedenis (1760?).

Spectrum ob. Rej.

Speculator ob. Oculus (1672).

Speculi aulicarum observationum... ob. Sturmianus J. (1581, 1600).

Speculum Cleri seu de praecipuis clericorum officiis et virtutibus sententiae. Posnaniae reimpressum. Typis Collegii Societ. Jesu 1705. w 12ce, str. 83.

Por. Powodowski (1604). Warsz. uniw.

— *extremè contraria simul repraesentans: Mortem Viventis, Vitam Mortui. Votivae tabellae loco, ad pedes Crucifixi, In Sacello Tholiboviano, Ecclesiae Cathedralis Posnaniensis, miraculis celeberrimi. Pro conservandâ Religione, Patriâ, aduersus inimicos Crucis Christi, Appensvm. Atquè Sub eximiâ Protectione, Peraugusti eiusdem Cathed. Eccl. Capitvli. Pvblico Spectaculo Per Studiosam Iuuentutem, Academiae Lubranscianae Posnaniensis, Anno Domini 1673. Die Hebdomadae Maioris, quâ Vita cum mortuo caenans, in diem sepulturae uncta est Expositvm. Posnaniae Typis Haeredum Alberti Reguli (1673).* w 4ce, k. 2 nlb.

Na odwr. tyt. dedyk. Regi Regnum.

Potem widzie na 1 karcie prospekt jakiegos widowiska. Rozpoczynało się od wybuchu Woznwjusza. Poczem występował szereg symbolicznych figur (Pietas, Fidelis Christianus, Hypocrisis, Infidelis Iudaeus, Pvblicanus, Pharisaeus). Treści ich przemów nie podano. Ossol.

— *veri Monachi. Brunnsbergae in officina Georgii Schönfels, anno Dni MDCXIII (1613).* w 12ce, str. 41.

Wiersz łaciński rymowany zawiera przepisy dla prawdziwego zakonnika. — Dziennik warsz. 1852 r. Nr 5.

— *judiciorum divinatorum in regno Poloniae anno 1653. (Zarazem:) Ultima admonitio Reipublicae Polonae anno 1659 data. a Nobili Polono.*

Ob. Frangepani (Discursus 1661).

— *Non exiguum Poloniae Reipublicae repraesentans detrimentum. Seu. Lymen In Tenebris Hoc Est Inter tot damna Reipublicae Damnnum maximum illustrans. B. r. (1722).* w 4ce, k. tyt., k. 3 nlb.

Nad i pod tytułem winiety.

Całe po polsku. Omawia konstytucję z r. 1676 o składach winnych, aby nie wolno było nikomu jeździć do Węgier po wina. Niech Węgrzy sami zakładają składy win w Polsce, a skarb będzie miał z tego pożytek — Potem omawia wywóz ziół do Gdańska. Opisuje sztuczki kupców gdańskich. Oni powinni po zboże do Polski przyjeżdżać, a nie powinno się im zboża do Gdańska wozić. Ciekawa to broszurka do poznania polskiego odcienia merkantylizmu. Ossol.

— *Homini Ecclesiastico, Curatori Animarum, Functiones Apostolicas exercenti, in Considerationibus, Ecclesiasticum Statum concernentibus Propositum. Magno Nomini et Honori Illustrissimi & Excellentissimi Domini Domini Joannis Clementis in Tyczyn, Tykoćin, Ruszcza, Comitibus, In Branice Branicki, Supremi Vexilliferi, & Campestris Regni Ducis, Branscensis, Bielscensis, Krosnensis, Vasilkoviensis, etc. Capitanei Sub Lucem Publicam Indigestis sui Dedicatum. Typis Monasterij Suprasliensis Ord: S. Basilij M. A. D. 1741.* w 4ce, k. tyt., k. 6 nlb., str. 228, k. 3 nlb. (Index).

Na odwr. tyt. herb Gryf i 4 wiersz. Pod dedyk. podp.: Religio-graphus. W Ad Lectorem, mówi że autor zmarł przed wydrukowaniem dzieła. Był to missionarius apostolicus. Pozwolenie na druk daje biskup brzeski (wydr. dwukrotnie). Na końcu index, wyliczający 66 rozpaniętych przeznaczonych dla proboszczów. Pisane w duchu ascetycznym (świętekości i świeckich trzeba unikać).

Jocher 4298.

Jagiell. — Krasinś. — Ossol. — Uniw. lwows. — Wileńś.

— liberi arbitrii contra haereticos (1557)... ob. Rozdrażewski Jan (tom XXVI str. 410).

Zamięściłem to pod Rozdrażewskim, ale z tem zastrzeżeniem, że nie jest on autorem lecz tylko tłumaczem albo przera-biaczem.

— Sacerdotis ex monitionibus Dei Nostri et ex expositionibus illarum ac reflexionibus variis confectum presbyteris autem... Berdiczoviae. Typis Fortalitii B. V. M. 1784. w 8ce, k. nlb. 3, str. lb. 132, Index str. 4.

Kraśniń.

— Priscorum SS. Patrum Monasticam Posteritati repraesentans vitam ad sequenda eorum vestigia porrigens motivum. In Refectorio, Choro, Recreatione, ac Cellulis suis Religiosorum dirigens actus. Omniumque viventium inordinatos rectificans mores atque tam religiosis quam universis mortalibus ad bonorum operum serviens Augmentum a Quodam Carmelita Discalceato Expositum. Cum Licentia Loci Ordinarij, et Superiorum Ordinis. Vilnae Typis S. R. M. Acad. Soc. Jesu Anno Domini 1742. w 12ce, kart 18 nlb. (sygn. C₁₂).

Jocher 6198, 6205. Jag. Uniw. wileńs.

(Speculum Saxonum). Juris provinciæ quod Speculum Saxonum vulgo nuncupatur libri tres... adjunctis simul glossis... (1535, 1602)... ob. Jaskier Mikołaj (Bibl. tom XVIII str. 501—503).

Wydanie z r. 1602 wyszło pracą Adama Burskiego w Zamościu. — O dziejach tego druku ob. Łempicki Działalność J. Zam. 1922 str. 162, 234.

— Speculum Saxonum abo prawo saskie y maydeburskie (1581)... ob. Szczerbic Paweł.

Reprodukcję tytułu ob. Jędrzejowska Książka pol. 1928 str. 19.

— Artykuły prawa magdeburskiego które zowają Speculum Saxonum. Z Łacińskiego języka na polski przełożone y nowo drukowane (1558, 1559, 1560, 1565, 1583, 1615, 1616, 1618, 1629, 1646, 1760)... ob. Groicki Bartł. (tom XVII str. 403 i nast.).

— ob. Mędrzecki (Zbiór 1790) — Sprawiedliwość (1790).

Speculum ob. Assermet (1725) — Augustinus (Vitae apostol. 1741) — Biernacki Kaz. (minorum in quo 1688, 1701) — Calissius (jesuitarum 1590) — Catarini (1540) — Cichovius Mik. (Samosatthenistarum 1656, 1662) — Dickenson Joh. (1611) — Frackiewicz Jan St. (animorum 1688) — Grodzicki Stan. (religiosum 1698) — Januszowski F. Ohm (parvum religios. 1689) — Korona Mar. (prov. Russiae 1636) — Loaebius (seu prototypus 1607) — Major (exemplorum 1607) — Markiewicz Jan (Zeli et militiae 1655) — Matheus de Cracovia (artis moriendi 1500, aureum de titulis... ob. w Dopelnieniach) — Niesielski Ad. (Zeli pro clero 1652) — Perspectiva (veridicum 1726) — Politus Andr. (haereticorum 1540) — Powodowski Chr. (Clericorum 1604) — Quadrantinus F. (pietatis 1605) — Rosnowski J. A. (Confessionis 1651) — Rozdrażewski G. (liberi arb. 1557) — Sedulius Cyp. (S. Bonawenturae 1637) — Sporn Mar. (haereticorum 1540) — Stargardus F. (pietatis 1605) — Szegedyn Stef. (romanor. 1602) — Warszawicki Krzysz. (analogiae 1608) — Węgrzynowicz Gabr. (sive doctrina confrat 1677) — Zawacki T. (senatorum 1611, 1616, 1618, 1623).

Specyfikacya Expensów różnych do Skarbu Rzeczypospolitey W. X. Litewskiego regulowanych. fol., k. 2.

Bibl. T. P. N. w Poznaniu.

— rozmaitych wiadomości tyczących się seymu. Warszawa, Dufour. w 8ce.

Uniw. lwows.

— Szwedzkiego Woyska które się JO. Xiążęciu JM. Menżykowi na akkord, iako Woyskowi Niewolnicy u Przewołoczney zdało die 30 Junij s. v. tj. 10 Julij SW. Anno 1709. fol., k. 2.

Ob. wyżej Specification.

Osoł.

— post praestitam ab integra Serenissima Republica Nayiaśnieysz. Królowi JMci Augustowi III szczęśliwie panującemu Recognitionem JJOO. JWW. JMciów PP. Posłów przeswietnych wojewodztw ziem y powiatow Oboyga Narodow za Uniwersalami Nayi. Monarchy

na Sejm dwuniedzielną Pacificationis die 25 Junij 1736 naznaczony obranych. w 4ce, kart 2. Ossol.

— Starostw I Krolewsczyzn Korony Polskiej i W. X. L. z Kwartą onychże podług Lustracyi 1765 y późniejszych w Koronie do Roku 1773 a w Litwie do R. 1774 z Informacją o odeszłych pod obce panowanie: Austriackie w Małej Polsce. Pruskie w Wielkiej Polsce. Rosyjskie w Litwie. [Na końcu:] w Warszawie w Drukarni Nadwornej J. K. Mci 1775. w 12ce, k. 74 nłb. (sygn. A—H₈, arkusz B, D, F po 6 kart).

Zestawia najprzód starostwa koronne i ich dochody, potem litewskie. — Autorem jest może Franc. Paprocki (ob.).

Jagiell. — Kijowa. — Ossol.

— osób stanu Rycerskiego czyli Szlacheckiego, które przyeły mieiskie Obywatelstwo na Ratuszu Starej Warszawy dnia 29 Kwietnia roku 1791. fol., k. 1. Branic.

— sreber i złota ofiarowanych i do archiwum miasta pod dozór Oszelewskiego i Wossidło weszłych. 1794. fol., karta 1. Branic. — Czwert.

— gotowych pieniędzy z dobrowolnej ofiary do archiwum miasta Warszawy pod dozór obywateli Oszelewskiego i Wossidło weszłych 1794 r. fol., str. 2.

Branic. — Tow. Przyj. N. Pozn.

SPEE Fryderyk. [Na 1 karcie tyt.:] *Cautio Criminalis.* [Na 2giej karcie: herb Łódzia. Poczem na dalszej karcie:] *Cautio Criminalis, Seu De Processibus Contra Sagas Liber. Ad Magistratus Germaniae hoc tempore necessarius, Tum autem Consiliarius, et Confessarius Principum, Inquisitoribus, Iudicibus, Advocatis Confessariis Reorum, Contionatoribus, caeterisque lectu vtilissimus. Auctore Incerto Theologo Romano Editio Secvnda.* [Tu winietka:] *Primum in Germania, postea Posnaniae, In Officina Alberti Regvli, Anno MDCXLVII (1647) impressa.* (Na końcu:) *Posnaniae In Officina Alberti Regvli, Anno Domini 1645. w 8ce, k. 2 tyt., k. 14 nłb., str. 428, k. 2 nłb. (ostatnia czysta).*

Są zatem dwie daty druku: 1645 i 1647. Na karcie potytułowej napis nakamienny na cześć Opalińskich; poczem dedykacja Krzysz. i Łukaszowi Opalińskim (na 8 k.) dat. 12 Kal. Maj 1647 przez Alb. Regulusa.

W dedykacji tej wysoko podnosi ich talent pisarski, ich rozgłos wśród obcych narodów oraz przypomina, że był niegdys ich nauczycielem w szkole Lubrańskiego, gdzie ich uczył początków (librorum notitiarum). — Potem idzie: *Lectori salutem*, pod ezem podpisany *Joannes Gronaeus Austru I(uris) C(onsultus)*. Mówi on, że księgę tę wydał na poprzednim jarmarku *Petrus Lucius typ. acad. za aprobatą fac. jur. Rintelensis*. Rozchwytao ją; dlatego nawet niektórzy sędziowie Komory ces. w Spirze sądzili, że ją należy przedrukować. Przedruk nastąpił wedle manuskryptu, jakiego mu udzielił w Marburgu *vir amicissimus*. (Jest to zapewne przedmowa do II wydania, a poznańskie byłoby III).

Na dalszej karcie: *Epitome...* (dwa cytaty z biblij i *Auctoris praefatio*). Poczem: *Index. Wreszcie cytat z Seneki*.

Rzecz podzielona na 52 rozdziały. Po kolei autor przeobodzi: czy czarownice istnieją, gdzie ich najwięcej, jaką jest ich zbrodnia, jakim winien być proces, czy należy im pozwolić na obronę, czy używać tortur, czy je należy strzyż, co to są stygmaty itp. Tendencja jest nieprzychylna procesom o czary. Zasadniczo zwalczą używanie tortur jako nieprowadzącego do wykrycia prawdy. Zwalczaniu tortur poświęcona jest przeważna część książki. W ten sposób należy ona do pierwszych objawów prądu humanitarnego w prawie karnem.

Na ost. karcie deklaracja prawowierności i litery A + M (zapewne Ave Maria).

Dzieło Speego, wydane bezimiennie (obawiał się śmiałości swojej tezy) wyszło po raz pierwszy 1631. (O pierwszym wydaniu ob. Vogt *Catal. librorum var. 182*). Spee korzystał wiele z prac poprzedników (Layman, Tanner).

Zachodzi pytanie, z czyjej inicjatywy drukował Regulus tak postępową książkę, która nie mogła stanowić w Polsce interesu księgarskiego? Czy z inicjatywy Opalińskich? (na to wskazywałaby dedykacja). — Czy też biskupa pozn. And. Szoldrskiego, z którego polecenia drukuje równocześnie inne dzieło zagraniczne, a mianowicie dzieło Bon. Bascana „*Patrochianus obediens*“ (str. 180)?

Za tą drugą hipotezą możnaby przytoczyć fakt, że tenże Regulus wydał na parę lat przedtem (1639) dzieło pt. „*Czarownica powołana*“ aprobowane przez bisk. Szoldrskiego (ob. tom XIV 532).

Ważniejszem jest jednak to, co przemawia za pierwszą hipotezą; a mianowicie: 1) że Krz. Opaliński potępił w późniejszych swoich Satyrach prześladowanie czarownic; 2) że równocześnie (1639) wydał w Poznaniu Daniel Wisner, ekonom malborski, dzieło pt. Tractatus brevis, o podobnej tendencji jak dzieło Speego i jak „Czar. powoł.“, a dzieło to dedykował Opalińskiemu. Widocznie oni to dali inicjatywę do zwalczania procesów o czary w Polsce (to znaczy w ówczesnych stosunkach łożyli na koszt druku).

Janocki II 106. — Wiszn. IX za Bentk. II 271 początuje błędnie dzieło Czarownica powołana za przekład ze Speego. Jest to dzieło samodzielne, nie tłumaczone, jak wyjaśnił Rosenblatt („Czarownica powołana“ 1882). Niemniej należy zaznaczyć, że miejsce druku i drukarz są obu dziełom wspólne.

Koranyi w Pamiętniku 30 lecia Przem. Dąbk. (1927) str. 145 zestawil pierwszy dzieło Speego z Wisnera Tractatus brevis.

Encykl. kośc. XXVI 199 (o życiu Speego). — Finkel III 1861.

Branic. — Czartor. — Drohoh. — Ossol. — Uniw. lwows.

Speech of the Reverend (1725) ob. Toruń.

Spehmann Winhold ob. Friccius Clem. (Paraphrasis 1574).

(Speiman Joannes). Epigramma votivum Johanni Speimanno a Spey de felici connubio. Dantisci 1621. fol. — ob. Cluentius Stef. (Thes.)

Speise Predigten ob. Strauch Aegid. (1683).

Specyfikacya rozmaít. wiadomości (1789)... ob. Dufour.

Spelser Joannes ob. Libanius (1504) — Sommerfeld Jan (Libanii 1504).

SPEKOWSKI (Specovius) Michał († w Elblągu 1737). Nowy wydany y pomnożony Kancyonał (1727, 1729)... ob. tom XIX str. 81.

Jest on nietylko wydawcą ale i autorem 61 pieśni zamieszczonych w dodatku.

Oloff Pol. Liederg. str. 171. 361—5. — Bentk. I 252. — Joher 7203. — Sembrzycki Przegląd (1887) str. 17.

Warsz. uniw.

— ob. Auger (1733) — Ewangelie.

SPELT Henricus. Hochzeit Gedicht auf Adrian Engelken und Barbara Rosenbergs. Danzig 1634. w 4ce.

— Hochzeit-Gedicht auff Franciscus Gordon und Anna Wagner. Danzig 1634. w 4ce.

Spelunca duplex ob. Skrobkowie Lud. (1643).

Spencer Wil. Rob. (The death of true love)... ob. Trembecki Stan.

Bernacki w Ks. dla Balcera I str. 47.

SPERANTE Joannes. Erste Fortsetzung derer Neulich zwischen Luthero und Stryckio, angefangenen Gespräche im Reiche der Todten, worinnen für dieses mal aufgeführt werden, der ans 7. Decembr. 1724 in Thoren, enthanptete Hern Praesident, Johann Gottfried Rössner, und der, auff dem Concilio zu Costnütz anno 1415 wegen standhafter Bekenennung ewangelischer Warheit, verbrannte Mag. Johann Huss, worinnen beyder Weltherthimten Männer Leben-Beschreibung und gebabte wunderbare Fata, nebst unterschiedlichen wichtigen Discoursen von der Papistischen Religion; auch der Kern neuster Merckwürdigkeiten von der Thornischen Affaire, enthalten, aus Liebe zur Wohlfahrt protestantischer Reiche und Staaten ans Licht gegeben. von Johanne Sperante. Franckfurt und Leipzig anno 1726. w 4ce, k. 28 nlb. Jagiell.

Sperata Margaretha ob. Vechner (1633).

Speratus Caspar ob. Herberger Christ. (Glückwünschung 1633).

SPERATUS Paweł, biskup pomer. Acta des Rastenburgischen Colloquii so zwischen den Evangelischen und Wiedertäufern A. 1531 gehalten ist... ob. Lilienthal (Erl. Pr. I 266 i II 448).

— Mandatum de gradibus prohibitis... in insula Mariana (1539)... ob. Lilienthal (Erl. Pr. V 838).

— ob. Sabinus (Poemata) — Serkerwitz P. (Elegia).

Hartknock Preuss. Kirchen Historia 169, 280. — Łukaszewicz O Kościoł. braci czes. w WPol. s. 33 przyp. — Tschakert Urkundb III 364, 308. — Warmiński Andr. Sam. i Sekl. 1906 str. 39 i passim (tu listy Samuela do Sper.). — Enc. kośc. XXVI 203. — Grabowski Lit. lut. 1920 str. 14 i 57.

SPERBER Johannes. Decalogum ante Mosen, dissertatione theologica, sub praesidio M. Johannis Sartorii, Gymn. Elbing. Rectoris, publice tuebitur Johannes Sperber, Elbingensis A. O. R. MDCC. d. 22. Junii, in Auditorio superiori. Elbingae Typis Samuelis Preuss (1700). w 4ce, k. nlb. 10.

Szabó III nr 4175.

SPERER Daniel. Die erwünschte Todes-Stunde, Würde, Bey Hoch Ansehnlicher Adelichen Beerdigung Des Weyland Hoch-Wohl Edel gebohrnen Ritter und Herrn, Herrn George Otto von Nostitz, Erb- und Lehns-Herrn auf Zedlitz, etc. den 21. Septembr. des 1697 Jahres, Aus den Worten Hiobs, Cap. 17. V. 1. In damablig gehaltener Leichen-Predigt dargestellt, Von Daniel Sperern, Pfarrern des Orths. Schlichtingsheim, in Gross-Pohlen, druckts Johann Christoph Wild (1697). fol., kart 14.

Wrocław. miejs.

SPERLING Albertus. De maiestate et praesentia Corporis Christi Domini: Cum refutatione illorum, quae Jacobus Schmidelinus adversus Theses Ingolstadii disputatas opposuit: ut rem male caeptam pejus defenderet: quaeque idem contra Concilium Tridentinum petulanter effudit. Authore Alberto Sperlingio de Reichnaw, Pruten. Excudebant Weisenhornii fratres Ingolstadii 1565. w 4ce, k. nlb. 64 (ark. Q₄).

Ded. Andrzejowi Tęczynskiemu i Hieronimowi Kozdrażewskiemu.

Kopera Spis nr 277.

Czartor. — Jagiell. — Muz. Nar. krak.

SPERLING Johannes. Synopsis physica Johannis Sperlings Phys. Prof. Publ. & h. t. Acad. Rectoris. Seneca. Non me cuiquam mancipavi, nullius nomen fero? multum magnorum virorum iudicio credo, aliquid & meo vindico. Nam illi quoq, non inventa, sed quaerenda nobis reliquerunt; & invenissent forsitan necessaria, nisi & superflua quaesissent. Multum illis temporis verborum cavillatio eripuit & captiosae disputationes, quae acumen irritum exercent. Dautisci. Apud Andreae Hünefeldium Anno 1645. w 4ce, str. 202.

Dedykacje C. V. Schneidero, Aeg. Stauchio, Car. Scheffero et Henr. Boezo, doktorom medycyny r. 1640.

Jagiell. — Wrocław. miejs.

SPERLING Paweł Gotfryd. De plica polonica.. Witebergae, 1702. w 4ce.

Mastaller Über den Weichselkopf 1790 s. 29.

Speroni (Sperone) ob. Kochanowski Jan (Odprawa, Treny).

Wywarł pewien wpływ na twórczość Kochanowskiego.

Sinko we wstępie do wydania „Odprawy” w Bibl. Narod. — Hartleb w Pam. Zjazdu Kochanowskiego z r. 1930 str. 318. — Tenże w Pam. lit. 1930 str. 275 (magister barbatus).

Speronius Jacobus ob. Gąsiewski Joan. Nicol. (1648).

SPERONOWIC (Speronius) Joachim z Chęcin. Applavsvs Musarum cum Phaebo occurentium, Et Auspicatum, Diuturnum, Gloriosum, Regnum; Serenissimo atque Potentissimo Vladislao IIII. Dei Gratia Polonorum Et Svecorum, &c. Regi Concordibus Votis Vna cum Optimis Ciuibus Congratulantivm. Qvem Devs O. M. ob eximia in Remp. Polonam promerita pridem Regno Dignissimum Videri, nunc Regem Patrio Regno suis amabilem, hostibus formidabilem, praeficere voluit. A Nobilitate Scholae Dialecticae Novodvorscianae ipsa die auspicatissimae Inaugurationis quae fecit 6. Februarij Anno Domini supra Millesimum Sexcentesium Trigesimo Tertio Oblatvs. Impensis Novodvorscianis. B. m. i r. (1633). w 4ce, kart 109 (sygn. C₃).

Dedyk. Aleks. Piotr. Tarle wojew. lubels. przez Joach. Speronowicza. — Tu nazywa szkołę Now. „unicum Regni Nostri sarmaticum Lycaeam”.

Następuje: Applausus (heks.) pełen pochwał dla czynów króla.

Ojciec mój znał jakiś egz. z epigr. J. Mogilnickiego i Aleks. Jordana a sygn. B₃? Hoppe 47.

Czartor. — Ossol. — Uniw. lwow. — Uniw. wileń. — Wilanów.

— Botrvs Cypri Coelestis, De Divinioribus Gratiae Dei Vineis, Longè quàm Engaddicis felicioribus, Decerptvs: Et Illustrissimo ac Reuerendissimo Principi, ac Domino, D. Petro Gembicki, Dei & Apostolicae Sedis

Gratiâ Episcopo Cracoviensi, Dvci Severiae, Cancellario Academiae nostrae Amplissimo, & Faventissimo, Domino Ac Mecoenati Clementissimo. A M. Joachimo Speronio, Sacrae Theologiae Professore, Ecclesiae Collegiatae S. Floriani Canonico, Parocho Prosouieni; ad sacram Magistri Sententiarum praelectionem, cum Diuino adiutorio accedente, Oblatus Ac Praesentatus. Anno à Partu Virginis, Dei Parentis, 1652. Mense... Die... Horâ... Cracoviae, In Officina Typographica Lucae Kupisz S. R. M. Typographi. fol., k. tyt. i k. 8 nlb.

Na odwr. tytułu sześciowiersz pod herbem Gembickich. Dedyk. Piotrowi Gembickiemu Bisk. krak. — Dalej idą konkluzje teologiczne z objaśnieniami. Na końcu sub auspiciis Jac. Goraki Rectoris.

Joehar 3818. Jagiell. — Ossol.

— Charites Lechiae: Boni omnis & perennis felicitatis gratiâ Serenissimam Caeciliam Renatam Ex Domo Austriaca Imperatoria, &c. &c. in Poloniarum Reginam Vladislao IV. Polonorum & Svecorum, &c. &c. Regi Potentissimo diuinitus destinatam Reuerendissimè Cracouiae primùm consalutantes: et mox eidem vnâ cum Proceribus amplissimis Varsouiam in comites adiunctae. Quas & cohonestandae Sacrorum Connubiorum solennitatis, & debiti cultus ac demissorum obsequiorum gratiâ. M. Ioachimus Speronowicz, Coll: Min: Philos. Doctor, cultu quo esse potuerunt, felices ire iussit. Cracoviae, Ex Officina Typographica Francisci Caesarij, Anno D. 1637. w 4ce, k. tyt. i k. 19 nlb.

Dedyk. Joa. de Szesekarzowice Tarlo Palat. lublin.

Poczem pochwały na cześć Władysława IV i Cecylii Renaty, prseplecione trzema poematami pióra Speronowicza. Wiersze te były niby śpiewane przez Charyty, stąd poszedł tytuł panegiryku.

Bibl. Narod. warsz. — Branic. — Czartor. — Dzików — Jagiell. — Ossol. — Raczyń. —

Uniw. lwows. — Uniw. wileńs.

— Debitum pietatis. Admodum Reuerendo et Excellentissimo D. Jacobo Vitellio, S. Theol: doctori, S. Annae canonico, Collegae Majori, regio professori, praeceptoris faventissimo; in reditu

ex Italia auspiciatissimo. A M. Joachimo Speronowic Collega Minore discipulo acceptorum non ingrato beneficiorum, demisse ac libenter oblatum. A D. 1638 (11) Novembr. Cracoviae, in officina Stanislai Bertutowic. w 4ce, k. 6 nlb.

Wiersz. Czartor. — Jagiell. — Ossol.

— Gratulatio Perillustri et Magnifico Domino D. Theodato Oginski, Filio Illustrissimi et Magnifici Domini, D. Alexandri Oginski, Signiferi Trocensis, Capitanei Rohaczewiensis, &c. Dum in celeberrima Cracoviensi Academia, ex tota Rationali Philosophia publicè disceptaret. A M. Joachimo Speronovic, Collega Minore, Officij & humanitatis causâ, studiosissimè oblata. Crac. In Offic: Andreae Petric: S. R. M. Typogr. A. 1635. w 4ce, k. tyt., k. 11 nlb.

Wychwała Akademje, do której wpisał się Ogiński — oraz sławi zasługi Ogińskich.

Czartor. — Jagiell. — Krasinś. — Ossol. — Uniw. lwows. — Uniw. wileńs.

— Hellanodice Virtviti. Qvam Cum Fide Bona Tres Et Viginti. Primae Lavreae Candidati. In. Olympiis Academicis Probavissent Coronas Oleaginas. Mervere. Opera. M. Joachimi Speronovic Coll: Min: tum Decani Facultatis Artistarum Agonothetae Certaminis. Anno Domini 1638. VII Idus Octobris. Cracoviae, In Officina Typographica Stanislai Bertutowic. w 4ce, k. tyt., k. 7 nlb.

Poemat wierszem łacińskim.

Na odwrocie tytułu spisano nazwiska 23 kandydatów. Na ich cześć idą po poemacie dwuwiersze: Paulo Szadziński, Matt. Biliński, Joan. Ofmański, Joan. Szymański, Alb. Komorowic, Petro Swandrowic, Th. Hunkowic, Paul. Jandrowic, Hieron. Szellenreyhe, Alb. Węgrzynowic, Laur. Gabryelowic, Greg. Gostomiowski, Val. Stalicki, Seb. Farfrowic, Mc. Bielkowic, Joan. Korabski, Seb. Traeciak, Andr. Szczycki, Joan. Jarczyński, Matt. Walowski, Barthol. Wiesiowic, Christ. Sidecki, Andr. Ordinio.

Joehar 1383.

Dzików — Jagiell. — Krasinś. — Ossol.

— Lvgybris Lessva. In maestissimo Funere, Illustrissimo ac Reuerendissimo, Sanctae recordationis Antistiti ac Domino, D. Iacobo Zadzik. Episcopo Cra-

coviensi, Dvci Severiensi, Cancellario Academiae nostrae Fautentissimo, & optimo, Excitatus. A M. Ioachimo Speronowic, Collega Maiore, Regio in Academia Professore, Ecclesiae S. Annae Canonico. Cracoviae. In Officina Typographica Francisci Caesarij Anno D. 1642. w 4ce, k. tyt., k. 7 nlb.

Na odwrocie herb i wiersz.

Poemat w strofach i antystrofach. Sławi Zadaika jako pogromcę herezji: Racovia est testis, Vilna, convulsa Zizania. Na końcu herla, a pod niemi: Impeusis... ex fuud. Nowodworski.

Czartor. — Dzików — Jagiell. — Krasin. — Ossol.

— D. O. M. Quaestio Theologica De vero supernaturali cognoscendo. Ex 1a 2a D. Thomae q. 109. Praesidente adm. rñdo Patre D. M. Sigismundo Gregerowic, S. Th. Doctore ac Professore, Protonotario apostolico, Ecclesiae S. Floriani praeposito, scholastico Moscoviensi, Cancellario siradien. S. facultatis theologiae decano. A M. Joachimo Speronio, S. Th. Professore, Ecclesiae s. Floriani canonico, in celeberrima Academia Cracoviensi, publice ad disputandum proposita. Permissu Magnifici Dni Rectoris. Anno Domini 1651, mense Julio, die 6, hora 12. Cracoviae, in officina Franc. Caesarii S. R. M. typogr. 1651. w 4ce, k. nlb. 4.

Na końcu herb Uniwersytetu i napis: Sub auspiciis Jacobi Górski, Rectoris.

Jagiell.

— Quaestio Theologica De Satisfactione Christi Domini. Ex 3 p. D. Thomae. Quaest. j. Et Quaest. 48. Et ex 3. Sentent. Dist. 19. Et 20. Et Quodlib. j. Quaest. 2. Artic. 3. Etc. Sanguineum & perenniter ex nunquam exhauriendo Fonte Vitae, scilicet Verbo Incarnato manans Lavacrum. Quod Deus T. O. M. ex ineffabili in nos misericordia, adiuncta iustitia, per cor ac vulnera Filij sui Vnigeniti expressit SS. Scripturae locis, Concilij, & SS. Patrum dogmatibus stabiliens Pro Loco Inter S. Th. Doctores obtinendo; In Peraugusta & Florentissima Academia Cracoviensi publice ad disputandum. A M. Ioachimo Speronio, S. Th. D.

ac Professore, Ecclesiae Collegiatae, Omnium SS. Praeposito, S. Floriani Decano, Proposita. Anno Domini, M.DC.LVIII. Die 15. Aprilis. Permissu Magnifici D. Rectoris. Crac. In Officina, Apud Viduam Et Haereditas Stan: Bertnt: A. 1658. fol., k. tyt. i k. 6(?) nlb.

Cały tytuł jak i reszta kart ujęte w prostokątną ozdobną winietę.

Na odwr. tyt. herb Trzebieckiego i 12 w., podp. Jacobus Sielecki.

Dedyk. Audr. Trzebiecki, podp. prawn. Speroniusa. Pod koniec jej napada ostro na Arjanów, jako na nieprzyjaciół ojczyzny. — W egz. Ossol. brak końca (jest pięć konkluzji, ale jest u dołu przenośnik Con-). Jocher 3560. Ossol.

— Sospes Votum, Pro felici & exoptanda incolumitate Perillustris et Adm. Rndi. Domini, Adami Opatovii, S. Theol: Doct: & Professoris, Ad S. Annam Decani: nomine bonorum Academiae Civium, cum in numerum Canonicorum Cracoviensium feliciter cooptaretur, conceptum: & A M. Ioachimo Speronowic, Coll: Min: tunc Philosophicae Facultatis Decano, bono omine nuncupatum. Anno Domini, 1638. IV Id: Iulij. [Tuwinietka]. Cracoviae Ex Officina Typographica Francisci Caesarij. w 4ce, k. tyt., k. 5 nlb.

Na odwrocie tyt. herb kapituły i 6 wiersz.

Dedyk. ad Adamum Opatovium, canon. crac. Mówi, że jemu sąwdzięcza katedrę Dialektyki w szkole Nowodw. i powołanie na Coll. Minor. — Cały wierszem.

Chrept. — Czartor. — Dzików — Jagiell. — Krasin. — Ossol.

— Threni Ingubres in funere Perillustris et Adm. Rev. D. D. Jacobi Naymanowic I. U. Doctoris ac Professoris Canonici Cracovien. Archidiaconi Pilecen. Rectoris Academiae Generalis. nomine bonorum et gratorum Civium, a M. Joachimo Speronowic, Collega Maiore, Sanctae Annae Canonico Concinnati. Cracoviae in officina Francisci Caesarij. Anno Dni 1641. w 4ce, k. 6 (sygn. B₂).

Wierszem.

Czart. — Dzików — Horodec. — Jagiell. — Ossol.

— Vtraque Civis. Illustrissimus D. Stanislavs Comes In Wisnicz Lvbo-mirski, Palatinus & Generalis Cracovień:

Zatoriensis, Scepusien: Białocerkienien-
sis, Niepolomicensis, &c. &c. Capitanevs:
Quem cum recenter, Geminâ dignitate,
tanquam corona redimitum, vota et
plausus honorum, inter faustissimas
congratulationes, cumulerent; M. Ioa-
chimvs Speronowie Collega Minor, isto
demisso togae fagique operum praeconio,
est reuerenter prosecutus. Cracoviae,
Ex Typographia Francisci Caesarii.
Anno D. 1638. w 4ce, k. tyt., k. 17 nlb.

Na odwr. str. tyt. herb Szreniawa, a pod
nim 4 w. łac. Przepisał proza synom
Aleksandrowi, Jerzemu i Konstantemu;
potem panegiryk, w którym głosi zasługi
Lubomirskiego. Wspomina bitwę pod Cho-
simem, Chodkiewicza, Koniecpolskiego,
wojny ze Szwedem.

Akad. — Dzików — Jagiell. — Krasin. —
Ossol. — Uniw. wileń.

— ob. Canevesi T. (Phtegma 1635) —
Dylagowski (1635) — Grzegorzowicz —
Kowalewski S. (Mnemosynon 1658) —
Namowicz Stanislaus (Florida Pallas
1661) — Naymann (1645) — Petrarca
(Mytholog. 1635) — Piotrowski Łu-
kasz (1660) — Pipan Jerzy — Racki
Jan (Munera philosophiae 1642) — Śla-
chetka Stanisław (Synharma 1658) —
Stokowski Stanisław (Encykl. 1637).

Leniek Książka pam. 1888 II 41. — Mueck.
Statuta 314. — Kat. Wiśł. nr 3859.

SPERULUS Franciszek. Oratio R.
in Christo. P. D. Francisci Speruli Epi-
scopi. S. Leonis habita in Pontificiis
Sacris Clementis. VII. ob memorabilem
cladem, quam impii Tartari, auspiciis
serenissimi Sigismundi Regis, a Polonis
nuper acceperunt, ubi obiter de Polo-
norum cum Tartaris natiuo odio, &
utriusque gentis moribus, institutis, ac
gestis agitur, cum breui descriptione
Sarmatiae Poloniaeque. (B. m. i. r., ale
w Rzymie 1527). w 4ce, k. nlb. 4.

Rozpoczyna się mowa na odwr. k. tyt.: Re-
verendi in Christo P. D. Francisci Speruli
Episcopi S. Leonis Oratio extemporalis
fere, habita ab eo in Pontificiis Sacris
Clementis. VII. de ingenti clade Tartaris
nuper illata.

Mowa skierowana do papieża. Mówi o liście
Zygm. I. Opisuje dziękosc Tatarów. Opisuje
Polskę i jej położenie geograficzne. Krośli
przebieg wojny (Constantinus dux) i bitwę
a 27 stycznia. W końcu obraca mowę do

Zygm. i wychwala go za zwalczanie Lu-
teranizmu.

Katalog Rosenthala 1910 (cenił 120 m.). —
Ciampi 183 nr 19. Czartor.

— Toż... ob memorabilem victoriâ
quam de Tartaris Serenissimus Sigis-
mundus Poloniae Rex, et Magnus dux
Lithuaniae cõsequutus est. Anno Dñi
M.D.XXVII. Mense Januario. (Pierwsze
dwa wiersze tytułu w klin ułożonego dr.
gockim, reszta antykwą. — Na końcu:)
Impressum Cracoviae per Hieronymum
Vieterem. Anno M.D.XXVII (1527).
w 4ce, k. nlb. 4.

Chrept. — Jagiell. — Kórnik — Krasin. —
Zamoj.

Spes Poloniae Magnae Expectationis
Eminentissimo Eventu Coronatae Vati-
canae vero Sedis Iustitiali Clementia
Serenissimi Augusti III. Potentissimo
Conatu Ecclesiae ac Patriae desiderata
felicitate Sed maximè operâ ac ingen-
tium meritorum contentione Eminentis-
simi Celsissimi Reverendissimi Domini
Domini Joannis Alexandri à Lippe Lipski,
S. R. E. Cardinalis Episcopi Cracov.
Ducis Severiae Ultra avitos montes,
Ducalem Celsitudinem, ac Vavellum
Sublimiùs fixae, & erectae. Applaudente
Publicis expectationibus Polona Soc:
Jesu Annò quò Spes Salutis in humani
Sanguinis Purpura erecta 1738. Cra-
covieae Typis Universitatis. fol., k. tyt.,
k. 28 nlb. i 1 sztych.

Przedstawia on górę, na szczycie której
wbito grabie; po obu stronach dwa aoiłki
podtrzymujące szarfę z napisem „In Te
Spes tota recumbit“ oraz kapelusze kardy-
nalski, spoczywający na sznurach. Nad
tem szarfą z napisem „Serenum erit, ru-
bicundum est enim Caelum. Math. 10“.
Nad szarfą gwiazdziste niebo, na którym
po lewej stronie jednoróg w skoku, pod-
trzymujący szarfę z napisem „Intento
tangit sublimia cornu“, po prawej kotwica
a nad nią szarfą z napisem „Luna Tua
non minuetur. Ja 60“. Nad tem w tęczy:
oko Opatrzności, baran w biegu, nad nim
szarfą z napisem „Hoc de vellere Murex“,
koziorożec w skoku, nad nim szarfą z na-
pisem „Dux Ipse Gregis“, następnie
w prostokątach dwie gwiazdy. — Na od-
wrocie sztychu 4 wiersze łac.

Rozpoczyna dedyk. Lipskiemu, podpisana:
Devinctissima Prov. Polona Soc. Jean.

W tekście panegiryku pisanego prozą, lecz
przeplatane go heksametrami, są również

pięknie sztychowane ryciny (w liczbie sześćcin). We wszystkich powtórzył rysownik motywy grabi i kapelusza kardynańskiego. — Sam panegiryk sławi ród Lipskich i spokrewnione z nim familje, ale treści w nim mało.

Exemplarz Bibl. Jagiell. nosi dedykację być może autora, w słowach: *Ingenuo, ac maximae Spei Inveni parentum gloriae, amicorum solatio, magnifico domino, Simoni Ekielski in natali die cum veto caelestium gratiarum, offert, clarissimae domus aestimator et cultor atque ad sras praecator, Michael Krasowski S. J(esu) P. P. P.*

Chreptow. — Jagiell. — Ossol. — Uniw. lwows.

— ob. Drozdowicz Jan (in herba 1709) — Olszowski J. A. (publica 1644) — Porzecki T. (Russiae 1637) — Sienkiewicz P. (dioecesis 1701) — Sulikowski Nic. (Poloniae 1646).

Sphaera ob. Diadochos (1512) — Gniatkowic W. (Musarum 1626) — Sacrobusto Joan. (Sphericum opusc. 1522).

Sphinx Samsonica ob. Plichta M. — Wołucki Seb. (1628).

Sphygmica ars ob. Strnś Jan (1555).

SPIANKOWSKI Adam Stanisław. Atlas Sarmaticus, orbem Polonium sustinens. S. Stanislaus Episcopus Cracouiens; et Martyr, ad festivum eius diei plausum, magnae spei adolescenti, Perilustri Magnifico Domino D. Stanislao Antonio in Zahorów Zahorowski, iudicidae terrestri Vlodomiriensi, etc. discipulo amantissimo. In vim exhibendi obligati pectoris et honoris per Adamum Stanislaum Spiankowski, in alma universitate Cracoviensi, Iurisprudentiae, atq. Sacrae Theologiae auditorem, inauguratus. Anno à quo Deus Homo Atlas, Ad portandum descendit Orbem 1688. Cracoviae, In Officina Alberti Gorecki, S. R. M. Typogr. fol., ark. D₂ (kart 8).

Na odwr. str. tyt. herb Zahorowskiego, dedykacja prozą Zahorowskiemu; panegiryk wierszem nakamiennym. Jagiell.

Spicilegium philosophorum ob. Buschius (1513).

SPICKERMAN B. T. Figlacki mniemany ociec, komedia we trzech aktach z niemieckiego na polski przerobiona

język przez B. S. w Warszawie nakładem Michała Groela Bibliopoli J. K. Mci w Marywilu pod znakiem poetów 1776. w 8ce, str. 122.

Biernacki II 237 uważa Spickermana za tłumacza; przeczy no jakoby był nim Sro-kowski, jak to twierdzi? Bentr. I 567. Akad. — Czartor. — Jagiell. — Krasiańs. — Zielińs.

— ob. Gellert (Żona 1769).

Bentr. I 546. — Janoc. Sarm. fragm. I 141.

SPICZYŃSKI (Spyczyński, pseud. Polyconius) Hieronim (Jarosz) rajca krakowski (ur. przed r. 1500 † 1550). O Ziolach tuteicznych y zamorskich y o moczy ich, a ktemu księgi lekarskie, wedle rejestru niżej napisanego wszem wielmi użiteczne. Cracoviae apud Viduam Floriani Vnglerij. Anno Dni M.D.XLII (1542). Cum Gratia Et Priuilegio. [Tytuł wpisany między kolumnami renesansowego portyku; w górnej jego części orzeł zygmontowski a pod nim napis „Vmbra Alar. Tege Nos“, w dolnej herb Krakowa]. w 4ce, k. tyt. i k. 11 nlb., k. 247 lb. (sygn. aaa—ccc₄; A—Z₄; a—x₃).

Na odwr. tyt. herb Abdank Gasztoldów z napisem: *Illustris et Magn. Domini Stanislae Alberti Gastoldi pala. troc., insigne — i wierszyk polski (zapewne pióra Spiczynskiego?)*.

Dedyk. Hel. Florianowej: Stanisławowi Olbrychtowiczowi Gasztoldowi, woj. trock..., służbę pokorną. Tu wysławia znaczenie medycyny: „daj miejsce lekarzowi a niechaj on od ciebie nie odstępuje“. Mówi, że wojewoda trocki zajmuje po królu pierwsze miejsce w Księstwie litewskiem. O jego rodzaje „dali mi są sprawę wielci panowie i też pan Hieronim Spyczyński radca m. Krakowa, herbowny W. M.“. Z tego wynika, że Spiczynski był herbu Abdank — a także, że to on zapewne był autorem przedmowy, mimo że pod nią podpisana jest Helena Florianowa (Unglerowa). Razem 1 karta.

Poczem idzie: Regestr o ziołach; Regestr na wszelkie niemoce które lekarstwem tych zioł bywają uzdrowiony; wreszcie Regestr tytułów xiąg. — Z dopiskiem: Item wiedziecie, że rzeczy wiele gruntownych doświadczonych nigdy w Polskim igziku nie bywałych iestechmy (sic) wam dla pomocy y nauki przyłożyli. (Razem rejestrów 9 kart).

Dalej: Przedmowa na 1 karcie (ccc₁): Tu wykłada rzecz o istocie czterech żywiołów (mocy) i dodaje: To przedpisanie jest

jakoby drzewi, przez które wnijdź ku innym tajemnym rzeczom.

Od l. 1 idzie „Ogród zdrowia“ z napisem: Poczynają się Księgi które mogą być wezwany Ogród zdrowia. Albowiem w nich są wypisane natry ziół rozmaitych, ku zachowaniu zdrowia człowieka pożytecznych, z których pierwsze jest matka wasztkich ziół wezwane Bylicza. (Tu rycina przedstawiająca ogród — drzewo — grędy ziół — trzy kobiety i mężczyzna przy pracy).

Zioła opisane alfabetycznie zajmują karty czyli „listy“ 1—97. — Od k. 98: O wodkach ziół rozmaitych (rozumie przez to i lekarstwa). — Od k. 109: Jako olejki sprawować ku leczeniu. — Od k. 110: Tu się poczyna wypis rzeczy zamorskich y też rozmaitego nasienia y innych rzeczy ku lekarstwom przyszuszających.

Na k. 130: Szosty (sic) rozdział o kruszczach rozmaitych. Na k. 135 v: O Rzeczach żywich ku lekarstwom służących, to iest o zwierzach, o ptaszach, y o rybach. — Na k. 141 v: Druga część o zwierzętach lessnych niektórych ku lekarstwom przyszuszających. — Na k. 146: Trzeci rozdział o ptakach rozmaitych. (Tu mówi także o pszczołach, osach i muchach). — Na k. 154: Czwarty rozdział o rybach rozmaitych. — Na k. 164 v: O kamieniach drogich na wiele rzeczy potrzebnych.

Od k. 167: Poczyna się Tractat o rodzeniu Człowieczym, iako a ktorými obyczaiami płod z żywota matek swoich wychodzi na świat. (Zawiera także naukę o chowaniu i żywieniu dzieci, o mleku i w mamce, o niemocach dzieciennych).

Od k. 190: Poczyna się Tractat to iest Nauka popopolita o puszczaniu krwie... przez Mistra Andrzeja z Kobyłina ku pożytkowi popopolitego człowieka po Polsku napisana Latha Bożego M.D.XLij (1542). (Obacz Bibl. XVII, 156 pod Głaber oraz XXVII, 48 pod Siennik). Na końcu nota do czytelnika: O tym też wiedz...

Od k. 194 v: Według biegu niebieskiego, ktoemn Pan nad wasztykami rzeszami... (o wpływie księżycy i planet), Przyrodzenie planet, Wzgląd miesiąca, Przemienność powietrza, Prayrodzenie czterech części roku, miesiąccy itd.

Na k. 202 v: Nauka o poznawaniu uryny. Na k. 209: Nauka o snamionach w ludzkich niemoczach... przy tym rządzenie barzo dobre przeciw powiethrzu morowemu... a naprzód nauka o pulsie.

Na k. 216: Experientie to iesth Lekarstwa barzo dobre przez Doctory y Baby często-kroć doświadczone. (Parchy, piękna płeć, blizny po ospie, cuchnienie z ust, kaszel, wścikiżna, bole żołądka, glisty, nerki, febra itp.). Obacz co do nich uwagę niżej.

Na k. 237: Nauka barwieraka.

Na k. 241: Już teraz będziemy pouiedać o Mierze Aptekarskiej, o sprawie, o pnr-gowaniu, w ziołach, w prochi, y też w korzeniu, które rzeczy są potrzebne każdemu Barwierowi.

Na k. 247: Polakiemu Narodowi Hieronim Spyczyński R. C(rac.) Wiele dobrego. — Tu odezwa Spyczyńskiego o narodnis i języku polskim: Alexander W. był już języka naszego. W Kronice X. Wapowskiego można czytać o czynach słowieńskich. Święty Hieronim był Słowak. W starej epistole czedł Spyczyński o tem, św. Marcin był Słowak, św. Wojciech, św. Jacek, św. Stanisław. Nie słycać, aby ten naród odstępował od wiary krześcijańskiej. Kościół dufając Słowianom dopuścił msze w języku słowiańskim. Zapowiada, że rychle opisze „o rządzie, o sprawiedliwości narodu tego królów, książąt i wojewodów“. (Zapewne rozumieć to należy jako pracę o rządzie dawnych Słowian). Pamiętajmy na przodki nasze.

U góry każdej karty liczb. znajduje się napis „List“ z cyfrą arabską. Obok paginata (treść karty). Poczem poprzeczna linja ozdobna, wciąż inna; taksamo u dołu strony. W tekście mnóstwo rycin, przedstawiających rośliny, zwierzęta i liczne sceny rodzajowe z życia wzięte.

Całe to dzieło jest przeróbką pracy Falimierza (ob. XVI str. 166—8), wydanej w r. 1534 u Unglera; a snowu to dzieło przerobił i wydał w r. 1568 Marcin Siennik nakładem Szarfenberga. Te trzy dzieła składają się w wielkiej części z podobnych składników, ale za każdym razem poprzeczających. Niektórych składników, jak „Lekarstw doświadczonych“ (k. 216) brak u Falimierza. O tyle też jest usprawiedliwienie, że w Biblijografji nie opisano tych trzech dzieł na jednym miejscu ale na trzech różnych: pod Falimierzem, pod Siennikiem, pod Spyczyńskim.

Stosunkiem tych 3 dzieł zajął się Rostański w r. 1888 w dwóch pracach: 1) Porównanie t. zw. Zielników; 2) Nasza literatura botaniczna.

Rostański przeczy, jakoby Spyczyński był przerabiaczem i wydawcą edycji z r. 1542 i sądzi, że był tylko (przypadkowo) autorem odezwy końcowej. Mojem zdaniem twierdzi tak nieśusznie. Za udziałem Spyczyńskiego przemawia: 1) wierszyk pod herbem Ahdank. — 2) Prappisanie dzieła Gasztołdowi, którego był Spyczyński współherbownym. — 3) Odezwa na koniec, której nie byłby dodał, gdyby dzieła nie redagował. — 4) Wzmianka u Siennika na str. 417 o „przedmowie Hieronima“, a więc Spyczyńskiego?. — 5) Rozstrzyga jednak jak sądzę następ na k. 216 w w „Pozdrowieniu ku użytelnikowi“ stojącym na czele t. zw. Experiencyi: „Czo gdy od nas as

wdzięczne przyimiecie a rychło rozkupicie, będziemy o tem myśleć, że wam jeszcze więcej tego skarbu pan H. S. przymnożyć będzie raczył". Tu H. S., to znaczy Spiczynski, nazwany jest wyrażenie jeśli nie autorem „Experientyi“, to przynajmniej wydawcą dzieła.

Raczej sędzę, że oznacza to nawet jego autorstwo. Dodać jednak należy, że Rostański słusznie usunął z rzędu dowodów taki zwrot w następie o proszkach na ból głowy: „Jam też Jeronimus z doctorów naniższy u ludzi szlachetnie a wysoce urodzonych za łaską Boga miłego wielką sławę wziął dla dowodu w jego pożyteczności w niemocach przerzeczonych“. Zwrot ten znajduje się już w Falimierzach i odnosi się do jakiegoś innego Hieronima.

Na tej podstawie rewindykuję dla Spiczynskiego możliwość autorstwa jednego z lekarskich traktatów; a co do innych powtarzam hipotezę jaką wypowiedziałem przed dwoma laty w t. XXVIII str. 48, t. j. czy autorem niektórych traktatów starszych lekarskich tu zawartych nie był Glaber z Kobylina? Co do jednego jest to stwierdzone, co do innych bardzo prawdopodobne. Ich język zdaje się na to wskazywać.

Licznych rycin tu zawartych nie opisuję, bo zajął się nimi już Rostański i ustalił ich pochodzenie.

Niektóre drzeworyty podaje Muczkowski Zbiór 1849.

Wydanie Lazarza z r. 1554 nie istnieje.

Zdaje się, że wydanie z r. 1542 przetłumaczono już w r. 1588 na język rosyjski, ale to tłumaczenie sęgnęło w pożarze Moskwy. Obacz Rostański Lit. botan. (1888) str. 14.

O dziele tem obacz literaturę podaną na końcu (pod odsyłaczami do Spiczynskiego), a więc z ważniejszych: Arnold Monum. — Lelwel Bibl. ks. II — Gąsiorowski Hist. med. — Adamowicz w Wizer. 1839 — Bibl. war. 1841 — Zieliński w Wiad. bibl. 1883 — Bednarski Okulistyka — Wróblewski w Pam. Tow. lek. 1883 — Rostański l. c. — Kotula Spis nr 250 — Benthowski II 393 — Janociana II 263 — Maciej. Piśmienn. Dodat. 346—7 — Lelwel I 175, II 209 — Chłęd. Spis 89. Bibl. płuca (Ziel.) — Branic. — Czartor. — Jagiell. — Kórń. — Krasin. — Szemb.

— O Ziołach tutecznych y zamorskich y o mocy ich, a kthemu księgi lekarskie wedle rejestru niżej nowo wypisanego, wssem wielmi wżyteczne. Craccoviae Apud Haeredes Marci Scharffenberger, Civis ac Bibliopolae Craccoviensis. Anno M.D.LVI (1556). fol., kart razem z tyt. nlb. 16 (sygn.: 2

karty niesygn., BB, BB₂, BB₃, karta niesygn., CC, CC₂, CC₃, karta niesygn., DD, DD₂, DD₃, karta niesygn., EE, EE₂) i „listów“ po jednej stronie lb. 1—247 (sygn. A do Z₄ i a do x₂).

Tytuł wśród ozdobnego portyka renesansowego, jak w edycji poprzedniej; n góry orzeł z cyfrą S, n dołu herb Krakowa. Również jest i napis: Umbra alarum tege nos.

Na odwr. str. karty tyt.: Regestr Titulów kziąg glownych w tym wssytkim ciele ninieyszych kziąg lekarskich, wczyniony. O ziołach, i o mocy ich List j. — O olejokow przyprawianin List 109. — O zwierzętach List 135. — O rybach List 154. — O rodzeniu dziatek List 173. — O nauce gwiazdeczney List 194. — O rządzeniu czasu powietrza morowego List 250. — O nauce Barwierskiej List 237. — O paleniu wodek List 98. — O rzeczach zamorskich List 110. — Optacech List 146. — O kamieniach drogich List 164. — O puszczaniu krwi y stawianiu baniek List 190. — O vrynie (o pulsie) y inszych znamionach List 202. — O lekarstwach dowiadczonych List 216. — O mierze aptekarskiej List 241. (Poczem nota:) Item wiedziecie iże rzecsi wiele gruntowych (doswiadczonych) nigdy w Polskim ięzykn niebywających, iestesmy wam dla pośiechy y nauki wássey przyłożyli. — Poczem herb rodziny Scharffenbergów z r. 1554 n góry.

Dalej na drugiej karcie Przedmowa (jak w ed. popr.) zajmująca obiedwie stronie, pod którą winietki wyobrażające zwierzęta i ptaki (sztuk ośm w dwóch szeregach).

Układ i zawartość dzieła zgadza się z poprzednią edycją. Tytko poprzeczne winietki bywają różnie n góry i n dołu stron dobrane. I po nich defektowne egzemplarze (pozbawione tytułu) najłatwiej poznać. Tak np. na k. 214 w II edycji winietka u góry przedstawia motyw dwóch tańm splecionych; w edycji I motyw drobnych listków. Taksamo są drobne różnice w położeniu sygnatur.

Na k. 247 (stronica odwrotna): Polskiemu Narodowi, Hieronim Spiczynski R. C. Wiele dobrego (jak w edycji poprzedniej). Przypatrzysz się bliżej obydwom wydaniom trzeba przyznać słusność zdaniu Lelwela (I 175), iż to nie jest przedruk z wydania Unglerowej, ale druk oficyny Unglerowej bo cały jej czcionkami i ozdobami uskuteczniiony, a dziedzice Marka Scharffenberga dodali tylko swój tytuł i dedykację. Bardzo być może, iż Unglerowa przed śmiercią, która około r. 1550 nastąpiła, przygotowała nowe wydanie Spiczynskiego, które nabyli może z dru-

karnia dziedzice Marka Scharffenberga. W r. 1551 sprzedano inwentarz po Unglerowej.

Estreich G. Zainer (1867) str. 65. — Wierzb. I 147 i III 2301. — Bibl. warsz. 1841 IV 101. — Ossol. Wiadom. II 287.

Branic. — Czartor. — Dzied. — Jagiell. — Kórnik — Ossol. — Szembek — Toruń. gimn. — Warsz. nniw. — Wilanów — Zamojs.

— ob. Catechismus (1543) — Crescentius (w t. XIV str. 451) — Erazm z Roterd. (Modlitwa pańska) — Falimierz — Glaber (1542) — Janicki Kl. (Tristium 1542) — Marmelius (Oratiunculae 1527) — Opeć (Żywot 1522; tu jego pieśni) — Rhegius — Schneeberger A. (1557) — Siennik (1568) — Urzędowa (z Marcin (ten często „Zielnik“ krytykuje).

O jego przekładach pieśni w dziele Opecia ob. Pilat-Kossowski Hist. lit. (1925) II 1 str. 299 — Brückner w Przgl. pow. 1912 XII — Tenże Liter. relig. III 161 — Krzyżanowski w „Kultura starop.“ 1932 str. 464.

Brückner w Przgl. polskim 1902 II str. 536 przypisuje mu przekład „Modlitwy pańskiej“ Erazma z Rot. — Przypuszcza też, że on tłumaczył Rhegiusa Catechismus (1543).

Chodyncki III 165. — Bentkow. II 393. — Lelewel Bibl. ks. II 200—9. — Arnold Monum. hist. natur. 34, 42—8. — Janociana II 263. — Gąsiorowski Hist. med. — Maciejowski Polska I 383—5. — Adamowicz w Wiz. i roztwarz. 1839. — Wójcicki Encykl. Orgelbr. XXIII s. 878. — Bibl. warsz. 1841 IV 101. — Gust. Zieliński w Bibl. warsz. 1879 II 306—315. — Świeżawski Erazm w Wiadom. bibliogr. 1888 nr 3. — Wróblewski Kaj. Marcin z Urzędowa w Pamiętn. Tow. lekarz. T. LXXIX s. 65—106 r. 1883. — Choulant Graphische Jncunabeln für Naturg. und Medic. Leipzig 1858 str. 20—73. — Bednarski Okulistyka ziołopisów 1917. — Rostański Literatura botaniczna 1888 s. 21—3 (odbitka z Pam. Wydz. matem. przyr. XIV). — Tenże Porównanie zielników 1888 str. 10—16 (odbitka z Pam. Wydz. matem. przyr. XIV). — Łoś Przgląd zabytków jęz. (1915) str 323 i 464. — Brückner w Przgl. pol. 1912 nr XII. — Korbut² I 119, 209. — Prawa i przyw. m. Krakowa I 1164. — Finkel III 1862.

Spiegazione Della Tavola Comprendente Il Teatro Delle Guerra Presente Tra I Russi, I Turchi, E I Polacchi Con in fine in dettaglio delle Forze

militali della Russia. Num. I. [Tu winieta]. In Venezia, A Spese Della Societa. L'Anno MDCCLXX (1770). w 4ce, k. tyt., str. XIII, 1 mapa.

Num. II—IV tegoż wydawnictwa poświęcone są wyłącznie wojnie ros. tureckiej, a więc nie dotyczą stosunków polskich.

W Num. I mamy opis wschodnich kresów Rzeczypospolitej; opis Tatarji; zestawienie sił milit. rosyjskich, oraz Kozaków i floty na M. Czarnem. Mapa, zatytułowana Teatro della guerra (Ant. Berath sc.), przedstawia okolice M. Czarnego. Do stos. polskich jest tu więc nie wiele. Czartor.

Spiegel der Hochlöblicher Bruderschaft... ob. Weida Marek (1515).

— ob. nicht betrügt (1716)... ob. Segnery Paweł.

— (Schwedischer) ob. Duglass (1658).

— der Juden ob. Wolff Fil. (1555).

Spiegel Jacobus ob. Vitellus Erasmus (Oratio 1518).

Spiegel Jan ob. Spigel.

Spiegl der Jugend ob. Kostka Stanisław (1737).

SPIELBERGEN (von) Jerzy. Neue Schiffarth einer dreyjährigen Reyse 1601—1604 auss niderländ. Verzeichnuss in hoch teutscher Sprach beschrieben durch M. Gothardt Arthus von Danzig.. (Ostindien, Ceylon). Francofurt am M., Joh. Theod. u. Joh. Isr. de Bry, Gedruckt durch Matth. Becker. 1605. w 4ce (z miedziorytami). Rzeczyńa.

(Spielenberger). Melodia nuptiarum Davidis Spielenbergeri et Eva Rosenaven. Dantisci 1675. fol. Gdań. m.

SPIELBERGER Martin. Epitaphium memoriae Georgii Rhetii sacrum. Dantiscum 1647. w 4ce. Gdań. m.

SPIELMAN Jakób, prof. w Strassburgu. Nauka Chymiczna Sławnego Jakóba Spielmana Profesora Sztrażburskiego Stosownie do Lekcyi Akademickich Podana z Łacińskiego na Polski Język Przełożona przez Jozefa Krumłowskiego Aptekarza w Mieście Kazimierzu przy Krakowie. [Tu winietka]. w Drukarni Szkoły Główny Koronnay R. 1791. w 8ce, k. tyt. i k. 5 nlb., str. 581, k. 7 nlb., tablic 2 lb.

Na tytule egz. bibl. Jag. zanotowano współcześnie: „przełożona z pomocą profesora Rafała Czerwiakowskiego“.

Rozpoczyna Przedmowa, w której powtórzone ustępy z przedmowy Spielmana do słuchaczy. Od siebie naręka tłumacz na brak polskiej terminologii chemicznej. Od str. 1: Wstęp. — Od str. 18: Narzędzia chemiczne. — Od str. 71: Rostwarzanie. — Od str. 159: Wyciąganie. — Od str. 179: Rostapianie. — Od str. 219: Destylowanie. — Od str. 373: Wywyższanie. — Od str. 417: Zwapnienie. — Od str. 458: Ztrącanie. — Od str. 500: Przywracanie. — Od str. 522: Szklodzięstwo. — Od str. 530: Kiszzenie. Wszędzie opis doświadczeń.

Na ost. kartach: Rejestr ogólny (alfabetyczny). Tutaj podane terminy techn. po polsku oraz często i po łacinie. Wreszcie omyłki. Tablica I zawiera „znaki ehy-miczne“; II Tabl. powinowactw.

Jag. — Ossol. — Wileń. — Uniw. wileń.

Spiera Franc. ob. Murzynowski (Historia 1551).

Ob. o nim Enc. kośc. XXVI 214.

Spiesshamer J. ob. Cuspinianus J. (1515).

Spiewanie Kosciół S. Krzesciańskiego o świętym Krzyżu. Jako tę Pán-skiego zwycięstwa chorągiew, na pierwszym potkaniu witac mamy. (Na końcu:) W Krakowie. Mátheusz Syebeneicher. Lvij (1558). w 8ce, k. 8 nlb.

Obacz Bobowski Kat. pieśni (1893) str. 354. Wierzbowski II 1367. Zamojs.

— (Nabożne) podczas mszy św. (aprobata r. 1762). w 8ce, k. 8 nlb.

Spiewka włościan krakowskich. (Kraków, 1794). w 8ce, karta 1.

Spiwnik. Qui cantst bis orat. [Na końcu:] Imprimatur Cracoviae die 30. Decembris 1800. Anselmus Speiser mpp. Caes. Reg. per Galic. Occid. Librorum Revisor. [Na k. 1 v:] W Krakowie w Drukarni Macieja Dziedzickiego 1802. w 4ce, k. tyt., k. 5 nlb., str. 1—406, 1—96, 505—645.

Jak a powyższego wynika, druk był rozpoczęty w r. 1800, ale ukończony dopiero w r. 1802. Wobec tego dzieło należy do Bibl. XIX w. Ale ponieważ tam nie zostało opisane przez mego ojca, przeto podaję tu o niem krótką wiadomość.

Na odw. tyt. cytaty z OO. Kościół i Skargi, poczem dedyk. do Jakóba Bryskiego, prob. m. Dobosze i Wiśniowy. Poczem wiersz „Do Czytelnika“, pisany „w czasie najokropniejszej wojny Roku 1800“. Dalej: Sposób śpiewania, Zbiór całego dzieła i Poprawa omyłek.

Zawiera: Psalterz, Magnificat, Hymny niedzielne, pieśni w różnych przedmiotach, litanje, czasu śniwa, o deszcz i pogodę, w chorobach, w podróży, podczas mszy, pieśni o świętych, w czasie adwentu, chrztu, wesela, pogrzebu, o marności życia itd.

Wszystkie pieśni numerowane. Dużo pieśni o świętych polskich. Nr 700 pieśni Kalwaryjskie. Nr 640 o św. Kazimierza. Nr 612 o Cyrylu i Metodym. Nr 915 o św. Stan. Kostece. Nr 858 o Szymonie z Lipnicy. Nr 774 o św. Wojciechu. Nr 800 o św. Stanisławie bisk.

Autorowie pieśni nie są nazwani, ale przezwane są to przedruki starych pieśni. Wydawcą miał być ks. Folwarki a Kalwarij. Ossol.

Spiewy Krakowskie. (B. m. i r.). w 8ce, str. 16.

Będzie to raczej druk z pocz. XIX w., jak z końca XVIII. Zawiera dwu wierszowe „Krakowiaki“, ale ułożone przez jakiegoś inteligenta, a nie brane z ust ludu. Zaczyna się: Żebyście poznali żem a Krakowskiej ziemi, Będę was śpiewkami bawili krakowskimi. — Ostatni: Niestale mężczyzny, niestale kobiety, Nie pójdę ja za mąż, nie żęńce się i ty.

Ob. Bibl. XIX w. tom IV str. 322.

Ossol.

— historyczne ob. Rudnicki D. (1741).

— zapustne (1650)... ob. Statorius Jan.

Splgel Joannes ob. Brożek Jan (Carmen in honorem 1623).

Franko Brożek str. 302.

Spikiermann B. T. ob. Spickerman.

Spiknienie Burgofontskie Samym Swoim Wykonaniem Jawnie Dowiedzione Czyli Prawdziwe Ułożenie Jansenizmu Y Wyjawienie Tajemnicy Nieprawości. Rzecz nayprzod napisana po Francuzku, zaś przełożona po Łacinie, wydrukowana w Auszurgu. A teraz po Polsku dla przestrogi Prawowietnych Przez W. Imci Rafała Skrzyneckiego Professora Theologii Wydana. Roku 1783. Tom I. Cztery pierwsze Części zawieraiący. w Kaliszu w Drukarni J. O. Xcia ImCi Prymasa, Arcy Biskupa Gnieźnieńskiego. w 8ce, k. tyt., k. nlb. 8, str. 538.

Tom II. Dwie drugie Części zawieraiący... w Kaliszu... w 8ce, k. tyt., k. 3 nlb, str. 468 i k. 6 nlb. (Regestru).

Na odw. k. tyt. I tomu cytaty z św. Aug.

Dalej dedykacja Piotrowi Radolińskiemu,

podpisana X. J. (ędrzej?) M. (rockyński?) (a więc nie od tłumacza!). Potem: Pozwolenie zagranicznej zwierzchności (z djeceji augsburskiej z r. 1764) oraz Imprimatur Audrzeja Mroczyńskiego, cenzora djec. guieźn. Następuje przedmowa do czytelnika prawowiernego, w której czytamy, że księga wyszła w r. 1755 we Francji, że wywołała polemikę i wrzawę a wrzeszczę z rozkazu parlamentu została spalona. (Jest te widocznie przedmowa przejęta z przekładu augsb.). Wreszcie idzie: Przedmowa pierwszego pisarza tej księgi Francaza.

Tom II rozpoczyna się od „Krotkiego zebrańia rzeoczy w drugim tomie wyraźonych“ (analogicznego spisu rzeeczy dla I tomu brakuje). Kończy się Regestrem imion i rzeeczy pamiętnych.

Dzieło składa się z sześciu części (plan jego ob. w tomie I 53—55). Część I daje dzieje pocz. Jansenizmu; II o Sancyrannie; III o Arnaldzie i o sporzech co do sakr. pokuty; IV o propagandzie Jansenizmu; V o Camusiusie; VI o Vigeriusie. Głównie zarzuca Jansenistom deizm. Od str. 404 idzie w t. II: Obrona Księgi o Spiknieniu Burfontekim. (Jest to odpowiedź autora na pisma polemiczne „Spiknieniem“ wywołane, pisana po spaleniu księgi.

Na str. 110 i 118 tomu II wspomniane Paschalisa (sic, t. j. Paskala!) „Listy prowincyalne“.

Zwraca uwagę, że w tysamym roku 1783 wyszła także „Niegodziwość Jansenistka“ (Patouilleta, tłum. Poszakowskiego) — i to w tej samej drukarni Arc. gnieźn. (ob. tom XXV 124), co nie może być przypadkiem. Może i to dzieło jest Patouilleta?

Inne pisma przeciw Jansenistom w w. XVIII a nas wydane — ob. tom XVIII 467.

Bentkowski II 555. — Joher 9889.

Czartor. — Czetwert. — Ossol. — Uniw. lwows, — Warsz. uniw. — Wileńs. — Zelińs.

SPILENBERGER Marcin. *Distinctioes et sententiae Theol. in Evangel. S. Marci. Gedani 1659. fol.*
Joher 2528.

SPILIMBERG Bernard. *Bernardini Spilimbergii In Q. Horatii Flacii Carmina Atque Epodos Commentarii Quibus Poetae artificium, et uia ad imitationem, atque ad Poetice scribendum aperitur. Cvm Privilegio. Venet. cIoIoXXCIV Apud Dom. Nicolinum. Ad Stephanvm Bathori Potentiss. Poloniae Regem. E. T. C. w 4ce, k. 17 i 99.*

Dedyk. Stefano I regi Pol.

Wierabowski I 467.

Warsz. uniw.

SPINA (dalla) Lodovico (Louis de Lépine). *L'universo di D. Lodovico dalla Spina overo la Cosmographia antica e moderna per l'uso degli academici pentareti. (1695?). wielkie fol., 2 k. nlb., kart sygn. A—K₂ (k. 25) i tablic 2.*

Ded. A sua Eccl. Rev. Guiseppe Fraucesco Lubomirski, abbate di Tyniec. — Teu nmarł w r. 1696.

Obejmuje traktat o kosmografji i o heraldyce ogólnej. Jagiell.

Spinek Kazimierz ob. Żaba Tadeusz (Użalenie 1790).

Spinek Mathias de Bętków, abbas Vitoviensis ob. Andreoviensis Maur. Frid. (De angelis 1604) — Fabricius Stan. (1604).

SPINEK Stanisław. A. D. O. M. G. B. V. M. H. & O. SS. V. Varii multijugae Eruditionis Flores ex latepatentibus Philosophiae Natyralis campis Decerpti inque vnum Conclvsionvm Physicarvm Calathvm 44. Cellulis distinctum Repositi Per V. D. Stanislavm Spinek Secundae Laureae Candid: cum assistentia. M. Gregorii Ochabowicz, Collegae Min: Cursus Philosoph: Vladislaviani Profes: in Majori Almae Vniuersitatis Cracouiensis Collegio ad dignoscendum florentissimae Eruditorum Virorum, Nobilissimorumque Hospitum Coronae Praesentabvntvr Horis pomeridianis Anno, reparatae salutis 1674 Die primâ Mai. Permissu Magnifici Domini Rectoris Crac: Ex Officina Schedeliana, S. R. M. Typ: B. r. (1674). w 4ce, k. tyt., k. 2 nlb, str. 30.

Na odwr. tyt. herb i 2 czterowersze, podp. przez Jana i And. Spinków. — Ded. Mik. Słowikowskiemu przez Stan. Spinka. — Zawiera 43 tezy z Libri Physicorum, De Coelo et Mundo, De Generatione, Meteororum, De Anima, Pařvorum Naturalium, De Hist. animalium... a więc z Arystotelesa. — Na końcu berła i sub ausp. M. Łańcucki.

Chędzowski Spis 98.

Ossol. — Uniw. lwows.

— ob. Cynerski Joan. (Gratiae) — Sierzycki E. S. (Amphitheatrum 1674).

Spinekowa ob. Naymanowiczowna.

SPINELLI kardynał. *Modlitwy kardynała Spinelli z włoskiego tłumaczone*

przez Jego niegdy przyjaciela [Zalu-
skiego] X. B. K. Kijowskiego z wiel-
kimi indulgencjami Ojca S. przy na-
wiedzeniu Najświętszego Sakramentu.
Warszawa, Gröll 1773.

Notatka ręką mego Ojca bez podania źródeł.

— Sign. Iustitiae. R. P. D. Spinelli
Vladislav. praetensae Coadiutoriae pro
Rmo Capitulo Ecclesiae Cathedralis
Vladislavien. contra Rev. D. Stephanum
Sumiński. Romae typis Bernabo 1755.
fol., str. 12. Jagiell. — Warsz. uniw.

— Sign. Iustitiae R. P. D. Spinelli
Vladislavien. praetensae Coadiutorię pro
Rmo Capitulo Ecclesiae Cathedralis
Vladislavien. contra Rev. D. Step-
hanum Sumiński Responsio. Romae typis
Bernabo 1755. fol., kart 2.

Jagiell. — Warsz. uniw.

— ob. Szeptycki Leon (Sacra con-
gregatione 1753).

Spinetto ob. Palmerici — Suavius
Parthenopeus (Viaggio delle Serenis-
sima Regina Bona, Bari 1535).

SPINOLA Jan Dominik. Litterae Mo-
nitoriales Illustr. et Rev. D. Auditoris
Camerae Apostolicae in materia de-
cantandi psalteria et alia officia libere
peragendi circa funeralia. Dat. Romae
a. 1514 die 18 Julij. Cracoviae, Chalco-
gr. Nicolaus Lobius 1615. w 4ce, karta 1.

Ossol.

— Literae monitoriales Illustriss.
et Reuerendiss. D. Auditoris (sic) Ca-
merae apostolicae, ad fauorem, et ma-
nutentionē priuilegiorum Fratrum ordi-
nis Min. Con. San. Francisci. w 4ce, k. 3.

Jagiell.

— Toż... Auditoris Camerae apo-
stolicae, circa quartam partem funera-
lium... De sepulturis... (Na końcu:) Cra-
covie ex officina Nicolai Lobii Anno
Domini 1615. w 4ce, kart 4.

Na końcu: Praesens transcriptum concordat
fideliter cum suo originali quod asservatur
Cracov. in Conventu Sti Francisci Ord.
Minor. Ossol.

SPINOLA Jan Andrzej. Vienna as-
sediata dal Tvrco. Difesa da Ernesto,
Conte di Staremberg. e liberata dall'
Armi di Leopoldo I. Cesare Augusto
e Giovanni III. Subieski, Rè di Po-
lonia. Ode Pindarica di Gio. Andrea

Spinola, Inviato Staordinario d'alla
Ser^{ma} Republica di Genova alla Maestà
di Carlo II. Ré delle Spagne. Dedicata
all' Illustr^{mo} & Ecc^{mo} Sig^r Enrico Fran-
cesco Conte de Mansfett etc. Amba-
sciator Cesareo alla suddeta Maestà.
w 4ce, str. 19.

Dedykacja: Madrid d. 12/12 1683.

Zaczyna się: „Correte, ò Lauri, à coronar
le Chiome Di Leopoldo, e di Giovanni
Invitto E per man de la Gloria oggi de-
scritto Sia trà Fasti immortali il loro
Nome“... (strof 50 czterowerszowych).

Bibl. nadw. wied.(?).

SPINOLA Nicolaus, Nuncjusz. Oratio
Illustrissimi et Reverendissimi Domini
D. Nicolai Spinola Archiepiscopi The-
barum Nuncij Apostolici ad Sereniss.
Rempubicam Polon. in pleno Consilio
die 24 Februarii 1710. fol., karta 1.

Ossol. — Warsz. uniw.

— Oratio Illustrissimi et Reveren-
dissimi Domini D. Nicolai Spinola
Archiepiscopi Thebarum Nuncij Apo-
stolici ad Serenissimum Augustum II
Regem Poloniae recitata in publica
audientia die 24 Februarii 1710. fol., k. 1.

Przedruk w Lüniga Orationes processum
(1712) Tom III str. 516 p. t.:

Oratio ad Aug. II, qua breviter exponit
quo Summus in eum pontifex feratur
animo studioque 1710.

Oratio ejusdem ad utrosque ordines, qua
eis quid a Summo Ecclesiae Romanae
Antistite in mandatis habeat brevissime
explicat. Anno 1710.

Jest też w Ostrowski Suada lat. 1747 f.
II 1, 103—104. Ossol.

— ob. Congregatione... (Vilnae 1726).
Finkel III 1862.

SPINOWSKI Krzysztof. Disputatio
medica inauguralis de calculo renum...
Auctoritate Magn. Rectoris D. Theodori
Ryckii.. Lugduni Batavorum 1682.
w 4ce. Bibl. warsz. uarod.

Spinosa ob. Jonston Jan (Naturae
1632) — Moller J. G. (1697) — Przy-
bylski J. (1785).

O jego stosunku do polskich socynianów
ob. Chmaj w „Reformacji w Polsce“ r.
1924 nr 9.

Mysłicki-Halpern Jonston i Spinosa 1922.

Spion (Der verkappte) ob. Berndt
K. (1697).

Spira Natan, rabin w Grodnie
(† 1577). [Komentarz kabalist.].

Druk. w Polsce.

Bałaban w Pam. szjazdu Koch. (1931) str. 114. — Jest Spira autorem wielu dzieł talmudycznych, o czym bliżej Friedberg Sefer Szpira (Drohobycz 1899).

Spirituale (Triplex) Recipe contra Pestem. Leopoli Typis Antonii Piller 1774. w 12ce, k. nlb. 23.

Spiritus Belga, antytrynitarz ob. Pastor Adam(?).

Modrzewski Sylvas I (tu wspomina o nim). — Kot Modrzewski (1923) s. 247 i 73. — Bock I 366, 590 i II 277. — Sandius Bibl. Ant. (1684).

— Sancti ordo de Saxia ob. Komorowie Alb. (1615).

— (Contra) Germanici Scripta anonyma, Polonus sub tempus Interregni 1733. w 4ce.

Zaczyna się: Sicut post obitum plurimorum. Branic.

— ob. Lipski Nic. (De adventu 1642) — Mirowski Paulus (Sanctus 1634) — Nagel (De processione 1698) — Opoczno Alb. (De sancto 1637) — Sautier Petrus (De fraternitate 1651) — Trzebiecki P. J. (adjuvans 1705).

SPIRYDION Edmund, od Opieki N. M. P. Kazanie ogłoszone r. 1769 pod imieniem J. W. Józefa Dowoyny i Antoniny z Ogińskich Sołohubów p. X. Edmunda Spiridiona. Berdyczów, w Drukarni Fortecy N. M. Panny 1772. w 4ce. Krasinś.

— Kazanie w dzień uroczystey opieki Jozefa S. w Kościele Warszawskim WW. XX. Karmelitow Bosych przez X. Edmunda Spirydiona od Opieki Najświętszey Panny Maryi, Zakonu tegoż Kaznodzieię Ordynaryinego miane Roku 1771 dnia 21 Kwietnia. w 4ce, k. 4 i str. 31.

Na odwr. k. tyt. herb Rawicz.

Jocher 5079. Krasinś. — Uniw. wileń.

Spis kommissarzy ob. Bienkiewicz X. Reinald Józef (1748).

— ludności ob. Kommissya (1791) — Rada (1794) — Statystyczne spisy — Wołodkowicz F. F. (1766).

Spisanie praw ob. Synopsis (1632).

Spisek światowey Retoryki i Filozofii, na Teologią Chrystusową, skle-

cony stylem Autora: Odpowiedzi Chrześcijańskiego prostaka. w 8ce, str. 4.

„Odpowiedź prostaka“ nie jest znana.

Bibl. uniw. war.(?).

Spitanomegaranomachia ob. Kmita Ach. (1595).

Spitnerus Ludovicus ob. Gnospius Jędrzej (1670).

Spłż ob. Czaki (Tabula 1759) — Gerüchte (1676) — Klesch — Mouavius J. (1591) — Pilcius K. — Reise-gedanken — Scepusiensis — Ungarische Exulanten — Wagner M. — Wysocki Sam. — Zawadzki J. (1611) — Zebrzydowski Józ. (1701).

Finkel III str. 2003.

Spizarnia Aktow Rozmaitych: Ktore sie przy Zalotách, Weselách, Bánkietách, Pogrzebách, y tym podobnych inszych zabawách Swietekich odpráwować zwykły. Wszytkim zobopolnie Stanom Swietekim tak Szlacheckim iako y Mieyskim, a zwłaszcza Młodzi służąca, y niemniey pożyteczna. Nie ząwsze sie z rękawá wytrząść może Ten co temu podola ma iuz dąry Boże. Nie wsztykch nas uczonych Naturá zrodzilá Inszym trochę á inszym wiele wdzielilá: Gánić tedy wszch rzeczy tym co potrzebuia Nie potrzeba; aź pierwey sami ich skosztaia. [Tu winitka]. W Krakowie, W Drukarni Marcína Philipowskiego, Roku 1632. w 4ce, k. tyt. i k. 29 nlb. (sygn. A—Hii).

Na odwrocie tytułu herb Wielowieyskich. Dedykacja Alexandrowi z Wielgoy Wsi Wielowieyskiemu przez drukarza M. Filipowskiego. Tu pisze, że to on sam zebrać umyślił „wszystko co in usu polityków się znajdzie“. — W przedmowie do czytelnika powtarza: Ja też prace moję tym oddaję, których albo rozum nadwątlony albo też czerstwiy będąc w przygodzie nagłej terminn dostąpić nie może. — Właściwie więc należałoby umieścić ten zbiorek pod Filipowskim (t. XVI str. 224), ale skoro go mój ojciec tam pominął, przeto muszę go zamieścić tutaj.

Zbiór zawiera szereg mów wypowiedzianych przy różnych okazjach i mających służyć za wzór. Najprzód: mowy przy aktach zalotnych. Jest ich kilkadziesiąt; razem wzięte dają doskonały obraz przebiegu wesela szlacheckiego.

Między innymi są tu: Mowy przy aktach zalotnych, w dsiewosłoby, dziękowanie

za pannę, przy oddawaniu upominków, marcypanów, przy oddawaniu panny w łóżnicy, wieńca przy weselu, Przedmowa weselna, z ślubu przyszedszy, respons na przemowę Rodziców, wieniec, łańcuch, maneł, pierścion, dyament, rubin, szaphir, szmaragd, jaspisz, turkus. Od k. Fi: Mowy przy aktach pogrzebnych, panny, młodzieńca, żołnierza, małżonka, wdowca, wdowy, respons na mowę.

Na końcu wierszyk: Do zazdrośnika cudze prace szkalującego.

W mowach zatarte starannie, kto i kiedy je wypowiedział, podczas gdy w późniejszych zbiorach tego rodzaju zaznaczano to.

Być może, że zbliżony do tego zbiorku datą zbiorek K. Sakowicza: Przedmowy aktom weselnym i pogrzebowym służące 1626 (które ukazały się w Krakowie 1620 w pierwszej edycji) — opisany przezemnie w t. XXVII str. 29 i w t. XXV str. 341 — stoi w jakimś związku z tym zbiorkiem Filipowskiego. I tu i tam uwzględniono tylko mowy weselne i pogrzebowe. Stosunek ich bliższy muszę pozostawić pracom specjalnym nad historją polskiej wymowy i polskiego obyczaju. Ossol.

— Toż:.. 1653. w 4ce.

Badecki Liter. mieszc. 1925 str. 511.

Bibl. uniw. lubelsk. (z bibl. Mosz.).

— Toż:.. W Krakowie, W Drukarni Marcina Filipowskiego. Roku Pańskiego 1635. w 4ce, k. 28 nlb. (sygn. A—G₄).

Arksze znaczone: A₂ pod M, B pod *te*, C pod P, D pod *im*, E pod *te*, F pod *te*, G pod *lu s*.

Branic. — Jagiell. — Ossol.

— Toż:.. Roku pańskiego 1636. druk M. Filipowskiego. w 4ce, k. 28 nlb. (sygn. A—G₄).

Kustosze idą: A₂ pod *Mci*, B pod *zie*, C między *ć a P*, D między *m a n*, E pod *en*, F pod *nd*, G między *u a s*. Jagiell.

— Toż:.. W Krakowie w drukarni Marcina Filipowskiego Roku pańskiego 1638. w 4ce, kart 28 nlb. (ark. G₄). Ossol.

— Toż:.. W Krakowie w drukarni Marcina Filipowskiego R. P. 1640. w 4ce, k. 27. Ossol.

— Toż:.. W Wilnie, W Drukarni Oycow Bazylianow Święte Troyce. Rokv Panskiego, 1641. w 4ce, k. tyt., k. 23 nlb. (sygn. A—M₂).

Kustosz B pod *erz*, C pod *l*, D pod *rzy*. Jagiell.

— Toż:.. w Krakowie, w druk. Marcina Filipowskiego 1642. w 4ce, k. 28 nlb. Krasinś.

— Toż:.. W Krakowie. w drukarni Marcina Filipowskiego Roku Pańskiego 1645. w 4ce, k. 28.

Kustosze rozłożone: A₂ pod *M*, B pod *ow*, D między *m a n*, E pod *le*, F pod *n*, G pod *w*. Jagiell. — Ossol.

— Toż:.. 1647. w 4ce, k. 26 nlb.

— Toż:.. W Lublinie, w drukarni Janá Wiczorkowiczá Roku Pańskiego 1650. w 4ce, kart 25 (sygn. G₁).

Ark. A₂ przypada pod *rzz*, B pod *W*, C pod *pk*, D między *o a i*, E pod *o*, F pod *o*, G pod *to*. Czartor. — Jagiell.

— Toż:.. Kraków, druk Filipowskiego 1655. w 4ce, k. 28 nlb.

Badecki Liter. mieszc. str. 108 i 481. (Tu omawia zawartość całego klocka).

Raczyńś.

— Toż:.. (1660?). w 4ce.

Uniw. wileńś.

— Toż:.. w Krakowie, w drukarni Woyciecha Siekielowicza 1668. w 4ce, ark. G₃. Czartor.

— Toż:.. W Krakowie, w drukarni Woyciecha Goreckiego, J. K. M. Typ. Roku Pańskiego 1680. w 4ce, k. 27 (sygn. G₄).

Kustosz A₂ pod *W*, B pod *ed*, C pod *N*, D pod *m*, E między *h a k*, F pod *na*, G pod *s*. Czartor. — Jagiell. — Ossol.

— duszna ob. Dobracki Maciej (Speisekammer 1671).

Splachnología ob. Krupiński Jędrzej (1775).

Splaw rzek ob. Myśli (1767).

SPŁAWSKI Aleksander. Applausus bellicae virtutis illustrissimo ac magnifico Domino D. Dominico Alexandro de Kazanow Kazanowski, capitano Boguslaviensi, universalis Regni exercitus notario, palatinidae Podoliensi etc. ab Alexandro Splawsky alumno eloquentiae dedicatur. Leopoli, Mich. Sloska, 1638. w 4ce, ark. 1.

W końcu dwa epigramata.

Jagiell. — Ossol.

SPŁAWSKI I. P. S. do pism za successją tronu polskiego i przeciwko niey wysłych przez I. Spławskiego. w 8ce, k. 4 nlb.

Pilat str. 133.

Czartor. — Ossol.

Spławski Stanisław, kasztelan ob. Groicki B. (Tytuły 1567) — Gostyński And. (Carmen 1564).

Splendor ob. Bieżanowski St. (Senaculi 1684) — Boczkowski Fr. A. (Sluszcianorum 1647) — Borucki J. W. (virtutum 1648) — Brocki Mat. (Korybuthei 1676) — Ceypler Kaz. (Sierakowskiego 1700) — Chełstowski Dyon. (Korony 1717) — Dowmont Fr. (majestatum 1694) — Działyński J. (starożytnością 1687) — Hacki M. (Olivae 1690) — Horolt St. (gloriae 1707) — Jedrychowski Sz. A. (sideris 1713) — Kaleński M. A. (soleae 1664) — Krobski And. (virtutum 1670) — Majeranowski J. G. (gloriae 1696) — Makowski (Trzy 1643) — Mniszek G. A. (gloria 1750) — Mniszek And. (Virtut. 1645) — Onufry S. (z cieni pustyni) — Oslinski Mar. (uteris 1685) — Posnaniensis Petr. (hierarchiae 1652 - 4) — Powalski (Trybunał 1669) — Prazmowski Fr. (generis 1697) — Prokopowicz (honoris 1691) — Rodakowski Ad. Fr. (siderum 1647) — Sieniawski A. Mik. (Leliwy 1726) — Soszinski Ign. (pogrzebu 1655).

Splendory ob. Teresa św. (Seraficzne 1701) — Makowski (1643).

Spodhereska Elżb. ob. Drohojewski Wład. (Naenia 1638).

Spolium ob. Cielgowski F. (virtutis 1685) — Obserwacye (1763).

Spolkv (O) Panow Chrześcijańskich przeciwko Tvrkovvi. 1596. w 4ce, k. 4.

Druk gocki bez miejsca druku.

Na odwr. str. tyt. jest Summa Consilii Guilielmi Brnsii Scoti, de suscipiendo bello adversus Turcan. — Pismo Brusa ob. tom XIII 379 - 380 (Ad principes 1595).

Przebiega przyczyny pro i contra co do wydania wojny Turkom i zamyka rzecz zdaniem: w tej mierze nie potrzeba się kwapić, bo in rebus dubiis tutissimum consilium est cunctari, i że tym sposobem Zygunnt I. lubo mocno od postronnych do tej wojny poduszczany, zachował pokój z tej strony przez całe swoje panowanie.

W związku z tem stoi: Deliberacya o spolku (1595), która miała 4 wydania. — Ob. tom XV, 123.

Wierzbowski III 3015.

Branic. — Czarnec. — Czartor. — Kórń. — Ossol. — Tor. Kop. — Warsz. uniw.

(Spall). Da An Dantzig Der Herr Spall Seine Hochzeit celebrirte, Und die Jungfer Remussin An das Schlawf-Gemach citirte; Lieff von Einem guten Freunde Dieses Blat par posto ein, Welches ein gewisses Zeichen Treuer Freundschaft solte seyn. Anno 1732, den 23. Septemb. fol., kart 2. Tor. Kop.

Spondanus Joannes ob. Aristoteles (Politicorum 1582).

Spongla ob. Bzowski A. (abstersoria 1614) — Jaworski Jan (dolentium) — Jung Ad. (Stan. Rescii) — Niemojewski Jak. (przeciw Powodowsk. 1579) — Pesarovius P. (1620) — Reszka Stan. (1590) — Sincerus Cons. (ad epistolam 1638).

Sponholz (Kollekcja, która zawierała wiele Bóstw Słowiańskich) ob. Potocki J. (voyage en Bas Saxe).

SPONRING. Oratio Panegirica Illustrissimo ac Reverendissimo Domino D. Maximiliano Rylo Episcopo Premisliensi Ordin. S. Stauslai Equiti Secundas Primitias suas in Ecclesia Cathedrali R. G. C. Anno 1792 die 16ta Septembr. Celebranti declamata et dicata. Praemisliae Typis Antoni Matyaszowski privileg. Typ. Anno 1792. w 4ce, k. 5. Ossol.

Sponsa ob. Buchowski Andr. Stan. (1691) — Gonzoler Ant. (Christi 1671, 1668) — Musiałowski Ad. M. (ecclesiae 1766).

Sponsalia ob. Juchnowicz J. (1682) — Justinoni Joannes (1682) — Libanus G. (Joachimi 1535) — Miłunski Mathias (1705) — Ossędowski Stanisł. (1646) — Strasz Jacek Odrowąż (Conclusiones 1770) — Żelechowski Bened. (Quaestio 1644).

Sponsalitia ob. Arrha (1658).

Sponsus ob. Buywidowicz Mart. (1602).

SPONTONI Ciro. Historia della Transylvania. Venetia 1638. w 4ce.

Wiele tu o Polsce, Moskwie i Tatarach.

Spookgeschiedenis (Zonderlinge) in Poolen voorgevallen, brieve wyze voorgesteld. Amst. (1700). w 8ce, str. 38.

W liście opisuje cudowne zjawisko widma w Polsce.

Spór rzeczy ob. Bromirski A. (1759).

— (Poswarek) wina z wodą ob. Poswarek (t. XXV str. 118) — Sierakowski W. (Igraszki) — T. A. — Tobilski A. — Tyszka A.

— rymotwórski między chwalcami miodu i wina. Konceyliacyą pośredniczącą zgodzony. Warszawa w Drukarni Nadwornej 1780. w 8ce.

Ob. Bibl. IV 323.

— rymotwórski między miodem i winem. Warszawa, Grel 1789. w 8ce.

SPORECIUS Bonaventura, Ord. Min. Theoremata theologica miscellanea de creatione Angelis et beatitudine. Publicae disputationi proposita. A F. Bonaventura Sporecio S. T. D. Regente Stud: Crac: Ordinis Minorum conventualium. Cracoviae in officina Alberti Kobyliński. Anno Dni 1613. w 4ce, ark. C₂ (kart 12).

Dedic. Petri Adamo Goski Provinciali Ord. Min. Convent. — Obejmuje Conclusiones Theologicae od 1—100.

Dzików. — Jgiell.

Sporck Jan Waclaw, prezes sądu apelac. we Lwowie ob. Singer J. (1788).

Ob. Wawel-Lonis Okruszyny hist. 1898 s. 79.

Sporn Major ob. Copia e Briefes.

Sporn Marcin († 1545) ob. Confessio fidei (1544) — Politus Cat. (Speculum 1540).

Fontana Monumenta Dominicana 455 (zwie go Spora). — Bzowski Propago d. Hyacinthi 60. — Barącz Rys dziejów 1 233. — Enc. Org. XXIII 901. — Janocki Nachrichten I 20. — Wiszniews. IX 8.

Spory graniczne ob. Urządzenie względem roztrząśnienia (1796).

Sporządzenia wojsk Rzeczypospolitey wszystkim dobrym Synom Oyczyzny požadanego krótkie opisanie. w Warszawie 1685.

Antor, tenże co pisma: Complementy między ces. Tureckim i królem Polskim r. 1686 (gdzie ob. k. B₂ verso).

Notata Joehera. — O broszurze „Complementy” obacz tom XIV, 337.

Sporządzenie Aekonomiey (sic) Woienuey. (B. m. i r.). fol., k. 4 nlb. (sygn. A—A₄).

Na pierwszej k. n góry: Orzek z (ledwo dostęgalnym) Snopkiem. A więc z epoki Wasów. Druk krakowski z drugiej połowy XVII w. (po rebelji kozackiej).

Treść jest następująca: Polska nie powinna się bronić solo stipend. milite. Matką nierządów wojsk, jest służba borgowa. Borgowy żołnierz jest skłonny do konfederacji. Wrócić do pospolitego rnszenia, nie trzeba je zreformować. Uczynić nowe pomiary łańców. O popisach. O opatrzeniu chorągwi. O wywności. Podział na regimenty. O ilości nsarzy i o exercitiach z kopiami. Praesidia na Ukrainie. Artylerja.

Jagiell. — Uniw. wileń. — Warsz. uniw.

Sposa (La) polacca, drama giocosa in musica. 1798. w 8ce. Ossol.

Sposób ćwiczenia się w jałmużnie (1763, 1763) ob. Komorowski Mikołaj.

— czynienia lustracy w starostwach (1788?). fol., kart 3.

Bibl. XX. Miss. w Krakowie.

— czynienia lustracy w starostwach. (Postanowienie sejmu). (1791?). fol., kart 2.

Na drugiej karcie o wyciaganu intrat z królewsczyzn. Branic. — Krasiań.

— czynienia protestacyi czyli oświadczenia codziennego ku Maryi Panie. Kraków, w Drukarni Seminar. Bisk. 1778. w 12ce, str. 6 nlb.

Bibl. X. Polkowsk.

— dania rekrutów dla woyska na początkową terażnieyszą tylko raz w tym roku potrzebę in aequalen na dalszy czas iść nie mający. fol., str. 3.

Projekt sejm. z końca w. XVIII.

Branic.

— dawania rekrutów w Koronie i Wielkim Xięstwie Litewskim. (Na pocz. :) Actum in curia Regia Varsaviensi die septima Mensis Decembris Anno Domini Millesimo septingentesimo octuagesimo nono (1789). fol., kart 2.

Ob. Actnm. Jagiell. — Uniw. wileńs.

— doycia y wyświecenia iutraty każdego dziedzica. (Projekt do prawa na 4 letnim sejmie, około 1790). fol., 1 karta.

Branic. (?)

— dostapienia Odpustow od O. S. Papieża Innocencyusza XII. na koronki, krzyżyki, rożaniec, obrazki z złota albo srebra, lub z innego kruszcuzrobione pozwolonych. Z włoskiego naprzod na łacinski a potym y polski ięzyk przetłumaczouy. B. m. (Toruń?). w 8ce, k. 4.

Joeh 7816.

Caartor.

— Podjął drogę do Korrektry Prawa, A zatym do sprawiedliwości y pokoju w Koronie Polskiej: prawie według ludzi bogobojnych y spokojnych, Zwierciadło cnot, Przez Szlachcica Polskiego Napisany. Ku koncowi przydano o Rokoszu y o Constitucyach Przeszłego Seymu. [Tu winietka]. W Krakowie, Roku Páńskiego 1607. w 4ce, str. 42.

Na odwrocie tyt. 8 wiersz polski „Do Czynelnika“, zaczynający się: Potencya, Zuchwałostwo, Prokuratorowie...

Zawiera po przedmowie króciutkiej XXVII „artykułów“. — Przechodzi w nich po kolei niedomagania prawne Rzeczyposp.: o pokróceniu zuchwałstwa, de securitate iudiciorum, processus iud., powinność sędziów i pis., korektura prawa, senatorowie, starostowie, trybunałsi, obligi, wydzierstwo, rapt, strój plebejski (zabronić mieszczanom drogich szbat), utraty młodych ludzi, granice, strzelnia i myśliwstwo, napr. dróg, długi, wydanie poddanego, ziemskie roki, prokuratorowie, dobra król., duchowne prawo, appendix z przestrożą. Tu powołuje się na Statut Herburta. — Wreszcie idmie: Przydatek o rokosz i o Konstytucjach przeszłego sejmu. Samą instytucję rokoshu zachwala jako potrzebną; ale Zygm. III (i jego żona) broni przed zarzutami, jakoby chciał cokolwiek stanowić bez sejmu. Toteż rokoshu w tym wypadku nagania. — Pod koniec mówi, że konstytucje są pisane bez rozmysłu (np. na przeszłym sejmie warsz.). Jedną konstytucję zniesiono obronę szlachectwa, podniesieniem postępku prawnego Sebast. Chmielewskiego przeciwko panu warsa. Cytuje i inuy przykład zlej stylizacji prawa.

Wynika z całego dziełka, że autor nie był prawniczo wykształcony po za praktyką i Herburtem. Oddaje zapatrywania ogółu szlachty i nie wzuosi się ponad przeciętny horyzont. Widzi przeważnie same drobne niedomagania i leczy je domowemi środkami.

Kto był autorem, trudno z tekstu dociec. Może jakiś sąsiad i przyjaciel Sebastjana Chmielewskiego, skoro ujmuje się za nim (chodzi o to, że Konst. sejmu z r. 1607 aniesiouo proces, jaki już toczył się w grodzie i Trybunale między Chmielewskim a kaszt. Stau. Warszackim — a to z tej racji, iż Warszacki był wówczas po za krajem jako poseł do kniazia mekskiew. — W ten sposób skasowano dekret trybunalski).

Praca, jak z tego widać, wydana w drugiej połowie 1607, skoro w „Przydatku“ omawia już dwie uchwały sejmu z maja tego

roku. Ale pisana była w ciągu rokoshu. Pierwszą jej redakcję odnalazł Czubek w ręk. Rac. i datuje ją na lipiec roku 1606. — Redakcja ta ma formę projektu dla petytów do króla; stąd więc urosła cała broszura (Piama rokosh. II 393—402). Przedrukował Ulanowski w Bibl. pis. pol. (1893) nr 24. — Tenże w przedruku Korrektry Suskiego str. X przeczy, aby to Suski był wydawcą. — Wiszniewski IX 380—382. — Maciejow. Piám. II 69. — Encykl. Orgelbr. XXIV 338.

Jagiell. — Ossol.

— edukacji w XV listach opisany (1775)... ob. Bieliński.

— łatwy i niezbyt kosztowny edukowania Cerulikow dla Prowincyow. w Supraślu. 1793. w 8ce.

Wedle jakiegoś katal. ksiąg. Może to w jakim związku z dziełem Perzyny (ob.)?

— krótki, jak kapłani z chorem... mają sobie postępować (1785) ob. R. T.

— katechizowania według opisanja katechizmu rzymskiego (1757) ob. Komorowski Adam Ignacy.

— leczenia w czasie powietrza zaraźliwego praktykowany w Jassach (z niemieckiego). Lwów 1770.

— do godnego i skutecznego missyi odprawowania, albo raczej godnych pokuty czynienia owoców. Wilno 1766. w 8ce. Wileńs.

— mówienia rożanego wianka P. Maryey, na trzy części rozdzielonego ob. Simplician P. (Szafarnia obroków duchownych 1602).

— mówienia Psalterzyka Panny Maryey, albo Rozanki. w Krakowie, w Drukarni Woyciecha Kobylńskiego. R. P. 1602. w 8ce, kart 56.

Druk gocki.

Na ark. 6: Litanie o Pannie Maryey etc.

już piątą raz z poprawieniem drukowano.

Porów. Różaniec — Simplician (1602).

Maciej. Piám. III 75. — Jceher 678: a.

Ossol.

— Toż... W Krakowie Roku 1610. w 8ce, k. nlb. 40. Warsz. uniw.

— Toż... (Na końcu:) w Krakowie, w drukarni Woyc. Kobylńskiego. R. P. 1613. w 8ce, kart 56 lb.

Joeher 678: b.

Ossol.

— Toż... W Krakowie, Roku Páńskiego, 1616. (Na końcu:) W Drukarni

Marcina Horteryna. Roku Pańskiego 1616. w 8ce, kart 56.

Tow. Przyj. Nauk. w Pozn.

— Toż:... albo Rożanki ostatni raz dostateczniej opisany y poprówiony. Cum gratia et privilegio S. R. M. w Krakowie w drukarni Marcina Horteryna, Roku Pańskiego 1617. w 8ce, str. 112.

Na stronie 73 mylnie wydrukowano 37. Na odwrocie tytułu Przedmowa do Czytelnika, w tekście małe drzeworyty.

Jagiell. — Warsz. uniwersytet.

— Toż:... albo Rożanki. Cum gratia et privilegio S. R. M. W Krakowie, w drukarni Marcina Horteryna Roku P. 1622. w 8ce, kart 56 nlb.

Jós. Przyborowski.

— Toż:... W Krakowie w drukarni Andr. Piotrkowczyka 1626. w 8ce, k. 56 (sygn. G₈).

— Toż:... albo Rożanki. Cum gratia & privilegio S. R. M. W Krakowie, w drukarni Andrzeia Piotrkowczyka typogr. J. K. M. Roku 1630. w 8ce, k. 56 nlb.

Czartor.

— Toż:... w Krakowie, w drukarni Andr. Piotrkowczyka 1634. w 8ce, k. nlb. 56.

Krasina.

— Toż:... w Krakowie, w drukarni Andr. Piotrkowczyka typ. J. K. 1643. w 8ce, k. 56.

Obejmuje: Wianek Wesoly Panieński...

Litanie, Modlitwy. Od ark. D₆: O odpuszczeniu. Ark. E: Litanie o P. Maryey. Końcezy: Litanie N. M. Panny.

Por. niżej: Sposób odprow. Różańca (1740).

Jagiell.

— do Mszy świętej służenia dla Imp. Aloyzego Andrzeia Hrabi Ankwicza syna Kasztelana Sandeckiego ułożony. W Krakowie, 1788. w drukarni Ignacego Grebla u typ. J. K. M. w 8ce, str. 78.

W dedykacji podpisany autor P. — Końcezy wiersz: Kto się w opiekę poda.

Jocher 6425. — Ob. tom XII 159.

Jagiell. — Warsz. uniwersytet.

— (Mój) myślenia w VIII pieśniach zawarty, świeżo wydany w roku 1790. (B. w. m. i. r.) w 8ce, str. 24.

Warsz. uniwersytet.

— (Przyzwoity i stósowny do szczęśliwego życia myślenia) w gruntowney nauce krótko zebrany. Warszawa 1796. w 8ce, k. tyt., omyłki 1 k. i str. lb. 72.

Branic. — Zbor wileń. Ewang. — Ziemia.

— nabożeństwa Droga krzyża nazwanego, od roznych Rzymskich Papielow a osobliwie śp. Benedykta XIII rozlicznymi nadany odpustami a WW. OO. Obserwantom y Reformatom Zakonu Mnieyszych Braci Franciszka S. do dalszego sere ludzkich zbudowania wiele zalecony. w Wroclawiu, w drukarni akademickiej Coll. Soc. Jesu 1731. w 12ce, str. 24 i 6 kart nlb.

Warsz. uniwersytet.

— (Pobożny) nabożeństwa ku czci ś. Aloyzego Gonzagi. Połock, 1790. w 8ce. Ob. tom XII, 123.

Bibl. nar. warsz. — Uniw. wileń.

— krótkiego nabożeństwa do św. Piotra z Alkantary (1680, 1698, 1715, 1779, 1798) ob. Alcantara.

— bardzo łatwy nauczania przez Katechizm Wiary Świętey prawdziwey rzymskiej katolickiej na traktaty cztery rozdzielony z przydatkiem do kaźdey nauki pasterzom potrzebny. Teraz znowu przedrukowany. w Lwowie Rp. 1730. w 8ce, str. 347, indeksu 3 kartki (przy końcu kartki źle liczbowane).

Jagiell. — Kras. — Ossol. — Uniw. wileń.

— Toż:... tamże 1745.

Edycja weześniejsza przed r. 1730 nie jest mi znana.

— nader łatwy nauczania się mowić dobrze po francusku. Lipsk 1772. w 8ce mniejszej.

Jest w Katal. Korna (Manuel 1783).

— godney administracyi Siedmiu Sakramentów. W Lwowie w drukarni Bractwa SS. Troyey. 1783. w 8ce.

— ceremoniy, które się odprawia przy obłóczynach y professyey panien zakonnych Nawiedzenia Panny Maryey. W Krakowie, w drukarni Akademickiej r. p. 1682. w 4ce, k. tyt. i str. 52.

Czartor. — Uniw. wileń.

— Toż:... Nawiedzenia Nayśw. Panny Maryi we Lwowie. w drukarni Pawła Golezewskego. w 4ce, k. 2 i str. 33.

Uniw. wileń. — Warsz. uniwersytet.

— (Seraficki) wychwalenia Troyey SSS. to iest Koronka y inne nabożeństwo wszystkim wiernym służące przez kapłana zakonu Troyey SSS. od wykupienia niewolników podany. W Krakowie, w drukarni Franciszka Cezara

rego. I. K. M. I. O. I. MX. Biskupa Krakowskiego Xcia Siewierskiego typografa 1717. w 12ce, str. 120.

— Toż:... Sandomierz, druk Soc. Jesu 1738. w 8ce.

— wychwalenia Troycy Najswiętszey... z przydatkiem nabożenstwa do P. Jezusa Nazarenskiego na Piątki marcowe. R. P. 1759. w Wilnie w Drukarni XX. Franciszkanow. w 8ce, k. 6 i str. 278.

Przypis. Tadeuszowi i Izabelli Katarzynie z Radziwiłłów Ogińskim.

Jocher 6987. Warsz. uniw.

— (Seraficki) chwalenia Troycy świętey to iest Koronka z przydatkiem różnego nabożenstwa, tak do Najswiętszey Troycy, iako też do SS. Jana z Matty y Felixa Walezjusza fundatorów zakonu pod imieniem Troycy SSS. Z dozwoleń Starszych, przez kapłana tegoż zakonu Troycy SSS. od wykupienia niewolników Roku Pańskiego 1736 do druku podany. Roku zaś Pańskiego 1760 po trzeci raz przedrukowany. We Lwowie, w drukarni J. K. M. y Bractwa Troycy SSS. w 8ce, str. 179 i k. 1.

Na odwrocie tytułu miedzioryt. Zaczyna: O początkach y ustanowieniu Zakonu Troycy Przenayśw. (r. 1698).

Jagiell. — Ossol.

— Toż:... w Berdyczowie w drukarni Karmelit. 1766. w 8ce, str. 205 i k. 2 rejestru.

— Toż:... to iest koronka z dozwoleń starszych, przez kapłana zakonu Troycy SSS. od wykupienia niewolników R. P. 1736 do druku podany Roku zaś P. 1774 przedrukowany. Nakładem Archikonfraternii Szkaplerza Troycy Przenayświejszey od wykupienia niewolników w Kościele WW. XX. Trynitarzow w Warszawie na Solcu zostający. w Warszawie w Druk. J. K. Mei y Rzeczyposp. XX. Schol. Piar. 1774. w 8ce, str. 80. Warsz. uniw.

— nauczania się po francusku... ob. Duchenbillot (1699, 1755, 1768, 1783).

— (Łatwy) nauczania się po rosyjsku y po polsku czytać y pisać w różnych odmianach liter, tak druku iako też y skoropisu; z przydaniem

rozmów, wierszów, anekdotów, listów, liczb arabskich, rzymskich, ruskich, i słów pod alfabetem co potrzebniejszych, a używanych nayeściej. Warszawa nakł. i drukiem P. Zawadzkiego 1795. w 8ce, str. 194 i tabl.

Czartor. — Krasina. — Ossol. — Raczyńs. — Uniw. wileńs.

— albo nauki skuteczne do nabycia głębokiey pokory. Kraków 1622. w 16ce.

— Toż:... pokory, zakonnym osobom y wszystkim w tey się cncie obierającym barzo potrzebne y do zachowania godne, z łacińskiego ięzyka na polski z pilnością przełożone. Przez zakonnik S. Zakonu Cystercyjskiego. Za dozwoleń Starszych. Pokora w duchu zbawi. Psal. 33. W Warszawie u Jana Trepińskiego J. K. M. druk. Roku P. 1641. w 16ce, k. 30 nlb. (ark. sygn. A₁₋₆—E₆).

Dedyk. X. Adam. Trebnicowi Opatowi Oliwskiemu przez Braci klasztoru Mogilekiego z datą 1622 r. Aprobata w Krakowie 10 stycznia 1622. Zatem istniała inna edycja wczesniejsza z r. 1622.

Pisza tu, iż ten Sposób od Wiel.(obn.) W.(aszej) samego z francuskiego, na łaciński przełożony iest, teraz też na polski z łacińskiego przetłumaczony.

Jagiell. — Ossol.

— Toż:... pokory z łacińskiego ięzyka. w Warszawie u Trepińskiego 1643. w 16ce.

Notat. S. Przyłęckiego.

— obierania posłów Seymowych (1776). fol., k. 1.

Ossol. — Warsz. uniw.

— obierania sędziów seymowych (1776). fol.

Bibl. nar. warsz. — Branie. — Ossol.

— odprawowania świątobliwie czasu Adwentu. Warszawa 1777. w 8ce.

Zielina.

— sknteczny odprawowania Nauki Chrześcianskiej.

Notat. Haana.

— odprawowania nabożnego passyji w post wielki dla Archikonfraternii Rożańca S. w Kosciele OO. Dominikanow. W Warszawie w drukarni J. K. M. Rzpltey Schol. Piarum 1735. w 8ce.

— nabożny odprawowania Rożańca Przenaydostoiniejszey Boga-Rodzicy

Maryi Panny, y Najsłodszeo Jmienia JEZUS z przydatkiem różnego Nabożeństwa krotko zebrany a ku potrzebie Arcy-Bractwa Rożańcowego w Kościele XX. Dominikanów przedrukowany, w Warszawie 1740. w 8ce.

Por. wyżej: Sposób... albo Rożanki.

— nowy nayłatwiejszy pisana i czytania razem dla panienek... ob. Prokopowicz Maks. (1793).

— placenia summ od debitorów kredytorom ad datam niniejszey Konstytucyi należących w W. X. Litt. 1766. fol., 1 karta. Ossol.

— (Nayskuteczniejszy) Poprawy Powszechney Gospodarstwa, w nasz Kray W Prowadzenia, Przez Uformowanie Kraiowey Kompanii Ekonomiczney, Ktorey Projekt tu się podaje. Część I. [Tu winieta]. w Warszawie, w Drukarni P. Dufour Drukarza J. K. M. y Rzeczypospolitey. M.DCCLXXXIII. (1783). Za Przywileiem J. K. Mosci. w 8ce, k. tyt., str. Viii, 60, 1 rycina (Abrys Distinctorii).

Przed tytułem rycinika wyobrażająca odznakę dla projektowanej Kompanii (dwa snopy na kraw, order Izydora Oracza). Na czele idzie „Myśl pisaćcego“, apelująca do protekcji ze strony Stan. Augusta. — Potem „Projekt Kompanii“. Proponuje założenie związku ekonom. (ale z samej szlachty). Należenie do niego ma być nagrodą. Stowarzyszeni mają nosić stroje krajowe, mają obmyślać projekty co do podniesienia dobrobytu, drukować przepisy ekonomiczne, oświecać lud i propagować po sakolach; mają założyć magazyn nasion, wosorowy folwark, etc. Powołuje się na przykład Danji, Szwecji, Rosji, Anglii. — Całe pisemko pod wpływem fizjokratyzmu.

Branic. — Jagiell. — Krasinś. — Ossol.

— a porządek.. ob. Siennik M.

— postanowienia życia zakonnego. (Bez osob. tyt. i miej. druku). w 4ce, ark. A—O.

Zarazem: Nauka wieleb. Oycy Bonawentury od S. Stanisława. Pozem: Dziewięć stopniów posłuszeństwa.

Obacz Jan a Jesu Maria (Instrukcja 1641). Jagiell. — Ossol.

— Powiększenia sił Krajowych w Polsce Przez Popisowe Milicye. B. m. i r. (1789). w 8ce, k. tyt., str. 46. Obacz w t. XX str. 327 pod Krasucki Ignacy.

Katalog Batowskiego podaje datę 1790, co błędne.

Są 2 odbicia; jedno o 46 str., drugie o 47 str. Należy do „Zbioru pism“ wywołanych Uwagami Staszycy (ob. Zbiór 1788). — Egzemplara jest w Akad. — Branic. — Centr. Bibl. woj. — Horod. — Jagiell. — Warsz. uniw.

— preparowania octu 4 złodziejów, służący od wszelkiej zarazy y powietrza. w 4ce, str. 1.

Z w. XVIII, z okolic Podola i Wołynia. Jagiell.

— przestawania z Bogiem czyli nauka pokazująca łatwość każdego stanu i kondycyi człowiekowi mimo swoich zabaw myślenia o Bogu. Dzieło to w francuskim języku napisane, dla gruntownych dowodów wielce pożyteczne na polski język przetłumaczone za pozwoleniem Zwierzchności do druku podane roku 1780. W Lwowie. w druk. Kazim. Szlichtyna I. C. K. A. M. uprzywił. typ. w 8ce, k. 4, str. 170 i Rej. kart 3.

Od str. 167 Psalm Dawida 102. Mieści rozdziałów XXI.

Przypis: Ludwice z Dziewałtowskich Gintowtów Byszowskiej.

Jocher 6000.

Jagiell.

— Toż... dzieło to w francuskim języku napisane dla gruntownych dowodów wielce pożyteczne na polski język przetłumaczone i przedrukowane. Za pozwoleniem Zwierzchności, w Warszawie w drukarni XX. Missionarzew 1780. w 8ce, str. 108 i kart 2.

Jagiell.

— osobliwy przysposobienia się do spowiedzi S. wybrany z książki pod tytułem: Zbiór wybornego i gruntownego nabożeństwa podaney do druku r. p. 1765, w Chelmnie. w 8ce, str. 38.

Notatka C. Walewskiego. — Ob.: Zbiór.

— (Jedyny) przywrócenia Polsce stałego pokoju jest wypędzić z niej Jezuitów (1609)... ob. Consilium — Ziemiecki M.

— (Krotki) rachowania sumnienia swego co wieczor wszystkim wiernym chrystusowym potrzebny, który ma w sobie punktów pięć. W Krakowie u Woyciecha Zyzowica 1638. fol., 1 str. Jagiell.

— łatwy rachunków, różnych rzeczy sprzedanych lub kupionych, przez tablice liczb ułożony. (Warszawa 1790).

Kat. ksiąg.

— łatwego a prędkiego rachunku gdzie bez ordynaryjnego zatrudnienia znajdziesz moltiplicacją y diwizją, nawet regułę Detry w prętcie z należytą explikacją opisany. W Warszawie r. p. MDCCLXXVIII (1778). w 8ce, k. 42 nlb. (sygn. L₂).

Ob. Bibl. XIX w. tom IV, 327.

Jagiell. — Krasiańs.

— robienia węgla czyli sztuka węglarska. Warszawa 1769.

Kat. ksiąg.

— rozmnożenia koniczyny. w Krakowie.

Kat. ksiąg.

— krotki rozmyślania przenedroższej Męki i śmierci Zbawicielowej. Łacińskim językiem od iednego z Doktorow w piśmie świętym zawołanego krotko spisany. A teraz dla Braciej Krakowskiej, nabożeństwa męki P. Jezusowej przy Kościele S. Franciszka, po polsku wydany, w Krakowie w Drukarni Mikołaja Loba. 1608. w 4ce, k. 7.

Na odwrocie tytułu dedykacja wierszem do Piotra Tylickiego Bisk. Krak. Tu powiedziano: Tak więc a pamięci ludzkiej o Tylicki Pietrze Cnoty y dobroci twej żaden niech nie zetrze.

Jocher 5808.

— rozpamiętywania męki Chrystusowej podczas passyi postnych dla pobożnych dusz chrześciańskich pożytku przedrukowany. W Supraślu roku Pańskiego 1764. w 8ce, k. 8 nlb.

Czartor.

— rozpamiętywania Męki Pańskiej. w Wilnie 1772. w 8ce.

Jocher 6959.

— (Krotki y prosty) rozporządzenia życia codzieunego podług upodobania Boskiego z wielkiem duszy pożytkiem y zasługą, dla każdego stanu ludzi podany w Wilnie 1789. w 16ce.

Kraszewski Wilno IV.

— rządu koronnego (1616) ob. Chałbiński Mik. (tom XIV str. 139).

— śpiewania Mszey świętej w kościołach katolickich rzymskich od Jaśnie Wielmożnego Jego Mości Xiędza

Theodora Potockiego biskupa chełmińskiego potenzańskiego z przydanym krotkim Katechismem iusz od antecessorów swoich approbowany. Na większą chwałę Boską y dowód pasterskiej miłości przy vniwersalney wizycie ku dyecezyi od Boga sobie zlecaney ponowiony i do druku podany Roku Pańskiego 1700. w 8ce, k. 18 nlb.

Edycja wcześniejsza nie znana. — Są tu nuty do: Wierzę w Boga Ojca.

Jagiell.

— śpiewania podczas Mszy świętej. Za pozwoleniem Zwierzchności. w 16ce, str. 24.

O przedruku a r. 1812 ob. Bibl. IV 327.

Jagiell.

— Toż... tudzież Litanie y Modlitwy. Lwów 1786. w 8ce.

— Toż... tudzież Litanie y Modlitwy do odmawiania w Kościołach. W Berdyczowie w drukarni OO. Karmelit. Bosych. Za przywil. J. K. Mci 1787. w 8ce, str. 31.

Jagiell. — Krasiańs.

— Toż... Mszy świętej. w Krakowie 1795. w 12ce, str. 16.

Jocher 6972.

— uczący sylabizowania i czytania po Polsku i po Niemiecku. Dla młodzieży ewangelickiej w Królestwie Polskim i W. X. Litewskim. W Warszawie Nakładem i drukiem Michała Grölla 1790 księgarza nadwornego J. K. Mci. Anweisung zum Buchstabiren und Lesen. Polnisch und Deutsch. Zum Gebrauch der Evangelischen Jugend im Königreich Polen und Gross-Herzogthum Lithauen. Warschau 1790. Gedruckt und verlegt von Michael Gröll königlichen Hofbuchhändlern. w 8ce, str. 64.

Jagiell. — Uniw. wileńs.

— (Nowy) uczenia łatwego języka łacińskiego... ob. Fookowicz (1768).

Z tekstem francuskim i polskim.

— od ukaszenia psa (1782) ob. Moneta — Sposobów pięć.

— Łatwy i Pewny Ulepszenia Losu Ludzi Poddanych. [Tu winieta: amfora w wieńcu]. W Warszawie u P. Dufour Konsyliarza Nadwornego J. K. Mci. i Dyrektora Drukarni Korpsu Kade-

tow. M.DCC.XCII. (1792). w 8ce, k. tyt., str. 71.

Mówi, że lud wiejski jest bez oświaty. Powołuje się na uwagi pośła Zaleskiego w relacji o buntach kozackich. O przenoszeniu się chłopów z W. Polski na Ruś. Chłop nie powinien mieć wolności posypania pana. Kontrakty z żydami o propinację na Rusi (rugujemy z karczem żydostwo). O stosunkach w W. Polsce i w Sandomirskim. Kalkulacja zysków z roli. Ludowi trzeba chleba a nie wolności (str. 50), nie odhierać mu roli na folwarki. Wychwała konstytucję 3 maja. Nasywa ją „świętą“. Przeciw radykałom francuskim, co głoszą: wojna pałacom a pokój słomiankom (chatom).

Kto jest autorem tego pisemka? Na jednym z egzemplarzy przypisano je błędnie Sewer. Rzewuskiego, powołując się na wiersz Trembeckiego o sukcesji tronu; ale tam tego nie ma. Zresztą Sew. Rzewuski był przeciwnikiem konst. 3 maja.

Branic. — Chrept. — Jagiell. — Krasin. — Ossol.

— do ułożenia projektu formującego Seym nieustanny. (Projekt). fol., k. 2.

Branic. — Jagiell.

— uformowania żydów (1789) ob. Butrymowicz.

— ułożenia podatku (około 1789 r. w Warszawie). fol., str. 4.

Autur dzieli na 6 klas opodatkowanych:

Właściciele ziemscy, starostowie i dsierżawcy królewsczyzn mają płacić po 8% — Dobra duchowne, biskupstwa, opactwa probostwa i majątki kościelne płacić mają po 9% — Wierzyeiele wszyscy mający swe summy na kahałach po 6% — Kupcy i rzemieślnicy po 5% — Wszyscy pobierający pensje od skarhu po 8% — Kapłani grecko-unicycy mają płacić podwójne łomimowe.

Pilat str. 84. Branic. — Ossol.

— Krotki Do Ułożenia Procesu Sądowego w Miastach Wolnych Rzeczypospolitey Polskiej, Począwszy od Sądu Pierwszey Instancyi, aż do Naywyższej w Sądach Assessorskich, Roku 1791. Do Approbacyi Publiczney Podany. [Tu winietka]. w Warszawie, w Drukarni Unprzywil: Michała Grölla, Księgarza Nadwornego J. K. Mci. w 8ce, k. tyt., str. 161.

Strony 153—5 są to tablice (plany) rejestrów sądowych.

Nie jest to projekt kodyfikacji, ale tylko przewodnich jej zasad. Zawiera rozdziały: O procesie, sądach, sądowności, o postępku prawnym, o egzekucji, o procesie werbal-

nym (dla drobnych przekroczeń), aktorze i akcji, o interwencjach, o kompromisach, dylacjach, ekscpepcjach, ewokacji, prewencji, o dowodach, o inkwizycjach, o świadkach, juramentach, kontumacji, kontrawencji, o procesie kryminalnym, o apelacjach, sekwestrze, arestach, subhastacji, prezmpcjach, prokuratorach; na końcu kilka schematów.

Powołuje się kilkakrotnie na dawne ustawy polskie i na Słońskiego (str. 33); ale całość jest pod wpływem współczesnych kodyfikacji zagranicznych. W każdym razie jest to interesująca próba amodernizowania procesu po miastach polskich. Autor był niewątpliwie mieszczaninem. W swiązku a tem stoi: Ordynacja dla sądów miejskich, o której obszc t. XVIII 241. Branic. — Chrept. — Czetwert. — Jagiell. — Ossol. — Wileńs. — Zielińs.

— uniknienia opłaty cła pruskiego. w 4ce, kart 2. Zielińs.

— uniżania się przed Panem Bogiem... w 12ce, str. 136.

Druk gocki.

Czartor.

— Urządzania Archiwow W Kommissyach Cywilno- Wojskowych Osobom Teraz, Luź Poźniej Funkcyą Sprawującym Użyteczny. w Warszawie 1790. w Drukarni J. K. Mci i Rzplitey u XX. Scholarum Piarum. w 8ce, k. tyt., str. 28, tablic 3.

Omawia urządzenie archiwów dla spraw elekcji komisarzy, rekrntów, cudzoziemców, magazynów, kwestji ekonomicznych, licytacji, pogorzeliisk, każdodziennych czynności, korespondencji. Jagiell.

— wotowania na seymikach poselskich w materyach seymowych. (B. r.). fol.

Projekt sejmowy.

Uniw. wileńs.

— Iakoby Woyská Rzeczypospol: mogły być w dobrym porządku zadržymawane. Na wvagę wszystkich którzy do tego należą podany. [Na końcu:] W Warszawie, W Drukarni Piotra Elerta. I. K. M. Typ. Roku Pańskiego. M.DC.LII. (1652). fol., k. tyt., k. 10 nłb. (sygn. A—C₂).

Druk gocki, z wyjątkiem przedmowy i nagłówek.

Rozpocyna Przedmowa do Jana Kamim., podpisana: Sługa naniższy y wierny poddany C. P. — Przypomina mu, że zobowiązał się na sejmie kor. naprawić disiplinam militarem. Teraz gdy ojojzysaa dźwignęta się z paroksyzmu, poddaje mu swój koncept.

Omawia szkody gdy żołnierz sam musi sobie wybierać żywność. Projektuje godność prowizora generalnego. Commoda i pożytki a tego. Zwalcza ewentualne szarżaty (koszt na spichlerze, opór duchowieństwa itp.). Przestroga, by nie pieniędzmi tę stację dawano ale żywnością. Różnice od Hybern. Ten sposób jest doskonałszy.

Cyfra C. P. oznacza autora, ale trudno prapućić, aby to był Chrz. Piekarski.

Ossol.

— wpisania się w bractwo Serca Jezusowego założone w kościele parochialnym Stawskim pozwolone i łaskawie udzielone od Klemensa XIV Papięza i obrania sobie godziny na adoracyą tegoż Serca najsłodszego. w 4ce, 2 karty.

Czartor.

— wpisowania do Bractwa Rożańca S. tak Przenajświętszego Imienia Jezus, iako też Panny Najswiętszej Matki Bożej obojga oraz iako też y do każdego z osobna (mutatis et omissis omittendis) barzo potrzebny, lud do nabożeństwa tych Bractw dziwnie pobudzający y w wierze katolickiej utwierdzający. w 4ce, k. 2.

Ossol.

— wstrzemięzliwości y świątobliwości. W Lublinie 1775.

Notata Haana.

— łatwego utrzymania owiec. w 8ce.

Czy nie s w. XIX? Uniw. wileńs.

— nowo obmyślony konkludowania obrad... ob. Sienicki St. (1764).

— wychwalania Trójcy św. ob. Sposób chwalenia (wyżej str. 130).

— wyciągania intrat z królewskich. (Projekt, 1791?). fol. str. 1.

Branic.

— pewny y doświadczony na wygubienie szarańcy. wraz z ich nasieniem pozostającym dowiedziony przez list przyjaciela dystyngowanego z Hermanstadtu w Siedmio-Grodach do przyjaciela w Wiedniu pisany. U Jana Augusta Posera bibliopoli na senatorskiej ulicy w pałacu J. O. Xiążęcia Prymasa. w Warszawie 1781 roku. w 8ce, k. 8 nlb.

Akad. — Jagiell.

— Wygubienia drapieżnego zwierza, iako to Wilkow, Lisow etc. tudzież ptaków drapieżnych na pożytek publiczny wydany przez P. Z. Leśniczego K. B. P. 1750. w 4ce, karta 1.

Bibl. T. P. N. w Poznaniu.

— wybierania ofiary z dóbr ziemskich y duchownych w Koronie y w Wielkim Xięstwie Litewskim (z r. 1789?). fol., kart 2.

Ob. Actum s 30 maja 1789.

Bibl. XX. Miss. — Branic. — Krasieńs.

— wynalezienia ofiary z dóbr ziemskich y duchownych w Koronie y w Wielkim Xięstwie Litewskim na Seymie wal. ordynar. Warszaw. pod związkiem Konfederacyi general. obojga narodów w r. 1789 uchwalony z przyłączeniem później praw zapadłych oraz stosowne urządzenia Prześwietney Kommissyi Skarbu Koronnego. Warszawa. W Drukarni Piotra Zawadzkiego Drukarza, Gisera i Bibliopoli J. Kr. Mei. w 12ce, str. 109, tabl. 2.

Ob. Actum 30 mai 1789. — Pierwej wydane: foljo ark. H₂.

Krasieńs. — Uniw. wileńs.

— wyprowadzenia Kommissyi Duchowney krótko zebrany na trzy części to jest: Co się ma zachować przed zaczęciem, w samym Akcie, y po zakończoney Kommissyi podzielony, Kommissarzom do Sądów pierwszey Instancyi wyznaczonym, nie mającym lub mającym moc decydowania finalnego wielce użyteczny dla potrzebnych tej wiadomości szczególniey dla Duchowieństwa Dyecezyi Włodzimierskiej y Brzeskiej ułożony. w Supraślu. R. 1770. w 8ce, k. 2 i str. 204.

Joher 7439.

Branic.

— Jákoby się zabiczeć mogło, aby pieniądze z Korony na zysk za granice wywożone nie były. (B. m. i r.) w 4ce, k. 4 nlb.

Druk gocki, s pierwszej połowy XVII w. (po r. 1620).

Narzeko, że w Polsce dużo ludzi handluje pieniędzmi, wywoząc talary i czerwonice za granicę. Czerwony złoty idzie po złotych półsosta, a talar po złotych trzy. W obcych państwach inaczej płacą, stąd wywóz się opłaca. Należy rzasumować koszt, s r. 1620 o cenie pieniędzy.

Wiań. IX 398.

Ossol.

— zaludnienia i wprowadzenia summ do krajów Rzeczpltey. (Projekt do prawa z końca XVIII w.). fol., str. 1.

Branic.

— najprosciejszy zaradzenia w skorbutycznych chorobach (1781) ob. Kwaśniecki Adam.

— Zaszczepienia w Dzieciach Obyczaiow y Nauk Podany Rodzicom y tym ktorzy się zatrudniają pierwiastkowym Ich przysposobieniem do tych dwoch Zamiarow. [Tu sygnet druk. I. Grebla: Aniołek płaczący przy grobowcu]. w Krakowie 1784. Kosztem w Drukarni Ignacego Grebla Typografa y Bibliopoli J. K. Mci y Akademii w Krak: w 8ce, k. tyt., str. 32.

Na końcu: Za pozwoleniem Zwierzchności Duchowney.

We „Wstępie” tłumaczy, że już w dzieciach trzeba chrześcijańskie cnoty pielęgnować. Treść następująca: uczyć dzieci krajowego języka nie cudzoziemskiego; uczyć religji (10 praktyk); jak ubierać dzieci; nie gardzić biedotą; jak uczyć dzieci na przechadzkach; jedzenie i spanie.

W cz. II o uczeniu dzieci; poglądowy sposób nanki; tpió niedowiarstwo; o miłości ojczyzny; szanowaniu zwierzchności; nanki św. Ludwika dla syna Filipa. — Część III o dobrej nauce.

Bardzo przypomina pedagogiczne rady M. Sołtyka. Autorem był zapewne duchowny. Jest i inne oddbie mające stron 44, z tegoż roku.

Joher 964. Czart. — Jagiell. — Ossol.

— życia chrześcijańskiego pod zaszczytem J. O. Xiężny Zofii z Xiążąt udzielnych De la Tour et Taxis Radziwiłłowej... Supraśl. w Drukar. XX. Bazylianów. w 8ce, kart nlb. 48.

Kraśń.

— dobrego życia według porządku liter obiecadła. (Przydatek do Akademiei). w 4ce, k. 4.

Por. Moscicki M. (Infirmeria 1722).

Jagiell.

— ob. Ballwerd (dla rodziców 1774) — Baylon Pasch. (nabożeństwa 1704) — Bernard Sw. (mądr. życia 1630) — Byliński Iz. (grzesznik 1758) — Chabiński Mik. (rządu 1615) — Cwiczenie (odprawowania godzin) — Desbords (do kazań 1785) — Duchenbillot F. (języka franc. 1713) — Dziennik (1612) — Gorczyn J. K. (arytm. 1647) — Gostkowski W. (góry złote 1622) — Grochowski (rozmyślania 1606) — Grzesznik (1756) — Hannenberg G. (krótki a łatwy 1721) — Herbut S.

(Ziemecki M.) (wypędz. jezuit. 1606) — Jabłoński W. (utrzym. zdrowia 1715) — Lojola Ign. (zapobieganie 1728) — Moneta (ratowania 1782) — Ponte (do zbaw. 1728) — Rhegius (pocieszenia 1551) — Siennik M. (modlenia 1566) — Spasabas (1790) — Tariffa (rachowania 1708) — Thomas a Jesu (postępku duchow. 1645) — Wereszczyński J. (osady Kijowa 1595) — Wiąźwicz (wych. jedwabn. 1795) — Z. P. (1750).

Sposoble (O) postępowania na świecie przestrogi młodym, zwłaszcza dworskie życie prowadzić myślącym użyteczne... Wilno 1778. w 8ce.

Uniw. wileńs.

— (O) skutecznym rad albo o utrzymywaniu ordynaryjnych seymów... ob. Konarski Stan.

Sposobów (Pięć) dania ratunku ludziom nieszczęśliwym w okropnych często nadarzających się przypadkach, to jest: I Sposób ratowania ukąszonych od psa wściekłego; II utopionych, czyli zalanych wodą; III uduszonych powrozem; IV ogłuszonych, lub przyduszonych świadem; V odmrożonych, lub zkościących od mrozu. Dawnię osobnemi pismami od Zwierzchności w różnych czasach do druku podane, a teraz razem dla dobra publicznego zebrane i przedrukowane. W Warszawie, w drukarni Nadworney J. K. Mci 1782. w 8ce, str. 45.

Porównaj: Moneta J. Chr. — Jego to zapewne prace są tu razem zebrane (tom XXII 527).

Jagiell. — Kijów — Ossol. — Wileńs.

Sposoby Ciekawe w Domu Przygodne. Od Praktykujących Różnych Doswiadczone. a Dla Wiadomości Ludzkiej, Oraz z Przydaniem Informacyi do Polepszenia Gospodarstwa służących. Zebrane. Roku Panskiego 1783. [Tu winieta]. W Łowiczu. W Drukarni J. O. Xcia JMci Prymasa Arcy-Biskupa Gnieźnieńskiego. w 8ce, k. tyt., str. 166, k. 5 nlb. (Rejestr).

Na odw. tytuł czterowiersz: Sposoby choć wiadome niektórym wyraża ta książka; jednak sacych niechaj nie odraża... Są to zrasu przepisy kucharskie o occie, limonadzie, ciastach, rybach, mięsach, piwie,

winach, wódce; potem o mydle, krochmalu, płamach, praniu, złocie i srebrze, proszkach, chędożeniu zwierciadeł, konfektach, olejkach, sokach, tępieniu pluśkiew, myszy, much. Wreszcie o uprawie roli.

Odmienne od książki „Sekreta ciekawe“ (1782), o której ob. t. XXVII 367.

Jagiell.

— Toż... gospodarstwa służących, zebrane R. P. 1788 w Łowiczu w Druk. Prymasa... w 8ce, str. 166. Zielińs.

— Toż... do polepszenia gospodarstwa służących, zebrane Roku Pańskiego, 1793. w Łowiczu, w Drukarni J. O. Xcia Jmei Prymasa Arcy Biskupa Gnieźnieńskiego. w 8ce, str. 165 i Regestru kart 5.

Drohob. — Horodec. — Jagiell.

— (Łatwe) Uprawienia Roli Czyli Przepis Szczęśliwego Gospodarowania. [Tu winieta]. w Warszawie Nakładem Michała Grela J. K. Męi Kommissarza y Bibliopola. MDCCCLXVII. (1767). w 8ce, k. tyt., k. 1 nlb. (Przedmowa), str. 58, k. 2 nlb. (Katalog).

W przedmowie powiedziano: Jeden z pierwszych urodzeniem, nauką i stopniem panów litewskich za prywatną do dóbr swoich ordynację następujące pismo podał i uścił. Wychodzi bez wiedzy autora. Autor przedmowy nazywa go „wielkim mgęm“.

Pizemko to składa się z XVII części. Rozpoczyna je: Ordynacya do zaprowadzenia rolnictwa pp. Komissarzom wydana R. 1766 miesiąca Julii 24. Potem idą przepisy gospodarcze o ziemi, gnojeniu, wapnie, o łąkach, oborach, płotach, instrumentach do rolnictwa potrzebnych.

Dzielko to zanotowałem pod „Ordynacya“ (tom XVIII str. 420—1), mając wówczas przed sobą egz. Jag. bez tytułu.

Tekst nie daje punktów zaczepienia do odgadnięcia, kto mógł być autorem. — Pawlik Instruktorze ekonom. (1915) str. XXVII przypuszcza, iż wyszło z pod pióra ks. Ant. Ign. Ogińskiego.

Chędowski Dodatek (ma to z datą 1768). — Kamizaki Piśm. pol. roln. technol. str. 19. Czetwert. — Jagiell. — Ossol. — Uniw. wileńs. — Zielińs.

— Toż... W Warszawie 1775. Nakładem Michała Groella J. K. Męi Kommissarza y Bibliopoli w Marywitiu Nr 19. Pod znakiem Poetow. w 8ce, str. 43 i Regestru karta 1.

Bibl. narod. warsa. — Ossol.

— a obyczaj... (1554) ob. Rhegius.

— ratowania ludzi bez apteki (1789) ob. Hirneys.

— (Nowo wynalezione) ugaszenia pożaru. Lwów 1794. w 8ce.

— praktyczne do leczenia wszelkich defektów końskich, różnych innych bydła i domowego ptastwa, oraz sekretne wynalazki względem szczepienia, zasiewania, wędzenia i konserwy fruktów i jarzyn ogrodowych. W Berdyczowie 1799. w 8ce. Krasieńs.

— proste y łatwe podane od doktorów dla mieszkających po wsiach, na ustrzeżenie się morowej zarazy, lub ratowanie pod czas oney. (Supra expressas praescriptiones medicor. imprimi, et per curatos populo universo diaeceseos nostrae denuntiare mandamus). Dat. Vilnae 1771 d. 30. januar. Ignatius episcopus (Massalski). fol., $\frac{1}{3}$ ark.

Ob. tom XXII, 212.

Krasieńs.

— Zgodne a jedną rzecz znamionujące w piśmie św. sposoby mów o Jezusie Pomazańcu abo synu Bożym... ob. Blandrata J. (Paweł Grz. 1568).

Czartor.

— do powiększenia wszystkich podatków, tudzież pomnożenia i zbioru protunkowych. B. m. i r. (około 1790). fol., kart 4.

Bibl. XX. Miss.

— zachęcenia rekruta do służby naszey. (Na końcu:) W drukarni Piotra Dufour, kons: nadw: J. K. Męi. (B. m. i r., ale około 1790). fol., kart 2.

Pilat Lit. polit. str. 102.

Bibl. XX. Miss. — Czartor. — Zielińs.

Spotecus Christ. ob. Tanner Matth. (Societas 1675).

Spoth Dunin Petrus, Comes de Skrzywno (Declaratio quali Polouia indigeat rege. Pragae 1590)... ob. tom XV 411.

Jest w bibl. Czartor.

Spotkanie się Arbitra z Turkami 1789.

Gazeta warsz. Supplement 1789 nr 98 (z 2 grudnia) donosi o wyjęciu tego piśmka (chwałęcego Suchodolskiego). — Autorem będzie zapewne Łabęcki Adam (ob. tom XXI, 5).

Z tego powodu napisał dwa wiersze o Suchodolskim Zabłocki (Pisma 1903 str. 215—220). — Ob. Arbitr (XII, 198), oraz Kislar-Aga.

Spotkaymy się nóż po sobie (1789?)
w 8ce, str. 16.

Jest to wiersz polemiczny przeciw autorowi Kizlara — ob. Kizlar-Aga. Zapewne s nim to spotkał się „Arbiter“ o którym wyżej mowa. Branice. — Zielina.

SPOURNY Candidus. Cultus pulcherrimae Virgini ante saecula a Deo praevisae et praecectae ante omnem creaturam primogenitae, a generali peccati diluvio praeservatae, inter filias hominum nobilissimae, in tempore ab Angelo praenuntiatae visitatae et salutatae, super omnes Caelorum Choros elevatae, omnipotentis Dei Patris filiae, Unigeniti eius Filii Regis omnium saeculorum Matri, procedentis ab utroque Spiritus S. sponsae dilectae, totius S. S. Trinitatis nobili triclino, mari omnium gratiarum, thesauro sapientiae inter Deum et hominem Mediatrici, Caeli et Terrae reginae, ordinis nostri protectrici et advocatae singularissimae Gielvanis in palatinatu Vilmensi Thaumaturgae, omni laude dignissimae Deiparae Mariae, a Studio Philosophico Conventus Gielvanensis sub tempus capituli provinciae Litvaniae et Albae Russiae exhibitus Anno 1775 mense Julio die 2. Vilnae, typis P. P. Franciscanorum. fol., kart 9.

Dedykacje: 1) Michaeli Butler Capit. Pre-nensi, Candidus Spourny Marianorum Professorus... 2) Josepho Skumin Tyszkiewicz Palat. Smolenscensi PP. Mariani (kart 3). Ossol (?).

— ob. Niezabitowski Joannes (Dissertationes 1776).

Spowiadanie wiary ob. Professio.

— się ob. Wysocki Szymon (Sposób).

Spowiednicy ob. Brzostowski Paweł (1766) — Confessarii — Franciszek Salezy (1793) — Hosiusz Stanisław Józef (1735) — Pamientnik (1785).

Spowiednik ob. Giziński Paweł (1778)

Spowiedź polityczna ob. Kossakowski Józef (1792).

— ob. Bachmiński (1783) — Cyrowski M. — Czechowicz Jak. Ant. (1718) — Egzamen (1754) — Filipecki Andr. (1784) — Girffet (1791) — Grzech Achanów (1648) — Herbst

Bened. (Chrześć. odpowiedź 1567) — Informacya — Laskiewicz Jan Kanty (1772) — Modzielewski Paweł (1762) — Nauka chrześcijańska. (1604) — Nauka (1623, generalna 1788) — Olszewski M. (1697) — Piotrkowczyk Aleksy (1717) — Poenitentia — Poszakowski ks. Jan (1738) — Rozmowa (1613) — Rychard a S. Vit. (1582) — Rychlewicz B. (1705) — Segnery Paweł (1740) — Trzeciecki Andrzej (Powszednia spowiedź) — Uczta zbawienna — Wereszczyński Józef (Instrukcyja 1585).

Sprache (Lateinische) ob. Fischer (1757) — Gdańsk.

— (Lettische) ob. Dressel Georg. (1685) — Mancelius Georgius (1637, 1638).

— (Polnische) ob. Bucki N. (1797) — Cassius Joh. L. (lehre 1797) — Gramatyka — Malczewski Stanisław Jan (1687, 1696) — Michael Petrus (1696 — 1709) — Raphael Alexander (Meister 1698) — Roter Jeremiasz (1706) — Schlag Georg. (Neue gründliche 1734) — Vogler (Grammatik) — Wojna Jasienica Jan Karol (Kleiner Lustgarten 1720, 1762, 1769).

Sprachen ob. Fenisch (1796).

Sprachen Thür (Aufgeschlossene Guldene) oder ein Pflanzgarten aller Sprachen u. Wissenschaften, als Lateinisch, Böhmisch, Polnisch und Deutsche Sprache gründlich zu erlernen... ob. Comenius J. A. (1633).

Sprachkunst (Polnische deutsch erklarte). Gedruckt in fürstlich. Stadt Oels bey Joh. Seyffertem 1660. w 8ce, ark. W.

Maciejow. Piśm. Kórnik — Wrocław.

Sprachlehre (Deutsche) ob. Wohlfeil Kazimierz (Anleitung 1795).

Sprachmeister (Orientalischer und occidentalischer) enthält 100 Alphabete, nebst Aussprache der meisten Europ., Asiat., Afrik. u. Amerik. Völker u. Nationen, nebst tab. polyglott. versch. Sprachen, sowie das Gebet des Herrn in 200 Sprachen u. Mundarten. Leipzig, 1748.

Są tu uwzględnione języki: wendyjski, rński, polski, litewski i inne.

SPRACHMEISTER J. J., Die kleine wunderliche Welt, welche ligt in diesen Kayserthummen Königreichen und Ländern: nemlich Turkeyen, Ungaren, Pohlen, Reussen, Böhmen, Oesterreich, Deutschland, Spanien, Frankreich, Italien, England, das gelobte Land Newe Jerusalem, Ostindien und Westindien. Thorn, M. Karnall. w 4ce, k. nlb. 64.

Wilder Katalog ant. 1930 (cenił 30 zł.).

Spraw ob. Łaski St. (i postępków 1599) — Porządek (Sądzenia 1698).

Sprawa (Prawdziwa) o rozmowie abo dysputacyi, którą miał... Jakub Niemojewski... z Franc. Toletem w r. 1572, wydana 1580... ob. tom XVII str. 123 (pod Gratiani St. M.).

Kto to napisał tę relację i kto ją w ósm lat później ogłosił drukiem, nie jest wyjaśnione. Zdaje się tylko, że oparta jest na liście Iac. Gratiana, a tłumaczona i drukowana z iniejałowy Wnjka.

— (Kratieka) ob. Komeniusz.

— (Gistá a Prawdziwa), ktereck...

Anna Arcyknezna Rakauska... do Krakowa przyvezena... (1592). w 4ce, k. 4. Obacz tom XII, 163.

Tytuł pełny podaje Wierzb. III 2903 z egz. bil. Thuna w Dieczynie.

— krótka dla czego bractwo Ciała Bożego, w sławnym mieście Poznaniu iest postanowione. Do tego przydany iest wykład odпустów, y Constitucye tego Bractwa. W Poznaniu, Jan Wolrhab 1586. w 4ce, kart 2.

Chodyński w Przegl. katol. 1897.

— dobra o zakonnej prowinciey (1599)... ob. Antonin (w t. XV, 177).

— (krotka) o nowym Collegium Oycow Societatis Jesu, u Świętego Piotra w Krakowie... ob. Bembus M. (1625).

— o wieczność na iednym z paniąt polskich przewidziona od szlachetney młodzi Coll. S. J. lwowskiego publicznym aktem indukowana r. 1717. fol.

Program teatr.

Katal. Kaj. Jabłońskiego,

— o szkodliwe Otwarcie Akademii w Kollegium XX. Jezuitow Lwowskich. Po odesłaniu z Assessoryi Koronney y niedoszłych Sądach Relacyinych, dla nieodżałowanej Smierci Naiśniejszego Krola JMCi s. p. Augusta III. w Roku

przeszłym 1763. zmarłego. Do Stanow Miłościwych Naisn: Rzeczypospo: od Akademii Krakowskiej y Zamojskiej na Seymie Konwokacyiny w Warszawie Roku 1764. z iák naygłębszym uszanowaniem y Praw swoich pod Moc iedynowładną podrzuceniem Zaniesiona. [Na końcu:] Typis Universitatis Zamo-scensis A. D. 1764. w 4ce, k. 12 nlb.

Dzieli się na 3 części. Pierwsza gromadzi dowody z praw Akad. Krak. i Zamojs. przeciw Jezuitom, a awlaszcza omawia „bezprawie lwowskie“ popełnione przez nich w r. 1661. — Druga część zbija argumenta Jezuitów w obronie przyw. z r. 1661 i ogłasza protestację Klem. Zamojskiego z r. 1761. — Część III zawiera Konkluzję „o ocalenie prerogatyw akademickich“.

Kto mógł być autorem? Miejsce druku i treść wskazują, że rzecz wyszła z Zamościa. Rektor zamojski Melchior Kochnowski ogłosił w tymże czasie (1761) swoją „Mowę w sądach sadwornych“ (tom XIX, 375) o bardzo podobnej treści. On więc będzie najprawdopodobniej autorem i tej broszury.

Ob. pod: Summariusz.

Jocher 1664.

Czartor. — Ossol.

— criminis laesae majestatis. (Actum d. 19 Maii 1773). fol., kart 2.

Ob. Actum.

Kramiń.

— ob. Bielski J. (rycerska 1569) — Conrad (o lek. końskie 1530) — Cruger (krótka o komecie 1619) — Jan od św. Krzyża (nowa 1733) — Indnkta (żydowska) — Orłowski Ign. (Koron 1727) — Summarjusz (z Jezuitami 1760).

(Sprawy sądowe, procesowe) ob. Abramowicze (przeciw Laskarysom 1781) — Abrassewicz (Wszyscy bładzą 1766) — Akreyć — Alber — Alexandrowicz Ant. (z Norbutem) — Alexandrowicz Fab. (z Kossakowską) — Alexandrowicz Hier. (z Ekonomią grodzieńską 1784) — Alexandrowicz Stanisł. (z Ant. Domańskim i Piot. Tepperem 1786) — Andrzejkowicz Tad. — Augustów (z Ekonomia grodzień. 1788) — Bar (o dziedzictwo 1774) — Banhoffer i Stefani (z Rochem Wirmserem 1782) — Bazylianie — Bazylianki (z Jankowskiemi 1776) — Benedyktyнки Wileńs. (przeciw Buberowiczowi 1784) — Ber-

nowicz Michał (z Niezabytowskiemi 1776) — Będków (przeciw Akad. krak. 1781) — Biedrzycki Jan (z Piotrem Bironem 1778) — Biron Piotr — Blank Piotr (przeciw Józ. Jerowskiemu 1791) — Bodków (1781) — Brodowski Mat. (z Bisk. Massalskim 1777) — Bubarzewicz Bogusi. (z Anną Wołowiczowna 1779) — Busz Dominik (przeciw Zdaniczom 1785) — Buynicy (z Kublickimi i A. Targońskim 1777) — Bychowiec Jan Krzywkowski (z Krasickimi 1780) — Cnarzewicz proboszcz (produkt z Przeździeckimi i Marcinkiewicz 1785) — Chmura Joach. i Mar. (przeciw Przeradowskim 1777) — Chojeccy K. i S. (przeciw Fel. Chojeckiemu 1786) — Chrapowicki Eust. (z Tyzenhauzem) — Ciechanowiecki (Bazylianów) — Cybowicz Ign. (z Jan. Gotl. Brantem 1798) — Cywiński Jerzy (z Narkiewiczami 1776) — Czartoryski Ad. (przeciw Sanguszkowej 1778 z Barb. Brzostowską, przec. Cystersom 1785) — Częstochowski Konwent (z Wybranowskim 1786) — Dabocour Fr. (Kar. Julius 1779) — De Brea (przeciw Dulfus. 1780) — Domańscy (z Tad. Supinkiem, Oskierką 1785) — Drozdowicz (starostwo Hajeckie 1785) — Drzewiecki Cześnik (przeciw Roppom Starostom 1780) — Dydziński X. Cel. (Ignacy Micewicz 1785) — Dziedzicka Aleks. (Bazylianek 1776) — Ekstrakt — Faberowie (przeciw Kochom 1786) — Foelkersahm F. R. (1788) — Franciszkanie dorohiczynscy (przeciw Lud. Orzechowi 1764) — Franciszkanie Łopienicy (z Bielawskimi 1776) — Gabryelowicz Siemion (z Józ. Wisłouchem 1796) — Galiński Ant. i Eleon. z Seyfertów (z Szają Moroszewiczem 1781) — Grodno (z Augustowem 1788) — Hausman kupiec (z Piltowskim 1787) — Horainowie Aleks. i Konst. z Wołodkowiczów (z Platerami 1781) — Hryniewicz Al. i Marja z Borodzców (z Fr. Morykonim 1776) — Hylzen Józ (z Kar. Radziwiłłą 1794) — Janowski Leon (z Wołodkowiczami 1778) — Jeleński Marc. (z Zyzem-

skimi 1776) — Jelscy (z Janem Ciwińskim 1778) — Jeźnianka (przeciw Kończewskim i Fontanim 1778) — Illustrowscy (z Piarami lit. 1796) — Indukta (żydów o mord dziecka 1774) — Juszkiewicz Winc. i Aniela (z Piarami 1796) — Iwanowscy (z Wańkowiczem i Pohoskimi 1776) — Iwaszkiewicz Fr. (z Ign. Soroką 1786) — Izaak X. Kameduła (z Pacem 1780) — Karmelici Kowieńscy (ze Swirskim 1787) — Klaczo Oszer Kałmanowicz (z Sam. Wigdorowiczem 1785) — Kleszczele (z Matuszewiczami 1787) — Kłokocki Józ. (przeciw Gnatowskim 1784) — Kochowie (z Faberami 1785) — Koniuszy Waw. (z XXtami Woronieczkami 1768) — Korsak Jan (z Leon. Korzakiem 1779) — Korsak Leonard (z Janem Korsakiem i Ant. Skrzeczkim 1779) — Korsakowie (z Laskarysami i Tyszkiewiczem 1786) — Kościół paraf. Brzeski z testamentu Szpanneuberga (przeciw Ign. Tęgoborskiemu 1787) — Kozierowscy (z Wissogirdami i Eysmontami 1769) — Kraków (z Synagogą 1760) — Krzywkowski Leonard (przeciw Józ. Wisłouchowi) — Kubliccy (przeciw Buynickim i Hłaskom 1780) — Kuczewski Ign. (z Aleks. Sapielą 1777) — Kurzenicki (z Orzeszką 1788) — Laskarysowie Hr. (przeciw Laskarysom 1779) — Legowicze (przeciw Turom 1778) — Liebe Szambelan (z Starostwem haińskim 1785) — Malaszewski Leon (przeciw Bernardynkom Mińskim 1785 — Malinowski Fel. (z Minejką 1787) — Massalski Biskup (z Stan. Niesiołowskiemi 1776) — Micewicz Ign. (z Cel. Dydzińskim 1785) — Mikucki ob. Pijarzy — Minejko Tom. (z Malinowskim i Gieysztorem 1785) — Modzelewscy Nik. A. (z Stefanem i Szym. Kossakowskim 1787) — Mokrzejcy (z Noniewiczem i Urbanowiczami 1778) — Muczyński Franc. (Produkt z ks. Dederką i Stankiewiczem 1786) — Muraszekowie Ign. i Kat. (z Chojeckimi 1785) — Nagurscy (doniesienie, z Grotuzami i Woyniłowiczem 1775) — Naruszewicz A. (między Czartor. a Ko-

narzewskim 1785) — Niemcewicz Fr. U. (z Brześciem litew., z Tesselinem, Rombowskim 1785) — Niezabitowscy (z Niezabitowskiemi 1780, Głos ze sprawą 1785, Kategoria z Markiem Tuchanowskim 1777, z Wolanami 1772, przeciw Jan. Tomaszewiczowi 1786) — Odyniec Józef (z Kazim. i Mar. Zachorskiemi 1790) — Oganowski Bened. (z Ruszczykami 1776) — Olizarowski Fr. (produkt przeciw Lud. Narwoyszowi 1778) — Opacki Chryz. (1788) — Orzeszko Józ. i M. (usprawiedl. dekretu 1774) — Oskierkowie (z Niezabitowskiemi i Szukiewiczami 1781) — Pękalski Szym. (z Rom. Puciata 1786) — Petita — Piasecki A. (z Kar. Czarneckim i Wołodkowiczami 1784) — Pijarzy wileńscy 1796) — Pohl Jędrz. Superior (z Platerami 1786) — Poniński Adam (1790) — Poźniak podkow. (wykład, z Wołodkowiczami 1785) — Processa — Produkt — Radziwiłł Karol (z Józ. Hylzenem 1780) — Radziwiłł Maciej (z Mar. Radziwiłłową 1798) — Radziwiłłowa Teresa (z Ruszczykami 1768) — Replika — Ropowa z Lizandrów (przeciw T. Billiewiczowi 1776) — Samiszczowie (przeciw Kublickim 1776) — Sanguszko Janusz (z Kaz. Piotrowskim 1779) — Sawińscy z Wołodkowiczami 1778) — Sochocin (o starostwie) — Sokołowski Baz. Burmistrz (z Magistr. wileńskim 1787) — Sołtykowa Salom. (przeciw Branickiemu 1781) — Soroczyńska Marcianna (z Ant. Pańkowskim 1785) — Stan sprawy — Staniewicz (z Kameđułami 1776) — Starzeński Jan (przeciw Bienkowskim 1788) — Strutyńska Róża z Platerów (przeciw Piechowskiemu 1777) — Strzecki Ant. (z Janem Korsakiem 1778) — Sulistrowski Alojzy (z Karmelitami 1776) — Summariium dokumentów (Bajkowski, Święcicczy, Staniszewski) — Supiński Marc. (z Piaskowskiemi 1776) — Świejkowski Leon — Sylwestrowicz (z Moszyńskim 1776) — Syrué Józ. (z Hoppenami 1774) — Szaniawska Lud. z Załuskich (z kredytorami 1781) — Szujski Józef (z Fel. Rembowskiem 1785) — Szukie-

wicze (Głos, z Niezabitowskiemi i Oskierkami 1781) — Tomaszewicz J. K. (z Szukiewiczami 1786) — Tanneberg J. J. — Tęgoborski Ign. Szamb. (z Marcell. Niemcewiczem 1786) — Tomkowicze T. i R. (z Chojeckimi 1785) — Tuchanowski Marcel. (z Leop. Oskierką 1781) — Turski Wojc. (Instygatorów 1775) — Tyszkiewicz Winc. (przeciw Laskarysom 1778) — Wańkowiec Tad. (z Jakucewiczem, Wisłouchem 1795) — Warzycha Barb. — Wertheymber (Petita 1776) — Westenholz And. (z Józ. Wisłouchem 1797) — Wierzejski Adam (przeciw Ign. Massalskiemu 1777) — Wigdorowicz Samuel Rubin (z Ant. Wicbertem 1785) — Wichert — Wileńscy żydzi (przeciw Hilar. de Wichebert 1785) — Wilno magistrat (z Fr. Ryxem o teatr 1789) — Wirmser kupiec (z Kaw. Stefanim 1776) — Wołański Jan (z Konstancją z Mickiewiczów i Krzyszt. Giedroyciem 1786) — Woyzbunowie (z Żyżemskimi 1775) — Zabiłłowa (przec. Laskarysom 1784) — Zembrzucki Wal. (w propozycjach 1773).

W bibl. Uniw. wileń. znajduje się tysiąc kilkaset druków, nieskatologowanych, zawierających akta procesowe do różnych „spraw“ z końca w. XVIII (Zwyczaj drukowania pism sporuich był wówczas bardzo przyjęty w Wilnie, w wyższej mierze jak w innych miastach). Wiele z tych druków jest i w bibl. Jag., ale najbogatszy zbiór jest w Wilnie. Nową one różnie tytuły (z dodaniem nazwiska, stron) jak np. Accessorium, Głos, Kategoria, Odpowiedź, Petita, Prodnkt, Przymówienie się, Replika, Sprawa, Usprawiedliwienie itp. Kryje się w nich bogactwo materiału obezajowego i prawnego. Powyżej podane odsyłacze nie wyczerpują wcale całego znanego mi zasobn aktów sądowych, nawet o ile chodzi o druki nazwane „Sprawą“. Znane mi akta procesowe są w Bibliografji zamieszczone bądź to pod nazwiskiem strony procesowej (w zasadzie powoda), bądź pod nazwiskiem adwokata, który sprawę „wnosił“ tj. pismo składał (o ile jest jego nazwisko znane). Wyjątkowo amieszczam pod nazwą miejscowości, o którą spór się toczy.

Sprawach (W) ob. Cikowski St. (Celnych 1604) — Kromer M. (dziejach polskich 1611).

Sprawie (O) stawów ob. Strumiński Ob. (1573).

— (W) ordynacyi Ostrogskiej ob. Ostrogska ordynacya (1754).

Sprawiedliwość kommissyi Skarbu koronnego, względem starostw zamian, summ na starostwach przyznanych, opisanja lenności, królewsczyzn. 1791. fol., str. 8.

Branic.
— Długim Miejskich Niby Praw Zbiorom y Memoryalom Krótką odpowiednią Uwagą Dosc Czyniąca Roku 1790. w 8ce, k. tyt., str. 52.

Na początku tekstu drugi tytuł: Sprawiedliwość Miastom Polskim i W. Xięstwu (sic) Litt.

Polemizuje, jak widać a treści, ze „Zbiorem“ Mędrzeckiego (ob. t. XXII s. 262). — Omawia: Prawo Magdeburkie (przyw. Ottona z r. 947). Prawa miast polskich (Spec. Sax. i Weisbild). — Prawa teutońskie nie dawały miastom dostępu do sejmów prowinc. — Reskrypt dla Wilna i inne przywileje dla miast wydane w Polsce. Przywilej w Horodle 1413. — Ustawa z r. 1505. — Konkluduje, że tylko Kraków, Poznań, Kalisz, Sandomierz a mocy ustawy 1420 i 1436 mogą brać udział w sejmowaniu. Ale i to, jak wywodzi autor, w szczyplym sakresie.

Caart. — Jag. — Kijów — Uniw. wil.

— z nieba wyglądająca z racyi introdukcyi konfraternii Iwona świętego kapłana trzeciego zakonu S. Franciszka sprawiedliwych spraw patrona. Do WW. OO. Bernardynów Lubelskich wprowadzoney. Jako ná rzadkich y niewidanych zelantów swoich oraz pierwszych promotorów y fundatorów tego bractwa to jest, Jaśnie Wielmożnych ná Trybunał koronny lubelski deputatów ciekawie patrząca się, á przez przyczynę tegóż patrona krotkimi nabożeństwami ná ziemię proszona. Roku którego Sprawiedliwość z nieba wyirzała 1743 die 27 8bris. Z dozwoleniem Starszych w Lublinie, w drukarni Col. Soc. Jesu. w 16ce, ark. nlb. F., (k. 55).

Dedyk. deputatom tryb. koron. i prezyd. Bonaw. Turskiemu, Arhid. Gniezn., Ant. Wołowicowski, Krzysz. Skarbkowi i innym. Od k. C. Hymnus Sancto Iwoni obejmuje kart 11, poczem: Życie S. Iwona. Jagiell. — Krasin.

— dla Szlachty niżey wyrażonych. (Actum in Curia Regia Varsaviensi Die

Trigesima Mensis Novembris Anno Domini Millesimo Septingentesimo Nongesimo Primo). 1791. fol., k. 1.

Skarga szlachty w księstwie plockim przeciw proboszczom plockim.

Inne pismka do tej sprawy się odnoszące ob. Płoccy proboszczowie. — Tamte sącytowana rozprawa Smoleńskiego.

Czart. — Jag. — Krasin. — Uniw. wil.

— wybierania dochodów publicznych (Prawo z r. 1776). fol., 1/3 ark.

— ob. Bielicki Stan. (nieśmiertelnej sławy 1700) — Olszański ks. Kaz. (1781) — Radziwiłł Karol — Rychnowski.

Sprawiedliwy Józef ob. Sokołowski Stan. (1596).

Sprawozdanie Komissyi Raplitye Skarbu Kor. względem zamian starostw, przyznanych summ na starostwach przed r. 1768 później wniesionych opisanja lenności, nakoniec względem Królewsczyzn, pod erekcyą ordynacyj podciągnionych, datow. d. 23 marca 1791 r. na Sessyi Ekonom. fol., kart 4 nlb.

Krasin.

Sprawy kryminalne ob. Objaśnienie.

— niewiast... ob. Otwinowski Er. (1589).

— i słowa 1566 (Falconius Tom.) ob. Biblia.

— i uchwały synodu (1595) ob. Acta.

SPRENGEL Jan Michał. Qvod S. S. Individua Bene Vertat Trias. Disputatio Inavgvralis Ivridica. De Ivdice Ecclesiastico, Secvndvm Tit. V. Ordinationis Consistorialis Megapolitanae, Ad Litigantivm Svmtvs, Tam In Genere, Qvam In Specie Minvendos, Obligato, Qvam In Illvstri Ad Varnvm Academia Consensv Amplissimi Ictorvm Ordinis, Svb Praesidio Dni. Matthias Benoni Hering, V. I. D. Et Prof. Cod. Dvcal. Pvbl. Ord. Ac Consistorii Dvcalis Consiliarii, Vt Et Facvltatis Ivridicae Hodie Decani, Domini Patroni, Fautoris, Ac Stvdiorvm Promotoris, Aetatem Devenerandi, Pro Gradu Doctoris, Svmmiqve In Vtroqve Ivre Honoribus Et Privilegiis Rite Et Legitime Conseqvendis, Pvblica Ervditorvm Dis-

quisitioni Die XXVII Avgvsti Anno MDCCXLIV (1744). Sistit, Iohannes Michael Sprengel, Gedanensis. Rostochii, Typis Ioh. Iac. Adleri, Seren. Princ. & Acad. Typogr. w 4ce, k. tyt., str. 84, 1 tabl. (dyplom dla Sprengla).

Przed tytułem doprawiona kopja dyplomu doktorskiego. Rektorem był Carpovius, dziekanem prawa M. B. Hering. — Na końcu przemowa dziekana do doktoranda. Ob. o nim (lub może o jego ojcu?) Seyler Elbinga litt. 1742. Ossol.

SPRENGER Jan Teodor. Iohannis Theodori Sprengeri, Polonia Nov-Antiqua Ex Antiquis Et Novissimis Poloniae Scriptoribus excerpta, Et moderno turbato statui accomodata, naturam ingeniumque terrae et populi Satis demonstrans. [Tu winieta]. Francofurti. Sumptibus Georgi Fickwirthi Anno M.D.C.LVI (1656). w 8ce, k. tyt., k. 3 nlb., str. 132, k. 2 nlb. (Index).

Dedyk. pretorowi, konsulom i lawn. frankfurckim. Mówi, że jest Niemcem z Frankfurta i nie chce się wcale mieszać do spraw zagranicznych. Chce tylko poinformować o kraju bndzącym teraz współpracując z powodu napadów tatarskich i mosk. Są co przypięcej kłeski polskie winie Radziwiłskiego (sic).

Rzecz dzieli się na 20 rozdziałów, w których omawia pokrótce: przyjęcie chrześcijaństwa, dzieje królów, infidelitas versus Reges, przymierza Polaki z sąsiadami (zwłaszcza z Anstrją), sły ustrój wojskowy, ustrój polityczny, zdradę elekt. brandeb., stosunek do Gdańska, winę J. Kazim. (iż porzucił kardynałstwo), ratio neco Suecorum. — Wiadomości swoje czerpie z Gwagnina i Neugebanera, a zpór polsko-szwedzki oświetla przytaczając argumenta wedle Cyriaka Trasmacha i z odpowiedzi polskiej na to pismo. — Wartość pisma jako źródła hist. żadna; ciekawe tylko jako materiał do oświetlenia poglądów o Polsce.

Ob. Kot Rzeczp. pol. (1919) str. 126. — Wiszniewski H. lit. VII 551.

Akad. — Bibl. nar. warsz. — Chreptow. — Czartor. — Czetz. — Jagiell. — Ossol. — Przełds. — Uniw. lwows.

SPRENGER Jakób i Krämer Henryk. Młot Na Czarownice Postępek Zwierzchnony w czárách, także sposob vchronienia sie ich, y lekarstwo ná nie w dwoch częścíách zamykájący. Kiegá wiadomości ludzkiej nietylko godna y potrzebna ále y z náuká Ko-

ściolá powszechnego zgadzájąca się. Z Pism Jakubá Sprengera y Henryká Instytora Zakonu Dominiká S. Teologow y w Niemieckiej Ziemi Inkwizytorow po wietkszej częsci wybrána y ná Polskie Przelozona. Przez Stanisława Zambkowica Sekretarzá Xciá Ie^o M^oi Ostroskie^o, Kásztelana Krakowskiego. Do ktorey w teyże mátereyey przydána iest Ksiáżká Janá Niderá tegoż Zakonu Dominiká S. Theologá y Inkwizytora. Także Vlryka Molitora Diálog o wieszczych białychgłowách, ábo czárownicách. W Krakowie, W Drukárni Symoná Kempiniego, Roku Páńskiego 1614. w 4ce, k. tyt., k. 13 nlb., str. 457, k. 7 nlb. (Reiestr).

Druk gocki.

Na odwr. tyt. herb podzielony na 4 pola. Rozpoczyna dedykacja Jansowski z Ostroga Zasławskiemu. W niej wylicza zbrodnię czarownic (m. i. spółkowanie z szatanem). Mówi, że są tacy co temu przeczą, ale nie mają racji. Powołuje się na Pismo św. i na prawo XII tablic. Wzywa urzędy do ścigania czarów. Wreszcie wychwala Zambawskich i ich zasługi dla państwa i kościoła. Dan z Dubna pierwszego maia 1614.

Poczem na 4 kartach: Spisanie roszdziałów. Rzecz dzieli się na dwie księgi: Pierwsza do str. 176; wtóra do str. 457. — Na ost. 7 kartach nlb. „Reiestr co przednieyanych rzeczy“, ułożony alfabetycznie.

Treścią pierwszej księgi jest: O procesie przeciw czarownicom, o lataniu czarownic i o latawcach, o psuciu członka wstydliwego przez czarownice, o zamienianiu w bestje, o mieszkaniu szatanów w ludziach, o sprawowaniu chorób, o szkodach w bydłe, grady, o czarownikach.

Treścią części wtórej jest: Sposoby leczenia czarów, lekarstwa w miłości, lek opętanych, przeciw innym tajemnym sprawom (głównie sposoby leczenia praktykami religijnymi).

Obie te części przetłumaczył Z. ze Sprengera i Krämera (Instytora), których dzieło wyszło w r. 1489 pt. Mallens Maleficarum i było potem kilkakrotnie przedrukowane. Zambkowiec przełożył tylko II część tego dzieła, a pominał zupełnie część I i III Sprengera. (Część I omawiała dowody za istnieniem czarów, część III kwestje procesowe). — Inkunabuły Sprengera opisuje Wisłocki Inc. (1900) str. 473.

Natomiast dołączył Zambkowiec do swego przekładu tłumaczenie dwóch traktatów średniowiecznych, nie wchodzących w skład dzieła Sprengera. Złączył je organicznie

z częścią „wtóra“ swego przekładu, to znaczy nie dał im osobnych tytułów; a miałowicie umieścić tam:

- 1) Od str. 287: Jana Nidera Zakonu Dominika Świętego Teologa y Inquisitora o czarownicach Xięga. Jest to rozprawa w formie rozmowy ucznia i theologa (12 rozdziałów podobnej treści jak dzieło Sprengera).
- 2) Od str. 390: Xiążka pożyteczna y bardzo potrzebna w sposób Dyalogu o czarownicach pisana przez Ulryka Molitorá, w Duchownym prawie Doktorá, którego się wprzód kładzie przemowa... (Jest to przemowa do Zyg. arcyks. rakuskiego). Obejmuje rozdziałów X w formie rozmowy Ulryka, Zygmunta i Konrada.

Tu jak w całej książce dużo materiału folklorystycznego, który wywarł wielki wpływ na folklor polski. Na str. 448 o Merlinie; na str. 416 o Melusynie; na str. 403 przekład wierszy z Boecjusza. Korzysta dużo z św. Augustyna De civitate Dei i ze Speculum Winc. Bellow. Ale na ogół jest Molitor sceptyczniejszy w kwestji czarów jak Sprenger (nie wierzy np. w możliwość apłodnienia czarownicy przez latawcę).

Więła tom I (Karłowicz) i tom XX (1916, o trzechsetnej rocznicy wydania tego dzieła). — Rosenblatt Czarownia powołana 1882. — Berwiński Studja I 75, 177. — Kolberg Lud, Krakowskie III 256. — Rothe Rys dziejów psychiatrii 1892. — Maciej. Piśm. III 85. — Cwacki O prawach II 239. — Siarcz. Obraz II 334.

Wilder w r. 1914 cenil w Kat. ant. na 100 rs. Ob. też pod Zambkowic, gdzie wymieniono dwie inne jego prace.

Por. Spee (wyżej str. 111) i Czarownica powołana.

Akad. — Chrept. — Czartor. — Cmetwert. — Dzików — Jagieli. — Krasin. — Ossol. — Uniw. wileń.

Sprichwörter ob. Ernestus Joannes (1689) — Pisański Jerzy Krzysztof (1760).

Springenburg Venc. ob. Pannonius (1586).

SPRINGER Sam. Debitae Lachrymae ob Obitum Motuosissimum Praestantissimi et Doctissimi Iuvenis Dn. Samuelis Govorrecii, A. A. L. L. Cultoris quondam Elisabethani Sollertissimi. Viri Admodum Reverendi, Clarissimi, Doctissimi, Dn. Georgii Govorrecii, Ielsch-Beccer-Lasgovicensis Ecclesiae Pastoris vigilantissimi, Filii Dilectissimi, Beate denati die 8 Januarii Anno $\chi\rho\rho\sigma\upsilon\upsilon\lambda\alpha\varsigma$

1681. et humati 10. ejusdem. Effusae a Samuelo Springero, Vratisl. Siles. A. Cult. Lesnae Imprim. Mich. Buck. (1681). w 4ce, k. 2.

Dwa wiersze grecki i niemiecki.

Na początku tytułu cytat grecki.

Wrocław.

Springinklee ob. Hortulus (1533).
Sprosnosc grecka ob. Marek Aviano (1700).

Sprüche (Bibliche) Deutsch und Lateinisch Auff die Sontage und Fest Euangelia. Itzt zum vierdē mal corrigieret und in druck verfertiget Mit Kön. Mai: in Polen und Schweden Priuilegien Aphorismi biblici Germanice & Latine Dominicalibus & festorū Euangelijs accomodat Quarto nunc correcti. aucti & typis excusi. Dantisci Cum priuilegio Sa. R. Maiestatis. (Na końcu:) Gedruckt zu Dantzick, durch Jacobum Rhodum, in Verlegung des Erbarñ vñ wolgelahrten Balthasaris Andreae, Buchhändler daselbst 1600. w 8ce.

Sprawozd. a posz. w Szwecji nr 140.

Bibl. Skokl.

SPRUSZYŃSKI Bened. Jerzy. Epigrammata Patris F. Benedicti Spruszyński, Ord: Min: Con: S. Francisci Prouinciae Russiae & Lithuaniae. Admodum Reuerendo Patri, P. Mariano Korybski, Sacrae Theologiae Licentiate, Eiusdem Ord: & Prouinciae Diffinitori Perpetuo, Dedicata. [Tu winiotka]. Zamoscii, Ex Typographia Academica. Imprimebat Simon Pratkiewicz. Anno Dni. 1677. w 4ce, k. tyt., k. 24.

Na odwrocie cytat ze Scaligera.

Dzieło składa się z krótkich (2 wiersz. lub 4 w. epigramatów) przeważnie na tematy religijne. Ale są i na tematy inne.

Od k. B: Votum pro Domo Austriae; Joau. Casimirus Rex Pol.; Carolo Gustavo; Bel-lum; In bibulos scriptores; In lusores Martifoliorum; Disputantes Judaei cum Stephano; Patria authoris (Russia me genuit, Ferraria docuit, Styria sustinuit); Anagramma Oweni (tego widocznie nadsładuje); na końcu wiersze DD. Adriano Krobski, rect. Zam.

Jak z tego widać przebywał we Włoczech i w Styri. Pisał te epigramata różnemi czasami.

Bandtkie Hist. drnk. II 334.

Czartor. — Ossol. — Zamojski.

— Omen Szczęśliwe Po Electiey Naiasnieyszego Xiążecia Iego Mości Michala (sic) Korybvttha Wisniowieckiego Na Krolestwo Polskie Ná Kázaniu w Dzień Bonáwenty S. w Kościele Lwowskim Fránciszkańskim przy Tryumphalnym Akcie, Przez W. X. Benedykta Spruszyńskiego S. Th. D. Patrem Prouinciae Russiae, Kustosa y Gwardyaná Lwowskiego Zakonu S. Fránciszka Min: Con: Ogłoszone, Roku Panskiego 1669. Dnia 14. Lipca. W Zamóściu w Druk: Akademickiey. w 4ce, k. tyt., k. 9 nlb.

Na odwoicie orzeł polski z herbem Wiśiu., pod tem kilku jeźdźców z szablami i strzelhami. (Cała rycina nader prymitywna). Kazanie bez treści, osnute na motywie Księżyca (w herbie Wiśniowieckich). Poleca mu ubogi zakon św. Franciszka. Żadnych szczegółów faktycznych.

Jag. — Ossol. — Uniw. wileń. — Zamoj.

— Stromata Honori Sanctissimae Virginis Mariae Sine Labe Originali Conceptae A Rúdo Pre F. Georgio Benedicto Spruszynski S. Th: Doctore, Patre Prouinciae Russiae, & Lithuaniae. Ordinis Min: Convent: Sancti Francisci. Consecrata. Anno, à Purissimo Virginis partu 1680. Zamosci Typis Academicis. w 4ce, k. tyt., k. 301 nlb. (sygn. A—Z₄; Aa—Zz₄; Aaa—Zzz₄; Aaaa—Ffff₄).

Rozpoczynają aprohaty Abreka i Michałowskiego. Pocem tekst dzieła podzielonego na K rozdziałów. Autor dowodzi niepokańności, wyższości N. M. P. nad innymi świętymi, podobieństwa Marji do Chrystusa i Ducha św. itp. Przytacza Duns Scotta, Grzegorza Nazj. (k. Yyy₂), Tomasza z Akw. itp. Na końcu 12 k. rejestru.

Jocher 5383.

Jagiell. — Ossol. — Uniw. lwow. — Uniw. warsz. — Wileń. — Zamoj.

Sprzeczką Polityka z Ziemianinem O Rządzie, Prawach Etc. Y Wolności 1764. Anno. w 8ce, k. tyt. i k. 17 nlb.

Zaczyna się: Do Cytelnika czyli Krytyka. Potem idą przedmowy: Do Senatu i do Szlachty. (Weźmy się za ręce, a Polaka na tronie utrzymajmy).

Pocem idzie: Polityka a Ziemianiuem rozmowa I. Ziemianin biada, że nie ma teraz wolności. Dysydecenci tylko zażywają wolności. Król rozdawał złe żupy i inne dochody. Ekonomje opanowali Niemcy. August II wprowadził abytki, parady, fioki,

cugi, assamble, reduty. Wielcy panowie sztuką szlachtę tłuką i gębią przez procesy. — Polityk a lekka oponuje przeciw tym wywodom.

Od 10 karty idzie Rozmowa II. Ziemianin narzeka znowu na złą sprawiedliwość. Polityk przeciwstawia temu przykład jakiegoś kawalera na lat kilkanaście w więzieniu osadzonego. Ziemianin mówi, że trzeba szukać u innych narodów wzoru rządzenia się, co Polityk nazywa „ohydą”. Narzekają na obłopów, którzy cisną się do szlachty i podają za nią.

W rozmowie III narzeka znowu Ziemianin na zły ustrój sądów i na złe prawa („różna pomieszana halaputryna”). Zgadają się obaj, iż należy spisać ustawy Rzeczp. w księgach osobnych. O paua, którego na tronie posadzić mamy, nie troszczymy się i onegoż za granicą nie szukajmy.

Cała rzecz świadczy o ciasnym horyzontcie politycznym autora.

Musiało być pisane z pocz. r. 1764 a więc przed konwokacją, gdyż potem stronictwo saskie (hetmańskie) utraciło wszelkie widoki. Broszura byłaby nieaktualną.

Chrept. — Jagiell. — Krasin. — Ossol. Uniw. wileń. — Zieliń.

Sprzęt ob. Quadrageña.

Sprzymierzenie osób duchownych y świeckich w dekanacie Krobskim dyecezyi poznańskiej (1786?).

Zachował się tylko przedruk tego pisemka, wydany w r. 1808 w Rawiczu i dedyk. Michałowi Mycielskiemu. Przedruk ten (nieopisany w Bihl. Estreiehera) znajduje się w bibl. semin. poznań. Liemv str. 68. — Na k. 4: Przedmowa. — Na k. 6: Ustawy czyli prawa szerególnie na towarzysztwa dekanatu Krobskiego. Na Kongregacyi w Introsinie odprawionej dnia 17 Mies. Maja 1786 R. umowione i uchwalone. — Na k. 9: Imiona Braci i Siostr żyjących. — Na k. 15: Modlitwy za żywych y zmarłych Braci Zgromadzenia naszego. — Na k. 17: Bracia y Siostry do zgromadzenia przyjąci.

Sprzeczki Hler. ob. Spieczynski H.

SPYTECKI Michał. Mowa na pożegnanie J. O. Trybunału Koronnego Lubel. imieniem całej prześwietney Palestry. Przez Jmci Pana Michała Spytka Spyteckiego, Podstolica Ziemi Dobrzyńskiej die 20 Decembr. Anno Domini 1765. fol., kart 2. Ossol.

Spytek Nicolaus ob. Ligęza Nicol. (1618) — Żędzianowski And. (Na regule 1617).

Spytek (Falibóg) Stan. ob. Chlebowskiego W. (Wizerunek 1614) — Janowic (z) (1622).

Squaloribus (De) curiae Romanae ob. Mateusz z Krakowa.

SQUARCIALUPI Marcelli Camillus z Piombino († 1599). De coeli sive aeris ardore. Typis Alexii Rodecii. w 8ce.

Egzemplarz cytuje Żebrawski z Dzikowa.

Nie miałem tego egz. w rękę (Bibl. Dzik. uległa spaleniu 1928). Ale czy to nie jest to samo co „Summa religio”? I w tem ostatniem dziełku jest mowa o ardor coeli jako o hipotezie, zapomocą której Sim. tłumaczy powstanie świata.

Wiszn. IX 93. — Żebrawski Dodatek do bibl. mat. 1886 str. 30. Dzików.

— De cometa in universum et de illo qui A. 1577 visus est, opinio M. Squarcialupi... ad Andr. Dudithium (1578).

Ob. Erasms. — Wątpliwe czy wyszło osobno?

Wywołało polemikę z Erastem któremu to zakomunikował Dudycz. — Przedruk w dziele Bosinsa De significato cometarum (1665).

— De aereo phasmate et quinque amygdalarum vi in ebrietate retardanda (przed r. 1584).

Odpowiadał na to Sim. Simonius w Commentariola (ob. tom XXVIII, 103).

— Primus Triumphus de Marcello Squarcialupo... Claudiopoli... 1584. w 4ce.

Tytuł dokładniejszy podałem w t. XXVIII, 106. — O ile teraz widzę, nie jest to praca Simoniusa, ale Squarcialupiego (przeciw Simoniusowi). A więc bieg polemiki byłby taki: 1) De aereo (Squarcialupiego). — 2) Commentariola (Simoniusa). — 3) Triumphus (Squarc.). — 4) Simonius Supplex (1585) w dwóch częściach (Simoniusa). — 5) Summa religio (1586, 1588).

Wedle tego należy sprostować to, co powiedziałem o powyższej polemice w tomie XXVIII, 103—106. Caartor.

— Simonis Simonii Lucensis, Primum Romani, Tum Calviniani, Deinde Lutherani, denuo Romani, semper autem Athei summa religio. [Tu winieta]. (B. m. i r.) w 4ce, k. tyt., str. 11 (sygn a—a₈).

Bez m. i r. ale zapewne r. 1586, drukowane w Siedmiogrodzie (Claudiopoli?).

Jest to gwałtowna odpowiedź na ogłoszoną w Wilnie pracę Simoniusa pt. Simonius Supplex a moe i na „Commentariola”

(1585) (ob. tom XXVIII str. 105). Zarzuca mu: injuriam, mendacium, obscenitatem. Nie ma on żadnej religii, ehoć chce teraz uchodzić za katolika, Możliwładcom obiecuje, niczego nie dotrzymuje. Na zebraniu praskiem deklamował obłudnie o religii. Nazywa go Doctor atheismi. Ma jego listy wysmiewające kapłanów i jeden z zakonów (Jezuitów?). Simonius otrzymał od niego list przyjacielecki, a teraz go napada. Napada też na małżeństwo, jako mizogyn. Na str. 9 streszcza szyderczo zapatrywania religijne Simoniusa: Coelum genitoris loco, terram matrem rerum appellamur... Calor est causa perficiens... Jest to wyznanie epikurejskich materialistów. Bóg jest dla niego tylko ciepłym słońcem. W tym duchu układa też „credo” Simoniusa na końcu. W pewnej mierze odpowiedział Simoniusa, w której tłumaczy swe przejście na katolicyzm, jest dziełko Scopae; ob. tom XXVIII 105.

Obacz o tem dziele Marini Mersensis Quaestiones in Geuesim (Paryż 1628) str. 673 i 1630. Ta przestrzega wiernych przed księgami wydanymi w Krakowie i Genewie, pełnemi bezbożności.

Tad. Grabowski w Sprawozd. szkoły realnej krak. 1913 (Sim. Sim. jako przedstawiciela wolnomyslicielstwa). Ossol.

— Simonis Simonii Lucensis, primum Romani, tum Calviniani, deinde Lutherani, denuo Romani, semper autem athei Summa Religio. Authore D. M. S. P. Cracoviae, Typis Alexandri Rodecii 1588. w 4ce, k. 12 nlb.

Cyfrą na tytule oznaczają D(om.) M(arc.) S(quarcialupi) P(lumbinensis). Jest to niewątpliwie przedruk. krak. z I wydania, ogłoszonego gdzieś w Siedmiogrodzie. Wiszniewski IX 93. Jagiell.

(Squarcialupi). Commentariola Medica et Physica Ad Aliqvot Scripta. Cuiusdam Camillomarcelli Squarcialupi Plumbinensis, nunc Medicum agentis in Transilvania. Varijs authoribus. Quae omnia pagella sequens minutius indicabit. Satius est honeste latere, quam cum infamia prodire in lucem (1584)... ob. Simonius (w XXVIII, 103).

Przez niedopatrzanie zamieściłem w tomie XXVIII str. 105 błędną wiadomość, jakoby powyższe dzieło było pracą Squarcialupiego. Jest to przeoczenie, które stoi zresztą w niezgodzie z tem, co podają o „Commentariola” o dwie strony wyżej. W Commentariola polemizuje Simonius z dawniejszemi pracami swego niegdyś przyjaciela tj. z jego pismami astronom. i medycznymi (De cometa, De aereo). — Prze-

szedłszy na katolicyzm zerwał ze swoim dawnym przyjacielem i postanowił się od niego odgradzić. Wystąpił w r. 1585 przeciw jego pracy „De aereo phasmate“ i wydał w Wilnie 1584 r. Commentariola; a na odwrocie ich tytułu zapowiedział publikację prac Sewera Prob., Pandura i innych Włochów przeciw Squarcialupiemu. Do wydania tych zapowiedzianych prac nie doszło jednak. (Miały to być zapewne pseudonimy Simoniusa?). Dzieło to znajduje się także w bibl. kapit. gdańskiej.

— ob. Erastus (1580) — Simonius Simon (Commentariola 1584, Simonius suplex 1585) — Socinus Faustus (Ad amicos epistolae 1618, Briefven 1666).

Wizerunki i roztr. nauk. 1836 IX 185. — Gąsiorowski Hist. med. pol. I 291—293. — Encykl. Org. XXIII 570. — Schwartz Dissertatio de vita et scriptis Duditii str. 81. — Musenm Helveticum XVII str. 137. — Freytag Apparatus III 768. Życiorys jego podają Sandius str. 81 i Bock I pars II str. 907 oraz II 483.

Jeszcze inne jego pisma ma podawać Josias Simler Bibliotheca str. 112?.

Jego list do Socyna nie wyszedł osobno, lecz jest drukowany w tegoż zbiorach listów i w Opera.

Squernovitanus Albertus (ze Skierniewic?) ob. Herbestus Benedictus (1559?).

SQUERNOWIUS (Skierniowski?) Krzysztof. Polska albo krótkie opisanie Stanów królestwa polskiego: z podziałem prowincyi, y dygnitarstw, z rozmaitych autorów zebrane, a przez Krzysztofa Squernowiusa N. W. y P. B. do druku podane. w Krakowie Roku Pańskiego 1609. w 4ce, 5 arkusze.

Na odw. str. tytułu herb a pod nim 6 w. pol. Przypisał Aleksandrowi z Kuniewa Piaseczyńskiemu dziedzicowi na Żorniszczach, gdzie pisze, że: „będąc jeszcze w Frankonii zasiągnę krótkiego opisanie Stanów Rzpltej polskiej, które Krzyszta-nowic językiem łacińskim kwoli cudo-ziemcom w Moguncyi wydał. Ważyłem się tego, żem ten zbiór jego na polski język przetłumaczył, ktemu przydałem niektóre punkta tejsze materyi służące, którem z kilku kronikarśw polskich zebrał“.

Jest to notata Cypr. Walewskiego. — Egzemplarza „Polski“ nie odszukałem bowiem w żadnej ze znanych mi bibliotek; ale Walewski musiał go mieć w ręk.

Za dziekaństwa X. Wojciecha Streiskiego 1604 r. otrzymał w Uniw. krak. stopień bakałarza NN. WW. i filozofji a ten sam Piaseczyński wówczas napisał dlań panegyryk pochwalny. — Ob. Muczkowski Statuta str. 261. Akad. (?)

— Xenion Admodvm Reverendo D. D. Simoni Rvdnicki, Canonico Cracoviensi, &c. &c. S. R. M. Secretario supremo. Domino omni officiorum genere obseruando. Christophorus Sqvernovivus Almae Acad. Crac. alumnus officiosè dicat. [Tu winietka]. Cracoviae, Anno Domini 1603. w 4ce, k. tyt., k. 3 nłb.

Na odw. tytułu herb i 8 wiersz.

Wiersz zatytułowany jest „Presbeia“; życzy Radnickiemu, aby ad sacrum Christi praesepè vocatus przeżył szczęśliwie długie lata. Na końcu dwa konstatwne anagramaty; w pierwszym z nich nazwisko i imię „Simon Radnicus“ przerobione na „In curis dominus“.

Czartor.

— ob. Piaseczyński (1604).

Squierniewski (Skwierniowski) Mikołaj ob. Fox Jan — Wężyk Jan (Constitutiones 1630).

Srebrnicki S. I. ob. Korona (1718).

Srebro ob. Specyfikacya sreber i złota (1794).

SREDZIŃSKI Andrzej. Generoso et magnifico dno dno Stanislao Sredzinski, Andreas Sredzinski patri suo charissimo F. S. P... Positiones ivris ex variis titvlis Institvtionvm desvmptae... Has theses Deo iuuante propugnabit Andreas Sredzinski, Philosophiae in Academia Zamoscensi studiosus, praeside Thoma Dresnero, Ivris Vtrivsqve dre, A. D. 1614 mensis Iunii die 8 hora 1. fol., karta 1.

Jest w rękop. bibl. Jag. nr 2279. — Tu także inne skrypta prawnicze spisane w Akademji zamojskiej za czasów Dreznara. — Między innemi Hilebens: Dikatomathea. Jagiell.

— ob. Plautus (Ciekiński P. 1597) — Szymonowicz Sz. (Imagines 1604) — Tomicki Benedykt (Cynosura 1642).

Święcki Hist. pam. II 132. — Łempicki Medyceusz polski (w księdze: Sz. Szym. i jego czasy 1929). — O jego wierszach łac. obacz Arch. Zam. I (wstęp). — Biełowski Szym. Szym. str. 30.

SREDZIŃSKI Wincenty. Conclusioes theologiae de Justificatione Impii,

merito, fide, spe, charitate, jure et justitia. Cracoviae, Typis Fr. Cezary. 1722. fol.

Jocher 3810.

Sredzki zjazd (1590) ob. Izdbieński — Nowiny — Opisanie (1590).

Średzkie sejmiki ob. Postanowienie — Sejmiki — Środa — Szodłdrski J. (1761) — Uchwały.

Śremski z Bukowca Józef ob. Jar-mundowicz (1726).

Sreniawa Nałęcziana ob. Cynerski (1637).

Śreniawa (Śreniawici) ob. Srzeniawa.

ŚROCZYŃSKI Bonawentura. Meta Gloriar In Primo Passu Honoris Philosophici. V. VV. DD. primae Laureae Candidatis Praefixa. Dum post rigidi examinis cursum A Clarissimo Et Admodum Reverendo Domino M. Antonio Kocikowski, Philosophiae Doctore & Professore, Collega Minore, Ecclesiae Archipresbyteralis B. M. V. Paenitentiaro Radyminsciano. In Amplissima Magnorum Hospitum Corona AA: LL: & Philosophiae Baccalaurei Ritu Solenni Crearentur Per Bonaventuram Sroczyński, Ejusdem primae Laureae Candidatum Metrô Pôético & Lemmatibus Adornata. Anno Quô LVX DeVs est nobIs, eX CVrsV, Meta saLVsqVê. (1751). die 19. Novembris. Cracoviae, Typis Universitatis. fol., k. tyt., k. 6 nlb.

Na odwrocie międzyryt św. Jana Kantego z podp. Paulus Jędrzejowski sc. Zamocisj. — Zaczyna wiersz o św. J. K.; potem wiersze dla prof. A. Kocikowskiego, M. Praypkowskiego, K. Gurskiego i „Meta“ dla kandydatów (Langowski, Sroczyński, Jankiewicz). Sub reg. St. Filipowic.

Bibl. Przyrk. — Dzik. — Jag. — Ossol.

Środa ob. Akt (1703) — Potrocinium (Conventus 1614) — Sredzki — Uchwały zebranych stanow (1734).

Finkel III 2003.

Środensis ob. Srzodensis.

Środki zbawienne ob. Lubomirski Stan. Herakl. (1728) — Simplician.

Srokowski B. ob. Spickerman B. T. W 1787 r. grana była w teatrze warsz. jego przekładu komedja Panna Rainord.

(Ob. Rocznik teatru Narod. warsz. 1813 sta 24).

Srola Stanisław ob. Cervus Joan. (Farrago 1531).
Janociana I 33.

Szrednicka Kolyczowna Anna ob. Przyłuski Baltazar (Iako Rachel 1639).

SRZEDNICKI Ignacy. Jasnie Wiel: Na Małachowiczach Nałęcz Małachowskiemu Referend: Koron: Marszałkowi Nayias: Rzepltey Polskiewy Skonf: Stanow Koronnych etc. etc. w 4ce, k. 2.

Wiersz. „Polski Narozdie pomyślnieć się zdarza“. Autor wiersza mówi o sobie: „Imie Ignacy na Szrednicy Szredni Ani naylepszy, ani też poslední. Obywatel Wdatwa Podlaskiego Ziemi Bielsk: naylychszy sługa Pański Szrednicki“.

Czarnec.

— Jaśnie oświeconemu Xięciu Imci Saphyi (sic) generałowi szeffowi artyl. W. X. L. marszałkowi skonf. stanów nayiaśn. Rzczpltey polskiewy y Wielkiego Księstwa Litewskiego. w 4ce, str. 3. Wiersz.

Szredziński Andrzej ob. Sredziński.
Szredziński Zygmunt ob. Birkowski Fabian (Kawaler Maltański 1623).

Szredzki zjazd ob. Średzki.

Szreniawa ob. Boczyłowicz (Sława 1675) — Cynerski (1637) — Karol Gustaw — Meler Dyd. (w swej pełności 1644) — Paszkowski Mar. (Dzieje turec. 1615, Posiłek 1608) — Radziwiłł Alb. St. (Izami płynąca 1658) — Sawicki (życie św. Alojzego 1725) — Sowiński Krzysztof (żalem płynąca 1674) — Staniewski Stef. (1736).

Szreniawitów dom ob. Kwapiński (Species 1733).

Szreniawski Albertus ob. Decisio (1704).

(**Szreńsk**). Prośba obywateli powiatu Szreńskiego. fol., k. 2. Czartor.

Szreński Feliks ob. Sierpez Albertus (Ephemerides 1536).

Szrodek dość skuteczny do zbawienia... Wilno 1766. w 8ce.

Uniw. wileńs.

Szrodensis Albertus ob. Powodowski Jan (Ad dominos 1585).

Szrodki zbawienne ob. Symplician (Środki).

(Srzyszowski Jan Bernard). Conclusiones scholastico-dogmaticae ex universa theologia selectae, iam vero.. Perillustri et admodum Reverendo Domino Joanni Bernardo Szyszowski Can. Regular. Luter. Convent. Antocoll. ad Vilnam a Studio ejusdem ordinis theologico... dedicatae. Vilnae, 1755. w 4ce.

Oh. tom XIV, 349.

Kraazew. Wilno IV. — Jocher 2674.

Uniw. wileńs.

Ssadka (z) Mikulasz ob. Szadek M. Staat des Heil. Röm. Reiche Teuther Nation, der Kays. und Ertzherz. Erbländer von Spanien, Portugall, Pohlen, Franckreich, Preussen, Schweden, Dänemark... [14 części]. 1700(?).

— (Der) von Pohlen. (Bez r., ale po r. 1697). w 8ce, k. 2 nlb. i str. 94.

Przed kartą tyt. popiersie satorychow. Fryderyka Augusta II.

Por.: Tende (1697)... oraz użej: Staats-Protocoll (1698).

Bibl. nar. warsa. — Uniw. lwow.

— Toż... Leipzig 1704. w 8ce.

Staats - Beschreibung (1687, 1711) ob. Sandraart Jak.

Staats Calender von Thorn (1761)... ob. Toruń.

— (Königl. Polnischer) auf das Jahr 1767—1776). Warschau, Gröll. w 12ce.

Obacz w t. XIV str. 15 (pod Calender) oraz w t. XIX str. 48 (pod Kalender) Oprócz wymienionych tam roczników są także roczniki za lata 1768, 1769, 1770 itd.

Staats-Geographie von dem Königreich Preussen und einige polnische Lehnstücke. (2 Theile). 1735.

Staats-Geschichten Von Riga und Lieflland. Auf gegenwärtige von dem König in Pohlen erweckte Unruhe gericht und gantz unpartheyisch an den Tag gelegt. Samt anhängigen pro und contra — Edicten, Manifesten, Condoleanzen und Protestationen beederseits Hohen Potentaten Befehlhabern und Magnaten, zu einer vollkommenen Elucidation und Staats-Gründe dess geneigt-begierigen Lesers. Augspurg, Bey Jacob Koppmayer, und Andreas Maschenbanr. 1700. w 8ce, k. tyt., str. 110.

Autor wyjaśnia na początku, że zamiarem jego jest przedstawić związek między sprawą Infant a wojnami europ. ostat-

nich lat. Opisuje Inflanty (wedle Gwagnina) i ich dzieje. Na str. 15 o polsko-szwedzkich konfliktach od czasów G. Adolfa. Na str. 31 o wojnie z Karolem Gustawem. Od str. 49 są namieszczone akta z roku 1700 (edykta, manifesty itd.) mające służyć na objaśnienie, dla czego wybuchła wojna z Aug. II. Wreszcie kilka ulotek polemicznych. Całość ma bronić polityki szwedzkiej.

Czartor.

Staats-Geschichte (Europäische) u. zwar von der Oster-Messe 1724 biss wieder dahin 1745... Erfurth, Funck 1725. w 8ce.

Są tu: Nachrichten von Thorn u. Pohlen etc. Czartor.

Staats- und Kriegs-Schau-Bühne (Historische) Des Königreichs Pohlen, In einem kurtz gefasten Zusammenhang Derer heutigen Polnischen Kriegs-Troublen nebst beygefügten Journal von Belagerung der Stadt Dantzig wie auch accuraten Abrissen derer Städte Warschau, Krakau und Dantzig nicht weniger denen Bildnissen des Stanislai und Primatis eröffnet; Franckfurt und Leipzig Auf Kosten derer Buch-Händler Anno 1734. w 8ce, k. tyt., str. 327, tablic 2 [portrety Stanisława Leszczyńskiego i Teodora Potockiego, prymasa Polski, rylca Buscha].

Opowiadanie rozpoczyna się od śmierci Augusta II. — Obszerny opis elekcji. — Na str. 115 o zabiegach Francji na rzecz Stan. Leszczyńskiego. — Od str. 189 wypadki z r. 1734. — Od str. 185 o oblężeniu Gdańska. (Na str. 213 o generale Bismarcku). Epizod gdański opowiedziany nader szczegółowo. Od str. 218: Nachtrag... von Übergabe der Stadt Dannig. Na str. 314: Copia des Capit. Instruments (z dnia 9 lipca 1734).

W tekście dużo dokumentów, listów, przemów, wierszy i inskrypcji.

Por. Polen (Das mit Cron) w t. XXIV, 440. Czartor. — Jagiell. — Krasin. — Ossol. — Raczyn. — Tymsk. w Czerw. Dw.

Staats-Maxim (Der Königlichen Polnischen Wahl) oder Politisches Bedencken, Was zu einem und andern mable bey sothaner Wahl ist practiciret worden. Zu reiffen Erwegen unpassioniret vorgestellt. Gedruckt im Jahr 1697. w 4ce, k. tyt. i k. 7 nlb.

Zapytuje co lepsze: elekcja czy dziedziczność i odsyła do Barklaja i Arnisaensza. Porównawca wybór w Polsce i Niemczech. Opiera się na Hartkuochu i na Zieglera

Schauplatz. Przewiduje że Francja ujmie się za Contim.

Bibl. nar. warsz. — Czartor. — Ossol.

Staats-Maximen (Der Polnischen Nation Politische), Nach welchen sie ihre Regierung sönderlich auch die Königliche Wahl und Vermählung gerichtet Sammt Einem ausführlichen Bericht von dem Polnischen Hof-Wesen. Wornach Sich diejenigen sicherlich richten können, welche etwas Hauptsächliches in Polen zuverrichten haben. Anno M.DC.LXX (1670). w 12ce, k. tyt. i k. 65 nlb. (sygn. A—F₅).

We wstępie (od A—C₆) omówiony jest ustroj Polski: król, rada, sejmy, urzędy, mieszczanie i chłopci, lenna, uuj; dalej wojny ze Szwedami, Tatarami; znajomość jęsyków; karczmcy, tolerancja religijna; wojsko. — Od k. C₆: o elekcjach. Od k. C₁₁: Von denjenigen Personen, welche man vermuthet, dass sie zur Cron in Polen solten gelangen (tu o przebiegu poprzednich elekcji, o wyborze Piasta, o ks. Neuburskim, o Konduszu, o Michale Wiśn.). Od k. E₁₀: Von der Königl. Heyrath. (Eleonora). Cała rzecz nie bez znaczenia dla dziejów M. Wiśn. Jagiell.

Staats-Protocoll (Raisonables) darinnen nach richtiger Ordnung der jetzigen Souverainen Herren und gewaffneten Häupter in ganz Europa merkwürdige Staats und Kriegs-Gründe, heimliche Interesse und hierbei... Krieg und Friedens-Expeditiones sowohl mit unpartheischen Staats Gründen mustriret, als aus nach polnischen Principiis deduciret genugsam zu verwundern sein werden. Franckfurt 1685. w 4ce.

Nieco tu o Polsce.

Branic.

Dalszy ciąg pod tytułem:

Continuatio des raisonnablen Staats-Protocolls, worinnen Herren u. gewaffneten Häupter in gantz Europa merkwürdige Staats- u. Kriegs-Gründe heimliche Interessen u. Kriegs- u. Friedens-Expeditiones genugsam zu verwundern seyn. 1686. w 4ce, str. 189.

Objemuje: Wessen man sich aus Polen zu getrösten habe. — Ob man sich vor denen Cosacken u. Moscowitern zu fürchten habe od. Gutes zu hoffen. — Wer die Tartaren seynd.

Staats-Protocoll (Das Polnische), Worinnen enthalten Die vornehmsten und denckwürdigsten Staats-Affairen,

und Veränderungen dieses Königreichs, beyoraus in diesem Jahrhundert, so bey denen Königl. Wahl-Crönungs- und Reichs-Tagen vorgegangen; ingleichen von denen einheimischen und auswärtigen Kriegen, Aufruhr Alliantzen und gefährlichen Factionen, insonderheit die so genandte Contische oder Frantzösische, so sich zeithero in Polen angesponnen, wider die Sächsische Königswahl und darauf einen innerlichen Krieg erregt hat. Hierbey Ist eine eigentliche und umständliche Beschreibung derer neulich vorgegangen Gesandschaftten, prächtigen Ein- und Aufzuge, Solennien und Ceremonien der Königl. Crönung, Cracauischen Huldigung u. und zum Beschluss ein kurtzer Abriss des Polnischen Königreichs, dessen Provintzien, Woywodschafften, Starosteyen, wie auch derer vornehmsten Städte und Vestungen, darinnen sammt andern unzähllichen Geschichten und Anmerckungen Durch Eine unpartheische Feder aufgesetzt. Gedruckt im Jahr 1698. (B. m., ale Frankfurt). w 4ce, k. tyt. i k. 63 nlb. (sygn. A—Q₃).

Są także odbicia z datą: Gedruckt im Jahr 1697 (oba odbicia są w Jag.).

Rozpoczyna napis: Die I Eintheilung. Ta podzielona jest na 60 pytań (Fragen), ale zachodzi błąd w liczbowaniu, bo dwa ostatnie pytania policzbowano LII i LIII zamiast LIX i LX. Omawia pokolei ustroj Polski, zwracając główną uwagę na elekcje. Elekcje XVI i XVII wieku. Intrygi i zamieszki za Jana Kaz. Anegdoty o Marji Ludwice (gerit faciem pictam, mentem fictam et... non adeo strictam). Michał Wiesniewsky i Sobieski. Jego miłośki. Jego olbrzymie skarby. Elekcja po śmierci Sobieskiego. Conti. Sądy obcych o polskich elekcjach. Znaczenie wybory Augusta II. Niemcy nie odniosą z tej elekcji pożytku. Poselstwo polskie do Augusta i mowa Jabłonowskiego. Przybycie Augusta do Polski i koronacja. Władza króla. Armja polska (nisko ją cenil). Fortece w Polsce. Prawa szlachty. Prowincje i miasta. — Kończy opowiadaniem o wojnach polsko-szwedzkich. (Korzystając z relacji w Theatrum Europ.). Autor przewiduje wojnę Contiego z Augustem II i ostro nderza na Francję: das unruhige und rachsüchtige Frankreich. Podobną treść mają równocześnie wydane

1) przekłady z Bizardiera (Wahschoppen 1698, Der cur. Staatsman 1698). Ob. t. XIII str. 157. — 2) Das verwirrte Pohlen; ob. w t. XXIV, 440. — 3) Obacz nadto pod Tende (Hauteville). — 4) Staat (Der von Polen), ob. wyżej.

— Toż... Continuation oder anderer Theil des polnischen Staats-Protocolls, worinnen vornehmlich enthalten, was seithero nach der königl. Wahl und Crönung vorgegangen, sonderlich wegen des bevorstehenden Feld-Zugs und Belagerung der beruffenen Vestung Caminieck, derselben Beschaffenheit, Situation, Befestigung und zu welcher Zeit dieselbe von dem Erb-Feind übergangen; wie schwer es sey solche wieder zu erobern und feruer Was Prinz Conty bey seiner Aulandung in Preussen verrichtet, und warum er so bald wieder von dannen mit seinen Schiffen abesegelt Durch eine unpartheyische Feder aufgesetzt. Gedruckt im Jahre 1698. Frankfurt, Kloss. 1698. w 4ce, kart 27 (ark. E₄).

Czartor. — Jagiell. — Kijows. — Kopern. tor. — Krasin. — Ossol. — Uniw. lwow.

Staats-Secretarius (Europäischer) Welcher Die neuesten Begebenheiten unpartheyisch erzehlet, und vernünftig beurtheilet... w 8ce.

Miejsce druku nie podane.

Jest to wydawnictwo perjodyczne, z początku XVIII wieku, rodzaj dzisiejszego Schul-tisa Geschichte's Kalender, podające krajami ważniejsze wydarzenia polityczne. Uwzględniono między innymi i Polskę. Man przed sobą z bibl. Czartor. trzy tomiki z r. 1735 (str. 659—939), znaczone jako XX, XXI i XXII Theil. Dodano do nich portret Michała Radziwiłła, bisk. pozn. Stan. Hoziusza, Teod. Lubomirskiego. O wypadkach polskich jest mowa na str. 835—844 i 929—938 (sejm pacyf. 1735 i łączące się z nim wypadki). Tendencja przychylna Augustowi III. Czartor.

Staats-Sachen (Polnische Kriegs und... 1666) ob. Kriegs Sachen.

Staats-Theatrum in Polen (b. r.) ob. Polen.

Staats-Wahrsager (Europäischer) oder Wundersame Prophezeyungen von dem jetzigen Zustand der meisten und vornehmsten Europäischen Staaten,... des holl. Malachia, des franc. Nostradami, Bruder Herman, des Mönchs

Sebalds... den päpstl. Stuhl, das Haus Österreich... Britanien, Frankreich, Schweden, Polen.. betreffend... Bremen, in der Sauermanischen Buchhandlung 1758. w 4ce, str. 402 i 4 2.

Dzieło miało kilka wydań. To jest edycja piąta.

Staats und Zeit Beschreibung des Königr. Polen (1687) ob. Polen — Sandraart.

Staat ob. Bizardière (Der curieuse poln. Staatsmann 1698) — Faber Ant. (Cantzley 1697—1754) — Fort Le (politischer von Europa 1740) — Fredro And. M. (Sitten-Lehren 1698) — Gebhardi L. A. (Wendisch-slawischer 1797) — Hildebrand (österreichischer 1789) — Joubert (Veränderungen 1777, Umänderung 1792) — Kirchmair Kar. (Königs) — Meder H. B. (Verfassung 1718) — Pfeffel C. F. (recht 1765) — Steinhäuser J. B. (a raczej Pfeffel 1763) — Tende (Hauteville 1697) — Troesler J. (der politische 1670) — Ziegenhorn (1772).

STABEL G. Fryd. i Macł. St. Dissertatio medica exhibens singulares observationes de plica polonica. Halae Magdeburgicae 1724. w 4ce.

Drezd. król.

— ob. Tscheutscher Melch. (1704).

STABENAU Benjamin. Positiones theologicae ex articulo III August. Confessionis de Christo filio Dei quarum partem priorem d. XXIX. aprilis A. C. MDCCXXXV (1745) praeside Alberto Menoue Verpoortenn SS. theol. D. et professore publ. ill. Athenaei Gedanensis Rectore et ad SS. Trinit. Pastore in auditorio maximo placidae amicorum disquisitioni submittit Benjamin Stabenau Ged. Atheneo patrio brevi valedicturus. Gedani, typis Thomae Joonnis Schreiberi, magnif. Senatus et Athenaei typographi. w 4ce, k. 2 i od str. 57 do 84. Jagiell.

Stabski Hyacintus ob. Krudnerowicz Kasper (1760).

Stacewicz Aleksander ob. Dawidowicz Owsiej (Głos) — Korff Józef (Sprawa 1790) — Majerowicz And.

(Ewazyja 1790) — Zuzmanowicze (Sprawa 1790).

STACHOWICZ Damjan, Sch. Piar. (1658 † 1699). Orationes, Odae et Elegiae in laudem Andreae Santacroci Archiep. Seleuciae Nuntii Apostolici Varsaviae, 1690. fol.

Tak podaje Bielski Vita 18, a za nim Jusz.

II 205. Będzie to zbiór, opisany w tomie XXVII str. 62 pt. „Pium legatum“. Stachowicz był jego wydawcą, a może nawet autorem wierszy i mów, bo te zwykle układał profesor, choć studenci podpisywali.

Stachowicz Ferdynand ob. Żarski Franciszek (Theoremata 1649).

Stachowicz Stanisław, drukarz ob. Historya.

Encykl. Orgelbr. T. XIII, s. 662.

Stachowscy ob. Janowicz Wawrz. (1665).

Stachowska Elżbieta Tołoczkowa ob. Janowicz Wawrz. (1669, 1665).

Stachowska Helena ob. Janowicz Wawrz. (1669).

Stachowski Antoni (I) Arcyb. ob. Oktoich (1715) — Zawiet (1717).

(**Stachowski Antoni szambelan**) (II). Sprawa W. JP. Antoniego Stachowskiego Szambelana Dworu Polskiego z WW. Sorokami przez Odpowiedy (sic) Pozew i Aktorat obiętymi (1799). fol., kart 4.

Chodzi o dobra Dziewałtowo. Sprawa oparła się — jak zwykle w tym czasie — o gubernatora Bużakowa, który odesłał ją do sądu głównego. To jest pozew do tego sądu. Uniw. wileńs.

— ob. Sorokowie.

Stachowski Michał ob. Janowicz Wawrz. (1669).

Stachurski Florjan ob. Propositiones (1774).

STACIEWSKI Kacper. Róża misterna w Wirydarzu heliconskim wśród zimy cudownie wykwitająca, a przy solennym Akeie weselnym oblubiencow nowych Jego Mci Pana Kaspra Winklera mieszczanina y kupca sławnego Krakowskiego y Jey Mci panny Elżbiety Formankowiczówny Ukochaney córki sławney pamięci Jego Mci Pana Iana Formankowicza sławnego niegdy Rayce Krakowskiego, y Jey Mci Panny Elżbiety Formankowiczowvey,

przez Kaspra Staciewskiego sławney Akademiey Krakowskiej studenta na oswiadczenie życzliwego affektu tudziesz też na powinszowanie błogosławieństwa Pańskiego y pomyslnych pociech unizenie ofiarowana Roku Pańskiego MDCLVIII (1658) Dnia 20 Stycznia. w Krakowie w drukarni wdowy Łukasza Kupisza J. K. M. Typ. w 4ce, ark. D₂ (kart 14).

Na drugiej str. karty tytułowej wiersz łaciński, podpisał Joannes Formankowicz Stud. Scholae Gram. Na str. 3: Dedykacja Kasprowi Winklerowi, mieszczan. krak. oblubiencowi nowemu. — Cały dziewięć wierszem.

Jagiell. — Uniw. warsz.

— Złote Jabłko, Z ogrodow Hesperyjskich odważnym Alcida mężnego dziełem wslawionych, Vrwane; A ná przezacny Akt weselny, Nowych Oblubiencow, Iegomóí Páná, P. Grzegorza Machowicza, Kupcá Krakowskiego, y Gwárká Ilkuskiego, Y Ieymóí Pánny P. Anny Formankowiczówny, Przeszanych Rodzicow, Świętey Pamięci, Iegomóí Páná P. Iana Formankowicza, Ráyce Krakowskiego, Y Ieymóí Pániey P. Elżbiety Formankowiczowney, Ráyczyney Krakowskiej, Vkochaney Corki, Z uprzeymym błogosławieństwá Pańskiego, y wesolofortunnych successow powinszowánim, Przez Kaspra Staciewskiego, Náuk wyzwolonych, y Filozofiey, w sławney Akademiey Krakowskiej Bákálarzá. Wystawione. Roku Pańskiego, M.DC.LX (1660). Dnia 12. Stycznia. W Krak: w Druk: WDowy Łukasza Kvpisza, I K. M. Typogr. w 4ce, k. tyt. i k. 9 nlb.

Wierszem chwali rodziny Form., Machowiczów i Pipanów. Machowicz dusie podróżował, miał zunjomóść alemańskiego języka. Pracował też w górach Ilkuskich. Samuel Form. był prawnikiem, członkiem senatu Juriskonsultów. Jerzy Pipan znany był we Włoszech. O nim tak się wyraża: Jerzy Pipan, mąż cnoty darem y mądrości Sławny w pułnocney stronie, y tam gdzie krainy Hesperyjskie rozwodzi, ray swiata ledyny, Włoska Ziemia, gdzie Padus, gdzie Eridan sławny, Nurt pod budowne miasta toczy starodawny. Z niego, jako na insey cory ukochane, Znamienitey godności małżonkom oddaue; Tak y ná Cię obfítóć cnot wssyctkich spłynęła.

Jest to ten sam Pipan, który w roku 1593 był w Padwie Rektorem, jak świadczy Kiceboni w Comment. de Gymn. Patav. str. 95. Ossol.

— ob. Radziwiński Wiktor (Laurea 1658).

Stacje ob. Stacye.

Stacjusz (Stacyusz) ob. Statius.

Staciwski Kazimierz (Staciewski) ob. Novicampianus (1644).

STACKELBERG Otto Magnus († 1799).

Copie des Declarations (1773)... ob. Rewitzky (tom XXVI str. 277).

Znaczną ilość jego not i deklaracji przedrukowano w zbiorze: Recueil (r. 1772—3).

— Declaration de S. M. I. de toutes les Russies, faite à S. M. le Roi et à la République de Pologne par son ministre plénipotent. le Baron de Stackelberg 1772. fol.

— Declaration de S. M. l'Impératrice remise par son Ministre plénipotentiaire Baron de Stackelberg au ministère de S. M. le Roi de Pologne. Le 23. Nov. (4. Dec.) 1772. Deklaracya Imperatorowej JMci podana ministerio Krola JMci Polskiego przez Jey pełnomocnego ministra Barona Stackelberga (1772). fol., 2 k. nlb.

Ob. Odpowiedź (w t. XXIII str. 257).

Petersb. — Uniw. warsz.

— Déclaration... (z przekładem niemieckim:) Erklärung, welche I. K. M. durch Allerhöchstdero bevollmächtigten Minister den Baron v. Stackelberg an S. M. den König haben thun lassen. (1772). fol., 2 k. nlb.

Petersb.

— Deklaracya N. Imperatorowej IMCI Całey Rossyj Podana Ministerio N. Krola IMCI Polskiego y Rzeczypospolitey przez Jey pełnomocnego Ministra Barona Stackelberga 1772. fol., k. nlb. 1.

Uniw. warsz.

— Deklaracya 23 listop. (4 grud.) (Tekst franc. obok polsk.) fol., 1 karta.

Jagiell.

— Deklaracya z 7 (18) Listopada. fol., karta 1.

Jagiell. — Krasinś.

— Toż:... 1773. fol., 1 karta.

Bibl. nar. warsz.

— Declaration. Deklaracya (1776). w 4ce, kart 2.

Podp. przez posłów zagranicznych w Warszawie br. Stackelberg, B. de Rewickiy

i Benoit we francuskim i polskim języku, datowana w Warszawie 4 Novembra 1776. — Gwarantują wolność Polski.

Bran. — Czart. — Kras. — Nar. warsz.

— Kopia deklaracyj jednosłownych oddanych ministrom króla Imci y Rzpltey Polskiej przez Ichmśc PP. Barona de Revitzki, Barona de Stackelberg y de Benoit Ministrów Cesarzowej Ieymci królowy Węgiersk. y Czeskiej Imperatorowy Imci wszystkich Rossyi y króla Imci Pruskiego z podpisem każdego ze swiego dworu deklaracyi, w Warszawie 2 lutego 1773. fol., k. 2.

O przyspieszeniu sejmu. — Ob. Rewitzky (w tomie XXVI, 277).

Czartor. — Krasinś.

— Kopia deklaracyi jednosłownych oddanych ministrom króla Imci y Rzpltey Polskiej przez Ichmośc PP. de Stackelberg, de Benoit ministrów Imperatorowej Ieymci wszystkich Rossyi y Króla Imci Prusk. na d. 18 wrześ. y Cesarzowej Ieymci królowy Węgiersk. y Czeskiej przez Jmśc Pana Rewitzkiego ministra iey na d. 26 t. m. września r. 1772. [Przytem:] Odpowiedź i dalsze deklaracye 3 potencyi z 4 grud. 1772. — Odpowiedź 2 lutego 1773. — Odpowiedź dalsza (także 1773). fol., sygn. B₂.

Branic.

— Nota od JW. JMci P. Hr. Stackelberga Ambassadorsa Extra ordynaryjnego i pełnomocnego Rossyjskiego 1784. fol., k. 2 nlb.

Krasinś.

— Nota. Note. Warszawa 5 Novembra 1788. w 4ce, str. 1.

Protest przeciw przestąpieniu formy rządu gwarantowanej r. 1776. Po polsku i po francusku.

Branic. — Jagiell. — Krasinś. — Misjon. w Krak. — Zielińś.

— Nota... do Stanów seym. podana... Dat. w Warszawie dnia 24 Listopada 1788. fol., str. 1.

Z powodu noty o wycofanie wojsk rosyjskich z kraju. — Po polsku i franc.

Branic. — Czartor. — Jagiell. — Krasinś. — Ossol. — Zielińś.

— Nota... 1789. fol., k. 1. Branic.

— Nota. Note... Warszawa 26 stycznia 1789. fol., str. 1.

Z powodu Noty o ustanowieniu nowych kwarter dla wojsk rosyjskich.

Branic. — Krasinś. — Zielińś.

— Nota... posła Rossyjskiego, dnia 29 stycznia. Warszawa, 1789. fol., k. 1 (po polsku i francusku).

— Nota... do stanów zkonfederowanych, dnia 5 lutego. Warszawa 1789. fol., k. 1 (po polsku i niemiecku).

Obiecuje wycofać wojska swe z Polski z okazji wojny z Turcją wprowadzone.

Krasińsk.

— Toż... dnia 6 lutego 1789. Warszawa. fol., k. 1 (po polsku i franc.).

Branic. — Krasińsk.

— Nota do Kanclerza W. Koron. od ambassadora Rossyjskiego, 6 kwietnia 1789. fol.

Po polsku i niem. Branic. — Krasińsk.

— Note de l'ambassadeur de S. M. l'Impératrice de Russie, Mr. Stackelberg aux Etats Confédérés de Pologne. Concernant l'évacuation des troupes russes. Fait le 6 fevrier 1789. fol.

Po polsku i francusku.

Krasińsk.

— Recueil des declarations (1772—1773)... ob. t. XXVI str. 144.

— Reponse aux Declarations... (1772)... ob. Rewitzky.

— Respons JW. Imci P. Posła Wielkiego Rossyjskiego Stackelberga. (Na końcu:) Warszawa d. 28 Augusti 1776. fol., k. 1 nlb.

Branic. — Czartor. — Krasińsk.

— Tłomaczenie noty (1774)... ob. Rewitzky.

— Tłomaczenie noty z dnia 24 Maja (4 czerwca) posła Rossyjskiego. Warszawa, 1789. fol.

Krasińsk.

(Stackelberg O.). List z Pozegnaniem Do Jasnie Wielmożnego JP. Hrabi De Stackelberg Ambassadora Dnia 24. Miesiąca Maia Roku 1790. w 8ce, k. tyt., str. 29.

Rozpoczyna się datą: z Podola 1790 Roku Dnia 24. Miesiąca Maia. Jaśnie Wielmożny Panie Dobrodzieiu!...

Jakiś „Pan Podstoli“ opowiedział autorowi o wyjeździe Stackelberga. Cytuje o nim „autora Organów“. Autor listu niby to chwala Stackelberga, którego „ślawi cały naród“: w rzeczywistości jednak są to drwiny. Petersburg nazywa kuźnią wolności. Boi się, że Bułhakow gotów być inny dla Polaków. Porównywa go z Repninem. Na końcu szyderczy wierszyk: Oj jedźżasz Panie, o losy, o nieba — Tego do zguby było nam potrzeba — Zginie my ach — Jakiż to strach. Cały ten wier-

zyk naśladowany umyślnie i widocznie z Baki. Ossol.

— Nota od Departamentu interesów cudzoziemskich, do JW. Imci Pana Graffa de Stachelberg (sic) posła wielk^o rossyjsk^o Dan w Warszawie 27 Augusti 1776. (Zarazem:) Respons JW. Imci Posła Wielk^o Rossyjsk^o Dan w Warszawie 28 Augusta 1776. fol., kart 2.

Branic. — Czartor. — Krasińsk. — Uniw. warsz.

— Nota Nayiaśniejszych Stanów Seymujących podana JW. hr. de Stackelberg Wiel. Pos. Pełnomocnemu Ross. Dworu względem ewakuacji wojska rossyj. z Krajów Rzplitey, datowana w Warszawie d. 17 Novembr. 1788 r. fol., fol., kart 8.

Po polsku i niemiecku.

Krasińsk.

— Nota Nayiaś. Stanów Seymujących podana JW. hr. Stackelberg... w Warszawie d. 17 Novembr. 1788 r. fol., karta 1.

Tekst polski i francuski. Tej samej treści co poprzednia.

Krasińsk.

— Nota podana posł. Stackelberg, datowana w Warszawie d. 17 Novembr. 1788 r., fol., str. nlb. 2 (tekst francuski i polski).

Jest to odpowiedź na notę z dnia 25 list. 1788. — Ob. Avis aux Polonais.

Krasińsk.

— Nota od Stanów Rzeczypospolitey podana posłowi de Stackelberg względem ewakuacji wojsk rossyjskich. Dat. w Warszawie d. 14 Stycznia 1789 r. fol., k. 1.

Krasińsk.

— Nota do posła Ross... ob. tom XXIII str. 176.

— ob. Audinot (1779) — Benoit — Contramanifest (1781—2) — Czacki (1788) — Kopia (1773) — Łojko (1773) — Macerota (Materie 1783) — Małachowski St. (Nota 1788) — Marcotin (Polusia 1788) — Młodziejowski (1776) — Nota (1788, w t. XXIII s. 176) — Odpowiedź (1773) — Prawdzicki (1789) — Prorogacja sejm — Recueil (1773) — Reglemens (masońskie 1784) — Rewitzky — Wilczewski (Mowa 1775).

Kalinka Ost. lata (1891) str. 225—276. — Finkel III 1862.

(Stackelberg Julianna). In amore dolor XIV. Calendas Decembres 1776. (Ad Comitem de Stackelberg Russorum legatione in Polonia fungentem in obitu ejus filiae Julianae). B. w. m. (1776). w 4ce. Petersb. publ.

— ob. Kocpeżyński (Elegia 1781).

Stackiewicz ob. Steckiewicz (Sprawa 1798).

Stacye Pana Naszego Jezusa Chrystusa Podczas Jego krwawey męki z francuskiego na polski język przetłumaczone. We Lwowie w Drukarni J. K. M. M. Coll. Soc. Jesu 1748. w 8ce, k. 50 nlb.

Uniw. warsz.

Stacye ob. Bembus (Decl.) — Broscius — Chleb (1661) — Dyskurs (1613) — Dyskurs — Dyskurs (1648) — Gostkowski Wojc. (1602) — Januszowski J. (Poprawa 1625) — Konfederacje — Nieradzki Adam (Kirys hartowny) — Olszewski M. (Judicium 1661, Rozsądek 1663) — Rozmowa konfed. (1613; tu dalsze informacje) — Rozmowa panów (1613), księdza (1648), podróżna turodzica (1613), żołnierza (1624) — Satyr polski (1650) — Skarszewski (Uwagi 1778) — Sporządzanie (1660) — Sposób jakoby wojska (1652) — Starowski Sz. (O stacji żołnierza z teologiem; Zguba; Reformacja; Rozmowa 1638, 1661; Stacye żołnierskie 1636).

Ob. w tomie XV 230, 438 oraz XXIV str. 416 i 418.

Stadelmann Joh. ob. Scherffer W. (1652).

Staden Danzig ob. Gdańsk.

Stadiodromus (1721) ob. Ancuta. — coelestis ob. Jan od Krzyża (1728).

STADION (R. P. D.). Gnesnen. Decimarum pro Ill. D. D. Josepho Kobierzycki, Nicolao Bilski, Paulo Suchecki aliisque possessoribus in parochia Drusz-bicen. contra Rev. P. Philippum Biczynski Parochum... Facti et juris... Romae 1757. typis Bernabo. fol., str. 16.

Jagiell. — Uniw. warsz.

— Toż... Responsio. Romae 1757. fol., str. 8. Jagiell. — Uniw. warsz.

Stadium laureato pede... ob. Hosius St. (1733).

Stadler Ulrych.

Pisywał listy (niewiadomo czy drukowane) do anabaptystów w Kraśniku pod Lublinem, którzy odrzucali noszenie i używanie mieczy. Obacz o tem Loserth Der Kommunnismus der mährischen Wiedertäufer (1895) str. 148.

Stadło ob. Kalinowski Samuel (szczęsne) — Mrowiński J. (małżeńskie 1561) — Popławski Kaz. (szczęsne 1669).

STADMASCHIUS Andreas. Curia Gedensis anagrammatica 1714.

Stadniccy (ze Zmigroda) ob. Przechacki Krzysztof (O trojakiej powinności 1582).

O rodzie Stadnickich obacz Żychliński Złota księga t. III, VI, IX. — Finkel III 1862.

Stadnicka Ewa ob. Ossoliński Józef (1730) — Wietrzyński Kaz. (1731).

Stadnicka Maryanna ob. Grejser Seb. (Nagrobek 1672).

Stadnicka Marianna ob. Brandys (1636).

Stadnicka Teresa ob. Wietrzyński Kaz. (1731).

Stadnicka Zofja z Makowieckich ob. Beldowski X. Ant. (Żywe obrazy 1731) — Nogawski Józef Michał (1740) — Seryewicz Adr. (1740).

Stadnicka Zofja ob. Stawiarski M. (Wesołe 1665).

Stadnicka Zuzanna z Dębińskich ob. Hilary od S. Bazylego (Popielec 1757).

Stadnickich (Z) ob. Ossolińska.

Stadnicki Adam ob. Mojecki (Żyd. okr. 1602) — Paszkowski Marcin (1615) — Radawiecki Andrzej (Prawy szlachcic 1614) — Suski Jędrzej (Korektura prawa 1610) — Starzewski Leonh. (1606).

Stadnicki Aleksander ob. J. A. (Dysknrs 1747).

Stadnicki Andrzej (1560 † 1608) ob. Radawiecki Andrzej (1614) — Regulski Jan (1609).

Siarcz. Obraz. II 229. — Teleżyński Epitaphia in Eccles. S. Trinit. (1790) s. 27.

Stadnicki Angelus ob. Juszyński Hieronim (1799).

STADNICKI Antoni. Mowa Antoniego Stadnickiego delegata z województwa kaliskiego d. 3 maja r. 1792 w kościele S. Krzyża od prowincyi wielkopolskiej miana. (1792). fol., str. 3.

Branic. — Czartor.

— ob. Biegaczewicz Adalb. Joan. Cant. (1745).

STADNICKI Franciszek (I) kasztelan, syn Józefa. Scintilla sole major inter Eliae flammis virtutum splendore refulgens D. Maria Magdalena de Pazis, annua suae festivitatis recurrente die in basilica celeberrimi conventus Cracoviensis Majoris et perantiquae regularis observantiae PP. Carmelitarum, stylo oratorio in numero magnum hospitum Concursu, a Francisco de Zmigrod Stadnicki Castellane Lubaczowiensi, in Alma Universitate Cracoviensi Rhetorices et Eloquientiae auditore adumbrata. Anno quo Sol justitiae Christus Salutis humanae illuxit 1727 die 25 Maji. Cracoviae typis Collegii Majoris Universitatis Cracoviensis. fol., kart 13.

Na odw. str. tytułu herb Stadnickich; pod nim 4 wiersze łac. podpisał Jan Stadnicki student wymowy. — Przypis Piotrowi ze Stadnik Stadnickiemu kasztelanowi sandeckiemu.

Jocher 5441. — Święcki II 453.

Czartor. — Dzików — Jagiell. — Krasin. — Ossol. — Uniw. wileń. — Zamoj.

— ob. Beldowski X. Ant. (1731).

STADNICKI Franciszek (II) syn Antoniego. Mowa JW. Starosty Stadnickiego Ostrzeszowskiego, posła ziemi Wieluńskiej, na Sessyi seymowej dnia 7 Wrzes. 1776 R. miana. w Warszawie, w Drukarni P. Dufour 1776. fol., k. 1.

Branic. — Krasin. — Ossol.

— Głos JW. Hr. Stadnickiego Starosty Ostrzeszowskiego, Posła Ziemi Wieluńskiej miany w Izbie poselskiej, dnia 4 Listopada R. 1786. fol., k. 2.

Branic. — Ossol.

— Mowa JW. Jmci Pana Franciszka Stadnickiego Starosty Ostrzeszowskiego, posła ziemi wieluńskiej w Izbie Poselskiej dnia 22 Października miana. fol., k. 1.

Popiera wniosek o powiększenie wojska, pomimo że ma w instrukcji na żadne podatki nie pozwalać. Jagiell.

— [Odezwa dat. w Kaliszu 15 lipca 1792]. fol. k. 1.

Wzywa ochotników do obrony kraju. — O roli, jaką odegrał jako naczelnik wojew. kal. ob. Smoleński Konfed. targ. str. 156, 160, 197, 250. Krasin.

— ob. Dobrzycki Nepomuc. (1793). Niesiec. T. VIII 484.

Stadnicki Jan (I) ob. Ecclesia (1637) — Firlej H. (1633) — Kalinowski Sam. (Lutnia 1633).

Stadnicki Jan (II), wojew. wołyński († 1714) ob. Lipski Józef (1714) — Nieprski (1713).

Stadnicki Jan (III), student wymowy, syn Piotra (?) ob. Stadnicki Franciszek (1727).

Stadnicki Jan (IV), chorąży grab. ob. Hilary od S. Baz. (1757) — Serjewicz (Szczęśliwy 1740).

STADNICKI Jan (V), kan. katedr. In Nomine Domini, Amen. Dissertatio De Judiciis Ecclesiasticis Privatis. Ex Libro III. Institutionum Juris Canonici; circa Actum Promotionis ad Doctoratum in Utroque Jure. Perillustris & Reverendissimi Domini D. Joannis De Zmigrod In Zabno Stadnicki, Canonici Cathedralis Cracoviensis &c. &c. Viri de Ecclesia Dei & Republica Polona Meritissimi, publicè ad disputandum In Collegio Juridico Universitatis, Proposita. Annò Domini 1764. Die XVI. Mensis Julii. Cracoviae, Typis Seminarii Episcopalis Academico Diocesanii. w 4ce, k. tyt. i k. 7 nlb.

Na odw. k. tyt. „Ad perpetuam rei memoriam“, podpisał Facultas juridica. Tu powiedziano, że zwiedził Europę i że bojnie zaopatrzył sacras aedes Oporyszow. et Żabnensem. Dyseratacja oparta jest na cytatach z C. J. Can.

Z polskich prac cytuje Janidłowski, Lipskiego Centuria, Szamotulskiego G., Zawadzkiego. Na końcu: Defenditur sub assist. Stan. Ficzkiewicz... objectis satisfaciente M. Antonio Camelin. Ten ostatni jest zapewne właściwym autorem (Stadnicki był już wówczas kanonikiem kat.).

Jagiell. — Ossol.

— ob. Stadnicki Michał (Oratio 1760) — Toryani Jan Th. (Kazanie 1767).

Stadnicki Jan Adam podczaszy kor. ob. Jendrski Ant. (Trzy znaki 1645).

STADNICKI Jan Kanty szambelan. Mowa JW. Jmci Pana... Szambelana J. K. Mei; Deputata z Woiewództwa Sandomirskiego na Trybunał Koronny Delegowanego od tegoż Trybunału do J. K. Mei d. 19 Października 1783 miana. fol., str. 1.

Ob. tom XXVI, 335.

Jagiell. — Uniw. warsz.

Stadnicki Jędrzej Samuel ob. Grej-sler Sebastyan Kazim. (1672).

STADNICKI Józef. Propositiones Theologico-Dogmatico-Scholasticae. Pro Disputationibus Publicis. Expositae. In Seminario Stradomiensi Presbyterorum Congregationis Missionis. Defendente Perillustri & Admodum Reverendo D. Josepho Stadnicki. [Tu ozdobna winieta]. Annó MDCCLXIX (1769). Diebus Junii Cracoviae Typis Seminarii Episc. Acad. Dioec. w 4ce, k. tyt. i k. 5 nlb.

Są to konkluzje: De Deo, De Myst. Trinitatis, De Incarnatione, De Sacr., De Matrimonio. Zwalcza zdania heretyckie powołując się na św. Augustyna.

Jocher 2707.

Ossol.

— ob. Belkowski X. Ant. — Bie-gaszewicz Adalb. (1745) — Dominik (1731) — Lachowicz Floryan (Sensus verbi 1727).

Stadnicki Kazimierz ob. Lachryma (doloris 1714).

Stadnicki Marcin ob. Roźniatowski Abr.

Rzekomy djarzusz pióra Marc. Stadnickiego nie jest jego ntworem, lecz Stadnicki był tylko właścicielem manuskryptu. Wyjaśnia to W. Kętrzyński w Przegl. histor. VII (1908) str. 268. Antorem djarzusza był Abr. Roźniatowski.

Finkel Dod. II (1914) nr 3203.

Stadnicki Marek (I) ob. Ochocki Gabriel (Epithalamium 1620) — Rada-wiecki Andreas (1630).

STADNICKI Marek (II) Karol. Cynovsra Laetitiae, Inter Vrsae & Virginis Gneviosianae sidera, Ex pulcherrimo Italiae Coelo, ad Poli Septemtrionalis custodiam redeuntia, Nupèr desiderio expectantis Patriae Obseruata, Atque unà cum Illustrissimo & Reuerendissimo Domino, D. Nicolao de Olexow

Gniewosz, Dei & Sedis Apostolicae Gratiâ, Episcopo Vladislauensi, & Pomeraniae, &c. Dvm Post salutata Principum Apostolorum limina, Urbemque Romam Iubilaei tempore visitatam, cum omnium applausu, in amplexum Patriae reuerteretur, A Marco Carolo Stadnicki, Eloquentiae Auditore, Officiosae Palladis cultu, & prae gaudio triumphante eloquentiâ, Excepta. Anno Sanctissimi Iubilaei 1650. [Na końcu pod sygn. druk. t. j. obeliskiem:] Cracoviae In Officina Typographica Francisci Caesarij, S. R. M. Typog. w 4ce, k. tyt. i k. 15 nlb.

Na odwr. tyt. herb Gniewosza (Panna na niedźw.).

W egz. Jag. dopisano współcześnie: Stan. Bieżanowski stylus; on więc jest antorem. Między innymi wychwała tu Władysł. IV i Mik. Krasieńskiego.

Czart. — Czetw. — Jagiell. — Krasień. — Ossol.

STADNICKI Michał od św. Józefa, pijar (1732 † 15 styc. 1789). Kazanie na Pogrzebie Jasnio Oswieconego Jana Klemensa Hrabi na Ruszczy, Branicach, Tyczynie i Tykocinie Branickiego Kasztelana Krakowskiego, Hetmana Wielkiego Koronnego, Starosty Brańskiego, Bielskiego, Krosińskiego, Mościckiego, Janowskiego, Bohusławskiego. Kawalera Orderow Orła Białego, Złotego Runa i S. Jędrzeia. Miane w Kościele Krakowskim S. Piotra Przez X. Michała Stadnickiego Scholarum Piarum Dnia 20. Sierpnia Roku 1777. w Krakowie w Drukarni Seminarium Biskupiego Akademickiego. w 4ce, k. tyt. i k. 17 nlb.

Część I wysławia różnych Branickich, między innymi Elżbietę hetmanową; Część II Jana Klemensa. Wylicza jego cnoty. Ułomności swe okupował jałmużnami. Żegna jego imieniem naród i krewnych.

Branic. — Dzików. — Jagiell. — Krasień. — Ossol.

— Oratio De Laudibus S. Thomae Aquinatis Angelici Ecclesiae Doctoris Habita In Ecclesia RR. PP. Ordinis Praedicatorum. Varsaviae Nonis Martii MDCCLXI (1761). w 4ce, k. tyt. i k. 11 nlb.

Dedyk. Francisco Schwartzenberg de Witowice Czerny. Mówi o jego stosunku do

kard. Lipskiego, do K. Sołtyka i bisk. Żaluzkiego.

Wspomina jego działalność w Trybunale. — Pochwały św. Tomasza są ogólnikowe. Jagiell. — Uniw. wileńs.

— *Oratio De Natura. Et Arte Diligentier Ad Omnem In Literis Scientijsque Profectum Adhibenda. In Solenni Studiorum Omnium Instauratione Habita Calendis Septembris MDCCLX (1760). [Tu winieta]. Varsaviae. Typis S. R. M. & Reipublicae in Collegio Regio. in 4ce, k. tyt. i k. 9 nlb.*

Dedyk. Joanni Stadnicki, canon. eath., ad tribunal deputato, fratri suo. Wspomina o tem, że Jan przez sześć lat posłował w Konstantynopolu.

Jan kształcił młodszego brata u Pijarów, a potem wysłał go za granicę. *Oratio* była wypowiedziana w szkołach pijarskich in instaur. studiorum.

Wychwała mówców i poetów starożytnych (Cicerona, Horacego).

Jocher 933.

Janocki Excerpt. 80, 307—12. — Bielski Vita piarum 127. — Sobieszcz, w Encykl. Org. XXIII 939 i 40. — Horanyj Scriptores piarum II 695 i 6.

Akad. — Czartor. — Jagiell.

Stadnicki Michał, chorąży grabowiecki ob. Toryani Jan (1767).

STADNICKI Michał Konstancy. *Conspectus priorum philosophiae partium logicae et metaphysicae in ducali Sabaudica academia pertractatarum per Michaelem Constantinum Stadnicki. Vindobonae, Jahn 1763. w 4ce.*

Stadnicki Michał Dr. Juris ob. Marxen Car. (Diploma 1782).

Stadnicki Mikołaj (I) ob. Nycz Joan. (Hodeporicon 1641) — Radawiecki Andrzej (Prawy ojcowie 1630) — Sulikowski Mikołaj (Laetitia 1637).

Stadnicki Mikołaj (II) ob. Tynieński Jan (Kazanie 1769).

Stadnicki Mikołaj Franc. ob. Orzechowski Stanisław.

Stadnicki Mikołaj Jan Kanty ob. Ossędowski Stan. (Cithara 1638).

Stadnicki Paweł ob. Połaniecki I. Bon. (Candor 1739).

STADNICKI Piotr. *Voorafgaand Bericht wegens eene negotiatie op laden in Amerika. Amsterdam. 1792. w 8ce, str. 37.*

Do tego doprawiono innych sześć druków dotyczących tej samej kwestji. Dotyczy spekulacji ziemią w Stauach. Stadnicki & zoon mieli kantor w Amsterdamie.

Tak podaje Katalog antykw. Hiersemana w Lipsku z r. 1929 pod nr 1039. Cenił — gdyż chodziło o Amerykę — na 420 marek!

Stadnicki Piotr Konst. ob. Biegaczewicz Adalb. Joan. Cant. (Remigium 1746) — Połaniecki J. (1739) — Stadnicki Franc. (Scintilla 1727).

Stadnicki Samuel ob. Przechacki Christophorus (1586).

Stadnicki Stanisław (I i II) ob. Cyryus Teodor (Zgoda 1605) — Judasz — Martyrologium (1563) — Modrzewski Andrzej (1562) — Orzechowski St. (1561) — Przechacki Krzysztof — Przewodowski Hieronim (Judasz 1611) — Stankar — Ranizowski Stanisław (Katolik 1606).

Siarczyński Obraz II 226. — Niemczew. Pauow. Zygm. III, II 100, 123—7, 382, 417. — Pamiętnik Sandomirski 1830 II 565—573 (Monodia Stadnickiej). — Święteli Hist. Pam. II 134. — Wiszn. Hist. lit. VI 223 przyp. — Grabowski Skarga str. 42 i 646. — Orichoviana I. — Kot Modrzewski 1923 str. 228. — Rembowski Rokosz. Zembr. 1893 str. 512. — Wielewicki Diarium I. — Czubek Pisma rokoszowe II (tu jego korespondencja z Jazkowieckim i kilka ulotek, które mu Czubek, zdaje się niesłusznie, przypisuje). — Papée Ostatnie chwile Djabła w Ateneum 1889. — Łoziński Prawem i lewem (1903). — Finkel III str. 1862.

Żył równocześnie dwóch Stanisławów Stadnickich: 1) jeden t. zw. „Djabel“, starosta Zygwański — 2) kasztelan Przemyski. Powyższe odsyłacze odnoszą się do jednego i drugiego.

Stadnicki Stan. (III) ob. Zamojski Jan (Planctus 1619) — Zamojski Tomasz (1617).

Stadnicki Tomasz Aleksander ob. Wojakowski Jerzy (Poważny dyskurs 1747).

(Stadnicki Zygmunt). *Vota genethlia ad illustrem et generosum... L. B. de Smigrod dominum in Landesbut moris et honoris ergo scripta die 2 martii anno 1617. Heidelbergae, typis Davidis Albini. w 4ce, k. tyt. i str. lb. 11. Birgel.*

(Stadtländer Anna Kat.). *Super discessu puellae... Thorunii, Karnall. 1664. w 4ce, k. 2. Gdańska miej.*

STADTLÄNDER Antoni. Schuldige Glückwünschende Zuruffungs-Pflicht Welche Dem Ehrenvesten und Wohlgeachten Hn. Antonio Stadtländer, Vornehmen Bürger und Chirurgo Königl. Stadt Thorn, An dessen Höchsterfreulichem Namens-Tage, Welcher am 17. Januar. dieses itztlauffenden 1683. Jahres glücklich eingefallen In verbundener Geflossenheit haben abstatten wollen Dessen Dienst- und Pflicht-Verbundene Untengemeldte. Thorn drukts Christian Bekk, des löbl. Gym. Buchdr. w 4ce, k. 4. Toruń. Kop.

STADTLÄNDER Fryderyk. Dem Beglückten Hochzeit-Fest Des Wol-Edlen und Wolgelahrten Herrn M. Reinhold Friderich Bornmanns Prof. Publ. Ord. Welches mit der Edlen Viel Ehr und Tugend-begabten Jungfrau Anna Barbara Seel. Herrn Johann Fridrich von der Weser Vornehmen Kauff- und Handels-Mannes in Thorn, Nachgelassenen Eheleiblichen Junfr. Tochter, Anno 1716 d. 12. Maji Daselbst gefeyert ward Wolten durch nachgesetzte Zeilen beywohnen Zwene innenbenannte Freunde aus Königsberg. Thorn, Gedruckt, bey Johann Nicolai, E. E. Raths und des Gymnasii Buchdrucker. fol., k. 2.

Toruń. Kop.

— *Exercitatio Historica Posterior De Vita S. Martyris Adalberti, Hungarorum Prussorumq. Apostoli, quam Jesu Christo Feliciter Adjuvante, Superiorum Consensu, In celeberrima Prussorum Academia, Placide eruditorum discussioni subjecit Praeses M. Christianus Helwich. Domuan. Pruss. Et Respondens Fridericus Stadtländer, Reg. Pruss. D. 26. Septembr. Anno 1693. In Auditorio Philosophico, Horis solitis. Regiomonti, Typis Reusnerianis. w 4ce.* Uniw. królew.

STAEHLIN J. P. Anekdoty Oryginalne O Piotrze Wielkim Zebrane przez J. P. Staehlin z dodanemi O Katarzynie I. drugiey Piotra Małżonce i Alexym Synu Jego ciekawemi wiadomościami z Pana Coxe Wyjętami. w Krakowie 1789. Kosztem i drukiem Igna-

cego Grebla Typografa i Bibliopoli J. K. Mei. w 8ce, k. 2 tyt., str. 482.

Na odwrocie tyt. cytat z Pliniusza.

Rozpoczyna przedmowa od wydawcy, gdzie autor nazwany najslawniejszym tego wieku pisarzem. Był on nauczycielem Piotra III (meza Katarzyny II), potem zaś bibliotekarzem. Anekdoty zebrał z ust osób wiarogodnych (zwłaszcza od wszystkich dygnitarzy), których wymienia pod każdą anegdota.

Anekdoty te są to krótkie opowiadania o różnych epizodach z życia Piotra W. przeważnie w dachu apoteozy jego. — Anegd. 116 (o carewicu Alskym), wyjęta z podróży Coxe'a, odsyła po szczegóły do czwartego tomu Hist. Rosji Levesque'a. — Aneg. ostatnia tj. CXVII o Katarzynie I, o jej rodzice, jej awanturach, jej śmierci, jej przymiotach.

Czart. — Jag. — Ossol. — Uniw. wileń.

Staël (Necker) ob. Trembecki Stan. Bernacki w Ks. dla Balcera I str. 51.

Staende Preussen ob. Preussen (1657).

Staermontus Petrus Varmiensis ob. Xyländer (1598).

STAGG Adolf. Bey der Huldigungs-Feyer G. Russ. Kayser. Majestät Catharinen II.. weyhet dieses Opfer in Tiefster Ehrfurcht und Unterthänigkeit am 28 Dec. 1794. Als am Tage, da von der Lithauschen Hauptstadt Wilna der Eyd der Trene geleistet wurde. Ein vor 25 Jahren in Jhro Russ. Kayser. Majestät. Diensten gestandener Diener Carl Adolph Stagg Doctor und Hofrath. fol., k. 2.

Wiersz. — Notata Joehera.

Stagirita (Aristoteles) ob. Aristoteles — Zródłinski Casim. (Ad omnipotentis 1693).

Stahl Georgius Ernest ob. Bolten Danniell Henning (1709).

Stahreberg ob. Ruess (Von Ihro 1683).

Stahreberg Henryk ob. Rotter Ksawery (Refugium Peccatorum 1767).

Stalicki Ant. ob. Kleczewski Stanisław (1760).

STALICKI Walenty. Faelix Avspicivm Ob Vtriusque Luminaris Serenissimorum Principum, Vladislai IV. Regis Poloniae & Sueciae, &c. &c. inuictissimi. Lvdovicæ Gonzagæ Reginae Poloniae

& Sueciae, Cliuiaie, Niuerniae Dncis Mantuae, Montisferrati, &c. Principis Consociationem, A. M. Valentino Stalicki, Contubernij Philosophorum Seniore Exhibitvm. [Na końcu:] Cracoviae, In Officina Typographica Francisci Caesarij. Anno Dñi. 1646. w 4ce, k. tyt. i k. 15 nlb.

Na odwr. tyt. herb Wielopolskich i 6 wiersz Macieja Korczowskiego, stud. rhet. Dedykacja Janowi Wielopolskiemu. Tu wychwała jego poselstwo i jego hojność wobec Franciszkanów w Biecu.

W panegiryku powołuje się na Orzechowskiego Fidelis Subditus, co równa z Xenofonta Cyropedją.

Czartor. — Jagiell. — Krasień. — Ossol. — Uniw. lwow.

— Ode plaudens Clarissimo et Admodum Rdo D. D. Stanislao Jurkowski, Collegae Majori S. Floriani Canonico, Custodi Opatovien. dum in Alma Univ. Cracov. Theologicam Professionem aspiciaretur. A. M. Valentino Stalicki, ejusdem Acad. Professore decantata. Cracoviae, apud Valerianum Piątkowski, 1645.

Na arkuszu składanym. — Notatka zapewne z egz. bibl. Jag., ale go nie odszukałem.

— D. O. M. Qvaestio Physica De Anima In Commvni. Pnblice ad disputandum in Alma Academia Crac. in Lectorio D. D. Theologorum. A. M. Valentino Stalicki, Proposita. Permissu M. D. Rectoris. Anno Domini M.Dc.Lxi (1661). Cracoviae, In Officina Viduae Lvcae Kvpisz, S. R. M. Typ. w 4ce, k. tyt. i k. 3 nlb.

Na odwr. berła Akademji i wierszyki Jana i Krzyszta Chrapowickich.

Przypis: Domus Majoris patribus. Na końcu: Sub ansp. Ad. Roszczewic.

W tezach rozróżnia duszę wegetatywną, sensitivą et intellectivą.

In quolibet vivente una anima reperitur. Jagiell. — Ossol.

— ob. Cyrus Dominik (1668) — Muszyński Tomasz Kazim. (1663).

Stalość ob. Lipsius Just. (umysłu 1600—1783) — Seneka (1771).

Stambuch (Slesky) ob. Paprocki Bartłomiej (1609).

Stambuł ob. Konstantynopol (tom XX, 34) — Relacya (1700) — Turcyja.

Stament Adamus, praepos. wisnic. ob. Papużyński J. K. (Gaudium 1642).
Stament Wojciech ob. Zychini Dominik (Tribut 1666).

Stamirowska Ewa (I) ob. Czopowski Seweryn (1791).

Stamirowska Ewa (II) ob. Łukowski Vladislaus (1635).

Stamirowski Antoni ob. Czajkowski B. J. (1786) — Czopowski S. (1791).

Stamirowski Laurentius ob. Łukowski Vlad. (1635).

Stamirowski Tomasz, starosta krasnostawski ob. Chyczewski Stan. (Physica 1767) — Czopowski Seweryn (Kaz. pogrzeb. 1791) — Processus (1761) — Witowski.

Stammen (Poln.) ob. Koenigs Stammen (1669).

STAMMICHUS Dawid. Nuptiis Eliae Zahn et Annae Neuenfeldiae. Dantisci 1645. w 4ce.

Stampfy Donatus, drukarz akad. ob. Zygmunt III (Mandatum, Mandat 1620).

Stamfy Jan ob. Jurgievicius Andreas (Niemandt 1603).

Stan cywilny. Warunek poddanych względem dziedziców (Projekt do prawa). fol., str. 2 (p. fracta). Branic. — Czartor.

— historyi Narodu polskiego z okazji Religij i przyczyny dla których koniecznie wypada ustanowić Hierarchią grecką nieunicką i dyssydencką.

Obacz Przegląd pozn. 1862 str. 34.

Jest tu o liście Lwa Sapiehy do Józ. Kuncewicza.

Odpisywał na to Protasewicz(?).

Jedno i drugie nie znane.

— kawalerów świeckich w Europie y inne ciekawości godne wiadomości. w Warszawie 1778.

Tak podaje Kat. ant. Lissnera, ale to zapewne urywok z Kalendarzyka.

— aktualnego kompletu eo do nowego zaciągu, korpusu artylerji i (6) pułków pieszych, wojska W. X. Lit. podług zaprzysiężonych likwidacyi i raportów z ostatniego miesiąca. fol., 1/2 ark.

— korpusu artylerji i 14 regimentów pieszych polowych, w Koronie, podług zaprzysiężonych likwidacyi. fol., 1/2 ark.

— Państwa Rzymskiego Zachodniego po upadku Cesarstwa Rzymskiego na Romulu Augustulu R. P. 476.

Jocher 828 (za Katal. Pilch).

— Polityczny Duchowny, Woy-skowy i Cywilny Królestwa Polskiego y W. X. Litewskiego w Roku 1785. Z przyłączonym krotkim zbiorem Konstytucyi Seymu Grodzieńskiego Roku 1784. [Tu winietka]. w Warszawie Nakładem i Drukiem Michała Grölla, Księgarza Nadwornego J. K. Mci. w Marywillu Nro. 24. pod znakiem Poętów. w 16ce, k. tyt. i k. 120 nlb.

Jest to schematyzm urzędniczy ówczesnej Polski. Wyliczeni biskupi, wojewodowie, ministrowie, kasatel. etc... Na I₁: Urzędniczy ziemscy i grodzcy. Na O₂: Rada Nieustająca. Potem: Trybunał Koronny. Sady. Palestra. Kawalerowie orderów. Dwór. Król. Posłowie. Gwardje i pułki. Magistrat warsz. Poczty. Walne trakty. — Od k. V₂: Zbiór konstyt. sejmu 1784.

Wychodziło zapewne i w nast. latach, ale nie znam egzemplarzy. Ossol.

— Polityczny Królestwa Polskiego, Y W. X. Litewskiego. Na Rok Pański 1794. [Tu winietka]. w Warszawie, Nakładem i Drukiem M. Grölla. Księgarza Nadwornego J. K. Mci, w Marywillu pod Nro 475 w Sali nad Bramą. w 24ce, k. tyt., str. 59—399, k. 2 nlb.

Pag. 1—58 brakuje dla tego (jak wyjaśniono na odwr. tytułu), że miesiące są opuszczone (Kalendarz).

Na początku: Stan państw europ. (tj. wyliczenie monarchów i członków ich rodzin). Potem zwykły schematyzm Polski. Trakty pocztowe. Na str. 378: wiadomość o Turcji. O roślinie jedwabiowej. Trojeść syryjska (podp. M. Gröll). Anegdota o Murzynie na wolność wypuszczonym. Wyrok Filipa. Wyspa Jamajka. Myśli moralne (może a La Rochfoucaulda?).

Ossol. — Zielińs.

— rycerski do Senatu. Warszawa Gröll. fol., str. 1.

Branic. — Czart. — Dzików — Zielińs.

— woyska koronnego podług ostatniej lustracyi w roku terażniejszym 1778 przed seymem ekspedywaney. Rapport przed stanie woyska W. X. L. iako się effective znajduje w likwidacyi zaprzysiężonych w racie marcowej 1778 podany (1778). fol., 1/2 ark.

Branic. — Krasiańs.

— woyska oboygą narodów na seym walny ordynaryiny warszawski 1780 r. podług zaprzysiężonych likwidacyi z raty marcowej roku tegoż 1780 i raportów miesięcznych okazany. fol., ark. 1.

Branic. — Czartor.

— Toż... na Seym Walny Ordynaryiny Warszawski 1782 Roku podług zaprzysiężonych Likwidacyi z Raty Marcowej 1782 Roku okazany. fol., 1 ark. rozł.

Czartor. — Jagiell. — Uniw. warsz.

— Toż... na seym walny ordynaryiny Grodzieński 1784 r. fol., k. 1. Krasiańs.

— Toż... na Seym Walny Ordynaryiny 1786 roku. fol., 1 k. plak. W Koronie 13.802, w Litwie 4.540.

— Toż... na seym stanów skonfederowanych 1788 r. fol., karta 1.

Krasiańs.

— ob. Ciąg uwag (rolniczy) — Gdacyusz Ad. (rycerski 1679, rzymski 1680) — Goldonowski A. (wdowicy 1635, panieński 1636) — Grady Baz. (dziewiczy 1607) — Hozyusz (o bożym 1574) — Jezierski Fr. (nie szlachecki 1790) — Kaliński X. (1780) — Komisja porz. (1792) — Ligowicz Józ. (małżeński 1787) — Paprocki B. (małżeński 1601) — Pocięcha (panieński 1610) — Podgórczanin (małżeński 1768) — Przyczyna (szlachecki 1765) — Putanowicz J. A. (wewnętrzny Studii 1774) — Roa M. (dusz cierpiących 1649) — Roztrząśnienie (miejski 1791) — Sierczyński T. (duchowny 1778) — Skarszewski Woj. (Uwagi, duchowny 1778, duchowieństwa 1776) — Skutkach (o) (szlachecki 1789) — Sołtykowicz J. (Głos na przedce, miejski) — Stany — Ubezpieczenie prerogatyw (cywilny) — Uwagi z powodu osobliwego (wojskowy 1789) — Wybiicki Józef (Uwagi) — Zatorski Paw. (Podgórczanin, małżeński 1751).

— Sprawy ob. Czestochowski konwent (z Wybranowskim 1786) — Brzozowska (Sołtykowa) Sal. (przec. Branickiemu 1782) — Gałęcka Agata (1782) — Micewicz Ign. (z Cel. Dydziańskim 1785) — Karmelici kowieńs. (z Swirskim 1787) —

Radziwiłł Mik. (z Maryanną Radziwiłłową 1798) — Sprawa — Sulkowski Ant. (bankn berlińsk. 1790) — Witten Franc. (przeciw Xciu Piotrowi 1763) — Wybranowski (Konwentu Jasnego).

Stanu (Do) Nayaśnieszey Rzeczypospolitey od mieyskiego. w 4ce.

Branic.

— Szlacheckiego, y Woyska Koronnego, Partis Adversae Od Dobra Pospolitego Aversae. (B. m. i r., ale 1733). w 4ce, k. tyt. i k. 22 nlb.

Zachwala króla Augusta III i Najj. Marję. Zwalca Stanisława. Nie jest on wcale zelatorem wiary. Ubliżył jej traktatem warsz. i popiera go gdańska heresia. Zamordowano wolę elekcję i liberum veto. Polemizuje ostro a pięciu maksymami partyantów Stanisława. August III jest misus a Deo. W końcu dopisek: Do woyska Koronnego.

Katalog Bibl. Uniw. warsz. notuje datę 1712 r., co błędne.

Ossol. — Uniw. warsz.

STANBRIGIUS (Brinslacus). Vocabularium metricum opera Brinslaci a Stanbrigio editum Thorunii 1639. w 4ce.

STANBULEWICZ Matyasz. Goniec Pánu Jozefowi Licyniusowi Namysłowskiemu (obroncy Ewangelizmu Nowokrzczeńskiego) na Odpowiedź Refutacyey Pána Mikuliczowey. Przez Matyasza Stanbulewicza. Hieronymus in Galat: 5, Igitur scintilla statim vt apparuerit extinguenda est, & fermentum a massae vicinia semouendum: secundae putridae carnes, & scabiosum animal a causis ouium repellendum, ne tota domus, massa, corpus, & pecora, ardeat, corrumpatur, putrescat, intereant. Arius vna scintilla fuit, sed quia non statim oppressa est, totum orbem eius flamma populata est. W Wilnie, v Karcana Roku 1615. [Cały tytuł w winięcie]. w 4ce, k. tyt. i k. 15 nlb.

Tytuł w ozd. namce. Na egz. Jag. przepisy ręką autora: Reverendo in Christo P. Rectori Soc. Jesu Academiae Viln.... ad proprias manus hoc munus... (reszta ucięta). Na odwrocie tytułu wiersz: Do tych którzy słuchali Licyniusowego kazania. — Porównywa go do sakorpiona, do niedźwiedzia rozdrażnionego, do wilka.

Na k. A₂: Do Czytelnika. Mówi, że doszedł jego ręk kartelusz Józefa Lic. Namysłow-

skiego Nowokrceńca, będący wrakomo odpisem na refutację Alex. Mikulicza. On teraz odpowiada za Mikulicza, który jest bardzo sąjety. Mikulicz zwalcał kazania Jana L., ojca Józefa. (Ani pismo Licyniusa, ani refutacja Mikulicza nie są znane; może więc nie wyszły drukiem?).

Poczem szczegółowo odpowiada Józefowi Licyniusowi. Na przedmowę Józefa Licyniusa. Na odpowiedź pierwszego kazania, którzy przechodzą do Was. W odzieniu owczym... Na odpowiedź wtórego kazania... Na odp. trzeciego kazania. Na końcu cytaty z OO. kościoła.

Na k. C₂ przytacza wstępy s Syxta Seneskiego. Na k. D₂ powołuje się na Hojuszka i Skargę. — Autorem był zapewne któryś z Jezuitów (Śmiglecki?), a Stanbulewicz to pseudonim. Pisał bowiem ktoś biegły w teologii. W każdym razie nazwiska Stanbulewiczów herbarz Niesieckiego nie zna.

Jocher 9787.

Jągiell.

Stancarismus ob. Wigandus Joh. (1585).

Stancarus (Stancaro) ob. Stankar Franc.

Stancewicz ob. Stanczewicz.

STANCYKIEWICZ Jakób. Exegesis festivitatis paschalis. In Alma Academia Vilnensi Societatis Jesu publice proposita a Jacobo Stancykiewicz Artium et Philosophiae Magistro, Summi Pontificis Alumno. Anno 1646. mense Aprili. Vilnae, Typis Academiae Societatis Jesu MDCXLVI (1646). w 16ce, k. nlb. 8, str. 292 i tabl. 1.

Przypisanie Jerzemu Tyszkiewiczowi Diek. Żmudzkiemu. — Jest to rozprawa o kalendarzu z zastosowaniem do świąt rubemnych. Wyrachowuje te rzeczy autor dając wgląd na obrót ziemi i księżyca. — Oznacza też daty rozmaitych wypadków znaczniejszych, wspomnianych w piśmie świętem.

Jocher 6592, 7886 tn go zwie Stankiewicz. Kraszew. Wilno IV 181 ma datę mylną 1636 r. — Świecki Hist. pam. II 138 za nim Brown Bibl. 388 mylnie go jezuitą mienia. — Żebraw. Bibliogr. met. 279. Wileńsk.

STANCZEWIC Franciszek. Mevm & Tyvm In Ivstitia atque Inivstitia Ingeniose Varium A Theologia In Ivs Vocatvm Et Coram Perillustri ac Magnifico Domino, D. Petro De Bnin Opałiński, Calissiensi Succamerario, Odolanoniensi &c. Capitaneo publicè oppugnatvm ac propugnatum. A Francisco

Stanczewic Sacrae Theologiae in Collegio Patrum Societatis Iesu Posnaniae Auditore. Posnaniae In Officina Alberti Reguli, A. D. 1636. [Cały tytuł w ramce]. w 4ce, k. tyt. k. 6 nlb.

Na odwr. tyt. cytat z św. Chryz. — W całej rozprawce osobne inicjały. Druk antykwą petitem. — Strony w obwódkach.

Rozpoczyna: De ipsa iustitia et iniustitia (definicja sprawiedliwości wedle Etyki Aristot.). Foczem tezy: De iustitia distributiva, commutativa. De contractu et semicontractu. De accionibus iuturiativis. De restitutione. De religione.

Często powołuje się na św. Tomasza.

W punkcie VI i X omawia pojęcie just. distributiva w Polsce; ncisk chłopów (si snbdi laboribus prementur); chłopci nie są mancipia (snnt contractus vinculo ligati); w punkcie XII o łupach odebranych Tatarom; w punkcie XV o nmowie wekslowej (z powołaniem się na ballę Piana V); w punkcie XVI o wysokim procencie w Polsce (10 procent!); dużo o stosunkach kościoła. Cała teza bardzo interesująca, a stoi niewątpliwie w związku ae Śmigleckim (O lichwie), ohoć go nie wymienia.

Joher 4248.

Ossol.

— **Vniversa Theologia Perillnstri et admodum Reverendo Dno D. Venceslao A Leszno Leszczynski Canonico Cracoviensi Praeposito Lanciciensi Secretario S. R. M. dedicata et a P. Francisco Stanczewic in Coll. Posnaniensi PP. Societ. Jesu. Theologiae Auditore. Academiaeq. Theologorum cum Philosophis Mariani caetus ibidem Rectore publice disputata A. D. 1638. Calissii, in officina PP. Societ. Jesu. w 4ce.**

Joher 2595 (z bibl. Horod.).

Stanczewicz Joannes ob. Artański Ruf. (Arae 1681) — Bieżanowski Stan. Józ. (Coronae doctoral. 1681) — Makowski Szymon Stan. (1664) — Martyr Georgius (1650).

Stańczyk ob. Bielski (Kronika) — Górnicki (Dworzanin) — Janicki (Morosophns) — Kochanowski (Fraszki) — Orzechowski St. (Kronika) — Rej (Zwierzyniec „A tu Rzeczp. skarży się“) — Royzius.

Bobryński Studja hist. II (1922) str. 112—130. — Grabowski Star. wiad. 1852 str. 282. — Wójcicki Obrazy starodawne 1848. — Brückner Dziejy cywiliz. III 749. — Lepsy Lud wesełków 1899.

(Standarte). Die Ausgelegte vnd Erklärte Ottomannische Oder Auslegung der Arabischen Wörter welche in der Haupt Standarte die durch Ihre Königliche Majestät von Polen Joanne dem III. von dem Türkischen Grossvezier ist erobert; vnd durch höchst gemeldte Mayestät zu einem Zeichen derselben Devotion an Ihre Päbstliche Heiligkeit Innocentio XI. überschicket worden. w 4ce, k. 5 (i rycina).

Bibl. Haidingera w Wiedniu — Habdera w Wiedniu.

— ob. Komarek (Auslegung 1683).

Stand-Rede ob. Reinnitz S. (1673) — W. H. (1694).

Ständers (Sweriges) ob. Staenders. **SIANECKI Wojciech.** Elementarz (z dokładem P. Wolskiemu). Poznań, Akad. 1754 (?).

Druk kosztował złotych 42. — Obacz tom XVI, 40.

— **Elementarz...** Poznań 1755. Akad. w 8ce, ark. 4^{1/2}.

Druk kosztował 39 złotych.

— **Ewangelie...** Poznań, Akad. 1746.

Ob. Ewangelje w t. XVI str. 114. — Za druk zapłacono 15 złotych. — Stanecki jest tylko wydawcą.

— ob. **Officium** codzienne (1753—1755).

STANEL JAN. Rühmliches Verhalten, Welches, Als Der... Herr George Hancke,... Diaconus, In unser Hoch-Gräfflichen Grentz-Stadt Zduni Deutscher Nation, Mit der... Jungfer Iohanna Christiana Des... Christiani Hülchers, I. C. wohlmeritirten Notarii und Secretarii in Lissa... Tochter, Durch Offen-Priesterliche Zusammengehung glücklich in erwohnter Lissa, Den 2z. Frühlings Monats des 1687 Jahres vermählet ward, Aus obliegender Schuldigkeit preiseinde vorgestellet hat Dem Herrn Bräutigam zu Ehren, Johannes Stanelius, Zdunensis. Bresslau, In der Baumannischen Erben Druckerey, druckte Johann Günther Rörer, Factor (1687). fol., k. 2. Wrocław. miej.

STANGE Dawid. Threnodiae, oder Trauer-Klagen David von Stanges und Stonsdorff auff Kunitz und Kaltenhauss Uber dem Seeligen Hintritt Der Wey-

land Wol Edlen, Viel Ehr- und Hoch Tugendreichen Frawen Helenae Stangin geborner Uchtritzin, Seines Hertztrewen Ehe-Schatzes, Wie auch Anderem von dem lieben Gott Ihme zugeschiedten Creutz und Unglück. Im Jahr: Gott hat MeIn ReIgen zVr saVVren VVeh kLage VerVVanDeLt, Thren. cap. 7. V. 16. Gedruckt zur Polnischen Lissa, durch Wigandum Funck (1642). w 4ce, ark. Ciiij.

Wiersz niemiecki.

Wrocław.

(Stange Hel.). Statuae Honoris et Amoris: Ehren Säulen Der Weyland Wol Edlen, Viel Ehr- und Hoch-Tugendreichen Frawen Helenae Stangin, geborner von Uchtritzin. Zu rühlichem Gedächtniss und Ihrem hertzbetrübten hinterlassenen Herren Wittiber, dem Wol Edlen unnd Gestrengen Herren David von Stangen und Stonszdruff, auff Kunitz und Kaltenhauss, zu Trost, Von trewen Freunde auss Christlichem Mitleiden auffgericht, Im Jahr: Es Ist gutt In KreVtze geDVLD tragen VnnD aVff Vnsers Gottes HVLffe VVarten (1642). Thren. 3. V. 26. Gedruckt zur Polnischen Lissa durch Wigandum Funck. w 4ce, ark. Dij.

Wiersz niemiecki i łaciński.

Wrocław.

Stangenberg (Kostka) Jan ob. Kostka (t. XX, 146) — Solikowski J. (Hamaxa 1564) — Stenberg — Strykowski Maciej (O wolności 1575).

Stangenberg Zofja ob. Beckmann Martinus (Epithalamium 1596).

Stangius Jerzy ob. Heidenstein Joan. (Manipulus 1622).

Staniatki ob. Indulgentiae (1714) — Serwan P. (1798).

Staniczewski Andrzej ob. Lilius Vincentius (Melodiae 1604).

Sarzyński Muzyka fig. 1889. — Chybiński Stosunek (1909) str. 47.

(Staniewicz Józef), starosta gielgudzki. Sprawa... Józefa Oyca, Dominika, Antoniego, Ferdynanda i Wincentego Synow Staniewiczow starosty i starościcow Gielgudzkich przeciwko... XX. Michałowi Wojewodzie Wileń... Dominikowi Radziwiłłom... oraz Józefowi...

fowi... Joachimowi... Billewiczom... (1797). fol., k. 4.

Ob. Radziwiłł Michał. Uniw. wileńs.

— Sprawa Imci Pana Staniewicza starosty gielguckiego z Ichmość X. Xźmi kamedułami pożajskimi (około r. 1780). fol., kartki 2.

Jagiell.

Staniewiczowa Benedykta ob. Piłsudzki Ignacy (1798).

Staniewiczowie ob. Radziwiłł (Proźby 1788) — Radziwiłł Michał (1797) — Tyszkiewicz J.

STANIEWSKI Jacek Feliks. Grzesznik Stan swój nieszczęśliwy Oplakujący, Grzechy życia całego Wyznający, W Siedmiu Psalmach złość swoją, y żal za te Wyspiewujący, Dobroć Boską Wysławiający, Rożnemi Pobutkami Nawracający się z Psalmów Spowiedniczych A Wierszem Polskim Przez J. X. Jacka Felixa Staniewskiego Dziekana Koprzywnickiego Proboszcza Iwanickiego Plebaną Malickiego. Opisany. w Sandomierzu. w Drukarni J. K. M. Collegium Soc: Jesu (1755). w 8ce, k. tyt. i k. 4 nlb., str. 66.

Na odwr. tyt. aprobata kanon. J. Rudnickiego, z r. 1755, w której tytuł książki podano: Pokutujący grzesznik. (Pod tym tytułem wyszła odmienna książeczka w r. 1651, o czem tom XVII str. 448).

Dedyk. Maciejowi i Apolonji z Morsatynów Lanckorońskim (wierszem).

Jest to tłumaczenie, a raczej parafraza, siedmiu pokutnych psalmów Dawida. Psalm pierwszy zaczyna się: Ktoż da wody, mojej głowie, oczóm źródło łez? w mey mowie pierwszej, proszę by strumienie... Wierszowanie liche.

Jocher 6251.

Ossol.

STANIEWSKI Stefan **bd S. Wojciecha**, Pijar (1672 † 15 styc. 1737). Corona saeculi... Georgio Adamo Francisco S. R. J. Comiti de Gaschin... S. C. Maj. intimo consiliario ducatum Oppoliensis et Ratiboriensis supremo capitaneo. Varsaviae typis S. Piarum 1717. fol.

Toż samo zapewne, co polskie: Kondukt paneg.

— Kazanie na pogrzebie Konstancyi z Xiążąt Lubomirskich Małachowskiej wojewodziny poznańskiej znakomitey dobrodzieyki Kollegium Krakowskiego. Kraków 1727. fol.

— Kondukt Panegiryczny, Albo Mowa Ná wyprowadzeniu Ciała, Excellentissimi Illustrissimi Domini, D. Georgii Adami Francisci, Sacri Romani Imperij Comitiss de Gaschin, Liberi Baronis de & in Rosenberg, Haereditarij Domini in Polono Neukirch, Zyrowa, Wośnik, Sacraw, Bosanowitz, Freysztad & Katscher; Sacrae Caesareae & Catholicae Majestatis Intimi Consiliarii, Ducatum Opoliensis & Ratioboriensis Supremi Capitanei, Z Kościółá Cerekiewskiego Káplicy, Tytułu S. Barbary, Panny, y Męczenniczki, Do Bazyliki Ráćiborskiej, Zakonu Kaznodziejskiego. Przez Xiędzá Stefana Od S. Woyciecha, Scholarum Piarum, Rektorá Collegium Krákowskiego, Odprawiony. Roku ná Kondukt śmiertelny urodzonego Boga Człowieká 1720. W Krakowie, w Drukarni Dziedzicow Franciszka Cezarego, J. K. M. y Jáśnie Oświeconego IMCi X. Biskupa Krákowskiego, Xiążęcia Siewierskiego. Także Szkół Nowodworskich Ordynaryjnego Typogr: (1720). fol., k. tyt. i k. 6 nlb.

Dedyk. Ludov. comiti de Gaschin, Lib. Bar. de Rosenberg.

Zmarły był przez 22 capitaneus w ks. Opoli Raciborskiem.

Egz. Jag. ma prypis własnoręczny autora: J. Lukiniemu.

Ob. wyżej: Corona (1717).

Bibl. Przypkow. — Dzików. — Jagiell. — Krasíns. — Ossol. — Uniw. warsz.

— Korona Wiekująca Niesmiertelney Cnoty Wielelebnym (sic) Oycóm Reformatóm, Przy Jubilenszu w Roku 1715. skonczony Wiek od záczenia Reformy w Polsce, odprawiającym, z skárbow ubogiego Franciszka, S. Ná Lubelskiej Ambonie Przez Xiędzá Stephana od S. Woyciecha Scholarum Piarum. Wystawiona, Jáśnie Wielmożnemu Jego Mości Pánu, P. Adamowi Piotrowi, Ná Czekárzewicach Tarłowi, Wojewodzie Lvbelskiem, Stężyckiemu, Błóńskiemu, Jánowskiemu, &c. Staroście, z Powinney Uniżoności Trybutem Oddana. Roku Przed Wieki krolującego, ostatnich czasów ukoronowanego wćiele ludzkim Boga, 1717. w Warszawie.

w Drukarni, J. K. M. Scholarum Piarum. fol., k. tyt. i k. 33 nlb.

Na odw. tyt. herh Tarłó i 2 czterow. Poemem dedykacja Tarle.

Na k. H wychwała Cyprjana Grodeckiego, który sprowadził Reformatów do Polski za bisk. Tylickiego. O klasztorach na Morawach i w Gliwicach na Śląsku i o ich stosunku do polskiej Reformy. Wogóle dużo szczegółów do historii Reformatów w Polsce i do szerzenia się tego zakonu. Jocher 4888 II 420.

Jagiell. — Krasíns. — Ossol.

— Nowina Żalosa z Śmierci Nowiniarki Cnotą, Pamięcią, Imieniem Niesmiertelney, Wielmożney Ieymosei Pani, P. Chrystyny z Czernych Łochockiej, Starosciny Krzeczowskiej, Żalosiemi Oyczynny y Domu Kondolencyami Świátu Polskiemu Rozgłoszona. Dla ulgi serdecznego żalu Wielmożnemu Iegomosei Panu, P. Janowi Łochockiemu, Staroscie Krzeczowskiemu, Zyczliwym piorem Collegium Krákowskiego Scholarum Piarum Doniesiona. Roku Szczęśliwey Świátu strapienemu od Niebá Nowiny, 1730. Dnia 22. Májá. W Krakowie w Drukarni Akademickiej. fol., k. tyt. i k. 15 nlb.

Na odw. karty tyt. i na lwszej karcie herby (Łochockich i Krzeczowskich) i dwuwiersze. Potem dedykacja do Starosty. Wiersz pogrzebowy (Truchlejcje bojązná damy — Nie na same rycerze — Śmierć odważna i z pod lamy — Panie pod osłon bierze... Takich strof IX). Potem stylem nakamiennym panegiryk (Kondolencja Oyczynny, Kondolencja od Czernych, od Łochockich, od Śmembków, wreszcie: Nagrobek).

Jag. — Kras. — Ossol. — Uniw. warsz.

— Rok Ná Rok Miłościwego Látá, Albo Pozew Do Trąby, Na Sady Miłośierdzia Boskiego, Káżdemu wpisánemu w komput Wojującego Kościółá, Dany. Pod Iurysdykcyą Pásterską, Jáśnie Oświeconego Xiążęcia IMCi, Konstantyna Felicyana Ná Szaniawach Szaniawskiego, Biskupa Krákowskiego, Xiążęcia Siewierskiego, Stolicy Świętey Apostolskiej Delegata. w Terminie Dni Stu Dwudziestu, Do przeblágania surowości Máiestátu Boskiego, odpuszczenia winy, pozyskania Łáski, Naznaczone. z Ambony Kátedralney Bazyliki Krákowskiej, Przez X. Stefana od S. Woy-

ciecha, Scholarum Piarum, Rektorá Collegium Krakowskiego, w Pierwszym Kazaniu Jubileuszowym Obwołany. Na szczerze Pokutujących sercach Chrześcijańskich Położony. Roku, od Narodzenia Sędziego, Sprawiedliwość z łaską jednającego, 1726. die 7. Apr. W Krakowie w Drukarni Jakubá Mátyaszkieviczá J. K. M. Typografa. fol., k. tyt. i k. 13 nlb.

Dedyk. biskupowi, poczem kazanie. Wyśławia pokutę i skruchę.

Egr. Jag. ma przypis ręką autora J. Lukiniemu.

Bibl. Przypł. — Jagiell. — Uniw. wil.

— **Róża Prześwitego Jaśnie Wielmożnych Ich Mosciow Graffow de Gaschin Domu, szczęśliwą na Niebie transplantacyą w koronę wieczności rozkwitła, na pogrzebowym akcie Excellentissimi Illustrissimi Domini D. Georgii Adami Franciszi Sacri Romani Imperii Comitiss de Gaschin, Liberi Baronis de & in Rosenberg, Haereditarii Domini in Polono Neukirch, Zyrora, Wośnik, Sacraw, Bosanowitz, Freysztađ & Katscher; Sacrae Caesaræ & Catholicae Maiestatis Intimi Consiliarii, Ducatum Opoliensis & Ratiboriensis Supremi Capitanei Kaznodziejską, prawdą, w Bazylice Raciborskiej, Zakonu Patryarchy S. Dominika, przez Xiędza Stefana od S. Woyciecha Scholarum Piarum Rektora Kollegium Krakowskiego pokazaną. Roku którego się Kwiat Niebieski na ziemi w śmiertelną naturę rozwinął 1719. W Krakowie, w drukarni Dziedziców Franciszka Cezarego J. K. M. Ord. Typografa, fol., k. 2 nlb. i sygn. A—I₁ (k. 19).**

Na odwrocie herb Graffow de Gaschin (i 6-wiersz polski).

Dedyk. Francisco S. R. I. Comitiss de Gaschin etc. ducat. Oppol. et ratibor. ad comitia publica deputato filio.

Bibl. Przypł. — Dzików — Jagiell. — Krasin. — Ossol. — Uniw. wileń.

— **Szreniawa Największym Rzekom równa Ták w Jaśnie Oświeconych Antenatách iáko y w świeżo zeszyłym Jaśnie Oświeconym Xiążęciw IMCi Świętego Rzymskiego Państwa; Hrabi ná: Wiśniczu, Iárosławiu, Szárogródzie,**

Konieczolu, Iazłowcu, Rászkowie, &c. Jerzym Alexandrze Lubomirskim, Xięstwá Rosyńskiego Pánu Dziedzicznym, Woiewodzie Sandomirskim Nowo Sądeckim, Iáorlickim &c. Staroscie w Świątlo y Słońce Odmieniona. Argumentem Káznodziejskim Dedvkowana. Przez Xiędzá Stefaná od S. Woyciechá Scholarum Piarum. Assystenta Prowincyjálnego. Roku Zródłá z Bethleemskiej skály wynikłego 1736. w Krakowie w Drukarni Jakubá Mátyaszkieviczá J. K. M. y J. O. J. X. Biskupá Krakowskiego Xiążęcia Siewierskiego Ordynaryinego Typografa. fol., k. tyt. i k. 27 nlb.

Na odwr. tyt. herb i 8 wiersz.

Rozpoczyna przemowa do Stan. i Józ. Lubom. W kazaniu mówi dno o podrózach Jerzego do obcych krajów, o jego posłowaniu na sejm, o wojnach pod Janem III, o służbie w armji ces. Leopolda, o walkach ze Szwedem, o fundacjach kościołów; żegna też obecnych jego imieniem. Na końcu aprob. Waleczyńskiego, cenzora.

Akad. — Czartor. — Jagiell. — Krasin. — Ossol. — Uniw. warsz.

— ob. **Agreda Marya (Miasto mistyczne 1730) — Wincenty à Paulo (Beatyfikacja; tu jego kazanie 1731).**

Encykl. Org. I 188. — Bielski Vita Sch. Piar. 27. — X. Horanuj Scriptorum Piarum II 697.

STANIHURST Wilhelm, Soc. Jesu. Boga Niesmiertelnego, W śmiertelnym cieie Cierpiącego Tragiczna Historia, Niegdyś przez Wielobnego w Chrystusie Xiędzá Gwilhelma Stanihvrsta Soc: Jesu, Łacińskim językiem Wydana, Teraz ná Polski język, ku pożytkowi nabożnych Dusz Chrześcijańskich, w Rozmyślaniu Męki Iezusowey ukontentowanie mieć prágnych, Dla zabawy przez cały Post, Skroconym słow, y áfektow wyborem przez Krzysztofa Zawiszę Przetłumaczona, y do Druku podána. W Wilnie w Drukarni Akademickiej Soc: Jesu. Roku Pańskiego 1721. w 4ce, k. tyt. i k. 3 nlb., str. 203.

Na odwr. tyt. aprobata z r. 1721. Poczem dedyk. Matce Bolesney podp. przez Zawiszę (ze wszystkiego stworzenia najniższy podnożek). Nast. przedmowa do czytelnika. Jest to historja Męki podzielona na kilka „scen“, każda scena znowu na paragrafy.

Kończy: Epilog. Treścią są pobożne roz-
pamiętywania.

Jocher 5942.

Chreptow. — Jagiell. — Ossol. — Uniw.
warsz. — Wileńs.

— Speculum Patris Guil. Stan-
hursti et Roberti Sothuvelli. Posnaniae
typis Colleg. Soc. Jesu (1739?). w 4ce.
Catal. lib. Coll. S. J. 1739.

Stanikowski Martinus ob. Czar-
nocki (Dexiosis 1646).

Stanislaide ob. Borch Mich. (1791).

Stanislaus, quae pars (1525) ob. Za-
borowski (Gramatices rudimenta 1564).

Stanisław August ob. Poniatowski.

Stanisław z Bochni ob. Bochnia.

Stanisław Clericus ob. Klerik (tom
XIX str. 296).

Ob. Korbnt² I 116. — Wierzbowski I 104:

STANISŁAW od św. Alojzego. Oratio
in laudem D. Thomae Aquin. et dicta
ejusdem nomini sacra in Bas. S. Hyacin-
thi... dedicata per Patr. Stanislaum
a Sancto Aloysio 1745. fol., k. 16.

Krasińs.

— Salutatio Celsissimi Tribunalis
Regni in templo Petricoviensi Schola-
rum Piarum A. D. 1741. Typis Clari-
Montis Częstochoviensis. fol., 16 ark.

Podpis: Stanislaus a S. Aloysio Professor
Rhetorices Schol. Piarum. — Ob. tom
XXVII, 44.

Stanisław ab Assumptione ob. Jan
de Matta (1793) — Thadeus a S. Jo-
achimo (Religiosissimo).

Stanisław Cracoviensis ob. Craco-
viensis (Ephemerides 1511, Almanach
1511) — Hosius St. (Carmine 1525).

Stanisław z Dąbrowicy ob. Firlej
Jan (1644).

STANISLAUS Hieronymus. Glück-
wünschung auf des Gabriel Borekman
und Catharina Schultzin hochzeitlichen
Freudentag. Danzig 1648. w 4ce.

Stanisław Hieronim a S. Laurentio
ob. Konarski Stan. (1724).

STANISŁAW a Jesu, Karmelita Bosy.
Na Pogrzeb Jáśnie Wielmożnego Pána
Je^o Měi P. Adama Sieniawskiego, Pod
czászego Koronnego, Stárosty Láworow-
skiego. Kazanie Przez X. Stanisława
à Jesv, Zakonniká Oycow Cármelitow
Bosych czynione w Brzeżaniech, dnia

21. Octobra, w Święto 11000. Dziewic.
1619. [Tu winietka]. Wydáne Przez
X. Błáżeiá Waglicyusa Plebaná Ole-
szczykiego. W Zamosciv, Dniá 13. Fe-
bruar. Roku Pánskigo 1620. w 4ce,
k. tyt. i k. 34 nlb.

Ded. Katarzynie ze Sztembergu Sieniawskiej,
dat. 9 listop. 1619 przez B. Vaglicinsa.
Tu wychwala piękność kazania.

Zaczyna od rozważania przyczyn i potrzeby
śmierci. Na k. C powołuje się na Platona
i na Brachmanów (sic) z Indji wschodniej.
Na k. D o Mich. Sieniawskim hetm kor.
(wedle Kromera i Orzech.). Opisuje za-
sługi zmarłego (uczestnika wojny w Mul-
tanach pod Zamojskim i Chodkiewiczem).
Walczył też z Tatarami. Wysławia testa-
ment J. Zamojsk., zachęcający synów do
strzeżenia wiary. W całym kazaniu cy-
taty z pisyrray starożytnych.

Maciejowski Piśmiennictwo III 652.

Branie. — Czartor. — Dziaków — Jagiell. —
Krasińs. — Ossol. — Uniw. wileńs. —
Zamojs.

Stanisław a Jesu Maria, Pijar ob.
Papczyński.

Należy go odróżnić od Stanisława a Jesu,
karmelity bosogo, który był z początkiem
XVII w. Błędnie też Jocher 8214 przy-
pisuje dziełko „Christus patiens“ owemu
karmelicie. — Obacz tom XXIV str. 54.

Stanisław Kazmierczyk (Casimiri-
tanus) błogosł. ob. Axan Mich. — Ba-
ronius Mat. (Vita 1609) — Bromirski
Bogusł. — Fidecki Ant. — Jabłoński
Adalb. (Laudatio 1775) — Gorczyński
Akwilin — Łoniewski Krz. (Żywot
1617) — Opeydowicz Kar. — Rocha-
czewski Piotr — Romothowicz Stef.
(1660) — Sapecki Cypryan.

Inne odsyłacza odnoszące się do niego ob.
tom XIX str. 207.

Stanisław Kostka ob. Kostka.

Stanisław Leopoliensis ob. Leopo-
litanus, Leopolita (Apologia 1554,
O wzgardzie 1571).

Stanisław z Leżenío ob. Kierzinski
J. (Elegia 1577).

Stanisław z Łowicza ob. Łowicz.

Stanisław Polak, drukarz (i Lan-
galao Polaco) (1491—1503) ob. Alfons
król (1491) (w tomie XXVII, 8 dano
pod jego przydomkiem „Sabio“) —
Bonawentura (1497) — Bonifacius (1498)
(t. XIII, 263) — Breviario Segoviano
(1493) — Casus de consc. — Com-

pendio de la cirugía — Espejo (1492) — Floreto de S. Francisco (1492) — Gil de Roma (Fenesce el Regimento) — Gui (Metaphysica 1491, 1500) — Libro en que estan (tom XXI, str. 264) — Lyra Nicol. (1492) — Manuale Hispanense (tom XXII, str. 131) — Palentia (1491) — Processionarium (1494) — Quaderno de las ordon. (1503) — Seneca (1491) — Thomas (Defensiones) — Tragicomedia (1500).

Ob. Wisłocki Iucun. str. 894. — Jego druki cytuje (nie wszystkie) Pawliński w Kłossach (1882) XXXIV str. 28 z biblioteki madyryckiej. — Bibl. tom VIII, str. 2—5.

Stanisław z Proszowic ob. Proszowianin Stanisław.

Stanisław z Rawy ob. Rawy (z) (1564).

Stanisław Radymensis ob. Radymensis.

Stanisław od św. Tomasza ob. Dąbrowski Stan.

(Stanisław Szczepanowski św.). Aquila in rupe nidificans... panegyrica oratione demonstratus (1681)... ob. Zawadzki Ben. à S. Joseph.

Jest to zbiór panegiryków jego pióra, z mową na cześć św. Stanisława na czele.

Ossol.

— Carmen votivum D. Stanislao Episcopo et Martyri Poloniae Patrono Vitam et Miracula Magni Praesulis complectens. Zamoscae Typis Acad. Zamosc. Impressum 1670. w 4ce, k. 6. Krasinś.

— Colloquia Charitativa Divi Stanislai Episcopi Cracov. cum Boleslao Reg. Polon. excerpta ex chronologia Joannis Długossii Cracov.... ob. Chęstowski Dyonizy (1713).

— Compendio della vita, virtu, e miracoli di San Stanislao Vescovo di Cracovia... ob. Długoss. Por. Brogi (1754).

— Devozione Da Farsi In Onore Del Glorioso S. Stanislao Martire Vescovo Di Cracovia Ne' neve giorni precedenti alla di lui Festa, Nella Venerabile Chiesa della inclita Nazione Polacca. Dedicata Al Medesimo Santo. [Tu winieta]. In Roma MDCCLIX

(1759). Per gli Eredi Barbiellini. Con licenza de Sup. w 12ce, k. tyt., str. 12.

Zawiera 9 modlitw i Responsorium: Gaude Mater Polonia. — Kończy antyfony.

Porównaj to samo na końcu Długosza: Compendio (tom XVI, 243). Jagiell.

— Toż... In Roma. Per il Salvioni nella Sapienza 1778. w 8ce, str. 12. Jagiell.

— Toż... inclita nazione Polacca. Dedicata al Medesimo Santo. In Roma, per il Canneti vicino allo Rotonda 1792. w 12ce, str. 12. Czartor.

— Godzinki o Świętym Stanisławie Biskupie i Męczenniku z przyłączonemi modlitwami do innych świętych patronów polskich. Za rozkazem J. Oświeconego Książęcia Jmci Biskupa krakowskiego do druku podane w pałacu biskupim r. 1574. w 8ce, k. 16 nlb.

Ob. niżej: Officium. Ossol.

— Gratiarum Actio anniversaria die S. Stanislai habita in consessu amplissimorum virorum. Patavii die VII Maii 1642.

Ciampi Bibl. N. 48.

— Imię sławy pełne na wszystkich świat chrześcijański zawołane to iest S. Stanisław... ob. Dunin (1685).

— Kazanie w dzień S. Stanisława Biskupa... w Kościele Warszawskim S. Krzyża Roku 1768 przed Krolem JMcią miane.

Ob. Lachowski Seb.

— Kazania (Cztery) na Św. Stanisław miane w Tulczynie. Warszawa, Dufour 1775—1776. w 4ce, k. nlb. 38.

Ded. Stan. Szczęs. Potockiemu. Krasinś.

— Kazanie na S. Stanisława, miane w Tulczynie 1785. w 4ce.

Katal. Batows. N. 8223.

— Kazania na S. Stanisław miane w Tulczynie. Warszawa 1784—6. w 4ce. Są tu trzy kazania osobne, zdaje się ksiądz z innego roku. Jag

— Officium Parvum, In Honorem S. Stanislai Episcopi Cracoviensis et Martyris, Regni Poloniae Patroni, Devotione per Horas, cum oratione, Litanis, ac aliis piis precibus, Fidelium pietati Accommodum; Cum Licentia Ordinaria Annō Domini 1752. Impressum. Cracoviae Typis Universitatis. w 8ce, k. tyt. i k. 19 nlb.

Na odwr. miedzioryt przedstawiający wkrzeszenie Piotrowina. Zawiera hymny, modlitwy, litanje do św. Stanisława. — Po-
czem: Ad S. Adalbertum... Venceslanm...
Florianum... Josephum... Hyacinthum...
J. Cantium... Barbaram. Ob. t. XXIII 284.
Zapewne wyszło z polecenia bisk. Żaluskiego,
jak „Godzinki“ i „Zebranie“.

Por. Sokołowski (Oficja). Jagiell.

— Opisanie uroczystości w oktawę
S. Stanisława (Z Lublina d. 15 Maja
1790 r.) w 4ce, str. 1. Krasinś.

— Opisanie obchodzonej uroczy-
stości S. Stanisława d. 3 maja r. 1792
w rozmaitych miastach (1792). w 4ce,
str. 4. Branis.

— Oratio de sancto Stanislao Mar-
tyre et Episcopo Cracoviensi. (B. w. r.).
fol. tablicowe.

„Jest to modlitwa, którą księża odmawiają,
drukowana zdaje się na dwóch rozłożo-
nych arkuszach, przyklejonych do deski.
U góry pod napisem czerwono drukowa-
nym, drzeworyt, wyobrażający św. Sta-
nisława, wkrzeszającego Piotrowina, za
którym trzech ludzi stoi. W głębi kościoła
i widok na rzekę, po której płynie statek.
Są jeszcze dwie krótsze modlitwy na tych
arkuszach, do tegoż świętego i Collecta,
z napisami czerwonymi i takimiż inicja-
łami. (U dołu:) Impressum Cracovie per
Casparem Hoehfeder. Druk gocki w 2
kolumny duży i wyraźny“.

Opis powyższy zamieszczam wedle notaty
J. Szlachetowskiego. Ojciec mój w Bibl.
XVI w. (1876) na str. 175 pod Oratio
pisze co następuje: Jest u Czart. nabyte
od Rogawskiego, a wzięte z kościoła
w Bieczu. — W r. 1932 mimo poszukiwań
nie umiano tego druku odnaleźć w bibl.
Czart.

— Prolusio ad vitam S. Stanisłai.
w 4ce, str. 32.

Ob. Sotarevius Bartł. ? Czartor.

— Rosa hiberna in D. Stanislao
Episcopo Crac. (1661)... ob. Kanon. And.

— Święty Stanisław Biskup Kra-
kowski y Męczennik, Patron Korony
polskiej. Przy dokończeniu roku sta-
rego zwykłym nabożeństwem w ko-
ściele krakowskim S. S. Apostołów
Piotra i Pawła Soc. Jesu publicznie
dla wszystkich do szczególnego ucz-
czenia na nowy rok 1759 za Patrona
podany. w 8ce, k. 4. Jagiell.

— Sprawozdania z uroczystości
w oktawę S. Stanisława obchodzonych

po różnych miasteczkach r. 1791. fol.,
pół arkusza.

Krasinś.

— Zebranie życia świętobliwego,
cnót heroiczych i męczeństwa S. Sta-
nisława... ob. Długosz (1753).

— Żywot Patrona polskiego S. Sta-
nisława.

Ob. Chlebowski Waw. (1636).

— ob. Agricola Rud. (1519) —
Allegrini Alderani (1767) — Annibal
(1693) — Apotheosis (1727) — Bana-
szewicz (1687) — Baron Mart. (1605) —
Błonie (1529) — Borghesi Albert
(1648) — Borkowski Michał (1670) —
Borowski Franciszek (1787) — Bro-
dowski Ignacy (1638) — Brogi Gius.
(Orazione paneg 1754) — Brzekwiński
Dan. (Żywot 1641) — Brzeziński Ga-
bryel — Buyno Flor. (1785) — Calli-
mach Filip — Chelmiński J. (1785) —
Chelstowski Dyon. (Colloquia 1713) —
Chlebowski Wawrz. (Żywot 1626) —
Chociszewski Stan. (1690) — Ciatti
Felicio (1632) — Cleischy (Di Cra-
covia 1612) — Collin (Panegyrique
1763) — Commentarius (1752) — Cre-
mona (1750) — Crosnensis Paulus —
Cultus (1758) — Dąbrowski B. (1725) —
Devozione (1759, 1778) — Długosz J.
(Compendio della vita 1753, Decus Po-
lonorum 1666, Historia vom Heiligen
1595, Vita 1511) — Dobielowicz Stan.
(Długosz 1666) — Dunin Piotr Stan.
(1685, 1688, 1689) — Dytryziński Thad-
daeus (1719) — Dzewulski Marcelli
(1719) — Elbing (Assyż 1727) — Fi-
decki M. Antoni (1760) — Franci-
szek (1729) — Gerard Antoni (1644) —
Gliszczyński Walerjan ks. (1645) —
Godzinki (1754) — Golański (Bole-
slaus II) — Gerzyński Anicł Ignacy
(1717) — Grochowski Stan. (Żywot
1604, 1607, 1608, 1611) — Hymnus
(1520) — Jaenichius Petrus (1728) —
Jagodowicz M. (Summa comicotragediey
1633) — Juszkiewicz Kazim. — Ka-
liński ks. (1784) — Kanon Andrzej
(1662) — Kazania (1768) — Kniżewicz
(1772) — Kognowski Kaz. (1774) —
Kołataj Hugo (1776) — Konarski Mi-
chael (1671) — Konojadski Petrus

(1678) — Korczyński Kassyan (1761) — Kościół (1717) — Kosiński Antoni (1687) — Kossakowski Jan Nepomoc. (1790, 1792) — Kossobudzki Piotr (Głos wdzięczności 1792) — Koziński Albert Antoni (1687) — Krajewski Marcin (1772) — Krajewski Stanisł. (Promontorium 1692) — Krośnianin — Lachowski Sebastyan (1768) — Lauretum (1640) — Legenda Sauctorum (1517) — Lesiowski Wojc. (1692) — Lipiński Augustyn (1775) — Lipski Stan. (1650) — Litania — Łoniewski — Łukaszkiwicz Jan (Martyr 1690) — Łukowski Stan. (1645) — Mackiewicz Kar. (Martyr 1683) — Malinowski Ant. (1792) — Malski Andrzej (1640) — Mamczyński Stan. — Marczewski Jan (Dzień uroczysty 1768) — Marszewski Sebastyan (1543) — Meress Bonawentura (1779) — Miętalski Jan — Nakielski Sam. (1634) — Nowiński Krzysztof (1757) — Octavio (1511) — Oliwa Gł. Paolo (Sermoni 1671) — Olszowski Andreas Innocentius (1643) — Opisanie (1747) — Oratio (1765) — Ordo (1765) — Ossoliński Aleks. (Hospes 1650) — Paprocki Jan Aleks. (1651) — Parzniczki Krzysztof (1644) — Paszkowski Tadeusz (1783) — Poliwczyński Józef (1775) — Preiss Franc. Er. (Examen ordin. 1760) — Prowizorowie (1712) — Pszonka Adam (1629) — Reszkowski Marcin (1706) — Rosolecki Łukasz (1738) — Roysius Petrus (1604) — Sanner Stanisław (Owea Chr. 1678) — Sarnowski Stan. (Excubiae 1645) — Sienkiwicz Petrus (Acroama 1655) — Sierakowski Wacław (Opera w muzyce) — Skarszewski Wojciech (Kazanie 1775) — Sławieński Stanisław (1618) — Ślęczkowski Andreas Cantius (de Sancto Stanislao 1773) — Słowicki Ł. (1726, 1728) — Sobirniowski (Laureum Stanisletum 1640) — Sokołowski St. (Officia, Conciones duae 1578) — Solłohub Jan (Prawdzie 1730) — Sotarewicz Bartłomiej (Byssus 1693) — Spangenberg (Dialectica 1544; tu drzeworyt z Piotrowinem) — Spiankowski Adam Stanisław (Atlas Sarmaticus

1688) — Statuta syn. gnesn. (rycina 1627) — Stefański Andrzej (Patrona virtus 1642) — Stryjewicz Seb. (Kazania 1680, str. 199) — Strzałkowski Eleutery (Echo 1723) — Suplika (1717) — Synakiewicz Fel. (Kazanie 1786) — Szczucki Jakób (Aquila, Oratio 1652) — Szotarewicz Mikołaj (Concertatio 1673) — Szymakowski Petrus (Eleutheria 1716) — Szymonowicz Szymon (Caesus 1614, Eucomia 1604, Divus Stanislaus 1604) — Tłubicki Bartol. Joan. (Oratio 1683) — Tłuczyński (Vita S. Stanislai) — Tomisławski Franciszek (Auri veritas 1655) — Truskolawski Edmund (Kazania 1786) — Trzeiński Andrzej (Pasterz dobry 1792) — Trzebiński (Kazanie 1784) — Twardowski Samuel (Na dzień przeniesienia 1631) — Wadding (Annales 1732) — Walery Maksym. (O dziejach 1609) — Walkiewicz Wawrzyniec (Kazania świętne 1785) — Vernulaeus Nicolaus (1618) — Wilkowiecka (z) Mikołaj (Historia 1585) — Winko Antoni ks. (Lynceus thomi divinus 1635) — Witoszyński Ignacy (Kazanie 1790) — Włocki Jan Franc. ks. Pijar (Prawdzie 1730, Sława sprawiedliwego trybunału 1729) — Woronicz Jan (Kazanie 1789) — Wężycki Mik. — Załuski And. St. (Zebranie życia 1753) — Zawadzki Ben. (Mercurii) — Żegocki Krzysztof. — Żymicyusz Andr. (Historia 1604).

O pieśń. średn. ku jego czci ob. Korbut¹ I 37.

O niektórych (nie wszystkich!) rycinach odnoszących się do kultu św. Stan. zamieszczonych w najst. drnkach polskich obacz Betterówna Polskie ilustr. 1929 str. 298—316, str. 322, str. 329, 332 i str. 359, str. 388 i passim.

O kościele św. Stan. w Rzymie ob. pod Długoszą (Zebranie 1753) — Innocenty X — Sarnowski Paweł (1654) i Stanisław — Sobieski Jan (Relazione 1696). — Por. o tym kościele Mycielski w Pracach kom. hist. sztuki 1927. — Loret Życie polskie w Rzymie XVIII w. 1930.

Finkel III 1863.

Stanisławów ob. Dyaryusz (1751) — Kupiński (1703).

Finkel III 2003.

Stanisławowski obraz ob. Manu-giewicz J. (Godzinki 1771).

Stanisławowskie starostwo ob. Szeptycki.

Stanisławowskie studjum ob. Propositiones.

Księga pam. gimn. Stan. 1929.

Stanisławska Anna (I), żona podwojew. krakowsk. ob. Brzeżewski Sam. (1645).

Stanisławska Anna (II), córka Michała wojew. kijow. z 1-go ślubu Warszycyca, z 2-go Oleśnicka, z 3-go Zbąskim ob. Morsztyn And. — Zawadzki (Aquila in rupe).

Istnieje panegiryk pijarski (pióra Ben. Zawadzkiego) pt.: *Captivus Amor*, poświęcony jej zaślubinom z J. Bog. Zbąskim w r. 1678. W zawartych tu pechwałach i genealogjach obu łączących się domów są także pewne szczegóły o Annie Stanisławskiej i jej drugim mężu (Oleśnickim). Nazwana tu jest: *nna Poloniarum Gratia... prudentia Semiramidis*.

Rękopiśmienny zbiór jej wierszy odkrył i omówił Brückner Dz. liter. I 347. — Tenże w *Bibl. warsz.* 1893 IV str. 424—9. — Tenże w *Enc. pol.* XXI 236. — Tenże w *Dziejach kult.* II 449. — *Dziembowska w Kurj. posn.* 1928 nr 12. — *Korbnt* * I 502.

Stanisławski Albertus Ludov. ob. Helming Ambr. (*Conclusiones* 1666).

Stanisławski Baltazar (Balcer) ob. Loaechius A. (*Classes* 1609) — Zbylitowski And. (*Historia* 1588).

Stanisławski Bogusław ob. Pietrowicz Ign. (*Trauer* 1758).

STANISŁAWSKI Jan. Woyna Moskiewska, Iana Stanisławskiego. [Tu winietka]. Drukowano w Roku 1613. w 4ce, k. tyt. i k. 24 nlb.

Rozpoczyna dedyk.: Wielm. Alexandrowi Zborowskiemu z Rytwan, staroście Międzyrzeckiemu (wierszem). Podpis: Życaliwy sługa Jan Stanisławski. — Poczem znown wiersz: Do Czytelnika. W obu uprawdliwia słabą wartość swego wiersza oraz pominięcie wielu faktów: Nie można razem wszystkich widzieć, co kto czynił.

Poemat sam składa się z 4 „książek” tj. krótkich pieśni. W pierwszej mówi o Dymitrze i Godunowie (nazywa go Hodun). Druga „książka” to: Jana Stanisławskiego Bachus. Jest to rozmowa Mieszczanina a Bachusem (jest to Żak przebrany w czarnym niozorze). Bachus opowiada o samordowanin Dymitra, o Szujskim, o Rotyńskim. — Książki trzecie mają tytuł: Knpiec Jana Stanisławskiego. Jest

to znown djalog szlachcica z kupcem, który wróciwszy z Moskwy opowiada o wyprawie Zborowskiego, o Bobowskim, o Wilamowskim, o J. Sapieszce, o Kiernoziickim, o Marynie, o Świdierskim. Opis wypadków bardzo szczegółowy; widocznie autor był między rycerstwem Zborowskiego. — Wreszcie idą: Książki Czwarte. *Przałat Z Voiny (sic)*. Ten znown opowiada o wyprawie króla pod Smoleńsk, o bitwie pod Klusynem, o Żółkiewskim, o Pontsie, o powołaniu na tron królewicza Wład. (w ręce mn złoty posoch i koronę dajcie). Kończy zwrotem do Chodkiewicza. Zamyka więc rzecz na wypadkach 1612 r.

Jest to cenne źródło hist., dotąd nie wyzyskane. Maciejow. III 579. Czartor. — Ossol.

Stanisławski Józef (Missya domowa)... ob. Drews J. (1767).

Stanisławski Stanisław (Tomasz?), podwojewodzi krak. ob. Brzeżewski Samuel (Kazanie pogrzeb.).

Ob. *ręk. Akad.* nr 1682.

Stanisławski Wojciech Zygmunt (von Zeiguth) ob. Pietrowicz Ignacy (*Trauerrede* 1758).

STANISŁAWSKI Zygmunt. *Theses.* Philos. *Ad Serenissimum Sigismundum III Dei Gratia Poloniae, Sveciae, Gottiae, Vandaliae, Regem, Magnvm Lithvaniae, Rvssiae, Prvssiae, Masoviae, Samogitiae, Livoniae, Severiaeq. Dvccem Nec Non, Trivmphatorem Moscoviae Gloriosvm. a Sigismvndo Stanislauskv Stanislauiiae Polono ad disputandum propositae In Academia Parmensi Societ. Jesu.* [Cały tytuł wpisany między kolumnami zdobnego portyku; w środku części górnej, piękna tarcza herbowa polskich Wazów. U dołu z lewej strony podpis rytownika: Coriolanus F.]. [Na końcu pod sygnetem drukarza:] *Bononiae, Apud Bartholomaeum Cochium. 1619. Superiorum permissu. fol., k. tyt. i k. 1 nlb., str. 69.*

Dedyk. *folm. III.* Mówi że studjował filozofje lat 3, dziękuje królowi za opiekę. Przedkłada sześćset tez ze wszystkich dziedzin filozofji. Oparte na Arystotelesie. Tezy 1—100 ex Phil. transnaturali (metafizyka). — Od nr 101—500 *Physica*. — Od nr 501—600: *Ex Logica*. Na końcu znak Jezuitów i imprim. *Premolnsa*, oraz: *Disputabantur publice Parmae in Ecclesia... Anno Christi Domini M.DC.XIX. Mense... Die... Hora.* Ossol.

Stanisscius (Staniski?) Bartholomaeus ob. Cicero (Epistolarum 1565).

Staniszewska Teresa ob. Choromański Stan. Hen. (Mowa 1797).

Staniszewski Antoni ob. Korczyński Kassyan (1760).

STANISZEWSKI Feliks. Replika z strony Ur. Staniszewskiego na przeciw urodzonemu Porębskiemu (1788). fol., str. 14. Branic.

— Powody. Pozwany Ur. Felix Staniszewski szambelan J. K. Mci, pozwany i powód Ur. Jan Porębski skarbnik płocki. Sprawa o starostwo sochockińskie z zaległym prowentem i o kary ewokacyjne 1788. fol., str. 8. Branic.

— Summarium documentorum ex parte Felicis Staniszewski contra generosum Porębski Thesaurarium plocensem ac alios conscriptum in ordine ad communicandum in cancellaria decretorum Curiae Regni die 13 mensis martii 1788 repositum. fol., str. 8. Branic.

Staniszewski Franciszek ob. Obroczek (Prawo z dowodem 1779).

Staniszewski Idzi ob. Propositiones (1777).

Staniszewski Jacek, profess bened. ob. Directorium Divini Officii... Congreg. Bened. Polonae (1796) (ob. tom XV. 225 i Dopełn.).

Staniszewski Marcin ob. Korczyński Kassyan (1760) — Sobczyński Antoni (1759).

STANISZEWSKI Tadeusz. Mowa Tad. Staniszewskiego na seymiku warszawskim miana. 1762. w 8ce.

— Mowy W. Jm. Pana Tadeusza Staniszewskiego sędzica Ziemskiego Warszawskiego w szkołach pobożnych uczącego się z różnych okoliczności miane (1762—64). w 8ce, str. 24.

Ded. Xanej z Czartoryskich Lubomirskiej strażnikowej w. kor. Ossol.

— Objaśnienie o potrzebie i użyteczności korpusu inżynierów koronnych przez... Pobog, posła czerskiego. fol., karta 1. Zielińś.

— Projekt JW... posła ziemi czerskiej (o przywrócenie do miejsca Brzozowskiego i Reicha). fol., karta 1.

Na jednym półarkuszu z projektem Chodźki o przedłużeniu terminu komiaji likwidacyjnej i lustracji wojska litawskiego). Zielińś.

— Projekt... Posła Ziemi Czerskiej. Zalecenie Pieczętarzom. 18. Octobra 1793. fol., str. 1. Czerw. Dwór.

— ob. Choromański Stan. (1797) — Grzegorzewski Aleks. (1793).

STANKAR (Stancaro) Franciszek, Mantuanus (ur. 1501 † 1574) (od r. 1548 w Siedmiogrodzie; zaś od r. 1549—1550, w r. 1553 i od r. 1559—1574 w Polsce). Canones Reformationis Ecclesiarum Polonicarum Per Franciscum Stancarum Mantvanum Couscripti. Qvibus Adivncti Svnt Libelli, Contra invocationem sanctorum. De Ecclesia & signis eius &c. Quod tota doctrina trinitatis in sacris literis sit relata. Eodem autore. Excvdebat Iohannes Eichorn Francofordij ad Viadrum, Anno M.D.LII (1552). [Na końcu:] Francoforti Ad Viadrum Excvdebat Ioannes Eichorn. Anno M.D.LII (1552). w 8ce, k. tyt., k. 77 lb. i k. 2 nlb.

Rozpoczyna dedyk.: Sig. Augusto Regi... Tu uderza na biskupów, którzy ecclesiarum abutuntur, sardanapallice vivunt. Posyla królowi swą pracę, aby wedle niej zreformował kościół. Gdy urząd tej pracy nie podejmie, mnszą o tem pomyśleć inferiores (tj. on). Biskupów poddał sam Bóg królowi. Papiści jest to: regnum Sathanae. Następuje: Ad Lectorem. Tu mówi, że oscekują wszyscy Concilium generale. Przedkłada swoje Canones iudicio Sacrosanctae et Catt. Ecclesiae.

Pocsem idą po sobie: 1) Canones reformationis Ecclesiarum (od k. 7—20), pisane 1550. Jest ich 50; są ujęte jakoby we formę ordynacji ze strony władzy; stąd często zwrot: Statuimus et ordinamus... lub: decernimus. Na k. 12 powołuje się na Machiavella (Papatus in Tyrannidem evasit super reges). Często powołuje się na swoje prace: Eueb. sacr., De ceremoniis, Liber reformationis. Kończy: Politiam autem civilem in libro particulari dabimus.

2) Od k. 21—33: De oratione et invocatione sanctorum adversus papistarum imposturam.

3) Od k. 34—51: Adversus papistarum imposturam liber secundus De ecclesia et signis eius.

4) Od k. 52—77: Adv. imp. papistarum: Quod tota doctrina S. Trinitatis in sacris libris sit relata.

Przedostatnia karta: Errata. Na ost. karcie miejsce druku, drukarz i rok.

Książka była podobno niszczone. Władzę gorzyl głównie zwrot: ordinamus et statuimus — jako przesadzający stanowisko Zygmu. Augusta; nie mówiąc o treści.

Polemizował z tem dziełem Orzechowski (1562).

Napisane w r. 1550 podczas pobytu w więzieniu w Lipowcu, ale należy dodać, że już w r. 1540(?) miał wydać Stankar we Włoszech dzieło pt. De reformatione ecclesiae Italicae (donosi o tem Salig Hist. der Augsb. Kirche II 716). Był to zapewne pierwszy pomysł co do zreformowania stroju kościelnego. Dzieła tego nie ma jednak żadna z polskich bibliotek.

Łukaszewicz Kośc. br. czeskich w WP. str. 37—44. — Jocher II 3835. — Wotschke Fr. Stanc. str. 11—26. — Wierzb. I 138. Czartor. — Kórnik — Krasinś. — Uniw. warsz. — Uniw. wileńś.

— Toż:... [po polsku p. t.:] Porządek naprawienia. Kraków, nakład Hier. Filipowskiego, 1553. w 4ce, k. lb. około 40.

Przekład polski był znacznie powiększony, dodano do niego II część pt. „Księgi wtore o naprawieniu świeckiego rządu“. Nakład został podobno spalony. Z tego polskiego przekładu odczekał Piekarski w Bibl. Jag. kilkanaście kart mocno obciętych. Obacz Reform. w Polsce 1924 str. 144—5.

— Collectio doctrinae Arii et Philippi Melanctonis et sequacium. Arii et Philippi Melanctonis et Francisci Davidis et reliquorum Saxonum doctrina de Filio Dei et domino nostro Jesu Christo una est et eadem. (B. m. i r.). w 8ce, k. 10.

Druk w Pinczowie u Daniela z Łęczycy w r. 1558—9. — Przy druku współdziałał Ornatius.

Dziełko to zostało spalone. Skierowane było głównie przeciw Melanctonowi i Heltowi. Helt wydał książkę de Mediatore, odrzucającą tezy Stankara.

Book Hist. Antitr. I str. 57. — Wotschke Stancaro (1919) str. 24 i nast. — Tenże w Altpr. Mon. 1907 B. 44 str. 7, gdzie dodaje: Eine alte Hand bemerkt auf dem Titelblatte des mir vorliegenden Exemplars: libellus famosus furiarum Franc. Stancari.

Żalować należy, że Wotschke, który tyle materiału do dziejów reformacji w Polsce zebrał i zgrubsza obrobił, tak skąpy jest w opisie bibliogr. rzadszych dzieł, z jakich korzystał. — A już niemal nigdy nie podaje, gdzie dany egzemplarz się znajduje.

— Francisci Stancari Mantvani Sacrae Theologiae, & Ebraicae linguae in Academia Regiomontana Prussiae, publici professoris, Dispytatio De Trinitate, Habita 20. Iunij 1551, Iohan. 17. Haec est autem uita aeterna, ut cognoscant te solum uerum Deum, & quem misisti Iesum Christum. Cvm Epistola Eivsdem Stancari Admonitoria aduersus Epistolam Galatini praeliminarem. w 8ce, k. tyt. i k. 6 nlb. (sygn. A—A₇).

Rozpoczyna na odwr. k. tyt.: Brevis admonitio ad Lectorem Galatini nuper editi, datow. 15 Iunii 1551. Jest to polemika z broszurą Piotra Galatyna franciszkanian (Epistola praeliminaris), który miał wydać jakiś komentarz do niektórych miejsc St. Test. analizując pomyśły Stankara.

Poczem od k. A₂: Conclusiones sive Assertiones de Trinitate. Jest ich 54. Druga ich część (od 29—54) nosi tytuł: De distinctione personarum.

Oh. Sarnicki (Judicium).

Ossol. IV 357. — Wotschke w Altpr. Monatschrift 1910 tom 47 str. 479. — Tenże Fr. Stanc. str. 15.

Czartor. — Uniw. warsz.

— Omnis, qui transgreditur, & non manet in doctrina Christi, hic non habet Deum. Ioan. Canon. 2. Francisci Stancari Mantvani Libri Dvo. Qvorum Primvs Est. Apologia aduersus eos, qui eum & morositatis & iracundię accusant, quique eum, quod concordiam in religione cum Haeticis renuat, nec cum illis Ecclesiam aedificet, damnat. Alter. De vera & recta inter Stanislaum Sarnicium Polonum cum sequacibus, & Franciscum Stancarum Mantuanum ineundę concordię in Fide ratione. Ad omnes, qui pię & syncerę Deum colunt, in quouis loco vel gente. Et eritis odio habiti omnibus hominibus propter nomen meum, ait Dominus. Matth. X. Anno Domini 1568. Bez m. dr. (Cracoviae, apud haeredes Scharf.). w 4ce, k. tyt. i k. 43 nlb. (sygn. A—L₄).

Na odwr. karty tyt. wiadomość, że jest to odpowiedź na jakąś Epistola conficta nomine Stancari aedita. (Taki list do nas nie doszedł, chyba że chodzi o list wydrukowany w r. 1564 przez Grz. Pawła?). Odpowiada na to, wydając prawdziwe swe zdanie de Sanct. Trinitate ac Mediatore — i prosi o porównanie z tem, co

Stan. Sarnicki, przeciwnik jego, mówił na synodzie 2 oct. 1567.

Rozpoczyna przedmowa do czyt., w której Sarnickiego, Kalwina, Melanct. i Bulliagera nazywa heretykami.

Zawarte tu są nast. pisma: 1) 'Apologia, będąca polemiką z Sarnickim i Melanctonem. Dużo o stosunkach ze Staniel. Stadnickim i Zborewskim Marc., o Vitrollinie, Hier. Ossolińskim, Stan. Drohojowskim, J. Amor Tarnowskim, Sylwincie. Datow. 1568 in min. Polonia.

2) De vera et recta inter St. Sarnicium et Stane. ineundae concordiae ratione... Wspomina tu między innymi synod pin-czowski 1559 8 Aug. — Na k. H i nast. o Stan. Mac. Stadnickim, o Grzeg. Orsatiusie, Krs. Przechadze, Lismaninie, Jos. Simlerze, o Trecym. — Na k. I₂ omawia przebieg colloquium ze Sarnickim (w Krakowie 2 oct. 1567). — Na k. K₂ o J. Thenaudus.

3) Difficultas ineundae concordiae (na K₂).

4) De vera et recta inter Sarnicium et me ineundae conc. ratione. Na końcu data: 7 Dec. 1567.

Bandt. Hist. dr. II 326. — Ossol. IV 408. — Jocher 3631, 5633 (tu wymienia błędnie Apologię jako osobne dzieło). — Wotschke Fr. Stanc. str. 50.

Dzików — Jagiell. — Ossol.

— Francisci Stancari Mantvani, Ebbreae Grammaticae Institutio. In qua omnes octo orationis partes summa diligentia ita traduntur, ut nihil ad hanc rem desiderandum sit. Adiuncta sunt haec, ab eodem autore. Rerum omnium capita. Exercitatio uncula catholica. Et suae grammaticae compendium. Nunc primum in lucem aedita. [Cały tytuł ujęty w prostokąt z napisu hebrajskiego]. [Na końcu:] Basileae, Excudebat Iac. Parevus, Anno M.D.XLVII (1547). V. Id. Apr. w 8ce, k. tyt. i k. 7 nlb., str. 270 i k. 1 nlb.

Książka drukowana sposobem ksiąg hebrajskich, tj. tytuł jest na ostatniej stronie, a potem idą karty wstępne od pierwszej do ostatniej.

Na k. s. j: Joanni Jacobo Fuggero, comiti Kjschberg et Wiczenborn. Dat. Basileae, V Id. April. 1547. — Poemem wiersz Iac. Thaddei Duni Locarnensis.

Dodatkiem do tego jest sprawozdanie:

Francisci Stancari Mantvani, Svae Ebbreae Grammaticae Compendium. Nunc primum excusum. [Tu winieta w formie tarczy]. Basileae, Anno 1547. [Na końcu:] Excudebat Iac. Parevus Pri-

die Cal. April. Anno Salvty M.D.XLVII (1547). w 8ce, k. tyt., str. 31 (oraz na 4 nlb. kartach; Exercitatio pro tiro-nibvs in Lingua Sancta).

Stankar wydał już w r. 1530 w Wenecji pierwszy rys tego dziełka pt.: De modo legendi hebraice.

Ossol IV 394 podaje za Zaydlerem (Lexic.), że istniało wydanie strassburskie z r. 1526. To mi nie jest znane, jeśli wogóle istniało — Janoc. I 250 cytuje je również. — Bayle podaje wyd. bazyl. a datą 1546. — Jo-cher I nr 609. — Piekarski Kat. Kórń. (1929).

Eg. Jęg. był niegdyś własnością Grzeb-skiego.

Wotschke Stancaro (1919) str. 6.

Czartor. — Jagiell. — Kijowa. uniw. — Kórnik. — Ossol.

— Grammatica Institutio linguae Hebraeae. In Regia Poloniae Cracovia, apud Joannem Haelicz anno ab incar-natione Verbi Mysterio MDXLVIII (1548) Mensis Februarii die XXI. w 8ce.

Wydanie dokonane było kosztem Samuela Maciejowskiego, bisk. krak.

Janoc. I 249. — Jocher nr 609. — Wiszn. VI 218. — Schorr w Encykl. pol. III (Język) s. 430. — Bałaban w Pam. zjazdu Kochanowskiego (1930) str. 106.

— Toż... [Na końcu pod sygnetem drukarza innym jak w I edycji, to jest o wiele ozdobniejszemu:] Basileae, Apvd Iacob. Parevum, Anno M.D.LV (1555). Mense Avg. w 8ce, k. tyt., str. 320. Od str. 285—291: Exercitatio pro Tyronibus. — Od str. 292—319: Compendium (ale bez osobnego tytułu, jaki posiada w pierwszym wydaniu).

Czartor. — Jagiell. — Ossol.

— De officiis Mediatoris Jesu Christi et secundum quam naturam haec officia exhibuerit et executus fuerit (1559).

Wspomina to pismo Stankar w dziele De trinitate (ob. niżej) — ale zapewne nie było nigdy drukowane. W każdym razie eg. nie jest znany.

Spór „de Mediatore“, rozpętany przez Stankara w r. 1552 w ciągu jego polemiki z Oriandrem, a potem wciąż prowadzony dalej, wywołał bardzo wiele pism. Swoją rolę o pośredniku propagował Stankar ustnie, listownie i w druku (Collatio). Zajmował się nią synod włodzisławski. Z piewarzy polskich wzięli udział w sporze około r. 1560 Łaski Jan, Frycz Modrz. (De mediatoro (1560, 1562), Orzechowski (dzieło dziś zaginiono). Z obcych: Kalwin, Melancton (Responsio), Simler Josias Lismanin, Bullinger, Martyr - Vermigl

(1556), Blandrata (1568), Bexa, Merlin, Socyn i inni.

Do stanowiąca Stankara najbardziej zbliżył się Modrzewski.

Najważniejszym źródłem do dziejów tego sporu jest wydany w r. 1559 przez Statoriusa zbiór pism, o którym obacz w t. XVIII str. 91. Są tu pisma Helta, Melanchtona, Martyra, Bezy, Bullingera, Statoriusa.

Por. Collatio Nestori cum Stancaro (w t. XXIII pod Nestor) — Epistolas duae (1561) — Exemplum litt. oeccl. Tigurinae (1559) — Narratio historica (1561).

Dużo o tym w sporze w Orichoviana I oraz w Wotachkego Briefwechsel der Schweizer mit den Polen (1908).

Wotachke Trethius (1907) str. 13. — Tenże Lismanino (w Zeit. hist. Ges. Posen 1903) str. 272. — Tenże Stancaro 1919 str. 20 i nast. — Kot Stan. Fryca Modrz. (1923) passim.

— De Sacramentis veteris et novae legis in genere. Memoriale pro me Franciscum Stancaro Mantuanq. A. D. 1560. w 4ce, k. 4.

Druk podobno pinczowski.

Ob. Joher 3857 (z notaty Łubaszew.).

Obj. nie znany mi.

— Symma Confessionis Fidei Francisci Stancari Mantvani, Et quorundam discipulorum suorum, triginta octo Articulis comprehensa. [Tu winietka]. 1570. [Tu winieta w formie rozety]. w 4ce, k. tyt. i k. 23 nlb. (sygn. F₄).

Rozpoczyna Praefatio Fr. Stancari, datow. Stobniciaie 14 Martij 1570. Mówi, że powodem napisania były mu napaści herezyków przeciw katolickiej (tj. Stankarowej) wierze. Poddaje tę samą judicio Sacrosanctae Ecclesiae Dei et Christi. (Ale kościół rzymski nasywa inaczej: oeccl. papistica).

Rzecz składa się z XXVIII zwięzłych artykułów, ujmujących całość wiary: De Verbo Dei, De Trinitate, De Incarn. Christi, De Mediatore... itd.

Ważną powołuje się na pismo św. lub na najstarszych pisarzy kościelnych. Na k. E cytuje św. Tomasza i Gabriela Biela (doctissimus theologus) na dowód, że istnieje dwa tylko sakramenta tj. chrzest i wieczerza Pańska.

Na końcu data: 24 martij 1570. Pozem Index na 3 stronach.

Joher 3803. — Ossol. Wiad. IV 377.

Ossol.

— Tria Papistarum fundamenta seu asyla praecipua pro suo ficto missifico tuendo demoliuntur et subvertuntur Per Franciscum Stancarum Mantuanum

Stobniciaie 20 Novemb. 1570 typis Mathiae Wirzbietae. A. D. 1571. w 4ce, ark. N₄.

Prsył Piotrowi Zborowskiemu wojewodzie sandomirskiemu.

Arkusz B zaczyna się: Confecto hoc libro visum mihi est, huic sextum caput libri mei in respensionem reverendissimorum archiepiscoporum et episcoporum Poloniae scripti addere, et Papistae omnes, agnito de sue sacrificio errore, ad catholicam de vero sacramento corporis Christi fidem redeant, et aeternum salventur, illorum enim salutem sitio. Stobniciaie 20 Decembris 1570.

Na D₂: De institutione sacramenti corporis et sanguinis Christi.

Na E₂: De transubstantatione, seu mutatione panis et vini in corpus et sanguinem Christi in coena Dni, brevis indicatio.

Na F₂: Melchisedec sacerdotium Papistarum sacrificio non suffragari, demonstratur.

Na G₂ v: Novo populo, hoc est, nobis Christianis, nullum sacrificium praecipuum aut institutum fuisse.

Na H₂: Ex libro in quo respondetur a Franciscum Stancaro reverendissimis archiepiscopis et episcopis Poloniae in causa Šarnieci, caput 6 extractum, in quo omnia Sacrificii papistici mysteria, omniaque Archiepiscoporum et Episcoporum pro eo defendendo argumenta cum ipso quoque sacrificio evertuntur, et subvertuntur.

Na K₂: Verbum Deus.

Na K₂ v: Persona.

Na L₂: Sacrificium pro peccatis.

Na końcu: Typis Mathiae Wirzbietae A. Dni 1571.

Powyższy opis podaje na podstawie notaty, znalezionej w msterjałach Ojea. Do samej książki (w której brakowało widocznie arkusza A) nie dotarłem.

Wspomniany na arkuszu B list biskupów ob. pod: Areyślakupów (1567) w t. XII, 204.

Odpowiedzią na to pismo jest wydana z rozkazu Uchańskiego w r. 1577 „Amertio... vensr. Sac. Missae sacrif.“ (ob. t. XII, 250). Joher 6427.

— Lvcae. 18. Cum venerit filius hominis, num reperturus est fidem in terra? Lvcae. 19. Et, De ore tuo iudico serue nequam. Franciscus Stancarus Mantvanus De Trinitate & Mediatore Domino nostro Iesu Christo, aduersus Henricum Bullingerum, Petrum Martyrem & Ioannem Calinum, & reliquos Tigurinae ac Geneuensis ecclesiae Ministros, ecclesiae Dei perturbatores. I. Corint. 3. Si quis templum Dei prophanat, quae est ecclesia, hunc perdet

Deus. Ad Magnificos & Generosos Dominos Nobiles Polonos, ac eorum Ministros, à varijs Pseudoangelicis seductos. [Wzdłuż k. tyt. po stronie prawej:] Vnus Deus, vnus & Mediator & hominum, homo Christus Iesus qui dedit semetipsum precium redemptionis pro nobis. I. Timoth: 2. [Po stronie lewej:] Haec est autem vita aeterna, ut cognoscant te solum uerum Deum, quem misisti Iesum Christum. Ioannis 17. [Na końcu:] Cracouiae in Officina Scharfenbergiana. Anno Virginei partus M.D.LXII (1562). w 8ce, k. tyt., i k. 143 nlb. (sygn. A—Bviii, A—Qviii).

Na odwr. tyt. dwie cytaty z Jerem. 23 i 6. Rozpoczyna przemowa: Nobilibus Polonis atque eorum ministris. Wspomina tu opera pseudoangelicorum tam latine quam polonice edita... Ministris ad Tigurinum et Genouensem ecclesiam pro consilio. Aby wywieść Polaków z niepewności, wyjaśnia im związek różnice między temi dwoma kościołami w sprawie Trójcy. Waywa Polaków, aby szli za nim: Expulsi estis me paralitium cum familia: ex domo mea et ex toto regno... Libellos tam polonice quam latine inuulgastis contra me. Wylicza przeswiaka, jakimi go obeszpano. Wspomina wdzięcznie Stadnickiego; śle się wyraża o Sarnickim, Blandracie, Lismaninie, G. Nigrze, Bemnieckim, Stadnickim polecił mu odpowiedzieć Zwinglianistom i Kalwinistom. Datuje: Dubecij 1561 prima Junij.

Objemuje kilka traktatów: 1) De Trinitate et Mediatore aduersus Bullingerum, P. Martyrem et J. Calvinum et... relietos... eeci. Dei perturbatores (k. A—Dij).

2) Castigationes quorundam locorum priorie Epist. minist. Tigr. (do k. E₂)... oras: Castigationes... poster. Epist. (do k. F₁). — Wrescie: Examinatur S. Patrum Autoritates... Interpretacji Zwinglianickiej przeciwstawia wszędzie swój wykład ojców Kościoła (do k. L). Na k. L wspomina Pinosowian.

3) Od k. Lij—Olij idzie: De Trinitate et Incarnatione atq. Mediatore aduersus J. Calvinum. Dat. Dubecij in Russia, mense Junij 1561.

4) Od k. O₂—P: De dictione exclusiva tantum in causa Mediatoris.

5) Od k. P—Q: De officio Mediatoris, Pontificis et Sacerdotis J. Chr. (Datow. Dubecij 1559).

6) Wreszcie od k. Q: Examinatio Pinosouianorum super confessionem fidei eorum... 1561 prima Augusti. (Na ost. k. Errata). Przeciwno temu dziełu Stankara wyszła po-

dobno broszurka pt.: *Ministri et pastores ecclesiarum in Minori Polonia pio lectori salutem in Domino. Impressum Pinczouiae in Off. Danielis Lancicii. w 8ce, kart 4. (Dziś nie znana).* — Por. niżej str. 176 pod Narratio.

Joher 3338. — Wiersb. I 232. — Wotschke Fr. Lism. 1903 str. 284. — Tenze Fr. Stanc. (1919) str. 33 i str. 48—9. — Tenze Der Briefwechsel (1908) str. 273.

Czaps. (Muz. nar.) — Czartor. — Czetwert. — Kórnik — Krawiń. (?) — Uniw. warsz.

— Si hominibus placere, Christi seruus non essem. Gala. I. Francisci Stankari Mantvani, De Trinitate Et Vnitate Dei, Deque Incarnatione Et Mediatione Domini nostri Iesu Christi aduersus Trideitas, Arrianos, Eutylichianos, Macarianos, Cerinthianos, Ebionitas, & Photinianos, Libri Quattuor. Mali homines & seductores proficunt in peius, dum & in errorem adducunt & errant ipsi. 2. Tim. 3. Ad Magnificum Et Illustrem Dominum D. Petrum Zborouivm, Regni Poloniae prudentissimum Senatorem, Castellani Bicensensem, Capitaneum Stobnicensem & Tlumoczouienensem, Domini ac patroni suum clementissimum. Anno Domini 1567. 2 Aprilis. (B. m., ale w Krak.). w 4ce, k. tyt. i k. 160 nlb.

Dedyk. Petro Zborouio, R. P. prudent. senatori, datow. Stobnicae prima Aprilis 1567 (na 3 stronach). Podnosi jego usługi w Prusiech Polsce oddane oraz usługi ojca jego Marcina. Dziękuje za to, że mu kupił dom w Stobnicy i żywi go swym chlebem. Dzieło niniejsze, na które od czterech lat szukał nakładcy, wydał Zborowski swym kosztem.

Dalej idzie przedmowa z tej samej daty, gdzie podaje treść i wymienia przeciwników (głównie Grzegorz z Braunsin, Gentilia). Następnie Index. Wreszcie Errata.

Od k. B idzie tekst dzieła, złożonego z czterech ksiąg. Na k. C₂ o pojęciu nieskończoności (De infinito). Na k. P₁ i uast. de nomine El, Elohim, Adonai, Scaddai, Jah, Jehova, Jesus. Na k. V o znaczeniu terminów „monarchia” i „oeconomia”. Na k. V₂ o pojęciu „energia”.

Księga III ma tytuł: De missione Filii et Spiritus Sancti (od k. Hh). Księga IV bez osobnego tytułu idzie od k. Mm.

Zestawia w niej różne „symbole wiary”, zdania ważniejszych pisarzy kościelnych i ojców kośc., wyjątek z kodeksu Just. (o św. Trójcy), następny z wyznania augab. pinosowian (Kalwina), Tigurinorum, z kat.

Brentiusa itp. — wszystko to odnoszące się do kwestji Trójcy św.

Imię jego pracę o podobnym tytule, ale pisaną przed przybyciem do Polski, obacz Wiersb. I 774.

Joehel 8632. — Bandtkie Hist. druk. II 324. Jagiell. — Ossol.

(Stankar Franc.). Narratio historica eorum, quae per Stancarum iam denuo in Pinczovia acta sunt. Pinczoviae, 1561. w 4ce.

Exemplarz był w Dzikowie, z dopisaną na tytule uwagą (przez ks. Juszyńskiego), jakoby autorem był Modrzewski.

Uwaga ta jest błędna. Druk jest wydany przez ministrów pińczowskich.

Autorem jego był ktoś bynajmniej Stankarowi nic sprzyjający.

Wotachke Thretius (1907) str. 8 i 13 powołując się na list Lismanina do Bullingera z paźdz. 1560 uważa za autora J. Łaskiego. Do tego samego adania skłania się prof. St. Kot, który w dziele „Frycz Modrzewski“ (1923) str. 216 zapowiedział osobną pracę o tej broszurze.

Por. niżej pod: Stancariusz dalszy ciąg tej broszury p. t.: Historia Stanc. tragodiae.

Wotachke Stancaro w Altp. Monatsch. XL str. 570. — Knapiański And. Frycz str. 36. Bibl. miej. wrocł. (?) — Dzików.

— ob. Assertio (brevis jussu Uchański 1577) — Beyträge II 89 i 92 (o jego uczestnictwie w Biblii brzeskiej) — Beza Teodor (Opera tom III: Epistolae str. 241) — Cosmius Joannes (Oratio ad Juljum III 1550) — Davidis Franciscus (Dialisis 1555) — Epistolae eccl. Tig. (1559) — Epistolae duae Tigur. Eccl. (1561) — Filipowski Hier. — Górski Jakób (1572) — Hartknoch (Preuss. Kircheng. str. 344) — Helt (Conf. de mediatore 1555, Exemplum litterarum 1559) — Hyperius — Julius III (Oratio 1550; obacz tam: Schoferi Epistola) — Kalwin (w kilku pismach i listach polemizuje z nim) — Kromer (Mnich 1551—4) — Łaski J. (polemizuje w kilku pismach ze Stankarem) — Lescius Jan (1560) — Lilienthal (Erl. Preussen IV, 347) — Lismanin (Explicatio 1565) — Lubieniecki (ks. II r. VI) — Melancton Filip (Resp. 1553, 1559) — Modrzewski Frycz And. (Narratio 1551, De mediatore 1560) — Nestor (Collatio cum Stankaro) — Ochin B. — Okolski (Orbis Polon. III, 108) —

Orsatius (w Dopelnien.) — Orzechowski Stan. (Chimaera 1562, Annales i inne pisma) — Osiander And. — Pawel (Pauli) Grzegorz (O wyznaniu 1564; tu list Stankara wątpliwej autentyczności?) — Possevin (Refutatio Chytraei) — Przechadzka Krz. — Rej Marcin (Disputatio 1609) — Różność (uczniów 1564) — Sarnicki Stan. (Judicium 1561, De tribus Diis 1559) — Schlüsselburg (1597—99) — Sienicki L. (1754) — Simler Jos. (Resp. 1560, 63) — Socinus F. — Staphylus (Czekanowski) — Statorius P. (Brevis apologia 1560) — Uchański Jak. (Brevis august. 1577) — Uwicki J. (Defensio) — Węgierski (Regenwolski) (Slavonia ref. str. 117, 125, 414 i Hist. eccl. slav. str. 126) — Vermigli (P. Martyr) — Vitrellinus — Wigand J. (De Stancarismo 1585) — Wujek J. (Responsio) — Zehenden (Preussische 1740 I, 268; tu list St. do Placatomusa z Frank. 10 maja 1553) — Zygromiusz J. (Papomppe 1611).

Janociana I 249. — Bock II 548. — Bandtkie Hist. Kr. P. II 322—7. — Ossol. Wład. IV 350. — Łukasiewicz Daleje wyzn. helw. w MPisce str. 238—43. — Joehel I s. XXIV i III s. XXVIII. — Wesspremi Biogr. medic. 1781. — Enc. Org. XXIV. — Przyjaciel ludu X str. 225—253. — Enc. kość. XXVI 430. — Bukowski Daleje refer. 1886. — Wisłocki Lib. dillg. str. 497—8. — Hosti Epistolae II. — Wisłowski Diarium I 233. — Dalton Lasciana str. 399. — Orichoviana I str. 729 (tu dużo jego listów) — Lubowicz istorja reform. (1888) n. 90 oraz Naczało (1890). — Wiersbowski Materj. II 7. — Bidlo Jednota (1900). — Siemputowski Kartki z dziejów (1902). — Fock Der Socinianismus (1847) str. 147. — Truskolański Daleje reform. (1907).

Karłowicz Listy Kromera do St. w Rocznikach Pozn. T. P. N. XV. — Grabowski Skarga str. 646; Literatura kalw. (1906) str. 51, 163 i n.; Liter. luterańska (1920); Liter. arjańska (1908) str. 16 i n. — Górski Grzeg. Pawel (1929). — Bartel w Reform. w Polsce 1926. — Kot Frycz Modrz. (1923) str. 307; W źródle (1921). — Möller Andr. Osiander (o jego sporze z Osiandrem). Są też o tem same materiały w bibl. miejs. Król. (Seraphim Handsch. s. 404). — Korseniowski w Arch. do da. liter. XI nr. 135 (listy Kalwina przeciw Stankarowi).

Wotschke Fr. Stancaros erster Aufenthalt in Posen (w Hist. Monatsblätter für die Prov. Posen 1904 nr 6). Tu mówi o pobycie St. u Mik Oleśnickiego w Pińcowie w r. 1550—1 skąd pojechał do Poznania i do Królewca. — Tenże w Altpr. Monatschrift 1919 t. XLVII s. 467 (tu jego monografia); jest też osobna odbitka. — Tenże w Altpr. Monats. XLIV (Thretius). — Tenże w Zeit. Gesch. Posen XVII (Fr. Lismanino). — Tenże Briefwechsel der Schweizer (1908). — Tenże w Gesch. der Reform. 1911 str. 179. — Tenże w Archiv f. Reformationgeschichte 1905 i 1906 (str. 403—410).

Finkel III 1863 i Dodatek II (1914) nr 1648. — Korbut I 169, 219, 293, 342.

O potomkach Stankara (zwłaszcza Piotr Stankar) ob. Korzeniowski w Arch. do dziejów lit. XI nr 821 (tu jego listy z lat 1624—9). — Wotschke w Aus Posens Kirchl. Verg. (1914) str. 47. — Wybiicki Życie meje (w Bibl. narod. 1927).

Inne dzieła Stankara nie należą do polskiej Bibliografii. Mianowicie:

Explanatio Epistolae divi Iacobi, & Conciliationes quorundam locorum Scripturae. Basileae, Anno M.D.XLVII (1547). (Egz. jest w Ossol.).

Ispositio De La Epistola canonica di S. Giacobo Vescovo di Gierusalem, pia, dotta & diligente: ornata de molti luoghi comuni a utilita grande de la chiesa catholica, & massime de presenti tempi. Per Francesco Stancaro Mantuano. Basileae 1547. (Ob. Wotschke Stancaro 1919 str. 6).

Ex seder slam i. e.... De decem captiv. (Venetiis 1548).

De decem captivitatibus Judeorum et de sanguine Zacharia (1547).

De modo legendi ebraice (1530).

Rabinorum recentiorum et anabaptistarum falsa opinio de duobus Messias (1546).

Opera nuova della reformatione (1547). (Jest w bibl. nadw. wied.).

Conciliatio Christi et Mosis de divortio (po łacinie i po niemiecku).

Conciliationes Quorundam Locorum Scripturae. [Na końcu:] Basileae excudebat Iacobus Pareus, mense Augusto, anno M.D.XLVII (1547). w 8ce, k. tyt. i k. 15 nb. (Jest w Ossol.).

Gradus beneficiorum Dei.

De septem decem prophetis.

Modus legendi prophetas.

Ebraei unde dicti.

Catalogus regum Juda. (NB. Wzyskie powyższe pisma wyszły przed r. 1547).

Disputatio de Trinitate 1551 (ob. Wierzb. I 774).

Confutatio disp. et doct. Osiandri. Frankf. 1552).

Adversus novos Christianos (1550). Dział nieznane?

W dziele Ispos. de la epistola (1547) wymienia na końcu 18 swoich „Lucebrationes“ wydanych przed r. 1547 lub w r. 1547.

W liście z r. 1561 do Czarnockiego twierdził, że napisał 48 prac (Orichov. I 728). Cyfrę 48 trzeba tak rozumieć, że liczy on każdą pracę z osobna, chociaż drukując skłączył ją pod jednym tytułem z innymi. Niektóre jego prace są dochowane w manuskryptach, np. rękopis jego pracy: De sacrificio missae, znajduje się w bibl. w Wolfenbüttel.

O niektórych wspomina w drukowanych pismach i nieraz nawet treść ich podaje. Nr.: 1) Contra Anabaptistas (w „Apologia“). — 2) De gradibus beneficiorum Dei (w „Confessio“). — 3) Historia de autoribus controversiae in causa religionis in Polonia ortae (w „Apologia“). — 4) Adversus Photinianos et Corintinianos (tamże). — 5) De poenitentia ac confessione (w „Confessio“). — 6) De peccato originali (tamże).

„Epistola Stancari ad Vitrelinum“ a r. 1560 oraz „Epistola discipulorum Stancari ad eundem Vitrelinum“ cytuje Lismanin w liście do Bullingera z paźdz. 1560. Ale zapewne drukiem nie wyszły.

Jego uczniem był zrazu G. Negri, nauczyciel Prowanów, potem minister u P. Zborowskiego, o którym ob. Hosii Epist. II pod r. 1570.

STANKIEWICZ. Memoriał do Prześwietnych Stanów Rzeczypospolitey zgromadzoney na Elekeyą w Roku 1764. fol., k. 1.

W sprawie Stankiewicza, rezydenta przy Porcie Otm. Chodzi o wynagrodzenie kosztów jakie poniósł.

Bibl. XX. Miss. w Krak.

(Stankiewicz). Głos za stronę Ur. Stankiewicza, przeciwko W. Mroczyńskiemu Miecznemu Powiatu Grodzieńskiego, oraz W. X. Dederce, Proboszcz. Kaplicy Bożego Ciała, y Prowizorom teyże Kaplicy. (Wilno 1775). fol., k. 2. Jagiell.

STANKIEWICZ Adam (I). Virtus civeri superstes D. Vincentii Woyna, capitanei Inturcensis, aulici S. R. M. à morte victi D. Abrahamo Woyna Episcopo Methonensi, Canonico Viln... per Adamum Stankiewicz Stud. Humaniorum in Academia Vilnensi S. Jesu. Vilnae ex officina J. Karcan 1615. w 4ce, kart 10.

Wiersz łaciński i polski.

Krański.

— ob. Białozor J. K. (Honor 1615).

(Stankiewicz Adam) (II). Sprawa... Adama Szambellana J. K. M. Oyea, Ignacego Syna Stankiewiczow przeciwko Bazylemu i Annie z Umiastowskich Szkulrenom maiorom W. W. X. L. (1798). fol., k. 2.

Sakultynowie udali się — jak zwykle czyniono w tych latach — do rządu gub. i tam uzyskali znaczne ukazy. Powód żąda za to ich ukarania. Bibl. uniw. wil.
— ob. Szkultynowie.

Stankiewicz Andrzej ob. Niestojemski Marc. (Wysocze 1647).

Stankiewicz Ign. ob. Szkultynowie.

STANKIEWICZ Jan (I). Mowa W. Imci Pana Iana Stankiewicza Pisarza ziemskiego żmudzkiego... ob. Ostrowski-Danejkowicz (Swada polska 1745 I 236).

Stankiewicz Jan (II) ob. Steckiewiczowie (1798).

STANKIEWICZ Michał. Oratio Michaelis Stanckevicii notarii M. D. L. ad Pol. proceres in comitiis, qua ipsis mala Poloniae a Tartarorum barbarie imminentia repraesentat, eosque regis nomine ad bellum... invitat (1645).

W Läniga Orat. II 12.

Stankiewicz Rafał Dominik ob. Pałłowicz Ad. (1693).

STANKIEWICZ Szymon X. Bractwo Zofii świętej. Kraków 1685. w 12ce, ark. A—D.

Ob. Dodatki na końcu tomu.

Jagiell. — Ossol.

— ob. Bieżanowski S. (Karmelu 1681).

STANKOWICZ X. Pijar. Prawa i Konstytucye Królestwa Polskiego i W. X. Litewskiego przez Stankowicza zebrane. Tomów VIII. w Warszawie 1782 i lat nast.

Tak podaje Bielskiego Katalog, chociaż tenże w swojej Vita nie wymienia Stankowicza. Być może jednak, że taki istniał i że pomagał przy redagowaniu Voluminów legum. — Ob.: Volumina.

STANKOWICZ (Stancowitz) F. C. Danksagung für die Erhaltung nach dem Kriege und der Pest. Danzig 1711. w 4ce.

— Die Preiss und Dank-würdige Erhaltung Gottes... Danzig, Simon Reinigern 1711. w 4ce, k. 4. Krasius.

Stankunowiczowie ob. Żurowski Hier. (1798).

Stano Andrzej ob. Vitellius Jacobus (Harmonia scientiarum 1629).

STANO Jerzy z Nowotańca, chorąży, starosta saucoki (w latach 1627—1637). O poselstwach w różne kraje wschodnie i wyprawach rycerskich ksiąg trzy. Kraków, bez roku. w 4ce.

Cytuje ks. Sygański Z życia szlachty sandeckiej 1910 str. 82, dodając: „Druk ten należy dzisiaj do rzadkości bibliograf.“ Nie podaje jednak, skąd go zna? A zdaje się go znać, bo mówi, że Stano podróżował do Węgier, do Porty ottom., do Moskwy. Żoną jego była Zofja Fredrówna. Stano umarł po r. 1661.

Stanów Król. Polskiego y niektórych teyże Korony urzędników... listy (1587) ob. Zygmunt III.

— Wielkiego Xięstwa Littewskiego Na Pospolite Ruszenie Vigore Laudum Wilenskiego 14 Augusti 1698 Postanowionego między Ławnem a Pużewiczami w Powiecie Grodzieńskim Zgromadzonych Anno Domini 1698 Dnia 21 Decembra. W Wilnie. W Drukarni Oycow Franciszkanow Roku 1699 10 Martij. fol.

Cytuje Abramowicz Cztery wieki (1925) zapewne z Bibl. wileńskiej uniw.?

— (Do Nayiasnieyszy Seymujących). W drukarni J. K. M. w 4ce, k. 2.

Branie.

— (Do) seymujących. Prospicite patriae (1788). w 4ce, k. 2. ^{Handwritten: Marewicz N.}

Wiersz. Zaczyna się: „Winszuję prawodawcom, co zniszczyli Radę, która im w seymowaniu czyniła zawadę“. — Całe w obronie Rady Nieustającej.

Por. Dmochowski (w tomie XVI, 253).

— (Do) seymujących (1788). w 8ce, kart 11.

Ob. pod Marewicz (tom XXII, str. 152).

— (Do Nayi.) Seymujących Przed Poprawą Rządu Kraiowego (1789)... ob. Sekreta — Świniarski.

— (Do) z okoliczności uchwały Sto tysięcy woyska. Arma viri! forte arma. Virgil. (1790). w 4ce, k. 2 nlb.

Ob. Dmochowski w t. XVI, 253.

Branie. — Czartor. — Jagiell.

— (Do Nayiasnieyszych) Rzeczypospolitey. Podatek teu tylko sprawiedliwy który kazdego obywatela w row-

ney sięga proporeyi ale gdy ubogi wicoey daie iak maiętny, lękać się należy by offiara dla ratunku Oyczyny nie odmieniała się w uciemiezenie... Szlachcie ziemi Rawskiej powiatu Bielskiego. W Rawie 13 Marca 1790 r. W drukarni Wolney. w 4ce, kart 2. Ossol.

STANOWICZ Franc. Tropheum honorum. B. Joan. Cantij... in Conclusio-nibus menti divi Thomae doctoris angelici conformibus erectum. Cracoviae, 1714. Uniw. wileńs.

Stanowski Jan ob. Decus litterarum (1777) — Śleszkowski Jan (Vende pallium 1775).

Stans post parietem ob. Schittte Mar. (1686).

Stanwicz ob. Domaniewski Franc. Józef (1727).

Stany (My) Duchowne y Świeckie... [Uniwersał Stanów Rzeczypospolitej, zwołujący sejm koronacyjny na dzień 4 Października 1573, sejmiki na 1 Września, a chorążych wszystkich powiatów na pogrzeb Zygmunta Augusta 28 Września tegoż roku, datowany „pod Warszawą na seymie walnym koronnym obierania nowego króla XIX Maja 1573⁴]. fol., k. 1.

Druk kursywą. Arch. Pańs. w Wiedniu. — ob. Barss Franc. (1775) — Januszowski Jan (Koronne 1600) — Lipski Andrzej (Koronne 1647) — Pac Mich. (w Biały 1769).

STAPHYLEUS Joannes. Julii II ad Sig. I nuntii Oratio... ob. Lünig (Orat. II, 504).

Janociana II 266. — Acta Tomiciana II 2, 14—17, 18—21, 264—8.

STAPHYLUS (Stapelage) Fridericus z Westfalji († 1564). De Corruptis moribus utriusque partis, Catholicorum uidelicet & haeticorum. Dialogvs Lectv Iocvndus & ualde utilis. 2. Timoth: 4. Insta oportunè, importunè, argue, obsecra, increpa in omni patientia & doctrina, Erit enim tempus, cum sanam doctrinam non sustinebunt. Prouerb: 26. Responde stulto iuxta stultitiam suam, ne sibi sapiens esse ui-

deatur. [Tu winieta]. (1559). w 4ce, k. tyt. i k. 35 nlb.

Rozmawiają Foelix parochus Catholicus et Sylvester Praedicator Luth. — Sylvester przybywa odwiedzić Feliksa i to właśnie z Pinczowa, gdzie spotkał się a J. Łaskim i Franciszkiem Stankarem. Bardzo jednak krytycznie opisuje gminę pinczowską i dysputy między tymi dwoma lminarzami dyszydentów. Dysputy te toczyły się na temat Encharystji w tonie nader gwałtownym. (We wspomnianej wyżej pod Stankarem na str. 176 broszurze p. t. Narratio historica jest opisana powyższa dysputa Łaskiego i Stankara ze stanowiska Łaskiego).

Tendencją pracy jest wskazać nadużycia w kościele katolickim (w przeddzień soboru tryd.) ale także udowodnić, że gorsze stosunki panują w obozie protest. (rozbitcie na sekty). Feliks (który wyraża się „Polonia nostra“) wypytuje Sylwestra o jego zapatrywania na stosunki religijne w Polsce i na Litwie.

Na k. 13 o nadużyciach spotykanych w Polsce (o jakimś prałacie w Krakowie). — Na k. G, o sektach w Polsce i na Litwie (wspomniany jako burzyciel pokoju Radeuellus); Stankar; P. Statorins; Sabbatarii; dużo o stosunkach relig. na Śląsku. — Na k. E, wyśławia autor Hozjusaa (a którym Staphylus stał w bliskich stosunkach, jak świadczy tegoż korespondencja).

Pod koniec streszcza obszernie jedną a nowel Bokaceja.

Wydane w r. 1559, bo ta data jest wspomniana w tekście.

Softner Fr. Staphylus (1904) str. 159—161 (tu obszerne streszczenie).

Wotsohke Fr. Lismanio (1903) str. 271.

Bibl. par. w Nysie — Jagiell.

— De Corruptis Moribus Vtriusque partis, Pontificiorum uidelicet, & Evangelicorum, Dialogvs Lectv Iocvndus & ualdè utilis, Authore Syluestro Cze-canouio. 2. Timoth. 4. Insta oportunè, importunè, argue, obsecra, increpa, in omni patientia & doctrina. Erit enim tempus, cum sanam doctrinam non sustinebunt. Prouerb. 26. Responde stulto iuxta stultitiam suam, ne sibi sapiens esse uideatur. (1560). w 4ce, k. tyt. i k. 63 nlb.

Druk. w Krakowie. Tutaj rozmawiające osoby nazwane są: Felix Parochus Polonus et Sylvester Marchita concionator Lutheranus.

Tekst uległ tutaj bardzo znacznym przeróbkom. O Łaskim nie ma już tutaj mowy, zapewne ze względu, że Łaski w tym czasie zmarł. Zamiast Łaskiego wstawiono

na to miejsce Stankara i jego dysputy z Muskulusem we Frankfurcie oraz potępienie Stankara przez Lismanina, Statoriusa i Brandratę (sic). — Dalej o sporach Stankarystów z Kalwinami. — Pochwała Hozjusza jest w tej edycji opuszczona, co wskazuje, że niniejszy przedruk dokonany został z polecenia Hozjusza. — Na k. K₁ i K₂ wstawiony ustęp o biednej szlachcie w Polsce zamienionej w chłopów. — Na k. N₂ wstawiony ustęp o Fil. Padniewskim, Mikołaju Dzierżgowskim arc. gniaźń, o Hozjuszu i o Wal. Protasewiczu — na dowód, że nie wszyscy biskupi zasługują na te zarzuty, które Luteranin Sylwester podnosi. — Na k. N₃ wspomina Sylwester, że uczył się Dialektyki ex Petro Hispano Cracoviae (sam Staflus stądjąwał też w Krakowie). — Tu także wzmianka o Zygm. Anguście i o Zygm. I, za którego nie było zamieszek w Polsce (wzmianka o Radziwiłł jako burzyciela pokoju jest tu opuszczona). — Na k. O₂ o ukaraniu gdańszczyzan. — Na k. P₂ o soborze trydenckim jako jeszcze trwającym, co wskazuje na r. 1560, jako datę druku. — Koniec dziełka stylistycznie zmieniony.

Piekarski Katalog Kórn. (1929) nr 334.

Obacz Czekański (w t. XIV str. 568) gdzie podano błędną datę 1568. — Brückner Dzieje kultury II (zaczepnął z tego dzieła kilka szczegółów o bisk. krak.).

Jagiell. — Kórnk.

— Defensio Friderici Staphyli Adversus Philippum Melanthonem (sic), Shvvenckfeldianum Longinum, Andream Musculum, Mat. Flacc. Illyricum, Iacobum Andream Shmidelinum, Aedificatores Babylonicae turris Martini Lutheri. Opus elegans, recens natum atque editum. Parisiis Apud Gulielmum Guillard & Amelium Varencoorium via Iacobaea sub D. Barbarae signo. 1560. w See, k. tyt., k. 72 lb.

Wydane jako uzupełnienie Marcina Kromera: De falso Lutheranorum... et vera Christi religione (Parisiis, Guillard, 1560).

Jagiell.

— Defensio Pro Trimembri Theologia M. Lutheri, contra aedificatores Babylonicae turris, Phil. Melanthonem, Svvenckfeldianum Longinum, And. Musculum, Mat. Flac. Illyricum, Iacobum Andream Shmidelinum Authore Friderico Stahylo. Esaias 19. Paul. 2. Thess. 2. Dominus immiscuit in medio eorum spiritum uertiginis. Et immisit illis operationem erroris. Nissae recusa & à ty-

pographicis mendis repurgata. Anno M.D.LX (1560). w See, k. tyt. i k. 171 nlb. (sygn. A—Y₄).

W dedyk. do biskupa wrocł. Baltazara (de Prumnita) uzasadnia potrzebę przedruku licznymi błędami I edycji — oras mówi, że egzemplarze jej nie dotarły w dostatecznej ilości na Śląsk i do Polski. Na k. B₂ powołuje się na Confessio Polonica autore Episcopo Osio. Wspomina też m. i. pisma Stankara.

Ob. o tem dziele Soffner Friedrich Staphylus, Breslau 1904 str. 126—131 (gdzie wydobyto szczegóły autobiogr.).

Bibl. paraf. w Nyssie. — Jagiell.

— Synodus Sanctoerum Patrum Antiquorum contra noua dogmata Andree Osiandri. Per Fridericum Staphylum. Norimbergae Excebat Paulus Fabricius. Anno Salutis. M.D.LIII (1553). Mense Septembri. [Na końcu:] Impressum Norimbergae apud Paulum Fabricium. w 4ce, k. tyt. i k. 135 nlb. (sygn. a—biiii, A—Ziiii, Aa—Ii iiii).

Dedyk. Senatui Reipubl. Dantiscanae, datow. VI Martij M.D.LII (na 7 kartach nlb.). Całe poświęcone sporowi z Osiandrem, którego zbija na podstawie pism OO. Kościoła.

Wierzbowski I 143. — Hosii Epistolae (ed. Zakrzewski) II 1081, 1115. — Soffner I. c. str. 100. — X. Fijałek w Pol. Sacra 1919 str. 141 i nazt. — Bauch Gesch. des Bresl. Schulwesens (Codex dipl. Sil. XXVI, 1911) str. 171.

Bibl. par. w Nyssie. — Czartor. — Uniw. warsz. — Wrocław. miejs.

— ob. Rotmar (1571) — Statorius Petrus (Emanuel seu de aeterno verbo 1561).

Inne pisma Staphylusa nie wchodzą w zakres polskiej Bibliografii. Spis ich (wraz z życiorysem) podaje dziełko Soffnera: Friedrich Staphylus (1904), ale nie uwzględnia ono stosunków St. a Polską. Liczne materiały do jego sporu z Osiandrem ob. Seraphim Handschr. der Stadtbibl. Königsberg (1909) nr 54 fol. — W dziele Baltazara de Prumnita, bisk. wrocł. p. t.: Epistola de petitione saeculorum ordinum, jest dodana: Vita D. N. I. Christi, która wyszła z pod pióra Staphylusa. Ob. Hosii Epistolae (Acta hist. IX II nr 1521).

Wotsche Zur Gesch. der Bibelübers. str. 13. — Tenke Gesch. der Reform. 1911 str. 97. — Tenke w Altr. Monatschrift XLVIII str. 230. — Tenke Greg. Pauli 1920.

Fijałek w Atenenn wil. II 1924 str. 120. — Tenke w Polonia Sacra 1919 nr 3 str. 140 (tu wspomina o stosunku Reszki i Nowi-

campiana se Staph.). — Grabowski Tad. Liter. luterska (1920). — Tenże Skarga (1913) str. 119 i 646. — Eneykl. kośc. XXVI 476. — Czapiewski Polacy w Ing. 1914 str. 15. — Räscher Die Convertiten 1872 I.

Stapleton Tomasz (Opera, 4 tomy, 1620)... ob. Skarga P.

Korzystał z pism Hozjusza, a sam znowu silnie wpłynął na Skargę.

O wpływie Stapletona (swłaszcza jego Prompt. theolog.) na Skargę sħaca ks. Berga (w wydaniu Kazan sħjm. i w dziele o Skardze). — Germain w Pragsl. theolog. 1922. — Grabowski Skarga 1913 (str. 584 i 632). — Brückner w Reform. w Polsce 1925 str. 30E. — Ks. Sapłński Badania źródłowe nad kazaniem nieds. i świąt. Skargi 1924. Enc. kośc. XXVI 478.

Stapulensis Faber Jacobus (Dialogus 1510, 1522; Aristotelis Polit. Explanatio 1511; Artificialis introductio 1511; Utilissima introductio 1510, 1518, 1519; Introd. in physicos 1510—1522; Introd. in artium divisionem 1521—4; Intr. in libros de anima 1510—22; Textus veteris artis 1510—22)... ob. Faber Jacobus (tom XVI str. 149—151).

Stara wiara ob. Brym P. Ben. (1668).

STARACHOWSKI Kazimierz. Strumien: Zbawienny Z Morzá gorzkiey Męki Pana Iezusa Splywający na ochłodę Dusz nászych. Przew. Exhorty o gorzkiey Męce Zbawiciela Świątá Chrystvsa Iezvsa. pod czas Nabożeństwą Wielkopiątkowego przy Kościele Bierkowskim, Od X. Kazimierza Starachowskiego, Plebáná tegoż Kościołá, Ogłoszony. W Krakowie, w Drukárni Iákobá Mátyaskiewiczá, I. K. M. Typografá. Roku Pańskiego 1722. w 4ce, k. tyt. i k. 7 nlb., str. 423, k. 8 nlb.

Na odw. k. tyt. rycina M. B. belesnej (Henr. Csech sculpsit Crae.).

Dedyk. M. Boskiej, poczem aprobaty.

Na treść składają się rozmyślania nabożne. Na str. 410—416 poemat: Pobndka a uwážania męki Chr.

Na str. 417: Excerpt o urodz. Piłata z Historji inter apocryphon (z Jakóba de Vogagine).

Na ost. kartaoh: Registr... i Omyłki.

Nadpis nad stronicami: Rozmyślanie o męce Pana Jesusowey.

Jocher 4634, 6880. — Jabłon, Mus. pol. 239. Jagiell. — Ossol. — Wleńs.

Starachowski Stefan ob. Kulikowski Józ. (Prodrumus 1749).

Staranie o nieśmiertelność ob. Rosołecki L. (1737).

Staranności (O) około kobiet (1792)... ob. Rożański Jan.

Starck Elż. ob. Arien (1646).

Starckius Fryderyk, Rector gymn. ob. Krapieński J. (1653).

STARCK J. C. Gedicht auff das Bröcking Gehrtische Hochzeitfest. Danzig 1757. fol.

(**Starck Jacob**). Die Jungen Hochzeit-Leute Hn. Jacob Stareken Und Jungfer Elisabeth Lütken, beehren Gute Freunde. (Toruń 1678). fol., k. 2. Kop. Toruń.

STARCKIUS Johannes. Querela de obitu Georgii Pauli. Dantisci 1650. w 4ce.

— ob. Makowski Jan (1641).

STARCKIUS Joh. Fridericus. Sermo funebris in clytae memoriae Christophori Radzivil, ducis Birzarum & Dubinkorum, Sacri Romani Imperii principis, palatini Vilmensis & exercituum M. D. Lithvaniae generalis &c. &c. principis incomparabilis in exsequiis ejusdem celebrandis Wysuni Lithvanorum die 22 Ianuarii Anni M.DC.XXXI. oblatu s a Ioh. Friderico Starekio. Elbingae, typis Wendelini Bodenhausii excusus (1641). fol., k. 16 nlb.

Dedic. Janussio Radzivil, M. D. L. cano. administratori Mobiloviensi. Czarter.

Starcy Chciwi, Komedya W Iednym Akcie Z Francuskiego Przetłomaczona. [Tu sygnet drukarza]. W Warszawie w Drukarni P. Dufour, Drukarza J. K. MCI y Rzeczypospolitey. MDCCLXXXI (1781). w 8ce, k. tyt., str. 81.

Zaraszem: Katalog komedji znajdujących się u P. Dufour. — Sztuka ta tworzy t. 21 Teatru polsk. (ob.).

Występują: Chciwski, Łakomski, Walery, Izabela, Helena, Dociekalski (sħnga), Patron. Chciwski ma poślubić Izabelę a woli jej ojca — pomimo że stara się o nią Walery, jego siostrzeniec.

Bernacki Teatr za Stan. Aug. II 303 i 304 wskazuje, że w jednym z Katal. Dufoura z r. 1781 wymieniona jest sztuka p. t.

„Starczy oszukani“, która jest zapewne identyczna ze „Starcami cheiwymi“.

Czartor. — Jagiell. — Ossol.

Starzewski Antoni ob. Skórski Jan (Ex utroque 1726).

STARCZEWSKI Racibor Jan, S. R. M. cubicularius († 1625). Omen Serenissimo Principi Wladislao, Serenissimi ac Potentissimi Sigismundi, Poloniae ac Sueciae Regis Filio in expeditione Moschovica pro felici aditu imperii 1610. w 4ce.

Brak tytułu. Fragment. Jest tylko 4 karty przedmowy. Jagiell.

STARCZEWSKI Kasper. Carmen Nvptiale Potentissimo Principi Sigismundo III Dei Gratia Regi Poloniae Et Sveciae, Magno Dvci Litvaniae, Russiae, Prussiae Masouiae, Samogitiae, &c. &c. Et Serenissimae Constantiae Reginae Poloniae & Sueciae, Cantatum. A Gasparo Starzewski. Cracoviae. In officina Ioannis Szeliga. A. D. 1605. w 4ce. k. tyt. i k. 7 nlb.

Na odwr. tyt. herb Macieja Patrokońskiego, potem 4 wierszyki łac. ua temat herbu i dedykacyjue.

Następują ody, epigramaty, anagramaty ua część pary królewskiej. Kończy Apost. Annae Reginae defunctae ad Constautiam... i odpowiedź Konstancji.

Łętowski Katal. IV 79. — Jus. II 205. — Siarczyński. II 229.

Brauc. — Jagiell. — Krasinś. — Ossol.

STARCZEWSKI Leonard, Bernardyn. [Na pasie papieru sklejonym z 4-ech arkuszy u góry herb Stadnickich. Pod herbem:] D. O. M. Illustri et Magnifico Domino, D. Adamo Stadnicki De Zmigrod Castellano Calissiensis, Praemisiensis, Striensis, Colensis, etc. etc. Capitaneo. Fr. Leonardus Starzewski, Ord. Minorum S. Francisci de Obs. omnem faelicitatem a Domino precatur. [Pod tym naczołkiem dedykacja. Poniżej:] Conclusiones Ex Universa Philosophia, In Conventu Posnaniensi Fratrum Minorum de Observantia, tempore almi Capituli Prouincialis, publice ad disputandum propositae. [Dołem:] Defendet P. Leonardus Starzewski Ordinis Minorum de Obs. sub praesidio R. P. F. Stanislai Bojanecki eiusdem instituti Philosophiae Lectoris in conventu Sam-

boriensis. Anno Domini 1608. Mense... die... Hora... Cracoviae in officina Andreae Petricovii. Wroclawa. miejs.

— Kazanie Na Pogrzebie Przezaeny Pamieci. Iasnie Wielmoznego Pana. Iego Mosci Pana. P. Piotra SCzarnkowa (sic) Czárnkowskiego, Casztelana Śrzemskiego, Starosty przed tym Kcínskiego &c. &c. miáne Przez X. Leonarda Starzewskiego zakonu Franciszka świętego, Oicow Bernardynow. W klasztorze Poznńnskim święthy Theology Lectora. Roku Christusowego M.DC.XX (1620). Dwudziestego trzeciego dnia Márcá. [Tu winietka. Cały tytuł w prostokątnej ozdobnej ramce]. W Poznaniw, Druk. Iana Wolrabá. Roku 1620. w 4ce, k. tyt. i k. 23 nlb.

Wszystkie karty w ramce.

Na odwr. tytułu herb Nałęcz Szczarnkowa (sic) Czarnkowskich i 4 wiersz polski. — Dedykacja na 3 k.: Annie z Wiersborka Czarnkowski Casztelance Sremski, żonie Piotra. Tu tłumaczy, dlaczego szlowski jest mikrokosmem świata (znajduje się w nim to wszystko, co w świata machinie). Dat. w Poznaniu 31 marca 1620.

Kazanie (z drugim, osobnym tytułem) idzie od k. B—F₄. Dzieli się na dwie części: I) że prawdziwy chrześć, na świecie obojętnym być nie ma. II) Jaki ma być chrześcijanin prawdziwy. Podnosi żarliwość katolicką zmarłego (powyrzucal mniestrow ae swych majetności). Chwali jego szczodrobliwosć.

W tekacie kilka inicjałów i ozdób, które opisuje Wojciechowska Z dziejów ksiązki str. 281. — Przyj. ludu Leszno VII, 31. — Badocki Liter. mieszcz. str. 533. — Maciejowski III 654.

Czartor. — Jagiell. — Krasinś. — Ossol.

— Ordynarz Albo Porzadne Opisanie, Według ktorego Panny Zakonne Nowicye (także y insze mlode Siostry Profeski) w Zakonnosci albo... Zakonney ćwiczone bydź maia. Zebrany Z roznych Authorow, ale naywięcey z Bonawentury S. ná roznych mieyscach, iako się w káżdym Capitulum obiańnia. Przydane są ná końcu exercitia codzienne. W Lvblinie, W Drukarniey Páwla Konradá, 1633. w 12ce, k. tyt. i k. 2 nlb., str. 211, k. 4 nlb.

Wyraz wykropkowany w tytule wygrzyziony przez robaki. Zapewne: w encocie.

Przypis Wiel. Panom Zak. św. Frana. dat. we Lwowie 8 oot. 1633. — Pod dedykacją

nanwisko autora: comm. prov. et diffinitor act.

Rozpocząy Introductia...; poczem: Porządek y summa tych traktatów. — Jest ich trzy, a każdy dzieli się na capitula. Treść stanowią rady pobożnego życia dla zakonnic (e umartwieuiach, o nie próstwowaniu, o konwersaciej, o kontemplaciej i t. p.). Poczem od str. 163 idzie 6 dodatków (exercitia, strasy ogniste albo wzdychania serdeczne, rozmyślania na cały tydzień). Między str. 163 a 164 jedna nieuumerowana.

Czartor.

— ob. Pułdowski Wacław (1613) — Sitanius Fr. (Poematum 1626).

Starczewski Marcin († 1652) ob. Łubiński Stan. (Opera).

Tn są dwa traktaty wydane pod imieniem Starczewskiego, ale będące pióra Łubińskiego: 1) De reete gerendo; 2) De ortu. Ob. Encykl. kośc. XXVI 482.

Starczewski Stanisław ob. Suski Fr. Hiacyntus (Philadelphia 1615) — Wilczek Dan. (Disputatio 1623).

STARCZEWSKI Wawrzyniec, kanon. gniezn. († w lipcu 1645). Votum Illmo ac Rdissimo Domino D. Matthiae Pstrokoński episcopo Wladislaviensi, ac cancellario Regni pro felici successu comitiorum. A... S. C. factum. Cracoviae, Anno Domini 1608. w 4ce, k. 6 nlb.

Na odwrocie tytułu wiersze podpisał Venos, Ceynarius. Votum zaczyna się: Si fuit tempus illum.

Siarczyński Obrasz II 229. — Łętowski Katalog IV 78 i 9. — Sobieszcwz. w Encykl. pow. Org. XXIII 975.

Czartor. — Jagiell. — Ossol.

Starczewski Wład. ob. Malvasia (contra Szablowski 1796).

Stareski Erazm, kan. krak. ob. Rosselius (1584).

STARESKI Stefan. Theoremata Logica Beato Francisco Borgiae Ex Duce Gandiae Praeposito Generali III Societatis Iesv. Nunc primum ab Urbano VIII. Pont. Max. in album Beatorum adlecto. Per Stephanvm Stareski Philosophiae auditorem in Collegio Calissieni Societatis Iesv inscripta & nuncupata. Calissii, In Officina Alberti Gedelii Anno Dni. 1625. [Cały tytuł w ramce]. w 4ce, k. 12 (sygn. D₄).

Ded. na 2 k.: Fr. Borgiae, poczem tezy. Na końcu Carmen. W nazym mi egz. Ossol. brak końca.

Ob. tom XXII, 21.

Ossol.

— ob. Mączyński Joan. (Proasmata 1624).

Stargardus Fabian (Speculum pietatis) ob. Quadrantinus (1605).

Starnigiel (Zacharjusz, Laurenty) ob. Starnigiel.

STARKOWSKY. Brief des Herrn Starkowsky an seinen Freund oder Vetter H. Stark zu Darmstadt. Germanien 1789. w 8ce.

Notatka uieznanej mi ręki.

Starnigellius Ioannes ob. Chłapowski St. (Corona 1602).

Starnigiel (Staryngiel) Laurentius ob. Racki Joannes (Fama perennis 1637) — Starnigiel Zach.

Łempicki Działalność J. Zamojskiego (1922) str. 105 i n. — Wadowski Wiadomość (1900) str. 319. — Kochanowski Dzieje Akad. Zam. 1900.

STARNIGIEL (Staringiel, Sterngel) Zacharjusz. Piis Manibvs Adm. Rndi ac Magnif. D. Adami Fałęski, Sacrae Theologiae Doctoris & Professoris, Proto-notarij Apostolici, Omnium SS. Praepositi, S. Floriani Decani, &c. Almae Acad: Cracouieñ: generalis Rectoris. M. Zacharias Starnigelivs, Collega Minor, obseruantiae ergo Threnum hunc lachrymis conspersum d. [Tu winieta]. Cracoviae, In Officina Andreae Petricouij Typographi S. R. M. Anno Domini, 1611. w 4ce, k. tyt. i k. 3 nlb.

Składa się z 4 strof i antistrof. Na końcu wierszyk grecki: Eis ton auton.

Na egzemplarzu Ossol. znajdują się zapisane te wyrazy: „Najszacowniejszy przekładacz tak z greckiego, iako i z łacińskiego na greckie. Są jego Demostenes Philippiki, przeciwko Alexandrowi Apologia wybornie na polskie przełożona“. Nie podano gdzie i kiedy drukowane, czy też tylko w rękopismie?

Czartor. — Ossol.

— Qvaestio De Admirabili, Incarnationis Christi Domini Mysterio. Ex 3. D. Tho. q. I. & seq. A M. Zacharia Sterngel S. Th: Sententiario & Professore, ad S. Floriani Can. X. Kalen. Martij. Anno, 1634. publicè in Acad: Crac. disputata in Lect. D. D. Theologorum hora XV. Praesidente Admodum Rndo Patre, D. Martino Campio Vadvio S. Th: Doctore, & Professore,

Ecclesię Collegiatę, S. Floriani Praeposito, ac S. Theologicę Facultatis Decano. Praeceptore obseruandis. Cracoviae. Typis Andreouiensis (1634). w 4ce, k. tyt. i k. 3 nlb.

Na odwr. berła Akad. i 4 wiersze greckie. Jest 5 konkluzji. Na końcu: Sub ausp. Chr. Naymanowic.

Jagiell. — Uniw. warsz.

— Quaestio De Natvra Legis. Ex I. 2. D. Th. q. 91. A M. Zacharia Sterngel S. Th. Professore, ad Floriani Canon: Pridie Kal. Iunij Anno D. M.DC.XXVII (1627). publicè in Academia Crac. disputata, In Lectorio DD. Theologorum. Hora XI. Praesidente Admodum Reuerendo Patre, D. Martino Campio Vadovio S. Th. Doctore, & Professore, Ecclesiae Collegiatae, S. Floriani Praeposito, ac Th. Facultatis Decano, Praeceptore obseruandissimo. Cracoviae, Typis Francisci Caesarij 1627. w 4ce, k. tyt. i k. 3 nlb.

Na odwrocie herb i 2 wiersze grecki.

Dedyk. Laurentio Sterngel... frater. Tu wspomina o jego stosunku do J. Zamojskiego i Akademji Zamojskiej.

Rozbiera w 5 konkluzjach definicję prawa wedle św. Tomasa: Lex est aliquid rationis ordinatum in bonum commune ab eo qui habet curam communitatis. — W konkl. II wyklada różnicę między Tyrannus a Princeps. — W konkl. IV wyklada co to jest promulgatio legis. — Sub ausp. Chr. Naymanowic.

Wisniewski IX 330. Jagiell.

— ob. Appellatio (1632) — Blossius Mat. (Academia 1619, Jonas 1617) — Brilladia Urban (Diadem. 1608) — Brzeziński Mich. (Poem. 1609) — Leopolda Joan. (1619) — Pyrawski (in Joann. Leopol. Quaest. 1619) — Saxonia Herkules (Pantheum medicum) — Schoneus A. (Epigrammata 1608).

Siaroczyński Dyko. II 206. — Wisniewski VI 183. — Muczkow. Statuta 259, 266. — Wisłocki Kat. ręk. str. LXVIII oraz Inenn. str. 475. — Franke Brożek str. 302.

Starodobski Vinc. Const. ob. Compendium (1712) — Linde Adr. (1711) — Lipiński Gracyan (1712).

Starodubowski Stan. ob. Chróściński.

Zał. Bibl. 34 pisze: A nonnullis armen Józef do Egiptu przedany (Chróścińskiego) tributur cuiusdam Stauslao Starodubowski.

Starogardonaeus Josephus ob. Kos Jan (1702).

Starogród ob. Janowski Paulin (1755).

Strogrodzki Leonard.

"Ksiądz Leonard opowiednik Zyg. Aug. co pierwszy Biblią tłumaczył, nazywał się Starogrodzki". Ob. Tygodnik wileń. tom I str. 399.

STAROMIEJSKI Krzysztof. Sacerdos factus hostia hoc est B. Valentinus Praesbyter et Martyr. In anniversario solennitatis suae recursu, pio calamo per me Christophorum Staromiejski. In alma Academia Crac. Art. et Phil. Baccalau. repraesentatus. Cracoviae Apud Valerianum Piątkowski. A. D. 1648. w 4ce, k. 10.

Jocher 5289.

STAROPOLSKI Roman (pseud.). Respons Dowodny, Ná pospolite zarzuty pro immunitate sua, in causa Religionis I. M. Pana Neovella Dyssydenckiego; dány mu od IMCi. Paná Romaná Stáropolskiego Szlachćicá Koronnego. fol., k. 2 nlb.

Druk: potitem.

Uderza na dysydentów. Przypomina ścięcie Karola ang. i wygnanie Jakóba.

O wygnaniu Jakóba II mówi co następuje: „dzisiejszego de jure choć nou de facto krola angielskiego Jakóba i oyan jego wygnali“. W każdym razie przeto wydane po śmierci Jakóba II, gdy zwrot o króla „de jure“ odnosi się do Jakóba III pretendenta. Datują przeto na czas po r. 1700. Przypomina nietolerancję Kalwinów (palili Arjan w Genewie). Odpowiada na zarzut, że katolicy tolerują żydów a awaleczają dysydentów. — Pisane zapewne ręką jakiegoś Jezuity? (Romanus od Roma).

Czy to nie w związku z pismem „Słowa dla króla“ (ob. tom XXVIII?)

Kopja tego listu jest w ręk. Ossol. nr 233, obejmującym akta z końca XVII i początku XVIII w. Jagiell.

— Rozumnie Ludzka! wolnie Szlachecka! Chrześcianańsko Katolicka! powszechnie jedyna odpowiedź na wszystkie oraz zwyczajnie wykrętnie Zarzuty F. P. Dyssydentiusza Ewangelickiego Skartabella nie dawno ziawionego: Stanom Rzeczypospolitey na Seym zgro madzonym podana; od Romana Staropolskiego, Szlachcica z dawnych Antenatow Urodzonego. fol., k. 2 nlb.

Mówi, że ostatni sejmik jego ziemi nie doświ. On sam jest stary. Słyszy, że dysydenci u postronnych monarchów po sacrilegium toruńskim sollicytują patrocinium. Uderza na hersztów toruńskich. W izbie poselskiej chcą gimnazji toruńskiej bakałarzować, a szewcy toruńscy w senatorskiej burnistrzować. Powołuje się na ligę przeciw Anglii i na Franeję. Na końcu wspomina jakąś replikę katolicką na dysydencką replikę podaną na sejm grodzieński przed toruńską transakcją. Zyczyłby, by ją kto kazał subdere praelo. (Zapewne chodzi u „Respons dowodny“). Pisane widocznie po r. 1725 (egzekucja toruńska). Ossol.

Staropolski Józef ob. Komorowski Józef (w Dopeln.).

Starorypińska ob. Laskowski X. Józef (1787) — Ramocki.

Starość ob. Cicero (1595) — Protasowicz Jan (Konterfekt 1597).

Starosielscy ob. Chojecy Kar. i Sal. (Sprawa 1785).

(Starosielski Tadeusz). Przypieszenie Sprawiedliwości w Sprawach Ur: Tadeusza Starosielskiego. fol., k. 1. Bibl. T. P. N. w Poananiu.

Starosrebski (Starożrebski) Albert, biskup chełmiński ob. Basilius Magnus (De moribus 1564).

Starostowie ob. Contrefait (tom XIV, 396) — Chodkiewiczowie (Imagines 1766; spis żmudzkich) — Plater Kazimierz Konstanty (1789) — Warszawa (warszawscy).

Starostwa y królewsczyzny. fol., kart 5 (pagina fracta).

Z czasów Rady nieustającej. — Ss 2 odbicia: jedno o 5, drugie o 3 kartach.

Branic. — Jagiell. — Ossol.

— Przystroga od posła o zasadzie, do urzędzenia starostw na dziedzictwo (1774)... ob. Moszyński (Reprezentacja).

— Specyfikacja starostw i królewsczyzn (1775)... ob. Paprocki Fr. — Specyfikacja.

— ob. Actum in curia (13 kwietnia 1775) — Bronikowski Adam (1791) — Chodkiewiczowie — Chojecy Jan (1791) — Circulair (1796) — Contrefait — Czacki M. (Głos 1791) — Czartoryski Adam — Czetwertyński Antoni (1791) — Deputacja konstyt. — Duńczewski Stan. (Traktat o starostwach

1758) — Dyarjusz sejmu (1791) — Dyskurs potocz. (Duńczewski 1744) — Exposé — Gazeta Nar. i obca (1791) — Hryniewiecki Kajetan (1791) — Jasiński (Zasady) — Jezierski Jacek (Projekt) — Instrukcje — Jordan Jan (Mowa 1784) — Kapostas (1788) — Katechizm do wiadomości (1791) — Karśnicki Ludwik (1789) — Kołęda (1772) — Kollataj Hugo (Listy Anonima) — Komisja skarbowa — Konsensa — Krasinski Jan (1789) — Królewsczyzny — Krzucki Jan (Głos, Zasady 1791) — Krzywkowski Jan (Gospodarstwo polityczne 1791, o projekcie Ossow.) — Leżeński Marcin (1791) — Lipiewicz (Kalendarz 1746; tu spis starostw) — Markowski 1776) — Morykoni (Wiadomość 1775) — Myśl — Myśli — Nosarzewski Jan (Projekt) — Ossowski Michał (O urzędzeniu 1790; i inne pisma) — Paprocki Franciszek (Wiadomość albo specyfikacja 1777) — Piniński Wojc. (Projekt 1790) — Piwnicki Ign. (Przestroga) — Plater (1789) — Pomnożenie — Poniatowscy (Wielońskie) — Postanowienie (1766) — Postylion (1791) — Potocki Ig. (1791) — Potocki Prot (Głos 1791) — Potocki Stanisław (Pożytki 1792) — Powrót — Pożytki — Prawa i wolności konw. wiotowskiego — Projekt (z r. 1775; i inne projekty z lat 1788—92) — Propozycja — Przestroga (ob. Piwnicki 1790) — Raczynski Kazim. (Projekt 1774) — Rakowski M. — Regestr (Łęczycki 1661) — Replika (Niechworowskie) — Rozmowa — Rożnowski (1789) — Rozwadowski Antoni (Halliekie 1754) — Russocki (1791) — Rzewuski — Skarszewski W. (1791) — Sokolnicki — Specyfikacja starostw (1775) — Sposób (lustracji 1788) — Sposób intrat — Sposób ułożenia (1789) — Sprawiedliwość Komisji Skarbu (1791) — Staszyc (Przestrogi 1790; tu obszerny wywód o królewsczyznach, starostwach, dobrach duch.) — Suchodolski W. — Sułkowski August — Szymanowski Jan (1790) — Traktat o starostw. (1774) — Trębicki A. (Zdanie 1791, Zasady) —

Trzcński (Projekt) — Urządzenie kwarty — Urządzenie wiecz. (1792) — Uskutecznienie ofiary — Uwagi nad projektem sprzedaży (1792) — Uwagi patryjotyczne nad projektem (1774) — Warunek starostw dożywotn. (1780) — Wiadomość każdemu obywatel. (1777) — Witosławski — Woyczyński (Projekt) — Wykład praw o jurydyceji (1785) — Wynalazek — Zaborowski (De natura bonorum regis 1506) — Zalecenie — Zambrzycki (Projekt) — Zasady do sprzed. (1790) — Zdanie Komisji — Ziebiński (Głos 1791) — Zysk miljona.

Sprawa starostw, wywołująca już w dawniejszej literaturze politycznej Polski liczne echa, nabrała rozgłosu zwłaszcza w epoce rozbiorowej. Najprzód dlatego, że przez oderwanie części ziem Rzeczypospolitej znaczna ich część ubyła, co wywołało potrzebę t. aw. „specyfikacji“ pozostałych. Zaczęły się też pojawiać prace poświęcone tej kwestji, jak wskazana powyżej praca Franciszka Paprockiego i jej pokrewne.

Z drugiej strony zaczęły się pojawiać prace poświęcone uporządkowaniu i sposobowi lepszemu wyszukiwania tak licznych w Polsce królewszczyzn. Najwybitniejszym jest (oprócz pism Kollataja) dziełko Michała Ossowskiego wyżej wskazane (1790). Na sejmie czteroletnim zjawiły się liczne projekty, zestawione w powyższych odsyłaczach, dążące do tego, aby sprawę królewszczyzn ułatwić bądźto zapomocą ich sprzedaży bądźto zapomocą przejęcia ich w bezpośredni zarząd państwa. Załatwieniem ich jest ustawa z r. 1792: Urządzenie wieczyste.

O reformach dotyczących starostw projektowanych na Sejmie esteroletnim w r. 1791 najlepiej stosunkowo informuje dzieło Korzona Wewnętrzne Dziejże tom III str. 264 i nast. — Wejnert O starostwach do końca XVIII w. (1877). — Piotrowski (Summarjusz 1862).

Obacz również Finkel Bibliografja historyczna tom II str. 816 (tu literatura o starostwach) oraz str. 819—820; także t. III str. 1617 (opisy i lustr. starostw).

Nadto Finkel-Maleczyński Bibl. (1931) nr 1255 i nast.

STAROWICZ Teodor. Propositiones ex quatuor libris Institutionum Juris Pontificii in collegio Canonicorum S. Sepulchri Cracov. publicae disputationi die 21. Junii 1785 expositae. Superiorum permissu. Cracoviae typis Ign. Grebel. w 4ce, kart 4.

Przypisał Tomasz Nowiński kanonik i profesor kanonów ks. Józ. Olechowskiemu. Pytania prawne podali Piotr Rydzński i Marcin Siemiński; odpowiadał na nie Teodor Starowicz kanonik grobn Chrystusowego. Uniw. warsz.

Starowiejscy (Biberstein) ob. Prokopowicz Maksym. (1792).

Starowiejski Jan ob. Fryderyk II (1788) — Status causae (1787).

STAROWOLSKI Szymon, herbu Łodzia, kanon. krak. (1588 † w kwietniu 1656). Accessus ad juris utriusque cognitionem. Divisus in quatuor brevissimos tractatus, quorum primus est de iure in communi. Secundus de iustitia et iniustit. Tertius de iure civili. Quartus de iure canonico. Romae, typis Vaticanis 1633.

Wedle wykazu podanego przez samego autora na końcu dzieła „Breviarium“ (1653) miały wyjść w Rzymie dwa wydania tego dzieła. Pierwsze z nich dziś nie znane. (Możeby się odnalazło w Bibl. watykańskiej?). — Drugiem jest przedruk w dziele Commentarius (Romae 1646), o csem niżej.

— Simonis Starowolsci Accessus, Ad Ivris Vtrivsq. cognitionem. Divisus In quatuor breuissimos Tractatus, Quorum Primus est, de Iure in communi. Secundus de Iustitia & Iniustit. Tertius de Iure Civili. Quartus de Iure Canonico. Primum Romae, Typis Vaticanis, M.DC.XXXIII (1633). Deinde Cracoviae, Typis Matthiae Andreouiensis. A. D. M.DC.XXXIV (1634). Superiorum permissu. w 8ce, k. tyt., str. 119 i 3 str. nlb.

Na odwr. tytułu trzy rzymskie aprobaty, z których środkowa datow. 3 nov. 1633 przez Angelusa Lucianusa.

Dedyk. Petro Potocki palatini Braslav. (syn Stefana). W niej podnosi wagę, jaką ma prawo rym. także i dla Polski, choć jest od polsk. odmienne. Zachęca go, by służywał prawo: equitem Polonum non ex armis tantum sed ex literis gloriosam sibi immortalitatem comparare.

Poczem przedmowa: Candidatis juris... oras na 3 str. wierz: Proshonosis M. Laurentii Alph. Karinski, phil. fac. decani. (Ten wychwala go jako profesora i uczonego).

Następuje na 2 k.: Paraineticon ad studiosum juris candidatum M. J. Cynenski. — Poczem idzie sam „Accessus“, podzielony na 4 traktaty: 1) De iure in communi,

2) De justitia, 3) De jure civili, 4) De jure canonico.

Jest to wykład najogólniejszych pojęć o prawie. Definicje czerpie a pr. rzym. i kanon. Często cytuje św. Tomasza i Dominika Soto. Sprawiedliwość (justitia) dzieli na commutativa i distributiva (za Arystot.). Obszerniej omawia źródła prawa rzym. (Corpus juris) i kanon.

Co do prawa kanon. powołuje się na dzieło Laneolottiego: Institutiones juris canon., wedle którego wyklada się w Akademji krakowskiej.

Na ostatnich 3 stronach nlb.: Index capitulorum.

Branic. — Czartor. — Jagiell. — Kórnik — Ossol. — Zamojs.

— Adorea Illustriss. Ac Rndiss.

Dno, D. Andreae Lipski, Antistiti Lvceoriensivm Dignissimo. A Simone Starowolseio In sua consecratione Oblata. [Tu winiетка]. Cracoviae, In Officina Typogr. Lazari, apud Matth.: Andr. Anno D. 1617. w 4ce, k. tyt. i k. 13 nlb.

Na odwr. tyt. herb Grabie i wiersze na cześć Lipsk.

W panegiryku wysławia Lipskiego. Na k. B₂ podnosi znaczenie Akad. krak. i zaleca ją bisknpowi. — Na k. C cytuje Pindara. — Na k. C₂ cytuje Juris observ. Lipskiego oraz inne jego pisma.

Branic. — Ossol.

— Adorea Mariae Virgini Haereseum, Schismatum et Barbariae Victrici Polonorum Liberatrici. [Na końcu:] Ex officina Typog. Academiae Zamoscensis Anno Domini 1637. fol., kart 19.

Dedyk. Thomae Zamoscio, magni Joannis Poloniae Cancellarii filio... Jest to mowa w dniu 27 paździer. wypowiedziana. Od ark. H idzie: Pietatis Zamoscianae monumentum. Tu wychwala zasługi Zamoj-skich dla wiary.

Jocher I 322.

Dzików — Ossol. — Un. warsz. — Zamoj.

— Magni Antistitis Iacobi Zadziicii Elogium & Vita A Simone Starowolseio Conscripsta. [Tu winiетка]. Cracoviae. In Officina Typographica Francisci Caesarij. A. D. 1644. w 4ce, k. tyt. i k. 5 nlb., str. 76.

Na odwr. tyt. herb biskupa. Poczem dedyk. Piotrowi Gembickiemu... oraz: Lectori Benevolo. Tu tłumaczy, że pisze po Iacynie, chcąc, aby w całym świecie to życie czytano. Wreszcie aprobata z 31 maja 1644.

Od str. 1: Elogium et vita, podzielone na 20 rozdziałów: o Korabitach, o rodzicach, o kształceniu w Włoszech (był tam ze

Stan. Łubieńskim, kształcił się w prawie Perusii et Romae, o jego służbie w kancelarji Zygmunta III, o sprawowaniu kancelerstwa, o biskupstwie jego. Jego cnoty, mądrość, pobożność. O budowlach przez niego stawianych. O jego śmierci i pogrzebie († 1640). W przeciwstawieniu do zwykłych ówczesnych panegiryków daje Starowolski dużo faktów i informacji.

Od str. 68 dwa jego nagrobki. Od str. 72 wiersz Sarbiewskiego na jego cześć i przekład (przełożył żołnierz jeden M. Nieborowski). Najdawniejszy to przekład polski Sarbiewskiego.

Akad. — Branic. — Czartor. — Czapski (M. Nar.) — Czarnec. — Drodz. król. — Jagiell. — Kórnik — Ossol. — Przesd. — Uniw. lwowa. — Uniw. warsz. — Uniw. wileńs. — Wied. nadw. — Zamojs.

— Arka Testamenty, Zamykająca w sobie Kazania niedzielne Caelega Rokv, Ná dwie Części rozdzielone: Z których Pierwsza Część Pars Hymnalis Jest Rzeczona, A przez X. Szymona Starowolskiego, Kantora Tarnowskiego, Kn pożytkowi y zbudowaniu duchownemu, nabożnym Kátholikom Wystawiona. W Krakowie, W Drukárni Krzysztofá Schedla, I. K. M. Typogr. Roku Páńskiego, 1648. [Na końcu pod sygnetem drukarni K. Schedla:] W Krakowie, W Drukárni Krzysztofá Schedla, I. K. M. Typogr. Anno Domini, M.DC.XLV. fol., k. tyt. i k. 6 nlb., str. 934, k. 12 nlb. (Registr).

Dedyk. Janowi Zamojskiemu, star. kałskiemu. Mówi o jego dobrodziejstwach względem siebie i o jego zasługach (kapłanem bojne jurgiety daje, syny sula-ckie chowa, poddanych swobodami obdarza, w cndzej ziemi lndzi gromadę w dziele rycerskim ówicz).

Następuje przedmowa: Do czytelnika (drukkiem gockim tak, jak i reszta dzieła). Daje w niej różne praktyczne rady kano-ndziejom, zwłaszcza po wiaach. — Wreszcie aprobata J. Vitelliusa z grudnia 1647.

Drnk dzieła trwał widoesnie od r. 1645—50, skoro są na niem tak różne daty położone. Część I zawiera kazania na niedziele i święta od pierwaszej niedzieli adwentu aż do Ziel. Świątek. — Od str. 890 idą: Kazania na dzień poświęcenia kościoła i niektóre przedmowy przy ślubie małżeńskim (jest takich mów ślubnych 14 od str. 910—934).

Kończy Registr rzeczy godnych wiedzienia. Kazania są pełne erudycji i cytat z różnych pisarzy (przed szem sam w przedmowie ostrzega). Treść ich moralisatorska. Dnny nacisk na posłuszeństwo kościołowi także

ze strony władzy świeckiej. Spraw politycznych nie dotyka.

Cześć Wtora, Pars Aestivalis Rzeczona. Teraz świeżo... W Krakowie, W Drukarni Krzysztofa Schedlá, I. K. M. Typogr. Roku Pańskiego, 1649. [Na końcu pod sygnetem drukarza:] W Krakowie, W Drukarni Krzysztofa Schedlá, J. K. M. Typogr. Roku Pańskiego, 1649. fol., k. tyt. i k. 4 lb., k. 2 nlb., str. 652, k. 11 nlb. (Registr).

Dedyk. Alks. Brzeskiemu, kanon. krak. Tu opowiada, że na schyłek wieku dopiero, za bisk. Zadaika, został duchownym. — Kazania swoje rozdzielił na trzy tomy. Pierwszy tom (p. t. Świątnica) dedyk. Piotrowi Gembickiemu, drugi J. Zamojsk.

Poczem idzie: Sumaryusz kazań; kazania idą od dnia Trójcy Przen. aż do 23 niedzieli po św. Trójcy. Aprobata J. Ustiensis z 28 novemb. 1648.

Na str. 624—651: Przydane są dla pamiętki...

Troje Kazania Pogrzebne. A mianowicie: 1) Na śmierć J. Zadzika, wraz z łac. nagrobkiem na jego cześć. — 2) Na śmierć J. K. Konopackiego, adm. opactwa tyńieckiego (wraz z Cenotaphium). — 3) Na śmierć Łuk. Zdrojowskiego.

Od str. 652: Registr.

Jocher 4462. — Dalszą literaturę ob. niżej pod: Świątnica Pańska.

Akad. — Berlin. publ. — Branio. — Bryt. Mus. — Chrept. — Czarn. — Czarter. — Czetw. — Dzików — Jagiell. — Moszyń. (Un. lub.) — Kras. — Kérnik — Morszt. — Ossol. — Przeźdz. — Raczyn. — Sem. włocł. — Uniw. lwow. — Uniw. warsz. — Uniw. wileń. — Wrocław. państw. — Zamoj. — Zieliń.

— Simonis Starovolsi Breviarium Ivris Pontificii In vsnm simplicium Parochorum Libris Septem Simpliciter collectum [Tu winieta: postać ze skrzydłami w ramion, trzymającą w rękach owoce]. Romae Sumptibus Io. Baptistae, & Iosephi Corbi Bibliopolarum. Ex Typographia Francisci Monetæ MDCLIIII (1654). Superiorum Permissu. w 4ce, str. 428 i k. 2.

Dedyk. Casim. Proczynski, parochi Iwanowicensi. Rozpoczyna od pochwał Akad. Zam. (Proczyński pochodził z Zamościa). Poczem: Lectori... i Admonitio ad lectorem. Wywodzi nazwę Słowian od sławy a Polan od walki w polu. Mimo to skłaniają się oni mitioribus studiis. Wymienia liczne swoje prace, jakie dla Polaków napisał. Breviarium oparł na dziele Lancelottiego.

Dalej idą 4 aprobaty (z paźdz. 1655) oraz Index et Summa titularum.

Podzielone na 7 ksiąg: o osobach duchow. wyższych i niższych, o rzeczach duchow., o sądach cywiln. i świeckich, o karach kości. Wykład popularny, bez wskazania źródeł, przeplatany czasem wierszykami (str. 297, 325).

Na końcu na 2 k. spis daieł Star., przedrukowany przez Wierzbowskiego w Elenchus operum (1894) str. 28—30. Niema tego spisu w egz. Ossol.

Janocki Nachr. pod nr XXVIII str. 97—9. — Jocher 7290. — Ciampi Bibl. crit. s. 66. Czarter. — Berlin. publ. — Drezd. nadw. — Mnz. bryt. — Ossol. — Wied. nadw.

— Simonis Starovolsi Camaldvyla Argentini Sive De Laudibus inelyti Camaldulensis Ordinis, FF. Eremitarū, propè Cracouiam, in monte Argentini. Orationes IIII [Tu winietka]. Cracoviae, In Officina Typogr. Matthiae Andreouiensis Anno Domini, 1623. w 4ce, k. tyt. i k. 26 nlb.

Nie przynosi faktów do dziejów klasztoru Bielańskiego. Mowy te były miane w klasztorze kamedulskim.

Mitzler Acta 1756 s. 100. — Jocher 9398 a. Czapsk. (Muz. nar.) — Drezd. publ. — Dzików — Jagiell. — Ossol.

— Toż... Editio secunda cui addita est Laudatio funebris Nicolai Volscii, Fundatoris ipsorum Camaldulensium. Cracoviae, in Officina Franc. Caesarii A. 1650. w 12ce, str. 107.

Dedyk. Jerzemu Tyszkiewiczowi, pierwszemu senatorowi W. X. L.

Jocher 9398 b.

Berl. publ. — Bran. — Czarn. — Ossol.

— Simonis Starovolsi Commentarius In IV. Libros Institutionum Ivris Civilis. [Tu kolumna, sygnety drukarza]. Cracoviae, Typis Francisci Caesarij. Anno Domini, 1638. w 8ce, k. tyt., str. 286.

Na odwr. tyt. herb Topér i 4 wiersz, z podp.: Stan. Caesari, St. G. — Dedyk. Alexandro Brzeski, I. V. D. canon. crac. Wynika z niej, że Brzeski łożył na druk. Poczem idą aprobaty: Die 2 nov. 1633 Romae... Angelus Lucianus, in Gymn. Almae urbis Pontificii juris professor.

Rozpoczyna: Accessus ad juris cognitionem. Jest to wierny przedruk poprzednich wydań; idzie do str. 66.

Od str. 67: Commentarius in IV. Libros Institutionum iuris civilis D. Justiniani, z osobnym tytułem. Na odwr. aprobaty

komisarza inkw. weneckiej oraz J. Ustiensis, censora.

Rozpocyna księgę I nauka: De origine Romani juris, gdzie przechodzi historycznie źródła pr. rzym., kończą na Corpus juris. — Od str. 87 stara się podać system prawa rzymskiego: pojęcie prawa, prawo osób, prawo małż.; opieka i kuratela, W ks. II podział rzeczy, prawo rzeczowe, testamenty.

W ks. III dziedziczenie ab intestato, bonorum possessio, obligatio.

W ks. IV obligacje ex delicto, actiones, erimina.

Cały wykład na poziomie elementarnym. Jocher 868 a.

Berl. publ. — Bran. Czart. — Czarn. — Drezd. publ. — Dzików — Jagiell. — Kijow. uniw. — Krasin. — Ossol. — Przełs. — Uniw. warsz. — Uniw. wil. — Wrocł. publ. — Zamojs.

— Toż... Romae, Andreas Phaeus 1646. w 16ce, str. 324.

Ded. Aleks. Brzeski.

Jocher 868 b ma datę 1648 i str. 286.

Czarneck.

— Simonis Starovolsci De Immaculata Conceptione Beatae V. Mariae Oratio. Cracoviae, Ex Officina Typographica Francisci Caesarii, 1638. fol., k. tyt. i k. 12 nlb.

Na odwr. tyt. apr. J. Ustiensis.

Ded. Alberto Serebryski, crac. can., S. R. M. sekret. Mówi o nim, że studjował w Akad. Zam.; słyszał Tomaszowi Zam. i J. Ostrogakiemu, wreszcie M. Szyskowskiemu. Podnosi jego zasługi względem katedry na Wawelu.

Na k. D₃ o cudach M. B. na Piasku.

Jocher 3714, 5271.

Jagiell. — Ossol. — Uniw. warsz. — Uniw. wileńs.

— Simonis Starovolsci Declamatio Contra obtrectatores Poloniae. [Tu kolumna, sygnet drukarza]. Cracoviae, In Officina Typogr. Matthiae Andreouiensis, Anno M.DC.XXXI (1631). w 4ce, k. tyt. i k. 39 nlb. (sygn. K₄).

Na odwrocie tyt. cyt. z Euryp. Dietyae.

Ded. Christino Karwleki viro doctissimo.

Mówi o jego podróżach zagr. i o jego walkach pod K. Chodkiewiczem.

Powołuje się na różne pisma przeciw Polsce, rozszerzane w chwili walk z G. Adolfem (cytuje i obszernie zwalczą Lansiusa Oratio). Inni aohydają Polskę czerpiąc z Eneassa Sylwiusza lub stosując do Polaków to, co Gwagnin mówi o Rusi. Wymienia Thestrum Politicum i Archontologiam cosmicam Dionizii Gotfredi, Polemizuje a Bodinusem i T. Neugebauerem. Na k.

C₂ wspomina błędne informacje Ant. Sabellici (o małżeństwach na Litwie). Wiadomościom tym przeciwstawia smalogeniczne wiadomości o barbarzyńskich obyczajach niektórych narodów oraz dowody o salacchetności i wolności polskiej. Zebrawszy takie fakta podejmuje znowu polemikę z Lansiusem. Aby wykazać wysoką kulturę polską powołuje się na Zamojskiego, oburzają się na posądzenie jakoby ksiązkę De senatu miał napisać Sigonius. Przynajmniej zarzut, że Polacy źle akcentują po łacinie (k. F₁). Powołuje się na świadectwa Mureta, Lipsiusa, Bodina o kulturze Polaków. Przynajmniej różne ujemne świadectwa i fakta o Niemcach. Na k. H₄ długi opis pojedynku pijackiego między Krz. Dorobostajskim a legatem elektora brand. (na dowód pijactwa w Niemczech). Mówi obszernie o cnotach rycerskich Polaków. Obszerniej wreszcie omawia sukcesy polskie w wojnie ze Szwedami, polemizując z Jak. Zevcotiusem i Jul. Bellusem.

W jednym miejscu powołuje się na J. Scalligera Declamatio contra obtrectatores Germaniae, które zapewne służyło mu za wzór. Rozwija erudycję bardzo znaczną, cytując mnóstwo historyków o Polsce i o innych narodach. Często przeczy faktem prawdziwym, notowanym przez obcych a świadczącym o pierwotniejszych obyczajach niż istniejące na zachodzie (np. zachowanie pewnych resztek pogaństwa na Litwie).

O dziele Lansiusa ob. tom XXI str. 64-5. Zawarte są tam dwie mowy: 1) Szwedzi (Görholma (contra Poloniam) i 2) Ślązaka Moscha (pro Poloniz). Z tą pierwszą polemizuje Starowolski.

Stan. Kot Rzeczp. pol. (1919) str. 106. —

Mecherayński w Roczn. T. Nauk. XIII. —

Winkler w Ateneum kapł. (1930) str. 452.

Akad. — Chrept. — Czapek. (Mus. nar.) —

Czarn. — Czartor. — Czetw. — Drezd.

publ. — Jagiell. — Kij. uniw. — Kórń. —

J. Moss. (Uniw. lubel.) — Mns. Bryt. —

Ossol. — Petersb. publ. — Raczyńs. —

Sem. włocł. — Uniw. lwows. — Uniw.

warsz. — Uniw. wileńs.

— Discvrs o Woynie Tureckiej. S.(zymon) S.(tarowolski). w 4ce, k. 6 nlb.

O wielkości państwa, o dzielności wojsk, o granicach i położeniu (tu powołuje się na swoją książeczkę pisaną przed pierwszą wojną turecką, zapewne: Pobudka 1618). Mówi o okazji do wojny, o zbieraniu żołnierza, o przygotowaniu wyprawy. Wspomina bitwę chocimską. Wydane zapewne niebawem po powrocie Star. z wyprawy chocimeckiej. — Brückner Dzieje liter. (1922) I str. 260 datuje na rok 1633.

Czarneck. — Jagiell. — Ossol. — Uniw.

kijow. — Uniw. wileń. — Zamojs.

— Simonis Starovolsci. Diva Claromontana. Sev Oratio De Laudibus Beatae Mariae Virginis, Cuius Imaginem D. Lucae penicillo depictā, apud Czenstochouiam In Claro Monte Poloni circumq̄; vicinē piē religiosēq̄; venerantur. Cracoviae, In Officina Christophori Schedelij, S. R. M. Typogr. Anno Domini, 1640. fol., k. tyt. i k. 9 nlb. str. 40.

Na odwr. tyt. cytat z św. Bernarda.

Ded.: Inclyto Dynastae Cazimiro Leoni Sapientia volp. lubos. praefecto, M. D. L. marchalco. Tu podnosi jego prawowierność i wychwala jego przodków. — Poczem idzie aprobatą J. Ustiensia.

Rozpoczyna wiersz J. Cynerskiego Rachtam.: Ad divam Claromont. Czenst. na 5 k.

Wreszcie: Oratio. Podaje historję obrazu. Uderza ostro na heretyków. Na k. E₁ o ślubie uczynionym w 1537 przez Prokopa Sieniawskiego i o różnych cudach. Czarn. — Czart. — Dzików — Jagiell. — Krasin. — J. Moszyn. (Uniw. Lubel.) — Ossol. — Uniw. warsz. — Uniw. wil. — Wrocł. pań. — Zamoj.

— Dwór Cesarza Tureckiego y Residencyai jego w Konstantynopolu. w Krakowie w drnkarni Franciszka Cezarego 1646. w 4ce, k. tyt. i k. 3, str. 75.

Ded. Janowi Zamojskiemu staroście kałusk. Opis bliższy ob. przy przedrku z r. 1649. Branie. — Czarnec. — Dzików — Dresd. publ. — Uniw. warsz.

— Toż... w Krakowie w Drukarni Franciszka Cezarego. Roku Pańskiego 1647. w 4ce, k. tyt., k. 3 nlb., str. 75.

Ded. Janowi Zamojskiemu staroście kałusk. Akad. — Czartor. — Dzików — Jagiell. — J. Moszyn. — Uniw. warsz. — Zamoj.

— Dwór Cesarza Tureckiego, y Residencyai jego w Konstantynopolu. [Na końcu:] W Krakowie, W Drukarni Franciszka Cezarego, Roku Pańskiego 1649. w 4ce, k. tyt. i k. 3 nlb., str. 75.

Na odwr. tytułu aprobatą J. Ustiensia; w niej podano nazwisko autora, który zebrał treść z relacji y z ksiąg włoskich.

Dedykacja Janowi Zamojskiemu, star. kałuskiemu, od X. Simona Starowolskiego (kursywa). Wspomina o podróżach Jana Zamojskiego, o dobrom jego prajęciu u senatu weneckiego, u kardynałów, książąt i paniąt frane. i u Ojca św. — Ponieważ J. Zam. nie zna Turcji, więc Star. chce mu to zastąpić opisem czerpniętym ze źródeł włoskich.

Dziółko samo dzielił się na XXIV rozdziały. Zawiera opis Konst.; cia i podatki, sądy,

seraj, biblioteka, apteka, kuchnia sultana, mennica, zabawy, żony cesarskie, jałmużny, choroby, obieranie nowego cesarsa, wiara turecka, pielgrzymka do grobu Mahometa, święta.

Źródeł swoich nigdzie bliżej nie podaje.

Tyszyński Wizerunki 1875 str. 150. — Dobrycki w Sprawozd. Akad. Um. 1902 (Sprawy wschodnie w pismach Star.).

Czapeki (Muz. nar.) — Czarn. — Czart. — Dzików — Kórnik — Krasin. — Ossol. — Uniw. warsz. — Wied. nadw.

— Toż... w Krakowie w druk. Franc. Cezarego 1665. w 4ce.

Janocki przytacza to wydanie w Excerpt.

— Toż... (Na końcu:) W Krakowie, w Drukarni Franciszka Cezarego, J. K. M. y J. M. Xiędzā Biskupa Krakowskiego, Xiążęcia Siewierskiego, także Przesławney Akademii Krakowskiej Typografa. Roku 1695. w 4ce, 1 tyt., str. 60.

Przyp. Janowi Zamojskiemu.

Akad. — Branie. — Czarn. — Czartor. — Jagiell. — Ossol. — Przeźda.

— Toż... w Krakowie, 1701. w 4ce. Cytuje Cat. Janss. 1706.

— Toż... w Krakowie, Franc. Cezary, 1715. w 4ce.

Edycję tę podaje Mizler Acta 1756 str. 104. Ostatnie przedruki ukazały się w Wilnie 1844 (nakładem Glückaberga, w 12ce, str. 228 — ob. Bibl. IV str. 863) — oras w Bibl. Turrowskiego 1859.

— Toż (przekład ros. p. t.):... Dwór cesarzia Tureckago. Moskwa 1678. w 8ce.

Przekład lub raczej przeróbka podobno pióra Lyszłowa. Obacz o tem: Jabłonowski Akademiā kij. mohyl. str. 271. — Sobieszcz. w Enc. Org. XXIV cytuje ten druk z mylną datą 1687. — Sobolewski Zapadnoje wlijanie na liter. moskow. Rusi str. 49.

Przedruk tego tłumaczenia wyszedł w Petersburgu w r. 1883 (nakładem Obsz. lubitelej drev. pisem.). Egzemplarz znajduje się w bibl. uniw. warsz. i wileńs.

Jelski Słówko o materj. do badań gwary białoruskiej (w warsz. „Chwili” 1886) cytuje jako druk (?): O dworze Turskaho sultana 1649. Ale może to jaki rękopis? Rękopis jakiegoś innego (?) tłumaczenia ros. znajduje się w bibl. uniw. wil. p. t.: Opisanie Konstantinopola (z r. 1683).

— Dyskurs O Monecie. S.(zymon) S.(tarowolski). w 4ce, k. tyt. i k. 3 nlb. Druk w Krakowie 1645. Na końcu aprobatą Jacobi Ustiensia.

Zaczyna od potępienia niezbożności, zbytku i niesprawiedliwości. Podnosi ważność ustanowienia monety: należy opisać w kon-

stytucji czerwony słoty i talar i trzymać się tego przy wybijaniu monety. Ujednolicić miary i wagi. Dowalać na prawyó sagr. towarów, ale nie wypuszczać żadnych towarów z granic państwa. Cudzoziemcy muszą, do nas przyjeżdżać i kupować wełnę, woły, oboże, konopie etc. Wychwala kaszt. sandomirskiego Ligęzę, który nie chciał wymieniać a Żydów swoich 150.000 talarów na orty śląskie.

Szlągowski Pieniądz i przewrót cen (1902) str. 225 i 304.

Branie. — Czarn. — Czartor. — Gdańska miej. — Ossol. — Uniw. warsz. — Zamoj.

— Dzień dobry czyli powitanie Tomaszowi Zamojskiemu staroście kałuskim, 1628. w 8cc.

Cytuje Jabłonowski w *Musaeum* 241. — Dnia nie anane.

— Elogium Fvnebre Magni olim Senatoris Thomae Zamoscii Sarii, Supremi Regni Poloniae Cancellarij Knisnensis, Rabstinensis, Socialiensis, Neoforien. Praefecti Cracoviensisq; Satriapiae Praetoris. [Na końcu:] In Officina Typographica Academiae Zamosc: Imprimebat Andreas Iástrzębski. Anno Domini, M.DC.XXXVIII (1638). fol. k. tyt. i k. 13 nlb.

Ded.: Ill. Adolescenti Joanni Zamoscio... nepoti. Wspomina tu J. Tarnowskiego, Konstancya Ostr., J. Zam. kancelersa.

W samem Elogium opowiada o starannem wychowanin Tomassa w Akad. Zamojs. Wspomina Bursiana, Birkowskiego, Dresnera (in tota Europa rarissimos). Mówi o Pawle Piaskowskim, o Wal. Ptarminsie, Adr. Romanie nauczycielach jego. Turckiego języka uczył go Jan Iwasakowic, qui Dictionarium confecit. Mówi o podrózach Tomassa. O praktyce wojsk. pod Żółkiewskim. O Stef. Chmieleckim. O stosunku do króla. O ożenieniu i śmierci.

Czarn. — Jag. — Sem. warsz. — Zamoj.

— Epitaphium Joannis Alberti Magni Poloniae et Sueciae Regis Sigismundi III. Tertio geniti filii (1634). fol., strona 1.

Dolęszone do: In obitum Sigism. III.

Jagiell.

— Epitome Conciliorvm Tam Generalivm, Qvam Provincialivm In Graeca Et Latina Ecclesia celebratorvm, quaecunq; reperiri potuerunt. Itemque Vitarvm Romanorvm Pontificvm Epistolarum Decretalium & diuersarum Sanctionum eorum Cum Chronologica & Historica obseruatione A Simone Staro-

volscio, Primicerio Tarnouiensi. Libris XXVI. Comprehensa. [Tu sygnet drukarza]. Romae MDCLIII (1653). Sump-tibus Ioannis Baptistae, & Ioseph Corbi Bibliopalarum. Typis Ignatii De Lazaris. Ssuperiorvm Licentia. fol., k. tyt. 2 i k. 10 nlb., str. 384, k. 6 nlb. (Index).

Rozpoczyna dedyk. Innocentio X. W niej narzeka, iż nrzędnicy (ministri) krółów i ksiąg przywłaszczają sobie prawo poddawać pod swą cenzurę pisma.

Następnie przedmowa: Christiano Lectori. Wylicza abtory, z których korzystał. Zamianem jego było dać skrót przejrzysty zamiarom wiśiotomowych zbiorów. Następują aprobaty a r. 1653 (Hip. Marracina). Dalej idzie wykaz papieży aż po r. 1644 t. j. do Inn. X — oraz spisy koncyliów.

Rozpoczynają dzieło Canones Apostolorum; potem idą nłożone chronologicznie uchwały koncyliów, podzielone na 26 ksiąg. (Pod koncyliami rozumnie i synody krajowe). Uwzględnia w dalszej mierze synody polskie; np. na str. 377 synod piotr. z r. 1578, na str. 383 synod J. Wężyka itp. — Kończy Index rerum memorab. oraz Regestum (wykaz arkuszy, czy są dnermionami czy ternionami).

Egz. Jag. ma podpis M. S. Kadskiego, który notuje na końcu: Promotus sum in Sapientia Romana 4 Julii 1662.

Jocher 7442. — Janocki Nachr. I 72.

Akad. — Beri. publ. — Budap. niw. — Czartor. — Dresd. publ. — Dzików — Jagiell. — Mns. Bryt. — Ossol. — Uniw. warsz. — Wied. nadw. — Zamoj.

— Simonis Starovolsi Eqves Polonvs. [Na końcu:] Venetiis, M.DC.XXVIII (1628). Apud Franciscum Baba. w 8cc, k. tyt., str. 68.

Pierwsze 7 stronie są liczbowane.

Ded. Urbano VIII. Tu na 2 k. podnosi, że rycerz polski walczy za religię i ojczyznę non ad evertendos vicinos. — Pożsem: Lectori (2 k.). Mówi, że są dwie osobliwości sarmackie: comitia et exercitus. Bndaż one interes cudzoziemców. Wspomina też z dumą parlamenta nostra t. j. trybunały.

Od str. 11 idzie właściwy traktat, podzielony na 7 rozdziałów: de excellentia et dignitate Equitis (tu o koniach w Polsce); de immunitatibus, de moribus equitum (tu pean na cześć słahty); de exercitiis iuventutis; de peregrinationibus et militia extra patriam (tu chwala Er. Kretkowskiego † 1558); de modo militandi (o kozakach, husarsach, eseromiszach, ciurach, piechocie); de hajdnais, de cosachis asperosensibus. — Doniosłe to źródło do

dsiejów wojska mimo swego apologetycznego tonu (obliczonego na zagranicę).

O stoż. tego pisma do „Prawego Rycerza“ ob. Bielak w Studjach starop. 1628.

Prusca Forteca monarchów str. 307. — Mitzler Acta 1756 str. 101.

Ossol. — Zamojs.

— Eucharisticon Illustrissimo ac Reuerendiss: Dno, D. Martino Szyszkowski Episcopo Cracovien: Dvei Severien: Cancellario Academiae Crac: Amplissimo. A Simone Starowolscio factum dicatumq; In primo Episcopatus sui ingressu. [Tu winietka]. Cracovie, In Officina Lazari, apud Matthiam Andreouensem. Anno D. 1617. w 4ce, k. tyt. i k. 14 nlb.

Na odw. str. tyt. herb Szyszkowskich, a pod nim 6 w. na pochwałę. — Jest to powinszowanie prozą ułożone. Głosi zasługi biskupa położone dla ojczyzny i kościoła. — Między innemi o jego stosunku do Akademji. Pochwały ogólnikowe.

Branic. — Dzików — Ossol.

— Illustrissimo et Reverendissimo Domino D. Achacio Grochowski Dei et Apostolicæ Sedis gratia episcopo Premisliensi Simonis Starowolsicii ad primum ingressum in Ecclesiam Cathedralē gratulatio. Iaroslaviae, in officina Ioan. Szeligæ 1625. w 4ce, sygn. B.

Proza. Branic. — Wied. nadw.

— Simonis Starowolsci Instituturum Rei Militaris, Libri VIII. Quorum I. Generalem belli descriptionem continet. II. Ducis qualitates, & officia compræhendit. III. Delectum militum, disciplinamq; eorum edocet. IV. Classicum sonat, & acies instruit. V. Nauale prælium describit. VI. Solertia Ducum facta ostendit. VII. Subruedarū, atq; defendedarū vrbiū rationes monstrat. VIII. Dubia nō nulla ad militare prudentiam spectatāia resoluit. [Tu sygnet drukarza: Nil sine Deo]. Cracoviae, In Officina Christophori Schedelij, S. R. M. Typogr: Anno Dñi, M.DC.XXXIX (1639). fol., k. tyt., k. 5 lb. i k. 3 nlb., str. 523.

Ded. Janowi Zamojskiemu, wnukowi hetmana, synowi Tomasza. — Po niej idzie: Præloquium ad ben. lectorem, gdzie pisze, że korzystał a pism ludai mądrych, jacy o wojnach pisali. Wreszcie aprobata J. Ust., wiersza J. Cynerskiego i na 8 k. Elenchus capitum (spis rzeczy).

Dzieli się na 8 ksiąg: De descr. belli, De officio ducis, De disciplina, De acierum instr. et pugna, De belle navali, De strategematibus, De oppugnatione, De dubiis circa rem milit.

Na str. 5 wymienia swoje źródła. Z nowych pisarzy: Prayłuski, Strykowski, Lipsius, Chokier, Casabonus — awłaszcza zaś dużo Włochów (między niemi Machiawel i Fr. Petrarka). Ale cytuje i innych tu nie wspomnianych n. p. Georgewicz (str. 180).

Przykłady a dsiejów polskich wojen przytacza bardzo obficie: na str. 20 o G. Adolfe, na str. 57 o Wład. IV pod Smoleńskiem, na str. 64 Cecora, str. 69 Chodkiewicza, str. 75 bunt kozackie (Potocki), str. 98 o hajdukach, str. 99 o Łukaszu Żółkiewskim i o Zygmuncie III (gwardja nadw.); na str. 125 o Dymitrze i Rośańskim, na str. 156 i 279 o Kosakach i o Kroatkach, na str. 167 o Kontespolskim, na str. 160 o Zamojskim pod Połockiem, str. 183 o Chodkiewiczu, na str. 209 o Taranowskim, na str. 216 o M. Radziwiłł, na str. 239 o Lisowczykach, na str. 251 o śpiewaniu (zaniehancm juś) Bogardziocy, na str. 287 i 517 o husarzach (Kra. Radziwiłła), na str. 330 o Præel. Lanckorońskim, na str. 407 o dwóch w Polsce hetmanach, na str. 409 o zasłudze Stef. Bat. w budzeniu ducha rycerskiego, na str. 447 o Kirchholmie, na str. 449 o bisk. Zadaku pod Smoleńskiem, na str. 487 o używaniu granatów przez Batorogo. Cytuje najcharakterystyczniejsze ustępy, ale nie wymienia wszystkich.

Na końcu awrot do Boga.

Braun De script. str. 74. — Janocki Excerpta I 101 (a błędna data 1630). — Żebrowski Bibl. mat. 261—2. — Jähns Gesch. der Kriegswissenschaft. — Bodniak w Roess. gdań. (1931) str. 94.

Bibl. centr. wojsk. — Czarn. — Czart. — Drezd. publ. — Jag. — Ossol. — Racz. — Uniw. kijows. — Uniw. wileńs.

— Toż... Cracoviae, in officina Christophori Schedelij S. R. M. typ. Anno Domini 1640. fol., k. tyt., k. 8, str. 523.

Exemplars a lat 1639 i 1640 są całkiem jednakowo.

Bibl. centr. wojsk. — Czartw. — Czart. — Caspeki (Mss. nar.) — Jag. — Kórnik — Krasin. — Ossol. — Uniw. lwows. — Uniw. wied. — Wied. nadw. — Zamojs.

— Toż... Prostant Amstelodami apud Ludovicum Elzevirum MD.C.XLI (1641). fol., k. 8 i str. 523.

Jest to edycja tak sama co poprzednie ze zmianą karty tytułowej.

Bibl. Bodlej. — Jagiell. — Uniw. kijew.

— Toż:… Florentiae M.DC.XLVI (1646). Superiorum permissu. Sumptibus Ioannis Baptistae, & Iosephi Corbi Bibliopolarum Romae. [To samo na końcu]. w 12ce, k. tyt., k. 6 lb i k. 6 nlb., str. 815.

Na pierwszej tyt. karcie: De bello in genere. Na tytule sygnet druk.: kruk. Na odwrocie spis ksiąg. Dedyk. Alex. Brandano S. Mariae vulgo Rotundae canonico przez drukarza, datow. IV Nonas Quint. 1646. Poczem dedykacja J. Zamojskiemu. Zmian w tekście nie ma.

Bibl. centr. wojs. — Czarn. — Czart. — Drezd. publ. — Jag. — Kijow. uniw. — Kórnik — J. Moszyń. (Uniw. lubels.) — Ossol. — Uniw. wil. — Włocł. sem. — Zamojs.

— Jubileus seu Remissa Noxarum. Per Simonem Starowolscium Primicerium Tarnouiensem. Pro poenitentium ac poenitentiariorum cognitione enodata. Cracoviae in Officina Francisci Caesarij S. R. M. typ. (1651). w 16ce, kart 53.

Jocher 7838. Czartor. — Jagiell.

— Jvbilevsz, Abo Miłosciwe Lato, Ludziom prostym do zrozumienia krotko opisane, Przez Szymona Starowolskiego, Kantora Tarnowskiego. [Tu winieta]. Za dozwoleńiem Vrządu Duchownego. w Krakowie, w Drukarni Franciszka Cezarego, K. I. M. Typographá, Roku P. 1651. w 8ce, k. tyt. i k. 30 nlb.

Drnk gocki.

Na odwr.: Czytelniku nabożny.

Zawiera: Co to jest jubileusz, kto go postanowił, co za różnica z indulg. i mił. latem, co za owoc przynosi. — Od k. B₂: Wtóra część: jaki jub. pozwolono, objaśnienie jubil., o władzy spowiedników, o przyg. się. — Od k. C₂: Litanje i modlitwy.

Na k. D₂ ładna modlitwa: Za Koronę Polską i W. X. L. Nadto: Za zgodę królów chrz., za wykorzenienie kacerstwa, za stolicę św., za króla.

Jagiell. — Ossol. — Uniw. warsz. (?).

— Toż:… niegdy przez… kantora, na ten czas Tarnowskiego opisane, a teraz znowu dla pożytku duchownego przedrukowane. Za dozwoleńiem urzędu duchownego. Kraków, w drukarni Wojciecha Goreckiego 1676. w 12ce, k. 24.

Czapski — Czartor.

— Wielkiego Korabiu Wielki Sternik Przewielebny Prałat Ie Mosc X.

Iakvb Zadzik Biskvp Krakowski Xiążę Siewierskie. W Kazaniu X. Simona Starowolskiego Kantora Tarnowskiego. Czasom Potomnym Vkazany. W Krakowie, W Drukarni Krzysztofa Schedlá, I. K. M. Typog. Roku Pánskiego, 1642. [Na końcu kula ziemska z napisem: Nil sine Deo; sygnet drukarza]. w 4ce, k. tyt. i k. 3 nlb., str. 29, k. nlb.

Na odwr. tyt. cytat z św. Hieronima. Dedykacja XX. M. Łubińskiemu, Janowi Tarnowskiemu, J. Romiszowskiemu, Łuk. Zdrojowskiemu, Aleks. Brzeskiemu — jako egzекntorom testamenta. — Na końcu apob. J. Ustieniasa. Szczegóły o Zadziku, podane tutaj, opracował potem o wiele szerzej w piśmie łac. pt. Elogium (1644). Kazanie powyższe przedrukował w „Kazaniach“ II 624.

Przedruk wyszedł w r. 1859 w Bibl. Turów. (ob. Bibl. IV str. 363). — Mitaler Acta 1756 s. 104. — Przyłęcki Ukr. sprawy VIII. Akad. — Brauc. — Czaps. (M. Nar.) — Czartor. — Dzików — Gimn. płockie — Jagiell. — Kórnik — Ossol. — Rac. — Sem. włocł. — Uniw. lwows. — Uniw. warsz. — Uniw. wileńs. — Zamojs.

— Simonis Starovolsci Lachrymae In obitum Serenissimi Alexandri Cazimiri, Poloniae, & Sueciae Principis. [Tu kolumna, sygnet drukarza]. Cracoviae, In Officina Matthiae Andreouiensis, Anno Domini, 1634. fol., k. tyt. i k. 11 nlb.

Na odwr. cytat z Cicerona (Tuscul.).

Dedyk. Caspari Donhoffio, pałac. siradienski (kursywa).

Wspomina w kazaniu o podróży krolewicza do Włoch i o jego zdolnościach. Poza tem ogólniki. Umarł 19 listopada 1634.

Na końcu obszerna Elegia J. Cynerskiego Rachtamowicza. Ten wychwala uczoność Starowolskiego.

Czartor. — Drezdeń. publ. — Jagiell. — J. Mosz. — Ossol. — Tow. hist. polskie w Paryżu — Zamojs.

— Lament Vtrapioney Mátki Korony Polskiej, Iuż iuż konaiącey. Ná Syny wyrodne, złośliwe, y niedbające ná Rodzićielkę swoię. Bono ciui charior est Patria, quàm ipse sibi; manulo publico, quàm priuato bono consultum. Caesar Alexius Perusinus, in Centuria Elogiorum Ciuium Perusinatorum. Bez r. (około 1650). w 4ce, k. tyt. i k. 13 nlb.

Na odwr. tyt. rycina M. Boskiej z napisem: Regina Poloniae Tu nos ab hoste proteges et hora mortis suscipe.

Rozpoczyna napis: *Lament Polski koniający*. Polska schodzi ze świata nie rozrządziwszy dziątek swoich. Narzeka na swoje syny: wylicza i karci jazdy do szkół zagran. (heretyckich), grubość obyczajów, cudzoziemski tryb wojowania, wojskowych opresje, wyzysk wobec duchowieństwa, przyjmowanie cudzoziemskich imion, zbytki szlachty i mieszczan etc. Stąd kłeski doznane w ostatnich czasach. Nie należy się spodziewać ratunku z Rakus, z Franciey, z Perekopu — w samym Bogu nadzieja.

Na k. A proponuje wystawienie mogiły jako Wandie królownie albo Rękawki jako nad Krakusem albo kolumny z napisem wierszowanym: Tu Polska leży złością wyrodków zgubiona... (14 wierszy polskich, pióra autora).

Maciej. Piśm. III str. 644. — Grabowski Ambr. Przypowieści str. 103.

Przedruk wyszedł w r. 1859 w bihl. Turawskiego.

Bibl. nar. warsz. — Czapski (M. Nar.) — Czarn. — Czetw. — Jagiell. — Ossol. — Uniw. warsz. — Zamojs.

— Toż... [U dołu, pod linią:] Pismo znalezione przy oddawaniu Fortecy Częstochowskiej Prusakom (1793). w 4ce, k. tyt., str. 23.

Na odwrócie licha rycina M. B. i aniołów modlących się do niej.

Maciej. Piśm. III str. 644.

Akad. — Czapski (M. Nar.) — Dzików — Jagiell. — Uniw. lub. — Uniw. warsz. — Zamojs.

— Simonis Starovolsci. *Lavdatio Almae Academiae Cracoviensis*. [Tu kula ziemiska, sygnet drukarza]. Cracoviae In Officina Christophori Schedelij S. R. M. Typog: Anno Domini. M.DC.XXXIX (1639). fol., k. tyt. i k. 2 nlb., str. 37.

Na odwr. cytat z J. Bernatiusa *De utilitate legendae Historiae*.

Dedyk. na 2 k.: J. Romiszowski, praep. inf. Lascensi. — Powołuje się w niej na Maryckiego i Frycza. Datow. Crac. 1639 Men. Aug. Die 14.

Są także egz. z dedyk. Joanni Zamojscio, Thomae filio.

Przechodzi dzieje Akademii. Twierdzi, że Jagiełło w r. 1401 w swoim dyplomie naśladował dyplom ces. Fryd. (powołując się na kou. Kapit. 4). Podaje pewne nieznane szczegóły o dziejach Akademii z początku XVII w. (o seminarjum dla kleryków, o subożeniu profesorów, o mieszczaniach magistrów). Wylicza katedry. Mówi o Józ. Strnsin; o jego powołaniu do Hiszpanii przez Filipa II; mówi o in-

nych wybitnych lekarzach krak. (Jac. Crac., Felix Lovic, Stan. Plessowski, Mart Ilkussiensis etc.). Wymienia innych sławnych profesorów z różnych fakultetów. Z pomiędzy prawników wylicza: Jan-manowicza, Świniarskiego Tom., B. Januszowicza, And. Piotrkowczyka, Stan. Różyckiego, Stan. Czaplkiego, J. Janidłę, J. Waclawowicza, J. Foxa itp.). Potem wylicza teologów i filozofów. Pochwały są ogólnikowe i mają charakter panegiryczny. Ponieważ Jocher 1298 i tom I str. 329—336 podaje obszerny wyciąg z tego pisma Starowolskiego, przeto odsyłam do jego atreszczenia. — Janozki *Nachricht* II 90 i 130. — Fijałek w *Pol. Sacra* 1919 s. 194. Akad. — Branic. — Czarn. — Czartor. — Chrept. — Drezd. publ. — Dzików — Jagiell. — Krasin. — J. Mosz. — Muz. hrytyjs. — Ossol. — Petersb. publ. — Przedz. — Racyża. — Uniw. lwows. — Uniw. wileńs. — Zamojs.

— *Lavdatio Fvnebris Piae & foelici memorie, Illustriss. quondā Viri, D. Nicolai De Podhayce Wolski, Svpremi Regni Poloniae Marschalci, Crepinensisq; Olstinensis, Odolanouiensis, atque Rabstinensis Praefecti. A Simone Starovolscio Dedicata. Anno Domini, M.DC.XXX (1630). Cracoviae, In Officina Typ. Matthiae Andreouiensis. w 4ce, k. tyt. i k. 19 nlb.*

Dedyk. Casimiro de Krzemienica Wolski, nepoti.

Rozpoczyna o przodkach Wolskiego, o ich zasługach w XVI w., wreszcie o Mikołaju. O jego podróżach. O ciekawości dla medycyny (quae sive a chemicis, sive a galenicis inventa). Pisywał prozą i wierszem. Sprzyjał Habsburgom. Sprawował poselstwa. O jego budowlach. O jego pochoźności. O kamed. klasztorze na Bielanach. O jego śmierci.

Janozki *Excerpt* I 95.

Chreptow. — Czarnec. — Drezd. publ. — Jagiell. — Kórnik — Krasin. — Ossol. — Uniw. lwow. — Wied. nadw. — Zamoj.

— Mellifluus Bernardus seu de laudibus et vita melliflui Ecclesiae Doctoris D. Bernardi Oratio. Cracoviae, in Officina Matthiae Andreouiensis A. D. 1622. w 8ce, k. 43 nlb.

Na str. odwr. A₁: D. Joanni Gostomski Abati Wąchocensi epistola dedicatoria. Ad lectorem meum. Praeloquium Oratio. Dalej: Sim. Starovolscii Oratio prima de laudibus utilitate et praestantia sacrarum litterarum, habita in monasterio Wąchocensi 1619, cum sacris conscientiae fratribus religiosius praelegere inciperat.

Poczem: Oratio secunda habita in monasterio Wąchocensi A. 1625, finis lectionibus casuum conscientiae in valedictione. Na str. odwr.: Cracoviae in officina typogr. Matthiae Andreoviensis A. D. 1622. Wiszniew. H. lit. pols. VIII 173. — Janoz. Excerpt. I 96. — Jocher 8343.

Kórnik.

— Monita Legalia. [Poczem na drugiej karcie:] Simonis Starovolsci Monita Legalia. Methodum in Vtroque Iure Studendi praescribentia. [Tu kruk, sygnet drukarza]. Romae, Expensis Io. Baptistae, & Ioseph Corni. Apud Franciscum Monetam, 1652. Superiorum Permissu. w 12ce, k. 2 tyt. i k. 10 nlb., str. 108.

Dedyk. Andreae Kłopotki, scholastico Zamose., S. k. M. Sacretario (sic). W niej wspomina jego stosunek do Tom. Zamojskiego, jego rektorat w Akad. Zam., jego zasługi wobec kościoła. Mówi, że pisze to bawiąc we Włoszech.

Następują aprobaty; jedną z nich datow. 23 sept. 1625 podpisał Nicolaus Seuerolus, który zachwala to dziełko.

Dalej idzie przedmowa Lectori J. V. candidato. Tu cytuje Petrarke.

Kończy: Series Capitum seu Monitorum. Od str. 1—108 idzie ich tekst. Jest ich szesnastcie.

W przedmowie do nich zachęca do pobożności. Potem mówi o sposobie uczenia się, o wymowie, o znajomości filozofów i poetów potrzebnej prawnikowi, o konieczności wiadomości teoretycznych, o wybraniu co lepszych autorów, o słuchaniu wykładów profesorskich, o dysputacjach, o stosunku prawa do teologii, o robieniu notatek własnych.

Erudycja autora jest wielka. Cytuje wielu prawników XVI w. (Zasius, Gribaldi, Valla, Borboza) — zwłaszcza włoskich.

Jagiell. — Kórnik.

— Toż... Cracoviae apud Viduam et Heredes Francisci Caesarii S. R. M. Typog. (Bez r.). w 12ce, k. 8 i str. 102. Siarczyński daje datę 1642, eo mylnie.

Czapski (M. N.) — Czarnec. — Czartor. — Drezd. publ. — Jagiell. — Krasińs. — Tow. pomn. P. N. — Zamojs.

— Monvmenta Sarmatarvm, Viam vniuersae carnis Ingressorum. Simone Starovolscio Primicerio Tarnouiensi Collectore. [Tu obelisk, sygnet drukarza]. Cracoviae, In Officina Viduae & Haeredum Francisci Caesarij, S. R. M. Typog. Anno Domini, M.DC.LV (1655). fol., k. tyt. i k. 7 nlb., str. 818, k. 10 nlb. (Indeksy).

Na odwr. k. tyt. cytat ze św. August. De Civit. Dei: Sepulchrorum memoria...

Ded. (kart 2) Casimiro Proczynski, parochi ivanoviensisi, amico ex asse... Tu mówi, że miał pierwotnie zamiar poświęcić to dzieło Stef. Żółtowskiemu, ale ten umarł. Podnosi cnoty Proczyńskiego i jego hojność (widocznie nakładał na ten druk). — W przedmowie „Amice lector“ (k. 3) wspomina swoje dzieła: „Scriptores Poloniae“, „Claros oratores“ atque „Strenuos bellatores“. tłumaczy, dla czego zbierał epitafia. Narzeka na panowanie reginae Pecunia w Polsce. Na końcu przedmowy: In Authorem Nicolai Żorawski, doct. medici et math. regii epigramma.

Poczem na dalszych kartach wiersze J. Rackiego na cześć autora, Piotra Mucharskiego, Seb. Strywicza, Elis. a Maria. Wreszcie dwie aprobaty H. Liberiusa i Gabr. Ochockiego z 23 stycznia 1655.

Rozpoczynają: Monumenta Cracoviensia: epitafia z katedry od str. 1—54, z kośc. św. Michała, św. Jerzego, Piotra i Pawła, św. Andrzeja, Marcina, Idziego, W.W. Św. Franciszkanów, Karmelitów, N. M. P., św. Barbury, św. Trójcy, św. Wojciecha, Bernard, św. Florj., św. Mik., św. Anny, na Piasku, na Skałce, św. Jadwigi, Boż. Ciała, św. Katarz., św. Stefana, św. Ducha, św. Rocha, św. Urszuli, św. Marka, Concept. B. V., św. Kazim., in Monte Argentino (Bielany).

Od str. 218 idą epitafia w Wilnie. Od str. 240 w Nieświeżu. Od str. 244 w Warszawie. Od str. 275 we Lwowie. Poczem epitafia z innych miejscowości (razem spisał ze 120 miejscowości w Polsce, a nadto uwzględnił napisy odnoszące się do Polaków we Wrocławiu, Nitrze, Osiaku, Padwie, Królewcu, Rzymie, Dijon, Barze, Assyżu). Widocznie wszędzie, gdzie podróżował, zbierał materiał. Razem zebrał około 2000 napisów.

Wśród epitafiów dużo wierszowanych z XVI i XVII wieku.

Kończy: Index locorum (1 k.) i Index virorum epitaphiis oratorum (k. 9).

Urywek z tego dzieła p. t. Epitaphia przedrukowano w r. 1856 (ob. Bibl. IV 363).

Hoppius Schedias. 7. — Braun str. 78. — Wiszn. H. lit. I 105. — Nissies. IV 193.

Akad. — Berl. publ. — Branic. — Chrept. — Czapski (M. N.) — Czarn. — Czartor. — Drezd. publ. — Jagiell. — Kórnik — Kijow. uniw. — Krasińs. — J. Moszyá. — Muz. bryt. — Ossol. — Raczyńs. — Sem. warsz. — Tor. Kop. — Uniw. lwows. — Uniw. warsz. — Uniw. wileńs. — Wied. publ. — Włocł. sem. — Wrocław. publ. — Zamojs. — Zelińs.

— Mysices Practica Erotemata. In usum studiosae Iuuentutis, breuiter &

accurate collecta. [Tu winieta: wśród płomyków serce przebite trzema gwoździami, nad niem monogram I H S — godło jezuitów]. Cracoviae Ex Officina Francisci Caesarij, S. R. M. Typ. Anno M.D.C.L. (1650). w 8ce, k. tyt. i k. 65 nlb.

Na odwr. tyt. aprobatą Brosciusa z r. 1649, gdzie mówi, że to wydane in usum scholarum.

Ded.: Francisco Lilio canonico sendimir. in cathedr. erac. musicorum praefecto. Tu wychwala go jako muzyka i człowieka. — Następnie wiersz Stuz. Bieżanowskiiego: Melpomene Polona... Sim. Starowolski oraz przedmowa autora: Lectori. Tu wyjaśnia, dla czego należy muzyki w szkołach uczyć. Skarży się, że w tryw. szkołach przestano jej uczyć, stąd mało śpiewaków, a klerycy źle śpiewają.

Na k. 5 v: Capitum Syllabus. Jest ich 5.

Korzystał głównie z Ornitoparcha (1617), J. Tinctoris, Glareana, Beroalda, Franc. Gaffora, Franchina, Lossiusa (r. 1584) — ze starszych z Boetiusa. — Tytuł i nuty zapożyczył z dzieła Lossiusa. — Treść i układ pierwszych rozdziałów uader podobny do dziełka Spangenberg'a z lat 1544—1584, o którym ob. wyżej str. 104. (Taksamo zresztą i forma pytań i odpowiedzi zapożyczona od Spangenberg'a). Rozdziały dalsze są samodzielniejsze. Kończy: Epilogus, w którym odwołuje się na przykład katedry krak. i wspomina: Baptistam Mantuanum Neotericum.

W tekście dużo nut i tabl.

Na k. F₁ wspomniany Andreas Chilinscius, Patavii in conventu S. Ant. music. praefectus (autor kantyleny: Da Pacem, którą ogłosił w Wenecji i Antwerpji drukiem). — Na k. F₂ o śpiewie ruskim. — Na k. H mówi o kompozycjach Marcina Leopoldy, musici nostratium consumatissimi.

Por. Gorczyn Tabulatura muzyki (1647), ded. Starowolskiemu.

Poliński Dzieje muzyki str. 154 i 276. — Reiss w Ex libris VI (1924). Na str. 109 i nast. podaje reprodukcję tytułu oraz kilku innych kart.

Miej. w Krak. — Ossol. — Zamojs.

— Braterskie Napomnienie Ad Dissidentes in Religione. Aby się skromnie y w pokoju zachowali. Przez Szlachcica Polskiego uczynione. Facile quidem reperiantur, qui rem aliquam perturbent, & dissidijs materiam subministrant: qui verò dexteritate illam habeant, & voluntatem etiam conciliandi animos & componendi simultates, vix paucos invenire liceat. Philippus Co-

minaeus lib. 4. de bell. Neapol. w 4ce, k. tyt. i k. 9 nlb.

Utrzymane również w formie mowy do Panów Braci (podobnie jak Pobudka z r. 1618). Zarówno ta okoliczność jak i cytaty z Cominaensa wskazują na autorstwo Starowolskiego.

Cytuje akt Kenfed. z r. 1438 i przyw. Jagielly z r. 1424 oraz dokum. Zygm. Aug. z r. 1564 — wszystkie skierowane przeciw heretykom. Omawia też konfederację z czasu I bezkrólewia. Uderza na Arjanów. Przytacza dekret Wład. IV z r. 1638 w sprawie porabiania krzyża i zniesienia szkół arjan. Wzywa dysydentów, aby buntów i sedyccy nie stroili.

Pisane po zwołaniu a przed odbyciem coll. toruńskiego, a więc w r. 1644.

Jocher 9858 (przypisuje autorstwo Niemierzycowi). — Chmaj Sam. Przypkowski str. 42.

Jagiell. — Uniw. warsz. — Zamojs.

— Prawdziwe Obiśnienie Braterskiego Napomnienia Ad Dissidentes in Religione Przed dwiemá Láty wydánego. Ktore Opácznym wytlumáczeniem Teraz świeżo wydánym, Anonymus Deklarátor iákis znośić vsiłuie. [Tu winietka]. (1646). w 4ce, k. tyt., str. 82 i k. 7 nlb.

Na odwr. tyt. cytata z Luocratesa. — Druk gocki.

Od str. 3—16 przedmowa: Do czytelnika łaskawego. Mówi o coll. toruń. z r. 1644, jako odbytem przed dwoma laty. Polemizuje z odpisem nienazwanego autora (Przypkowskiego) na „Braterskie Napomnienie“, który to odpis wyszedł p. t. Deklaratja. Wykazuje, że dysydenci prowokują katolików a nie odwrotnie.

Od str. 16 rozpoczyna się właściwa treść nazwana „Nauka Deklamatorowi (sic, zam. Deklaratorowi) potrzebna“. Przechodzi w niej punkt za punktem ową „Deklaracją“ i niesłychanie drobiazgowo przeprowadza polemikę o prawne podstawy tolerancji religijnej. Rozbiera zarówno prawa polskie (zwłaszcza konf. warsz.) jak i prawa cesarzy rzym. (str. 79) oraz wspomina o nietolerancji w innych krajach (Lutrow, Kalwinistów).

Na końcu na k. 7 nlb. dodano przedruk „Braterskiego Napomnienia“.

Ob. tom XXIII str. 215 oraz pod: Prawa y wolności (przedruk z r. 1767). — Porównaj wreszcie pod Przypkowski (Declaratja 1646).

Jocher 9858. — Chmaj l. c. str. 45. Czartor. — Jagiell. — Krasinś. — Ossol. — Uniw. warsz.

— In Obitum Serenissimi Piissimiq. Principis Sigismundi III. Poloniae Et Sveciae Magni Regis, Simonis Starovolsci Oratio. [Tu tarcza herbowa Wazów polskich]. Antverpiae, Ex Officina Plantiniana Balthasaris Moreti. M.DC.XXXII (1632). fol., k. tyt., str. 49 i k. 1 nlb. [z sygnetem drukarza: ręka z cyrklem].

Jest to mowa do dygnitarzy i do szlachty polskiej. Opowiada o jego poprzednikach, o jego wyborze, o jego panowaniu. Na k. C₂ o walkach z Turkami, o M. Jakimowskim i J. Sulimie, o Lisowczykach. O zaletach jego charakteru. O jego pobożności i stosunku do jezuitów (k. F). O świętych polskich i błog. żyjących za jego panowania oraz o ludziach sławnych a pobożności. O kościołach i budowliach stawianych przez niego. Na końcu aprobaty G. Estrixa, pleb. Antverpiensis.

Bywa do tego czasem dołączane: In J. Alb. Sigismundi filium — ale to wyszło osobno. Ob. o tej mowie Kot Stos. Polski z Uniw. iowańskim 1927.

Berl. publ. — Bodlej. — Czapski (M. N.) — Czartor. — Drezd. publ. — Jagiell. — Kijow. niw. — Ossol. — Uniw. prag. — Wrocł. miej.

— Opisanie Krolestwa Polskiego Za Czasow Zygmunta III. Przez Symona Starowolskiego Kanonika Krakowskiego W Łacinskim Ięzyku. Teraz Zas Dla Wiadomosci Wszystkich Na Oyczysty Przełożone. [Tu wąska wi-nietka]. w Wilnie, w Drukarni J. K. M. y Rzeczypospolitey XX. Scholarum Piarum Roku MDCCLXV (1765). w 4ce, k. tyt. i k. 6 nlb., str. 138.

Na odwrocie tytułu herb Morykonieh.

Dedyk. Marcejanowi i Aleks. z Tyzenhauzów Morykonim, którą podpisał sławca Wincenty Franc. Golebiowski, rejent rożański. Mówi, że Morykonio wie wywodzą się z Neapolu. Potem idzie przemowa do czytelnika i impr. Horaina z r. 1765.

Egzempl. z tytułem i dedykacją drukowanemi po części złotem jest w Bibl. Uniw. warsz.

Obacz niżej „Polonia“, z której to jest przekładem.

Akad. — Branic. — Czapski (M. N.) — Czarn. — Czart. — Czetw. — Jagiell. — Krasińs. — Ossol. — Przędz. — Uniw. warsz. — Uniw. wileńs. — Zamojs.

— Simonis Starovolsci Oratio. De Gloriosa Assumptione Augustae Dei Genitricis Mariae. [Tn obelisk, sygnet

drukarza]. Cracoviae, In Officina Typogr. Matthiæ Andreouiensis. Anno M.DC.XXXVIII (1638). fol., k. tyt. i k. 12 nlb.

Na odw. tytułu aprobata J. Ustiensis. — Ded. Jacobo Zadzik, episc. crac.; poczem modlitwa do M. B.

Na końcu: Suspitatrici, Advocatae, Mediatrici Gloria et Gratia (oraz piękna wi-nieta drukarska).

Niesiecki IV 194 podaje błędnie format quarto. — Jocher 5276.

Czarnec. — Czartor. — Jagiell. — Ossol. — Uniw. lwows. — Uniw. prag. — Uniw. warsz. — Zamojs.

— Simonis Starovolsci Oratio In Obitum Magnanimi Herois, D. Io. Caroli Chodkiewici Comitis in Szklów, Mysza, & Bychow. Palatini Vlnensis, Derpatensis, Lubosanensis, Velonen. &c. Capitanei: Supremi Magni Ducatus Lithuanie, & ad bellum Turcicum, Regni Poloniae Exercitvum Generalis nec non terrae Liunionis Gvbernatioris. Cracoviae, In Officina Typogr. Matthiae Andreouiensis, Anno Domini 1622. w 4ce, k. tyt. i k. 14 nlb. (sygn. D₅).

Ojciec mój notuje: Ded. Alex. Chodk. palatino trocensi. (Ega. z taką dedyk. nie znam; zdaje się miał ją egz. bibl. warsz. dziś zaginiony).

Mówi o jego wychowaniu, o jego podróżach (do Włoch, Francji, Belgji, Portugalji, Anglii, Hiszpanji, Węgier, Niemiec). O wojnach, w jakich brał udział. O jego życiu rodzinnem. O pobożności.

Na k. D₄ verso: Epitaphium Manibus Herois. — Koczka: In Sarcophagum (wierszyk łac. M. Buczkowskiemu), oraz: Aliud (Nicolai Żorawski).

Mitzler Acta 1756, s. 100.

Branic. — Czapski (M. N.) — Jagiell. — Kórnik — Ossol. — Petersb. — Uniw. warsz. (?)

— Simonis Starovolsci De Claris Oratoribus Sarmatiae. [Tn okręt, sygnet drukarza]. Florentiae, Ex Typographia Zenobij Pignonij. Superiorum permissu. 1628. w 4ce, k. tyt., str. 85.

Dedyk.: Ill. Adolescentibus Christophoro et Cazimiro Sapiehis, Leonis... filiis. Wspomina ich podróże podjęte dla zapoznania się ze sztuką wojenną i wymową. Pozostaje im tylko Rzym. Studiowali wymowę u Puteana, Vernonea, Castellana. — Po-czem przemowa do czytelnika.

Od str. 13—84 idzie właściwe pismo. Wyjaśnienia, dla czego mówcy używają nietylko łac. ale i ojczystego języka.

Rozpoczyna szereg mówców pol. od Zb. Oleśnickiego. Poczem J. Tarnowski, Kmita, Padniewski itd. itd. Na str. 42 o Herburtie J. i jego pismach. Od str. 53 o różnych pisarzach złotego wieku. Przy każdym bardzo ogólnikowa charakterystyka. — Obszerniej mówi o współczesnych (od str. 63).

Na str. 63 o Krzysztanowicz i Stan. Mądrowickim. Str. 64 o Golińskim. Str. 70 o Krz. Wesołowskim. Na str. 75 o Ahr. Bzowskim. Na str. 77 o Nucorynie. Na str. 83 o Smoliku P. i J. Tymińskim (podnosi ich dowcip w układaniu facecji). Na końcu 3 imprimatur florenckie 2 paźdź. 1628.

Nies. IV 194. — Janoc. Nachr. II 95. — Tyszyński Wiz. pol. 1875 str. 137. — Winkler w Aten. Kapł. 1930 str. 458. — Bruchnalski w Dziejach liter. pięknej (Encykl. Polska) II 295—7.

Czartor. — Petersb.

— Toż... Sarmatiae libellus secundum Exemplar Florentinum denuo typis exscriptus. Accedit brevis Simonis Starovolsci eiusque operum notitia, ex Illustrissimi et Reverendissimi Josephi Andreae Comitis Załusci supremi regni Poloniae Refer. Bibliotheca scriptorum Polon. deprompta. Cum praefatione Laur. Mizleri de Kolof. Regni Poloniae historiographi et medici Varsaviensis S. R. M. C. A. Varsaviae ex typographica Mizleriana A. 1758. w 8ce, k. 8, str. 64.

Deł.: Ioa. Caj. Iabłouovio palat. braciav. Na ezele życiorys Sz. Starowolskiego i spis 46 dzieł jego znanych Załuskiem. — Poczem: Catalogus clarorum Sarmatiae Oratorum (razem 83), Catalogus omnium librorum qui sumptibus Mizlerianis prodierunt (razem 21 dzieł Mizlera, głównie medyczne).

Załuski Bibl. histor. 159.

Jest to odbitka z Mizlera Acta lit. 1758 76—98.

Akad. — Branic. — Czarn. — Czartor. — Jagiell. — Kijow. uniwers. — Kórnik — Muz. bryt. — Ossol. — Petersb. — Uniw. wileńs. — Wied. nadw.

— Simonis Starovolsci Panegyricus Serenissimo Atque Potentissimo Principi Vladislao Sigismundo, Ob Virtutem Omnium Votis Acclamato Polonorum Regi, Ob Ivra Hereditatis Legitimo Svecorum Monarchiae, Ob Regiam Indolem Electo Magno Moscorum Duci, Ob Adnatam Felicitatem Bellicosissimorum In Aquilone Populorum Gotho-

rvm, Vandalorum, Atque Sarmatarum Imperatori, Inclyto, Pio, Felici, Avgvsto, Bono Orbis Christiani Nato, Consecratus. [Tu tarca herbowa polskich Wazów]. Antverpiae, Ex Officina Plantiniana Balthasaris Moreti. M.DC.XXXIII (1633). fol., k. tyt., str. 48 i k. 1 niłb. [reka z cyrklem, sygnet drukarza].

Nadpis nad stronicami: Sim. St. Panegyricus Vlad. IV consecratus.

Zawiera retoryczne pochwały i życzenia dla Wład. IV. Dużo miejsca poświęca sprawie tureckiej. Zaleca mu popieranie religii katol. Na końcu aprobaty G. Estriza w Antwerpij.

Akad. — Berl. publ. — Bibl. bodlej. — Branic. — Czarnec. — Czartor. — Drezd. publ. — Jagiell.

— Panegyricus Illustrissimo ac Reverendissimo S. R. Imperii Principi D. Io: Carolo Comiti Conopatio Episcopo Varmiensi, & Sambiansi Cathedram suam auspiciatissime ingredienti, inter tot faustas gratulantium appreciationes. A Simone Starovolscio Dedicatus. [Tu sosna, sygnet drukarza]. Venetiis, M.DC.XXXXIII (1644). Ex Typographia Ducali Pinelliana. Superiorum permissu. w 4ce, str. 29 lb.

Nadpis nad stronami: Panegyricus. Każda strona w obwódce.

Mówi o początkach rodziny Konopackich, o podróżach Konopackiego, o poselstwie do Filipa III hiszp. i do papieży. Towarzyszył Wład. IV i J. Kazim. w podróżach (był więziony we Francji). — W nagrodę zasług otrzymał opactwo tynieckie i został biskupem warmińskim.

Konopacki umarł jednak w r. 1644 zaraz po wydaniu tego panegyryku i to wprzód, nim z Rzymu przyszło zatwierdzenie biskupstwa. Niesiecki w t. IV, 589 i 595 cytują mowę Star. na pogrzebie Konopackiego, ale ta nie jest znana. Konopacki dopiero w 50 roku życia przeszedł do stanu duchownego.

Hoppe Sched. str. 71.

Czarn. — Czart. — Jagiell. — Kórnik — Ossol.

— Wielki Patryarcha Zachodniego Kościoła Benedykt Święty, Starego Testamentu Patryarchom przyrównany. Przez X. Symona Starowolskiego, Kantorá Tárnowskiego. Na Kazaniu W Kościele Świętego Krzyża Na Łysej Gorze W Ziemi Sandomierskiej. Roku 1641. Dnia 20. Márcá. W Krakowie, W Dru-

kární Krzysztofa Schedlá, I. K. M. Typogr. Roku Pánského, 1641. w 4ce, k. tyt. i k. 9 nlb.

Na odwr. tyt. aprobata J. Ustiensis.

Dedyk. Stan. z Bagnslawic Sierakowskiemu, opatowi świętokrzyskiemu. Tu mówi, że mu zakonnicy święt. przysłałi żywot św. Benedykta, pisany po łacinie od Grzegorza św. a zaraz też i po grecku od pap. Zacharyasza przełożony. Prosil go o kazanie na temat tego żywota. Nie miał w małym miasteczku (Tarnowie) książek, aby to kazanie z pisma św. przyozdobić.

Jest to więc oparte na pracy Grzegorza W. Papieża, której przeróbkę wydał w r. 1683 i 1689 Szczygielski p. t. O żywocie Oyca Benedykta.

Jocher 4777 (ma myluie rok 1646).

Bran. — Czapski (M. N.) — Czarnec. — Czart. — Dzików — Jagiell. — Kórn. — Krasinś. — Ossol. — Przędz. — Uniw. lwows. — Uniw. warsz. — Uniw. wil. — Wrocł. publ. — Zamojs.

— Simonis StarovvolscI Penv Historievu Seu De dextra & fructuosa ratione Historias legendi Commentarijv. Permissu Superiorum. [Tu smok, sygnet drukarza]. Cvm Privilegio. Venetiis, M.DC.XX (1620). Apud Haeredem Damiani Zenarij. w 8ce, k. tyt. i k. 4 nlb., k. 47 lb.

Na końcu: Corrigeat Doct. Huppertus Faber Ubias Agripinus, Lector publicus apud Venetos et corrector approbatus.

Na odwr. tyt. herb Alnpecha i 4 wiersz, podp. L. M. S. L.

Dedyk.: Alnpechio viro apud Leopolienses in Russia Consulari. — W dedykacji toj wspomina swoje dzieło: Elogia militarium virorum, poświęcone Lwowowi. Dat. Cracoviae Idus Mij 1619.

W przedmowie do czytelnika mówi, że wykladał w roku zesłym w Akad. krak. Politykę Lipsiusa i objaśniał ją słuchaczom zapomocą przykładów hist. Stąd zapoznał się z dziełopisami (wymienia naswika pisarzy starożytnych i nowszych). Czytał także dużo de methodo historica (wymienia i chwala list jeden Lipsiusa w tym przedmiocie). Najwięcej korzystał z J. Bernatiusa. — Poczem idzie aprobata wenecka z 19 sept. 1619.

Dzieło składa się z 15 rozdziałów, w których omawia: stos. historji do życia, historja i praktyka, korzyści teologii, prawoznawstwa medycy, i filozofji z historji, o zarzutach stawianych historji, sposób pisania historji, sposób jej czytania, ważniejsi historycy.

Na pisarzy polskich rzadko się powołuje, ale są o Polsce wzmianki: Na k. 6 o kanclerzu Kryskim, który nawet w senacie czytywał Tacytę. Na k. 29 pochwała Kromera, Warszawickiego, Keckermana. Na k. 33 o Bzowskim.

Bibl. histor. Budei Mensel T. I Cz. I s. 7. — Janoz. Excerpt. I 96. — Korzoa w Enc. powsz. il. (pod Historyka). — Mienicki w Przegl. hist. (1913) XVI str. 261—4 (Poglądy polit. w dziejop. polskim).

Bran. — Chrept. — Czarn. — Czart. — Drezd. pnbł. — Jagiell. — Krasinś. — Muz. bryt. — Ossol. — Petersb. — Uniw. warsz. — Zamojs.

— Toż... Editio secunda ab ipso autore recognita et aucta. Romae expensis Jo. Baptistae et Josephi Corvi, Typis Ignatii de Lazaris. M.DC.LIII (1653). w 12ce, str. 106.

Ded. Mattheo Joan. Judicki can. gnesn. (tu dużo wiadomości o jego życiu i zasługach). Przedruk bez zmian.

Ossol (fragm.) — Zielińś.

— Pobjdka Abo Ráda ná zniesienie Tatarow Perekopskich. Szymona Starowolskiego Náuk wywołonych y Philozophiej Bákalarzá. [Tu obelisk, sygnet drukarza]. W Krakowie. W Drukarniej Mácieiá Jędrzeiowczyká. (Roku Pańskiego 1618. w 4ce, k. tyt. i k. 11 nlb. (sygn. Ds).

Na odwr. tyt. cytat z Modrzewskiego.

Zaczyna od tego, że przeczytawszy Diskurs Krz. Palczewskiego (ob. w tomie XXIV str. 31) o nie znoszeniu Kozaków chce do niego dodać sentencję o zniesieniu Tatarów. Na ich miejscu trzeba osadzić naród chrześcijański.

Broszura ułożona w kształcie mowy do Szlachetnego Rycerstwa. Mówi o bugactwach Podola (zboże i woły), o Besarabji i Tauryce, o jurgielcie dawany Tatarom, o potrzebie twierdz i osadnictwa wojskowego, o zorganizowaniu handlu i nawigacji, o kanale między Bałtykiem a Czarnem Morzem (Beresyua, Dżwina, Dniestr).

Korzystał tu widocznie z wielu myśli wziętych przezeń z mów hetm. Żółkiewskiego (ob. tegoż „Pisma”).

Na końcu: Nic. Żorawski Art. et Ph. Baccał, ad equites regni Paratnesis (10 wiersz). Wiszniews. H. lit. IX 384—5. — Siarcz, podaje: bez wyr. roku i dr. — Tyszyński Wizer. 1875 str. 140. — Bodniak w Roczn. gdańskim (1931) str. 88.

Podobizna tytułu w Chmielowskiego Hist. lit. (wydał Kossowski) I 321.

Branic. — Czartor. — Jagiell. (fragm.) — Gnieźń. kapit. — Kórnik — Ossol. — Przedz. — Szembek (w Porębie).

— Toż... Bakalarza [Tu obelisk].
W Krakowie, w drukarni Woyciecha
Goreckiego Roku Panskiego 1671.
w 4ce, kart 10.

Z wierszem Żórawskiego na końcu.

Przedruk w r. 1858 w bibl. Turowskiego
(ob. Bibl. IV str. 363).

Czapski (M. N.) — Czarnec. — Czartor. —
Czetwert. — Drezd. publ. — Jagiell. —
Ossol. — Petersb. — Uniw. lwows. —
Uniw. warsz. — Zamojs.

— Simonis Starovolsci, Polonia.
[Tu kogut, sygnet drukarza]. Coloniae,
Apud Henricum Crithium. Anno
M.D.C.XXXII (1632). w 16ce, k. tyt.,
str. 277.

Dedykacja: Urbano VIII. Barberino. Pont.
ter Maximo. Opowiada tu, że posłał pa-
pieżowi przed 3 lata rycerza pol. nary-
sowanego piórem, za co mu kard. Bar-
berini podziękował. Teraz posyła mu obraz
Polski, walczącej codzień w obronie chrze-
ścijaństwa.

Dzieło jest podzielone na niewielkie roz-
działy: Poloniae descriptio, situs, Major et
Minor Polonia, Lithvania, Russia rubra
et Rnsia alba, Prussia, Pomerania, Ma-
sovia, Samogitia, Livonia. — Ingenia
Polonorum, Victus et vestitus, nobilitatis
praerogativa, leges et statuta, regimen
Polonorum, vasalli, religio, opes, militia,
vires. Zaczyna więc od geograficznego
opisu Polski; przechodzi potem WPolskę,
MPolskę, Litwę, Ruś Czerwoną i Białą,
Pomorze, Prusy, Mazowsze, Żmudź, In-
flanty. Opisuje miasta, pałace i zamki,
kościóły, ogrody, bogactwa; daje dużo
szczegółów o ówczesnej kulturze materjal-
nej. Od str. 190: Ingenia polskie (podnosi
wzrost zamożności), o jedzeniu i ubraniu,
o przywilejach szlachty, o prawach, o u-
stroju Polski. — Od str. 230 o hołdowni-
kach Polski, o religji, o stanie gospodar-
czym, o wojsku, broni, fortecach. Całe
dzieło natchnięte poczuciem siły narodu.
Od wcześniejszego o lat 57 dzieła Krom-
era (1575) różni się znacznie zarówno
swoim układem, jak i tendencją, ale także
na niekorzyść i pobieżnością. Z opisu
Kromera (tak samo jak z Kraszińskiego
oraz Krzystanowicza) nigdzie wyraźnie
nie korzysta.

Mapę ilustrującą opis Polski „ad mentem“
Starowolskiego wyrył w r. 1734 Jan
Homan, o czem ob. tom XVIII s. 254.
Kot Rzeczp. w liter. Zachodu (1919) s. 98. —
Winkler w Ateneum kapł. 1930 s. 455. —
Taranowski Stat. opisy w Zapiskach Ukr.
Akad. Nauk Lwów 1926 Tom IV.

Przekład polski tego dziełka ob. wyżej pod:
Opisanie.

Berl. publ. — Bodlej. — Czart. — Dzik. —
Jagiell. — Kórnik — Muz. bryt. —
Ossol. — Uniw. prag. — Wrocł. miejs.

— Simonis Starovolsci Polonia,
nunc denovo recognita et aucta. [Tu
sztych, przedstawiający na pierwszym
planie niewiastę tj. Polskę, trzymającą
w podniesionej ręce prawej męski ka-
pelusz, na planie dalszym 4 postacie
szlachty polskiej]. Dantisci, Sumptibus
Georgii Fürsteri. S. R. M. Bibliopolae.
M.D.C.LII (1652). Cum Privilegio S.
R. M. w 16ce, k. tyt., str. 309.

Na końcu cyfry G. F. (a więc drukarza).
Orycinie tytułowej przypisywanej Falckowiz(?)
ob. Rastawiecki Słownik ryt. str. 84.

Dedyk. od drukarza: Achatio De Przylek
Przylecki castell. oswiecimensi, datow.
Dantisci 7 januarii 1652. Zawiera po-
chwaly Przyleckiego.

Bentk. H. lit. I 7. — Wilder w Kat. ant.
1930 cenit tę edycję 50 zł.

Akad. — Berl. — Bibl. centr. wojsk. —
Bran. — Czapski (M. N.) — Czarn. —
Czart. — Drezd. — Dzików — Jagiell. —
Muz. bryt. — Ossol. — Uniw. lubel. —
Uniw. warsz. — Wied. nadw. — Włocł.
semin. — Wrocł. miejs. — Zamojs. —
Zielińska.

— Simonis Starovolsci Polonia
Nunc denovo recognita et aucta Acces-
serunt Tabulae Geographicae Et Index
rerum Locupletissimus Cum Praefa-
tione Hermanni Conringii. [Tytuł na
sztabarce, na drzewcu na którym
siedzi orzeł z skrzydłami rozwiniętymi
do lotu; po obu stronach sztabaru po-
stacie polskich szlachciców; poniżej
zdobna tarcza herbowa Wazów pol-
skich, pod nią napis:] Wolfenbyti Sump-
tibus Conradi Bunonis Anno clōloCLVI
(1656). w 4ce, k. tyt. i k. 3 nlb., str.
102, k. 33 nlb. indeksu, 2 mapy.

Rozpoczyna przedmowa: Hermannus
Conringius Benevolo Lectori (k. 3). Tu mówi,
że w niniejszej edycji poprawiono błędy
wydania z r. 1652, dodano indeks i dwie
mapy. Wymienia i chwali kilka innych
dział Star. ale obszernie podnosi jego
„odium protestantium“ oraz do Niemców.
Z uznaniem jednak podkreśla obiektyw-
ność Star. w opisie błędów swego narodu.
Mówi, że nad opisem Kromera ma Star.
tę wyższość, iż jest nowszy.

Pierwsza mapa dodana na początku (w roz-
miarach cm 34 × 27) ma tytuł: Nova
totius Regni Pol. exacta delineatio per
G. le Vassenr de Beaplan. — Druga

(35 × 28 cm): Prussiae Nova tabula. Wklejona przy str. 53. — Index dodany na końcu obejmuje zarówno nazwy jak i rzeczy i jest bardzo dokładny.

Na ost. str. Emendanda i Addenda.

Wyd. Conringa stoi niewątpliwie w związku z prowadzoną przez niego pod pseud. Cyriacus Trasmachus za pieniądze szwedzkie propagandą antypolską, o której ob. tom XIV, 366—8.

Akad. — Berl. publ. — Bodlej. — Bran. — Czapski (M. N.) — Czarn. — Csartor. — Drezd. — Kijow. uniw. — J. Mosz. (Un. lub.) — Mus. bryt. — Ossol. — Raczyń. — Tow. Prz. N. poz. — Uniw. lwows. — Uniw. prag. — Uniw. warsz. — Uniw. wileń. — Warsz. narod. — Wied. nadw. — Wied. uniw. — Wrocł. miejs. — Wrocł. publ. — Zamojsk.

— Toż... Gedani 1669.

Tak podaje Hanenstein Catal. 66, ale edycji takiej nie znam. A więc wątpliwe.

— Toż... Nunc denuo recognita et aucta... Cvm praefatione Hermanni Conringii. Anno MDCCXXXIII (1733). w 4ce, k. tyt. i k. 2, str. 64, k. 20 nlb. (Index).

Ob. niżej: Tractatus, których to stanowi część:

Jagiell. — Krasinś. — Uniw. warsz.

— Toż... Editio nova, Wratislaviae apud Joannem Jacobum Kornium. w 4ce. Obacz niżej: Tractatus tres (1734).

Janezki Excerpt. str. 98.

Inne przedruki obacz: 1) W Opera Conringa tom VI (1730) str. 523—554. — 2) W Hist. Poloniae Script. Collectio Magna (Mialer) tom I str. 430—476. — 3) W tomie V Atlasu wyd. Blacu w Amsterd. (ob. Bandtke Hist. druk. K. P. III 6).

— Poprawa Niektrych obyczaiów Polskich potocznych. Wszelkiego Stanu y condycyey ludziom wielce potrzebna. Przez iednego Szlachcica Staropolskiego kwoli dobru pospolitemu napisana, y wydana. In omnibus moribus nostris, nihil fiat quod cuiusque offendat aspectum, sed quod nostram deceat conditionem. S. August. [Tu winietka]. W Krakowie, W Drukarni Francyzka Cezarego (1625). [Cały tytuł w prostokątnej winiecie]. w 4ce, k. tyt. i k. 3 nlb., str. 148.

Na odwr. tyt. herb Grabie i ośmiowersz. Dedyk. Andrzejowi Lipskiemu, kancl. kor., podpisana przez Fr. Cezarego (wydawcę). Pisze, że między innymi zabawami napadł na pismo poważne jednego Staropolskiego, uczonego i dobro ojeszany miłującego szlachcica z napisem „Poprawa

niekt. obyczajów“ i nie chce, aby się stało materją molom. Następują pochwały Lipskiego. Datow. w dzień Nowego Lata 1625.

Obacz tom XVIII str. 478 pod Januszowski Jan (gdzie opisano dwa obdicia z r. 1625, nadto wydanie z r. 1628).

„Poprawa“ uchodzi za dzieło Januszowskiego. Ma to być prseróbka (druga edycja?) jego „Cenzora obyczajów niektórych potocznych“, wydanego jeszcze w r. 1607, dzisiaj nieznanego. — Maciej. III 395, który „Cenzora“ znał, mówi, że w stosunku do „Cenzora“ „Poprawa“ jest uzupełniona o 5 rozdziałów, a nie wiadomo dlaczego wydawca „Poprawy“ (Cezary) nie wymienił nazwiska Januszowskiego.

Idąc za nim zamieścił mój ojciec „Poprawę“ pod Jannszowskim. Ale dał zarazem odsyłacz do Starowolskiego.

Istotnie bowiem Starowolski musi być tym, który w r. 1625 „Poprawę“ wydał. Porównując ją z późniejszymi jego dziełami a zwłaszcza z „Reformacją“ (pisaną ok. 1650), musi się edycję „Poprawy“ przypisać Starowolskiemu. Całe rozdziały „Poprawy“ weszły w ówieró wieku później do „Reformacji“ bez zasadniczych zmian.

I tak rozdział V „Reformacji“ pokrywa się z rozdziałem II „Poprawy“; VII = III; VIII = V; IX = XXVI; XII = XI; XIII = XII; XVI = XXVII; XVIII = XXI; XX = XVIII. Także i w niewymienionych tu rozdziałach obu prac bywają duże podobieństwa.

Niepodobna przypuścić, aby Star. ogłosił w r. 1650 plagiat, dając swój monogram na tytule — on musiał mieć jakąś podstawę do spożytkowania „Poprawy“ w ten sposób.

Z drugiej jednak strony, są w „Poprawie“ ustępy, których w „Reformacji“ nie powtórzył. A także są pewne ustępy, których on nie mógł pisać, gdyż widocznie wypłynęły z pod pióra człowieka pamiętającego starsze czasy, niż te, do których Starowolski — liczący w r. 1625 lat 37 — mógł pamięcią sięgnąć. Do takich zaliczam powoływanie się na czasy hetmaństwa Zamojskiego (str. 9), Tarnowskiego (str. 54 i 95), na wyjazd Bolognetiego (str. 80), na wygląd zewnętrzny Sokołowskiego († 1593).

Sprawa komplikuje się jeszcze więcej przez to, że Bielowski (nie znający „Poprawy“) wydał z rękopisu (nie wiadomo w jakiej bibliotece odszukanego) traktat z r. 1603, będący niesłychanie podobnym do „Poprawy“. Wydane przez ten pismo nosi tytuł: Paradoxa Koronne Publice i Privatim Potrzebne Szlachcicowi Polskiemu. Napisane rokni 1603. W Krakowie, Nakładem i Drukiem Józefa Czecha. 1853.

Rękopis miał na tytule datę 1603. Trudno przypisać, aby Bielowski datę źle odczytał, zresztą treść wskazuje na rok 1603 jako datę napisania.

Otóż „Paradoxa” stoją z „Poprawą” przerobioną przez Starowolskiego w bardzo bliskim związku. Całe rozdziały się powtarzają, zlekka tylko przerobione. Rozdział I „Paradoxów” odpowiada rozdz. III „Poprawy”. — Rozdział II Paradoxów odpowiada rozdz. I Poprawy. — Rozdz. III Paradoxów pokrywa się z rozdz. VIII Poprawy. — Rozdz. IV Paradoxów jest to rozdz. VI Poprawy... I tak można tę analizę prowadzić do końca. Rezultatem jej musi być wniosek, że „Poprawa” jest tylko nową edycją „Paradoxów” nieco przerobioną. Innemi słowy, że w „Paradoxach” mamy dzieło Januszowskiego, wydane w 4 lata później (1607) pod tytułem „Cenzor”, którego unikat — znany Maciejowskiemu — nie jest obecnie historykom literatury dostępny.

Ale teraz dalszy wniosek: Cezary przygotowując w r. 1624 nową edycję „Cenzury” — to znaczy wedle powyższego przypuszczenia „Paradoxów”, powierzył to zadanie Starowolskiemu. Starowolski przerobił rzecz, dodał zwłaszcza nowe rozdziały i uważał się odtytuł z współautora. W r. 1650 opracowując „Reformację” zażytkował też ten pierwszy jej zarys, jakim była „Poprawa”. Dodał wiele swej erudycji, wprowadził przykłady i fakta z drugiej ćwierci wieku, a przede wszystkim pisał pod wpływem zaszłych kłesk śmieiej i głębiej, np. w sprawie ucisku chłopów. Tytuł „Reformacja” wzorował zresztą na „Poprawie”. Stosunek „Poprawy”, „Paradoxów” i „Reformacji”, który tutaj tylko naszkicowałem, daje podstawę do interesujących wniosków o rozwoju poglądów Starowolskiego.

Birgiel. — Bran. — Czaps. — Czarn. — Drezd. — Kapit. gnieźń. — Kij. uniw. — Kras. — Ossol. — Racz. — Un. warsz.

— Simonis Starovolsi Ad Principes Christianos De Pace inter se componenda Belloq; Turcis inferendo. Protrepticon. (1645?). w 4ce, k. tyt. i k. 23 nlb. (sygn. F.).

Przypis: Cardinali Joanni Casimiro... bono Reipubl. christianae nato. Kardynałem został w r. 1645, w rok potem wrócił do Polski.

Są to dwie mowy, zatytułowane: Ad Innocentium X... De concludendo in Turcam sociali foedere Oratio I. — Oratio II od C₄ verso. — W obu wystawia niebezpieczeństwo tureckie, wskazuje na los Węgrów i Czechów, wzywa do zgody: Pacem principes Christiani inter vos concludite. — Znał przytem niewątpliwie Tureyki Orze-

chowskiego, ale ich nie cytuje. — Por. także pod Brusus (dziełko podobnej treści i tytułu).

Druk antykwą dużemi czcionkami.

Berlińska — Brańie. — Budap. uniw. — Czarn. — Czart. — Drezd. — Jagiell. — Kórnik — Kras. — Ossol. — Raczyń. — Uniw. wil. — Warsz. narod. — Zamoj. — Toż... w 4ce, k. nlb. 14 (sygn. D₂).

Druk drobniejszy.

Czapski (M. N.) — Ossol.

— Toż... Viennae Austriae, Typis Mathiae Cosmerovii. 1652. w 12ce, k. 1 i str. 86. Ossol.

— Toż... Gedani, 1669. w 4ce.

Czy wyszło?

Mitzler Acta 1756 str. 103. — Hauenstein Catal. 66.

— Prywat Polską Kiervie. Po Nim Stateczny Sługa Rzeczypospolitey, następcie. Roku Pańskiego 1649. w 4ce, k. tyt. i k. 7 nlb.

Wierszem. Zaczyna się: Jam też ktoś y iam coś, cóż się dziwujecie...

Ułożone w formie przemowy Prywata, który sam się charakteryzuje: Wszędzie go pełno, wszędzie jak chce rozkazuje, na sejmikach i na sejmach. Umie on dudki łowić i zaślaniać się braterską wolnością. Na trybunałach też zasiada. W kościele przebywa. Ojcem jego niedostatek, matką łaskomstwo. Wszystkich nędz Rzeczp. on jest sprawę; zwłaszcza nędz kupców i chłopów. On popiera żydowską hałastrę, zubożenie, zbytki. Nikomn on nie przymawia, tylko humorem sobie podmawia. Kto się gniewa, sam na się zeznawa, iż z Prywatem przestawa.

Tu nast. wiersz (Kochanowskiego pieśń II 12, ale niewymienione jego nazwisko): Stateczny sługa Rzeczp. — Poczem 6 wiersz polski oraz prozą: Do Czytelnika. Tu ostrzega: jeślić się ta rozmowa o wolności i prywatnie widzi przykra, przyjmij ją jak od szalonego. Nie wstyduj się rady słuchać.

Stoi pod wpływem broszury Grzegorzkowica z r. 1612: Wizerunek, a więc pośrednio pod wpływem Solikowskiego (ob.).

Utwór pochodzi właściwie z r. 1624, gdyż już wówczas ogłosił go Starowolski drukarzem przy dziełku: O stacyey żołnierza (także pod tytułem: Rozmowa żołnierza z plebanem 1624; por. także: Respons na Respons w t. XXVI, str. 259). Ale przy tem nowem wydaniu uległ ten wiersz przeróbce: główna zmiana polega na tem, że Starowolski dodał teraz na k. A₁, B, B₁ dłuższy ustęp, zaczynający się: Fortece upadają, miejskie gniją mury... Tu wspomina wypadki wojny z Kozakami, niecieczką na Śląsko, zubożenie miast, ncisk

chłopów, żydowską hałastę, obracanie sołtysów w chłopów, zbytki w ubiorach. O tyle więc nrósł zapas jego rekryminacji przez ćwierć wieku.

Załoski Bibl. 25. — Brückner w Kwart. hist. 1899 str. 584. — Franko Chmielnyszczczyzna 1898.

Czart. — Czetw. — Jagiell. — Krasin. — Ossol. — Uniw. lwow. — Uniw. warsz.

— Simonis Starowolscii De Rebus Sigismvndi Primi, Poloniarvm Regis Invictissimi Virtute & auspicio, gestis. Libri Qvator. [Tu sygnet drukarza: obelisk]. Cracoviae, In Officina Lazari, Matth: Andreouieñ excussit. Anno 1616. w 4ce, k. tyt. i k. 3 nlb., str. lb. 305 i str. nlb. 8 (sygn. Rr₁).

Na odw. tyt. herb (Lwy, Korony i Sнопек) z napisem: In arma... J^o M. Krolewica Pol: i szefciowiersz.

Dedyk. Cazimiro, Sigism. III filio, w której stawia mu za przykład Zygmunta I. — Poczem: Ad lectorem. Tu mówi: Quod alii sparsim aut summam hoc ego plane et plene tibi perscripsi... ut res nostrorum hominum litteris latinis... illustrarem, quas piae reliquis sufficientius elegantiusque Joachimus Bielski patrio sermone complexus est. (Stąd Ossoliński twierdził, że Starowolski przekładał Bielskiego). Dodał szczegóły, jakie słyszał od swego ojca i dołączył także rzeka o Iwonii.

Dzieło składa się z 4 ksiąg. Opowiadanie doprowadzone do śmierci Zygmunta I. (na str. 262). Potem parę słów o Zyg. Ang., a z tem bezpośrednio łączą się dzieje wojny Iwonii (aż do str. 265). Doczepiono je więc zupełnie szatycznie.

Całość jest kompilacją młodzieńczą, bez wartości, nie samodzielna.

Na końcu dwa wierszyki Jac. Nicolai Żorawski. Wreszcie obszerny: Rerum Contentarum index (alfabetyczny).

Załoski Bibl. hist. 29—80 pisze: „Że nie dosyć pochlebił, przeto Zygmunta III kazał ją skonfiskować. Mam oryginalny list jego do rektora krak. akadem. Tak dobrze wygubiono, żem ją w życiu tylko raz widział, jak skarb nabył, lecz znowu ntracił. Dałem ją był do druku pewnemu czelkowi, ale parco nomini a ten miasto tego zawieruszył. Chciałem się z nim prawować o to. Przecież w 10 lat potem onę odzyskałem, podam ją więc do druku panu Miclerowi. Tę książkę nazwać mogę fenixem z rzadkości, bo szczególna na świecie“.

Wiadomość o konfiskacie nie wydaje się być ścisła. Natomiast w przygotowanych przeze mnie do druku dalszych „Acta Rect.“ znajduje się pod dniem 8 octobr. 1616 proces wytoczony przez Starowolskiego

drukarzowi M. Andr. o bezprawny druk. Wybito tylko 50 egz. Stąd zapewne pochodzi rzadkość.

Przekład polski L. Janiszewskiego znajduje się w ręk. Jag. nr 276.

Ossol. I 460. — Janoc. Excerpt. — Niesiecki IV 194, 199. — Starowols. Bellatores 142. — Wiszniewa. Hist. lit. I 66, 104, VIII 152. — Bogusławski Żywoty (1788) s. 179. — Finkel Bibl. hist. I nr 8008. Bran. — Chrept. — Czarn. — Czartor. — Czetwert. — Kórnik — Ossol.

— Reformacya Obyczaiw Polskich.

Wszystkim Stanom Oyczyzny nāszey, terażniejszych czasow zepowanych bárzo potrzebna. Tym zwłaszcza: V ktorych iest Białe, czarnym; Dobre, złym; Potęgá, sprawiedliwością; Wola, prawem; Vpor, słusžnością; Krzywda, odpustem; Niewstyd, światobliwością; Vtrátá, pochwałá; Obzárstwo, grzechnością; á jednym słowem: Quorum Deus venter est. Przez S. S. [Tu winietka]. w 4ce, k. tyt., str. 176.

Druk gocki.

Na odw. tyt. cytaty z Warszewickiego. Rozpoczyna: Do Czytelnika Baczego. Nazywa czasy terażniejsze opiłkanemi; grozi nam zgubą; wzywa czytelnika by zwalczał złe obyczaje. — Poczem idzie: Summarjusz rozdziałów. Jest ich 22.

Omawia pokolei różne błędy i grzechy: pychę, brak bojaźni bożej i wiary áw., o miłości ojczyzny, zgodzie, o wolności i swywoli (wazysey ubodzy są w Polsce niewolnikami), krzywdy chłopów, o prawd. szlachectwie, o nieposzanowaniu dla nauk wyzw., o potrzebie mierności i pohamowaniu zbytków, pijaństwo polskie, nadużycia gościnności, marnotrawstwo, biesiady, przyjaźnie i nieprzyjaźnie, łakomstwo na pieniądze, zdzierstwa (starostów, urzędów, żołnierzy), exakcje dóbr duchownych, o panach i sługach, o sprawiedl. i o popr. statutów, o złych senatorach, o złem wychowywaniu młodzi, o złym rządzie, o skarbie i wojskn (dnó powłara za Fryczem), o złej polityce handlowej (sprawa wywozu do Gdańska), o stanie kupieckim (broni zdania, że kupiectwo szlachois nie przystoi); w ostatnim rozdziale p. t. O rządzie powszechnym — daje różne rady praktyczne na najbliższą przyszłość a więc niejako reasumuje swoje dzieło.

Wszędzie przytacza dnó przykładów (anegdot) bądź z historii, bądź zauważonych i zapamiętanych przez siebie, ale nie wychodzi w nich poza lata czterdzieste (1649). Cytaty z literatury dawniejszej i współczesnej nader liczne. Z polskich pisarzy

korzysta z Frycza (nazywa go Modrzejskim), J. Górskiego, Goślickiego, Przyłuskiego, Warszawickiego, Wolana, Reszki, Bzowskiego, Orzechowskiego Stan., Kromera, Lwa Sapiehy, Opatowczyka, Solikowskiego, J. Kochanowskiego. Uderza pominięcie Skargi.

Z obcych cytowani: Sabellicus, Cominaeus, Zonaras, Muretus, Lipsius, Petrarka, Boter, Machiawel („wielki polityk włoski“), Buchanan, Richter z Görlic, Grzeg. Turoński, Montanarius, Neuhusius (Teatrum vitae), P. Bambus — nadto starożytni oraz pismo św. Często powołuje się na jakieś Horologia. Z Machiawela cytuje Vita Castrucci i Hist. flor., z Petrarki De rem. animae.

Data tego pierwszego wydania jest nieznaczona. Wierzbowski Elenchus (1894) pod nr 98 kładł datę na rok 1667, idąc za Sobieszczańskim w Enc. Org. XXIV. — Natomiast Ant. Wiśniewski w „Ciekawych Materyach“ 1761 (jak notuje mój ojciec na egz. bibl. Jag.) pisze, że edycja pierwsza wyszła za Jana Kazimiera przed 120 laty, a więc w latach czterdziestych XVII w.

Tak późna data, jaką podał Sobieszczański (1667) jest niemożliwa, choćby ze względów typograficznych, które wskazują na połowę wieku. Zresztą nie ulega wątpliwości, że dzieło było wydane za życia autora — i to dwukrotnie (o czym niżej) — a więc przed r. 1656. Nadto w kilku miejscach są zawarte wyraźne wskazówki, kiedy Reformacja mogła być napisana, względnie drukowana. Na str. 95 nazywa Wład. IV królem świętej pamięci († 1649). Mówi też o wypadkach wojennych z r. 1649. Na str. 174 wyraża się: „O czym (wojnie z Turkami) dostateczniej w osobnym Diskursie przed laty 30 pisało się, jako i w drugim Disk. o zniesieniu Tatarów“. — Ma tu na myśli „Discurs o wojnie tureckiej“ wyszły po prawie chocimskiej oraz „Pobudkę“ z r. 1618 (ale coprawda ta niema formy Dyskursu, tylko oracji). Lat trzydzieści trzeba brać tutaj jako cyfrę zaokrągloną a nie dokładną.

Na str. 157 wyraża się: Co przed lat dwudziestu npratrząc napisałem był Diskursik o naprawie Rzecz. wierszem polskim dla snadniejszego młodym ludziom pojęcia (tu streszcza ów Diskursik). Dyskursik ów to może Votum z r. 1625, czyli że „lat dwadzieścia“ również nie możnaby brać do słowa.

Jeśli te wzmianki tak ujmijemy, wypadałaby data 1650 jako przybliżona. — W każdym razie przed r. 1653, gdyż na końcu swojego „Breviarium“ z r. 1653 wymienia Starowolski między drukowanymi pismami

polskimi „Libellus de reformandis moribus“.

Bielak w Ex libris V 50 przyjmuje datę 1649 lub pocz. 1650.

O stosunku tego dzieła do bezimiennych „Exorbitancji“ (1628) ob. niżej. — O stosunku do „Poprawy“ (1625) ob. wyżej. Tyszyński Wizer. pol. 1875 str. 145—160. — Winkler Ateneum kapł. 1930 str. 350 i nast. — Kolbuszewski w Studjach staropol. dla Brücknera 1928 (Poglądy polit. Star.) kreśli stosunek „Reformacji“ do kwestii prerogatyw szlachty, różnowierstwa, skarbowości, wojskowości, pieniądza, władzy monarchycznej, sprawy wschodniej. — Piętka Pogl. fil. prawne Star. 1926. — Tarnowski w Pam. II zjazdu hist. 1890.

Akad. — Bran. — Czarn. — Czartor. — Czetw. — Jagiell. — Ostrow. w Ujeździe — Ossol. — Uniw. warsz. — Warsz. nar. — Zamojs.

— Reformacya Obyczajów Polskich
Powtore wydána, y Przydatkami od
Authorá rozszerzona. Wszytkim... Przez
S. S. w 4ce, str. 182.

Druk gocki.

Jak z tytułu wynika, to i to wydanie wyszło za życia autora, a więc przed r. 1656 (zapewno 1655).

Dodatki są nieliczne. W przedmowie na str. 5 jest dodatek następujący: „Jużesmy dziesięć wojewodztw państwa naszego n-tracili: Braclawskie, Kijowskie, Czerniechowskie, Mściławskie, Witebskie, Połockie, Smoleńskie, Derbskie, Wendeńskie y Pernawskie; a Wołyńskie, Podolskie, Brzeskie y Ruskie ledwie za ogon trzymamy. Stracilibyśmy tak wiele szlachty, braci y krewnych naszych, tak wiele gminu pospolitego, poddanych y holdowników naszych, a przecie nas to nic nie boli, nie nie frasuje, jakby to rak z kobiele wypadł. Postaremu pijemy“... Jest to aluzja do najazdu mosk. r. 1655. (Mój ojciec mylnie na egz. Bibl. Jag. dopisał ołowkiem: „1667, tego nie ma w poprzedniej edycji“).

W tekście jest kilka dodatków np. na str. 169 (o czerwonych złotych, o szelagach i ortach), lub na str. 21 dodatek o „najazdzie moskiewskim“ (z r. 1654) i o poddaniu Smoleńska. Kilka dalszych dodatków wymienia Bielak l. c. str. 52. Za najważniejszy uważa dodatek o ucisku chłopów na str. 142.

Bran. — Chrept. — Czartor. — Jagiell. — Kórnik — Krasin. — J. Mosz. (Uniw. lub.) — Ossol. — Przędz. — Raczyń. — Uniw. lwow. — Uniw. warsz. — Zamoj.

— Toż... Potrzećie wydána, Y Przydatkami od Authorá rozszerzona. Wszyt-

kim stanom Oyczyzny... Przez S. S. [Na końcu:] Reimpresum Varsaviae, in Typographia Collegii Scholarum Piarum, Anno Dñi M.DC.XCII (1692). w 4ce, k. tyt., str. 263.

Druk antykwa.

Na odwr. cytat z Warszawickiego.

Rozpoczyna: Do Wiernego Czytelnika (3 strony). Tu wydawca oświadcza, że „Imo imieniem Stanisław, daleki jest od świętobliwości patrona grzesznik“. Uzasadnia, dlaczego książkę przedrukowuje.

Wydawcą był Stan. Witwicki bisk. pozn. Nazwisko jego dopisane współcześnie na egz. bibl. Jag. (którego właścicielem był pierwotnie jakiś F. S. Chodowiecki, jak świadczy jego podpis). — Nazwisko Witwickiego wymienia zresztą Załuski Bibl. 82.

Bywają także egzemplarze tego wydania, w których na końcu nie ma podanej daty 1692 (Akad., Czart.).

Przedruk dokonany jest na podstawie II edycji.

Akad. — Czapski (M. N.). — Czartor. — Jagiell. — Ossol. — Uniw. warsz. — Włocł. Semin.

— Toż... (przedruk w Wiśniewskiego: Rozmowy w ciekawych materjach 1761 — ob. pod Wiśniewski).

Ostatni przedruk ukazał się w bibl. Turowskiego w r. 1869 (ob. Bibl. IV str. 363).

Są dwa przekłady łacińskie, oba rękopiśm. Pierwszego miał podobno dokonać wedle Mitlera (Acta liter. 1756) sam autor? Dziać nie znany.

Drugiego wedle własnego świadectwa dokonał Załuski (Bibl. hist. str. 123 i Janocki Exc. I 106): „Czeka wojsnąc się do prasy“.

— Robak Svmnienia Złego Człowiek niebogoboynego, y o zbawienie swoje niedbálego. B. m. i r. (po 1635). w 4ce, k. tyt. i k. 1 nlb., str. 97 (sygn. M₅). Druk gocki (Czarego?).

Na odwr. tytuł 10 wiersz polski; poczem: Sumarjusz tego co się w tej książce zamyka (16 rozdziałów).

Rozpoczyna: Antor do łaskawego czytelnika. Mówi, że możniejsi panowie chowają ptaki i bestje cudzoziemskie, a on znalazł również na polach polskich dziwnego robaka.

Pokolei omawia szkody, jakie ten robak czyni Rzeczypospolitej: najprzód robak w stanie szlacheckim. Na str. 12—28 o uciążliwych poddanych, o nakładaniu niesłusznym ciężarów, o innych krzywdach (komernicy itd.). — Jest to może najobszerniejsze omówienie doli chłopów w liter. XVII w. — Na str. 35: Gdy się szlachcic polski kupiectwem stanowi swemu nieprzystojnem bawi. — Od str. 37:

o zbytku, gościnności zbytniej, picin. — Od str. 49: Gdy Panowie niesłusne sprawy żydom czynią; jak miasta nubożają przez żydów. — Od str. 55: Gdy rycerstwo nad powinność żołnierską więcej się czynić domyśla (nadżycia przy zaciągach, stacje, swywole). — Od str. 65: Gdy w stanie miejskim nad stan żyją. — Od str. 75: Gdy w sądach znajduje się niesprawiedliwość. — Od str. 85: jako umorzyc i zabić robaka (poleca żal, oplakiwanie, i pokutę). — Od str. 92: Prezerwatywa, aby robak umorzony nie ożył (słuchanie słowa bożego, modlitwy, żywoty świętych). Pisane po r. 1635, bo konstytucja z tego roku cytowana.

Antorstwo Starowolskiego nie powinno nlegać wątpliwości. Te same myśli i te same argumenty porusza i gdzieindziej. Z „Reformacją“, ze „Stacjami“, ze „Zgnbą“ pełno wspólności nawet w szczegółach (np. powoływanie się na konstytucję 1635 w sprawie stacji, argumenty przeciw knpczeniu szlachty). A co najważniejsze: środki zaradcze, czerpane z dziedzin podobności, są jednakowe. Ani tu ani gdzieindziej niema dostatecznego zrozumienia dla podstawowych braków nstroja i obyczaju politycznego. Można to więc — obok „Poprawy“ — uznać również za szkic przyszłej „Reformacji“.

Są podobno dwa odbicia, różniące się tem, iż wierszyk na odwr. tytułu jest w jednym drukowany gotykiem, w drugim antykwa. (Znam egzempl. Czart. i Uniw. wrocł. — te mają wierszyk gotykiem). Druga edycja ma mieć str. 771b, i 6 nlb. (??).

O przedrunku z r. 1853 (p. t. Wady starop.) — obacz w Bibl. V str. 3.

Jocher 6268. — Rembowski Konfed. i rokosz str. 134. — Wilder Kat. ant. cenil 15 rs. Eug. Barwiński — Chrept. — Czapski (M. N.) — Czart. — Czerw. Dwór — Czetw. — Dzików — Jag. — Krasin. — Ossol. — Ostrow. w Ujezdz. — Raczyn. — Uniw. wrocł. — Zamoj.

— Rozmowa Żołnierza z Plebanem (1624).. ob. niżej: O stacye.

— Prawy Rycerz S. S. Przydana iest Zgoda y Satyr Iana Kochanowskiego, Przedrukowana w Roku Pańskim, 1648. Praecipua Militis virtus haec sit: erga Cives Patriae, modestos, humanos, clementes; contra hostes verò, feroces & crudeles sese exhibere. Laurent. Goslicius Libro I. de optimo Senatore. Superiorum Permissu. w 4ce, k. tyt., str. 72.

Na odwr. tytułu cytaty z Tacyta i Valer. Max. Wierzbowski Elenchus pod nrem 53 i 54 rozróżnia dwa odbicia z tego samego roku.

Pierwsze jest tylko u Czartor. Różnic w liczbie stron nie ma (str. 72).

Rozpoczyna: Do Szlachetnego Rycerstwa Wszystkich Prowincji Koronnych (prozą). Wzywa rycerstwo do powrotu do cnót dawnych przodków, aby nie tylko chłopom nie dało się wojować ale i pogańskim narodom było straszne. Mówi, że jest z tego płotu kół (t. j. szlachcie).

Pisemko dzieli się na 9 rozdziałów: O znacności stanu rycerskiego. O intencycy prawnego rycerza. O stanie i kondycyey prawnego rycerza. O wyprawie na wojnę. O prawach prawnego rycerza. O przedniejszych cnotach rycerskich (tu mówi o zbytkach w obozach polskich, o strojach i uzbrojeniu). O przygotowaniu się prawnego rycerza do potkaniu. O zachowaniu się po wygranej bitwie. O miłości rycerza prawnego ku Ojczyźnie.

Cytuje wielu autorów naszych i obcych. Z polskich cytuje często Goślickiego, Modrzewskiego („lubo wielki bluźnierca i herezyk“), Warszawickiego, Kromera, Herbalt (sic).

Z obcych Horologium(?), Lipsiusa, Neuhusiusa, Mureta.

Nie cytuje Skargi, choć wiele z niego korzysta (np. w nauce o słusznej wojnie) zwłaszcza z kazań o wojnie.

Często powołuje się (jak zwykle zresztą) na przykład Wenecji. Kreśli obrazki przez siebie zaobserwowane z życia żołnierzy (np. pochód chorągwi zbyt obciążonej bagażami na str. 29). Podnosi wstrzemięźliwość i karność Turków i Kozaków (str. 37). Wspomina wciąż czyny Chodkiewicza (str. 53).

O czasie napisania świadczą trzy miejsca: Na str. 28 mówi o „teraźniejszej nieszczęśliwej wyprawie“. Na str. 29 mówi o „chłopach, którzy się przeciw nam sprzyśnęli i wojują nas“. Na str. 31 mówi: „Nowego pana tedy obierając odnówmy się na sumieniu“. Wszystko to zgadza się z wypadkami r. 1648, a nie zgadza się z elekcją po śmierci Zygmunta III, podczas której nie było nieszczęśliwej wyprawy a Kozacy byli dopiero co pobici. Dlatego należy przyjąć, że Starowolski pisał swą rzecz w r. 1648.

Wobec tego należy odrzucić legendę, jakoby pisemko powstało w r. 1632 i było wówczas drukowane, a edycja z r. 1648 była drugą. Legenda ta oparta jest na wyrażeniu w tytule „przedrukowana“ oraz na odniesieniu wzmianki o elekcji nowego pana do elekcji z r. 1632. W rzeczywistości przymiotnik „przedrukowana“ odnosi się do „Zgoda“, a nie do „Prawego Rycerza“, na co wskazuje końcówka (tak samo jak „przydana“).

Od str. 57—62 idzie „Zgoda“ Kochanowskiego. Od str. 53—72 idzie „Satyr“ Ko-

chanowskiego. Poczem: Dosyć mądremu... i plecionka, świadcząca że to druk krak.

Tyszyński Wiz. pol. 1875 str. 142—5.

Bielak Źródła i tendencja Prawa rycer. (w Studja starop. 1928) str. 543 wskazuje na związek ze Skarżą (ale podkreśla go zbyt silnie, gdyż Starowolski mimo to wnosi dużo swojego). — Winkler w Ate-nenm kapł. 1930.

Przedruk wyszedł w bibl. Tarowskiego w r. 1858 (ob. Bibl. tom IV).

Wyjtki podał Niesiołowski w Otis publica (1743).

Akad. — Branic. — Centr. bibl. wojsk. — Chrept. — Czarn. — Czart. — Drezd. — Jagiell. — Kónnik — Krasin. — Ossol. — Semin. war. — Uniw. lubel. (J. Mosz.) — Uniw. warsz. — Zamojs. — Zielinś.

— Simonis StarovolseI Sarmatiae Bellatores. [Tu winieta: w płomykach napis [†] IHS, pod nim trzy gwoździe; godło jezuitów]. Coloniae Agrippinae, Apud Henricum Crithivm sub signo Galli. Anno M.D.C.XXXI (1631). w 4ce, k. tyt. i k. 3 nlb., str. 243.

Ded. Joan. Eust. Tyskievicio, palat. bresteni. Chwali jego i jego synów, z których jeden osiągnął tjarę biskupią, inni walezyli pod Chocimem i w Prusiech. — Potem przedmowa: Amice Lector. Tu wspomina, że opraocwał już mówców i pisarzy polskich.

Podaje życiorysy 130 wojowników, zaczynając od Mieszka I i Włodz. ruskiego. Przy każdym podaje epitafium na nagrobku (fikcyjne, przez siebie ułożone). Dawniejszych biografje nie mają też wartości jako ezyste retoryczne. Dopiero kilkanaście ostatnich życiorysów odnoszących się do współczesnych Starowolskiemu przynosi ciekawe i nie znane skąd inąd informacje. Tak np. od str. 104: Franc. Suk, Ernest Wejer, Jan Wejer, Jan Zborowski, Gabr. Holnbek, Jan Łoboda, Jak. Struś, J. Zbaravius (sic), J. Zamojski, Jan Potocki, Roman Rożyński, Alex. Lisowski, Piotr Sahajdaozny, Sam. Korecki, Stan. Żółkiewski, Bartł. Nowodworski, M. Ziemowicz, Kar. Chodkiewicz, Stef. Chmielecki. Tych Starowolski znał osobiście.

Być może, że dzieło to było przezeń tłumaczone po polsku, gdyż świadczy o tem ustęp w dedyk. do Scriptorum Hecatontas — ale ani rękopis ani tem mniej druk taki do nas się nie dochował.

Na wzór Star. napisał swą pracę „Saeculum Bell“ Paweł Potocki, o czem w t. XXV str. 153.

Janozki Nachr. II 90 i Excerpt. I 98. — Hoppe Schediasma 67. — Tyszyński Wiz.

polskie 1875 str. 138. — Wilder Kat. ant. (1930) cenil 120 zł (w r. 1911 cenil 20 rs.). Akad. — Berliń. — Bodlej. — Branie. — Chrept. — Czaps. — Czarn. — Czart. — Czetw. — Drez. — Jag. — Kijow. un. — J. Mosz. (Uniw. Inb.) — Muz. bryt. — Ossol. — Przeźdz. — Tow. P. N. pozn. — Uniw. warsz. — Uniw. wileń. — Wied. nadw. — Wied. uniw. — Wrocław. — Zamoj.

— Toż:… Vratislaviae, apud Joan. Jac. Korn (1734)... ob. Tractatus tres.

— Simonis Starovolsi Scriptorum Polonicorum *Ἐξαγωγή*; Seu Centum Illvstrum Poloniae Scriptorum elogia Et Vitae. [Tytuł na tablicy umieszczonej między postacią uczonego po prawej stronie a postacią biskupa; na wysokości głów i szczytu tablicy gzyms, na którym spoczywają księgi. W części dolnej w ozdobnym owalu napis:] Francoforti Sumptibus Iacobi de Zetter, Aō 1625. w 4ce, k. tyt., str. 132 i k. 2 nłb.

Dedyk. Prudenti senatui P. Q. Leopoliensi etc. Mówi, że oni jedni w Rzeczyposp. mimo dźwięku trąb otomańskich słuchają tibias et fistulas Musarum. Gdy powracał z wojny tureckiej, przyjął go Lwów wdzięcznie.

Na początku dedykacji wspomina o jakimś dziele swem napisanem r. 1622 dziś nie znanem: „Cum ante triennium forte bellica virtute illustrium virorum Elogia in patrium sermone, patriis intermixtis exemplis, versa, vobis offerrem, statueram... et illustrium Sarmatiae scriptorum vitas vobis consecrare“. Było to więc dzieło przełożone na polski język, ale tłumaczenie takie nie jest znane. (Obacz wyżej: Sarm. bellatorum (1631).

Przedmowa: Lectori meo, podnosi jak wiele prac zmarniało i marnieje w rękopisach, gdyż ludzie moi wolać wydawać pieniądze na psy, suknie, konie, wina i pachnidła, niż na nakłady na druk. — Poczem 4 wiersz Stanisłai Stosławii ad auctorem. Od str. 7—132 idzie poczet 100 pisarzy polskich. Idą po kolei: Hostus, J. Łaski, Krzycki, Karnkowski, Solikowski, P. Tomicki, P. Wolski, Kromer, Białobrzski, Nidecki, Lipski, Marcin Polak, Długosz, Reszka, Jan Kanty, J. Górski, Powodowski, Jan Zamojski, Górnicki, J. i Fel. Herbutowie, Kochanowski, Piskorzewski, Jan Leopolda, Marcin Ilkus, Klem. Joannicius (wie), Ant. z Napachania, Novieampiana, Strykowski, M. z Wrocławia, J. Stobnica, Marycki, Wojc. z Brudzewa, Wapowski, And. Gostinius, Honterus, Kovius, J. Głogoviensis, Jacobus Polonus,

Mik. z Błonia, M. Miechow, Kuczberski, M. Ujazdowski, M. Broniewski, St. Sarnicki, P. Stempowski, Wacł. Szamotulius, Alb. Seebresinensis, Velicinus, Drezner, Treter, Herbest, Marc. Nervicius, Chilchenius (sic), M. Leopolda, M. Pilsnensis, Orzechowski, Przyłuski, Modrzewski, Trzeciński, Sokołowski Stan., Grzępski, Latos, Vidavius, Mączyński, Kopernik, Jac. Vuicicus, Śmiglecki, Petrus Lilia, Bursius, Vrsinus Jan. Piotr Posnaniensis, Stan. Grodecius, Paxillus, Grochowski, Kłobucki, Struś, Cichocki, Joach. Bielski, Mościcki, Gwagnin, Krzyszanowicz, Pałczowski, Petrycy, z Lubomli Sewer., Teod. Zawadzki, Schoneus, Paprocki, Romer, Wargocki, Warszewicki, Birkowski, Dobrocieski, Acernus, Januszowski, Jani-dłowski, Skarga, Szymonowicz, Bzowski.

Przy każdym pisarzu podaje nieco dat biograficznych (tem cenniejszych, im są mu chronologicznie bliżsi) oraz wymienia (w sposób sumaryczny i niedokładny) pisma. Wreszcie dodaje wierszyki pochwalne. Są to albo wiersze przedrukowane (z dawnych wydań ich pism) albo umyślnie dla „Hekatomtas“ napisane. Autorami tych wierszyków są Mik. Żórawski, Jan Jaskrowicki, J. Skrobiszewski, Vitellius Jac., Stan. Stosławski, M. Grodzicki.

Pisarzy katolickich chwali gorąco, o hereetyckich wyraża się z naganą np. o Fryczn (a piis et probis contemptus).

Na końcu: Catalogus illustrium Poloniae scriptorum. Nie jest to spis autorów w tem dziele omówionych, gdyż wymienia tutaj także i takich, o których podał w tekście lub na marginesie książki podziałkę, chociaż nie dał hiografji.

Należy bowiem zaznaczyć, że głosy marginesowe są w tej edycji liczne i ważne — widocznie dopisał je później już po ukończeniu rękopisu. Wskutek tego Catalogus ten liczy nie 100 nazwisk, ale 176.

Egz. Jag. z franc. exlibrisem J. Przyhyskiego (nader prostym), który go ofiarował do Bibl. Coll. M.

Janozki Nachr. 92. — Ciampi Bibl. str. 65-6. — Jocher 1043. — Chmielowski Dzieje krytyki (1902). — Tyszyński Wiz. pol. 1875 str. 133-7 (wymienia pisarzy, których Starow. przemilczał, jak Kadłubek lub Rej).

Rękopis (nieco obszerniejszy od druku) był w Bibl. ces. pet. — teraz jest zapewne w Warszawie.

Podobiznę tytułu podano w Chmielowskiego (Kossowskię) Hist. lit. pol. I 322.

Berliń. publ. — Bodlej. — Bran. — Czart. — Drezd. publ. — Dzików — Jagiell. — Krasin. — Muz. bryt. — Ossol. — Przeźdz. — Semin. wrocław. — Uniw. lwow. — Uniw. prag. — Uniw. warsz. — Uniw. wiod. — Wrocław. — Zamoj. — Zielin.

— Toż... Venetiis M.DC.XXVII (1627). Apud Haeredes Damiani Zenarij. [Pod właściwym tytułem sygnet drukarza: smok w koronie, zionący ognie]. Po obu stronach sygnetu napis: Virtvti Sic Cedit Inuidia]. [Na końcu ten sam sygnet drukarza i napis:] Venetiis M.DC.XXVII (1627). Apud Clementem Rodellam & Fratres q. Bartholomaei Haeredis Damiani Zenarij. w 4ce, k. tyt. i k. 5 nlb., str. 236, k. 4 nlb.

Na końcu książki (na str. 236): Angelus Cantinius correct.

Dedyk. Stephano Bonifacio Sobieski supr. R. P. vexill. filio. Tu pisze, iż obecna edycja jest recognita et aucta. — Druga dedyk. Senatui leop. i Lectori meo, jak w poprz. edycji.

Od str. 229—236: Ad Urbanum VIII de Ann. eccl. post card. Baronium Bzoviana continuatione L. Smieconicij (sic) Prosfonesis. — Wreszcie: Catalogus scriptorum. Tu ich wymienia 220, przy każdym liczbe strony, na której o nim mowa.

Biografii podaje tak samo 100, jak w poprzedniej edycji i tych samych pisarzy. Ale te biografje rozszerza, dodając nowe szczegóły i wplatając wzmianki o nie wspomnianych przedtem pisarzach. Tak np. mówi o Trzyckim dodaje wiadomość o Roysinszu i o Sepie Szarzyńskim. Rozszerzenia niektóre (ale nie wszystkie) pochodzą stąd, że wciągnął glossy marginesowe do tekstu.

Zaduski Bibl. hist. 15 pisze o tem wydanin: „Wydał swą centuryę z grecka Hekatomtas. Stn uczonych Polaków zamknął w niej pochwały. Trzy są tej edycye książki: z nich Wenecka najrzadsza, co ma notas marginales, które w trzeciej swojej wrocławskiej księgarni Korn opuścił, nie znał bowiem weneckiej tylko frankfortską“. — Podobnie wyraża się o tem wydaniu Janozki Nachr. II 94. (Tkwii w tem hład, bo noty marginalne są w I liczniejszej uidi w II).

Akad. — Berliń. — Czarn. — Czartor. — Drezd. — Dzików — Jag. — Kórnik — Krasin. — Mus. bryt. — Uniw. warsz. — Wied. nadw. — Zamoj.

— Toż... (III edycja, 1733)... ob. niżej pod Tractatus tres.

— Stacye Żołnierskie, Abo W wyciąganiu ich z dobr kościelnych potrzebne przestrogi. Dla Ich Mćiow Pánow Żołnierzow starych, y inszych młodych, co się na Żołnierską vsługę sposabiąć będą. Krotko spisane przez iednę Osobę Duchowną. Za pozwoleniem

zwierzchności Duchowney. [Tu wianietka]. W Krakowie, W Drukarni Fránciszka Cezárego. Roku Pánskiego 1636. w 4ce, k. tyt. i k. 27 nlb. (sygn. G₃).

Na odwr. tyt. licentia imprim. z 24 sept. 1636, podp. Erazm Kretkowski.

Dedyk. Pann nad Pany... niegodne iego stworzenie o powagę, kredyt, pożytek aplikując.

Na odwrocie dedyk. treść 6 rozdziałów.

Rozpoczyna: Do milego y łaskawego czytelnika (tu krótko na 2 k. streszcza książeczkę). Poczem: O stácyách do PP. żołnierzow krotka przemowa. (Żąda od nich, aby nie ganili, aż rozmyślnie przeczytają).

Rozdziałów jest sześć. Przechodzi w nich kwestyje, czy żołniersom przysługuje w dobrach dchownych władza? Czy wybieranie stacji jest prawne? Dobra duchowne nie są Rzeczp. Za wybieranie stacji nie może być dane rozgrzeszenie. Żołnierze winni słuchać kanonów. Jakie są istotne przyczyny najazdów dóbr dchownych?

Starowolski rozwija w tem dziełku — jako autor podręcznika prawa kość. — wielką erudycję w zakresie prawa kanon. i polskiego. Cytuje też mnóstwo dowodów na poparcie tezy, że stacje są zwyczajem bezprawnym. Używa także argumentów z prawa polsk. (np. art. wojenne z r. 1636). Ale kreśli także na k. C₃, D, F₁ bardzo dosadne obrazy zdzierstw i gwałtów popełnianych w dobrach dchownych nad chłopami.

Na k. E₂ powołuje się na dzieło Śmigleckiego o lichwie. — Na k. F₃ cytuje i komentuje definicję czem jest Polska (paradisus Judeorum, infernus rusticorum, purgatorium plebeiorum, dominatus famulorum... itd. itd.). — Na k. C₂ powołuje się na to co widział w Holandji za Maurycego. — Często cytuje zwroty przysłowiowe np. „łup popu iako skopn“ (k. D₂). Do egz. bibl. Jag. dolepiena na końcu karteczka (widocznie później dodrukowana): Do PP. Żołnierzów (6 wiersz polski: Niebem gardzisz Rycerzu...).

Dziełko jest niewątpliwie pisane w r. 1636 a nie wcześniej, skoro powołuje się na ustawę z r. 1636. Ale temat ten poruszał Starowolski już przedtem, zwłaszcza w wierszowanej broszurze: O Stacyi Żołnierzy z Theologiem y Priwat, wydanej bezimiennie 1624; oraz w Zguba ojczyzny stacye (po 1630). Sam temat stacji poruszano zresztą już przed nim wielokrotnie w różnych broszurach, tak samo i po nim, gdyż stacje były wielką i długotrwałą bolączką XVII wieku. Odsyłacze do tych broszur obacz pod: Stacye. Problem walki z tem nadużyciem w literaturze polskiej — mimo bogactwa materiału — nie jest

opracowany. (Dotknął tego tematu W. Łoziński w Prawem i lewem; rozdz. III). Treścią zbliża się do tej broszury „Chleb niezdrowy“ (druk. 1661 — ob. tom XIV). I tam opracowany jest problem, czy stacje są zasądzone prawem? „Chleb“ przepisywano Starowolskiemu, ale niesłusznie, gdyż dziełko wyszło po jego śmierci a temat ujęty jest w sposób odmienny. Także erudycja czerpana z innych źródeł (głównie jezuitów, Borbosa, Snarez), a brak powoływania się na stosunki Włoch i Niderlandów, na które Star. tak często się się odwołuje. Co najważniejsze autor zna przebieg sejmów z r. 1659 (str. 94), podczas którego Star. już nie żył. Raczej zbliżyłbym to do pracy Marcina Olszowskiego S. J. „Rozsądek“, wydanej r. 1663 z polecenia bisk. Trzebieckiego i Małachowskiego, o czem ob. t. XXIII str. 240.

Centr. bibl. wojsk. — Czarn. — Czapski (M. N.) — Czart. — Jagiell. — Ossol. — Przędz. — Uniw. warsz. — Uniw. wil.

— Toż:... a znowu dla wielu błędów w pierwszym Druku poczynionych, pilnie przedrukowane. Za pozwoleniem zwierzchności Duchowney. [Tu winietka]. W Lvblinie, W Drukarni Pawłowej Konradowej, Roku Páńskiego, 1638. w 4ce, k. tyt. i k. 23 nlb. (sygn. F₂).

Druk lichy, niedbały.

Dedyk. Panu nad Pany.. Rozdziały... Do miłego y łaskawego Czytelnika... O Stacjach do PP. Żołnierzy... To wszystko, jak w I edycji.

Zmian w treści nie zauważyłem.

Na końcu dwa wierszyki polskie: Sześciowiersz Do PP. Żołnierzy... oraz 12 wiersz: Do tychże. Zaczyna się: Niesetyż na terazniejszy wiek tego sumy... bo zginięsz w swej dunię.

Maciej. Polska III 147. — Wiszniews. IX 164—5. — Niesiecki IV podaje tytuł: De statutis (zamiast: stativis) militum.

Jagiell. — Ossol. — Uniw. warsz.

— O Stacii Żołnierz z Theologiem. [Tu podobizna jednorożca]. Roku P. 1623. w 8ce, k. 8 nlb.

Druk gocki.

Cytuje Wiszniewski VII 172.

— O Stacii Żołnierz z Theologiem, Y Privat. [Tu podobizna jednorożca]. Roku Páńskiego, 1624 w 4ce, k. tyt. i k. 10 nlb. (sygn. C₃).

Druk gocki.

Rozmowa Żołnierza z Theologiem rozpoczyna się na odwr. k. tyt. (nie n. a więc na niej ryciny husarza, jak w nast. edycji). Stronice ujęte w linie (w następnej edycji nie ma linii). Na k. B verso w asetywym wierszu rażący błąd, gdyż odpowiedź żoł-

nierza włożona jest w usta Theologowi (co poprawiono w nast. edycji). — Na k. C₃ verso w. 19 tu: sztukmistrz, w nast. ed. szturmistrz. — Większych różnic nie ma. Zwraca uwagę, że w nast. edycji poprawiono Teologia na Plebana!

Privat idzie od k. B₄ verso (u dołu).

Streszczenie przy następnej edycji.

Ega. Bibl. miejs. wrocł. (ex bibl. ad aedem M. Magd.) tworzy część klocka, w którym razem poprawne: 1) Górnicki Rozmowa 1587; 2) Mylius Przestroga 1596; 3) Wargocki O Rzymie pogańskim 1648; 4) Twardowski Legueja 1639; 5) Śmiglecki O lichwie 1640; 6) Nędza z Biedą z Polski idą (wydanie niezane Badeckiemu!); 7) Starowolski O stacji; 8) Dyszkurs miłośnika 1648; 9) Bambus Declaratia albo zniesienie; 10) Informacya Krotka, że Bornsi 1626; 11) Naruszowicz Kazanie 1644; 12) Starowolski Robak sumnienia; 13) Łaszczka Odprawa 1610; 14) Skarga (Gurski): Zawstyżenie 1608; 15) Zapal srogi 1633; 16) Nowiny z Tornnia 1614; 17) Anioł od św. Teremy: Podskarbi 1651; 18) Nowiny z Poznania 1614; 19) Duplika na Replikę 1614. Brak końca tej broszury. Chłędowski Spis. — Maciej. Piśm. III 117 podaje obszerny wyciąg i streszczenie. — Brückner w Kwart. hist. 1899 str. 584 (w recenzji z dzieła Franki). — Tenke w Pam. liter. 1916 str. 329 oraz 1913 str. 90. — Franko Chmelnyszczyna 1898. Bibl. miejs. wrocł. — Uniw. warsz. (?)

— [Toż:... p. t.:] Romowa Żołnierza Z Plebanem O Stácii. [Tu winietka]. Teraz nowo przedrukowana. W Krakowie, Roku Páńskiego 1624. w 4ce, k. tyt. i k. 9 nlb. (sygn. A—C₃).

Na odwr. k. tyt. prymitywny drzeworyt przedstawiający husarza na koniu.

Wierszem dialog. — Rozpoczyna rozmowę Żołnierz od słów: Już to próżno jeśli kto bywa we rley toni...

Żołnierz narzeka na biedę, podczas gdy Książ nad potrzebę mają. Prosi plebana o stację. Pleban nie chce jej dać, jego dobra służą tylko kościołowi i biednym. Św. Jan powiedział żołnierzom: na żołdzie przestajcie. Grozi to żołnierzowi piekłem. Żołnierz odpowiada: jnz ósm lat jak piekło zgorzało, djabli się na wędzonce powiesili. Pleban wzywa go: Odyć W. M. z pokojem na dnoży, na ciełe.

Od k. B₄—C₃, recto idzie wiersz pt. Privat. Zaczyna się: Iam też ktoś; y iam coś: coś się dziwiście. — Jest to ten sam wiersz, który Starowolski wydał w r. 1649 p. t. „Prywat Polska kiernie“, tylko tutaj jest krótszy. W wydaniu z r. 1649 wstał mianowicie Starowolski po złowach: ...A każdemu swego żal niechce ruszyć

swego"... obszerną interpolację o której obacz pod „Prywat“.

O zmianach w tej edycji w stosunku do poprzedniego wydania obacz Brückner w Pam. liter. 1916 (XIV) str. 329.

Istnieje też broszurka o bardzo zbliżonym tytule: Rozmowa księdza plebana z żołnierzem zwróconym z wojny kozackiej w r. 1648 (obacz tom XXVI str. 417); egzemplarz był w bibl. petersb. — Obacz Brückner w Kwart. hist. 1899 str. 584.

Inne zbliżone treścią broszury zestawilem pod Stacje (Gostkowski W. 1602; Discours 1613; Dyskurs i Dyskurs; Rozmowa panów 1613; Rozmowa podróżna turodzica 1613).

Por. tom XXVI str. 419, gdzie zacytowany Kraszewski w Tyg. petersb. 1838 str. 117 i wskazany rękopis z Kat. Czart. nr 102. Eug. Barw. — Krasinś.

— Świątnica Panska, Zamykająca w sobie Kazania Na Wroczytosci Świąt, Całego Rokv. Przez X. Szymona Starowolskiego, Kantora Tarnowskiego. Ku pożytkowi y zbudowaniu duchownemu, nabożnym Kátholikom Wystawiona. [Tu winietka]. W Krakowie, W Drukárnię Krzysztofa Schedlá J. K. M. Typogr. Roku Páńskiego, 1645. [Cały tytuł w ozdobnej ramce]. fol., k. tyt. i k. 7 nlb., str. 878 lb., oraz k. 9 nlb.

Ded. Piotrowi Gębickiemn. Wspomina, że w Polsce Jan Leopolita pierwszy biblię przełożył — poczem wymienia innych przełożył i księży piszących po polsku, „których się już kupić nie dostanie w kramnych bibliotekach“. Aby ten niedostatek zapelnić pisze dla ubogich wikaryów i plebanów.

W przedmowie: Do czytelnika łaskawego wykazuje pożytek kazań trwających krótko. Lndzie prości w Polsce nie umieją nawet pacierza (daje tego przykłady). Kazania trzeba do tego przystosować, wszelkie cytaty opuszczać.

Poczem idzie: Smarjusz kazań odświętnych od dnia św. Andrzeja do św. Jana Kantego (na każde święto daje troje kazań, a tylko na trzy ostatnie święta daje po jednym kazaniu). Są kazania na dzień św. Kazimierza, św. Wojciecha, św. Stanisława, przeniesienia św. Stan., św. Jacka, św. Jadwigi. — Kończy na str. 872: Kazanie o wielkiej zacności błog. Jana Kantego. Przechodzi ono ze str. 878 na kartę nlb. recto.

Na ostatnich kartach nlb.: Registr rzeczny godnych do wiedzenia.

Katalog Raczyń. III 443 podaje (zapewne błędnie) datę 1643; zaś Niesiecki 1644.

Zbiór ten stanowi I tom, zaś dalsze tomy mają tytuł: Arka Testamentn. — Osobną całość stanowi niżej opisany: Wieniec (razem 4 tomy kazań, prócz tych co wyszły luźno).

Joher 4460 a. — Wiszn. IX 256. — Pelczar Zarys kazn. II str. 130. — Hołowiński Homiletyka 1859 s. 448—52. — Mecherzyński Hist. wym. II 460—480. — Jougan Homilie polskie (1902) s. 252—274.

Akad. — Czarn. — Drohob. — Jagiell. — Kórnik — Krasinś. — J. Mosz. (Un. Inb.) — Ossol. — Raczyń. — Semin. warsz. — Uniw. lwow. — Uniw. warsz. — Uniw. wileń. — Zamoj.

— Toż:... Ku pożytkowi y zbudowaniu Duchownemu nabożnym Kátholikom wystawiona w Krakowie w Drukarni Jerzego y Mikolaia Schedlow. I. K. M. ordynar: Typ. przedrukowana R. P. 1682. fol., k. 5, str. 879 i k. 8.

Dedyk. Piotrowi Gębickiemu Bisk. krak.

Joher 4469 b podaje rok 1681 (może więc są egz. z tą datą). — Wilder Kat. ant. 1930 cenil 100 zł.

Branic. — Chreptow. — Czartor. — Dresd. publ. — Ossol. — Semin. warsz. — Uniw. warsz. — Uniw. wileń. — Włocł. Sem. — Zamoj. — Zieliń.

— Simonis Starowolsci Tractatus Tres, I. Polonia. II. Sarmatiae Bellatorum. III. Scriptorum Polonicorum EKATONTAS, Seu Centvm Illvstrivm Poloniae Scriptorum Elogia Et Vitae. Editio Nova. Wratislaviae MDCCXXXIV (1734). apud Ioannem Iacobvm Kornivm. w 4ca, k. tyt. i k. 7 nlb., 2 mapy, str. 64, k. 24 nlb.; str. 166, k. 1 nlb.; str. 116, k. 2 nlb.

Dedyk.: Angusto III Regi Pol., poczem druga (na osobnej k.): Mariae Josephae; obie datow. Kal. Febr. 1734 a podpisane przez Korna (razem 4 karty). — Po dedyk. idą dwie mapy in folio: 1) Nova totius Pol. (n dołu rysunek szlacheica, przy nim ul i wól); 2) Das Königreich Preussen. Mapy te są przerysowane z wydania Couringia.

Poczem idą trzy pisma: 1) Polonia enm praef. H. Couringii (z indeksem). — 2) Sarmatiae bellatorum (z dedyk. J. Eust. Tymkiewiczowi). — 3) Script. Hekatonas (z przedmową do senatu lwowskiego). Przedruk Script. Hekatonas nastąpił w I wydaniu, o esem obacz wyżej str. 208. Każdy z tych traktatów ma osobną paginację (liczbę kart podano wyżej).

Są także egzemplarze z datą MDCCXXHI (1733); te nie mają na początku dedykacji królowi i królowej. Widocznie do-

dano ją dopiero po dokonanych wyborze i koronacji, ale już przedtem puszczono w obieg część egzemplarzy. Przeważna część bibliotek ma egzemplarze obn odbić. Akad. — Berl. publ. — Chrept. — Czaps. — Czarn. — Czart. — Czetw. — Dżard. — Jagiell. — Kórnik — Krasiń. — Mosz. (Uniw. lubel.) — Muk. bryt. — Narod. warsz. — Ossol. — Petersb. — Przezd. — Raczyń. — Sem. włocł. — Tow. pozn. P. N. — Uniw. kijow. — Uniw. lwow. — Uniw. warsz. — Uniw. wiedz. — Uniw. wileń. — Wied. nadw. — Wrocł. miej. — Wrocł. publ. — Zamoj.

— Wielkiego Turká Listy. Przez Szymona Starowolskiego, Náuk wyzwolonych y Philosophiey Bákatárzá: z Łá-
cińskiego ięzyka ná Polski przełożone. [Tu kolumna, sygnet drukarza]. W Krakowie, w Drukárniéy Macieja Jędrzeiowczyká (Roku Pańskiego) 1618. [Cały tytuł zamknięty w ozdobnej prostokątnej winiecie]. w 4cc, k. tyt. i k. 2 nlb., str. 84, k. nlb.

Na odwr. tyt. cytat z Osorinsa i apr. Seb. Nuceryna.

Dedyk. wierszem: Memn... dobrodziejowi Janowi Żernickiemu z Sobotki, skarbn. siradzkiemu.

Rozpoczyna: Argument Listow. Mówi, że są to listy Mahometa II (1449—1480). Listy te wydał Landinus, przełożywszy je z tureckiego na łacinę i rozkazu papieża (1512). Te listy on teraz tłumaczy na polskie, przydawszy pod każdym nieco z hist. ottomańskiej.

Listy Mah. II są wystosowane do króla perskiego, do papieża, do Wenetów, do książąt, miast, wysp greckich, do Dalmatów, do Węgrów, do Ferdynanda króla neapol. itp. Są też ich odpowiedzi Turkowi. Pod każdym listem komentarz historyczny.

Na str. 78: List ces. turek. (Solimana) do króla hiszp. Filipa (z r. 1585) i list szacha perskiego Mehemeta Kataney do tegoż króla. — Na str. 83: Połytekt czytania tych listów (Starowolski agituje za wojnę z Turcją, wykazując niebosp. i wiaro-
łomstwo tureckie). Kończy 6 wiersz do Czytelnika.

Na końcu dwa wiersze łac.: 1) Math. Byczkovins ad Sim. Star. disciplinum sunn. 2) Nicolai Żorawski Epigramma.

Janozki Excerpt. I 104.
Akad. — Branic. — Czartor. — Jagiell. — Szembek — Uniw. warsz.

— Simonis Starovolscl. Vestis Mariana Sev Oratio Sacrum Reginae Coeli habitum vulgò Scapulare dictum describens. [Tu sygnet drukarza: ręka

trzymająca, zawieszoną kulę; z napisem: Nil Sine Deo]. Cracoviae, In Officina Christophori Schedelij, S. R. M. Typogr. Anno Domini M.DC.XXXX (1640). fol., k. tyt. i k. 3 nlb., str. 26, k. 1 nlb.

Na odwr. tyt. 6 wiersz: Iu stemna Labomirsiorum. — Dedyk. Stan. Lubomirski, palatino crac., toparchae scapensis. Wychwala jego hojność i pobożność.

Kazanie na dzień XVI Julii. Opisując cuda powołuje się na Liber miraculorum Czesłoch. Na końcu aprobata J. Ustiensis. Jocher 5272, 6814 a. — Pruszcza Forteca 1727 str. 303—7.

Czartor. — Jagiell. — Krasiń. — Ossol. — Raczyń. — Uniw. lwow. — Uniw. warsz. — Uniw. wileń.

— Toż... Romae Ex Typographia Andreae Phęi. MDCXLVI (1646). Superiorum permissu. w 16cc, k. tyt. i k. 1 nlb., str. 84.

Wiersz do Lub. i ded. są tu przedrukowane, tylko zamiast apr. J. Ust. jest aprobata cenzorów rzymskich.

Jagiell. — Ossol.

— Wieniec Niewiednieiący, Przechystey P. Mariey Zamykaiący w sobie Kazania Ná wszystkie iey Świętá doroczne. Przez X. Szymona Starowolskiego Kantora Tarnowskiego napisáne. W Krakowie, W Drukárni Fránciszká Cezárego, I. K. M. Typog. R. P. 1649. [Tytuł zamknięty w ozdobnej winiecie, którą tworzą postacie ewangelistów oraz sceny z pisma św.: Annvntiatio. Nativitas. Ivdicivm. Passio. Resurectio oraz wyobrażenie św. Trójcy]. [Na pierwszej karcie tytuł:] Kazania Ná wszystkie Świętá Naświętszey Panny doroczne. fol., 2 k. tyt. i k. 4 nlb., str. 327 i str. 13 nlb.

Na odwr. tyt. aprobata J. Brożka, dat. 10 Julii 1649. — Dedyk. Piotrowi Gembickiemu, bisk. krak. Wspomina tu, że już 10 lat temu wstąpił do stanu duchownego (1639). Wylicza swoje pisma: Vita Kadł., Vita Zadziój, Świętńce, Wieniec. Niechaj broni od potwarzy i uszczypków te jego pisma.

Potem idzie przedmowa Do czytelnika (2 str.), w której usprawiedliwia wydanie tych kazań, obliczonych na prostaczków.

Wreszcie „Summarjusz kazań“. Jest ich po 3 na każde z 14 święt M. B., zatem razem 42. Na ostatnich 13 stronach: Registr rzeczy godnych y potrzebnych do wiedzania.

Kazania jego są krótkie, raczej szkice do kazań. Treść niemal wyłącznie dewocyjna

a nie obyczajowa. Pełno cytat łac. z autorów średn. i nowożytnych (oprócz tego z Biblii). — Por. wyżej: Świątnica.

Podobizna tytułu w Chmielowskiego Hist. lit. (wydał Kossowski) I str. 323.

Joher 4574. — Chłęd. Spis 155. — Sobieszcza. w Enc. Org. XXIV podaje tytuł po łac.: Sertum concionum. — Pelczarz Zarys dziejów kazn. II. — Mecherz. Hist. wym. II. Akad. — Berlin. — Bran. — Czarnec. — Czaps. — Czart. — Czetw. — Jagiell. — J. Mosz. (Un. lubel.) — Kórnik — Krasin. — Morsztyn — Muz. bryt. — Ossol. — Sem. warsz. — Sem. włocł. — Uniw. warsz. — Uniw. wil. — Wrocł. publ. — Zamoj.

— Vita Et Miracvla Serui Dei, Vincentii Kadłvbkonis, Simone Starovolscio Scriptore. [Tu sygnet drukarza: ręka trzyma kulę; wstęga z napisem: Nil Sine Deo] Cracoviae, In Officina Christophori Schedelij, S. R. M. Typ. Anno Domini, 1642. w 4ce, k. tyt. i k. 6 nlb., str. 256.

Na odwr. tyt. aprobata J. Ustiensis.

Dedyk. Petro Gębicki... oraz przedmowa: Pie Lector Salve. Pisze tu, że wylicza tylko te cnda (wypisane ex diariis Monachorum), które są należycie poświadczone.

Dzieło składa się z 30 rozdziałów. Mówi o klasztorze jędrzejowskim i przytacza tekst dokum. z r. 1154 ex archiw. Także dok. Kadłubka z r. 1210. O biskupstwie Kadłubka (cytuje ustępy z kronik XVI w.) i o jego pobożności. O przeniesieniu jego kości. Od str. 87 idzie opis cudów. Obejmują one przeważnie lata 1628—1640; dużo w nich materiału obyczajowego.

Na str. 255: In laudem ordinis cisterc. Epigramma Rev. Fratris Alberti Tarlovii Clarae Tambae professi... oraz Hexastichon.

Joher 8658 (podaje ten tytuł z dodatkiem: episcopi quendam crac, monachi postea cisterc.). — Winkler w Ateneum kapł. 1930 str. 460.

Obacz niżej: Zehranie krótkie.

Akad. — Berl. publ. — Bran. — Chrept. — Czarn. — Czaps. — Czartor. — Drezd. publ. — Jagiell. — Krasin. — J. Mosz. (Un. lubel.) — Muz. bryt. — Nar. warsz. — Ossol. — Przezdź. — Raczyn. — Sem. warsz. — Sem. włocł. — Uniw. lwow. — Uniw. warsz. — Uniw. wileń. — Wrocł. publ. — Zamoj.

— Vitae Antistitvum Cracoviensivm. Per Simonem Starovolscivm, C. C. Primicerium Tarnouensem, Editae, Additis Hexastichis, Excellentis olim Viri, Christophori Contscii, Philosophiae Doctoris. [Tu sygnet drukarza: obelisk, ruina, sznury plectwa, u stóp obelisku

dwaj wędrowcy pieszy i konny, oraz spoczywająca pod drzewem postać]. Cracoviae, Apud Viduam & Haeredes Francisci Caesarij, S. R. M. Typ. Anno Domini, M.DCLV (1655). fol., k. tyt. i k. 22 nlb., str. 312, k. 10 nlb.

Na odwr. tyt. cytat z św. Ambrożego.

Dedyk. Petro Gembicki. Dziękuję mu za zachęte.

Poczem: Ad Lectorem. Wspomina legata Idziego wysłanego przez Innocentego XIII dla zorganizowania kościoła w Polsce. — Następnie: Amplitudo Dioec. Crac. (opis diecezji); Majestas Eccl. Cathedralis (opis katedry i spis personelu duchownego); Ordines Religiosi in dioecesi Crac. (wymienia klasztory 21 zakonów; ostatni Pi Jarzy w Podolińcu); Ecclesiae parochiales (spis wedlo dekanatów); wreszcie: Series archiep. et episc.

Od k. F₂: Ode grat. M. Stan. J. Bieżanowski leopol... i cytat z Cicerona.

Tekst dzieła od k. F₄. Przy każdym biskupie krótki życiorys, sześciowiersz łac. (wyjęty z dzieła Krzysztofa Kąckiego, o którym obacz tom XIX str. 4) — wreszcie herb biskupa. Życiorysy oparte dla wieków średnich na Długoszu.

Na str. 193 epitafium Konarskiego (wiersze łac.). — Na str. 205 epit. Tomickiego i elegie pióra Hozjusza, Jana bisk. Upsali, Wolfganga Ślązaka, Dantyszka na jego cześć. — Są taksamo epitafia jego następców. — Na str. 294, 303, 311 wiersze St. Bieżanowskiego (dla J. Alberta, J. Zadzika, P. Gembickiego), gdyż wierszy Kąckiego już nie było.

Na str. 3 i str. 13 rycina: S. Atalbertus (sic) i S. Stanislaus (z Plotrowinem).

Na ostatnich nlb. kartach: Lectori Benefico, gdzie usprawiedliwia dla czego dołącza życiorysy sufrag. T. Oborskiego oraz Elogium temaż Oborskiemu, pióra Bieżanowskiego.

Życiorys Oborskiego ma tytuł: Fidus Cooperarius. Umarł on 1645. Kończą dwa epitafia Oborskiego.

Joher 9190 a. — Hosii Epistolae I str. CXXI.

Akad. — Berl. publ. — Bran. — Czaps. — Czart. — Drezd. — Jagiell. — Kijow. uniw. — Krasin. — Muz. bryt. — Ossol. — Pozn. T. P. N. — Raczyn. — Sem. włocł. — Uniw. lubel. — Uniw. lwow. — Uniw. warsz. — Uniw. wied. — Uniw. wileń. — Zamoj. — Zieliń.

— Toż... apud Viduam et haeredes Francisci Cezary. A. D. MDCLVIII (1658). fol., k. 23 nlb., str. 312 i k. 10 nlb.

Dedykacja do Jędrzeja Trzebieckiego, pod którą podpisany Joannes Paulus Cezary Typogr. Anlae Celsit. Vestrae.

Posatem różnic nie ma (wydanie tytułowe).
 Jocher 9190 b. — Bandtkie Hist. dr. I 201.
 Akad. — Branie. — Chrept. — Czarn. —
 Czapski — Czart. — Drezd. publ. — Muz.
 bryt. — Przeźdz. — Univ. wileń. —
 Wrocł. publ.

— **Votum O Naprawie Rzeczypospolitey.** Szymona Starowolskiego. Drukowano Rokw Bożego 1625. [Tytuł w ozdobnych ramach] w 4ce, k. tyt. i k. 20 nlb.

Rozpoczyna „przedmowa”: Do JW. Mikołaja z Podhajec Wolskiego Nawyższego Marzarka Koronnego (wierszem). Ale są też egzemplarze z dedyk. Krzysztofowi z Sienna Sienińskiemu wojewodzicowi podolskiemu. (Bibl. Jug. ma i taki i taki egzemplarz).

W przedmowie do Wolskiego mówi, że pismo nie tak jak trzeba nauczonem piorem, ale mimo to prosi, aby podał stąd co rozumie ludziom wolność miłującym.

Samo „Votum” rozpoczyna się na k. A₂. Składa się ono z 13 wierszowanych ustępów, każdy pod osobnym tytułkiem. Zawierają one w zarodku niemal wszystkie myśli, jakie przez dalsze lata Starowolski rozwija w swoich pismach.

Na początku Votum wylicza kilkunastu znakomitszych poetów polskich (między innymi Herhurta, Sępa, Gruszczyńskiego, Bączalskiego, Paszkowskiego, Lnhomirskiego).

Omawia potem pokolei: O pomiarze łanowym. O poborze co rocznim. O zawarciu granic (tu rozwija pomysły merkantylistyczne co do cel). O ustawieniu pieniędzy. O ćwiczeniu młodzi (tu domaga się zakazu wyjazdu przed latami 20; ubolewa nad zubożeniem Akademji; o ćwiczeniu rycerskiem). O budowaniu municy. O wywiedzeniu koloniy. O założeniu cekauz (daje na wzór drezdeński i wenecki). O przebudowaniu szpichlerzów (chodzi o szpichlerze dla wojska). O zniesieniu próżnowania (walka z żebractwem). O nagrodach zasłużonym. O karaniu występnych (głównie chodzi o mężobójstwo). O poprawie sądów (reforma trybunału; sędziowie powinni zasiadać w togach). Naogół mięsza rzeczy błache z doniosłemi.

Tyszyński Wiz. pol. 1875 str. 141.
 Czartor. — Gdańska miej. — Jagiell. —
 Krasin. — Ossol. — Univ. lwow.

— **Wyprawa Y Wyiazd Poteżnego y nie ogárnionego Woyská, napoteżniejszego y naysroższego Monárchy. Sultana Amvrata Cesarzá Tureckiego terażniejszego, Na wojnę do Korony Polskiej. A to z namowy rády, y przenaięcia ták Luterskiego iako Czará**

Wielkiego Moskiewskiego, y inszych Katolickich Nieprzyaciół: Roku P. 1634. w 4ce, k. tyt. i k. 15 nlb. (sygn. D₄).

Rozpoczyna: Opisanie y liczba ordynku Woyska Ces. Tur. — Poczem na k. B₂: Początek wyprawy wojska komunnego. Tu opisuje dokładnie porządek pochodu.

Przedstawia siły tureckie jako ogromną potęgę (nazywa je „muchami albo szarańczą”). Mimo to twierdzi, że baszowie odradzali wojnę z Polakami. Król Władysław IV od wszech chrześcijan może mieć wielkie pomoce. Wylicza, że zdaniem haszów było 12 przyczyn, dla których Polacy mogą ufać w zwycięstwo. Kończy prośbą do Boga o sukces dla Polaków.

Poczem na k. D₃ verso wiersz polski: Ufam Bogu, iż to z łaski swey świętey sprawi...
 Katoликom Krolestwu každemu.

Kończy na 1 karcie dodrukowany: Dziw Cudzoziemski. Na dziwne mniemanie, y opaczne rozmowy, y rozumienie w roznych obcych Narodów o Cney Koronie Polskiej odpowiedź krótka, iako mowią: Inutilis quaestio, soluitur silentio.

Tu wyjaśnia, dla czego Polska mimo złego położenia i mimo braku fortec tak dzielnie się broni. Bóg jej strzeże!

Zbliżoną treść ma mieć broszurka z r. 1622: Perspectiva (ob. tom XXIV, 196), ale tej nie znam.

Maciej. Piśm. II 143. — Dzienn. warsz. 1825 I 117—124. — Przyjaciel ludu VII 31. — Wiszn. H. lit. VIII 54.

Czarn. — Dziśków — Jagiell. — Krasin. —
 Ossol. — Univ. warsz.

— **Krotkie Zebranie Zycia B. Wincentego Kadłvbka, Polaká z Fámilijy Rozycow Wprzod Biskupa Krakowskiego, á potym w Klasztorze Iędrzeiowskiem, Zakonu Cystereyeńskiego Professá. z szerokiego opisania Zywota iego, przez dawnych y terażniejszych Historykow Polskiej wydánego. Osobliwie Przez X. Symona Starowolskiego, Kantorá Kosciółá Kollegiaty Tarnowskiej. [Tu winieta]. W Krakowie, W Drukárni Franciszka Cezárego, I. K. M. y, I. M. X. Biskupa Krakowskiego, Xiążęciá Siewierskiego, Typogr. fol., k. 2.**

Ujęte w XIII punktów. Jest to tylko króciutki wyciąg ze Starowolskiego. — Inny taki wyciąg ob. w tomie XIX str. 10 (Zapach róży 1682). Jagiell.

— **Zgubá Oyczyny Stacya. S. S. (1632—3?). w 4ce, k. tyt. i k. 10 nlb. Druk Cezarego w Krakowie.**

Jest to mowa (kazanie) skierowane do króla, senatorów i rycerstwa. Zaczyna się: Jeśli stacye żołnierskiej nie zagubicie, zapewne oczyszcznę wszystkie zgubicie. Czego tak dowodzę i jawnie pokazuję...

Zwalcza argumenta przytaczane przez żołnierzy ze stacjami. Dopiero za Zyg. III zaczęto w wojsku mruzczeć; czemu hajdukom (Węgrom) dają jeśe a nam nie. Swawola wywarła się od czasu rokосу; zaczęło wówczas wojsko płaćdrować. Jedno miasteczko portowe nad Wisłą przez jeden tydzień 16 chorągwi lupiło. Heretycy kazali chorągwiom w dobra duchowne wjeżdzać. Wszystkie przykazania boże są przez to pogwałcone. Żołnierów wszystkich trzeba mieć spisanych a cudzoziemców poniechać (tu opisuje różne nadużycia przy zaciągach). Ze względu, że Zyg. III jest tu nazwany śp. pisanie niewytlpiwie po r. 1631, a przed wydaniem „Stacji żołnierskich“, które ten sam temat ujmują ze stanowiska prawnego (1636). Gdyby było pisane po r. 1636, byłby i tutaj stronę prawną poruszył.

Pod podobnym tytułem istnieje inna broszura:

Zguba Wieczna Dvsze Są Stacye Żołnierskie, ábo Chlebow wyćiąganie y rozdawanie. w 4ce, str. 38 i k. 1 nlb.

Autor tej broszury korzysta ze Starowolskiego (ale głównie z „Stacji żołnierskich“, bo kładmie także nacisk na stronę prawną). Jednak nie można Starowolskiemu przypisać jej autorstwa, gdyż tok rozumowania i argumenta wskazują na inne pióro. Nadto na k. D wyraźnie powiedziano, że broszura ta pisana jest w r. 1663, a wtedy Star. już nie żył. — Obacz pod: Zguba. Czarn. — Czart. — Jagiell. — Kórnik — J. Mosz. (Un. lubel.) — Uniw. warsz.

— Żywot błogosławionego Wincentego Kadłubka Biskupa niegdyś Krakowskiego z rodziny Rożyców starodawnej, znakomitemi w Polsce cnotami zaszczyconey, a potym wielkiej pokory zakonnika Zakonu S. Cysterskiego w Klasztorze Andrzeiowskiem spoczywającego, krótko z dawnych dzieiopisów osobliwie X. Szymona Starowolskiego Kantora Kolegiaty Tarnowskiej zebrane. w 16ce, kart 3 nlb.

Druk z XVIII w.

Jagiell.

— ob. Bieżanowski Stan. (Paneg. 1656) — Bzowski Alb. (1640) — Cicero (1612) — Cynerski Rachtamowicz (Prussia 1636) — Gorczyn Jan (Tabulatura 1647; tu szczegóły biogr.) —

Homan (Regni 1737) — Janozki (Nachr., Excerpt.) — Kochowski W. (Climact.) — Kretschmer (Regenten 1676) — Mitzler (Acta 1756) — Niesiecki in „Koronie“ IV) — Niesiolowski Kaz. (1743) — Opaliński Łukasz (Rozmowa 1631) — Pruszc (Forteca 1662, 1727 str. 304) — Satyrus (1658) — Wolski Fr. (Supplement 1658, Kazanie pogrzeb. 1656).

Nie są pióra Starowolskiego, aczkolwiek bywają mu przypisywane: 1) Diskurs Szlachóć Polskiego, O Niektorych Pvnktach, Ktore się ná terażniejszy traktują Seymie. 1634. w 4ce, k. 14 (ob. tom XV str. 438). Jest to rozprawa o hibernach, o mynicy, o wnioskach królewskich na sejm — zupełnie daleka swą treścią od myśli Starowolskiego.

2) Exorbitancya Powszechna. Ktora Rzeczpospolitą Krolestwá Polskiego niszczy zgną grząc. Wydana: ZÁ dozwoleńiem Stárszych. W Krakowie, Roku Páńskiego, 1628. w 4ce, k. tyt. i k. 17 nlb. (Są 2 wydania; drugie w Warszawie, Rossowski, 1628. w 4ce, k. 21 nlb.; ob. w t. XVI, 130). Ohejmnie rozdziały: Koniec Książki. Przez co Krolestwa Chreścianskie stoią abo upadają. Exorbitancya powszechna bardzo płuży. Szkody wielkie z exorbitaney. Pożytek poznania z teyże exorb.

Jako exorbitancje wymienia: ciężary dóbr kościelnych, żydzi, cerkwie szymatycyckie, zgwalcenie sprawiedliwości, zbytki, ciężary poddanych, uszczyпки przeciw Pomazańcu bożemu itd. Dużo z tych exorbitancji zwalcza i Starowolski — ale na ogół nie jest to pismo do jego prac podobne. Układ chaotyczny, styl niewprawny, brak szerszego wykształcenia — wszystkie te cechy autora Exorbitancji nie przemawiają za autorstwem Starowolskiego.

3) Dyskurs Jednego miłośnika... 1648 (ob. tom XV str. 441). Jest pokrewne myślą przewodnią i argumentami teolog. prawu. z broszurami Starowolskiego, ale stylem zupełnie różae.

4) Przesługa arjańska (ta pochodzi z r. 1658, a więc w dwa lata po jego śmierci pisana).

5) Rozmowa plebana z ziemianinem (1641). Już Dobrzycki (Program naprawy w „Ate-neum“ 1897 III) wykazał, że to nie jest pióra Starowolskiego.

6) Declaratia nowego prawa 1615 (ob. tom XV str. 103 i 118 — oraz por. pod Skarga: Diskurs).

Nie są dzisiaj znanymi (lub może wogóle nie istniały) następujące przypisywane mu prace:

1) De consilio. — Wspomina taką książkę Naudaeus w Bibl. politica Lugdani Batav.

1645 str. 53, ale dzieła pod tym tytułem Starowolski nie napisał.

2) Obżalowanie korony polskiej. w 4ce. Wymienia to jako jego pracę i cytuje dwa wydania (drugie z r. 1671) Jabłonowski Ostafi na k. M oraz Mitzler Acta 1756 s. 104.

3) O męce Pańskiej.

4) Mówca polityczny. (Te trzy ostatnie dzieła cytuje Jabłonowski Mns. pol., ale to źródło bardzo niepewne).

Bibliografię jego pism opracował (sumarycznie) Wierzbowski w Otcziot o zaniat. Warsz. 1894 (Elenchus Operum).

W dziele Breviarium juris pontificii Romae 1653 podał sam Starowolski wykaz swoich prac drukowanych (oraz jedną rękop.) aż po r. 1653. — Wykaz ten przedrukował Wierzbowski w Elenchus str. 28—30.

Pierwszą wiadomość o jego pismach podali Załuski w Acta liter. 1756 oraz Janozki Nachricht I 59 i Excerpt. Pol. lit. 93—106.

Wierzbowski Elenchus (1894) znał następujące dwa rękopisy Starowolskiego:

1) Rerum memorabilium libri tres, dedyk. Marcinowi Nowopolskiemu — w bibl. ces. petersb. (Jest to spis różnych osobliwości, cudów, dziwnych wytworów i fabrykatów itp.).

2) Oratio in funere Mart. Plocensis, prac. mei charissimi — w bibl. ces. petersb. Miał nadto pozostawić w rękopisie dziennik obłężenia Krakowa w r. 1656, o czym ob. Sobieszczański w Enc. Orig. XXIV oraz Bielawski w Kwartalniku hist. 1895 str. 695.

Dwa jego listy ob. w Katalogu ręk. Ossol. I. Z literatury starszej przynoszą o nim pewne informacje:

Starowolski Monumenta 310—311 (nagrobki jego rodziców). — Załuski Bibl. polon. 46 oraz w Acta liter. 1756 s. 99—100. — Bogusławski Żywoty 1788 s. 179. — Czartoryski Myśli o piśniach 40. — Bandtkie Hist. bibl. str. 20—1. — Gołębiowski O dziejopisach 138—148 i 183. — Sołtykowiec O Akad. str. 198. — Siarczyński Oraz II 230. — Wiszniewski I 66; VIII 54, 173; IX 384—5. — Przyłęcki Ukrainne sprawy VIII. — Święcki Hist. pam. II 142—4. — Muczkowski Statuta 282. — Wisłocki Incna. str. 475 (o jego książkach i pieczęcie). — W ręk. bibl. Ossol. 784 jest „Wiadomość o życiu Starowolskiego“ i Elogia Książąt bisk. krak. (z w. XIX), może pióra Ossolińskiego, który porobił z „Reformacji“ wypiski.

Próby jego życiorysu ob. Łętowski Katalog IV 80—90. — Tyszyński w Wizerunkach polskich (1875). — J. Prayborowski Kilka szczegółów do życiorysu w Bibl. warsz. 1889 I str. 168—172. — Enc. kościelna XXVI str. 496 (na podstawie niedruko-

wanej rozprawy ks. Bukowskiego). — Sobieszczański w Enc. Orig. XXIV str. 1—8. Wierzbowski Materj. II str. 100. — W bibl. Chrept. w Szczecinie znajdował się rękopis J. Heidensteina-Soleskiego z opisem jego podróży (w latach 1631—34), gdzie pod r. 1632 zanotował pobyt Starowolskiego w Lovanium wszaz z Jerzym i Aleks. Lubomirskimi, których był nauczycielem (gubernator). — Ob. Ptaszycki w „Z ziemi pagórków“ 1898 str. 309.

Z literatury nowszej ob.: Tarnowski Stan i charakter literatury politt. XVII wieku w Pamiętn. II zjazdu hist. (1890). — Kolbuszewski Poglądy politt. Star. w „Studja staropolskie“ 1928. — Winkler: 1) Prawy rycerz Szym. St. 2) Petęga narodu i państwa u ks. Sz. Star. 3) Naprawa ustroju. 4) Pouczanie zagranicy o kulturze polskiej. (Wszystkie cztery studja w Aten. kapłańskim 1930). — Gargas Gesch. der N. Ökonomie in Polen 1925. — Dohrzycki Sprawy wschodnie w pismach Starowols. w Sprawozd. Ak. Um. 1902. — Łempicki w Pam. liter. 1925 str. 186. — Piętka Poglądy filozoficzne Star. 1925. — Jego stosunek do różnowierców omawia Völker Der Protestantismus 1910 str. 98.

Brückner Dzieje kult. II 533. — Tenże: Dzieje liter. (1922) I 259.

Korbut² I 275—8. — Finkel nr 8005—8030 oraz Dod. II (1914) nr 3308.

Starozakorny ob. Nowina bardzo pocieszna (1754) — Żydzi.

Starożrebski Wojc. ob. Starożrebski.

Starożytni ob. Harbert P. (1769) — Naruszewicz Adam (państwa 1772).

Starożytności (O) kopalni kruszców (1791)... ob. Kownacki Hip. (w t. XX 179).

— ob. Adelt Marcin (1741) — Dykcyonarz (1779) — Furgautt (1779) — Montlinot (1783) — Piramowicz (1779) — Seneka (smutne theatrum 1696).

Starski Joannes ob. Skrobkowiec J. (Epithalamium 1619).

STARUSZYC Okszenowicz Ignacy († 30 paźdz. 1651). Kazanie pohrebnoje nad tielom Jasne Oswieconoho kniazia Jeho Miłosti Pana Swiatopółka na Czertwertnie Czertwertenskaho rotmistra wojska kwarcianoho Jeho Korolewskoj Miłosti. Prez wielebnoho hospodina otca Ihnatija Okszenowicza Staruszicza, rektora i ihumena monastyra bratskoho kijewskoho otprawowanoje w Timonowce. Napieczat w Kijewie w tipogr. Kijewo Peczerskoj lawry od stworzenia

swiata 7149, od Nar. Chr. 1641. w 4ce, kart 26.

Na drugiej stronie karty tytułowej herb Czetwertyńskich i czterowiersz do niego. Dalej idzie dedykacja Stefanowi Czetwertyńskiemu, podkomorzemu województwa Braclawskiego podpisana przez Staruszcza.

Na karcie trzeciej tytuł: Szata.

Sacharow N. 402. — Karatajew N. 466. —

Dopełn. N. 63. — Sopikow I 400. —

Askoczeński Kijew... z jego akad. I 158. —

Jablonowski Akad. kij. moh. 1900 str. 120 i 130.

Czetw. — Czertkow. — Kras. — Undolski.

Staruszka młoda ob. Bohomolec.

Staruszkiewicz ob. Bohomolec.

Stary kosinopolita Syrach ob. Syrach.

— kościół zachodni ob. Galatowski

Jan (1678).

Starylas ob. Radziwiłł Albr.

Starza ob. Chomętowski Stanisł. (1729) — Koryciński Franc. (1696).

Starzec ob. Tessin Karol G. (Listy 1751).

Starzechowscy Stanisław i Jan, Mikołaj i Jakób.

Ob. Sinko we wstępie do wydania poezji Sępa Szarż. w Bibl. narod. nr 118. — Kot Polacy w Bazylei w Ref. w Polsce 1921. — Archiwum Zam. I 423. — Sobieski Szkice 1904 („Upadek rodziny Starz.“).

Starzechowska z Jelców Marjanna ob. Wolski Chrystyn (Cień śnierci 1744).

Starzechowski Albertus Petrus, archiep. leopol. ob. Lubelezyk And. (Oratio 1541) — Samboritanus Gregorius (Ecloga I 1566).

Starzechowski Jan ob. Cicero (Orationes 1562, 1585) — Orzechowski Stanisław (1562) — Sturmius (1562).

Egzemplarz Cicerona „Orationum“, dedyk. własnoręcznie przez wydawcę Starzechowskiemu — ob. Piekarski Kat. Kórna. nr 226.

Starzechowski Stanisław ob. Cicero (Orationes 1562).

Ob. Kot U źródeł 1921 str. 20. — Wotschke Studienfabrten 1910 str. 19.

Starzeńscy ob. Albrychowicz Casim. (1752) — Bojowski X. Ludwik (1762) — Starzyńscy Benignus, Teresa, Mikołaj, Jan, Józef etc.

STARZEŃSKI Franc. Łukasz, Ord. S. Bened. Conclusiones theologicae disput. in archicoenobio tynecensi, Praeside Francisco Starzeński ordinis S. Bene-

dicti Congregationis Eiusdem Theol. actuali professore professo Lubinensi. Cracoviae 1773. fol., 2 ark.

— Conclusiones theologicae, publicae disputationis expositae. Cracoviae, typis Universitatis 1774. fol.

Jooher 2712.

— ob. Conclusiones (1771) — Lipiewicz And. (Chwała 1767) — Palaszowski K. (1752) — Rużycki Ger. (Pierwiastki 1768) — Starzyński (Franciszek, Michał) — Stylus Monasterii Tynecensis (1752).

STARZEŃSKI Jan i Ludwika. Prozba Do Stanów Nayaśnieyszey Rzpltey od Urodzonych Ludwika z Szoldrskich Dobr Hlowcow z przyległościami Dziedziczki y Jana Starzeńskiego Kasztelanica Gnieźnińskiego Małżonków o uchylenie Kommissyi do rozgraniczenia Dobr Krosna y Sowińca z Mosiną nierozdzielnych, na przeszłym Seymie nad wiadomość tychże UU. Starzeńskich zotrzymaney, przez którą nie tylko własność Dóbr Królewskich przestoczona w Ziemska, ale oraz Dobra Hlowiec teyże U. Starzeński, w przywiedzeniu Małżonka iey na termin teyże Kommissyi przypozwanego, a na stronę swą wyznaczonych Kommissarzów niemaiącego, do szkodliwej ugody pokrzywdzone zostały, zanesiona. fol., kart 2. Bibl. T. P. N. w Poznaniu.

STARZEŃSKI Jan. Zbiór sprawy WW. Jana Starzeńskiego Kasztelanica Gnieźnińskiego oycy y dzieci iego małoletnich, z niegdy W. Ludwiką Szoldrską małżonką spłodzonych, przeciwko JPP. Marcinowi, Anastazyi, JP. Kazimierza Przeradzkiego Małżonce, tudzież Wiktoryi, bratu y siostrze Bienkowskim, w trybunale Piotrkowskim dnia 9. miesiaca Października, 1788. roku mianey. (1788). fol., sygn. A₁.

Na początku genealogja.

Czartor. — Jagiell.

STARZEŃSKI Ksawery. Historia Roberta Franciszka Damiana zawierająca okoliczności zaboystwa y kary (1757, 1788)... ob. Damian.

On był tylko tłumaczem. — Ob. w Dopełnieniach.

— **Wieszczba Wyroczeni Czyli Tablice Kabalistyczne, Za Pomocą Których Każdy, Byle Tylko Czytać Umiał Ciekawą Odpowiedz Na Swe Pytanie w gładkich wierszach łacińskich odbiera.** [Tu winietka]. Roku 1784. w 8ce, k. 2 tyt., str. 35 i 2 tablice.

Autor niepodpisany.

Narzeka w przedmowie, że pleć piękna spędza kilka godzin przy gotowaniu a nie czyta książek. Także układa kabałę z kart lub bada fusy z kawy i czyta stąd swe przeznaczenie. W samej Warszawie jest 50 kabalarek, co podkupują sługi a potem wróżą. Aby uczynić je niepotrzebnymi daje teraz tablice kabalistyczne. Każdy może otrzymać odpowiedź wierszem łacińskim.

Od str. 12 idzie: Sposób używania tablic. Pytanie można zadać w każdym języku (najlepiej w 11 słowach), poczem rachuje się litery, odszukuje się dla tych cyfr odpowiednich numerów w tablicach i wówczas wypada odpowiedź w heksam. lub pentam. łac. Na końcu 2 tablice z numerami. Zapewne tłumaczone z obcego języka?

Jagiell.

STARZEŃSKI Michał. Stan sprawy z strony JW. Michała Starzeńskiego, Starosty Brańskiego pozwanego i powoda, przeciwko wierzycielom, Administratorom i prokuratorowi massy ur. niegdy Karola Schultza Bankiera Warszawskiego powodom i pozwanym (1794). fol., k. 5 nłb.

Jagiell.

Starzeński Michael Franciscus ob. Directorium (1770, 1771) — Rużycki Gerard (1768, 1780).

Starzeski Alb. ob. Batory St. (Gratul. 1579).

Starzewski Dorotheus ob. Propositiones (1774).

Starzewski Józef ob. Powaga (1754).

Starzicka (Starzycka) Anna ob. Polanowski (1608) — Zygrowski Jan Jan (Epithalamium 1608).

STARZYŃSKI Adam Kazimierz. Porta ad caelum in via contemplativa animae paenitentis, scilicet Miserere mei Deus, producta, tum denique locis, verbis, sensu, et sententiis Sacrae Scripturae Novi et Veteris Testamenti coagulata, nec non piis, humilibus, et devotis cum Deo colloquijs, ornata, polita, et stabilita atq. in porta Zamoysciana

per A. C. S. C. C. P. P. B. erecta et constituta anno reseratae nobis ad caelum portae 1695. Varsaviae typis Collegii Scholarum Piarum 1693. w 4ce, k. 26, str. 130.

Dedyk. Franc. i Fortun. Zamojsciis.

Jocher 6236, 6848.

Jagiell. — Kijów — Przeźdz. — Wileń.

— **Rytmus Adami Casimiri Starzyńskiego Canoniciego Plocensis.** w 8ce, k. 2. Jagiell.

Starzyńska Teresa (z Poniatowskich) ob. Sielanki czyli pieśni (1792).

Starzyński Mik. ob. Goth Laurent. (1608).

STARZYŃSKI Benignus. Proces życia człowieka grzesznego, y temuż remonstracya nieskończonego miłosierdzia Boskiego, zasługami męki Jezusowej pozyskanego, sześcią kazaniami pasyonalnymi ogłoszony, przez W. O. Benigna Starzyńskiego od S. M. Teresy Karmelity Bosego, Prowincyi Pols. Definitora, z pod drukarskiej prasy ekstraktem wydany R. 1759. w Krakowie w drukarni Seminarium Akademickiego. w 4ce, str. 142.

Jocher 6254. Bibl. Karmel. wil. — Ossol.

Starzyński Franciszek, philosophiae lector ob. Albrzychtowicz Fortunat (Gloria gentis 1741) — Starzeński Franc. Łukasz (zapewne identyczny z nim).

STARZYŃSKI Jan S. J., sufr. gniezn. Dusza Ojczyzny To jest Sprawiedliwość. Jásnie Oświeconego Párłamentu Koronnego Ná Prawdzie osądzona, Cáołość y zdrowie Polskiego Swiátá Konserwująca za Prezydencyi J. W. y Naysprzewielebniejszego IMci X. Hieronima z Wysocka Wysockiego Kustosza Gnieźnieńskiego y Wrocławskiego, Opátá Trzemeszyńskiego Reprezentowana. Na Solenney Wotyvvie w Kościele Farnym Piotrkowskim Przez X. Jana Starzyńskiego Soc. J. Tegoż Kościoła Káznodzieię Ordynaryusza. Roku Ożywienia całego Swiátá 1725. w Kaliszu w Drukarni I. K. M. Kollegium Societatis Jesu. fol., k. tyt. i k. 14 nłb.

Po dedyk. idzie spis członków Trybunału, potem kazanie. — Cytuje Łochowskiego.

Branic. — Jagiell. — Ossol. — Uniw. warsz. — Uniw. wileń.

— Krolewska Jasnje oswieconego Trybunału Povvaga, Łaskawą Ludzkoscią Attemperowana. Parlament Koronny Pod Niebo Wynosząca. Za Łaski Jasnje Wielmożnego Imci Pana P. Jakuba Zygmunta Rybńskiego, Woiewody Chełmińskiego, Generała Artylerii Koronney Kowalewskiego, Wiślickiego, Lipińskiego, Lipnickiego, &c. Starosty Trybunału Koronnego Marszałka. U Fary Piotrkowskiej Powitana Od Xiędza Jana Starzyskiego, Societatis Jesu, Tegoż Kościoła Kaznodziei Ordynaryusza, Roku Boskiego Majestatu Ludzkością, attemperowanego. 1724. Typis Collegii Calissiensis Societatis Jesu. fol., k. tyt. i k. 16 nlb.

Ded. Rybińskiemu, poczem spis członków Tryb. i kazanie. — Katalog Batowsk. daje datę 1723.

Bibl. Przypk. — Dzików — Jagiell. — Krasin. — Ossol. — Uniw. warsz.

— Pewna Oyczyzny Obrona W granicach wewnętrznego Pokoju Ziemianow Utrzymująca To iest. Sprawiedliwosc Jasnje Oswieconego Trybunału Koronnego Na Prawach gruntownie Osadzona. Za Prezydencyi Jasnje Wielmożnego y Nayprzewielebniejszego Jegomosci Xiędza Baltazara Wilxyckiego Kanclfrza (sic) Gnieznńskiego, Kanonika Poznńskiego Proboszcza Piotrkowskiego &c. &c. Jasnje Oswieconego Trybunału Koronnego Prezydenta. Na Solenney Wotywie w Kościele Lubelskim Societatis Jesu. Kázaniem, názaiutrz po Oktawie Wielkonocney Reprezentowana. Przez X. Jana Starzyskiego Soc. Jesu. Tegoż Kościoła Kaznodzieię. Roku Ogłoszenia pokoju w Bethleem. 1727. Z pozwoleniem Starszych. w Drukarni J. K. M. Kollegium Sandomirskiego Societatis Jesu. fol., k. tyt. i k. 16 nlb.

Po ded. Wilyickiemu idzie spis członków Tryb. i kazanie. — Cytuje Herburta, Fredre, Łochowskiego, Orzechowskiego, Kadłubka, Kromera, Gwagnina. Wychwała Batorego, wspomina ostrożnie o błędach w wymiarze sprawiedliwości.

Brown Bibl. 389.

Branic. — Dzików — Jagiell. — Krasin. — Ossol. — Uniw. wileń.

— Sprawiedliwosc Areopagu Polskiego Na Chwale Bozey Y Złotym Ziemianow Pokoju: za Vice-Prezydencyi Jasnje Wielmożnego y Nayprzewielebniejszego I. M. Ci. X. Jana Tarnowskiego Scholastyka Kniawskiego, Kanonika Gnieznńskiego &c. &c. Osadzona. Na Solenney Wotywie W Kościele Farnym Piotrkowskim Kazaniem Ugruntowana. Przez X. Jana Starzyskiego Soc. Jesu Tegoż Kościoła Kaznodzieię Ordynaryusza. Roku Ogłoszenia chwały Bozey, y złotego na ziemi Pokoju. 1724. Typis Collegii Calissiensis Societatis Jesu. fol., k. tyt. i k. 15 nlb.

Po dedyk. Tarnowskiemu spis członków Trybunału i kazanie.

Dzików — Jagiell. — Krasin. — Ossol. — Uniw. warsz. — Uniw. wileń. — Zieliń.

— Sprawiedliwosc Zadnym Respektem nieskorrumpovwana Rowno z Niebem w parze idąca Za Łaski Jasnje Wielmożnego Imci Pana Stanisława z Potoka Potockiego. Straznika W. X. Litewskiego, Rubieszowskiego &c. Starosty y Funkcyi J. J. WW. wszystkich Ichmciow Utriusque Collegii Deputatow Powitana w Kościele Farnym Piotrkowskim Przez X. Jana Starzyskiego Soc. Jesu Tegoż Kościoła Kaznodzieię. Roku Całą wiecznością Nierozerwaney Pary Boga y Człowieka. 1725. Z pozwoleniem Starszych. [Tu winietka]. w Kaliszu w Drukarni I. K. M. Kollegium Societatis Jesu. fol., k. tyt. i k. 16 nlb.

Po dedyk. członkom Trybunału idzie ich spis i kazanie.

Na egz. Jag. dedyk. własnoręczna autora Carolo Sowiicki, rectori Coll. ad S. Petrum. Jagiell. — Ossol. — Uniw. lwow.

Swrowy Trybunału Boskiego Dekret. Przeciwno Nielusznje zadržmujacym powinne Duszm w Czyscu zostaiącym Suffragia. Za Funkcyi Trybunalskiej Jasnje Wielmożnego y Nayprzewielebniejszego I. M. Xiędza Iana Alojzego z Humanik Humanskiego Kanclerza Chełmińskiego, Kanonika Płockiego, y Warszawskiego, Millenskiego, Minstemberskiego Proboszcza, Sądow J. K. M. Assessora. w Kościele Farnym Piotrkowskim Ogłoszony. Przez

X. Iana Starzynskiego Societatis Jesu. Tegoż Kosciola Kaznodzieie Ordynaryysza. Roku Dekretu Miłosierdzia Boskiego 1725. Cum facultate Superiorum. [Tu winietka]. w Drukarni Jásney Góry Częstochowskiej. Roku Pańskiego 1726. fol., k. tyt. i k. 17 nlb.

Dedyk. Humańskiemu (po łacinie). Potem kasanie.

Chłęd. Spis. — Jocher 7423.

Czartor. — Jagiell. — Ossol. — Krasin.

STARZYŃSKI Józef, podcz. czerwonogrodzki. Głos... dnia 17 Sbris 1782 roku w Izbie Senatorskiej miany. fol. Ob. Zbiór mów różnych... Wilno 1782.

Czartor. — Jagiell. — Ossol.

— Głos JW. Józefa Starzyńskiego Podczaszego Czerwonogrodzkiego, Posła Podolskiego. Na Sessyi d. 30. Października 1782 r. miany. (Warszawa) u Piotra Dufour. fol., k. 1.

Ob. Zbiór mów różnych... Wilno 1782.

Branie. — Czartor. — Jagiell. — Ossol. — Uniw. warsz. — Uniw. wileń.

Staskowski Jan ob. Romer Adam (1590).

Staszewscy ob. Igielstrom Leon (Wykład 1776) — Turnoff J. (Wiadomość 1776).

STASZEWSKI Jakób, S. Jesu. Juris aliquid brevem notitiam Juris Canonici continens. Autore Jacobo Staszewski S. J. Vilnae. w 4ce.

Jocher 7291. — Brown Bibliot. 389. — Bie-liński Uniw. wil. I, II.

STASZEWSKI Józef. Głos Józefa Longina Staszewskiego na sessyi seymowej d. 17 Febr. miany. fol.

Uniw. wileń.

— ob. Lewkowicz Antoni (Sprawa) — Muśnicki — Przyczyny (1782).

Finkel III 1864.

Staszewski Kazimierz ob. Patyński Jan (1686).

STASZEWSKI Mikołaj Paulin († 1653). Nabożeństwo do Najswiętszey Panny Maryi z różnych pobożnych Ksiąg zebrane.

Jocher 6803.

Staszewski Walerjan ob. Skorulski Rafał (Laurus 1622).

Staszewski Wojciech ob. Bogusławski M. J. (Purpura 1694) — Golejowicz Stanislaus Albert (1698) — Kna-

piński Greg. Franc. (Messis 1710) — Patyński Jan (Prodromus 1691) — Podgórski Sam. Jan. (Florilegium 1698).

STASZIC (Staszyc) Stanisław Ksawery (1755 † 1826). Przestrogi dla Polski z terazniejszych politycznych Europy związków, y z praw natury wypadające. Przez Pisarza Uwag nad życiem Jana Zamoyskiego. [Winieta przedstawiająca księgę wśród kwiatów]. Dnia 4 stycznia 1790. (B. m.). w 8ce, str. XVIII i 151.

Toż... [Winieta nieco inna jak poprzednia]. Tom II. w 8ce, str. 167.

Rozpoczyna: Przedmowa imieniem narodu polskiego do pierwszego w tym narodzie Stann. Tu chwali Adama Krasiniego i jemu zdaje się przypisywać „Zasady do popr. formy rządu“.

Bezpośrednio z tą przedmową łączy się tekst dzieła. Pokolei omawia: Prawo natury. Prawo człowieka. Kontrakt współczności. Ustawa rządni czyli prawo polityczne. Związki polityczne co do prawa narodów, co do sprawiedliwości, co do obrony narodów. Mowa do panów. Rknicstwo. Własność. Starostwa. Dohra dncbowne i szlacheckie. Grunta dworskie itp. Grunta chłopskie. Miasta. Żydzi. Ustawa rządni w Polsce. Wniosek względem miast. Mowa do szlachty.

Mówi, że w Polsce na miłę kwadratową wypada ludności 700 dmsz, a podatku 600 zł. pol. rocznie, co dowodzi niedo-łęstwa rządów. Grunta dworskie zabierają z 10,000 mil kwadratowych część trzynastą. Żąda samiany pańszczyzny na czynsz. Dobra potioritatis, wielkich rodów są nie użyteczne. Barharzyństwem jest, że siostry nie idą do równego działu z braćmi, a żona traci prawo do własnego majątku. Miljony stworzeń pół nago chodzących, więcej do zwierza niż do człowieka podobne. Mieszkanie w szlasiach. Pańszczyzna dskich hord wynalazek. Żydzi są letnią i zimową szaranczą. Całę szlachty w Polsce jest około 300,000 a mieszczan przeszło milion. Jedni i drudzy powinni się łączyć. Tron sukcesyjny koniecznie potrzehny. — Według Fryde-ryka II są w Polsce sami pijacy, jurgelnicy, zdraycy, marnotrawcy, łakomecy, podli, lekkomyślni, tyrani pospolstwa. — Kraj w którym szlachta zupełną ahsolutność posiada, nie może wielkich podatków składać. Wydaje ona na swoje potrzeby 120 milionów rocznie, a nie ma 70 milionów na utrzymanie stu tysięcy wojska. Szlachcie polski krzywo przysięgł, aby nie dać podatku. Aby nie straszęć

podatkami, nazwano to ofiarą dobrowolną i przysięganą krzywo podając dochody.

Tytuł prapromina równoczesną pracę Kołłątaja: Ostatnia przestroga dla Polski (1790), z którą polemizuje bezimienny autor „Rozwag“ (ob. tom XXVI str. 431). Por. w tomie XXV, 220: Proszę o prawdę (1790).

Literaturę obacz zestawioną niżej pod „Uwagami“. — Zwłaszcza Grabski Zarys idei I 1906. — Marchlewski Der Phys. str. 120. — Grotowski w Ekonomistcie 1911. — Pilat Liter. polit. str. 97. — Kraszewski Polska II 254. — Leśniewski Stan. Staszyc 1925 str. 133 i 152 (tu o poglądach teoret. zawartych w Præstrogach).

Przedruk na podstawie pierwszego wydania w „Dziełach“ Staszycy (1816). (Tutaj tekst ten uległ stylistycznym przeróbkom; ale zmiany zaprowadzone w wydaniu jednotomowym nie zostały uwzględnione). — Przedruk skrócony wyszedł w Warszawie 1916 w Bibl. dzieł społ. ek. — Przedruk krytyczny (ze wstępem) wydał Czarnowski w r. 1926 w Bibl. narod. 1926, z uwzględnieniem tekstu obu wydań, ale wydawca oparł się w pierwszym rzędzie na wydaniu jednotomowym jako poprawniejszym.

Branic. — Czartor. — Jag. — Krasin. (?) — Uniw. wileń. — Zamoj.

— Toż:… [pod tytułem:] Mądry Polak Po Szkodzie Tom I. [Tu winieta: wazon z kwiatami]. Dnia 7. kwietnia. w 8ce, k. tyt., str. XVIII i 151.

Tom II. [Z winietą: splot gałęzi kwitających]. w 8ce, k. tyt., str. 167. Ob. Bibl. XXIV pod Polak.

Branic. — Jagiell. — Muz. Narod. — Uniw. lwow.

— Przestrogi Dla Polski z Terazniejszych Politycznych Europy Związków Y z Praw Natury Wypadające. przez Pisarza Uwag nad życiem Jana Zamoyskiego. [Tu winietka: na podstawie, zdobnej ornamentem roślinnym, księga]. Dnia 4. Stycznia 1790. w 8ce, k. tyt. i str. XX, i str. 340, nadto k. nlb. 1 (Zbiór materyi).

Podział na 2 części nie jest w tej edycji przeprowadzony.

Tekst tego wydania, jest poprawniejszy od edycji I. — Dodano do niego w niekt. egz. „Tablicę intrat“, której — mimo zapowiedzi w tekście — nie zamieszczono w wydaniu I. — Na str. 198 jest uwaga: Tu introligator ma przykleić tablicę następującą pod tytułem: Folwark N. etc. —

Istotnie dodano do tekstu taką tablicę dwustronną.

Czartor. — Czertwert. — Jagiell. — Ossol. — Uniw. lwow. — Zieliń.

— [Toż, przekład niem. pt.:] Warnungen für Polen, wie sie sich aus den jetzigen politischen Verwickelungen Europas und aus den Rechten der Natur ergeben. Aus dem Polnischen übersetzt und mit Erläuterungen versehen. Oliva, 1794. w 8ce, str. 104.

Por.: Kołłątaj (Letzte Warnung für Polen, Oliva 1794).

Cytuje Hahn Bibl. o Stan. St. 1928 pod nr 196 (za Kurtzmanem Die poln. Liter. in Deutschland 1881). — Kurtzman źródła swego nie podaje.

— Uwagi Nad Życiem Jana Zamoyskiego Kanclerza i Hetmana W. K. Do dzisiejszego stanu Rzeczypospolitey Polskiej przystosowane. B. m. i r. (Supraśl? Łuck? 1785). w 8ce, k. tyt., str. 365 i str. 2 nlb.

Wyszło w dwóch wariantach, które różnią się między sobą jedynie tem, iż „Przedmowa do Stanu Rycerskiego“ została przedrukowana, a poza tem dokonano poprawek niektórych błędów. W każdym razie poza „Przedmową“ drukowano z tego samego składu.

Warjant I i II łatwo odróżnić wedle błędów drukarskich. Tak np. w war. II na str. 2 w. 11 od góry jest: poświęciliśmy (w war. I: poświęciliśmy). — Na str. 108 w. 2 od dołu: z Turkiem (w war. I: Turkiem). — Na str. 128 w. 14 od góry: barbarzyńskimi (w war. I: barbarzyńskie). Takich błędów jest w war. I bez liku. Wypuszczono go w świat przed dokonaniem korekty.

Rozpoczynna na str. 3 przedmowa: Do Stanu Rycerskiego, datow. (niby to) w Heilsbergu 20 maja 1785. Tu pisze, że podniętą do napisania tej książki była praca (Bohomolca): Życie Jana Zam., która mu niedawno wpadła do rąk. Wychwała też And. Zamojskiego i Potockich.

Jako miejsce napisania jest dla tego podany Heilsberg, aby odwrócić uwagę od And. Zamojskiego — nadzwyczaj po upadku „Zbioru praw“ niepopularnego. A właśnie cała praca jest w dużej mierze inspirowana przez Zamojskiego.

O tem, że druku dokonano w Supraślu nlb Łucku (Potockich) wspomina sam Staszyc w końcu „Poprawek“. Obacz Czarnowski w przedmowie do przedruku Uwag w Bibl. narod. (nr 90) str. XXIX.

Data druku 1785 jest bardzo prawdopodobna, bo nie tylko położył ją Staszyc pod przedmową, ale i w „Dziełach“ swoich (1816)

podaje tę właśnie datę. Mimo to Leńskich St. Staszyc 1925 (str. 123) z kilku względów oświadcza się za datą 1787. Sądzę, że nie ma racji.

Po przedmowie od str. 7—282 idzie tekst składający się z 19 rozdziałów, obejmujących kwestje z polityki wewnętrznej i zagranicznej. Omawia: 1. Edukacja. — 2. Prawodawstwo. — 8. Władza wykonująca. — 4. Władza sądownicza. — 5. Wolne obieranie królów. — 7. Biskupstwa. — 8, 9. Kupiectwo. — 10. Moskwa. — 11. Dom Brandenburski. — 12. Państwa cesarza. — 13, 14. Wojsko. — 15, 16. Prawo oszczędnicze. — 17. Podatek. — 18. Polska. — 19. Sposób ratowania Polski od podziału.

Od str. 283—363 idzie: Pochwała Jana Zamojskiego, będąca opowiadaniem o jego życiu pod kątem ideałów, jakie przyświecały Staszycowi. — Na str. 364 proponuje założenie „Cmentarza cnoty“ dla chowania „zasłużonych“. — Na ostatnich dwóch stronach: Zbiór Materyi w tym dziele umieszczonych (Spis rzeczy do „Uwag“).

Jest to pierwsze wydanie „Uwag“ — opis drugiego zaraz niżej.

Ogłoszenie dwóch wydań zaraz po sobie tłumaczy się ogromem wrażeniem, jakie praca ta niebawem po swoim pojawieniu się wywołała. O tem wrażeniu opowiada dokładniej Kaj. Koźmian w Pamiętn. II 192 (tu ciekawa sylweta Staszycy). — Autora domyślano się początkowo w J. Wybickim (również współpracowniku And. Zamojskiego). — W r. 1788 pojawiła się recenzja „Uwag“ w Bibl. warszawskiej wydawanej przez Grölla — na wzór Steinerowskiej Warsz. Bibl. (obacz t. XIII str. 45). — Przekład niem. (w wyjątkach) podał już w r. 1787 Steiner w „Polnische Bibliothek“ str. 74—97, o csem obacz tom XIII str. 49 Bibliografji. — Por. także Kautsch Nachr. über Polen I (1793), gdzie na str. 298 mówi o „Uwagach“.

W rok 1788—1790 ogłoszono kilkanaście pism osobnych, polemizujących lub rozwijających zawarte w „Uwagach“ myśli Staszycy. Niektóre z nich bywają ujęte pod wspólny tytuł, a mianowicie: Zbiór pism, do których były powodem Uwagi nad życiem J. Zam. (Warszawa 1788). Należą tu: 1) Myśl z okazji Uwag. — 2) Sposób powiększenia sił. — 3) Zgoda i niesgoda. — 4) Respons Ziemiannia. — 5) Myśl na myśl. — 6) Do Autora Zgody i niesgody. — 7) Myśl nad stanem prawodawczym. — 8) Myśl względem poprawy formy rządu.

Blizszy ich opis obacz pod odpowiednimi tytułami. Wyszły bezimiennie, ale z jednej kuznicy. Przypisywane bywają różnym

autorom. Obacz o tym zbierze: Pilat Liter. polityczna Sejmu czteroletniego (1872). Ale i poza tym zbiorem wyszedł szereg prac wywołanych „Uwagami“ Staszycy. Wymieniam ważniejsze:

Poparcie Uwag. 1788. w 8ce, str. 127.
Dwanaście listów przeciw Poparciu Uwag. 1791. w 8ce, str. 198.

Myśli polityczne dla Polski 1789. [Toż pt.: Przydatek do Uwag... Chełmno 1791]. w 8ce, str. 259.

Uwagi nad Uwagami. 1789. w 8ce, str. 485.
Autoretwo tych wszystkich prac jest bardzo sporne; ohacz o nich pod odpowiednimi tytułami.

Nadto i w innych broszurach polit. z okresu sejmu 4-letniego pełno odwoływań się do pisma Staszycy. Stan. Potocki w swojej „Pochwale“ wspomina o 22 pismach (?) wywołanych pracą Staszycy. — Obacz Benth. II 95.

„Uwagi“ były kilkakrotnie przedrukowane poza wydaniemi współczesnemi niżej opisanemi: 1) Przedruk w Dziełach Staszycy (1816) zawiera pewne zmiany w stos. do I i II wydania. — 2) W r. 1860 przedrukował „Uwagi“ w swej Bibliotece Turrowski, ale uwzględnił tylko I wydanie. — 3) W r. 1919 wyszedł w Warszawie przedruk w Bibl. dzieł społ. ekonom. nr XI pod red. Dr Zofji Daszyńskiej-Golińskiej (w skrócie). — 4) Krytyczny przedruk wydał St. Czarnowski w Bibl. narod. 1926 nr 90 a uwzględnieniem wszystkich wydań i dodatków późniejszych. Oparł się na pierwodruku, ale uwzględnił „Poprawy i przydatki“ oraz zmiany w przedruku z r. 1816.

Z bogatej literatury naukowej poświęconej tej książce wymieniam: Szujski Stanisł. Staszyc jako pisarz polit. (w Rozzrządzeniach 1876). — Kalinka Sejm czteroletni tom II. — Tarnowski Hist. lit. III 890. — Pilat Liter. polit. sejmu 1872. — Kraszewski Polska I 352—865. — Wysocki w Spraw. gimn. Rzeszows. 1914. — Waliszewski Z dziejów XVIII w. s. 380. — Szykowski Myśl J. J. Rousseau. str. 122. — Grabski Zarys rozwoju idei 1903 (tu wykazuje samodzielność Staszycy w stosunku do Rousseau). — Czarnowski w Bibl. warsz. 1904. — Marchlewski Fizjokratyzm w dawnej Polsce 1898. — Brückner Dzieje kultury III 357. — Leńskich St. Staszyc 1925. (Tu na str. 150 i n. o poglądach teoret. zawartych w Uwagach). — Starzewski Teorje społ. polit. Staszycy w Przegl. współcz. 1926 nr 46—47. — Czarnowski w przedmowie do przedruku w Bibl. narod. nr 90 (r. 1926). — Smoleński Spór o Jana Zamoj. w publ. polskiej (w Studja histor. 1925) s. 34. — Tenże w Ks. dla Balzera II 493 (Publ. polska wobec projektów wiecznego pokoju). — O tejsze kwestji

Fiedorowicz w Lubelskiej księdze o Staszycu 1928.

Bibl. nar. warsz. — Birgel — Chreptow. — Czart. — Czetw. — Jagiell. — Ossol. — Uniw. lwow. — Uniw. warsz. — Uniw. wileń. — Zieliń.

— Toż... przystosowane. B. m. i r. dr. (Łuck? 1788?). w 8ce, str 347 i str. 2.

Czcionkami odmiennymi, jak w pierwszej edycji. Wprowadzono do tekstu pewne poprawki.

„Pochwała Zamojskiego“ idzie tu od str. 223. — Czarnowski l. c. str. XLVII miał przed sobą egzemplarz, który liczył stron 222 i 2; a więc widocznie nie zawierał „Pochwały“.

Druk przed ogłoszeniem „Poprawek“ (r. 1788).

Bentk. II 95.

Jagiell. — Ossol. — Uniw. warsz.

— Poprawy Y Przydatki, Do Książki Uwagi nad Życiem Jana Zamojskiego. Dan w Heilsbergu dnia 10. Listopada, Roku 1788. w 8ce, k. tyt., str. 102 i k. 1 nlb.

Na odw. tytułu: Przeczytaj; milcz; á czyń. Druk zapewne w Warszawie. — Na k. ostatniej recto: „Przeostroga Drukarza. Ponieważ Autor Uwag dla odległości miejsca korektę sam się nie mógł zatrudnić i dla tego się wiele w nich błędów znalazło, przeto je w tym piśmie starownie poprawił a przyłączeniem wielu pięknych dodatków, które posiadającym Uwagi tak miłe i szacowne będą jak całe rzeczone Dzieło. — Przedrukowania tejże książki, które nieprzychylnie i nie zdołnie w Supraślu i Łucku udziałane zostały, mogą także podług pisma tego być poprawione, ale tylko stosownie do błędów znajdujących się w pierwszej edycji“.

Z tego wynika: 1) Że w chwili, gdy się ukazują „Poprawy“, już istniały dwie edycje, czyli „przedrukowania“, z których jedno wyszło w Supraślu, drugie w Łucku. Można by myśleć, że druk supraślaki był wcześniejszy, gdyż Supraśl wymieniony jest na pierwszym miejscu.

2) Że druga edycja nie zawierała jeszcze „Przydatków“, jakie tu podano, ale nie zawierała już błędów, de których się odnoszą zawarte tu „Poprawy“.

Książka jest fenomenem pod względem drukarskim. Na 102 stronach zestawia błędy drukarskie obu warjantów pierwszej edycji (zwłaszcza I warjantu, wypuszczonego w świat przed ukończeniem korekty; ale także i II warjantu). Równocześnie wprowadza do tekstu obu edycji bardzo zasadnicze dodatki. Jedne z nich mają kształt wtrętów do tekstu; inne not u dołu (te

drukowane są kursywą); inne wreszcie (na str. 36—45 i 64—79) są to całe nowe rozdziały. Przy str. 58 dodana jest tablica in folio, zawierająca A) Ogólny Sumarżus Galicji (wykaz gruntów urodzajnych w Galicji); B) Ogólny sumarżus Polski (statystyka ziem urodzajnych, zboża, siana, podatków). Chodzi autorowi o wykazanie, że Polska mogłaby płacić podatek gruntowego kilkakrotnie więcej niż płaci (71 milionów złotych).

Akad. — Branic. — Czetw. — Jagiell. — Ossol. — Uniw. lwow. — Uniw. wileń. — Zieliń.

— ob. Buffon Jerzy Ludwik (Epoki natury 1786) — Czacki (Obrona 1790) — Floryan (Numa Pompiliusz 1788) — Racine (Religia 1779) — Szaniawski J. K. — Thomas (Pochwała Aureliusza 1789) — Volney — Voltaire — Zamojski And.

Przy tłumaczeniach dzieł Buffona (tom XIII str. 431) i Racine'a (tom XXVI str. 7) są amieszczone pewne dodatki pióra Staszycza. Ob. o stos. Staszycza do Buffona Leśniewski l. c. str. 81 i 233.

Kilka prac treści społeczno politycznej z epoki sejmu 4-letniego przypisywanych bywa nie słusznie Staszycowi:

1) O poddanych polskich. B. m. i r. (Kraków, 1788). w 8ce, str. 115.

2) Myśli polityczne. 1788. (Wyszło także pod tytułem: Przydatek do uwag).

Obie te broszury są pióra tego samego autora. Kalinka Sejm czter. II 420 przypisywał je Mich. Poniatowskiemu; Korzon I 409 przypisywał autorstwo Maurycego Karpia. — Wszystko jednak przemawia raczej za tem, że wyszły one z otoczenia And. Zamojskiego, a może nawet brał udział w ich napisaniu sam Zamojski. Obacz bliżej o tem pod: Zamojski And. — Por. także Brzostowski (Listy anonima 1788).

3) Mój ojciec (na podstawie, jak notuje, tradycji) przypisywał Staszycowi broszurę: Uwagi zakord. obywatela (obacz). — Wątpi o tem słusznie Leśniewski St. Staszyc 1925 str. 147.

4) Przypisywana mu broszura „Przyjaciół dekrét. Adama“ nie jest jego pióra, jak wyjaśnia Leśniewski St. Staszyc (1925) str. 133. Porównaj o tej broszurze pod: Poniński (XXV, 48) oraz pod: Potocki Ignacy (XXV, 145).

„Dzienniki podróży“ od niego pochodzące lub jemu przypisane a pozostawione w rękopisach wydano i opracowano kilkakrotnie w ostatnich latach, popełniając przytem dużo błędów (Kraushar 1903). — W r. 1931 wyszedł nakładem Akad. „Dziennik podróży“ (1789—1805) wydał Czesław

Leśniewski. — W przedmowie wydawca podał wiadomość o przygotowaniu ale nie dokonaniem dzieła Staszycana treści historycznej.

Bentkowski I 346, 475 i II 97. — Kurjer warsz. 1826 nr 20—40 i 1839 nr 199. — Roczniki warsz. T. P. N. Tom VIII, X, XVIII, XX (Niemcewicz). — Praca Zawadzkiego 1860. — Grabowski Tadeusz 1898. — Straszewski Maur. Dzieje filozof. myśli 1912. — Encykl. kośc. XXVI str. 504. — Wadowski Wiadomość 1900 str. 70. — Smoleński Przewrót umysł. (passim). — Dębicki Puławy III. — Korzon Staszyc jako historjograf w Kwart. hist. 1887.

Inne prace o Staszycu pomijam, jako nie odnoszące się do okresu z wieku XVIII. Hahn Bibliografja o Stan. Staszycu. Lublin 1928. (Tu najdokł. zestawienie wydań pism Staszycana oraz autorów o nim piszących). — Krzemiński Sto lat I str. 1. (Tu również bibl. Staszycana po r. 1900). — Korbut Lit. II str. 172—176.

Łośniewski: Stanisław Staszyc, jego życie i ideologja w dobie Polski niepodległej (Rozpr. hist. T. N. W. V) 1925. — Zestawia on i omawia w rozdz. I w sposób krytyczny literaturę odnoszącą się do Staszycana w powyższych ramach ehronolog. — W rozdz. II zestawia źródła ideol. Staszycana. — W rozdz. III poglądy teoret. Staszycana. — W rozdz. IV omawia krytykę rzecz. hist. — W rozdz. V wskazania Staszycana dla Polski.

Hahn Stan. Staszyc, życie i dzieła. Lublin 1926 w rozdz. III o przekładach z Buffona, Voltaire'a, Racine'a, Floriana, Thomasa; w rozdz. V i VI o Uwagach i Przestrożach).

W r. 1928 wyszła w Lublinie księga zbiorowa o 827 str., poświęcona Staszycowi, zawierająca kilkadziesiąt prac jego dotyczących (ob. recenzję w Ruchu liter. 1928).

STASZKIEWICZ Kazimierz. Forma Divinitatis in qua imperialis Dei praerogativa, pulchritudo, amor, sapientia, nec non infinitas ipso a Deo delineata, toti universo repraesentantur Virgo Maria, summis thaumaturgo suo in prototypo in ecclesia Podcamenecensi ordinis Praedicatorum corusca gratiis, dominae Matris et Reginae in populo assecuta eminentiam, corona a Sanctissimo Domino nostro Benedicto XIII. pontificum maximo, ad adhelantia in cultum Deiparae fidelium vota, adorata ab illustrissimo vero ac reverendissimo domino D. Stefano Rupniewski, Dei et Apostolicae Sedis gratia episcopo Luceo-

riensi et Brestensi sacro coronatore deputata, coronata, panegyrico autem cultu, adumbrata in sinu avitae semiternae crucis Illustrissimi ac Excellentissimi Domini D. Mich. Potocki palatini Volhyniae collocata a conventu Podcamenecensi ordinis praedicatorum. Anno formam hominis amplexi Dei 1727. Leopoli, typis Collegii Soc. Jesu. fol., k. tyt., k. 4 nlb. i k. 13 nlb.

Przypis: Michał Potockiemu, wojewodzie wołyń... Couventus Podcamenecensis O. P. per Casimirum Stasziewicz Theologum laureatum. — Z herbem Potockich.

Barącz Dzieje Zak. K. II 260. — Jocher. Czartor. — Krasif. — Ossol.

Staszkiewiczówna Justyna ob. Kuczynski (1778).

Staszów ob. Przeniesienie sądów ziemskich (1780).

Stateczność ob. Węgierski Wojc. (Rozprawa 1628).

Stategeritae philosophia (1676) ob. Conclusiones.

Statera veritatem transgressa subversa 1685. w 4ce.

Tak podaje Jocher 3266 (za Sienkiewicza Dod. do Bentk.).

Dzieło p. t. Statera veritatis wydał Jodocus Redd Jezuita w r. 1650 w Kolonji, ale czy jaki związek z broszurą powyższą zachodzi, nie wiem. Ossol.

— justitiae ob. Hacki.

Statilius Joannes ob. Egidius M. (1525).

Stationes passionis ob. Kawka Tymoteusz.

STATIUS Achilles Lusitanus. De electione et profectone Henrici regis Poloniae Oratio. Romae typis Bladii 1574. w 4ce.

Dzieło z podobnym tytułem wydał Stan. Reszka (obacz tom XXVI, 269). — Wiszu. VIII str. 118. — Oettinger Bibliographie bibliographique Leipzig 1850 str. 279 wyraża się iż to jest: Sermo de electione. Hoppe 27.

— ob. Claudian (1700).

STATIUS Martinus. Lutheris Redivivis (sic) oder Lutheri Christenthumb. Thorn. 1626. w 4ce.

Jocher 3207.

— Martyrologium Patriarcharum von vielfältigen Creuz der Erzväter. Dantzig 1622. w 4ce.

Jocher 7163.

— Einfeltige und christliche Prob und Anzugspredigt in der Johannis Kirchen in Dantzigk den 27. Octobris und 24. Decembris A. 1617. respective gehalten, jetzo aber sampt der nöthigen und streitigen Frage welche der Prob-predigte einverleibet: ob unterschiedliche Religions Verwandte bürgerliche und ehelich beyeinander wohnen und sich untereinander lieben können? In Druck verfertigt durch M. Martinum Statium Diener am Wort Gottes zu S. Johannis daselbst. Cum approbatione theol. facult. in acad. Witteb. Wittenberg gedruckt bey Johan Richters Erben, in Verlegung Paul Helwigen Buchh. im Jahr 1620. w 4ce, k. 56 nlb. (ark. Qijj).

Na są razem dwa kazania jak sam tytuł wskazuje. Krasin. — Uniw. warsz.

— Valedictio in exsequias Sabinæ Hettenbachin, Johannis Botsacci conj. Dantisci 1643. fol.

STATIUS Papinius. Statij Papinij poete suavissimi Sylue: cum scholijs a Leonardo Coxo Anglo adiectis. [Na końcu:] Impressum Graccouię per Mathiam Scharffenberger. In aedibus dni Marci Bibliopole. Ciuis Cracouien. Eiusdemque expensis Anno dni. Millesimo. Quingentesimo Vigesimo septimo. (1527). w 4ce, k. 15.

Na odwr. tyt.: Stan. Hosius lectori... poczem wierszyk Sylvestris Ungari.

Dedyk. Joanni a Lasko, Gesn. et Lanciensi praeposito, custodi Plocensi, can. Crac.; podpisał L. Coxus, dat. Cracoviae e cont. Hierusalem 5 Idus Aprilis 1527. — Z poematu Stacjusza jest tu tylko część księgi I. — Wiersz Hozjusza opisuje po dróże Łaskiego; mówi o jego pobycie u Erazma Roterd.; liczy 112 wierszy.

Bibl. J. Przybor.

— ob. Juszyński H. (Rymy 1787). Sinko w Enc. polskiej Akad. Um. (Dajeje liter. pięk. I 128—131). — Tenże Wzory trenów 1918. — Przyborowski w Wielkiej Encykl. ilustr. XIII, 349. — Wiolochi Incunabula 1900 str. 476 (o inkunabułach St. w Bibl. Jag.).

Wiersb, II 1309.

Statkowanie kościoła ob. Stephanicz Ant. (1654).

Stato (Lo) presente di tutti i paesi e popoli del mondo. Edizione seconda. Vol. VII. Turchia. Candia. Morea. Polonia e Cosacchi Zaporowski. Venezia 1739. w 8ce.

Stator Christianus in defensa Vienna 1725. (djalog).

STATORIUS (Stojeński) Jan, syn Piotra młodszego (1590 † 1654). De Iesv Christi Divinitate, Et remissione peccatorum nostrorum per eundem parta, Dispytationis Inter Joannem Stoienski Ministrum Evangelii, & Joannem Mariam Italum Carmelitam, Lublini in aede Carmelitana Anno 1616. die 13. Julii publicè habitae, Relatio ab eodem Joanne Stoienski coetus Lublinensis Ministro conscripta. Huic additae sunt notae, ex quibus, quid de Carmelitana ejusdem Disputationis editione sentiendum sit, intelligi potest; una cum refutatione eorum, quae adversus sanctissimam Evangelii veritatem Carmelita tunc publicè declamavit, nec quicquam ad ea convellenda Ministrum proferre passus est: quemadmodum ipsae in sua editione apertissimè fatetur. [Tu winietka]. Racoviae Typis Sternacianis Anno 1618. w 4ce, k. tyt. i k. 2 nlb., str. 136.

Rozpoczyna: Hieronymus a Moscorow Moscorovius Christiano et erudito lectori (na 3 str.). Tu mówi, że dysputa odbyła się jeszcze w r. 1608. Nie miała być publikowana, stąd nie przyzwano do niej pisarzy publ. Mimo to Karmelici ogłosili jej przebieg, a przeto i strona przeciwna amuszona jest też uczynić, spisawszy ją z pamięci.

Od str. 1—48 idzie opis przebiegu. W dysputacie zabierał głos Moskorzewski i Sieniński (palat. podoliensis) oraz „minister“ tj. Statorius. Na str. 48 dłuższa mowa Statoriusa; na str. 63: Oratio Carmelitae, qua disp. conclusit. — Poczem od str. 69: Refutatio superioris conclusionis. Na str. 135 o udziale arch. Słupskiego w dysputacie. Egz. Bibl. Czart. ma notatkę: Ex libris Jacobi Sieniński palatinidis Podoliae, Bock I 940 (obszernie streszcza). — Jocher 3535, 3397.

Ze strony katolickiej oświecła tę samą dysputę publikacja, wydana przez Stanisł. Pawłowskiego p. t.:

Disputatio habita a Reverendis Patribus Discalceatis ordinis Beatissimae Virginis Mariae de Monte Carmelo, contra Arianos (1617). — Obacz o niej pod: Pawłowski Krzysztof (w Bibl. tom XXIV). — Jocher 3393. — Bock I 944. — Żaluski Consp. 27. Akad. — Czartor. — Czetw. — Jagiell. — Krasin. — Uniw. wileń.

— Disputatio altera cum Joanne Maria Italo, 1620.

Sandius Bibl. Ant. str. 121. — Bock I 944. Polemizuje z tem Clementinus (Antilogiae 1623). Rzecz nieznaną i wątpliwą.

— Disputatio cum Jesuitis habita, Lublini 1615.

Wątpliwe czy wyszło drukiem, choć tak twierdzi Bock I 989 na podstawie pisma Zaborowskiego: De Lublinensi disputatione 1615 d. 9 et 10 Aug. a Jesuitis instituta.

— Epitome Historiae Originis Unitariorum... [albo: Chronicon graduum].

Ogłosił drukiem Sandius Bibl. Antitr. str. 181 (ob. Bibl. tom XXVII 66). — Bock I 946. — Völker Der Protestantismus 1910 str. 79.

— Modlitwy Nabozne O rozne potrzeby. Przez Jana Stońskiego spisane. [Tu winiętko]. Roku Pańskiego 1633. w 12ce. k. tyt. i k. 29 nlb., str. 1011 i str. nlb. 9 (sygn. Pu₆).

Drnk tytułu ant., tekstu goticki.

Rozpoczyna na 27 k. petitem: Do Pobożnego Czytelnika! Tu wysławia dobroć Boga i wzywa, aby mu palić ofiary na ołtarzu serca. Obszernie omawia „przyezyny do modlitw”. Dalej mówi, jakie powinny być modlitwy. Potrzeba skruchy, ustawicznosci itp. Objasnia, skąd wyjął swe modlitwy.

Poczem na 2 str.: Porządek którym są te modlitwy spisane... (oraz schemat ich podziału na dwie części t. j. na ogólne i osobne).

Część I od str. 1—153 obejmuje: Modlitwy ogólne, to znaczy „o wszystkie potrzeby”. Na str. 67: modl. do Pana Jezusa. — O dar Ducha św. — Modl. z miejsc pisma św.

Część II: Modlitwy osobne o różne potrzeby się opierające wedle różnych stanów, od str. 153—736.

Idą tu po sobie: Modl. zborowe, za nauzcicielmi różnych sekt w Krześcijaństwie (str. 210), o nawrócenie żydów (str. 237) i trnków. Potem idą modlitwy za „stanem polityckim” to jest za cesarzami i ksiąstetami (str. 289), podczas osierocenia Król. Polskiego w r. 1632 (str. 305), za króla Wład., za Król. Polskiem (str. 347), za sejmikami i sejmem koronaym,

za tymi co są na urzędzie (str. 363), za sądem trybunalskim, modlitwa panom względem poddanych, za mieszczanami i chłopami (str. 390), modlitwa o pokój (str. 403).

Od str. 408—736 idą: Modlitwy stan gospodarski z osobna zachodzące, albo o potrzeby domowe. Są tu modlitwy dla bezżennych, obłnieńców, małżonków, rodziców, ojczyma, macochy, starców, wdów, dzieci, sierot; dla tych co się w szkołach nankami bawią (str. 662), preceptorów; dla ludzi bogatych i ubogich, kupców i rzemieślników.

Od str. 737—788: Modlitwy wedle różności czasu o rozne potrzeby (w różnych porach dnia).

Od str. 799—1011: Modlitwy o potrzeby różnych czasów. Są to modlitwy przed i po zebraniach dla słowa bożego, za więźniami dla prawdy bożej, czasu sniwa, niepogód, drożyzny. Dalej modlitwy czasu wojny, niewoli, moru, chorób, niespraw. obwinienia, za chorymi, po umierającym, z okazji śmierci nagłej itp.

Na ost. 9 stronach nlb.: Rejestr modlitw. Wszystkie napisane przebiegłą prozą, o wysokim poziomie literackim. Zwłaszcza modlitwy „polityckie” zasługiwałyby na rozbiór i przedruk.

Do napisania tego zbioru modlitw został autor wezwany przez synod z r. 1630 (?), jak twierdzi Bock na podstawie znanych mu rękop. aktów synodu (zapewne należałoby ich szukać w bibl. Królów.).

Na egzempl. bibl. Jag. oprawnym ozdobnie w skórę, z słocnemi kartkami, wybita stampila (z XIX w.): H. M. Boeltzing — oraz dopisano ręką mego ojca: „Dzieło tak rzadkie że go żadna biblioteka nie posiada i nigdzie o niem wzmianki. 4. 7. 1884 (16 florenów)”. Widocznie nabyto ze zbioru jakiegoś zagranicznego (Boeltzing).

Sandius Bibl. Ant. str. 92—3. — Bock I 945. — Beyträge I 173. — Jocher 7231 podaje za Siarca, II 237 tytuł: Modlitwy i Pieśni pobożne. — Stan. Estreicher Pacyzizm w Polsce XVI w. (1930) str. 19 (o modlitwie o pokój). — Sobieski w „Reformacji w Polsce” 1921 str. 60—63 opisuje ten modlitewnik z egz. Muzeum bryt. i przedrukowuje z niego kilka modlitw. Egz. ten był własnością Marg. Ruarówny, jak świadczy dopisany w nim na końcu akrostych. (Nie wiem czemu nazywa Modlitewnik ten „małutkim”, skoro liwy str. 1011). Jagiell. — Muz. bryt.

— ob. Clementinus (Antapologia 1630, Antilogiae 1623) — Crellius (Cingallius) J. (Comment. 1636, Declaratio 1637) — Kaczorowski (Crutius) K. (Monita Calvinistarum 1616) — Kotowiecki Kasper (Relator 1618) — Pawłowski

Lippa Krz. (1607, 1621) — Sandius Krz. (1684) — Węgierski (Slav. str. 432) — Wolan Jan (Scripta 1641) — Zaborowski (De Lubl. disputatione 1615).

Liczne jego prace rękop. wymienia Bock I 944—947, a mianowicie: 1) Colloquium cum Claudio Auberio (Triuncuriano) 1626. — 2) Contra Paxillum (Kolek z Brzezia). — 3) Listy (głównie z Amsterdamu). — 4) Kazania. — 5) Obostrzenie dyscypliny (1643) (czyli rzecz o reformie zborów). — 6) Rozmowa o pobożności (1626). — 7) Księga o opatrności bożej (1637). — 8) Wedle Bocka I 946, a za nim Wiszn, VII 19, miał też zostawić w ręk.: „Spiewy zapustne“ (z r. 1650) w których naganiał swawolę zapustną.

W kancjonałe arjańskim (Pieśni 1610) miały być jego utwory np. bym n o symbolu apost. — Dziś zbiór ten nie znany.

Jego korespondencję z Grocjuszem ob. Grocjusza Epistolae 1687 str. 455, 476 i passim. — O jego stosunkach z Grocjuszem ob. Kot Gr. a Pol. 1920 str. 12 (polemizował z Gr. w sprawie wojny, którą potępiał nawet wtedy, gdy była sprawiedliwą). Baillet Liste des auteurs degniesz str. 596. — Jocher 2522. — Wiszniew. VI 529. — Placcius str. 558. — Enc. kośc. XXVI str. 560. — Fock Socinin. (1847) str. 147. — Bibl. Krasins. tom XIII (r. 1895) str. 112. — Kwaśnala Marja Habab. 1928. — Chmaj Sam. Przypkowski 1927. — Tenże w Rozprawach Akad. Filolog. (1921) t. XXXVII. — Korbut² I 338. — Finkel III s. 1865.

Statorius (Stoiński) Krzysztof ob. Franconius (Omina 1612) — Pistorius Szymon (Oteruio VIII, 1612).

Bock I str. 948.

STATORIUS (Stojeński) Petrus Tonvillanus, Gallus (od r. 1549 w Polsce † w Krakowie 1591). Brevis Apologia Petri Statorii Galli. Ad Dilvendas Stancari cuiusdam calumnias, quibus ipsū priuatim Statoriū, publice autē vniuersam Christi Ecclesiam rectē de Mediatore Iesu Christo sentientem obruere conatus est. In qua cōtinetur Orthodoxae fidei de Dei inuocatione assertio: & vera de Mediatore sententia ex purissimo Dei verbo petita. B. m. i r. (Pinczoviae, Lancicius, 1560). w 8cc, k. tyt. i k. 39 nlb. (sygn. E₆).

Jest to odbitka z większego zbiorku, wydane go dwukrotnie: raz w Wittemberdze, drugi raz w Pinczowie 1569 r., a zawierającego kilka prac polemicznych przeciw

Stankarowi. Obacz w tym zbiorku w t. XVIII str. 91 pod Helt Kasper.

Na egz. Czart. współczesny dopisek: Haereticus contra haereticum, Djabeł djabła karci.

Bock I 916 (obszerniej streszcza). — Jocher 3478 i 3480. — Wiersb. III 3187.

Lismanin w liście do Bullingera paźdź. 1560 cytuje jako jego pracę: Historia Stancarianae tragoediae a Petro Statorio Gallo Pinczoviensis scholae moderatore. 1560. — Miała ona być dopełnieniem pracy Łaskiego (?) „Narratio historica“ 1560, o której ob. pod Stankar (str. 176).

Zapewne jest to identyczne z powyższą „Apologia“. Istotnie zaczyna się od obrony Łaskiego i Lismanina przed Stankarem. Powołuje się też na Lutomirskiego i Kalwina.

O sporze Statoriusa ze Stankarem obacz Wotschke Fr. Stancaro (1919) str. 30 i 35—6 oraz tenże: Franc. Lismanino (w Zeit. der hist. Ges. Posen 1903) str. 270. Czartor. — Tor. Koper. — Zamoj.

— In Clarissimi Viri D: Ioannis A Lasko Poloniae Baronis obitu, Funerbris oratio, conscripta & habita a Petro Statorio. [Tu winieta]. Impressvm Pinczoviae in officina Danielis Lancicij. Anno 1560. w 8cc, k. tyt. i k. 19 nlb. (sygn. A—Ciiii).

Na odwr. tyt.: Petrus Statorius Tonuillanus clar. viro Francisco Lismanino. S. Tu mówi, że mowę na pogrzebie Łaskiego miał wypowiedzieć Lismanin, ale gdy aachorował, zastąpił go Statorius.

Mowa była miana 29 stycznia 1560 (w trzy tygodnie po śmierci Łaskiego).

Wystawia tu Hier. i Stan. Łaskich, Mówi o stos. J. Łaskiego z Zwinglim, o pobycie w Niemczech i Anglii, o jego dalszych pracach i polemikach (ze Stankarem). Kończą wiersze: In obitum... epicedium quod epitaphii loco esse potest; De eodem; wreszcie: Annus et mensis quo obiit (anagramat).

Inną mowę z tej okazji ob. pod Silvius Ab. Bandtkie Hist. dr. II 41. — Wiersb. III 2370. — Dalton Joh. a Lasco... i Lasciana. — Wotschke Fr. Lismanino (w Zeit. Ges. Posen 1908 str. 275) mylnie twierdzi za Bockiem I 918, jakoby dedykację napisał Lismanin (dedicatio scripta a Fr. Lismanio). Egzemplarz bibl. Jag. ma istotnie na tytule napis własnoręczny Lismanina: Nicolao Ossolinski equiti Polono. Widocznie więc Bock widział w Królewcu jakiś inny egzemplarz (bo Jag. nie znał) a podobną pisemną dedykacją Lismanina, który tę mowę protektorom swoim rozsyłał. Czartor. — Zgjiell.

— Emanvel, Sev De Aeterno Verbo, Dei Filio, homine facto, Dei Patris hominumq; Conciliatore. Altera, Et Vitima Petri Statorij expositio. Adiuncta est de Calumniis Staphyli expostulatio. 2. Corinth: 4. Abdicauimus obtegumēta turpitudinis, non incedentes cum calliditate, neq; falsantes aerupnem Dei, sed declaratione veritatis commōdātes nosipsos apud omnem conscientiam hominum, in cōspectu Dei. Excusum Pin-cuoziaie. 1561. w 8ce, k. 92 nlb.

Sygnatury idą: A (8 k.), a (4 k.), B—L (pę 8 k.).

Na odwr. tytułu 10 wiersz: In minus caudidum lectorem. Skarży się w nim, iż „vulgi doctores atque magistri nos tacite pergunt dicere Grammaticos“.

Poczem dedyk.: Ecclesiarnm in Minori Polonia orthodoxam de Mediatore confessionem retinentium patronis... Nic. Oleśnicio, Jach. Lubomirscio, Joan. Lasco-reuio, Stan. et Mathiae Baleo, Stan. Lasocio, Hier. Philipouio, Rem. Chelmino, Joan. Golecio, Balt. Lukuio, Andr. Golinchovio... Salutem.

W dedykacji tej, zajmującej cały ark. A oraz ark. a (razem k. 12) wspomina na k. aij Jana Bonera i Hier. Bazińskiego oraz oddaje pochwały żyjącym patronom rncbu. O tej dedykacji ob. Wotschke w Archiv fūr Ref. Geseb. 1909 str. 356.

Od ark. B rozpoczyna się: Caput I. Na k. Cij: Lansanensium ad Polon. Eccl. literae (o polemice ze Stankarem). Broni swej „ody“ o Mediatorze. — Na k. Fii: Cap. XIII. — Poczem rozpoczynają się: Patrum testimonia (caput XIII). Są to cytaty z dawnych pismy kościelnych, mające popierać jego pojmwanie Mediatora.

Na końcu mnsiała być jeszcze: Expostulatio de calumniis Staphyli, ale końca w egz. Kōrn. braknje, a egz. Ossol. nie znam (nie odszukano go na razie).

Jocher 3482. — Chłędowski Spis str. 7. — Wierzb. III 2395. — Piekarski Kat. Kōrn. nr 1422.

Kōrnik (ma tylko kart 53 z 92) — Ossol. (?).

— Polonicae Gramatices Institutio.

In eorum gratiam, qui eius linguae elegantiam cito & facile addiscere cupiunt. [Tu sygnet: wierzba na tle gór; liście jej obgryza koza]. Cracoviae Apud Mathiam Wirzbiętam, Typographum Regium. 1568. w 8ce, k. tyt. i k. 107 nlb. (sygn. A—O₄).

Druk kursywą, tylko przykłady polskie drukiem gockim.

Dedykacja: Gen. et Clar. Andreae Duditio P. Stoienski S. P. D. datow. Calendis Julii Cracoviae 1567. W niej wystawia „Polonorum prope incredibilem humanitatem et libertatis amorem“. Pisał za namową przyjaciół, zwłaszcza Prospera Prowany. Zbija zdanie, jakoby lingua pol. była vaga et inconstans, nullisque regnis comprehensa. Narzeka na swą chorobę trwającą już dwa lata.

Na str. 1: De literarum potestate (tu o a i e). Potem o rzeczownikach. Od k. G₄: De verbo. Od k. K₅: Adverbium, Praepositio, Conjunctiones, Interjectio. Poczem na k. L₇: Finis.

Następna strona czysta, a na k. L₆ zaczyna się jakby dodatek: Syntaxis. Nominum constructio.

Na k. N₆ podany przykład: „W Rzymie wszystko wolno, ale cnotliwym być nie godzi się“, został wykreślony w egz. Jag. a współcześnie dopisano: mentiris. — Egzemplarz ten ma bowiem napis: A-scriptas Cathalogo domus prob. crac. Soc. Jesu.

Jest to najstarsza gramatyka polska. Mont-luc w mowie 10 kwiet. 1573 zalecając Walezego chwalił się tą gramatyką: „Exemplum vobis praeferam de Gallo qui sermonem Polonum grammaticis legibus primus subdidit“.

Knapski na karcie 1349. — Bock I 921. — Hall. Allg. Zeitung 1818 nr 68. — Wierzb. III 2523. — Plebański w Encykl. Org. X 519. — Brückner Miscellen w Archiv f. slav. Phil. 1892 tom XIV str. 462. — Bieńkowski w Enc. wych. V 138. — Łoś w Języku pol. 1913 I 219. — Kopko w Rozpr. Akad. filolog. 1910 tom XLVI str. 245. — Podobizna tytułu w Silva Rerum 1925.

Akad. — Bodlej. — Czarn. — Czartor. — Gdań. miej. — Jag. — Uniw. warsz. (?).

— Gymnasii Pinczoviensis Institutio. Plato tum denique fore beatas republicas putavit, si aut docti, aut sapientes homines eas regere caepissent, aut qui regerent, omne suum studium in doctrina ac sapientia collocassent. w 12ce, k. nlb. 24 (sygn. Fij).

Drnk zapewne około r. 1560.

Na odwr. tyt. cytat Iac. z Platona.

Poczem 18 w. po łacinie: Lectori... oras: Serenissimo Polonorum Monarchae, Divo Sigismundo Augusto, Domino suo elem. Petrus Statorius Tonvillanus veram felicitatem precatur (11 strof Iac. 4 wierszowych). Następuje: In scholae Pinesov. Institutionem Petri Statorii Tonvillani ad Equites Polonos Praefatio... Poczem idzie Institutio, to jest tekst dziełka. A więc najprzód: Classium Scholae Pinczoviensis

oeconomia, Temporis seu dierum distributio, Leges de morum disciplina, De recipiendis in scholam discipulis, Admonitio. — Kończy czterowiersz: Ad lectorem minus candidum.

W powyższych rozdziałach omawia rozkład nauk, wymienia podręczniki używane, tudzież reguluje sposób zajęcia młodzieży przez wszystkie dni tygodnia.

Przedrukował z egz. Zam. Karbowski w Arch. do dziejów liter. XIII 1914 (ze wstępem i indeksem osób i rzeczy).

Jocher nr 1690 mylnie podaje jako autora przedmowy Jana Statoriusa. — Wierzbowski II 1989 — Łukasiewicz Hist. szkół I 73. — Grabowski Z dziejów lit. kalw. str. 125 (sądzi — mylnie, że druk 1556). — Kot w „Reformacji w Polsce“ 1921. — Mazurkiewicz Beu, Herbst 1925 (zmniejsza jego zasługi na rzecz Herbasta). Petersb. publ. — Zamoj.

— In duos Martini Cromeri dialogos, qui de vera et falsa nostri temporis religione inscribuntur, animadversiones breuissimae, quibus hominis fucus et impostura deteguntur, et, quatenus necesse fuit, refutantur. Impresum Pinczoviae in officina Danielis Lencicii 1560. 8 die Februarii. w See, k. 67 (sygn. A—Iii).

Dedykacja: Polonorum equestri ordini (k. 6).

Tu nagania gwałtowny ton Kromera.

Jest to polemika z dwoma dialogami Kromera: De falsa Luther. relig. (do k. 43) i De vera Chr. relig. — Cytuje tekst Kromera, a po nim dodaje swoje „Animadversiones“.

Autorstwo przyznaje jemu Silvius oraz Laetus (Comp. hist. univers. Lugd. Batav. 1643 str. 541), a za nim Bock I 913. — Łukasiewicz Dzieje wyzn. helw. w Mułopolsee str. 20. — Brückner Różnowiercy (1906) str. 49.

Egz. Jag. kupiony w r. 1889 od Ż. Paulego za 5 złr. ma dużo gloss współcz. ze strony katolickiej.

Bibl. w Królew. (?) — Jag. — Tor. Kop.

— ob. Apendix (1615) — Biblia brzeska (1563) — Orenius (1696) — Helt C. (Conf. de Mediatore 1559) — Lubieniecki — Orsatius — Paweł Grzeg. (1575) — Proteus (1564) — Sandius (1676) — Socinus (Brievien 1666, Epistolae) — Stankar P. — Thenaudus — Węgierski (Slav. Reform. 1679).

Stanisław Potocki (Pochwały i mowy II 558) pisze: W Rakowie wydawano Jeometryę Stońskiego, a później Etykę Kreliusa (w wieku XVI). Nie wiadomo na jakiej podstawie to podał?

Niektórzy przyznają mu autorstwo „Proteusa“ (przedrukował w Bibl. pis. A. U. w r. 1800 Wisłocki). Tak np. Czubek w Pam. lit. (1904) III str. 272. Za nim idzie Grabowski Lit. arjań. 1908 str. 32. — Ob. o tej kwestji Brückner w Pam. liter. 1907 str. 485. Wedle Labieu. str. 213—215 miał Statorius uadany przez przyjaciół przydomek „Proteus“ (?) gdyż chwiejny był w przekonaniach.

W dziele Helta Confessio de Mediatore 1559 (wydanem dwukrotnie: raz w Wittemberdze, raz w Pinczowie) jest na końcu dodana jego Ode... de J. Chr. mediatore (ob. tom XVIII, 91). Oda ta składa się z 23 strof. — Por. Wiszn. IX 27—28.

W Lubienieckiego Hist. reform. (1682) na str. 208 anajduje się jego list z 30 stycznia 1561 pisany do Rem. Chodźskiego w sprawie Ducha św. — Obacz w tym liście Górski Gra. Paweł (1929) str. 61, 69.

W Juniusa Opera theol. II k. 56 jest jego „Epistola“ o dogmacie św. Trójcy, pisana prawdopodobnie do Bezy (ob. Sandius str. 172). Był on bowiem przed swoim przybyciem do Polski uczniem Bezy, co Beza stwierdza w Epist. theolog. genev. (1573) str. 220.

Jego listy do Kalwina z r. 1556 ob. Calvini Opera XVI, XVII i XVIII. — Inne jego i o nim listy ob. Wotschke Der Briefwechsel der Schweizer 1908.

Bock Hist. antitr. I 911—922 (tu bibliografja). — Łukasiewicz Dzieje wyzn. helw. w MPolsce 246. — Czacki O lit. i pol. praw. I 302—3. — Sandius Bibl. antitr. 47—8. — Beyträge II 93. — Siarczyński Obraz II 231. — Bentkew. I 204 i II 512. — Bandtkie Hist. dr. I 44—5. — Sobieszcz. w Enc. Org. XXIV. — Orichoviana, ed. Kersan. I. — Brückner w Archiv f. slav. Phil. 1892. — Plebański w Enc. Org. X 519—527. — Enc. kośc. XXVI str. 559. — Fock Der Socinianismus (1847) str. 147. — Kot w Reform. w Polsce 1921 str. 18. — Tenże w Kult. Starop. (1932) str. 662 i 667. — Grabowski Lit. arjań. str. 24 i n. — Tenże Lit. kalw. (1906) str. 125 i 165. — Woyde w księdze „Z wieku Reja“. — Wajsbłum w Reform. w Polsce 1928 str. 44. — Ptaśnik w Reform. w Polsce 1921 str. 44. — Górski Graeg. Paweł (1927). — Wotschke Chr. Tretinus str. 45. — Tenże w Archiv f. Ref. Ges. XXIII str. 99. — Korbut 2 I 333.

STATORIUS Piotr (II), syn Piotra (1575 † 1606), zięć Grzegorza Pawła, minister w Lusławicach i Rakowie. Dysputacya Lubelska Piotra Statoriusa służy słowa Bożego o przedwiecznym Bostwie Syna Bożego z X. Adryanem Radziwińskim Jezuitą. A. C. 1592. 22

et 23 Maii. Przez tegoż Piotra Statoriusa wydana. W Drukarni Alexego Rodeciosa (1592). w 4ce, str. X i 51.

Jest to sprawozdanie s dysputy analogiczne do sprawozdania, jakie o teźże samej dysputy wydał Jan Przylepski ze stanowiska katolickiego (obacz tom XXV, str. 372). — Dzisiaj nie znane.

Bock I 924 (przytacza to z tytułem Iac., za nim Wisza. VIII 225). — Jocher 3502 powołując się na Wizer. Poczet Nowy t. II.

— Odpowiedz na wiegi X. Marciná Smigleckiego w których chciał dowieść przedwiecznego bostwá Christusowego wiele dziwnych wywodów ku temu zgromádziwszy z ktorey się pokázuje iż tá nauka którą X. Smiglecki prowadził nie może być żadnym świadectwem áni stárego áni nowego Przymierza podparta. przez Piotra Statoriusa, sługę Ewánieliey páná Christusowej nápisána. I. Cor. S. V 5. 6. Choć są ktore Bogi zowá tak w niebie iáko y ná ziemi iákoż iest wiele bogów y wiele pánow. Ale my iednego Bogá mamy Oycá onego z ktorego wszystko á my w nim y iednego páná Jezusá Christusá przez ktorego wszystko á my przez zeń. (1595). w 4ce, k. tyt. i k. 2 nlb., str. 424.

Druk gocki.

Rozpoczyna: Przedmowa do czytelnika prawdy sbawienney stukającego (na 2 k.). Mówi że ks. Smiglecki sprzeciwiá się rzeczom jasnym jak słońce. Popadł teź w sprzeczność s ks. Wujkiem. Nie odpisywał mu zaraz dla prac zbiorowych.

Poczem idzie tekst odpowiedzi. Przechodzi kolejno rozdział s rozdziałem i niemal zdanie za zdaniem ks. Smigleckiego, wykazując rózne jego „chytyści“. Spór toczy się o wykład róžnych pism N. Testamentu.

Ob. tom XXVIII pod Smigleckim (1594). Univers. Lexicon XXXIX str. 1297. — Bock I 928. — Osiński Skarga 81. — Siarca. Obraz II (przyznaje mylnie Janowi Stoj.). — Jocher 3530 i noty. — Wiersb II 1990. Czartor. — Czetwert. — Ossol. — Uniw. warsz. (?)

— Obrona Sentencyey o sposobie zbawienia naszego przez Chrystusá Páná którą Faustus Socinus zámknął w Dysputacyey swoiey De Iesv Christo Seruatore. Nápisána przeciwko skryptomu X. Grzegorzá Żarnowcá który názwál Apocatastasin, to jest Napráwa Artykułu o dosyć czynieniu sprawiedli-

wości Bożey przez Christusá nášzego Páná ec. Przytym przydána iest przedmowa do czytelniká w ktorey summam wyznánie iest wczynione o Bogu iedynym y o Synu iego y o Duchu świętym: á miánowicie o tym iákim sposobem przez śmierć Páná Christusowę grzechy nasze są oczyszcione. Przez Piotra Statoriusa, sługę Ewánieliey Páná Christusowej. I. Per. 2. v 18. Christus cierpiał raz zá grzechy, sprawiedliwy zá niesprawiedliwe, áby nas przywiódł do Bogá. [Tu winietka]. Bez r. (około 1600). w 4ce, k. tyt., str. 163.

Druk gocki.

Rozpoczyna: Przedmowa do Czytelnika (na 22 stronach). Tu wspomina o „świeżej zelżywości“, jaka potkała Socyna w Krakowie, jako jakiego złoczyńcę z utraceniem wielu rzeczy potrzebnych a osobliwie ksiąg i pism. Czego przyczyną było wydanie De J. Chr. servatore. Uderza na Grzegorza Żar. bojąc się, aby jednego Antychrysta gubiąc drugi nie nastawał.

Od str. 23 idzie: Odpowiedz na przedmowę skryptu X. Grz. Żarnowcá; zaś od str. 43 drobiazgowa polemika z dziełem, przyczem przechodzi rozdział za rozdziałem. Zarzuca przeciwnikowi niedbałość w czytaniu Socyna, brak znajomości tekstu hebr. pisma św. (zna tylko wulgatę) itp.

Apocatastasis Grzeg. z Żarnowcá wyszła po polsku w r. 1598, a po łacinie w r. 1607. — Na powyższą Obronę odpisał Grzegorz pismem pt. Apologia.

Bock I 927 (tu streszczenie). — Osiński Skarga 81. — Jocher 3825 i 3531 (oraz Noty). — Maciej. III 345. — Wiersb. III 3188. Czarnec. — Czartor.

— ob. Clementinus — Franconius Dan. (Omina 1612) — Katechizm zboru (1605, 1619) — Moskorzewski Hier. (1605) — Przylepski Jan (1592) — Smiglecki Marcin — Socyn F. (Refutacya 1593) — Węgierski (Regenvolscius) — Wujek J.

W rękopisie pozostały po nim prace: 1) Dysputa z Farnowskim w Lusławicach 1591 de existentia Christi ante Matrem (o csem wspomina Clementinus). — Taká dysputa z r. 1593 z Farnowskim i Wiśniowskim.

2) Confessio in synodo Lublinski 1593 (Sandius str. 174).

3) Dysputa s Janem Petrycem s r. 1593 w Lusławicach odhyta.

4) Parænesis albo Upomnienie Ministrów Ewang. do zgody z ministrami ponurzonymi.

5) Mowa na pogrzebie Socyna 1604 (ob. Lauterbach Poln. Ariano-Socinismus).

6) Komentarze (czy kazania?) do ewang. św. Jana.

Dużo materiałów do jego działalności miało się znajdować w aktach synodów arjańskich, znanych Bockowi, ale dotąd nieodnalezionych (zapewne znajdujących się w Królewcu).

On to prawdopodobnie przełożył na język polski pismo Socyna: Refutacya... Wujka (w r. 1595). — Ob. tom XXVIII s. 395.

On także przekładał „Okazanie“ Socyna, obacz t. XXVIII 392 i XXIII, 805. A nadto Jocher 3183. (Dodac należy, że to „Okazanie“ figuruje błędnie w katalogu Kraa. pod Moskorzewskim).

Sobieszcz. w Enc. Org. tom XXIV. — Universal Lexic. Zedlera T. XXXIX, s. 1298. — Baillet Satyres personnelles 271—3. — Enc. kośc. XXVI 559. — Grabowski Lit. ar. str. 24 i n. — Wajsbium w Ref. w Polsce 1928 str. 89.

Statorius (Stoiński) Piotr (III), syn Piotra i wnuk Piotra ob. Pistorius (Epigram., oct. undecimus).

Bock I 947.

O późniejszej generacji Stoińskich, bo tak się już stale nazywali, ob. pod Stoiński.

Statu (De) ob. Angelus Chr. (graecorum 1678) — Huysen Henr. (acad. cracov. 1709) — Nobilis Polonus (reipublicae 1687) — Reggius G. (ecclesiae 1647) — Simonis Ferd. (papatu 1638) — Socinus Faus. (hominis 1610) — Warszewicki Chr. (libertatis 1598).

Statua Matki Najśw. ob. Tynieński Jan (Kazanie 1769).

— honoris ob. Luca J. (1674) — Martini Henr. (1675).

— triumphatrici ob. Winckler P. (1684).

Status ob. Angelus C. (et ritus 1655) — Błoński A. A. (aevi nostri 1669) — Goldingensis districtus (1773) — Horwacki M. (religiosus) — Herbinius J. (ecclesiarum 1669) — Kirchmajer Kar. (polonicus) — Krzisztanowicz (Regni polon. 1627) — Opaliński G. (reipublicae 1752) — Palczowski P. (Venetorum 1603) — Pastorius J. (seu considerations 1664) — Retz Jan. (et expos. controversiarum 1726) — Roa M. (animarum 1643) — Wołkowicki Hieronim (Oratio de vita 1610).

— Akademii Zamoyskiej z Erekyi y Dekretu Roformationis ostatniey wizyty Apostolskiej y Krolewskiej w Zamościu zebrany... (B. m.) 1768. w 8ce, str. 6.

Kochanowski Dzieje Akad. zamojsk. 1900 str. 308 i n. podaje przedruk.

Ob. tom XIII, 84. Bran. — Zamoj.

Status causae między Akademikami krakowskimi a praetensum Collegium krakowskim i Piotra Oyców Jezuitów. (B. m. dr. i r.) (1617). fol., k. 1. Jagiell. — Ossol.

— pro generoso ordine sequestri Ducatum Curlandiae ob. Biron Jan.

— pro ordine equestri Curland. ac pro Nobilibus spoliatis. Varsaviae, 1766. w 4ce.

Ob. Kettler — Medem — Offenberg.

— pro Innocentia Marschalci et deputatorum Conventus public. Ducatum Curl. et Semigalliae, 1766. w 4ce.

— Joan. Kislinga contra Jan. Czymbermann et Sim. Schulte... (po łacinie i niemiecku). Thorn 1702.

— affectatam Perillustrissimo et Reverendissimo Referendario Regni, commissionem concernens. (1761)... ob. Gdańsk.

— pro regio districtu Piltinensi ob. Derschau Cas. Ernst. (1767).

— ob. Behm (expos. contr. 1726) — Behr U. J. (Praefecturae) — Biron Ernest Jan (Ordin. Curland. 1765, 1766) — Brincken (1765) — Continuatio ulterior (1766) — Flettenberg G. Fr. (Contra Tetsch) — Howen (1765) — Kettler (pro ord. Curl. 1768) — Kościuszkowski M. (pro Oonsil. Curl. 1754) — Lwów (ex parte magistr. ex parte seniorum) — Medem G. (pro ord. Curl.) — Muśniccy (Jezuitów) — Neuhoff (causarum exhib. Corpus 1746) — Nowicki Szczęs. (z Józ. Ossoliń. 1765) — Offenbergh H. (pro Ord. Curl. 1765) — Ośmiałowski J. (inter instigatores Regni 1773) — Ostrowski A. K. (intuitus exempt. 1755) — Piechowski Jan. (pro domo Curl., Contra Liv. ducem 1777) — Piotr Xże (contra Joan. Schiberg) — Plater Rosa (olim Jos. Strutyński) — Plettenberg (contra Bolner 1766) —

Ropp Jul. (contra J. Fr. Brinoken) —
Rzeczycki And. (c. Jos. Skrzetuski) —
Sapiehowa Joan. (O dożywocie 1773) —
Słupecka Izab. — Sprawa — Strutyński
J. A. (z Jezuitami) — Swiechowski
(creditorum contra Balkaw 1787) —
Syberg Tad. (c. Petrum ducem) —
Umiastowski Jan. (in puncto granit.) —
Vischer J. G. (contra Eb. Chr. Hahn) —
Wołodkowicz Fel. (przeciw Jerz. Ko-
nińskiemu 1766).

Status Europæ oder kurtzbemercker
Zustand in gantz Europa, wie sol-
cher mit Anfang des 1663. Jahres nach
der unpartheyischen Wahrheit gewesen.
w 4ce, k. 5.

Zawiera m. i. wierszyki o Polsce.
Kat. Rosenthala 1910.

Statut ob. Dzwonowski J. (to jest
artykuły prawne) — Potkański Krz.
(Poprawa 1608) — Wiadomość chrono-
logiczna.

(Statut litewski). Statut Welikoho
Kniaztwa Litowskoho Ot Naiasniey-
szaho Hdra Korolia Jeho Milosti Zikhi-
monta Treteho nakoronacji w Krakowie
wydanyj; Roku 1588. [Tu Pogoń wśród
wieńca laurowego, ponad wieńcem
czapka wielkoksiążęca]. [Następują 2
cytaty, a pod niemi:] Złaski i za pri-
wilejem Korolia Jego Milosti W Wilnie.
Drukowano w domu Mamoniczow. fol.,
k. tyt., k. 8 nlb., k. 32 nlb. i str. licz-
bowanych literami cyryl. (i tak samo
sygnatury u dołu) 536.

Cytaty w tytule przedrukował Daniłowicz
w Daienn. wil. II 173.

Linde (jak niżej) podaje oznaczenie miejsca
i drukarni odmiennie: Drukowano w Wel-
likom Meste Wilenskiem w drukarni domu
Mamoniczow z laski i priwilia Korolia
Jego Milosti. — Karatajew I. c. pod nr
117 podaje znown inaczej: Zapriwileiem
Korolia Jego Milosti Drukowano w domu
Maniczow (sic).

Te różnice pochodzą stąd, iż Mamonicz wy-
puścił w świat cztery różne przebiecia,
choć wszystkim dał datę 1588.

O trzech takich przebieciach mówi bliżej
Ptaszycki K'woprosu ob inđanijach 1893.
Tutaj Ptaszycki opisał 3 przebiecia, zaś
czwarte posiada Bibl. Ossol. (Oh. o tem
tenże Ptaszycki w Księdze dla Balszera
1926 II str. 297—313).

Istnieniem tych różnych przebieć datowanych
z tego samego roku, choć przebitych za-

pewne w różnych latach, tłumaczy się, że
i w układzie pierwszych kart druku są
między egzemplarzami różnice (różnice te
zaznaczam poniżej pod koniec opisu dzieła).

1) Zaczynam od opisu egz. bibl. Jag.; jest to
egz. kompletny, zakupiony przez mego
ojca w r. 1880 od ks. Polkowskiego za cenę
250 złr. — Porównałem go z egz. Caart.
(niekompletny bez tytułu).

Pierwsze 4 słowa tytułu (wśród ornamentu
roślinnego) wybito czerwoną, tak samo
trzy inne słowa (Zikhim. Tret. nakoron.)
i datę. Data oznaczona cyrylicą.

Początkowe 4 wyrazy tytułu, tak samo jak
wyrazy: Gosudara, Milesti są skrócone.
Na odwr. k. tyt. popiersie Zyg. III w obra-
mowaniu z orłem polskim. Przy bokn
Zyg. Snopek Wazów z insygniami.

Początek na 3 stronach (karta 2 i 3 r.) de-
dykacja Lwa Sapiehy do Zyg. III, dat.
w Brześciu 1588 dnia 1 grudnia. — Na-
stępuje na 4 stronach przedmowa do Sta-
nów lit., podpisana również przez Sapiehę.
Na odwrocie karty czwartej herby Sapiehy
i Litwy, mające dookoła napis wersali-
kami cyryl.: Lew Sapieha Podkanclery
Welikoho kniaźstwa etc. — Nad temi
herbami cztery wiersze kursywą: Na pre-
skawnyie i starowiecznyie kleinoty ili
herby Jasnje Wielmożnego pana pana lwa
Sapiehy... epikrograma. Pod herbami roz-
poczyna się dłuższy wiersz (38 w.) zaj-
mujący także następną stronę (recto karty
piątej). Wiersza ten ma podpis: Andrey
Rymssa.

Verso karty piątej i następną całą kartę
zajmuje przywilej Zyg. III (po rasku)
z 28 stycznia 1588, sankcjonujący statut
i wprowadzający go w życie od Trzech
Króli 1589.

Następuje 1 k., na której recto (antykwa)
przywilej łac. Zyg. III z 11 febr. 1588;
nadaje w nim pod karą 5000 flor. L. Sa-
piesze prawo wydrukowania Statutu idio-
matibus Polonico et Ruthenico, i wymienia
korzyści, jakie wynikną z ogłoszenia statu-
tu drukiem. Z przywileju tego przyta-
czam nast. następ, jako dla genezy sa-
wartej tu redakcji statutu najważniejszy:
ut Leges sive Statuta M. D. Lithuaniae
ex praedecessorum nostrorum Serenissi-
morum Regum Poloniae mandato atque
commissione quam plurimorum doctissi-
morum virorum Iurispritorum, cura, stu-
dio, labore atque diligentia, ad unani-
mem consensum omnium Statuum, Ord-
inum, tam spiritualium quam secula-
rium, Principum, Baronum, atque Nobilium
Ducatus illius conscripta habentur
idiomate Polonico et Ruthenico imprimen-
dum et excudendum curaremus, cum ex
manuscriptis legibus iuris cognoscen-
quaedam difficultas et perniciosas varietas
saepenumero exoriretur.

Taksamo na początkowych kartach, jak i w całym dziele użyte są do druku ruskiego tekstu czcionki różne, naśladowane kursywę.

Tych samych czcionek użył Mam. w dziele Sbornik 1685 (ob. tom XXVII, 172).

Rozpoczyna się tekst od rejestru (na 32 k.) rozdziałów i artykułów, na jakie się Statut dzieli; bez paginaty u góry. Ostatnia strona biała. Nie ma także sygn. u dołu.

Poczem na 536 stronach idzie sam Statut.

U góry stron paginata (liczba rozdziałów). Stronice oddają liczbowane literami alfabetu cerkiewnego (cyrylicą). Tekst liczbowany składa się z 44 seksternów (arkusz po 6 kart, każdy znowy u dołu literą; tylko piąty arkusz ma 8 kart, a ostatni 2). Liczbowanie to (i jego myłki) opisuje bliżej Karatajew l. c. str. 236—7.

II) Są egzemplarze — mnie przeważnie nie dostępne, bo dzisiaj znajdujące się w bibl. rosyj. niżej wymienionych — różne od powyżej opisanego egzemplarza bibl. Jag. (inne przebiccia). Są one zwykłe fragmentami (jak np. egz. Ossol. bez tytułu albo dwa egz. Kórń.). Egzemplarz dość kompletny, a w każdym razie posiadający tytuł (nieco odmienny jak podano powyżej) opisał Linde na str. 4—19.

Różnice między temi przebicciami zobodzą co do papieru, zużytych czcionek, skrótów druk. etc. — Niektóre różnice zaznacza Daniłowicz w Dzienn. wil. 1823 II str. 169 i nast. — Najobszerniej omawia te różnice Ptaszycki (wyżej zacytowany).

Egzemplarz Lindego (własność Suchodolskiego) miał tytuł następujący: Statut Wielikoho Kniażestwa Litowskoho ot Naisaneiszoho Hadra Korolia Ieho Młsti Żikimonta Tretého na Koronacji w Krakowie wydany Roku 1588. [Tu Pogoń w wieńcu pod czapką w. ks.]. Drukowano w wielkim (?) mieście wileńskiem, w Drukarni domu Mamoniczow z laski przywilja Korolia Jego Młsti. — Sztychowana reprodukcja tego tytułu podaje Linde na końcu dzieła.

Na odw. tyt. było popiersie Zygmunta III a herbem Snopek i z napisem ruskim u góry. Na 2 i 3 karcie był przypis Zygmuntovi III przez Sapiebę; na k. 4 i 5 odezwa Sapiechy do Stanów; na odwrocie Pogoń i teksty pisma św. (z Parap., a Mądr. Sal. z Psalmu 10, z Przypow. Salom.). — Poczem szedł rejestr rozdziałów.

Daniłowicz w Dorpater Jahrb. 1834 mówi, że są egzemplarze ze spisem omyłek. — Tego w znanych mi egz. nie ma.

Podobno także jest jakiś egzempl. (niegdzie w Domin. grodz.) w którym na końcu dołączono osobny druk: Tribunal Obywatelom Wielikoho Kniażstwa Litowskoho na soimie warszawekom dawy 1581. [Tu Orzeł polski i Pogoń] wydrukowano w Wilni (sic)

w drukarni Mamoniczow r. 1588. fol., k. tyt. i k. 14. (Jako osobny druk, ale nie jako dodatek do Statutu znajduje się ten „Tribunał“ w bibl. Kraa. i Petersb. publ.).

Ogłoszony tutaj tekst statutu jest to t. zw. III redakcja. (Redakcji I i II nie ogłoszono współcześnie drukiem, chociaż to król zapowiadał a na sejmach nieraz się domagało). Redakcja ta po długich debatach i przygotowaniach była wykończona na zjeździe wolkowskim w grudniu 1584 roku. Zatwierdził ją Zygmunt III na sejmie koronacyjnym 1588 (sprawa sposobu zatwierdzenia jest sporna, obacz o tym sporze Ehrenkrentz w Ateneum wileń. 1924 i Adamus Z zagadnień pr. litewsk. 1926 str. 12—19).

Statut był przedłożony król. Zygmuntowi III do zatwierdzenia prawdopodobnie w języku polskim i ruskim, a król oba teksty potwierdził, skoro oba polecił wydrukować. (Kwestja ta należy jednak do spornych).

Leontowicz i Bersadzkij (O nasled. po litowskiemu prawu 1893) starali się dowiedzieć, jakoby tekst ruski był jedynym autentycznym. — Polemikę przeprowadza Ptaszycki w obu wyżej wymienionych rozprawach.

Język tej III redakcji jest białoruski podobny np. jak w dziełach Zyzanii, ale przesycony mnóstwem polonizmów, a także licznymi wyrazami starosłowiańskimi (bolszij, sudno, plita, żerobie kiunti, poltyna, slasterla).

O wydaniu Statutu po rusku oraz o zamierzonym (ale niedokonanym na razie) wydaniu po polsku obacz korespondencję Sapiechy z Radziwiłłem w Archiwum Rada. (Scriptores R. P. tom VIII str. 195 pod r. 1588). — W liście z r. 1592 pisze Sapiecha, że tekst (ruski) krytykują ludzie „uparci i nierozsądni“. Widać wielu Rusinów niesadowolniał. Stąd domagano się „poprawy“. „Poprawę“ taką uchwalono już w r. 1594 (Akta Wil. Kom. Arch. VIII pod tymże rokiem).

Przemowę Lwa Sapiechy (wydobyta zapewne przez Fryd. Sapiebę z archiwów rodzinnych) przy ofiarowywaniu Zygmuntovi III egzemplarza ruskiego Statutu ob. Swada Polska Ostrow. 1745 oraz Mowy Wyborne 1769 str. 367.

Czacki O lit. i pol. pr. 1800—1 (nie znał wówczas druku białorusk., który dostał do Krzemieńca dopiero parę lat potem). — Linde O stancie litewskim wiadomość 1816 (opisał znane mu wydania i porównał tekst ruski z polskimi). — Daniłowicz Opisanie bibl. w Dzienn. wil. 1823 II str. 168 (tu obszerny opis). — Tenże Rzut oka hist. na prawod. lit. w Pam. nauk. krakow. 1834 (toż w Dorpater Jahrb. 1834). — Sopikow I nr 1425 (opisuje egz.

Senatu petersb.). — Strojow Opis. Knig Tołstoj 1829 i Dopełn. 1841 nr 9. — Żurnal Min. nar. prosw. 1838 str. 276. — Sacharow Obozrenie 1849 nr 79. — Undolskij Oczerki nr 103. — Karatajew Opis. star. ruskich knig w Sborniku oddiel. rnsk. jazika i slov. Imp. Ak. Nauk, tom XXXIV (r. 1884) na str. 236—7. — Ptaszycki K'woprosn ob izdanijach 1893. — Tenże Sbornik snimkow sławiano rnskich 1895 (tu przedruk wyjątków). — Tenże w Księdze dla Balzera II 1925. — Jaroszewicz Obraz Litwy 1844 str. 143 5. — Wizerunki i Roztrząsania, Wilno 1837. — Piekosiński w Rozpr. Akad. histor. filoz. XXXIX str. 122—4. — Katalog Wildera 1912 (cenił 250 rs. za egz. uszkodzony) — Ehrenkreutz w Atenem wil. 1924 str. 315 i 320 (Stan badań). — Abramowicz Cztery wieki drnkarstwa 1925 str. 27 (podaje reprodukcję tytułu tego wydania). — Piekarski w Kat. Kórń. 1929 nr 1423 i 1424 (fragm. dwóch różnych odbić).

Daniłowicz w Dzienn. wil. 1823 II znał 14 egz. (ja wiem o 18-tu niżej szczegółowo wymienionych, ale przeważnie dziś niedostępnych). Znał mianowicie egzempl. Suchodolskiego, Baz. wileń. (dwa), Bibl. Krzem., Uniw. wileń. (dwa), Domin. grod. Senatu petersb., Czart., Tow. hist. mosk., Chod., Bibl. Kowień. (egz. zaświadczony przez Adama Mickiewicza), Niewiarowicza, Bibl. arsenału paryskiego.

Bibl. archiep. w Riasaniu — Bibl. Mosk. Synod. tipogr. — Bibl. petersb. Akad. duch. — Bibl. petersb. Akad. N. — Bibl. petersb. publ. — Bibl. Senatu petersb. (przy Metr. lit.) — Czartor. (bez tytułu) — Jagiell. (2 egz., jeden fragm.) — Kórń. (dwa fragm.) — Mosk. obszcz. istor. — Moszyńs. (Un. Inbel.) — Mnz. Ramianc. w Mosk. — Ossol. — Uniw. kijow. — Uniw. lwow. — Uniw. warsz. (?) — Uniw. wileń. (z bibl. Karmelitów wil.) — XX. Dominik. w Grodnie(?).

— Statut Wielkiego Księstwa Litewskiego Od Naiśniejszego Hospodará Krolá Jego Mości Zygmunta III. Na Koronacyey W Krakowie Roku 1588. wydány. [Tu w prostokacie koło, w nim na podmalowanej na czerwono tarczy herb Litwy Pogoń; po obu stronach tarczy anioły, podtrzymujące nad nią czapkę w książęcą. W kole zewnętrznej herby znaczniejszych miast litewskich; w jego środku, na górze, herb Polski a nad nim korona]. W Wilnie U Leona Mamonicza Typographá Krolá J. M. Roku 1614. fol., k. tyt. i k. 7 nlb., str. 391 i k. 17 nlb. (Regestr).

Sygn. A wypada w egz. Jag. (z daru Wł. Górskiego) pod dz, B pod nie, C pod az... Tak samo w egz. Ossol. — U góry stron paginata z liczbą rozdziałn. (Na str. 115 jest w paginacie błąd).

Na odwr. k. tyt. cytaty (z pisma św. po polsku, Tetrastichon łac. i cytat ze Stobaeusa oraz Napomn. do rodziców po łac.).

Na nast. karcie sygnowanej n dołn) (idzie przywilej Zygmunta III. Tu mówi, że na sejmie koron. panowie rada, urzędnicy i posłowie W. X. L. podali mn do potwierdzenia Statut to jest odprawowanie sgdów, przez deputaty od stanu W. X. L. i na sejmikach powiatowych na to obranych i wysadzonych poprawiony, zaś na sejmie elek. przegładany. Prosilili go, aby go potwierdził i kn używaniu przywieść kazał.. On też a powinności gospodarskiej namówiwszy się z Pany Radami i z wszystkimi stany obojego narodu na sejmie walnym koron. statut ten wydaje. — Wszystkie sprawy sądowe mają być tym porządkiem odprawowane od Trzeci Krolí 1589. — Zachowana ma być wolność poprawowania statutu. Statut ten poprawiony i (z) przywilejami ziemskimi piśmem polskim i rnskim drukowaé i w powiaty rozesłać rozkazał. Kazał też przywieść do niego pieczęć. Statut ten związkom i spiekom Uniej niwczym przeciwu być i nie szkodzić i ubliżać nie ma. Dat. 28 stycznia 1588.

Na nast. trzech stronach dedyk. podkancl. Lwa Sapiehy Zygmunтови III, datow. 11 grudnia 1588 w Brześciu. — Dziękuje mn za wydanie Statutu jako najwyższemu stróżowi praw i wolności.

Na k. 3 verso: odezwa tegoż Lwa Sapiehy: Wszem w obec Stanom W. X. L.; w której wychwala „naszą wolność między narody chrześcijańskimi“, bo ktobykolwiek w sławie, żywoce i majątności w czasie nas ukrzywdzić i pastwić się choiał, ten by już nie panem naszym ale skazicielem praw był. (Jest w tym ustępie pewna różnica w porównaniu do rnskiego tekstu). Mając wolności dobre obwarowane wybierajcie ludzi dobrych do Trybunałów.

Na odwrócie herby Sapiehów i Litwy, te same co w wydaniu ruskim 1588 i 14 wierszy polskich: Rozmnożył rzymskie państwo Romulus mężnością...

Potem na 2 k. dedykacja Leona Mamonicza (syna): Leonowi Sapiezie kanclersowi W. X. Lit., datow. w Wilnie 30 sept. 1614. Podnosi jego zasługi w dojściu do skntku druku rnskiego. Egzemplarz ruskie już się od dawna rozessały. Sapieha starał się tymczasem, aby do Statutu nowe artykuły były przypisane albo dawne objaśnione, ale na to nowo sporządzone długoby jeszcze należało czekać. Dlatego kazał teraz Statut po polsku drukować dla tych, którzy albo

ruskiego języka nie umięją albo polskim częściej narabiają.

Wreszcie idzie 1 k., na której verso ten sam przyw. Zygmunta III na druk, co w ruskim wydaniu.

Rozpoczyna się na str. 1—391 tekst polskiego tłumaczenia. Litera R w wyrazie „Rozdział” drukowana ozdobnie. „Artykuł” druk. wersalikami łącz., reszta tekstu drukiem gockim. Artykuły nie dzielone na ustępy, co przeprowadzono dopiero w nast. wydaniu (1619). Konkordancji z konst. sejm. nie ma.

Dwa znane mi egzemplarze wykazują w tem różnicę 1) iż w egz. Ossol. (a podobnie w egz. Chruckiego, który znał Linde) dolna połowa str. 210 jest biała. Górna, część tej strony zajmuje art. 21. — Zaś od strony 211 idzie: Rozdział IV. — Opuszczono więc w tym egzemplarzu przekład art. 22 rozdziału V, który traktuje o niepojmowaniu „powinnej” za żonę.

2) Natomiast w egz. Jag. dokleiono między str. 210 a 211 wielkizbowaną i niesygnowaną kartę (mniejszą o centymetr na szerokość), na której znajduje się wydrukowany: Artykuł ZZ (ma to oznaczać 22). Aby nikt powinien sobie wekrwi nie pomyślał. — Nieumiem rozstrzygnąć, jak ten brak wytłumaczyć: czy to było opuszczenie przypadkowe (co prawdopodobniejsze) czy umyślne? W późniejszych edycjach ten artykuł zamieszczano.

Na str. 392 niepoliczbowanej: Przedmowa do łaskawego Czytelnika, gdzie (drukarz) pisze: „Podobno czytając ten Statut łaskawy czytelniku, na niektórych miejscach to przełożenie z ruskiego albo raczej z słowiańskiego języka na rzecz polską nie wszystko podoba, a jako mniemam na wielu miejscach polszczyzna niegładka jako smakować tak i podobać nie będzie. Indziej też i trudne słowa mniej polskie i wątpliwy sens zdać ci się będzie. Lecz niech cię to nie obrusza, gdyż w tem przekładaniu tego statutu nie tak skąpość słów polskich nam zagradzała, jako raczej tym się to działo, że z ruskiego na polskie chcąc słowo do słowa przełożyć, nie się tu na słowa nowe wytworzyć i górnej polszczyzny niezbierając, prostym a pospolitym używaniem mowy polskiej folgując wykładowi szczeremu i przetłumaczeniu prawdziwemu do używania ludzkiego podał. A komu się to tłumaczenie nie podoba wolny rekurs do ruszczyzny starej zostaje. Wszakże proszę, aby te moje (sic) uprzejmą i życziwą pracę każdy przyjąć wdzięcznie na ten czas raczył, obiecując się na potom chcieć wydając czasu awego poprawić”.

Jak zdaje się wynikać z tej przedmowy, tekst ruski jest nważany przez drukarza za autentyczny. (Porównaj analogiczną

przedmowę w wyd. z r. 1619). Ale jest to (należy pamiętać) oświadczenie drukarza i dlatego nie ma znaczenia rozstrzygającego dla sporu, czy Zygm. III w r. 1588 zatwierdził oba teksty (ruski i polski). Po str. 392 (nb.) idzie Regestr na Czatnascie Rozdziałowv (wersalik. łącz.) Statutu wielkiego X. Litewsk. według Artykułow y alfabetu w nim zebranych (17 k.). Ostatnia karta recto: Koniec Regestru przez szlachetnego Stanisława Gałęską prawnego prakt. porządnie zebranego y spisanege szczęśliwie dokoncony, Roku 1614. Octobr. (druk łaćiański).

Poczem wiersz: Do Zoila:

Tłumacz, Drukarz, ciebie się Zawisny nieboją, O mądrych rozsądek, nie twoy opaczny stoją. Bo każdy a nich miał na swą rzecz pilne baczenie, Mądryemu, nie tobie, zostało uważenie, Tłumacz, folgował własnemu słow wykładowi, Drukarz, przy nim y Regestr, krotkiemu czasowi. Jeślyż przyganisz ktoremu z nich niemiłości, Toć się Zawisany, co y Zoilowi, wydaćci.

Zamieszczone w tej edycji tłumaczenie polskie jest dość nie ścisłe; zawiera też dużo błędów wynikłych z niezrozumienia tekstu ruskiego. Tak np. w art. 92 rozdziału IV (str. 182 wiersz 1 od góry) tekst ruski mówi o świadectwie sąsiadów (nędów) okolicznych — tekst polski przekłada to przez „świadectwo sądów okolicznych”, co nie daje sensu. Takich przykładów błędnego rozumienia ruszczyzny jest dość dużo.

Inne błędy są błędami drukarni. Tak np. na str. 126 w. 3 od dołu w art. IV, 42 opuszczone w tekście polskim słowo „przechodu” (jest ono w ruskim tekście) — wskutek czego sens jest ciemny; mimo to wszystkie dalsze wydania błęd ten powtarzają.

Kto jest autorem zamieszczonego tu przekładu i kiedy tego przekładu dokonano? dotychczas nikt tego należycie nie abadał. W „Archiwum Radziwiłłów” (Ser. R. P. VIII) mamy ogłoszony pod datą 18 lipca 1588 list Lwa Sapiehy do podk. Krz. Radziwiłła tej treści: „Statut nowy rozkazałem już drukować po rusku. Chciałbym go i po polsku wydać, ale kiedyby miał de verbo ad verbum go przełożyć wedle ruskich słów i sentencji, bardzo by było nie grzecznie. A inaczej nie śmiem. To jest, żebych słów ani sentencji nie obserwował jeno sensu. Bo i oprócz [tej] przyczyzny ludzie uajdują strofować. Otóż boję się, aby i to komu nie chciało wadzić, zwłaszcza odemnie. Radbym w tem radę i zdanie W. Mei wiedział, proszę racz mi ją dać. — Przywileje radbym też wydał przy tym statucie, ale iż nie wszystkie są nam na rękę, — w drugim [nas] początek dobry, środek sły, —

a w drugim środek dobry a początek albo koniec zły; a toż nie wiem, jeśli się godał opuszczać to co szkodliwego albo nie“.

Możnaby z tego wnosić, że Sapięha kazał w lipcu 1588 Statut tłumaczyć, a jednak tak nie było.

Posiadamy bowiem rękopisy przekładu III redakcji, datujące z przed r. 1588. Wyjątki jednego z takich rękopisów (z Bibl. mosk. drukarni synodalnej, a r. 1581?) podał Ptaszycki (Księga dla Balzera 1925 II 307). Widać z nich, że już w r. 1581 tekst polski był w zasadzie gotów, leca go później do druku mocno przerobiono (*kupia* zmieniono na *kupnem*, *pies szczekacz* zam. *brzechun itp.*). Wyrazy starsze odrzucano, zastępowano nowszemi. Bardzo to ciekawy przedmiot badania także i dla dziejów języka.

Ale co więcej. Autor pierwszego przekładu III redakcji miał już przed sobą — jak widać a porównania — dawniejsze tłumaczenie II redakcji (a więc z lat sześćdziesiątych?) i obficie się niem posilkował, przejmując stamtąd całe artykuły i ich nagłówki (modernizując przytem język, np. zamiast „osoczenie“ kładzie „oskarżanie“ lub „podawanie“ itp.). — Ten przekład II redakcji, pochodzący z przed r. 1584, dochował się w kilku rękopissach (publikował go Piekosiński w r. 1900). Cała ta kwestja prosi się o bliższe opracowanie.

Tekst ogłoszony drukiem w roku 1614 nie przynosi „przywilejów“, o jakich wspomina w liście z r. 1588 Lew Sapięha. Wyrażenie jego rozumiem tak, że chodzi o przywileje, jakie pomieszczone są przy tekstach rękop. II redakcji (opis tych ręk. ob. w Arch. kom. prawn. VII, wydał Piekosiński 1900). Ich treść koliduje z tekstem Unii i na tem polegała trudność zamieszczenia ich w całości („są nam nie na rękę“). Na tych to trudnościach rozbił się może zamiar Sapięhy, aby ogłosić polski przekład już w r. 1588 i druk musiał być odłożony na lat 26. Chociaż w tem wydaniu nie ma pomieszczonych przywilejów, to jednak wszystko za tem przemawia, że tekst z r. 1614 jest owym Sapiężyńskim tekstem przekładu a przed r. 1588; to znaczy, że w r. 1614 nie tłumaczono Statutu po raz drugi, leca go tylko smodernizowano.

Linde l. c. str. 170 miał przed sobą fragment tej edycji (własność J. K. Chruckiego), ale uważał to błędnie za egzemplarsz rękomej polskiej edycji z r. 1588. — L. Sobolewski w Gaz. warsz. 1822 str. 47—41 pierwszy opisał a egz. Czart. na lekcji tej edycji. — Lelewel w Dzienn. wil. 1823 III str. 263. — Daniłowicz Statut Kaz. Jag. (1826) w przedmowie, oras tenże w Dzienn. wil. 1823 II, 264

(podaje wyjątki i opisuje egz. Rumiancowa, w którym data 1614 jest wycięta, aby udać to za edycję a r. 1588). — Bentk. II 177 nie zna tej edycji. — Piekosiński w Rozpr. Akad. Um. hist. filoz. XIV str. 124. — Ptaszycki l. c. — Kutrzeba Hist. źródeł II 78. — Górski Wład. w Przegl. bibl. arch. 1881 str. 272 (on to zebrał i ofiarował w r. 1884 Bibl. Jag. komplet wydań polskich Statutu, a zarazem opisał je l. c.).

Do tego wydania przyłączono i razem opracowano:

Trybunał obywatelom Wielk. X. Litew. na Sejmie Warszawskim dany Roku Tysiąc piec set osmdziesiątego pierwszego. [Pod tym tyt. wersalikiem łacin. wybitym, Orzeł i Pogoń z koroną, która oba herby obejmuje]. Cum Gratia et Priuilegio S. R. M. w Wilnie w Drukarni Leona Mamonicza, Roku, 1614. (Na końcu:) Zawołą y rozkazaniem Jaśnie Wielmożnego Pana, Jego Mości Pana Leona Sapięhi, Kanclerza Wielkiego Xięstwa Lith. ten Trybunał jest wydrukowany. fol., k. tyt. i str. 23 (sygn. A—B, ost. karta nie sygnowana).

Tekst tego „Trybunału“ rozpoczyna się od słów: Sposob Praw Tribunalnych. Pozem idzie ustawa Stef. Batorego, konst. sejm., roty przysięg, miejsce sądom głównym, poprawa artykułu z r. 1588, przyczynienie czasu itd. itd. (Ob. tekst ruski przy edycji ruskiej).

Bywają egzemplarze tego wydania Statutu, gdzie na końcu doprawiono edycję „Trybunału“ z datą 1616. (Ob. pod: Trybunał). Czart — Jagiell. — Ossol. — Uniw. warsz. (egz. Chruckiego, dziś zatracony?).

— Statut Wielkiego Xięstwa Litewskiego Od Najasnieyszego Hospodara Krola I. M. Zygmunta III. Na Koronacyey w Krakowie Roku 1588. wydany. A teraz Po drugi raz Polskim ięzykiem do Druku podany z pokazaniem w czym Statutá Korony Polskiej z Statutem W. X. L. są zgodne w czym zaś są roznc: Textv Samego Statvtv, Niwczym Nieodmieniaięc. przy Artykułach tego Statutu ná brzegách iest położono. [Tu winietka]. Cum Gratia & Priuilegio S. R. M. W Wilnie, W Drukarni Leoná Mamonicza Krolá J. M. Typographá Roku Pańskiego 1619. fol., k. tyt. i k. 8 nlb., str. 391, k. 30 nlb., 3 szyćchy (portret Zygmunta III, Zyg-

munt III na posiedzenie senatu i drzewo pokrew.).

Są 2 odbicia różne z powyższą datą. Opisują je pod I i II.

I) Litera S w pierwszym wyrazie tytułu jest nader ozdobna (podobne ozdoby jak w tekście przy pierwszej literze „Rozdziałów“). Karty początkowe nie sygnowane kustoszami, dopiero dalsze znaczone kustoszami od A—Z i od Aa—Kk, wreszcie a—p₂ (Rejestr). Na każdy arkusz wypada po 6 kart, z wyjątkiem ark. D, który liczy dwie karty.

W liczbowaniu błęd, gdyż str. 211 i 212 (biała) nie są policzbowane. Również nie mają one sygnatury.

Na odwr. k. tyt. Pogoń litewska w kwadracie z herbami województw dookoła niej (taka, jak na tytule I wydania pol.). U jej góry cytaty trzy łac. z pisma św., a po jej bokach i n dołu siedm cytatów polskim wierszem z Proverb. Salomona. — Cytaty te są inne jak w I wyd.

Na k. nast.: Przywilej K. J. M. Confirmacyey Statutu z r. 1588 (z kontraasygnatą L. Sapięhy i G. Woyny). — Poczem licyz sztych przedstawiający popiersie Zygmunta III.

Dalej idą: 1) Ded. Sapięhy do Zygmunta III z r. 1588. 2) Odezwa Sapięhy do Stanów 1588. 3) Na kleynot star. domu Sapięhi (drzeworyt herbu i 14 wiersz polski: Rozmnożył Rzyskie Państwo...). 4) Dedykacja Bartł. Gawłowieckiego Leonowi Sapięże, kancl. datow. 1 maja 1619 w Wilnie. (Tu mówi, że bawił się przy sądach kancelerza; stąd zaprzagnął uzupełnić nowe wydanie Statutu konkordancjami z konstyt. sejmowemi litewsk. oraz polskiemii prawami — na nżytek tych, co praw koronnych ani konst. zobopolnych mieć nie mogą). 5) Dalej idzie na 1 k. tegoż Gawłowieckiego: Do czytelnika łaskawego... oraz Przeostroga. (Tu mówi, że W. X. L. w jedno ciało społeczności polityckiej z Koroną jako dusza a ciałem zunjowane. Dlatego uzupełnia nowe wydanie Statutu konstytucyjami uchwalonemi za prawo W. X. L. ze zgodnej uchwały sejmowej. W „przeostrdze“ wyjaśnia, że odsyłaćce H. L. oznaczają Stant Herbulta po łacinie, a H. P. po polskn. Konstytucje z lat 1560—1619 powołuje wedle druku Piotrkowczyka).

Tu sztych dwunastonnicowy przedstawiający króla Zygmunta na tronie w otoczeniu senatu, widoczne naśladowanie ryciny dodanej do Commune Privileg. Łaskiego. — Poczem na 2 k.: 1) Porządek, jako przy królu w senacie Rada Korony Pol. i W. X. L. miejsca swe zasiada... w Lublinie 1569 postanowiony. — 2) Krotka Dekl. o urzędzie, władzy i prerog. Senatorów... — 3) przyw. łac. Zygmunta III z r. 1588

11 feb. dotyczący wprowadzenia Statutu. —

4) Tytuły 14 rozdziałów Statutu. Następuje tekst Statutu. Druk gocki, cwiecinko duże. Inicjał R przy „Rozdziałach“ ozdobny; tak samo na zakończenie rozdziałów piękne ozdoby drukarskie np. na str. 33, 243, 246. — Margines na stronicach oblijuwany z jednej strony linią podwójną; w obrębie tych dwóch linii konkordancje każdego artykułu z prawem koronnem wedle Herburtu albo z konstyt. sejmowemi. Konkordancje te są znazone literami alfab. łac. a w tekście są zamieszczone odnośniki do nich.

W jednym miejscu dodał Gawłowiecki uzupełnienie po artykule, a mianowicie na str. 138 (łtoki zawite w latach 1588—1616 uchwalone).

Nowością w tem wydaniu, a zarazem zasługą Gawłowieckiego, jest 1) dodanie konkordancji, 2) podzielenie poszczególnych artykułów na paragrafy ponumerowane na boku cyframi, co nadaje układowi większą przejrzystość. Jest rzeczą w nauce sporną, jakie znaczenie ma dodanie powyższych konkordancji, a zwłaszcza powołanie tych konstytucji, które będąc wyłącznie koronnemi na Litwie nie obowiązywały. Co do konst. z r. 1588 dodanej w rozdz. III, 17 podnosi sam Gawłowiecki, że jest ona różna od Statutu. Najprawdopodobniej konstytucje koronne mają mieć w intencji Gawłowieckiego znaczenie posiadkowego prawa t. zn. nie mogą złamać prawa W. X. Litew. Należy jednak zanućć że myśl dodania konkordancji przejął Gawłowiecki z dawniejszych rękopisów II redakcji, przy których — zwłaszcza gdy chodzi o t. zw. Statut Wołyński — zamieszczano porównywanie z tekstami konst. kor., gdyż na Wołyniu obowiązywało prawo polskie (np. ręk. Ossol. 370 B). Tam więc konkordancje miały inne znaczenie.

Na str. 392 (mlb.): Do Czytelnika łaskawego. Jest to mocu zmieniona przemowa w stosunku do wydania poprzedniego. Tu mówi, że „niegodziło mi się nie od szczyrego przełożenia z Ruskiego, albo raczey Słowiańskiego języka, na rzecz Polską, odstępować, gdyż to nie moia rzecz cudze słowa pocioisywać, y sens poprawować: lecz tylko własne słowa iako w sobie brzmia, wydrnkować. A iżci się to proste ale prawdziwe przetłumaczenie poniekađ y smakować, abo podobać nie będzie, indziej też przytrudnieysze słowa, albo uniey Polskie, a za tym y wątpliwy sens zdać ci się będzie, tu iuż proszę przebac. Gdyż w tym przekładaniu tego Statutu, nie skąpność, albo niemiejętność słow Polskiej mowy zagrođą było. Ale więcej felgując szczyremu słow Ruskich wykładowi, y prawdziwemu przetłumaczeniu,

tak sie do używania ludzkiego podaje: a wszakże ieśli sie to przełożenie komu podobać nie będzie, po staremu wolny każdemu rekurs do staroswietokiey Ruszczyzny zostaje. Jednakże proszę, aby tę moję uprzejmie życzliwą pracę, dla potrzeby każdego z was podjętą, koszt y nakład z odwagą nczyniony sawdzięcznie przyjął raczyli, a ieśli pochwały nie przyznawasz, przynajmniej nagany nie czyni.

Następuje na k. nlb. sygn. a - p₂: Rejestr na czternaście rozdziałów, na którego końcu: Przez szlachetnego Stanisława Galaske, Prawnego Prakt. Przysieg. M. Wileń. porządnie powtore pilnie zebranego y spisane, szcześliwie dokończony, Roku Pańskiego 1619. Dnia 27. April. — Na odwrocie karty: Do Czczącego... (8 wierszy pol.) z podpisem: Anagramma, Stan, Sława, Głaskać.

Błąd w nazwisku Gałaski powstał widocznie stąd, że drukarnia nie miała odpowiednich liter wersalikowych tj. ł, ą, ę.

II) W jakim czasie wypuszczeniu tej edycji wydrukował Mamonick z tą samą datą drugie jej odbicie z b. małemi zmianami. Różnice ważniejsze są następujące:

A) W odbiciu pierwszym powyżej opisanem kustosz A wypada pod *gd*, B pod *A*, C pod *ik*, D pod *Te*, E pod *m...* itd.

W drugim odbiciu kustosz A idzie pod *zie*, B pod *nG*, C pod *ik*, D pod *ed*, E pod *a*.

B) Pogoń na odwr. tyt. ma w drugim odbiciu kształt okrągły nie prostokątny.

C) Jest różnica w tekstach pisma św., gdyż w drugim odbiciu są teksty z ks. Mojż. i Jerem. po łacinie.

D) W drugim odbiciu strona 34 mylnie oznaczona 33.

E) W drugim odbiciu ostatnia strona jest mylnie liczbowana 382 (w pierwszym jest bez liczby).

F) Data na końcu rejestru jest w II odbiciu: 17 Apr. (zamiast jak w I: 27 Apr.).

G) W pierwszym odbiciu rejestr ma sygn. a - p, w II-gim a - e (po 6 kart na ark.).

III) Do tego dodany jest osobny drnk: Trybunał Obywatelom Wielk. X. Lit... w Wilnie, w Drukarni Leoná Mamonická Roku 1616. fol., str. 23. Nie jest to jednak (choć ma ten sam tytuł i tę samą datę) odbicie identyczne z „Trybnałem“, dodanym do edycji poprzedniej. Jest to przedruk nowy. Nawet winiety tu użyte są inne.

Przy niektórych egzempl. poprawiony jest „Trybunał“ a datą 1623.

Linde l. c. str. 40 podaje opis tego wydania (uważając je za błędnie za I polską edycję). — Górski w Przegl. bibl. arch. 1881 tom II str. 272. — Podobnie k. tyt. podaje Abramowicz Cztery wieki druk. (1928) str. 81.

Eg. Bibl. uniw. warsz. był niegdyś własnością Gdańska, darowany temu miastu przez Gawłowickiego.

Bibl. djec. wil. (?) — Branic. — Czartor. — Dominik. prodz. (?) — Jagiell. (2 odbicia) — Karmel. wil. (?) — Krasiń. — Tow. Przyj. N. warsz. (przed r. 1831) — Uniw. warsz. — Zamoj.

— Toż... Teraz zaś Trzeci raz z przyłożeniem Constitucji tak Koronie, iako y W. X. L. służących zázaz pod Artykułami położonych, Textv Samego Statvtv Niczym Nieodmieniałe, Do Drvkv Podany. Roku Pańskiego, 1648. [Na końcu:] Cum Gratia et Priuil: Speciali S. R. M. w Warszawie, W drukarni Piotra Elertá K. I. M. Typ: R. P. 1648. fol., k. tyt. i k. 5 nlb., str. 363 i str. 60 (Rejestru).

Sygn. tekstu A—Y₆ i a—g₆. — Inicjały w „Rozdziałach“ ozdohne, na wzór edycji poprzedniej, ale dodano wśród ozdób Pogoń. Na odwr. k. tyt.: Tytuły czternastr rozdziałów i „Przestroga“ o podobnej treści (ale skrócone) jak w edycji poprzedniej

Poczem na 1 k. dedykacja: „Do Naisn. Wład. IV“, podp. w Wilnie 1 maja 1648 przez Józefa Jana Piotrowicza, pisarza M. Wilna. Mówi, że na sejmie koron. żądano korektury statutu, ale diversitas sententiarn przeszkoździła temn. Dlatego na przeszłym sejmie walnym proeili obywatele lit. o nowy drnk, bo starych egzemplarzy nie można dostać — a nadto przybyło nowych konstytucji. Toteż kontynuujac pracę Gawł. przydał tu to nowe konstytucje W. Xięstwa służące. Przedstawił tę pracę komisarzom królewskim i nie odniósł nagany. (O Piotrowicz podaje pewne szczegóły Danił. w Dzienn. wil. 1823 II 282).

Poczem karta druga tyt. sztycbowana z popiersiem Wład. IV (sc. W. Hondius) oraz karta s herbami Radziwiłłów i Sapiechów; ryt. J. Lampe (rycin tych brakuje w większości egzemplarzy np. Czart.). — Nadto w tekście rycina drzewa pokrew.

Poczem dedykacja Elerta do podk. W. X. L. Albr. Stan. Radziwiłła i Kaz. L. Sapiehy, datow. 5 maja 1648. — Wreszcie dedyk. Lwa Sapiehy s r. 1588 do Zygmunta III. Tekst przedrukowany z edycji 1619 r., ale zeszcpeczony wielu nowemi błędami druku. Pod tekstem (a nie na marginesach) konkordancje Gawłowickiego, pomnożone konstytucjami aż po rok 1647. Na ich dodaniu polegała praca Piotrowicza. Ale są także jego dopiski wychodzące poza takie dodatki. Tak np. na str. 363 do artykułu końcowego dodał Piotrowicz uwagę: „Correctura Jurium y Statutu pozwolona ea

Constitutione aby nie spisom Vuiey nie było przeciwno. Const. 1581 fol. 308^a. Dopisek ten nie znajduje się w wydaniu 1619.

Na str. 863 (nlb.): Do łaskawego czytelnika. Potem z osobnem liczbowaniem 1-60: Regestr Gałąski (z tym samym co w r. 1619 błędem: przez... Gałaskę) i z dopisem: A teraz znowu przedrukowany, Rok: P. 1648. Na str. 60 wiersz: Do Czytelnika (Masz Statut praw z regestrem...) jak w edycji z r. 1619.

Do tego wydania bywa dodawany „Trybunał” Warszawa 1648. fol., k. nlb. I i str. 24. Linde I. c. str. 62-67. — Daniłowicz w Dzienn. wil. 1823 II 284. — Kraszewski Wilno IV 198 (ma mylnie: Wilno S. J.). — Wilder Kat. antykw. 1912 (cenil 50 rs.). — Górski I. c. str. 273.

Czart. — Jag. — Ossol. — Uniw. wil.

— Statut Wielkiego Xięstwa Litewskiego, Naprzód, za Najsławniejszego Hospodara Krola Iego Mosci Zygmunta III. w Krakowie w Roku 1588, Drugi raz w Wilnie, w Roku 1619, z pokazaniem zgody y różnice Statutow Koronnych y W. X. L. Trzeci raz, za Najsławniejszego K. I. M. Władysława IV, w Warszawie, w Roku 1648, Z przydaniem Constitucyi od Roku 1550, do 1647. Teraz zaś, Czwarty raz, za Szczęśliwie Pánuiącego, Najśławniejszego Krola Iego Mosci Iana Trzeciego Zprzyłożeniem pod Artykuły, Constitucyi Seymowych od Seymu Roku 1550. aż do Seymu Roku 1690. Obojgu Narodom służących, (Textu samego niwczym nie naruszając) Drukowany, w Wilnie, w Drukarni Akademii Societatis Iesv. Roku Pańskiego 1693. fol., k. tyt. i k. 20 ulb., str. 421 i 54 i 10 (Regestrów).

Na odwr. tyt. herby Korony i Litwy, w ich środku Janina Sobieskiego.

Rozpoczyna na 1 k. przyw. Jana III, w którym pozwała przedrukować Statut wedle edycji z r. 1648 z przydatkiem constitucji po tym roku wydanych (w czym typografia wileńska laborare tenebitur).

Potem na 2 k. dedykacja od typografów: Kazim. Janowi i Bened. Pawłowi Sapiensie. W niej wysławienie i dawniejsi Sapiensowie. Czwert. I. c. (ob. niżej) miał egz. z drugą dedykacją doklejoną: Dominikowi Mikołajowi kancl. oraz Karolowi Stan. podkancl. W. X. L. Radszawilom.

Dalej idą: przyw. Zyg. III, publikacja tegoż króla, dedykacja Lwa Sapiehy i jego odezwa do Stanów — jak w popr. ed.

Wreszcie: Porządek w senacie, Deklaracja o nrzędzie, Do czyteln., Tytuły 14 rozdz., Przesłoga — jak w poprzedniej edycji. Kończy: Summariusz Statutu... (jak w poprzedniej edycji). Druk antykwą.

Od str. 1-421 tekst Statutu (Rozdział z ozdobną literą R gotykiem, tytuły art. wersalikami i antykwą, tekst gotykiem). Pod każdym artykułem konkordancje z konstytucyjami polskich aż po rok wydania druku. — Dużo nowych błędów druku.

Na str. 422 (nlb.): Do Czytelnika łaskawego... jak w poprzedniej edycji (z tą różnicą, że powiedziano: „po czwarte”).

Poczem: Regestr na czternaście rozdziałów... (str. 1-54), na którego końcu: Koniec Regestru przez Szlachetnego Stanisława Gałąskę, Prawnego Prakt. Przysiąg. M. Wilen. porządnie zebrany y spisany Rokn Pauskiego 1616. A teraz znowu przedrukowany, w Wilnie w Druk: Akad: Soc: Jesu Rokn Pauskiego 1694.

Bezpośrednio potem rozpoczyna się z osobną numeracją stron od 1-10 i z osobną sygnaturą A-C: Regestr alfabetykowy niektórych Constitucyi w 1648 w terażniejszej edycii czwartej pod artykuły przyłączonych. (Jest to owoc pracy typogr. jezuickiej, której król zlecił dopełnić konkordancje — widać stąd, jak mało wagi do tych konk. przywiązywano, skoro zlecano tę pracę drukarni).

Dołączono: Trybunał o bywatelom... w Wilnie 1693. fol., k. tyt. i str. 30. Na końcu wiersze Gałąski i winieta.

Wydanie „Trybunału” opatrzone jest na marginesach glossami, odsyłającemi do odpowiednich miejsc Statutu i konstytucji. Linde I. c. str. 68 i 175-180. — Górski I. c. str. 274 i Czetwertyski w Przegl. bibl. arch. 1881 II str. 457. — Daniłowicz w Dzienn. wil. 1823 II 284. — Wilder Kat. ant. 1914 (cenil 15 rs.).

Akad. — Czartor. — Jagiell. — Karmel. bosse w Krak. — Ossol. — Uniw. warsz. (?)

— Statut Wielkiego Xięstwa Litewskiego Przez Avgvstyna Kołudzkiego Sędziego Ziemskiego Inowrocławskiego Zebrany y do Druku Dany. [Tu winieta: orzeł z głową zwróconą w prawo]. W Poznaniu W Drukarni Akademickiej Roku Pańskiego 1698. fol., k. tyt. i k. 1 nlb., str. 343 i k. 2 nlb.

Obacz w tomie XIX str. 431 pod Kołudzki (gdzie wyjaśniono stosunek tego druku do „Promptarium” tegoż autora).

Na odwr. tytułu spis rzeczy po łacinie, poczem na 1 k. przedmowa łac. Tn wyjaśnienia, że nie podaje pełnego tekstu postanowień Statutu, lecz je skraca (synopses legum evitando prolinitatem). Dokonał tej pracy mandato Joh. III.

Jest to układ systematyczny Statutu i konst. litew. — Podzielone na dwie księgi: 1) Status politicus (król, sejmy, sejmiki, wojusko, polityka zagran., osoby zasłużone, lenna, jurysdykcja, nadania, skarb, bezkrólewia. Księga ta idzie do str. 121. — 2) Potem od str. 122—343 idzie Liber secundus z osobnym tytułem, zawierający materje quo ad comm. ordinem justitiarum administrandarum. Księga dzieli się na 7 rozdziałów (Status spiritualis, nobilitatis, dignitatum, judicium, limites, trybunały, wreszcie status civitatis, a zarazem o wagabundach i nltajach).

W obrębie każdego rozdziału podane są przepisy alfabetycznie pod pewnymi słowami lub nazwami. Np. w rozdziale IV o sądach idą po sobie: Actor, Apellacja, Areszt itd. Układ jest więc poornie tylko systematyczny, w rzeczywistości raczej alfabetyczny. A tem samem niedołączny. Kołndzi opierał się widocznie na wydaniu z r. 1693, bo uwzględnia konstytucje tam cytowane w konkordancjach (w przypisach). Z układem alfab. z r. 1783, o którym niżej, nie ma to dzieło nie wspólnego, wbrew temu co przypuszczaliśmy w tomie XXV, str. 218.

Bröcker Beiträge I 9.

Bran. — Dziaków — Jagiell. — Krasin. — Ossol. — Uniw. warsz. — Zbór wileń. — Zieliń.

— Statut Wielkiego Xięstwa Litewskiego... [jak w edycji z r. 1693].. Teraz zaś piątą raz, za szczęśliwie panującego Najsławniejszego Króla Jego Mosci Augusta Trzeciego Przedrukowany. w Wilnie, w Drukarni J. K. M. Akademickiej Societatis Jesu, Roku Pańskiego 1744. [Tytuł powyższy otoczony podwójną linią]. fol., k. tyt., k. nlb. 10 (sygn. A—E), str. 422 (sygn. Ee₂), str. 54, k. 10 nlb. i k. 31 nlb.

Knstosz A wypada na str. 1 tekst pod *ti*, B pod *zd*, C pod *ca*, D pod *w z*, E pod *rz*.

Na odwr. tyt. herby Polski i Litwy z koroną ponad niemi. U góry i u dołu ozdoba winieta.

Rozpoczyna przyw. Ang. III z 18 sept. 1744 na przedruk. — Potem idzie przywilej Jana III; dedyk. Sapiehom (jak w edycji 1693), przywileje Zygmunta III, dedyk. Zygmuntovi III przez Lwa Sapieha, Porządek senatu, Krótka deklaracja, Do Czytelnika, Tytuły 14 rozdziałów, Przystroga.

Na str. 421 wiersz. Dla większej wygody używających tego Statutu kładą się wiersze pewnego Autora, zawierającą w sobie materję, w Rozdziałach czternastu będącą. (Jest to krótkie ujęcie treści 14 rozdzia-

łów, wierszem). — Poczem na str. 422 (nlb.): Do łaskawego czytelnika.

Poczem idzie: 1) Rejestr (Gałąski) od str. 1—54 (sygn. A—O). — 2) Summaryusz Statutu (na 10 k., sygn. A—E₂). — 3) Trybunał obywatelom W. X. Lit. 1744 (na 12 k., sygn. A—D₄). — 4) Coaequatio jurinum podp. K. L. Bieliński (na 6 k., sygn. A—A₂). Obacz o tym druku w t. XIV, 311. — 5) Instruktarz celny... na seymie lubelskim... pod Dyrekcją Mich. Kor. Wisniowieckiego... teraz noviter do druku podany za wolą Jana... hrabi Solłohuba... (k. nlb. 8). — 6) Instruktarz wybierania cła... (kart 2, sygn. E—E₂), podp. Michał Korbut Xiąże Wisniowiecki i Marcin Floryan Karaffa, Korbut, członek orsząński.

Linde O statucie str. 70 (streszcza przyw. Augusta III i przedrukowuje ów wierszyk, w którym ujęto po krótko treść Statutu). — Daniłowicz w Dzien. wil. 1823 II 288. — Górski w Przegl. bibl. arch. 1881 str. 274—5 (mylnie informuje).

Jagiell. — Krasin. — Uniw. warsz. — Uniw. wileń.

— Toż:... Teraz zaś piątą raz, za szczęśliwie panującego Najsławniejszego Króla Jego Mosci Augusta Trzeciego Przedrukowany, W Wilnie, w Drukarni J. K. M. Akademickiej Societatis Jesu, Roku Pańskiego 1744. [Cały tytuł otoczony jedną ozdobną linią]. fol., k. tyt. i k. 12 nlb., str. 390 (sygn. A—Bbbbb); Rejestru str. 43 (sygn. A—L₂); Trybunał k. 12 (sygn. A—F₂); Porządek... i Coaequatio k. nlb. 5 (sygn. G—I); Konstyt. z r. 1726 str. 48 (sygn. A—M₂); Summaryusze i Reg. alf. kart nlb. 41 (sygn. A—N).

Jest to edycja z r. 1780, choć zatrzymano datę 1744.

Na odwr. tyt. herby Polski i Litwy z koroną n góry; ale bez winieta u dołu i n góry herbów.

Rozpoczyna przyw. Ang. III z daty 18 sept. 1744. — Poczem przyw. Jana III z r. 1691 (jak w popr. edycji), dalej dwa przyw. Zygmunta III z r. 1688 i dedyk. Lwa Sapieha oraz jego odezwa do Stanów. Wreszcie: Porządek senatu..., Krótka Deklaracja... i Do Czytelnika, Tytuły 14 rozdz., Przystroga, Summaryusz Statutu. — Wszystko jak w poprzedniej edycji.

Poczem idzie tekst Statutu od str. 1—389 (jak w popr. edycji, z konkordancjami). Kończy się wierszami „pewnego autora”, zawierającymi w sobie materję w rozdziałach czternastu będącą. — Wreszcie: Do Czytelnika łaskawego (jak w popr. edycjach).

Następuje: Rejestr (Gałęski) na 43 stronach. Poczem: 1) Trybunał obywatelom W. X. Lit. na str. 1—24. — 2) Porządek sądzienia spraw w Trybunale na 2 k. nlb. (sygn. G—G₂). — 3) Coaequatio iurium Stanow W. X. Lit. z Koroną Polską (z podp. K. L. Bielińskiego, marsz. Koła rycersk. na 3 k. nlb. (sygn. H—I). — 4) Konstytucje sejmów walnego w Grodnie r. 1726 z 28 września (sygn. A—M₂). — 5) Summarjusze niektórych konstytucji W. X. L. za szczęśliwego panowania Najjaśniejszego Króla Stan. Aug. przedrukowane (sygn. A—T₂). — 6) Rejestr alfabetyowy z Konstytucji od roku 1690 stanowionych i pod Artykuły w tym Statucie podług osobowego Przywileju Najjaśn: Regnanta Jana III przyłączonych (sygn. M—N).

Jak z sygnatur widać cały ten zbiór tworzy całość typograficzną. Choć Statut nosi datę druku 1744, to całość drukowana dopiero w r. 1780; tę bowiem datę nosi ostatnia konstytucja sejmowa tu ogłoszona na k. S verso. Jest to więc nowe wydanie wydrukowane o wiele później niż data.

Sygnatura A na str. 1 wypada pod *ll*, B pod *ch*, C pod *n*, D pod *id*, E pod *ra*. Linde O statucie str. 70 i 187.

Bibl. nar. warsz. — Branic. — Czartor. — Jagiell.

— Toż:... Teraz zas Za Najjasniejszego Króla Stanisława Augusta Szczęśliwie Nam Panującego, Powtórnie z przydatkiem Summariuszów, Praw i Konstytucji od roku 1764. do roku 1786. Przedrukowany. [Tu winieta: dwie trąby w ornamentach roślinnych]. w Wilnie w Drukarni J. K. Mci Przy Akademij Roku Pańskiego 1786. fol., k. tyt. i k. 5 nlb., str. 356, k. 5 nlb. (Summariusz) oraz k. 85 nlb.

Na odw. karty tyt. herby Polski i Litwy, w środku Ciołek.

Poczem: przywileje Augusta III, Jana III, Zygmunta III, dedyk. Zygmuntovi III, konfirmacja Zyg. III, odezwa L. Sapiehy, Do Cytelnika, Tytuły 14 rozdz. i Przestroga.

Poczem: 1) na k. 5 Summarjusz. — 2) Trybunał obywatelom W. X. L. i Coaequatio iurium (str. 15 nlb.). — 3) Rejestr Gałęski i Rejestr abecadłowy (str. 1—47). — 4) Summarjusze niektórych konstytucji W. X. L. (kart nlb. 22, sygn. A—Z₂) — 5) Summarjusz konst. seymu 1786 (k. nlb. 2).

Wydanie to grzeszy największą ilością błędów druku. — Ono to było podstawą dla przekładu na język rosyjski z r. 1811,

dokonanego przez Anastazewicza, ale tłumacz niektóre błędy poprawił.

Porównaj: Umiastowski Proces 1786.

Linde O statucie (1816) str. 73 sądził, że „powtórnie“ użyte w tytule znaczy tu „na nowo“; ale nie miał w tem racji, gdyż nie wiedział, że istnieją istotnie dwie edycje z czasów Stanisława Augusta. — Daniłowicz w Dzienn. wil. 1823 II 289. Branic. — Czartor. — Jagiell. — Uniw. warsz. — Uniw. wileń.

— Prawa Z Statutu W. X. Litewskiego Y Konstytucji, Dla Wygody Pilnujących Z Urzędu Albo Potrzeby Sądów Y Dla Innych Obywatelów Koronnych Y Litewskich wiadomości porządnie podług alfabetu zebrane, a ile w processa prawne wchodzących o pretensye wszelakie. [Tu winieta: koszyczek kwiatów]. Za Pozwoleniem Zwierzchności. Za Przywilejem. w Warszawie 1783. Nakładem y Drukiem Michała Grölla, Księgarza Nadwornego J. K. Mci. w Marywilu Nro. 24. w 8ce, k. tyt. i k. 3 nlb., str. 796.

Na pocz. przyw. Stan. Augusta, sakazujący przedruku trzech dzieł wydanych przez Grölla (z r. 1781). — Poczem: O początku praw Koronnych y W. X. Lit.

Jest to układ alfabetyczny przepisów Statutowych wraz z przepisami z konstytucji sejmowych. Układacz oparł się na edycji z r. 1744 i zużytkował podane tam popod każdym artykułem odsyłacze do konstytucji pol. i lit., ale dopełnił je konstyt. z r. 1764.

Ob. Prawa (w tomie XXIV str. 218).

— ob. Gałęska (tom XVII, 15) — Gawłowski B. (tom XVII, 45) — Kołudzki Aug. — Reflexy (nad korekturą) — Rotundus (przekład łac. IIgiej redakcji, ob. w tomie XXVI, 392) — Umiastowski Tom. (Processus judicarius 1780, Sądowy process 1780—86).

O przedrukach Statutu z wieku XIX obacz Bibl. tom IV str. 367 (z lat 1811, 1819).

Ogłoszenie drukiem I red. „Statutu“ aczkolwiek w r. 1522 w przyw. Zygmunta I zapowiedziane — nie nastąpiło (ob. o tem Piekosiński w Rozpr. Akad. hist. filoz. XXXIX 1900 str. 74). Zapewne z powodu braku czełonek ruskich.

O rękopisach Statutu ob. Janocki Mna. Sarm. nr 232. — Tenże Specimen Catalogi 1752 nr 68, 181. — Czeaki O lit. i pol. pr. — Linde O Statucie (1816). — Daniłowicz w Dzienn. wileń. 1823 1—II (Rozprawa Daniłowicza, bezimienna, podaje doniosłe dotąd jeszcze wiadomości o rękopisach

III redakcji i o drukach. — Tenże pozostał w tej kwestii cenne notaty, dziś w Bibl. Kras.). — Tenże w Tygodn. petersb. rok V, część IX i X. — Tenże w Dorpater Jahrbuch 1834 (tu cytynje przekład niem. z w. XVII). — Maciej. Hist. prawod. 1856 I 509 i § 503. — Sadowska (Z listów J. Lelewela w Aten. wil. VI (1928)). — Leleweł w dziele Lindego str. 180—5. — Sienkiewicz u Lindego str. 186—218. — Piekosiński w Arch. prawn. VII (opisuje znane mu rękopisy II redakcji). — Katalog ręk. Ossol. nr 360, 361, 370 etc. — Korzeniowski w Arch. do dziejów liter. XI nr 78, 270, 396 i n. — Pułaski Opis bibl. ręk. Kras. str. 456. Wedle tego „Opisu“ Statut lit. I red. (pol. tłum. z r. 1553) jest w Bibl. Kras. nr 72; toż z r. 1544 tamże nr 3464; toż II red. z r. 1565 tamże 2936, 402, 403 i 405; toż II red. tekst ruski z r. 1593 tamże 2963; prókład łaciński nr 49; III red. nr. 401. — Jest też w Bibl. Kras. zbiór notat rękop. Daniłowicza do bibliografii i dziejów Statutu lit. — Kutrzeba Catal. cod. Czartor. II 1911 nr 1419—1426. — Czasopismo „Epoka“ 1927 str. 145 podało informację o polskim ręk. tekście z r. 1550, będącym własnością p. A. Chomińskiego.

Wreszcie o rękopisach III statutu ruskim i polskich ob. uwagi w Pam. warsz. 1821 str. 360. Opisane tu dwa polskie rękopisy (Uniw. wileń. i Cos. petersb.) mają być poprawniejsze od druk. polskiego z r. 1619.

Ważniejsza literatura starsza o Statucie litewskim podana u Finkla Bibl. histor. 32840—32843. — O późniejszej ob. Kutrzeba Źródła II str. 41, 69—82; a nieco także Finkel Maleczyński Bibl. hist. 1931 nr 1152—1179. — Wreszcie Ehrenkreutz w pracy poniżej zacytowanej.

Posatem wyżej cytowane dzieła Czackiego, Lindego, Jaroszewicza, Daniłowicza.

Wydanie I red. Działyńskiego w r. 1841. — Wydanie II red. Piekosińskiego w Arch. prawn. VII (1900) oraz nieznanym mu tekst ruski we Wremienniku imp. mosk. obszcz. 1854.

Rakowiecki Ruska Prawda 1820 — Leontowicz Ruska Prawda 1865 — Tenże Spornyje woprosy 1893 — Tenże Istoczniki prawa lit. 1894 — Barszewskij Krtackja istorija lit stat. 1882 — Barszadzkiij O nasljed. po lit. prawu w Żurnale min. narodn. prosw. 1892 (o stosunku późn. konstytucji do Statutu) — Tenże (wraz z Wolterem) Lituanismen w Mith. Lit. Ges. IV 49—61 — Maksimejko Istoczn. ugołow. zak. 1899 — Tenże Ruska Prawda 1904 — Demczenko Nakazanie po lit. statutu w Lzw. Uniw. Kij. 1893 — Malinowskij Uczenie o prest. 1894 — Miłodowicz w Kij. Starinie 1896 — Olsza-

mowski Objazatelnost dlia W. Kn. Lit. konstytucji Petersburg 1897 — Ptaszycki O izdaniach (K'woprosu ob istorij) 1893 — Tenże w Księdze dla Balzera II 1925 (tu o zatwierdzeniu Statutu, o stosunku do konst. polskich i liczne materiały arch. z lat 1594—1791) — Piekosiński Statut lit. w Rozpr. Akad. histor. filozof. XIV (serja II) — Jakubowski Studja nad stow. narod. 1912. (Tu rozbiiera kwestję pochodzenia przepisów z pr. pol. i ruskiego) — Lubawski Oczerk istorji 1910 — Łappo Zakładni zakony W. Kn. Litewskoho w „Sborniku věd prawnich“ 1923 (zeszyt 3—4). (Autor rozpatruje red. III Statutu pod kątem stosunku W. X. Litew. do Korony i unii lubelskiej) — Tenże Zapadnaja Rossija i sojedn. s Polsczeju. Praga 1924 (tu daje przegląd liter. ros. o Statucie) — Łaszczenko w Nauk. zbirnyku Ukr. Uniw. w Prace 1923 — Barysonak Spysky Łyt. Stat. 1529 w Praci Kom. dla wyucz. ist. prawa wyp. 6 (1928) — Barysonak Nacyjonalny charakter Statutu (w „Połymii“ 1927 nr 6—7) — Belaruski Archiw, tom II (1928) podaje materiały z metr. lit. do wprowadzenia w życie Statutu. — Piczeta W. Zamienalnaja prawa w stat. 1529 w Pracach Białor. uniw. w Mensku 1926 — Dubieński Głównszczyzna 1906 — Bernsteiu Poprawa I w Czasop. prawn. XV (1916) — Gerlach Stau. duchownych w Aten. wil. I — Młynarski Pojęcie usiłowania w Aten. wil. I — Ehrenkreutz Stan badań nad litew. Statutem w Aten. wil. 1924 II str. 289—349. (Tu przegląd ważn. liter. polskiej i rosyjskiej aż po r. 1923)

Statuta Academiae Posnaniensis (1746) ob. Pałaszowski Kaz.

Leniek Książka pamiątk. gimn. św. Anny (1887) podaje jako druk. Jest to zapewne pomyłka. Znać tylko rękopis (Bibl. Jag. nr 1157).

— Imperialia Romanae Ecclesiae (1784) ob. Dilthey H.

Treść podana w t. XV str. 210 oraz u Jochera 7949 (noty).

— Diocesana pro dioesi (sic) Gnesneń. [Resztę k. tyt. zajmuje szych, prostokąt, w którym na czarnym tle, pomieszczone są tarcze herbowe, nad nimi odznaki godności biskupiej oraz szarfa z cyfrą 1512. Na prawej tarczy trzy lilje tj. herb kapituły gnieźnieńskiej, na lewej Korab]. [Na końcu:] Impressum Cracouie Anno salutis Millesimo quingentesimo tredecimo: (1513). decimonono kalendas Februarias In Edibus Spectabilis viri dni Johannis

Haller. w 4ce, k. tyt. i k. 5 (sygn. ij—iiij oraz 2 k. niesygn.).

Należy zwrócić uwagę, że są dwie daty: 1512 na szytychu, a 1513 na końcu. Widocznie sztych zamówiono przed ukończeniem druku.

Rozpoczyna się: Johannes dei gratia de lassko... We wstępie tłumaczy, dlaczego ultra statuta provincialia bywają wydawane djecezjalnie.

Rozpoczyna się statut od postanowienia: *Inprimis volentes alleviare labores quadragesimales...* Ostatnie post. zwalcza lichwę:... *quicquid per aliquos exactum est restituendum censemus.*

Są widocznie dwa różne odbicia, gdyż Wierzbowski II str. 20 i 295 podaje, że w egz. Zamoj. (mnie nieznanym) znajduje się na ost. k. verso herb Róża a nad tarczą litery P. I. — W egz. znanych mi jest ost. strona biała.

Daty statutu (1512?) nie ma podanej.

Przedrukował Ulanowski w *Materjalach do hist. ustawod. synod. w. XVI* (Arch. Kom. prawn. I str. 354—363).

Abraham w *Pam. zjazdu Reja 1910* str. 149 odwołania tym statutem oryginalności.

Janozki *Nachr. IV 157.* — Joher 71518 a. — Maciej. III 608 (wspomina egz. Ambr. Grabowskiego, dziś mi nie znany). — Wierzb. II 894.

Bywa cytowane błędnie z tytułem „*Litterae pastorales*”. — Obacz *Bibl. XXI* str. 81. Jest nieprawdopodobnem, aby powyższe statuty gdzieś. wyszły także z datą 1528.

Akad. (?) — Czartor. — Gnieźn. Kap. — Jagiell. — Ossol. — Pawlik. — Popielów — Pusłow. — Racz. (?) — Szembek — Zamoj.

— dioec. Gnesn. (1644) ob. Łubieński M. (1644).

— dioec. Gnesn. (1720) ob. *Constitutiones* (Szembek Stan.).

Joher 7520 daje temu mylny tytuł: Statuta.

— dioecesis Vladisl. (1517) ob.

Drzewicki *Mat.* (tom XV, str. 345).

Egzemplarz odnalazł się w Kórniku; obacz *Piekarski Kat. kórń.* (1929) str. 193.

— dioec. Varmiensis Ecclesiae (1594).

Tak podaje Joher 7586. — Druk taki nie jest mi znany. — Porównaj w *Bibliogr. tom XIV* str. 388 (*Constitutiones 1612*).

— *Synodalia Dioecesis Orthodoxae Kijoviensis Publicata Ab Illustrissimo Reverendissimo Et Excellentissimo Domino D. Josepho Andrea Comite In Załuskie Junosza Załuski Episcopo Kijoviense & Cerniechoviense Regni Poloniae Senatore, Solij Pontificij Assistente, Equite Aquilae Albae, Abbate*

Wanchocensi In Polonia & Villatae Betnaci in Lotharingia (Ac Consiliario Praelato Honoris In Parlamento Nancejano) Nec Non Fontaneti In Burgundia, Ac Consiliario In Parlamento Divioneusi, Praeposito Insignis Ecclesiae Regiae Varsaviensis, Canonico Seniore Ecclesiae Cathedralis Cracoviensis, Membro Academiae Scientiarum Ac Litterariae Berolinensis, Petroburgensis, Romanae Infacundorum, Bononiensis, Florentinae, Lipsiensis, Nancejanae, Jenensis, Grypswaldensis. &c. [Tu wi-nieta]. *Opus Primum Impressum In erecto noviter Typographe Culmae In Prussia M.D.CC.LXIV (1764).* fol. k. tyt. i str. XXVI, str. 614, k. 4 nlb., str. XLI, str. 15 lb. i str. 7 nlb.

W liczbowaniu wstępu pomyłka, gdyż zamiast liczby XXVI położono XXX. Tak samo liczbowanie kart dodrukowanych na końcu i znaczących cyframi rzym. jest pomyłone. Brak tam zupełnie str. XXXIII (o czem niżej).

Rozpoczyna ded.: *Clementi XIII.. J. And. comes Junosza in Załuskie Załuski episc. kij. et czern.* (na 2 k.). Tu dziękuję papieżowi, iż mu dodał sufragana (Józefa Olendzkiego). Dedykacja ta nie ma daty. Joher 7569 (noty) podaje inaczej, powołując się na Chłędowskiego. Mianowicie pisze: „W dedyk. datowanej r. 1773(?) do ojca św. pisze Załuski, iż posyła tu statuty przez Kasjana Korczyńskiego i prozi o względy dla wnuka swego Ignacego Rostworowskiego, kasztelanica zarkroca, jadącego do Włoch oraz o nadanie odpustu w Żytomierzu na dzień św. Józefa”. Data dedyk. 1773 wydaje się wątpliwą, skoro dzieło wyszło 1764. Egzemplarz z dedykacją tej treści nie napotkałem.

Następują potem na str. VI—XXV: *Homiliae synodales solis verbis S. S. et SS. Patr. ac Conc. constantes, których jest trzy. Są złożone z wyimków pisarzy kościelnych i Pisma św., co tłumaczy się obęcią unikania wszelkiego podrażnienia. Na ich końcu w ramce ozdobnej pochwała Kijowa z A. Romani Mathesi Polemica (in dedic.). — Wreszcie na str. XXVI: Statutorum synodalium Tituli (spis rzeczy). Początek od str. 1—614 idzie tekst Statutów, cały po łacinie, podzielony na trzy księgi; pierwsza z nich z 15 tytułów, druga z 11, trzecia z 12.*

Z charakterystyczniejszych rzeczy podnoszę: Na str. 16 o czarach. — Na str. 61 o cudownych obrazach i o obrazkach świętych (jakie są zakazane). — Na str. 109

o przywilejach kleru w djeczej kijowskiej. — Na str. 160 i nast. kaznietyka spowiednicza. — Na str. 512 skład kapituły w Żytomierzu, wykaz dziekanatów i parafji. — Na str. 612 wzór testamentu po polsku. — Wogóle jednak mało jest poświadczeń uwzględniających specjalne stos. djeczej kijowskiej, a raczej można zauważyć tendencję, aby akrojować jas commune i przepisy polskie.

W tekście dużo dekretów, bulli i encyklik papieskich z w. XVI—XVIII. Dużo przytoczeń z dekr. soboru trydenckiego. — Na str. 101 konstytucje cesarskie Fryd. II 1220 de foro cleri. Często są powoływane statuty Karnkowskiego i Gembickiego (na str. 113 i częściej). — Na str. 490 wypisy z Bern. Rosignoli (de christ. doctrina). — Na str. 547 (i częściej) cytowane Statuty Herburta i zawarte tam przepisy o sądach duchownych.

Poczem na 4 k. nlb.: Syllabus pontificum romanorum; spisy synodów prow. i djeczajnych; spis biskupów kijow. (od r. 1321 do Żańskiego).

Dalej idzie na str. I—XXI: Supplemendum. Są to dodatki uzupełniające tekst synodu, jak symbol św. Atanazego, Bulla Benedykta XIV z r. 1751, wyjątki z innych bulli po polsku, akty, odpusty, jubileusz, modlitwy. — Na str. XXXII (nie opatrzonej liczbą): Index supplementi. Strona XXXIII nie istnieje.

Wreszcie na str. XXXIV—XLI: Additio meditationum pro comm. cleri Kijov. et Czern. — Na str. 1—15: szczegółowy index całego dzieła. — Na ost. 7 stronach: Series ecclesiarum et cleri dioec. Kijoviensis A. 1767. (Są to poprawki do spisu podanego na str. 512 i nast.); consecrationes ecclesiarum z lat 1760—1765; cons. episc. et abbatum 1760—67; series procerum senatorum et off. dioec. Kioviensis; errata.

Jak z tych dodatków wynika, ostatnie karty były dodrukowane w r. 1767 i tem się tłumaczy, że Jocher pod nr 7570 (idąc za Wiadom. warsz.) daje całemu dziełu datę 1767. Podany przez niego pod tym numerem tytuł polski jest przez owe „Wiad. warsz.” sfabrykowany.

Jag. — Krasin. — Ossol. — X. Polkow. — Uniw. warsz. — Zielin.

— **Vilnen. Diocesis:** sinodaliter per Illustrissimum Principem et Reverendissimum Dominum dominum Joannem ex ducibus Lithuaniae. Dei gratia Episcopum Vilnen. cum suo Capitulo de totius Cleri eiusdem Diocesis. pro Sinodo diocesana congregati consensu ac voluntate edita laudata atque approbata. [Na końcu:] Impressum Cracovie. per

Mathia Scharffenbergk. Anno domini Mil.D.XXVIII (1528). w 4ce, k. tyt. i k. 14 nlb (sygn. A—Diii).

Druk antykwą.

Na odwr. k. tyt. rycina św. Stanisława i św. Kazimierza; obaj siedzą; jeden z pastorałem, drugi z mitrą książęcą i liłją w ręku. U dołu tarcza z Pogonia, przy której po prawej stronie naga postać. (W obu znanych mi egz. tj. Tyszk. i Kór. karta tytułowa uległa zniszczeniu; opis biorę z Jochera, który znał egz. Balińskiego — ale i tu tę nieskromną rycinę zaklejono).

Na karcie 2giej: Index Titulorum... a na jej odwrocie: Imago S. Nicolai (postać świętego wóród 4 renesans. ozdób drukarskich). — Poczem na k. 3: Ad Rem... Joannem ex Ducibus Lithuaniae, Dei gratia electum et confirmatum epum Vilnen... Carmen Stanislai Hosii. (Wiersz ten zajmuje obie strony karty).

Od k. B rozpoczyna się tekst Statutów; druk antykwą, tylko tytuły artykułów gotykiem. — Na k. Dij verso: Finis Statutorum.

Na k. C u góry: Impressum Cracovie... (jak podano powyżej), a pod tem w egz. Tyszk. rycina: Narodziny J. Chr. — W egzempl. Kór. koniec karty ucięty. — Egzemplarz Balińskiego, opisany u Jochera, nie miał ostatniej karty.

Biskup Johannes ex ducibus Lithuaniae był to naturalny syn Katarzyny Kościeleckiej i Zygmunta I; obacz o nim Biblj. tom XVIII str. 402. — Nadto Bartoszewicz Królwicz biskupi (1851).

Jocher 7572. — Abraham w Pam. zjazdu Reja 1910 str. 150. — Fijałek Uchrześcjanienie Litwy w „Polska i Litwa“ 1914 str. 291—8 (zwraca uwagę na związek między temi statutami a syn. łącz. z r. 1527).

Kórnik — Krasin. (?) — Tyszk. w Czerw. Dworze.

(Statuta synodalne wrocławskie). Synodalia Statuta Epi Conradi. [Na końcu:] Que unacum statutis Dominorum Petri et Rudolphi Episcoporum Wratislaviensium pro laude dei communique utilitate Cleri in alma vrbe Wratislaviensi per C. Elyan Collegiatae e. s. crucis ibidem Succentorem Impressa et feliciter consummata sunt. Anno Domini MCCCCLXXV nona vero die mensis Octobris. Sit Laus Deo. w 4ce, k. nlb. 64 (ost. strona pusta).

Bez osobnego tytułu. U góry strony tytułowej nad *uta* knstosz *a*. — Dalszych knstoszy nie ma. Tłumaczyć to sobie można 1) albo niemiejnością i niedoświadcze-

niem drukarza (druk jest istotnie o niesłychanie prymitywnej technice), 2) albo zamiarem, aby dodrukować na początku stat. synod. biskupów Tomasza, Henryka, Nankiera i Wacława. Brak ich jest rażący i być może, że istniał zamiar dodania ich na początku, co napotkało potem na trudności. Statuty te dodano dopiero w wydaniu z r. 1512 poniżej opisanem.

Druk gocki, ozcionki niezgrabne, lane lub cięte na wzór strasburskich. Na jednej stronie 24 wierszy druku. Przenośników nie ma. Ze znaków pisarskich użyta jest tylko kropka.

Drukowano temi samemi ozcionkami co inny druk Elyana (Historia de transfig. Domini) mający w tekście datę 1475. — O tem bliżej Działko w Zeit. des Ver. für Geschichte Schlesiens XV (1880) str. 2.

Zbiór ten składa się z następujących części:

- 1) Na k. 1—14: Synodalia Statuta Epi Conradii (z r. 1446). Tu na k. 13 v. i 14 r. znajduje się pierwszy druk tekstu polskiego: Otcze nasz... Sdrawa Maria miłostczy... Vyarze w Boga otcza... (Tekst tych modlitw wywołał obfitą literaturę naukową, którą zestawia Łoś Przegląd zabytków 1915 str. 212—13 oraz Początki piśm. str. 223. W roku 1852 wydał ich facsimile Maciejowski. — O ich przedruku z r. 1512 obacz zaraz niżej). Ze zbiorem tym łączą się bezpośrednio na 14—26 v: Casus papales et episcopales... oraz: Canonones penitentiales (tych jest 46). Na ich końcu przepisy o życiu duchownych dla djeceży wrocławskiej oraz protokół synodu z r. 1446.
- 2) Od k. 26 r—39 r: Statuta synodalia dni Petri episc. Wratislaviensis feliciter incipiunt... (k. 39 verso pusta).
- 3) Od k. 40 r—52 v: Statuta Synodalia domini Rudolphi Epi wrat. feliciter incipiunt... Na k. 45 opis przebiegu powyższego synodu z r. 1473; poczem: Constitutiones nove et innovationes antiquarum facte in prima Synodo Domini Rudolphi... Mccccxxiiij (1473).
- 4) Na k. 52 v napis w połowie strony: Sequitur Synodus secunda per dictum dominum Rudolphum Episcopum Wratislaviensem eo quo sequitur modo celebrata. — Poczem reszta strony pusta, a na k. 53 v rozpoczyna się opis synodu: Anno domini Millesimo quadringentesimo septuagesimo quinto (1475) feria secunda post dominicam Jubilatae... Ten opis idzie od k. 53 r—59 v, a kończy się: Sequitur modo casus per eandem suam K. p. reservati.
- 5) Casus powyższe zajmują k. 60—64 r (karta 64 v pusta), a rozpoczynają się od słów: Rudolphus dei gratia Eps wratislaviensis... Kończą się: ...Datum Wratislaviae quarta mensis Febr. Anno Dni 1471. Wreszcie

następuje odesłanie do Statutów Konrada oraz podane już powyżej miejsce druku i data.

Bandtkie Hist. dr. Kr. P. I 147. — Oelsner w Schles. Provinzialblätter tom XCIX str. 530 opisuje egz. własny bez kart początkowych. — Liter. Beylage zu Schl. Provinzialbl. 1822 str. 257—9 (tu opisauy egz. z bibl. Panny Marji na Piasku we Wrocław., dziś zapewne w bibl. miejs. lub uniw. wrocław.). — Jocher 7592. — Keller w Serapeum XXII (1861) str. 377. — Wisłocki Incun. str. 476 (opisuje egz. Jag. bez ostatniej karty). — Montbach Statuta synodalia 1855 (przedruk Statutów). — Seppehl Die Bresl. Dioe. Synode vom J. 1446 Breslau 1912. — Działko Casper Elyan w Zeitschr. des Ver. für Gesch. Schles. XV (1880) str. 1 i n. — Stenzler Libr. impress. conspectus w Festschrift der Bresl. Univ. 1864 str. 16. — Abraham Najst, statuty synodalne (1915) str. XX.

Egz. Jag. kupiony przez Bandtkiego od H. Scholza kaznodziei u św. Elżbiety we Wrocławiu. (Nalepiony na okładce piękny ex libris z cyframi H. S.).

Bibl. P. M. na Piasku we Wrocław. (ob. wyżej) — Jagiell. — Pragski uniw.

— Cathedralis Ecclesiae Wratislaviensis. Statuta Synodalia Antiqua. Item Acta Et Constitutiones Synodi Dioecesanæ, Anno Domini Millesimo quingentesimo Octogesimo: Mense Septembri: VVratislaviensis habitæ & celebratæ. Studio Et Opera Reverendissimi In Christo Patris, Domini Martini, Dei Gratia Episcopi VVratislaviensis, Supremi per utramq; Silesiam Caesarei Capitanei: reuisa, & ad communem Cleri utilitatem, in vnum hoc volumen redacta. Accesserunt Venerabilis Capituli VVratislaviensis. voluntate & decreto: DDD. IMPPP. Frederici II. Caroli IIII. & Sigismundi, sacratissimæ de immunitatibus Clericorum leges & constitutiones: nec non Bonifacii PP. Executorium, quo eorundem IMPP. leges confirmantur. Wratislaviae. Anno Domini: M.D.LXXXV (1585). [Na końcu:] Impressum Anno Domini: M.D.LXXXV (1585). w 4ce, k. tyt. i k. 3 nlb., str. 247.

Rozpoczyna list bisk. wrocław. Marcina s r. 1585; potem idą Constitutiones Jana IV, Jana V, Decreta in Peterkaw z r. 1510, bisk. Tomasza, Decl. sacreflorum, bisk. Henryka, Nankera, Wacława, Konrada, Casus Episc. i papales, Canonones poenit. — Od str. 90: Statuta episc. Petri, Rudolphi

(z r. 1473). — Od str. 135: Acta et Const. Synodi dioec., quam... Martinus... 1580... celebravit.

Tu na czele korespondencja z bisk. polskimi: Karnkowskim, Wolakim, Kostką, Uchańskim z r. 1577—78 w sprawach synodu. — Poezem akta synodu. — Kończy przedruk przywilejów na rzecz kleru (jak w poniżej opisanej edycji z r. 1512).

Jest to tu więc częściowy przedruk edycji z r. 1512, ale z opuszczeniem Statutów Tryby oraz Statutów Łaskiego 1511. Mimo to Statuty Łaskiego z r. 1510 są zamieszczone.

Opuszczono także na str. 74 ze Statutów bisk. Konrada tekst modlitw niemieckich i polskich, jakie były zawarte w obu poprzednich edycjach

Statuta synod. Vratisl. późniejsze obacz wydanie Montbacha (1855). — Loewe Schles. Bibliogr. (1927) str. 221.

Wierzbowski III 2778.

Bibl. par. w Nysie — Celiń. — Czart. — Ossol. — Sem. poz. — Toruń. Kop. — Uniw. warsz.

Statuta Sinodalia & prouincialia. ec.

[Tu sztych przedstawiający po stronie prawej św. Elżbietę, trzymającą w rękach miniatyrę kościoła, po lewej św. Jana Chrzc., trzymającego księgę, na której spoczywa w Baranek Boży. Między postaciami świętych trzy tarcze herbowe; dwie u stóp sparte na leżącym lwie, trzecia nad nimi na wysokości piersi podzielona na cztery pola, a na nich naprzemian orzeł śląski i lilje. Nad tarczą infuła i pastorał biskupi. U dołu świętych dwa herby tj. orzeł dwugłowy czarny i pól lwa, wreszcie jeszcze niżej tarcze dwie z popiersiem męskim i z cyfrą W]. Cum priuilegio. [Na końcu:] Reuerendissimorum Episcoporum Wratislauen. Johannis quarti. Thome: Henrici: Nankeri: Wenceslai: Conradi: Petri et Rudolphi: Sinodalia. Et prouincie Gneznen. Poszneñ. (sic) Wratislauen. Cracouien. pariterque noua Reuerendissimi dñi Johannis Archiepiscopi moderni: prouincialia Statuta. Necnō Frederici secūdi. Karoli quarti et Sigismundi Imperatorū Constitutiones de clericorum priuilegiis atque Immunitatibus. Una cum Bulla dñi Alexandri Pape sexti. In cena dñi: omni cum diligentia Imp̄ssa: Finitaque Nuremberge oppido Imperiali. Per Hieronymū

Höltzel. Expensis prouidi viri Francisci klosze de Wratislauiā. Anno dñi 1512. viceima sc̄da die Mensis May. Cum priuilegio. Ne quis imprimat in decem Annis. in 4ce, k. tyt. i k. CXVII lb. (sygn. A—Yiiii, ost. karta bez sygn.).

Druk gocki. U góry stron zrazu napis: Folium, po drugiej stronie cyfra rzymska. — Od k. 56—101 paginata (Liber primus... etc.), a od k. 102—117 powraca napis: Folium i cyfra. W liczbowaniu błęd, gdyż karta XIX liczbowana jest verso jako XX (a więc właściwie karty XX brakuje).

Na odwrocie tytułu: Ad lectorem. Tu powiedziano, że drukowane na rozkaz Jana V (Turzona). Zaleca kupowanie książki przez kler. O pierwszej edycji nie wspomina. — (O oficjalnym charakterze wydania świadczy także herb kapituły, pomieszczony na tytule)

Zbiór ten składa się z następujących części:

- 1) Na k. 1: Constitutiones sinod. Johannis IV (z r. 1497).
- 2) Na k. 3: Sinodus Joh. V (z r. 1509).
- 3) Na k. 6: Decreta sinodi prov. in Peterkaw (Jana Łaskiego) z r. 1510. (Przedrukował ten zabytek Ulanowski w Arch. Kom. prawa. I str. 347). Dalej ciąg uchwał tego synodu odroczonego do r. 1511 podany jest pod koniec zbioru — ob. niżej pod nr 12. Widocznie nie zuano ich we Wrocławiu w chwili rozpoczęcia druku.
- 4) Na k. 8: Const. Thome Vratisl. ep. (z r. 1279) i Declaratio sacrilegorum qui in Joh. III mans iniecerunt.
- 5) Na k. 11: Const. Henrici (z r. 1315).
- 6) Na k. 12: Const. Nankeri episc. wrat. i Alie const. Nankeri (z r. 1331).
- 7) Na k. 15: Const. Wenceslai.
- 8) Na k. 15 v: Sinodalia statuta ep. Conradi... z r. 1446 (odtąd przedruk poprzedniego zbioru z r. 1475). — Także i trzy modlitwy polskie są tutaj na k. 28 przedrukowane w dosłownym brzmieniu.
- 9) Od k. 34 verso: Stat. Petri (przedruk).
- 10) Od k. 40 verso przedrukowane: Stat. Rudolphi oraz tegoż Constitutiones noue (z r. 1473; tu jednak mylnie datę wydrukowano na k. 44 verso: M.CCCCLXXXIII). Wreszcie idą: Casus, jak w popr. edycji.

11) Od k. 51 verso z osobnym tytułem:

Statuta prouincialia toti prouincie Gneznēsi. Poznāñ. Wratislauen. (sic) Cracouien. ceteris et singulis episcopatibus sub Archiepiscopatu contentis ualentia: auctoritate apostolica edita: vt clare patet ex Bullis summorū pontificum hic insertis.

Rozpoczyna index, poczem idzie 5 ksiąg statutów Mik. Tryby. Zbiór ten zajmuje k. 52—101, u dołu której verso: Finis.

- 12) Od k. 102—105 verso: Statuta prouincialia nona Reuerendissimi in Christo patris et dñi Joannis... (Zaskiego). Na końcu data: in Pythrkow (sic) 12 Febr. 1511. — Do tego dodany artykuł: Declarationes sen determinaciones certi sinodi. (Synod ten był dalszym ciągiem synodu z roku 1510. — Zawarty tu statut przedrukował stał Ulanowski w Arch. Kom. prawn. I str. 350—4; opuścił jednak „Declarationes”, choć to niewątpliwie urywek IV piotrk. synodn, jak wynika ze wzmiarki o doktorze Kotficzu). Zwraca uwagę, że Jan V (wydawca) nie znał jeszcze uchwał tego synodo, gdy drukował początek zbioru.
- 13) Od k. 105 verso: Privilegia clericorum et quedam alia vitia hic continentur. (Wszystkie te przywileje dotyczą głównie kwestji: utrum clerici teneant de fundis suis... tributa et exactiones dare et an teneantur ad onera personalia). Idą więc po sobie: konstytucja Fryderyka I, Karola IV i Zygmunta; z potwierdzeniami pap. Honorjusza, Bouifacego, Aleksandra z r. 1499.

Na karcie 117 verso u dołu miejsce druku i data, jak podalem powyżej.

Częściowy przedruk tej edycji ukazał się w r. 1585 (oh. niżej).

Egz. bibl. Jag. kupiony przez Bandtkiego od Scholza (z jego ex librisem) pochedzi z bibl. pnhl. ad S. Joannem, gdzie ta książka znajdowała się w 2 egz.

Bandtkie Hist. dr. krak. str. 111. — Jocher 7484, 7593. — Bauch Bibliogr. der schles. Renaissance (w Silesiaca 1898) nr 79. — Wiersbowski II 880. — Heyzman w Star. pr. pol. pomnikach IV str. XIV. — Kopera Spis nr 33. — Piekarski Kat. kórn. nr 1430. — Wilder Kat. ant. nr 25 z r. 1912 (cenil 300 rs.).

Państw. Mon. Pol. typ. (pod nr 154) podaje przyw. Zym. I z r. 1512 na sprzedaż książek w Polsce dla Klosego, z czego widać, że Klose liczył na zbyt tego dzieła wśród duchowieństwa polskiego.

Celiń. — Caartor. — Jagiell. — Katedr. lwow. — Kórnik — Krasiń. — Muz. Nar. krak. — Osol. — Paraf. w Nysie — Pawlik. — Peters. — Pułk. — Szembek — Włocł. Sem — Uniw. wrocł. — Zamoj.

Statuta prouincialia toti prouincie Gneznensi. Poznań. wratislauię. Cracouię. ceteris et singulis episcopatibus sub archiepiscopatu cōtentis valentia. auctoritate apostolica edita vt clare patet ex bullis summor. pōtificum hic niser-tis (sic). w 8ce większej, k. tyt. i k. 50 nlb. (sygn. a—g_s) i 1 k. biała.

Druk gocki. Na stronie po 36 wierszy. Kustosz aij wypada pod *larib*, b pod *no*, c pod *te*, d pod *st*, e pod *uc*.

Litera początkowa S na tytule b. duża, tytuł zajmuje 6 wierszy.

Na odwrocie tyt. rejestr 5 ksiąg w dwóch szpaltach.

Na k. a₁ aj promulgacja Mik. Trąby, w której opowiada o synodzie prow. w Wieluniu i Kaliszn, poczem przytacza tekst listu pap. Jana oraz bulli pap. Marcina V.

Na k. a₂ verso artykuł pierwszy: De summa trinitate... (przeciw Hnsowi i Wicklefowi). Artykuł ten powołuje się na dekret sob. Konstanc. z r. 1415 (i ta data jest na jego końcu). — Uchwały dalsze synodu kalisk. rozpoczynają się na k. nast. tj. a₃ recto od artykułów: De constitutionibus... De consuetudine... De electione...

Od k. b₁ verso idzie: Liber secundus. — Od k. c₁ verso: Liber tertius. — Od k. c₂ verso: Liber quartus. — Od k. e₁ verso: Liber quintus. — U góry stron paginata z oznaczeniem liczby księgi.

Ostatni artykuł ks. V: De regulis juris. Poczem bezpośrednio: Acta snnt hec in choro ecclesie collegiate in Kalis gneznen. dioc. Anno a nativitate domini millesimo quadringesimo vicesimo (1420)... Poczem nazwiska uczestników i kłauzula notariusza: Et ego Johannes alberti de rrietlatthou (sic) clericus gneznen. dioc. publ. not. — Kończy: Finis.

Czcionki r są tu dwójakiego kształtu. — Czcionka w jest w trojakim kształcie (np. w nazwisku Wolurami oddano ją przez *vu*, w wietlatthou oddano ją przez znak r i v). Tak samo k bywa oddane przez l i r (wikleff).

Ani czas ani miejsce druku nie są dotąd zbadane. Piekosiński w Star. pr. pols. pomn. IV str. XIV oznaczał czas druku na podstawie filigranów (gotyckie F) na rok 1499. Inni przyjmują czas wcześniejszy (około 1490), ale bez szczegółowego uzasadnienia. — Co do miejsca druku Lelewał Bibl. ks. I 67 wyznaje, że nie zdołał go wysledzić. — Wisniew. V 76 przypuszczał, że to druk lipski. Jest to jednak niczem nie poparta hipoteza. Jeszcze bardziej jest wątpliwem, czy to jest druk M. Lottera, jak przypuszczał Wisniewski. — Lotter dopiero później, bo w r. 1505, drukuje dla djecezyj pozn. swoje Missale (oh. tom XXII, 453).

Na datę 1489 wskazuje głównie fakt, że oprawiano Statuta razem z Constitutiones et stat. vel sintagmata (oh. tom XIX str. 212), które to dzieło wyszło dwukrotnie około roku 1490. Egzemplarze i to dwa w ten sposób oprawne znał Bandtkie Hist. dr. krak. str. 175 (jeden w Jag.).

Janozki Nachr. IV 171. — Lelewał Bibl. ks. I 66 opisuje dokładnie stronę typ., a na tabl. II podaje szych tytułu i cscionek. — Bandtkie Hist. drak. krak. 175 (cytuje egzempl. Jag. z napisem: Mich.

Vrat. sum.) — Tenże sam egz. opisuje Wisłocki Inc. str. 512. — Jocher 7483 i noty. — Panzer Annales typ. VI 469 nr 92. — Dzienn. wil. I 488. — Hain nr 15034. — Kopera Spis nr 11. — Heyzman w Star. pr. pol. pomu. IV (wstęp do przedruku). — Fabisz Wiadomość o synodach prow. 1861 str. 86. — Kutrzeba Źródła II 108 i 121. — Abraham w Rozpr. Akad. hist. fil. 1888 t. XXI. — Zachorowski Studja z hist. prawa kośc. 1917 str. 98 i nast. (o stos. stat. djec. krak., pozn. i włocł. do stat. Trąby).

Obacz też Cwierzowicz Dissert. de constitutionibus (1771).

Katalog antykw. Rosenthala 1910 podaje: *Estreicher ne connaît pas i dodaje: A la fin se trouve un édit de l'évêque Jodocus de Rosenberg de Breslau.* (W znanych mi egzemplarzach takiego edyktu nie ma; zapewne to jakiś druk osobny).

Akad. — Branic. — Czartor. — Jagiell. — Krasin. — Ossol. — Poznań. Kapit. — Pusłow. — Wil. Akad. duch. (było tam niegdys).

— prouincialia toti prouintie Gnesnensi. valentia auctoritate apostolica edita vt clare patet ex bullis summorum potificum hic insertis. w 8ce więk-szej, k. tyt. i k. 63 nlb. (sygn. a₂—h₆).

Druk gocki.

W słowie „Statuta“ na tytule 8 mniejsze, niż w popr. edycji. — Tytuł ujęty w 4 wierszach. — Na stronie po 32 wiersze. — Kustosz a₂ pod *de*, b pod *ev*, c pod pustem miejscem, d pod *om*, e pod *fr*. — Nad stronami brak paginaty oznaczającej liczbę księgi.

Na odwr. tytułu brak rejestru (który w egz. Jag. dopisano współcześnie, naśladując widoczną edycję poprzednią).

Rozpocyna akt publikacyjny Mik. Trąby wraz z bullami obu papieży. Na k. a₂: In primis statumus, quod in fide Sancte trinitatis... (decret. synodu konst. z r. 1415).

Księga I nie jest tu odznaczona. — Ks. II od k. c₆. — Ks. III od k. d. — Ks. IV od k. f₂.

Jest tu widoczna edycja II. Filigrany są: 1) wola głowa, 2) litera P. z różyczką. Wedle Piekosińskiego filigrany wskazują na pierwsze lata XVI wieku. Druk zapewne krakowski (?).

Edycja ta jest przedrukowana z poprzedniej, powtarza bowiem jej błędy druku np. w formule końcowej: Scarbannira, Vuolurami Ale są w niej także zmiany; np. w tejże formule końcowej Paletz (zam. Paleca); zaś na k. a₂: Wijkelf (zam. poprawnie Wijkloff).

Czcionka k i tu bywa zastąpiona przez *kr*; również h przez *hr*.

Hain 15035. — Heyzman w Star. pr. pol. pomn. IV (użył za podstawę swego przedruku). — Lelewel I str. 67 i tabl. II (podaje przerys tytułu). — Wiersbowa. I 776 — Helcel w Star. pr. pol. pomn. II str. XI. — Dalszą literaturę ob. przy poprzedniej (rzekomo lipskiej?) edycji. Bibl. Ant. Z. Helela — Jag. (brak końca) — Ossol. — Uniw. warsz.

— prouincialia: toti prouintie Gnesnensi valentia auctoritate apostolica edita, vt clare patet ex bullis sumorum pontificū hic insertis [Resztę karty tyt. zajmuje sztych: w prostokacie, między zdobnemi kolumnami tarcza z herbem Jana Łaskiego Korabiem; nad tarczą infuła i pastorał biskupi. Pod łukiem łączącym górną część kolumn sygnet drukarni Jana Hallera]. Bez r. (1518). w 4ce, k. tyt. i k. 2 nlb. (sygn. Aij i Aijj), poczem k. lb. 37 (sygn. Aiiij—Hiiij, dwie ost. bez sygn.).

Razem przeto kart 40 (z tytułową). Składka liczy k. 8.

Druk gocki, z wyjątkiem dedykacji na odwrocie tytułu.

Na odwr. tytułu dedyk. Rudolfa Agricoli młodszego: Joanni arch. Gnesn. et patrono, datow. Cracouię, Anno 1518. Porównuje go do znakomitych ludzi w starożytności, którzy dbali o zabytki literackie przeszłości i do św. Pamfila, qui triginta voluminum millia repositit.

Poczem idzie tekst Statutów Mikołaja Trąby (jest to przeto ich edycja IV).

W egz. Jagiell. częste dopiski współczesne, mocno wyblakłe.

Bandtkie Hist. druk. krak. str. 175. — Lelewel Bibl. ks. I 67 i tablica 2. — Estreicher G. Zainer str. 26. — Jocher 7485. — Janozki Nachr. IV 171. — Wiszniew. V 76. — Wiersb. I 775. — Heyzman w Star. pr. pol. pomn. IV str. XIV. — Piekarski Katal. kór. 1929 nr 1425.

Finkel Bibl. hist. pod nrem 2596 cytuje: Statuta prov. gnesn. Hagenow, Braun, 1519 — bez podania źródła, z którego zaczerpnął tę wiadomość. Zapewne błąd. Ob. tom XXI str. 81.

Akad. — Celiń. — Czartor. — Jagiell. — Kórnik — Ossol. — Szembek — Uniw. warsz.

— Prouincie Gnesnensi Antiqua Reuista diligenter et Emendata. [Resztę k. tyt. zajmuje drzeworyt, przedstawiający po stronie prawej św. Stanisława z Piotrowinem, po lewej św. Wojciecha w szatach pontyfikalnych; między postaciami świętych orzeł jagielloński pod

nim Piotrowin wstający z grobu. U stóp św. Stanisława tarcza herbowa kap. gnieźn. tj. trzy lilje; u św. Wojciecha tarcza z herbem Korab]. Bez m. i r. (Cracoviae, Mathias Scharffenberg 1527). w 4ce, k. tyt. i k. 55 nlb. (sygn. A—Oiiii).

Pierwszy arkusz nie sygnowany, taksamo ost. karta ark. O.

Druk antykwa.

Na odwr. tyt. i na k. 2 recto: Ad Lectorem. Tu donosi (zapewne Sudolski?), że Łaski kazał przedrukować statuty poprzedników abolitis et abrogatis minus necessariis, adiectis novis, additis bullis pont. et imper. et regum sanctionibus. Cała ta przedmowa njęta w 4 ozdobne renesansowe winiety.

Poczem na odwr. 2giej karty i na 3 stronach dalszych: Regestrum capitulorum..., zaś na k. 4 verso całostronnicowa rycina św. Stanisława z Piotrowinem.

Od karty 5tej (sygn. B) rozpoczynają się Statuty Trąby (z r. 1420). Idą aż do k. 55 recto, u której dołu: Finis. Następna strona biała.

Poczem jako osobny druk z osobnym tytułem dodano:

Statuta Nona Inclite prouintie Gnesnen. tempore felicis presidentie Reuerēdissimi in christo patris & domini domini Ioānis de Lasko Sancte Ecclesie Gnesnen. Archiepiscopi primatis Legatique Nati. de consensu omniū Reuerēdissimorū dominorum coepiscoporum. & tocuis cleri. in diuersis prouincialibus Sinodis. confecta & approbata. [Resztę k. tyt. zajmuje drzeworyt ten sam co na poprzednim tytule]. [Na końcu:] Ductu & impensa Reuerēdissimi in Christo patris Domini Ioannis de Lasko Archiepiscopi Gnesnen. Excussum Cracouie per Mathiam Scherffenberger. In domo Spectabilis viri dñi Marci Bibliopole Ciuis, Alme ciuitatis Cracouieñ Dirigen eundē. H. Stanislao Sudolski. Plebano in Kuthno. Sue Reuerēñ. Paternit. Capellano. Anno Dni. M.D XXVII (1527). w 4ce, k. tyt. i k. 67 (sygn. AA—RRiiij). [Pod tem znowu odbity ten sam drzeworyt co na tytule].

Ponieważ sygnatury idą tu od AA—RR, przeto uwidoczniomo tem samem ciągłość z poprzednim drukiem Stat. Trąby.

Na odwrocie tytułu drzeworyt M. Boskiej z 5 mieczami w sercu.

Rozpoczyna na 1 k. rejestr 5 ksiąg nowych statutów (Łaskiego z r. 1525). Poczem na k. 2giej: Ad rev. J. a Lasco... Stanisłai Hosij Poloni Epigramma (jest to pierwszy utwór Hożjusza) — oraz na k. 3iej recto: Aniani Burgonij Galli in Operis comm. Epigramma... Zaś verso drzeworyt, przedstawiający Chrystusa w stajence.

Od k. BB rozpoczyna się tekst zbioru, który zawiera dwie części:

I) Najprzód nowy (z r. 1525) zbiór statutów Łaskiego, poprzedzony jego piśmie z r. 1523, w którym zawiadamia, że wyznacza dla dokonania tej pracy dwóch znawców prawa, tj. J. Chojeńskiego i Jerz. Mysz-kowskiego.

Zbiór sam składa się z 5 ksiąg nowelizujących Statuty Trąby. Jest on kompilacją z następujących elementów: 1) luźne uchwały dawniejszych synodów z czasów Łaskiego (ze wskazaniem miejsca, ale bez podania daty); 2) ustępy z bulli papieskich np. bulla z r. 1520 przeciw Luteranom i z 2 inne a lat 1513—23; 3) dekrety Zygmunta I przeciw Lut. z r. 1523; nadto list Zygmunta I z r. 1511 oraz mandat Kaz. Jagiell. z r. 1458 z transsumptem ed. Wład. Jag. r. 1433 — do starostów w sprawie egzekucji wyroków sądów duch. — 4) Osobliwością (na k. LL) jest włączenie do tego zbioru (podobnie zresztą jak do Comm. priv. 1506 k. 69) teoret. wywodn. prawnego Mik. Kotwiosa arch. pozn. i kan. gnieźn. w sprawie postanowień de raptoribus. (Porównaj wyżej opis edycji z r. 1512).

Poczem na k. OO, verso Jannes (sic) Alberti de Żyrniki, notarius... poświadcza autentyczność tekstu. Poczem ozdoba drukarska i Finis.

II) Od k. PP—RR, recto idą: Extravagantes Clero prouinciali non minus vtilis quam necessarie. Jest to przedruk zbioru „extravag.“ z edycji Jana Turzona z r. 1512, z tą tylko różnicą że bulle Aleksandra (z r. 1499) zastąpiono przez bulle Leona z r. 1514.

Na k. RR, recto u dołu: Finis, oraz 5 wiersz na cześć Łaskiego (Foelix Ecclesie decus...). Zaś verso miejsce druku, drukarz, data (ob. wyżej tytuł) i ten sam drzeworyt, co na k. tytułowej.

Zbiór ten był podstawą dla późniejszego zbioru Karnkowskiego (Constitutiones). — Ob. Kutrzeba Źródła pr. pol. II 114. — Abraham w Pam. Zjazdu Reja (1910) str. 139 i nast.

Joher 7487. — Wierzb. I 69. — Heysman w Star. pr. pol. poma. IV str. XV. — Kopera Spis nr 114. — Piekarski Katalog kór. 1929 nr 1427. — Ulanowski w Arch. prawn. I 328. — Fijałek w Przegl. pol. 1895 (Nieznany wiersz Hożjusza). — Ka-

kowski Zbiór konst. synod. 1913 str. 17—18. — Katalog antykw. Rosenthala z r. 1910 (kładzie datę błędnie na r. 1510).
 O rycinach tu zawartych ob. Betterówna Polskie ilustracje 1929.
 Druk ten bywa mylnie cytowany jako „Sanctiones ecclesiasticae” 1525. Obacz Bibl. tom XXI str. 81 (gdzie ten błąd powtórzone za Jochemem).
 Branic. — Celiński — Czartor. — Gnieźn. kapit. — Jagiell. — Katedr. lwow. — Kórnik — Krasin. — Muz. Nar. krak. — Ossol. — Pusłow. — Uniw. warsz.
 — Prouintie Gnesen. Antiqua et Noua. reuisa diligenter et emendata. [Resztę karty tyt. zajmuje drzeworyt ten sam co na k. tyt. wydania poprzedniego z r. 1527]. B. m. i r. [ale Cracoviae, Scharffenberg, 1528; jak wynika z napisu końcowego drugiej części zbioru]. w 4ce, k. tyt., k. 45 nlb. (sygn. A—Liuij i ost. 2 k. niesygn.).
 Druk antykwą, bardziej zwarty niż w edycji poprzedniej, stąd ilość kart mniejsza.
 Na odwr. tyt.: Ad Lectorem. Poczem na 1 k. Regestrum titulorum (wśród ozdób druk. innych niż w ed. poprz.). Poczem tekst statutów Trąby. Ostatnia strona drukiem gockim mocno ściśniętym (widocznie chodziło, aby nie przerzedzić druku na nową stronę).
 Poczem idzie II część zbioru p. t.:
 Statuta Noua Inclite prouintie Gnesen. tempore felicis presidencie Reuerendissimi in christo patris & domini domini Ioannis de Lasko Sancte Ecclesie Gnesnen. Archiepiscopi primatis Legatique Nati. de consensu omnium Reuerendissimorum dominorum coepiscoporum: & totius cleri: in diuersis prouincialibus Sinodis: confecta et approbata [Resztę k. tyt. zajmuje sztych, ten sam co poprzednio]. [Na końcu:] Excussum Cracouiae In Vigilia Sancti Stanislai. Anno domini Incarnationis, M D. XXVIII. (1528). Per Mathiam Scharffenbergk. Expensis prouidi viri Marci Scharffenbergk. Cuius ac Bibliopole Cracouien. Laus deo. w 4ce, k. tyt. i k. 53 nlb. (sygn. AA—NNiiiij i ost. 2 k. niesygn.).
 Na odwr. k. tyt. Regestrum Titulorum; dalej wiersze Hosii i Burgonii (jak w ed. poprzedniej). Wreszcie przedruk zbioru Łaskiego. Drzeworytu na końcu nie ma, tak samo jak nie ma na odwr. tyt. ryciny M. Boakiej. Znikło także z napisu in calce nawiąsko Sudolskiego.

Janozki Nachr. II 1. — Jocher 7488. — Wierzb. I 72. — Heyzman w Star. pr. pol. pomn. IV str. XV. — Bibl. Estr. tom XXI str. 81.
 Bibl. w Mogile — Czartor. — Dzieduszycki — Dzików — Jagiell. — Kórń. — Kras. — Ossol. — Synod. wileń. (rzekomo z datą 1529?) — Szemhek — Uniw. lwow. — Uniw. warsz.
 — ob. Constitutiones — Karnkowski Stan. — Łaski J. — Wężyk (1630).
 Inne statuty synodalne polskie (diecezjalne i prowinc.) zamieszczone są w Bibliografii bądźto pod: Constitutiones (tom XIII 378); bądźto pod: Synodus; bądźto wreszcie pod nawiasami biskupów, którzy zwoływali dany synod i ogłaszali drukiem jego uchwały.
 Wykaz polskich synodów i statutów na nich uchwalonych zestawił już Starowolski (ob. wyżej str. 191). Dużo kompletniejszym jest wykaz u Jochera nr 7490 i n. oraz u Fabisza Wiadomość o synodach prow. i djec. 1861 (w Dodatku I). — Finkel II s. 649.
 — Constitutiones vel Sintagmata ob. Kazimierz W. (tom XIX str. 212).
 — conv. generalium ob. Constitutiones (tom XIV str. 377).
 — Ducatus Mazouiae: quaecunque vel more antiquo... Cracouie (1542)... ob. Goryński Piotr.
 Obacz w t. XVIII str. 267, gdzie podano literaturę. — Nadto: Wierzbowski Materjały I. — Balzer Przyczynki do hist. źródeł (1903) str. 39 (tu dokładny opis). — Tenże w Rozpr. Akad. hist. filoz. XV (1901) str. 255. — Winiarz w Kwart. hist. VII 383. — Tenże O zwodzie zwyczaj. pr. Prażmowskiego (w Rozpr. Akad. hist. filoz. 1895). — Kutrzeba Hist. źródeł II str. 19.
 Bawor. — Chrept. — Czartor. — Ossol. — Uniw. warsz.
 [Statuta conventus generalis Cracoviensis, 2 mart. 1507]. (Crac., J. Haller, 1507). fol. k. 4.
 Tekst bez bliższego tytułu. Tytuł powyżej dodany jest dowolnym uzupełnieniem. — Porównaj pod: Constitutiones... Konstytucje... i pod: Decreta...
 Był to druk urzędowy, rozsyłany z kancel. król. i wprawiany do Comm. priv. Łaskiego (1506).
 Przedruk tekstu tu zawartego i opis druku podał Bostel w Kwart. hist. VI (1892) str. 334.
 Balzer Corpus juris III str. 18. — Tenże Przyczynki do hist. źródeł (1903) str. 8. — Piekarski Kat. kórń. (1929) nr 267.
 Czart. (2 egz.). — Kórnik (2 egz.). — Ossol. — Uniw. lwow.

Statuta Serenissimi Domini: Sigismundi Primi: Poloniae Regis et Magni Ducis Lithuaniae etc: in Consuetibus generalibus edita et promulgata. Cum Gratia et privilegio. (Na końcu:) Impressum Cracoviae apud Hieronymum Vietorē. Anno domini Millesimo Quingentesimo Vigesimo quarto: Mense Aprili (1524). fol., k. nlb. 4 i lb. LV (sygn. Kijj).

Tytuł wydrukowany częściowo czerwono, częściowo czarno.

Na odwrocie karty tytułowej orzeł Zygmunta z literą S w polu czerwonym. Na trzech następnych kartach rejestr. Na dalszej karcie rycina z portretem króla, a nad nią napis dwuwierszowy: Regia Sismundi facies. Joue digna uel ipso Iuppiter est patriae nec minus iste suae. — Na odwrocie portret Bony (z herbami po bokach u góry), również z dwuwierszowym napisem: Reginae sed et ista Bonae coelestis imago Nou fuit hoc Juno dignior ulla Joue.

Kustosz Aij wypada pod *to fo*. Kustosz E pod *sa*.

Zbiór zawiera: 1) Edykt publikacyjny Zygmunta I, 2) konstytucję sejmową z r. 1507, z r. 1510, z r. 1511, z r. 1520, z r. 1519, z r. 1523). 3) Formułę procesu z r. 1523.

W układzie zachodzi przeto błąd, gdyż konstytucja z r. 1519 dana jest po konstytucji z r. 1520.

Wydanie powyższe jest zbiorem urzędowym, ale z tekstami konstytucji obchodzi się bardzo dowolnie. Pomija w nich pewne artykuły, opuszcza początkowe i końcowe części, zastępuje jedne wyrazy drugimi, wtrąca nowe ustępy; co stwierdził prof. Balzer, porównując teksty tu zawarte z tekstami Metryki Koronnej, przy sposobności wydania Corpus iuris Polonici (tom III str. 18, 104 itd.). Nadto tom IV str. 14. W powyższem wydawnictwie Balzera przedrukowane są w sposób krytyczny teksty konstytucji zawartych w niniejszem wydaniu z r. 1524 (i w dalszych jego przedrukach).

Zbiór ten był bowiem już za panowania Zygmunta I kilkanaście razy w Krakowie przez Vietora przedrukowany, a oprócz tego przedrukowano go jeszcze w r. 1602 w Zamościu. Wszystkie przedruki krakowskie noszą na końcu datę 1524, chociaż niewątpliwie drukowano je w różnych latach w ciągu panowania Zygmunta I. Takich krakowskich przedruków z lat 1524 do 1548 znamy dzisiaj 11. Zostały one bliżej zbadane i opisane przez Balzera w rozprawie p. t. „Przyczynki do historii źródeł prawa polskiego“ 1903 (odbitka

z tomu XLVI rozpraw Wydziału histor. filoz.). — Pod względem bibliogr. opracował je bliżej Piekarski w „Przeglądzie bibliotecznym“ 1929 tom III w rozprawie p. t. „Uwagi o chronologii wydań statutow sejmowych“.

Wszystkie powyższe krakowskie wydania różnią się tylko drobnymi szczegółami od siebie. Pierwsze sześć wydań powtarza nawet błąd w chronologicznym układzie, popełniony w pierwszym wydaniu, a dopiero drugie pięć wydań posiada należytą chronologię.

Bandtkie Hist. druk. I 180. — Wierzb. II 1015. — Kutrzeba Hist. źródeł I str. 239. — Kopera Spis nr 100. — Ulanowski w Sprawozdaniach Akad. Um. 1893 nr 6.

O 4 znajdujących się tu rycinach, a powtarzających się w innych wydawnictwach Vietora ob. Betterówna Polskie ilustr. 1929 str. 163 oraz Piekarski l. c. str. 485 (zwłaszcza o portrecie Bony, sporządzonym jeszcze w r. 1521 dla Decjusza De vetustatibus).

Czartor. — Dzikow — Kórnik — Muz. Nar. (Czapskich) — Petersb.

— Toż... apud Hieronymum Vietorē... (1524). fol., k. nlb. 4 i lb. LV (sygn. Kijj).

Druk pomiędzy rokiem 1524 a 1535, jak ustala Piekarski l. c.

Kustosz Aij wypada pod *cripto*; kustosz E pod *i*.

Na karcie czwartej popiersie Bony a na jego odwrocie popiersie Zygmu. I. W napisach nad nimi są błędy, mianowicie dignior zamiast dignior, oraz Sismundi zamiast Sismundi.

Jest to edycja II.

Jagiell. — Petersb. — Przem. arch. miej.

— Toż... (Na końcu:) Cracouie, apud Hieronymum Vietorem (sic)... (1524). fol., k. nlb. 4 i lb. LV (sygn. Kijj).

Druk wedle Piekarskiego l. c. przed r. 1539. Kustosz E pod *ur*. Napis nad portretem Zygmunta zaczyna się: Regia Sigmundi (tak samo jest i w dalszych wydaniach). Wierzb. III 1016.

Jest to edycja III.

Petersb.

— Toż... (1524). fol., k. nlb. 4 i lb. LV.

Wedle Piekarskiego l. c. druk przed r. 1539. Jest to edycja IV (u Balzera nr 10).

Uuiw. lwow.

— Toż... apud Hieronymum Vietorem... (1524). fol., k. nlb. 4 i lb. LV (sygn. Kijj).

Wedle Piekarskiego l. c. druk w r. 1538 lub 1539.

Kustosz Aij wypada pod *pto*, kustosz E pod *s*.

Jest to edycja V (u Balzera nr 4). — Piekarski Kat. kórń. 1929 nr 261.

Kórnik — Morsat. w Krak. — Muz. Nar. (Czapakich).

— Toż... (Na końcu:) Impressum Cracouie per Hieronymum Vietorem Regnie Cancellarie Calcographū. Anno... (1524). fol., k. nlb. 4 i lb. LV (sygn. Kiiij).

Wedle Piekarskiego druk między r. 1538 a 1541. — Balzer l. c. str. 22 zwraca uwagę, że tytuł *chalc. regius* otrzymał Wietor w r. 1539.

Kustosz Aij wypada pod *pto*, kustosz E pod *a*. Jest to edycja VI (u Balzera nr 5). — Piekarski Kat. kórń. nr 262.

Kórnik — Petersh.

— Statvta Serenissimi Domini: Sigismundi Primi: Polonie Regis & magni Ducis Lithuanie &c. in Conuentibus generalibus edita & promulgata. [Tu winietka: listek]. Cum Gratia et Priuilegio. [Na końcu:] Impressum Cracouie apud Hieronymum Vietorē Anno domini Millesimo Quingētesimo Vigesimo quarto. (1524). Mense Aprili. fol., k. tyt. i k. 3 nlb., k. LIIII lb. (nadto ostatnia biała).

Sygnatury idą: od A (Iacińskiego) do A₄ oraz od A (gotyc.) do Iiiij; nadto 3 ostatnie karty nie są sygn.

Kustosz Aij w rejestrze wypada pod *pto*; kustosz E pod pustem miejscem.

W wydaniu tem jak i we wszystkich następnych wprowadzono do układu zmianę, przywracając konstytucjom sejmowym z r. 1520 miejsce, jakie im się należało ze względu na porządek chronologiczny.

Jest to edycja VII (u Balzera nr 6).

Wedle Piekarskiego l. c. druk między r. 1538 a 1542. Ossol.

— Toż... (Na końcu:) Impressum Cracouie apud Hieronimum Vietorē Anno Domini Millesimo Quingentesimo Vigesimo quarto. Mense Aprili (1524). fol., k. nlb. 4 i k. lb. LV.

Wedle Piekarskiego l. c. druk między r. 1538 a 1542.

Kustosz Aij wypada pod *pto*, kustosz E pod trzema gwiazdkami.

Porządek układu jak w poprz. wydaniu.

Jest to edycja VIII (u Balzera nr 7).

Jagiell. (brak tyt.) — Kórnik.

— Toż... Sigismundi primi Polinae (sic) Regis... (Na końcu:) Impressum Cracouie apud Hieronymum Vietorē... (1524). fol., k. nlb. 4 i lb. LIV (sygn. Iiiij).

Druk wedle Piekarskiego l. c. po r. 1541.

Nadpis nad popiersiem Zygmunta I brzmi: Regna Sismundi facies Joue digna vel ipso Juppiter est patrię nec minus ista (sic) suae. — Również i w napisie nad portretem Bony jest błąd druku: ...dignior illa (sic) Joue.

Kustosz Aij wypada pod *pto ibi*, kustosz E pod *id*.

Porządek układu jak w poprz. wydaniu.

Jest to edycja IX (u Balzera nr 8, ale on ma w tytule *Poloniae*, nie *Poliniae*; więc może są dwa różne warjanty)?

Kopera Spis nr 101.

Jagiell. (2 egz.) — Krasin. — Muz. Narod. (Czapaskich) — Pawlik.

— Toż... apud Hieronymum Vietorē... (1524). fol., k. nlb. 4 i lb. LIV.

Druk wedle Piekarskiego l. c. po r. 1541.

Kustosz Aij wypada pod *script*, kustosz E pod *mi*.

Porządek układu jak w poprz. wydaniu.

Egz. Jag. był poprzednio własnością Stan. Tomkowicza.

Jest to edycja X (u Balzera ob. mylnie pod nr 9). Jagiell.

— Toż... (Na końcu:) ...apud Hieronymum Vietorē... (1524). fol., k. lb. 4 i nlb. LIV (sygn. Iiiij).

Druk wedle Piekarskiego l. c. po r. 1541.

Kustosz Aij wypada pod *pto*, kustosz E pod *mi*.

Porządek układu jak w poprz. wydaniu.

Jest to edycja XI (u Balzera nr 9).

Piekarski Kat. kórń. nr 263. — Wierzbowski I 64. — Bostel w Kwart. hist. 1892 str. 336.

Akad. — Branic. — Dzied. — Jagiell. — Krasin. — Kórń. — Petersh. — Szembek — Uniw. lwow. — Uniw. warsz. — Zamoj.

— Statvta Serenissimi Domini D.

Sigismundi Primi, Poloniae Regis, Magni Ducis Lithuaniae, &c. In Conventibus Generalibus edita & promulgata.

[Tu sygnet drukarni Akademji w Zamościu: wieniec, w nim husarz na koniu ponad górą i miastem; na jego tarczy trzy kopje]. Cum priuilegio S. R. M. Samosci Anno Domini, M.DC.II (1602). Martinus Lenscius, Typographus Academiae, excudebat. fol., k. tyt. i k. 3 nlb., str. 98 i 35 (ost. biała nlb.).

Sygnatury: 1) pierwszy arkusz sygn. §. 2) sygn. A—Miiij. 3) a—D. 4) dwie ost. karty nie sygn.

Bywa też cytowane z datą 1603, więc są może dwa odhicia. — W egzempl. Jag. kustosz A pod *ri*, B pod *ud*, C pod *ci*. Na odwrocie tytułu popiersie Zygmunta I w ozdobnej ramie z dwuwierszowym napisem: Regia Sismundi facies...

Poczem idzie na trzech kartach Rejestr i Index Processus. Dalej: Edykt publikacyjny Zygmunta I i konstytucje sejmowe z lat 1507, 1510, 1511, 1519, 1520, 1523, 1527, 1532, 1538 Wreszcie z osobnym tytułem: Formula processus z r. 1523, zajmująca stron liczbowanych 35. Na odwrocie Formuły sześciowiersz Jaciński: Ad Lectorem.

Jest to przedruk zbioru statutów z r. 1524, oraz osobnych druków konstytucji z lat 1527 i 1538. Przedruk ten jest jednak dość swobodny to znaczy zmieniający nieraz tekst pierwodruków, jak wykazał Balzer w rozprawie p. t. Przyczynki 1903 str. 53—60.

Kierownictwo tem wydaniem miał sprawować Zawadzki T.

Dalsze zbiorowe wydania ustaw sejmowych ob. w Bibl. tom XX str. 38.

Lempicki Działalność J. Zam. 1922 str. 216. — Jauozki Nachr. I 50. — Bentk. II 146. — Kutrzeba Hist. źródła I 240.

Branic. — Jagiell. — Ossol. — Zamojs.

Statuta et laudabiles Christianae ordinationes tam ad spiritalne quam saeculare regimen atinentes. Per illustrissimū Generosissimumq; Principem, & potentissimum dominum, Dominum Sigismundū Dei gratia Regem Poloniae, Magnum ducē Lithuaniae, Russiae, & omnium terrarum Prussiae. &c. Dominum & Haerodem, in sua Regali Ciuitate Gdaneń, Deo in laudē, & eidem Ciuitati in quietudinem & bonū euētum, erectae & constitutae, Deinde quoq; in praetorio ibidē. Cōsulibus, Scabinis, Ciuibusq; praesentibus, sunt perlectae & traditae: secundum quas Ciues, item spiritalnes & alienigenae se regere sciunt. Item Iuramentum eorundem ciuium in foro publice habitum, & ab iisdem Incolis susceptum. [Na końcu:] Impresum Cracouiae per Hieronymū Vietorem. Anno. M.D.XXVI (1526). w 4ce, k. tyt. i k. 11 nlb. (sygn. A—Ciiii).

Są dwa różniące się nieco odbicia.

Tylko pierwszy wiesz tyt. drukiem gockim, reszta antykwa.

Na odwr. tytułu orzeł polski pod koroną, w prostokącie.

Część nakładu ogłoszono na pergaminie (znaj taki egz. Wiszniewski IX str. 312—313 i istnieje taki egz. w Kórniku).

Zawiera: 1) Ordynację dla Gd., z 17 lipca 1526. — 2) Dekret przywracający do władzy usuniętych przez tumult pospółstwa rajców (od k. C verso).

Balzer Corpus juris IV ca. I str. 232 wymienia późniejsze przedruki tej ordynacji i przekazy rękop. — Wierzbow. III 2120. — Balzer Przyczynki do historii źródeł (1903) str. 25. — Piekarski Kat. kór. 1929 nr 1325 notuje, że w Kórniku są dwa egz., z tych jeden egzemplarz (bez skłładki A) na pergaminie. — Lorkiewicz Bunt gdański 1881.

Czaru. (tytuł zdefektowany) — Czartor. — Gdańska miejs. — Jagiell. — Kórnik.

— Statuta vnd lobeliche Christliche Ordenūge szo wol das geistliche als wertliche Regiment betreffent, durch den Aller durchlechtigesten Hochgebornen Fürsten vnnnd Groszmechtigsten Herrn, Herrñ (sic) Sigismunt von Gotes gnaden Künig zu Polen, Groszfürsten yn Littawen yn Reussen vnnnd aller Lande Preusszen &c. Herrñ vnnnd Erbeling yn seyner Künig. Stadt Dantzig, Gote zu lobe vnd der selbigen Stadt ruhe vnd wolfart auffgericht vnd eyngesetzt. Auch auffem Rathausze daselbigestenn yn kegenwertigkeit eynes Erborn Raths, Scheppen vnd der lobelichen burgerschafft gelesen, vnnnd vhergeben, wornoeh sich die burgere auch die geistlichen, vñ frembden haben zu halden. [Na końcu:] Gedruckt zu Crocaw durch Hieronymū Vietorē (1526). w 4ce, k. tyt. i k. 15 nlb. (sygn. iiB, iiiB, karta bez sygn., B—Diiij).

Na odwrocie tytułu orzeł polski z koroną. Potem idzie tekst ordynacji z 17 lipca 1526 do k. C₄.

Druk gocki. — Iniejsły ozdobne, próca D, I, W, S, N, B. — Te zastąpiono awykłemi literami.

Od k. D idzie z osobnym tytułem:

Ein statlicher unnd feyerlicher Actus der holdigund. szo der allerdurchlechtigester hochgeborner Furst und grossmechtiger Herre, Herre Sigismundt. von Gottes gnaden Künigk zu Polen, Grossfurste yn Littawen, yn Réussen, vnd aller Lande Preussen etc. Herre un Erbeling, yn Seiner Künigliche Stadt Dantzig offentlich uffen marckte in seyner Maiestet tzirlich sitzendt gehalten, und den eydes pflicht von den Eynwonern daselbst empfangen hat, Sampt etzlichen Statuten. unnd Ordennunge daselbigst auffgerichtet.

Na tytule „Actus“ rycina: Zygmunt na tronie z mieczem; u dołu po bokach herby Polski i Litwy. Na końcu ten sam orzeł, co na odwrocie tytułu.

„Actus“ jest to akt, przywracający usuniętych przez tumult burmistrzów.

W egz. Czart. dużo współczesnych przypisków na marginesach.

Balzer Corpus juris IV cz. I str. 233. — Tenże Przyczynki (1903) str. 25. — Wierzbowski III 2121. — Piekarski Kat. kórń. (1929) nr 1327.

Czart. — Dzików — Gd. miej. — Kórnik — Kraśń. — Zamoj.

— Toż samo [z tą zmianą, że w tem wydaniu „Actus“ idzie na pierwszym miejscu, a „Statuta“ idą dopiero od k. B z pewnymi drobnymi zmianami w tekście tytułu, a mianowicie: ...Reussenn... Kūni... eyngesacz... bürger-schaft... wornach... habenn...]. (Na końcu:) Gedruckt zu Crockaw durch Hieronymū Vietorē. w 8ce, k. tyt. i k. 15 nlb.

Piekarski Kat. kórń. (1929) nr 1326 przypuszcza, iż odbicie to jest wcześniejszem od odbicia poprzednio opisanego (ze względu, że drzeworyt z orłem jest tu jeszcze nie uszkodzony).

W Kórnik są dwa egzemplarze. Jeden na pergaminie obejmuje tylko Statuta (to znaczy bez składki A); drugi kompletny papierowy. — W egz. Czarn. również brak składki A, a brak ten, istniejący w dwóch egz., nie może być przypadkiem („Actus“ był dla Gdańska szczególnie przykry).

Wierzbowski III 2115. — Balzer Przyczynki (1903) str. 26. Czarn. — Kórnik.

Statuta inclyti Regni Polonie: recens recognita et emendata. [Pod tym tytułem orzeł ukoronowany głoską S przewinięty]. (Na końcu:) Cracouiae apud Hier. Viet. MDXXXII (1532). fol., kart nlb. 4, kart lb. CXXX i karta nlb. B (sygn. A—Z).

Składka pierwsza liczy kart 4, dalsze po sześć. W liźbowaniu częste pomyłki, a mianowicie: karta 25 nosi liczbę 35, k. 28 liczbę 24, k. 41 liczbę 61, k. 42 liczbę 62, k. 43 liczbę 63, k. 44 liczbę 49, k. 61 liczbę 66, k. 83 liczbę 33, k. 90 liczbę 89, k. 121 liczbę 124, k. 125 liczbę 126.

Istnieje egzemplarz, w którym obok tytułu powyższej podanego, dodano na końcu składki pierwszej tytuł drugi, a mianowicie:

Statuta et Consuetudines Regni Poloniae Serenissimi Sigismundi Primi

Regis Poloniae et Magni Ducis Lithuaniae, Universorumque Regni Ordinum Decreto Publico Collecta et Libris Quinque distincta Per Nicolaum Tasszycki Cracouiensis, Bernardum Maciejowski Sandomiriensis Terrarum Iudices, Georgium Myszkowski de Przeciszow Utriusque Juris Doctorem, Benedictum Izdbiński, Gnesnensis et Cracouiensis Ecclesiarum Canonicos, Albertum Policki Terrae Posnaniensis Notarium Et Nicolaum Koczanowski Gladiferum Iunivladislaviensem. Finita et Absoluta Cracouiae Die Martis tertii Mensis Septembris Anno Domini M.D.XXXII. Excusa Cracouiae per Hieronymum Vietorem.

Bobrzyński, który ten drugi tytuł w przedruku swoim (ob. niżej) podał, nie zaznacza, w którym egz. go znalazł (zapewne Czart.).

Druk całego dzieła antykwą, prócz napisów nad tytułikami artykułów. W tekście ozdobne inicjały.

Rozporczya na k. A₂ dedyk. Serenissimo ac Invictissimo... Sigismundo eius nominis primo... fideles subditi et servitores obsequentissimi... humilem commendationem. Jako redaktorowie wymienieni na czele tej dedykacji: Nic. Thaschicki Cracov., Bernardus Maciejowski Sandomir. terrar. iudices, Georg. Michkowski de Przeciszow U. I. D., Benedict. Izdbiński gnesnen. et cracov. ecclesiar. canonici, Albert Policki terrae Posnan. notarius, Nicolaus Koczanowski. — Ze względu, że Tasszycki wysunięty tu na czele, nazywanym bywa ten projekt później „korekturą Tasszyckiego“. — W dedykacji tej opowiadają redaktorowie o naznaczeniu ich przez sejm do tej pracy, o terminie jaki im dano, wyjaśniają podział na 5 ksiąg (verternm jurisconsultorum more), mówią o jej przedłożeniu sejmikom i sejmowi. Dat. Cracouiae 3 sept. 1532.

Z wymienionych w dedykacji redaktorów należał J. Myszkowski do współpracowników J. Łaskiego przy wydaniu Statutów prow. w r. 1527. — Uderza pominięcie Mac. Śliwnickiego, który niemal równocześnie (1529) ułożył z polecenia Łaskiego projekt kodyfikacji romanizujący. (Projekt Tasszyckiego odrzuca prawo rzymskie. Jest też obliczony tylko dla warstwy szlacheckiej, podczas gdy projekt Śliwnickiego miał obowiązywać wszystkie warstwy).

Na k. A₂ i A₄ zamieszczono spis rzeczy pt.: Tituli seu rubricae, a po nim: Canticum ad honorem divae Virginis Mariae per

divum Adalbertum arch: prag. regni Pol. apostolum in principis bellorum ex more vetustissimo per Polonos cantari solitum. (Jest to „Boga Rodnicá“, wydrukowana tu za wzorem Łaskiego Comm. priv. 1506).

Potem od k. B idzie tekst projektu, podzielony na 5 ksiąg; te znowu dzielą się na tytuły, a każdy z tytułów ma capita. Przy każdym caput na marginesie zanotowali redaktorowie, skąd je zaczerpnęli (powołując się na zbiór Łaskiego lub na „Statuta“ z r. 1524).

Caasani zwracają uwagę, że następny zacytowany przerobili (np. ex tribus cap. similibus hoc unum conditum est... albo: ex uno generali et alio restringente hoc unum conditum est itp.).

Na końcu od k. Z₄ verso Index i Errata. Kończy się: Cracovie apud Hier. Viet. MDXXXII.

W „Tomicianach“ oraz w wydanym przez Balzera t. III i IV „Corpus juris polonici“ można odszukać materiały do genezy i dziejów tego projektu.

Przedruku dokonał Bobrzyński w Starod. Prawa pol. pomnikach tom III (1874). W przedmowie nakreślił przebieg pracy kodyfikatorów; scharakteryzował jej stosunek do „Dekretałów“ oraz do dawniejszych ustaw; wysoko ocenił wartość; wyjaśnił jej odrzucenie i zapomnienie.

Szczerbic w Prompt. statutorum 1604 str. 15. — Janoc. II 268, 283. — Bandtkie w Bentkow. Hist. liter. II 131. — Chodynicki III 242. — Czacki O lit. i pol. pr. II. — Wiszn. Hist. lit. IX 292. — Romanowski Otia 1861. — Maciej. Kodyf. 1868. — Bobrzyński w Przew. nauk. i lit. 1875 (o rękopisie Lubomir.). — Tenże O dawnem pr. pol. (Studja II). — Wisłocki Katal. rękop. nr 887. — Wierzb. II 1091. — Piekarski Katal. kór. nr 1431. — Kutrzeba Hist. źródeł I 223. — Stau. Estreicher Kultura prawn. w Polsce XVI w. (1931) str. 29—31 (tu krytyczna ocena znaczenia tego projektu).

Bawor. — Bibl. Potockich w Krzesz. (egz. Helcla) — Branic. — Czart. — Kórnik — Krasin. (2 egz.) — Ossol. (brak tyt.) — Petersb. — Szembek — Zamojs.

Statuta Regni Poloniae methodica dispositone (1548, II wydanie 1553)... ob. Przyłuski J. (tom XXV, 374).

— Poloniae (1567) ob. Herburt.

— y przywileje koronne (1570)... ob. Herburt.

— prawa i konstytucje koronne... ob. Januszowski J. (1600).

— y metrica przyw. kor. (1594)... ob. Sarnicki Stan.

Statuta Seymu Warszawskiego Roku Panskiego M.D.L.VI (1557). (Na końcu:) W Krakowie v Dziedziczow Marka Szarffenbergera, Mieszczanina y Bibliopole krakowskiego 1557. fol., kart 4. Druk gocki.

Na tytule orzeł polski pod koroną z literami S. A na piersiach.

Wierzbow. I 169. — Piekarski Katal. kór. nr 289.

Czartor. — Dzied. — Kórnik — Ossol. — Uniw. warsz.

Statuta Capitvli Generalis, Monasterii Lubinensis Ord: S. Benedicti, Dioecesis Posnaniensis, In eodem Monasterio Anno Domini, MDC.XLIX. (1649). die XIII. Iunij celebrati. Perillustri & Reuendissimo Domino, D. Stanislao Mąkowski. Diuinâ Vocatione Abbate Lvbinense nec non Illustri & Admodum Reuerendo Domino, Alberto Grabowski Cæcellario Varsauieñ: Gnesnõ: Posnã: &c. Canonico, S. R. M. Secretario. atque Excell: & A. R. Ioanne Vladislao Borveki Prothonotario Apostolico. ab Illustrissimo & Reuerendissimo Dño, D. Andrea De Szoldry Szoldrski Dei & Sanctae Sedis Apostolicae Gratia Episcopo Posnaniensi, Commissarijs ab idem Capitulum Specialiter deputatis Praesidentibvs (1649). w 4ce, k. tyt. i k. 9 nlb.

Na odwr. tytułu herb i cytat z Psalmu 53. — Poczem tekst słożony z 26 artykułów. Na końcu aprobata Szoldrskiego z d. 5 Julii 1649. Tekst powołuje się na dekrety starsze z lat 1594—5. Czartor.

— ordinis Benedictinorum ob. Mirecki Krz. (1732) — Ziółkowski (Regula 1792).

Statuta Canonorum Lateranensium... Cracoviae in off. Mathiae Andreovii 1618.

Jocher 7727 (za Bandt. Hist. druk. K. P. I 187, a ten znowu powołuje się na rękopis Juszyńskiego). — Egz. nie jest mi znany.

Statuta reformationis monasteriorum Cisterciensis ordinis (1581)... ob. Edmund a S. Cruce (tom XVI, 18). Wierzb. I 777 (z bibl. uniw. warsz.) i III 2696.

Czartor. — Raczyń. — Uniw. warsz.

— ordinis Cisterciensis tam antiqua quam novissima per Capitula generalia ac etiam et provincialia pro Polona

Congregatione Cisterciensum sancita et definita... ob. Łeski Wojc. (tom XXI, 196) — Pernot Andrzej (1745).

Jocher 7759. — Kutrzoba Hist. źródeł II 155. — Finkel II str. 670.

Statvta Sacri & Canonici Ordinis. Albae geminatae Crucis. Sancti Spiritvs de Saxia Provinciae Polonae, Renovata Ac Anno Domini MDCCXXXII (1742). in Capitulo Generali Crac: celebrato. Acceptata. Autoritate Eminētissimi & Reverētissimi Domini D. Ioannis Alexandri Miseratione Divina S. R. E. Presbyteri Cardinalis Lipski Episcopi Cracoviensis, Ducis Severiae, Tanquam post emanatam Bullam Ssmi Dñi Benedicti Papae XIV. feliciter, Regnantis, Eiusdem Ordinis S. Spiritvs in Dioecesi Crac: Ordinarij. Approbata. Annō Salutis humanae 1742. w 8ce, k. tyt. i k. 2 nlb., str. 63, k. 2 nlb.

Na odwr. tyt. odznaka podw. krzyża. Poczem Dominik Lochman, wizytator zakonu, donosi o ułożeniu nowych statutów, dat. 29 jan. 1742.

Tekst Statutów z XXVI artykułów: o odprawianiu nabożeństw, o cnotach i dyscyplinie, o nowicjuszach i stopniach zakonnych, o chorych, o klauzurze, o prokuratorze, o kapitule, o przełożonych. Na str. 61 podpisy dostojników zakonu w Polsce. — Kończy zatwierdzenie biskupa Lipskiego, oraz na ost. 2 k.: Appendix de disciplina religiosa ex J. Crasset.

Dawniejsze Statuty Duchaków czyli Constitutiones ob. w tomie XXVIII str. 160 pod Saunier. — Temkowicz Szpital św. Ducha 1892 str. 18 nie zna Statutów z r. 1742. Ossol.

— **Canonicorum Regul. ob. Clareta P. (1620).**

Statuta Fratrum S. Sepulchri Hierosolymitani Conventus Mechoviensis Cura et Impensis Illustri. Principis ac Dni Andrae Bathorei S. R. E. Card. ac Praep. Mech. Cracoviae In Officina Lazari Anno Domini M.DLXXXV (1585). w 8ce, str. 21.

Wierzb. I nie notuje tego druku, który był w bibl. Uniw. warsz. za czasów bibliotekarstwa mego ojca.

Analogiczny zbiór p. t. „Constitutiones in capitulis canonicorum regularium custodum S. Sepulchri Christi Mechoviae 1585, 1587 et 1589 celebratis. Brunshergae, Schönfels, 1698. w 4ce” — ob. w Dupelnianach. (Egzemplarz znajduje się w bibl.

Dzied., Sem. warsz., Zamoj., Muz. Nar. Krak., Czartor., Ossol. — Wierzb. III 3044. Uniw. warsz. (?).

Statuta Generalia Ordinis Minorvm Reformatorym. In Capitulo Generali Romae celebrato, condita, Anno Domini 1643. Quae praecedit Bulla Urbani VIII per quā eriguntur Custodiae Reformatorym Cismontanae Familiae in Provinciis: & Eiusdem Altera subsequitur, per quam eadem Statuta. Confirmantvr. [Tu w owalu św. Franciszek na tle kościoła, modli się do wylaniającego się z obłoków Chrystusa na krzyżu]. Reimprensa. Leopoli. Typis Confraternitatis SSS. Trinitatis. (1643). w 4ce, k. tyt. i str. 80 i 4 k. nlb.

Na pocz. Motus proprius Urbani VIII z r. 1639. — Poczem tekst konstytucji z r. 1643, podz. na XII capita. Podpisał je Franciscus Barberinus protector. — Kończy na 4 kartach nlb.: 1) Akt konfirm. Urbani VIII z r. 1643. — 2) Decreta S. Congr. Concilij (De regularibus apostatis et ejectis. — 3) Decretum Urbani VIII z r. 1633. Krasin. — Ossol.

— **Provinciae S. Antonii Maioris Polonae Ordinis S. Francisci, Minorum Reformatorym.** In Capitulis, praesertim Gorcensi Anno 1638. celebrato, Sancita, et unanimi omnium Patrum et Vocalium consensu acceptata. Ac Per admodum Reverendum P. F. Paulum a Lauda, eiusdem Instituti, et Seraphicae Reformationis Poloniae Commissarium apostolicum confirmata, et approbata, Pro meliori vero et strictiori Regulae observantia, ex Decreto Capituli Pacostensis A. Dni. 1661. Die 9. Augusti celebrato, in ordinem digesta, ac summatum collecta ijs praetermissis, in quibus cum Statutis generalibus Reformationis Concordabant. Varsaviae, apud Viduam et Haeredes Petri Elert (1662). w 4ce.

Por. t. XXI str. 401. Przedruk ob. niżej pod r. 1774.

— **Provincialia Ordinis Minorum S. Patris Francisci Regularis Observantiae Almae Provinciae Russiae Immaculatae Conceptionis B. V. Mariae.** In Capitulo Dubnensi Suscepta Anno Domini 1720. [Tu winietka]. Leopoli. Typis Confraternitatis SSS. Trinitatis.

w 4ce, k. tyt. i k. 32 nlb. (sygn. A—H₄) oraz 2 k. nlb.

Podzielone na 12 rozdziałów.

Omawiają pokolei: novitii, de sartoribus, jejunia, mensa fratrum, silentium, de studiis literariis, bibliothecae, paupertas, infirmeriae, apothecarii, delicta, custodes, cantores, de euntibus inter saracenos. — Na końcu podpisy prowincjałów, kustoszów, diffinitorów. Na ost. 2 kartach: Formula bened. i Forma professionis.

Czartor. — Jagiell. — Ossol.

— Fratrum Minorum Observantium S. P. N. Francisci Almae Provinciae Majoris Poloniae S. Mariae Angelorum Ex antiquis Ordiuationibus BB. PP. Ladislai de Gielniow, & Raphaelis de Proszwice: Ac Recentioribus Constitutionibus Generalibus, & Decretis Apostolicis Compilata Pro puriori Regulae Seraphicae Observantia ad inviolabiliter observandum. Tradita De Mandato Superiorum. Typis Monasterij Suprasliensis Ordinis Divi Basilij Magni Reimpresca Anno Domini 1732. die 7. Aprilis. w 4ce, k. tyt. i str. 241.

Statuta są podzielone na XII capita, każdy na artykuły. Na marginesie powołane źródło każdego artykułu. — Caput XII kończy się na str. 163, poczem na str. 164 Appr. or-*o*inis (podpisał Math. a Pareta, rok 1727).

Od str. 165: Modus vestiendi tertiarios; od str. 169: Modus prof. tertiariorum. — Na str. 172: Appr. prov. Litvanae (z rokn 1721). — Na str. 172: Declarationes Summ. Pontificum (pspieża Mikołaja III i Klemensa V). — Str. 216 biała — Od str. 217—241: Index rerum praecipuarum (ost. str. biała).

Tekst Statutów zbliżony do wydania z r. 1769 dla prow. ruskiej, ale są różnice. — Widocznie każda prowincja franc. prze-rabiała dla siebie ten sam zasadniczy zrząd, pochodzący od Ładysł. z Gielniowa (1488) i Rafał. z Proszwice.

W egz. Jag. poprawiono do tego druk nieco późniejszy: Modus renovandae professionis in prov. Litvana... (kart 4, sygn. A). Druk ten odnosi się do prow. litewskiej. podczas gdy Statuta są wydane dla prow. wkopol. Jagiell. — Uniw. wileń.

— Fratrum Minorum Regularis Observantiae S. P. N. Francisci Almae Provinciae Russiae Immaculatae Conceptionis B. V. Mariae Ex antiquis ordinationibus BB. PP. Ladislai de Gielniow et Raphaelis de Proszwice

recentioribus constitutionibus generalibus et decretis apostolicis aucta et compilata. Pro puriori Regulae Seraphicae observantia ad inviolabiliter observandum, in capitulo Socaliensi iterato suscepta Anno Dom. 1738. De Mandato Superiorum reimpressa. Leopoli, typis Collegii Societ. Jesu. w 4ce, k. tyt., str. 223 i 15 k. nlb.

Czartor. — Wileń.

— Provinciae Reformatae SS. V. Mariae Angelorum Minoris Poloniae Fratrum Minorum, Sancti Patris Francisci Reformatorum. Ex Constitutionibus Apostolicis, Sacriq; Concilij Tridentini Decretis, pro Regularium Reformatione, praescriptis, atq; ex Generalibus Ordinibus & Reformationis, Statutis. Deprompta. Praevio Consensu Reverendissimi P. Raphaelis á Lugagnano Ministri Generalis, in Capitulo Provinciali Cracoviensi, de Consilio maturo, Patrum Discretorum Provinciae, & omnium Vocalium, ex primaevis Statutis, & Antiquis Ordinationibus Provincialibus collecta, & meliorata ab omnibus & singulis, unanimi & grato Consensu Acceptata. Novissimè vigore Compromissi, in Capitulo Provinciali, Anno Domini 1747. Die 18. Julij ab omnibus & singulis Patribus Vocalibus dati. Per Patres Compromissarios revisa, iuxta modernas Pontificum Ordinationes ac Statuta Generalia modificata & correcta. In Congregatione Stopnicensi, a pleno Diffinitorio examinata trutinata, confirmata, & subscripta; Die 4. Julij. Anno Dñi 1748, Cracoviae, Typis Michaelis Dyaszewski, S. R. M. Typographi. w 4ce, k. tyt. i k. 4 nlb., str. 157 oraz kart nlb. 17 (sygn. A—Z i Aa—Bb).

Kozpoczyna Breve apost. Urbano VIII z r. 1636, adresowane: Paulo a Lauda, commissario ad restituendum Patres Reform. Polonos in pristinum. Tu podnosi npadek zakonu w Polsce i prośbę króla, aby go zreformować. Papież daje komisarzowi szerokie pełnomocnictwa.

Poczem: Motivum ad meliordsna statuta antiqua provinciae, uchwalone przez kapitułę w r. 1747. Tu powiedziano, że w r. 1747 odbyła się kapituła celem naprawy Statutów z r. 1687. Kończą na-

zwiska gwardjanów, kustoszów i difinitorów prowincji, którzy się na poprawę zgodzili. Ostatni: Josephus Ahorn ref. comm., visitator generalis, capituli praeses.

Same Statuta nowo uchwalone składają się z obszernych XII capitula (podzielonych na paragrafy). Podpisanych jest pod nimi 8 Reformatów, z datą: in Conventu Stopnicensi ad S. Mariam Magd. 4 Julij 1748. Są to nazwiska członków komisji wyznaczonych przez Kapitułę dla zrewidowania, czy w ostatecznym tekście nie ma jeszcze czego do poprawy.

Dalej na kartach nłb.: 1) Epistola S. Bonaventurae (z r. 1257). — 2) Index Statutorum. (Jest to rejestr treści, ułożony alfab. wedle głównych przedmiotów: Absolutio, Accusatio, Alchimia etc. Na k. Aa, zestawienie przepisów o Studia, Studiosi... rzucających światło na poziom wykształcenia w zakonie).

Po str. 157 doprawiono w egz. Ossol. 4 karty starannie przepisane: Statuta remanentia cum aliis non impressa sed post perfecta Statuta impressa semper legenda.

Przy poszczególnych wstępkach w tekście Statutów wszędzie wskazano, skąd dany artykuł przejęto. Ossol

— Fratrum Minorum Regularis Observantiae S. P. N. Francisci Almae Provinciae Russiae Immaculatae Conceptionis B. V. Mariae. Ex Decretis Apostolicis, Constitutionibus Generalibus, nec non Antiquis Ordinationibus, aliisque Statutis Ad praescriptum Regulae Frigidae nostrae Regioni, Locorumq; in quibus degimus circumstantiis accommodata. Compilata Pro puriori Regulae Seraphicae Observantia ad inviolabiliter observandum a toto Diffinitorio omnibusq; Conventibus praevia eorundem publicatione per totam Provinciam. Suscepta ac demum De Consensu unanimi, accedente approbatione Illustrissimi Loci Ordinarii, Impressa Anno Domini 1769. Lublini. Typis S. R. M: Collegii Societatis Jesu. w 4ce, k. tyt. i k. 7 nłb., str. 477 i k. 12 nłb.

Na odwr. tyt. aprobaty, poczem na 7 k. nłb.: 1) Acceptatio Provinciae. 2) Acceptatio Superiorum. 3) Ad lectorem (podp. Benedykt Kotficki provinc.). 4) Index capitulum et articulorum.

Poczem na 477 stronach (ostatnia biała nłb.) tekst Statutów, z podaniem na marginesie skąd zaczerpnięte. Najstarsze oznaczone jako „Polon. antiqua“, podany też rok 1488. — Kończy na 12 k.: Index rerum praecipuarum.

Statuta tu wykazują wielkie odmiany w stosunku do tekstu z r. 1732.

Następują z sygnaturą A—G:

1) Declarationes Summorum Pontificum Super Praecepta Regulae S. P. Francisci Fratrum Minorum Observantium (razem str. liczb. 49, ostatnia biała).

2) Formularium receptionum ad S. Habitum... ex Decretis SS: Pontificum et const. Ordinis (str. 50 liczb. i 1 k. nłb., sygn. aA—Gg₁).

Oba te druki tworzą całość typograficzną z poprzedzającymi je Statutami.

Obacz w tomie XX, 164, gdzie opisano dzieło Kotfickiego „Superior“, będące komentarzem Statutów franciszkańskich.

Bibl. Ponińskiego — Czartor. — Kijow. — Univ. wileń.

— Provinciae S. Antonii Majoris Poloniae Ord: S. Francisci, Minorum Reformatum. In Capitulis, praesertim Gorcensi, Anno 1631 celebrato, sancita et unanimi omnium Patrum et Vocalium consensu acceptata; Ac per Adm. Rev. P. F. Paulum à Lauda ejusdem Instituti, et Seraphicae Reformationis Poloniae Commissarium Apostolicum, confirmata, et approbata; Pro meliori vero et strictiori Regulae Observantia ex Decreto Capituli Pacostensis, An. Domini 1661 Die 9 Augusti celebrati in ordinem digesta, ac summam collecta; iis praetermissis, in quibus cum Statutis Generalibus Reformationis concordabant. [Zarazem:] Ordinarium Caeremoniale Ordinis Fratrum Minorum S. Francisci, Provinciae reformatae S. Antonii Paduani, in Majori Polonia, Ab Adm. Reverendo Patre P. Paulo à Lauda, olim Commissario Apostolico editum et in Capitulo Gorcensi anno 1639 per eundem celebrato unanimi consensu omnium Vocalium acceptatum, et approbatum; Deinde vero ex decreto Capituli Pacostensis ad meliorem formam redactum, et typis mandatum. Jussu superiorum. Wratislaviae, Typis Caspari Rudolphi Müller, Elect. et Episc. Typogr. Aul. (Na str. 65:) Reimpressa Anno, in Sacra Pagina Chronographice indigitato: CVstoDite ergo Verba paCtI hVIVs et IMpLete ea (1774). w 4ce, str. 95 (Statuta); str. 65 (Ordinarium); str. 23 (Index, Series conventuum et

fundatorum Maj. Pol., Regestum capit. et congreg.).

Por. tom XXIII str. 421 (Ordynarz ceremonialny 1762) oraz Ordynariusz (str. 401).
Bibl. sem. gnieźn.

— Statutorum Summarium municipalium Almae Provinciae Matris Minoris Poloniae ordinis Minorum Regularis Observantiae (1763). ob. Summarium.

Statuta Incliti Ac Heroici Ordinis Equitum Immaculatae Virginis. w 4ce, k. tyt. i k. 18 nlb.

Exemplarz drukowany na pergaminie.

Rozpoczyna akt Władysława IV, bez daty na 2 kartach (verso k. 2 białe). — Poczem od k. 3: Statuta, incl. ac heroici Ordinis, Imm. Virginis (składające się z XXX artykułów). W art. XI zostawiono pół strony pustej na zamieszczenie nazwisk pierwszych kawalerów orderu. Ostatnich cztery kart zajmuje: Urbannus Papa VIII., z datą Roma V Jnlii M.DC.XXXIV. — Tu mówi, że zatwierdza ten order na prośbę Jerzego Ossolińskiego, który przybył do Rzymu ze statutami Wład. IV.

O innym egzemplarzu na perg. wspomina Janozki Nachr. II 109 i nast. — Egzemplarz ten dostał się do bibl. Załuskich w sukcesji po Janie III.

Ojciec mój notuje, że w egz. Czart. były na początku 4 karty objaśnień ręką Czackiego i że na tytule był herb Wazów. — Obecnie oprawa jest nowoczesna (bez herbu), a objaśnienia Czackiego nie odnalazłem.

Czartor.

— Toż:... w 4ce, k. tyt. i k. nlb. 33.

Jest to przedruk i to rozszerzony poprzedniego pierwodruku. Zmiany są następujące:

- 1) W art. X dodano, że kawalerowie muszą zaprzysiądz „se patriarum legum et immunitatum praerogativas praesentibus habituros“. (Chodziło o nłagodzenie obaw szlacheckich; kawaler miał w pierwotnym tekście bronić jedynie principis dignitatem et commoda).
- 2) W art. XII skreślono z pierwotnego tekstu, iż kawaler musi ndowodnić se utroque parente, avis et proavis quos nominabit nobilem natum esse.
- 3) Po tekście XXX art. dodano: Modus praeficiendi, sive ordinandi Militum. Jest to bardzo szczegółowy opis obrządków relig. i modlitw, przeznaczonych na uroczystość inauguracyjną. Pozostawiono przytem jedną stronę białą na nazwiska pierwszych kawalerów. — Kończy i w tej edycji akt konfir. Urbana VIII na 4 k.

O całej sprawie tego niedoszłego zakonu (i orderu) ob. Jabłonowski Mns. Pol. 20. —

Kubala J. Ossoliński (II wyd.) 1924 w rozdziale VIII.

Por. także Radziwiłł Krzysztof: Newer Ausgestalter Ritter Orden... mit angehangten 16 Gründen mit welchen... Katzeviel... abrathet (1638). — Jest to przekład niem. Statutów wraz z kontrargumentami Radziwiłła. Tekst polski tych „Racji“ Radziwiłła, nie jest mi znany; widocznie nie był drukowany. Por. tom XXVI, 80 i Sprawozd. z poszukiwań w Sawecji pod nr 238. Jagiell. — Ossol.

Statuta der Sachsen in Siebenbürgen: Oder eigen Landrecht. Durch Mathiam Fronium übersehen, gemahnt, und mit Kön. Majest. in Pohlen Guad und Privilegio in Druck gebracht. Anno MDLXXXIII. (Na końcu:) Gedruckt in Kronstadt in Siebenbürgen durch Georg Greus, in Verlegung Herrn Mathä Fronii (1583). w 4ce, str. 109.

Kertbeny Bibliographie nr 932.

— ob. Konstytucye (1602) — Mayerberg Aug. (moscovitica 1668) — Wysocki Albert (in gratiam Univ. Patavinae 1650).

Statuten (Neue) der Ritter des Kreuzordens (1772)... ob. Dönhof Fryd. Wilhelm.

Podobno tłumaczone a polskiego?

— für die Rathversammlung, für die Referenten, für das Bureau personal. Krakau 1798. w 8ce. (Części 3 w I tomie).

Kraków przeszedł pod panowanie anstr. w r. 1796. W r. 1798 mógł być przeto wydany statut dla rady krakowskiej. Ale Chmiel (Ustrój miasta Krakowa w dziele zbior. „Kraków XIX w.“ I 1932 str. 90) nie zna reorganizacji miasta z tego roku, a także nie cytuje powyższego druku. Wiadomość o nim czerpię z jakiegoś starego katalogu księg. niemieckiego.

Statysta (Kopia listu od pewnego statysty) ob. Hosius (t. XVIII, 295) — Szlachcie.

Lechicka w Kwart. hist. 1927 str. 508.

Statystyczne spisy (opisy) ob. Articuli (1790) — Artykuły wedle których (1790) — Baczko (Annalen 1793; Prus) — Komissya (1790, 1791) — Lipiński Augustyn — Poniatowski Michał (Rozządzenia, Wargawski 1785) — Projekt (aby co sześć lat) — Protokół ekonomiczny — Przepisy (1795) — Rada (1794) — Ryłło M. (1784) —

Sadebeck (1798) — Sołtyk Kajetan — Spisywanie (tom XXIX, str. 124) — Wołodkiewicz F. F. (1766).

Staudius Dan. ob. Musonius (1602).

Staurologia ob. Siwerti J. (1637).

Staurowiecki ob. Trankwillon.

Staw manzelski ob. Paprocki B. (1601).

Stawicki Bartł. ob. Hegendorfin (Ode).

Wotschke Der Melancht, Reich 1912 str. 6.

STAWICKI Michał Hey. Pieśni duchowne nowo uczinione, na te Noty których przidworzech użiwają każda z nich na eterzi glosy. Roku pańskiego 1554. Drukowano w Królewcu Pruskim drukiem przez Augezdeckiego. w 8ce.

Na odwrocie tytułu dedykacja: Jego Miłości Melehierowi Zmortagk (sic) Podkomorzemu ziemie Pomorskiej. Dziedzicowi na Pokrzywnie. Michał Hey z drowia długiego, i przinim scesliwego przebywania rozmnożenia wsech fortun, na easy długie, od pana Boga wiernie żyey.

Reszty brak.

O Mortagach czyli Morteskich ob. w tomie XXIV str. 438.

Ob. Reiss w Reform. w Polsce I 311, który słusznie podnosi, że Hey-Stawicki jest tu autorem tekstu a nie muzyki. — Porównaj Kancjonał Augezdeckiego z r. 1554 (w Bibl. tom XIX, 96—7). Bibl. Pusłowa.

— Peysń nowo uczyniona na weselo... Yana Kostki z Symbarku podskarbiego ziem pruskich (1556, 1558)... ob. tom XX, str. 146.

Inicjały M. H. nierozwiązane w t. XX rozwiązuje Reiss l. c. jako M(ichał) H(ey). Charakter pieśni jest istotnie podobny do innych utworów Stawickiego, a także związek z Prnsami wskazuje na tegoż autora. Ce oznaczało jego nazwisko drugie „Hey“ (obok Stawicki) nie nmiem wyjaśnić. Caartor. (1556) — Zamoj. (1558).

— Proroctwo Methodiusza S. Biskupa miast Tyrskich y mężenniká chwálebnego, ktori gdi był trzyman pod Dioklecianem Cesarzem w więzzeniu dla słowa Bożego przez niemaly czas, thedy z obiańwienia Anioła Pańskiego, wydał wiele pisma potrzebego, á zwłaszcza o stworzeniu świata, począwszy od Adamá aż do dnia sądnego. [Pod tem drzeworyt: Metody św. wychyla głowę z baszty obronnego zamku,

a przed basztą stoi anioł, który czyta mu z księgi objawienie boże]. Bez m. i r. (Kraków, Szarfenb., około 1575). w 8ce, k. 135 nlb. (sygn. A—Sij).

Na str. ostatniej: Oratio propter operis foelicitatem (4 wiersz Iac.)... oraz plecionka druk. (ozdoba Szarf.).

Por. opis w tomie XXII str. 313 (gdzie omyłką druku stoi Ztey zam. Hey).

Dedyk.: Janowi s Służewa, woj. brzesk.... Michał Hey Stawicki zdrowia długiego... chutliwie sprzyia. (Służewski um. 1580). Pisze tu, że tłumaczył z Iacińskiego, ale nie słowo od słowa, tylko wybrał sentencje i miejsca co przedniejsze, przywodząc k nim i insze prystojne. — Poczem przedmowa: Prawie statecznemu człowiekowi krześcij., kończąca się na karcie A₂ recto rymami polskimi (w 22 wierszach). — Wreszcie: Summa tych książek (na k. A₂ verso).

Od ark. B: O objawieniu, ktore się ostało od Anioła... (omawia w stylu apokaliptycznym potop, różne wydarzenia biblijne, Goga i Magoga, Alex. W., Romulusa, opanowanie ziemi przez Turków, lud popolity powstaje przeciw duchownym, jawienie się króla rzym., narodzenie Antychrysta i jego cuda, sąd ostateczny).

Od k. G₂: Wykład na prooetwo Methodj. — Wykład ten składa się z 5 rozdziałów (o zdobyciu Jernsalem przez króla rzym., o ścięśnieniu Saracenów, o wyborze fałszywego papieża, o wielkiej niesądnicy babil. tj. ziemie tureckiej itp.). — Cytuje widzenia św. Brygidy (k. Kij), prooetwa Syhilli kumejskiej, objawienia brata Reinharda, konkordancje kard. Piotra de Al-liaco itp. Pod koniec przytacza dużo z Apok. św. Jana.

Komentarz ten do rewelacji św. Metodego powstał, jak wynika z treści, w Niemczech, pod wpływem niebezpieczeństwa tureckiego, a pisany był w r. 1496, co powiedziano wyraźnie na k. K₀ verso. — Tendencja jego jest nieprzychylna kurji rzymskiej (np. Dwór Rzymski wszystkie zupełny, nie żąda owiec bez wełny... Gdy kto co da, wnet wysłucha, a kto nie nie da, precz wypycha... na k. M). — Na k. N₄ przepowiednia na rok 1506. Na k. N₇ ostre wycieczki przeciw księżom: Chłopi w taniec, a książę kozielki wywracać. Chłop na rolę s pługiem, a ksiądz do żony po kulędzie. — Na k. R₀ przepowiednia z „Leyendy“ (sic) o Karlu Wielkim, iż z jego pokolenia będzie król francuski, na imię P., który będzie księżciem i monarchą wszystkiej Europy, który też i ziemie obiecanej dostanie. Dużą rolę ma też odegrać jakiś król węgierski. Całość stanowi podobnie jak pror. św. Brygidy i św. Mechtyldy rzadki okaz pi-

śmiennictwa apokalipt. (typu sybillicznego) w literaturze polskiej (przerobiony z łaciny). — Temat zasługiwałby na opracowanie.

O oryginalne p. t. Methodii Revelationes (Basileae 1498) ob. Sackur Sibyllinische Texte (1898) Inkuabuł jego bez daty jest w bibl. Jag. (Wisłocki Inc. str. 366, Hain 11, 119). Tekst polski z XVI w. ob. w rek. Jag. 1950. W jakimś związku z tym drukiem stoją broszurki polska i włoska, o których ob. t. XXII, 313, oraz t. XXIV, 196.

Wiszn. IX 204. — Bibl. warsz. 1860 II str. 515. — Wierzb. III 3189. — Chrzczanowski Kaz. sejm. Skargi str. 146. — Bernacki w Pam. liter. II str. 570. — Franko Apokryfi 1906 (zua tekst rękop. z bibl. Ossol.). — Janow w Pracach filologicznych XV cz. II str. 6.

Czarn. — Kórnik (brak tytułu).

— Rozwazenie zywota, Krzesciáńskiemu czlowieku, áby o sobie wiecey nierozumiał, niż przystoi, tilko w pewney nadziei będąc: iżby łaski Bożey czekał, krotki żywot swoy ná thym nędznym swiecie rozumiejąc. W Krakowie práswowano, v Mátheussá Sieben-eicherá. 1559. w 8ce, k. tyt. i k. 6 nlb.

Na odwr. k. tyt. dedykacja: Urodzonemu Panu Janowi Dąbrowskiemu, Staroście Radzińskiemu, Michał Hey Stawicki wasytkiego dobrego wiernie życzy. — Mówi tu o potędze śmierci. Pisze z okazji śmierci małżonki Dąbrowskiego.

Na pierwszych siedmiu stronach idą nuty na 4 głosy: Discantus, Tenor, Altus, Bassus. — Poczem tekst samej pieśni, rozpoczynający się: Cóż wżdam czynisz moy miły człowiecze, iż się nie obaczysz coé Pan Bóg za twe postęпки złe rzecze... (razem 9 strof).

Egs. bibl. Zam. ma numerację kart atramentem od 144—150; zdaje się więc, że pochodzi z jakiegoś klocka.

Wierzb. II 1384. Zamojs.

— Wiará doskonála: Sumnienie bezpieczne á nie zátárgáne, Pánu Bogu záwždy się podoba. Michał Hey Stáwicki. W Krakowie práswowano, v Mátheussá Sieben-eicherá 1559. w 8ce, k. 4. Wierzb. II 1385. Bibl. J. Przybor.

STAWICKI Sebastjan Paulin. Drzwi do szczęśliwey wieczności staro szlachetnym Starzów wycięte toporem, które urodzeniu, sławie, niebu do troiackiego weścia JWP. Marcinowi Nekandzie Trepce wystawił X. Sebastjan Stawicki zakonu S. Pawła pierwszego pustelnika, prowincyi polskiej definitor y na Jasney

Górze Częstochowskiey Kaznodzieia w Kościele farnym Siewierskim dnia 15 Listopada roku 1666 w Krakowie u Schedlów J. K. M. typogr. w 4ce, k. 4 i 50 str.

Na odwr. str. tyt. herb Topór.

Przypisał prozą synom zmarłego. W kazaniu samemu mało szczegółów do rodziny Trepków.

Krasiń. — Ossol.

— Forteca troy wieczystego Grzymały smiertelnym zruinowana szturmem na pogrzebowym akcie Wielmożnego Jego Mości Pana P. Zygmunta Alexandra Grndzińskiego Śrdeckiego Starościea, z rumn smiertelności trzema odmurowana wieżami tylesz korczakowskiemi obwiedziona rzekami na Jasney Górze Częstochowskiey przez X. Sebestjana Stawickiego, Zakonu S. Pawła pierwszego Pustelnika Kaznodzieię etc. Roku Pańskiego 1661. W Krakowie, w Drukarni wdowy y dziedzicow Franciszka Cezarego. w 4ce, kart nlb. 16.

Ded. Andrzejowi Karolowi z Rudny Grndzińskiemu, wwdzie poznańsk. rogozińsk. staroście. Dan na Jasnej Górze Częstochow. d. 10. Januarii r. p. 1661. — W egzemplarzu Jag. dedykacja Katarzynie z Komorowa Grndzińskiej. — Kazanie jest z tekstu: Et erunt super omnem montem. Branice. — Dzików — Jagiell. — Krasiń. — Ossol. — Uniw. lwow. — Uniw. wileń.

— Iastrzębiec W Piąci swoich własnościach Z Márgrabskich Orłow zanością Gorno latający, Skrzydlátey Cnoty, Dzielności, Sławy, Godności Senatorskiey Piorami, Nieśmiertelney pamięci Iasnie Wielmożnego Iego Mosci Pana, P. Władysława Gonzagi Margrabie Na Mirowie Myszkowskiego, Woiewody Krakowskiego, Grodeckiego, Dráhimskiego, Mościckiego, Medyckiego, &c. Starosty. Ktoremu od śmierci do ziemi przyćśnionemu, Y z piorek obskubionemu, Do wysokiego wieczney Pamięci wlotu, Dodał Pogrzebowym Kazaniem skrzydeł X. Sebastian Stawicki, Zakonn S. Pawła Pierwszego Pustelniká, Káznodieia y Theolog I. K. M. W Kościele Farnym Pinczowskiim Oycow tegoż Zakonu. Anno Domini 1658. Die 7. Junij. W Krakowie, V Wdowy Dziedzicow Franciszka Ce-

złego, J. K. M. Typogr. R. P. 1660. w 4ce, k. tyt. i k. 23 nlb. (sygn. F₄).

Na odw. tyt. herb Myszk. — Ded. Franciszkowi Gonzadze markgr. Myszkowskiemu (na 3 k.); potem: Kazanie pogr. Branie. — Czartor. — Dzików — Jagiell. — Uniw. lwow. — Uniw. wileń.

— Łódka Kocioła Chrystvsowego
Po burzliwym Świata pływająca morzu,
Okrutnych Tyránów, y niezbożnych
Haerezyárchów, Burzliwą nawalnością
y sprzecznymi trącona wiątry Teraz.
Pod Szczęśliwszym pławiąca żagle
y pod pogodniejszym żegluiąca Niebem
W Ktorey. Do dawno wybudowanego
Kościoła y Probstwá Dvcha S. Przy
mnrách y Domie Hospitálnym Wár-
szawskim zá nowá táżże Fundácyá
y Erekeyá Konwentu Bracia Zakoný
S. Pawła, Pierwszego Pustelniká. Z Ias-
ney Gory Czestochowskiej Szczęśli-
wym stánęli wprowadzeniem przewie-
żieni w Niedzielę Czwartá po trzech
Krolách R. P. 1662. Zagle tey Łódki
Kazaniem rozpuszczone. Przez X. Se-
bastyana Stawickiego, Tegoż Zakonu
ná Jásney Gorze Káznodzieię. W Krak-
owie, W Druk. Wdowy y Dziej. Frán-
ciszka Cezárego I. K. M. Typ. Roku P. 1662. w 4ce, k. tyt. i k. 19 nlb.

Dedykacja po Iacinie: Proconsuli Advocato
Consulibus mag. Varsavianis, datow. 24
martii 1662.

Druk gocki.

Branie. — Czartor. — Jagiell. — Ossol. —
Uniw. lwow.

— Ogłos Wdziecznie brzmiających
Trąb W Orle Radziwiłłowskim Zásá-
dzonych. Ktoremi wieczney Sławy y po-
bożności wytrąbiłá Dźwięk. Iasnie O-
swiecona Xieźna Iey Mosc P. P. Anna
Evphe mia Xieźná ná Nieświeżu y Olyce,
Chrabina ná Szydłowcu y mirze. Ra-
dziwiłłowna Donhoffowa. Wielnska,
Radomska &c. Staroscina Ten śmierciá
przerwany. Znowu pogrzebowymi Trą-
bami z Iásney Gory Czestochowskiej
ná Echo świátu rozlegle pnszczony.
Przez X. Sebastyana Stawickiego, Za-
konu świętego Pawła, Pierwszego Pu-
stelniká Prowinciey Polskiej Defini-
torá y Káznodzieie, ná Jásney Gorze
Czestochowskiej. Roku Pańskiego, 1664.

Dniá 13. Máia. W Krakowie, W Dru-
kárni u Wdowy y Dziejców Frán-
ciszka Cezárego, I. K. M. Typogr. w 4ce,
k. tyt. i k. 3 nlb., str. 56.

Na odw. herb zmarłej.

Dedyk. Alexandro S. R. I. principi comiti
a Donhoff, abb. andr. administratori (po
polsku) z 20 maja 1664.

Są także egz. z dedykacją Zygm. Wikt.
Donhoffowi.

W kazaniu wysławia cnoty różnych Radzi-
wiłłowych. Podnosi ofiarnóść zmarłej na
rzecz Góry Czestochowskiej. Jak wszystkie
jego kazania tak i to pełne makaroniz-
mów i nihy to erudycji.

Branie. — Czartor. — Jagiell. — Ossol. —
Uniw. warsz. — Wileń.

— Oltarz Według wizerunku od
Bogá Moyzeszowi podanego delinea-
wany Kazaniem. Przy Solennych Nay-
cudowniejszego Obrazu Panny Maryey
Czestochowskiej. Na Iasney Gorze
Przenosinach. Do nowo wybudowanego
nákładem Iásnie Oświeconego X. Iego
Máci. P. Jerzego Ossolinskiego Wiel-
kiego Kánclerzá Koronnego, &c. Oltarza
Wystawiony. Ná Wroczystość Świętá
P. Maryey Narodzenia. Przez X. Se-
bastyana Stawickiego Filozophiey Lec-
torá Zakonu S. Pawła Pierwszego Pu-
stelniká. W Krakowie W Drukárni
Lvkasza Kvpisza I. K. M. Typ. Roku
Pańskiego, 1650. w 4ce, k. tyt. i k.
14 nlb.

Na odw. tyt. Szreniawa Lubom. — Dedyk.
Aleks. Lnhomirskiemu chrahi (sic) na Wi-
ńniczu i Jarosławiu. — Poczem aprobata
Hiac. Liberiusa.

Branie. — Dzików — Jagiell. — Ossol. —
Uniw. warsz. — Wileń.

— Pole myśliwe po ziemskich knie-
iach cnotami polniącey Matrony; sławy
y zbawienia doganiaiącey obłowu, Ka-
zaniem przy pogrzebowych exeqwiach
Jasnie Wielmożney I. Jey Mci Paniey
P. Alexandry z Koniecpola Donhoffo-
wey woiewodziney sieradzkiej etc. vp-
trzone. Na Iasney Gorze Czestochow-
skiej, dnia 16. Marca przez W. X.
Sebastyana Stawickiego Pisma S. Pro-
fessora, Zakonu Świętego Pawła, pier-
wszego pnstelnika, Roku Pańskiego
M DCLII (1651). w Warszawie w dru-
kárni Piotra Elerta J. K. M. typ. R.
1651. w 4ce, kart 19.

Dedykacja Stanisł. Donhoffowi, X. Aleks. Donhoffowi, Annie Leszczyńskiej podskarbiniej.

Przylęcki Pamiętniki o Koniecpolakich 421. Czartor. — Dzików — Jagiell. — Krasin. — Ossol. — Uniw. lwow.

— Poray Wesolego Libanv Lvbi-czowką Zdobiający Podkowę, Ktorą Wieczney Sławy y Pobożności w tym Libanie vtretowany zostawiła trop, Pobożnie zmarła Iey Mość Páni P. Barbara z Łvgow Męcinska Ten śmiertelnością nądwiędły (znowu ná wieczney Pamiątki przechackę pod Lubiczowską zákawitły Podkową) W Kościele Farnym Brzeznickim, Przez X. Sebastyana Stawickiego, Zakonu S. Pawła Pierwszego Pustelniká, Káznodzieie ná Iásney Gorze Częstochowskiej, Dniá 4. Grudniá. Roku 1662. W Krakowie V Wdowy Dziedzicow Franciszka Cezarego, I. K. M. Typogr. (1663). w 4ce, k. tyt. i k. 14 nlb.

Na odwr. herb. Dedykacja na 2 k.: Janowi z Skorozwek Męcinińskiemu, dat. 12 marca 1663. — Jak wszystkie jego kazania tak i to pozbawione treści, język lichy, styl napuszony.

Czartor. — Jagiell. — Ossol. — Uniw. lwow. — Wileń.

— Prałat liliowy, w szlacheckiej familyey zasadzony ogrodzie, w kościelney godności rozkwitły wirydarzu, w cnotach pobożności, sławie y w leciech dojrzały. Boskiemi wrwany rękoma przez śmierć świetnie wielebnego Jegomości Xiędza Samuela Krupkę Przeclawskiego, I. K. M. Sekretarza gnieźnińskiego y pułtowskiego kanonika, dziekana Łowickiego, kantora Sandomirskiego. Na pogrzebowym akeie do wieczney sławy wonności kazaniem podany, Przez X. Sebastyana Stawickiego zakonu S. Pawła pierwszego pustelnika, theologa y kaznodzieię w kościele farnym Koniuskim R. P. 1659. d. 7. Junii. W Krakowie u wdowy y dziedzicow Franciszka Cezarego J. K. M. typog. Roku Pańskiego MDCLX (1660). w 4ce, k. 18 nlb.

Na odwr. str. tyt. herb Gozdawa; dalej przypis prozą: Stanisławowi i Piotrowi Krupkom Przeclawskim synowcom zmarłego — autor. Kazanie przesadne i przepiękione

cytacjami łacińskimi — z tekstu: Dilectus mens descendit.

Akad. — Czartor. — Dzików — Jagiell. — Krasin. — Ossol. — Wileń.

— Przeprawa ładem y wodą przez Szreniawską rzekę do szczęśliwey wieczności portu Wielmożney JMci Pani Teresie Małgorzacie z Przylęka Męcinińskiej podkomorzyny Wieluńskiej, Łajskiej itd. Starościny na żalonym pogrzebowym akeie kazaniem na Jasney Górze Częstochowskiej torowana od X. Sebastiana Stawickiego zakonu S. Pawła pierwszego pustelnika, prowincyey polskiej definitora y kaznodzieię na Jasney górze Częstochowskiej Roku P. 1667. dniá... listop. w Krakowie w drukarni Stanisława Piotrkowczyka K. J. M. typographa 1668. w 4ce, kart nlb. 28.

Na odwr. stronie tytułu herb Szreniawa — przypis prozą pol. Wojciechowi z Kurozwek Męcinińskiemu podkomorzemu Wieluńskiemu neżowi amarłej.

Kazanie z tekstu: Transivi terram tuam quam fluvius.

Akad. — Czartor. — Dzików — Jagiell. — Ossol. — Uniw. warsz. — Wileń.

— Skarb dożywotniego zbioru pobożnego życia zbogacony cnotami, dzielnych spraw napelniony depozytem za odważną pracą y staraniem Wielmożnego Jego Mości Pana Adama Skarbka z Warszyc Warszyckiego podkomorzego Mielnickiego, który od śmierci zarobowany y rozbitý niebu, nieśmiertelności, ziemi y posteritati zebrany y kazaniem oddany przez X. Sebastiana Stawickiego Zakonu S. Pawła pierwszego pustelnika teologa y kaznodzieię J. K. M. w Częstochowey die 11. Aug. A. D. 1659. W Krakowie u wdowy y dziedzicow Franciszka Cezarego J. K. M. typogr. w 4ce, k. 22 nlb. (sygn. E₂).

Na odwr. str. tyt. herb Abdank. — Przypis Stanisławowi z Warszyc Warszyckiemu, kasztelanowi krakowskiemu.

Branic. — Czartor. — Dzików — Jagiell. — Krasin. — Ossol. — Uniw. lwow.

— ob. Mastovius Petrus (1652).

STAWIŃSKI Dawid. Dissertatio de feudi alienati revocatione ex jure prote-miseos. Regiomonti, typis Reusneri 1698. w 4ce.

Inne prace o prawie lennem w Prusiech zestawia Kamptz Die Provinzialrechte I 1826 str. 238 i 296.

— De negotiis, in quibus cessat evictionis praestatio. Regiom. 1697. w 4ce.

— De legitima juris prutenici. Regiom. 1713. w 4ce.

— De exhaeredatione juris prutenica. Regiom. 1714. w 4ce.

— De collatione honorum. Regiom. 1716. w 4ce.

— De poena conatus ad delinquendum. Regiom. 1710. w 4ce.

— De cominatione verballi illicita. Regiom. 1704. w 4ce.

Lilienth. Erl. Preussen V 65.

STAWISKI Melchior. Powinszowanie szczęśliwego dożywotniey przyjaźni związku godnym imionem Wzęgo Jmci Pana Apolinarego Czaplickiego oraz Wielmożney JMéPanny Wiktoryi Szczurowskiej cześnikówny Zydaczewskiej w dzień ślubnych związków obrządek obchodzący przez X. M. Melchiora Stawiskiego w przesławney Akademii krakow. Nauk Wyzwolonych y filozofii doktora, kościoła kollegiaty kurzelowskiej poddziekana, kanonika honoralnego, kaznodzieję ordynaryusza, przy tymże kościele urząd pasterza sprawującego y szkoły kurzelowskiej profesora roku pańskiego 1777. dnia 20 lipca uczynione. w 4ce, 4 k. nlb.

Na odw. str. tyt. herb Czaplickich, pod nim 6 w. pol. Dalej herb Szczurowskich, pod nim 4 w. pol. Przypis prozą polską nowożeńcom.

— ob. Ślęczkowski Andrzej Kanty (Vende Pallium 1775).

Stawiszyn Grzegorz († 1540, w r. 1539 rektor) ob. Eutropius (1510) — Faber Jacobus (1510, 1518) — Salomon (Cantica 1538) — Valentia Jacobus (Quaestio 1538).

Jauciana I 251. — Struve Hist. logiki 1911 str. 166. — Wisłocki Lib. dil. str. 498. — Tenże Incun. str. 477. — Kot w Arch. do hist. filoz. 1921 II 154. — Morawski Hist. uniw. II.

Stawowski Wojciech ob. Dunin P. (Trybunał 1688) — Zawadzki Benedictus (Scaevola 1677).

Stawowy porządek ob. Stawy — Strojnowski Stan. (Opisanie 1609).

Stawromiecki (Stauromiecki) Cyryl ob. Trankwillon (Ewangelie, Zercalo i inne pisma).

Stawska Anna z Rybna ob. Nieciarowski Aleks. (Kaz. pogrzeb. 1650).

STAWSKI Albrecht (Wojciech). Monumenta albo zebranie starożytnych ozdób Przenajczystszej Boga Rodzicy Panny Maryi w cudownym wielce obrazie Kodeńskim Gwadelupa skoncentrowanych przez JW. Pana Fryderyka Łukasza Sapiechę na dwie części podzielone za staraniem zaś X. Albrechta Stawskiego do druku podane. Varsaviae Typ. Coll. S. J. 1723. w 4ce. Część I str. nlb. 11, przedmowa str. lb. 26, tekst str. lb. 205; Część II str. nlb. 9, tekstu str. lb. 302, omyłki str. nlb. 4 i Rejestr str. nlb. 4 (z wizer. M. Bos. Kodeńskiej).

Część II dedyk. Wład. Sapieże. — Część III bisk. Rupniewskiemu.

Ob opis w t. XXVII, 94.

Jocher 8189, 8860.

Kraśń. — Uniw. wileń.

— **Memoryał** starożytnych ozdób Bogarodzicy Panny Maryi obrazu de Gwadelupe Kodeńskiego z oryginalney historyi po łacinie i polsku świeżo wydanej krótko wykonotowany przez X. Albrechta Stawskiego. Sandomierz w drukarni Koll. Soc. Jesu 1724. fol., ark. od E—F₅.

Dedyk. WJP. Krystynie z Branickiej Sapieżyney. W końcu wiersz Jakuba Wallickiego.

Ob. niżej: Serd. Westchnienie.

Uniw. warsz. — Zamoj.

— **Serdeczne** do Boga, Matki Jego y SS. Patronów Westchnienia chrześcijańskiej duszy, przezacney Najsświętszej Maryi obraz de Guada Lupe Kodeński. Z woli Najswiętszego Oyca Innocentego XIII Papieża, przysłanemi z Rzymu koronami ukoronowany, pobożnie wizytujący. Przez X. Albrechta Stawskiego z przydatkiem Summaryusza historyi tegoż Świętego wizerunku. W Sandomierzu w drukarni J. K. M. Kollegium Jasnego Societatis Jesu teraz nowo wydana na pożytek ludziom chrześcijańskim roku 1724. w 4ce, k. 10, str. 604 i k. 6.

Przypis: Wincencji z Fredrów Sapieżynie wojewodzinie Trockiej przez X. Albrychta Stawskiego. — Na końcu dodany: Memoriał starożytnych ozdób przeasnego Bogarodzący obrazu de Gwadalupi Kodeńskiego, z oryginalnej historyi po łacinie i po polsku obszernym stylem świeżo wydanej wykonotowany i przez X. A Stawskiego do druku podany w r. 1724 w Sandomierzu.

Jest to wyciąg z obszernego dzieła, opisanego w tomie XXVII str. 94 (pod Sapieha J. Fryd.) p. t.: Monumenta (1723). — Ów „Memoriał“ pojawia się także osobno po bibliotekach, o czem wyżej.

Opis treści samego dzieła „Westchnienia“, do którego ów „Memoriał“ jest tylko dodatkiem, obacz przy nast. wydaniu.

Bibl. warsz. 1856, tom LXII str. 591.

Jagiell. — Ossol.

— Serdeczne Do Boga Matki Iego Y SS. Patronow Westchnienia, Chrześcianskiej Duszy, Przechacny Najswiętszej Maryi Obraż De Gwada Lupe Kodenski Z woli Najswiętszego Oycy Innocentego XIII. Papieza, przyslanemi z Rzymu Koronami ukoronowany, Pobożnie Wizytującej. Przez X. Albrychta Stawskiego z przydatkiem Summaryszu Historyi tegoż Świętego Wizerunku. W Sandomierzu. W Drukarni J. K. M. Kollegium Jasnego Societatis Jesu. Teraz Nowo Wydana Na pożytek Ludziom Chrześcianskim. Roku Panskiego 1745. w 4cc, k. tyt. i k. 9 nb., str. 1—571, str. 551—604 i k. 6 nb.

Sygnatory idą od A—Eeee oraz 3 karty niesygn. Ale w sygn. jest błąd, bo zam. Eeee powinno być Bbbb.

Na odw. tyt. trzy cytaty. — Dedyk. do Konst. z Kadziwiłłów Sapieżyny, Kancelrzyny W. X. L., żony J. Fryderyka, gdzie wychwala pobożność obojga małż. Podpisane Koll. Sand. S. J.

Potem idą: święta ruchome i Kalendarz świgt rocznych.

Na treść książki składają się modlitwy. Rozpoczyna: Nabożeństwo codzienne, Msza, Spowiedź, Do Trójcy, Do Opatrzności, do M. Boskiej, do różnych świętych. Modlitwy prozaične przeplatane są litanjami, hymnami, psalmami, pieśniami. Dużo pieśni staroświeckich (np. na str. 524: Chrystus zmarłych wstał jest; na str. 511—516 kolendy). Dużo pieśni do świętych polskich.

Po str. 571 doklejony szyć Mariae de Guadalupe Codensis, poczem idzie drukowana temi samemi czcionkami (a liczbowana str. 551—604 i str. 5 liczb.): „Hi-

storia“. Nad stronicami jest paginata: Historya o Najswiętszej Pannie Kodeńskiej.

Cała ta „Historia“ jest wtępem, gdyż kończy dzieło: Registr zajmujący stron 7, a odnoszący się do modlitw, zawartych w tem dziele. Mimo to „Historia“, jest organicznie złączona z „Serd. Westchnieniami“; taksamo przeszedł i sygnatory biegną w niej dalej.

Muz. Nar. (Czapskich).

— ob. Sapieha Jan Fryd. (Monumenta 1723).

Brückner Bibl. warsz. 1893 IV str. 431. — Jego twór „Echo na Sreniawie“ — ob. Kozłowska Katalog ręk. bibl. petersb. nr 8. (Jest to napaść na W. Potockiego).

STAWSKI Antoni X. Alea monasterij Ciricensis sacri Ordinis Cisterciensis fortunata, in gentilitio abaco et manibus Illustrissimi et Reverendissimi Domini D. Alexandri Benedicti de Gorow Gorowski divina vocatione abbatis Beatae Mariae de Bledzovia, visitatoris Commissarii et vicarii generalis Sacri Ordinis Cisterciensis per vtramq; Poloniam, Prussiam et Magnum Ducatum Lithuaniae, juris utriusq; doctoris, prothonotarii apostolici, Sacrae Regiae Majestatis Secretarii, praesidentis ad electionem Abbatis Ciricensis, ad initium electionis abbatialis per Fr. Antonium Stawski monasterii Ciricensis ordinis Cisterciensis professum observata. Anno Domini 1727. die 17. Novembris, Cracoviae typis Jacobi Matyaszkievitz S. R. M. typographi. fol., kart 6.

Na odw. str. herb Opatu Gorowskiego i pod nim 6 wier. łac. na pochwałę. Przypisał autor temż opatowi prozą swój panegirik, — w którym stylem nakamiennym sypie pochwały dla starszych w zakonie. Jagiell. — Ossol. — Uniw. warsz.

Stawski Florian Michał ob. Kie-drzyński X. Anast. Paulin.

Stawski Marcin ob. Włocki Jan Franciszek (Nadzieja 1755).

Stawski Mikołaj ob. Firlej Henryk (1633).

STAWSKI Stanisław. Manualik Do Nauczenia Sie Polskiego Języka Wydany Przez S. Stawskiego Nauczyciela Tegoż Języka We Trzech Najsławniejszych Szkołach w Wroclawiu. [Tu winiotka: wiązka kwiatów]. Nakładem

wydawcy. 1795. w uprzywilejowanej miejskiej Grassa drukarni. [Na drugiej k. tyt.:] Handbuch zur Erlernung der polnischen Sprache herausgegeben von S. Stawski, Lehrer derselben Sprache, in den drey angesehensten Schulen zu Breslau. [Tu winietka: amerek podtrzymujący flakon z kwiatami]. Auf Unkosten des Herausgebers. 1795. Gedruckt in der privil. Grassischen Stadtbuchdruckerey. w 8ce, k. tyt. 2 i k. 6 nlb., str. 318 i LXIV.

Dedyk. (po pol. i niem.) Wielm. Stuednerowi, wyższych sądów pozn. prezydentowi panu mojemu i dobrodziejowi. Tu nazywa język polski swoim ojczystym (Muttersprache). W przedmowie mówi, że nie chciał za przykładem Vogela dawać przekładów z polskich autorów, bo ci są zbyt trudni. Ale dał uczącym się przekłady niemieckich tekstów na polski język. — Dalej idą na 2 k. „Omyłki druku“.

Jest to więc zbiór łatwych do czytania tekstów (przełożonych z niemieckiego). Rozpoczynają ustępy z dziejów natury (przyrodnicze). Potem idą (od str. 28) nauki treści moralizującej i jakaś powiastka (Bardzo osobliwy przypadek). Od str. 75 formularze listów. Na str. 126 anegdota z gazet, ucząca lojalności dla zaborców pruskich. Na str. 132 list kaznodziei Prystleya. Na str. 143 Pieśń o pokładaniu ufności w Bogu. — Od str. 145: Paź. komedia dla dzieci od JMei Engla. — Od str. 198: Zbieg z synowskiej miłości korekta we trzech aktach z niemieckiego [ze Stephaniego? ob. s. 286]. (Występują w niej Bąk chłop, Bąkoski jego syn, Odrzykórski podstarości, Bernrode generał — tematem są losy zbiega rekruta. Kończy się apoteozą Króla Jęgomności, oczywiście pruskiego).

Poczem idzie na 64 stronach: Polsko-niemiecki słownik.

Całe nie bez zabarwienia w duchu pruskim. Miało też wyjąć w Lesznie (?) z datą 1796?. Bontk. I 213. Czartor. — Ossol.

— Panna Swoyey Się Niewinnosci Pomszcząca. Tragedya We Trzech Aktach, Z Niektoremi Odmianami Z Niemieckiego Na Polski Język Przez Stanisława Stawskiego, Przełożona. 1779. [Tu winietka: dwa gołąbki]. w Wrocławiu u Willhelma Bogumila Korna. w 8ce, k. tyt., str. 86.

Wątek sztuki jest następujący: Wiktorja, córka Prezydenta, kocha Udatnickiego, który ją tajemnie uwiódł. Udatnioki jest siostrzeńcem i przyszłym dziedzicem 40

letniego Generała. Generał zakochuje się w Wiktorji, ale Udatnicki stara go się odwieść od małżeństwa zdradzając mu tajemnicę. Wiktorja zabija pugiuałem swego uwodziciela; Generał zapowiada, że pójdzie do króla po ulaskawienie jej i że ją mimo wszystko zaślubi.

Bernacki Teatr II str. 287 (nie podaje nazwiska autora) i 352. Ossol.

— ob. Miller Jan M. (Zygzwarda przypadki 1779).

Stawu (o) ob. Paprocki B. (Panskim 1602, Ryterskim 1602).

Stawy ob. Rybniki — Strojnowski (1605) — Strumiński Oibracht (O sprawie 1573, 1605).

STAY Benedictus. Ad Clementem XIII pontificem maximum in funere Friderici Augusti III Poloniae regis oratio habita in Quirinali sacello a Benedicto Stay ab intimo pontificio cubiculo et ab epistolis latinis. Romae 1764. Typis generosi Salomoni Superiorum permissu. w 4ce, str. XXII.

Ciampi Bibliogr. N. 57.

Czartor.

Stay Eleuth. ob. Śleczkowski J. (Agnus 1767).

Stayn Jan ob. Skarga Piotr (Discurs 1607).

Ste... Tobiasz ob. Steckel.

STEBELSKI Ignacy, Bazylianin († 1805?). Dwa Wielkie Światła Na Horyzoncie Połockim Z Cieniow Zakonnych Powstające, Czyli Żywoty SS. Panien Y Matek Ewfrozyny Y Parascewii, Zakonnic y Hegumeniy, Pod Ustawą S. O. Bazylego W. w Monastyrze S. Spasa za Połockiem żyjących, z Chronologią y Przydatkiem Niektórych Służących do tego Pożytecznych Krajowych Wiadomości, z Rozmaitych Dziejopisow y Pism zebranych, Przez X. W. Ignacego Stebelskiego Zakonu S. Bazylego W. Prowincyi Litew: Okazane, Y za Pozwoleniem Zwierzchności do Druku Podane Roku Pańskiego 1781. Tomik I. W Wilnie w Drukarni Bazylianskiej. w 8ce, k. 2 tyt. [na pierwszej: Żywoty SS. Ewfrozyny Y Parascewii] i k. 55 nlb., str. 220, k. 25 nlb. — Tomik II (1782) str. 474 i k. 30 nlb. — Tomik III (1783) str. 384 i k. nlb. 10.

Dedyk. do Brygidy Luboszczyńskiej Zakonu św. Bazylego w klasz. św. Ducha w Mińsku starszej. Podp. X. Ignacy Stebelski Z. S. B. W. — Poczem Judicium Censoris (Sam. Nowickiego). Daje pozwolenie na druk trzech dzieł: 1) Dwa wielkie światła. 2) Chronologia. 3) Przydatek do Chronologii. Dat. Torokanii die 16 Julii 1780. Taksamo o trzech dziełkach wspomina: Facultas ordinis protoarchim. Porfiriusa Skarbka Ważyńskiego — oraz Approbatio officii (Ant. Modzelewski).

Dalej idzie od ark. A: Do Cytelnika. Tu pisze, że żywot Eufrozyny tłumaczył z słowiańskiego dialektu na ojczysty (polski) z rękopisu metr. Makarego (żył ok. 1542 w Moskwie) p. t. Wełykaja Minea albo Wełykaja Czettia. Zaś żywot Parascewii znalazł w pewnej starej księdze. Resztę wypisał z Stryjk. i Gwagn.

Co się zaś tyczy Chronologii i Dodatku, to czerpał z autorów, wymienionych na początku I tomu.

Następuje potem: Opisanie awtorów znaczniejszych y ksiąg ich (od A₄—Gij).

Tu wylicza porz. alf. wszystkich autorów i podaje ich życiorysy. Cenne zwłaszcza gdy chodzi o pisarzy narodowości ruskiej.

Następują dwa „Żywoty“ (św. Eufrozyny i Parascewii). Dodaje do nich często u dołu noty od siebie pochodzące.

Kończy tom I „Regestr rzeczy“ (głównie osób) oras Omyłki (2 k.).

Tom II ma tytuł:

Chronologia, albo porządne według lat zebranie znaczniejszych w Koronie Polskiej y w Wiel. Xięstwie Litew. a mianowicie na Białej Rusi w Połocku dziejow y rewolucyi, zwłaszcza tych, które się tyczą tak starodawnego Monasteru S. Spasa za Połockiem, niedgdyś przez SS. Panny y Matki Eufrozynę i Parascewię Hegumenie rządzonego, iako też terazniejszego Klasztoru na Zamku Połockim założonego. Przez W. X. Ignacego Stebelskiego... Tomik II. 1782. w Scc, str. 474 i k. 30 (regestr).

Składa się on z 5 rozdziałów: 1) Stan monasteru po śmierci św. Parascewii do wzięcia Połocka przez Moskwę. 2) Założenie klasztoru zakonnice Bazylianek na zamku połockim. 3) Stan klasztoru do wzięcia powtórnie przez Moskwę Połocka. 4) Stan Połocka pod Moskwą do uśmierzenia onej przez ngodę andrusowską. 5) Od powrotu zakonnice aż do tych czasów i wzięcia kraju przez Moskwę.

Na końcu: Regestr znaczn. osób i rzeczy (na 30 k.).

Tom III ma tytuł:

Przydatek do Chronologii to iest, rzeczy te, które w poprzedzających dwóch tomikach częstokroć się namieniały, a przez obszerność swoją umieścić się wygodnie tamże nie mogły. Tu zręcznie przez samego Autora W. X. Ignacego Stebelskiego Zakonu św. Bazylego Wielkiego prowincyi Litewskiej położone i za pozwoleniem Zwierzchności do druku podane. Roku Pańskiego 1783... w Scc, str. 384 i k. 10 (regestr).

Treść tomu III jest następująca: 1) Genealogja książąt Ostrogskich. 2) Zbiór metropolitów kijowskich jako i podstępców. 3) Porządek anty-metropolitów i pseudo-patryarchów moskiewskich. 4) Zebranie ruskich arcybiskupów i biskupów wszystkich katedr w Polsce i Litwie z porządkiem lat następowaniem. 5) Kongregacje bazylikańskie albo kapituły. 6) Wyrok komisarSKI w sprawie pokarania zahójców błogosławionego Jozafata Kucewicza, arcybiskupa połockiego. 7) Mowa przy ogłoszeniu nowych ustaw Katarzyny II Imperatorowej rosyjskiej w Połocku Roku 1778 miana, i niektóre nowe rzeczy zawierają się. (Ogłaszał te nstawy Czerniszew).

W całym dziele mnóstwo cennych wiadomości do dziejów kościoła wschodniego w Polsce. Jocher w notach do nr 8300 zanważa trafnie: „Ma niektóre błędy, ale też ma i takie szczegóły, które nie łatwo się spotykają. Zob. między innemi w Tomie I str. 167, gdzie sija autor Strykowskiego który założenie Monasteru Łanryszkowskiego przyznaje Rymntowi synowi Trojdena W. X. Litewskiego, mieniąc, że założenie to praysnać wypada S. Elizeuszowi“.

Przedrukowane zostało we Lwowie 1866 (ob. Bihl. tom IV 378).

Jocher 8300. — Wiszn. III 279. — Gołębiowski O dziejowisach 189. — Likowski Unia 1906. — Pełecz Gesch. der Union II. — Bieliński Uniw. wil. II. — Encykl. kośc. XXVI 519. — Enc. Orgelbr. XXIV 114. — Abramowicz Cztery wieki druk. 1925 str. 75.

Seredyński w Arch. kom. hist. 1878 (SS. R. Pol. IV) wydał jego ostatnie prace z rękopisem. Tu bliżej mówi o autorze.

Czartor. — Drohob. — Dzików — Jagiell. — Ossol. — Przeźda. — Uniw. lwow. — Uniw. warsa.

STEBNOWSKI Cezar, Bazylian († 21 maja 1762). Officia Sanctorum Ru-

thenorum. Romae in Typogr. Collegii de Propag. Fide. w 4ce większej.

Wydł Cezary Stebnowski Opat kościoła S. Onufrego w Lwowie.

Wydanie przepysane, po łacinie i po rnskn. Joher 6504. — Ciampi Bibliogr. — Janozki Excerpt. 65. — Tenże Lexicon I 221. — Bartoszewicz w Świętym II 453. — Dzieje dobroczyn. 1822. Wilno w 4ce, s. 1261. — Sobieszczański w Enc. Org. XXIV 115. — Enc. kość. XXVI 520.

— ob. Kuleczyński Ignacy (1759).

Steborius Christophorus (psend.) ob. Ostrogski Janussius dux (Aristotelis philosophia).

Stech Andr., rytownik ob. Fredro A. M. (Militaria 1668) — Hevelius (Firm. Sob.).

Pawlikowski w Czasop. Ossol. 1830.

Stecka z Kossakowskich Antonina ob. Matyaszkiwicz X. Kanty (1749) — Wilczyński X. Stefan (Herbowna chorągiew 1749).

(Stecka Elżbieta z Czetwertyńskich). Przyspieszenie sprawiedliwości. fol., karta 1.

Bibl. T. P. N. w Poznaniu.

Stecka Marja Józefa z Małachowskich i **Stecki Jan** ob. Bukojemski M. G. H. (Saba z Salomouem 1766).

STECKEL Tobiasz, rytownik. Hochzeit. Wunsch dem Daniel Gillis wie auch Anna, Caspar Forsteri Tochter. Danzig 1647. w 4ce.

— ob. Brocki M. (1690) — Dyr Kaz. (1692) — Frydrychowicz (1687, 1688) — Kudaszowicz A. (1688) — Piskorski (Flores) — Tomasz z Akwinu (Manipulus 1691) — Virga dilectionis (1666) — Wodziński St. (1691).

Rastawiecki Słownik ryt. str. 273.

Stecki Antonius ob. Cor. (1718).

STECKI Bartłomiej Ignacy. Kopia Manifestu J. W. IMé Pana Steckiego Kawalera Maltańskiego. Actum in castro Posnaniensi in feria quinta post Dominicam jubilate proxima Anno D. millesimo septingentesimo quinquagesimo quarto (1754). fol., 1 str.

Po łacinie. W sprawie ordyn. Ostrogskiej. Akad. — Jagiell. — Uniw. warsz.

— ob. Furietto (1755, 1754) — Sewerynowicz Jan (Exuvia 1756).

Stecki Cyrjan ob. Antoine (Bohosłowije 1779, 1793) — Apostoł (1783) — Narodowieszczanije (1778) — Siemia Słowa boż. (1781) — Triodion (1784) — Ważyński Porf. Skarbek (Kazanie 1782).

(Stecki Jan). Do JW. Jmci Pana Jana Hrabi Steckiego starosty Owruckiego kawalera orderu S. Stanisława w dzień imienin.. K. B. w 8ce, k. 2.

— Kommissya między ur. Janem Steckim starostą owruckim a ur. obywatelami województwa kijowskiego, a powiatu owruckiego. Projekt seymowy. fol., k. 1. Branie.

— Skarga obywateli województwa Kijowskiego przeciw Steckiemu Star. Owruckiemu (1775). fol., k. 2.

Kraśniś.

— Kommissya z Urodzonym Starostą Owruckim. fol., k. 1.

Bibl. T. P. N. w Poznaniu.

— Odpowiedź Od Szlachty Powiatu Owruckiego, Województwa Kijowskiego: Na Wywod Sprawy Urodzonego Steckiego, Starosty Owruckiego. w Warszawie w Drukarni P. Dufour. fol., str. 8.

Bibl. T. P. N. w Poznaniu.

— Sprawa Starosty Owruckiego z Szlachtą Boiarami Jurysdykeji Zamku Owruckiego y ich Juryżkwezytorami Gronta Prawa Boiarskiego osiadającymi (1776). fol., k. 2.

Bibl. T. P. N. w Poznaniu.

— Ułatwienie sprawy między urodzonym Steckim starostą Owruckim y posiadaczami gruntów. B. w. m. i r. (1776). fol., 1 str. (Projekt seymowy).

Branie. — Uniw. warsz.

— ob. Bukojemski M. G. H. (1766) — Podhorski (Dowody 1718) — Przędziecki (Extrakt 1775) — Voltaire (Europa 1774).

Stecki Kazimierz ob. Matyaszkiwicz X. Kanty (1749).

Stecki Kazimierz Stanisław ob. Choynacki Antoni X. od S. Nepomuc. (Kazanie 1737) — Wilczyński X. Stefan (Herbowna chorągiew 1749).

STECKIUS Joh. D. O. M. A. Pemptades philosophicae IX. cum annexa decade critico philologica, quas... examinandas... p. p. M. Joh. Steckius... res-

pondente Thobia Misnero... Basileae, Waldkirch, 1603. w 4ce, k. 6.

Dedyk. Nicolae et Stan. de Potok Potocky, fratribus. Dedykację podp. Steckius. Wspomina w niej Bochwica Łukasza (efora), Polanowskiego Jana, Mik. Makowieckiego. Notata prof. Kota. Bibl. w Bazylei.

(**Steckiewiczowie**). Sprawa WJPP.

Jakóba i Johanny z Dowiatów Steckiewiczów (sic) Rot: Ptt: Słonim: Mar: przeciwko JW. J. Pani Angeli z Iwanowiczów Steckiewiczowej Marszał: Ptt: Szawel. Xtt: Zmudz: W. J. P. Janowi Stankiewiczowi Clor: (sic) Pttu: Xię: Zmudz: Stanisławowi Styrpeykowi Regentowi Ziem: Grodz: Xię: Zmudz: (1798). fol., k. 2.

Dopisano: 1798 Febr. 17. Stan. Orłowski (wnosił). Uniw. wileń.

— Sprawa... Jakóba i Joanny z Dowiatów Steckiewiczów Rotmist: Słonim:... Przeciwno... Antoniemu Ignacemu i Urszuli z Nagurskich Giedgowdom... (1798). fol., k. 6.

Dopis: Stan. Orłowski (wnosił).

Uniw. wileń.

— Sprawa... Angeli z Iwanowiczów Steckiewiczowej... z Jakubem i Johanną z Dowiatów Steckiewiczami,... Antonim i Urszulą... Giedgowdami,... Józefem i Joh. Sławoczyńskimi,... Anastazym Syropowiczem... Wincentym Jelskim. (1798). fol., k. 11.

Uniw. wileń.

— Sprawa... Michała y Angeli Steckiewiczów Szambelanów J. K. Mei, Komisarzów cywilno-wojskowych Xstwa Zmudzkiego. Przeciwno Kazimierzowi Owsianemu y dalszym w Aktoracie wyrażonym. (1791). fol., k. 4.

Michał Steckiewicz, marszałek szawelski, generał wojsk, zmarł 1793.

Uniw. wileń.

— ob. Dyradowie (1798) — Ginetowie — Owsiany (po r. 1791).

Steckowicz ob. Symonowicz.

STECZEWICZ Jan Kazimierz, proboszcz zbąski. Ascia Kervetvstae Domvs Smoszewiorvm Horarij Rota per Virginem Illvstrissimae Domvs Tvczyniorvm Faciata. Sev Conygalis Nexvs Illvstris Ac Magnifici Domini, D. Stanislai De Smoszewo Smoszewski Castellani Santecensis Filij, Cvm Illvstri Virgine, Catharina à Wedel Tvczynska

Succamerarij Inowłoslaiuensis (sic) Filia. Auspice pennâ acclamante Joanne Casimiro Steczewicz Presbyt: S. Theolog: in Colleg: Posnanien: PP. Soc. Iesv Auditor. Vtriusq; Domus Deotissimo Cliente. Anno Desponsati Orbis 1653. Die 23. Februarij. Posnaniae, In Officina Viduae & Heredum Aiberti Regvli. fol., k. tyt. i k. 7 nlb.

Na odwr. dwa herby nowożeńców (Topór i Panna), pod nimi 12 wiersz łac. Sam panegiryk prozą. W tekście dużo o pochodzeniu rodu Wedelów. Ossol.

— Assertiones De Dispositionibvs Lvcrativis. Promissione, Donatione, Svcessione, Ex Ivre Natvrali Et Positivo Depromptae, Et Pro Svprema Lavrea Doctoratvs Theologici in Catholica Et Electorali Univeritate Ingolstadiana, Promotore Christophoro Havnoldo Soc. Iesv, SS. Theologiae Doctore Et Professore Ordinario, Pridie Doctoratûs disputata A Joanne Casimiro Steczewicz Philos: Et Jvris Doctore. SS. Theologiae Licent. Praeposito Sbaszynensi. In Auditorio Canonist. VI. August. 1657. Ingolstadii, Typis Ederianis, excudebat Joannes Ostermayr. w 8ce. [Pars I i II] k. tyt. i k. 6 nlb., str. 156. — Pars III. De Vltimis Volvntatibvs Et Svcessione ab Intestato. w 8ce, str. 152 i k. 6 nlb.

Dedyk. Andreae Leszcynski, arch. gnesn., dat. 6 Aug. 1657. W dedykacji tej powiada, że otrzymał praepositora Sbaszynensem.

Na końcu: Index titulorum, Appr. theologica (Henryka Henricha S. J. który chwali wiedzę teolog. i prawniczą autora) — i dwa wiersze łac. na cześć Steczewicza. Pierwszy od Sodalisów ingolszt., drugi od Wolff. Wilh. Franenhoven.

Zawiera trzy rozprawy prawnicze: 1) De promissione 2) De donatione 3) De ultimis voluntatibus et successione ab intestato. — Autor cytuje Schneidewina, Cujacciusa, Hunniusa, Fabera etc. i porównuje pr. rzym. z Landrechtem bawarskim, konst. Maksymiljana I itp. Broni praw zakonów (Kapucynów i Jezuitów) co do dziedziczenia przez testamenty. Jezuitów nazywa „nostra Societas“. Na prawo natury (wbrew zapowiedzi w tytule) nie powołuje się.

W kat. ant Rosenthala 1910 zanotowane jako dzieło Hannolda, co błędne sądząc z aprchaty. (Rosenthal dodaje: avec une

fig. par M. Küssel; tej nie ma w egz. Jag.). — Jocher 7420. — Bandt. Hist. druk. III 79. Dzięków — Jagiell.

— Pactum archidiaconatus. pzevensis in diocesi Posnaniensi (circa suffragia missarum). per Joan. Cas. Steczewicz. Posnaniae 1668. w 8ce.

— Skarb Nieprzebrany Dobrodziejstw Boskich. Obraz Cudowny Najswiętszej Panny Maricy W Opactwie Bledzewskim Rokitnickiey. Opisany Przez X. Iana Kázimierzá Steczewiczá Świętego Pismá y Prává Doktorá Dziekaná y Proboszczá Zbaskiego, Roku Pańskiego 1672. W Poznaniu, w Drukarni Dziedzicow Woyciecha Regulusa. w 12ce, k. tyt. i k. 11 nlb., str. 269, k. 3 nlb.

Egz. Czart. ma ucięty wierzch karty tytułowej. Pierwsze słowa tytułu dopełnione wedle paginaty idącej nad stronnicami. — Leon Rogalski w Pam. katal. 1856 str. 280 podaje jednak tytuł i datę odmiennie: Historia obrazu w Rokitnie... Poznań 1676.

Ded. Mich. Korybutowi dat. w Zbąszyniu 27 kwietnia 1672. — Potem: Informacya czytelnikowi, Summarjusz tego co się w książce zamyka i Aprobata z r. 1671. Dzieli się na trzy części: 1) O cudownych obrazach N. P. (tu bliżej o jej objawieniu się w Rokitnie Opaleńskich; — obraz jej miał być przywieziony z Włoch). — 2) Część II o wprowadzeniu obrazu. — 3) Cudowne łaski i cuda obrazu (wedle zwykłego szablonu: w chorobach, w kalectwach, w kołtonie, połogi, tonący, bydło obortujące, pożary etc.) Cuda podane z nazwiskami i datami. Dużo materiału obyczajowego. — Kończy: Akt skruchy i 3 pieśni ku czci M. B. rokitniańskiej (ostatnia tercynami). Czartor.

(Steczewicz Jan Kaz.). Epinicion Sev Trivmphalis Dedicatio Svpremae Doctoratvs Jvris Canonice Lavreae. Colatae die 22. Augusti, Per Nobil. et Magnificum Dominum Joannem Jacobum Lossium J. V. D. Ser^{mi} Electoris Bavariae Consiliarium, etc. Et SS. Canonum Professorem Ordinarium Joanni Casimiro Steczewicz, SS. Theol. Baccalaereo. Facta Ab Eodem Ingolstadii, Anno M.DC.LVI (1656). Typis Ederianis, excudebat Joannes Ostermar. w 8ce, str. 69. Wrocł. mieja.

— ob. Dusingus (1656).

Danzsz Miodzi Tuszyńscy 1899. — X. Czaplowski Polacy w Ing. 1914 str. 100.

(Steenbock). Relation, Huru Kongl. May: & förordnadte Tackseijelse-Dag af Gen. Majoren Högwålborne Br. Magnus Steenbock... ob. Steinbock.

(Stefan święty). Sacra congregatio Consistor. R. P. Riviera erectionis caedr. S. Stephani in Archiep. Memoriale. Romae (1720). fol. Oasol.

— ob. Hrynkiewicz Krz. (1660) — L. A. (Laur. 1730) — Ręka Apostoła (1775) — Tori Josephus Maria (De Divi etc. 1746) — Włocki Jan Franc. (In lapidis 1747) — Zgórski Justinus (Orationes panegyricae 1751).

Stefan król (Stephanus) ob. Batory Stefan.

Stefan od św. Kazimierza ob. Chojnowski Tom.

Stefan od św. Wojciecha ob. Staniński Stefan.

Stefani ob. Stephanie G. (Zbieg 1778).

Stefani Jan ob. Stephanus Jan (1679).

Stefani Jan, kompozytor ob. Bogusławski W. (Kantata 1798, Cud) — Ogiński M. (Głos).

Bernaeki Teatr II 349. — Poliński Dzieje muzyki str. 176. — Brückner Dzieje kultury III 356.

Stefani Ksawery ob. Baka J. (Uwagi 1766).

Stefani Marc. i Anna ob. Banhoffer (Sprawa 1788) — Modzelewski N. A. (Sprawa 1787).

Przyborowski w Niwie 1877 II 512.

Stefanides Adam ob. Stephanides (Stefanowski) Adam.

Stefanides Antoni, Melchior ob. Stephanides.

Stefanius ob. Stephanus.

STEFANOWICZ Andrzej Kazimierz. Funestus Nuntius & Justo Dolor una & Lenimentum Doloris In Obitu Celsissimi ac Reverendissimi Principis ac Domini D. Stanisłai in Lubraniec Dambski Dei & Sanctae Sedis Apostolicae Gratia Episcopi Cracoviensis Ducis Severiae Domini Dni Clementissimi Illustrissimae ac Celsissimae Domui Dambscianae Totiqve & Universae Patriae tantum Civem luctu presequenti-

bus allatum Gratae & aeviternae memoriae ergo. Ab uno de hujusce Domus Inclitae Clientibus. Andrea Casimiro Stefanowicz Secretario Burgrabiali Causarum Curiae nec non Notario utriusque officij Łobzenensi Anno Annunciatae Salutis 1700. E Chalcographeo Thoruniensium. fol., k. tyt. i k. 5 nlb.

Na odwr. tytułu naklejona karta z herbem Godziemba Dąbskich, pod tem 8 wiersz. — Dedyk. Jacobo Działyńskiemu, palatnadae (sic) Calisiensi. Jego żona była z domu Dąbska. Cała ta dedykacja jest w egz. Czart. wzięta z egz. korektoowego, stąd szpeci ją mnóstwo błędów, poprawionych na marginesie). Pod dedyk. podpisany: A. C. Stefanowicz, secretarius burgr. causarum curiae et notarius utr. off. Łobzenensis.

Panegyryk przeplatany dwoma wierszykami łac. Na jego końcu: Heroici animi effatum ultimum. Tu przeprowadza porównanie amarłego do jego poprzednika Stanisława św.

Całość stylem niesłychanie napuszonym, charakterystycznym dla złego smaku epoki. Czartor.

STEFANOWICZ (Stephanowicz) Antoni, bernardyn. Dzieło zbawienia Ludzkiego Wystawione, To jest, Przedniejsze Żywotą P. Iezusowego, Y Przenajświetszej jego Rodzićielki P. Maryey Tajemnice Ną Kázaniach po roznych Kościołach Krákowskiach, Przez W. O. Antoniego Stephanowicza, Zakonu S. Franciszka Bráci Mnieyszej Obserwántow Diffinitorá Generalnego, Kościołá Káthedralnego Krákowskiego Ordynáryusza Káznodzieie Obiasnione. A Z pozwoleniem Stárszych do Druku podane W Krakowie 1678. W Drukarni Woyćiecha Goreckiego I. K. M. y Sław: Akadémiey Krák: Typogr. [Cały tytuł obramowany w 2 linje, między nimi ornament]. fol., k. tyt. i k. 4 nlb., str. 186, k. 4 nlb. — [Część II] str. 208, k. 4 nlb.

Na odwróceniu tytułu herb Pogoń a pod nią 6 wiersz łac. podp. Cas. Mat. Treter stud. Ac. Crac. — Dedykacja X. Stephanowicza do J. Kar. Czartoryskiego, podk. gener. krak. — Tutaj dziękuje mu, że synów św. Franc. pod głodne czasy prowiantował. Również dziękuje księżnej za aparaty, kapy, antepedja jej sumptem dla Kaiwarji sprawione. Dat. w Kalwaryjskim Konwencie 7 lipca 1678.

Następują aprobaty z lat 1675—77, poczem: Do łaskawego Czytelnika. Mówi, że są to kazania przez lat kilkadziesiąt w różnych krak. kościołach głoszone. Teraz odchodzi pod cenzurę Najw. Sędzięgo.

Na str. 1: Nativitas Domini. Rozpoczyna się część pierwsza od kazania na dzień Bożego Narodzenia. Na każdy dzień uroczysty była po kilka kazań (zapewne z różnych lat). Ostatnie kazanie cz. I na str. 182: Kazanie piąte na uroczystość B. Ciała. Poczem: Registr rzeczy znaczniejszych (k. 4).

Część II bez osobnego tytułu. Rozpoczyna się od: Purissima Purificatio. Zawiera same kazania maryjne. Kończy ją również: Regest rzeczy znacz. (na 4 k.).

Kazania w stylu barokowym, język makaroniczny, treść dewocyjna. Szczegółów obyczajowych i historycznych nie odszukałem.

Golichowski Norb. Upominek 1896 Cz. III str. 6 (mówi iż obrany Prowincjałem r. 1662). — Jocher 4583, 4692.

Branic. — Czartor. — Jagiell. — Krasin. — Ossol. — Uniw. lwow. — Wileń.

— Kazanie Názaiutrz po Pogrzebie. Iasnie Oswieconego Iego Msci X. Piotra Gembickiego Biskupa Krakovvskiego, Xiążęcia Sievierskiego Miane. Przez X. Antoniego Stephanowicza Zakonu Franciszka S. Oycow Bernardynow, Kaznodzieie Generalnego, Kościoła Káthedralnego Krakowskiego Ordynáryusza, Proniciey Polskiey Diffinitora, w Kościele Káthedralnym. Die XIX. Octobris, Anno Domini M.DC.LVII (1657). W Krakowie V Wdowy y Dzieńdzicow Andrzejá Piotrkowczyká I. K. M. Typ. w 4ce, k. tyt. i k. 11 nlb.

Ded. Mikołajowi Gembickiemu, podcz. pozn., podpisana: X. Antoni Bernardyn.

Samo kazanie bez treści; pochwały zmarłego ogólnikowe. — W tekście jak i w innych jego kazaniach przeważa łacina nad polszczyzną.

Akad. — Czartor. — Dzików — Jagiell. — Krasin. — Ossol. — Wileń.

— Ordinarium provinciae Poloniae S. Francisci FF. Minorum Observantium. Autoritate et mandato A. R. P. Ant. Stephanowicz, praedicatoris clarissimi, etc. ecclesiae cathedralis Cracoviensis ordinarii, ac provinciae Poloniae ministri provincialis. Cracoviae, apud haeredes Franc. Cezary S. R. M. typogr. 1666.

Ob. Ordinarium (t. XXII, 401).

— Grvntowne Státkowanie Kosciola Bozego, Kazaniem W Dzień SS. Apostołów Piotra Y Pawła, W Kościele Káthedralnym Zamkowym Krakowskim, Przez X. Antoniego Stephanowica, Zakonu Bráci Mnieyszych Obserwántow, Káznodzieię Generalnego y Káthedralnego Orduńaryusza, Vkazane. Y do Druku zá wyráznym rozkazaniem Zwierzchności Duchowney podáne. W Krakowie, W Drukárniy Stanisława Lenczewskiego Bertvtowica. Roku 1654. w 4ce, k. tyt. i str. 10.

Chłédowski Spis 49. — Jocher 4801, 8546. Bibl. narod. warsz. — Krasin. — Ossol. — Uniw. lwow. — Uniw. warsz. — Wileń.

(Stefanowicz Antoni). Solivm Honoris Pro honore Dei, Ecclesiae, & Religionis zelanti Viro Admodvm Reverendo In Christo Patri P. Antonio Stephanowicz Ordinis Minorvm Observ: S. Francisci Praedicatori Clarissimo, Ecclesiae Cathedralis Cracoviensis Ordinario, Prouinciae Poloniae Primario Patri, Exministro, & Custodi, Custodum actuali Ad Prouinciam Máioris Poloniae, cum plenitudine potestatis Commissario Visitatori Generali Totivs Ordinis S. Francisci Observantium Et Reformatorum Diffinitori Generali Patri Et Patrono Colendissimo, Romá Ad Patriam Feliciter Redevnti, In Filiali pectore Studij Generalis Cracouiensis ad Sanctum Bernardinum in Stradom Deuoto cultu exornatum, festiuo applausu decantatum, Anno Salutis 1667. Mensis Septembris, Die 21. Cracoviae In Officina Typographica Balthasari Smieszkowicz, S. R. M. Typographi. [Cały tytuł w ozdobnej prostokątnej winiecie]. fol., k. tyt. i k. 6 nlb.

Na odwrocie tytułu rycina św. Franciszka z podp. Alex. Gorczyn sculpsit. Pod nią 6 wiersz Iac.

Dedyk. Ant. Stephanowicz, ord. S. Franc., praedicatori clarissimo eccl. cath. crac. ordinario, ord. S. Fr. diffinitori.

Dedykuje: Studium generale conv. Crac. ad S. Bernardinum.

Jest to poemat na 7 stronach, którego pierwsze litery poszczególnych wierszy składają się na anagramat imienia, nazwiska i wszelkich tytułów Stefanowicza. Anagramat ten ciągnie się przeto przez siedem stron. Autorem jego był niewątpliwie któryś

z nauczycieli w Studjum. Jako okaz pewnego typu poezji barokowej Iac. jest to charakterystyczne, ale pozatem nie ma wartości. Jagiell.

Stefanowicz Michał ob. Krzyżanowski Jan (Apollo parnaski 1671).

STEFANOWSKI Adam. Dogmata philosophica certis conclusionibus distincta ex controversiis physicis deducta et in Academico Posnaniensi Collegio publicae velitationi ab Adamo Stefanowski... ob. Stephanides Ad.

STEFANOWSKI Cyprian. Acta Capituli provincialis Prov. Pol. ord. praedic. in conventu lublinensi S. Stanisłai (1659)... ob. Acta.

— Novvs Salomon Sanctissimvs Praeceptor Doctor Angelicvs Et Ecclesiae. Pro posse humano laudibns euectus, Et Ad aedes Praedicatorias S. P. Dominico dicatas Posnaniae peroratus. Per Fratrem Cyprianvm Stephanowski Professum eiusdem Ord. Anno Domini 1640. die 7. Martij. Posnaniae, In Officina Alberti Regvli. w 4ce, k. tyt. i k. 7 nlb.

Na odwrocie tytułu ładny sztych herbu Baykowskiego a pod nim 6 wiersz Iac. — Dedykacja Joan. de Zalesie Baykowski arch. szremenski, suffr. posn., fautori studiorum. Dziękuje mu za opiekę nad Studjum dominik., którego regentem był Antoni Winko.

Poczem idzie mowa na cześć Tomassa z Akwinu, nazwanego nowym Salomonem. Wychwała go samemi ogólnikami. Jocher 4776, 5274. — Niesiecki IV 202. — Bederski Druki poznańskie 1929 nr 63 (z błędną datą 1 marca).

Czartor. — Jagiell. — Ossol. — Raczyń.

— Zgromadzonych Wod Pochwała, We Trzech Rzekach Darv Bozego, To iest: W Oyczystym Kleynocie Zmarłego, Jáśnie Przewielebnego Jego Mći Oy: Iozefa Mukosi Bakowieckiego, Episcopa Włodzimierskiego, Y Brestyanskiego. Przy iegosz Sepulturze w Káthedralney Cerkwi Włodzimierskiej, die 19. Martij, Anno 1655. pokazáua y wystáwiona. Przez X. Cypryaná Stephanowskiego, Pismá ś. Lektorá, ná ten czas Klasztoru Włodzimierskiego Ord: Praedicatorū Przeorá. Z dozwoleńiem Stárszych. W Krak: w Drukárniy v Wdowy y Dziedzicow An-

drzeiá Pietrk: I. K. M. Typogr. Anno 1655. w 4ce, k. tyt. i k. 13 nlb.

Na odw. tytułu herb Bakowieckiego (Trzy rzeki). Dedykacja Benedyktowi Mokosi Bakowieckiemu archim. Żydyczyńskiemu, bratu zmarłego. Dat. w klasztorze włodzimierskim 20 kwietnia 1655.

W tekście kazania na k. A₃ mówi o tatarskim pochodzeniu Mokosich. Pierwszy „pokinął” zabobony domu Wańko wojewoda wołyński.

Opisuje potem życie władcy. Lat 16 strawił na dworze Zygm. III. Potem dopiero wstąpił do zakonu, został archimandrytą i władką.

Nieco szczegółów histor. z czasu napadu Tatarów za Jana Kazimierza na Polesie. Polaszczyna względnie jak na te czasy czysta.

Czartor. — Jagiell. — Krasinś. — Ossol. — Wileńś.

— ob. Augustinus a S. Joan. Bapt. (Oceanus 1670).

Program dominikański z r. 1828 str. 34. — Jabłonowski Musaeum Polonum 241 (raz go zwie Frauc. Stefanowiczem, drugi raz Józefem Stefanowskim). — Barącz Dzieje Zakonu kaznodz. II 260 i 1. — Niesiecki Herbarz III 630. — Enc. kośc. XXVI 543.

STEFANOWSKI Hieronim (pseud. Marcin Żagiel), Soc. J. (1567 † 1606). Censyra Disputacye Wilenskiej Podaney. Przez Dániela Mikołajewskiego Ministrá Rádziewskiego. Abo Obroná słuszną szczýróści i zupełności Ediciei Kátolickiei Wileńskiei. Przez X Marcina Michajłowiczá zagielá Auditora Theologiey w Akademiei Wileńskiei Societatis Iesu. Poznaczenie przednieyszych rzeczy w tey censvrze y Obronie jest po drugiey stronie. Gregor. M. S. Moral. Peius est mendacium meditari quam loqui, nam loqui plerumque praecipitationis est, meditari vero studiosae grauitatis. Drukowano w Wilnie Roku Páńskiego 1600. [Cały tytuł w ozdobnej prostokątnej ramce]. w 4ce, k. tyt. i k. 1 nlb. i k. 34 nlb. (sygn. A—1₂).

Na odw. tyt.: Poznaczenie niektórych rzeczy (przedrukował je Mac. III 445).

Poczem dedyk. Pawłowi Sapiehi, koniuszemu W. X. L. podp.: z Wilna 20 stycznia 1600... X. Marcin Michajłowicz Żagiel. Powiada w niej: „Obronę słuszną szczýróści i prawdy wydania katolickiego, Disputacye Wileńskiei, mianey z Ministrami Ewangielick. od X. Marcina Śmigleckiego Dra Theologia S. J. ofiaruie

WMci“. Mówi, że Sapieha ceni wysoko Śmigleckiego. O sobie mówi, że jest członkiem Akad. wil., w której Sapieha rudimenta zostawił.

Na nast. stronie: Przedmowa do łask. czytelnika ewangelika... Poczem od k. A: Do Dan. Mikołajewskiego. Jest to list, od którego rozpoczyna się tekst nader gwałtownej polemiki, rozbiegającej zdanie niemal za zdaniem w książce Mikołajewskiego przeciwko Śmigleckiemu (ob. tom XXII, 378 i tom XXVIII, 306). — Na k. H: Zamknięcie do ewang. łaskawego. Kończy znowu zwrot do Mikołajewskiego, gdzie powołuje się na dawniejsze polemiki (Obrona Post. ewang., Grodzicki, Junga Hadr.).

Od k. Hiiij: Przydatek. Tu zbija bajki M. Bielskiego i Krowickiego (za Marcinem Polakiem powtórzone) o papieżcy Joannie. Jocher 4045. — Maciej. Piśm. III 424. — Łukasz. Wyzn. helw. na Litwie I 137. Branie. — Czartor. (niegdys egz. domu św. Barbary) — Ossol. — Toruń. Koper. — Uniw. warsz.

— Odpor Przednieyszym Powiesciom euánielickim, o Sakramencie Ciała y Krwie Páńskiej. X. Marcin Michajłowiczá Auditorá Teologiey, W Akademiei Wilenskiej. Do wszystkich Osob Ewánielickich. W Wilnie, Roku Páńskiego 1600. w 4ce, k. tyt., k. 1 nlb. i k. 22 nlb. (sygn. A—Fij).

Tytuł w ramce. Na odw. tyt. herb Róža z infułą i pastorałem u góry.

Dedyk. JO. Malcherowi biskupowi Żmudzkiemu, Ksiądzowi Giedroyckiemu... X. Marcin Żagiel Michajłowicz. Dat. w Wilnie 6 Aug. 1600 (1 karta).

Od k. A: Do Czytelnika (na 2 k.), gdzie wyjaśnia, dlaczego broni sakr. krwi i ciała przed Lutrami. W Litwie i Polsce nie mało się wybiwiło z toni sakramentarskiej.

Poczem: Porządek y Inteneya tego skryptu (gdzie objaśnia plan swej pracy). Mówi, że umyślił pospolitsze mowy i powieści ewang. wyrazić i zeprzeć.

Pracę swą podzielił na 5 rozdziałów, mających tytuł ogólniejszy: „Że w powieściach ewang. o sakr. P. prócz obłudy i słów proznych nie masz zdrowego“.

W tych 5 rozdziałach udowadnia, że ewang. nie biorą istotnie C. Pań., że ciągną się do żydowskiego pożywania, że praktykują „wiarojedzenie“.

Sotwell Bibl. serip. S. J. str. 187. — Placcius Theatrum psend. 621. — Mac. III 444. — Jocher 3315 (daje datę 1600) i 3940 (daje datę 160.).

Czart. — Jagiell. — Ossol. — Tor. Kop. — Uniw. warsz.

— Termin Ną Protestacją Ministrą jednego Ewangelickiego. Abo Odpowiedz ną czworąką rzecz, przediwo mieyscu y władzy przedniey w kościele Chrystusowym, którą ma Piotr S. y potomek iego Bisknp Rzymski. Przez X. Márníá Michajłowiczá Zagiela Auditora Theologiey w Acádemiey Wileńskiey Societatis Jesu. Tu es Simon tu vocaberis Cephas. Iohan. T. V. 42. (Ty będziesz zwány Opoką Petros siue Petra). Hieronym in Epíst. 2. ad Damasum. Si quis Cathedrae Petri iungitur, meus est. W Wilnie W Drukárni Acádemiey Societatis Iesu. Roku 1599. w 4ce, k. tyt., k. sygn. ij i k. 38 nlb. (sygn. A—K₂).

Na odwr. k. tyt. cytaty z pisarzy kośc.

Def.: Pann Mik. Sapieli sekr. króla... podp. Marcin Michajłowic Żagiel, dat. 26 noembr. 1599. Podobnie jak w dedyk. Cenzury, tak i tutaj mówi, że jest częśccką Akademji i że ma w poruczeniu dzieteczki pozostałe po stryju Mikołaja Sapieli, który to Mikołaj jest ich opiekunem.

Poczem: Do łask. czyt. ewangelika, gdzie zapowiada, że go nie chce obrażać; zaś od ark. A tekst polemiki. Polemizuje z ministrem Gratianem Gertichem, o którego piśmie ob. tom XVII, 115 i XXVIII, 312. Powołuje się na „Łupież“ Białńskiego, na Bellarmina, na biblię krakowską z r. 1575 (k. F₂), na Suriusa itp. Na k. Iij bardzo znamienne wywody o roli Stankara, Sarceriusa, Lismanina, Vergoriusa, Jana Odrodka (?), którzy „Polskę okopčili dymem saskim“. Bardzo malowniczo kreśli ich popularyność i wpływ na szlachtę i sposoby ich agitacji. Teraz — jak pisze — nastal już stanowczy zwrot. (Mało gdzie jest tak dobrze jak tu ta chwila zwrotna scharakteryzowana).

Na k. H₂: Przydatek. Tn wzywa gorąco do jedności w wierze.

Maciej. Piśm. III 444. — Jocher 4050.

Czartor. — Krasin. — Tor. Kop. — Uniw. warsz.

— ob. Gertich — Mikołajewski D. — Śmiglecki M. (Dysputacja, Łupież).

Siarczyński Obraz II 236. — Kraszewski Wilno II 257, 291, IV 37. — Wiszniewski VIII 227. — Sobieszczański w Enc. Org. XXIV 135. — Brown Bibl. pisarzy S. J. 389. — Łukaszewicz Wyzn. helwec. w Litw. I 137. — Maciejowski Piśm. III 444. — Dzieje dobroczynn. 1822 s. 210—14. — Starowolski Monum. 224. — Bieliński Uniw. wil. II i III. — Załęski Jesuici I. —

Wielewicki Diarium. — Wierzbowski Mater. II. — Enc. kośc. XXVI 543.

STEFANSKI Andrzej. Patrona Virtvs, Divi Martyris Stanislaei Episcopi Cracoviensis, Patroni & Indigetis Regni Pol: gloriosi. Illvstrissimo Et Fortissimo Hectori Sarmatiae, Domino, D. Stanislao A Koniecpole Koniecpolski, Generali exercituum Regni Pol: Ducii, Castellano Cracouiē: Barensi, Busceni, Kouelensi, Pereaaslaieni: &c. &c. Capitaneo. Domino & Patrono fauentissimo sese offert. Quam annua festi die. M. Andreas Stephanski, Collegij Brodensis Profes: in Maior: submissionis & obseruantiae gratiam publico edidit scripto. Cracoviae. In Officina Martini Philipowski, Anno 1642. w 4ce, k. tyt. i k. 9 nlb.

Na odwr. tyt. herb i 8 wiersz. — Dedyk. Stanislaw Koniecpolski, gen. Exc. Duci; podp. M. Andreas Stephan: Min: Colleg: Brod: Profes.

Od k. A₂ idzie wiersz łac. na cześć św. Stanisława (auogrammat z pierwszych i ostatnich liter wiersza) oraz kilka wierszy na cześć Stanisława Koniecpolskiego. Jest w nich kilka szczegółów historycznych. Przytęcki Pam. o Koniecpolskich str. 286. Jagiell. — Ossol.

Stefanski Jan, kanon. ob. Herbest Ambr. (Conclusiones 1628).

STEGER Lambert. I. N. D. N. J. C. Quod vertat felicissime: Dantiscum, Stellam Prussiae fulgentissimam, Patriae dulcissimae debitum pietatis officium praestitutum, Oratione laudabit, In Auditorio Gymnasii nostri Primo, D. XX. Jun. Hora IX. Matut. A. H. cIo. IocLIV. Lambertus Stegerus, Dantiscanus. Ad quam audiendum Cum Patronos ac Fautores Quos Peroraturus Ipse Hoc nomine, qua par est, observantia saluabit, officiosissime, tum Cives Primae Classis peramanter invitat Ioh. Petr. Titius Eloqu. et Hum. Prof. Gedani, Typis Viduae Georgii Rhetii (1654). w 4ce, 2 karty. Wrocław, mieja.

STEGER Tobiasz. Unpostreuterische, Das ist, Unparteyhische Geschicht Schrifften, So sich sye der der nebesten Herbstmesse, in Spanien, Engeland, Franckreich, Niederland, Böhmen, Poln, Ungarn, Und fast in dem mehrer teil

Europa zugetragen, bis auff jetzigen September, Anno 1590. Deren grund und befestigung Catholische, und nicht Catholische Brieffe, so aus den Legern gesendet, Desgleichen anderer Vorneher und der Warheit Liebhabenden Schreiben und Erfahrungen, Neben einem kurtzen Appendice. Gestellet und verfertiget, Durch M. Thobiam Steger, und K. Liebhabern. Gedruckt zu Strassburg im Jar 1590. w 4ce, ark. E.

Wrocław. miejs.

STEGMAN Joachim, starszy, Marchijczyk, kaznodzieja gdański, potem rektor w Rakowie, wreszcie pastor w Siedmiog. († po r. 1633). *Brevis disquistio, an et quomodo vulgo dicti Evangelici Pontificios, ac nominatim Valeriani Magni, de Acatholicorum credendi regula iudicium, solide atque euidenter refutare queant. Eleutheropoli apud Godfr. Philaethium. 1633. w 16ce, str. 72 (?)*.

Podzielone na XII capitata. Ostatni: Conclusio.

Jest to polemika z kapucynem Wal. Magnim (właściwe nazwisko: Strassnitz), który wydał: *Judicium de Acatholicorum cred. regula*. Synod z r. 1633 kazał Stegmanowi opuścić w tytule dzieła informację, iż Magni był kapucynem oraz przerobić kilka rozdziałów. (Wiadomość o uchwałach tego synodu podaje Bock I c. 2ga, str. 953, który miał w ręku nieznaną nam dzisiaj akta synodów Socyn. i dużo cennych wiadomości z nich ogłosił). — Istotnie nazwisko Wal. Magni niewątpliwie ani w tytule ani w tekście; przeciwnik określony jako „Pontifici“.

Obszerny rozbiór tego pisma wydał Felwinger p. t.:

Examen brevis istius Disquisitionis an et quomodo Evangelici Pontificios, ac nominatim Val. Magni de acatholicorum credendi regula iudicium, solide atque euidenter refutare queant, editae Eleutheropoli, apud Godofr. Philaethium, 1633. Institutum a J. P. Felwinger. Norib. 1637. w 16ce, str. 301.

Odpowiedź Wal. Magni z r. 1643 p. t. *De Luce mentium...* ob. w t. XXII str. 35.

— *Brevis Disquisitio, An & quomodo vulgo dicti Evangelici Pontificios, ac nominatim Val. Magni de Acatholicorum credendi regula iudicium solide*

atque euidenter refutare queant. [Tuwinietka]. Eleutheropoli, Typis Godfridi Philadelphi MDCL (1650). w 16ce, k. tyt., str. 72.

Na odw. tytułu dwa cytaty z Apocalipsy XXI i XXII.

Katalog Jolowicza (1910) pod nr 2660 podaje to z datą 1540 (!) i dodaje: *Edition inconnue à Estreieher. Jest to jakiś widoczny błąd. Zamoj. (brak początku).*

— *Ioach. Stegmani Institutionum Mathematicarum Libri II. quibus initia I. Arithmeticae, II. Geometriae, pro incipientibus dilucidè explicantur, & ad praxin variè accommodantur: Jussu Superiorum In usum Scholae Racovianae conscripti. Typis Sebastiani Sternacii, cId.Io.CXXX (1630). w 8ce, k. tyt. i k. 3 nlb., str. 63.*

Ded. Alex. Petri Tarlo, com. de Szczekarczowice, palatini lubl. filiis: Johanni, Stephano, Wladislao, discipulis suis dilectis... Rector scholae Racovianae. W dedykacji tej tłumaczy odrębność szkoły rakowskiej od innych szkół i przytacza zdanie: *nulum esse pestem adolescentibus capitaliorem ludo litterario, in quo nihil quod in vita sit utile, doceatur. Programowi szkoły rak. nie można tego zarzuć.*

Kończy się I tom rejestrem: *Summa, ordo et index capitum.*

Tom ten obejmuje rzecz o matematyce in genere et in specie, oraz wykład Arytmetyki.

Tom II ma tytuł:

Institutionum Mathematicarum liber secundus, quo initia Geometriae pro incipientibus dilucide explicantur, et ad praxin variè accommodantur. Jussu superiorum, in usum Scholae Racovianae conscriptus. Typis Sternacianis, cId.Io.cxxx (1630). w 8ce, k. 6, str. 210 i 1 karta.

Przedmowa autora do Jerzego syna Stefana Niemierzyca (Niemiericjus) podkomorzego kijows. Oddaje mu pochwały ale i upomina, aby odpowiedział życzeniu zacnego swojego ojca, wzorowi jaki mu przed oczy stawia powinowaty jego Adam Gosławski, wreszcie trudom nauczycieli; aby sobie, Rzeczypospolitej i kościołowi był pożyteczny. — O dziele swoim tak mówi: *Itaque quum Geometriae nobis opus esset compendio... meis hunc imponi humeris laborem passus sum; ab iis praesertim, quibus refragari haudquaquam debui.*

Figury w tekście w grubych drzeworytach. *Wisz. H. lit. IX 523-4. — Żebrawski Bibliogr. 258. — Łukaszewicz Hist. szkół*

I 364. — Mercezyng w Rozpr. Akad. mat. przyr. serja III tom VII. — Kucharzowski Piśm. miernicze 1927. — Brückner Dzieje kultury II 528.

Czartor. — Dzików — Jagiell. — Ossol. — Zielińs.

— Kennzeichen der falschen Lehrer, dabey man abnehmen kan. welche die seyn, die den Herren Jesum verleygnen: nebst gewissen Beweiss dass die Gott nicht kennen, welche den Geboten unser Herr Jesu nicht gehorsam seyn. Im Jahr 1637. w 8ce, str. 82.

Druk rakowski. — W związku z tem wyszło anonimowe pismo: Examen, welche sie sind, die da verleugnen Jesum den Herrn, sammt einer Bekentniss der Brüder in Polen. (Ob. o tem piśmie Bock l. c. str. 706).

Uniw. warsz.

— Klare und wahre Kennzeichen der falschen Lehrer... öffentlich ans Licht gestellet von Joachimo Stegmanno. Amsterdam... verlegt Andreas Luppium 1687. w 8ce, str. 96.

Uniw. warsz.

— Toż... w 8ce, str. 104.

Uniw. warsz.

— Libri II. de Iudice et norma controuersiarum fidei. Eleutheropoli, typis Godofr. Philalethi, 1644. w 12ce.

Bock l. c. str. 956 pisze, że śmierć autora przerwała nkończenie książki. — O próbach jej nkończenia ob. n Bocka. — Miało wyjść także w tłum. holenderskiem.

— Ioachimi Stegmanni Prob der Einfältigen Warnung für der New Photinianischen, oder Arianischen Lehr, von Iohanne Botsacco Th: D. Des Gymnasii zu Dantzic Rectore, und Predigern in der Kirchen znr H. Dreyfaltigkeit, in druck gegeben. Matth. 5, II, 12 Spricht der Herr Jesus: Selig seid ihr, wenn sie euch werden schmähen und verfolgen, und reden allerley böse wort wider euch, und daran liegen, umb meinet willen. Frewet euch und frolocket: denn ewer lohn ist gross in dem himel. Denn also haben sie verfolget die Propheten, die vor euch gewesen sind. Gedruckt zu Rakaw Durch Sebastian Sternacki Im Jahr Christi 1633. w 8ce, k. tyt., str. 512 i k. 14 nlb.

Na odwr. tyt. przemowa: Christlicher Leser, Zaś od str. 3—18 (Vorrede) An den Christ, Leser. — Na ost. 14 k.: Verzeichniss der Örter der heil. Schrift... oraz: Inhalt derer

dinge, welche... erörtert werden (indeks rzeczowy).

Autor po napisaniu dzieła został powołany na ministra arj. w Klansenburgu w Siedmiogrodzie.

Jest to polemika z dziełem Botsacusa: Einf. Warnung (1632). Autor broni Socyna, Smalciusa i Crelliusa. Na str. 444 wspomina Ochina i Davidisa, na str. 496 Sommera. — Rewidował dzieło Schlichting, dlatego też bywa ono błędnie przypisane Schlichtingowi. — Na powyższą pracę Stegmana odpowiedział Botsacus pracą p. t. Anti-stegmanns (1635).

Egz. Czart. oprawy razem z obszerną pracą Smalciusa: Von der göttlichen Hoheit Jesu Christi... 1627, drukowaną w tejże samej drukarni i temiż czcionkami. (Ob. o niej tom XXVIII, 286 — gdzie egz. Czart. nie zaznaczylem).

Jocher, 9852, 3408.

Bibl. budlej. — Czartor. — Dzików.

— Von der Reformation oder Erneuerung der Gemeine Christi. Gedruckt im Jahr 1632. w 8ce, str. 189 (sygn. M₇).

Bock l. c. str. 952 przypiszcza, iż wydawcą tej książki był M. Rnar, który ją przesłał w r. 1633 Grocjuszowi (Epist. cent. I str. 182). — Bock podaje bliższą treść książki.

Uniw. warsz.

— ob. Botsacus Joh. (Anti Stegmanns 1635) — Pistorius S. (1611) — Schlichting Jonasz (1649) — Testament (Das Neue 1630).

Należał do tłumaczy N. Testamentu na język niem. 1630 (ob. pod Testament).

O pozostałych po nim książkach, znajdujących się dzisiaj w bibl. siedmiogrodzkich (zwłaszcza w Koloszwarcze) podaje bliższe wiadomości Sprawozdanie z poszuk. na Węgrzech (1919) na str. 259 i 262.

Sandins Bibl. Antitr. str. 132. — Bock I, cz 2 str. 948 i nast. (tu jego życiorys, rękopisy, bibliografja). — Sobieszczanski w Enc. Org. XXIV, 136. — Fock Der Socinianismus 1847 str. 200. — Mercezyng w Spraw. Akad. Umiej. 1907. — Grabowski Liter. arjańska str. 320. — Chmaj w Rozpr. Akad. Um. filolog. 1921 (t. XXXVII). — Finkel Bibl. III 1864.

STEGMAN Joachim, syn Joachima (ur. 1618 † 1678), minister na Wołyniu, zięć Ruara. Brevis demonstratio religionis christianae veritatis. Amstelodami 1664.

Ob. Brenius.

Przekład holenderski wyszedł także 1664 r.

— Brevis disquisitio, inter duas de S. Trinitate disputantium partes, utri

tandem post longa certamina victoria tribuenda sit. w 8ce, k. 1 i str. 19.

— ob. Brenius (Dialogus; tu jego „Demonstr. relig. christianae“) — Catechesis eccles. Polonicarum (1665, 1680; ma być współautorem) — Lubieniecki Stan. (Theatrum; tu jego dwa listy) — Wolzogen (w Bibl. Fratrum Pol. t. VI).

Używał anagramatu: Magnus Amicus Honesti.

Pozostawił dużo prac w rękopisie, między innymi polemikę z Sam. Przytkowskim o wojnie i urzędach. — Rękopisy te wlicza Bock I cz. 2 str. 960—3. — Przekładał też na język niem. pisma Wolzogeny.

Sandius Bibl. Antitr. str. 161—2. — Chmaj Sam. Przytkowski 1926 oraz w Rozpr. Akad. filolog. XXXVII (1921). — Fock Der Socinianismus 1847 str. 200.

Młodszym bratem tego Joachima był Krzysztof Stegmann (II), o którym obacz Bock I. c. str. 966. (Był on nauczycielem w szkole Lusławickiej w r. 1643, potem w Słucku, a wreszcie na Śląsku. Jeden z jego listów jest podany w dziele Lubienieckiego. O pobycie tego Krzysztofa Stegmana w Leydzie ob. Grabowski Tad. w Sprawozd. Akad. Um. 1910 nr 3).

STEGMANN Josua. Controversiarum de Ecclesia viatorum dodecas, quod Ecclesia Pontificia deserenda sit et Lutherana capessenda. Rinthelen, Petrus Lucius. 1641. w 4ce.

Jocher 3230.

— Photinianismus, hoc est succincta refutatio errorum Photinianorum quinquaginta, sex disputationibus comprehensa et in Academia Rinthelenii dividentata et excussa a Josua Stegmanno. Editio tertia. Francofurti Matth. Kempferus. 1643. w 8ce.

Edycji I i II nie znam.

Jocher 3411.

Stegmann Tobias ob. Arnoldus Mart.

Stegmann Wawrzyniec, młodszy brat Joachima starszego (pseudonim Tribander) ob. Ruar (Epistolae, str. 615).

Był on następcą brata na stanowisku rektora szkoły rakowskiej. — Pozostawał w korespondencji z Russem, Dobiesławem Cieklińskim i Janem Wojeńskim. — Ob. o nim Bock tom I cz. 2 str. 964.

Miał on brata Piotra, który był ministrem w Malborgu i któremu przypisuje prace Crelliusa p. t. Kurze und einfältige Untersuchung (1660). — Ob. o nim Bock I. c. str. 965.

Trzecim bratem Joachima był Krzysztof Stegmann I, wyznawca triteizmu, o którym obacz Bock I. c. str. 958. (Należy go odróżnić od Krzysztofa Stegmana II, jego synowca).

STEGOWSKI Serapion. Florilegium theologicum immorcessabilis sanctitatis flori Mariae Magd. de Pazzis dicatum Iohanni Różanka Th. D. carmelit. provinc. — Conclusiones defend. P. Fr. Serapion Stegowski Th. C. praes. Fulgentio Miedziniński Definit. carmel. Cracoviae 1706. fol.

Jocher 2602.

STEIDELE Rafał Jan. Rafała Iana Steidele Anatomii, Chyrurgii, y Sztuki Babienia Extraordinarynnego publicznego Nauczyciela, Iego Cesarskich-Królewskich Mości Hiszpańskiego y Świętey Tróycy złączonych Szpitalów uprzywileiowanego Cerulika Księga O Sztuce Babienia z Przyłączonemi Figurami W Wiedniu 1775. Wydana. Teraz Przez Iakoba Kostrzewskiego Filozofyi y Medycyny Duktora, Iego Cesarskich Królewskich Mości w Królestwach Galioyi y Lodomeryi Cyrkułu Belzkiego Fizyka Na Oyczytasy Ięzyk Przetłumaczona Roku Panskiego 1777. [Tu rycina: postać spoczywająca na chmurze, od niej na lewo kobieta siedząca na lwie trzyma za lewą rękę dziecko, prawą podtrzymuje je mężczyzna z laską, na której owity jest wąż; tło stanowi fragment muru z romańską bramą. W perspektywie bramy gryf w skoku.] w Lwowie w Drukarni Ant. Pillera, C. K. Gub. Typogr. w 8ce, k. tyt., str. XXVI i k. 3 nlb., str. 407 i k. 8 nlb., tablic XXVI lb.

Rozpoczyna ded. antora baronowi Störkowi, swemu dobrodziejowi; poczem Wstęp i Treść księgi. Obejmuje ona naukę o brzemienności, o rodnicich częściach, o natranych i nienaturalnych porodach, o położnicy i o dziecięciu. Na końcowych 8 kartach dokładne objaśnienia dodanych tablic.

Jagiell. — Krasinś. — Ossol.

— Rafała Jana Steidele Chirurgii y Sztuki Babienia w powszechnym chorych domu publicznego Nauczyciela: Księga o Sztuce Babienia czyli dzieci odbierania, z Przyłączonemi Figurami po trzeci raz w Wiedniu wydana, którą

teraz Jakób Kostrzewski filozofii y medycyny w akademii Wiedenskiej Doktor, Jego Cesarzsko Królewskiej Mości w Królestwach Galicyi y Lodomerii bywszy prowincjonalny medyk y fizyologii z materyą medyka w Akademii Lwowskiej publiczny ordynaryny nauczyciel na oyczysty język przetłomaczył 1786. W Lwowie w drukarni Jozefy Pillerowey wdowy J. C. K. Mei naywyższych rządów drukarni. w 8ce, kart 21 nlb. i od str. 24—438 i 27 tablic.

Dedykacja Konstancji z Czartoryskich Ordynatowej Zamojskiej damie W. Krzyża N. Cesarzowej w Zamościu 22 listopada 1787, od tłumacza, Powiada tu, że kosztem księżny uczyły się w lwowskiej szkole kobiety, które potem jako akuszarki n-mieszczala po wsiach.

Dzieło to omawia dokładnie (w obu jego wydaniach) Szomowski Galicja pod względem medycznym 1907 str. 160, 283, 291, 350. — Zieleniewski w Tyg. lek. 1861 str. 38. — Finkel Hist. uniw. str. 104. Jagiell. — Uniw. wileń.

STEIGEMANN Samuel. Ein angehender Evangelischer Prediger, als ein rechter Steigemann Würde... Seiner Hoch-Ehr-würden, Herrn Samuel Günther, Sen. General. I. A. C. p. Maj. Polon. Past. et Inspect. Lesn. Bey Priesterlicher Einsegnung Samuel Steigemanns... vorgestellt. Lissa, druckts Michael Lorentz Presser (1734). fol., kart 4. Wrocław. miejs.

Stein Bartel (Descriptio Silesiae) ob. Stenus (Sthenus).

STEIN Dawid. Auff den hochzeitlichen Ehrentag des Gabriel Schlieff und Dorothea Backhäuser. Danzig 1661. fol.

Stein Giovanna ob. Lubomirski Jerzy (II Diamante 1737).

STEIN Henricus. Erbauliche Betrachtungen der ewigen Wahrheiten das Leben recht einzurichten... Danzig 1764. w 8ce. Wileń.

Stein Jan ob. Stayn J. (Skarga Discurs 1607).

Stein Tadeusz ob. Szteyn.

Steinau (Stynawa) ob. Bref (1707).

STEINBACH Leopold. Geschichte und Tagebuch der zweiten Türkischen

Belagerung Wiens im Jahre 1683. Wien 1783. w 8ce.

STEINBERG Nicolaus. Epicedium Amplissimi Viri, Domini Lucae Schachmanni. Consulis Torunensis: Vratislaviae, XVI Kal. Aprilis pie defuncti. Anno Salutis: M.D.LXXIIX (1578). (Pod tym napisem wiersz w dwie kolumny. U dołu: Nicolaus Steinberg. P. L. C.). Vratislaviae. Ex Officina Johannis Scharffenbergii. Anno Christi: cIo.Io.LXXVIII (1578). arkusz rozł. Wrocław. miejs.

Steinbock Gust. Otto ob. Karol Gustaw (Copiae 1656).

STEINBOCK (Steenbock) Magnus. [Manifest..., dat. Marienburg 30 Junii — 10 Julii 1704]. 1 ark. rozł. Krasień.

— S. R. M. Sueciae Senator ac Supremus Exercitus Regii in Germania dux, Magnus Steinbock, comes de Wapro, Ahlarp et Kielstorp, liber Baro de Kida et Kyrdo, Dominus de Raenes, Medewi et Unglenes, Reipublicae Poloniae Statibus. (Datum in castris prope Lubeciam 2 Januar. 1713. Wismariae). 1 ark. rozł.

Przedstawia Polakom bliski ich upadek i zamiary króla co do Polski.

— Manifest Des Königl. Schwedischen Raths Und General en Chef, Herrn Graffen Stenbocks, An die Republique Pohlen, De Dato 2. Januarii, 1713. Aus dem Lateinischen übersetzt. Gedruckt im Jahr 1713. w 4ce, str. 8.

Bibl. król. Stockh.

(Steinbock Magnus). Memoires concernant Monsieur le Comte de Stenbock généralissime des Armées de sa Majeste Suedoise en Allemagne... par Mr. N**. Francfurt, Andreae, 1745. w 8ce.

Ob. Ranfft (tom XXVI, 125).

— Relation, huru kongl. May:tz förordnade Tackejjelse Dag af Gen. Majoren Högwålborne Br. Magnus Steenbock celebrades i Store Felt Herrens Lubomirskis Slott och Stad Rzesau den 20. Novemb. 1702. w 4ce, k. 4.

Ob. Relation.

Bibl. nar. warsz. — Czartor. — Jagiell.

— ob. Ranfft (Lebensgeschichte 1753).

Sprawozd. z poszuk. w Szwecji str. 256. — Finkel Bibl. III 1865.

Steinborn Friedrich ob. Haynius Jan. (Officina 1645).

STEINBORT Gotthilf Samuel. Vollständige Nachricht von dem Königlichen Pädagogio zu Züllichau, aufgesetzt im October 1768. Gedruckt mit Schindler und Theurichschen Schriften. w 8ce, str. 32.

Na str. 29: Verzeichniss derer, so seit 1763 bey uns studiret haben. Pobierali w tej szkole naukę także niezniowie z sąsiednich miast polskich (zwłaszcza z Poznania). Z rodowitych Polaków wymienieni są tutaj: Carl Siegm. von Unrug Dziecino in Polen; C. H. von Bojanowski, Bojanowa in Polen; C. D. Radyński, Bojanowa; Joseph von Chlapowski, castell. Schmiegel. Uczono tu także języka polskiego, a obok niego łaciny „das in Polen gebräuchliche Latein“. Bibl. T. P. N. w Pozn.

STEINBRUCK I. I. Vom Gützendienst in Pommeru und Rügen. Stettin, 1792. w 4ce. Ossol.

Steinensis Chr. (Oleum juniperi 1545, Krotkie wypisanie 1546), ob. Stratander.

STEINER Antoni Gotfryd, naucz. na Śląsku. Der erste Feldzug Friedrich Wilhelms II. Ein Gemälde von Steiner, des Königl. Schulen Instituts Mitglie. w 4ce. Wroclawa, miejs.

— Über die Einwendungen gegen die nach Oberschlesien verordneten Pfarrgehilfen. Breslau 1790. w 4ce.

Karwowski Polacy i język polski na Śląsku 1910 str. 4.

STEINER Christian Gottlieb z Torunia (1746 † 10 listop. 1814). Gegenseitiges Bedürfniss durch Macht unterstützt ist die Quelle alles Rechtes. Eigenthum und dessen Wirkungen. Ursprung und Fortgang des Begriffs. Urs in re bei den Römern. Ein philosophischer Versuch... ob. Poln. Biblioth. (Warschau 1787) od str. 38—69.

Bentkowski II 250.

— Bemerkungen über die Kulmische Gütergemeinschaft zwischen Ebeleuten. Thorn bei Joh. Kimmel 1794. w 8ce, str. 15.

Bentkowski II 267.

Branic. — Tor. Kop.

— Exercitationes Ad Ius Polonicum Tam Publicum, Quam Privatum. Fasciculus primus. Apes debemus imitari et,

quaecunq; ex diversa lectione congestissimus, separare. Melius enim distincta servantur. Deinde adhibita ingenii nostri cura et facultate, in unum saporem varia illa libamenta confundere: ut, etiamsi apparuerit, unde sumtum fit, aliud tamen esse, quam unde sumtum est, appareat. Seneca. Thoruni, 1786. w 8ce, k. tyt., str. 61.

Dedyk. Stan. Augusto, podpisana: Subjectissimus fidelissimus subditus Chr. Th. Steiner. Tu wysławia króla, a pracę swoją nazywa „primitia studiorum suorum“.

Obejmuje dwie rozprawy: 1) Scartabellus (metodę i wyniki tej pracy omawia Balzer Skartabellat str. 32). — 2) De vestigiis juris germanici antiqui in jure equestri civili polonico exerc. prima.

W obu rozprawach opiera się na literaturae polskiej (Narszewicz) i zagranicznej (Scheidt, Heineccins).

Dowodzi, że prawo polskie pryw. i Statut lit. zapożyczyły dno z Niemiec. Porównuje je głównie z łac. przekł. Speculi sax. i wykazuje podobieństwa. — Prace te są pierwszą (niendolną jeszcze na razie) próbą zastosowania badań hist. do prawa polskiego.

Branic. — Czartor. — Jagiell. — Ossol. — Tor. Kop.

— Ueber das polnische Reichsgrundgesetz: Neminem captivabimus, nisi jure victum aut in maleficio deprehensum. etc. Nebst Bemerkungen über die Justizverfassung in Polen bis in fünfzehnte Jahrhundert. Von Steiner öffentlichem Lehrer am Königl. und der Republik adlichen Cadetten-Corps in Warschau. Berlin bei Carl Matzdorff 1791. w 8ce, str. 88.

Branic. — Gdań. miej.

— ob. Bibliothek (Polnische 1787, gdzie zamieścił kilka prac) — Kautsch (1793).

Thomas Gesch. der schles. Lit. str. 44 przypisuje mu błędnie pracę: Der erste Feldzug Fr. Wilh. II w 4ce. — Jest to praca Antoniego Gottfr. Steinera.

Pamięt. warsz. 1816 V 322—332. — Sobieszczański w Enc. Org. XXIV 138. — Bentkow. Hist. lit. I 130, II 237. — Bibl. Estr. IV 382. — Finkcl III 1865.

STEINERT Andrzej (z Siedmiogrodu). Strena Votiva quam Pl. Reverendis clarissimis amplissimis spectatissimis consultissimis viris Dn. Petro Schönwald, Ecclesiae Neapol. Pastori Vigilantissimo, Dn. Simoni Weissio, Dn.

Jacobo Feldtnero, Ecclesiastis Fidelissimis, Dn. Johanni Georgio Zölner, Reip. Thoruniensis Scabino Gravissimo, Dn. Johanni Wendt, Tertii Ordinis Judiciorum Assesori Dignissimo, Dn. Samueli Schönwald, S. S. Theolog. et Philosop. Studioso... Musarum Fautoribus, et Moeccenatibus Munificentissimis... Andreas Steinert, Bistricio Transsylv. Thorunii imprimebat Christianns Bekk, Gymn. Typ. (1681). fol., str. 1. Bibl. Tor. Kop.

Steinfurtense gimn. ob. Ravensperg — Smalcins (1615) — Vorstius.

STEINHAUFF Marcin i Krzysztof. Bey dem Seylerisch-Steinhausfischen Hochzeit-Feste, So den Mittwoch nach dem Sonntage vor der Hochzeit zu Cana in Galilea Anno 1712 in Breslau glücklich celebriret wurde, Wolten Ihre schuldigste Gratulation abstaten Der Jungfer Braut Beyde Brüder. Thorn, gedruckt bey Johann Nicolai, E. E. E. Rathsh- und Gymnasii Buchdr. fol., k. 2. Kop. Tor.

STEINHAUSER Jan Benjamin (1692 † 14 stycz. 1767). Memoires Sur Le Gouvernement De La Pologne. [Tu winietka]. M.D.CC.LIX (1759). (B. m.). w 8cc, 2 k. tyt. i k. 2 nlb., str. 184 i k. 3 nlb. (i 5 tablic).

Druk zapewne zagraniczny (Manheim?), bo choć są użyte czcionki takie jak g, e, l (ale brak wielkiego L) — mimo to są i błędy charak. dla drukarni nie mającej polskich zecerów np. sądy polubolone na str. 152 lub Wielopolska na str. 7.

W przedmowie (na k. 2) mówi autor, że zbierał swój materiał podczas długiego pobytu w Warszawie. Zbierał na własny użytek bez zamiaru publikowania; znalazł dużo wiadomości nie spotykanych u Hartknocha i Lengnicha, który chętnie uwzględnił przeszłość. On sam chciał opisać Rzeczpospolitą, taką jak ją widział. Nie podaje anegdot, wstrzymuje się od uwag, nie jest uzdolniony do rzucania nowych myśli na przyszłość. Nie znał języka polskiego i nie rozporządzał liczniejszą biblioteką.

Rozkład treści jest następujący: 1) Opis geograficzny (ks. I). — 2) O trzech stanach (król, senat i dostojnicy, szlachta). — 3) O rządzie publicznym (sejmy, bezkrólewie, walne rady, konfederacje, sen. consilia, sejmiiki). — 4) O rządzie cywilnym (trybunały i sądy wyższe i niższe, sądy

kośc. i wojskowe). — 5) O siłach i dochodach Rzeczpospolitej (ks. V).

Kończy wykaz traktatów (wedle Dumonta Corp. dipl., Linniga Cod. dipl. i Arch. imp., Lengnicha Hist.) — oraz wyciąg z Pacta conv.

Whrew zapowiedzi autor (lub jakiś współautor) znał język polski, gdyż operuje polskimi wyrazami technicznymi i nie robi błędów w nazwach miejscowości i nazwiskach (poza małowlicznymi błędami drukarskimi). Musiałby nieskończenie długo bawić w Warszawie, aby samodzielnie, bez pomocy ich używać.

Nawet używając nazw francuskich pisze autor: Krakowie (nie Cracovie), Spies, Posnanie, Warmie (nie Ermland) — a więc tłumaczy je z polskiego. Powołuje się także na źródła pisane po polsku np. na str. 49: voy. l'Infanty du castellan Hyfzen. (Chodzi o książkę Hylzena Infanty 1750).

Z Lengnicha (Jus Polonicum 1742—1746) korzysta autor pełnymi rękami zwłaszcza w układzie dzieła i konstrukcji urzędzeń prawnych; ale go zuchalnie skraca, gdyż opuszcza wszystkie szczegóły historyczne, zajmujące u Lengnicha dużo miejsca. Natomiast dopełnia go wiadomościami aktualnymi. I tak np. mówiąc o biskupie warmińskim podaje pewne szczegóły o prawach uzyskanych przez niego w r. 1742. Dodaje też rozdział o dochodach państwa i o siłach wojskowych (wskazując na nikłość jednych i drugich). Na końcu książki dodaje tablice statystyczne odnoszące się do podziału państwa, do podatków, udziału w sejmach itp. które to tablice i dzisiaj mają swoje znaczenie.

Sądy politycznych autor prawie że nie wypowiada, chociaż one z jego przedstawienia nieraz same się nasuwają. Tylko w rozdziale o sejmowaniu potępia całkiem wyraźnie liberum veto i wyraża zdziwienie, że społeczeństwo może tolerować tego rodzaju urządzenie. Wspomina, że Sycińskiego potępia się ogólnie, a jednak idzie się ciągle za jego przykładem.

Kwestja autorstwa jest przeto skomplikowana. Janozki, mający zwykle dobre informacje, w Excerptum (1764) str. 63 przypisuje autorstwo Toruńczykowi Steinhäuserowi. — Natomiast Thorn. Nachricht, 1767 str. 34 wskazały jako na autora na bisk. Dembowskiemu. — Wreszcie w tym samym roku prof. Pfeffel (autor innej pracy o ustroju Polski p. t. „Probe“) przyznał się w teźże pracy do autorstwa.

W pracy brało udział niewątpliwie conajmniej dwóch ludzi. Jednym z nich mógł być Niemiec np. Pfeffel. Przemawia za tem argument, że autor w kilku miejscach próbuje porównywać urzędy polskie bądźto do staroniemieckich, jak np. sta-

rostów i hrabiów, bądź do starofrancuskich jak np. urząd hetmana do konnetabla. Niemiec ten, a więc bądźto Pfeffel (bądźto może kto inny) dokonał wyciągu z Lengnicha na jakiś nieznan nam użytek.

Ale zarazem jest rzeczą niewątpliwą, że do wykończenia dzieła i uzupełnienia go pomagał mu jakiś Polak, który zapewne zaopatrzył je w polskie nazwy i terminy techniczne.

Polakiem, który przyłożył rękę do dzieła, mógł być biskup Dembowski.

Dembowski ukrył jednak swe współautorstwo, podobnie jak ukrył ten fakt w innych swoich pracach (Reflexiones amici 1733, Refl. przyjaciela — ob. t. XXVI, 154) z przyczyn politycznych. Przeciż ustrój Rzeczp. to była rzecz nad wyraz drażliwa i biskup nie mógł o tem swobodnie pisać. Jeżeli Janozki, człowiek Załuskiego (zaprzyjawnionsgo z Dembowskim) wskazuje na autorstwo Steinhäusera, to zapewne dlatego, gdyż zależało na tej pogłosce autorowi i umyślnie rozgłaszano to za jego życia.

Z tego wszystkiego można wnosić, że geneza pracy była następująca: Pfeffel bądźto sam (bądźto wspólnie z Steinhäuserem) zebrał materiał głównie na podstawie Lengnicha, poczem materiał ten został może przez biskupa Dembowskiego przejrzany i poprawiony. Książkę, która w ten sposób powstała wydrukowano zagranicą, najprzód po francusku, potem w tłumaczeniu niemieckim. Data powstania książki przypada na ostatnie lata Augusta III. Ogłoszenie jej drukiem tłumaczy się faktem, iż zawsze w przeddzień bezkrólewia rosło u czytelników obcych zainteresowanie dla spraw polskich, zwłaszcza w Niemczech. Nie dziw też, iż księgarz frankfurcki ogłosił właśnie w roku śmierci Augusta III przekład niemiecki. Wydanie niem. jest przekładem z francuskiego, dokonany jeszcze za życia biskupa (umarł 1763 i „Grundriss“ wyszedł 1763).

Ojciec mój pomieścił opis wydań pod Dembowskim — tam więc odsyłam.

Obacz Kot Rzeczp. polska w lit. Zachodu 1919 str. 196. Czartor. — Jagiell.

Steinheim (Chronica Slavorum 1581)

ob. Helmold.

Steinhelen Adam († 1614) ob. Gratianus Ant. Maria (De scriptis 1745) — Praeparationes devotae (1615).

Bandt. H. dr. krak. 388. — Pamiet. relig. mor. T. XVII 416. — Joher 6794. — Siarczyński Obraz II 236.

Steinhoff M. ob. Ladenbach Chr. (1707).

STEINMETZ C. Z. Kurzer Bericht... Sonnen-Uhren zu machen. Danzig 1643. w 4ce.

Steinperger Mikołaj ob. Bo... St. (Summa 1573).

STEINRÖCK Jan Fryd. Den Seelig-Versetzten Schüler, Als der Wohl-Edle Veste und Wohlweise Herr, Herr Nathanael Friedrich Proite, Hochansehnliches Mit-Glied E. Hoch-Edlen Rahts, und itziger Zeit Richter Der Alten Stadt Dantzig, Sein einziges hertzlich-geliebtes Söhnlein Georg Ludwig Proite, Im 9den Jahr seines Hoffnung-vollen Lebens, durch frühzeitigen Tod, Den 7den Tag des Christ-Monats Anno 1707. Aus der Niedrigen Welt in die Hohe Himmels-Schul, Nach den Willen Gottes, verschickte, Hat zu einigem Trost und Aufrichtung desselben Wohl-Edlen Eltern Wohlmeinend entwerffen und vorstellen wollen, Derselben tieff-verbundenster Diener, Und des Seeligen Kindes aufrichtig-geweener Lehrmeister... Dantzig, Gedruckt durch Simon Reiniger. fol., k. 4. Tor. Kop.

— Decalogum ante Mosen, dissertatione theologica continuabit... XII. Octobr... Elbingae (1700). w 4ce, kart 12.

Szabó III, nr 4176.

STEINSOHT Andreas. Trauer-Gedicht... Elisabeth Giesin, Arnold von Holten Hausfrau. Danzig 1650. w 4ce.

STEINWEHR Wolf Baltazar Adolf. Regiae In Polonia Dignitatis Origines Commentatione Historico Critica Requisite A Wolf Baltas. Adolpho De Steinwehr. [Winietka]. Francofurti Ad Viadrvm Impensis Ioan. Christiani Kleyb, MDCCLVIII (1758). [Na końcu:] Lipsiae Ex Officina Breitkopfia. w 4ce, k. tyt., str. 60.

Rozpoczyna od omówienia, jakie znaczenie miało przybycie Ottona III do Polski. Wykłada zdania dotychczasowych autorów. Odrzuca mniemania innych, a oświadcza się za zdaniem Dietmara Merseb., którego właściwy sens stara się objaśnić (str. 33 i nast.). Na str. 37 omawia epitaflum Bolesława (tekst podaje za Łubieńskim). Zestawia opinie kronikarzy, nazywających Bolesława księciem nie królem (Wippo, Otto frising., etc.). Wątpi, aby Bol. otrzymał koronę od papieża. W rezultacie uznaje Bolesława lennikiem Niemiec.

Przeciwno temu wystąpił Jezuita Jaworski w piśmie: De regis Pol. majestate (ob. t. XVIII, 516).

Zaluski Bibl. 50. — Bentkow. II 767.
Branic. — Caetwert. — Jagiell. — Ossol. — Tor. Kop.

— ob. Oskierko.

Tłumaczył na łacinę Oskierki Uwagi nad sprawą (1756). Oskierko zaś stał na usługach propagandy pruskiej.

Stekel Tob. ob. Steckel.

Stella clericorum cuiuslibet clerico summe necessaria. In laudem libelli... (16 w.) [Na końcu:] Impressum Vienne per Hieronymum Vietorem Anno M.D.XV (1515). Mense Decemb. w 4ce, k. nlb. 10.

Dawniej sądzono mylnie, że to dzieło Stan. Lwoczyka ze względu, że w egz. Jag. oprawiono je wspólnie z tegoż Regule tredecim (1512). W rzeczywistości jest to praca pochodząca jeszcze z XV w.

Ob. tom XXI str. 185, gdzie bliższy opis. Jocher 6158. — Janociana I 163. — Panzer Annales nr 184. — Denis Nachtrag str. 43. — Kopera Spis nr 53. — Wisłocki Incunabula str. 478. — Piekarski Kat. bibl. kórn. nr 1432.

Czartor. — Jagiell. — Kórnik — Muz. nar. krak. — Ossol. — Uniw. warsz.

— facem ducens erudito Voislai prodromo Boleslao Crivousto elevationis gradu illustris, sub Karnkoviani... Var-saviae, 1720 (?). fol.

Program teatr. Uniw. wileńs.

— e Crucis Firmamento Empyrium ascendens Caelum Dominicus Catzo in Regni Firoximensi Illustrissimis Natalibus Orbis in lucem datus, Amore magis quam morte Christo commoriens in Cruce. Astris illustrior Inter eclipsatos emorientis Salvatoris dies Lugubri compatientis spectatoris pupilla Theatrali Astrolabio Demonstratus, Ab Illustrissima, Perillustri, Magnifica Palaestra Oratoria Almae Universitatis & Academiae Viln: Societ: Iesu Anno Domini 1722 Quinto Kalendas Aprilis. fol., k. nlb. 2.

Program widowiska szkolnego. Treść: Męczeństwo Dominika Catzo w Japonji.

Bibl. Jezuitów w Rzymie — Uniw. wileń.

— ob. Laurinowicz M. (abo kazanie 1639) — Orliński M. Mathaeus Josephus (1649) — Ostawski — Pastorius J. (aurea 1656—64) — Suslyga And.

W. (Kepleri 1606) — Thaumicius (aurea 1649) — Wolff Frid. (in Oriente 1655).

STELLA Dydak Jakób z Nawarry. Medytacye na różne teksty Pisma św. o wzgardzie świata y iego marności w trzech xięgach, a trzystu rozdziałach zawarte, z których sto dwadzieścia z hiszpańskiego Didaka Stelli przetłumaczone a sto ośmdziesiąt działów, dopiero są od Jędrzeia Chryzostoma Żaluskiego Biskupa Warmińskiego przełożone. w Kaliszu, w drukarni Coll. S. Jesu 1702. fol.

— Toż... w Kaliszu S. J. 1731. fol. Podobno są egz. dedykowane Franc. Ossolińskiemu. — Wcześniejsze wydania (z r. 1690) ob. niżej pod tyt.: Wzgarda. Czartor.

— Toż... w Warszawie S. J. 1731. fol., str. 586.

Zaluski Progr. 46—47. Jagiell.

— Toż... przełożone. w Kaliszu y Warszawie 1733. fol.

Jocher 5671 (za Niesieckim).

Por. Zaluski And. Chr. (Księgi duchowne 1730).

— **V**Wielebno vv Bodze Oycá, Bratá Dydaka Stellae, Hyszpana, Zakony Braci mniejszych Fránciszká Svviętego ktorych de Obseruantia zovva. O Wzgárdzie Świátá y Proźności iego. Troie Xiąg. Nie dawno z Hiszpánskiego ięzyká ná Włoski, przez Hieremiaszá Foreste, A z Włoskiego ná Lácinski od Wielebno vv Bodze oycá, Piotrá Burgundá Societatis Iesv: z Lácinskiego zásie teraz svviezo, przez Bratá Augustyná Kochánskiego, vv Pismie Svviety m Doktorá, ná ten czas Custoszá Gnieznenskiego, Bráci mniejszych Fránciszká Svviętego Conventualovv názwványch, pilnie przełożone. Z dozvoleniem Stárszych. W Poznaniy, W Drukárniy Ianá Wolrabá. Roku Pánskiego 1611. w 4ce, k. nlb. 4, str. 319 (sygn. A—R₄).

Strona 321 znaczona dwa razy. — Druk gocki. — Strony w ramkach.

Dedykacja do Panién Zakonnych S. Klary, Klasztoru Gnieznenskiego. Początek: Do Zaskawego czytelnika... Od str. 303—313 jest: Napomnienie do poknity świętey wzięte od Dominika Kartuzayana, a przez autora, dla sbudowania dusz ludzkich

przełożone... (wiersz 8 zgłoskowy). Od str. 314—9 indeks.

Jocher 6055. — Wojciechowska Dzieje książki str. 256 (na podstawie odsyłacza w tomie XIX str. 373 Bibliografji mylnie informuje, jakoby memu ojeu nie był znany żaden egzemplarz książki). — Bederski Katal. bibl. Kacz. nr 40.

Bawor. — Branic. — Czart. — Dzików — Jagiell. — Ossol. — Raczyń.

— Wzgarda Proznosci Swiata Albo Xięga. W ktorey zamykają się Traktaty Rozmyślania nabożnego o miłości Boskiej, y tych obligacyi, ktore winni iestesmy Maiestatowi Boskiemu. Przez Oyca Iakvba Di Stella Hiszpáná, Zakonniká Franciszka Świętego napisána. A potym Na Polski ięzyk, przez iednego Kápláná, dla pożytku dusz nabożnych, Przetłumaszona. Zá dozwole niem Starszych. W Krakowie w Drukárni Mikolaia Alexandra Schedla I. K. M. Ordynaryinego Typografá. Roku 1690. w 4ce, k. tyt. i k. 3 nlb., str. liczb. 457 i 1 nlb.

Druk gocki. — Na odw. tytułu rozpoczyna się: Summaryusz Traktatow (zajmuje 7 stron). Poczem idzie 100 Rozmyślań... aż do str. 457. Na ost. str. nlb. aprobata X. Woyskiego i Imprimatr Fr. Przewoskiego.

Jest to szereg rozmyślań na tematy: kochania Boga, miłości Chrystusowej, dobrodziejstw Boga, o dobrach łaski, jako nas Bóg kocha, o stopniach miłości, o pożytkach z kochania Boga, o chwale którą otrzymują kochający Boga itp. — Całość jest charakterystycznym okazem literatury ascetycznej XVII w., mającej ewoje główne ognisko w Hiszpanji i stamtąd promieniającą ku Polsce.

Obacz o autorze Enc. kośc. XXVI 544.

Jocher 6084 a. Ossol. — Uniw. warsz.

— Toż:... o Miłości Boskiej y tych obligacyi które winni iestesmy Maiestatowi Boskiemu z Hiszpańskiego Ięzyka do pożytku dusz pobożnych przez Iendrzejá Chryzostoma Załuskiego Biskupa Warmińskiego a Saubińskiego S. P. R. Książęcia Kanclerza Wielkiego Koronnego na Polski Ięzyk przetłumaczona wprzód anonime w Krakowie R. 1690 wydana teraz powtornie w Kaliskiej Societatis Jesu typografji przedrukowana w r. 1730. 19. marca na wiązanie S. Józefa Wielkiemu Imieniu Jasnie Wielmożnego Jego Mości

Pana Jozefa Mniszka S. P. R. na Wielkich Konezcycach w Ottomnicy Hrabi Marszałka Koronnego Starosty Sanockiego Jaworowskiego Rochatyńskiego od autora Synowca I. Z. R. K. z wielkim respektem... dawana. fol., str. 189 i k. 2 nlb.

Synowiec ofiarujący był to Jędrzej Załuski.
• Jocher 6084 b. Uniw. warsz.

STELLA Erazm, Libonotanus. Erasmi Stella Libonothani De Borvssiae Antiquitatibus Libri Dvo. [Tytuł na tablicy prostokątnej; dookoła niej ozdobna ramka, kombiuacja motywu roślinnego i postaci ludzkich. W środku dolnej części karty na tarczy sygnet drukarza: ręka trzymająca prostopadłe drażek, na którym siedzi ptak; wokół drażka owinięte spiralnie dwa węże, których górne części tułowia z głową wystają ponad drażek, czyniąc owal, wewnątrz niego mieści się ptak]. (Nad i pod napisem tytułowym: Apvd Inelytam Germaniae Basileam). [Na końcu:] Basileae Apvd Ioannem Frobenivm Mense Martio An. M.D.XVIII (1518). [Na odwrocie ostatniej karty sygnet drukarza]. w 4ce, k. tyt., str. 38 i k. 1 nlb. (sygn. a—e₂).

Na odw. k. tyt. Sebastiani Mirith Regiomontani Hendecasyllabon. Dedyk. ad Federicum mil. Teut. ord. protomagistrum.

Tekst idzie od str. 9—36. W ks. I opisuje położenie geogr. Prus (książęcych). W ks. II panowanie Alanów, misję św. Wojciecha, wojny Prusaków z Polską, nawrócenie przez Zakon kaw. miecowych.

Na str. 36—38 trzy wierszyki łac. do Federyka i do autora (przez Hier. Emsera). Mimo swojej małej wartości było kilkakrotnie przedrukowane. I tak: 1) W Pistorsjusza Corpus I. — 2) Mizler Script. I, 18. — 3) Hutticha Collectio divers.... cum epistola Grinaei (1536). — 4) Novus orbis regionum (1537). — Obszerniej omówił Hummel Neue Bibliothek 1777 II 418—427.

Wiersz. II 955.

Czart. — Dzików — Kórnik — Krasin. — Przełdz. — Zamoj.

— ob. Mizler Wawrz. (1761) — Pistoryusz Jan (1682).

STELLA Julius Caesar. Julii Caesaris Stellae, Nobilis romani, Carmen in San. Hiacinthum Polonum. Romae ex typographia Gabiana 1594.

W r. 1594 wyszło w Rzymie kilka prac o św. Jacku. Ob. pod Ascoli — Nigroni — Severinus — Blancus — Ghisi — Montalinus.

Ciampi Bibl.

Stellae ob. Osławski Luc. Jos.

STELLANOWICZ Krzysztof. Novi Stratagematis Circa Eijciendum ex Arce Landscoronensi praesidium Sueticum, Eiusque Gubernatorem viuum capiendum ingeniosè inuenti Historicè descripta narratio. Anno Domini 1660. Permissu Superiorum. [Tu winietka]. Cracoviae, In Officina Typographica Viduae & Heredum, Francisci Cezary, S. R. M. & Illustriss: ac Reuerendiss: Episc: Cracouiensis Typogr. w 4ce, k. tyt. i k. 57 nlb.

Na odwr. tytułu szych z herbem Illustr. oomitum de Illeshaz. Po bokach herbu rycerz z mieczem i żołnierz a kopją. U dołu herbu 4 wiersz z podpisem: Stan. Frankowicz, paroch. lancz.

Dedykacja Georgio Illeshazy haeredi in Trenchin, equiti aurato, podpisana Christophors Stellanowicz Phil. doctor, ejusdem in Coll. Artist. Crac. professor. Tu wymienia i wychwala licznych Illeshazych. Na końcu wspomina Michała Zebrzydowskiego, miecznika kor. jako zaprzyjaźnionego z Illeshazami a swojego dobrodzieja.

Rzecz rozpoczyna się od opowiadania, jak w r. 1656 po wstąpieniu Karola Gustawa król polecił M. Zebrzydowskiemu czuwać nad wiernością górali (montani). Dla obronienia Lanckorony ustanowiono jej dowódcą J. Zarzeckiego. Atak szwedzki przeciw Lanckoronie prowadził Douglas. Klasztoru w Kalwarji hronił Wojciech Karwat. Ostatecznie Szwedzi zajęli Lanckoronę. Zarzecki pozornie pogodził się a tem i poddał się rozkazom Wirtza. Na k. H opis podjazdu Rokiebeya Anglika pod Kraków z woli Jana Kazimierza. Od k. K₂ opis, jak Zarzecki przeszedł do wojny podjazdowej ze Szwedami. Udało mu się wyrzucić Szwedów z Lanckorony. W tekście cytuje dużo listów współczesnych, zwłaszcza do i od M. Zebrzydowskiego. Całość tworzy bardzo ciekawy a nie wyaskany przyczynek do dziejów wojny szwedzkiej.

Hoppius Schedias. s. 92. — Grabowski Kraków 1844 s. 543.

Czartor. — Jagiell. — Krasin. — Ossol.

— Quaestio Logica, tesseracti generis et differentiae universalium complectens. Permissu magnifici perillustris

et admodum reuerendi Domini Domini M. Laurentii Karyński J. U. D. Eccl. Cathedr. et Coll. SS. Omnium canonici Crac. Studii Generalis Rectoris a... Vladislaviano rhetoricae professore. Publicè ad disputandum in lectorio DD. theologorum proposita. Anno Domini 1653 mense (Apr.) die (5) hora (12). (Na końcu:) Cracoviae, in officina Viduae et heredum Francisci Caesarii S. R. R. typogr. (1633). w 4ce, k. 4.

Na odwrócenie tytułu wiersz in Sterna contentus Wychocensia podpisał Johannes Mierosz eloq. auditor. — W dedykacji autor przemawia do Przeora Samuela Ziemińskiego. Jagiell. (?).

— A. D. O. M. G. A. Quaestio Metaphysica Sub Felicissimis Auspicijs Magnifici Clarissimi, & Excellentissimi Domini, D. M. Francisci Rolinski, Philosophiae & Medicinae Doctoris ac Professoris, Consulis Vrbois Meritissimi, & Studij Generalis Almae Vniuersitatis Cracouiensis Rectoris Vigilantissimi. In Amplissimo Consensu Academico, Per M. Christophorum Stellanowicz, Philosophiae Doctorem, Artisticae Facultatis Decanum Publicè ad disputandum Proposita. In Aula Diuorum Jagellonum, Lectorio DD. Theologorum. Anno reparatae Salutis M.DC.LVIII (1658). Die... Hora... Cracoviae, In Officina Viduae & Heredum Francisci Cezari, S. R. M. Typog. fol., k. tyt. i k. 5 nlb.

W egz. Ossol. wpisano: Die 9 8bris Hora 14.

Na odwr. tyt. herb Zebrzydowski i świeciowiersz. Dedykacja Michałowi Zebrzydowskiemu. Tu wspomina o zwycięstwie nad Szwedami i o Janie Zarzeckim. Mówi też o walkach z Kozakami (pod Kumejkami). — Poczem idzie Quaestio metaph. (dotycząca przepowiadania przyszłych zdarzeń). Na końcu berła Akademji.

Jagiell. — Krasin. — Ossol. — Zamoj.

— ob. Nycz Jan (Laureae academ. 1640) — Radziwiński Victor. (Laurea 1658) — Tainer Lud. Mich. (Parnasus 1665).

(Steltzer Mar.). Trauer Raymen über den... Hinschied der... Margarethen... des Mich. Steltzeers... Seelensorgers... zur Lissa in Pohlen Ehefrauen... Thorn, Mich. Karnall 1660. w 4ce, str. 8. Gdańs. mieja.

Steltzner Michał ob. Hentschel Sam. (1670).

STELTZNER Paweł. Lessus in obitum. Heinrici Camerarii. Dantisci 1638. w 4ce.

— Trauer-Gedicht... Georgius Rosenbergius. Danzig 1642. w 4ce.
Gdańsk, miejs.

Stemberg (Stangenberg) ob. Kostka — Otia (1745) — Stangenberg.

Stemberg Aleksander Mikołaj ob. Kostka Aleks. Mik. (Epithalamium 1642).

Stemberg (Kostka) Anna ob. Ostrogska (Monumentum gloriae 1636).

Stemberg (Kostka) Krzysztof ob. Janitius G. (neogamicum 1607) — Kostka.

Stemma ob. Centino (polon. 1620) — Rudnicki Sim. (Patrio 1606) — Solecki Grz. (sacrum 1638) — Zamojski J. (Samosciorum 1609).

Stemmata ob. Albizius Ant. (1627) — Descriptio (ac hierogl. 1697) — Spruszyński (d. Virg. 1680).

Stemmatografia ob. Krausius (1731) — Sinapius J. (1728).

STEMPEL Mathias, Soc. Jesu Concionis In Dominicis & Festa Totius Anni Apostolico Spiritu dictae facillique methodo concinnatae a R. P. Mathia Stempel S. J. Prutheno-Varmiensi. Pars I. In Dominicis & Festa mobilia. [Tu sygnet drukarni jezuitów: w prostokacie koło, w niem wśród płomyków serce i napis I H S, nad H krzyż] Impressae Typis Olivensibus Anno Domini 1696. w 4ce, k. tyt. i k. 2 nlb., str. 565 i 2 strony (znaczone mylnie i do tego przewróconemi eyframi 543 i 548) (sygn. Cece).

Na odwr. tyt. herb Jana Stan. Witwickiego, biskupa poznań. — Dedykacja temuż. Poczem dwie aprobaty: Kunigła z r. 1695 i Kuncewicza z r. 1696.

Zaczyna kazanie: pro dominica I Adventus; kończy: pro dom. XXIV post Pentecosten.

[Tom II p. t.]: Concionvm Apostolico Spiritu dictarum facilliq; methodo Concinnatarum à R. P. Mathia Stempel S. I. In Festa immobilia. [Tu sygnet jezuitów: owal z płomyków, w nim trzy gwoździe, nad nimi napis I H S, nad H krzyż]. Brunsbergae Typis Col-

legij Societatis Jesv Anno Domini 1698. w 4ce, k. tyt. i k. 3 nlb., str. 248 i k. 1 nlb. (Errata).

Na odwr. tyt. aprobaty, jak w t. I. Dedyk. ad praekatos et canonicos Varmienses. Podpisane: Coll. Brunsb. S. J. — Poczem na 2 k. Index kazań.

Rozpoczyna na dzień św. Andrzeja. Kończy: Pro festo dedic. eccl.

Między innemi są kazania na cześć św. Tomasza, św. Kazimierza, św. Stan. Biskupa i Kostki, św. Lojoli.

Joher 4480 b ma z datą 1697 lecz widocznie mylnie. — Temże 4480 a podaje: Pars II dedykacja Janowi Stan. Sbakiekn Bisk. Katalog antykwarSKI Lissnera (1870) wymienia z datą 1706.

Jagiell. — Ossol.

— Schirmschrift einem famos Libell Titells Christliches und Reifsiniges Bedenken: ob Ewangelisch Christliche Eltern in Churland ihre Kinder in der Jesuiter Schulen, Collegia und Seminarien, mit ihrem guten Gewissen, und ihrer Wohlfart und Seeligkeit schicken und senden können, allen Christ-Evangelischen Eltern und Kindern zur Warnung gestellet von einem treuen Sympatrioten und Ladsmann. Gedruckt zur Warnemunda. Anno 1672. In welchem eine Römisch-Catholische Kirch, Babst, Bischöffe, Pfarrherrn, Mönche, Geistliche, Ordines, Gesellschaft Jesu mit Schulen und Schülern lästerlich angegriffen werden; gegen-gesetzt von P. Mathia Stempel der Gesellschaft Jesu Priester und Theologo, Wilna 1674. w 4ce, k. 3 nlb. i 98 str.

Recke i Napiersky IV str. 280.

(**Stempelung**). Papier Stempelung von sämtlichen Ordnungen der Stadt Dantzig beliebet und geschlossen, männiglich sowohl Einwohnern der Stadt und dero gantzen Territorii, als frembden, die einen gültigen Actum allhier exercieren wollen, zur Nachricht publiciret den 1. Dec. MDCCXXXIV (1734). Dantzig, bey Thom. Joh. Schreiber 1734. w 4ce, kart 4.

Jagiell. — Uniw. warsz.

— ob. Stempel — Stemplowy.

Stempkowska Apolonia Marjanna ob. Wodziński (Przed uczynieniem 1782).

Stempkowski Daniel ob. Radziwiłł Mik. Krz. (Threnodiae 1614) — Sierakowski Hiac (1654).

STEMPKOWSKI Józef Gabrjel († 26 marca 1792). Głos Imci Pana Stempkowskiego Kasztel. Kijows. na reasumującem się seymie d. 3 Września 1774 r. w Warszawie miany. w 4ce, kart 2.

— Mowa na Seymie Extraordynaryjno Skonfederowanym Przymawiając się do Projektu, albo Konfederacya ma być równo z Seymem rozwiązana, lub y po Seymie trwać ma, miana przez J. W. Kasztelana Kiiowskiego dnia 28 Aprilis 1773 r. fol., k. 2 nlb.

Bran. — Czartor. — Jagiell. — Krasinś. — Uniw. warsz.

— Mowa na reasumującej się Sessyi Seymowej miana przez JW. Jmci Pana Jozefa Stempkowskiego Kasztelana Kiiowskiego Dnia 22. Mca Września Roku 1773. w Warszawie. fol., kart 2.

Mówi przeciw rozszarpaniu kraju przez Moskwę i Prusy.

Czartor. — Jagiell. — Krasinś. — Uniw. warsz.

— Mowa J. W. Jmci P. Stempkowskiego Kasztelana Kiiowskiego, na Seymie miana dnia 24. Miesiąca Września 1773. R. w Warszawie. fol., k. 2.

A. Wolański.

— Uniwersał Józefa Gabryela Stempkowskięgr Obożn. Pol. Kor. Rady wojenney Kommissarza etc. partyi Ukraińskiej y Podolskiej Regimentarza. (Działo się w Obozie pod Kodnią d. 30 Sierpnia 1769 r.) arkusz składany.

Krasinś.

(**Stempkowski J. G.**) Instrukcyja walar ordynansu mająca od Departamentu wojskowego Oboyya Narodów JW. Stempkowskiemu kasztelanowi kiiowskiemu, generał-leutnantowi, partyi Ukraińską y Podolską kommanderującemu dana w Warszawie 9 grudnia 1776 r. (aby wojsko w karności zachowało się). w druk. P. Dufour. fol., 1 karta.

— Wieniec Helikoński JW. Joz. Stępkowskiemu Wwdzie Kiiowskiemu Kawal. Ord. Pol. &c. w dzień Imienin

iego, w holdzie czuley przyjaźni od dobrego sługi ofiarowany. w Warszawie. Katal. Grölla 1791 r.

— ob. Chojecki Hilary (Powitanie 1785) — Daukszowie (1799) — Kamiński Mich. (1785) — Podberescy (1799) — Potocki Stanisław (Sprawa). Finkel III 1865.

Stempkowski Ludwik (I) ob. Mikołowski Aleks. (1653).

Stempkowski Ludwik (II) ob. Marxen (1763).

Stempkowski Michał ob. Sierakowski H. (1654).

Stempkowski Stanisław ob. Paniaius (1713) — Radliński J. (Norma 1732) — Rusiecki Jan (1712) — Sapecki Cypr. (Sekretarz 1717).

Stempkowski Tomasz ob. Schmit Thomas (Epicedia 1590).

Stempkowski Wiktoryn ob. Tuczynski Piotr (In obitum 1591).

STEMPKOWSKI Władysław. Lacrymae super obitu Generosi ac Magnifici Dni Andreae Warszycki Succamerarii Siradiensis. Calissii in Officina Typographica Alberti Gedelii 1616. w 4ce. Przyłączone Poema Funebre i Carpophorus, Drama Funebre.

Juszyńś. Dyke.

Dzików.

Stemplowy (papier) ob. Actum (1775, 1789) — Butrymowicz (Głosy 1789) — Edict (Stempel und Karten Edict) — Kommissyja skarbu (1792) — Konstytucja — Poniński Adam (1775) — Papier — Poniatowski St. Aug. (Uniwersał) — Projekt (tom XXV, 269) — Stempelung — Sułkowski August (Projekt) — Ustanowienie.

Szymanowski Opłaty stempłowe 1884. — Finkel Bibl. hist. II str. 519—820. — Finkel-Maleczyński Bibl. hist. 1931 nr 1546 i n.

Stempowski Aleks. ob. Krzyżkiewicz (Suopek 1673) — Stępowski.

Stempowski Kazimierz i Piotr ob. Szaniawski Fabian (Odpowiedz).

Stempowski Paweł ob. Arcucius (1568) — Manucjusz P. — Starowolski Sz. (Hecatontas 1625).

Napisał pracę „De republica“, o której wspomina Manucjusz w swoich listach. Do nas ona nie doszła. Obacz o nim Kot Z dzie-

jów propagandy 1928 str. 4. — Winda-kiewicz Padwa 1891. — Łempicki w Pam. liter. XXI str. 169 (o jego stos. z Manuc.)

Stendal Mojżesz ob. Reizla (wdowa po Fiszlu).

STENDER Fryderyk. Lettisches Lexicon. Mitau 1789. w 8ce.

Rozwadowski w Encykl. pol. III (Język II) str. 383. Uniw. lwowa.

STENGEŁ Karol, benedyktyń. Corona lucida in coelo sive chronologia Ordinis S. Benedicti.

Jabłonowski Mus. polonum str. 241.

Steniewicz Arnolf ob. Reszkowski Marcin (1706).

Stenius Szymon (pseud.) ob. Eques polonus (1590) — Kalisza (z) Wojc. — Klonowicz.

Stenus (Stein) Bartel, Bregensis (Descriptio Silesiae) ob. Sommer Fryd. (Regnum 1772).

Bartł. Stein pracował jakiś czas jako bakałarz w Krakowie. — Jego Descriptio Silesiae z r. 1512 wydał Markgraf w Scriptorum Rer. Siles. 1902. — Finkel I nr 6914.

Ob. o nim Schaubę w Zeitschr. des Ver. f. G. Schles. 1926. — Bauch Beiträge zur Literat. Gesch. w Zeit. des Ver. f. G. Schl. 1892.

STENZ Christophorus Gottfried, Polonus. Dissertatio de nefanda et execrabili iniquissimorum, quae haud raro medicis tribuuntur, praemiorum ratione. Vittembergae.

Stenzel ob. Empfindungen.

STENZEL J. J. Ode auf die Gerber-und Weichhmannische Eheverbindung. Danzig 1757. fol.

Stepanki ob. Halczyńce (Projekt).

Steparewicz ob. Stepurewicz.

Stephaneis ob. Herman Daw. (1582).

Stephanek ob. Zizani.

STEPHANIE G. Zbieg z miłości ku rodzicom, komedia we trzech aktach z niemieckiego przetłumaczona. Warszawa w drukarni P. Dufour J. Kr. M. i Rzeczp. w 8ce, str. 121.

Por. wyżej str. 265 (Stawski).

Czartor. — Kijowa. — Ziełińs.

(Stephani Wicenty) pastor w Rawiczu (1590 † 1655). Verba sepulchralia pro ultimis solatiis super obitu et habitu viri... dn. Vincentii Stepiani Munsterbergensis Silesii, ecclesiae Ravincensis

Augustanae et γρησως Lutheranae confessioni addictae pastoris primi et primarii... tanquam victoris coronati d. 8. Oct. 1655 beate demortui a fautoribus, adfinibus, amicis et genero profusa. Wratislaviae. Typis Baumannianis per Gottfriedum Gründer excusa. w 4ce, kart 22.

Z wierszami Gasta, Clapiusów, J. Hoffmana, który podpisał się: In singulare μνημόσυον venerabilis memoriae τοῦ μακαρτοῦ, dum in vivis erat, parentis loco mihi semper amati, nunc vero desideratissimi paucula haecce ardentissimae συλλυπηλας et debita συμπαραστάς gratia lugenti calamo et animo fudit I. Hofmannus.

Wotschko Gesch. der K. G. Rawitsch 1912. — Tenże w Aus Posens Kirchl. Verg. 1912 str. 28.

— Die gewünschte Herberge der Gerechten. Von der Sepultur des Knäblein Wenceslai... des Herrn Wencel von Rothkirch Söhnleins... 1627. Gedruckt zu Brieg 1628. w 8ce.

Wotschke w Aus Posens Kirchl. Verg. 1912 str. 20.

— ob. Arnhold M. (1642) — Hofman G. — Gerlach Benj. (1661) — Schlebitz Daw. (1655).

(Stephanla Anna) żona Wincentego. Epigrammata... sepulchralia in obitum duplum filiae et matris... Elis. Hofmaniae et Annae Stephaniae... Steinoviae. 1661. w 4ce, str. 56.

Wotschke w Aus Posens (j. w.) 1912 str. 33.

— ob. Gerlach B. — Schlebitz (1655) — Walther Melch. (1661).

STEPHANIDES (Stefanowski) Adam (II), prof. Akademji. Academica Ad Regem, Senatvm, Equites: In Comitiiis Regni Generalibus, Warszauiuae Anno Dom: 1611. congregatos, Pro Reipvb. Per Academiae Cracouien: prouisionem, Incremento. [Winietka]. M. Adami Stephanidae Min: Col. Cracoviae, Ex Officina Andreae Petricouij, S. R. M. Typographi. Anno Domini, 1611. w 4ce, k. tyt. i k. 19 nlb.

Wysławia znaczenie nauk. Powołuje się na słowa Homera (cytuje je po łacinie i po grecku) na Platona, na Sobór trydencki, na jakiegoś „comicus“ (Plant?), na Xenofonta Cyropedię, na Aristotelesa, na Plutarcha, na Varrona. Zbija zarzut, że stndenci nie są trzymani w karności; żali

się na biedę profesorów (*sine librorum suppellectili, sine iusto stipendio*); wskazuje na usługi, jakie Akademia oddaje w walce z herezjami (Hus); ubolewa nad wyjazdami młodzieży zagranicę. Wskazuje na przykład popierania nauk przez Medyceuszy i przez królów frauc.

Jocher 1279. — Cypr. Walewski notuje tytuł: *Libellus snplex*.

Czartor. — Jagiell. — Krasin. — Ossol.

— ob. *Epigrammata* (1601) — *Syrus Publius* (*Selectae sententiae* 1599).
Muczkowski Statuta 248, 253.

STEPHANIDES (Stefanowski) Adam

(II). *Dogmata Philosophica certis Conclusionibus distincta ex controversiis physicis deducta et in Academico Posnaniensi Collegio publicae velitationi ab... Philosophiae Auditore exposita. Assistente sibi excell. M. Andrea Barankiewicz Philosoph. doctore eiusdemque professore. Anno Dni 1651 mensis maij die 21. Posnaniae, in officina Alberti Reguli 1651. w 4ce, k. 8 (sygn. B₄).*

Ded.: Casim. Flor. Czartoryski episc. posn. Jagiell.

STEPHANIDES Melchior, kanonik

chelmski († we Lwowie 1638). *Epithalamia Sacra, To iest, Przemowá przy Slubie, Y Kazanie ná przenosinach Matżeńskich, Iásnie Wielmożnego Pána Pána Thomasza Na Zamosciv Zamoyskiego, Woiewodi Kiiowskiego, Knyszynskiego, &c. Stárosty, Y Iásnie Wielmożney Pánicy Pánicy, Iey Múi Pánicy Katharzyny z Ostroga, Woiewodżiny Kiiowskiej, Knyszynskiej, &c. Stárosciney. Przez X. Melchiora Stephani-desa, Chelmskiego Kánoniká, Zamoyskiego Custosá, odprawione, y wydane. W Krakowie, W Drukárni Andrzeiá Piotrkowczyká, R. I. M. Typográphá, Roku Pansk: 1621. w 4ce, k. tyt. i str. 26.*

Na odwr. tyt. aprobata J. Foxinsa, dat. 1 Dec. 1621. — Dedyk. Katarzynie Zamoyskiej, z dnia 4 czerwca 1621.

Rozpoczyna przemowa przy ślubie w Jarosławiu w kościele Jezuitów cum bened. Andr. Próchnickiego. — Od str. 11: Kazanie na przenosinach w Zamościu. — Na str. 13 omawia ceremonję „ponowienia aktu wesela małż.”, która ceremonia od dworu rozeszła się po domach szlacheckich, po miastach i po siółach (przenosiny małżeńskie).

Egs. Czart. był dawniej własnością Hier. Juszyńskiego.

Chylickowski w Dzienn. warsz. 1829 nr 48 str. 170.

Czartor. — Dzików — Jagiell. — Krasin. — Ossol.

— Kazanie na Niedzielę Święteczną Zesłania Duchá świętego. Przy Chrzciznach Szczęśliwie z Wody z Duchá świętego odrodzoney, Griseldy Constan-ciey, Iásnie Wielmożnych Rodziców, Iego Múi Pána, P. Thomasza ná Zamosciv Zamoyskiego Woiewody Kijowskiego, Knyszynskiego, &c. Stárosty: y Iey Múi Pánicy, P. Katharzyny z Ostroga Zamoyskiej, Woiewodżiny Kijowskiej, Knyszynskiej, &c. Stárosciney, Corki. W Kościele Thomasza S. Apostoła Zamoyskim, przez Xiędza Melchiorá Stephánidesá, Kánoniká Chelmskiego, Scholástiká Zamoyskiego. Roku Páńskiego 1623 odprawowane. Z Pzwzwohleniem Stárszych Wydáne. [Na końcu:] W Zamosciv, W Drukárni Akádemiey drukował Simon Nizolius, Roku P. 1624. w 4ce, k. tyt. i k. 10 lb. (sygn. od H—K₂).

Na odwr. tyt. cytat z ewang. św. Marka. Na str. 9 usprawiedliwia nadanie cudzoziemskiego imienia Gryzeldy. W Polsce imion swojskich mało dopytamy.

Zwraca uwagę, że sygnatury rozpoczynają się od H, jak gdyby druk ten tworzył drugą część jakiegoś innego druku (a mianowicie: Kazania żałobnego 1623).

Maciejowski Piśm. 695.

Jagiell. — Ossol. — Uniw. war. — Zamoj.

— Kazanie Przy obchodzie rocznym sławney pamięci Jana Zamoyskiego Kancelerz y Hetmána Wielkiego Koronnego. Przez X. Melchiora Stephanidesa, Chelmskiego y Zamoyskiego Kánoniká, 3. die Iunii odprawowane y wydáne. [Tu sygnet drukarni Zamoyskich: w wieńcu husarz na koniu w skoku]. W Zamosciv, Roku Páńskiego, M.DC.VI (1606). w 4ce, k. tyt. i k. 49 nlh.

Na odwr. tytułu herb Zamoyskich i wiersz łac. na cześć Tomasza Zamoyskiego, podp. Albertus Serebryski, acad. zam. stud. — Dedyk. do Tomasza Zam. i cenazna, a na jej końcu znówu: husarz w skoku (ale inny to sygnet jak na tytule). — Następnie kazanie. Tu charakteryzuje Jana Zamojskiego. Omawia jego silną wiarę

katoliczką. Miłość hetmańska ku bliźniemu i braciej. Obyczaj hetmański. Jego mądrość i wykształcenie (pobyt w Padwie). Życzliwość dla Akad. krak. Jego sprawiedliwość i męstwo. Zwycięstwa. Skromność. Jego nagrobek.

Dzików — Ossol. — Zamojs.

— Kazanie żałobne na rocznicę męki y śmierci Jezusa Chrystusa Pans naszego przez H. Melchiora Stephanidesa, kanonika chełmsk. scholastyka zamoysk. w kościele Thomasza S. apostoła zamoyskim w wielki piątek roku pan. 1623 odprawowane. W Zamościu w druk. akad. drukował Sim. Nizolius 1623. w 4ce, ark. G₃.

Por. wyżej: Kazanie na niedzielę 1623.

Branie. — Uniw. wileńs. — Zamojs.

— Kazanie Żałobne, Przy Obchodzie Sześciu pamięci, Iasnie Wielmożne Páná, Páná Iana Karola Chodkiewicza, Hrábi ze Szkłová ná Bychowie, Woiewody Wielenskie°, na Woynę przediw Osmánowi Cesárzowi Tureckie°, Hetmána Wielkiego Koronnego. W Kościele Zamoyskim, Thomasza S° Apostoła, dnia 22. Miesiąca Grudniá. Roku Pańskiego, 1622. Przez Xiędzá Stephanidesá, Chełmskiego Kánoniká, Scholástiká Zamoyskiego, Proboszczá Lubaczowskiego. odprawowane. Z Pozwoleniem Stárszych Wydane. W Drukárniey Akadémiey Zamoyskiej. Anno Domini M.DCXXIV. (1624). w 4ce, k. tyt. i k. 4 nlb., k. 18 lb.

Dedyk. Annie Chodkiewiczówey, hetm. w. kor., dat. 15 lipca 1623 (sic). Tu mówi, że treść kazania polega na opowiadaniach M. Leśniowskiego, Jana Farenspacha i wielu innych męźnych żołnierzy. Poczem 1 k. z ozdobną winiętką i cytatem z Trenów Jerem.

Opowiada krótko żywot Chodkiewicza; mówi o jego wyprawach wojennych, o Kirchholmie, o stosunku do Zamoyskiego, wychwała jego cnoty.

W egz., który należał dawniej do bibl. Kaj. Koźmiana jest przypis ręczny autora: J. M. p. Poniatowskiemu pisarzowi grodzk. lubelskiemu.

Ossol. — Uniw. wileńs. — Zamojs.

— Opuscula tam Ecclesiastici, quam Equestris Ordinis, Nobilium Virorum Compositionis inter Status Negotio Servientia, Iussu et Auctoritate Illumi ac

Rndmi Domini, D. Ioannis Andreae Prochnicki, Dei Gratia Archiepiscopi Leopold: Abb. Sieciechow: Administrat: Perpetui, et c. Collecta. Melchioris Stephanidae V. I. D. Leopold: Chelm: Canonici, Scholast: Zamosc: operá, A Typographicis et Orhtographicis erroribus purgata et recusa. Cracoviae, In Officina Andreae Petricouij. S. R. M. Typographi. Anno Domini M.DCXXXII (1632). w 4ce, k. nlb. 12 (sygn. C₄); k. tyt. i str. 64 (Sokołowski); k. 4 nlb., str. 132 i k. nlb. 6 (Lipski); k. tyt., k. nlb. 4, str. 121 (De controversiis); k. nlb. 5 (Bolognetti) oraz k. nlb. 2 (Mowa Goślickiego); nadto k. nlb. 1 (Pro libertate quaedam sent.); k. tyt. i str. 99 (Sanogolecki); k. tyt. i k. nlb. 14 Dobrocieski); k. nlb. 23 (Dyalog o compos., list Zygm. i Protestatio); str. 24 (Tulibowski).

Sygnatury idą od a₁-c₄; A₁-T₂; A₁-c₄; A₁-C₄.

Teksty łac. drnkowane antykwą, polskie dr. gockim. Ostatnia broszura (Tulibowski) ma każdą stronę ujętą w ramki i przedstawia przez to odmienny typ typograficzny.

Jest to więc zbiór kilkunastu pisemek, dotyczących stos. duchowieństwa do stanu szlacheckiego z punktu widzenia kościoła napisanych. Zbiór to luźny, złączony w całość tylko wspólnym tytułem i przedmową. Każde pisemko wyszło równocześnie w osobnym odbicie.

Na odw. wspólnej k. tyt. herb bisk. Próchnickiego, poczem obszerny przypis do niego, podp. Melchior Stephanides, U. I. D., dat. Zamosci id. januar. 1632.

Poczem: Lectori pio iustae ac aequabilis compositionis inter status amico (również od wydawcy Stephanidesa). Tu tłumaczy wybór pisemek i dziękuje J. Baranowskiemu, arch. lwow. za pomoc w odszukaniu Dyalogu o komp. — Wreszcie idzie aprobata J. Foxa... oraz Index authorum (niedokładny).

Poczem idą pokolei pisma, a mianowicie: I) Stanisław Socolovij pro dote ecclesiae oratio.

II) Andreae Lipski a Lips quaeestionum publicarum Regni decas (druk w 2 kolumn.).

III) Anonymi contra Anonymum, De Controversiis Status, Tractatio Apologetica (1).

IV) Alberti Bologneti Card. Legati oratio habita Varsaviae die XII Febr. 1585; Mowa Dnchowieństwa koron. na sejmie warsz. do króla, przez X. Wawrzyńca Goślickiego, Dziek. Płock.; Pro libertate

- et immunitate Ecclesiae, quaedam sententiae.
- V) Macieja Smogoleckiego, Starosty Bydgoskiego: O Exorbitancyach, od Panów świeckich, Stanowi Duchownemu zadanych, zdanie.
- VI) Mikołaja Dobrocieskiego, s. p. Krakow. Sandomir. kanonika: O Kontrowersyach między duchownym a świeckim stanem, Informacya... z Uwiadomieniem przy końcu X. Sebastjana Nuceryna względem wydania przez siebie tejże Informacyi.
- VII) Anonimi, Katolicki a uczony Dyalog, Płebana z Zienianinem ewangelikiem, i Włodarzem: O Kompozycyi w r. 1582 napisany, a roku 1632 nowo wydany; List króla Zygmunta I do Rad Ziem Pruskich, o oddawaniu dsięsiecin, pis. w Piotrkowie d. 10 Stycznia 1528; Protestatio Ordinis Ecclesiastici, in negotio Compositionis inter Status, Varsaviae 17 Novemb. 1631.
- VIII) Deklaracya Konfederacyi z Praw koronnych, s Konstytucyj sejmowych, i Przyściąg królewskich, przez Andrzeja Thulibowskiego, Sędziego Brzeskiego, i t. d. wydana 1607 w Krakowie, i przedrukowana tamże 1632.
- O każdym z powyższych dzieł obacz bliższą informację pod odpowiednim dziełem.
- Jocher 7375 pisze: „Z dedykacji widać, że w r. 1631 na sejmie czyniono kroki do wzajemnego układu między duchownym i świeckim stanem, które za Stefana Batorego jeszcze rozpoczęto, i z powodu których przedrukowane w niniejszym zbiorze pisma, pojedynczo wydawane wówczas były. W przemowie, równie piękną iaczną napisanej, jak dedykacja, mówi Stephanides o treści i zaletach każdego w szczególności dzieła, i o jego autorze. Na końcu dodane Fabjana Birkowskiego o Exorbitancyach Kazania dwoje; tegoż Exorbitancyje ruskie str. 33; heretyckie Kazania dwoje, przytym Kwiat opadający abo nagrobek Gustawa Adolpha“. — Te nie tworzą jednak całości ze zbiorom Stephanidesa, jeśli nawet są gdzie razem oprawne.
- Bentk. H. lit. II 253. — Janociana III 312. — Wiszniewski H. lit. IX 153—4.
- Całą sprawę, której to dotyczy, omawia Kubala J. Ossol. (rozd. V).
- Ob. o tem: Lipski And. (Quaest.); Dobrocieski (O kontrow.); Smogulecki (O exorb.); Dyalog płebana (1632).
- Branic. — Czetw. — Dzików — Jagiell. — Krasid. — Ossol. — Uniw. lwow. — Wileń.
- [Prospectus vel Publicatio acad. zamosc.] 1594.
- Ogłosił to drukiem ale Zamojski wielce to krytykował i radził zniszczyć. — O całej tej sprawie ob. Lempicki Dział. J. Zamoj. (1923) str. 115.

— ob. Constitutiones Synodi Chelmens. (1604. Oratio) — Dyalog (1592) — Exorbitancye — Faunteus Artur Wawrz. (De controveris 1630) — Lipski A. (1687, 1632) — Zywiecki Jan (Prosphonema 1627).

Siarczyński Obras II 235. — Mucskowski Statuta 240, 241. — Barcz Żywoty Ormian 289 i 290. — Sobieszczański w Enc. Org. XXIV 145 i 6. — Józefowicz Kronika m. Lwowa 28. — Jocher III 314. — Kwiatkowski Panow. Wład. IV 277. — Wierzbowski Materjały II. — Wadowski Wiadomość str. 319. — Koebanowski Dzieje Akad. Zam. 1900. — Lempicki Działalność J. Zamojsa. str. 104. — Tenże Medyceusz polski 1929. — Finkel Bibl. hist. III 1865.

Stephanion Studii philosophici ob. Zdziewoyski (1638).

STEPHANUS Jan (Stefan, Łaganowski) ze Silnic (1625 † 1694). Ad actum Gymnasticum d. 23 Novembr. an. 1679. Gedani. fol.

— Rerum publicarum imprimis Reip. Dantiscanae Justitia et pietas. Gedani 1681. fol.

— De victoria Regis Johannis III contra Turcas et Tartaros. Gedani 1686. fol.

— Amor patriae. Gedani 1686. fol.

— Encomium concordiae. Gedani 1686. fol.

— Pax aeterna Burggrafio, praesidi, consulibus... sub felici novi anni auspicio optata. (1679). w 4cc.

— Votum ad novi anni auspiciam Burggrafio, Praesidi, Consulibus oblatum. 1682. fol.

— Virtutis praemium Constantino Ferbero dum Praesidis decoraretur palma. 1687. fol.

Wszystkie powyższe druki są w bibl. miej. gdańskiej.

— Colloquia (?) 1676. Tor. Kop.

— Epistolographia (?)

Przytacza Jabłon. Mus. pol. str. 242 z datą widocznie mylną 1630.

Siarczyński Obras II 235. — Praetorius Athenae 138. — Praetorius Dantzig. Lehrer 55.

Stephanoma ob. Damalewicz St. (praepositorum 1643) — Moreński St. (ex rosis 1679) — Papużyński (Sulikowski 1642) — Sobocki St. (P. Gracki

1605) — Szlachetka (J. Wolphowic 1641) — Witinski (Stan. Lewnicki 1646).

Stephanon Das ist Krohne der Gnaden Gottes aufgesezet in funf Predigten, gehalten über Tit. 2 vers. 11 — 13. Um Christi Fest 1681 — 1682 u. 1683. Nun aber etwas vermehret und in diese Ordnung gebracht. Mit einem Anhang vier anderer Predigten. In Danzig Gedr. bey Janssen von Waesherge 1684. w 8ce, k. 4, str. 355 i k. 2.

Uniw. warsz.

Stephanopolis ob. Awizy (1685).

Stephanowicz ob. Stefanowicz.

Stephanowski Cyprjan ob. Stefanowski Cypr.

Stephanus rex ob. Batory.

Stephanus Divus ob. Stefan św.

Stephanus Daniel ob. Węgierski Andr. (Epihalamia 1629) — Węgierski Tom. (Juxta 1640).

Stephanus Hieronymus de Turno ob. Pernot Androchius (1747).

Stephanus Jan ob. Stephanus.

(**Stephany**). Stephany und Löllhöf-felsches Hochzeitsfest. 1751. fol.

— Schäferode auf die vergnügte Stephany-Löllhöf-felsche Eheverbindung. 1757. fol.

Stephens Joanna ob. Hartley Dawid (1743).

Stępkowscy, **Stępkowski** ob. Stępkowsy.

STĘPŁOWSKI (Stęplowski) **Casimirus** Franciszek, kanonik (1700 † 1772). M. Casimirus Stęplowski Sacrae Theologiae Doctor et Professor, Ejusdemque Facultatis Procancellarius Collega major, ac Ejusdem Collegii Senior Pater Ecclesiarum Collegiatarum S. Floriani ad Cracoviam Decanus in Summo Posnaniensi Cancellarius, SS. OO. Cracoviae et Parochialis S. Jacobi Casimiriae Praepositus, Seminarii Academico-Diaecesani Praefectus, Librorum per Diaecesim Cracoviensem Censor, Contubernii Sisiniiani et Alumnatus Roszezewiani Provisor, Studii Generalis Universitatis Cracoviensis Rector. Etsi etc. DD. 29 Aprilis 1768. fol. plakat, 1 strona.

Poleca pilność w nauczaniu, nie zaniedbywanie wykładów. Zaprowadza dyscyplinę, aby ukrócić próżniactwo i samowolę. Jagiell.

— **Amicus ad Amicum** In scriptum improbum Carpophori Philalethae, contra Authorem Apologiae, pro Arte disputandi Peripateticorum. [Na końcu:] Cracoviae Anno Domini MDCCLV. (1755). 3tio Nonas Julij. w 4ce, k. 12 nlb.

Rozpoczyna list od pytania, czy przyjaciel czytał paszkwil wydany w Weronie (w rzeczywistości podobno w Elblągu?) p. t. Carpophori Philalethae ad authorem Apologiae. Jest to inwektywa in recentiores philosophos. Sprokowany odpowiada na ten paszkwil. W dalszym ciągu obszernie broni owej Apologii (jest ona drukowana na początku jego Logiki z r. 1753). Spór toczy się na tle przeciwieństw między logiką Arystotelesa i filozofją platońską. Przypomina, że akad. paryska potępiła Lutra w r. 1521 za zwalczanie Arystotelesa (powołuje się na dzieło Lauoui De varia Arist. fortuna in Acad. Par). Nazwisko Stęplowskiego nie jest wspomniane, ale w kilku miejscach opisuje je przez clarissimus S.

Cała ta polemika Stęplowskiego jest skierowana przeciwko Antoniemu Wiśniewskiemu, ale nazwisko tego nie jest wyjawione. Pisemko Wiśniewskiego ma mieć tytuł: Epistola (1754), ale egzemplarz jego nie jest mi znany.

Par. niżej dalszy ciąg tej polemiki p. t. „Discipulus” — oraz odpowiedź Herki na list Wiśniewskiego (w t. XVIII, 145). Janozki Lexicon II 196.

Jagiell. — Ossol.

— **Cursus Illustrissimae Kazanovianae Soleae ad immortalitatis gloriae metam urgenti futurum impulsu contumatus, et dum iusta parentalia in Ecclesia Cathedrali Posnaniensi, Illustrissimi Francisci In Kaznow Kaznowski Episcopi Domitiopolitani, I. U. D. Suffraganei Posnaniensis... persolverentur, lachrymabili, Lubrancianae Academiae oculo per M. Casimirum Stęplowski, observatus. A. D. qui., 1731. Die 18. Decembris. Posnaniae, Typis academ. fol., k. 9.**

Bibl. Przytkow. — Ossol.

— **Discipulus** Authoris Apologiae Pro Arte disputandi Peripateticorum In Calumniosum Carpophori Philalethae libellum. B. m. i r. [Na końcu:] ..scripsi

Cracoviae XII. Kalendas Iunii. Anno Christi 1755. w 4ce, k. 20 nlb. (sygn. E₄).

Odpowiedź ta jest niejako uzupełnieniem „Amicus ad amicum“ (por. wyżej), ale napisana niybyto przez jednego z uczniów Stęplowskiego. Utrzymana jest w jeszcze ostrzejszym tonie jak „Amicus“.

Powołuje się na Bernarda Oberhaufera, prof. in Univ. Salisburg. Dopatruje u przeciwnika sympatji do Luteranizmu i do różnych logików obozu heretyckiego, qui favent Luthero et Calvino. Rzeczowych argumentów nie daje.

Za Stęplowskim ujął się także Herka; ob. t. XVIII, 145.

Janozki I. c. — Smoleński Przewrót umysłowy str. 42. — Bibl. t. XXIV, 219. — Bibl. warsz. 1891 II s. 8. Jagiell.

— Laudetur Jesus Christus, Amen. Eucharisticon Sacramentorum Authori Verbo Incarnato Domino Nostro Jesu Christo, In publica in Collegio Majori Universitatis Cracoviensis Disputatione, Per M. Casimirum Franciscum Stęplowski, Sacrae Theologiae Baccalaureum, Actualem Cursus Sacramentalis per biennium Professorem expedita Persolutum. Anno Domini 1755. Die 8. Mensis Junii, ad objecta respondente Clarissimo ac Excell: D. M. Stanislao Ficzkiewicz, Philosophiae Doctore & Professore, Collega Minore, Contubernii Jagelloniani Seniore, atq; Cursus Theologici Moralisi Auditore. Cracoviae, Typis Universitatis Collegii Majoris. [U góry k. tyt. winieta w formie prostokątnej wstęgi, w jej środku w kole w płomykach gołębica symbol Ducha św., po bokach koła siedzą aniołki, zwrócone twarzami w stronę koła]. fol., k. tyt. i k. 3 nlb.

Na odwr. tyt. cytaty z Pisma św. — Są to „Conclusiones theol. juxta mentem Divi Thomae“, dotyczące istoty sakramentów. — Na końcu: ...B. Joanni Cantio in venerationem. Jagiell.

— Exercitium compositionis spiritualis seu Praes Meditationum sub tempus Sacrae Solitudinis in usum Seminarij Academico Dioecesani resuscitati sub auctoritate atq; protectione Celsissimi Illustrissimi et Reverendissimi Domini, D. Andreae Stanislai Kostka Żaluski comitis Episcopi cracoviensis, ducis Severiae, equitis aquilae albae, Universitatis Cancellarii faventissimi, opera M. Casimiri Francisci Stęplowski Sacrae Theologiae professoris, Collegae Majoris, ecclesiae collegiatae S. Floriani ad Cracoviam canonici ejusdemque Seminarij Professoris ac Praefecti dispositae. Cum adjectione praeliminaris doctrinae ad meditationes, sive in solitudine spirituali, sive extra illā debito modo expediendas pertinentes. Anno excitati Seminarii primo: ab incarnatione Domini nostri Jesu Christi 1750. w 8ce, k. 12 nlb., str. 295.

Na odw. tyt. portret Żaluskiego (bohomas). Podobno miało wyjść także po polsku, z prypisem Kajetanowi Sołtykowi, bisk. krak. Janoc. Excerpt. I 63. — Jocher 5766. Jagiell.

— Logica Incipientium Regulas definiendi dividendi & argumentandi; In Ordine Ad faciliorem Philosophiae Peripateticae Captum Continens Pro Schola Dialectica in Classibus Novodvorscianis Academicae Juventuti Universitatis Cracoviensis Accomodata, Operā M. Casimiri Stęplowski, Sacrae Theologiae Professoris, Collegae Majoris. Ex probatis Authoribus Collecta, & in lucem publicam cum permissu Superiorum Edita. Annō quō Deus Pater per Verbum suum hominibus locutus est inijtium salutis 1753. Cracoviae Typis Universitatis Collegij Majoris. w 8ce, k. tyt. i k. 20 nlb., str. 189 i str. 15 nlb. (Index).

Na odwr. tyt. herb Trzy Trąby i 4 wiersz łac. Dedykacja Adamo Jordan palatinidae braclav. (zawiera pochwały i koligacje Jordanów) na 16 k. nlb. — Poczem na 4 k. nlb.: Apologia pro Arte Disputandi Peripateticorum.

Ta to właśnie Apologia wywołała ostrą krytykę Ant. Wiśniewskiego i stała się punktem wyjścia dla dalszej polemiki, o csem wyżej (pod „Amicus“ i pod „Discipulus“). W Apologii tej uderza Stęplowski na Lutra i Melanchtona za ich stanowisko wobec Arystotelesa.

Na str. 1 dwa objaśnienia od autora: Ratio operis i Argumentum operis. Nazywa swą pracę Logica incipientium czyli Dialectica. Rzecz cała dzieli się na cztery działy. Pierwszy obejmuje: Praesambula (jest ich siedem) i idzie do str. 58. — Od str. 59: Pars I de vocibus sive terminis. — Od str. 76: Pars II, de definitione, divisione et propositione. — Od str. 99: Pars III,

Na str. 1 dwa objaśnienia od autora: Ratio operis i Argumentum operis. Nazywa swą pracę Logica incipientium czyli Dialectica. Rzecz cała dzieli się na cztery działy. Pierwszy obejmuje: Praesambula (jest ich siedem) i idzie do str. 58. — Od str. 59: Pars I de vocibus sive terminis. — Od str. 76: Pars II, de definitione, divisione et propositione. — Od str. 99: Pars III,

de argumentatione. — Na końcu: Index rerum notabiliorum (na 15 str. nlb.).

Cała rzecz na poziomie elementarnym. Literatury nie przytacza. Ułożone w formie pytań i odpowiedzi. Przykłady czerpie z teologii.

O książce tej obacz Śniadecki Korespondencja I (1932) str. 7. — Sołtykowiec O Akademji. — Struve Hist. logiki 1911 str. 194. — Waszkiewicz Początki logiki 1830 str. 117. — Łukaszowicz Hist. szkół III 393. — Leniek Książka pamiątkowa 1888 str. 79—81.

Jag. — Kijów — Ossol. — Uniw. wileń.

— Luctus Fatalis Intra Lvxs Bal-tassaris Regis Babiloniorvm Solenniter, Sed Impie Commenssantis Latitans Ac Ex Theatro a Nobili Academiae Culmensis Iuventute inter hilaria Bacchi In Frequentissima Magnorum Hospitvm Facie Manifestatus Opera M. Casimiri Francisci Stęplowski Philosophiae In Alma Universitate Cracoviensi Doctoris, Scholarum in Academia Culmensi Directoris, ibidemque Rhetorices & Poëseos Professoris Comico-Tragicę in lucem Effusus Anno Domini Quô Laetam de Sacro Corpore Caenam Christus Orbi instruxit. 1728. Die Februarii. [Tu wniętka]. Thorvnii Impressit Ioh. Nicolai Nobil. Senat. & Gymn. Typographus. fol., k. tyt. i k. 5 nlb.

Na odwr. tyt. herb Civitatis Culmensis metropolis in Prussia (góra skalista z krzyżem).

Ded. Proconsulibus, consulibus et Magistratui Culm. Tu wymienia ich nazwiska i wychwała pokolei.

Następuje: Argumentum (po poleku i po łacinie). Aktów było cztery, przeplatanych intermediami. Chór śpiewał pieśni. Na końcu zjawiają się „enoty gór chełmińskich“.

Dzików — Jagiell.

— Methodus Introspectendi in mores & profectum Literarium Juventutis Academicę in primaeva Regni Schola Universitate Cracoviensi. Dominis Professoribus ad munus visitandi eandem Juventutem deputatis, Per Perillustrem Clarissimum Admodum Reverendum D. M. Casimirum Stęplowski, Sacrae Theologiae Doctorem & Professorem &c. ac protunc Universitatis Magnificum Rectorem Anno Dni 1763. Praescripta, & per Convocationem publicam Universitatis Approbata, Rectoratu verò tertio Magnifici Perillustris Clarissimi Admo-

dum Reverendi D. M. Adalberti Bięgałowicz, Sacrae Theologiae Doctoris & Professoris Collegae Majoris &c. imprii Demandata. Cracoviae Typis Universitatis Anno Domini 1765. w 4ce, k. tyt. i k. 1 nlb.

Jest to instrukcja dla czterech wizytatorów.

Pierwszy miał przydzielony obwód parafji podzamkowej, Stradom i Kazimierz. — Drugi par. św. Anny, Kleparz i Garbary. — Trzeci par. P. M., Wesołowię (sic), Retorykę. — Czwarty par. św. Stefana i św. Ducha. Wizytatorowie przybrawszy profesorów mieli badać pobożność uczułów, wykształcenie, obyczaje. Wymienionych jest kilkadziesiąt pytań, jakie mieli zadać uczniom i dyrektorom szkół.

Jocher 1816.

Jagiell. — Ossol. — Uniw. lwowa.

— In nomine Domini Amen. Quaestio theologica de verbi divini incarnatione. Ex 3 p. D. Thomae Angelici et Ecclesiae doctoris, qq. 1. 2. 3. 4. 6. suis articulis desumpta, atq; sub felicissimo regimine Magnifici Perillustris et Reverendissimi Domini, D. M. Stanislai Mameczyński. juris utriusq; doctoris et professoris, Collegii juridici Senioris Patris, ecclesiarum cathedralis cracoviensis Canonici, S. Michaelis in Arce cracoviensis Decani, parochialis in Smarzowice Curati, librorum per diaecesim cracoviensem ordinarii Censoris, contubernii jurisperitorum Provisoris, Studii generalis almae Universitatis cracoviensis Procancellarii et vigilantissimi Rectoris, pro doctoratu in sacra theologia obtinendo, per M. Casimirum Stęplowski S. Theologiae Licentiatum ejusdemq; Professorem, Collegam Majorem, ecclesiarum S. Floriani ad Cracoviam Custodem, parochialis S. Jacobi Casimiri Praepositum, seminarii episcopalis academico diaecesani Praefectum, Scholarum novodvorscianarum Provisorem. Ad publice disputandum in Lectorio CC. DD. theologorum proposita. Anno qVo VerbVM In Vera Carne ILLVXIT eXistentIbVs nobIs In tenebrIs. Die 7ma mensis Octobris Cracoviae in typographia Seminarii episcopalis academici (1759). fol., k. 2.

Jocher 3576.

Bibl. Przytkow. — Jagiell. — Ossol.

— *Quaestio juridica de notariis publicis.* fol. Dzików.

— *Quaestio physica, de causa prima, ex libro 8° physicorum Aristotelis textu 33 desumpta; sub felicissimo regimine, Magnifici, Perillustris et Reverendissimi Dni D. M. Martini Waleszyński, Sacrae Theologiae doctoris et professoris, Collegij Majoris senioris patris, ecclesiarum cathedralis Cracoviensis canonici, Montis S. Georgij in Scepusio et Praemykoviensis Praepositi, Contubernij Hierozolymitani provisoris, Canonizationis B. Joannis Cantij procuratoris, librorum per diaecesim Cracoviensem ordinarij censoris, studij generalis Universitatis Cracoviensis procancellarij, ac vigilantissimi rectoris per M. Casimirum Franciscum Stęplowski Philosophiae doctorem et professorem, Ecclesiae Collegatae B. V. Mariae in summo Posnaniensi canonium, pro loco in Collegio Minori obtinendo, publicę ad disputandum in peraugusto CC. DD. theologorum lectorio, exposita, anno domini 1733 die 11 mensis martij. Cracoviae, typis Universitatis.* fol., 26 nlb.

Jagiell.

— ob. Bitkowski Jerzy (1741) — Czerchawski (Sententiae 1716) — Declos (Quaestio 1767) — Drexelius (Przewodnik 1771) — Jüngling Chr. (1762) — Masarski And. (1741) — Minocki Fr. (1763) — Patelski Stan. (1765, 1770) — Pilszecki A. (Autoramentum 1721) — Popiołek J. (1756) — Putanowicz J. (Corona 1759, 1764) — Rygalski Jan (1767) — Ślęczkowski And. (Vita 1772, Quaestio 1763) — Tomaszkiwicz J. (1723) — Waryski Wojc. (Arcus).

Stęplowy papier ob. Stęplowy.

Stępokowicz Michał ob. Schulz Jan Chryzostom (Felix saeculum 1700).

Stępowsy, Stępowski ob. Stępowski.

STEPUREWICZ Wiktor, Franciszkanin. Kazanie podczas uroczystey introdukcji ciała świętego Fortunata Męczennika od Stolicy Apostolskiej przez terazniejszego O. S. Klemensa XIV za usilnym staraniem Jaśnie Wiel-

możnych Ichmów PP. Tadeusza z Xiążąt na Kozielsku tudzież Jadwigi z Załuskich Ogińskich Wojewodów Trockich, na Mołodeczney, Hanucie, Łuczaju etc. Hrabiów Retowskich, Babiliskich etc. Starostów, Siennenskiemu, Parafialnemu XX. Franciszkanow Kościołowi z Rzymu łaskawie pozwolonego miane w pomienionym kościele w Niedzielę trzecią po Świątkach to iest dnia 28 miesiąca Junij oraz tymże JWW. PP. Woiewodom Trockim iako fundatorom, y nayszczodroblivszymi Dobrodzieiom na znak wdzięczności imieniem całej Litewskiej y Biało-Ruskiej Prowincyi Franciszkańskiej na zwykłe kapitalne obrady zebraney ofiarowane Przez X. Wiktorego Stepurewicza S. T. D. Definitora Kustodii Połockiej, Kaznodzieię Wileńskiego. W Wilnie w drukarni J. K. Mei XX. Franciszkanów (1772). fol., str. 11.

Dedykacja wojewodom Trockim.

Jocher 9021.

Jagiell. — Przeźdz.

— Kazanie w Dzień Pogrzebu Wielmożnego Jmci Pana Michała Sumoroka Regenta Ziemskiego Woiewodztwa Połockiego w Kosciele Wileńskim XX. Franciszkanow. Miane Przez X. Wiktorego Stepurewicza S. T. D. Kaznodzieię Tegoż Zakonu Wielmożnemu Jmci Panu Alexandrowi Sumorokowi Regentowi Ziemskiemu Teraz Już I Sędziemu Pogranicznemu Połockiego Woiewodztwa Przypisane. w Wilnie w Drukarni J. K. Mei XX. Franciszkanow. Roku 1772. fol., str. 34.

Dedykacja: Do Wielmożnego Jmci Pana Alexandra Sumoroka Regenta Ziemskiego I Sędziego Pogranicznego Woiewodstwa Połockiego. A. Wolański w Rudce.

— Pobożność ku Świętemu Fortunatowi JWch Jadwigi z Załuskich y Tadeusza z Kozielska Ogińskich Woiewodow Trockich na Hanucie, Łuczaju Mołodeczney etc. Hrabiow Retowskich Babiliskich etc. Starostow i t. d. przy uroczystem wprowadzeniu do Kościoła Sienneńskiego Relikwii tegoż Świętego Męczennika przez XX. Franciszkanow Litewskich imieniem Konwentu Sieńskiego etc. Fundatorom ogłoszona,

w Wilnie w Drukarni J. K. M. XX. Franciszkanow Roku 1772. fol., str. 25. Jocher 9020.

— ob. Jaszczułd Placyd (1768) — Nowicki Placyd.

Bartoszewicz w Przegl. hist. XVIII str. 61. (Tadeusz Ogiński).

Sterbelisten Danziger von 1680 bis 1790. Danzig. w 4ce.

Stereometria ob. Rybkowicz Jan Aug. (1617).

Stern-Predigt ob. Fehlau G. (1653).

(**Stern Jan**). Unvergreiffliches Bedencken an Den fürsichtigen Witwer-Orden, bey Wolberahmter Vermählung Tit. Herrn Johan Sterns, Bürgers, Kauff- und Handels Manns, in der Königl. Stadt Thorn mit Tit. Frauen Anna Vierhuffin, Verwitibten Korbutchin am Tage dero Copulation den 26. Januarii, Anno 1700. zu Schertz und Ernst wolmeinende gestellet, von Einem alten Ordens-Bruder. Thorn, Gedruckt in eines Hoch-Edl. Raths Druckerey. fol., kart 4. Tor. Kop.

Sternacki Seb. i Paweł, drukarze w Krakowie i Rakowie ob. Czechowic M. (1594) — Schlichting Jonasz (Notae 1639, Comm. 1634).

Bock Hist. antir. II 934. — Bibl. t. VIII. — Rękopis bibl. Jag. nr 145. — Sygański z życia szlachty 1910 str. 132. — Ptaśnik Mon. Pol. typ. str. 84. — Bandtkie Hist. druk. II 112 i nast.

(**Sternberg Krz.**). Nuptiis... Christophori Sternbergii Doct. med. S. Reg. Maj Pol... applaudebant amici. Thorunii, Mich. Karnall (1660). w 4ce, str. 8. Tor. Kop.

Sternberg Dorothea ob. Schreck (Carmina 1595).

STERNE. Katechizm O Tajemnicach Rządu Polskiego jaki był około Roku 1736. napisany przez J.P. Sterne w języku Angielskim, potym przełożony po Francusku, a teraz na koniec po Polsku. [Tu winieta]. w Samborze w Drukarni Jego Cesarzsko-Królewsko Apostolskiej Mości. Roku 1790. dnia 10. Stycznia. w 8ce, k. tyt. i k. 7 nrb.

Obacz bliższy opis pod Jezierski Franciszek (tom XVIII, 539) oraz w Dopełnieniach do t. XXII.

Mówi o tem Smoleński Pisma II 326—7, który opisuje 4 wydania (ojciec mój opisał trzy). Jedno z nich ma mylnie: Roku 1790 dnia stycznia. — W tomie XXII opisałem z bibl. Tyeskiew. w Czerw. Dworac jeszcze jedno t. j. piąte wydanie o 21 stronach.

Wislocki w Przew. bibl. 1888 str. 99 podaje, że w bibl. Jag. jest rękopiśmienny przekład franc. tej broszury.

Smoleński w Przegl. hist. 1912 str. 326 idąc za Balińskim (Pamiętn. I 193) przypuszcza, że broszura jest utworem Jezierskiego i Śniadeckiego.

Za tą hipotezą dno przemawia. W każdym razie rozprawa nie jest tłumaczona z angielskiego, lecz złożona w Polsce. Powstała w r. 1790 a nie 1735. Nie jest też drukowana w Samborze.

Ułożona jest ona w formie pytań i odpowiedzi; walczy z przewagą szlachecką, z krzywdami chłopów, z upośledzeniem mieszczan. Podnosi niebezpieczeństwo od strony żydów. Mówi, że król anaczy niewiele. Wyśmiewa rzekomą równość szlachecką i przedawanie sprawiedliwości. Ubolewa nad złym stanem wojska i nad nadużywaniem władzy hetmańskiej. Wojna jest w Polsce niepodobieństwem, bo Polacy nie mogą jej prowadzić, nawet w razie dalszych rozbiorów. Nakońcu ironicznie wystylizowane „Wynnianie rządu polskiego“.

Od Śniadeckiego pochodzi zapewne pomysł, aby nadać ten utwór za pismo Sterne'a. Kto wie nawet, czy nie jemu należy przyznać właściwe autorstwo?

Korbnt II² str. 183. — Bartoszewicz Księga pamiątkowa I 160 (tu przedruk broszury).

Sternigel (Sterngel) ob. Starnigiel.

Sterre Chrysostomus ob. Sarbiewski Matthias Casim. (Lyricorum 1630).

Stetkiewicz Bohdan ob. Apostoł (1630) — Kallist (Ewangelie uczelnoje 1637).

STETKIEWICZ Grzegorz. Krótka tryumfalnych Koron Kombinacya, Przenajświętszey Matce Boskiej w Sokalskim obrazie cudami słynącej od X. Grzegorza Stetkiewicza penitencyarza kaznodzieię y wikarego kościoła archikatedr. Ormiańskiego lwowskiego w kościele Bernardynów d. 8 września 1725 r. podczas nieszpory ogłoszona.

Zamieszczone w Orłowskiego Ign. Chwała koronna 1725 (od str. 44—58). Jocher 9028.

— ob. Actus (1724).

(**Stetkiewicz gener.**). Głos prawdy do fałszywej czułości obywatela naję-

tym piórem, a nie rzetelnym instynktem wspaniałego życia, postępkami i akcjami, JW. IMC. Pana Puzyny starosty Dzieńwieskiego, kaw. Ord. S. Stan. mieszającego oraz niewinną osobę publicznym dziełopisem z zasług oyczyźnie należną J. W. Stetkiewicza Generała Maiora wojsk Litewskich 15. 9bra 1797. przez rzetelnego wieśniaka w powiecie Lidzkim. w 8ce, str. 37.

Ob. Puzyna Ignacy.

Stetkiewicz Michał ob. Ostropolski Paw. (1636).

Stetkiewicz Nicolaus ob. Horolt Stanislaus (Splendor 1707).

Stetkiewicz Szymon Zacharjusz ob. ob. Górski Antoni Stanisław (1723).

STETKIEWICZ Wojciech. *Medicinae praecepta de cognoscendis curandisque singulis febribus. Nuncupata, Illustri et Magnifico Domino D. Nicolao Radziwiłł, Magni Ducatus Lituaniae Marsalco supremo. Cracoviae, apud Hieronymum Scharffenbergum. Idibus martiis Anni a Christo nato MDXLVIII (1584).* w 8ce.

Przypis: Mikołajowi Radziwiłłowi Marszał. W. X. L.

Janoc. I 252. — Gąsiorowski Hist. med. I 232.

Stetkiewiczowa Helena ob. Zaleski Samuel (Drzewo 1640).

Stettin, Stettinensis academia ob. Szczecin.

STEUDENER, prezydent prow. pozn. i **FINCKE**. Uwiadomienie o piśmie miesięcznym dla Prus południowych (podpisani: Steudener-Finke). Bez miejsca. (Poznań 1797). w 4ce, kart 2.

Zapowiadane od 16 listop. 1795 pismo doшло do skutku dopiero 1 lutego 1797. Miało wychodzić miesięcznie po 6 do 8 ark. w 4ce w drukarni Deckera i komp. Pronumerata, trzy talary z góry, za każde 12 zeszytów. Redaktor Schwartz asesor Regencji w Poznaniu, po niemiecku. Tytuł macz polski w krasomowstwie polskiem ówiczony. Wyjść miało dwu języcznie, skoro zbierze się dostateczna liczba pronumeratorów. Król będzie łaskawie powołał tego, kto się przyczyni do rozkrzewienia pisma. Jagiell.

— ob. Edykt — Publicandum — Reglement (1794) — Stawski (Manualik 1795).

Stuedner Joachim ob. Pfeffer Heine. (In Jesu 1676).

STEVENS Franc. Joseph. *Antidote. Poeme en cinq Chants par François Joseph de Stevens, conseiller de la cour du roi de Pologne. Beuthen sur l'Oder, 1788. w 4ce, k. 5, str. 60.*

Ded. Stanisł. Augustowi (wierszem).

Jest to poema o pastarzu Hellerze w Gdańsku, Wymieniani Wolf, Weichkman, Doebel, Rezydent pruski, Schubert. Rzecz okolicznościowa. Jagiell.

Stevinus Szymon ob. Brożek.

Franke Brożek str. 237 i 245.

Steyn ob. Grodno (Głosy 1793).

Steynensis ob. Steinensis.

Stezicensis (Romerus) Adam ob.

Romer.

Wisłocki Kat. rękop. LXVIII.

Stezicensis Wojciech (Albertus) ob. Śmieszkowicz Wawrzyniec (In funere Tyłeki 1616).

Stężycza ob. Poniński — Usarzewski (Mowa).

Sthaar (Einiger Medicorum Schreiben 1711) ob. Schreiben.

Opisał w przedmowie zarazę jaka panowała w Krakowie 1707.

STIBORIENSIS Andreas. *Prognosticon Aug. Olomunicensis ex Gymn. Patav. (Joh. Glogoviensi ab A. Stoboriensi missum). 1491.*

Było w Bibl. Konst. Swidzińskiego. Zapewne w pożarze Krakowa zatracone. — Należałoby może szukać egzemplarza w którejś z bibliotek włoskich?

Stichologia ob. Hengendorphinus Christophorus (1533, 1544).

STIEFF Chrystjan. *Bey Christ-Adelicher Funeration Des Hoch Edelgebobhrnen Ritters und Herrn, Herrn Martin von Tenczÿn, Erb-Herrn des Ritter-Guttes Pogierwie in Litthauen, Hochfürstl. Pfaltzgräflich - Neuburgischen Rathes und Residentens in Bresslau, So den 8. Aprilis des itztlaufluffenden 1711ten Jahres... allhier verschieden... Bresslau In der Baumannischen Erben Buchdruckerey, druckts Johann Jancke, Factor. (1711). fol., k. 2.*

Wrocławsk. miejs.

— Ad... Dnum D. Michaellem Joseph Fibiger Sacr. Ord. milit. Crucig. cum rubra stella Supremum per Silesiam

et Poloniam Magistrum, et ad D. Matthiae apud Vratislavienses Praelatum. De urnis in Silesia Lignicensibus atque Pilgramdorfiensibus epistola. Vratislaviae et Lipsiae apud Chr. Banchium 1704. w 4ce.

STIEFF Karol Benjamin. Piastus e cive oppidano vel agricola Crusvicensi princeps Poloniae creatus, drama germanico poeticum. Vratisl. 1772. fol. Thomas Literat. von Schlea. 1824 str. 36.

— Versuch einer ausführlichen und zuverlässigen Geschichte von Leben und Glaubens-Meynungen Andreas Duths Gewesenen Bischofs, wie auch dreier Kaiser Raths und Gesandten in Polen; Aus desselben auf der Elisabethanischen Bibliothek in Bresslau befindlichen handschriftlichen Briefen und anderen Nachrichten zusammengetragen und ans Licht gestellt von Carl Benjamin Stieff, Lehrer des Elisabethanischen Gymnasii in Bresslau, wie auch der Kaiserl. Franciscanischen in Augsburg und der Kaiserl. Königl. zu Roveredo in Tyrol und der Churfürstl. Maynzischen in Erfurt Akademien der Wissenschaften, ingleichen der Königl. und Herzogl. deutschen Gesellschaften in Königsberg, Göttingen, Jena und Helmstädt, der Jenaischen lateinischen Gesellschaft, wie auch der Leipziger und Zittauischen Gesellschaften der freien Künste Mitgliede. Bresslau, bey Carl Gottfried Meyer. 1756. w 8ce, k. tyt. i k. 6 nlb., str. 239.

Przed tytułem portret Dudyca wedle obrazu w bibl. kościoła św. Elżb. we Wrocławiu. Na odwr. tyt. cytat z Pliniusza.

Dedyk. na 3 k. Akademji w Erfurcie. Poczem: Vorbericht, w którym powiada, że chce się poświęcić pracy nad historją nauk na Śląsku, a zaczyna od Dudyca. Wymienia swych poprzedników zwłaszcza Lauterbacha.

Rzecz dzieli się na dwie części. W pierwszej (par. 1—25) omawia życie Dudyca; w drugiej (par. 26—37) omawia jego Glaubens Meynungen.

Mówi obszernie o poselstwie Dudyca do Polski, o jego indygenacie i o nabyciu smigła od Cichowskich. — Na str. 91 o jego małżeństwie. — Na str. 115 o jego akeji co do kandydatury arc. Ernesta. — Na str. 154 śmierć Dudyca i jego na-

grobek. — Na str. 170 o przekonaniach relig. Dudyca. — Na str. 189 o jego stos. do Bezy, Antytrynitarzy, grupy śmi-gielskiej, Paleologa. Wszędzie dużo cytatów z listów Dudyca. Wykazu jego pism nie podaje.

Mitzler Acta 1756 str. 44. — Jocher 9828. Czartor. — Ossol.

STIEGE Laurentius Christian. Disquisitio extraordinaria, de fide infantum per... E chalcographo Thorun. 1699. w 4ce, sygn. B₃. Czartor.

— Ex Historia Prussica de repetitione corporis doctrinae Prutenici Theses. Sub Praesidio M. Martini Boehm Prof. Publ. et Visit. d. XVII. Decembr. A. MDCIC (1699) publice defendet A. et R. Laurentius Christ. Stiege. Thorun. w 4ce, 1 $\frac{1}{2}$ ark.

Porów. Boehm. Mar.

Ossol.

— Mirandi, sed aenigmatici Lapidis, a Thuano (Libro VI. Histor. p. 124 a) descripti, Analysis philosophica, Praeside M. Georgio Wendio, Gymnas. Thorun. Rect. et Prof. Publ. a. d. XXIX. Julii, A. O. R. M.DC.IC (1699) ad disputandum proposita a Respondente Laurentio Christiano Stiege, Belgast. Pomer. Opponentium munia in se suscipientibus Friderico Grossmann, Gynaecopolit. Polono, Casparo Gideone de Lettow et Iacobo Witte, Passenheimensi Prusso. Thorunii, Apud Ioh. Balthas. Breslerum, Gymn. Typogr. w 4ce, k. 4. Jagiell. — Wroclaws.

STIEGLER Ferdinand Gottlieb. Die Vortrefflichkeit und Den herrlichen Nutzen Der Tugend Wolten Bey der Wend- u. Geretischen Hochzeit, Durch Folgendes Aus schuldiger Pflicht zeigen Der Beyden Pristerlichen Häuser Zwey verbundene Diener... Thorn, Gedruckt bey Johann Nicolai E. E. Hochw. Raths und des Gymnasii Buchdrucker (1721). fol., k. 2. Tor. Kop.

— M. G. Glückwünschende Gedancken Welche An dem erfreulichen Namens-Feste Des Wohl Edlen, Grossachtbahren und Hochgelahrten Herrn Herrn Petri Jännichen, Wohl-meritirten Rectoris und Prof. Publ. Ord. Des Löbl. Gymnasii allhier, den 29. Jan. M.DCCXXI. Aus ergebenster Pflicht

und Danckbahrkeit von bisshero genossene privat information an den Tag legen wollen I. S. de Bronikowski, F. G. Stieger, S. Ziemianki (sic), D. Schloss, J. O. Chino, C. L. de Jatzkau, S. Inglis, C. L. de Bardeleben, J. G. I. G. Hanau, M. Baide, J. H. Prochnau, Chrzestowski, M. Rogga. Thorn, Gedruckt bey Johann Nicolai E. E. Hochw. Raths und des Gymnasii Buchdrucker (1721). fol., k. 2. Tor. Kop.

(Stieglitz Kasp.). Ad... Casparum Stieglitz mercatorem Lublini... neonympum cum Anna Strobadin... nuptias celebrantem (1647). w 4ce, str. 8. Gdań. miejs.

— Auff den Hochzeitlichen Ehren tag des... Caspar Stieglitzen und Anna Strobandin... Erbsessin auf Briesen [Wąbrzeźno w Pr. Król.] gehalten in Thorn... w 4ce, str. 4. Gdań. miejs.

— Frühlings-Gedicht auff den Hochzeitlichen Ehren Tag der... Caspar Stieglitz... (1647). w 4ce, str. 4. Gdań. miejs.

Stierncrona Marja Katarzyna (Pol-ska Kongars Saga och skald... Stockholm, 1736) ob. Saga (w tomie XXVII str. 22).

Stiernman Anders ob. Werwing Jonas (Konung Sigismunds 1746).

Stiga Martinus ob. Mollerus Fab. (Oratio 1601).

STIGALIUS Johannes. Trost- und Trauergedicht Aff den Frühzeitigen, Hochbetraurlichen, unverhofften doch seeligen Todesfall Des Weyland Edlen, Ehrenvesten, Nahmhafften und Wohlweisen Herrn Daniel Wachschlagers, E. E. Altstädtischen Gerichts-Bey-sitzers Welcher den 23. Jul. A. 1650. in diese Welt geboren Den 11. Octobr. dieses 1693 Jahres derselben seelig wieder gesegnet Und darauff den 14den bey einer Hochanschaulichen Versammlung mit Christlichen Ceremonien in der St. Marien-Kirchen seinem Ruhebettlein einverleibt wurd (sic) Des Wohlseeligen Herren hochbetrübtte Frau Schwägerin in etwas aufzurichten aus schuldigst-tragendem Middleiden In Eyl hat affsetzen wollen unten Benandter.

Thorn, Gedruckt bey Johann-Balthasar Bresslern. fol., k. 2.

Podpisani j. w. i Waoschlagierowie Daniel; Henriens Georgius; Michael; Matthias Ludowicens (sic). Pierwszy wiersz niemieeki, inne łacińskie. Tor. Kop.

— Fax amoris In Cordibus Neonymporum accensa inextingibilisque. sive Vinculum insolubile Praeclari ac Eruditione praecellentis Viri, Dn. M. Martini Boehmii, Prof. Publ. ac Visit. inelyti Gymn. Thorun. Dignissimi, Et Honoratissimae suique Sextis virtutibus cultissimae Virginis Annae Catharinae Gizyckiae, Nuptiis aeterni foederis Anno M.DC.XCIV. d. 11. Novembris Dicitum a Duobus Nobiliss. Neonymporum Amicis. Thorunii, Imprimebat Johannes Balthasar Bresler (1694). fol., k. 2. Tor. Kop.

STIGELIUS Jan. Poematum liber primus... Jenae, 1567. w 12ce.

Tu elegja do Stan. Bornbacha.

Notata prof. Kota.

— Poematum liber quintus... Jenae, 1569. w 12ce.

Tu wiersz de fortitudine Melanchtonis, qui oppressus a sicario Polono vi repressa incolnmis evasit.

Notata prof. Kota.

— ob. Spangenberg J. (Dialectica).

STILLER Martinus, Mega Polonus. Brennende Liebes-Fackeln, Welche bey Celebrirung Des Hochzeit-Festes Mit Dem Edlen, Ehrenvesten, Nahmhafften und Wohlweisen Hn. Johann Richtsteig, E. E. Gerichts der Alten Stadt alhier Vice Schöppen Meisters Und Der Edlen, Viel Ehr und Tugend-begabten Jungfr. Christinae, Des Hoch Edlen, Ehrenvesten, Hochweisen und Hochbenahmten Hn. Johann Austen, Der Königlichen Stadt Thorn Praesidirenden Burger Meisters, Eheleibl. ältesten Jungfr. Tochter, Auff dem Saal Vereblicher Vereinigung gebührend aufgestecket worden, von Innen Benahmten. Thoru druckts Christian Bekk, des löbl. Gymn. Buchdr. (1686). w 4ce, k. 2.

Podpisani j. w. i Thomas Haan.

Tor. Kop.

Stillstand (Schwedischer) Derer Waffen welcher am 25. Sept. in Dero Haupt-Quartier zu Alt-Ranstadt unter Trom-

peten u. Pauken-Schall publiciret, Ingleichen Königl. Pohnischer Stillstand so den 27. hujus kund gethan worden. 1706. w 4ce, k. 4.

Stimuli virtutum ob. Wiszowaty (1682).

Stimulus ob. Bouawentura (divini amoris 1604) — Joannes a Jesu M. (soliloquia 1690) — Vitalis Thom. (ad bellum 1646).

(Stirius Matthias). Wolverdientes Ehren-Lob, bey ansehnlichen Leich-Begängnis des... Matthias Stirius... aufgesetzt von... Freunden. In Thorn (1678)... Cöpselius... w 4ce, k. 4.

Szabo III, nr 1935.

Stirnum (de) comes... ob. Priami (Mercurius).

Stirpibus (De) epistolae ob. Guilandini (1558).

STISSER P. F. De divinitate Christi... contra Socinianos 1664. w 4ce.

Sto aktów miłości Boskiej, które jedna osoba zwłaszcza chora, przez dzień uczynić może. w 4ce, str. 102. Zaczyna: Tłumacz do czytelnika.

Jocher 6740.

Stobaeus ob. Camers Varinus (Apothegmata, wydał Decius 1522).

STOBAEUS Christ. (I), Pfarrer der Christl. Evangelischen Saborovischen und Reussnischen Gemeine. Klage der Tugend, Welche über dem höchstschmerzlichen Hintritt Des Weyland Wolgebohrnen Herren, Herren Geörg Abraham von Stosch... Welchen der allerhöchste Gott am vergangenen 6. Aprilis dieses jetzt-lauffenden 1706. Jahres.. abgefordert. Lissa, druckts Benjamin Friedrich Held (1706). fol., 2 karty.

Wrocław.

Stobaeus Chr. (II) ob. Weber Andreas (Ex Angelographia 1638).

STOBAEUS Ignacy. Parnassus Romano-Catholicus - Ada Ignatii Stobaei Pruth. Regiom. Converso Luther. Paistoris Nobil. de Steindorf. w 4ce, ark. H₂.

STOBAEUS Jan. Schönes Fürbild der Geistlichen vnd Ewigen Erlösung... Abgerissen, Vnd auff Hochzeitlichen Ehrentag Des... M. Georgii Mylii... Musicalisch vorgestellt Von Johanne Stobaeo Grudentino-Borussio. Churf. Bran-

deb. Capellmeistern in Preussen. Gedruckt zu Dantzig bey Georg. Rheten, Anno 1640. den 6. Februarii.

Wrocław. miejs.

— ob. Eccardus (Festlieder 1597, 1634, 1642) — Festlieder.

L. Kamiński Jan Stobaeus z Grudziądza w „Roczn. korp. Pomerania“ III (1928).

STOBAEUS Killanus. Opera in quibus petrefactorum et antiquitatum historia illustratur in unum volumen collecta. Pars I et II. Dantisci 1753. fol. Czapski (Muz. Nar. ?).

STOBAEUS Martinus. In honorem nuptiarum Georgii Schonfeldii et Sarae Johannis Stegeri filiae. Dantisci, 1591. w 4ce.

— ob. Schoberus (1591) — Taurillus Nic. (1602) — Wejer (Eccles. Wenden 1612).

STOBENBERG Johannes. D. O. M. A. De crepusculis et eorum dimensionem consequentibus, positiones opticae: quas in gymnasio Dantiscano praeside M. Petro Crügero, profess. mathem. disputatione publica defendet Johannes Stobenbergh Elbingensis. Ad d. XX. Januar. Anni 1618 horis locoque consuetis. Dantisci, typis Hünefeldianis. w 4ce, k. 8. Jagiell.

Stobeus ob. Perot d'Ablancourt M. (1787).

STOBIECKI. Powinszowanie Seymującym Stanom Po przemienionych w Prawo Zasadach przez J. W. Sołtyka Posła Woiewództwa Krakowskiego Orderów Polskich Kawalera, względnie Królewsczyzn podaonych, Wierszem Polskim Napisane. w Warszawie. w 4ce, kart 2.

Nazwisko autora powinszowania ukrywa się w ostatnim wierszu: Trawcie STOletnie sobie żyCie Ku czci zdrowo.

Bibl. T. P. N. w Poznaniu.

STOBIECKI Cyryl, dominikanin. Cruci Sacratissimae Inaestimabili Signo, Sacramento Salutis, Summae Gloriam, Fortitudinis Documento, Muro Inexpugnabili, Christianorum Spei, Armaturae Nostrae Invictae, Aegrotantium Medicinac, Gloriam Et Honori Christi, Lampadi Lucis Aeternae, Omnium Plenitudini Virtutum, Totius Beatitudinis

Causae, Ligno Vitae, Sub Auspicio Celsissimi Tribunalis Regni Procerum Judicum Deputatorum Motivis Plausibus Studium Theologicum Lublinense Ordinis Praedicatorum in Conventu Regio Casimiriano, Se, Suasque Theses Theologicas cum debito cultu Patriae. D. D. Annò quò Mors Defracta SaCrò LIGNò Vitae IngerIt orsa (1759). fol., k. tyt. i k. 16 nlb. (sygn. a—e i A—C).

Na odwr. tyt. wiersz P. Damiana. Dedyk. Adam. Krasińskiemu, prezyd. Tryb. i Ad. Pisarzewskiemu oraz innym członkom Trybunału duchownym i świeckim. Poczem kolejne ich pochwały, na 10 k. nlb. Poczem podpis: Cyrillus Stobiecki, ord. praed. prof. primarius. — Na k. A—C idą: Conclusiones theologicae juxta mentem D. Thomae (w liczbie 57). Na końcu powiedziano, że obrona tych tez odbyła się in conv. publ. ord. Praed. ad aedes S. Stan. Anno D. 1759 mense Julio.

Jagiell. — Uniw. warsz. — Zamoj.

STOBIECKI Jan. *Astrea Thomistica in zodiaco coeli Poloni fulgentissimo Bielinsciani Agui signo sociata. Illustrissimis ac excellentissimis dominis dominis Francisco Bieliński palatinidae Culmensi, Stanislaso Bieliński palatinidae Culmensi, Illustrissimae ac excellentissimae dominae dominae Theclae de Peplowscis Bielińska, palatinae Culmensis, Sztumensis, Kowaliensis &c. capitanae, thesaurariae terrarum Prussiae summae spei filiis, natalium splendore et honore dotumque ingenitarum fulgore, sideribus geminis scholasticodogmaticis de jure et justitia thesibus, publicae luci propositis, cum faustissimo meridianum titulum ac dignitatum augurio maecenatibus suis dedicata. Anno domini 1752. Lublini, typis S. R. M. colleg. S. J. fol., k. 18 nlb.*

Dedykacja Bielińskim.

Joher 4255.

Czartor.

Stobiecki Rem. ob. Radoszowski Bogusław (Harmonia 1634).

STOBNICA (Stobniczka) Jan (ur. około 1470, † 1518, lub 1519; Coll. M. a od r. 1514 minorityta). *Generalis doctrina de Modis significandi grammaticilibus Compendiosa descriptio ac inuestigatio Modorum distinctionū ac identitatū illis oppositarum quibus vti*

solent Scotisantes. Joannes Stobnicenī artiū Magister: Ingenuo adolescenti Andree Vathionensi nato Generosi domini Benedicti fodor Judicis comitatus Bichar. Salutē. D. (B. m. i r., ale Cracoviae, Haller lub Hochfeder, przed r. 1508?). w 4ce, k. 3 (nieliczbowanych u dołu) i 1 k. nlb.

Bez osobnej karty tytułowej.

Druk gocki. Po 38 wierszy na stronie. Inicjał G w początkowym zdaniu nie wypełniony. Taksamo inicjał L na 1 karcie verso n góry.

Przypis do Andr. Vathon. mieści się na 1 k. recto. Pisze, że to jest: *Brevis Introductio ad exercitia artis gramm. studii Crac.* Dodał nadto: *Descrīptionem modorum distinctionum, quibus Scotisantes uti solent.* — Wychwala Andrzeja jako ucnia (i jego rodzina) oraz *Mateussa de Zeeze (nostrum baccal.)* i mile wspomina *Hungarorum gentem*. Przypis nie datowany.

Brosznrka ta składa się z dwóch odrębnych traktatów. Pierwszy de modis signif. (o istocie definicji, o esencjach i akcidencjach oznaczania). Traktat ten rozpoczyna się na k. 1 verso od słów: *Licet magis probem horum sententiam...* Kończy się na k. 3 verso w połowie: *...ad intelligenda altiora. W tekście podany schemat (figura) de modis significandi.*

Drugi traktat zajmuje kartę 3cią verso (od połowy) i całą kartę czwartą. Nosi on tytuł: *Distinctiones quibus utuntur Scotisantes sunt octo videlicet rationis et naturae rei, moralis, formalis, realis, essentialis, de totis subjective, de totis objective.*

Na końcu swrot do młodzieży: *Reliqua que tractari solent circa modos distinctionum et identitatum eis oppositarum in aliud tempus declaranda reinquo. Nunc enim tantum modo quandam praugustionem doctrine Sooti vobis adolescentes ingenni offerre volui, oblaturus tandem et maiora, si hec vobis grata cognovero... Amen.*

Jest to zapowiedź wydania obszerniejszej pracy na ten sam temat.

Autor w dedykacji nazywa to dziełko *Brevis introductio*. Tak samo w *Liber dilig.* (edid. Wisłocki) pod nr 1519 nazwane to dziełko „*Distinctiones breviores*” (wykładał wówczas wedle niego Grzegorz ze Stawiszyna). Z faktów tych należy wnosić, że były także *Dist. longiores*. Istotnie były, a mianowicie niżej opisana: *Introductio in doctrinam doctoris subtilis, do której Stobnicen wcielił i bliżej rozwinął nawarte w tem dziełku oba traktatki dydaktyczne.*

Egz. Jag. = podpisem: *Petrus Obornicensis. Morawski Hist. univ. II 88.* — Ks. Michaleki w Arch. do badań hist. fil. I 26—29, 66. — *Piekarski Kat. kóna. (1929)*

nr 1448. (Wedle jego mniemanie jest to druk albo Hochfedera albo J. Hallera, a czas przypada na rok 1504—1508).

Chrept. — Jagiell. — Kórń. — Kras. (?)

— Toż... Scotisantes. [Na końcu:]

Expliciunt modi significandi magistri Joannis Stobnicensis. Impressi Cracovie impensis spectabilis viri dni Joannis Haller. Anno virginiei partus 1515. [Pod tem herb Krakowa]. w 4ce, k. 4 nlb.

Druk gocki. Sygn. A₁, A₁₁, A₁₁₁. Ostatnia karta bez sygn. Jeden z egz. był podobno wybity na pergaminie. — Treść zgodna z wydaniem poprzedniem.

Branic. — Dziedusz. — Jagiell.

— Generalis doctrina de modis significandi grammaticalibus. Compendiosa descriptio ac investigatio Modorum distinctionum ac idemtitatum illis oppositarum quibus uti solent Scotisantes. [Na końcu:] Finis modorum significandi Magistri Ioannis Stobnicensis. Gracouię per Hieronymum Vietorem anno domini Millesimo quingentesimo decimonono (1519) im p r e s s u m. w 4ce, k. 4 nlb.

Sygnatura a₁, a₂, a₃. Ost. karta bez sygn.

Druk antykw. (Tylko w tytułikach druk gocki). Inicjał L na k. 1 verso kolorowany ręcznie czerwono. — Ega. Jagiell. z glossami współczesnemi i z podp.: Simon Czecz 3 mlini ma.

Wiersbowski II 967. — Kopera Spis nr 80. —

Piekarski Katalog kórń. 1929 nr 1444.

Czartor. — Jagiell. — Kórńik — Mus. Nar.

(Czapski) — Ossol.

— Historia totius vitae et passionis Domini nostri Jesu Christi. Ex quatuor Evangelisticis collecta a Fratre Ioanne de Stobnica ordinis Minorum de observantia. Regia in Civitate Cracovia: impressum opera et impensis spectabilis viri, Domini Ioannis Haller, Civis et Consulis Cracovien. Anno post Christi adventum M.D.XXIII (1523). w 4ce.

Janoc. I 258. — Joher 8171 a.

Daisiaj nie znane.

— Toż... impressum opera et impensis... Joannis Haller... Anno a salutifera Incarnatione MMXXV (1525). w 4ce.

Wątpliwem, czy to dzieło oryginalne Stobnicy, czy też przedruk jakiegoś dzieła obcego za jego staraniem (np. św. Bonawentury Vita Christi... lub Pindera Speculum passionis?).

Janoc. I 258. — Joher 8171 b.

— Introductio in doctrinam doctoris subtilissimi. Modos distinctionum et idemtitatum... Cracovie ex officina... Joh. Haller... 1508. w 4ce.

Edycja wątpliwa; obacz o niej w tomie XIX str. 483. Znał ją tylko i podał jej tytuł Janoc. I 152, ale z mylnym dodatkiem na początku: Joannis de Komorowo Introductio in doctrinam...

Dodatek ten zbałamucił mego ojca, który wskutek tego samieścił i tę i następne edycje pod nazwiskiem Jana z Komorowa, chociaż w dalszych znanych nam edycjach nie ma żadnej mowy o Janie z Komorowa. Dzieło jest niewątpliwie pracą Stobnicy, a mianowicie jest owem szerszym opracowaniem poprzedniej pracy („Distinctiones longiores“), zapowiedzianem na jej końcu.

— Introductio in doctrinam doctoris subtilis: modos distinctionum et idemtitatum alios quoque terminos obscuriores eiusdem doctrine declarans: antiquorum Scotisantium dicta saluans rationibus quorundam recentiorum quibus impugnantur solutis In gimnasio Cracouiensi congesta 1512. Impressum Cracouie per Florianum Unglerium. [Na końcu:] Impressum Cracouie in edibus prouidi viri Floriani Unglerij. quinto kalendas Julias. Labente curriculo virginiei partus. Millesimoquingentesimoduo decimo. (1512). w 4ce, k. 12 nlb.

Michalski l. c. str. 65—67 omawia treść tej pracy anonimowo wydanej.

Lelewel Bibl. ks. I 79. — Wierzb. II 875. —

Piekarski Pierwsza druk. 1926 str. 108 i str. 66 nr 12.

Czartor. — Jagiell. — Krasin. — Ossol. —

Plockie sem. — Zamoj.

— Introductio in doctrinam doctoris subtilis: modos distinctionum et idemtitatum alios quoque terminos obscuriores eiusdem doctrine declarans, antiquorum Scotisantium dicta saluans rationibus quorundam recentiorum quibus impugnantur solutis In gimnasio Cracouiensi congesta. [Tu na tarczy herby Polski, Litwy, Krakowa, Akademji — ob. repr. u Lelewela tabl. VI]. Per Florianum Vnglerium Cracouie Impressum. [Na końcu, pod ryciną św. Florjana:] In die Benedicti ab. M.D.XV (1515). w 4ce, k. 10 nlb.

Stoi w związku z innym współczesnym wydawnictwem Unglera, mianowicie z Alb.

Jagiell.?

Fantinię Introductio in terminorum cognitionem.

Ob. tom XVI, 170 i XIX, 483. — Leleweł Bibl. ks. I (tabl. VI). — Wiszn. III 203. — Wiersb. I 92. — Piekarski Pierwsza druk. 1926 str. 72 nr 64.

Jagiell. — Uniw. warsz.

— Introductio in doctrinam doctoris subtilis modos distinctionum et identitatum alios quoque terminos obscuriores eiusdem doctrinę declarans, antiquorum Scotisantium dicta saluans rationibus quorundam recentiorum quibus impugnantur solutis, in gymnasio Graccouię. congesta. [Na końcu:] Graccouię per Hieronymum Vietorem vigesimo tercio kalen. Nouembris Anno salutis. M.D.XIX. impressum. (1519). w 4ce, k. 10 (sygn. Bb).

Wierzb. II 963. — Wiszniew. VIII 214. — Kopersa Spis. — Bentk. II 17. — Piekarski Kat. kórn. nr 1444.

Czartor. — Czetw. — Kórnik — Muz. Nar. (Czapski) — Zamoj.

— Introductio in Ptholomei Cosmographiā cū longitudinibus & latitudinibus regionum & ciuitatum celebriorum. Epitoma Europe Enee Siluij — Situs & distinctio parciū totius Asię per brachia Tauri mōtis ex Asia Pij secundi. — Particularior Minoris asię descriptio ex eiusdem Pij asię — Sirie compendiosa descriptio: ex Isidorio — Africe breuis descriptio: ex paulo orosio — Terre sanctę & urbis Hierusalem apertior descriptio: fratris Anselmi ordinis Minorum de obseruancia — Magister paulus: Crosnensis. Lectori studioso — Qui freta, qui fontes populos ac maenia colles — Quiq; cupis uasti noscere regna soli — Huc precor huc uultū paulisper uerte benignum — Exignumq; (sic) legas candide lector opus — Omnia quo magni clauduntur climata mundi — Quodq; fonet uarijs terra rotunda locis — Quo populos urbes mirabere flumina montes — Et quę sunt oculis non bene uisa tuis — Quo ptholomei subito (mihi crede) uidebis — Et releges sparsim grandia scripta libri — Et quod mille alij docti scripsere libellis — Hoc parno inuenies conspiciasq; libro Disthicon Adspice quam paruo lector studioso libello — Clausa sit immensi machina magna soli.

[Na końcu:] Impressum Craconie per Florianū Unglerū Anno dni M.D.XII. (1512). w 4ce, k. tyt, k. 1 nlb. i k. XL lb. (sygn. A—L) oraz dwie mapy (przy karcie VII).

W rzeczywistości jest kart 44. Błąd powstał stąd, iż 1) między kartą 13 i 14 wstawiono dwie karty nlb. dodrukowane później i nieopatrzone numeracją. — 2) Liczba 25 powtarza się na dwóch kartach. Tak samo liczba 40. — Ostatnia strona biała. Druk gocki. W dziele liczne i piękne inicjały. — U góry stron, począwszy od k. 1, paginata.

Dzieło składa się z następujących części:

1) Na odwrocie tytułu dedykacja: Reuerend... Joanni (Lubrański) episc. posnan. Joannes de Stobnicza S. d. — Mówi, że podjęte do tego dziełka dały mu wykłady uniw. na podstawie Cosmog. Ptolomeusza oraz innych piszących de situ orbis. Uzupełnia tę introdukcję do Ptolomeusza, przeznaczoną dla początkujących wiadomościami Americi Vesputii alicrumque. Dodał też nowe nazwy krajów i miast; dodał Epitome E. Silvii (ze zmianami) i inne z pism Piusa II wyciągi; dodał opis Ziemi św. brata Anselma, darowany przez niego sobie; dodał wreszcie opis Afryki Orosiusa. — Kończy wiersz o 13 strofach szafickich do tegoż Lubrańskiego przez Rudolfa Vasserburgensis (Agrikole). — Zejmuje to razem 3 strony (nlb.).

2) Od k. 1—13 (i dwie nlb. po k. 12 a przed 13) idzie traktat Stobnicy: In cosmographiam Claudij Ptholomeij Alexandrini Introductio. — Rzecz składa się z 12 rozdziałów i kilku dodatków. Omawia w nich pokolei: Pojęcie kosmografji; de circulis sere (sic) celestis; de 5 zonis; de paralelis; de limitibus; de meridianis et distancia locorum; de partibus terrę et maris; de insulis peninsulis et istmis; quomodo distantia ciuitatum inuenitur; de formatione et usu quadrantis (capit. ultimum). — Poczem: Finis introductionis... oras: Epigramma Rudolphi Vasserburgensis (zawiera w 26 wierszach piękną pochwałę traktatu Stobnicy). Nieco przedtem 4 wiersz (tegoż Agrykli?): Ad liuorem.

Na k. 3 recto rybina przedstawiająca dwóch męczyzn z kulą ziemską, podzieloną na strefy.

Na k. 2, 5, 7 i 13 są podane informacje o odkryciu Ameryki; autor znalazł jak się zdaje współczesną mu relację Vesputianego.

Po k. 7 powinny być dwie mapy świata, z których jedna wyobraża Afrykę, Europę i Azję — druga świat nowy (Ameryka). Map tych niemal we wszystkich egzemplarzach brakuje. (Dochowały się one tylko w egz. bibl. monachijskiej i wiedeńskiej). Wspomina o tych mapach Stob-

nica w tekście na k. 5 verso: *Tabule due in cartis separatim posite ad caput nonum.*

Karta Ameryki ma dla dziejów kartografii amerykańskiej duże znaczenie. Pisze o tem Tad. Estreicher w notatce w egzempl. Bibl. Jag.: „Między innymi jest na niej po raz pierwszy wogóle przedstawiony rzeczywisty sposób połączenia Ameryki półn. z pld. tj. zapomocą przesmyku panamskiego. Inne mapy nawet późniejsze mają tu cięśninę”.

Wywołały też te mapy Stobnicy liczne omówienia w literaturze naukowej. Mianowicie: 1) *Ruge S. Entwicklung der Kartographie von America*, Gotha, J. Perthes, 1892. — 2) *Harrisse H. Discovery of North America*, part III (*Cartographia americana vetustissima*) London 1892. — 3) *Kretschmer Konr. Entdeckung Amer.* Berlin 1892. — 4) *Winsor J. Narrative and critical history of America*, London 1886—1889. — 5) *Nordenskiöld A. E. Facsimile-Atlas till Kartografrens Aldsta historia*, Stockholm 1889. — 6) *Estreicher Tad. Globus bibl. Jag. w Rozpr. Akad. filolog.* tom XXXII (1901) str. 6 i 14. — 7) *Bujak w Studjach geogr.* 1925 (przedtem w „Księdze uczniów” 1900).

Mapa Stobnicy stoi w jakimś bliżej niewyjaśnionym związku z dziełem *Hylacomylusa (Waldseemüller) Introductio in Cosmographiam 1507*. Nie jest też wyjaśnionym jej stosunek do innych map współczesnych, a zwłaszcza do globusu *Jagiell.* (z r. 1511?) opisanego przez *Tad. Estreichera l. c.*

Harrisse dał reprodukcję zawartej tu mapy Ameryki, a *Nordenskiöld* reprodukcję obu map. Na prośbę mego brata *Tad. Estr.* nadesłali obaj te reprodukcje bibliotece *Jag.*; są one dziś wlepione do egz. *Jag.*

Rozbiór całego traktatu *Stobnicy* podaje *Bujak Geogr. na Un. Jag.* (w *Księdze pam. uczniów 1900 i Studja 1925*).

- 3) Od k. 14—28 idą ustępy z pism *Eneasza Silviusa (paucis aliunde adjectis)*, a mianowicie: a) *Epitoma Europae*. — b) *Generalis descriptio totius Asiae et distinctio parcium eius per brachia Tauri*.
- 4) Na k. 28 i 29 r: *Compendiosa Sirie descriptio ex Isidoro...* oraz: *Africe descriptio ex Paulo Orosio preter egiptum*.
- 5) Od k. 29 verso: *Terre sancte apertior descriptio fratris Anselmi ordinis Minorum de obseruantia...*

Anselm był *Minorytą* w Krakowie. Podróż odbył w r. 1507.

Bliższe szczegóły o tym opisie, kilkakrotnie przedrukowanym i tłumaczonym (w w. XVI) na polskie ob. w tomie XII str. 181—2 (oraz w *Dopeknieniach*). Nadto: 1) *Kwart. hist.* 1891 I 225. — 2) *Bujak*

Studja 1925 (Najstarszy opis). — 3) *Bystron Polacy w Ziemi świętej 1930 str. 12—14*.

O całym powyższem dziele *Stobnicy* ob.: *Janozki Nachr.* IV 124. — *Janoc.* I 23, 257. — *Wiszn.* IV 105. — *Żebrawski Bibl. matem.* str. 61—64. — *Michalski l. c.* str. 73. — *Jocher* nr 197. — *Wierzb.* II 876. — *Katalog ant. Wildera z r. 1914 nr 257 (cenil 750 rs.)*. — *Piekarski Kat. kórn.* nr 1441. — *Tenże Pierwsza druk. Unglera 1926 str. 108*. — *Bauch Rud. Agricola 1892 (omawia udział Agrykoli w wydaniu tego dzieła)*.

Bibl. katedr. lwow. — *Jagiell.* — *Kórnik (dwa gz.)*. — *Monach. nadw.* — *Ossol.* — *Wiedeń. nadw.* — *Włocław. sem.*

— *Toż...* [Na końcu:] *Impressum Cracoviae.*

Jest to inne odbicie tytułu i ostatniej karty, z opuszczeniem nazwiska *Unglera*. — Reszta tak samo jak poprzednio, a więc sygnatury i myłki w liczbowaniu.

W wierszu *Pawła z Krosna* są pewne różnice w porównaniu do popr. edycji (li-brum zam. opus; clauduntur zam. clauduntur).

Janozki l. c. — *Jocher 196*. — *Wiszn.* IV 106. — *Piekarski Pierwsza druk.* str. 68 nr 28. — *Jagiell.* — *Ossol.*

— *Toż...* (Na końcu:) *Impressum Cracoviae. 1517(??)*. w 4ce.

Edycja wątpliwa.

Jocher nr 198 (wedle notaty *Swidsińskiego*; ale egzemplarz *Kras.* — dawniej własność *Swiżda*. — nie ma daty, a więc może *Swiżda* się pomylił?).

— *Introductio in Ptolomei Cosmographiam cum longitudinibus et latitudinibus regionum et ciuitatum celebriorum. Epitoma Europae Eneas Siluij...* [jak w poprzedniej edycji]. (Na końcu:) *Impressum Cracoviae per Hieronymum Vietorem, Calcographum. Anno Salutis humanae (1519) Millesimo quingentesimo decimo nono. Decimo septimo Kalendaris Maij.* w 4ce, k. 2 i 44 lb.

Dedyk. i wiersz Agrykoli, jak w pierwszej ed. Jocher 199. — *Wiszn.* IV 106 (mówi mylnie o wydaniu wiedeńskim, z roku około 1519) a za nim powtarza ten błąd *Korbut I 28*. — *Wierzbaw.* I 51.

Bran. — *Chrept.* — *Czart.* — *Dziadosz.* — *Dzików* — *Jagiell.* — *Płockie sem. (?)* — *Ossol.* — *P. Mozz.* (Un. lub.) — *Uniw. warsz.*

— *Toż...* celebriorum. w 4ce, k. 2 nlb. i 32 lb.

Na k. 32 kończy się opis *Azji mniejszej i Afryki*, a powinien teraz następować opis podróży *Anselma*, ale tego w egz.

Jag. nie ma. Czcionki są Wietora, skład podobny jak w popr. edycji, tylko tytuł i cały arkusz A inaczej składany i ma inicjały trochę odmiennie od wyd. z r. 1519. Dalsze arkusze zupełnie zgadzają się z tym samym wydaniem, mają te same błędy i krzywizny składu drukarskiego jakie są w wydaniu roku 1519. Zapewne Wietor tylko pierwszy arkusz przedrukował; ale jaki rok na tym niby nowym druku położył, nie można oznaczyć.

Taki sam egz. o 32 kartach jest u Czartor. — A wreszcie i Wierzbow. III 3186 notuje egzemplarze Krasin. i bibl. Uniw. wrocł. o 32 kartach. Zdaje się więc, że Wietor wypuścił to wydanie z opuszczeniem opisu Ziemi św., a nie są to egz. fragmentaryczne.

Wissn. IV 106 notuje jakiegoś nieznane skądinąd wydanie: Cracov., M. Scharffenberg, 1531. Może to ma oznaczać owo wydanie bez daty i bez drukarza o 32 k.?

Czart. — Jag. — Kras. — Uniw. wrocł. (?)

— *Legenda sanctissime matrone anne genetricis virginis marie: et ihesu cristi anie.* [Na końcu:] *Impressum Lyptzk. per Melchiorum Lotter Anno dñi Millesimo quingentesimo xij (1512).* w 4ce, k. tyt. i k. 20 nlb. (sygn. A—Dii, dwie ost. k. niesygn.; ost. strona biała).

Na odwr. tytułu 12 wiersz łac. z napisem: *Anna suos prosperat oultores juvat et consolatur.* Poczem dwie krótkie modlitwy.

Rozpoczyna się: *Incipit prefatio in legendam sanct. matr. Anne...* Rzecz sama podzielona na 17 rozdz. przepłatanych modlitwami.

Na egz. Ossol. dopisał Juszyński: *Cracoviae typis Scharffenbergianis opus hoc impressum habeo cum hac inscriptione: cura et studio Joannis de Stobnica decani S^{ae} Annae ad Cracoviam. Conjicio et hanc editionem ad praefatum autorem spectare...*

Egz. przedruku krak. dokonanego za staraniem Stobnicy nie jest mi znany. Ale domyśl Juszyńskiego co do autorstwa Stobnicy jest zbyt widocznie mylne, aby go należało obszerniej zbijać. Dziełko było wielokrotnie zagranicą drukowane (w Lipsku i w innych miastach; niektóre edycje wylicza Grässe *Tresor* IV 144). Było także tłumaczone na język niem. (*Das ist ein hübsche Legende, Strassb. 1507*). — Tekst podobny jest zamieszczony zresztą u Bollandystów pod 27 Julii. Dość należy że *Legende S. Annae* — zapewne wedle krak. wydania Stobnicy, o ile ono istniało — przełożył na polskie Jan z Koszyczek (ob. XII, 165). Obacz o tym przekładzie Bernacki w *Pam. liter. 1907* str. 864.

Wiszn. VIII 168. — Jocher 8323. — Wierzb. III 2032. — *Wielocki Incunabula* str. 480 (o edycji z r. 1497, którą przypisuje Stobnicy). — Bernacki w *Pam. liter. 1907* str. 307. — Tenże *Pierwsza książka pol. 1918* str. 301.

— *Parvulus pphilosophie naturalis: q̄ multum conducit: nedum iuvenibus verumetiā adultis.* [Sygnet Hochfeder]. *Impressum Cracoviae.* [Na końcu:] *Impressum Cracoviae per Casparum Hochfeder. Anno domi. 1503. In vigilia sancti Johannis baptiste.* w 4ce, k. 12 nlb.

Druk gocki.

Na pierwszej karcie w górze: *Parvulus philosophie naturalis in pbisicam Aristotelis Introductorius.*

Ks. Michalski l. c. pisze (str. 69): „Znalazłem w bibl. Jag. także drugie wydanie bez miejsca i roku, nie podane w żadnej bibliografji“. Pomimo poszukiwań nie odnalazłem w Bibl. Jag. takiego wydania (r. 1932).

Pisemko to jest skrótem niektórych ustępów z *Summy Alberta W.* (będącej opracowaniem *Arystotelesa*) a to celem dostarczenia uczniom tekstu do wykładów. Skrótu dokonał Stobnica (ale nie jest wymieniony nigdzie).

Dziełko podobnej treści o podobnym tytule, stresszczające dla użytku uczniów Alberta W. i *Arystotelesa*, były w w. XVI często. I tak up. dziełko o podobnym tytule Grzegorza Breitkopfa de Konitz, przypisywane czasem mylnie Stobnicy, ob. w t. XIII, 328.

Inne dzieło o podobnym tytule nieznanego autora („*Parvulus philosophiae naturalis iuvenilibus ingeniis phisicen desiderantibus...*“ *Viennae 1510* — oraz *Viennae Singrenius 1516* w 4ce, k. 14), wyszło dwukrotnie w Wiedniu, z herbami Polski i Krakowa — a więc było przeznaczone dla nauki w Akademji krak. — Baudtkie *Hist. druk. krak.* str. 244 (idąc za Denisa Wiens *Bachdruckerg.*) przypisuje je Stobnicy, co niewątpliwie mylnie.

Jocher 116. — Michalski l. c. str. 69. — *Wierzbowski* II 827.

Bibl. Kap. w Ostrzychomiu — Bibl. Muz. narod. w B. Peszcie — Czart. — Kórn. — Jagiell.

— *Parvulus philosophie naturalis cum expositione textuali ac dubiorum magis necessariorum dissolutione ad intentionem Scoti congesta in studio Cracoviensi a Joanne Stobnicensi artium Magistro.* [Poczem:] *Thomas Ponsnaniensis de excellenti philosophiae utilitate ad lectorem. In quodcunque vo-*

les studium si respicis illic Praecipuum retinet philosophia decus Hac rerum causas nosces quibus omnia subsunt Qua sine nulla unquam laus tibi in arte datur: Sed laudare satis poterit quis philosophiam? Magna est atque potens: libera: clara: sacra: Que cum scriptorum per mille volumina sparsa est Hic brevis effectum regula queque dabit: Cuius cum studium queris iam lector amande Exiguum hunc promptus volue revolve librum. [Na końcu:] Impressum Cracovie impensis domini Joannis Haller cuius Cracovien. Anno domini. M.d.vij. (1507). et finitum vltima die Aprilis. w 4ce, k. tyt. i k. 66 nlb. (sygn. a—17).

Druk gocki.

Na odw. k. tyt.: 1) Joannes Stobnicensis... clar. docti Paulo nato... principis Alexandri de Olschani castell. Vlnensis et capit. Siradiensis. Tu mōwi o swoim skrócie „Parv. phil.“ poprzednio wydanym. Wychwała też wychowanie i pilność księcia, swego nczania. — 2) Poczem idą dwa uławierzke pt. In eecum detractorem Disticon... (zapewne Tom. Pozn.).

Na k. a₂: Prologus, Aristoteles philos. princeps ostendens... Poczem idzie bezpośrednio tekst I księgi.

Od k. f₂ verso: Secundus tractatus Parvuli phil. libris de generatione et corruptione Aristotelis correspondens.

Od k. g₂ verso: Tractatus Tertius libris de anima Aristotelis correspondens...

Na ost. karcie verso odesza autora do młodzieży: Habetis adolescentes ingenue (sic, sam. ingenui) in multos codices multiplicatim ut optatis in Parvulum philosophie comentationem antea dudum congestam et nunc iterum revisam... Pnto vos veniam daturus erratis in hoc opere, ad quod publicandum me impulistis.

Wyrażenie „iterum revisam“ można rozumieć dwojako 1) albo jako do druku obecnie zrewidowane a dawniej przygotowane dzieło; 2) albo też rozumieć to, jako stwierdzenie faktu, iż jest to nowe wydanie poprzednio już wydanego (1503) pod tym samym tytułem — a obecnie tylko szeroko skomentowanego — tekstu. Istotnie ks. Michalski l. c. str. 69 określił stosunek niniejszego Parvulusa (1507) do jego poprzednika (1503) w ten sposób, iż skróć z r. 1503 został tu powtórnie wydany, ale razem z obszernymi komentarzami Stobnicy (expositio). Celem tych komentarzy było wykazać zgodność nauki Arystotelesa z nauką Skota.

Omawia to dzieło Struve Hist. logiki (1911) str. 164.

Egz. Jag. glossowany przez któregoś z uczniów (podobnie zresztą jak wszystkie znane mi egzemplarze podręczników Stobnicy).

Starowolski Hecat. (przypisuje to Tomaszowi z Poznania). — *Encyklopedia Hist. szkół* I 99. — *Wissn.* IV 125. — *Jocher* nr 117. — *Wierzb.* II 850. — *Kopera Spis* nr 21. — *Piekarcki Katalog kórn.* nr 1094. — *Ptaśnik w Mon. Pol. Typogr.* str. 38 (z datą 1510!).

Chrept. — Czart. — Czetw. — *Dziedusz.* — *Jagiell.* — *Kórnik — Muz. nar. (Czapski) — Petersburg.* — *Raczyń.* — *Zamoj.*

— Parvulus philosophiae naturalis cū expositiōe textuali ac dubiorum magis necessariorum dissolutiōe ad intentionē Scoti cōgesta in Studio Cracoviensi. Thomas Posnaniensis de excellenti Philosophie vtilitate. Ad Lectorem: In quocumque voles studium si respicis: illic — Precipuū retinet philosophia decus. — Hac rerū causas nosces quibus omnia subsunt — Qua sine nulla unquam laus tibi in arte datur. — Sed laudare satis poterit quis philosophiā: Magna est atque potēs libera: clara: sacra: Que cū scriptorum per mille volumina sparsa ē — Hic brevis effectū regula queque dabit: — Cuius cū studiū queris iam lector amande — Exigū hūc promptus volue revolve librum. [Na końcu:] Impressum Cracovie impensis spectabilis viri dni Joannis Haller cuius Cracovien: per Florianū Ungleriū: Anno dni 1513. [Tu sygnet drukarni Unglera a zarazem herb Krakowa: brama miejska]. w 4ce, k. tyt., k. 77 lb. (sygn. M₅).

Ostatnia strona biala.

Prologus na k. 2 recto; kończy się na k. 4 verso w połowie. U góry tych 4 stron paginata: Prologus.

Poczem tekst ka. I rozpoczyna się: Natura est principum et causa monendi... (Inicjała N brakuje). Paginaty na k. 4—10 recto nie ma, rozpoczyna się dopiero na k. 10 verso i idzie przez całe dzieło (z wyjątkiem k. 82 r., k. 49 v., k. 50 r., k. 66 r. Od k. 41 verso: Secundus tractatus. Od k. 51 recto: Tractatus tertius.

Końcowy zwrot do uczniów brami tntaj: Ad lectores. Habetis adolescentes ingenui iterum recognitam et annotationibus insignitum sententiarum illustratam ut optatis in Parv. phil. comentationem...

Łukasz. Hist. uskół I 99. — Jocher nr 118. — Wiersz. I 23. — Piekarski Pierwsza druk. 1926 str. 103, str. 58 (o sygnecie), str. 68. Bened. w Lubiniu — Czart. — Jag. (2 egz.) — Ossol.

— Toż:... uolue reolue librum. [Cały tytuł między ozdobniami, renesansowymi kolumnami; w środku górnej części karty tyt. Adam i Ewa oraz monogram A P]. [Na końcu:] Basileę: ex edibus Adę Petri. Mense Septembri. Anno M.D.XVI. (1516). w 4ce, k. tyt., k. LXV lb. (sygn. L₄ i 1 k. nie sygn.).

Druk gocki, tylko wiersze Tom. Pozn. na tytule oraz odeswa Hartmana antykwa.

Na odwr. tytułu: Andreas Hartmanni Argentinus, Lectori S. — Mówi, że to jest przedruk podręcznika używanego w Krakowie. Oczyszczono go nonnullis labeculis i wydano typo elegantiori. Datow. Basileę: Ex off. litteratoria Adae Petri. Anno M.D.XVI. viij Kalen. Octobres.

Zwrot końcowy autora do młodzieży opuszczono w tem wydaniu.

Januski Nachr. IV 125. — Wiersz. II 926. — Piekarski Kat. kórń. nr 1095. — Katalog ant. Wildera 1926.

Czart. — Czetw. — Dzied. — Dzików — Jagiell. — Kórnik — Saembek — Uniw. wileńs. — Włocł. sem. — Zamojs.

— Parvalus philosophie naturalis. [Pod tem ozdobna ramka z sygn. Hallera i wiersz Tom. Posnaniensis; tytuł w ramce, u jej góry sygnet Hallera. Na odwrocie drugi tytuł:] Paruulus philosophie naturalis cum expositione textuali ac dubiorum magis necessarium dissolutione ad intentionem Scoti congesta in Cracouiensi a Ioanne Stobnicensi artium Magistro. In Ceevm Detractorem Disticon... (4 wiersz, pod tem winieta z Pogonią litewska). [Na końcu:] Impressum Cracouie impensis spectabilis viri domini Joannis Haller eius Cracouien. Anno 1517. w 4ce, k. nlb. 70 (sygn. I₉).

Brak więc w tytule in *studio* Cracouiensi. Na końcu ta sama winieta z Pogonią, co na II tytule. Druk gocki mieszany z antykwa. Ostatnia strona biała.

Januski Nachr. IV 124. — Jocher nr 119. — Wiersz. II 935. — Kopera Spis nr 61. — Piekarski Kat. kórń. nr 1096. — U Pilata-Kossow. Hist. lit. II str. 174 błędna informacja o tem wydaniu.

Bibl. bodlej. — Czartor. — Czetwert. — Dzików — Jagiell. — Kórnik (dwa egz.) —

Krasin. — Moss. (Un. lub.) — Muz. nar. (Czapski) — Ossol. — Raca. — Szembek — Zamoj.

— De praedicatione abstractorum ex sententia Scoti tam in creatis quam in divinis ac transcendentibus. (B. m. i r., ale: Crac. Haller). w 4ce, k. 4 nlb. (sygnatury 1, 2, 3 — zaś karta czwarta bez sygnatury).

Na czele karty pierwszej idzie: Joannes Stobnicensis Michaeli Parisiensi Philosopho ac Theologo doctissimo S. D. — U dołu karty rozpoczyna się odpowiedź Michała z Bystrzykowa, która siega do połowy strony drugiej: Michael Parisiensis Artium et Sacrae Theologiae magistro Joanni Stobnicensi S. Dicit.

Oba listy nie datowane. Wynika z nich, że Jan ze Stobnica wykładając metafizykę Ant. Andree spostrzegł kilka różnic między nim a Skotem — i że je tu zestawia. Michał z Bystrz. stwierdza słuszność jego spostrzeżeń.

Zaczyna się: Ut rum in abstractis sit aliqua praedictio vera, quae non sit per se primo modo...

Ks. Michaleki w Arch. do dziejów filoz. I (Przedstawiciele Skotyzmu) str. 63 omawia treść a druk kładzie na r. 1505—6, gdyż w tym czasie wykladał Stobnica metafizykę. Ale czoionki wskazują raczej na r. 1515. — Pilat-Kossowski Hist. lit. II 170. Jagiell.

— Questiones veteris ac noue logice cum resolutione textus aristotelis clarissima: ad intentionē doctoris Scoti. [Resztę karty zajmuje sztych; w części górnej w środku na tarczy orzeł polski, z lewej strony podtrzymuje tarczę lew, z prawej jednorozec; w części dolnej sztychu z lewej strony herb Krakowa, z prawej na tarczy herbowej Pogon tj. rycerz na koniu w zbroji, z mieczem w podniesionej prawicy, lewą ręką kieruje koniem, na tarczy podwójny krzyż. Między herbami drzewo suche, sygnet drukarni Jana Hallera]. [Na końcu:] Opus resolutionis questionū veteris logice. cum lucida textus aristotelis expositione ad opinionē doctoris scoti regia in ciuitate Cracouiensi impressum. Impensis spectabilis viri dni Johannis haller. Anno salutis nostre. M.CCCC.viij. (1508). In vigilia acti bartolomei apostoli felicem sortitus est finem Seuiente his temporibus ibidem horrenda peste epidemia. Laus Deo Glorioso. w 4ce,

k. tyt. i k. 184 nlb. (sygn. a—z; poczem ostatnich 35 kart jest sygn. nieregularnymi znakami, ad hoc poprzerabianemi).

Na odwr. k. tyt. dedykacja: Johannes Stobnicensis arcium magister Magnifico domino Mathie de mieschow arcium et medicine doctori egrsgio rectori et vicecano. studii crac. optime merito. — Tutaj wychwala Michała Paryżanina (z Bystrzykowa) i pisze, że postarał się, aby wydano te wykłady.

Dzieło to wyszło także z datą 1507, o czem obacz w t. XXII str. 333.

Stobnica miał wydać także dwa inne traktaty Michała z Bystrzykowa, a mianowicie: 1) Quaestiones in librum Analyticorum Priorum (1505, 1511). — 2) Quaest. in libros Poster. Analit. (1505, 1511).

Zachodzi pytanie, jaki był udział Stobnicy w tom wydaniu. — Ks. Michalski pomija dzieła te przy omawianiu jego działalności. Tymczasem dopiski współczesne na egzemplarzach Jag. poświadczają, że teksty te służyły Stobnicy za podstawę wykładów (exaudita snb M. Stobnicza auno praefixo), a i sam Stobnica w dedykacji Miechowicie wyraża się podobnie. — Rzecz komplikuje się jeszcze przez to, że Michał Paryżanin nie był samodzielnym autorem, ale korzystał w wykładach z „explanatio“ Piotra Rosellego (ob. tom XXVI, 363).

Są to więc zapewne wykłady Rosellego, przerobione (recognitae) przez Mich. Paryżan. dla użytku scholarów krak., a przygotowane do druku przez Stobnicę, który również wedle nich tj. w duchu skotyzmu wykładał. Taki stosunek jest zresztą w tych czasach rzeczą częstą. Dodac należy, że Michał Paryżanin umarł dopiero 1520.

Równocześnie niemal bo w r. 1511 wyszło także dzieło J. Głogowczyka pt. Quaestiones veteris ac nove Logice, którego stosunek do pracy Michała z Bystrz. nie jest zbadany. (Ob. t. XVII, 183). W każdym razie Głogowczyk był tomistą, Stobnica skotystą. Cała ta sprawa wymagałaby rozwikłania.

Por. tom XXII, 333—4.

Wierzb. II 856. — Piekarski Katalog kórn. nr 157. — Kopera Spis nr 22.

Jagiell. — Kórnik — Krasin. — Maa. nar. (Czapski) — Ossol. — Pawlik. — Sem. włocł. — Szembek — Zamoj.

— ob. Anselmus Minoryta — Bochyń Adam (Iudicium de scientiis 1515) — Bruni Aretinus (In moralem disciplinam 1511, 1515, 1517; wydał to Stobnica z komentarzem i dedyk. rektorowi Bochyńowi) — Gijelczew

Mik. (Expositio 1507; był on jego uczniem) — Głogoviensis Jan — Hesiodus (Georgicorum 1505; wydał Bederman i ded. Stobnicy) — Michael Paryż. (z Bystrzykowa, Twaróg) — Starowolski Szym. (Hecatontas 1528) — Twaróg Michał (z Bystrzykowa, Paryżanin).

Rękopis Stobnicy w Bibl. Jag. nr 2457 poświęcony geografii (poniekąd materiał do dzieła „Introductio“) omawia Bnjak Studja 1925 (Geogr. na uniw. Jag.). — Inne jego dwa rękopisy wymienia Wiślocki Kat. rękop., a mianowicie nr 733 (Quaestiones logicae); nr 2473 (Bonaventurae Breviloq.). — Jego rękopis „de nlt. abstractis“ ob. Wiślocki Incun. str. 17 (Quaest. metaph. Arist. 1487). Nie uwzględnił go ks. Michalski.

Stobnica był zapewne wydawcą komentarza do Parva Log. Piotra Hiszpana?

Wiszniewski III 199—205 i IV 104, 125. — Enc. Org. XXIV 167. — Enc. kośc. XXVI 550. — Meczkowski Statuta 118, 124, 146, 157. — Wiślocki Katalog ręk. str. LXVIII. — Tenże Liber dilig. str. 500—1. — Tenże Incunab. str. 480 (tn o książkach, po nim pozostałych). — Morawski Hist. uniw. II. — Ks. Konst. Michalski w Arch. Kom. do badań hist. filoz. I 1915 str. 62 i nast. — Tenże w Pamiętn. IV zjazdu bist. 1925. — Struve Hist. logiki (1911) str. 164. — Waszkiewicz Poes, logiki 1830 str. 118. — Twardowski O filoz. áredn. 1910. — Pilat-Kossowski Hist. liter. (1926) II cz. 1 str. 168—170 i str. 159. — Korbut² I str. 27. — Finkel III str. 1865.

STOBOEUS Georglus de Palnaburgo, Episcopus Lavantinus. Epistolae ad diversos; nunc primum in lucem editae ab Hieronimo Lombardo. Venetiis apud Josephum Rosam 1749. w 4cc.

Ciampi Bibl. pod nr 67 dodaje: Aggiunte Saline in Polonia e nella piccola Russia tenute in Appalto dalli Italiani. Tre erano le cave del Sale in quel tempo nel distretto di Cracovia.

Bywa też podawana data 1747.

— Georgii Stoboei de Palnaburgo episcopi Laventini, Caesareae Majestati, et serenissimo Ferdinando, archiduci Austriae a secretioribus consiliis, nec non pro eodem per Inferioris Austriae provincias locum tenentis Epistolae ad diversos, nuper a P. Hieronymo Lombardi e Societate Jesu primum vulgatae, nunc denuo recusae. Viennae Austriae,

Apud Augustinum Bernardi, Universitatis bibliopolam. 1758. w 4ce, karta tytułowa, 4 karty przedmowy, 2 karty następne zawierające „Nonnulla de Georgio Stoboeo testimonia“, 1 k. z ryciną i str. 343.

Portret Stoboensa rytow. Nicolai.

Mieści dużo materiałów dotyczących Polski.

Między innymi pod następującymi pozycjami w rejestrze:

Archi-Diaconus Salisburgensis inferioris Carinthiae (Michael Herbestius).

Berhardus (seu Bernardus) Macielovius (seu Maciejowski) Episcopus Cracoviensis et Cardinalis.

Bernardus Edeus Canoniceus Wratislaviensis. D. Caepinski.

Canonici Cracovienses.

Charbiczki Stephaus.

Christophorus Varsevicus.

Claudius Rangonius Episcopus Regiensis, Apostolicus apud Regem Poloniae.

Collegium Canoniceorum Ecclesiae Cracov. Comitia Regni Poloniae.

Constantia Archi-Dux Austriae. Soror Annae Reginae Poloniae. Regi Poloniae viduo sibi cognato desponsatur, annuentibus et consentibus Pontifice et Caesare, cum Rege praedicto matrimonium paciscitur, eidem praesens sistitur et traditur a Stoboeo; suum favorem promittit Canonicis Ecclesiae Cracoviensis, laudatur a Martino Siskowski.

Cracoviensis Suffraganeus, Avunculus Pauli Garlinii Canonici.

Demetrius Moscorum Dux occisus dicitur, dein redivivus.

Fogelveder, Canonicus Cracoviensis, Praeceptor Regii Poloniae Principis.

Martino Siskowski.

Regina Constantia.

Petro Tiliczki.

Cracovia post sex hebdomadarum moram discedit, itinere tam fastidioso quam honorifico; ex Italia Lavantum redux statim Summus Praefectus in Episcopatu Wratislaviae constituitur.

Ioannes Carolus Sinnicki.

Ioannes Deckerius, Cracoviam Regalium nuptiarum occasione se confert.

Martinus Siskowski, seu Siscovius, Episcopus Luceoriensis, Sigismundi II Poloniae Regis Orator, Stoboei amicissimus; ad Episcopatum Plocensem promovetur.

Matrimonium Poloniae Principis.

Oratores Sigismundi III Regis Poloniae.

Paulus Albertus Episcopus Wratislaviensis laudatus a Stoboeo.

Paulus Carlinius, Canonicus Vladislaviensis, Petrus Tiliczki, Episcopus Vladislaviensis, Stoboei amicissimus.

Rebelle in Regno Poloniae victi.

Sigismundus, Rex Poloniae, Constantiam Archi-Ducem Austriae, Sororem Annae defunctae uxorem ducit.

Sigismundus Miskowski, Mariscalcus Sigismundi, Poloniae Regis orator.

Simon Rudnicus, Episcopus Varmiensis.

Smolensko arx.

Jagiell.

— ob. Loeaechius Andreas (1605).

X. Czapiewski Polacy w Ing. 1914 s. 100. —

Räsch Die Convertiten tom VIII 558. —

Finkel nr 4783.

Stocka Anna ob. Sarnecki Świętosław (Związek nierozdzielny 1679).

Stocki Aleksander ob. Sarnecki Świętosław (Związek 1679).

Stocki Piotr ob. Barański Aleksander (Exercitationes 1779).

STOCKI Stanisław. Propositiones ex ethica. Cracoviae, 1776. w 8ce.

— ob. Decas literar. (1777) — Koldowicz Fr. (1776) — Steczkowski A. (Vende 1775).

Stocki Stefan ob. Margowski And. (Infula 1685).

Stockius Simon ob. Durasz Jacek (1610) — Haasius Andreas.

STODERTUS Adrianus. Ave nuptiale Wilhelmo Schlotio et Mariae, Jacobi Schlacovii filiae. Dantisci 1647. fol.

— Leichenrede auf Adelgunde Dittmann. 1648. fol.

— De natu Magnetis Disputatio publica ordinaria. In Gymnasio Dantiscano Praeside M. Petro Crugero Professore Mathemat. Respondente Adriano Stoderto Dantiscano Habenda postrid. Cal. Maij, In Acroaterio majori, Horis consuetis. Dantisci, Typis Hunefeldi, Anno 1615. w 4ce, ark. A—C₄.

Jagiell.

STOECKEL M. Anmerkungen bey der Pest 1709 in Dantzig beobachtet. Hamburg, Liebezeit 1710. w 4ce, k. 20.

— Anmerkungen so er bey der 1709. grassirten Pest in Danzig aufgezeichnet. Danzig 1710. w 4ce.

— ob. Kanold (1711) — Schreiben Medicorum.

STOECKLEIN (Stöcklein) Józef. Allerhand Schriften und Reis-Beschreibungen welche von den Missionariis der Gesellschaft Jesu aus beiden Indien und andern über Meer gelegenen Län-

dern seit An. 1642 bis auf das Jahr 1726 in Europa angelangt sind. Jetzt zum erstemal theils aus handschriftlichen Urkunden, theils aus den Französischen Lettres édifiantes zusammen getragen von Joseph Stöcklein... Augsb. 1728 — 1740. (Tomów 5. Części 28). fol.

Doprowadzone do r. 1740. Są tu wiadomości rozproszone o Moskwie, Syberji. Jest przekład powiększony i poprawiony Avrila o Polsce i Rosji, tudzież Kruśińskiego. Obzcz tom XX str. 306, gdzie opisano poprzednie wydanie z r. 1732.

STOERCK (Störck) Antoni, baron. Antoniego Wolnego Barona Störcka Dziedzica Dobr Getelse, Konsyliarza Y Doktora Nadwornego Cesarskiego, Kollegium medycznego Wiedeńskiego Prezydenta y Dyrektora, w Prowincjach Austriackich Proto Medyka; Różnych Akademii Europejskich Towarzysza, &c. &c. Medycyna Systematyczno-Praktyczna, Służąca Felszerom Woyskowym Y Wieyskim, z Łacin-skiego Na Polski Język Przełożona Przez X. F. B. Dargusza S. P. D. P. S. w Akad. W. Tom I. [Tu winietka]. w Wilnie w Drukarni J. K. Mei y Rzplitey u XX. Piarow Roku 1792. w 8ce, k. tyt. i k. 1 nlb., str. 715 i k. 2 nlb. — Tom II... przez X. F. B. Dargusza Schol: y Chirug: (sic) Prakt. w Akadem. Wileń. w Wilnie w Drukarni J. K. Mei y Rzeczplitey u XX. Piarow Roku 1792. k. tyt. i str. 485, k. 35 nlb.

Na czele I tomu Registr prenumeratorów i przedmowa tłumacza. Tu pisze, że dzieło przełożona na język łac. i franc. — Na str. 3 wstęp ogólny; poczem opisy poszczególnych chorób; sposób leczenia i liczne recepty. Na końcu tomu spis rzeczy i omyłki.

W t. II dalsze opisy chorób. Na końcu Registr rzeczy wielkiej wagi i pamięci godnych (dla obu tomów)... oraz: Klasyfikacja czyli rozróżnienie lekarstw. Jagiell. — ob. Krupiński Ant. (Tractatus 1774).

STOESSEL Joannes. Gedechnüss der wunderbahren Dingen des unter den Sacramentalischen Gestalten verborgenen Gottes von dem Glottausche Ochsen angebetete deutlicher erleuteret... von Ioanne Stössel... zu Braunsberg in

Collegio Societatis Jesu Anno 1716. w 12ce, str. 108. Univ. warsz.

Stoesselin Helena ob. Hainow Math. Arn. (Mundus 1635).

STOGIUS Samuel. Trost-Geticht, Uber Den frühzeitigen, aber doch seeligen Abschied auss diesem Iammer und Thränen-Thal, Des Weyland Wol-Edlen, Gestrengen, Ehrenvesten und Wolbenambten Herren Christoph George von Hocks und Thomas Waldaw, auff Mtlgast, Räschen, und Schmögerlen, etc. Welcher allhier zu Rawitz den 27 Iulii des jetztlaufenden Iahrs, zwischen 3. und 4. Uhr nach Mittage, unter stets werendem Seufftzen, nach dem Er seine Seele Gott dem Himlischen Vater befohlen, in warem Glauben, und festem Vertrawen auff seinen Erlöser Christum Iesum sanffte und seeliglichen eingeschlaffen. Wortber die Hinterlassene, Hochlöbliche, Adeliche Anvervanten und Freunde sich denn zum höchsten betruben. Diese Ihre Betrubbuss aber in etwas zu lindern, hat dieses auss Schuldigkeit nebenst Zweyen Trawr-Getichten auffgesetzt Samuel Stogius Schlawensis, anjetzo der jungen Hocken auff Räschen Praeceptor. Anno MDCXLV (1645). Gedruckt zu Polnischen Lissa durch Wigandum Funck. w 4ce, k. 4. Wroclawa, miejs.

Stolcus Stanisław ob. Panisius S. V. (Crux 1718).

Stojecki Tadeusz ob. Ślęczkowski Andrzej Jan Kanty (Agere 1770).

Stojeński ob. Stoiński.

STOJKOWSKI (Stoykowski) Hipolit. Drzewo Moralne. Różlicznymi Niebieskiemi obrodzone Cnot ŚŚ. Owocami Toporem śmierci doczesznie podcięte Do Niebieskiego Páradyzu wiecznie przesądzone. Ieymości Paniey Anny z Smuszewie Modlibowskiey Stólnikowey y Svrrogatorowey Poznanskiey. Kazaniem. W Kościele Poznńskim Oycow Franciszkanow v S. Antoniego z Padwi ku nieśmiertelności. Przez W. Xiedza Hyppolyta Stoykowskiego Pismá S. Doktora, Oycá Prowinciey Polskiey, y Káznodzieie Ordynariuszá, Zakonu

Braći Mniejszych Świętego Fránciszká Conwent. podźwignione. W Poznániv. W Drukárni Woyciecha Regvlvsá Młodwiewicza (sic) R. P. 1678. w 4ce, k. tyt. i k. 21 nlb.

Na odwr. tyt. herb Modlibowskich (Dryja) i 6 wiersz. Dedykacja: Kasprowi Franc. i Andrzejowi Modlibowskiemu, datow. 26 sept. 1678. — Aprobata Stefana Moręckiego, prep. pozn.

W kazaniu wychwała m. i. Bartłomieja Modl. który gdy mu kul niedostało, wybił rzekomo ząb i zabił nim Tatarzyna (?!). Akad. — Jagiell. — Ossol.

— Lilia W nowym Ogrodzie Wągrowieckim Stárożytnie zászádzona W kościelney godności, Cnotami Świętobliwośćia, Nauka, wonnie roskwitła. Bernard S. Opat Klarawalenski. Prze Wieleb. Oycow Cysterციensow Fundátor y Patryarcha. w Dzień wroczyścióci jego. Kazaniem Do násládownia wszýtkim wiernym. w Kościele Wągrowieckim Klasztornym. Przez W. X. Hippolyta Stoykowskiego Pismá S. Doktorá, Prowinciey Polskiey Oycá, Káznodzieie Ordynáryusza Poznańskiego. Zakonu Braći Mniejszey S. Fránciszká Conwent. Podana. w Poznánivu Woyciecha Regulusa Młodniewiczá R. P. 1679. w 4ce, k. tyt. i k. 17 nlb.

Na odwr. tyt. klejnot Jankowskich (Junosza) i 6 wiersz. Przypis Wojc. Kaz. Jankowskiemu, pleb. wągrowieckiemu. Aprobata Stef. Moręckiego, prep. pozn. — W kazaniu rozwija ogromną erudycję na temat lilij jako godła i symbolu. Treści żadnej. Łukasz. Obras m. Poznania II 41 (świe go mylnie Strojnowskim). — Joher 4825. Jag. — Kraa. — Ossol. — Uniw. wileń.

— Walecznik w Bramie (sic) Starożytnych Grzymáłow zbrojno stoiący. Rodzajem, Męstwem, Odwagą. W różnych Krolestwach dziwnie słynący. Wiarę S. Katolicá, Rzeczpospolitą Polską, Wolność Szlachecką. Chwalebnie zászczycájący. Termin życia doczesnego szczęśliwie kończący. Jáśnie Wielmożny Sławney Pámięci Ięgo Mość Pan, P. Andrzej Karol z Grvdney Grvdzinski Wojewoda Poznanski. Kazaniem przy Akcie pogrzebowym. W Złotowie. Przez W. X. Hippolyta Stoykowskiego, Pismá S. Doktorá, Prowinciey Polskiey Oycá, Káznodzieie Ordynáryusza Poznańskie-

go V. S. Antoniego z Pádwi, Zakonu Braći Mniejszych S. Fránciszká Conueń. Pokazany. W Poznánivu w Drukárni Woyciechá Regulusa Młodwiewiczá (sic). (1679). w 4ce, k. tyt. i k. 32 nlb. (sygn. A—G₅).

Druk przedmowy aut., kazanie got.

Na odwr. tyt. herb Brama; pod nim 6 wiersz. Dedyk. Marjannie z Święcie Grudzińskiej i Stefanowi Grudz. podtolemu koron., poczem aprobata i kazanie. W kazaniu wspomina różnych Grudzińskich, Zyg. Działyńskiego, Opalińskich itp. — ale szczegółów biograficznych nie podaje.

Weteran Poznański 1825 str. 579—580, podaje mylnie nazwisko Strojnowski a datą 1697. — Smoleński Pisma I 8.

Jagiell. — Krasin. — Ossol. — Uniw. lwows. — Uniw. warsz.

Stońscy ob. Satorius.

Stońska Łucja ob. Chyliński Piotr Ignacy (1696).

Stońska Teresa z Pisarskich ob. Karkutkiewicz Gabrjel (1724) — Konty Andrzej (1724).

STOŃSKI (ze Stojeszyna) Anioł. Primitiae maturescentium philosophicarum frugum, magno gratitudinis et filialis observantiae argumento ad aras sinus paterni Illustri ac Magnifico domino D. Francisco de Stoieszyn Stoński, iudici terrestri Lublinen., nec non Judiciorum Tribunalitorum Lublinsium perpetuo assessori, consecratae per P. F. Angelum Stoński, S. Theol. bacc. nec non philosophiae in studio formali Cracovensi ordinis Carmelitarum professorum. Anno Domini MDCLXXX, mense [februario] die [dopisano 18]. Cracoviae, Typis Universit. 1680. fol., k. 4.

Na odwr. k. tyt. herb Stońskich i 4 wiersz. Iac. Następnie dedykacja Franc. Stońskiemu, pod którą podpisany „humillimus filius“ Fr. Ang. Stoński. Na końcu: Disputabuntur Cracoviae in Conv. arenario P. P. Carmelitarum Respondente Fre. Bernardino Małkovic, philosophiae studente. Sub assistentia ejusdem ut supra.

Jagiell. — Krasin.

— ob. Rogowski And. (Religio 1697) — Wilkoński Kaz. (Concha 1712).

Stoński Antoni, pijar ob. Prezent dla dam Warszawskich, czyli modna

parafianka z krakowskiego Podgórze (1783).

Jeż także inny Prezent dla dam wydany bezimiennie prozą w Warszawie 1778 r.

Stoiński Antoni snbdapifer ob. Krasuski Fr. (Tripos 1701) — Wilkoński Kaz. (Concha 1712).

Stoiński (Stoinius) Chrystjan ob. Pistorius Sz. (1611).

Stoiński Dominik ob. Duńczewski Stan. (1747) — Karkutkiewicz Gabrjel (Relacja życia 1724) — Konty Andrzej (1724).

Stoiński F. N. ob. Białowicius Aug. (Laus 1649).

Stoiński Franciscus ob. Stoiński Angelus (Primitiae 1680).

Stoiński Jacek ob. Wietrzyński Kazim. (Pierścienie 1736).

Stoiński (Stojęński) Jan ob. Pistorius Sim. (1611) — Statorius J. (Modlitwy 1633, De Jesu Christi divinitate 1618) — Wolan Jan (Scripta 1641).

STOIŃSKI (Statorius) Krzysztof. Michaelis Piccarti Censura Dialecticae novorum philosophorum in theses conjecta. Respondit Christophorus Stoiusky Polonus... Obacz Felwinger (Philosophia Altdorfiana 1644).

— ob. Cichowski Mik. (1641).

Stoiński M., notarij. ziem. ob. Processus causae (1636).

Brückner Dzieje kult. II 421.

Stoiński Nicolaus (I) ob. Laudatio (1595).

Stoiński Mikołaj (II), karmelita ob. Sługocki D. (Olympia 1677).

Stoiński Piotr ob. Statorius.

Stoiński sędzia ob. Kochnowski Melch. (Possessio 1747).

Stoiński Stan. ob. Baranowski Józ. (Angelicus 1755).

Stoiński Stefan ob. Keckerman (1606).

STOIŃSKI Xawery, kaw. Ord. S. Stan. Głos... na sessyi seymowej d. 21. Czerwiec 1793 r. w Grodnie miany. (Przytem:) Głos tegoż miany na sessyi seymowej d. 26. Czerwiec 1793 r. fol., karta 1.

Krasińs.

— Głos... na sessyi seymowej d. 25. Czerwiec 1793 r. w Grodnie miany. fol., kart 2.

Krasińs.

— Głos... na sessyi seymowej dnia 26. czerwiec 1793 r. miany. fol., 1 str. Jagiell.

— Głos Jaśnie Wielmożnego... posła z województwa Lubelskiego, kawalera orderu ś. Stanisława na sessyi seymowej dnia 9 mca lipca 1793 r. w Grodnie miany. fol., kart 2.

Jagiell.

— Głos Jaśnie Wielmożnego... kawalera orderu ś. Stanisława, posła z województwa lubelskiego na sessyi seymowej dn. 16 lipca 1793 r. w Grodnie miany. fol., kart 2.

Jagiell. — Krasińs.

— Projekt JW. Stoińskiego posła Lubels. dnia 26 Septembr. 1793 r. fol., 1 strona.

Krasińs.

— Uwagi JW... posła lubelskiego nad uchYLENIEM podatku skorowego. fol., 2 karty.

Czartor.

(**Stoiński Xawery**). Do Stoińskiego posła na seym extraordinaryny Grodzianski z województwa Lubelskiego... w 4cc.

Uniw. wileńs.

Stojowski Jordan Tadeusz ob. Ślęczkowski Andrzej (Agere 1770).

STOIUS Mathias (ur. w Królewcu 1526 r. † 15 stycz. 1583). Ad scriptum de vapore editum A. D. Scalichio. Responsio Matthiae Stoj R. Regiomonti Borussiae, Excudebat Ioannes Danbmannus. w 8cc, sygn. C.

Wrocławsk. miejs.

— ob. Sabinus G. (Poemata) — Vergerius Paulus (Lac spirituale).

Inne jego pisma nie należą do polskiej Bibl. — Sembrzycki Vergerius s. 38. — Grabowski Liter. Inter. 1920. — Wierzbow. II 1993 (Prima relig. elem.).

STOK Jan, z Wąchocka. Historiya bärzo cudna o przyiazni a uprzeymey miłości Tytusá z Gizipusem, teraz nowo Polskim ięzykiem z Lácińskiego napisána. Przez Ianá Stoká Wąchoćczyká. A do tego co czyść będzie. Przeczeći też to brácie miły wszákci nie závádzi, Bo się więc często pytacie... [tu ósmo-wiersz polski]. Z Drukárnie Mácieiá Wyrzbiety Roku Páńskiego 1564. w 4cc, k. 10 nlb.

Przypis: Janowi Naropińskiemu ważnikowi Żny wielickiey... Jan Stok Wąchoczyk z klasztoru szczyrzyckiego. Datum ex clastro Szczyricen. penultima Martii A. D. 1564.

Karta A, znaczona błędnie B₂. — Druk gocki. Tekst rozpoczyna się tytułem: Rzecz sama historyey. — Na końcu: Zamknięcie.

Przedrukował Sz. Adalberg w Bibl. pis. pol. nr 33 w r. 1897. — Maciej. Piśmieni. II Dod. — Ptaszycki S. w Upominku dla Orzeszkowej str. 491.

Źródłem tego utworu jest Boccaccio (ósma nowela X dnia), a raczej przekład kard. Nobilego, jak sądzi Brückner w Kwart. biat. 1897 str. 824. — Krzyżanowski Romans pseudohistor. 1926. — Tenże w Sprawozdaniach Akad. Um. 1929 lipiec sądzi, że to przekład z Beroalda. Czartor.

Stoklickie starostwo ob. Malinowski Fel. (Sprawa 1787) — Minejko (Mia-
steczko 1788).

Stoklińska sól ob. Jundziłł B. (1792).

STOKŁOSIŃSKI Filip Ner. Katalog ksiąg na Podgórzu wolnym mieście J. C. K. Mei u Filipa Neryusza Stanisława Stokłosińskiego pod Nrem 98 na ulicy Wielkiej przy Wiśle znajdujących się w różnych językach, po niemiecku, po polsku, po łacinie, po francuzku, po grecku, po włosku, czesku i t. d. drukowany R. 1785. w 8cc, 2 ark.

Jocher 1107 (za Bandtkiem Hist. drnk. II 61).

Stokowska Katarzyna ob. Cedrowicz Adam (Kazania 1776).

Stokowski Adam ob. Prokopowicz Tadeusz (Kazanie 1783).

Stokowski Franc. Antoni († 1672) ob. Bryszkowski Jan (Medela doloris 1672).

STOKOWSKI Jan (I). Apographvm Virtvtvm Illustrissimi ac Reuerendissimi Domini, D. Petri Gębicki Dei & Apostolicae Sedis Gratia Episcopi Cracoviensis, Dveis Severiae, In primo ad Cathedralem ingressu. Quod Nobilis Ioannes De Romiszowice Stokowski Subdapif: Lancicien: In Alma Acad. Cracouien. Iuris & Philosophiae Auditor, Pio affectu & debita mentis, veneratione, Patrono ac Fautori suo colendissimo, Effinxit. Anno à Partu Virginis 1643. Mense Maio. Cracoviae, In Officina Typographica Stanisla Bertvtowice. w 4cc, k. tyt. i k. 10 nlb.

Na odwr. tyt. herb Gębickiego i wiersz łac. Florjana Stokowskiego, stnd. eloq. — W panegiryku wychwala Piotra Tylickiego, z którym G. był spokrewniony, oraz Andr. Gębickiego.

Czart. — Dzików — Jagiell. — Krasin. — Zamoj.

— ob. Tomicki Benedykt Adam (Laurus academicus 1638)

Stokowski Jan (II) ob. Paszczykowski (Pascius) Mik. (1680).

STOKOWSKI Jan (III). Mowa JW. JMP... podkomorzego i posła Łęczycyckiego od prześwietnych Stanow seymujących do examinowania kommissy Skarbu koronnego delegowanego przy relacyi z tegoż examinu w Izbie senatorskiej dn. 25 8bris 1786 miana. (Warszawa. Dufour). fol., kart 2.

Czartor. — Jagiell.

STOKOWSKI Maciej. Głos J. W. J. P. Macieja Stokowskiego Szambelana J. K. Mei kommissarza cywilno-wojskowego ziemi wieluńskiej i powiatu ostrzeszowskiego od teyże kommissy delegowanego na d. 14. aug. 1791. miany. fol., kart 2.

Mówi, że miasta komportują za małą sumę do skarbu koronnego. Powołuje się na zdanie Xcia Sułkowskiego.

Branic. — Krasin.

STOKOWSKI Paweł. Discursus humani scenographia logica. Illustrissimo generoso ac magnifico domino D. Lucae Bnin Opaliński, supremo Regni Poloniae marschalco, Lesacien. Camenecen. Łosicen. Odolanovien. &c. &c. capitaneo D^o D^o & patrono amplissimo. A Paulo Stokowski cursus philosophici studioso, officii, observantiae, & pietatis ergo oblata, quae publice in celeberrima Academia Cracovien. defendetur. Praesidente excellenti domino Gregorio Modliński, cursus philosophici Vladislavianae fundationis professore. Anno Domini 1633. Mense Febr. 24. Cracoviae, in officina Antonii Wosiński Anno D. 1633. w 4cc, 12 k. nlb. (sygn. C₂).

Chrept. — Czart. — Dzików — Jagiell. — Ossol.

— ob. Bryszkowski Jan (1672) — Musae (1631) — Paszczykowski Mik. (1680).

STOKOWSKI Stanisław. Encyclopaedia Naturalis Entis: In genere & specie Doctrinâ Peripateticâ, ad mentem Doctoris Angelici expressa. A Stanislawo Stokowski, Auditore Cursus, ab Admodum Rendo olim Gabriele Wladislawski, Fundati. In florentissima Academia Cracouiensi publice ad disputandum proposita. Anno 1637. Mense April. Die... Hora... Praesidente V. M. Ioachimo Speronowic tum eiusdem Cursus Profess. Cracouiae, In Officina Typ. Matthiae Andreouiensis. w 4ce, k. tyt. i k. 13 nlb.

Na odwr. tyt. herb Akademji i 4 wiersz. Dedykacja Adamowi Opatowczykowi, rektorowi. Tu wspomina fundację Władysławską.

Zawiera: Propositiones naturales ad mentem Doct. ang. (Zaczerpnięte są ze wszystkich dziedzin przyrody, filozofji, polityki, etyki). Kończy wiersz: Grata vox... nobil. adolescenti nomine parentis Academiae expressa (a więc wiersz na cześć Stokowskiego od któregoś a profesorów).

Czartor. — Jagiell. — Ossol.

— ob. Augustyn od S. Jana (Kazanie 1676) — Musae (1631).

Stokrocki muzyk ob. Scacchi (1643).

Stół duchowny ob. Popławski Miłkołaj (1702).

Stół mądrości ob. Tylkowski Wojciech (Historye 1741, Stół mądrości 1753).

Stół obojętny ob. Ozerniecki St. (Lubomiski And. 1741).

Stołb cnot, znamenitych w Bogu Zeszława Silwiestra Kossowa, w Kolegiumie Kijewo-Mogileanskom (sic) Wystawlennyj, Napiecz. w Kijewie w tip. Kijewo Pieczerskoj ławry w 1658. fol., kart 50.

Sopikow ca. I N. 811. — Karat. N. 658. Akad. Nauk Petersb. — Petemb. pnbl.

STOLBERG Herman. Epistola ad Buschium... Lipsiae, Wolfgang Stöckl 1504. w 4ce.

O rzeczach polskich tu zawartych obaca Ptaśnik w Roczniku krak. VII 133 (wiersze Buschiusa do And. Bonera i list Bonera z Krakowa, stwierdzający między innymi, że Silwius Amatus miewał w Krakowie wykłady o języku greckim).

STOLL Joannes Godofredus, Elbingensis. Arcetissimam chirurgicae cum medicina coniunctionem Praeside Petro

Immanuele Hartmano [tu 5 wierszy tytułów] die XVIII Aprilis MDCCLXXVIII (1778) doctoris lauream medicam atque chirurgicam legitime capessurus publica dissertatione demonstrabit. Auctor... Elbigenensis Borussus potentissimi Poloniae regis a consiliis et chirurgus primarius. Traiecti ad Viadrum e typographeo Winteriano (1778). w 4ce, str. 26 (brak końca). Jagiell. — Krasiań.

— ob. Marquart Joachim (1777).

STOLL Johan Heinrich. Neunfaches Musen-Sonnet, Welches Bey Liebreicher Ehe-Verbindung Des Wol-Edlen, Wol-Ehrenvesten, Hochgelahrten Herrn, Hn. Gerhard Thomas, Wohlverdienten Rahts-Verwandten Königl. Stadt Thorn, wie auch Kämmerers und Scholarchen daselbst, Mit der Wol-Edlen, Viel-Ehr- und Tugend-reichen Jungfrau Jungfrau Benigna, des Wol-Edlen und Vesten Herrn, Herrn Georg Ernst Lichtfuss, Erbherrn auf Olkau, etc. Eheleiblichen Jungfer Tochter, Anno 1690. den 8. Augusti Die Drey-Gedritte Schaar überreichet, hat durch die Feder aufgezetzt Dero Ergebener Diener... von Dirschau aus Preussen, Thorn, Gedruckt bey Johann-Balthasar Bresslern, E. E. Hochw. Rahts und Gymnasii Buchdrucker und Schriftgiesser (1690). fol., str. 4 nlb.

Każdy z sonetów ma jako tytuł imię jednej z mus. Torná. Kop.

Stollberg Joannes Albertus ob. Skubowski Krzysztof (Disputatio 1759).

STOLLE Jan Henryk. Der Gottseligkeit und Weisheit Brunnen bei der neuen Zeit des Jahres hat denen Seniori, Conseniori... des Ministerii zu Danzig wie auch denen Rectori, Inspectori, Magistris u. Professoribus des Gymn. Acad. zu Dantisci vorstellen wollen. 1694. fol.

STOLLIUS (Sollius?) Melchior. Allegoria margariti gemmae et ecclesiae carmine reddita, ac dedicata illustri ac praestanti Domino, Domino Stanislawo Comiti a Gorka etc. per Melchiorem Stollium Leopoltanum. VVitebergae excedeabat Johannes Orato. Anno M.D.LIIII (1554). w 4ce, kart 4 nlb.

Wierszem. Pod dedykacją prozą podpis: Melchior Sollius (sic). W dedykacji mówi: Grandiora studio bono principe et gubernatore digno in hac nostra secola documenta amplecteris et exornes.

Tyszk. w Czerw. Dw.

Stolpa ob. Schmid Dawid (De antiquo 1698).

Stolpa Andreas ob. Zulichius Michał (1677).

STOLTERFOTH Gottfryd (ur. 14 lutego 1732). Entwurf einer pragmatischen Geschichte von Polen, bis auf itz glorwürdigst regierende Königliche Majestät Stanislaum Augustum, insonderheit für junge Standes und andere wohl zu erziehende Personen, gewidmet von Gottfried Stolterfoth J. V. Cand. [Tu winietka]. Danzig, 1766. verlegt Daniel Meissner, Buchhändler in der Joppengasse. w 8ce, k. tyt. i k. 1 nlb., str. 1298.

— Toż... [z odmiennym tytułem i z dodaniem rycin oraz mapy]... Mit Kupfern. Leipzig, bey Christian Gottlob Hilschern, 1768. w 8ce, k. tyt. i k. 1 nlb., str. 1298, 3 miedzioryty (portrety: Stanisława Augusta, Augusta II i Augusta III ryła Sysanga) oraz mapa 27 × 17 cm przez Schreibera w Lipsku (Reise Charte durch das Königreich Polen).

Jest to edycja tytułowa, bo żadnych pozatem różnic w druku niema.

W przedmowie mówi, że nawiązuje do dzieła Lengnich (tłumacz. przez And. Schotta) „Polnische Geschichte“. Dzieło Lengnich sięgało do r. 1748. Odtąd korzystano z Europ. Fama, Gen. Hist. Nachrichten i Thorn. wöch. Nachrichten. Tłumaczenie Schotta służytkował, ale przerobił. Nadto dodał tu i ówdzie moralne uwagi.

Jest to więc przeróbka Lengnich'a z uzupełnieniem za lata 1748—1763.

Uzupełnienie rozpoczyna się przeto od str. 634 i odtąd opowiadanie oparte jest na kompilacji ze współczesnych publikacji. Opowiada po kronikarsku rok za rokiem, miesiąc za miesiącem. Cytuje liczne odezwy, listy, mowy. Uwzględnia głównie wypadki polityczne, ale opisuje też rzeczy potoczne. Na str. 883 kończy się opis panowania Augusta III.

Odtąd idą z osobnym tytułem: „Beiträge zu den neuesten und merkwürdigsten Staatsveränderungen in Polen“.

Są dwa takie „Beiträge“. Pierwszy od str. 883—978 podaje ogólne wiadomości o bez-

królewskich i elekcjach; drugi od str. 979—1298 zawiera opis bezkrólewia na Augusta III. Autor na przeszło 300 stronach zgromadził (coprawda bez wyboru i bez krytyki) dużą ilość informacji o przebiegu elekcji i koronacji Stanisława Augusta.

Bandt. H. dr. III 111.

Czartor. (oba wydania) — Dzików — Jag. — Raczyn. — Uniw. lwow. — Uniw. wil.

— Kurzgefasste Geschichte und Staats-Verfassung von Polnisch-Preussen, in alten und neueren Zeiten insonderheit für junge Standes- und andere wohl zu erziehende Personen, ausgefertigt von Gottfried Stolterfoth, J. V. Cand. Turpe est Patrio et Nobili, res patriae gestas faciemque juris publici ignorare. [Tu winietka]. Danzig, 1764. verlegt Daniel Meissner. w 8ce, k. tyt. i k. 3 alb., str. 622, k. 1 nlb.

Dedyk. Henr. A. von Rosenbergowi, którego był nauczycielem. W przedmowie mówi, że jakiś drugi uczeń jego zmarł przed wydaniem dzieła.

Omawia początki, obyczaje i wojny dawnych Prusaków. Przybycie Zakonu i jego rządy. Wcielenie Prus do Polski i ich dzieje od tego czasu. Od str. 581 opisuje ustrój Prus (na podstawie Lengnich'a, za którym idzie w całym dziele). Stosunek do Polski w całym dziele życzliwy.

Miało też wyjść wydanie tyt. z datą 1768. Branic. — Czartor. — Ossol. — Tor. Kop. —

Uniw. lwows.

— Grundriss einer Geschichte des Königsreich Ungarn... Danzig 1758. w 8ce.

— Grundriss einer allgemeinen und pragmatischen Weltgeschichte. Danzig 1764. w 8ce.

— Toż... Danzig 1768. w 8ce.

— Leben Ludwig des Zweiten Königes in Ungarn Danzig 1759. w 4ce.

— Trauer-Gedicht... Elisabeth Kayser. Danzig 1758. fol.

Gołębiowski O dziejopisach 230. — Sobieszczański w Enc. pow. Org. XXIV 184. —

Goldbeck Literarische Nachrichten 123. (Stoltz Jerzy). Klage, Welche wegen des zwar sehr sanften und seligen,

In Ansehung aber der Hinterlassenen allzufrühzeitigen und Höchst-schmerzlichen Ablebens Des... Hn. George Stoltzes... Bey und nach Dessen... Leichen-Bestattung. Lissa, druckts Benjamin Friedrich Held, 1703. fol., k. 2.

Wrocławsk. miesja.

— Wolverdienter Letzter Ehren-Dienst Dem Hn. George Stoltz... Lissa, druckts Benjamin Friedrich Held. fol. 3 karty.

Wroclawa. mieja.

— ob. Hermann Gottfried (1703) — Hermann Zach. (1688—1703) — Hentschel Jeremias (1702) — Puschmann Laurentius (1703).

(Stoltz Konrad Samuel). Trauer cantate bey der Leichenbestattung des Herrn Samuel Conrad Stoltz Mitgliedes Raths der Stadt Elbing in der Kirche zu Sanct Marien musikmässig angeführt. Elbing 1772. fol., k. tyt. i str. 3.

Krasina.

Stoly cnot ob. Kossow Sylw. (1658).

Stoman ob. Prokop od św. Józefa (1748).

Stonache ob. Krasinski St. (1645).

STONTIENSIS Beno. Regul und Andachts Büchlein Des Dritten Ordens Des Heiligen Seraphischen Vaters Francisci. In drey Theil abgetheilet. Warschau 1753. w 8ce.

Uniw. warsz.

— Regnl und Andachts Büchlein des Dritten Ordens des Heiligen Seraphischen Vaters Francisci... aufgesetzt von P. Bennone Stontiense Franciscano Capucino... Warschau, gedruckt in der Königl. Buchdruckerey der Gesellschaft Jesu 1755. w 8ce, str. 876.

Uniw. warsz.

STOPIUS Zachar L. Schreibcalender auff das Jahr nach Christi unseres einigen Erlösers und Heilands Geburt 1565. gestellt durch... Vratislaviensem Ertzstiftlichen Rigischen Phisicum. w 4ce, kart 4.

G. Manteufel w Slowie warsz. 1883 nr 184.

Stopnie doskonałości luterskiey. w 4ce, ark. 1 (z figurą Lutra i żony).

— do sławy ob. Hincza H. (1619).

— męki Jezusowey. Poznań, Akadem. 1749.

1 arkusz druku kosztował 7 złp.

— i warunki urzędów w Rzeczypospolitey (1791). fol., kart 11.

Projekt do prawa. — Drnk pagina fracta. Bibl. XX. Miss. w Krak. — Branic. —

Dzików — Uniw. warsz.

Storale ob. Lodoiska (1794).

STORCHOVIUS Christianus. Hochzeit-Gedicht... auf Heinrich Beermann

und Catharina Wigand. Danzig 1646. w 4ce.

Store Olaus Magni ob. Olans.

Storia dore si contiene la liberazione della citta di Vienna e pressa della citta di Strigonia con la morte che fece il gran Visir. In Todi, con permesso. w 12ce, str. 12.

Dzeworyt wystawia dwóch rycerzy konno nacierających na siebie. — Wierszem.

— moderna ovvero lo stato presente di tutti popoli del mondo. Tomo VII. (Tytuł sztych. z herbami Polski. Drugi tytuł:) Lo stato presente di tutti i paesi, e popoli dol mondo naturale, politico, e morale, con nuove osservazioni, e correzioni degli antichi e moderni viaggiatori. Volume VII. Della Turchia in Europa, delle isolo dell' arcipelago, Candia, e Morea, del regno della Polonia et de' Cosacchi Zaporowski. Venezia. 1737. w 8ce, str. 710.

Stato presente della Polonia od str. 312—710.

— Toż:... (edycja II). Venezia 1739. w 8ce.

Od str. 295—656 o Polsce.

Ossol.

— della guerra presente tra la Russia, la Polonia, e la Porta ottomana colle particolarita della morte della imperatrice Elisabetta, detronizatione e morte di Pietro III, successione a quel trono di Catterina II, morte di Augusti III, elezione di Stanislaw Poniatowski, ed origine e proseguimento della guerra, arricchita di anedotti, note autentici, documenti, e articoli del S. di Voltaire, ed adornata di ritratti, e carte geografiche, per intelligenza delle operazioni delle armate. Napoli 1771—1772. w 8ce. T. I str. 144; T. II str. 125; T. III 144; T. IV 276; T. V 158; T. VI 157; T. VII 176; T. VIII 190; T. IX 207; T. X 127; T. XI 127; T. XII; T. XIII 136.

Przy II tomie portr. Stan. Augusta.

Ob. Massuet.

Bibl. petersb.

— ob. Ciampoli Giov. (Prose 1667) — Galeazzo (Alex. Eleonora 1656) — Gualdo Priorato (Cose universali 1647) — Massuet (della guerra presente 1736) — Neel (di Maurizio conte 1753).

STORZYMOWSKI Adamus Casimirus. Lux oriens Luceoriensi hemispherio et radiantissimo gloriae consecratae splendore Illustrissimi et Reverendissimi Domini D. Boguslai Comitis in Leszno Leszczyński Dei et S. Sedis Apostolicae gratia Antistitis Luceoriensis & Brestensis, praepositi cathedralis Plocensis faustum & solennem suae praesuleae consecrationis celebrantis diem, a novem musis totidemq; suae diaecesis Ordinibus, laeto, devotoque; applausu panegyrico, honorata et adorata, quam in vim debiti Homagialis cultus, nec non profundissimae venerationis, pleno, humili ac alacri, corde, suo Illustrissimo Pastori, benefactori et domino non minus devotissimus quam subiectissimus cliens diaecesanus. Adamus Casimirus Storzymowski Beneficiatus Bockoviensis offert, devotetque. Ipso tempore qVo VIRTvs Digne saCraVIt praesVLI s VrVM (1689). fol., kart 14.

Prozę i wierszem.

Jagiell. — Uniw. wileńs.

— Srzeniawa flumen Dei repletum aquis sapientiae. carmine gratulatorio honorata atque in modum debitaе observantiae ad annuam sui tutelaris festivitatem illustrissimo ac excellentissimo D. Stanislao Heraclio Lubomirski supremo regni mareschalco S. R. I. principi C. S. ipso sui natalis recurrente octavo idus Maii die S. Stanislai ep. et martyris, ab Adamo Casimiro Storzymowski praesentata. Anno qVo sVper effLVXIt CVnas sapientIa MVndo (1685). w 4ce, ark C₂.

Prozę i wierszem. Branic. (r. 1691?).

Stosch Aleksander ob. Ebersbach Dan. (Weitschallende 1682) — Korn Dan. (Patria 1682) — Kreckwitz W. Frid. (Bey 1682, Tugenden 1705).

Stosch Georg Abraham ob. Kreckwitz H. Fr. (1705) — Meisser Christian (1705) — Pitsch Johann Jacob. (1705) — Sommer Caspar. (1705) — Stobaeus Christianus (1705) — Weber Andreas (1705).

Stosch Helena ob. Sommer Caspar (Das in Gott reiche Hertze 1713).

Stosch Johannes ob. Petiscus Teof. (Hodoeporicon 1649).

Stosch Kasper ob. Hainow Mat. A. (Septangulare 1649).

Stosch Urszula Katarzyna ob. J. W. L. (1686) — Lerch M. (1685) — Schweinitz G. W. (1685) — Sommer Casp. (1684) — Titius Sim. (1685).

Stosch Wolf ob. Korn D. (1682) — Lang Heinr. (1682).

Stoski Wojciech ob. Włoszkiewicz Franc. Mich. (Bellona 1716).

Stoslavius Stanislaus ob. Starowolski Szymon (Hekatontas 1625).

Stosowanie człowieka łakomego z wieprzem karmnym. w 4ce, kart 4. Wierszem.

Taki jest tytuł u góry stronic, a nadpis na pierwszej Anatomia. — Tytuł właściwy niewiadomy. Druk gocki z XVII wieku. Rozpoczyna tem, co z wieprza zabitego mieć można, i podaje jak do użycia wielorakiego daje się spożywać, a nawet zółć używa się do malarskiego złota. Na trzech następnych kartach opisany łakomec czyli skąpiec i lichwiara. Lichwiarza zwie Primus. Obacz tom XII str. 141 (pod Anatomia). Ossol.

Stosowaniu (O) woli ludzkiej do woli Boskiej.

Katalog pijar.

Stoupanus ob. Stupanus.

STOW Jan. Annales, or Generall Chronicle of England, begun first by maister John Stow, and after him continued and augmented with matters forreyne, and domestique, auncient and moderne, unto the ende of this present yeere 1614 by Edmond Howes, gentleman. Imprinted at London at the three Cranes in the Vintree, by Thomas Dawson, for Thomas Adams, 1615. fol.

Zawiera dużo wiadomości o pobycie angielskich ambasadorów w Rosji, między innymi o misji Tomasza Smitha w epoce Dymitra Sam. — Ob. Smith Tom. (tom XXVIII, 217).

Stoykowski Hipolit ob. Stojkowski H.

STRACHOCKI Jan Wojciech. Decumanus adolescentum primam in artibus et Philosophia Lauream Prensantium ex hibernis Palladis. Ad Vernam illustrationem, praesidente D. Ioanne Cynerski Rachtanovio Collega Maiore Phil: Facult. & S. Annae Decano pro-

ductus et ab Excellentissimo Domino D. M. Andrea Białkowski Collega Minore In aciem promotus & Per Ioan-nem Albrachtem Strachocki Eiusdem Laureae candidatum signa scripta praeferentem Debitis trophaeis adornatus. Crac. Typis Valeriani Piątkowski A. 1645. w 4ce, k. 10 nlb.

Na odw. tytułu pod herbem sześciowiersz. Dedykacja: Georgio Kroszyński Capitaneidae Inturcensi przez Strachockiego. Wiersze są na cześć examinerów, tudzież Jana Anuskowica, Jana Laskowskiego, Simona Zębickiego, Seb. Kalińskiego, Barthol. Grisztera, Stan. Ruskiewiczza, Thom. Gęskowskiego, Math. Skrieszowskiego, Stan. Moroszewskiego, Walentina Koźmickiego. Na końcu Joannes Anuskowic vovet et dicat. Eidem Thom. Gęskowski. Kończą wiersze in stemma Academiae Cracov. — Poczem: Sub auspiciis Jacobi Vitelii Rectoris.

Jocher 1488. — Juszyński II 218.

Dzików — Jagiell. — Ossol.

— Krótki o morowem powietrzu dyskurs 1677.

Gąsiorowski Hist. med. II 289 (za Roczn. warsz. T. P. N. XI). — Giedroyé Mór 1899 str. 17.

Rzecz nie znana mi, Czy drukowane?

STRACHOCKI Karol, Reformator. Kazanie Na Solenney Konsekracyi Koscioła, Karmelu Markowickiego Przy Cndownym Matki Boskiej Obrazie Y Liczney poważnego Auditora frekwencyi Odprawione. Przez Xiędza Karola Strachockiego, Zakonu S. Franciszka, Wielgopolskiej Prowincyi Reformata, Kaznodzieię Katedralnego Włocławskiego a na ten czas w Konwencie Pakoskim Theologij Lektora, z Dozwoleniem Starszych. Roku Pańskiego 1714. Dnia 7 Października. [Tn winietka]. w Kaliszu w Drukarni Kollegium Societatis Jesu. fol., k. tyt., k. lb. 2 i k. 10 nlb.

Na odw. tyt. herb Ogończyk i 6 wiersz. Dedykacja Alex. Działyńskiemu kanon. gnieźn.; tu wychwała różnych Działyńskich. — Poczem Licentia i Imprimatur z r. 1715.

Konsekrował kościół X. Albrecht Ignacy Bardziński Biskup Sreptański, Sufragan Kujawski. — Obraz umieszczony w Markowicach był naprzód w Strzelnie w kościele PP. Norbertanek, stamtąd w czasie powietrza przewieziony do Kazimierza,

a stąd nakoniec do Markowic, gdaie cudami począł słynąć.

Akad. — Czartor. — Jagiell. — Krasinś. — Ossol. — Uniw. warsz.

— ob. Bonawentura św. (Wykład 1719).

Juszyński II 210 zwie go mylnie: Strachowski.

Strachowski Bartł. ob. Strahowski.

Strachowski Bonaw., rytownik ob. Awedyk Mich. (Praesidium 1731) — Dambrowski Sam. (1772) — Directorium Posnan. (1767) — Gorski Fr. (Zebranie 1780) — Hadziewicz Piotr (1756) — Kalendarz (1741) — Kiedrzyński A. (Mensa 1763) — Łościejowski Marcin (1738) — Miaskowski Adrianus (1730) — Nabożeństwo (1732) — Naramowski Ad. (Facies 1724) — Opisanie wysp (1756) — Ostrogska Ord. (1756) — Rotter Franc. Ksaw. (1750) — Spes Poloniae (1738) — Wincenty a Paulo (Beatyfik. 1731).

Strachowski F. ob. Grabowski Adam Stan. (Wir 1763).

STRACHWITZ Maurycy, bisknp Tyberiański, djec. wrocł. wikary ap. Wszystkim dozorcem duchownym chrześcijańskim... [List pasterski, dat. Wrocław 22 grudnia 1772 r.]. fol., k. 2. Umniejszenie świąt i uroczystości.

Finkel Bibl. III 1865. Jagiell.

STRACKWICZ Jerzy. Das Weichselmündische Tief haben die Deputirten mit Tonnen und Bollen den 20 April 1655 belegt, wie dieser Abriss ausweist.

— Grundriss der Weichselmündischen Seetief, wie es am 30 Mai 1674 bei kleinem und mittleren Wasser war. Hoppe 96 (z datą 1661).

Strączek Franciszek ob. Wyrok śmierci (1799).

Strączkowski Joannes Sigismundus ob. Latański Joan. (Saturnia 1698) — Tortowski Sebast. (Monumentum 1709).

STRADA Famián. Historji Kalwińskiej Część Trzecia, w ktorej się okazuje... (1749)... ob. Poszakowski Jan (w tomie XXV str. 120).

— Salutatio Urbani VIII Pontificis Max. dum Romanum Collegium Soc. Jesu benevolentiae causa inviseret anno 1631. XII. Kalend. Majj dicta a Fa-

miano Strada ex eadem Societate. Vilnae typis academi. Soc. Jesu anno 1631. w 4ce, str. 56 (?).

Ded. Barthol. Cieszyński Th. D. Canon. et cancell. cathedr. vilnen.... Einmanuel Brzostowski in acad. viln. Ph. M.

Urban VIII Matteo był papieżem od r. 1623 † 1644. Uniw. wileńs.

— *Prolusiones Poeticae Duae à Reverendo Patre Famiano Strada Romano, Societatis Jesu. Contra petulantes Poetas Institutae. Denuò pro cautela in Gymnasijs Societatis, Humanioribus Literis studentium Typis publicis Vulgatae. Varsaviae in Typographia Regia Collegij Societatis Jesu, A. D. 1744. w 12ce, k. tyt. i str. 114.*

Na odwrocie tyt.: Reimprimatur... Ant. Grzegorzowski, archid. — Pierwsze wydanie nie jest mi znane; może wyszło zagranicą? Zawiera dwie rozprawy (prolusiones): I) An poetae dicendi sunt obscenorum carminum scriptores. — II) An poetice faciunt, qui versus faciunt inprudicos. W obu przeprowadza tezę, iż poezja powinna mieć na oku umoralnienie i że tak pisali wielcy poeci starożytni. Poetów nowszych nie dotyka.

Brown Bibl. str. 493. — Ciampi Bibl. I 106 (podaje datę 1631).

Uniw. warsz. — Uniw. wileńs.

— ob. Zabawy przyj. i użyt. (V, 429). Tu przekład jego wiersza: Dzieło czystwiej cypryjskiej.

Finkel III 1865.

(Stradom). Pieśń o pożarze Stradomskim, który się stał w roku terażniejszym 1642 dnia 28 kwietnia, w 4ce, k. 2 nlb.

Druk gocki.

Poczyna się: Przystań grzeszy grzeszniku Pan jest rozgniewany, Oto łuk swój wyciąga na złych zgotowany.

Uniw. warsz.

— ob. Karp X. Andrzej (1674). — Miłopolski Jan (1612) — Propositiones (seminarium).

Stradomska Anna ob. Jędrzychowski Sim. Ant. (1713).

Stradomska Barbara ob. Nadolski Aleks. Mac. (Szwanck).

Jery Stradomski miał za żonę Barbarę Krasieńską, kasztelanek płocką.

Stradomska Helena Skarbkowna ob. Ciekankowski K. (Korony 1675).

Stradomska Magdalena z Zakliczyna († 1670) ob. Rychłowski Franciszek

(Kaz. pogrzeb. strój białogł. 1670) — Trapola Marc. (Prodrom do nieba 1670).

STRADOMSKA Teresa z Malczewskich, stolnik. owrncka (1679 † 1729). Fenix Ogniem Boskiej Miłości Spalony Kazimierz Święty Krolewicz Polski Z Świętych popiołów Oczystym piorem Wylatujący Roku 1717. W Drukarni Col. Sand. S. I. w 4ce, k. tyt. i k. 18 nlb. (sygn. D₄).

Dedyk. Kazim. Łubieńskiemu, bisk. krak. (wierszem) podp. T. S. S. (tol.) O. (wrucka). Zajmuje 3 strony, poczem aprobatą z r. 1716. — Poczem rozpoczyna się: Wiersz wzlatającemu Św. Fenixowi Kazimierzowi aplaudujący. Jest to wierszowany jego życiorys, do którego nawiązuje autorka moralizujące i dewocyjne uwagi. Na końcu opis kaplicy wileńskiej („w Wielnie“).

Wiersz nader lichy.

Druk bez czcionki *ś*, choć są *ś* *ę* *ó* itp. Teresa Malczowska była żoną Michała Stradomskiego stolnika owrnckiego.

Jocher 4889. — Juszyński Dykc. II 418.

Jagiell. — Ossol. — Uniw. warsz.

— Suplika Serdeczna, Pod czas Beatyfikacyi Błogosławionego Jana Franciszka Regis, Societatis Jesu. Do tegoż Patrona. Za Oyczyzną poufale zanieśiona. Roku Panskiego 1716. Za pozwoleniem Starszych, Do Druku Podana. W Sandomierzu. W Drukarni Societatis Jesu. w 4ce, k. tyt., k. 1 nlb., str. 28.

Dedyk. Konst. z Zaleskich Poninskii, podkominiszyny kor. Wierszem. Kończy się: Mnie uniożoną znaj siostrę i służę T. S. — S. O.

Zawiera modlitwy prozą, hymny wierszem i litanje. W jednym z hymnów (str. 16) prosi o dzień pogodny dla ojczyzny... Rzuc promień twej twarzy na Polskę... Czas powstać...

Inne druki współcześnie wydane odnoszące się do św. Franc. R. ob. w tomie XXVI. Jocher 6873 (na Sienkiewiczem), 7088.

Czartor. — Ossol.

(Stradomska Teresa). Tarnawa Ná Nowiu Gornego Zodyaku Po nie jedney licznych Cnot, I Rodowitych Splendorow Pełni Oraz po ostatniej Zycia Kwadrze: Wielmożney Jeymosci Pani Teresy z Malczowa Stradomskiej Stolnikowy Owrnckiey, Od żalosnego po osobliwey Dobrodzieyce Swoiey Kollegium Sandomierskiego Societatis Jesu Po czas Fatalney Lunacyi Przy Po-

grzebowych Cieniach Adumbrowany. Roku Słońca w nmrach śmiertelności, Świat oświecającego, 1729. [Tu winietka]. W Drukarni Sandomierskiej J. K. M. Collegii Soc. Jesu. fol., k. tyt. i k. 13 nlb.

Na odwr. tyt. herb i wierszyk: Na oczyste z Malczowskich, na macierzyste z Gorzyckich kleynoty. (Widocznie Stradomskiej matka była z domu Gorzycka).

Poczem idzie najprzód dłuższy poemat bez osobnego tytułu, który podaje pewne do jej życia wskazówki. Budowała kościół w Sandomierzu (jest tu opis kościoła). — Na końcu drugi wiersz p. t. Wielkich żalów iskierki, gdzie są wspomniane oba jej utwory wierszowane. Umarła w 50 roku życia.

Autorem jest niewątpliwie jakiś Jezuita. Egz. Jag. ma napis dedykacyjny: R. P. Jacobo Sokoliński S. J.

Ks. Wiśniewski Dekanat iżecki 1910 s. 155. Jagiell. — Ossol.

— ob. Bogucki Józef (Górny Splendor 1729) — Kowalicki Franciszek (Katedra kaznodz. 1725, Port stary).

Stradomska Zofja ob. Sornatowicz M. H. (Epithalamium 1614) — Thremus in funere (1618) — Wresnanus.

Stradomski Aleksander ob. Mazurkowiec Valent. Joan. (1665).

Stradomski Andrzej ob. Ciekankowski Stan. (Korony nupcyalne 1675) — Mazurkowiec Walenty Jan (Imago 1664).

Stradomski Jan ob. Canevesi (Kanewezy) T. (1636) — Gelasinus Kasper (1636) — Mazurkiewicz Walenty (1662) — Ossędowski St. (1638) — Rychłowski Franc. (1670) — Sochański Franc. (Słońce 1669) — Szule Antoni (Światło sławne 1676) — Trapola Marc. (Prodrum 1670).

Stradomski Józef ob. Jędrychowski Szym. (Colossus 1712)

Stradomski Karol Jan ob. Warzyński Andreas Paulus (Clypens 1682).

Stradomski Michał ob. Czynieński (Agricola 1643) — Meler Dyd. (Kaz. pogr. 1642).

Stradomski Mikołaj ob. Brodzki Martinus (1625) — Canevesi (Kanavesi) Thomas (Hymen duchow. 1636) — Kmita Jan Achacy (Monogamia 1617) — Meler X. Dydak (Kaz. pogr. 1646) — Obodziński Aleks. (Poważna 1640) —

Pszonka, Jakób (Wiersz weselny 1647) — Wresnanus Barthol. (Icopoeia 1617). Finkel III 1865.

Strafgesetzbuch für Westgalizien. [Tu winieta: Dwngłowy orzeł austriacki, unoszący się nad cokolem; na cokole monogram F. II.]. Wien gedruckt bey Joseph Hraschankzy, k. k. deutsch und hebräischer Hofbuchdrucker und Buchhändler. 1796. w 8cc, k. tyt. i k. 1 nlb., str. 238, 1 tabela.

Są 2 różne odbicia.

Rozpoczyna edykt Franciszka II, wprowadzający kodeks od 1 stycznia 1797 w zachodniej Galicji.

Kodeks zawiera 568 paragrafów, ujętych w 2 części (o 28 i 19 rozdziałach). Część I obejmuje prawo karne materialne, część II proces karny. Na końcu większa tablica ze wzorem, jak należy prowadzić Strafgerichtstabelle.

Kodeks ten miał zastąpić ustawę z r. 1787 (Allg. Gesetzbuch über Verbrechen), o której obacz tom XVII str. 121. — Wprowadzono go w zach. Galicji na próbie.

Równocześnie wprowadzono także Bürg. Gesetzbuch für Westgalizien (prawo cywilne). Branic. — Jagiell. — Ossol. — Uniw. lwows. — Uniw. warsz.

Stragona Abo. Stołeczne Miasto Poznan Oraz Tabula accuratissima Tam per totam Maiorem Poloniam quam Extra Regnum iak wiele Do Cudzoziemskich Miast mil rächować się ma Wystawiona w Roku Pańskim 1707. w 4cc, k. tyt. i k. 19 nlb., 2 ryciny (portrety: księcia poznań. Przemysława i księcia kaliskiego Bolesława) oraz tablice (I odległości miast wojew. poznańskiego i niektórych kaliskiego; II plan m. Poznania).

Na odwr. tyt.: Herbowny Kleynot szlacheckiego miasta J. K. Mości Poznania... oraz 4 wiersz polski. — Dedykacja: Szlach. senatowi pozn. (tu nazwiska 12 rajców) i ławnikom (tu nazwiska 12 ławników i pisarzy ławniczego). Podpisano: Moiem MM. Pánom. Widocznie więc pisał ktoś z urzędników mniejskich.

Opisuje pokolei: Dawność m. Poznania (założyli go jeszcze Scytowie). Powołuje się na Długosza, Piaseckiego, Strykowskiego. Poczem przytacza po łacinie dok. Przemysława z r. 1253. Opisuje dalsze losy miasta. — O przywileju Bol. Kaliskiego z r. 1274 dla Żydów. — Ostry atak przeciw Żydom. — O pobiciu Żydów przez studentów z r. 1639 wedle „acta urbis“. — O zajęciu miasta przez Szwedów w r. 1655. — Związek Świdzkiego. — O Cy-

ganach fałszujących pieniądze i ich ukaraniu w r. 1686. — O pożarze fary w r. 1701. — Pochwała Poznania.

Teraz następują 2 tablice z obliczeniami odległości (ob. tytuł) i na 1 k.: Sposób zażywania tablic. Kończy dziełko rycina: Poznań ścisłe obleżony R. P. 1704 dnia 14. Octob. Uwolniony został w dzień wszystkich Świętych. Jest to widok miasta z lotu ptaka z oznaczeniem 36 ważniejszych budowli.

Portrety Przem. I i Bol. Kal. są wzięte z dzieła Nengebauera; kto jest autorem ryciny końcowej nie wiadomo, bo szycharz nie podzaczony.

Przyr. ludu VI str. 242 podaje opis dziełka i repr. planu. Kórnik.

Strahowsky Bartłomiej ob. Miaszkowski Adrijan (Oratio dedicatoria 1730).

Stralsund ob. Bericht (1638) — List (1756).

Stranuti (de) ob. Bolconello (1536).

Straszewiczowna Eleonora ob. Kosakowski Antoni (Dowód przychylności 1736).

Strasburgensis (Argentoratensis, Argentinensis) Academia ob. Amplias (Soszyński) — Brodowski Aleks. (1761) — Górski J. (Praellect. 1563, w przedm.) — Gosławski Adam — Hawenreuter Jan Ludw. — Herman D. (1614) — Huterus (1690) — Junius Melch. (1596 — 1603) — Kalisza (z) Wojc. (Szkoła lewart. 1593) — Krokier Zach. — Leszczyński Wacław — Lobert Jan — Malinius Kasper — Ostroróg Mikołaj, Jan i Stan. — Porta J. B. (1606) — Schefmacker (1761) — Schickfuss Jak. — Serreius (1598) — Soszyński (Amplias) — Sowiński Piotr (1600) — Spielman (Nauka chym. 1791) — Stobnica J. (Parvulus 1516) — Sturm Jan — Tobolski Ad. (1590) — Treycy Krzysztof — Vermigli (Martyr).

O stosunkach Sturma oraz innych profesorów strasburskich z Polską obaca Kallenbach Les humanistes 1891. — Tenże Czasy i ludzie 1905 str. 379. — Kot Szkoła lewart. w Muzeum 1910. — Tenże w Archiwum do dziejów lit. XIII 284, 325. — Danyś w Roczn. Pozn. T. P. N. XXV 187 (o używaniu Sturma wydań Cicerona w Polsce). — Wotschke Ch. Tretius str. 98. — Tenże Studienfahrten str. 18. — Tenże Fr. Lismanino str. 232. — Tenże St. Ostroróg str. 46. — Morawski w Roz-

prawach Akad. filolog. tom XVII (1898) str. 256 i n. — Bohomolec Życie Zamojsk. 1860 str. 15. — Brückner Dzieje kultury II.

Strasburskie druki, stojące w związku a Polską ob. Corvinus — Głogowczyk — Hegendorphinus (Stichologia 1535) — Sacrobusto — Stobnica Jan — Wrocławia (z) M. Wymienia je (niewyczerpująco) Ptaśnik Mon. Pol. typ. str. 165.

Pierwszą serję druków strasburskich stojących w związku z Polską tworzą dzieła Mikołaja z Błonia, Marcina Polaka, Missalia i Breviarze dla djeczej krakowskiej (w latach 1484—1510). Drukowali je Marcin Flach i Jan Knoblauch. Missale z r. 1510 zamówił księgarz krakowski Schlickewik.

Drugą serję tworzą podręczniki szkolne wymienionych wyżej profesorów krak. (uadto Hegendorphina z Poznania). Zdaje się, że drukowano je na użytek Akademii strasburskiej (w latach 1512—7). Przedrukowywał je Nachtigal Otmar (Luscinius).

Trzecią serję tworzy kilka druków, stojących głównie w związku z reformacją w Polsce, którą się Strasburg widocznie interesuje. Obacz: 1) Sabinus De nuptiis 1544. — 2) Zeytung uad Bekundtnuss Glaubens auf dem Landtag zu Piortkow. — 3) Westfal Defensio adversus mendacia Joannis Lasco. 1557. — 4) List Petri Martyri Florentini professoris theologiae in Arg. schola ad ecolesiam polonicam, datov. Argon. 14 Febr. 1556 (jest w dziele: Franc. Lismanina Exemplum literarum ecel. Tigrurinae ad ecel. polon. 1559). — 5) Tuppius Laur. scholae argentinensis iuriconsultus. Adversus Synodi Tridentini restitutionem... opposita gravamina. Dedyk. Mikołajowi Radziwiłłowi. Zarazem list J. Sturma do Radziwiłła, marsz. i kancl. 1565.

Wreszcie czwartą serję tworzą rozprawy Sturma i jego uczniów lub innych profesorów, dedykowane Polakom (Bonorum, Vogelwederowi, Gutteterowi, Stan. Koniecpolskiemu, Ostrorogom, Aleks. Stuckiemu, W. i R. Leszczyńskim, J. Zamojskiemu, Firlejom etc.), o których obacz pod odpowiednimi autorami. Z Polaków ogłaszali swe prace w Strasburgu: Adam Gosławski, J. Soszyński, K. Malinius, Jan Ostroróg, P. Sowiński, W. Leszczyński.

(Strasburg). Wahrhaftiger Bericht, wie es sich mit dem Entsatz der Stadt Strasburg zugetragen. w 4ce, ark. 6. Chodzi o miasto Brodnicę.

Strasius Joannes ob. Strasz.

Strassnitz Wal. ob. Magni W. (kapucyn).

Napisał: Judicium de regula 1641; De luce mentium 1643; Echa absurditatum 1646;

Admiranda de vacuo 1647; Demonstratio ocularis 1647.

Wszystkie dedykowane Polakom.

Działalność jego w Polsce omawia Kubala w J. Ossol. (1924) rozdział XII (przypisy).

STRASWICK (a) KEONADON. Dialogus de unione personali duarum in Christo naturarum, secundum Scripturae S. ecclesiae mentem. Genevae 1583. w 4ce.

Jöcher Gelehr. Lexicon tom IV, p. 867.

(Tu autor wymieniony jako wojewoda polski).

Jöcher 3497.

Strasti Gospoda naszego Jezusa Christa.

Druki cerkiewno ruskie pod tym tytułem były na Rusi polskiej b. rozpowszechnione, o czem ob. Franko Apokrif, tom II.

STRASZ Erazm Odrowąż. Janua Sacramentorum Baptismus, Sacramento Confirmationis adumbrata, sub patrocinio Joan. Cas. Waxmann, per Erasmus Odrowążitum Strasz, Presbyterum, S. Theol. Aud. in Sem. Crac. ad disputandum proposita praeside Casim. Dmowski phil. D. ejusd. seminar. praefecto et poenitentiario cathed. Cracoviae in Offic. Viduae et Haeredum Fr. Cezary. 1658. fol., 3 ark. (sygn. C₃).

Obejmuje: Conclusiones de Sacramentis Baptismi et Confirmationis. Przypis prozą Janowi Kazimierzowi Waxmannowi z podpisem: Erazm Odrowąż Strasz presbiter i audytor teologii. Dalej konkluzje teologiczne których jest 32.

Jöcher 3897.

Zamojs.

STRASZ Jacek Odrowąż. Conclusiones ex jure canonico de sponsalibus et matrimonio ad mentem libri IV Decretalium Gregorii IX Pontificis Maximi expositae, in collegio Claro-Tumbano studii provincialis S. O. Cisterciensis, in tractu disputationum publicae luci donatae Anno Dni 1770, die XXIX mensis Maii Oppugnantibus Franc. Cwierzowicz, Cantio Toryani in Univ. crac. U. I. Prof. Respondente Hyac. Odrowąż Strasz professo sulejoviensi sub assistentia Nicandi Płaczkowski S. S. Canonum actual. prof. professi coronoviensis. Cracoviae, typis Seminarii episc. diaecesani. w 4ce, k. 10 nlb.

Przypisane X. Dominikowi Kieleczewskiemu proboszczowi kollegiaty kieleckiej i parafji w Oświęcimiu.

Ossol. — Uniw. warsz.

STRASZ (Strasius) Jan z Krakowa († 1571). Joannis comitis Tarnovii... De bello cum juratissimis Christianae fidei hostibus gerendo... disputatio (1595)... ob. Tarnowski Jan.

Spisał te rozmowy z Tarnowskim Strasius (Strasz?) a po jego śmierci wydał je i zapatrył notami Scheidt. — Kładę to dzieło pod Tarnowskim, gdyż on jest autorem zawartych tu pomysłów i on dyktował całą treść Strasiusowi.

Ob. Korzon Dzieje wojen I 297. — Korbut I 227.

STRASZ (Strotsch, Strasius) Ibrahim z Białaczewa. Ebrahimi Strotschy, gebornen Polecken, Anbringen Türckischer Legation welche er von Key. May. Römischen König u. a. d. h. R. Reichs Churfürsten, Fürsten u. Stenden, in Schlaunischer sprach zu Frankfurt gethon. 1562, 27. Nov. Mit kurtzer vermeldung der Geschencke, so er Kay. M. vberantwort hat. Item, von seinen Dienern, Geferten u. Camelen. Auss Lateinischer sprach verteutsch. (Na końcu:) Nürnberg, 1562. Getr. d. Johaun von Berg u. Ulrich Newder. w 4ce, k. 5 (ostatnie trzy strony białe).

Na tytule drzeworyt: Strasz konno i czterej jeźdźcy.

Kertbeny Bibliogr. nr 703.

Pawlik.

— Türckischer Botschaft Ebrahim Strotschen, gebornen Polecken, anbringen, so Er auf disem Waaltag zu Franckfurt, Anno 1562. den 27. Nouembris, vor Kaiser, König, Chur Vnnd Fürsten, in Schlaunischer sprach, gethon. Auch ain kurtze verzeichnuss seiner Diener, Rossen, Gezeüg, vnd Camelthiern. Item, von seinen herzlichhen Geschencken, Kaiserlicher Maiestat presentiert (1562). w 4ce, k. tyt. i k. 3 nlb.

Rozpoczyna wyliczenie orszaku (56 osób), koni (73) i wielbłądów (6), jakie Strasz przywiódł ze sobą. Poczem wyliczenie darów, jakie w dniu 2 grudnia ofiarował Cesarzowi (psy, konie, wielbłądy, łuk, spisa). Poczem mowa jego przełożona na niem. na 6 stronach i opis audjencji. Z mowy wynika, że sułtan pożąda pokoju. Wypuścił więźniów chrześc. na wolność. Równocześnie doręczył Strasz cesarzowi list od sułtana, ale o jego treści niema tu mowy.

Wierzb. II 1404. — Piekarski Kat. kórn. nr 1445. Kórnik — Pawlik.

— Türkische Botschaft, zu Frankfurt a/M. gethan 27. Nov. 1562. Frankfurt, 1562. Gedruckt durch Georg Raben vnd Sigm. Feierabend. w 4ce.

Kertbeny Bibliogr. nr 704 pisze, że wyszedł także przekład polski, ale to myłka.

— Předloženi tureckého legata Ebrahima Strotského, Poláka přirozeného, před jeho welebnosti cisařskau, kralem Řimským i před jinými... kurfürsty a t. d. w Frankfurtě, slowáckým jazykem učiněné I. 1562 27 Listop. S krátkým dotknutím daruow, kterýchž J. C. Welebnosti dodal. Item o jeho služebnicích, towarýších a welblaudich. Z lat. řeči přel. W Star. m. Pražkém Jan Jičinský vytlačil. w 4ce, k. 4.

Jungmann str. 298.

Prag. niw.

— Tvrcici Legati Ebrahimi Strotschii ortu Poloni, propositio, Schlaunonica lingua coram Cæsarea Maiestate, Rom. Rege & caeteris sacri Romani imperij Electorib. Principibus atq; Statibus, Anno M.D.LXII. (1562). ad 27. Nouemb. diem Francofurtiadae habita. Vnâ cum breui munerum ab ipso Cæsareae Maiestati exhibitorum, nuncupatione. Et de eiusdem Ministris, Comitibus atque Camelis. M.D.LXII. (1562). (B. m.) w 4ce, k. tyt. i k. 3 nlb.

Rzeczpoczyna: Nomina et cogn... turc. legatum eorum, qui Constantinopoli et Budae ipsam deducentes nna cum eo Francofurtum ingressi sunt...

Tu nazwany: Ebrahimus Statius (sic) ortu Polonus.

Poczem: Oratio Statii Turcae, ta sama co streszczona powyżej.

Janozki III 316 podaje tytuł nieco odmiennie: ...Ebrahimi Strotsch apostatae ortu Poloni...

Oratio. (Ale on często parafrazuje tytuły). — Piekarski Kat. kór. nr 1446.

Kórnik.

— Litterae missae ad Ferdinandum... (1562)... ob. Soliman (Suliman).

— Wabl- und Crönungs-Handlung, das ist: wahrhaftige Beschreibung welcher Gestalt Maximilian der Ander Römischer Kaiser den 20 Sept. 1562 zu Prag zum Böhemischen, den 14 Nov. aber ermeltes Jahrs zu Frankfurt am Mayn zum Römischen König erwält etc. wie auch den 8 Sept. 1563 zu Pressburg zum hungarischen König gekrönert

worden. Beneben Ebraim Strotschen des Türkischen Kaisers Bothschaft... Frankfurt durch Joh. Bringern. 1612. w 4ce.

Taż sama relacja jest przedrukowana w dwóch współczesnych dziełach. Obacz: 1) Acta et gesta celeberrimi conventus apud Franc. Coloniae, Berckman. 1563. w 8ce (na ark. D i E.). — 2) Phil. Loniceri Chronicon Turcie. Francofurti 1582 I str. 339.

— ob. Gresser (Historia 1587; tu jego portret) — Grotowski (Socrates) — Janociana (II 280) — Reusner M. (Continuation 1599; tu list Strasza do cesarza i inne akta stojące z tem związku).

O jego poselstwach obacz Hammer Gesch. des osmanischen Reichs III 732 i IV 528.

O stosunku jego do Polski ob. Grabowski Ambr. w „Pszczółce“ Krak. 1821 t II. — Święcki Hist. pam. II 151. — Bartoszewicz w Tyg. ilustr. 1863 str. 465 i 484. — Sobieszczanski w Enc. Org. XXIV 210. — Archiwum domu Radziwiłłów (SS. rerum pol. VIII str. 108). — Przeździecki Jag. V (dodatek). — Finkel I 2969 oraz II 15, 262 i 25323 (dużo błędnych informacji, opartych na chronologicznym wykazie Bibl. Estr., które powyżej sprostowałem).

STRASZ Michał Odrowąż. Głos Michała Odrowąza Strasza Podśędka ziemskiego radomskiego, posła wwdztwa sandomirskiego na seymie 3 listopada 1788. fol., 1 ark.

Czartor. — Krasiańs. — Ossol.

— Głos JW. JMP... Podśędka ziemskiego radomskiego posła wwdztwa sandomir. na sessyi seymowej dnia 13 marca 1789 miany. Warszawa, Gröll. fol., 2 k.

Czartor. — Krasiańs.

— Głos... na sessyi seymowej 25 marca 1789 r. miany. Warszawa w drukarni Michała Grölla (1789). fol., k. 2.

Krasiańs.

— Głos J. W. Jmci Pana M. Odrowąza Strasza Podśędka ziemskiego radomskiego, posła wwdztwa sandomirskiego na sessyi d. 3 apryla r. 1789 miany. 1789. fol., k. 2.

Branic. — Czartor. — Krasiańs.

— Głos... na sessyi seymowej dnia 15 czerwca 1789 miany. fol., k. 2.

Czartor.

— Głos... na sessyi seymowej dn. 3 września 1789 miany. fol., 1 k.

Czartor.

— Głos... na sessyi seymowej d. 19 marca 1790 r. miany. fol., k. 2.

— Głos J. W. Imci Pana M.. OdrowąŜa Strasza Podsejdy ziemskiego radomskiego, posła wwdztwa sandomirskiego y sędziego seymowego na sessyi seymowej dnia 3 maia roku 1790 miany. w 4ce, k. 4.

Branic. — Dzików — Krasinś.

— Głos J. W. Imci Pana M. OdrowąŜa Strasza podsejdy ziemsk. radomsk. posła wwdztwa sandomirskiego y sędziego seymowego na sessyi seymowej d. 17 maia r. 1790 miany. 1790. w 4ce, str. 8.

Branic.

— Głos J. W. Imci Pana Michała OdrowąŜa Strasza podsejdy ziemskiego radomskiego posła wwdztwa sandomirsk. y sędziego seymowego na sessyi seymowej d. 27 maia r. 1790 miany. w 4ce, str. 4.

Czartor.

— Głos J. W. Imci P. Michała OdrowąŜa Strasza Pods. ziemsk. Radom. posła wojew. Sandomiers. y sędziego seymowego na sessyi seymowej d. 11 paźdz. 1790 r. miany. Druk XX. Piarów. w 4ce, k. 4.

Branic. — Czartor. — Krasinś.

— Głos J. W. Imci Pana M.. OdrowąŜa Strasza podsejdy ziemskiego radomskiego posła wwdztwa sandomirskiego y sędziego seymowego na sessyi seymowej dnia 3 stycznia roku 1791 miany. Warszawa w drukarni XX. Sch. Piar. (1791). w 4ce, str. 4.

Branic.

— Toż... d. 20 marca 1792 r. na sessyi seymowej. w 4ce, str. 4.

Finkel III 1865. Branic. — Krasinś.

Strasz Wojciech OdrowąŜ ob. Bystrzonowski Ign. (Odpowiedź 1796).

STRASZ Zygmunt. Auspiciatissimus Cracoviam adventus Illustrissimi ac Reverendissimi Domini D. Martini Szyszkowski episcopi Cracoviensis ducis Severiensis etc. a Sigismundo Strasz, almae acad. studioso et poeseos alumno memoriae consecratus Anno 1629, m. Septembr. Cracoviae in officina Fr. Caesarii. w 4ce, sygn. B₁.

STRASZEWSKI Franciszek. Produkt od WJP. Franciszka Straszewicza Sędz. Grodzkiego Powiatu Upitskiego Przeceiw JW. JP. Zabiełłowi Łowczemu W. X. L. tudzież WW. JPP. Antoniemu

i Eleonorze z Straszewiczów Kossakowskiem Pisarzom Ziemsk. Kowieńsk. Wiktoremu Turczyłłowi Woyskiemu Infant: i Janowi Klińskiemu Regentowi Ziem: Pttu Upits: JP. Jozefem Sikorskim Woysk. Sędomir. (1770). fol., k. 2.

Jagiell.

Straszewicz Jan ob. Szenaitowie (1779, 1798).

(**Straszewicz Michał**). Głos w sprawie JW. Michała Straszewicza Marszałka Upitskiego Przeciwo WW. Stanisławowi i Felicjannie z Głuchowskiem Laskowskim Wóyskim Kobryńskim, Janowi i Annie.. Siekluckim.. oraz kuratorom Dominika Głuchowskiego (1798). fol., k. 2.

Na egz. dopis: Jau Tarski Regent.

Uniw. wileńś.

— Sprawa JW. JPana Michała Straszewicza Marszałka Upitskiego przeciwko JMé Konstancyi z Ciechańskich Mnińskiey (1799). fol., k. 2.

Dopis: 1799 Jnuu 13 V. S. Jan Imski Regent pisał. — Natomiast w egz. Jagiell. dopisano: Stanisław Sikorski.

Jagiell. — Uniw. wileńś.

— ob. Białkowski M. (Zbiór 1782) — Orzechowski Stan. (Sprawa 1799) — Sieklucy.

Straszewicz Tomasz ob. Rosolecki (1773).

Straszewiczowie ob. Kommissya (1773).

Straszewiczówna Eleonora ob. Kosakowski Ant. (Poema 1760).

Straszewscy ob. Pęcherzyński Adam Stan. (Conclusions 1695).

STRASZEWSKI Antoni. Perfecta Libertas Spiritus Veritatis Oratio Habita in Sacello Pontificio Ad SS. Dominum Nostrum Clementem XI. Ab Antonio Straszewski Polono Canonico Uladislaviensi, Seminarii Romani Convictore. [Tu sygnet; na ozdobnej tarczy herbowej, w dolnej części 3 wieże, nad nimi wstęga, nad nią gwiazda; nad tarczą klucze i tiara papieska]. Romae, MDCCIX (1709). Apud Franciscum Gonzagam in via Lata. Superiorum facultate. w 4ce, k. tyt. i k. 2 nlb.

Dedykacja: Clementi XI. Mowa bez treści, same ogólniki. Czartor.

STRASZEWSKI Antoni Stanisław. Aurora Phaebeos Virtutum Radios In Monte Carmeli Diffundentes, Divinissima Maria Magdalena De Pazzis. Re-deunte Anna suae Festivitatibus Die In Basilica Celeberrima Conventus Cracoviensis Majoris Perantiquae Regularis Observantiae Patrum Carmelitarum In Arenis Praesente Illustrissima Magnorum Hospitum Corona, Ab Antonio Stanislao De Straszewy Straszewski, Thesaurida Cracoviensi, Rhetorices Auditore Astrolabiō Oratoriō Demonstrata. Annō, quō Sol Iustitiae Orbi illuxit. 1742. Die 27. Maji. Cracoviae Typis Universitatis. fol., k. tyt. i k. 13 nlb.

Na odwr. str. tytułu herb Myszkowski z bogatą armaturą na blasze, pod nim 6 wierszy łac. — Przepis prozą Franciszkowi, Józefowi i Ignacemu synom Karola Gonzagi Myszkowskiego Koniuszego W. Kor., Generała Małopolskiego, Sty krakowskiego. W dedykacji dożo szczegółów geneal., kazanie zaś bez treści. Bibl. Przypkow. — Dziaków — Jagiell. — Krasina. — Zamojs.

— ob. Pawluskiewicz Ignacy.

Straszewski Krzysztof ob. Frydrychowicz Dominik (Tractat. theol. 1690).

Straszewski Florjan (I) ob. Łosiewski Fort. (1736) — Łuczyński Franc. Kanty (1742) — Szmid Klemens (Ogród rozkoszy 1758).

STRASZEWSKI Florjan (II). Głos Floriana Straszewskiego przed zakończeniem seymiku deputackiego w Krakowie dnia 18 lutego 1792 miany. w 4ce, k. 2.

Powiada, że pierwszy raz otwiera usta w o-bliczu zgromadzonego województwa. Cieszy się że margrabla Pińczowski powraca z obczyzny do kraju. Jagiell.

STRASZEWSKI Józef Kazim. Ipsum Velle Dei In vita sua amplexa finisse Seraphica Virgo S. Magdalena De Pazzis Instituti Carmelitarum perantiquae Regularis Observantiae Professa, Novitiarum Magistra, demum Subpriorissa, Ad solennem suae Festivitatibus Diem In Celeberrima Conventus Majoris Cracoviensis Patrum Ejusdem Ordinis Ecclesia Intra praecelsam Gravissimorum, Sapientissimorum Frequentissimorum; Ho-

spitum Coronam per Josephum Casimirum Radwan De Straszewy Straszewski, Thesauridam Cracoviensem, in Alma Universitate Cracoviensi Eloquentiae Anditorem Officiosa devotaq; Veneratione Observata. Annō Domini 1766. Die 25. Maji. Cracoviae In Officina Seminarii Episcopalis Academico-Dioecesan. w 4ce, k. tyt. i k. 13 nlb.

Na odwr. herb i wiersze łac. Dedykacja: Stanislao comiti de Rudoltowice Kotkowski avunculo, podp. A. O. (peris), sororinus. Na końcu: Permissu Rectoris. Sama rzecz o treści dewocyjnej.

Jocher 3498.

Dzik. — Jagiell. — Ossol. — Uniw. wil.

STRASZKIEWICZ Samuel. Decas quaestionum ex universa Theologia selectarum quam in Alma Vniversitate Vlnensi Societatis Jesv sub auspiciis Illustrissimi Domini D. Ioannis Caroli Kopiec Castellani Trocensis Brebrensis Virbol: Ivrbor: &c. Capitanei Tribvnalis M. D. L. Mareschalci Generosus ac Ervditvs Dominvs D. Samvel Strasz-kiewicz AA LL. & Philosophiae Magister Sacrae Theologiae ac Iuris Canonici Avditor Pnblice proposuit disputationi. Anno reparatae Salutis MDCLXXII Mensis Julij Die 4 Vilnae Typis Acad: Societ: Jesv: Anno D. 1672. fol., k. tyt. i kart 19 (sygn. I).

Dedykacja: Joanni Carolo Kopeć Castell. Trocensi. Tyszkiew. w Czerw. Dw.

Strasliwy ob. Grodzicki P. (o sądzie 1603) — Pęgowski P. (widzenie 1608) — Zrzeczycki J. (widzenie 1620).

STRASZYŃSKI Florjan († 1721). Ręka Wszzechmocności Boskiej Jasne Światła Przesławney Akademiei Krakowskiej, Wieczności konserwująca, Jan Święty Kanty. Na Kazaniu doroczney Uroczystości swoiey w Kościele Krakowskim Świętey Anny w Roku 1684 dnia 19 października ogłoszony, y do druku podany. przez W. Oyca... Kaznodzieie Krakowskiego Oycow Dominikanow. Z dozwoleń Starszych. Cracoviae, Typis Universitatis (1684). w 4ce, k. 12 nlb.

Z ryciną przedstawiającą Ś. Jana Kantego rytow. M. Aug. Marmari. Romae 1681.

Dedykacja: Franciszkowi Przewoskiemu S. Th. Doktorowi i Profesorowi. Jocher 4852.

Jagiell. — Krasin. — Ossol.

— Korona powinszowania pod święte nogi... Królowej w obrazie Jasney Góry, dnia 10 września 1717... ob. Nowa Katedra Chwały (1718, od str. 56—73).

— ob. Acta (1690) — Laskowski Dominik (Adorea 1689) — Włodziński Stan. (Salve 1691).

Program Dominik. 1828 s. 35. — Barącz Kys II 261—2. — Enc. Org. XXIV 211.

STRASZYŃSKI Casim. Venceslaus. Conclusiones theologicae ad mentem D. Thomae praesid. M. Casim. Vencesl. Straszynski... ob. Dzielski Józef Wojc. (1688).

— In nomine Domini, Amen. Conclusiones Theologicae, De voluntate Dei... M. Casimirus Venceslaus Straszynski In rectoratu D. M. Martini Winkler. fol.

— In Nomine Domini, Amen. Quaestio Metaphysica De Principio Individuationis Rerum, tam Materialium, quam Immaterialium. Svb Felicibus Avspiciis Magnifici, Perillustris & Adm: Reuerendi Domini, D. M. Alberti Papenkowicz Vstien: S. Th: Doctoris & Professoris, eiusdēq; Facultatis Decaui, Proton: Apostolici, Ecclesiae Collegiatae S. Floriani ad Cracouiam Prepositi, Contubernij Staringeliani Prouisoris, Studij Almae Vniuersitatis Cracouiensis Vigilantissimi & Generalis Rectoris. A. M. Casimiro Venceslao Straszynski Philosophiae Doctore & Professore, Collega Minore. Pro Loco inter Clariss: Collegij Maioris Profess: In Lectorio DD. Theologorum Pvblicē Ad Disputandum Proposita. Anno Domini 1680. Die... (dopis. 9) Martij Hora 14. Cracouiae, Typis Vniuersitatis. fol., k. tyt. i k. 1 nlb.

Rozpoczyna: Quaestio metaph., określająca, co to jest principium individuationis, poczem idą 4 konkluzje i corollaria. — Wszystkie strony w ramce.

Do jego doktoratu odnosi się panegiryk Pietrzyckiego (obacz) z r. 1674.

Jag. — Ossol. — Uniw. lwow. — Zamoj.

— In Nomine Domini, Amen. Quaestio Metaphysica. De Ente Vniuersalisimē sumpto. Sub Felicissimis Auspicijs,

Magnifici, Perillustris, & Admodum Rūdi Dñi, D. M. Alberti Łanevcki, I. V. Doctoris Et Professoris, Ecclesiae Cathedralis Crac: Canonici Electi, Collegiatarum Pilecen: Archidiaconi, SS. Omnium Cancellarij, Canonizationis B. Ioannis Cantii Procuratoris, S. R. M. Secretarii. Almae Vniuersitatis Academiae Cracouiensis, Generalis & Vigilantissimi Rectoris. A. M. Casimiro Venceslao Straszynski, Philosophiae Doctore & Professore, Pro loco in Collegio Minori, Ad Disputandum publicē, Jn Peraugusto DD. Theologorum Lectorio, Proposita. Anno Increati Entis inter Homines nati, M.DC.LXX.VI. (1676). Tereciō Calendas Iunij, Hora II. Cracouie, Typis Vniuersitatis. [Cały tytuł w prostokątnej ozdobnej ramce]. fol., k. 2 nlb.

Na końcu berla i Perm. Rect.

Krasin. — Ossol. — Uniw. lwows.

— ob. Dzielski Wojc. J. (Conclusiones 1688) — Fidetowicz Marcin (Trophaeum 1693) — Leciewicz Albert (1687) — Nowodworski F. (Fenix) — Podgórski Samuel Jan (Ultima vocatio 1693) — Sierzycki E. (1674) — Sieykowski (1743) — SURIUS Augustyn (Conclusiones 1684) — Węgrzynowicz Mar. (Coronae 1679).

Encykl. kośc. XXVI 599.

Strata iednakowa, którą odmienienie pedis monetarii ciągnie za sobą w intratach obywatelskich wybieranych bądź monetą bądź złotem. fol. Daików.

— Zalosna strata oyczyny oycy, starodawnego domu ozdoby, rycerstwa... ob. Potocki Stan. (1760).

Stratagema ob. Stellanowicz Krzysztof (Novi stratagematis 1660).

STRATANDER (Steinensis) Krzysztof. Oleum Iuniperi, Qua Ratione, Omnibus Fere Hvmani Corporis Aegritudinibus Medeatvr. A docto quodam Medico conscriptum, et ex Germanico, in Latinum sermonem versum. Cracouiae Ex Officina Chalcographica Hieronymi Vietoris, VII. Kalend. Martii. Anno Ab Orbe Redempto MDXLV. (1545). w 8ce, k. 8 nlb.

Dedykuje Christophorus Stratander Steinensis interpres Jacobo, Petri Gamrati arch. gnesu. physico solertissimo.

— **Oleum Iuniperi** qua ratione, omnibus fere humani corporis aegritudinibus medeatur, a docto quodam Medico conscriptum, et ex germanico in latinum sermonem versum. [Reszta k. tyt. zajmuje drzeworyt gałęzi jałowcu z rozdzielonym po bokach napisem: IVNI-PERVŠ]. w 8ce, k. nlb. 8.

Druk antykwa.

Str. odwr. tyt. i k. nast. zajmuje dedykacja tłumacza: Clarissimo Viro Domino Doct. Jacobo sacrae regiae magestatis Phisijco Canoniao Cracoviensi Magister Christophorus Seynen. (sic). Na końcu po dedykacji: Cracoviae ex officina Chalographica Hieronymi Victoris 10 Calendas Januarij Anno ab orbe redempto 1546.

Janozki I 252. — Żebrowski O pieczęciach dawnej Polski i Litwy, 30, z bibljot. M. Strzelbickiego. — H. Wilder komunikował mi w r. 1926, że nabył to wydanie. (Może to egz. z bibl. Szembek. Szembek.

— **Krotkie a potrzebne wypisanie, iako a ktorem sposobem ma być Oleiek Jałowcowy** pożywan, kthory ku rozmaithym ludzkim chorobom y niedostatkom jest barzożyteczny. (Roku 1545 lub 6). w 8ce, k. 4 nlb.

Druk gocki.

Pod napisem tyt. gałązka jałowcu (drzeworyt). Jest to zapewne tłumaczone z niemieckiego, może współcześnie z tłumaczeniem Łacińskim.

Żebrowski O pieczęciach dawnej Polski i Litwy, str. 30, z bibl. M. Strzelbickiego. — Katal. Friedl. 1788 s. 141. — Grabowski Star. wiadomości str. 223 i 297. — Miał w r. 1926 H. Wilder. Szembek.

— ob. **Aristoteles (Textus 1521)** — **Canutus (Praeservationes 1524)** — **Sabellicus (De rerum invent. 1521)** — **Valla Georg. (De argum. ratione 1520).** Janoziana I 251. — Wisaniew. H. lit. III 220. — Wespzremi Medic. biogr. II pars II 368.

Strategus Christophorus ob. **Valla Georgius (De expedita 1520).**

Stratius Joan. (I) ob. **Basilius M. (Homelia 1534).**

Stratius Joan. (II), belgijczyk, sekretarz And. Górki ob. **Deliciae poetarum belg. (1614) IV str. 201** — **Reich (In selectiores Ciceronis... enarrationes 1668).**

Tu jego wiersz: **Ad Eleonoram Galliae Reginae.**

Corp. reform. III 62 (list Melanchtona). — Wotschke Steph. Reich 1912 str. 2 i n. — Tenże w Aus Posens Kirchl. Verg. 1912 str. 2 i n. (tu także mówi o jego stos. z Melanchtonem i Secundusem).

STRATMAN Henricus Johannes Franciscus, Collegii Germanici et Hungariae de urbe alumnus. Theses Theologicae disputatae in... Collegio. Romae anno 1684. fol. większe.

Dedykacja Leopoldowi I Cesarzowi. Z ryciną obłożenia Wiednia i wizerunkiem Sobieskiego, rytowaną przez Fariata. Ozdoby architektoniczne roboty Piotra Locatteti a rytowane przez Bartł. Thibnst. Ciampi Bibliogr. pod nr 45.

STRATTMAN Maciej. Carmen elegiacum de adventu in Prvssiam et Civitatem Dantiscum Serenissimi ac Potentissimi Principis ac Domini, Dnj Sigismundi, Electi Regis Poloniae, Magni Ducis Lythuaniae, Russiae, Prussiae, Masoviae, Samogetiae, Kiouiae, Volhiniae, Podoliae, Liuniaed; Principis Transilvaniae, nec non Regnorum Sueciae, Gothiae, Vandaliaed; haeredis, &c. Magnifico Illustri ac Generoso Domino nobilitate generis, virtute, sapientia; praestanti, Domino Erico Brako, Comiti in VVysenburg, Baroni in Ridboholm & Lindeholm. Serenissimi Electi Poloniae Regis, Consiliario & Aulae Magistro, etc. obseruantiae ergo dedicatum A Matthaeo Strattmanno Dantiscano. Anno Domini M.D.LXXXVII (1587). (Na końcu:) Dantisci excedebat Jacobus Rhodus. w 4ce, k. 6.

Hoppe 45. — Finkel nr 7501.

Gdańs. miejs.

STRAUCH Aegidius z Witembergi (1631 † 1682). Ab- und An-Zugs-Reden, von denen Canzeln in Wittenberg und Danzig gehalten. Danzig 1671. w 4ce.

Jocher 5232.

— Neue Anzugs-Predigt Am 8 Sept. Neuen Calenders, des Jahres 1678. Als an einem sonderbahren, damahls beliebten Beth-Tage, In der Kirchen zur Heil. Dreyfaltigkeit gehalten, und nebst einem Merckwürdigen Anhang in Druck gegeben. Dantzig, Druckts und

verlegt David-Friedrich Rhete. Anno M.DC.LXXVIII (1678). w 4ce, str. 86.
Miejs. wrocł.

— Aphorismi Astrologici, methodice... collecti... Cypriani Leovicii De iudicii nativitatum doctrina. Editio II. Wittebergae 1675. w 16ce.

Prætorius Athenæ 123—27 oraz tegoż Danziger Lehr. Gedächt. 35.

— Astrognesia synoptice et methodice in usum gymnasiarum et academiæ adornata. Addita sunt asterismorum et planetarum schemata æreis... expressa. Editio III. Wittebergae 1682. w 16ce.

— Toż... Editio IV. Wittebergae 1684.

— Breviarium politicorum secundum rubricas... Coloniae 1691. w 4ce.

— Breviarium Theologicum accuratiore methodo in forma definitionum conscriptum. Dantisci 1680. w 8ce.

Jocher 2587.

— Definitiones theologicæ. Dantisci 1672. w 4ce.

Jocher 2586.

— Als der durchlauchtige grossmächtige und hochgeborne Fürst und Herr, Herr Johannes auf Zloczow und Zelkwi Sobieski bisheriger Cron-Marschall und Gross-Feldherr, auf Jaworow, Stryjsk, Kalisch, Mewe und Bar Hauptmann etc. zum Könige in Polen etc. war erwehlet worden: weyhete dessen Königlichen Purpur, bey Publicirung der wol geendigten Wahl am 1. Sonntag nach dem Fest der heil. Dreyeinigkeit in der Königlichen Stadt Danzig mit Dancksagung und Glückwünschung ein, Aegidius Strauch der heil. Schr. D. Prof. p. der Kirchen zur heil. Dreyfaltigkeit Pastor und des Gymnasii Rector. Altou Stettin druckts Michael Höpfner Königl. und Raths Buchdr. 1674. w 4ce, k. 3 nlb. i str. 34.

Na karole 2ej Janina i przypis wierszem niemieckim Janowi Sobieskiemu. Panegryk napisany w imieniu Gdańska.

Hoppe 59. Akad.

— Göttlicher Gericht-Process oder Predigt über Genes. 18. v. 20. biss 32. Danzig 1680. w 4ce.

Jocher 4024.

— Leichenpredigt Lud. Heinrich v. Taube. Dresden 1636. w 4ce.

— Leichenrede auf Nicolaus Reben von Ottendorf. Wittenberg 1655. w 4ce.

— Leichenrede auf Caspar Bartholdi. Danzig 1679. w 4ce.

— Leichenrede auf Marie Keckermann, Anton Heuglins Hausfrau. Danzig 1679. w 4ce. Gdańska miejs.

— Sendschreiben inhaltend die gefährliche Reise Beschreibung von Dantzig nach Hamburg. Hamburg 1680. w 4ce. Ossol.

— Starcke und Milch-Speise oder Sonn und Festtags Predigten. Dantzig 1683. fol.

Na str. 909 kazanie po niemiecku na cześć Jana III.

Jocher 5209 (przekręcone nazwisko na Straussen). — Hoppe 59.

— Die Tage Purim Der Evangelischen Lutherisch-benenneten Christhertzen, Zu deren Heiligen Begehung, Seine Andächtige und Volckreiche Gemeinen, in der Königlichen Stadt Dantzig, Bey einfallenden letzten Tag des Weimonahts alten Kalenders, Als an welchem im Jahr 1517 Durch den treuen Dienst des Seeligen Herrn Lutheri, Zur aussfegung des Papistischen Seuer-Teigs, Ein höchsterwünschter glücklicher Anfang gemacht worden, Auss schuldiger Ambst-Pflicht In den Jahren 1670, 1671, 1672, bey der ordentlichen Sontags-Andacht, Affgemuntert hat D. Aegidius Strauch. Dantzig druckts und Verlegt Dawid Friedrich Rhete (1672). w 4ce, str. 160.

Wrocławs. miejs.

Von der Weisen auss Morgen-Lande Alten, und dem jetzigen Neuen Wunder Sternen, unterrichtete auss Gottes Wort, am also-genanten Heiligen drey König-Tage, dess Jahrs 1681. Seine Christliche Zuhörer D. Egidius Strauch, der Kirchen zur Heil. Dreyfaltigkeit Pastor, und dess Gymnasii Rector, Dantzig, Druckts und verlegt David Friedrich Rhet (1681). w 4ce, str. 31.

Wrocławs. miejs.

(Strauch Aegid.). Unterthänigste Antwort an Seine Churfürstl. Durchl.

zu Sachsen &c. &c. &c. unsern gnädigsten Herrn, auff gnädigsten Befehl Sr. Churfürstlichen Durchläuchtigkeit, von der Theologischen Facultaet in der Churfürstl. Hochlöbl. Universität Wittenberg, eingerichtet wider die injuriosische Laster-Schrift D. Aegidii Strauchen, gewesenenen Pastoris und Rectoris in Dantzig, unterm Nahmen: Unterthänigstes Memorial, welches an Seine Churfürstl. Durchl. zu Sachsen &c. &c. &c. wegen der Theologischen Facultaet in Wittenberg Responsi Er hat abgehen lassen, so aber zuvor zur höchsten Beschimpfung der Theologischen Facultaet von Ihm zu Alten Stettin aller Welt zum öffentlichen Druck publiciret, und hin und wieder aussgetreuet, ehe es an höchstgedachte Churfürstl. Durchl. gelanget. Dantzig, In Verlegung Jacob Weissens, Buchhändlers. Druckts David-Friderich Rhete, 1675. w 4ce, str. 80.

Druk pt. „Untert. Memorial“ nie jest mi znany. Gdańska miejs. — Jagiell.

— Warhaffter Bericht des jenigen, Was mit D. Aegidio Strauchen in Dantzig, und dessen Entlassung vorgegangen. Dantzig, Gedruckt durch Simon Reinigern, 1674. w 4ce, str. 63.

Miejs. wroclaws.

— Verbessert Bericht desjenigen was mit Aeg. Strauchio verfolgten Predigern.. vorgefallen. Alt-Stettin, Hopfner, 1674. w 4ce, str. 142.

Por. Sleidanus. Ossol. — Uniw. warsz.

— Carmen auf Dr. Aegidium Strauch. Dantisci. w 4ce.

— Danklied, dasz die Dantzker Abgesandten von dem Hofe zu Brandenburg mit Aegidio Strauch wieder in Dantzig angelanget. 1678. w 4ce.

— Epicedia auf Aegidium Strauch. Dantisci 1683. fol.

— Wahrhaffte Erzehlung Dessen, Was, nach der Entlassung des Hn. Doctor Aegidii Strauchen, zwischen E. Wol-Edl. Rath, und denen Ehrb. Haupt- und anderen Gewercken, der Königl. Stadt Dantzig, biss zum 4. Ianuarii, Anno 1674. inclusive, vorgegangen. Zu nothwendiger Rettung, der gemeldten Ehrbaren Gewercken Ehre,

und Unschuld, in puncto des, den 4. Ianuarii 1674. gewesenenen, Auflauffes; dem Autori des sogenanntden, und durch den Druck des Simon Reinigers publicirten Verlauffes dessen, Was nach der Entlassung des D. Aegidii Strauchen, und bey dem den 4. Ianuarii Anno 1674. in Dantzig entstandenen Auflauff vortragen entgegengesetzt. Alten Stettin, gedruckt und verlegt von Michael Höpfnern, Königl. und Raths Buchdrucker. Im Jahr 1674. w 4ce, str. 17.

Por. nizej: Verlauff. Miejs. wroclaws.

— Erneuerte Freude auff den Nahmenstag Aegidii Strauch. Dantzig 1671. folio.

— Ehrengedicht dem Aegidio Strauchio bey seiner Abreise nach Wittenberg. Wittenberg 1669. fol.

— Gedicht auff den Nahmenstag Aegidii Strauch. Dantzig 1670. fol.

— Erneuerte Liebespflicht, dem Aegidio Strauch schuldigst erwiesen. Dantzig 1673. fol.

— Programma invit. ad exequias Aegidii Strauchii. Dantisci 1682. fol.

— Vera Relatio Actorum Gedani cum D. Aegidio Strauch deque ejusdem dimissione. Dantisci. Imprimebat Simon Reiniger 1674. w 4ce, k. 20.

Krasins.

— Verlauff Dessen, Was nach der Entlassung des D. Aegidii Strauchen, und bey dem am 4ten Ianuarii Anno 1674. in Dantzig entstandenen Auflauff vorgegangen. Dantzig, Gedruckt durch Simon Reiniger (1674). w 4ce, str. 43.

Wroclaws.

— ob. Bartholdi G. (1669) — Dragheim J. F. (1670) — Engel M. (1683) — Falck Joh. (1670) — Marte ben Mose Joh. (Gründliche 1675) — Rostenscher Chr. (Ad panegy. 1670) — Schlützer Ch. (1670).

Finkel III 1866.

Strauch Remigius ob. Concina (1765).

STRAUP Hieronim. Voces Publicae Omnium Et Privatae Multorum Viro Maximo, Heroi Dignissimo, Senatori Prudentissimo, Illustriissimo Domino D. Ioanni Alphonso Lacki Tenentario Birzinensi, Radvnensi, Zoszensi, etc. etc.

Capitaneo. Generale Capitanatvm Samogitiae Feliciter Aspicienti Aggratv-lantivm. E Communi Omnium Gaudio Collectae Et Eidem Illvstrissimo Domino Repräsentatae Per Hieronimum Stravp Auditorem Eloquentiae in Collegio Crosensi Soc. Jesv. Vilnae, Typis Acad: Soc. Jesv, Anno Domini, M.DC.XLIV. fol., k. nlb. 16 (sygn. A—H).

Na odwrocie tytułu ozdobnie sztychowany herb Łęckiego.

Na tytule współczesną ręką dopisano: Labor P. Stephani Tropiański(?) S. J.

Jest to panegiryk łac. polski, proza i wierszem. Bibl. T. P. N. w Poznaniu.

(Straus Carl Gottlieb). An den Herrn Carl Gottlieb Straus öffentlichen ordentlichen Lehrer der Weltweisheit in Gymnasio zu Danzig bey Dero feierlichen Antritte des öffentlichen Lehramts von allen Studirenden. Danzig 1774. fol., k. 2.

Kraśnia. — Miejs. wrocławsk.

— Glückwünschgedicht bey der Vermählung des Carl Gottlieb Straus mit Anna Luise Schultz. Danzig 1774. fol.

— ob. Mohrheim Friedr. (Cantate 1774) — Verpootennius G. P. (1774).

STRAUSS Johannes. Leichenrede auf Johann Ernest Schmied. Dantzig 1707. fol.

STRAUSS Nathanael. An Herrn Hauptmann Carl v. d. Linde eylfertiges Sonnet. Dautzig 1664. fol.

— Als durch glückliche Wahl des Johann Casimiren die Ebre Ihr. Maj. Kgl. Burggrafen Herrn Adrian v. d. Linde zum fünfften mahl aufgetragen ward. Danzig 1664. fol.

STRAUSSENBERG Eberth. Leichenrede auf Michael Tönniges. Danzig 1650. w 4ce.

(Strawiński Antoni). Sprawa W. JP. Antoniego Strawińskiego Ex Pisarza Grodz: i Oboźnego Pttu Trockiego. z WW. JPP. Szymonem i Johanną Koplewskimi Rottm: Trock: (1798?). fol., k. 3. Uniw. wileńs.

STRAWIŃSKI Błażej. Pokorny Amfion 1755. fol. Ossol. (?)

Strawiński Erazm. Głos... 3 Maia 1792. fol. Czartor. (?)

STRAWIŃSKI Florjan i WOLŁOWICZ Andrzej. Exercice Sur L'Architecture Civile Par M. Florian Strawiński sisdu Staroste de Stonim Et sur les élémens d'Algèbre Par M. André Wólłowicz sisdu Staroste de Przylusk. [Tu winietka z ornamentu roślinnego]. Elèves de College des nobles Des PP. aecla (sic) Compagnie de Jesus le... juillet 1767. a Varsovie. w 4ce, k. tyt i k. 6 nlb.

Składa się z części franc. i łacińskiej. Francuska podaje 31 pytań odnoszących się do „stylów“ (ordres) w architekturze, oraz 21 pytań co do planów i dekoracji fasad. — Łacińska podaje 44 pytań z algebry. Są to zapewne pytania będące podstawą popisów w Coll. Nobilium jezuickiem. — W tytule aecla to błąd zamiast de la. W egz. Jag. usunięto ten błąd.

Czartor. — Jagiell.

(Strawiński Hier.). Propositiones ex universa philosophia (po 1772). w 4ce. Uniw. wileńs.

(Strawiński Jan i Maur.). Sprawa WW. JPP. Jana i Maurycego Strawińskich Starościeców Słonimskich z WW. JPP. Dominikiem Głuchowskim Szambelanem Dworu Polskiego Dłużnikami i Kuratorami jego w aktoratach piszącymi się. (1798). fol., k. 1.

Dopis.: Tad. Odyniec (wnosił). Uniw. wil.

Strawiński Ign. ob. Strawiński Kaz.

(Strawiński Karol). Sprawa W. Imśc Karola Strawińskiego Podstolego powiatu Pińskiego z W. Imśc Panem Ignacym Lachnickim Pułkownikiem Woysk byłych Litt: o zasądzeniu dwoch summ z procentami zaległemi (1799). fol., k. 2.

Dopis.: Sikorski. Akad. — Uniw. wil.

STRAWIŃSKI X. Kazimierz, Zakonu Kaznodz. W dzień uroczysty Imieniowi Jaśnie Wielmożnego Jmci Pana Ignacego Strawińskiego Podkoniuszego W. X. Litt. Orderu S. Stanisława Kawalera. Wiersz winszowny. Roku 1775. Dnia 31. Miesiąca Lipca. w 4ce, k. 4 nlb. Jagiell. — Uniw. wileńs.

Strawiński Stanisław ob. Dekret (1773) — Poniatowski Stan. August. **Straż.** (Projekt od deput. Seymowey) (1791?). fol., str. 6.

Bran. — Dzik. — Przeźdź. — Un. wil.

— Toż:... fol., ark. C₂.

— (Projekt sejmowy). fol., str. 11.
Branic.
— Prawo uchwalone Dnia 1. Czerwca
1791 r. (Bez oznaczenia miejsca druku
i roku). w 8ce, str. 32.

Ob. Actum z dnia 6 czerwca 1791 (data
oblaty w grodzie). — Istnieją dwa różne
odbitcia.

Czartor. — Jagiell. — Krasin. — Ossol. —
Uniw. lwow. — Uniw. warsz. — Wileń. —
Zielid.

— narodowa (1790). fol., k. 1.

Zmiana Rady nieustającej w straż czyli
radę narodową. — Projekt do prawa. —
Rada niest. zniesiona d. 19 stycznia 1789.
Branic. — Jagiell. — XX. Mij. w Krak.

— ob. Porządek seymu.

— mocna Korony 1724... ob. Or-
łowski Ign. (Sokal).

Straż Andrzej ob. Wołucki Sebast.
(Sphinx 1628).

Straza Abraham (Ibrahim) ob. Gre-
ser (Historia 1587) — Strasz.

Straza toporem ob. Kruszyński Kaz.
(1683).

Strazburska Eleonora ob. Listy.

Strażnik ob. Duryewski And. (Kró-
lestwa 1698) — Elert Fr. (Korony
niebies. 1679) — Kostka Stan. (Korony
król. 1698) — Latos Jan (opowiada 1596).

STRAŻYC Stefan. Annvlyvs Honoris-
Pretiosis aureae Virtutis insignitus Gem-
mis. Excellentissimo Domino, D. Ioanni
Węgrzynowicz Sacra Auctoritate Apo-
stolica Publico, & Civitatis S. R. M.
Novae Samborinae, Notario. Festo ac
Solenni Collatae Dignitatis die: (Cum
simul Notarij Apostolici crearentur, &
publicè è Cathedra Zamoscensi. In
Praesentia Perillustrium Clarissimorum
Doctis: Excellentissimorum Nobilissi-
morumq̄, DD. Nec Non Totius Almae
Univrsitatis Zamoscensis alumnorum
Renuntiarentur). A Stephano Strazyce
Notario Apostolico Inter festivos gratu-
lantium plausus. Oblatvs. Anno reparati
per Crucem Orbis 1668. Die 12. Mensis
Maij. Leopoli, Typis Collegij Societatis
Iesv. Imprimebat Simon Piątkiewicz.
Anno 1668. w 4ce, k. tyt. i k. 7 nlb.

Dedyk. Joanni Węgrzynowicz. Podnosi, że
Węgrzynowicza otaczał opieką Jan Ka-
zimiers. — Panegiryk cały bez treści.

Ossol.

— Aurea virtutum et gloriae messis,
gentilitio acervo illustriss. domini Sta-
nislai Skarszewski, castellani woini-
censis etc., panegirice illata ac eidem
illustrissimo humillime, festo ac solenni
divinissimo tutelaris die, inter solennes
gratulantium plausus, oblata, anno aurei
post Christum natum saeculi XVII,
LXXIII mense majo die VIII. Za-
moscii (1673). fol.

Kijowa.

STRAŻYC Wojciech Rajmund. Lu-
gubris Lessus funebri elego conceptus,
et ad feralem urnam perillustris, magni-
fici et admodum rudi Dni D. Jacobi
Gorski J. U. doct. et professoris, ec-
clesiae cathedralis erac. canonici, Sac-
torum Omnium custodis, protomotarii
apostolici, etc. etc., almae Academiae
Cracoviensis dignissimi Rectoris dum
in Ecclesia collegiata SS. Omnium tu-
mularetur. A M. Alberto Strazyce ex-
hibitus. Anno salutis 1652, martij 25.
Cracoviae, apud Lucam Kupisz, S. R.
M. et academiae typ. w 4ce, k. 4 nlb.

Ded. Stanislao Kóżycki, J. U. doct. et pro-
fessori.

Czartor. — Dzików — Jagiell. — Ossol.

— Monumentum triumphantis vel
à morte Radivilli e pulcherrimis he-
roicarum virtutum insignijs compara-
tum: atq̄; in exequijs Illustrissimi olim
& Excellentissimi Domini, D. Alexandri
Ludovici Radziwił, ducis in Ołyka et
Nieswiez, comitis in Szydłowiec, Myr,
Kroze, Biała, S. R. M. Principis, supremi
M. D. L. Mareschalei, Palatini Poł-
censis, Capitanei savelien: oliten: iur-
bascen: &c. &c. summo cum omnium
dolore multorum ingenti cum deplora-
tione, extincti è cathedra, in templo
Białensi praesentatum: ad aeternamq̄;
tanti herois memoriam, in signum grati-
tudinis & academicae in patronum pie-
tatis immortalitati consecratum: ab Al-
berto Strazyce artium magistro, philo-
sophiae doctore & eiusdem in Academia
bialeń. professore Anno Salutis 1654.
die 13. Octobr. Varsaviae, apud Vi-
duam & haeredes Petri Elert S. R. M.
Typographi. fol., k. 16 nlb.

Dedyk. Michałowi Kazimierzowi Radziwił-
łowi; na drugiej stronie herb Radziwił-

łów i wiersz Jana Jeziomickiego ucznia akad. biał. Całe prozą. Jagiell.

— Kalendarzyk.... W Krakowie 1630 r. w 12ce.

Z prognostykami obejmującymi w sobie sądy i wróżby we wszelakich okolicznościach, a pomnożone dodatkami a historji polskiej. Encykl. Orgelbr. T. XIII str. 660.

— Problema Cyclogicum Publicè. In publicâ Jagelloniani Lycaei exedrâ. A. M. Alberto Raymundo Strazyc. Ordinario Astrologiae Professore. Ad disputandum, propositum. Anno 1646. Mensis Aprilis. Die 18. Hora 12. Cracoviae. In officina Christophori Schedelij, S. R. M. Typographi. w 4ce, k. 6 nlb.

Na odwr. tytułu pod herbem sześciowiersz: In gentilitium decus Sienavivorum. Dedykacja Adamo Hieron. Sieuawski unio haeredi. — Na końcu: Sub felicibus auspiciis Laur. Smieszakowic Rectoris.

Żebrawski Bibl. mat. 271. Jagiell.

— Quaestio Astronomica, In Alma Academia Cracoviensi, Florentissimo Regni Poloniae Gymnasio. A. M. Alberto Raymundo Strazyc, in eadem Academia Professore, publicè ad disputandum Proposita. Anno MDCXL (1640). Mense... Die... Hora... Cum licentia Superiorum. [Tu winietka w kształcie paska]. Vindobonae Austriae, In Officina Viduae Mariae Rictiae. w 4ce, k. tyt. i k. 4 nlb. oraz 1 kartka (z wyobrażeniem sat. Jowisza i płam słonecznych).

Na odwr. tytułu herb Habdank i 4 wiersz łac. — Dedykacja Jacobo Kolaczkowski, canon. cracov., gdzie akademję nazywa matką swoją. Zawiera tezy o różnych świeżych obserwacjach astronomicznych (głównie o satelitach Jowisza, dostrzeżonych w r. 1640, oraz o płamach słonecznych). Rycina w wyobrażeniu satelitów Jow. i płam słoń. widocznie dodrukowana później (w Krakowie?). — Na końcu: Sub ausp. M. Woyenski.

Dzięków — Jagiell. — Ossol.

— Przestroga z biegów niebieskich na rok pański 1648 przestępny. (B. m. r. dr.) w 8ce.

Dedykacja Stanisławowi Warszkiemu wojewodzie i generałowi Mazowieckiemu, datowana w Krakowie ex Collegio Maiori, w dzień św. Marji Magdaleny 1647 r.

Baworow. (frag.).

— Redvx Felicitas, Perillustri, Magnifico, & Admodum Rēdo. Dño D. Iacobo Gorski I. V. Doctori & Pro-

fessori, Ecclesiae Cathedralis Cracoviensis Canonico, &c. Literarum & litteratorum Patrono longè fauentis. Dvm Rectoratus insignia, in Alma Vniuersitate Cracouiensi, capesseret, Ab Alberto Strazyc Art. & Philosophiae Bac. E Palaestrâ Cynerscianâ, In Contubernio Staryngelliano Ad Citharam Apollinis Decantata. Cracoviae, Apud Lvcam Kvpisz S. R. M. Typographum. Anno Domini, 1651. 2. Maij. w 4ce, k. tyt. i k. 5 nlb.

Na odwr. tyt. cytat z Cicerona Off. Poczem na 1 k. dedykacja wierszem łac. Jacobo Gorski J. V. Doctori et prof., canon. crac. — Wiersze swoje nazywa iuuenilia carmina.

Następuje wiersz: Redux felicitas, ode tricolos... na cześć Górskiego (faetam diserto Socrate Craciam...); wreszcie idą 2 epigramaty na cześć rektoratu Górskiego. Dzięków — Jagiell. — Ossol.

— ob. Cynerski Rachtamovius — Lizniewicz Fr. (Aquila 1652) — Makowski Szym. Stan. (1645) — Sidus Hiac. (Symbolum amoris 1632) — Woliczki Math. (Viridarium 1645).

Bandt. H. dr. Kr. P. III 231.

Jego Noctes acad. są w ręk. Jag. 197. — Autor był uczniem Cynerskiego.

Strebe Gottfrid ob. Fechner Joh. (Arae Exequiales 1686).

(Strebeyko Michał). Sprawa W. JP. Michała Strebeyki bywszego Sędziego Ziemińskiego Kowińskiego jako Opiekuna, a nieletniego Barnaby Korgowda jako Aktora z W. JP. Tadeuszem Szorcem Cześnikiem Kowieńskim. (1798). fol. k. 7.

Uniw. wileńs.

— ob. Szorc T.

STREDOWSKI Joannes Georg. Sacra Moraviae historia, sive vita S. S. Cyrilli Methodii: genere civium Romanorum: Praerogativa Patriciorum Constantinopolitarum, meritis Moraviae Bohemiae Superioris Silesiae Serviae Bossniae Russiae Slavoniae zelantissimorum Apostolorum. Ex diversis codicibus collecta, Solislaci impensis Georgii Lehmani 1710. w 4ce, str. 628, indeksu str. 20.

STREICHER I. Hymn wojenny I. Streichera w muzykę ułożony przez I. Elsnera. Wiersz z niemieckiego spie-

wany w redutowey sali z okazji muzykalney patryotycznej akademii na woienną ofiarę 1796. w Lwowie, druk Pillera. w 8ce, kart 8. Ossol.

— **Kriegs- und Schlachtgesang** von J. Streicher. In Musik gesetzt von J. Elsner. Abgesungen im k. k. privil. lemberger Redoutensaal, bei Gelegenheit einer zum freiwilligen Kriegsbeitrag den 25. Decemb. 1796 veranstalteten grossen vaterländischen Akademie. Lemberg, gedruckt mit Pillerischen Schriften. w 8ce, k. tyt. i k. 7 nlb.

Całe pełne patriotyizmu niemieckiego. Wzywa Sarmację i potomków Hermana do wzięcia się przeciw nieprzyjaciółom Niemiec. (Napoleon nienazwany). Ossol.

Strein Vuolfardus ob. Vergerius Petrus Paulus (Hic habentur haec 1511).

Streit Anna ob. Donatus J. (Eufemii 1611).

STREIT Karl Konrad (ur. w Głogowie 1751). Alphabetisches Verzeichnis aller im Jahr 1774 in Schlesien lebender Schriftsteller angefertigt von Karl Konrad Streit, Königlich Preussischer Auditeur bei dem hochlöblichen von Falkenhaynschen Infanterie-Regiment. Breslau verlegt Wilhelm Gottlieb Korn 1776. w 8ce, str. 183.

Z pisarzy nas dotyczących wymienieni Er. Dom. Adami, Sam. Abr. Lauterbach, Mich. Ringeltaube, J. G. Napierski, Dan. Vogel, Jagiell.

Streltschriften ob. Sanden B. (1694).

Strelecius (Strzelecki) M. ob. Strykowski Maciej (Która przedtem 1582).

Strebosius Andreas ob. Loeaechius (1608) — Strzembosz.

(Streming Henryk). Krotchwila Przy dobrej Myśli W Dzień Posłubienia P. Heinrichowi Stremingowi Py Katarzyny Kollerowny Die 7 Maji Anno 1675. Agitowaná. W Toruniu. fol., k. 1.

Podpis: Waj Panne Młode Przyjacieli. — Druk gocki. Kopern. w Tor.

— **Als der Ehrenveste... Heinrich Streming... dieses Zeitliche seelig geseget... wolten dem seelig Verstorbenen ihre letzte Schuldigkeit abstaten... mitleidende Freunde.** Thorn (1698)... fol., k. 2.

Szabó III, nr 4105.

Strena Calendarium Exhibens Et in eo Methodum Practicam Bene Vivendi & Moriendi Exeuplis Sanctorum In Singulos Anni Dies Illustratam: Omnium Mortalium Usui Peropportunam Varsaviae. Typis Collegij Regij Soc: Jesu. Anno Domini 1728. w 12ce, k. tyt. i k. 5 nlb., str. 293 [właściwie 262, gdyż wypuszczono str. 181, zaś po str. 262 zastępuje 293].

Na odwr. tyt. imprimatur J. Tarły, poczem herb Juszyńskich, poczem dedykacja Ludwikowi Juszyńskiemu i praef. ad Lectorem. Jest to kalendarz z imionami świętych, przy czem podano krótki życiorys przy każdym świętym. Na końcu modlitwy: Testamentum christ. hominis... i Examen conscientiae. Jocher 6892. Ossol.

— ob. Głuchowski Jan (fraterna) — Gostiniewicz Jan (philosophica 1653) — Kamieniecki P. (natalitia 1603) — Karol Sudermański (oblata 1606) — Krasieński St. (ex strenis 1690) — Lubieniecki St. (lugubris 1670) — Mierzewski A. (A. Opaleński 1603) — Musonius J. (gratulatoria 1664) — Skrodzki M. (A. Ossowski 1662) — Wejer X. (M. Stobaeo 1612) — Winter H. (Petro Triznae 1621).

Strenarum apophoreta ob. Laubanus M. (1606).

Strenuitas regni exercituum ob. Potocki Stan. (1667).

Strepa Jakób ob. Jakób św. (XVIII, 392) — Kownacki Hipolit (1779) — Officium (1791) — Strzemię Jakób. Finkel Bibl. III 1866.

Striceco ob. Nidecki Patr. And. Jest to zdaje się anagrammat z Cicero. — Obacz Morawki Nidecki 1893 str. 16.

Stricovius Matthias ob. Strykowski.

STRIDBECK (Striedbeck) J., szycharz. Polen mit angrenzenden Ländern... (Mapa). J. Stridbeck jun. fec. 1700. w 4ce.

Strigaeus Joach. ob. Möller Henr. (Elegia 1566).

STRIGELIUS Victorius. Epitome doctrinae de primo motu. Aliquot demonstrationibus illustrata, denuo edita a Victorino Strigelio. Vitebergae excudebat Johannes Crato. Anno M.D.LXV (1565). w 8ce, str. 8 i 176, tablic 8.

Dedyk. Stanisław Bornbachio Civi gedanensi...
Lipsiae Cal. Augusti 1564.
Wierzbow. II 1424, III 2462.

Uniw. warsz.

— ob. Theodoretus (Dialogi tres 1568).

(Strigonia). Ragguaglio della resa di Strigonia all' armi cesaree comandate dal sereniss. di Lorena. Modena, 1683.

— Punti della capitulatione fatta con la fortezza di Gran overo Strigonia, che si rese al duca di Lorena. Venezia, D. Degni. w 4ce, str. 7. Czartor.

— ob. Fama (1683) — Gran — Kutassi J. (Ecclesia) — Storia — Zarembo J. (Catedra 1597).

STRIMESIUS Samuel, prof. uniw. we Frankfurcie nad Odą. Consensus Sandomiriensis, Ab Evangelicis, Augustanae, Bohemicae Et Helveticae, Confessionis Sociis olim initus: Cum Praefatione Nova, quâ Perfectio Hujus Consensus tam demonstratur, quàm vindicatur, curante Samuele Strimesio, SS. Theol. Doctore & Prof. Ordin. ac Pastore primar. in Universitate & Ecclesia Francof. Francofurti Ad Viadrum, Sumptibus Jer. Schrey & Joh. Christoph. Hartmanni. 1704. w 8ce, k, tyt. i k. 75 nlb., str. 210 (sygnowanych A—P).

Dedyk. Benjamino Ursino, reg. Borussiae conservatori et episc. Mówi w niej, że nieraz wraz z Ursinem podziwiał wspólność i boskość zgody sandomirskiej. Z tego powodu dedykuje mu swą książkę. Następuje drugi tytuł: Die Sandomirische Kirchen-Vereinigung... sambt einer Vorrede, darinnen die Vollkommenheit dieses Consensus beydes erwiesen und verthaidiget wird...

Poczem idzie przedmowa drukowana synoptycznie po łac. i po niem., w której motywuje, dlaczego zgoda sandomirska stoi wyżej od analogicznych prób pogodzenia obu wyznań dokonanych w Niemczech w latach 1529—1661. Przez zgodę sandom. rozumie nie tylko układ a r. 1570, ale i późniejsze deklaracje i synody. W dalszym ciągu obszernie uzasadnia doskonałość zgody sandom. i opowiada jej losy. Poczem z osobną kartą tyt. łac. i niem. tekst Zgody sandom.: Consensus in fide et religione Christiana... (po łacinie i po niem.). Jest to przedruk edycji z r. 1596 drukowanej w Toruniu u Coteniusa, gdyż od str. 142—183 dodano (tak jak po raz

pierwszy w tej edycji): Des allg. Toren-schen Ao. 1565 (sic) den 21. August. gehaltenen Synodi Entschliessung.

Ale musiał mieć też Strimesius w rękę przedruk Consensus dokonany w Niemczech w latach 1604—5 (ob. Bibl. XIV, 370), gdyż stamtąd dodał zakończenie dziełka, a mianowicie: Sandomiriensium binæ Literæ ad Ludovicum comitem palat. Rheni et elect. una cum hujus responsoriis ad posteriores. Są to listy z r. 1578 (wraz z odpowiedzią Ludwika); w których polscy dysydenci wzywają niemieckich do zgody. Jak z tego widać Zgoda sandom. była w Niemczech i w w. XVII (edycja z r. 1605) i w w. XVIII (Strimesius) znaną i podziwaną. — W późniejszych latach propagował ją D. E. Jabłoński stawiając ją za wzór Niemcom (Historia cons. Sand. 1731; ob. tom XVIII, 361).

Jocher 8010, 9609. — Völker Der Protest. 1910 str. 106.

Jagiell. — Kras. — Ossol. — Tor. Kop.

— [Uberrima narratio de consiliis Regni Poloniae generalibus Grodnae in Lithuania celebratis anno 1726 eo Novis publicis gallicis lipsiensibus aliisque collecta et notis historicis geographicis et genealogibus illustrata, una cum constitutionibus Regni]. w 4ce.

„Librum singularem idiomate germanico conscriptum de illis actis edere inceperit Regiomonti“. — Tak piszą Nova Polonica (Coloniae 1728) str. 1. Druku takiego nie znam; musiałby mieć zapowne tytuł niemiecki.

Ob. Nova publica 1729 (tom XXIII s. 180). — Nova polonica (1728).

— ob. Edcard (Pelagianismus).

O Strimesiusie ob. Lienthal Erlknt. IV 716. — Inne jego dzieła np. Kurtzer Entwurf (1704) nie należą do polskiej bibliografii. — Finkel III 1866.

STRITTER (Sztritter) Jan Gotthilf.

Memoriae Popvlorvm, Olim Ad Danvibvm, Pontvm Evxinvvm, Palydem Maeotidem, Cavcasvm, Mare Caspivm, Et Inde Magis Ad Septemtriones Incolentivm, E Scriptorihvs Historiae Byzantinae Ertvae Et Digestae A Ioanue Gotthilf Strittero, Gymnasii Academiae Scientiarvm Imperialis Petropolitanae Conrectore. Tomvs I. Gothica, Vandatica, Gepaedica, Longobardica, Hervlica, Hvnnica Et Avarica Complectens. Petropoli, Impensis Academiae Scientiarvm, MDCCLXXI (1771). w 4ce, k. tyt., str. XL i 760, k. 1 nlb.

Tomvs II (tytuł jak wyżej): ..Slavica, Servica, Chrovatica, Zachlvmica, Terbovnica, Paganica, Diocleica, Moravica, Bosnica, Bvlgarica, Valachica, Rvssica, Polonica, Lithvanica, Prvssica, Samitica, Permica Et Boemica Complectens. Petropoli, Impensis Academiae Scientiarvm. MDCCLXXIV (1774). k. tyt. 3, str. 1070.

Tomvs III: Tyreica, Chazarica, Vngrica, Patzinacia, Vzica, Comanica Et Tatarica, Complectens. Petropoli, Impensis Academiae Scientiarum, MDCCLXXVIII (1778). k. tyt. 3, str. 1197.

Tomvs IV: Lazica, Avagica, Misi-mianica, Apsilica, Tzanica, Svanica, Meschica, Zicchica, Iberica, Alanica; Ivthvngica, Carpica, Varnica, Chamavica, Varangica, Nemitzica, Dacica. Pannonica, Sarmatica, Scythica, Massagetica, Et Genealogias Gentivm Complectens. Accedit Index Dvplex Totivs Operis. Petropoli, Impensis Academiae Scientiarvm MDCCLXXIX (1779). k. tyt., str. X i 566 i str. 308, k. 2 nlb.

Rozpoczyna dzieło „Praefatio“, w której autor wyjaśnia metodę, jakiej użył. Ekscerpował pisarzy bizantyńskich (wedle wydania paryskiego historyków bizant.): Ekscerpta przedłożył z greki na łacinę. Te ekscerpta uszeregował potem wedle porządku chronologicznego w 4 tomach wedle ludów, do których się odnoszą. W I tomie są ludy germańskie (z epoki wędrówek) oraz awarsko-huńskie; w II tomie są ludy słowiańskie i bałtyckie; w III tomie turecko-tatarskie; w IV tomie kaukaskie. Na końcu tomu IV dodane dwa obszerne indeksy: historyczny i geograficzny.

Do bibliografii naszej należy to dzieło o tyle, iż szeroko uwzględnia początki Słowian, a także o Polsce średniowiecznej przynosi pewne wzmianki z pisarzy bizantyńskich. (Obacz zwłaszcza tom II str. 1047—1050 i tom III 638, 703, 716).

Pisarzy bizant., jakich ekscerpował, wymienia w „Praefatio“. Jest ich przeszło czterdziestu. Przy każdym ekscerpcie podane jest u dołu strony nazwisko pisarza, z którego jest ten ekscerpt wyjęty.

Ponieważ ekscerpta odnoszące się do każdego ludu ułożone są chronologicznie, przeto w ten sposób dał Stritter pewnego rodzaju roczniki historyczne danego ludu. W każdym razie dzieło to jest owocem

dużej erudeji i pracy i ma zawsze jeszcze nieprzedawnione znaczenie. Finkel III str. 1866.

Jagiell. — Raczyńa.

— Historyczno-Geograficzne Opisanie Miasta Pekinu Ciekawsze Od Innych Edycyi Przez JP. Sztrittera Dzieło-Pisarza Wydane a Przez Ignacego Manngiewiczza Tł. do Exp: Ros: J. K. Mei y Rzpltey Z Rossyjskiego Języka Przetłumaczone. [Tu winieta: na zdobnym w ornament roślinny cokole wazon z roślinami]. W Warszawie w Drukarni Nadw: JKMei P. Kommissyi Edu. Nar: Roku 1787. w 8ce, k. tyt. i k. 3 nlb., str. 48.

W przedmowie tłumacz wychwala Stanisł. Augusta i podaje napisy, jakie tenże w sali zamkowej na cześć przodków umieścił („na wzór pekiński“).

Stritter zaczerpał swój opis Pekinu z rękopisu jakiegoś francuskiego Jezuity (rok 1735), a dopełnił wiadomości z jakiegoś opisu rosyjskiego kapitana. Kompilował także z du Halde'a i z innych źródeł.

Akad. — Branic. — Czartor. — Jagiell. — Uniw. warsz. — Zielińa.

— ob. Schlözer (Nordische Geschichte 1771).

Tu jego praca pt. Geschichte der Slaven 495—1222, o której ob. Bibl. Estr. IV 393.

Striverlus Declus, Soc. J. ob. Ueberus (1607).

Zaleski Jezuita I. — Wielewicki Diarium.

Strix ob. Instructio (1669).

Stroband Anna ob. Stieglitz Casp. (1647).

STROBAND Henryk, burmistrz m. Torunia (1548 † 19 listop. 1609). Kurczur Auszug der Quartir Ordnung, Nach ietziger gelegenheit vnd zstand der Königlichen Stadt Thorun angestellt. [Tu zdobna winieta, której ośrodek stanowi głowa satyra]. Anno 1605. [Cały tytuł w prostokątnej ramce]. [Na końcu:] Gedruckt zu Thorun durch Andream Koten, Anno 1605. w 4ce, k. tyt. i k. 7 nlb. (sygn. A—B₄).

Przedmowa: Amicis... H. Str. — Piszę, że podaje tylko dziesiątą część przepisów. — Obowiązki urzędu były nader szerokie, obejmowały całą administrację miasta (adm. wojskową i policyjną, prowiantową, ulice, szos, pożary etc.). Jest to tylko skrót, ułatwiający orientację w całości administracji.

Wyszło równocześnie z Patrocinium pupillorum i jest uzupełnieniem tej obszerniejszej pracy, gdyż opieka nad pupilami należała do Quartier-Amptu.

Bibl. tor. Kopern.

— Institutiones literatae (1586—8)...
ob. tom XVIII, 582.

Łukaszewicz Hist. szkół I 398. — Piekarski Kat. kór. nr 6921. — Wierzbowski nr 2505, 2836.

— Patrocinium Pupillorum. Oder Wäsen Ordnung, Auff jetzigen Zustand zu gemeinem Nutz vnd Wolfahrt der Königlichen Stadt Thorun gerichtet. Anno cIoIoCV (1605). [Cały tytuł w ozdobnej winiecie; wewnątrz jej część stanowi owalny wieniec, nawiągując zamknięty prostokąt. W rogach winiety między wieńcem a prostokątną linią ozdobiłki z motywów roślinnych]. [Na końcu:] Gedruckt zu Thorun durch Andream Koten, Anno 1605. [nadto sygnet drukarza: pelikan rozdzierający swą pierś w winiecie złożonej z dwóch satyrów]. w 4ce, k. tyt. i k. 67 nłb. (sygn. A₆ i B₄ oraz A—O₄).

Dedyk. do burmistrza i rajców Torunia z 24 marca 1604, w której powołuje się na to, iż pisał dziełko na ich polecenie i tłumaczy plan dzieła. — Poczem: Ad... censorem, gdzie odpiera różne możliwe zarzuty, jakiegoż można księżce postawić. — Dalej podaje synoptycznie Decem regnlae in ferendis et corrig. legibus observandae (tj. virtutes legum oraz defectus legum). — Następuje tablica in folio: Typus ordinem et methodum complectens (rodzaj sumarycznego spisu rzeczy). — Wreszcie od ark. B idzie na 4 kartach bardzo szczegółowy rozkład treści.

Odtąd idzie tekst dzieła. Składa się ono z 4 części: De magistratu et iudicio pupillari, De const. tutelae, De additione et admin. tutelae, De cessatione tutelae.

W tych 4 rozdziałach ujął autor w zwięzłych, suchych zdaniach przepisy o opiekach, czerpane przez siebie głównie w prawie chełmińskim i to w t. zw. zreformowanem prawie chełmińskim, o którym obacz w tomie XXVI str. 142 pod „Recht“. — Tam wskazałem na jego zasługi około wydania z r. 1584 zawierającego tekst niezrewidowany, a więc nie ten, z którego tu korzysta.

Z prawników powołuje się na Zasiusa. Nie powołuje się na Damhoudera, słynnego autora, który wydał również dzieło pod identycznym tytułem: Pupillorum patrocinium... (Antverpiae 1564). Dzieło Damhoudera jest komentarzem do prawa rzym-

skiego (titulus de tut. et curat. munere), podczas gdy Stroband ma na oku cel praktyczny i stosunki toruńskie. Stąd różnica w układzie, treści i wartości obu dzieł. Ale znać pracę Dam. musiał, skoro od niego zapożyczył tytuł.

Łącznie z tem wyszedł: Kurzer Auszug (ob. wyżej).

Wiszniowski IX 317. — Gelahrtes Preussen II 135, 145, 163.

Bibl. tor. Koper. — Uniw. warsz.

— Patrocinium Pupillorum Oder Wäsen-Ordnung Sampt einem kurtzen Auszug der Quartier-Ordnung, Auff den Zustand zu gemeinem Nutz und Wolfahrt der Königlichen Stadt Thorn gerichtet. [Tu sygnet drukarni: anioł podtrzymujący tarczę herbową; na tarczy fragment murów miejskich z 3 wieżami oraz otwartą bramą; w łuku bramy z lewej strony od wejścia brona]. Erstmahls gedruckt Anno 1605. Jetzo aber mit Genehmigung E. E. H. Rats aufs neue verlegt von Johann Christian Laurens, Burgern und Buchhändler Anno 1691. [Na końcu:] Thorn, Gedruckt durch Johann Balthasar Bresslern, Anno 1691. w 4ce, k. tyt. i k. 7 nłb., str. 104. Bibl. tor. Koper.

— Zwo Predigten von Christlichen Schulen.. (Joh. Mathesii i Joh. Gigantis). Thorn, 1584. w 4ce.

Z przedmową Strobanda jako wydawcy.
Tycze Dzieje gimn. tor. 1927 str. 83.

Bibl. tor. Kop.

— [Mowa na inauguracji Kaspra Frisiusa na godność rektora szkoły tor., wraz z odpowiedzią Frisiusa]. 1585.

Wydał Melchior Pynesius. Ded. Stan. Latałskiemu z Łabiszyna.

Tycze Dzieje gimn. tor. 1927 str. 87 (wedle ręk. notaty w Praetoriusa Athenae str. 201).

— Das alte cölmische Recht (1585)..
ob. Recht (tom XXV str. 142).

Na powyższym miejscu scharakteryzowałem już bliżej znaczenie tego wydania Strobanda. On był bowiem wydawcą. — Jest to samo dzieło, co wspomniane w tomie XVIII na str. 684 pod Jus.

Kutrzeba Hist. źródła II 226. — Leman Das alte Kulm. Recht (1838).

— ob. Frisius Kasper — Kitelius (1581) — Orationes X (1594) — Pancratius (Strena 1598) — Pynesius (Pynesius) (1585) — Schober Huld. (1584) — Sturm J. (1583) — Trisnerius.

On dał inicjatywę do przedruku Nowego Testamentu z Biblii brzeskiej.

On założył bibliotekę w Toruniu, której pierwszym bibliotekarzem był H. Schober (ob.). Prywatna bibl. Strobanda weszła w skład miejskiej.

Odegrał wybitną rolę w dziejach umysłowych Torunia, o czem ob. Tync w Reform w Polsce 1927 (Próba utworzenia Akad. protest.) oraz Wojciechowska Z dziejów książki 1927 str. 52 i 564. — Mocarski w Ref. w Polsce, 1924 str. 145.

Obacz o nim: Gelahrtes Preuss. II (1723). — Adam Vitse germ. jure con. 1620. — Schweickart w Jahr. für die preuss. Gesetzg. XXVI str. 259. — Brehm Erinnerung an Stroband 1824 — oraz tenże: Gesch. des thorn. Gymnas. 1821. — Lehnerdt Gesch. des Gymn. 1868. — Lohmeyer w Allg. Deutsche Biogr. XXXVI. — Łukasiewicz Hist. szkół I 398. — Tync Dzieje gimn. tor. 1928 str. 75 i nast. — Mocarski w „Pol. Pomorzu“ II (1931) str. 118 i 120.

Jego rękopisy odnoszące się do dziejów Torunia a zwłaszcza szkoły tor. są w bibl. tor. Kop. (ob. Katalog des Gymn. Bibl. 1871 str. 265).

(Stroband Henryk, syn Chrystjana).

Epicedia in obitum... Henrici Strobandi quondam Burggrabii Regii & Proc. in... Thorn... Thorunii, Mich. Karnall (1658). w 4ce, str. 12.

Trzech było Henryków: I) Starszego, burmistrza mianował kurfirst Brandeburski swoim tajnym radcą i tego powołał r. 1609 do Królewca, gdzie zmarł. — II) Henryk Stroband II, syn Henryka, także burmistrz ur. 1575 † 12 marca 1626. — III) Henryk Stroband III syn Chrystjana ur. 1599 † 30 grudnia 1657 r.

Centner G. Geehrte Thorner 39.

Gdańska mieja.

(Stroband Jan) (1511 † 1585). Epicedia in obitum amplissimi viri virtute ac prudencia praestantis, Domini Joannis Strobandi senioris Reipub: Thorunensium consulis, qui vera in Christum fide placide expiravit XVI. Cal. Decembr. Anno Christiano M.D.LXXV (1585). Debitae observantiae ergo scripta a Rectore & collegis scholae, ibidem recens constitutae (Toruń, Nering?). w 4ce, k. 4.

Na odwrocie tyt. herb Strobanda (Róża), poczem idą wiersze Kaspra Frisiusa, G. Opepla i K. Usacusa. — Prorektorem szkoły był H. Schober. — Zapewne utwór to jego pióra.

Wojciechowska Z dziejów książki 1927 s. 180. Czartor. — Krasińs. — Tor. Kap.

— ob. Schober Huld. (Elegia 1585) —

Trisnerus Mart. (Leichenpredigt 1585). Thorn. Nachr. 1762 str. 386. — Tync Dzieje gimn. 1928 str. 75 i nast.

Strobiński Jan ob. Prośba.

Strochowski ob. Thebesius Jerzy (Liegnitzische Jahrbücher 1733).

STROCKIRCH Michael. Ihr. kön. Maj. zu Schweden verordneter Stadthalter über den lettischen District von Lief-land. M. v. Strockirch (1702). w 4ce, k. 2.

Jest to patent wydany po bitwie pod Kiszowem (Clissow), a dat. z Rygi 23 Julii 1702. Jagiell.

— M. v. Strockirch Kungörelse om segern vid Cracau d. 9 Juli och uppmaning till beväppning mot fienden. Riga 23 Juli 1702. w 4ce, str. 4 nlb. Bibl. król. w Sztokh.

— [Raport po niem. bez tytułu, dat. 9 marca 1706, o wypadkach w Polsce]. w 4ce, str. 4. Król. Sztokh.

— Toż... [z datą: Riga 6 Mars 1709]. w 4ce, str. 4. Król. Sztokh.

Strój ob. Dobrakowski Wojc. (lutnie 1701) — Łącznowolski Jak. (1682) — Laskowski (polski 1792) — Rychłowski (białogłowski 1670) — Suknia.

Stroje — Zbytowski Erazm (Sprawy) — Kroylitowski Piotr (Przygana 1600).

Strojnowska Helena ob. Czechowski Jan (1649).

Strojnowski Andrzej i Elżbieta ob. Czechowski Jan (Cud 1649).

STROJNOWSKI Hieronim od św. Benedykta Sch. Piar. (1752 † 5 sierpnia 1815). Mowa X. Hieronima Strojnowskiego Kanonika Kiiowskiego, Profesora Prawa Natury i Politycznego &c. w Szkole Głównej W. X. L. Florencyjskiej Akademii Towarzysza. Przy rozpoczęciu dwuletniego Kursu Nauki Prawa Przyrodzonego w Wilnie Dnia 5. Października 1789. miana, a z woli Kommissyi Edukacyi Narodowej na Sessyi Dnia 24. Stycznia R. 1790. do druku podana w Warszawie. w 4ce, k. tyt. i k. 9 nlb.

Wychwała rektora Poczebuta. Podnosi, że jest nstanowiony od Boga nieodmienny porządek towarzyski. Ale bywają i grzechy w składzie towarzystwa. Za te to grzechy

narody obalone bywają. Nam doznany nieszczęśliwość przeciąg otworzył oczy. Akad. — Czartor. — Dziaków — Jagiell. — Narod. warsz. — Ossol. — Uniw. wil. — Uniw. warsz. — Zboru wileń.

— Mowa Hieronima Strojnowskiego Kanonika Kijowskiego O Konstytucji Rządu Ustanowionej dnia trzeciego i piątego Maja R. 1791. Czytana na posiedzeniu Publicznym Szkoły Głównej W. X. Lit. dnia pierwszego Lipca R. 1791. w 4ce, k. tyt. i k. 27 nlb.

Rozpoczyna godło z Virg. „Hanc aspice gentem“. Omawia powstanie społeczności, trzy kierunki władzy, warunki dobrej konstytucji (zgodnie z teorią Monteskiusza). Wykazuje, że konst. 3 maja odpowiada tym warunkom. Sławi obok króla Ign. Fotockiego, Małachowskiego, Kaz. Sapiebę, Kollataja. Rozbiera szczegółowo treść i zalety Konstytucji i „odpowiada na celniejsze wątpliwości“. Kończy zwrotem do rektora i młodzieży.

Jest to więc oświetlenie wartości Konstytucji ze stanowiska nauki ówczesnej.

Smoleński (Publ. anonimowi 1912) pisze o tej mowie: Nagrodzona przez Stanisława Augusta medalem, z rozkazu tegoż została wydrukowana „aby nie tylko powszechnie od wielości czytelników odebrała sprawiedliwe pochwały, ale i stała się tak powszechnie użyteczną, jak jest w swojej istocie dobrą“. — Poczem dodaje Smoleński: Uchwalone 17 maja roku 1791 prawo o sądach sejmowych opracował Strojnowski, „za co (powszechność) nie ma wiedzieć, — powiada Kiciński, — że piękny rozdział konstytucji naszej O sądach sejmowych jest dziełem J. X. Strojnowskiego, kanonika kijowsk.“. Oh. Smoleński Ostatni rok 1897 str. 11. — Tenże Pisma III 243. — Vol. legum IX 243. Bibl. nar. warsz. — Branic. — Dziaków — Krajsz. — Uniw. lwows.

— Mowa przy ofiarowaniu dzieła Nauki prawa natury do Biblioteki Stanisławowi Augustowi odwiedzającemu Akademię w Wilnie d. 20 lutego 1797. w 4ce, kart 12.

Katalog bibl. dzikow. (spalonej) i Chrept. podają jako datę druku rok 1797. — Ale to wątpliwe? — Raczej będzie to druk z r. 1802 (Bibl. IV, 393), na którego tytule niezaznaczone jakoby był przedrukiem.

— Mowa wygłoszona 29 list. 1783 o nieszczęśliwych skutkach dla ludzi i narodów z powodu niedostatecznej znajomości praw moralnych.

Tak podaje Marchwiński Pogl. fil. prawne H. Str. 1930 str. 19. — Druku takiego nie znam.

— Nauka Prawa Przyrodzonego, Politycznego, Ekonomiki Polityczney, y Prawa Narodów. Przez X. Hieronima Strojnowskiego S. P. Teologii y obojga Prawa Doktora, Publicznego Professora Prawa Natury y Politycznego w Szkole Głównej W. X. Litt: Dla pożytku Uezniow y Słuchaczow Do Druku Podana. [Tu winietka z ornamentu roślinnego]. w Wilnie w Drukarni Królewskiej Przy Akademii Roku 1785. w 8ce, k. tyt. i k. 6 nlb., str. 352, k. 5 nlb.

Na odr. karty tyt. „Wypis z protokołu obrad Szkoły głównej W. X. L“, w którym powiedziano, że komisarze szkoły (prof. Pilchowski, Hussarzewski i Kaliński) uznali dzieło za godne druku. Potem imprimatur biskupa Ignacego (Massalskiego).

Rozpoczyna przedmowa: Do Czytelnika, w której autor podnosi, iż wykladał tę naukę in Coll. Nob. S. P. a teraz w Szkole głównej. Daje rady, jak książkę czytać. Ostrzega, że nie można do naszego kraju stosować wszystkich prawideł ogólnych nauki zagranicznej. — Na końcu rejestr materji i spis omyłek.

Książka dzieli się na 4 części: 1) O prawie przyrodzonym. — 2) O prawie politycznym. — 3) O ekonomice politycznej. — 4) O prawie narodów. Każda część podzielona na paragrafy.

W tych czterech częściach streszcza ówczesne poglądy szkoły prawa natury i fizjokratów, nie powołując się jednak nigdzie na swoich mistrzów. Z ważniejszych rzeczy traktowanych przez niego zaznaczam: Na str. 50 o przyrodzonej między ludźmi równości. Na str. 57 o religji przyrodzonej. Na str. 69 o ugodzie pespolitej. Na str. 76 o kształcie czyli formie i układzie czyli konstytucji rządu narodowego. Na str. 85 o ustawach politycznych (powinny być zgodne z ustawami porządku przyrodzonego). Na str. 96 o prawie karnem (nie powinno być arbitralne). Na str. 109 o ustawach sądowych. Na str. 122 o zadaniach administracji państwowej (edukacja, siła zbrojna, skarb). Wszędzie głosi potrzebę równości i innych praw przyrodzonych.

Od str. 153 idzie Ekonomika: O rolnictwie. O czystym dochodzie z gruntu. O trzech klasach całego narodu rolniczego (rolnicza, właścicielska, przemysłowa). Na str. 191 tablica o podziale płodów między te trzy klasy. O stanie rolnictwa krajowego. O rzemieślnikach. Na str. 211 o handlu. O podatkach rolniczych. Konsekwentnie przeprowadza tezę fizjokratyczną, że tylko stan rolniczy jest źródłem dostatku narodowego (korzysta zapewne z Quesnaya;

wplywu Smitha, którego się u niego dopatrywano, nigdzie nie widać).

Od str. 225 idzie część czwarta o prawie narodów. Na str. 239 definieja narodu (jest to zgromadzenie ludzi na jednym miejscu osiadłych i związkami woli, sił i dostatków zjednoczonych a pod opieką Najw. Zwierzchności zostających). O potrzebie wzajemnych stosunków między narodami (czyli jak z definicji wynika: państwami). Na str. 249—325: O wolności handlowej (polemizuje obszernie z merkantylistami). Na str. 328 o pokoju i wojnie (jest pacyfista). Na str. 339 o ugodach między narodami. O równowadze w potęgach narodów. Wszędzie broni tezy o istnieniu wspólnoty ponad państwowej.

Istnieje legenda, wedle której Strojnowski układając swe pisano korzystał z wykładów B. Garyckiego krakowa. profesora (ob. tom XVII, str. 34). Garycki jest z działalności nauk. zupełnie niezany. Dopiero w r. 1822 ogłosił jako starzec krótkie aforyzmy pt. „Początki nauki moralnej“ (Roczn. Krak. Tow. Nauk. VII). Prawo natury wykładał tylko dwa lata (1778—80). Sołtykowiec, jego uczeń, spisując jego życiorys (w Roczn. Krak. T. N. XI) i wspominając z pewną niechęcią o Strojnowskim, nie podnosi jednak zarzutu plagiatu. Zapewne więc tylko tyle jest na tem prawdy, iż już Garycki oparł swoje wykłady o prawie natury i o ekonomji na tych samych autorach, co Strojnowski tj. na fujokratach. Ale wątpliwem jest, aby Strojnowski ani te wykłady Garyckiego, skoro przybywszy w r. 1781 do Krakowa, nie zastał go już na katedrze prawa przyrodzonego.

Bentkowski Hist. liter. II 35. — Rudomina w Wizer. Nauk. V (1839). — Słotwiński w Rozpr. o hist. pr. nat. 1812; w Rozpr. o pocz. prawa nat. 1825; wreszcie w dziele: Prawo natury 1815 (bardzo ostro krytykuje pracę Strojnowskiego, odmawiając jej oryginalności). — Korzon Wewn. Dzieje III 203. — Marchlewski Der Physiokratismus 1897 i w Bibl. warsz. 1896. — Hoyer Zagadnienie wolnego handlu (w Roczn. szkoły handl. warsz. 1925). — Dembiński w Kurj. wil. 1929 nr 232 (Uniwersalizm Strojnowskiego). — Grabski Zarys idei I (passim). — Kasperek Udział Polaków 1835 str. 16. — Dąbkowski Nauka prawa 1915 str. 17. — Tync Nauka moralności 1922 str. 246. — Czarnowski w Bibl. war. 1904. — Meyert Mick. nauczycielem prawa w „Prawdzie“ (książka zbior. 1899). — Winjarsz w Kwart. hist. VII 134. — Gargas Gesch. der N. Ökon. 1925. — Oczapowski Roztrząsania (1889). — Pietkiewicz w Dod. mies. do Przegl. tyg. 1887. — Strasburger w Ekonom. 1918. — Dziewulski Polska myśl ekon. na wszech. wileń. 1920. —

Marchwiński Poglądy filoz. prawne Hier. Strojnowskiego 1930 (charakt. go jako wyznawcę Locke'a, Condillaca, Quesnaya, Hobbesa i Beccarii).

Akad. — Chrept. — Czartor. — Jagiell. — Ossol. — Uniw. wileńs.

— Toż... Wilno, w druk. Akad. 1791. w 8ce, k. tyt., k. 6 i str. 348.

W latach 1805 wyszły dwie nowe edycje tego podręcznika (jedna w Warszawie, druga w Wilnie), jak podaje mój ojciec w tomie IV, 393 oraz VII, 182. Są to przedruki skrócone.

W r. 1809 wyszedł przekład rosyjski w Petersburgu.

W r. 1912 wyszedł przedruk w Bibl. dzieł społ. ekonom. (red. Z. Daszyńska).

Kraśn. — Uniw. wileńs.

— ob. Kiciński (Głos 1791) — Ładowski R. (1793; w t. XXI, 23) — Michałowski Szcz. (Wykład prawa przyrodzonego; tu polemika ze Strojnowskim).

Stan. Grabski Zarys idei 1905 I jemu zdaje się z zastrzeżeniem przypisywać (ale niesłusznie) autorstwo „Myśli polit.“ tych, które Kalinka przyznaje M. Poniatowskiemu, a Smoleński And. Zamojskiemu. Obacz pod Staszycem (tom XXIX 221). Kalinka Sejm I 484 przypisuje mu broszurę: Sposób powiększenia sił krajow. (1788), również niesłusznie (jest to praca Ign. Kizuckiego).

Jego listy są w ręk. Jag. 3514.

Baliński Dawna Akadem. 551 i Pam. o Śniad. t. II. — Pamiętnik relig. mor. IV. — Dzień, wil. 1828 III 466—8. — Rudomina Żywot Strojnowsk. 1839 oraz w Wizer. i roztr. nank. (1839) V 82—120. — Horanyj Scriptores Piarum II 701. — Bielski Vita 1812. — Bartoszewicz w Tyg. ilustr. 1861 IV. — Kirkor Przechadzka po Wilnie str. 41. — Enc. Org. XXIV 227—9. — Bieliński Uniw. wileń. I—III. — Lipski Materjały 1923 (z Muzeum Czartor.) — Kelles-Krauzówna w Roczn. Ossol. I 1928 str. 305 (o jego działalności w Kom. Ed.). — Krausbar Tow. Nauk. warsz. I. — Gołański Kazanie (1815; ob. t. II, 52). — Korzon Wewn. Dzieje III. — Enc. kość. XXVI 609. — Bibl. Estr. IV 393. — Korbut II str. 158. — Finkel III 1866.

Strojnowski Hipolit ob. Stojkowski Hipolit.

Strojnowski Józef ob. Fremiot de Chantal (1753) — Kazanie podczas beatyf. Joan. Fr.

STROJNOWSKI Stan. Opisanie porządku stawowego y przestróg niektórych domowego gospodarstwa... Roku

P. 1609. w Krakowie, B. Skalski. w 4ce, k. tyt. i k. 36.

— Toż... 1636. w 4ce, k. 32.

Jest to plagjat z dzieła Olbr. Strumińskiego; dlatego zamieszczam oba te wydania pod Strumiński (ob.). — O tym plagjacie ob. Łopaciński w Pam. lit. 1902. str. 267.

STROJNOWSKI Walerjan (1752 † 12 listop. 1834). Głos J. W. Jmci Pana Strojnowskiego Podkomorzego buskiego posła wołyńskiego na seymie dnia 8 paźdz. 1790 miana, po wypadłem prawie przedłużającym, radzący podwojenia posłów do seymu terazniejszego (1790). w 4ce, k. 3.

Miało wyjść także odbicie o 4 kartach?

Branic. — Ossol.

— Mowa Jasnie Wielmożnego Strojnowskiego Podkomorzego buskiego, posła wołyńskiego, kawalera orderu S. Stanisława, od prowincyi małopolskiej do prowincyi litewskiej delegowanego. Na sessyi dnia 25 Października roku 1788 miana. fol., k. 1.

Rzecz o projekcie komisji wojskowej.

Branic. — Czartor. — Jagiell.

— Mowa... in turno w materyi ustanowienia władzy nad Woyskiem na Sessyi Seymowej dnia 3. Listopada roku 1788. miana. w 4ce, k. 4.

Bran. — Kras. — Dzik. — Uniw. warsz.

— Mowa... na sessyi 14 listop. 1788. w 4ce.

Czartor.

— Mowa... na Sessyi Seymowej d. 20. Listopada 1778. r. w materyi Kommissyi Woyskowej. w 4ce, k. 2.

Zarazem:

Mowa... na Sessyi Seymowej d. 20. Listopada 1788. r. w teyże samey materyi. w 4ce, k. 2.

Branic. — Ossol. — Uniw. warsz.

— Mowa... na Sessyi Seymowej dnia 22. listopada r. 1788. w materyi Kommissyi Woyskowej in turno miana. w 4ce, k. 2.

Branic. — Krasiańs. — Uniw. warsz.

— Mowa J. W. Strojnowskiego Podkomorzego buskiego kawalera orderu S. Stanisława, posła wołyńskiego na sessyi seymowej r. 1778 d. 8 grudnia. Po wyznaczeniu posłów za granicę w kwestyi czyli w konstytucyi zgoda na to stanów ma być wyrażona, czyli tylko nominowanie od J. K. Mci.

w Drukarni X. X. Schol. Piar. 1788. w 4ce, k. 2.

Branic. — Krasiańs.

— Mowa J. W. Strojnowskiego Podkomorzego busk. kawalera orderu św. Stanisława posła wołyńskiego na sessyi seymowej 1788 10 grudnia miana. W drukarni X. X. S. P. w 4ce, k. 4.

Branic. — Dzików.

— Mowa J. W. Strojnowskiego Podkomorzego buskiego, kawalera orderu S. Stanisława, posła wołyńskiego w kwestyi czyli Kommissya wojskowa w Warszawie lub w innym mieyscu agitować się na r. 1788 d. 15. grudnia in turno miana. w Drukarni X. X. Sch. Piar. 1788. w 8ce, k. 2.

Branic.

— Mowa J. W. Strojnowskiego, Podkomorzego buskiego, kawalera orderu S. Stanisława, posła wołyńskiego na sessyi seymowej r. 1789 d. 19 lutego z przyczyny wszczynających się buntów chłopskich w Ukrainie przy podaniu projecte uniwersału zalecającego obywatelom gotowość do popisu. Drukarnia X. X. Sch. Piar. 1789. w 4ce, k. 2.

Branic.

— Mowa J. W. Strojnowskiego Podkomorzego buskiego, kawalera orderu S. Stanisława, posła wołyńskiego na sessyi seymowej roku 1789 dnia 26 lutego, w materyi podatowania z dóbr królewsczyny zwane miana. (Na końcu:) w drukarni u XX. Schol. Piarum. w 4ce, k. 4.

Branic. — Jagiell. — Krasiańs.

— Mowa J. W. Strojnowskiego, Podkomorzego buskiego, kawalera orderu S. Stanisława, posła wołyńskiego na seymie r. 1789 d. 27 marca miana w materyi dochodzenia pewnych intrat z dóbr ziemskich, z których opłata 10 grosza iest ustanowiona. W Drukarni X. X. Sch. Piar. 1789. w 4ce, k. 4.

Branic. — Krasiańs. — Ossol.

— Mowa J. W. Strojnowskiego Podkomorzego buskiego, kawalera orderu S. Stanisława, posła wołyńskiego r. 1789 d. 28 maią na seymie miana. O pewności ustanowionych podatków y o sposobie iak na daley maią być stanowione. 1789. w 4ce, k. 2.

Czartor. — Branic. — Krasiańs.

— Mowa J. W. Strojnowskiego Podkomorzego buskiego, posła z wwdztwa wołyńskiego na seym trwający, na seymikach wołyńskich trzech powiatów dnia 18 lutego 1792 r. miana. (1792). w 4ce, str. 16.

Kraszewski Polska III 125. Branice.

— Ostrzeżenie... aby Senatorowie, ministrowie y posłowie z kolei wotować mają in turno. fol., str. 1. Krasinś.

— Porządek izby seymowej. (Projekt). fol., str. 3 (pag. fracta). Branice.

— Przymówienie się J. W. Strojnowskiego, Podkomorzego buskiego, kawalera orderu S. Stanisława, posła wołyńskiego, podającego projekt do noty odpowiedniej, na notę J. W. posła extraordinarynego rossyjskiego na sessyi seymowej roku 1788 dnia 14 listopada miane. 1788. fol., k. 2 nlb.

Branice. — Czartor. — Jagiell.

— Przymówienie się Strojnowskiego, Podkomorzego buskiego kawalera orderu S. Stanisława, posła wołyńskiego roku 1789 dnia 6 lutego na sessyi seymowej in turno miane, w kwestyi, czyli kawalerya narodowa y iey zaciąg nieodwłocznie w każdej chorągwi ma być pomnożony do głów 150. Warszawa, w druk. X. X. Schol. Piar. (1789). w 4ce, k. 2. Branice.

— Przymówienie się J. W. Strojnowskiego Podkomorzego buskiego, kawalera orderu S. Stanisława, posła wołyńskiego na seymie roku 1789 dnia 20 kwietnia miane na usprawiedliwienie czynów Kom. porządkowej wwdztwa wołyńskiego. w Drukarni X. X. Sch. Piar. (1789). w 4ce, str. 4.

Branice. — Dzików.

— Zdanie... dane in turno na Sessyi Seymowej roku 1788 dnia 11. 8bris. w 4ce, k. 2. Uuiw. warsz.

— Zdanie J. W. Strojnowskiego Podkomorzego buskiego, kawalera ord. S. Stanisława dane in turno, na sessyi seymowej 1788. 17. 8bris. fol., k. 2. Branice.

— ob. Strojnowski Hieronim — Zbiór mów.

Kurjer warsz. 1834 nr 330. — Enc. Org. XXIV 229. — Roczn. Tow. warsz. P. N. X 447. — święcki Hist. pam. II 464

(Bartoszewicz). — Grabski Zarys idei I. — Marchlewski Der Physiokr. 1897 y Fizjokratyzm 1898. — Korzon Dzieje VI, 385. — Kauz Theorie und Gesch. str. 362. — Gargas Gesch. der N. Ö. 1928. — Tenże w przedruku „Ekonomiki“ s r. 1912. — Smoleński Ostatni Rok 1897. — Czarnewski w Bibl. war. 1904. — Chmielowski Liberalizm i obsk. 1898 str. 131. — Wrzosek J. Śniadecki 1910. — Bieliński Uniw. wil. I—III. — Finkel III 1866. — Estreicher Bibl. IV 394. — Korbut² II str. 250.

Stroiński Angelus ob. Stoiński.

STROIŃSKI L., Sch. Piar. Braterska Odezwa do W. JMCI Pana Antoniego Stroińskiego Dzierzawcy Bukowskiego Uczyniona Roku 1781. Przez X. L. Stroińskiego Sch: Piar. w Lwowie w Druk. Kazimierza Szlichtyna J. K. A. M. uprzywil. Typografa. w 4ce, k. tyt. i k. 2 nlb.

Wierszem. Podnosi liczne podróże swego brata, występuje przeciw w. XVIII (wiek który z wszelkich praw natury sądzi), głosi swą miłość do brata. Ossol.

— Uwagi nad edukacją człowieka a osobliwie domową młodzi szlachetney doświadczeniem y czytaniem nabyte, a dla pożytku publiczności do druku podane roku 1784. We Lwowie, drukiem Pillerowskim 1784. w 12ce, k. 55.

Zawiera uwagi na tematy: Człowiek w powszechności; Okoliczności; Rząd; Rodzice; Nauczyciel; Uczeń. — Uwagi treści pedagogicznej, ogólnikowe.

Przedrukował to w r. 1803 (bezmienuie) i dedykował T. Czackiemu (ob. Bibl. IV 394). Czacki podziękował mu listem, wyśławiającym „światło“, a autor list ten wydrukował i wlepił do egzemplarzy przedruku. Jagiell.

Stromata ob. Tylkowski Woj. (1691).

STROMBERG i SZEREMETIEW. Accords-Puncta, Welche Bey Übergabe der Königl. Stadt Riga, nebst derselben Vestung und Citadell von Seiner Hochgräfl. Excell. Ihro Königl. Maj:t zu Schweden Raht und General Gouverneur Stromberg verfasset und begehret, und von Ihro Hochgräfl. Excell. Ihro Grosz Czarischen Maj:t Premier General Feldmarschall Scheremettoff accordiret und bewilliget worden. Im Lager unter Riga den 3/14 Julii. 1710. Stockholm, Bey Joh. H. Werner, Ihro

Königl. Maj:t wie auch der Upsalischen Academ. Buchdr. 1711. w 4ce, k. 20 nlb. Bibl. król. w Sztokh.

STROMER Auerbachensis Henryk. Algorithmus linealis Numerationem. Additionem, Subtractionem, Duplationem: Mediationem: Multiplicationem. Diuisionē: & Progressionem: vna cum regula de Tri: perstringens. [Na końcu:] Impressum Viennae Austriae: per Hieronymum Vietorem: & Joannem Singrenium. Anno Dni Millesimo quingentesimo duodecimo. (1512). Die. XVI. Septembris. w 4ce, k. tyt. i k. 5 nlb.

Dedyk. autora Henryka Stromera z Auerbachu: Andreae Humelhaym Lipsiensi. Na str. ostatniej wielki drzeworyt, zajmujący całą stronę. W środku na tarczy trzymanej przez lwy Orzeł Jagielloński, w narożnikach górnych Pogoń i kolumny; w narożnikach dolnych herby Krakowa i Akademji. Wszystko na tarczach. Jest i monogram drzeworytnika: H. V. z krzyżem. Są to elementa nauki rachunków. W tekście kilka figur objaśniających sztukę łatwego rachowania.

Dziełko to napisane było w końcu XV w. (W bibl. Kras. jest jego rękop. z datą 1497). W wieku XVI było w różnych miastach ogłaszane drukiem. Tak np. bibl. Jagiell. ma edycję Lipsiae per Mart. Lanssberck Herbipolensem a. 1507. w 4ce, kart 8 (z tych jedna biała). Ale edycja ta nie należy do druków polskich.

Wierzbowski II 881.

Czaps. — Czart. — Pawlik. — Zam. (def.).

— Toż:… Viennae, 1514. w 4ce. Nie wiem, czy i ta edycja jest ozdobiona herbami polskimi? — Była także edycja: Viennae 1520.

— Algorithmus Linealis Numerationē: Additionē: Subtractionem: Duplationem: Mediationē: Multiplicationem: Diuisionem: & Progressionē: vna cum regula de Tri: perstringens. [Cały tytuł w środku winiety, którą tworzą 2 kolumny. W rogach, nad kolumnami herb Polski po stronie prawej i Litwy po lewej; pod kolumnami dwa berła Uniwersytetu Jag. i herb m. Krakowa]. [Na końcu:] Cracouię per Hieronymum Vietorem. Anno domini 1524. w 4ce, k. tyt. i k. 5 nlb. (sygn. A—A_{VI}).

Na odwr. ded. Stromera Andree Humelhaym Lipsiensi. Tu pochwały arytmetyki.

Druk gocki, inicjały antykwą. W tekście kilka figur. Pmy jednej z nich objaśnienia

cyfr łacińskich po polsku (Pięć tysięcy tysięcy... itp.).

Wiszniowski IV 179. — Wierzbowski II 1017. — Żebrawki Bibliogr. 104. — Piekarski Kat. kórń. 1447.

Bran. — Czartor. — Jagiell. — Kórnik — Krasinś. — Petersb. — Raczyńś.

— Toż:… [Tytuł w prostokącie wewnątrz portyku, w którego łuku mieści się orzeł jagielloński między dwoma potworami]. [Na końcu:] Cracouiæ per Mathiam Scharffenberg Anno. M.D XXXVI. (1536). w 8ce, k. tyt. i k. 7 nlb. (sygn. A—Biii).

Na odwr. dedyk. Andr. Humelheyem (j. w.).

W tekście drobne drzeworyty.

Łukaszewicz Hist. szkół I 94. Ossoi.

— ob. Faber Joann. (Introductio 1510, 1518).

Strompf ob. Strumpf.

STROŃSKI Andrzej. Nayiasnieyszy Królu Panie Miłości: Nayiasniey. Rzptey skonfederowane Stany! [Prośba z powodu odwołoney egzekucyj sądowej z wygranego processu przeciw Soldenhoffowi General Major.] 1788. fol., k. 4. Czartor. — Uniw. warsz.

— Nayiasnieysza Delegacyo. Andrzej Stroński do Stanów seymujących. fol., k. 3 nlb.

Pówołuje się na wydany roku zeszłego memoriał o pokrzywdzenie z powodu niemożności uzyskania dekretu executionis na Soldenhoffe General Maj. — Sprawa wekslowa a r. 1787. Jagiell.

STROŃSKI Jan. Żal nieutulony po śmierci żony Anny z Chrzastowskich przez iey męża Jana Strońskiego geometrę J. K. Mci przysięgłego złożony. Dnia 12. miesiąca stycznia roku 1786. W Łowiczu w drukarni J. O. Xcia Prymasa Arcy-Biskupa Gnieźnińskiego. w 8ce, k. tyt., k. 2 nlb. i str. 34.

Na odwr. tyt. imprimatur Grz. Zacharyszewicza. Dedyk. Józefowi i Krytynie Mikorskim (wierszem). Zawiera 11 pieśni (trenów) na śmierć żony Anni, zmarłej po siedmiu latach pożycia. Wiersz lichey. Jagiell. — Krasinś.

STROŃSKI Józef. Prośba Józefa Strońskiego R. G. D. Chelm. do króla i do skonfederowanych stanów (o wynagrodzenie 17 letn. służby wojskowej). fol., 1 karta.

STROPHIUS Filip. Constitutiones historicae. Per quas efficio ut Imperator regni Romani millecuplo plures Historias scire possit, quam autem scivit. Autore Philippo Strophio Arstatensi. Anno Christi M.D.XCVIII (1598). w 4ce, k. 4.

Pismo satyryczne o sprawach Infant.

Wierzbowski II 1877. Przełdż.

Strotsch Ebrahim ob. Strasz.

STROWSKI Andrzej. Dissertatio Inauguralis Juridica Super Quaestione An Officia Innoxiae Utilitatis Sint Perfecta? Quam, Exantlatis Ex Omnigena Jurisprudencia Tribus Rigorosis Examinibus. Una Cum Thesibus Ex Universo Jure Pro Obtinenda Doctoris Juris Laurea In Alma Universitate Josephina Publicae Eruditorum Disquisitioni Subijcit Andreas de Robkova Strowski Galiciensis Die... Novembris Anno MDCCXC. (1790). Leopoli Pille-rianis. w 8ce, k. tyt., str. 24.

Ded.: Petro Krukowiecki, apellat. trib. praesidi... oraz Josepho Jaworski vicepresidi.

Zaczyna się od wywodów z prawa natury, rozbiegających co to jura et officia człowieka. Polemizuje z Grocjuszem. Kończy 37 tez z różnych dziedzin prawa; po łacinie. Broni w nich wszechwładzy monarchy a potępi Machiawela. Wreszcie idą tezy po niemiecku dotyczące ekonomii. Całość rzuca światło na naukę, jaką polscy studenci otrzymywali od profesorów Niemców. Ossol. — Uniw. lwows.

Stroy polski (1792) ob. Laskowski J.

Stroza Cyriacus ob. Cicero (1533).

Stróżwska Dorota ob. Roman Tomasz (Katalog żywotów 1615).

Strozzi C. ob. Razzi S. (Vita 1596).

STRUBICZ Baltazar. Inscriptiones Arcvum Trivmphalivm Qvos Serenissimis Potentissimisd; Principibus, ac Sponsis, Vladislao IV Regi Poloniae & Sueciae; Ac Caeciliae Renatae Archiduci Austriae, Divi Ferdinandi Rom: Imp: F. Spectabilis Balthazar Strvbicz Procons: Nomine S. P. Q.; Varsaviensis Erexit. Anno Domini 1637. die 12. Septembris. [Cały tytuł w prostokątnej ramce]. w 4ce, k. tyt. i k. 3 nlb.

Po napisach idą Epigrammata w liczbie XI, po łacinie; w końcu dwunastowy Omen.

Daików. — Krasin. — Ossol.

STRUBYCZ Maciej Livoniensis, sekr. król. Matthiae Strubyczii Livoniensis Brevis atque Accurata Livonie Ducatus Descriptio Historica-Geographica Ad Ecclesiasticam & Profanam In primis Ordinum Johannitarum, Teutonicorum & Templariorum faciens Historiam è MSto suo vetustissimo eruta ac in lucem protracta A M. Justo Laurentio Diezio U. F. [Tu winietka]. Amstelædami, Impensis Auctoris Apud Abraham Strander, Bibliopolam. Anno 1727. w 8ce, k. tyt. i k. 6 nlb., str. 48.

Dedyk. wydawcy Joh. Mich. Laugguthio. Poczem droga: Stephano... Regi Poloniae...

Matthias Strubycz summam felicitatem precatur; datow. Torunii X Januarii 1577. Porównuje go do największych wojowników i poleca się jego łaskawości.

Opis dzieli się na 4 części: 1) De Livoniae imperantibus (tu wylicza mistrzów zakonu, aż do Gotharda Kethlera; o nim mówi najobszerniej opisując przytem zajęcie Infant). — 2) De Ducatus Livoniae situ. — 3) De provinciis Livoniae. — 4) De Livoniae arcibus, civitatibus et fluviis (tu cenny wykaz zamków inflanckich i estońskich). Hecke i Nap. I 432 i IV 317. — Gadebusch Livl. Bibl. III 236 oraz Abh. livl. Gesch. s. 20. — Lilienthal Aeta 1730.

Akad. — Branic. — Czartor. — Krasin. — Ossol. — Uniw. wileńs.

— ob. Kromer (1589) — Radziwiłł Jerzy (Orationes 1603).

Tłumaczył Albrechta „Księgi o post. a spr. woj.“ Fragment z tego wyszedł w r. 1858 staraniem X. Czartoryskiego. Rękopisów jest kilka. Rękopis petersb. opisuje Korzeniowski w Arch. do dziejów literat. XI 344. Rękopis ten był własnością Sobieskiego Jakóba, królewicza. O innych kopcach przekładu obacz u Korzeniowskiego str. 262. — Janoziana II 3.

Przy wydaniu Kromera w Kolonji 1589 r. są Strubycza mapy: Litwy, Infant i Moskwy. Korespondencja jego w sprawie map dla króla (na wyprawę) i Zamojackiego z r. 1579 ob. Archiwum Zamoj. I 354—8 i 525 oraz II.

O Strubyczu jako kartografie ob. Kordt Mater. do ruskiej kartogr. II 1910 (z repod. mapy). — Koron Dzieje wojen I 301. — Rastawiecki Mapografja 115.

Wiszniewski Hist. lit. VII 538, 553 IX 529—542 (tu przedmowa do dzieła Albrechta) — Sobieszczański w Encykli. Org. XXIV 232. — Acta Borussica III 627—676. — Maciejowski Piśmienn. Tom dodat. 242. — Korhnt I 226. — Finkel III 1866.

Strucius ob. Sturtius.

Structura ob. Leszczyński Ven. (honorum 1645) — Lubomirski Ant. Bened. (1718) — Małachowski Raf. (entis 1638).

Strukes Anna, panna pokojowa księż. Anny szwedzkiej ob. Schütz K. (1621).

Strumień zbawienny ob. Starachowski Kaz. (1722).

STRUMIENSKI Olbrycht (z Mysłowic). O Sprawie Sypaniu, Wymierzaniu, y Rybieniu stawów: także o Przekopach, o Wazeniu y prowadzeniu Wody. Książki wszystkim gospodarzom potrzebne. Przez Olbrychta Strumieńskiego z Mysłowic, Urzędnika Balickiego wydane. ANno DOMini, 1573. [Tu winieta podłużna]. W Krakowie, Łazarz Andrysowski Drukował. w 4ce, k. 68 (druk gocki)

Na odwr. k. tyt. herb Lewart.

Rekopisza dedykacja: Wielm. Panu pann Mikołajowi Firlejowi z Dąbrowice, panu mnie z dawną łaskawemną, podpisana przez Olbrychta Strumieńskiego. Tu pisze, że służył różnym panom, m. i. wojewodzie krak. bratn Mikołaja Firleja. — Namówili go przyjaciele, aby te książki będące owocem długoletniego doświadczenia wydał. Powołuje się na jakieś książki łacińskie o tym przedmiocie (Vitruvius, Dubravius?), ale on ich nie zna.

Przedruk tej edycji wydał w r. 1897 Feliks Kucharzewski w Bibl. pis. polskich Akad. Umiej. — Tu na str. 69 omawia stosunek do edycji późniejszych.

Kucharzewski Piśm. miernicze polskie 1927 str. 5—7. — Tenże O początkach piśm. technicznego 1900 str. 17. — Tenże O narzędziach niwelacyjnych 1899. — Żebrowski Rybnictwo krajowe 1867. — Żebrowski Bibl. matem. (Dodatek 1886). — Windakiewiczowa w „Lndzie“ XIII str. 299. — Rudziński w „Czasie“ 1929 z d. 15 sierpnia. — Korbn² I 261.

Dziednusz. — Ossol.

— Toż... Książki wszystkim Gospodarzom potrzebne. Przez Olbrychta Strumieńskiego z Mysłowic, Urzędnika Balickiego wydane. W Krakowie w Druk. Łazarzowej 1605. w 8ce, k. 8 i str. 109.

Przedmowa X. Jana Januszowskiego Archidjaka Sąddeckiego do Jana Firleja z Dąbrowic, Podskarbi Koron. Starosty Lubelskiego. — Januszowski od tego zaczyna: „Lat temu coś około czterdziestu, Wiel-

możny M. Panie, iako ta książka o sprawie wymierzania y sypania stawow, na świat wydana była... a wydana była pod zacnym Imieniem Jasnie Wielmożnego pamięci świętego Mikołaja Firleia, na on czas Kasztelana Wielickiego, potym Woiewody Krakowskiego Brata W. M. a awego wielce miłościwego Pana y dobrodzieia. Książka wprawdzie nie wielka, ale gospodarzom wszystkim barzo potrzebna. Iey iż dawno nie stało: takich zaś nie mało a ludzi znacznych się nuydowało, którzy iż mieć pragnęli y nsilnie o to prosili, aby znowna na świat wydana była“. — Następuje druga przemowa czyli dedykacja samegoż autora do Mikołaja Firleja z Dąbrowice kasztelana wielickiego.

Exemplarz tego wydania nie jest mi znany. Powyższy opis opiera się na notatce nieznaney ręki z pocz. XIX wieku (L. Sobolewskiego?), przyczem opatrzone tę notatkę trzema gwiazdkami (znak rzadkości).

— Opisanie Porządku Stawowego, Y Przestrogi niektórych domowego gospodarstw, Z pilnością wezynionę, od Stanisława Stroynowskiego z Stroynowa, Ku czytaniu y wiadomości wszelakim stanom wielce potrzebne y pożyteczne. Teraz nowo w Druku wydane Roku Páńskiego, 1609. W Krakowie, Bazyli Skálski Drukował. w 4ce, k. tyt. i k. 35 nlb. (sygn. A — Jiiiij).

Na odwr. tyt. wiersz: Adam Władysławus od Autora. — Zaczyna się: Zaczny Stroynowski z przodkow y z własney dzielności... Mówi o jego podróżach, o jego wykształceniu, o jego synach, „z których drudzy są w Moskwie w niebezpieczney toni“.

Poczem idzie dedyk. Andrzejowi hrabi Zteczyna, kasztellanowi wielickiemu... y Zbign. z Brzezia Landekoronskiemu; podpisana przez Stan. Stroynowskiego a dat. a Kwiak 20 jannari 1609. Tu mówi, że przestrogi swoje zacierpnął niektóre z eksperiency y z czytania inych, a napisał je aby ich będąc słabey pamięci niezabaczył. Nie pogardzał zdaniem tych, którzy przed nim o tem pisali.

Następuje przemowa do Mik. Stroynowskiego „syna swego starszego“ (na 4 kartach). Tu zaleca mn skromność i oszczędność, maluje zaś w jaskrawych kolorach złe strony zbytku (dużo szczegółów obyczajowych).

Wreszcie idzie: Opisanie porządku stawowego część I... a od k. G₄ część II.

Na końcu: „Imionoliter“ (czyli anagramat). Jest to wiersz podpisany literami B. Ś., a noszący napis: Stanisław Stroynowski — Staw Sławny Nosi Troski.

Mimo że Strojnowski nazywa się wciąż autorem, a tylko niewyraźnie daje poznać, że korzystał z pracy drugich — jest to plagjat z dziełka Strumieńskiego.

Wedle tego wydania dokonali przedruku Zygmunt Gawarecki i Kohn w dziele: Polskie stawowe gospodarstwo 1860 (ob. Bibl. II 18).

Żebrawski Dodatek do Bibl. mat. str. 181. — Łopaciński w Pam. liter. 1902. str. 267. — Korbut² I str. 252 i 581. — Kucharzewski Piśm. miernicze I. o. (i w innych jego pracach wyżej zacytowanych).

Branic. — Kórnik.

— Toż... potrzebne y pożyteczne, teraz znowu z pilnością przedrukowane. w Krakowie w drukarni Franciszka Cezarego roku pańskiego 1636. w 4ce, k. nłb. 32 (sygn. H₄).

Na odw. str. tyt. herb Oksza; pod nim 8 wierszy pol. na pochwałę. — Przepisał X. Aleksandrowi z Brzezia Brzeskiemu, dziekanowi wrocławskiemu, scholastykowi sandomierskiemu, krakowskiemu i kieleckiemu, kanonikowi i sekretarzowi J. K. Mei Franciszek Cezary drukarski.

W tekście dno figur.

Żebrawski Bibl. matem. 205 oraz (Dodatek nr 3161.

Akad. — Krasinś. — Ossol.

— ob. Dubravius.

O wydaniu przezeń jakiegoś dziełka o rolnictwie wspomina Starowolski Hecatontas nr 89.

Sobieszkański w Eneykl. Org. XXIV 226. — Święcki Hist. pam. II 152. — Siarczyński Obraz II 238. — Maciejowski Polska I 380—2. — Wiszniewski Hist. liter. IX 576, 580. — Strojnowski Raf. w Gaz. warsz. 1856 nr 199—207.

Strumiłło ob. Krzyżanowski And. — Zgierski.

Strumiłło Jacek ob. Wybór najsprzedniejszych kaznodziej (1761).

STRUMPF Daniel. Als der Wohl-Ehrwürdig Verachtbare und Wohlgelehrte Herr Christophorus Razki, Treuffleissiger Seelserger bey der Pohnlischen Gemeine an der St. Georgen Kirchen, mit der Viel-Ehr- und Tugendreichen Jungfrauen Maria Des Wohl-Ehrwürdigen Grossachtbahren und Wohlgelehrten Herrn Martini Oloffii, Wohlmeritirten Pohnlischen Pastoris an der St. Marien Kirchen, Eheleiblichen Jungfer Tochter, Sich den 14. May dieses 1709. Jahres ehlich vermählete, Solten und wolten zu Bezeugung geflissener

Schuldigkeit mit nachfolgenden Ihren Glück-Wunsch ablegen Nachgeschichte. Thorn, Gedruckt in E. E. Rahts und Gymnasii Buchdruckerey. w 4ce.

Pod wierszami podpisani Andreas Johannedes, Christophorus Kochius Ther i D. S., przyczem Praetorius dopisał: Strumph. Tor. Kop.

— Cum vir ornatissimus ac Praestantissimus, Civis inclytæ civitatis hujus Thoruniensis aestumatissimus Dn. Daniel Holstius Cum Lectissima Virtutibusque animi et corporis conspicua Virgine Hedwige Spectabilis atque Prudentissimi Domini Nathanaelii Bledornii Scabini suburbani meritissimi Clarissima Filia d. III. Septembris An. MDCCIX Nuptias insignes celebraret, His paucis Praestantissimo Domino Sponso Fautori suo ac Benefactori gratulari volebat... Thorunii, Impressit Johannes Lud. Nicolai Nob. Senatus et Gymnas. Typographus (1709). fol., k. 2.

Jest to poemat łac. w III cz.: I. Cor pietatis amans. II. Cor pacis amicum. III. Cor plennm amoris. Początkowe litery powtarzają tytuł jako akrostychy. Ponadto w tekście wielkie litery tworzą napisy: 1. Divina nuntia pacis. 2. Testante virebo. 3. Semper ardentius, ułożone w kształt serca w ten sposób, że każdy napis, powtórzony dwukrotnie, tworzy jego kontur. Szabó III 469B. Tor. Kop.

— Den christlichen Ehe-Garten Praesentirte Bey dem ansehnlichen Hochzeit-Feste des Ehren-Wohlgeachten Herrn Stephani Gmainers, Bturgers und Handels-Manns allhier in Thorn, Und der Viel-Ehr- und Tugendbelobten Frauen Annae Christinae Tit. Seel. Herrn Jacobi Sontags, Gewesenen Kauff- und Handels-Mannes allhier, Hinterlassenen Frau Wittwe Den 8. Octobr. Anno 1709. Beyderseits verbundenster Diener... Thorn, Gedruckt bei Johann Lud. Nicolai. fol., k. 4.

Szabó III 469A.

Tor. Kop.

— Die Aus der verweleklichen Krone der Eitelkeit Etnommene, und In die unverwelekliche Krone des Lebens Versetzte Zwey Köstliche Perlen, Nemlich Die Viel Ehr und Tugendreichen Jungfrauen, Ifr. Elisabetha Wie auch Ifr. Anna Dorothea geb. Brau-

erinnen, Als derer Leich-Begängniss den 9. Nov. Anno 1710. celebriret wurde, Hat mit betrübter doch williger Feder dem ausserwehlten Paar zum rühmlichen Andenken der schmerzlich betrübtesten Fr. Wittib, wie auch dem übrigen höchstbetrübten Geschwister Zum kräftigen Trost entwerffen wollen Ein derselben verbundenster Diener Daniel Strompf... Thorn Gedruckt bey Johann Nicolai, E. E. E. Hochw. Rahts und des Gymnasii Buchdrucker. fol., k. 2. Szabó III 4740. Tor. Kop.

— Festivitate Nuptiarum quas cum Vir Pietate Ac Humanitate Excultus Dnus Jacobus Giringius Zythopepta et civis inter Thorunienses conspicuus, Sposus, cum Pia, Pudica Ac Cultissima Virgine Constantia Dorothea Viri Admodum Reverendi, Clarissimi et Doctissimi Dni Martini Oloffii, Eccles. Pol. ad D. Mar. Vigilantissimi Filia Dilectissima, Sponsa Anno c18ccVIII. d. 12. Jun. Ex voto celebraret, Applaudere Volebant Debebantque Intus nominati... Thorunii, Impress. Johannes Conradus Rügerus. (1708). fol., k. 2.

Podpisani: Nathanael Schwantes, Gedanensis et Gym. Thor. Studiosus, Joh. Christophorus Bazki Gym. Thor. Stud.

Tor. Kop.

— Lugentem virum Clarissimum, Amplissimum atque Doctissimum, Professorem Gymn. Thor. meritissimum Dominum M. Martinum Boehmium inopinatum. Conjugis suae amantissimae, Foeminae probitate ac virtutibus exornatae Annae Catharinae Gisytzkinae, Obitum, Hoc erecto Funerali Trophaeo erigere et solari Voluit Auditor et Discipulus ejusdem observantissimus. Thorunii, Impressit Johannes Lud. Nicolai. (1710). fol., k. 2. Tor. Kop.

— Virum Summe Reverendum, Amplissimum atque Doctiss. Dominum Ephraimum Praetorium Seniore Reverendi Ministerii meritissimum, Et ad Aedem Marianam Pastorem Vigilantissimum, properatum Discessum Matronae Virtutibus qua Corporis qua animae undiquaque ornatissimae Dominae Barbarae nat. Czierenbergiae Conjugis suae

in- vita dulcissimae, Multis lacrymis et summo animi dolore lugentem Solatio erigere nitebantur Intus Nominati. Anno 1710 d. 5. Novembr. Thorunii, Impressit Johannes Nicolai, Nobiliss. Senat. et Gymn. Typographus. fol., k. 2. Tor. Kop.

STRUNZ Fryderyk. Panegyricus In Quo Gloriosam Faustam Salutaremque Connubi Societatem Inter Serenissimum Principem Ac Dominum Dominum Fridericum Augustum Principem Regium Polon. etc. etc.... Atque Serenissimam Principem Ac Dominam Dominam Mariam Josepham Divi Josephi Augusti Filiam Principem Regiam Hungariae etc. etc.... Initam Nuper Celebratamque VII. Id. Septemb. A. O. R. c18ccXIX In Aede Ad Arcem Optimis Ominibus Ac Precibus Ea Submissima Pietate Prosecuta Est Academia. Vitembergensis Interprete Frederico Strunzio Poes. Doct. Publ. Et Ord. Phil. H. T. Decano. Apud Godofredum Zimmermannum M.DCCXIX (1719). (Na końcu:) Litteris Viduae Gerdesiae. fol., k. 10.

Wroclawa. miejs.

Strus abrogatus Giaronesius ob. Homer (Batrachom. 1522).

Strus (Struthius) Baltasar ob. Lucianus (1531).

Strus Jakób ob. Bielski Joachim (Pamiętka 1589) — Olosvari Jerem. (Epicidium 1590) — Kobiernicki Narc. (Threny 1589).

Breitmeyer Szkice hist. 1927 (Antemurale christ.).

Strus Jędrzej ob. Kozierowski Józ. (Sanctior Hercules 1722).

STRUS (Strutius) Józef (1510 † 1568). Sphygmicae artis Iam Mille Dvcentos annos perditae & desideratae Libri V. A Iosepho Strvthio Posnaniense Medico recens conscripti. Cum Caes. Maiest. privilegio ad decennium. Basileae, Per Ioannem Oporinum. (1555). w 8cc, k. tyt. i k. 6 nlb., str. 366, k. 9 nlb., 1 tablica (sygn. a—z₈, A—B₈).

Rozpoczyna na 1 karcie przedmowa: Iosephus Struthius Posnaniensis, Scholae Philosophorum et Medicorum Patavinae, S. (Tu podnosi szaługi szkoły na polu

anatomji, botaniki, i sfigmiki). Dat. Po-
snaniae, quarto nonas Martias 1555.

Pocem na 5 kartach: *Elenchus capitum*
(spis treści). Dzieło dzieli się na 5 roz-
działów, obejmujących całą ówczesną wiede-
zę o badaniach pulsu. Autor powołuje się
na pisarzy medycznych dawniejszych
(głównie Galenus, Avicenna, Paweł Egi-
neta, Averroes), ale wykazuje też ich
błędy. Dużo podaje wyników własnych
obserwacji.

Bibl. Plathner. medic. str. 498 nr 7282 (ma-
tyń): De pulsibus). — Nestner Bibl. med.
str. 512. — Bentkowski II 447. — Gąsio-
rowski Hist. med. I 200—214. — Wierz-
bowski I 778. — Barycz w *Silva Rerum*
1928 zeszyt 4—5 (s egz. Aldobrandinięgo).

Ākad. — Bibl. Popielów — Czartor. —
Jagiell. — Pozn. T. P. N. — Uniw. boloń. —
Uniw. warsz.

— Toż... *libri quinque a Jos. Struthio*
Posnaniense, medico, coscripti, nunc
denuo diligentissime emendati. Venetiis
1573. Ad instantiam Jacobi Anelli de
Maria, Bibliopolae Neapolitani. w 8ce,
kart 8, str. 366.

Bentk. II 447. — Wierzb. I 332. — Janoc.
I 266.

Diak. — Jag. — Ossol. — Uniw. warsz.

— *Ars sphygmica seu pulsuum*
doctrina supra M. CC. annos perdita
et desiderata. Omnibus tamen medicinam,
cum nominis celebritate, maxime
utillitate, facere volentibus, summe
necessaria a Josepho Struthio Posnaniense,
Sigismundi Augusti Regis Poloniae olim
medico, libris quinque conscripta, et jam
*primum aucta. Accessit Hieronymi Capi-
vaccai de pulsibus, elegans tractatus: et*
Caspari Bahhini Introductio, pulsuum
Synopsis continens. Basileae impensis
Ludovici Koenigs c. Io. Io. CII (1602). w 8ce, k. 24 nlb.,
str. 406.

Dedyk. Ioan. et Nicol. Potocki Dominis in
Grodce... in novi ni 1602, auspicio... Cas-
parus Bauhinus, Anat. et Botan. acad.
Basil. prof., duc. Virtemb. medic. offert.
Janociana I 266. Ossol.

— *Sanctissimi Patris et Domini d.*
Joannis a Lasko Archieppi et Primatis
regni Epicedion elegiacis versibus cou-
fectum autore Josepho Struthio Posna-
niense. Apud regiam Cracoviam Mathias
Scharfenbergius excoedebat. IV Nonas
Junias MDXXXI (1531). w 4ce.

Janociana I 261—2, a za nim Juszyński
II 213. — Bentkowski II 445.

— *Galeni Antidotarius (1536, De*
Antidotis 1537) ob. Galenus (t. XVII, 18).
Wierzbowski III 2189.

— *Galeni Astrologia (1535) ob. Ga-*
lenus (j. w.).

— *Galeni De differentia morborum*
(1537) ob. Galenus (j. w.).

Wierzbowski III 2193.

— *Galeui in librum Hippocratis*
(1538, 1540) ob. Galenus (j. w.).

— *Galeni De urinis (1535, 1536,*
1537, 1561?) ob. Galenus (j. w.).

Miał także tłumaczyć i wydać inne jego
traktaty (Prognostyki, De sale), ale tych
nie znam.

— *De morbo gallico.*

Druk (?) ten miał mieć rzekomo w swej bibl.
Aldobrandini, którego biblioteka weszła
w skład bibl. uniw. Boloń. — Dzieła tego
nie ma tam dzisiaj. Obacz Barycz w *Silva*
Rerum 1928 str. 71.

Jest to zapewne jakaś myłka. W dziele
Artis sphygm. (1555) jest ustęp o morbus
gallicus na str. 270.

— *Ad medicum hisce temporibus*
maximum atque celeberrimum D. Cy-
prianum de Łowicz, de medicae artis
excellencia, carmen elegiacum autore
Josepho Struthio Posnaniense. Cracoviae,
apud Mathiam Scharfenberg excusum,
in vigilia Nativitatis dominicae Anno
1529. w 8ce.

Janoc. I 261, a za nim Juszyński II 213. —
Bentkowski II 445.

— ob. Aristoteles (*De divin. 1529*) —
Erazm z Roterd. (1531) — Galenus —
Hegendorfinus (*Eucomium 1530, Quae-*
rela eloquentiae, Declamatio 1530; tu
jego wiersze do bisk. Latałskiego) —
Joannicius Gabr. (1600) — Juvenalis
(*Satyrae 1529*) — Lucianus (*Astrologia,*
Declamatio 1531) — Mymerus Fr.
(1531) — Quenstedt (1654) — Sierpca (z)
Fel. (*Examen 1563*) — Ślęczkowski S.
(*Vaticinia*).

Starowolski Hecat. nr 99 mówi o traktacie:
De vi et defectu salis(?) jakoby o oryg.
pracy Strusia. — Wymienia też jego traktat
„De phlebotomia“. — Tenże Monum.
Sarm. — Wespreni Biogr. med. 1781. —
Universal Lex. 1744 T. XL s. 1094. —
Papadoli Hist. gimn. Patav. II 219. —
Stolle Hist. der med. Gelahrtheit s. 564. —
Conring Introd. in art. med. s. 216. —
Wisniewski VI 74, 77, 120, 190, 213,
305; IX 497 i 551. — Tańska Rosarywki
dla dzieci 1827 I 213. — Jocher I str. VI,

VIII i XXXIV oraz str. 134 i 142. — Rocznik Tow. warsz. P. N. VII 249. — Lukaszewicz Obraz M. Poznania II 218—227. — Gąsiorowski Hist. med. I 195—214 i 340. — Przyjacieli Ludu 1847. Leszno R. 14 str. 81. — Benkowski Hist. lit. II 444—7. — Janociana II 258. — Sołtykowica O akadem. 46, 202—206. — Wizerunki i rozstrząs. wileń. T. XLVIII str. 134—6. — Oettinger Vita 1843. — Kościński Słownik. — Grabowski Staroś. wiadom. str. 282. — Wierzbowski Materjały I 40, 115. — Windakiewicz Materjały do hist. Polaków w Padwie (w Archiwum do dziejów liter. III). — Tenke Padwa 1891. — Giedroyé Źródła 1911. — Bugiel Un célèbre medicin polon. 1901. — Tenke w Nowinach lekar. 1909 i osobno. — Hartleb w Pam. lit. (1912) XI str. 415. — Wicherkiewiczowa Literatura i sztuka 1914. — Lachs Arch. hist. med. I 1924 oraz w Archiwum do dziejów ośw. XII str. 145. — Kraushar Okrucy 1913. — X. Majkowski w Arch. hist. med. tom IX 1929. — Korbut² I 162.

Struś Stanisław ob. Szarzyński Sep (1601).

Breitmeyer Sakice hist. 1927.

STRUTMANN Mathias. Carmen in adventum Sigismundi III regis. Gedau 1587. w 4ce.

Juszyński IV 213.

STRUTNOIOSKI (?) Stanislao. La grande e maravigliosa vittoria per mano d'Iddio al potentissimo e divoto Sigismundo III, re di Pollonia, contro i Turchi concessa l'anno 1621. nel mese di Settembre in spazio di 14 giorni. In oltre le preparazioni che si fanno per questa guerra, e contro il re di Suezia per tutti il Regno di Pollonia. Fedelmente tradotta dalla lingua pollacca nella italiana. Da Sebastiano Farzenoskhi, genti' homo Pollacco. In Firenze, nella stamperia di Bartolomeo Sermartelli. 1622. w 4ce, k. 4 nlb.

Żadnego opisan polskiego, któryby temu odpowiadał, nie znam. Czartor.

Strutyńska Felicjana ob. Błędownski Michał (Kant 1756).

Strutyńska Hedvigis ob. Cornelius (1760).

Strutyńska Jullanna ob. Jerzy od S. Hieronima (1756).

Strutyńska Lucja ob. Jerzy od S. Hieronima (1756).

(Strutyńska z Platerów Róża). Replikacja w Sprawie Urodzonej Róży z Platerow, niegdy Urodzonego Jozefa Strutyńskiego Starosty Szakinowskiego Małżonki pozostałej Wdowy, y innych Urodz: Strutyńskiego Successorow. Przeciwno UU. Piechowskiemu Podkomorzemu J. K. Mei y Joannie z Kczewskich Małżonkom. (Po r. 1788). fol., str. 20.

Szła o dobra Lantzen i Kürachów, darowane przez Wolffa Teodora de Ludinghausen. Jagiell.

— Status Causae pro Generosa Rosa de Plattery olim Generosi Josephi Strutyński Capitanei Szakinoviensis Consorte relicta Vidua, & Generosis dicti olim Generosi Strutyński Successoribus actoribus. Contra Generosos Josephum Piechowski Succamerarium S. R. Maiestatis & Joannam de Kczewskie, olim Magnificae Mariae Annae de Ludinghausen dictae Wulff Kossowa Palatina Culmensis Successricem Conjuges citatos. Sprawa o Sukcesyą po niegdy Przewielebnym Teodorze de Ludinghausen Wolffe Nominacie Biskupie Chełmińskim w dobrach w Xięztwie Kurlandzkim będących, tudzież ruchomych pozostała (po 1784). fol., k. 6.

Branic. — Jagiell. — Uniw. warsz.

— Kopia Listu W. Jeymci Pani z Platerow Strutyńskiej Starościu: Seweys: Matki ś. p. Chorążego, do Jmci Pana Grothuza Pisarza Ziemskiego Grodzkiego Zmudzkiego, Sekretarza Departamentu Sprawiedliwości, pisanego dnia 23. 8bris 1777. z Wilna. fol., k. 2 nlb.

Zarazem:

Wypis z Ksiąg Grodzkich Powiatu Wilkomirskiego Roku 1777. miesiąca Oktobra 24. dnia. fol., k. 1 nlb.

Opisuje w liście Grothuzowi, jak jej syn chorąży braclawski został okrutnie zamordowany przez underoffycera rosyjskiego Duntena (Polaka, posesora wsi Wilejki) i porucznika Saweykowskiego.

W egz. Mus. Nar. krak. oprawiono razem:

- 1) Vidimus z ksiąg grodzkich, k. 2. —
- 2) Prośba do króla Strutyńskiej, k. 2. —

Muz. Nar. — Uniw. wileń.

(Strutyńska Róża). W dzień Świątey Róży... Róży z Platerów Strutyń-

skiej starościny Seyweyskiej. R. 1781. w 4ce.

Uniw. wileńs.

— ob. Strutyński Józef.

(Strutyński). Kommissya Urodzonego Strutyńskiego z Sukcessorami Urodzonego Leszczyńskiego. Dat. w Warszawie 1774. Dnia 17. Lutego. fol., k. 1.

Bibl. T. P. N. w Poznaniu.

Strutyński Ambr. ob. Arcanum (1736) — Mowa (1736).

Swada polska Ostrow. Danejk. 1745 f. I 204.

Strutyński Antoni Ambroży ob. Temeswary Wojciech (Wspaniałość 1748).

(Strutyński Jan). Conclusio ex parte successorum Kossavianorum. Supplicans Successores Kossoviani sententias utriusq; Judicij, tam Castrensis Selburgensis, quam & Judicij Ducalis uti Juri statutorio Curlandico & Justitiae Contrarias ex rationibus judicialiter inferendis cassari, Generosum Strutyński ejusq; litis Consortes intuitu Bonorum Wolfianorum in Curlandia sitorum incompetenter agere adinveniri ac ad restitutionem damnorum omnium litisq; expensarum supplicantibus condemnari (r. 1750). fol., 1 ark. dr.

Akad.

— Rationes conclusionis, circa statum causae typo impressum exaratae (około 1750). fol., 3 ark. dr.

Akad.

— Status causae. Inter Magnificos, ac Generosos Haeredes, & Successores olim Magnificae Mariannae de Ludinghausen Wolffowna, olim Magnifici Koss, Palatini Culmensis Consortis originaliter Citt. Appellationis Actores, atq; Generosum Joannem Strutyński Capitaneum Sakienowiensem, & Camerarium Regium olim Generosae Constantiae de Ludinghausen Wolffowna quondam Generosi de Karmel Berk Consortis (sic) Successorem originaliter Actorem Appellationis vero Citt. cujus sequens est meritum (po r. 1744). fol., 1 ark. dr.

Akad.

— ob. Cyryll X. od Pos. N. P. (1746).

Strutyński Ignacy ob. Jerzy od S. Hieronima (Droga 1756).

(Strutyński Józef). Status causae. Ex parte Generosi Josephi Strutyński Sacrae Regiae Mttis Camerarij, Szaki-

noviensis, Wizanensis, & Seweyscensis Capitanei, haereditarij Possessoris Bonorum Solocensium, Originaliter Actoris, ad praesens Appellati, & appellationi adhaerentis, Ipsiusq; Litis Consortium. Contra Magnificos ac Generosos Successores Magnificae olim Mariae Annae de Ludinghausen dictae Wulf Kossowa Palatinae Culmensis originaliter citatos ad praesens appellantes (po r. 1750). fol., 1 ark. dr.

Ratione petitaes successionei post Theod.

Wulf Episc. Tripolitanum tum Franciscum maritatum Podbereska. Akad.

— ob. Chwała (1747) — Cyryll od Pos. N. P. (Konjektura 1746) — Piechowska Joan. (Status Causae 1785) — Strutyńska Róża.

Strutyński Romuald ob. Abramowicz Jakób (1767).

Strutzla ob. Neigshorn Josue (Historia 1609).

STRUWIUS Gotthelf. Bibliotheca Historica selecta in suas classes distributa cujus primas lineas duxit... emendavit et copiose locupletavit Christian Gottlieb Ruder Sereniss. Saxon. ducum consiliar. aul., juris publ. feud. et historiar. in academia Jenensi Profess. publ. ord.... Jenae sumpt. Christ. Henr. Cunonis 1740. w 8ce większej, str. XVIII, 1726 oraz indexu str. 70.

Jeden z rozdziałów nosi tytuł: De scriptoribus historiae Polonicae et Lith.; inny rozdział: De script. utriusque Prussiae.

STRUYS J. J. Drie aanmerkelijke en seer ramspoedige reysen, door Italien, Griekenland, Lijfflandt, Moscovien, Tartarijen, Meden, Persien, Oost-Indien, Japan, en verscheyden andere gewesten. Newens twee brieven om het overgaan van Astrakan by D: Butler. Met 21 platen. Amsterdam 1676. w 4ce.

Ma dotyczyć i Polski?

Strybelowa (z) Teofila ob. Łubiński Jan (1761, 62).

STRYCHNUS Albert. Epicedion Ornatissimo Et Integerrimo Viro Domino Gregorio Schwigon Incolae Et Scabino Crucibergensi Silesiorum, Patri suo percharo XCVII: Nec non Georgio Fratri dilecto XX. Aetatis anno pie ex hoc mundi ergastulo excedentibus faciebat

moestus Albertus Strychnus Crucibergensis F. (Pod powyższym napisem na wielkim arkuszu łacińskie wiersze w 3 kolumnach). [U dołu:] Torunii Exceudat Andreas Kotenius Anno cIo.Io.XCIII (1593). fol. Wrocław, miejs.

STRYCKIUS Samuel. De differentiis iuris civilis et canonici. Dantisci 1690. w 8cc.

Cat. Janas. 1699.

— ob. Titz I. P. (De Iustiniano 1686).

Strydoński Hieronim ob. Bukwar (1753).

Strygonia ob. Nowiny (1686) — Relatione (1683) — Strigonia.

(Stryjeńscy Karol i Regina). Sprawa JWW. IPP. Karola i Reginy z Stryjeńskich Stryjeńskich Szeffowstwa Gwardyi Konney, Jana y Joanny z Stryjeńskich Pułkownikowstwa Pułku 2go byłych Woysk Litt. Alexandra Puttkamera Szambell. I. K. Mości z dokładem iego Potomstwa iako Konsukcesorow śp. Bogusława Stryjeńskiego Pułkownika byłych Woysk Litt. z W. IP. Marcinem Narkiewiczem Podczaszym Pttu Wołkow: pryncypalnym Aktorem, a WW. IPanami Piotrem Jakimowiczem Dworzaninem byłego Skarbu Litt. i Karolem Wolskim Skarbnikiem Mécisławskim, iako tradycyinemi Possesorami Possesyi zastawney W. Narkiewicza w Dziembrowie. (1799). fol., k. 15 nlb.

Dopis: Stanisław Sikorski Mostown. Smoleń. Adwok. Sądu Gł. Litt.

Jagiell. — Uniw. wileńs.

— ob. Mikulicz Al. (Sprawa 1799).

(Stryjeński). Kommissya w Sprawie Urodzonego Stryjeńskiego (z Urodzonymi Oskierkami, Kamińskimi, Siruciami y inszemi). (1773). fol., k. 1.

Bibl. T. P. N. w Poznaniu.

STRYJEWICZ (Stryievius) Sebastianus Fabianus († 9 sierpnia 1681). Almanach abo Kalendarz swiät rocznych y biegow niebieskich z wyborem czasow y z aspektami na rok Pański 1656 ktory iest przestępny przez M. Sebastiana Stryiewicza Nauk Wyzwolonych y Phylosophiey Doktora, w Sławney Akademiey Krakowskiey Astrologiey

Ordinariusza, z pilnością napisany. w Krakowie u Wdowy y Dziedzicow Franciszka Cezarego. w 16cc.

Prognosticon przypisany Stanisławowi Koniępcowskiemu Chorążemu i Wojewodsi-cowi Sieradzkiemu, którego wydawca był nauczycielem prywatnym. Podpisał się tu obok wyżej położonych tytułów Profesorem Zwyczajnym Greekiego Języka.

Notata M. Wisniewskiego.

— Festa Reginalia Sev Oratio In Coronationem Serenissimae Lvdovicae Gonzagae Poloniae & Sveciae Reginae, Cliviae, Niurniae Ducis. Principis Mantuae, & Montisferrati, &c. &c. Per M. Sebastianvm Stryievivm Philosophiae Doctorem, & in Alma Vniversitate Cracouieñ. Professorem, Collegam Minorem. Debitae Pietatis cultu Concinnata. Cracoviae In Officina Typographica Francisci Caesarij. Anno Dñi. 1646. w 4cc, k. tyt. i k. 13 nlb.

Na odwr. tyt. herb SzczaWińskich i dwa wierszki łac. z podpisami Alb. Humiecki i Tom. Sleszyński. — Dedykacja Janowi Szym. SzczaWińskiemu, wojew. brzesko-kujaw. Tu mówi Stryjewicz o jego zarlugach politycznych i wojskowych.

W mowie pochwały obn nowożeńców oraz rodu Gonzagów.

Jagiell. — Kraas. — Ossol. — Uniw. lwow.

— Imago Serenissimi ac Inuictissimi Vladislai IV Regis Poloniae. Magni Ducis Lithvaniae, Russiae, Prussiae, Masouiae, Samogitiae, Liouoniae, Czerlichouiae, Smolensciae; nec non Suecorum, Gothorum, Vandalorumque Haereditarij Regis. Magno cum totius Europae luctu, implacabili fatorum lege extincti. Viuis Regalium Virtutum Coloribus ad exemplum serae Posteritati Per M. Sebastianvm Fabianvm Stryievicz, In Almâ Academiâ Cracouiensi Coll: Min. Linguae Graecae Ordin: Professorem Expressa. Anno Domini 1649. 16. Ianuarij. Crac. In Officina Francisci Caesarij, S. R. M. Typographi. w 4cc, k. tyt. i k. 15 nlb.

Na odwr. tytułu orzeł Zygm. ze snopkiem Wazów. — Zawiera mowę żalobną, w której m. i. wychwała życzliwość Wład. IV dla Akademji. Na k. B₂ o Gabr. Władysławskim. Wspomina J. Ossolińskiego, J. Lipskiego, Kra. Opalińskiego, Stan. Koniępcowskiego.

Na końcu: *Inpensis ex perp. fund. Bart. Nowodworski.*
Akad. — Branic. — Chrept. — Caartor. — Jag. — Kras. — Ossol. — Uniw. warsz.

— Kalendarz Świąt rocznych y biegów niebieskich z wyborem czasów y z aspektami na Rok Pański 1651. po przestępnym trzeci przez M. Sebastiana Strywicza NN. WW. y Philos. D., w Sławney Akad. krak. astronomiey ordynariusza z pilnością napisany. w Krakowie w druk. Franciszka Cezarego. w 16ce, k. 40 nlb.

Zaczyna wiadomość o aspektach, pod miesiącami są 4 wiersze np. Lnty: Nie wojewodztwo, nie skarb, nie urzędy Wysokie ludzkie troski gładzą wszędy Kłopot się knzi o iedwabne ściany, o wielkie pany. — Marzec: Młodość iest iak okręt prawy, Którą gdy wiatr nieślaskawy Złego towarzystwa wionie Nie ieden milczkiem utionie itd.

Po kalendarzu tytuł osobny: *Prognosticon* abo *prestrōga* itd. Na odwr. str. herb Witowskich i pod nim dwuwiersz łac., Przypisał prozą polską Stanisławowi z Popowa Witowskiemu Kaszt. Sandomir, Scie Knyszyńskiemu, Goniądzkońskiemu, Zwolińskiemu i Kraczewińskiemu. (Ojcem jego był Stanisław Witowski Kaszt. Brzeziński. — Założył szkołę w Jedlińsku i sprowadził doń profesorów z akad. krak., przy akad. krak. ustanowił fundusz na biednych uczniach zwanych alumnii *Vitoviani*). Zwykła praktyka astrologiczna i spis jarmarków. Zamojs.

— Toż:... r. 1652. w 16ce.

— Toż:... r. 1653. w 16ce.

— Toż:... Na rok pański 1654, który iest drugi po przestępnym. Przez M. Sebastiana Strywicza Nauk wyzwolonych y *Phylosophiey* doktora w sławney Akademiey Krakowskiey astronomiey ordynariusza z pilnością napisany. w Krakowie, u wdowy y dziedziców Franciszka Cezarego. (1654). w 16ce, sygn. A—F₄.

Pod miesiącami czterowiersze. Od ark. C *Prognosticon* abo *prestrōga*, dedyk. Mich. Zbrzydowskiemu Mieczn. Jagiell.

— Toż:... na rok 1655. w 16ce.

— Kazania NÁ Świątá Wrocławskie Pana Zbawiciela Naszego, Naswiętzey Panny Maryey, I Świątých Panskich, NÁ Oześ y ná Chwałę P. Boga Wszzechmogącemu; ná Zbudowanie Duchowne y pożytek pobożnym Kátholikom, Przez

X. Sebastiana Strywicza, S. Pismá Doktorá y Professorá, Kustossá Kosciola S. Floryana, y Plebaná Násiechowskiego, Wydane. Roku Pańskiego, 1680. W Krakowie, w Drukárni Akademickiey. w 4ce, k. tyt. i k. 7 nlb., str. 554, k. 4 nlb.

Na odwrocie tytuł herb Oborskich (*Lilia*) oraz 2 osterowiersze łac. Stefana i Stan. Dembińskich. — Dedykacja Mikołajowi Oborskiemu sufrag. krak. (na 5 k.); poczem 1 karta aprobat i na 1 k. przedmowa: Do współbraci plebanow, komendarzow i innych.

Kazania są po polsku na ważniejsza święta. Jest ich razem 69, czasem po 2 lub 3 na to samo święto. Głównie na temat żarliwości w wierze i poszanowania dla pasterzów; rzadko tylko i ogólnikowo dotyka pytań etycznych. Politycznych i społecznych kwestji nie rozbiern. Język nbogi, makaronizujący.

Na ostatnich 3 kartach ogłasza list Oborskiego, donoszący o nadeszłym reskrypcie z Rzymu co do ustanowienia święta Jana Kazego oraz tekst reskryptu Innoc. XI (dat. 30 września 1670). W reskrypcie tym wspomina papież o staraniach Jana III i Michała Radziwiła.

Na końcu 1 k. „Regestr kazań“.

Branic. — Czart. — Dzików — Jagieł. — Ossol. — Wileńs. — Zielid.

— *Prognostyk* abo *Przestroga* z biegów niebieskich z strony przypadków wszelkich woli ludzkiey niepodlegających których się maia wystrzegać wszelakiego stanu ludzie także z strony codzienney odmienności powietrza. Na Rok P. M.DC.LX (1660) przez M. Sebastiana Strywicza. w Krakowie. w 16ce.

Notata Joehera.

— *Quaestio astronomica de orbibus et motibus Mercurij ad disputandum publice in academia Cracoviensi a M. Sebastiano Strywicze, Collega Minore, Ordinario Astron. Profess. proposita, Sub foelicibus auspicijs Illustris, Magnifici et Adm. Rndi Dni D. Gregorii Modliński S. Th. et I. U. Doctoris, praepositi ad S. Annam, Scholarum Novodvorscianarum provisoris, Almae Universitatis Cracoviensis generalis Rectoris, Anno Domini 1653. Mense Iun. die 21 hora 10. Cracoviae in officina viduae et haeredum Francisci Caesarij.* fol., 1 ark. Jagiell. — Zamojs.

— In nomine Domini Amen. Quaestio Theologica de Peccato Originali ex 1. parte 2dae D. Thomae Doctoris Anglice Quaest. 81. Art. 1. et sequentibus a M. Sebastiano Stryewicz, S. Theologiae Professore, Collegiatae S. Floriani Custode, Provisore Contubernij Jagelloniani publice ad disputandum pro loco inter S. Theologiae Facultatis Doctores obtinendo proposita. Anno humane Salutis 1679 Lectorio D. D. Theologorum Die (12) mensis Octobris hora (8) Permissu Superiorum. Cracoviae, Typis Universitatis. fol., k. 2 nlb.

Na końcu: Sub felicissimis Auspicijs D. Adalberto Dąbrowski Rectoris.

Jagiell. — Ossol.

— Quaestio theologica de satisfactione Christi D. ex 3 parte Summae theolog: S. Thomae, doctoris angelici a M. Sebastiano Stryewicz, S. Theolog: Professore; ecclesiae collegiatae S. Floriani custode, provisore contubernii Jagelloniani, publice ad disputandum in concursu proposita. Anno h. S. 1679. Lectorio DD. Theologorum. Cracoviae typis Universitatis (1679). Die 18 mensis Septembris, hora 14. fol., k. 2 nlb.

Na końcu: Sub auspicio Adalb. Dąbrowski. Jocher 3564. Jagiell.

— Krótki respons na Praktykę wydaną na świat o sądnym dniu przez Anonima opisanie komety 1652. 19 Dec. przez M. Sebast. Stryewicza w Akad. Krak. astronom. ordynar. W Krakowie w drukarni Wdowy i dziedziców Fr. Cezarego. 1653. w 4ce, ark. 2.

Datum e Collegio minori 30 Januar.

Prsydane: Opisanie komety.

Jocher 4023.

Akad. — Jagiell. — Ossol. — Zielińs.

(Stryjewicz Sebastjan). Sententia Definitiva. (B. m. i. r. ale Cracoviae 1676). w 4ce, k. 2 nlb.

Jest to wyrok Alojzego Aquino, sądzącego Curiae Romanae w sporze między Stryewiczem a Wojc. Dąbrowskim, instygatorem akad. krak. — Spór w niższej instancji toczył się przed Rektorem, ale w drodze apelacji przeszedł do Kurji rzymskiej (jest to, o ile wiem, wypadek rzadki). Curia rzymska unieważnia wyrok rektora, a temsamem przywraca Stryewiczowi katedrę i lekturę teologii. — Na końcu: Imprimatur... Andreas Kucharski...

rector, procancellarius, librorum per totam Diaec. censor. Jagiell.

— ob. Biezanowski Stan. Józ. (Carman 1679, Culmen honoris 1679) — Mazurkowiec Wal. J. (Suprem. honor. 1680) — Rosini Sim. (Septem planetae 1648) — Starowolski Sz. (Monumenta 1655 str. 592).

Batowski Niektóre Rkp. w księg. Ossol. 23. — Muczkowski Statuta 309, 313, 324. — Encykl. Org. XXIV 243. — Wisłocki Kat. rek. str. LXIX.

Jego Cursus theol. jest w rek. Jag. nr 198.

Strykowski Jan ob. Grzybowski T. (Disputatio 1604).

STRYJKOWSKI (Strykovius) Maciej (Osostevitius, Praeconides) (urodzony w Strykowie 1547, † po r. 1582). Na herb W. X. Litewskiego Pogonia i Oświeconych z Łaski Bożey Książąt Słuckich, z Wielkich Xiędzów Litewskich od Olgerda y Kiiowskich od Włodzimierza syna iego idących, z krótkim wypisaniem ich narodu sławnego, przez... fol.

Malinowski w wydaniu Kroniki (1846) I str. 21 powołuje się na egzemplarz K. Świdzińskiego. W bibl. Kras. nie udało mi się jednak egzemplarza odszukać.

Wiersz „Na herb W. X. L.” znajduje się także w „Gościu cnoty” (ob. niżej).

— Goniec Cnothy, do Práwnych Słáhcícizow przez Mátyśá Strykowiúsá wczyniony, w którym są przykłády piékné, Spraw mézow zaenych, Postępki Sármatów y Krolow Polskich, Książát Litewskich y ich narodu sławnego wywod, y spráwy skuteczné z dáwna w prochu zákryté, á od żádnego przed tym nie wydane, od początku ich, áż do dzisiejszego z łáski Bożey Krola Henriká, Przytym nápomínánie Oyczyny ku prawdziwym synom, áby sie iey krzywdy pomócili, á gránice odieté z rák Moskiewskich wybáwili. [Na końcu:] W Krákovie. Drukowano v Mácyeyá Wirzbiéty, Typographa Jego Krolewskiej Miłóści, Roku od Národzenia Syná Bożego. 1574 Cum Gratia & Priuilegio Sacrae Regiae Magestatis (sic). w 4ce, k. tyt. i k. 85 nlb.

Tytuł w drzeworycie. Druk gocki. Na odw. tyt. wierszyk pt. Sława. Dedykacja: Illustri et magni. Domino... Joanni Chodkiewiczio, cast. Vilu. etc. (na 3 k.) datow.:

Cracovia Aprilis nona die 1574; podp. M. Strykouiis Praeconides. Mówi tu o potrzebie napisania dziejów litewskich, gdyż jedna Litwa dotąd nie znalazła swego dziejopisa. Wskazuje źródła. Broni się przed Zeilom.

Rozpoczyna wierszyk ad lectorem: Cnota Rod swoy wyliczając...; poczem idzie sama rzecz, podzielona na 8 rozdziałów. Rozdział I bez osobnego tytułu (na początku jego powołuje się na Petraszkę; dalsze a osobnemi tytułami): — W roszd. II: Prawda poselstwa znacyna, trzech stanow powinności dotykając. — III. O szlachectwie i bogactwach. — IV. O domniemanym szlachectwie z męstwa i urody. — V. O godności i pożytkach nauk. — VI. O szlachectwie z rodu. — VII. O Krolach Polskich i wywodnis sławnego narodu Sarmackiego. — VIII. Matysa Strykowskiego, wywod krotki a dostateczny sławnego narodu Litewskiego. Nad tem paginata: Ks. Litewskich pewod.

Kończą na k. Ni verso krótkim wierszykiem do Czytelnika: Czytelniku miły, Nie gardź chudej siły... Dostatniey zgotuie, Gdy wdzięczność pocennie.

Wiersz jest lichey, strofa saficka. Cytuje na marginesach mnóstwo autorów i faktów hist. Powołuje się na swoje podróże po wschodniej Europie.

Na k. Nij idzie nowy utwór, ale z tym samym nadtytułem (paginata), co rozsz. VIII, a mianowicie: Książąt Litewskich powod. Na herb przesławny W. X. L. (2 karty wierszem). Poczem od k. N₁: Tu się zaczyna wywod sławnego Narodu litewskiego. (Jest to dłuższy wiersz o dziejach Litwy, kończący się na wyborze Walezego).

Od k. Nij recto (w połowie): Pobudka i napominanie Oycaszay do swych synow, ku pomieszeniu krzywdy swych granic... (Jest to wiersz o tendencji antyturskiej i antymoskiewskiej. Wzywa do odebrania Połocka i Pakowa).

Na k. Nij verso: Napis na grobie JWP. Grehora Chodkiewicza... (wierszem 13 sztykowskim opisuje na 3 stronach jego męstwo). Dołączone jego popiersie z busdyganem.

Na k. Y i Yi recto: Narzekanie na nieustawiczność wszelkich spraw y przeciwności przedsięwzięcia ludzkiego. Kończą na k. Yij reoto: Stanisław Leśnicki do czytelnika (8 wierszy). — Wreszcie na ostatniej stronie miejsce druku i drukarz oraz rok (jak w.).

W tekście licane ryciny. I tak na k. Kij rycina Leeba, na k. L i nast. Jagiełło i Zygmuntowie, na k. N₁ dwa male popiersia bajecznych książąt, na k. O Palemon (ten sam co Lech, na k. O₁ i nast. anów jakieś popiersia różnych książąt litow. (imaginacyjne), na k. R₁ Jadwiga,

wreszcie dwa popiersia obu Zygmuntów na k. R₁. — Kartę X₁ verso zajmuje piękne popiersie K. Chodkiewicza.

Stosunek tych wszystkich wizerunków do rycin zamieszczonych w „Wizernnku“ Reja i w Bielskiego „Kronice Świata“ wymaga bliźszego zbadania.

Egz. Czart. złożony s dwóch defektowych jest pozbawiony k. tyt.

Wydanie s r. 1576, czasami prsytaowane, nie istnieje.

Przedruk w tomie II „Kroniki“ w wydaniu Malinowskiego z r. 1846 (str. 467—563).

Malinowski w Kronice 1846 I 19. — Wiszniewski VII 471. — Maciej. Piśm. I 560. — Juszyński II 216. — Załuski Bibliot. 38. — Niesiecki IV 222. — Lelewel Bibl. II 197. — Wierzbowski III 2602. — Piekarski Kat. kón. 1448. — Ptaśnik Monum. typ. Polon. str. 76.

Bazył. w Wilnie — Bibl. państw. berl. — Csartor. — Dziedusz. — Gdańsk. miej. — Krasin. — Kórnik — Omsel. — Przybor. — Zamojs.

— Genealogia Albo Krotkie opisanie Wielkich Książąt Litewskich y ich wielkich á mężnych spraw woiennych. Czynnione Niegdy przez Mátysá Strykowskiego, á teraz odnowione, y znowná świat wydáne: Przez Samvela Dvngirda z Pogowia. [Tu winietka]. Fortuná swoje koło vstáwnie obraca, Człowiekowi to smutek to rádość przywraca, Lecz ma nád nie czas złoty, bo z nim wszystko minie. Y Fortuná y rádość y frasunek zginie, Samá tylko niebieska roskoss nie vstánie, Do tey się bierz y chudy, y ty możny Pánie. W Lubeżu, W Drukárni Piotrá Błástusá Kmity Roku 1626. [Cały tytuł w prostokątnej ramce]. w 4ce, k. tyt. i k. 23 nlb. (sygn. A—F₁).

W sygnowaniu jest niedokładność, gdyż karta D₁ ma sygnaturę D₂.

Na odwrocie tyt. herb Trzy Trąby i wierszyk polski „Na przesławne herby ka. Rada.“ Dedyk. na k. A₂: „Do J. O. Chrzyzstofa Radziwiła hetmana polnego W. X. L.“ na 5 kartach. Podpisał ją Samuel Dougird z Pogowia; a więc pochodzi z r. 1626. Tu wychwała Radziwiłłów, a zwłaszcza podnosi zwycięstwa Krzyzstofa. — Poczem na 7 stronach wiersz: Zalecenie Marsowe Pogoniew W. X. Lit., podpisane S. Dougird Z. (Należało tu oczekiwać: Z Pogowia — ale tymczasem jest samo Z.). Wywodzi tu, że herb Pogonia jest początku rymackiego: Mendolfus otrzymał go z Rzymu od cesarza; ręką go Metorowa w mosiądzu rzezała (?). Opowiada

też o zwycięstwach Litwy nad Moskwą. Kończy: Ja też więcej opowiem tobie czasu swego.

Inne prace Dowgirda ob. w t. XVI, 297.

Od k. C₂ verso idzie: Genealogia Wielkich Książąt Litewskich y ich wielkich a mężnych spraw wojennych odnowiona y powtore z Druku wydane. Przez Sámnelá Dowgirdá z Pogowia. — Od k. C₄: Potomstwo Książąt litewskich y żmudzkich z narodu Palemona...

Poemat ten idzie do k. F₁ verso, na której kończy go krótki wierszyk, oddzielony winiętą, bez tytułu: Amen prosim Ciebie Który mieszkasz w niebie, Bądź że i do końca, Tych krain obrońca... (razem 26 wierszy).

Poczem na karcie F₁ recto: herb Pogoi i 8 wiersz polski (z pochwałą na rycerza, który wznosi miecz na Moskale, ale ustępuj i ty Niemcze i ty Turczynie). — Verso wierszyk pt.: Sława do Synow W. X. L. (tu snowu przypomina niebezpieczeństwo Litwie od wrogów grożące).

Poemat „Genealogia” jest niewątpliwie ze Strykowskiego naśladowany, a mianowicie jego pierwsza strofa odpowiada początkowi rozdz. 8go „Gońca”, a reszta pokrywa się (przynajmniej po części) z wierszem Strykowskiego (zawartym w „Gońcu”) pt. Wywód sławnego narodu litewskiego. Ale jest to przeróbka bardzo swobodna. Dowgird czuł widocznie całe niedołężne wysławienie się Strykowskiego i usiłował njąć jego myśli w poprawne wiersze. Tak np. strofie Strykowskiego: „Cymbrowie y Gotty waleczny naród Z Gomerá wysali a u Meotskich wód Gdzie wpada Tanais miejsca swe mieli, Tam się mnożyli“...

Odpowiada n Dowgirda strofa: Cymbrowie y Gottowie waleczne narody Z Gomerá narodzone u Meotskiej wody Kedy wpada Tanais, mieszkanie swe mieli, Zacznie słynęli...

Ala ważniejsze jest to, że Strykowskiego bardzo dowolnie skraca lub uzupełnia. — Tak np. dorobił koniec, obejmujący dzieje od Walezego do Zygmunta III.

Ojciec mój nie zamieścił tego dziełka pod Dowgirdem, dając w t. XVI odsyłacz do Strykowskiego. Dlatego opisuję je tutaj. Ale zdaniem mojem przeróbka sięga tak daleko, że raczej należało uważać za autora tej książeczki Dowgirda i pomieścić pod jego nazwiskiem całość.

Zaluzki Bibl. str. 61. — Lelewei Bibl. II 200. — Malinowski w przedmowie do wyd. Kroniki z r. 1846 I str. 19. — Maciej. I 562 sądzi błędnie, że „Genealogia” jest przedrukiem „Zwierciadka Kron. litew.” Dzików (spalone) — Jagiell. — Krasina. (fragm.) — Uniw. wileńs.

— Która przedtym nigdy światła nie widziała. Kronika Polska Litewska, Zmudzka, y wszystkiey Rusi Kijowskiej, Moskiewskiej, Siewierskiej, Wołyńskiej, Podolskiej, Podgorskiej, Podlaskiej, etc. Y rozmaite przypadki wojenne y domowe, Pruskich, Mázowieckich, Pomorskich, y inszych kráin Krolestwu Polskiemu y Wielkiemu Xięstwu Litewskiemu przyległych, według istotnego y gruntownego zniesienia pewnych dowodow z rozmaitych Historikow y Autorow postronnych, y domowych, y Kijowskich, Moskiewskich, Sławańskich, Liflantskich, Pruskich starych, Dotąd ciemnochmurną nocą zakrytych Kronik, y Látopiszczow Ruskich, Litewskich, y Długosza Oycá dzieiow Polskich z inszymi, z wielką pilnością y węzłowatą pracą (Osobliwie około Dzieiow Litewskich y Ruskich od żadnego przedtym niekuszonych) Przez Macieia Osostewicivsa Strykowskiego dostatecznie napisána, złożona, y ná pierwsze światło z wybádaniem prawdziwie dowodney stárodawnosći własnym wynálezieniem, przeważnym dochćipem, y nakładem nowo wydźwigniona przez wszystkie stárożytnie wieki, aż do dzisiejszego Roku 1582. A tu przod wszystkich ile ich kolwiek jest ludzkich ná Swiecie Narodow gruntowne wywody. Z łaską y Priwileiem Kro: J: M: Drukowano w Krolewcu v Gerzego Ostenbergerá: M.D.LXXXII. (1582). fol., k. tyt. i k. 20 nlb. (sygu. z, 3, iiii, dwie nie sygn., i—iii, v, trzy nie sygnowane, A—Ab, B—Bij recto); str. 1—791 (sygn. Bij verso — YY; 9 k. nlb. Rejestru (sygn. YYij—ZZiiii)).

Druk gocki.

Na marginesach liczne odsyłacze.

Na odwr. tyt.: Historikowie y Autorowie rozmaici... (Jest to spis przeszło 120 autorów, z których Strykowski czerpał. Niektórzy oznaczeni bardzo dowolnie: Dunska Kronika, Czeski kronikarz, hiszp. Kroniki, litewskich látopiszczow 12, Kijowskie Kroniki 4... itp.).

Poczem na 5 stronach łacińska dedykacja do Batorego (sygn. z, 3, iiii). Tu pochwały nauki historji.

Poczem na 2 str.: Georgio Radivilo, Vilu.

episc... oraz (na 3 str.): Georgio, Simeoni, Alexandro Oleocoviuis, ducibus Slucensibus... (Strony te nie noszą żadnych sygnatur). Tu podnosi, jak im dużo sawdzięcza, Pisał bawiąc na dworze ich rodziców. Zapewne więc Słuccy lożyli na druk.

Poczem popierse: Mattias Striioovius Ososteuicicus C: S: Hitor. et Poeta aetatia suę anno 34. salutiferi partus 1581. (C. S. oznacza zapewne Canon. Samog.). Po bokach portretu dwuwiersze łac. i pol. U dołu rozpoczyna się wiersz, idący przez 9 stron pt.: M. Striikowski Ososteuicicus sam o sobie y przygodach swoich w zwiedzeniu rozmaitych krain świata.

Jest to autobiografia. (Genealogja. Pierwsza szkoła w Brzezinach, która mu była Padwą i Bononją — stąd widać, że nie był w Padwie. — Przygoda z dzwonem i jakanie się jego. — Wyliczenie dotychczasowych pism. — Jego udział w wojnach. Opis podróży. Był w Turcji, Grecji, Siedmiogrodzie, ziemi moskiewskiej, Prusiech; opisuje wiele swych przygód. — Namiętnie lubi czytać. Płomienie cypryjskiej pani gasił u niego helikoński trunk. Jest chory, we młdej ręce pióro ledwo się kołysze. Pisze swój nagrobek. Niesłychanie to ciekawy dokument literacki XVI w., z którym należy porównać prozaičną dalej streszczoną przedmowę do Kroniki.

Następną potem na 6 stronach wiersze łac. i polskie jego własne i jego prajaciół: 1) Na Zoilussa; 2) Na niewdzięcznych y zayrzęczych; 3) Na nieprzyjawnego szuncunkarza; 4) Valent. Milins Chaeruseus Celebrensis; 5) Eust. Tiskiewitius; 6) M. Joachimus Cimdarsus Pomer. Gryfialdensis; 7) Mat. Strelecius Viln.; 8) Basilius Jacinctides Viln.

Wierszyki dwóch Niemców pozyskał zapewne wówczas, gdy w r. 1580 jeździł do Królowca za drukiem dzieła?

Poczem na 1 str.: Priviley Krola... dany pod aakładem 600 zł. czerw. ktoby śmiał do lat 10... drukować dzieło. — Podpis 14 Julii... Stephanus rex.

Tu nazwany: Caonicus Medicencus... a książka: labor Herculeus. — Zarazem zapewniona ochrona dziełu: De Sarmatia Europea... oraz commentario „Gonicenoty“.

Następuje teraz przedmowa na kartach A—Bij recoto: ...Książętom, Panom, Senatorom y wszystkiemu wobec Rycerstwu a prawdziwym oyczyni oyczyncom... Tu obszernie omawia: co to jest historia; Sibilla Cumea; o swoim życiu i podróżach i pracach literackich; cel jaki mu prajświecał w pisanin; niewydane dotąd prace; o zamiarze wydania dziejów lit. po niemiecku i po łacinie „jeśli mu Bóg młdego żywota prajdłuży“.

Poczem na k. Bij verso rozpoczyna się tekst Kroniki i otdąd strony są już liczbowane... aż do str. 791 (sygn. YY).

Kronika dzieli się na ksiąg XXV, każda księga na rozdziały. Niektóre rozdziały są wierszowane, ale i ustępy prozaičane bywają osdabiane wtęrami wierszowanymi (częste przekłady z klasyków np. Owidjusa).

O tych rozdziałach wierszowanych obacz: Chlebowski w „Dziejach liter. pięknej“ (Enc. Polska) I str. 202—4; nadto Pollak Gofred Tassa str. 72, oraz J. Krayżanowski Romans pseudohistoryczny 1926 str. 153 (gdzie rozbiiera jego stosunek do Bazylika w wierszu o Atyli).

Wszystkie księgi próca pierwszej oraz XIV i XV mają specjalne dedykacje do możnowładców litewskich: I tak ks. II do bisk. Melch. Gedroycia, dat. Regiomonti 16 sept. 1580 (jemu zapewne zawdzięczał swą kanonigę). — Ks. III do Mik. Radziwiłła. — Ks. IV do Ostafa Wołowicza i Stef. Korybutowicza Zasławskiego. — Ks. V do Konst. Ostrogskiego. — Ks. VI do Mik. Dorohostajskiego. — Ks. VII do bisk. Mik. Pacza, Stan. i Pawła Paca. — Ks. VIII do Jana Hlebowicza. — Ks. IX do Pawła Pacza. — Ks. X do Jerzego Zienowicza. — Ks. XI do Jana Talwossa. — Ks. XII do Albrichta Radziwiłła. — Ks. XIII do Mik. Sapihi. — Ks. XIV i XV bea osobnej dedyk. (na str. 547, 553, 559, 569, 581 myłki w oznaczeniu ksiąg). — Ks. XVI do Aleks. Prunskiego. — Ks. XVII do East. Tiskiewicza. — Ks. XVIII do Mik. Radziwiłła. — Ks. XIX do Jana Wołmńskiego. — Ks. XX do Wacl. i Jana Siemiotów. — Ks. XXI do Marka Wnuczka. — Ks. XXII do Jana Abramowicza. — Ks. XXIII do Aleks. Połubińskiego. — Ks. XXIV do Mik. Radziwiłła. — Ks. XXV do Jana Wołmńskiego (na str. 765; zaś na str. 783 do Łukasza Świerskiego).

Kończąc na str. 790—1 na roku 1581 (zdo- byciem Chełma) i awraca się do czytelnika z zapowiedzią, że kiedyś opíše obszerniej sprawę Zygm. Aug., interregna i wojny Batorego. Na nieliczbowanej stronie 792 „Do czytelnika“ i omyłki druku. Na 9 kartach sygn. YYij—ZZiiij idzie: Rejestr albo krotkie naznaczenie miejse osobliwzych... oraz na samym końcu: Candido lectori... dwunastowiersz łac. podp. Johannes Stanczykiewicz Samogita. Ostatnia strona pusta.

Tekst Kroniki wydrukowany w tej edycji jest już drugą redakcją. Pierwszą redakcją Kroniki, różniącą się od tekstu drukowanego (z bibl. niewieckiej) opisuje Ptaszycki w Pam. liter. 1908 str. 220. Kopję jej opisuje Korszeniowski w Arch. do dziejów lit. XI (1910) nr 317.

Wartość literacka Kroniki nie stoi wysoko, również sztuka dziejopisarska mała. Eksцерпуje ona niekrytycznie pisarzy klasycznych i średniowiecznych (Helmolda, Lamberta), głównie jednak kronikarzy polskich (Długos, Kromer, Miechowita etc.). Dużo cytuje str. z późn. pisarzy obcych (Jan Stadius, Eraam Stells, Albert Krantz, Olaus M., Korn. Agrippa, Curaeus itp.). Dowodem jego erudycji i zapobiegliwości jest, że korzystał z rękopisów kronik niem i ruskich. Chodkiewicz za pośrednictwem Rotundusa dostarczył mu rękopisu Duisburga z r. 1326, na który kilkakrotnie się powołuje, a ks. VII zawiera nawet parafrazę tej kroniki. (Ob. o tem Lilienthal Erl. Preussen V 809). Na końcu ks. VII przytacza przekład rosznika infl. z lat 1111—1348 i listę zabitych. — Korzysta z Nestora. — O jego znajomości latopisów ruskich ogłosił osobną rozprawę Daniłowicz w Ateneum Kraaz. 1841 (przedruk w wydaniu Kroniki 1846). — Nie korzystał natomiast z materiału dyplomatycznego, przynajmniej nigdzie go nie cytuje.

Krytycznie rezebrał źródła Stryjkowskiego i sposób korzystania z nich Daniłowicz (Latopisiec Litwy i Kronika 1827 oraz w wyd. Kroniki 1846).

Mimo braków dzieło jego wywarło ogromny wpływ na późniejszych pisarzy (aż do Mickiewicza i Syrokomli włącznie) i na podtrzymywanie regionalnego patriotyzmu litewskiego; a to przez nagromadzenie mnóstwa materiału do dziejów Litwy oraz przez jego oświecenie jako dowodu o wielkości narodu litewskiego.

Było też ono źródłem informacji dla późniejszych historyków Litwy.

Przeróbka Stryjkowskiego na łacinę jest praca Kojałowicza (1650); ob. t. XIX, 400. Przeróbka niemiecka jest prac Schlözera Geschiehte Lith. (1788). — „Chronika z letopisów starodawnych“, napisana w r. 1672 (lub 1673) i rzekomo wydana drukiem w Kijowie przez Teod. Safonowicza, ma być też w dużym mierze przeróbką Stryjkowskiego (ob. tom XXVII, 22). — O prakładzie ruskim ob. Ptaszyki Zapadno rusk. pierewody w Nowyj Sbornik Łamsanskawo (1905) oraz Jabłonowski Akad. kij. mohil. str. 269, 271. — Rękopisy są w bibl. Kraaz. nr 788, 386, 2952.

Braun De script. 1739 str. 36. — Gołębowski O dziejop. str. 172—102. — Wyszniwski VIII 140. — Maciej. Piśm. I 556—573. — Daniłowicz l. c. — Kraazewski Wilno I 417. — Brunet Manuel V 569. — Piekarski Kat. kór. nr 1449. — Katalog pozn. T. P. N. (1980) str. 79 (opis dwóch egz. obn. defekt.). — Sinko Lit. grecka I cz. 1 str. 154 (o znajomości i prakładzie ustępu z Homera). — Wiersbow-

ski II 582. — Finkel Bibl. I nr 7446. — Korbut I² str. 240.

Bibl. nar. warsz. — J. Borkow. — Branic. — Celińs. — Chrept. — Cieński — Czaru. — Czartor. — Czetw. — Dzików — Gdańs. miejs. — Jagiell. — Kórnik — Kraaz. — Morsztyń — Ossol. — Pawlik. — Petersb. publ. — Pozn. T. P. N. — Przedz. — Racayń. — Sangusko — Szembek — Uphaen — Uniw. warsz. — Uniw. wil. — Akad. — Zamojs.

— Kronika polska, litewska, zmużdka (1766)... ob. Zbiór dziejopisów polskich, tom II (wydał Bohomolec).

Porównaj opis tego Zbioru w tomie XIII str. 229, gdzie podano biblioteki, w jakich Zbiór ten odnalazł można.

Jest to przedruk (mocno niekrytyczny z wielu pomyłkami) dokonany z inicjatywy Załuskiego. — Załuski w Bibl. hist. 61 piśmie o tem:

„Przedziwnie rzadką swą nam kronikę zostawił. Podałem ją do Zbioru polskich dziejopisów, których Bohomolec z swej drukarni wydał: bo tak rzadką, że trzeba dać, i to jeżeli gdzie się znajdzie, dwa dziesięcia dukatów i więcej. Ma dwadzieścia ksiąg i pięć. Tu też z łacińskiego tłumaczona języka Kronika Dusburga (od str. 289)“.

Przedruk ten bywa cytowany czasami z datą 1767. — Na czele dedykacja do ks. Kaz. Poniatowskiego i przedmowa Bohomolca. — Na końcu tomu dodana Historia rosyjska przez La Combe'a (tłum. Kniaźewicza) i Wyrwiczca Uwagi nad tą historją.

W wieku XIX wyszedł przedruk Malinowskiego w r. 1846 (2 tomy), o którym ob. Bibl. tom IV str. 397. — Tutaj dodano przedruk następujących prac Stryjkowskiego: 1) Przeń. wjazd. — 2) Goniec cnoty. — 3) Napis na grobie Chodk. — 4) Narzekanie na nieustaw. wszelkich spraw.

Na początku wstęp krytyczny Malinowskiego i rozprawa Daniłowicza o latopisach.

— Sarmatiae Europae Descriptio (1578, 1581, 1582, 1584, 1626, 1761; oraz przekłady na inne języki (np. polski 1611, 1768)... obacz Gwagnin (w Bibl. XVII str. 481—6).

Między powyższem dziełem Gwagnia a Stryjkowskim zachodzi stosunek dotąd nie wyjaśniony. Stryjkowski w kilku miejscach swojej Kroniki twierdzi, że rękopis tej pracy był jego pióra. Miał go doręczyć Gwagninowi, pod którym służył wojskowo w Witebsku, a ten go ogłosił jako swą własność „acz nie jakom ja myślił“. Odnośne następę ze Stryjk. zestawil Malinowski we wstępie do wydania Kroniki 1856 tom I str. 22. — Także w przy-

wileju Stefana z r. 1580 wydanym dla Stryjk., a zamieszczonym na czesle Kroniki jest wzmianka o łacińskim dziele Stryjk. p. t. Sarmatia Europea.

Z wyrażenia „nie jakom ja myślił“ zdaje się wynikać, że Gwagnin przerobił rękopis Stryjkowskiego. Zapewne kopylował innych autorów (Herbersteina?) i stąd wprowadził zmiany. Ponieważ rękopis oryginalny Stryjk. nie dochował się, przeto nie możemy tej sprawy bliżej wyjaśnić.

O stosunku Stryjkowskiego do Gwagnina obacz Bibl. XVII str. 486 (i podaną tam liter. przedmiotu). — Łopaciński w Pam. liter. 1902 str. 267. — Sierczyński Obraz III 167. — Malinowski w wydaniu Kroniki 1846 tom I str. 21—25 (oświadcza się za tem, iż zarzut plagiatu jest słuszny).

— Przesławnego wyjazdu do Królową, y pamięci godney Koronaciey Henrykă Walezyusă, Książęciă z Andegawy, z Łaski Bożey Królă Polskiego, Wielkiego Księdză Litewskiego etc. Tudziesz nă przodku niektórych postępkuw godnieyszych, Posłow năsznych we Francyey, y w drodze s Krolem, skutecznę wirszem opisanie. przez Măthysă Strykowiŭsă Prekonidesă. Cum Gratia & Priuilegio S. R. M. W Krá-kowie. Drukowano v Măcyeyă Wirzbięty Typographa Je^o K. M. Roku Păńskiego. 1574. w 4ce, k. tyt. i k. 17 nlb.

Dedykacja na 3 stronach Aleks. Chodkiewiczowi, star. y dzierzawy Grodzieńskiemu. Prosi go, aby mu się stał mecenasem. Poczem na k. Aij: Początek. Tu opisuje wirszem przebieg peselstwa do Francji i przejazd króla przez Niemcy. — Od k. B verso: Wyjazd do Krakowa 18 Lutego y postępki koronaciey. (Szezegółowy opis wirszem). — Od k. C: Mătys Strykowiŭs Prek. czytelnikowi... (Să to modlitwy i formuły przysięgi przy obrzędzie koron. — po łacinie). — Na karocie ostatniej nie sygnowanej: Peroratiuucula ad Meccenatem.

Całe dziełko przedrukowane: 1) w t. II edycji „Kroniki“ z r. 1846 (str. 438—466). — 2) w Kraszewsk. Pomnikach do hist. obyczajów 1843 str. 211—269.

Por. Zawadzki (Ingressus Crao. 1574).

Zaŭski Bibl. bist. 1832 str. 66 (mówi, że miał egz. bez ark. E tj. bez dwóch kart na końcu). — Juszyński II 215. — Maciejowski Piśmien. I str. 560. — Wiszniewski Hist. lit. III 118. — Wierzbowski II 1515. — Piekarski Kat. kór. nr 1450. Celiń. — Czartor. — Dzików — Gdańska miej. — Kórnik — Krasin. — Racyń. — Uniw. warsz.

— O wolności Korony Polskiej, y Wielkiego Xięstwa Litewskiego, ă o srogim zniewoleniu inszych Krolestw pod tyrăńskim iărzmem Tureckim: y o rokoszu ninieyszego tyrăna Tureckiego Amurată, y wszystkich Krolow domu Ottomańskiego, krotki ă skuteczný wywod: tudziesz ktorymby sposobem tă zła moc pogańska vkroconă być mogła. MATysa Strykowskiego przestroğă, w Konstantynopolu, według czăsu istotnie gwoli oyczyźnie năpisana. W Krá-kowie, w Drukărni Mikołăiă Szarffenbergeră, Roku Păńskiego 1575. w 4ce, k. tyt., k. 4 nlb., k. 44 liczb. (sygn. A—M).

Drnk gocki.

Na odwr. str. tyt. herb Kostków i 8 wiersz: In arma... Joannis Costca a Stangenberg, sandomirieli, palatini.

Na k. Aij dedykacja Kostco, datow. Craconiae 1575 Junii 21, a podp. cliens deditissimus Matthys Strykowiŭs (najmniej 5 stron). Na odwrocie k. A₄: 24 wierszy Andr. Trzycieskiego ad christ. lectorem.

Poczem idzie ten sam tekst, który opisuje bliżej przy następczej edycji a r. 1587. Zaś na odwrocie k. 43 i na k. 44 recto: Przydałem tu na ostatku czytelniku miły Modlitwy... (tych już nie powtórzone w przedrku z r. 1587).

Jabłonowski Mns. str. 245 przytacza edycję z r. 1568, ale to źródło balaunne. — Juszyński II 206. — Lelelew Bibl. II 198—9. — Zaŭski Bibl. poetów s. 85. — Bandtkie Hist. dr. krak. str. 316. — Malinowski w wyd. Kroniki 1846 I s. 20. — Piekarski Kat. kór. (1929) nr 1851.

Obacz: Trzecieki Sylvarum III nr 12 (wiersz dla Stryjkowskiego).

Dzików (egz. spalony) — Gdańska miej. — Krasin. — Kórnik (defekt).

— O wolności Korony Polskiej, y Wielkiego Xięstwa Litewskiego, ă o srogim zniewoleniu inszych Krolestw pod tyrăńskim iărzmem Tureckim: y o Rokuszu tyrăna Tureckiego Amurată y wszystkich Krolow domu Ottomańskiego, krotki ă skuteczný wywod: tudziesz ktorymby sposobem tă zła moc pogańska vkroconă być mogła. [Tu winietka]. Mătysa Strykowiŭskiego przestroğă, v Konstantynopolu, według czăsu istotnie gwoli oyczyźnie năpisana. W Krá-kowie, w Drukărni Mikołăiă Szarffenbergeră, Roku Păńskiego

1587. [Cały tytuł w prostokątnej winięcie]. w 4ce, k. tyt. i k. 43 lb.

Druk gocki.

Na odw. tyt. antykwą: Ad Christianum Lectorem. Andreas Tricesius. — Jest to 24 wiersz łac. w którym Trzycieski wzywa Chrześcijań do wojny z Turkami. Powołuje się na Taranowskiego i na Strykowski, którego nazywa illius comes, qui vidit Turcas atque tyrannum Moscorum.

Cały utwór wierszem, a składa się z następujących części:

1) Od k. Aij: O wolności nadrońszym kleynocie sarm. y o zniewoleniu wiernych bożych pod tyranstwem tureczkim Matysa Strykovvskiego Rozdział pierwszy.

W rozdziale tym wysławia wolność, powołując się gęsto na pisarzy starożytnych. Dalej przechodzi do wolności polskiej; porównując Polaków kolejno z obcymi nacjami, które mogą się chlubić tem lub owem, „ale się nie pochlubią a sarmackiej swiebody“. Bardzo interesującym jest jego bliższe określenie, na czym ta swoboda polega. — Od k. 7 verso: O niewoli tureckiej. Omawia ucisk swoich i chrześcijan. O Janczarach. O sympatiach ludów uciemiężonych ku Polakom. Dlaczego narody chrześc. nie są zgodne. Powołuje się wciąż na to co sam widział. „Przyczynem był obcnie, nie piszę z powieści, ani a owych co baby w jatkach prawią wieści“.

2) Od k. 17: O rokosz tyranu tur. w którym też królestwo polskie na placu było... a którymby sposobem ta moc poganska mogła być ukrocona. Rozdz. Wtóry. — Tu daje rady, jak by należało zorganizować wyprawę przeciw Turcji. O wojownikach afrykańskich. O wojownikach polskich, co bili Turków i Tatarów (Pretwic, Łaski, Jazłowiecki). O losie duchowieństwa greckiego w Tracji i Grecji itp.

3) Od k. 30 verso: O Cesarzach tureckich... w Constantinopolu według własnej ich Kroniki arabskim językiem pisanej. — Zaczyna się od r. 1300, a kończy się na wypadkach r. 1575. Nazwisko kronikarza „arabskiego“ nie ujawnione.

4) Od k. 37: Zamknięcie z napominaniem (sic) do Rycerstwa sarm... Rozdział IV. — Tu mówi o niebezpieczeństwie tatarskim, o Kozakach, o Taranowskim, o Iwonii, o Bułgarach, o poselstwie Strazza (Strasz on Turczyn przysięgił tak Taranowskiemu) itp. Dużo tu materiału obyczajowego, histor. i językowego (wyrazy tureckie), zasługującego na opracowanie.

Na końcu: Do czytelnika, gdzie pisze: W rycieleć co inszego dam com pilniej zgotował.

Z dziełka tego korzystał Wawrzyniec Chlebowski w kilku swoich pracach (1611, 1612, 1619); obacz o nich tom XIV, str.

164—7. Stosunek plagiatów Chlebowskiego do Strykowskiego dotąd nie jest określony. Kamiński Skarbiec polski str. 36. — Malinowski w wydaniu Kroniki z r. 1846 I str. 20 (powołuje się na wiadomość Feliksa Czackiego o tej edycji). — Woźniak Michajło w Zapiskach tow. Szewczeni 1927 (przedrukował ustępy i opatrzył komentarzem). — Sinko Polscy podróżnicy w Grecji 1925. Cieński — Czartor.

— Zwierciadło Kroniki Litewskiej.

1577.

Strykowski w przedmowie do Kroniki na k. B (ob. wyżej) pisze, że wydał pod tym tytułem w r. 1577 tablicę drukowaną, nie z mniejszem ruszeniem mózgu „gdziem naprzód wywód narodu litewskiego, prawdziwe genealogie, żywoty i wszelkie postępkii.. wyraził. Tamżem też nmyślnie pnszczając uszy między ludzie wspominał niektory domy i familie szlacheckie“. Mówi, że co było przeciwnego historii, to z winnicy swojej wyciął. „Snkcesseje i genealogie książąt, wojny i bitwy w tej tablicy prawdziwie i dowodnie każdy obaczy“.

Do tejsz „tablicy“ odwołuje się także w kilku ustępach Kroniki.

Pytanie, czy słowo „tablica“ należy tu brać dosłownie, tak je wzięli Bentkowski I 353, Niesiecki i Jabłonowski, który nazywa to po łacinie „Tabula chronographica“.

Sądzę, że nie należy brać wyrażenia „tablica“ dosłownie; a w takim razie możnaby mniemać, że w r. 1577 ukazała się drukiem jakaś przeróbka niektórych ustępów z „Gońca cnoty“; a mianowicie rozdziału VIII i nast., zatytułowanych „Wywód narodu litewsk.“ Z temi ustępami pokrywa się treść „tablicy“, jaką podaje w zacytowanym miejscu Strykowski.

W temże samem miejscu tj. na k. B „Kroniki“ skarży się Strykowski na jakiś plagiat „tablicy“. A mianowicie mówi: „Jakosz widzę insz dwa nowotni tej mojej Tablice naśladować i wiele z niej a jawnie wyiawszy w swoje pisanie nakładli“. Nie umiałem dojść, o jaki to plagiat (z przed roku 1582) chodzi?

— ob. Bohomolec Franc. (Zbiór) — Gorczyn (wiele z niego korzystał) — Mizler Wawrz. (1761) — Modrzewski And. (1577) — Paszkowski Mar. (1609, 1613) — Rakowski W. (Pobudka) — Temberski Stan. (Chronologia 1669) — Trzycieski And. (Sylvarum III).

O następujących pracach pozostałych w rękopisie wspomina bądźto w swej autobiografji wierszowanej, bądźto w przedmowie prawdziwej do „Kroniki“:

- 1) Sielanki.
- 2) Treny na śmierć Zyg. Ang. 1572.
- 3) Przekład Długosza (?).

- 4) O zdrowej poradzcie.
 5) Wierze przeciw nowochrześcianom (Lublin 1572). Błędna jest notata u Wiszn. IX 51, jakoby to wyszło osobno drukiem i jakoby przeciw temu wydał Panli „Antyhymn“. (Ob. Bibl. XXIV str. 146). — Antyhymn pochodzi z r. 1568, a Strykowski miał pisać swój wiersz 1572.
 6) De Hungariae regno (po łacinie).
 7) De Tyrannide magni ducis Moschoviae.
 8) Wywody ruskich narodów (ale to zapewne identyczne z Kroniką I 95, tak samo jak Wywód nar. słow.).
 9) Hist. Zyg. Aug. (ob. Kronika II 420).
 10) O wzięciu Carogrodu.
 11) Opisanie Tureji.

Jabłonowski Mus. pod nr 17 wspomina jego rękopis(?) pt.: Ducatus Russiae ad orientem siti nominatim Magna Novogardia in 4to. — Ale to źródło bałamutne.

Maciej. Piśm. I 562 cytuje rękopis jego pracy „O sprawach rycerskich narodu litew.“, powtarzając to za rękop. notatą Czackiego, wedle której miała się ona znajdować w bibl. Pnława. pod nr 1882. Rękopis pt.: O porażeniu 30.000 Moskwy nad Ułą 1564... miał być w bibl. Zał. (Jusz. Dyke. II i Jablon. str. 244). — O czemś podobnem mówi Kochanowski we frassce o bitwie w Hudy. ale w takim razie byłoby może drnkowane.

Starowski Hecatontas (podaje o Strykowskim same bałamutne wiadomości, które późniejsi za nim powtarzają, a sprostował je dopiero Malinowski 1846). — Gołębowski O dziejop. 72—102. — Wiszniewski Pomniki h. lit. I 43. — Tenże Hist. lit. T. III 469 i T. VII 464—492. — Leleweł Bibliogr. Księgi II 197—9. — Gedebusch Livländ. Bibl. III 232—4. — Kraszewski Wilno I 417—477. — Lillienthal Erl. Pr. V 809. — Sobieszczański w Enc. Org. XXIV 243—247. — Kraszewski w Wiserunk. i Roztrząs. nauk. 1839 T. 104 str. 23—139. — Wójcicki Życiorysy znakom. ludzi 1851 T. II str. 333—7. — Kamiński J. A. Skarbiec str. 36. — Łopaciński w Encykl. kośc. XXVI. — Jakubowski w Roczniku T. P. N. wil. 1909. — Krawczyk w Roku Polskim 1919 nr 4. — Sinko Polscy podróżnicy do Grecji 1825 str. 6. — Bieliński Uniw. wileński II, III. — Pam. lit. II str. 220. — Nowe Słowo pol. 1902 nr 101. — Tarnowski Hist. literatury I. — Biegeleisen Hist. liter. III. — Brückner Dajeje liter. I 151. — Korbut² I 240. — Estreicher Bibl. IV 397. — Finkel Bibl. nr 7446—7451 oraz Dodatek II nr 3147—8.

STRYKOWSKI Wacław. Festvs D. Ambrosii Dies Tytelaris Dignissimi, Eximii & Admodvm Reverendi In

Christo Patris Ambrosii Lipski Prioris Monasterii Nostri S. Crvcis Calvi Montis Ord: S. Benedicti. Per Religiosum Fr: Venceslavm Strykowski Majorum Ordinum Diaconum, Philosophiae Auditorum. Panegyrico Cultu Adornatvs. [Tu winietka]. Anno Domini 1700. Die 7 Decembris. fol., k. tyt. i k. 2 nlb. Na odwr. tyt. herb i 6 wiersz. Całe wierszem nakamiennym. Ossol.

STRYKOWSKI Wojciech. Potroyna Chwała Napowitanium J. O. Trybunału Koronnego Nasolenney Wotywie o Duchu Świętym w Kolegiacie Lubelskiej w przytomności J. W. Jmci Xiędza Stanisława Raymunda Jezierskiego Biskupa Bakowskiego Dziekana Katedralnego Metropolii Lwowskiej Prezydenta Trybunału Koronnego iako też JW. Utriusque Collegii Sędziow y Deputatow. Ogłoszona Przez Xiędza Wojciecha Strykowskiego Kanonika Katedralnego Metropolii Lwowskiej Kustosza Kolegiaty Lubelskiej. Za podniesieniem Laski JW. Jmci Pana Rocha Jabłonowskiego Kasztelana Wiślickiego Marszałka Trybunału Koronnego Małopolskiej Prowinicy Oalemu J. O. Trybunałowi Oddana Roku ktorego Chwała na Wysokościach Bogu zaczęta nigdy nieskończona Dnia 7. października R. 1765. w 4ce, k. tyt. i k. 25 nlb.

Na odwr. tyt. Imprimatur R. Jezierskiego prezidenta Tryb. — Na dalszych kartach spis członków Trybunału koronnego i dedykacja. — Poczem kazanie o znaczeniu sprawiedliwości, zakończone pochwałami dla R. Jezierskiego i Ant. Lubomirskiego, wojewody Inbelskiego.

Drnk staranny, odbijający od druku innych jego kazań.

Czartor. — Jagiell. — Ossol. — Uniw. warsz. — Uniw. wileńs.

— Kazanie w Oktawę Przeniesienia Obrazu Cudowney Nayswiętszey Panny Maryi. z Kaplicy Omentarzewoy do Kościoła Przez W. Jmci Xiędza Wojciecha Strykowskiego Kościołow Katedralnego Lwowskiego Kanonika, Kolegiaty Lubelskiej Kustosza, na Solennych Nieszporach Miane. w Lwowie w Drukarni I. K. M. y Bractwa SSS. Troycy (1767). w 4ce, k. tyt. i k. 2 nlb., str. 22.

Na odwr. tyt. Imprimatur J. Zbierzchowskiego; poczem dedyk. Katarzynie Kossakowski (sic). Kazanie ku czci N. M. P. — Na końcu pochwały Stan. Aug. i różnych dygnitarzy.

Jocher 8936 (zapewne z egz. bibl. wileńs.) notuje to samo z dedyk. Zofji z Kras. Lubomirskiej.

Porównaj: Antoni od Nawróc. — Ostrowski Grzegorz (1768) — Szyllarski.

Czartor. — Ossol. — Uniw. wileńs.

— Pewność Zbawienia Ukochanie Boga z uniknięcia grzechów do zgonu życia, Przy Solennej Konkluzji Uniwersalnego Jubileuszu, w Kościele Świętego Michała Archanioła, Kolegiaty, Lubelskiej, w Niedzielę osmą po Świątkach dnia 25. Lipca Ogłoszona. Powódze y Dostojności Jasnie Oswieconego Xiążęcia JMci Andrzeja Stanisława Kostki Na Żaluskach Żaluskiego, Biskupa Krakowskiego, Xiążęcia Siewierskiego, Pana y Dobrodzieja Przypisana. Przez X. Woyciecha Strykowskiego, Kustosza Lubelskiego. Roku Zbawienia Narodu Ludzkiego 1751. [Tu winiętka]. w Lublinie w Drukarni J. K. Mci Colleg: Soc: Jesu. fol., k. tyt. i k. 14 nlb.

Na odwr. tyt. herb i 4 wiersz. Dedykacja And. Żaluskiemu. — W kazaniu powołuje się na rewelacje Melthyldy (sic) świętej. — Kończy pochwałami Żaluskiego, XX. Misjonarzy i Jezuitów lub. — Na końcu Imprimatur Al. Trembińskiego.

Jocher 8937.

Czart. — Jag. — Ossol. — Uniw. warsz.

— Przykład z Nagrodą Boga W naśladowaniu y czynieniu sprawiedliwości na początku zaczynającego się Trybunału Koronnego Mało-Polskiej Prowincyi, w Kollegiacie Lubelskiej w przytomności J. W. Imci X. Łukasza Godurowskiego Kantora Katedralnego Metropolii Lwowskiej, Prezydenta, iako też J. W. Utriusque Collegii Sędziów y Deputatów Pokazany Przez Xiędza Woyciecha Strykowskiego Kanonika Katedralnego Metropolii Lwowskiej, Kustosza Kollegiaty Lubelskiej Za podniesieniem Łaski Od J. W. Imci Pana Jana Kiekiego Starosty Oknińskiego, Marszałka Trybunału Głównego Koronnego, y całemu J. O. Trybunałowi Oddany. Roku, którego Narod

ludzki odebrał w nagrodzie światło żywota 1766. Dnia 6. Października. Imprimatur Die 26. Octobris 1766. Adalbertus Dziewanowski, S. J. S. L. mp. w 4ce, k. tyt. i k. 19 nlb.

Dedykacja: Deputatom (wymienionym po nazwisku) na 7 stronach; poczem Kazanie.

Kończą pochwały dla Stan. Augusta.

Krasinś. — Ossol. — Uniw. warsz.

STRZAŁA Kazimierz od św. Franciszka Sch. Piar. (1643 † 23 czerwca 1703). [Wiersz na ślub Stefana Gembickiego i Teresy Bykowskiej... 1692. Warsz.]. fol.

Bielski Vita. — Horanyi Scriptorum II 701 (zwiąże go Strata).

STRZAŁA Krzysztofor. Assertationes Theologicae et Philosophicae ex secundo Sententiarum, Fr: Joannis Duns Scoti doctoris subtilissimi desumptae et disputationi publicae in ecclesie conventus Leopoliensis P. P. Bernardinorum ad S. Andream propositae. Defendentur a Fr. Christophoro Strzała ordinis Fratrum minorum S. Francisci Reg. observ. Praeside. A. V. P. F. Ambrosio Sparski ejusdem instituti S. Theologiae lectore Anno dominicae incarnationis 1633 mense Jun. die... horis pomeridianis. Leopoli. In officina Ioannis Szeligae. Anno Domini 1633. w 4ce, k. 1 (z herbem), str. 24.

Dedyk. Henrico Firley Episc. Premysl. Zaczyna się tekst: De creatione in communi omnium creaturarum. Jagiell.

Strzała Piotr ob. Rzeszowski Miłkołaj (1625).

Strzała ob. Anioł od S. Teresy (od Śmierci 1652) — Arciechowski Dan. (Dyanny 1701) — Columna J. (od Śmierci 1690) — Galecki M. A. (szczęśliwości 1654) — Gawłowicz J. (wybrana 1697) — Gutowski Wal. (hartowna 1661) — Kaczyński Paw. (domu 1647) — Kojalowicz K. W. (troista 1674) — Piątkowski Ant. (cel 1708) — Ryniewicz Rem. (Ładna 1673).

STRZAŁKOWSKI P. Antoni. Sprawa W. Imc. Pana Piotra Antoniego Ostoi Strzałkowskiego, z Tomaszem Kolendą (około 1790). fol., k. 4. Zielinś.

STRZAŁKOWSKI Eleuterjusz. Echo Summi Tonantis In Redivivo Lechico

Orbe, Ad Expectantium Vota Populorum, Dulcisonans. Seu Divinissimus Stanislaus, Vocalissimus Senator Regni, Optimus Animatae Pater Patriae, Ac Pretiosus Avrae Mecaenas Libertatis, Veriori Tripode Rupella dante ex universa Theologia responsa Elevatus. Svb Praesidentia R. P. Stanislai Bronikowski, Ord. S. Pavli Primi Eremitae, A. A. LL. & Philosophiae Doctoris, Sacrae Theologiae Actualis ac Ordinarij Professoris. A Religioso Fratre Elevatione Theologo Consummato, publice Proclamatus. Casimiriae ad Cracov: in Conventu Rupellano S. Stanislai. Anno Quo Dulcisonans Verbum aeterni Patris in omnem terram exivit, 1723. Die... (2) Mensis... (Maj) Cracoviae, Typis Iacobi Matyaskiewicz, S. R. M. Typographi. fol., k. tyt. i k. 3 nlb.

Po dedykacji: Divinissime praesul — idzie 20 konkluzji teolog. ze św. Tomasza. Uniw. warsz.

STRZAŁKOWSKI Franciszek. Mowa Jaśnie Wielmożnego Jmci Pana Strzałkowskiego posła Woiewodztwa Sandomierskiego od Prześwientnych Stanów seymujących do examinu kommissyi edukacyiney delegowanego przy Relacyi z tegoż examinu miana. (Na końcu:) W Warszawie, w drukarni Piotra Dufour 1786. fol., str. 4.

Finkel III 1866. Czartor. — Jagiell.

Strzałkowski Konstanty Stanisław ob. Grassi (Cuda 1762).

Strzały ob. Dunin Piotr (tryumfalne 1700) — Tomaszewski And. (dzielności 1643) — Zaleski Sam. (wyborne 1636).

Strzębski ob. Martinus Polonus (Margarita).

Strzeccy ob. Kategoria (1778).

Strzecki Andrzej S. J. (1737 † 5 lutego 1797)... ob. Actus Academicus (1785).

Jego „Observationes astronomicae anni 1773 factae in observ. regio Vilnae a Poczobut et ejus socio Strzecki“ są zamieszczone w dziele ka. Hella pt. Ephemerides astron. Viennae 1776 (w 8ca, str. 119 a 5 tabl.). Ob. o nim: Baliński Dawna Akad. wileń. str. 359. — Enc. Org. XXIV str. 248. — Brown Bibl. pis. str. 390. — Załęski Je-

zuici, tom III. — Bieliński Stan nauk matem. Warszawa 1890. — Tenże Uniw. wil. II i III.

Ob. ręk. Czartor. nr 782.

(Strzecki Antoni). Produkt sprawy W. J. P. Antoniego Strzeckiego komornika Oszmiańskiego z W. J. P. Janem Korsakiem starostą chmielańskim. (w Wilnie, 1778). fol., 3 kartki.

Jagiell.

— ob. Korsak Jan (Sprawa 1780).

Strzedulski Krzysztof ob. Kwapiński Stan. (Species 1733).

STRZEDULSKI M. K. Informacya podczas zaraźliwych na bydło chorób, z dyspozycyi Andrzeja Stanisława Kostki Załuskiego biskupa krakowskiego księcia Siewierskiego z niemieckiego na polskie przez M. K. Strzedulskiego przetłomaczona. w Krakowie roku 1749. w 12ce, k. 7 nlb.

STRZEGOCKI Wacław. Vera Iustificatio Academiae Crac: Opposita Falsae Christophori Nayman Iustificationi, cum graui Iudiciorum Camerae Apostolicae, & Academiae Crac: iniuria, extra impressae, Cracoviae sparsae Declarata. Per Nobilem Wenseslavm Strzegocki Academiae Crac: Alumnum. Pro inelyta Matre, Contra degenerem, & rebellem Partum. Cum Licentia Superiorum. Cracoviae, In Officinâ Christophori Schedelij, S. R. M. Typographi, Anno D. 1646. Die... w 4ce, k. tyt. i k. 11 nlb.

Na odwr. tytułu cytat z Plutarcha.

Jest to jeszcze jedno pismo w głośniej w owym czasie sprawie Najmana (o której obacz w t. XXIII str. 23—4). Występuje tu ostro przeciw Najmanowi. Wspomina karty przybite przezeń na drzwiach kościołów. Powołuje się, że dekret Camerae apost. (Krz. Widmana) wyrządził Akademji krzywdę. Nie zachował Najman toku instancji. Nazwał akademików „Wittembergenses“. Pokłócił się nawet ze swoim bratem i z resztą rodziny.

Epizod z Najmanem nie jest dotąd rozświetlony.

Jocher 1806.

Czartor. — Jagiell. — Krasin. — Ossol.

STRZEGOLECKI Samuel. Cerimoniae Romanae sub Innocentio X. ad institutionem Anni 1650 Jubilaei historiographico stylo R. Samuelis Strzegolecki

Ph. M. exhibitae. Cracoviae, in Officina Valeriani Piątkowski 1650. w 4ce, k. 12 (sygn. C₄).

Ded. Nicolao Oborski canon. crac.

Jocher 7846.

Ossol.

Strzela Jarosław ob. Scherffer W. (1652).

Strzelców (Dwóch) i Mleczarka, opera w iednym akcie, z francuzkiego. w Warszawie 1781. w 8ce.

Ob. Teatr polski, tom 51.

Strzelcy ob. Holmdorff (1789) — Porządek (lwowsy 1797).

Strzelecki Piotr ob. Wachenius.

Strzelecki Wojciech Boduła ob. Kolenowicz Franc. Stan. (1765) — Sewerownik Jan (Imperator 1742).

(**Strzelnicki Józef**). Dokumenta z Strony Wielmożnego Jozefa Strzelnickiego Łowczego Czer: przeciwko Xiędzu Felixowi Strzelnickiemu o Dziezictwo Rutki, Lipibok, Nowosiołek y innych, tudzież względem innych czynności zachodzących (1774?). fol., k. 4. Wolański w Rndce.

STRZELSKI Joannes. Disputationum logicarum Theoremata ex prima parte cursus philosophici collecta. Et in academico Posnaniensi Collegio publice ad disputandum a Joanne Strzelski almae Academ. Cracouiensis nunc vero Posnaniensis studioso Philosophiae propo-sita. Praesidente excell: M. Andrea Barankiewicz, Philos: doctore eiusdemq: professore. Anno Domini 1652. Mense Novembre Die... Posnaniae In officina vidnae et haeredum Alberti Reguli. w 4ce, kart 9 (ark. C₁).

Ded. D. Benedicto Groblicki, Doctori, caonico Posn. Od ark. B idq: Disputationis primae theomata. Jagiell.

STRZEMBOSZ Antoni, chorąży raciązki, kasztelan sierpski († 1787). Produkt sprawy ur. Strzembosza chorążego Raciązkiego, z ur. Kantym Dłuskim starostą Zwoleńskim o Woytostwo Zwoleńskie. Istota sprawy względem uznania należności Woytostwa Zwoleńskiego pod prawo osobne y przywiley ur. Chorążego Raciązkiego, y względem uchylenia dekretu roku 1774 ex praescripta Regula Remissy seymowej ferowanego. fol., sygn. E₂. Jagiell.

(**Strzembosz Antoni**). Jeżeli zdawałoby się wyznaczyć Kommissyą. Proiekt Kommissyi. (Do rozważenia słuszności dekretu między Ur. Strzemboszem, Chorążym Raciąskim, z iedney a Ur. Dłuskim, Starostą Zwoleńskim, z drugiey strony o Wóytostwo Zwoleńskie). fol., k. 1. Bibl. T. P. N. w Poznaniu.

— Uwagi Nad Proiektem W. JMCi Pana Strzembosza Chorążego Raciązkiego. fol., k. 2.

Bibl. T. P. N. w Poznaniu.

STRZEMBOSZ Feliks. Głos Felixa Strzembosza Szambelana Jego Krolewskiej Mci. Miany Na Seymikach Deputackich Woiewodztwa Plockiego Dnia 15. Czerwca 1790. w Raciążu. [Na końcu:] w Łowiczu w Drukarni Nadworney J. O. Xcia Jmci Prymasa Arcy-Biskupa Gnieźnieńskiego. w 4ce, k. 2 nlb.

Prosi o umieszczenie go w laudum ile Pretendentta do jakiegoś wakansu.

Czartor.

Strzembosz Jan, przeor w Mstowie ob. Kryliński Prosper (1642) — Przylepski Jan (Manipulns 1642).

O jego biblijotece ob. Birkenmajer Nowe szceg. o dziejach księgozb. J. Brzeźn. 1932 str. 14.

Strzemboszowa (Grabkowska) Teresa ob. Olivatii (1759).

Strzemeski Jan Stanisław ob. Ostowiecki Michał (1693).

(**Strzemię, Strepa Jakób**). Relacya o Kommissyi w sprawie sługi Bożego Jakuba Strzemię, Zakonu S. Franciszka Minorum Conventualium od JX. Arcybiskupa Lwowskiego wyznaczoney. (Warszawa 1777). w 4ce, k. 2.

Dodatek do Gaz. warsz. 1777 N. 68.

Tyszk. w Czerw. Dw. — Uniw. warsz.

— Zycie Błogosławionego Sługi Bożego Jakuba z Domu y Herbu Strzemię Arcy-biskupa Halickiego, Czyli Iak Teraz Lwowskiego Z Zakonu Franciskanskiego Wyznawcy, Którego Uroczystości dzień 20. Pazdziernika po-bożni wyznaczyl, z Dokumentów naydawniejszych zebrane krótko, y z przetłomaczonym Himnem y Modlitwą w Roku 1625 drukowanemi, także

z Antyfoną, Wydane. Roku 1778. w Lwowie, W Drukarni Antoniego Pillera Cēs. Król. Gub. Typogr. w 8ce, k. tyt. i str. 30.

Na odwr. tyt. Oświadczenie autora, że podaje się dekretoowi Urbana VIII o czci Sługi bożego. — Treść wykazuje dużą erudycję. — Mówi, że opisy łask od ognia sągineły.

Jocher 8413. Ossol. — Uniw. warsz.

— Życie B. Iakuba Ruchem z Władony z Domu y herbu Strzemie Arcybiskupa Halickiego albo iak teraz Lwowskiego wyznawce Zakonu Franciszkańskiego powtornie y obszernie wydane. JW. Nayprzewielebnieyszemu Jmc. X. Ignacemu Kaetanowi z Kitek Kiekjemu Arcybiskupowi Lwowskiemu I. O. K. A. M. aktualnemu y Zaufanemu Stanów Konsyliarzowi ofiarowane. w Lwowie 1798. w Drukarni Jozefa Fillera. w 8ce, k. 3 i str. 40.

Drohob. — Ossol.

— ob. Jakób św. (1778, 1798) — Kędziński Barnabasz (1798) — Strepa Jakób (1779, 1791).

Specimen Histor. Criticae s. 59. — Niesiecki VIII 552. — Wadding Annal. Minor. IV s. 298. — Finkel Bibl. III str. 1866 (tu podana literatura o jego życiu).

Strzemię Jan ob. Januszowski Jan (1604).

Strzemiński Krzysztof ob. Dunin Piotr (Kazania 1700).

STRZENIKOWSKI Piotr. Sacra Septenna in cultum et honorem D. Benedicti cultarum Sacrarum religionum patriarchae et fundatoris dedicata, ac in gratiam piorum erga se fidelium a Petro Strzenikowski Philosophiae in alma Univ. Cracov. auditore in lucem publicam edita Anno nati in terris Dei nominis 1702. Cracoviae typis Nicolai Alex. Schedel S. R. M. ordin. typ. w 12ce, 19 kart.

Na odwr. str. tyt. herb Zielonackich i pod nim 2 w. łac.

Przypis X. Teodorowi Stanisławowi Zielonackiemu Przeorowi Benedykt. w Tyńcu. Notata C. Walewskiego.

STRZESKOWSKI Marcjan. Quinque Praedicabilia Logicopoetica quibus primam Philosophiae lauream ab Alma

Societatis Jesu Olomucensi Academia decretam Nobilibus ac Eruditis DD. Conrado Hatzer ab Auroch, nob. mora; D. Fr. Michaeli Benkowiecz selavo ord. s. Pauli primi eremitae religioso; D. Georgio Gusky, Borusso, S. D. N. alumno; D. Petro Alpheo Norvego, S. D. N. alumno; D. Nicolao Hrubsky Moravo, illustr. card. ac episc. Olom. alumno; D. Joachimo Stepino marchico, S. D. N. alumno, praedicat ac gratulatur Nobilis et generosus Marcianus Strzeskowski Polonus, in eadem Academia Artis Oratoriae studiosus B. M. V. visitantis, sodalibus sodalis, convictoribus convictor, convictus et sodalitates ergo. Olomucii, Typis Georgii Handellii. Anno 1605. w 4ce, kart 10 nlb.

Jocher 1977. Jagiell. — Ossol.

STRZESTEWSKI Tomasz, kanonik regularny. Książę u Świątą y u Niebą B. Michał Gedroicz, Książę Wielkiego Księstwa Litewskiego Kánonik Regularny Ordinis Canonici S. Mariae Demetri de Vrbe Fratrum de Paenitentia B. B. Martyrum w Krakowie w Kościele Świętego Marka Ewangelisty Spoczywający Rożnemi łask y cudow znakami Słynący Hystorycznym piorem do sentymentow y Świadectw rożnych Stárodawnych Pisarzow y Autorow attemperowanym Opisany. w Roku 1736. Dnia 24. Lipcá w Krakowie w Drukarni Jakubá Mátyaszkieviczá J. K. M. y J. O. J. X. Biskupá Krakowskiego Xiążędziá Siewierskiego Ordynaryinego Typografa. w 4ce, k. tyt. i k. 3 nlb., str. 142 i k. 1 nlb.

Dedykacja Ś. Annie; poczem: Przemowa do pobożnego czytelnika (5 stron).

Poczem od ark. A żywot błogosławionego w XXVII rozdziałach: O familji jego, o narodzeniu, o młodości i edukacji (same ogólne, żadnych dat i faktów). O jego wstąpieniu do klasztoru Augustjanów w Bystrzycy. O przyjeździe jego do Krakowa. O jego cnotach. O cudach sa żywota. O śmierci (umarł 1475 r.). O cudach przy grobie. — Dziełko nie ma wartości historycznej. Powołuje się na Miechowitę, Jana z Troszian, G. Penuota, Wyjnkkojałowicza (sic), Jędrz. Granowskiego. Cytuje wiersze Jana Kantego i Jana Achacego Kmity.

Na końcu: Protestatio auctoris, gdzie wymienione nazwisko: Tomasz Strzestewski (z r. 1736).

Por. tom XVII str. 133.

Joher 8554 (zwie go Strzechowski).

Kraśniń. — Uniw. warsz.

— Ein Fürst vor der Welt und vor Gott der ehrwürdige und treue Diener Gottes Michael Gedrutius Fürst des Gross-Litauer Hertzogthums canonicus regularis des heiligen canonischen Ordens der Creutzherren mit dem rothen Hertz S. Mariae Demetri de Urbe, Beatorum Martyrum de Poenitentia... mit historischer... Feder von Thomas Strzestewski dieses Ordens Canonico regulari, in sarmatischer Sprach beschrieben, nunmehr von P. Joanne Ronn Bohemo Reichenbergensi in Prag eben des Ordens Canonico regulari ins Teutsche übersetzt, Prag gedruckt bei Georg Labaun, Univ. Buchdr. 1740. w 4ce, k. 6, str. 134.

Joher 8555.

Ossol.

STRZESZKOWSKI Jan. Decas Nobilissimorum Adolescentium, Primam In Artibus Liberalibus & Philosophia lauream, In Alma Academia Cracoviensi, Schola Regni Generali; Praesente Perillustrium Admo: Reue: Clariss: Viro-rum, ac iuuentutis florentissimae corona, Debite Sumentium. In signum boni affectus hoc Carmine A Ioanne Strzeszkowski eiusdem Laureae Co candidato exornata. Anno M.DC.XXXIX (1639). Crac. Typis Stanislai Bertutovic Lenczewski w 4ce, k. tyt. i k. 4 nlb.

Na odwr. herla Akad. i sześciowersz. Następnie oda i 4 wiersze na cześć St. Marcinkowicza, Alb. Szczuki, Jak. Kunowskiego, Stan. Mogilnickiego, Stan. Uniejowskiego, J. Jakobowica, Aleks. Razowskiego, M. Widawskiego, C. Padukowica. Na końcu: sub ausp. rect. Alb. Borovii. Bandt. H. druk. krak. 415. Jagiell.

Strzeszkowski Marj. ob. Strzeszkowski.

STRZEŻ Jan Ludwik. Maeror Europevs In Fvnerē, Serenissimae Caeciliae Renatae Reginae Poloniarvm. [Na końcu:] Cracoviae In Officina Typographica Stanislai Bertutovic Anno Domini, 1644. fol., k. tyt. i k. 9 nlb.

Przypis Wacławowi Leszczyńskiemu, nominatowi warm. Podpisał: J. Strzeż stud.

crac, alumnus garvasc. Panegiryk pełen przesadnych pochwał: si vetus stetitset antiquitas, Caec. Renatam in Dearum numero locavisset. Szczegółów biogr. nie ma.

Wiszn. VIII 108.

Czart. — Jagiell. — Kraśniń. — Raczyń. — Uniw. warsz.

— Mowa Koscielna Przy odebraniu Kościoła Torwińskiego Iakvba Świętego, Z Rak Dissydenckich, á oddanego Pánnom Zakonnym, Reguły Świętego Benedykta. Przez I. M. X. Iana Ludwika Strzeżá, Kustosá Kátedrálnego, y Archipresbiterá Chelmińskiego, Proboszczá Sánockiego, I. K. M. Sekretarzá. Wyprawiona. W Toruniu, Dniá Dziewiętnastego Lipcá. Roku Páńskiego, Tyśiąc-nego sześćsetnego sześćdziesiątego siódmego. (1667). W Krakowie, V Schedlow, I. K. M. Typografow. w 4ce, k. tyt. i k. 2 nlb., str. 15.

Na odwr. tyt. miedzioryt herbu Szczawińskich i dwa dwunwersze łac.

Poczem dedykacja Pawłowi Szczawińskiemu kaszt. inowł., komisi toruńskiej dyrektorowi. — Następnie 1 k. z cytatem ze św. Chryz. i aprobacją Jacka Liberiusa.

Druk tekstu kas. gocki; inicjał początkowy S ozdobny, ale mocno zużyty. — W kazaniu na str. 7 wychwala wypędzenie Arjanów. Chwali króla Jana, że za pierwszy zaszczyt bierze rozmnożenie wiary. W końcu zwraca się do pasterza djeczej.

Joher 9047. — Finkel III str. 1566.

Czart. — Dziak. — Jag. — Kras. — Ossol.

Strzeżmińska Zofja ob. Czechowski Jan (Epithalam. 1622).

Strzeżmiński Balcer i Jan ob. Gliczner Er. (Colloquium 1565).

Strzeżowczyk Adam ob. Lewandowicz Adam (Dama).

STRZEŻÓWSKI Wawrzyniec. D. O. M. A. Quaestio de materia prima. In Alma Academia Cracoviensi a M. Laurentio Strzeżowski, in eadem academ: professore, publice ad disputandum proposita. In lectorio DD. Theologorum Anno Dni 1644 die 11 mensis febr. hora 15. Permissu magnifici D. Rectoris. Cracoviae, in officina Valeriani Piątkowski. 1644. w 4ce, kart 4.

Na odwr. k. tyt. herb Akademji i 2 wiersz Jana Kraśnińskiego, kaszt. ciech., stud. retor. Dedykacja: Domino rectori et doctiss. collegii majoris professoribus. Na końcu: Sub ausp. magnifici D. Jacobi Vitellii, theol. prof., rectoris. Jagiell.

— *Quaestio Physica De Vi Motrice Elementorum*. A Lavrentio Strzeżowski Colle: Min. in Acad. Crac: Professore, Publicè ad disputandum In Lectorio DD. Theologorum Die 4 Decem. Anno D. M. DC. XLIX. (1649). Permissv Magnifici Dni Rectoris Proposita. Cracoviae, In Officina Typographica Valeriani Piątkowski. w 4ce, k. tyt. i k. 3 nlb.

Na odwr. tyt. lichey drzeworyt, przedstawiający berła akadem. Poczem: *Quaestio phys. de vi motrice elementorum*, rozbrana w 4 konkluzjach, a każda z nich podzielona na corollaria. — Na końcu: Sub ausp. Stan. Rożycki, Jagiell.

— ob. Sleszkowski Sebastjan (Incomparabilis Thesaurus 1621).

Strzyż Jan ob. Kucharski Andrzej (*Quaestio* 1641).

Strzyżewski Ioannes ob. Catalogus (1770).

Strzyżewski, muzyk ob. Scacchi (1643).

Strzyżewski Andreas ob. Czechowicz Jan (1601).

STRZYŻOWSKI Jan Aleksander. Mnemosynon Virtutis Et Honoris. Generoso ac Venerabili Domino Dño. Ioanni Francisco Wolski, Protonotario Apostolico. A Joanne Alexandro Strzyżowski, Prutheno Studioso Juris Prudentiae, Oblatum. Dvm. In celeberrima Jagelloniã Academia solenni ritu Artium & Philosophiae Baccalaureus renunciaretur. (B. m. i r., ale 1635). w 4ce, k. tyt. i k. 4 nlb.

Zawiera kilka wierszy łac. — Na końcu zwrot Ad Zoilum: Haec mala sunt, sed tu non meliora facies.

Juszyński Dykc. II 218. Osol.

Strzyżowski Mikołaj ob. Szechowicz Maciej Aleks. (Jezusa Chrystusa 1609).

(**Stubenrauch**). Catalogus librorum maxime gallicorum qui in aedibus Stubenrauchianis in oppido Bielino sitis hic Varsaviae IV Maji sequentibusque diebus, horis antemeridianis, et quidem a noua usque ad duodecimam publica auctionis lege et patrata pro pecunia venales prostabant. Catalogue des livres françois et latins, qui serout vendus par une vente publique dans la maison

du vieux Stubenrauch, derriere Otwock dans la petite ville Bielino. Elle commencera le 4. May à 9. heures du matin jusqu'a midi et sera reguliere ment continuée. Varsaviae MDCCLXI. (1761). w 8ce, ark. C₄.

Zarazem: Supplement, ark. D₄. Jagiell.

(**Stubner Ambroży**). Propemptika, Scripta Ab Amicis, Ad Reverendum Virum, Pietate Et Ervditione Praestantem, D. M. Ambrosium Stubnerum, Schemnicensem, Pannonium, Viteberga Dantiscum discedentem ad docendam Dei Ecclesiam. Witebergae Excudebat Iohannes Crato. Anno M.D.LXI. (1561). w 4ce, k. 4.

Pisali tu: Martinus Henricus Saganensis, Georgias Purkircher i Johannes Molitor Noribergensis. Bibl. budap.

— ob. Retellius Michał (1565).

STUBNER Joan. Introductio in historiam ecclesiasticam per tabulas. Dantisci, 1685. fol.

Jocher 8136.

STUBSKI Jakób Jan. Magnae Molis Magna Rvina, Quam, Perillustris ac Magnifici Domini, D. Georgii Bilewicz Succamerarij Ducatus Samogitiae Et Lectissimae Coniugis Catharinae Alexandrae Krzeczonowiczowa Lugubris Occasus Proposuit: Praesentata, Maesto ex obitu Sororis Magnifico Domino, D. Ioanni Georgio Krzeczonowicz Perillustris ac Magnifici Domini Vexilliferi Vilmensis Filio Et Magnificis Dominis D. D. Iaroslao, & Ioanni Billewiciis, Perillustris Samogitiae Succamerarij Filijs Per Iacobvm Ioannem Stvbski Philosophiae in Almã Academiã Vilmensi Societatis Iesu auditorem. (Cały tytuł w prostokątnej ramce). [Na końcu:] Vilnae Typis Academicis Societatis Iesu Anno D. 1644. w 4ce, k. tyt. i k. 19 nlb.

Na odwr. tyt. pięknie sztychowane herby i dwuwiersz. Poczem dedykacja Stubskiego i cytaty z Seneki. — Rozpoczyna Elogium funebre na k. A₄—C₂ recto. — Poczem Epithaphium tribus commune; oda łacińska ad Joan. Geor. Krzeczonowicz; wiersz łac. ad Iaroslann et Joannem Bilewiciis in funere cariss. parentum... (do k. C₄ verso).

Poczem bez osobnego tytułu i mniej starannym drukiem (z sygnaturą od A—B₄) dodano: Jasny Xieżyc nieśm. cnot... Ka-

tarzyny Alexandry Krzesonowiczówny... zmarłej małżonki... Jerzego Bilewicza. (Jest to panegiryk żalobny, zdaje się tego samego pióra, co rzekoma praca Stubskiego, a zapewne praca któregoś z Jezuitów). — Końowy wiersz polski: Do żalobnych... corek... Anny, Katarzyny Rybińskiej, Doroty Oziębłowskiej, Eufrozyny y Theophily Billewiczównych. — Na końcu: Ad M: D: G: et sine labe C: V: M: C: H: Vilnae Typis Acad. S. J. Anno D. 1644.

Cały druk ujęty w te same ramki, jak tytuł. Egz. w Suchej ma własnoręczny przypis autora Reformatom w Lublinie.

J. Tarn. (Bran.) w Suchej — Univ. wil.

Stuchs Jerzy, drukarz ob. Breviarium (1501, 1502) — Diurnale (1498) — Missale (1499).

Ptaśnik w Mon. Pol. typ. str. 23.

Stuckenfeld Dominik ob. Comelli de Stuckenfeld.

Stuckey Natanael ob. Bidellius. Bock I 969.

Stuckius Wilhelm ob. Latański Jerzy (Oratio 1582) — Turnowski J.

O jego stos. z Polakami ob. Wotschke w Aus Posens kirchl. Verg. 1915 str. 53 i passim. — Tenże J. Turnowski str. 80 i 102.

STUEMUND C. H. Die herrschende Liebe wollte an dem Hochzeitfest Ioh. Siegmund Ferberi und Adelgundae Renate von Hornin vollenzogen werden. Danzig, 1701. fol.

Studenci ob. Bursa Garwasciana (1637) — Koszucki Sebastian (1632) — Naymanowicz Jak. (Krakowscy 1632) — Obowiązki.

Student (Der arme) ob. Bogusławski (1794) — Niemcewicz.

Bernacki Teatr II 219.

Studla ob. Cimmerman J. K. (de 1707) — Coxus Leonardus (Methodus 1526) — Decisio (1629) — Glover Joz. (juvent 1750) — Łodziński Joan. Nep. — Marzęcki Ant. (Oratio 1721) — Piotrowski Gracjan (1765) — Ratio — Stobaeus M. (philolog. 1711) — Willichius (de formando 1550) — Wojt Jakób (de incrementis 1723).

Studiis (De) Jesuitarum abstrusioribus Relatio 1608. w 4ce.

Jocher 9277.

Studioli Posnaniae ob pestilentiam exules (1589)... ob. Posnania — Zajączkowski Alb.

— ob. Chaules (1604) — Karp. K. (1762).

Studiosus ob. Bodocki W. (Rostoch. 1664) — Piscianus Mercurius (1744) — Zamelius G. (apodemicus 1651).

Studium ob. Arent T. (polemicum 1716) — Coeli terrarumque (1764) — Frankiewicz Mat. (pulchritud. 1749) — Ignacy Lojola (premisł.) — Jabłonowski Józ. Al. (lwowskie) — Jan Kanty (pulchritud. 1760) — Messenius J. (virtutis 1604) — Spourny (philos. 1775).

Studnitz Melchior ob. Reimnitz Samuel (1678).

Studnitzin Frankenberg Ursula ob. Fulcerinus X. Jerzy (1678) — Koschenber Hans (1678) — Reimnitz Samuel (1678).

(Studziana). Piesn O Cudownym obrazie P. Maryey Studzienskiej R. P. 1671 wślawionym. w 4ce.

— Piesn Nowa O Cudownym Obrazie Przenadostojniejszej Mátki Bożey, Naswiętszej Panny, Mariey W Studziannym Dworze, w Powiecie Opoczyńskim Woiewodztwie Sędomirskim. Gdzie wielkimi y niezliczonemi Czudami słynie. Notá Iáko; Páno na 2 chory Anielskie wzniešioná. w 4ce, k. 2.

Obacz: Źródło cudów y zask. (1729), gdzie na końcu tę pieśń wydrukowano. Ale zdaje się, że wychodziła także osobno. — Bibl. Ossol. posiada saszczek jakiegoś druku, zawierający na czele pieśń powyższą (nr 43, 506).

— ob. Carrara (Oppidum 1757) — Chociszewski Stan. (Kościół 1692) — Frydrychowicz Marcin Stan. (1670) — Przybylski Kaz. (Zbiór dobrocz. 1776) — Sanner Stan. (Owea Chryst. 1678) — Źródło cudów (obraz 1729).

Ob. Bibl. Estr. IV str. 401.

STUDZIENSKI Augustyn. Lvtنيا Apollinowa Ktorá ná szczęśliwe zwiásku Małżenskigo zavvárcie, y dvoch Miásta Lvvovskiego Domov Przędnich, novvym pouinovváctvem zláčenje wielkich chvval godnym Oblubiencom. Panv Woyciechowi Ostrogorskiemv. Y Pannie Katarzynie Wolffowicownie. Ná Oświádczenie Chęci. Y ná zakład posług swoich obowiazánych. Avgvstin Stvdzienski

Rythmem prostym vstroioną oddaie. ConIVgIVM pñs sponsIs DabIt VIR-tVs. (1623). We Lwowie, W Drukárni Ianá Szeligi, I. M. X. Arcybiskupa Lwowskiego Drukárzá. w 4ce, k. tyt. i k. 13 nlb.

Dedyk. do Przechacnych Oblubieńców Pana Wojc. Ostrogorskiego (t. j. Szaufenberga) i Kat. Wolfowicowny. Wychwała w niej Kampiana, wuja pana młodego.

Potem następuje szereg pieśni weselnych, podzielonych na pięć chorów. Wysławiają one godność małżeńską, staranie o cnotę, przyjaźń żony, snaczenie węża małż. itp. Dziewięty chór oddaje trzy rostruchany, dziesiąty trzy pierścienie.

Wiersze są liche, ale jest w nich materiał obyczajowy. Przekładowane nibyto erudycją klasyczną.

Juszyński II 218. — Maciej. Piám. III 714. Jagiell. — Uniw. warsz.

STUEBEL Jan Jakób. Dissertatio panegyrica de comparatione Augusti I et II, regum Poloniae. Annabergae 1698. fol.

STRUEVE Dan. I. S. N. I C. Dissertatio Theologica De Eudokia Dei In Negocio Salutis Humanae, Ex Ezech. C. XXXIII. v. 11. Quam In Celeberr. Athen. Gedanens. Auditorio Maximo, Praeside Viro Plurimum Reverendo, Amplissimo, Excellentissimo, Dn. Aegidio Strauch, SS. Theol. D. P. P. et Rectore, itemque Ad SS. Trinit. Pastore, Praeceptore, ac Patrono aeternum venerando Valedictionis loco Solemni Disquisitioni Sistit. Daniel Stüve, Gedanensis A. C. M.DCCLXXII. d. XXI. Iunii. Dantisci, Imprimebat David Fridericus Rhetius (1672). w 4ce, str. 67.

Na ostatnich dwu kartach wiersz łac. Wrocław. miejs.

Stuwe Jakób ob. Stuwe.

Stultitia ob. Jabłoński D. E. (1696).

STUMMER Hippolytus. Propempticon quo Joh. Godofredo à Diesseldorf, cum prof. publ. introduceretur, acclamare voluit. Danzig 1697. fol.

(Stumsdorf). Formula Stumsdorfianorum pactorum. Quod factum est Mense Septembro 1635. w 4ce.

Ob. Formula.

— Formula plena et ex Autographo descripta, Stuhmsdorffensium pactorum... das ist Das vollkommene und

aus dem Original verdeutschte Formular des Stumsdorfischen Vertrages. Danzig 1635. fol. Gdańsk. miejs.

— ob. Articul (des Stillstandes 1635) — Forme (the 1635) — Formula (Vertrag 1635) — Formular — Fowler (The history 1656) — Friedensvertrag (1635).

Stuobichin Maria Leonora ob. Jagodyński Stanisław Serafin (1618).

STUPANUS Emanuel. Animae humanae essentia, praecipuae huius facultates et functiones... in disputationes aliquot menstruas ab Emmanuele Stupano, Philosopho et Medico Basil. Professore ordinario. Respondentis partes suscepturis D. Johanne Erb Posnaniense Polono d. 7. Martii D. Johanne Jacobo Klein Sebusiens. ad d. 11. Aprilis... contracta et Mystis Appolineis ad velitandum exhibita. Basileae, typis Joannis Schroeteri 1627. w 4ce, ark. C. Uniw. warsz.

STUPANUS Jan Mikołaj, Rhetus. Doctrina De Elementis: Itemque De Doloris & Voluptatis Causis. A Ioan. Nicolao Stupano, in Academia Basiliense, ex Galeni Hipp. Arist. & Platonis sententia enarrata: summatisq; in propositiones digesta: & pro binis primis huius anni Menstruis Exercitijs, ad disputandum proposita. Adiecta est etiam Paracelsistarum sententia de Elementis: quae illis Principia dicuntur. Respondentibus pro primo Mense, M. Lvca Ivsto. Ad 31. Ianuarij. Pro altero M. Ioan. Henrico Ryhinero. Ad 28. Februarij. Basileae, Typis Conradi Waldkirchij. cIo.Io.XCVII (1597). [Cały tytuł w prostokątnej ozdobnej ramce]. w 4ce, k. tyt. i k. 15 nlb. (sygn. A—D₄).

Dedyk. Georgio et Januszio Radsvillis. Tu wychwała nauki przyrodnicze. Podnosi chęć wiedzy obu Radziw. i ich podróże. Dzieli się na 2 części. Pierwsza obejmuje 67 tez (de elementis). Do niej dodane tezy, które swalniają teorię Paracelsa i jego uczniów. — Poczem idzie jako część osobna: Disputatio secunda de dolore. Powołuje się na pisarzy starożytnych i współczesnych.

Wierzbowski III 3034.

Kraśniń.

— De Holometri fabrica et usu instrumento geometrico olim ab Abele

Fullonio apud Henricum II Galliae regem invento nunc vero Jo Nicolai Stupani Philosophi et Medici opera sermone latino ita explicato ut ad omnis generis dimensiones investigandas et regiones describendas utilissimum simul et facillimum.. Basileae, per Petrum Pernam 1577. fol., k. nlb. 4 i str. 51.

Dedyk.: Ad generosum et magn. D. D. Joannem Osmolsky de Pranieńki Polonum. Podpisany pod nią Stupanus, Rhetus. Tu powiada, że Osmolski uczył się u niego matematyki. — W rozprawie chodzi o przyrząd geometr. do mierzenia odległości, wynaleziony przez Abla Fulloniosa na dworze Henryka II franc. Pawlik.

— Doctrina de spiritibus.. Basileae typis Waldkirchii 1599. w 4ce, k. 14.

Ded. Johanni Radzimiński, Stanisłai Podlassiae Palatini filio. Pod dedykacją podpisany Stupanus „tibi totique genti polonicae deditissimus“. — Respondentem był Lafrancus Lazaronus, ale widocznie pisał rozprawę Stupanus.

Notata prof. Kota.

— De Hominis Natvra, Secundvm Hippocratē: Itemq; De Officina Sanguinis Venarvm' qve Principio. Disputationes Binae. Ex Diexodica enarratione, libri Hippoc. de Hominis Natura, summatis excerptae: & pro Mense Iunio & Iulio, Exercitij publici Causa, ad disputandum propositae A' Io. Nicolao Stupano. Ad Illustres & Generosos D. D. Barones Raphaelē Et Andreā De Leszno, Palatinidas Brestenses fratres. Respondentibus D. Rvdolpho Saltzmano Argent. Ad diē Iunij 6. & D. M. Io. Henrico Rybinero. Basiliens. Ad diē Iulij 4. Basileae, Typis Conradi Waldkirchij. cfo.Io.XCVII. (1597). [Cały tytuł w prostokątnej ozdobnej ramce]. w 4ce, k. tyt. i k. 15 nlb. (sygn. A - D₄).

Dedyk. baronibus Raph. et Andreae de Leszno, palatinid. brest. Obaj byli słuchaczami Coll. Medici. Wspomniany też ich efor J. Amplias (Soszyński) i Paweł Virduog. Od k. C verso idzie: De instrumento saugificationis venarumque principio disputatio secunda.

Wierzbowski III 3033.

Krasińs.

— Cl. Galeni de temperamentis libri tres... ad disputandum propositi. Basileae, 1597. w 4ce, k. 28.

Dedyk. baronibus Naruseviciis Andreae, Samuēli et Alberto, dominis suis colendis. Tu mówi o ich krewnym Jerzym Radziwile, który też bawił w Bazylei. Chwali też Salom. Neugebauera, efora Narusewiców.

Dokładniejszy tytuł ob. pod Galenus. — Wierzbowski III 3035. Krasińs.

— De naturalibus facultatibus... disputationes binae.. propositae a Joan. Nic. Stupano, respondentibus Laur. Hyperio et Joan. Frölich.. Basileae, 1599. w 4ce, k. 22.

Ded. Stupans: Stanisłao, Johanni, Zbigneo, Adamo Lipsiciis a Goray (synom Jana). Eforem ich był. Wine, Lyscovitius. Wychwala w dedykacji kancl. Zamoyskiego. Notata prof. Kota.

— Partes humani corporis compendiose enarratae... ad disp. propositae a Joanne Nic. Stupano. Basileae, Schroeter. 1601. w 4ce, k. 28.

Dedyk. Nicolao Zienovicio, palatinae brestensi. Podnosi, że pochodzą od Despota, Servia duce i że byli orthodoxae ecclesiae refugium. Ojcem Mikołaja był Krzysztof; wspomina o jego walkach pod Batorym.

Notata prof. Kota.

— Tertiae partis Pathologiae caput III de causis symptomatum.. Basileae, Typis Schröderi. 1606. w 4ce, kart 12.

Dedyk.: Joanni et Andreae Firlejom. Tu chwali Sal. Neugebauera, ich efora i Mik. Firleja, ich ojca.

— ob. Galenus — Lembka Marcin (Illustris 1604, Duce 1598) — Machiawell (Princeps 1580, Disputationum 1591) — Naborowski Daniel (Numine 1594) — Pynussius D. (1586).

Rothe Rys dziejów psych. 1892.

STURCIUS Azarias. Oratio De Nobilitate Eivsqve Natvra Et Officio. Ad Illvstriss. Heroem Et Dominvm, D. Nicolavm Zebrzydowski De Zebrzydowice, Palatinvm Et Generalem Cracoviensem, Sniatineń. &c. Capitanevm, Senatorem Regni Poloniae Primarium. Scripta ab Azaria Stvrcio I. V. Cand. Cracoviae, An. Dom. 1604. w 4ce, k. tyt. i k. 11 nlb.

Na odwr. k. tyt. dedykacja Mik. Zebrzyd. datowana Non. Decemb. 1604. Tu pisze, że uczył syna Zebrzyd. nauki prawa. Wyraża swę wdzięczność za to, że: „Mibi quoque peregrino et veluti exuli tantam

benevolentiam exhibuit, ut ingratum iudicarem, si non aliquo grati animi signo hoc ipsum cunctis ostenderem“.

W mowie daje obraz szlachcica, cytując nieustannie pisarzy rzymskich, a unikając aluzji do współczesności.

Branic. — Jagiell.

— Disputatio de jure iurando... quam in vetusta Basiliensium Academia... praeside Job. Möringio... proponit 10 die Julij Azarias Sturcius L. D. Basileae, Waldkirch, 1600. w 4ce, k. 8.

Dedyk. Davidi Hilchen... nec non Christophoro Sturcio jurisconsulto atque historico, patri suo.

Notata prof. Kota.

STURCIUS (Sturciades, Sturtius)

Krzysztofor († 13 kwiet. 1602). Aysa Illvstriss: Principis Domini Caroli Sverdermaniae &c. Dveis. Aduersus Serenissimum ac potentissimum Dominum D. Sigismvndvm III. Regem Sueciae ac Poloniae &c. suscepta. Accessit refutatio apologiae D. Caroli certis & euidentib. rationib. suffulta. Scripta & publicata ex mandato S. R. Maiestatis proprio. Dantisci, In officina typographica Iacobi Rhodi. M.D.XCVIII. (1598). [Cały tytuł w prostokątnej ozdobnej wianecie]. w 4ce, k. tyt. i k. 3 nlb., k. 96 lb., k. 1 nlb. (sygn. A—Z₄; Aa do C₄).

Istnieją także egzemplarze z datą 1597.

Rozpoczyna: Praefatio ad Lectorem (na 5 strouach). Tu narzeka na jakąś „Apologię“ wymierzoną przeciw Zygm. III ze strony Karola Suderm. a wydaną po sawedzku, łacinie i niemiecku (nie nmiem wskazać bliżej tytułu i autora tej „Apologii“; biblijoteki nazwe jej nie posiadają). Pisze, aby ujawnić prawdę: nihil iniuriandi animo sed veritatis contest. omnia et honoris regii conservandi causa.

Na k. A₄ verso (uielicabowanej) rozpoczyna się Aysa. Jest to opowiadanie historyczne. Rozpoczyna się od przedstawienia, jak Karol doszedł do stanowiska gubernatora; poczem o wypadkach z r. 1596 — wszystko pod kątem widzenia Zygmunta III. Na marginesach są litery A—O, będące odсылkami do dokumentów ogłoszonych wkońcu tego dzieła.

Na k. 8: Refutatio Apologiae D. Caroli... Jest to wywód prawniczy. Zwalcza pretensje Karola argumentami czerpanymi z Bodinusa, prawa rzymskiego, pisma świętego, Aristotelesa. — Na k. 28 wyraża się ujemnie o Machiawelu (Mach. schola logica). Tendencją jest wyka-

że Karol doszedł bezprawnie do władzy król. (sine approb. ordinum regni Suecici). Przytacza dużo przykładów uzurpacji z dziejów Sawecji, a także Polski (na k. 44 o Masławie = Kromera). — Od k. 48 verso formułuje bliżej w 18 rozdz. zarzuty przeciw Karolowi: 1) formam gubern. immutavit; 2) feuda concessit; 3) fideles regni oppressit; 4) litteras M. Reg. contempit; 5) novas exactiones imposuit; 6) redditus non recte collocavit; 7) religionis mutatio caussatur; 8) rempublicam mutavit; 9) a parentis virtute degeneravit; 10) R. M. in invidiam vocat; 11) regnum affectavit; 12) milites stipendio fraudavit; 13) monetam suo nomine cudit. W każdym z tych rozdziałów dużo materiału historyczanego.

Na k. 71 verso: Finis, poczem 1 karta nlb. biała, od nast. karty (72): Sequuntur Copiae literarum inter S. R. M. et duccem Carolum, mutuo missarum, aliarumque scripturarum, quae in superiori narratione ordine citantur.

Pism tych znaczonych literami od A—O (na marginesie) jest 13 a lat 1594—97.

Całe dzieło ma więc wartość źródłową, a zwłaszcza musi interesować jako przyczynek do dziejów teorii prawa publicznego XVI w. — W nauce nie wyszukaue. Analogiczne polemiki prawne w sporach między Polską a Sawecją powtarzają się w XVII w.

Na ost. nlb. karcie: Errata.

Ob. Finkel I nr 3335 i 3359 (gdzie zestawiono współcz. publikacje). — Piekarski Katalog kórn. nr 1462. — Hoppe 82.

Akad. — Bibl. nar. warsz. — Branic. — Czart. — Jagiell. — Kórnik. — Kras. — Ossol. — Raeszyń.

— De Negotio Moldavico Epistolae Clementis IIX. PP. Altera, ad Sereniss. Regem Poloniae Sigismvndvm III. Altera, ad Illustrissimum Dn. Johannem Samoscyum, magnum Regni Poloniae Cancellarium: Item Responso Magni Cancellarij, qua concinnè & neruose à se suspiciones remouet. Iudicium ex certae scientiae, non ex multitudinine faciendum: ait Plato. Rostochii Typis Stephani Myliandri (1596). w 4ce, k. tyt. i k. 9 nlb.

Na odwr. tyt.: Lectori S... Christ. Sturcias. Tu pisze, że gdy bawił na sejmie warsz. zetknął się z Zamojskim i doniósł mu o wydaniu listu Klemensa VIII w Germanji. Otrzymał wówczas od Zam. odpis jego odpowiedzi. Poczem wychwala Zamojskiego. (Ów tekst wydany w Niemczach ob. w Bibliogr. XIX, 285).

Brossura zawiera istotnie: 1) List Klemensa VIII do Zygmunta III z dnia 8 nov. 1595. — 2) List Klem. VIII do J. Zam. z tejże daty. — 3) Odpowiedź Zam. z 10 stycznia 1596.

Papież sahęca Zygm. III do porozumienia z cesarzem Rudolfem. Zamojski wyjaśnia stanowisko Polski w sprawach moldawskich i tatarskich i sibijsz sarnzty esynione Polace przed Stolicą Apost. (chodzi o Jeremiasza Mohiłę).

Wiszn. VIII 3. — Wiersb. III 3016. Kórn.

— Oratio de vitæ decore per prudentiam, et patientiam comparando et conservando. In qua Serenissimi ac Potentissimi Principis ac Domini Dn. Sigismundi III Regis Poloniae ac Sueciae etc. ac Ordinum Regni Poloniae Magnique Ducatus Lithuaniae prudens consilium de ordinanda Republica Livoniae, et magna solertia Dn. Commissariorum commendatur. Habita a nobili et clarissimo Viro Christophoro Sturcio I. U. D. et Historiarum Professore. Die XXIII. mensis Octobris anno 99. Rostochii exprimebat Christophorus Reussnerus Anno 1600. w 4ce, kart 18.

Dedyk. Petro Ostrowio... Rostochii Cal. Januarii 1600.

Wiersbowski II 1919. Petersb. publ.

— Oratio in obitum Davidis Chytraei. Rostochii 1600. w 4ce.

Drnk. również w: Vita Davidis Chytraei Rostochii (1601).

— Oratio de illustr. principe Sigismundo Augusto, duce Megapolitano... Rostochii 1600. w 4ce.

Recke i Napiersky IV 333.

— De vita, rebus gestis, ac obitu Stephani primi Regis Poloniae orationes duae.

Ob. Warszawioki Krz. (1587, 1627).

Wisniewski VIII 146.

— Altera oratio de Stephano rege Poloniae... pronunciata a... Christoph. Sturtzio. Ded. Stanislawo Pekoslawski... in Livonia Regio Legato. Anno 87. (1587). w 4ce, str. 24.

Pierwszą część tworzy mowa Warszawiokiego. Gdańs. miejs.

— ob. Klemens VIII (1596) — Nolde (Memoriae 1587) — Warszawicki Krz. — Zamojski Jan — Zygmunt III.

Witte Diar. Bogr. I. — Beckmann Catal. Bibl. Univ. Francof. — Univ. Lexic. 1744 str. 1439. — Finkel III 1867.

Sturm Balthasar ob. Romer Adam (Cicero 1610).

STURM Ch. Rok Fizyczno-Moralny Czyli Uwagi Nad dziełami Boga, w porządku natury i Opatrzności uważanemi. Na Każdy Dzień Roku Rozłożone. Tom I. Styczeń. Luty. Marzec. [Tu winieta]. w Warszawie. w Drukarni kosztem Piotra Zawadzkiego Roku MDCCXCII. (1792). w 8ce, k. tyt. i k. 3 nlb., str. 360, k. 2 nlb.

Toż... 1793. Tom II (Kwiecień—Czerwiec) str. 356. — T. III (Lipiec—Wrzesień) str. 367. — T. IV (Październik—Grudzień) str. 400.

Dedyk. na 2 k. do Bony ze Świdzińskich Granowski (sic) i Marji ze Świdz. Lancokoroński kaszt. polan. — Podpisany pod nią: Tymczas (jest nim Wincenty Roch Karczewski, obacz t. XIX str. 112—3). — Poczem: O celu Autora. Tu autor (Sturm) mówi, że dzieło przesnaczone jest dla młodzieży. Powybieirał „objekta które endziennie otaczają człowieka“. Czerpał z dzieł Buffona, Derhama, Slnzera i in.

Tom I obejmuje pierwsze 3 miesiące roku. Na każdy dzień miesiąca podaje stosowne rozmyślenia, a więc np. na styczniu: z okol. N. Roku; o ogniu; o awiaractach w zimie; o powabach simy; o roślinach zielonych w zimie; o gwiazdach; o drobnowidau (mikroskopie); o Lapończykach; o bojaźni strachów; o ogniach podziemnych; o szronie; o pożyteczności chleba; o śnie; o rewolucjach natry. — Po każdym miesiącu dany opis rzeczy i tytuł do nast. miesiąca. Rozmyślenia te mają treść relig. moralisującą (o dobroci i wielkości Boga), a fakta przyrodnicze są traktowane tylko jako punkt wyjścia. Toteż należy to dzieło traktować jako analogię do „Praw fizycznych i moralnych“ Karczewskiego, które mają na oku walkę z doktryną materializmu a nie są dziełem przyrodniczem.

Akad. — Kijowa. — Uniw. wileńs.

STURM Jan, prof. w Strasburgu († 1590). Ioannis Stvrmii Neanisci. Quid das, & o libelle, quid promittis? Nugas: sed vtilis, et merè neaniscos. Continentur autem hoc libello ex Neaniscis Sturmiianis. Dialogi V. I. Corruptus. II. Ebrietas. III. Apparatus. IIII. Conuiuium. V. Tabellarius. Torvnnae Excudebat Melchior Nering. M.D.LXXXIII. (1583). w 8ce, str. 37 lb.

Cały tytuł w prostokątnej ramce.

Na k. 1 dedykacja: Praeceptores scholae Torvnensis, ingenuis et bonae spei pueris,

Danieli et Francisco Eske fratribus germanis: Casparo Hauenschilt: Henrico Strobant: Henrico Mochinger: Georgio Grötsch: et Ludovico Amend: discipulis charissimis S. (Autorem jest zapewne Schober, ob.). Następnie 5 dialogów.

Na str. 36: J. Sturmiana Classica epistola secunda.

Wierszowski III 2746. — Obszernie omawia Tync w Dzieje gimn. tor. 1927 str. 82 z egz. bibl. Bawor. — Wojciechowska Z dziejów książki 1927 (mylnie saanacza, jakoby „Estr. druku tego nie ana!”).

Bawor. (Czarn.).

— Epistola ad Illustrissimum Principem, ac Dominum, Dominum Alexandrum, Ducem Slucensem et Copulensem etc. Eiusdem De educatione Principum, libellus scriptus ad illustrissimum Principem Guilielmum: Ducem Olieusium etc. Argentorati Excudebat Nicolaus VVyriot, Anno M.D.LXXXI. (1581). w 4ce, k. tyt. i k. 15 nlb.

Na k. tyt. sygnet drukarza: gryf stojący na kuli i cyfry drukarza.

Na odwrotnej stronie tyt. karty: Joannis Stvrmii, de literarum Studijs annos jam 48 optime merentis: et Argentinae, olim Scholae, nunc Academiae, Rectoris perpetui, vera effigies. Anno aetatis XLVIII. Pod tem portret Starma, pod portretem wiersze: Corporis effigiem potui producere sculptor, Mentem non potui: quam monumenta docent.

Rozpoczyna list, w którym powiada, że go imieniem Xeia pozdrowił Joannes Lobartus prawnik, i żałuje że nie był obecnym w Strasbnigu podczas przejazdu księcia. — Chwali Stefana Batorego, mówi że Ostroroganus Joannes cum Nicolao Altdorphaniana et apud nos in nostra Academia versatus est et nunc in Gallia est. Wspomina Jana Dzierzka sekret. królowa. Pisane Northemii, 27 Maij anno 81.

Porównaj Latański Jerzy.

Wierszowski II 1568. — Benis Materj. do dziejów w Arch. do hist. liter. VII 69. Wydanie z r. 1600 ob. niżej pod: Specnli. Jagiell. — Ossol. — Synod ewang. wil.

— Institutio Literatae Sive De Discendi Atque Docendi ratione Tomvs Primvs, Stvrmianvs. [Winieta]. Quae hoc primo Volumine continentur, sequens pagella indicat. Torunij Borussorum Anno Domini MDLXXXVI (1586). w 4ce, k. 28 nlb., str. 648 i k. 4 nlb.

Na odwrocie k. tyt. spis: 1) De literarum laudis recte percipiendis, Liber. — 2) Clas-

sicarum epistolarum libri III. sine Schola Argentinensis restituta. — 3) Academiae Epistolae Urbanae: Liber I — 4) Scholae Lauinganae. — 5) De educatione principum libellus. — 6) Nobilitas literata. — 7) De exercitationibus rhetoricis. — 8) De amissa dicendi ratione, et quomodo ea recuperanda sit. Libri II. — 9) Linguae latinae resoluendae ratio. Wreszcie notatka o tych rozprawach, których tu niema.

Rozpoczyna dedykacja Sturmowi, dat. 1586 a podp. przez rektora, pror. i prof. „sakoły Toruńskie. — Dalej: Praefatio ad lectorem de scholis et libris Starmania. — Na str. 614: Iudex secundum ordinem capitum.

Od str. 625:

Schola Argentinensis. Hoc est, Epistolarum Ioannis Stvrmii Classicarum... a Ioanne Lvdoxico Havvenrevero. Cum praefatione Ioannis Stvrmij. (Poczem:) Ad lectorem. Editioni librorum Stvrmianorum, qui hoc Primo Volumine comprehensi sunt, visum est has pagellas coronidis loco apponere, non tantum, quod ex Stvrmianis epistolis Classicis et Academicis confectae sint...

Od str. 627—8 przedmowa a 1 lipca 1571; poczem tablice z planami nauk. W dalszym ciągu wiersze Frisiae, Schobera, Hübnera i innych. Wreszcie Errata. — Poczem: Excusum Torunii Borussorum. Anno Domini M.D.LXXXVI (1586).

Wydawcą tego dzieła był zapewne Henryk Strobant (przy pomocy Schobera?).

Wojciechowska Z dziejów książki 1927 str. 163. — Tync Dzieje gimn. tor. str. 89 i 95 (tu obszerniej opisuje treść).

Ob. Strobant (wydawca dzieła).

Wiersze pochwalne na część tego wydawnictwa, skierowane m. i. do Batorego ob. pod Schober (Poematum 1592).

Bibl. tor. Kop.

— Toż:... (tom II i III) ob. w Bibl. XVIII str. 582—3.

— Linguae latinae resoluendae ratio. Tradita in celebri Reipublicae Argentoratensis Academia. Anno septuagesimo tertio. Et nunc primum in lucem edita: studio Joannis Lobarti Borussi Iuris utriusque Licentiatii. Argentorati excudebat Nicolaus VVyriot M.D.LXXXI. (1581). w 8ce, k. 16, str. 156 i 18.

Dedyk. Joanni et Nicol. ab Ostrorog, od Jana Lobarta, wydawcy.

Wierszowski III 2705.

Uniw. warsa.

— Specvli Avlicarum Atque Politicarum Observationum, Libelli Sex nimirum. 1. De educatione Principum Ioannis Stvrmii, etc. 2. De conciliis et consiliariis Principum Friderici

Fvrii, etc. 3. Consiliarius Hyppoliti A Collibus. 4. Palatinus siue Aulicus Eivsdem Auctoris. 5. Aulicus Politicus. Dvri de Pascolo. 6. Hypomneses politicae de Francisci Gvicciardini. Denvo, Ob Penvriam Exemplarium omnes coniunctim, accuratiùs, in vsum Aulicorum atque Politicorum omnium, concinnati atque aediti. Procurante. Lazaro Zetznero Bibliopola Argentinense M.D.C. (1600). w 12ce, k. 276 i tabl.

Pierwsza rozprawa dedykowana Alexandro duci Slucensi et Copulensi ab. J. Sturmio Northemii 1581. — W edycjach Speculi z lat 1610, 1621 rozprawy Sturmiana nie ma. Wierzbowski I 692. Uniw. warsz.

— De statibus cavsarvm civilivm vniversa doctrina Hermogenis, Graeci Rhetoris, quam ille *περὶ Διαπέσεως* (sic) inscripsit: Explicata à Ioanne Sturmio. Nunc primum in lucem edita. Gratia privilegioque caesareo. Bernhardus Iobinus Typographus Argentoratensis imprimebat. MDLXXV. (1575). w 8ce, k. nlb. 8 (sygn. N₈).

Dedykacja: datow. 9 Juni 1575 Cracoviae: Clarissimis viris... Sigismundo Guttetero et Petro Vogelwvedrio, Senatoribus Cracov., amicis suis veteribus S. P. D. Christophorus Tretius. — Po dedykacji Index i Eufgias Joh. Sturmii. — W dedykacji Treey opowiada, których to uczonych wykładów wspólnie słuchali w Strasburgu, Paryżu, Włoszech i Krakowie. Wymienieni Sturm, Turneb, Ramus, Robortello, Sigonius, Illicinus (w Krakowie). — Stanisław Vogelweder był sekretarzem Zygmunta Augusta.

Wotschke Chr. Thretius str. 98, przedrukowuje tę dedykację.

Jagiell. — Kórnik.

— De universa ratione elocutionis rhetoricae libri III nunc primum in lucem editi opera et studio Christophori Thretii Poloni. B. m. i. r. (Argentorati, B. Jobin, około 1576). w 8ce, k. 8 i str. 819.

Na odwrocie tyt. carmen do Krz. Trecego z podpisem A. F.

Rozpoczyna list Sturma do Trecego, dat. ze Strasburga 20 paźdź. 1575. — Poczem przypis Trecego do Stan. na Koniecpolu Przedborskiego, dat. w Krakowie 25 maja 1576. Tu mówi o znaczeniu retoryki.

Trość źródła tworzą przepisy retoryczne, a więc jest to analogja do znanej pracy J. Górskiego.

Jest ksiąg trzy. Pierwsza od str. 1—261. Druga od str. 262—437. Trzecia od str. 437—819.

Ob. niżej na str. 371 cytat z dzieła „De imitatione oratoria“.

Dziekoński Hist. retor. 12. — Bandtkie H. dr. III 211—2. — Wotschke Chr. Tretius (passim).

Czartor. — Jagiell. — Trzemeski w Belm.

— Poeticvm Primvm volvmen Cum lemmatibus Iohannis Sturmij. Sextae Cvriae Scholarum Argentinensium. [Winieta]. Torvniae Excudebat Melchior Neringius. Anno cIo.IoXXCIV (1584). w 8ce, str. 64.

Ded.: J. Sturmius Friderico et Alb. Ganzijs. Argentorati 1565. (Byli to jego uczniowie, z Prus rodem).

Toż... Secundum volumen. Quintae curiae scholarum Argentinensium. Torvniae, excudebat M. Neringius. Anno cIo.IoXXCIV. (1584). w 8ce, k. tyt. i str. 63.

Dedyk. Joan. Lud. Grempio 1565.

Toż... Tertium volumen... Quartae curiae scholarum. Torvniae, M. Neringius. Anno cIo.IoXXCIV. (1584). w 8ce, k. tyt. i str. 77.

Dedyk. Joan. Jac. Vuormsero 1565.

Toż... Quartum... Tertiae curiae... Anno cIo.IoXXCIV (1584). k. tyt. i str. 75.

Ded. Fabiano Thoriao.

Toż... Quintum volumen... Secundae curiae... Anno cIo.IoXXCIV (1584). w 8ce, k. tyt. i str. 74.

Ded. Wil. et Joh. Botzemius.

Toż... Sextum volumen... Primae curiae Schol. Argentinensium. Torvniae excudebat, M. Neringius, Anno cIo.IoXXCIV. (1584). w 8ce, k. tyt. i str. 64.

Dedyk. Car. Limero.

Każdy volumen zawiera urywki z początki łacińskiej, głównie z Horacego, Ovidiusa, Martialisa, Verg., Plauta, Juvanalisa, Seneki, Catulla. Zwykle nadaje tym urywkom tytułiki grecki. Podaje dlatego tylko urywki, bo chodzi mu o wydobycie z powyższych poetów pewnych „gnomae“. Pragnie on, aby te gnomy uczniów „meliores facient“. Uzasadnia to swoje stanowisko moralizujące w dedykacji pierwszego tomu; tu także wychwala Alberta ks. pruskiego.

Wojciechowska Z dziejów książki (1927) — oraz Tync Dzieje gimn. tor. (1928) podają

bibljog. opis dzieła. — Wiersbowski II 1611—1616.

Jagiell. — Petersb. — Tor. Kop.

(Sturm Jan). Manes Sturmiiani sive Epicedia... Argentorati MDXC (1590). w 8ce.

Są tu elegje Turnoviana i Toboliusa.

Notata prof. Kota.

— ob. Blasius J. Th. — Bohomolec (Zycie Zam.) — Bolingerus (1573) — Cicero (De officiis 1582, Philosophia 1558, 1564) — Equitis Poloni Oratio — Górski J. (De periodis 1558, De generibus dicendi, Comm. 1563) — Kalisza (z) Wojciech (Schola; tu na końcu jego list z r. 1582) — Latański Jerzy (1582) — Ostroróg Jan (Oratio 1581) — Plato (Gorgias) — Schoberus (Poematum 1592, Threni et epicedia 1589) — Serreius (Gram. gall. 1598) — Statiorius (1560) — Strasburgensis schola — Treyc K. — Tuppis Laur. — Zanchi Hier. (1586).

W licznych dziełkach Sturma są przygodne wzmianki o Polakach.

W wydaniu jego Platonowego Gorgiasa (1541) jest praefatio ad D. Jacobum Bonerum. List Sturma do Przecławskiego jest w Bolingera Unterricht 1573 (ob.).

List do Mik. Radziwiłła jest w Tuppisza Adversus sinodi Trident. restit. 1573 (ob. Tuppis).

Listy do Bonerów St. i And. są w „Prolegomena“ Sturma.

Także niektóre wydania klasyków dedykował Sturm Polakom: 1) Gorgiasa Platona Jak. Bonerowi. — 2) Cicerona Libri Stan. i Janowi Bonerom (1558). — 3) Cic. Orationes (1562) synowi Jana Starzechowskiego (ob. Cicero). — 4) Cicerona De officio Stan. i And. Bonerom (1582). — 5) W dziele jego De imit. oratoria (1574, 1776) w dedykacji Georgio Comiti in Castell nadmieniono: Autor librum confecit unum, quod sibi ab autore donatum, vir ingenio, doctrina ac virtute clariss. Christ. Thretius Polonus, hoc tempore curat divulgare.

List Sturma do Radz. Mik. Krz. ob. Korzeniowski w Arch. do dziejów liter. XI str. 376.

Sturma wydał Cycerona używano w szkołach protest. w Polsce; ob. Danyusz w Roczn. Pozn. T. P. N. XXV 137 oraz tegoż Studja 1921.

O jego stos. z Polską ob. Lempicki Działalność J. Zam. 1922 str. 180 i *passim* a zwłaszcza str. 220. — Morawski w Rozprawach Ak. filolog. t. XVII (1893) str. 256 i nast. (o stosunku do Górskiego). — Kaltenbach Les humanistes 1891 oraz Czaszy

i ludzie 1905 str. 379. — Kot Szkoła lewart. 1910 (w Museum) — oraz w Archiwum do dziejów lit. XIII str. 284 i 325 (o wpływie na szkołę lawartowską). — Tenże w Arch. do dziejów liter. XIII (1914) str. 327 (Lingua latina 1581). — Tync w „Kultura starop.“ (1932). — Wotschke w Ans Posens Kirchl. Verg. 1915 str. 37 i 50 (tu świadectwo dla Jana Morawa, preceptora Ostrorogów z r. 1581). — Tenże Zur Studiengeschichte w Jahrb. für Kultur der Slaven N. F. II str. 22. — Tenże St. Ostrorog str. 46. — Tenże Studienfahrten str. 18. — Tenże Fr. Lismanino str. 232. — Tenże Chr. Thretius (1907) str. 36. — Finkel III 1867.

Sturmer (Stömer) Urban ob. Hartknoch (Pr. Kir. Gesch. str. 869).

Sturtius ob. Sturcius.

Stuttgart ob. Mowa (1798).

STUTZEN Joachimus. Trauer-Gedicht... Anna Braunschweig, Christian von Kalsso's, Hausfrau. Danzig 1642 w 4ce.

— Trauer-Gedicht... Gottfried Kriewes. Danzig 1642. w 4ce.

STUWCZYNSKI I. A. Trauer und Lobrede zum Andenken des Wenceslaus Natalis Praesidenten von Posen. Posen 1796. w 8ce.

(Stuve Jakob). Himmels-Bau Vmb den sich der Weyland Wol-Edele beste und Hochweise Herr Jacob Stuve Rahts-Verwandter und wohlverdienter Bauherr der Königlichen Stadt Dantzig Bey seinem schwären Ampt iederzeit bemühet auch in demselben ohn vorgehende Kranckheit in schneller Frist sanfft und selig versetzt ist Im Jahr 1657 den 3. Mertzmonats. Gedruckt bey Seel. Georg Rheten Wittwe durch David Friedrich Rheten.

Ob. Zetzkius.

Zrazem:

Der Gnaden-Lohn Welchen der treue Heyland Jesu Christus nach überstandener Arbeit dieses müheseligen Lebens dem Wohl Edlen Bestrengen Ehrenvesten Hochweisen und Namhaften Herrn Herrn Jacob Struven Wolverdienten Rahtsverwandten dieser königlichen Stadt Dantzig Nach seinem seligen Abschied Dener von dieser Welt den 3. Tag des Mertzens 1657. in gottseliger Andacht genommen in

dem Ewigen Leben mitgetheilet hat. Gedruckt bey Seel. George Rheten Wittwe Durch David-Friederich Rheten (1657). w 4ce, str. 3.

Ob. Moeresius.

Jagiell.

— Leich-Tvch welches bey zwar unverhofften und traurigen jedoch sanfften und seeligen Todes Fall des weyland Woll Edlen Bestrengen Besten und Hochweisen Herrn Jacob Stuvem... dem Sarg und Todten Bahr in schuldiger Vnterthänigkeit klagend... Gedruckt durch David Friedrich Rheten. 1657. w 4ce, str. 1.

Jagiell.

— Traur Gedichte auff das selige Absterben des wol edlen Ehrenvesten und Wollweisen Herren Herren Jacob Stuvem wolverdienten Rahtsverwandten dieser Löblichen und Königlichen Stadt Dantzig. Im Jahr M.DC.LVII. Gedruckt bey Seel. George Rheten Wittwe Durch David Friederich Rheten. w 4ce, str. 3.

Ob. Wolff.

Jagiell.

— Traur-Klag und Trost-Schrift über das gantz schleunige jedoch Selige Ableiben und Christlichen Hintritt auss dieser Welt des weyland Wolenden Gestrengen und wolweisen H. Jacob Stuvem Wolverdienten Rahts-Verwandten der rechten Stadt Dantzig; welcher... Dantzig Gedruckt bey sel. Georg Rheten Witwe. w 4ce, str. 3.

Jagiell.

— ob. Baumgart G. (1657) — Bot-saccus J. (Gemitus 1659) — Conovius Michael (1657) — Freymuth (Elegia 1657) — Lorentz Chr. (Traur-Gedicht 1657) — Manhart Bartel (Traur-Klag 1657) — Moeresius J. G. (Gnaden-Lohn. 1657) — Poeppel Christ. (Berg 1657) — Wolf Christ. (Trauer Gedichte 1657) — Zetzkius Jak. (Manibus 1657, Himmels Bau 1657).

Stworzenie nieba ob. Pussmann Krzysztof (1551).

Stwosz Stan., rytownik ob. Bochyń (Dialogus 1507) — Łaski J. (Com-mune 1506).

Betterówna Polskie Ilustr. 1929 str. 316 i nast., str. 392.

Stwosz Wit ob. Synodus dioecesa-na (1643).

(**Styczeński Maciej**). Vota Nuptialia honoribus... D. Matthiae Apollis Sty-czeński Radiviliani Avlae ordinarii, nec non concionatoris aulici vigilantissimi... et Christinae Gretsckiae. dicata nuncupata a quibusdam gymnasii ibidem collegio. Thorunii, typis excerpta a Jo-anne Schnelboltz, 1641. w 4ce, ark. 2. Csartor.

Styczyński Aug. ob. Sikorski Ant. (1737).

Stygge Daniel ob. Duncius Mich. (Ein christliches 1694).

Styl ob. Lubomirski Stan. (1694).

STYLA Adam. Grammatica Polono-Italica Abo Sposob łączny Naucezenia sie Włoskiego język, krotko grun-townie, choeby też y bez direkcey Naucezycielá, ku pożytkowi Narodu Pol-kiego, z Rożnych przednieyszych Grám-mátykow, z pilnością wygotowany. Auctor Adam Styla. [Tu winiетка w kształcie paska]. Nakładem y Kosztem Auctora w Krakowie, W Dru-karni Woyciecha Goreckiego J. K. M. y Akadémiey Sławney Typ. Roku 1675. w 8ce, k. tyt. i k. 3 nlb., str. 226.

Na odwr. k. tyt.: Na herb... Morsatynow (tu herb i 4 wiersz). — Dedyk. Michałowi Morsztynowi podskarbicowi koron. (na 3 str.). Wspomina tu jego ojca (podskar-biego). — Poczem: Do czytelnika. Tu pochwały języka włoskiego. Mówi, że pisze ad dialectum Romanum. — Wreszcie idzie aprobacja X. Jędra. Kucharskiego, prof. i cenzora z dnia 23 listop. 1675.

Na str. 1 o literach włoskich. — Na str. 18 o akcencie. — Na str. 31: Wtóra część (de nomine). — Na str. 61: De verbo. — Na str. 154: De adverbio. — Na str. 173: wizerunki, przysłowia etc. (są to zwroty włoskie). — Na str. 196: De syntaxi. — Na str. 226: Errata.

Bentk. II 598. — Jabłonowski Museum str. 241 zwie go mylnie Stella Ad.

Bibl. Łopaciń. — Csartor. — Dzików — Jagiell. — Krasinś. — Ossol. — Uniw. lwow. — Uniw. wileń.

Stylikon, tragedja ob. Claus Antoni (1751).

Stylita igneus ob. Czermiński Ant. (1715).

Stylus aureus virtuti et eruditioni Francisci Starzeński (1749)... ob. Al-brychowicz Kaz. Fort.

— *ligatus de primis introductoribus strictioris observantiae S. Francisci in Poloniam. Ravicii 1759. w 8ce.*

Jocher 9266.

— *ob. Grodzicki Faust. (de per-versa styli 1746).*

STYRKOWSKI Adam Stan. In Nomine Domini, Amen. *Questio Ethica. De Ivstitia, Svb Felicissimis Auspiciis Magnifici, Perillustris, & Reuerendis simi Domini, D. M. Jacobi Baltazarowic, S. Th: Doctoris Et Professoris, Inter Collegas Maiores Senioris Patris, Ecclesiarum, Cathedralis Cracouię: Canonici, Collegiatae SS. Omnium Praepositi, Curati Prosouienis, Contubernij Staringeliani Prouisoris, Almae Vniuersitatis Cracouiensis, Generalis & Vigilantissimi Rectoris. A M. Adamo Stanislawo Styrkowski, Philosophiae Doctore, & Professore, Cantore Tarnouię: Publico Sacra Authoritate Apostolica, & Actorum Consistorii Cracou: Notario, Pro Loco in Collegio Minori obtinendo, Publicę ad Disputandum Proposita, In Peraugusto DD. Theologorum Lectorio, Anno D. 1684. Die 20. Mensis Maij. Hora I. [Tu winietka w kształcie paska]. Cracouiae, Typis Vniuersitatis. fol., k. tyt. i k. 1 nlb.*

Składa się z 6 konkluzji na temat: *Iusticia est constans et perpetua voluntas ius suum cuique tribuendi...* Dowodzi, że dzieli się na *commutativa* i *distributiva*. Wykazuje też różnice tych dwóch pojęć. Jagiell.

— *Toż... z datą 1683. [tylko w tytule brakuje słów: inter Collegas Maiores Senioris Patris]. fol., karta tyt. i 1 nlb.* Ossol.

— *In Nomine Domini Amen. Quaestio Ivridica. De Ivre Patronatvs. Ad c. Nobis. extr. de Iurepatr. iunct. Cle-*

ment. Plures. e. t. Per M. Adamvm Styrkowski Philosophiae Doctorem, I. V. Professorem, Protonotarium Apostolicum, D. D. Iureconsultorū Collegam Ecclesiarum, Collegiatae Tarnouienis Primiceriū, & Casimirię ad S. Iacobvm Praepositum, Consistorij Cracouiensis Actuarium. In Lectorio Collegij Iuridici Cracou. Publicae disputationi Proposita Anno Salutis 1691. Die 6. Mensis N. uebris. Cracouiae, Ex Officina Francisci Cezary S. R. M. Illustr: ac Rndi Dni. Epis. Crac. Ducis Seuerię Nennon Schol. Nouoduor: Typogr. w 4ce, k. tyt. i k. 8 nlb.

Zawiera 4 konkluzje, każda zaś obejmuje po kilka corollarjów. Często cytowani *Garsias, Covarruius, Jan Andr., Barbosa, Felinus; z Polaków Pisaceki*. Na końcu: *Sub ansp. Fr. Przewoski i berla akad. Branic. — Jagiell. — Ossol.*

— *ob. Bielski M. (1692) — Bieżanowski Stan. Józef (1692) — Ekart J. (1692) — Józefowicz Tomasz (1692) — Materski Franc. (1714) — Piskorski Sebastjan (1692) — Sarnecki Jakób (Lucta 1712).*

STYRPEJKO Jan. [Nauki missyjne?].

Jocher 9103 podaje: *Nauki Missyjne X. Jana Styrypejki Zak. Kazn. miały być w części drukowane w Petersburgu.*

Również umieścił je *Kochański Dom. w dziele: Kazania i nauki. Wilno 1770 (ob. tom XIX, 373).*

X. Jan Styrypejko drnkował również w *Wilnie* *Tablicę genealogiczną wykazującą stopień bliższy lub dalszy pokrewieństwa i powinowactwa między familjami.*

(*Styrypejko Stanisław*). *Sprawa... Stan. Styrypejki... przeciwo... Maciejowi i Maryannie Plachowiczom. fol.*

Bibl. nar. warsz.

— *ob. Steckiewiczowie (1798).*

Styx ob. Czacki Michał.

Dopełnienia i Sprostowania

do tomu XXIX.

- Solidus Jan** (t. XXIX, 33).
Ptaśnik Mon. Pol. typogr. nr 94 i 139.
- SOLIGNAC.** Lettre... 1741 (ob. tom XXIX, 36).
Opisane w tomie XXI str. 240. — Egz. jest w bibl. Ossol. — Przedruk w tomie IV Oeuvres Leszczyńskiego.
- Solikowski J. D.** Ad Livones... (1600) ob. Suski J. (Dekl. 1622).
- Sołtan Franciszek** ob. Radziwiłł Mikołaj.
- Sołtanowie** ob. Pac Ludwik.
- SOLTYK Kaj.** Mowa J. O. Xcia JmCi Kajetana Sołtyka Biskupa Krakowskiego, Xiążęcia Siewierskiego, na Seymie Ordynarynym Warszawskim miana. Dnia 12. 9bris. 1766. fol., k. 4 nlb. W ręk. Akad. nr 664 jest wlepionych kilka jego mów z r. 1766.
Tokarz Kom. eduk. a Univ. Jag. 1924. — Śniadecki Koresp. I (1932) str. 165. Akad.
- Sołtyk Michał** (t. XXIX, 70).
O jego kolekcji ob. Śniadecki Koresp. I (1932) str. 200.
- Soszyński Amplias Jan** (t. XXIX, 88) ob. Leszczyński Rafał i Andrzej — Stupanus (1597).
- SPANGENBERG.** Trivii Erotemata... 1544 (tom XXIX, 103).
Ptaśnik Mon. Pol. typ. str. 34.
- Specification** so wol der Königl. Dännemäreckischen als Holl. Kriegsschiffe so sich ietzo auff der Dantziger Reide befinden. Im Jahr 1656. w 4ce, kart 2.
Była to duża flota, licząca razem 1647 dział a 6270 załogi. Gdańsk. miejs.
- SPEE.** Cautio... 1647 (t. XXIX, 111).
Berwiński Studja o lit. lud. II 179.
- Spiczyński Hieronim** (t. XXIX, 190).
O jego testam. przedrunkowanym w Słown. lek. pol. Stan. Kościńskiego (1888) ob. Wasylewski w Ruchu liter. 1931 listopad str. 287.
- Spiritus S. Ordo** ob. Statuta (1742).
- Spotkajmy się, nóż po sobie..** (tom XXIX, 137).
J. Nowak Satyra polit. sejmu 4 letn. 1933 str. 162. Krasinś.
- SPRENGER.** Młot na czarownicę... 1614.
Berwiński Studja o liter. ludowej I 75—83.
- STACKELBERG.** Declaration de Sa Majesté Imperiale de Toutes des Russies à S. M^{te} de Roi et à la Republique de Pologne par Son Ministre plenipotentiaire le baron de Stackelberg. [Synoptycznie druk. tekst polski pt. Deklaracya]. fol., k. 2 nlb.
Na końcu data: 7 (18) sept. 1772.
Uzasadnia fakt I rozbioru. Akad.
- Stacyo żołnierskie** (t. XXIX, 154) ob. Suski J. (Korrektura 1610).
Kamiński Hist. sądownictwa wojsk. w dawnej Polsce 1928 str. 105.
- Stanisław Polak**, drukarz (tom XXIX, 167) ob. Summa vtilissima errorum (1500).

(Stanisława św. kościół). Odezwa prowizorów i administratorów kościoła i szpitala pod tyt. ś. Stanisł. w Rzymie zachęcająca do składek... 1712. fol. Ob. Suplika. — Por. tom XXIX, 169.

STANKIEWICZ Szymon. [Bractwo Zophiey Ś.]. Kraków, 1685. w 12ce. W bibl. Jag. jest tylko fragment (ark. D), wydobyty przez mego ojca z okładki. Obejmuje przepisy: Provisores albo custodes capellae et altaris, Prov. imaginis, Crucifex, Chorąży... itd., poczem idzie: III Cgśé (sic), która zawiera rozmyślenia od niedzieli do czwartku.

Stanów (Do) seymujących...

J. Nowak Satyra polit. sejmu 4 letn. 1933 str. 139—140 stawia hipotezę, czy to nie jest wiersz Naruszewicza? Ale to mało prawdopodobne ze względu na prostotę stylu.

Wyżej na str. 178 t. XXIX wskazałem na autorstwo Dmochowskiego.

Starogrodzki Leonard ob. Słończewski (Altipolita).

Ob. tom XXIX, 184. — Pochodził z Wyszogrodu, stąd pseudonim Altipolita, fałszywie przetłumaczony w Tyg. wil. na Starogrodzki.

Starowiejski Jan ob. Świechowski Ben. (1785).

STAROWOLSKI Szymon. Accessus ad juris cognitionem... 1634 (tom XXIX, 187).

Piętka Pogl. fil. Starowolskiego 1925 omawia ten podręcznik.

Starzechowski Stan. (t. XXIX, 216). Ptaśnik Mon. Pol. typogr. str. 170.

Statut litewski... 1588 (t. XXIX, 231). Egzempl. jest w bibl. Muzeum białoruskiego w Wilnie.

Obacz: Adamus w Przew. histor. prawn. 1930 I. — Łappo K historii ruskiej staropiecznati (w „Sbornik rusk. inst. w Pracie” 1929).

Statuta (Sinodalia) Epi Conradi... 1475 (t. XXIX, 243).

Ob. o tem prócz literatury zacytowanej: Heyne Joh. Dokument. Gesch. d. Bisch. Breslau 1860 II 432—8. — Linde Gutenberg Stuttgart 1887 str. 102 (mylnie ma datę 1478). — W. Nehring w Archiv f. Slav. Philologie I (1876) str. 70.

Oprócz 3 zaznaczonych egzemplarzy istnieją jeszcze czwarty w British Museum.

Statuta Serenissimi Domini Sigismundi... 1524 (t. XXIX, 250).

O popiersiu Zyg. I podaje J. Muczkowski uwagi w Roczn. tow. mił. Krak. 1932 tom XXIII str. 125.

STEINHAUSER. Memoires (1759) ob. w tomie XV, 130—1.

STOBNICA Jan. Introductio in Ptolemei... 1512 (t. XXIX, 301—2).

Mapę Ameryki podaną w tem dziele opracowuje bliżej p. Avrahm Yarmolinsky, szef oddziału słow. w The N. York Public Library. Wedle jego informacji mapa Stobnicy jest prostą kopją mapy Waldseemüllera z r. 1507 (o czem pisał Fischer-Wieser The oldest map with the name America in the year 1507. Innsbruck 1903). A więc ten „niewyjaśniony związek” między obu mapami, o którym wspomniałem na str. 302 jest już jasny, na niekorzyść Stobnicy.

A. Yarmolinsky komunikuje mi, że w bibliotece stojącej pod jego zarządem znajduje się kopia egzemplarza edycji z r. 1512. Oblicza on liczbę jej kart na 46 (a więc zgadza się ona z egzemplarzami mnie znanymi, gdyż mają one w rzeczywistości — oprócz k. tytułowej i 1 k. nłb. — 44 kart, liczbowanych mylnie cyfrą XL).

Pisze mi także, że zna fotostat. reprodukcję niedatowanej edycji „Introductio” (z egz. bibl. wied.) z kolofonem na końcu: Impressum Cracoviae per Florianum Unglerium (ob. powyżej str. 302, szpalta 2). Egzemplarz niedatowany z takim kolofonem znał także Wiszniewski IV, 106.

Wydanie z nazwiskiem Unglera (zdaje się niedatowane) ma się znajdować w bibl. paraf. w Nyssie.

STOJKOWSKI Hip. Walecznik w bra-mie... 1679. Akad.

Strasz Ibrahim ob. Strykowski M. (O wolności 1587) — Suslyga Wawrz. (Paneg. 1605).

O pohycie Strasza w Polsce ob. Pajewski Węg. polityka Polski 1932 str. 220—2.

Strawiński Stan. ob. Cybulski Józef — Kontynuacja indukty — Kuźma — Łukowski W. — Ośmiałowski Jan — Zembrzusi Wal.

Liczne druki odnoszące się do sprawy porwania króla są wlepione w ręk. Akad. nr 1154.

Straż. Prawo uchwalone (1791).

Akad.

STRIMESIUS Sam. Consensus... 1704.

Akad.

STROJNOWSKI Hier. Mowa o Konstytucji... 1791.

Akad.

— Nauka... 1791.

Akad.

STROMBERG Mikołaj. Sacrae Regiae Majestatis Sveciae Generalis Copiarum

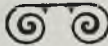
Pedestrium, Nicolavs Stromberg, Liber Baro in Hielmarsberg & Claestorp. &c. [Na końcu:] Cracoviae Die... (wpisano: 15) Septembris. Anno 1705. fol., k. 1.

Jest to paleta czyli formularz in bianco dla celu rekwirowania koni przez armję szwedzką. Miasto Kraków ma dostarczyć 8 koni.

STUDZIŃSKI. Gedanken des Herrn Studzinsky Polnischen Edelmanns über den gegenwärtigen Zustand seines Vaterlandes. Gegeben zu Lemberg in Pohlen den 30. Aprill, 1770. fol., str. 8.

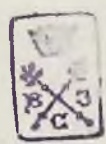
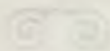
Występuje gwałtownie przeciw „północy“ (Nord). Cytuje porwanie senatorów. Omawia krytycznie zapał dla konfederacji i walki wewnętrzne. Polacy tracą sympatje mocarstw. Polacy potrzebnją bohatera, któryby umiał pozyskać pomoc z zewnątrz, „jaką im od niedawnego czasu ofiarowano“. — Zdaje się więc, że całe to pismo jest inspirowane przez Austryę, a nazwisko Studziński może być w takim razie zmyślone. Istotnie ani styl ani jego treść nie odpowiadają mentalności polskiej.

W ręk. Akad. nr 317 jest podany przekład franc. tego memoriału. Akad.

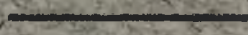

Faint, illegible text in the top left corner, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text in the top right corner, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

—	Tom XIII. Zeszyt 1—2. Lit. Bl.—Bor., str. 1—272.	20—
—	Tom XIII. Zeszyt 3—4. Lit. Bor.—Bz., str. VIII i 273—502. — Dodatki i sprostowania do tomów XII i XIII, str. I—VIII.	20—
—	Tom XIV. Zeszyt 1—3. Lit. C—Con., str. 1—384.	20—
—	Tom XIV. Zeszyt 4—5. Lit. Con.—Cz., str. VIII i 385—590. — Dopelnienia i sprostowania, str. I—IX.	20—
—	Tom XV. Zeszyt 1—4. Lit. D, str. VIII i 475. — Dopelnienia i sprostowania, str. I—V.	40—
—	Tom XVI. Lit. E—F, str. 377. — Dopelnienia i sprostowania, str. I—XXXIV.	40—
—	Tom XVII. Lit. G, str. 491. — Dopelnienia i sprostowania, str. I—V.	40—
—	Tom XVIII. Zeszyt 1—3. Lit. H, str. 1—331.	20—
—	Tom XVIII. Część II. Lit. I—J, str. 333—705. — Dopelnienia i sprostowania, str. I—VI.	20—
—	Tom XIX. Zeszyt 1—4. Lit. K—Kom., str. 487.	40—
—	Tom XX. Zeszyt 1—4. Lit. Koń.—Ky., str. 436. — Dopelnienia i sprostowania, str. I—XXIII.	40—
—	Tom XXI. Zeszyt 1—5. Lit. L—Lz., str. IX i 1—550. — Dopel- nienia i sprostowania, str. I—IX.	40—
—	Tom XXII. Zeszyt 1—2. Lit. M, str. 1—272.	20—
—	Tom XXII. Zeszyt 3—5. Lit. M—My., str. 273—673. — Dopel- nienia i sprostowania, str. I—XVII.	20—
—	Tom XXIII. Zeszyt I. Lit. N—Ok., str. 1—312.	20—
—	Tom XXIII. Zeszyt II. Lit. Ok.—Oz., str. VIII i 313—545, — Dopelnienia i sprostowania, str. I—XLIII.	20—
—	Tom XXIV. Lit. P—Pom., str. VI i 1—479. — Dopelnienia i sprostowania, str. I—LVI.	40—
—	XXV. Lit. Pon.—Q, str. 1—443. — Dopelnienia i sprostowania, str. I—XXXVII.	40—
—	Tom XXVI. Lit. R, str. 1—574. — Dopelnienia i sprostowania do litery P, Q i R, str. I—XX.	40—
—	Tom XXVII. Lit. S—Sh., str. 1—421. — Dopelnienia i sprosto- wania, str. I—IX.	60—
—	Tom XXVIII. Lit. Sl—Soj., str. 1—411.	60—
—	Tom XXIX. Lit. Sok—St. str. 1—373. — Dopelnienia i sprosto- wania, str. I—III.	60—

Podręczniki

Serja I.

Benni T., Łoś J., Nitsch K., Rozwadowski J., Ułaszyn H. Gramatyka języka polskiego	12—
Gawroński A. Podręcznik sanskrytu	30—
Morawski K. Zarys literatury rzymskiej	6—
Moszyński K. Kultura ludowa Słowian. Część I. Kultura materialna	30—
Pisownia polska. Przepisy. Słowniczek. Wydanie X (<i>wyczerpane</i>)	—
Sinko T. Literatura grecka. Tom I, część 1	30—
— Literatura grecka, Tom I, część 2	30—
Witkowski St. Historjografia grecka i nauki pokrewne. Tom I	7—
— Historjografia grecka i nauki pokrewne. Tom II	7—
— Historjografia grecka i nauki pokrewne. Tom III	10—
Zieliński T. Tragodumenon libri tres	5—

Serja II.

Adametz L. Hodowla ogólna zwierząt domowych, z niemieckiego rękopisu przełożył Zdz. Zabisłski	6—
Anatomja człowieka Tom I — opracował A. Bochenek oprawn.	12—
Anatomja człowieka Tom II — opracowali A. Bochenek i St. Ciechanowski	12—
Anatomja człowieka Tom III — opracowali A. Bochenek i St. Ciechanowski	8—
Anatomja człowieka Tom IV. Część II (Nerwy obwodowe — Oko — Powłoki zewnętrzne) — opracowali E. Loth, Fr. Krzyształowicz i K. Majewski	8—
Anatomja człowieka Tom IV. Część III (Ucho) — opracował J. Markowski	5—
Hoyer H. Anatomja porównawcza zwierząt domowych (z rycinami)	6—
Klecki K. Patologia ogólna. Tom I	20—
Kozak J. i Orszelski T. Ćwiczenia z zakresu chemji ogólnej (z rycinami)	5—
Marohlewski L. Podręcznik do badań fizjologiczno-chemicznych	6—
Maziarski St. Podręcznik do ćwiczeń histologicznych	6—
Oszański A. Choroby przemiany materji i energii u człowieka. Podstawy nauki o metabolizmie. Fizjopatologia tycia i chudnięcia. Kliniczne postacie otyłości i chudości	6—
Pisarski Tadeusz. Kamienie moczowe. Ich budowa i mechanizm powstawania	4—
Rosenblatt A. Geometria analityczna na płaszczyźnie (z rycinami)	6—
Zakrzewski K. O promieniotwórczości (z rycinami)	5—

